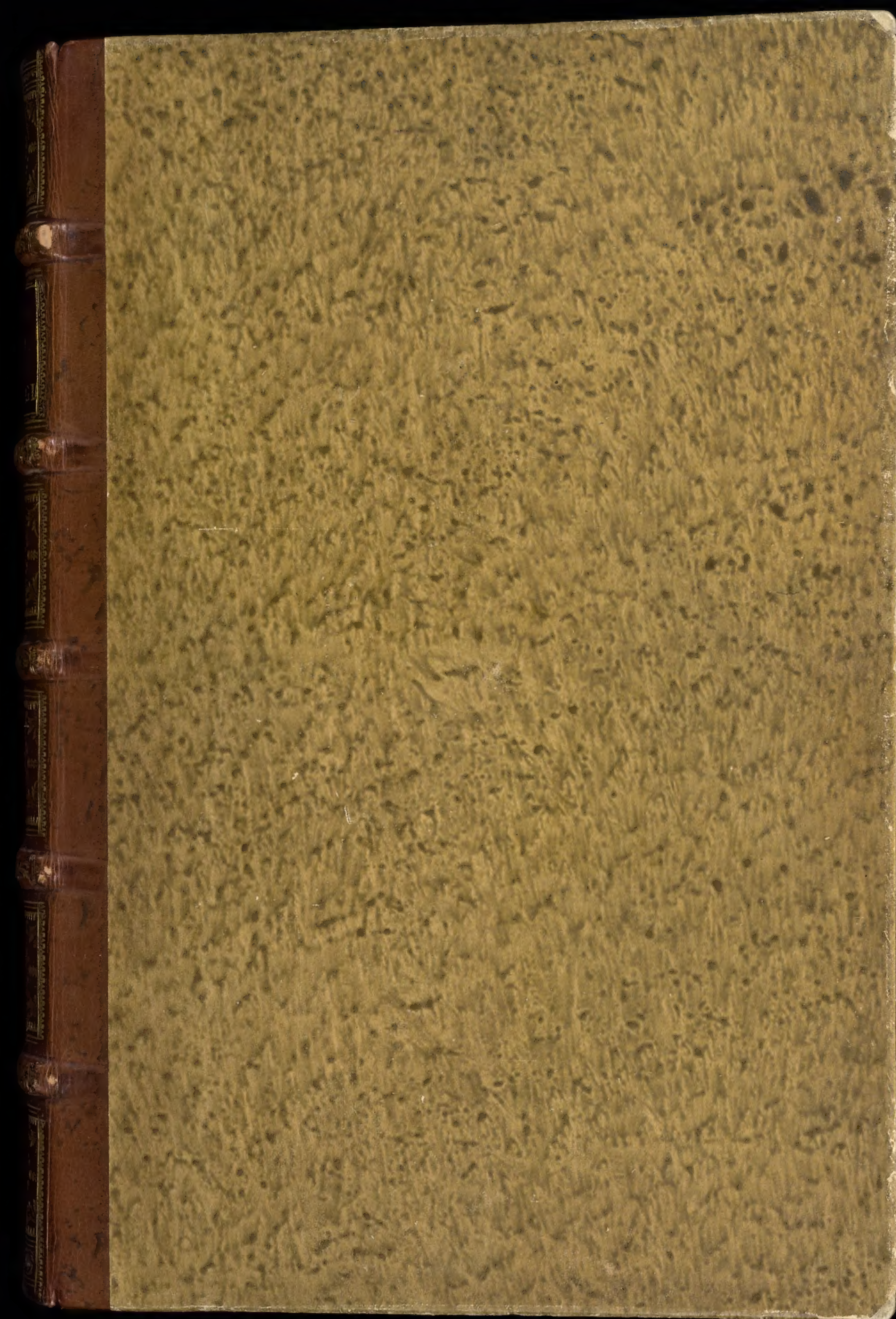
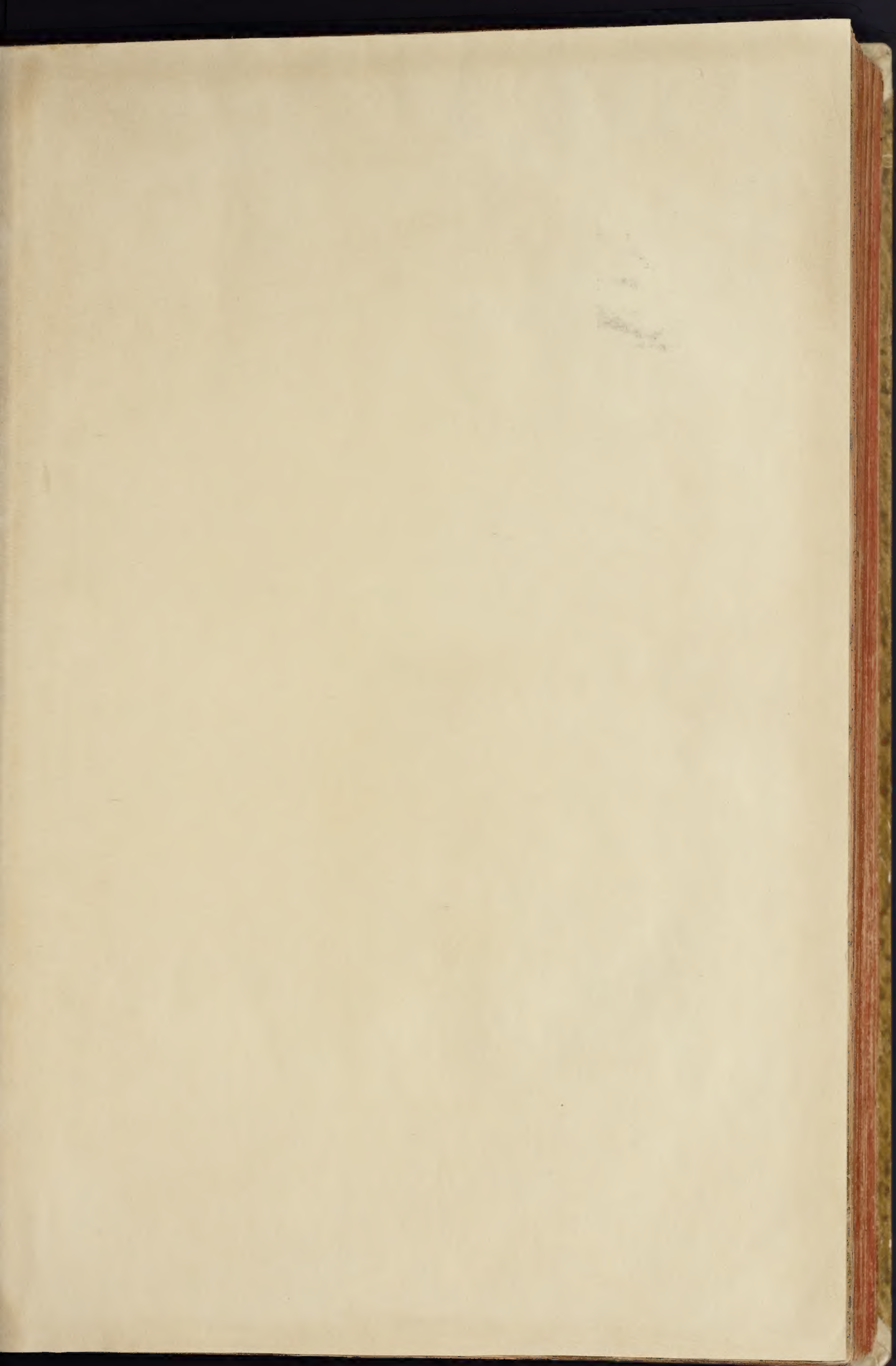




Dionysius Christianus Doctor medicus

CHIRVRGIA

è Græco in Latinum conuersa, Vido Vidio Florentino interprete, cum nonnullis eiusdem Vidij cōmentarijs.

Omnia Mediocriter

Indicem auctorum & operum sequenti paginâ quærito.

Cum priuilegijs Rom. Pontificis, GALLIARVM REGIS, ET DVCIS Ferrariæ, quorum exemplum indici librorum subiecimus.

Excudebat Petrus Galterius Lucetiæ Parisiorum, pridie Calendas Maij.

M. D. XLIIII.

Index auctorum & operum.

Liber	Hippocratis.	De vlceribus.	cum Vidij in singulos libros commentario.
		De fistulis.	
		De vulneribus capitis.	
		De fracturis,	cum III. Galeni commmentariis.
		De articulis,	cum IIII. Galeni commentariis.
		De officinâ medici,	cũ III. Galeni commentariis.
	Galeni	De fasciis.	
	Oribasij.	De laqueis.	
		De machinamentis.	

PAVLVS PP. III.



Niuersis & singulis, quibus hæ nostræ literæ præsentabuntur, Salutem & apostolicam benedictionem. Quùm sicut dilectus filius Vidus Vidius Philosophus Florentinus, Regis Christianissimi Physicus nobis nuper exponi fecit ipse ad communem omnium vtilitatē Hippocratis de vlceribus, de fistulis, ac de vulneribus capitis, necnon de fracturis, de articulis, & de officinâ medici, ac Galeni de Fascijs, & Oribasij de laqueis, aliúmque de machinamentis libros cum eiusdem Galeni commentarijs in tres vltimos ex supradictis Hippocratis libris ab eo è Græco in Latinum conuersos, cum cōmentarijs etiam, quos ipse Vidus in tres priores Hippocratis libros desuper expressos edidit, imprimi facere & emittere intendat. Nos ne alij lucrum ex alieno labore quærentes, sumpto inde exemplo, dictos libros & commentarios in eiusdem Vidi damnū & prę iudicium imprimant, prouidere, eiusdémque Vidi indemnitati consulere cupientes, eius super hoc nobis porrectis precibus inclinati, omnibus & singulis Bibliopolis & librorū impressoribus in vniuersâ christianitate constitutis sub excommunicationis latæ sententiæ pœnâ, in nostro verò & sanctæ Romanæ ecclesiæ statu mediatè vel immediatè subiecto commorantibus, etiam sub amissionis librorum & centum ducatorum auri de Camerâ, pro vnâ Camerę nostrę apostolicę, & pro aliâ medietatibus eidem Vido applicandorum pœnâ inhibemus, ne dictos libros & commentarios intra Decennium proximè futurum sine dicti Vidi licentiâ imprimere, seu impressos vendere, aut venales habere audeant vel præsumāt. Mandantes omnibus & singulis locorum ordinarijs, & eiusdem status nostri gubernatoribus & officialibus, vt ad omnem dicti Vidi requisitionem præsentes publicent, & eas iuxta ipsarum tenorem obseruari faciant & curent, Iuris & facti remediis opportunis. Cōstitutionibus & ordinationibus apostolicis, cæterísq; contrariis non obstātibus quibuscunq;. Datū Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris Die sexta Decembris M. D. XLIII. Pontificatus nostri Anno Decimo.

Blo. El. Fulginen.

Priuilege du Roy.

FRancoys par la grace de dieu, Roy de France: au preuost de Paris, bailly de Mascon, senechal de Lyon: & a tous noz autres iusticiers, officiers, & leurs Lieutenans, salut. Nostre cher, & bien ayme, maistre Vidus Vidius de Florēce, docteur en medecine, nostre medecin ordinaire & lecteur en Paris, nous a faict dire & remōstrer, quil estoit apres auoir laisse a imprimer a ses grandz fraiz, mises & despens, & au gand proffit & promotion des estudians en medecine, & principalement en la chirurgie vng liure intitule, Chirurgia è græco in latinū versa, Vido Vidio Florentino interprete. lequel liure il exposeroit & feroit voluntiers mectre en vente, a ce quil fut publie & manifeste a vng chacun, aymāt la chirurgie, pour en prēdre fruict & erudition: Mais il doubte, que apres quil auroit este veu & manifeste (cōme dit est) aulcuns imprimeurs & libraires sefforcent de le vouloir imprimer & vendre: en nous humblement requerāt a ceste cause, que nostre plaisir soit luy octroyer, que pour le tēps & terme de six ans prochainement venant, a commencer du iour & datte de ces presentes, autres imprimeurs ne puissent imprimer ne vendre ledict liure ensemble, ou par ses parties, que ceulx a qui ledict suppliant permectra. Pource est il, que nous inclinans a la supplication & requeste dudict maistre Vidus Vidius nostre medecin, auons permis & octroye, permectons & octroyons, & nous plaist de grace special, que durāt le tēps & terme de six ans, de la datte que dessus, il puisse & luy loyse laisser imprimer ledict liure tāt de foys que bon luy semblera, & a telz maistres imprimeurs quil vouldra, sans ce que durāt ledict temps autre que ceulx quil vouldra le puissent faire imprimer. Si vous mandons, & expressemēt enioignons, & a chacun de vous (si comme a luy appartiendra) que de noz presens, grace, conge, permission & octroy vous faictes, souffres, & laisses ledict docteur Vidus Vidius, iouyr & vser plainement, & paisiblement ledict temps de six ans durant: en faisant, ou faisant faire, expresses inhibitions & deffenses de par nous sur certaines & grāds peines a nous a applicquer, & de perdition, & cōfiscation desdictz liures, & de amēde arbitraire, a tous imprimeurs, libraires, & autres que ledict suppliant, que durant ledict temps ilz nayent a imprimer ledict liure ne en latin, ne en frācoys translate, sinon par permission & conge dudict docteur, en les contraignant a ce faire & souffrir par toutes voyes & manieres deues & raisonnables: nonobstāt oppositions, ou appellations quelconques, pour lesquelles ne voullons estre differe, car tel est nostre plaisir. Donne a Fontainebleau, le deuxiesme iour de Ianuier, Lan de grace mil cinq cens quarante trois, & de nostre regne, le vingt neufiesme.

Par le Roy, a la relation du conseil.

Signe Hurault.

Priuilegium ducis Ferrariæ non adscripsimus, quòd vnâ excommunicatione exceptâ idem contineat, quod priuilegium Pontificis.

VIDVS VIDIVS FRANCISCO
Valeſio Galliarum Regi S. P. D.


Lexander ille Magnus,quùm audiret Ariſtotelem foras dediſſe phyſicos libros,cum eo queſtus eſt atque expoſtulauit,vt qui animũ induxiſſet cæteros mortales de tantâ rerum naturalium contemplatione defraudare: tu ex contrario rex regum maxime diuulgari iubes Græcorum chirurgiam, cuius cuſtodiendæ ac proferendę fuit arbitrium tuum,quùm ſolus habeas non modò has noſtras interpretationes & commẽtaria, quæ tibi ſuperioribus annis dicaueram, ſed græcum etiam volumen , quod Cardinalis Rodulphus conſenſu omnium in Italiâ ſummus literarum patronus ad te miſit munus tanto rege digniſſimum. vnicum enim legebatur in eius ampliſſimâ bibliothecâ. nam ea pars,quæ græcè impreſſa habetur,mendoſa vſque adeò eſt,vt non ſecus quàm cæteræ, quæ alibi non extant, dici ſanè poſſit eo tantum exemplo contineri. Quantum verò attulerit detrimenti, huius operis priuatio,illi quotidiè experiuntur,qui diu quantumuis paruis vlceribus detinentur,qui membris luxatis aut fractis,vel claudi, vel minùs idonei ad ſolitas actiones euadunt, optiméque ſecum agi ſibi perſuadent, quùm non intereunt : qui capite etiam leuiter icto,vbi multum vexati à medicis fuerunt,tamen decedunt. ac ne caſus ſingulos recẽſeam,ex noſtris chirurgicis quotus quiſque tãdem eſt,qui, quod res exigit,manu appoſitè moliatur,cõmodè faſcias inijciat,idoneis machinationibus cõminuta oſſa cõponat,vel ſuo loco mota reſtituat, capitis vulneribus medeatur? Sed bonâ ex parte à culpâ vindicantur,quòd careant græcis auctoribus, qui hanc medicinæ partem ſummâ cum dignitate excoluerunt:hæc quùm probè noueris,tantum humanæ calamitatis præſidium mortalibus non inuides,quo nomine, vt alijs compluribus Alexãdrum facilè ſuperas. nihil enim magis contendis,quàm vt hominũ generi proſis,dijs immortalibus ſimilis. Illos enim in primis colimus,quòd quæcunque poſſidemus bona nobis impertiũt,nos ſuſtinent,nos alunt, nobis conſulunt atque opitulantur. quã rem tu,vt ſi quiſquam vnquam,omni operâ,ſtudio, cogitatione imitaris,atq; vt iuſtitiam,pietatem,prudentiã,magnanimitatem,& alias virtutes omittam,quibus rempublicã adminiſtras,quâ vteris dij boni liberalitate,quos ſumptus facis, vt bonas artes in veterẽ dignitatem è barbarorum fece reſtituas? Id præter cæteras academias ſenſit Lucetia Pariſiorũ,quæ antè obducta tenebris,nunc tuâ ope cœpit caligine diſcuſſâ reſpicere:ſed quid cœpiſſe inquã? nunc oculorũ acie clariſſimâ eſt, nunc græcã, hebręam,& latinã linguam doctè adeò callet atq; elegãter,vt ſi maiores ad vitam redeant,qui eas à nutricibus didicerunt,Pariſios à ſuis diſcernere vix poſſint. nunc mathematices,rhetorices,dialectices,medicinæ,naturalis deniq; ac diuinæ philoſophiæ peritiâ cæteris academijs ità præſtat,vt meritò prima omniũ eſſe cẽſeatur. quę omnia tibi rex maxime accepta refert,quùm vndequaq; copiã vetuſtiſſimorũ librorũ compares,maximis ſtipendijs accerſas,& ampliſſimis ſacerdotijs ornes,qui cõmemoratas artes & ſciẽtias publicè profiteantur ac doceant. In quorũ numerũ quòd me allegeris, plurimum tibi debeo,quãdoquidẽ me idoneum putaueris, quẽ non ſolùm inter tuos medicos referres,ſed in cœtu quoq; eorũ profeſſorũ annumerares. At lõgius laberer, ſi perſequi vellem, ꝙ liberaliter,ꝙ benignè tam literas quàm literarũ ſtudioſos cõplectaris,vnũ illud attingã,quod tu interea dũ tantæ reipublicę adminiſtratio ab huiuſmodi ſtudio te auertit,ne literæ iacturã faciant,hanc prouinciã dediſti Petro Caſtellano viro doctiſſimo Matiſconenſi Pontifici deſignato , ad quã de ſententiã omniũ, neq; aptiorẽ quenquam inuenias, neq; meliorẽ, quippe cùm verè philoſophus ſua in minimis ponat,de republicâ literarum vehementer laboret, & gratiâ,quâ iure plurimum apud te valet,conſilio,labore, ſtudio nitatur,vt præclara,quã inſtituiſti, academia abſoluatur, promptã & paratã habeat librorũ copiam,nihil deſideret,quod ad ſe facere poſſe videatur. Vale rex clariſſime Lucetiæ Pariſiorũ Cal. Maij M. D. XLIIII.

AD chirurgiam,quod ex vi nominis colligitur, ſolum illi morbi pertinent,qui manus operã requirũt,
& idcirco ea præſidia, quæ manu dũtaxat adhibẽtur. Iure igitur vlcera,fiſtulæ,fracturæ,luxata,quam-
uis certam victus rationem & medicamẽta exigant,quià tamen à manu maximam partem curationis petũt,
à nobis in hoc volumen,quod chirurgiam inſcripſimus, cõferuntur:iure etiã faſciæ,laquei,machinamenta,
cùm hæc auxilia ab eo tãtùm,qui manu medetur,admoueantur:de officinâ medici nihil attinet dicere, cùm
ad vſum inſtrumentorum chirurgi ſpectet ferè vniuerſa.

In quibus eũ ordinẽ ſecuti ſumus,quẽ tum ratio,tum auctoritas indicauit .anteà enim morbos adſcripſi-
mus,deinde inſtrumẽta ad eorũ curationẽ neceſſaria: ex morbis primo vlcera & fiſtulas,quę ad vlcera quaſi
ad genus ſpecies referũtur,dein fracturas,priùs quidẽ capitis, tùm aliarũ partiũ,poſtremò luxata,quo ordi-
ne ſcripſiſſe etiam Hippocratẽ conſtat. In libro de officinâ medici,quanquàm tradit principio prooemium
totius artis, ſummatim tamen multa percurrit ex his,quæ dilatata erant in eo,qui de fracturis eſt,& de ar-
ticulis,q̃obrem Galenus hunc poſt illos legendũ eſſe in commẽtarijs,quos in ipſum ſcripſit,ſæpius teſtatur.
Faſcias præpoſuimus laqueis,vt quæ dentur ſæpenumerò ſine his,& contrà vbicunq; laquei inijciuntur,ipſę
quoq; obuoluãtur.Mitto ꝙ alioquin priùs Galeni,q̃ Oribaſij libros appoſuiſſe par fuit. Machinamẽta poſt la
queos ſcripſimus,ꝙ hæc ſimiliter ꝑpetuò eorũ operã deſiderẽt,ſed laquei ſæpè citra machinationes aptẽtur.

Quòd ſi græcũ exẽplar,quod paſſim legitur,cum noſtrâ interpretatione conferas, cõplura inuenies longè
aliter habere,cùm quæ in illo ſcripta ſunt mendoſiſſimè,à nobis correcta fuerint ac reſtituta,quod quidèm
temerè non fecimus,ſed freti plærunq; exẽplaribus manu ſcriptis,ijſdẽq; vetuſtiſſimis.eorũ nobis tùm alibi
copia fuit,tum Romæ,præcipuè apud Cardinalẽ Rodulphum patronũ noſtrum, qui non ſecus ac permulta
alia volumina ſummâ diligentiâ ac ſumptu maximo hęc varia cõparauerat.nonnunquam mendũ tale fuit,
vt vnâ vel alterâ literâ mutatâ,adiectâ,vel expunctâ facilè corrigeretur,plurimúmque ad emendationem
contulit diligens collatio vnius atque eiuſdem loci,quem ſæpiùs à Galeno pertractatum animaduertimus.

Eò autem vbiq; ſpectauimus,vt clarè mẽtem auctoris interpretaremur,quantũ hæc permiſit, ſequuti ver-
ba.nec de noſtro quidquam adiecimus.ꝙ ſi non omnia latina reſpondere gręcis,ſed quædã addita cõperias,
hæc certè nouã ſentẽtiam nõ declarant,ſed eam,quæ ipſius auctoris eſt, adeò enodãt,vt ſine illis cõprehẽdi
nullâ ratione potuerit. quod potiſſimùm in Galeni commẽtarijs accidit,vbi aliquod Hippocratis vocabulũ
explanat, de hoc enim loquitur quaſi de eo,quod in propoſitis verbis Hippocratis legatur. atque in græco
quidẽ codice res ità habet,in latino non item,in quo verba ipſa Hippocratis, quæ Galenus nititur enodare,
græcè nõ legũtur,ſed latinè,ità vt neceſſariũ fuerit adſcribere,quo verbo vſus fuerit Hippocrates, cùm Ga-
leni ſentẽtiam aſſequi alioquin nõ liceret. Exẽpli gratiâ in primo de fracturis Hippocrates mutuatur verbũ
χείριξιν, quod Galenus accipit vel pro chirurgiâ,vel pro rerũ omniũ admotione, id nos latinè reddimus cu-
rationẽ,q̃obrẽ in Galeni interpretatione coacti ſumus de noſtro græcũ vocabulũ adijcere ,hoc modo cùm
habet[Curationẽ verò]ſubiecimus[quã χείριξιν dixit],quod nõ opus fuit,vbi ex toto latinũ verbũ græco re-
ſpõdebat.Omittũtur etiã quędã à Galeno,vt gręcę linguę peritis euidentiſſima,quę ab interprete exponẽda
ſunt,ſi modò latinæ linguę peritis librũ interpretatur.id nos fecimꝰ in ſecũdo de officinâ medici non lõgè à
fine,cùm diſputat de verbo Hippocratis ἀποπιεζόντων,ſcriptúm ne ſit attico more,vbi atticũ morẽ indicaui-
mus,à Galeno prætermiſſum,vt qui græcis ſcriberet,eiuſmodi loquẽdi formã non ignorantibus, hoc ſecus
accidit interpreti,quod quidèm non eſt aliquid adijcere de ſuo,ſed auctoris mentem clariſſimè explicare.

Vt autem res oculis,ac manibus teneretur, in his,quæ obſcura viſa ſunt, &(vt cenſet Galenus)monſtra-
tione indigent,picturam adiecimus,neque vllam diligentiam prætermiſimus,vt hæc propoſitę rei reſpon-
deret,quo ſaluo indulgẽdum fuit aliquid pictori.

Poſtremi libri de faſcijs,de laqueis de machinamẽtis nõ reperiũtur(quod ſciã)niſi in eo codice,cuius mẽ-
tionẽ fecimus in epiſtolâ ad regẽ,in quo ſunt tres auctores de faſcijs,Galenꝰ,Soranꝰ,& Heliodorus,è quibꝰ
ego latinũ feci Galenũ dũtaxat,nam qui hũc norit,reliquos planè norit.Sed an eiuſmodi liber germanus ſit
Galeni, dubitare nemo debet,nã vel ipſo ꝓœmio cõuincit̃,atq; hic eſt ille liber,quẽ ipſe pollicitus eſt in ſcđo
cõmentario de officinâ medici. Verùm deſiderantur in Galeno quędã,quæ placuit accepta à Sorano & He-
liodoro in hũc librũ inſerere,ne qua ſupſit humani corporis pars,cuiꝰ vinculũ in hoc opere nõ reperias.quę
ſuppleuimꝰ putamꝰ,vel ab auctore omiſſa,vel(qđ magis ꝓbabile eſt)intercidiſſe. neq; enĩ veriſimile eſt Ga-
lenũ tã Sorano q̃ Heliodoro poſteriorẽ, q ab vtroq; multa alia de faſcijs mutuat̃,quæ nũc deſiderãtur omi-
ſiſſe,nec ſingulis partibꝰ(vt pollicet̃)ſuã vinciẽdi rationẽ aſſignaſſe. Huc accedit ꝙ deſcriptio Aſciæ vincu-
li,quã poſuit Heliodorꝰ ad vinciẽdũ femur,in libro Galeni nõ legit̃,licet eius meminerit ſæpenumerò,quià
tamẽ neceſſaria fuit,prętereũda fuiſſe nõ videt̃.vbicũq; autẽ aliũdè quidq̃ petemꝰ, auctoris nomẽ maiuſculis
literis notabimꝰhoc pacto. EX SORANO. EX HELIODORO,cũq; ad Galenũ reuertemur.Nũc Galenꝰ.

Laudatur liber de laqueis à Galeno in libro de faſcijs, quámuis alibi quoque mentionẽ facit laqueorũ, qui
hoc opere cõtinẽtur,refertur tamen hic liber in gręco exemplo ad Oribaſium auctorem, quidquid eſt,opus
vtiliſſimum eſt,ſine quo multa ſunt,quæ in medicinali arte nec cõprehendi,nec præſtari poſſunt. pertinent
enim laquei non modò ad faſciandũ,ſed etiã ad extendendum oſſa fracta,vel ſuo loco mota,ſeu æqualiter,
ſeu inæqualiter adhibere vim oporteat:tum ad curanda atque alligãda membra, dum manus adhibetur.

Machinamẽtis verò nõ ſolũ vtunt̃ architecti,ſed medici etiã,cũ his robuſtiora mẽbra vtiliter, & quãtum
fieri poteſt,ſine dolore extẽdãt,vbi luxatis vel fractis medẽtur.hæc ab Oribaſio collecta ſunt ex Hippocra-
te,Galeno,atq; alijs auctoribus, vt patet,vbi ſingulorũ vſus & ſtructura exponit̃: ſed præter vtilitatẽ, quam
in curatione exhibent,multos aperiunt in medicinâ locos,qui ſine his omnino ſunt incomprehenſibiles.
quanquàm in hoc libro machinamenta aliqua deſunt, quæ auctor inter initia commemorauit,vbi vniuer-
ſam machinamentorum rationem recenſet,ſed optimè nobiſcum agitur,quando non omnia interierunt.

INDEX EORVM QVÆ ex hoc opere annotanda duximus. vbi prior numerus paginã commonstrat, alter eiusdem paginæ lineam: quòd sicubi posterior desit, satis euidens monstratio tibi fuerit paginæ solius.

A

B

Brachij

Chirurgicorū

Extentio

Frigus

I

Idem &

L

M

Manus

P

FINIS.

INDEX

V

Vinculorum

INDEX ALTER GRÆcas dictiones complures, tum à Galeno ipſo, tum ab alijs explicatas commonſtrás, qui verborũ quidem eſt, non tamen cuiuis cognitorum.

A

B

Γ

ἐπίδεσμος.

ὁμόχροιος

φλιαί.

τέλος.

Catalogus foliorum huius libri.

aa. quaternus. bb. quinternus.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z.
Omnes ſunt quaterni.

A B C D E F G H I K L.
Omnes ſunt quaterni,præter K & L ternos.

Hippocrates de vlceribus Vido Vidio Florentino interprete, cum eiusdem Vidii commentario.

LIBRORVM Hippocratis duo eſſe genera cõſtat, quùm Galeno auctore alij peranguſtè, & viâ quaſi cõpendiariâ, quod propoſitũ eſt, exequantur, ſicut ille, qui, quùm ſit de impellendis oſſibus, μοχλικὸν inſcribitur, in quo ſummatim recenſuit, quæ latè prodidit in opere de articulis: contrà vberius alij, & clariùs rem indicẽt, & propè vniuerſam aperiãt. atq; hi bipartiti ſunt, nõnulli enim adeò perfectè legũtur, atque ordinatè, vt parũ adhuc deſiderare luminis videantur, in horum numerum illi reponuntur, qui tam capitis q̃ membrorum fracturas comprehẽdunt: nõnulli relicti ſunt informati dũtaxat ac rudes, ita vt neceſſariũ ſit, quæ præciſè dicuntur, dilatare, definire, quę indefinitè, inchoata abſoluere, quę remota de medio atq; inuoluta ſunt, explicare. eiuſmodi eſſe hũc de vlceribus teſtatur Galenus, qui fracturas vno tantùm ex libris de ratione curãdi, ſexto videlicet perſequutus, vt quam hîc tradit Hippocrates curandorum vlcerũ rationem erueret, perfectamque omnibus numeris demonſtraret, de eâ tertium, quartum, & quintum referſit. quos libros ante hunc euoluẽdos eſſe manifeſtũ eſt, vix enim colligi animo poterit via hæc ſanãdorum vlcerum expeditiſſima, niſi quã ille ibi affert lucem, adhibeamus. id quod fracturis non euenit, quę tam latè ac perſpicuè ab Hippocrate tradũtur, vt ſatius ſit antè in illis verſari, dein ad lectionem ſexti de ratione curãdi, vbi ſtrictim tractantur, ſe transferre. Patet autem librum hũc eſſe illum, quẽ Hippocrates de vlceribus compoſuit, quãdo ſententiæ complures, iiſdẽ, quibus hîc verbis expreſſæ à Galeno ſæpius laudãtur, qui ſe ait commentaria in eum quoq; confeciſſe, quę ꝙ interierint, iacturã fecimus incredibilẽ. ſed quià iungitur cum tãti operis amiſſione deſperatio recuperandi, nos, quoad noſtra facultas tulit, excutere auctoris intelligentiã contẽdimus, quã, vbi licuit, ex varijs locis collectã per multa Hippocratis volumina cõprobauimus. Sed hactenus præfati iam librum exponere ingrediamur.

INSCRIBITVR περὶ ἑλκῶν, id eſt de vlceribus, quo verbo ſolet Hippocrates ſignificare, tum quę telũ & externa vis intulit, tum quę ab interiori cauſâ oriũtur. quod clarè oſtendunt, quæ partim habentur in hoc libro, partim in eo, qui de articulis eſt & de fracturis, quãquam τρῶμα. quod nomen latinè vulnus dicitur, illis impoſitũ eſt, quæ exteriori cauſâ inferũtur. Ergo curationẽ omnium vlcerum complectitur, ſiue ab exteriori, ſiue ab interiori cauſâ oriantur: neque ſolas ponit præceptiones, ſed propria etiam remedia, quibus, quod pręcipitur, commodè præſtemus: cúmque curatio alia ſit, quùm vlcus per ſe eſt, alia, cùm adijcitur alteri affectui, & ſanari eo manente non poteſt, Hippocrates vtramque adſcribit, adeò, vt nullum reſtet vlcus, cuius hîc ſanationem non reperias. illa ſemper excipio, cum quibus nudatum os eſt. hęc ſiquidem, ſi ad caluariam pertineant, in libro de vulneribus capitis: ſi ad cætera oſſa, in tertio de fracturis, & quarto de articulis vberrimè ab Hippocrate explicantur.

„ VLcera nulla madefieri debent pręterquàm vino, niſi ſi articulum teneant.
„ quùm, quod ſiccum eſt, ad ſanum: quod madet, ad vitiatum propiùs acce-

» dat. Vlcus enim madet: quod ſanum eſt, ſiccum eſt.

Vlcerũ omniũ, quatenùs vlcera ſunt, cõmunis curatio ſiccãtibus perficitur. hanc ipſe indicat, quùm cauet, ne contrarijs, hoc eſt, madefacientibus nutriantur. cuius præcepti eam rationẽ affert, ꝙ ſiccum ad ſanum, madẽs ad vitiatum propiùs accedit. hoc autem ex eo elicit, quòd integra caro non madet, ſed arida tangitur: quæ vlcerata eſt, humida eſt. quare ſi eò tendimus, vt quod curatur, à vitiato recedat, ſequitur, vt admotis ſiccãtibus, quæ madefaciunt, expellamus. Quod multò clarius fiet, ſi quod de partibus noſtri corporis dicitur, traducatur ad medicamenta in hunc modũ. quæ ad ſanum propiùs perducunt, quod vlceratum eſt, ſiccant: quæ ad vitiatũ, madefaciunt, quùm quod ſanũ eſt, ſiccum ſit, quod vlceratũ, madeat, illis autem opus eſt, quę ad ſanum propiùs perducũt, & vitium ſummouẽt, igitur quæ ſiccant, vlceri neceſſaria ſunt, quæ madefaciunt, aliena. cui ſententiæ auctoritatẽ adiungit, ac firmamentum natura ipſa vlceris, quæ, ſi ad viuum reſecetur, nõ aliud eſt, q̃ diuiſio eius carnis, quę ſolida erat, & continua. quamobrẽ, ſi contrariorũ contraria ſunt remedia, cõiungẽtibus opus eſt & glutinantibus, hæc autẽ adſtringunt & ſiccant, vlcus igitur, quod per ſe eſt, curatur ſiccis, & (quod iure Hippocrates monuit) madefaciẽtibus offenditur. Quid ꝙ alij affectus, quos vlceri ſæpenumerò adiectos videmus, ſiccis medicamentis ferè omnes tolluntur? talia enim ſunt, quæ vel ſordem purgant, vel carnem alunt, vel ad cicatricem ducũt: talia, quæ ſupercreſcẽtem carnem abſumunt. Sed Hippocratis conſiliũ ad ſolum vlcus dirigitur, cuius naturã intuitus cauet, ne vllâ re madefiat præterquã vino, quod inter omnia pręſidia eſt aptiſſimum, quùm glutinandi vim, quam habet vlceribus neceſſariã, ad penitiores vſq; partes tranſmittat. quod non faciũt plæraq; alia ex glutinãtibus, quamuìs alioquin vino paria ſint, quemadmodũ argẽti ſpuma. hęc enim vel eo nomine longè minùs idonea experimur, quòd ſummas partes cogũt: interiores ad quas penetrare nõ poſſunt, ſolutas relinquũt, atq; inter ſe diductas. Eſſe autẽ vinum debet nigrũ, auſterũ, quale accipitur ab Hippocrate ad ea luxata vel fracta, quibus carnis quoq; vulnus acceſſit. eo nõ ſolùm vlcus glutinatur, ſed ab humoris quoq; eruptione defenditur, ſiquidẽ auſterũ eſt, atq; idcirco adſtringit & glutinat. naturã pręterea ſiccam habet ac frigidã, quâ repellit, neq; ſinit materiam in affecto loco recipi, atq; inflãmationẽ excitari. Adde ꝙ cùm frigidũ ſit, nullũ ferè odorẽ mouet, & ob id caput non tentat. Siccare autẽ poteſt duobus modis, & per ſe, quatenùs naturã habet ſiccandi, & quatenùs repellit, cùm repreſſo humore affectus locus ſiccior ſeruetur. Ergo cùm tam per ſe, q̃ aliud efficiendo ſiccet, nihil mirũ, ſi eo Hippocrates vlcera fouens, madefaciẽtia repudiat, quæ (vt Galeno placuit) ſiue id per ſe pręſtẽt, vt quę, ſicut oleum, naturâ ſint humidiora: ſiue quatenùs ante aliud efficiũt, vlceribus perpetuò infeſtiſſima ſunt. In libro autem de vulneribus capitis, nõ ſolùm cætera humida reijcit, ſed vinum etiam ipſum, vt in eius operis expoſitione declarabitur. nam vulnera ibi curat, quę vſq; ad os pertinẽt, ita, vt id nudatũ ſit, quorum agglutinatio quùm deſperetur, non opus eſt vino, quod potiſſimum datur ad vulnera glutinãda, neq; eo egent etiam vulnera capitis, vt repellat, cùm non ſint in parte, quæ dependeat, aut quæ alijs ſubiecta ſit, vndè ſuccos facilè recipiat. Adijcit Hippocrates [niſi ſi articulum teneãt]. quæ verba, ſi ſeparatim ex ſe cõſiderentur, neq; ad ea conferantur, quæ auctor & in ſecundo libro de fracturis quà de pede, quùm violatos articulos perfundi aquâ calidâ iuſſit, & alibi (vt oſtẽdemus) latiùs explicauit, ambigua

uit,ambigua videbuntur,quùm & ad præceptum,quod tradidit,ne vlcus madefiat:& ad exceptionem,quã ponit de vino,referri æquè posse videantur,ita, vt alterutrum sibi velit,vel articulorũ vlcera, tam alijs, quàm vino madefieri: vel & ab hoc & ab alijs madefacientibus offendi. Sed sublata omni ambiguitate perspicua res fiet, si ea spectentur , quæ in quarto de articulis ad vulneratos simul & prolapsos articulos ab Hippocrate adhibentur,vbi pãnos, lanam, & folia betæ super imponit, quæ omnia vino respergit, quod articulorũ quoque vlceribus idoneũ sit: hoc quùm ità habeat, nulla relinquitur ambiguitas. Sed quod ait[nisi si articulum teneant]ad id refertur,quod præcipit,ne vlcera madefiant,exceptis quæ in articulis vagantur : hæc si quidem licet,tum vino, tum alijs madefacere. Quamobrem Hippocrates non contentus vino vlceratos articulos respersisse,liquido etiam cerato inungit.Sed roget quis, si natura vlceris(vt iam concessum est)in vniuersum præsidia exigit,quæ siccãdi facultatem habeant,quid est,quòd articuli,vbi vlcerantur, contraria etiam admittunt? ceratum enim tantùm abest, vt siccet, vt etiam locum reddat humidiorem,& glutinari plagam non sinat . Hanc quæstionem diluit Galenus, quùm eum locum exponit, vbi ait Hippocratem non vlcera intueri, sed periculum, quod ex naturâ affectæ partis ingens subest,ne neruorũ distentio superueniat: hoc vt euitet,cerato inungit ac tepido, qui si ad vlcus respiceret, neque cerato prorsus vteretur,neque tepidum aliquid induceret. Quo patet articulorum vlcera,& si nulli alteri affectui iungantur(de his enim agit)madefaciẽtia tamen requirere,quod ferè sub eiusmodi plagis nerui distendantur : eâ de causa, non solùm vino,sed relaxantibus, & mollientibus nutriuntur. Illud tamen ignorare non oportet,quòd vbi parui articuli,quemadmodum in digitis,vlcerantur, quùm nulla sit suspicio,ne sequatur distentiò neruorum, Hippocrates relaxãtia,& mollientia submouet, neque solùm adhibet siccantia : sed ea eligit, quæ vehementer id præstare possint : eius generis sunt , quæ pertinent ad vulnera capitis,quod ratione non caret, quùm tegendum carne os sit, quod nudatum est.Nam si nudatus articulus non esset,neque plaga vsque ad ipsum descẽderet, eâdem ope indigeret, quâ cætera vlcera : sed quia hæc prolapso articulo, vel aliundè illata os ipsum attingit, desperata glutinatione, super osse nudato producere carnem oportet, ac propterea siccioribus vtendum est, vt latiùs in expositione libri de vulneribus capitis indicauimus.

EXpedit autem,quùm cataplasma non inducitur, à vinculo quoque abstinere. Est etiam interdum,vbi in vlceribus vti cataplasmate non licet, idq; in recentibus magis quàm in vetustis,tum in his,quæ articulos infestant.

Si vtriusque effectum contemplemur, cataplasmatis , & vinculi facilè causam inuestigabimus, cur vbi vnum non datur, neque alterum dari etiam debeat. Datur quidem cataplasma, vbi doloris atque inflammationis causâ, lenire,vel relaxare conuenit,seu pus mouere . Fieri autem solet ex farinâ, aquâ, oleo,& cęteris similibus,ità,vt effœminet ac resoluat:glutinosos verò & muccosos succos non discutiat : sed (vt testatur Hippocrates, qua de aure fracta) magis eorũ copiã augeat,& molestiores efficiat suppurationes, atq; abscessus, quùm oneri sit, & foramina claudẽdo expirationem prohibeat.Itaque vbi nec lenire dolorẽ,nec relaxare oportet,aut maturare pus, perpetuum est in cunctis vlceribus à cataplasmate abstinere,atq; adeò in illis,quæ partes occupãt sicciores & muccis naturaliter redundant,quibus illa idonea sunt,quæ possint præ-

ſtanter ſiccare. Non immeritò igitur docuit Hippocrates eſſe, vbi in vlceribus interdum vti cataplaſmate nõ licet, quùm non niſi ob propoſitas cauſas liceat, quod magis accidere ait recentibus vlceribus, q̃ vetuſtis. Cauſa in aperto eſt: nempè quod recens eſt, glutinantia exigit, & ea, quę humorem concurrentem repellunt. Cataplaſma quia relaxat, glutinationẽ prohibet, & ſedem affectam ſuccis influentibus patefacit. At ſi caro non ſolùm vulneretur, ſed etiam collidatur, res dum recens eſt, cataplaſma requirit: neceſſe enim eſt colliſam detritámque carnem in pus verſam tabeſcere, quod præclarè in ſequẽtibus adſcribit. Verùm id vlcus non eſt ſimplex, & eâ de cauſâ cataplaſmate non læditur: vbi res iam tempus habet, alio medicamentorum genere finitur. Sæpè tamen interuenit, vt oriatur inflãmatio, quæ poſt quartũ diẽ magis excitari ſolet, vel oræ indureſcant, & eo nomine poteſt cataplaſma vetuſtis vlceribus prodeſſe, quod recentibus non æquè accidit. quę verò in articulis verſantur, qui naturâ ſicciores ſunt & muccoſi, ſicciora poſtulãt præſidia, neque vllo ferè magis læduntur, quàm cataplaſmate: licet autem, quòd neruorum diſtentionem afferre ſoleant, interdum madefacienda ſint non tamen debent cataplaſmate nutriri, quod cauit Hippocrates etiã, quùm vlceratis medetur & luxatis ſimul. Eâdem autem ratione, quâ articulis, inimicum eſt auribus vlceratis: quùm vtræq; partes & ſiccioris naturæ ſint, & muccis redundent. Quocirca quùm plagæ auris medetur, cataplaſma repudiat (vt non multo antè demonſtrauimus) medicamentúmque optimum cenſet, ſine medicamento locum relinquere. Sed hactenus de cataplaſmate: reſtat vt intelligamus, cur vbi hoc non imponitur, vinculum quoque alienum ſit, ſi antè, vinculi vſum explorauerimus. Hunc nobis in libro de officina medici duplicem oſtendit: nam vel ipſum per ſe efficit, vel efficiendi ſocium eſt: hoc quidem continet, quæ ſuperdantur: illud verò aut ſeparata coniungit, aut nimis cohærentia ſeparat: aut materiam vel confluentem repellit, vel quùm opus eſt, concitat, aut aliud huius generis pręſtat. Nocet autem, vbi inflammationis ſuſpicio eſt, quòd cõpreſſione, ac pondere malè vitiatam partem afficiat, præſertim ſi caro modica ſubeſt, & os cute dũtaxat cõtegitur. Ergo quod Hippocrates ait, quãdo cataplaſma nõ inijcitur, vinculum quoque admouendũ non eſſe, ſi ad id referatur, quod efficiendi ſociũ eſt, quódq; impoſita pręſidia tenet, nihil erit, quod dubitari poſſit, quùm ſi cataplaſma nõ detur, non opus ſit vinculo, vt cõtineatur. Itaq; mirum nõ eſt, ſi Hippocrates in vulneribus capitis, in fracturâ auris, in vlceratis ſimul & prolapſis, & paſſim, vbicũque vnum ſummouet, velit ab altero quoque abſtineri. Sed ſi hæc ſententia in eo vinculo accipiatur, quod per ſe efficiẽdi vim habet, non ita perpetua erit. Vulnera quidem articulorum, vbi ſuſpicio eſt, ne oriatur neruorum diſtentio, non minus hoc genere vinculi læduntur, quàm ipſo cataplaſmate. Sed recentia vlcera, quibus hoc inimicum eſt, ſæpiùs vinculi operâ egent. Nam vt oræ vlceris glutinentur, vbi coniunctæ ſunt, vinculo interdum contineantur, neceſſe eſt: plaga item recens, quùm fracturæ iuncta eſt, ſine cataplaſmate faſciam deſiderat: ſed Hippocrates agit de ſimplici duntaxat.

ABſtinentia verò & aqua, tam cũctis vlceribus prodeſt, quàm quòd maximè: magis autem recentibus, q̃ vetuſtis. Tum vbi inflammatio vel acceſſerit, vel expectetur, ſeu periculum inſtet, ne quid corrũpatur, ſeu articuli vlcere premantur, atque inflãmatione, nerui diſtentione periclitentur, aut venter vulneretur, ſed vt quùm maximè, ſi caput, femur, aliúdve perfringatur.

Non

Non aliâ de causa nunc aquam potui præstat,& abstinentiã imperat,quàm quæ ab ipso primũ exposita fuit,quùm edixit,ne vlcera madefierent: ea est vlcerum natura:nã quùm humida sint,vt glutinentur sanescantq;,siccari necessariò debent:humores verò,qui à corpore ad plagã feruntur,quia madefaciũt, committi & glutinari oras non sinunt:sed inflãmationem concitãt,& carnem quæ iuxtà est,lædũt,citra cuius sanitatem,quod diuisum est,minimè glutinatur:natura enim quę carnem producit,& sinum implet, eadẽ quod separatum est,glutinat.naturã verò non intelligimus totius corporis,sed proximę carnis. Proximam igitur carnem,vnde glutinandi vis nascitur,integram esse,necesse est,& omni vitio prorsus vacare. Patet autem quanto liberalius corpus nutritur,& vinum meracius sumitur,tanto plus sanguinis atq; aliorum succorũ, ad vlceratam partẽ transmitti,& ob id glutinationem impediri,& succorũ copiâ proximam carnem distendi: consueuerunt enim,quæ redundant, concurrere ad locum affectũ,vbi promptè admittuntur:vnde caro vitiatur,neque plagam glutinat,neque suo munere amplius fungitur . His ita constitutis iam apparet cunctis vlceribus nihil æquè prodesse,ac modicum cibũ,& aquę potionẽ,quo victu si ægrotans sustineatur,nouâ succorũ copiâ nõ coactâ,qui priùs aderant, exhaurientur:exinanitur enim corpus abstinentiâ,nam quùm nihil ingeritur, quod priùs aderat,à naturâ facilè consumitur.Huiusmodi victus quãquam ad ampliora vlcera in vniuersum pertinet,magis tamẽ quibusdam accõmodatur, quæ ipse nominatim recenset.Habet autẽ rationẽ affectuum, qui accedere solent,& naturæ partiũ,quæ vlcerantur: alioquin ille victus æquè omnibus idoneus est,quùm vlcera,vbi per se sine vllo affectu curãtur, nec partiũ discrimen attenditur,pariter glutinationẽ,ac propterea tenuiorẽ victum desiderent.Primùm ergo ait[magis autem recẽtibus,q̃ vetustis.] vtraque autem per se, & ab omni alio vitio seiuncta,eandẽ exigunt animaduersionem : sed quæ diuturna sunt,plęrunque præter vnitatis solutionẽ sinuantur, eum sinum quùm implere carne oporteat,cui materiam subministrat sanguis,vt sit vnde caro generetur,abundè hunc produci conuenit.Vino igitur & cibo pleniori opus est,quibus augeatur sanguis:abstinentia & aquæ potio expellendæ sunt. Cõueniunt autem recenti plagæ,quæ nec caua est,& plęrunque glutinari potest: ac si quẽ habeat affectum adiũctum,is ferè dolor est,qui quùm inflãmationem excitare consueuerit,nos ad eundem victum hortatur,quod ipse innuit,quùm subijcit, [tum vbi inflãmatio accesserit,vel expectetur,] tenuis hic victus, qui alioquin vlceribus prodest,potissimũ ad ea pertinet,quibus inflãmatio vel accessit, vel accessura esse videatur.Id quanquã recentibus accidit,nonnũquam tamen accidit etiam vetustis,vel ex prauâ ratione victus,vel ex motu intempestiuo,aut ꝙ refricetur vlcus,vel affecta sedes altero vitio laboret:hæc vbi interueniũt, si inflammatio nõdum superuenit,tamen pertimescenda est. Quamobrem pugnandũ est inediâ,quę(vt suprà ostendimus)corpus quodammodo exhaurit, sinítque naturam liberè suum munus præstare: quò fit,vt quæ præsens est inflammatio,coërceatur:quæ expectatur,repelli sæpenumero soleat. Frequenter autem inflãmatio quùm augescit,in gangrænam degenerat : atque hæc rursus in σφάκελον,quùm ita intenditur, vt ipsa particula corrumpatur, græcè enim sic dicitur.Id malũ tam in libro de fracturis,q̃ in eo,qui est de vulneribus capitis, nasci ait,quùm vlcus malè curatur,quod nõ modò ad medicamenta pertinet, quæ superinijciũtur, sed etiam ad victum.Cauendum igitur est,non solùm ne

madefaciẽtia imponãtur, ſed ne is victus imperetur, qui poſſit & aliorum ſuccorũ, & ſanguinis copiam contrahere. Iure ergo tenuem victum, &aquæ potionem imperat, præcipuè vbi vlcera in articulis verſentur, & cum inflãmatione iungãtur. Nam ſi cæteræ partes quùm vtrunq; malum experiũtur, eo victu egent, multo magis articuli, qui (vt antè dictũ fuit) inferre neruorum diſtẽtionem ſolent. Ipſe autem ſe explicat, quùm inquit, [nerui diſtẽtione periclitẽtur] cui malo & vinum & copia cibi firmioris, plurimùm obeſt. Quãobrem, ſi vel articulis vlceratis, vel alia parte, neruorum diſtentio timeatur, rectè inedia pugnat. Sed ad articulos reuertamur. Quùm ait, [articuli vlcere detineantur, atq; inflammatione] quod nos vertimus [inflammatione] græcè habet [φλέγμασι,] quod ad pituitam ſignificandã vſurpatur: quo modo ſi accipiamus, non aliam intelligemus, q̃ quæ μύξα, id eſt, muccus, ab eodem nũcupatur, quem plurimùm eſſe in articulis, paſſim recẽſet. Fortaſſe igitur voluit abſtinẽtiã contra muccos niti, vt ſine impedimẽto poſſint à naturã diſcuti atq; extenuari. Nos tamẽ ratione freti, [inflãmatione] vertimus. φλέγμα enim, vt in prognoſticis, quùm agit de inflãmatione præcordiorũ, apud Hippocratem inflãmationẽ notat, quod à Galeno in eius loci interpretatione admonemur: idẽ nunc ſibi voluiſſe ratio dictat, quùm articuli vbi violantur, inflãmationem, doloremq; afferant intolerabilẽ, quẽadmodũ in quarto de articulis memoriæ prodidit, cũq; inflãmatio (vt apertè iam narrauimus) magis q̃ muccus & pituita circũſpectam victus rationẽ deſideret. De ventre vulnerato res clarior eſt, q̃ vt luminis indigeat: ventrẽ autem quẽ κοιλίην dixit, & thoracẽ intellexit, & quod ei ſubiectũ eſt, vtrunq; enim nomine κοιλίης, id eſt, vẽtris complectitur, cuius rei teſtis locuples eſt Galenus in quarto de ratione curandi. At vbi propriè voluit alterutrũ ventrẽ notari, κάτω addidit vel ἄνω, vt nõ ſolùm venter intelligatur: ſed vel ſuperior vel inferior, hoc eſt, thorax, vel quod tegitur abdomine: idẽ quoq; in libro de ratione victus in morbis acutis, tũ in prognoſticis atq; alibi ſępius cõmemorat. Viſcera ergo quæ complẽt vtrunq; vẽtrem, quùm vulnerãtur, in inflãmationem, cui maximè opportuna ſũt, facilè incidũt: tũc autẽ propoſita ratio victus maximè idonea eſt. Quod ſi vlceri acceſſerit, etiam fractura, ſeu capitis, ſeu femoris, ſeu alterius mẽbri, duplici nomine eãdẽ vti abſtinentiã præſtat: quãdoquidẽ morbus eſt duplex, & caſus grauior, periculũq; inſtat inflãmationis ingens. id q̃uis ſeruari vbiq; debeat, multo magis tamẽ, quùm vel pręſtantiſſimũ quid periclitatur, cuiuſmodi cerebrũ eſt in vulnere capitis, vel grande admodũ eſt os, quod frãgitur, quia tũc malũ quoque grãde eſt. Capite quidẽ violato, dura mẽbrana inflãmatur. Nam neq; repelli poteſt, quod cõcurrit, neque facilè extrahi, quod ſuper ipſa collectũ eſt. Eã de cauſã timenda eſt inflãmatio, licet alioquin caput, cùm ſuperius ſit, & nõ dependeat, nõ ita humorũ cõcurſum admittat, vt apertè in libro de vulneribus capitis explicabitur. Verùm ſi mẽbrana, vel leuiter etiã inflãmetur, cerebrũ, quod proximũ eſt, ob cõſortiũ eodẽ affectu maximè periclitatur: id cũ accidit, nihil propius homini eſt, q̃ vt decedat. Sed hũc circũſpectus medicus, rem lõgè antè pręuidẽs, tenuiori victu defendet. Femur quoq; in eodẽ periculo reuoluitur ob caſus magnitudinẽ neceſſariã: atq; idcirco in tertio de fracturis, eandẽ obſeruationẽ poſuit femore fracto, quę vulnerato capiti debetur. Nec illud obſtat, quod Hippocrates ad fracturã coſtę inediã vitat: tũc enim grauius exiſtimat coſtas ſine fulcro ſuſpẽdi, quod accidit cùm in ieiunio, inani vẽtriculo minimè ſuſtinẽtur, q̃ ſanguinis copiã ad affectã partẽ trãſfũdi.

Neque

1 » NEque ſtare conuenit quem vlcus exercet, præſertim ſi in crure verſetur, » ſicut,nec ſedere,nec ingredi, ſed quies & ocium plurimum conducunt.

Si quis ligna ſeu lapides,ſeu eiuſmodi aliqua tentet,dum mouentur,inter ſe glutinare,nihil minus efficiet. Immobilia enim tenere oportet, quæ conferueſcunt,quod peręquè in animalis partibus conſpicitur, nã niſi quieſcant & immobiles ſint,nequeũt vlla ratione coaleſcere. Quapropter, quũ vlcus eſt,quod glutinationem poſtulat,vitare in primis motũ oportet: nocet enim abundè,ad partem, quę exercetur,humorem euocans: hic autem & madefaciendo glutinari plagam non permittit, & plærũque ſolet inflammationem afferre:quamobrem ocium & quies vlceri optimum medicamentum eſt: moueri & ambulare,niſi ſanis,alienum:quod Hippocrates alibi etiam protulit,quùm edixit,vt coſtâ violatâ,ab his quæ tuſſim excitant à venere, ab omni motu,atque agitatione corporis caueremus. Sed eſto, quieſcendum eſſe,& ob id ingreſſum lædere, ſi vlcus ſit in crure:quid eſt quòd neque ſtare licet,neque ſedere? An non quieſcimus,quùm ſtantes,vel ſedentes locum non mutamus? Quæſtioni huic reſpondet Galenus in libro de tremore, vbi hunc ipſum Hippocratis locum laudat. Oſtendit enim partes noſtri corporis moueri, quanuis locum non mutent,ſed in eodem manentes,immobiles eſſe videantur: nam quod in tremore deprehendimus, in ſecunda valetudine latet. Tremor quidem duplici motu continetur,deorſum altero,quo fertur membrum ſuo pondere: altero ſurſum, quo naturæ viribus reuertitur: in quo caſu euidentiſſimus eſt naturæ motus. At quùm pars integra eſt, res obſcura eſt: eâdem tamen vi naturæ,quâ in tremore attollitur, habetur ſublimis: atque illud idem muſculi præſtant, nempè verſus initia contrahuntur. Pars igitur, quæ benè valet, ſuperior continetur, etſi,quùm grauis ſit,ſuopte nutu deorſum feratur, quod illis nõ contingit, qui viribus iam ſolutis præcipitantur ad mortẽ,quos in prognoſticis ait nullo modo ſe continere poſſe, ſed ſubinde in lecto ad pedes delabi, quùm muſculi robore penitus deficiantur, ſine quo contineri partes nequeunt, quo minus ſua grauitate deorſum intendãt. Eam ſententiam firmat Galenus allato auium exemplo, quæ per aërem mouentur, etiamſi quieſcere videantur, & locum non mutare. Nam vbi moriuntur, protinus decidunt, neque vltrà in aëre verſantur,vt quæ moueri etiam non poſſunt. Ergo ſeu ſtamus,ſeu ſedemus,quãquàm ne latum quidem vnguem loco diſcedimus, mouemur tamen: alioquin neque ſtare nobis liceret,neque ſedere: delaberemur enim, quemadmodum quibus in propinquo mors eſt. Itaque ſi crure vlcerato,nec ſtare licet,nec ſedere:ſequitur vt quieſcendum ſit,quod per ſe manifeſtum eſt,& alijs locis ab Hippocrate explicatur, qui fractum brachium ex ceruice ſuſpendit, crus in lecto collocat,id quod poteſt,à fracturis ad vlcera transferri:vtrobique enim ſimiliter reſpondet. Vlceratum itaque crus ſi immobile iaceat,prohibitâ inflammatione, vt ipſe in ſecundo de victus ratione in morbis acutis teſtatur, minori negocio ad ſanitatem perducetur. Duo autem vocabula ἡσυχίη καὶ ἀτρεμίη,quæ nos quietem & ocium interpretamur, vel idem ſignificant, vel ſi diuerſa ſunt, alterum euidenti,alterum latenti,& obſcuro motui aduerſatur:ſub nomine autem σκέλεος, id eſt, cruris, pes & femur etiam ſubijcitur, quæ partes ambulatione potiſſimum læduntur. At quemadmodum mouere vlcerata membra non expedit,ita ſaluberrimum eſt ea,quæ longius à vitio abſunt,perfricare.

» PORrò minus inflammatione tentatur recens vlcus omne,& cum ipſo quod
» iuxtà eſt,ſi quis quàm celerrimè pus moueat,idque oris receptum minimè
» ſupprimatur,quam ſi prohibens ne ſuppuret, niſi id paululum, quod neceſſa-
» rium eſt,pugnet maximè ſiccantibus,& medicamentis,quæ vinculum non po
» ſtulant. Quãdoquidem igneum redditur: dein horror accedit ac pulſus.Inflã-
» mantur enim vlcera,quùm ad ſuppurationem ſpectant: ſuppurant autem ſan-
» guine eouſq; alienato,ac feruẽte,vt putreſcens in eiuſmodi vlceribus cõuerta-
» tur in pus. Vbi cataplaſmate vlcus nutriẽdum eſſe videatur,reduci à plaga de-
» bet,& proximis partibus imponi,vt pus euadat,& quæ dura ſunt, emolliãtur.

Oratio hæc niſi præpoſtera eſſet,multo minus afferret obſcuritatis,hoc eſt, ſi antè de affectu loqueretur, qui vlceribus nonnullis ſtatim à principio iungitur,deinde moneret,quam ille opem requirat. Verùm longè aliter habet. Prius enim docet,quid obſeruandum ſit,pòſt ad narrandum affectũ aggreditur, qui & à principio interdum conſueuit ad vlcus accedere, & propoſitã nunc obſeruationem deſiderat,is autem eſt,quùm caro præter plagã,quam accepit, etiam colliditur,de quo proximè loquetur. In eo caſu neceſſe eſt id omne,quod colliſum detritumq; eſt,in pus verſum tabeſcat,quùm aliter (vt infrà dicetur) reſtitui non poſſit. Venire igitur ad cataplaſma oportet,& mouere pus,eâ animaduerſione,quam nunc & in ſequentibus,ſed latius in libro de vulneribus capitis præcepit,nempè vt quàm celerrimè pus moueatur,atque exitum habeat,neque oris plagę retineatur:cuius præcepti eam rationem affert,quòd ſic recens vlcus omne,& quod ei proximum eſt, nõ ita in inflãmationem compellatur, quemadmodum ſi detur opera, ne ſuppuret niſi id paululum, quod euitari non poteſt,medicamenta ſiccantia inducãtur,& quæ vinculi operâ non egent. Quod enim ait [& vinculum non poſtulant] græcè habet [φαρμάκῳ μὴ ποδοσκελεῖ]:iure autem ita latinũ fecimus. Nã ποδοσκελός græcè ſubligaculũ ſignificat,nec quidquam veriſimilius nobis viſum eſt,quàm Hippocratem loqui de medicamento,quod non alligetur:alligantur autem quæ decidunt,ſicuti cataplaſma,quod ad pus ciendũ pertinet:hoc enim quoties ab Hippocrate reijcitur,expelli quoque faſciæ ſolent. Opinamur autem eius rationẽ in hũc modum eſſe inſtruendam, minus ſic inflammabitur vlcus,& quod iuxtà eſt, quàm ſi vitentur,quæ vinculum poſtulant,hoc eſt,cataplaſmata, & pus mouentia : admoueãtur quæ faſcijs non egent, & ſiccandi facultatem habent, non ſinatur in pus verti, niſi id paulum,quod impediri nequit. Suffuſus enim ſanguis in carne, quæ colliſa eſt,atq; aliqua ex parte nimium detrita,prohiberi non poteſt, quo minus ſuppuret,atque hoc eſt id paululũ,quod neceſſarium ait. Quibus poſitis ſequitur, id ſeruandum eſſe,quod præceptum eſt. Reſtat autem vt efficiat,quod aſſumit, quod quia dubium cõtrouerſumq; eſt,adiecta rurſus approbatione conuincit. Hæc quùm multis ſit offuſa tenebris,clarè à nobis explicabitur,atque ità excutietur,vt propè oculis ac manibus teneatur . Eius igitur quod aſſumitur, caput eſt.niſi pus citò moueatur,ſed ea dentur,quæ fieri ſuppurationem prohibeant, magis & vlcus,&quod proximum eſt,inflãmatur : atq; hîc eſſe approbationis exitus & determinatio debet. Ita autẽ argumẽtatio habet. Solent vlcera quùm ad ſuppurationem intendũt,inflammatione tentari: tunc verò ad ſuppurationem intendunt, quùm ſanguis hactenus mutatur ac feruet, vt putreſcẽs vertatur in pus: quibus poſitis conſequens eſt,vt quùm ſanguis mutatur,feruet, putreſcensq; pus efficitur,vlcera inflãmatione occupentur. At non propterea obtinetur

tinetur quod propoſitũ eſt, niſi ſubijciatur, ſub eâ curatione ſanguinem incẽdi, alienari, & ita putreſcere, vt conuertatur in pus: hoc enim aſſumentes, ſi eo quod proximè cõcluſum eſt, propoſitionis loco vtamur, illud proculdubio cogemus, ad quod peruenire conſilium fuit, nimirum ſub ea curatione magis & vlcus, & quod proximum eſt, inflãmari. Breuiter autem hæc ab Hippocrate ſcribuntur, atque admodum obſcurè. Cõcluſionem, cuius gratiâ cætera apponuntur, principio innuit, quùm inquit. [quãdoquidem igneum redditur, dein horror accedit ac pulſus.] Horror quidem fit ob febrem, quæ inflãmationi ſuperuenit. Sedis vlceratæ calor igneus cum pulſu, nihil aliud ſibi vult, quàm inflammationem: de eo enim pulſu loquitur, de quo egit, quùm in illis ſententijs, qui aphoriſmi vocantur, à vehementi vlcerũ pulſu ſequi ſanguinis profluuium indicauit. Accidit autẽ eiuſmodi pulſus, quùm arteriæ, quæ liberè mouebãtur, ob anguſtiam loci, quam humorum impetus attulit, æquè moueri amplius non poſſunt, ita vt homo tunc earum motu lædatur, quem anteà minimè ſentiebat. De pulſu verò arteriarum ſine dolore, qui & morborum genera nobis indicat, & virium robur, nihil referri ab Hippocrate, Galenus ſæpenumero demõſtrauit. Sed redeat oratio illuc, vnde deflexit. Ergo quùm ait [quandoquidẽ igneũ redditur, dein horror accedit ac pulſus.] notare nobis propoſitam concluſionem voluit, ob eam ſcilicet curãdi rationem vlcus, & quod iuxtà eſt, magis inflammatione teneri. Addit [inflammantur enim vlcera, quùm ad ſuppurationem ſpectant.] quod nullâ ratione firmauit: quoniam ſi quis id neget veriſſimè conſtitutum, nunquam expertus ſuppurationem eſt, neque alium vidit, quem hæc malè haberet. Neceſſariò enim, quùm ex ſanguine fit pus, affectæ parti feruor accedit, ac pulſus, tum dolor, cum vehementi febre hominẽ inuadit, vt alibi quoque declarauit. Quod proximè ſubijcit [ſuppurant autem ſanguine vſqueadeo alienato ac feruente, vt putreſcẽs, in eiuſmodi vlceribus conuertatur in pus.] aſſumptio eſt, clarior itidem, quàm vt approbationem deſideret, quùm inter omnes conſtet fieri pus ex ſanguine putri, & à naturâ ſuâ plurimùm abhorrente. Ex prædicta propoſitione atq; aſſumptione infertur, dum ſanguis mutatur, atque in pus vertitur, vlcus magis inflammatione tentari: hoc quià euidentiſſimũ eſt, idcirco ab Hippocrate omittitur. At neque hæc (vt dictum eſt) ea concluſio eſt, quam intendit, ſed ipſam infert, ſi propoſitionis loco accipiatur, addita aſſumptione hac, nempè ex eâ curatione ſanguinem mutari, atq; in pus conuerti, quod Hippocrates ſignificare voluit, quùm ait [in eiuſmodi vlceribus.] quæ verba ad aſſumptionem prioris ratiocinationis non faciunt, ſed hãc alteram nobis innuunt. In eiuſmodi enim vlceribus, hoc eſt, quæ hoc modo curantur, ſanguis ſuppurat: niſi ſi hæc referas ad ea vlcera, quæ ad ſuppurationem ſpectãt. Sed oportebit tunc de noſtro ſecundæ ratiocinationis rationem apponere, videlicet, ob eam curationem ſanguinem verti in pus, ſicque aſſequemur ob eandem vlcus inflammari, quæ fuit complexio propoſita.

Verùm habet aliquid quæſtionis, quod à nobis aſſumptum eſt, nimirũ, ſi prohibeatur fieri pus, ſi medicamenta dentur, quæ ſiccandi vim habeant, ſi cataplaſmata repudientur, ſanguinẽ magis alienari, feruere, atque putreſcere, quàm ſi maturare pus contendas. Videtur enim contrà res habere, quandoquidem cataplaſma, & eius generis medicamẽta, eatenus pus citant, quatenus ob calidam atque humidam naturam, ſanguinem putrem efficiunt: quod ſiccat, quódve pus fieri non ſinit, tantum abeſt, vt putrem ſanguinem reddat, vt huic effectui

nihil magis poſſit eſſe contrarium: eſt autem naturâ frigidũ & ſiccum, id quod fieri ſuppurationem non patitur, vt tam medici, quàm philoſophi ſcientiſſimè demonſtrarunt: ergo pus mouẽtibus, quæ calida & humida ſunt, maximè aduerſatur. Quo pacto igitur quæſtionem profligabimus, aut ad exitum adducemus, ſub ijs, quæ fieri pus inhibent, magis q̃ ſub cataplaſmate & medicamentis pus mouentibus ſanguinem putreſcere? Ante omnia reuocare in memoriam oportet affectum illum, cuius gratiâ conſcribi hæc ab Hippocrate diximus, hic autem eſt, quùm quid colliditur ſimul & vlceratur, de quo proximè loquetur: tunc autem neceſſe eſt colliſam carnem in pus verſam tabeſcere, neq; licet amplius curatione vti, quæ vlceri aptetur, hoc eſt, ſiccis & glutinantibus, quę proximè ἔναιμα vocauit, quòd protinus cruentis vulneribus inijciantur: habent autem vim adſtringendi, atque item ſiccandi & refrigerandi, ita, vt nec pus omnino citent, nec putre quidquam fieri permittant. Sed his reiectis, ad calida & humida veniendum, ſub quibus ſanguis ille ſuffuſus, longè minus putreſcit atque alienatur, quàm ſi ea dentur, quæ ſiccando & refrigerando ſunt. Hęc enim vbi adeò violata caro eſt, vt neceſſariò futurum ſit, vt citò putreſcãt, eo nomine incommoda ſunt, quod calorem includant, tenuia foramina dẽſent, atque adſtringant, & expirare vapores non ſinant. Hinc naturalis calor in igneum vertitur, & ſanguis alienatur, quod Galenus euenire in ea febre dixit, quæ à ſuccis putribus oritur. Res ſecus accideret, ſi præter vulnus pars colliſa non fuiſſet. His ita poſitis, apparet veriſſimè cõſtitutum eſſe, ſanguinẽ, qui detrita carne ac venulis abruptis ſuffunditur, magis putreſcere ſub ijs, quæ ſuppurationẽ fieri prohibent, quàm ſub quibus cõuertitur in pus: relinquitur igitur, vt quùm colliſa caro eſt, plaga & quæ proxima ſunt, minus in inflammationẽ incidant, ſi quàmcelerrimè pus maturetur, quod nunc ab Hippocrate ponitur: ſed latius explicatur in libro de vulneribus capitis, quùm præcipit dari operam, vt vlcus citò admodum ſuppuret, quoniam hoc pacto, quæ iuxta ſunt, inflammari non poſſunt, & ipſa plaga celerrimè purgatur, ac proptereà celerrimè etiã ſaneſcit. Nec ratione caret animaduerſio, quam adſcribit. vt pus exitum habeat, neque inter labra vlceris ſupprimatur: cõſtat enim quod retinetur augere inflammationem, & proximas partes corrũpere: ergo iure ait, vbi cataplaſmate opus eſt, hoc eſt, vbi pus maturandum eſt, quemadmodum in hâc ipſa re, non vlceri, ſed partibus adiũctis imponendum eſſe: vt pus quàmcelerrimè euadat, & quę dura ſunt, molliantur, quod à plæriſque medicis noſtri ſeculi ignoratur, qui cataplaſmata nõ minus plagæ oris inculcant, q̃ proximis partibus, ſed eorũ errores ſatis oſtendimus, atque exploſimus in expoſitione de vulneribus capitis. Reducendum igitur cataplaſma eſt ab ore vlceris, vt puri exitus pateat, quod præceptum in ſequẽtibus etiam recenſet: Galenus autẽ eâdem de cauſa, pannũ quem ad fiſtulas adhibet, medium excidit, vt puri ac ſanieĩ commodè exitus detur.

QVodcunque vlcus telo acuto inferatur, vel ita etiã, vt altè inſidat, medicamentum exigit, quod cruentis vulneribus protinus inijcitur, quódve ſiccando ſuppurationem prohibeat: ſi quid carnis colliſum attritúmq; à telo fuerit, ita curandum eſt, vt quàmcelerrimè ſuppuret: nam & minus inflammatione prehẽditur, & neceſſe eſt colliſam detritámque à telo carnem in pus verſam tabeſcere, deinde nouam creari.

Quanquam vlcus glutinantia exigit, & quę ſiccandi facultatem habent, interdum tamen cataplaſmata requirit, & pus mouentia: quando autem hæc vſu veniant,

veniant,iam nunc declarat,duplicem vlceris rationem proponens, vnam simplicem,vbi sola separatio est eius, quod solidum erat, quem ictum accipi acuto telo duntaxat necesse est:quandoquidem retuso(vt clarius in libro de vulneribus capitis demonstrabitur)caro etiã colliditur:atque hæc est altera vlceris ratio haud simplex, quoniàm vulnerato accedit etiam collisum. Vlcus quidem simplex, quùm glutinari debeat, illis eget, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, ἔναιμα vocauit,hæc adstringere & siccare possunt, ac repellere, cuiusmodi in sequentibus esse ait,quod habet loti ramenta,acetum,amurcam,& serum picis,quale item barbarum est,& nigrum emplastrum,ac cætera,quæ à Galeno in secundo de compositione medicamentorum generatim ad morbos attinentium,conscribuntur.Huiusmodi igitur medicamẽta, tum ea quæ siccando suppurationem coërceãt,voluit ad simplex vlcus aptari,quùm studium sit, quàmcelerrimè glutinare, nec quidquam sit, quod debeat in pus conuerti, sicut in altero vlcerum genere,in quo ait collisam detritámque à telo carnem, oportere in pus verti & tabescere,vt noua increscat, & eo pacto vlcus ad sanitatem perducatur. Nam caro quæ lacerata est, & perruptis venulis sanguine suffusa, nec sanari potest,nec inhiberi, quo minus putrescat, præsertim quùm per vulnus naturalis calor expiret: ea verò quæ integrâ cute collisa est,nõnunquàm digerentibus restituitur,quod Galenus euenire quoque dixit, vbi sanguis suffunditur : ergo quùm & vulnerata & collisa caro sit,necesse est in pus vertatur ac tabescat,& plaga nouâ carne impleatur : id ergo moliri debemus, vt quàmcelerrimè suppuret,quò fiet, vt minus in inflammationem incidat ob eam causam,quam in expositione superioris orationis attulimus.Cataplasmate igitur medebimur & siccantibus.Ex hoc loco Galenus in quarto de ratione curandi, colligit Hippocratem voluisse vlcera omnia siccari, illis exceptis,vbi mouendum est pus. Sed ad vlteriora pergamus, si prius exposuerimus vocabulũ [διακοπή] quod mutuatur hîc Hippocrates, id nos accipimus in eo vulnere,vbi telum altius insedit, & ideo vertimus [vel ità etiam vt altiùs insidat.] vulnus enim quod acuto telo infertur, modò in superficie est,modò altiùs penetrat,atque hoc solet appellari ab Hippocrate διακοπὴ,vt ex ea sententia elicitur,vbi docet vulnus cerebri, vesicæ, ventriculi, tenuioris intestini, iecinoris lethale esse:sed clarius ex libro de vulneribus capitis.

» Recenti cuiuis vlceri, nisi fuerit in vẽtre, pro valetudine est sanguinis am-
» plius minúsve è plaga statim fluens : nam & ipsum vulnus, & quæ iuxtà
» sunt,minus inflammatione premuntur : prodest etiam diuturnis vlceribus id
» agere,vt sanguis crebrò tam ab ipsis,quàm à partibus adiũctis,vtcũq; oppor-
» tunum videbitur,effundatur: atque adeò si vlcus fuerit in crure, vel in digito
» pedis,aut manus, magis quàm si in alia parte corporis.exhaustũ enim sangui-
» nis eruptione siccius redditur,ac minus, neque madere vllo pacto sinitur.ad-
de quod à putri atque alienato sanguine omnia proficiscuntur.

In curatione vlceris siccare consilium est, & cõtendere,quantũ fieri potest, ne inflammatio subsequatur, quæ vbi sit, sanescere plagam non patitur, quô spectans auctor in ea sententia fuit, vt sanguis vel ab vlcerato loco, vel à proximo effunderetur : sic enim futurum existimauit, vt detracto impedimento facillimè ad sanitatem perueniat. Quamobrẽ principio docet saluberrimam ex quolibet recenti vlcere, præterquàm ventris, maiorem aut minorem sanguinis detractionem : cuius præcepti rationem subijcit, quòd hâc viâ & vlcus

cus, & quæ in vicinia ſunt, non æquè inflammationi exponantur, quæ res manifeſtior eſt, quàm vt exponi debeat. dempta enim aliqua ex parte cauſâ, ſanguinis fluxu, quis dubitet minus in metu eſſe inflammationem? Quanto autem ſanguis citius funditur, tanto minus periculi ſubeſt, & ob id [ſtatim] appoſuit, quin & ſanguis à principio ſuâ ſponte interdum erumpit, ita vt nullo negocio quantumuis emanet, ſed tempore non ſimiliter per ſe procedit. Quoad verò ſinamus effluere, Hippocrates prætérijt, tantùm dixit, [amplius minúsve] prout ſcilicet magnitudo vlceris, & amplitudo ſuadet, prout item affectus locus, habitus totius corporis, natura offenſi, & cætera hortantur, quæ vel ipſe, vel eius aliquis æmulus in quarto de ratione victus in morbis acutis ſectâ venâ prodidit modum mittendi ſanguinis indicare: qui quùm certus præſcribi nequeat, medicinam coniecturalem maximè reddit: eadémque ratio ſanguinis eſt, ſeu ſinatur ex plaga fluere, ſeu ſecetur vena: quę quùm ita habeant, aliquando copioſius, aliquando parcius effundi hunc patiemur, intuiti, quęcunque Hippocrates ſolitus eſt alibi reſpicere. Excepit vlcera vẽtris, κοιλίην, id eſt, ventrem, thoracem intelligens (vt Galeno placuit) & quod abdomine tegitur. Cur autem vulnerato ventre fundi ſanguinem noluerit, in aperto eſt: veretur enim ne dum ex plagæ oris erumpit, aliquâ ex parte ad interiorem regionem feratur. quod quùm accidat, mala affert complura. Si quidem (vt ipſe alibi demonſtrat) vbicunque ſanguis in ventrem præter naturam fluxerit, neceſſe eſt ſuppuret, vt qui naturam ſuam non poſſit extra venas retinere. Quamobrẽ vulnera ventris hic tantùm accipienda ſunt, quæ vſque ad ſpacium interius pertinent, quò periculum eſt, ne ſanguis ſe conferat: cætera quæ ſummam tantùm partem attingunt, nihil proprium exigunt, ſed ab imminẽti inflammatione non ſecus, quàm quæ ſunt aliarum partium, fluxu ſanguinis ſine vllo periculo vindicantur. Facta recenti vlceris mentione, ne huic tantùm aptari hoc præſidium arbitremur, præcipit, vt in vetuſto quoque demus operam, vt ſanguis tum ab ipſo, tum ab ijs, quę in vicinia ſunt, crebrò euadat. Mouetur autẽ ferè eâdem ratione, atque in recenti. Vtrunq; enim ſiccare opus eſt, illis vitatis, quæ ſaneſcere plagã non ſinunt, quò etiam cõſilium dirigit, quùm iubet ex vetuſto vlcere ſanguinem effundi. Iure igitur illi reprehenduntur à Galeno quarto de ratione curandi, qui Theſſali ſententiam adamarunt: volunt enim nõ modò Theſſalum, ſed etiam Hippocratẽ petere curationis conſilium à tẽpore, quùm hîc vetuſti vlceris meminerit, iuſſerítq; vt ſanguis crebrò effundatur: quod longè aliter habet. Non enim ad tempus reſpicit, ſed ad naturam affectus, qui ex recenti, vel ex vetuſto vlcere, vtiliter ferri ſanguinem denunciat. Sed vtitur Hippocrates priſcorum breuitate, qui vbi recenſenda tria eſſent, è quibus primum ſecundi indicium ſit, tertium ſequatur ex ſecundo, contenti primum ac tertium ſcripſiſſe, omittere ſecundum conſueuerunt: quod apertè in hoc loco deprehenditur. Tria enim reſpicienda ſunt, vlceris diuturnitas, affectus malignitas, & ſanguis ab vlcere manans: diuturnitas vlceris, quod primum eſt, proculdubio alterum indicat, nempè malignitatem, ſine quâ minimè protraheretur, vbi nihil eſſet in curatione peccati: vt autem malignitas omnis tollatur, debet ſubinde ex plagâ ſanguis effluere: id erat tertium, quod Hippocrates à primo proximè ſubiecit, quùm inquit. [prodeſt etiam diuturnis vlceribus id agere, vt ſanguis crebrò tam ab ipſo, quàm ab adiunctis partibus effundatur.] prætérijt autem ſecundum, hoc eſt,

eſt,malignitatem vlceris, quod primo & tertio interijciendum fuit, ſed facilè percipitur,quùm ſignificetur à primo,quumq; tale ſit, vt inferat tertium. Deberi enim ſanguinẽ fundi,non ex vetuſtate(vt illi ſentiunt) ſed ex vlceris malignitate colligitur. Adiecit[crebrò]quùm nõ tantùm ſatis ſit,ſemel aut iterum id moliri,vt exhauriatur ſanguis in affecta parte receptus, quãdò ille qui confluit,quùm nondum ſublata malignitas eſt,corrumpitur: quamobrem donec particula ad antiquum ſtatum reuertatur, ſubinde euellendus eſt. hoc autem fieri voluit, vtcunque opportunum videbitur,quod vel ad tempus referri debet,ità, vt tunc expediat,quùm à tempore, hoc eſt, morbi conditione requiritur:vel ad locum,ex quo ſanguis eijciẽdus ſit,quem duplicem poſuit, eum qui vulneratus eſt,& eum qui iuxtà eſt:eliges autem modò hũc,modò illum,prout in rem eſſe iudicabis, quam rem ſitus ipſe partium,ante omnia declarabit. Hanc medicinam præcipuè probat,quùm vlcus in crure verſatur, vel in digito pedis,aut manus. Hæ ſiquidem particulæ ſubiectæ ſunt, & ab alijs dependent,vnde promptè materiam concurrentem recipiunt,atque (vt in libro de vulneribus capitis teſtatur)inflammatione occupãtur, quod non euenit in capite,quùm ſuperius ſit,& aliundè non pẽdeat, quapropter eas partes tãto magis exinaniri decet,quanto faciliùs inflammationi obijciuntur. Habet in fine à putri ſanguine,atq; alienato omnia proficiſci. nam mala, quæ grauiſſima timeri poſſunt,è ſanguine oriuntur,qui putreſcens,& in ſaniem verſus,inflammationem auget,quæ poſtea in gangrænam degenerat,ſed tandem pars alienatur & corrumpitur,cui malo non caro ſolùm,ſed os quoq; exponitur, quod vbi defluente ſanguine afficitur, in ea mala compellitur, quæ ipſe in fracturis & capitis,& aliarum partium,indicauit. Nullum igitur tam graue malum eſt, quod putreſcẽte atque alienato ſanguine non fiat: ſed hoc periculum euitabitur,ſi,vt præcipit,ſanguis ex vlcere profluat. Hinc patet,quantum recentiores medici labantur,& quàm longè recedant à præceptione Hippocratis,quùm id non agant,vt ex vetuſto vlcere crebrò ſanguis euadat,quod adeò neceſſarium eſt,vt ſine hoc,vel nullo modo,vel certè vix fieri voti compotes poſſint:ſed in recenti quùm ſanguis per ſe manat,plurimùm ſæpè laborent,vt vtiliter fluentem ſupprimant, neque vſum animaduertant, quem homo ex ſanguinis eruptione conſequeretur.Sed plura q̃ ſtatueram,redibo igitur ad Hippocratem.

» POſt detractionem ſanguinis vtiliter his vlceribus ſpongia alligatur denſa,
» mollis,inciſa,ſiccior,nõ madẽs,vel ſpongiæ ſuper inijciũtur folia gracilia.

Fieri non poteſt,quùm ſanguis euadit,quin aliquid retentum ad labra vlceris adhæreat,ipſúmque madefaciat,& ſanari non permittat, ei malo nunc ſuccurrit,ſpongiam admouens,quæ ſanguinem illum vniuerſum abſorbeat:hanc voluit denſam eſſe,quia quæ rarior eſt, non ità ſanguinem combibit: mollem verò & inciſam,ne duritie & gibbâ mole oras vlceris offendat, quod maximè vitandũ eſt. quandoquidem ex dolore, ſucci ad plagam concurrũt,id etiam ſi non fieret,vitari nihilominus ea offenſa debuit,ne fruſtra homo lędatur. Vbique enim monet auctor, vt quùm aliquid molimur, vbi durâ quapiam re corpus excipiendum ſit, ſubiectâ lanâ,vel pannis aut molliori aliquo interpoſito, duritiem fugiamus,atque hoc ſibi voluit,quùm in prooemio de ratione victus in morbis acutis imperat,vt vbi euitari dolor poſſit,ægrotans curetur maximè iucundè.Sit igitur ſpongia inciſa ac mollis,vt plagæ aptetur, & duritie, doloris ſenſum nõ afferat:arida item ſit,& non madeat, quod mox de linteo etiam

subijcit,quoniam quæ arida eſt,valentem ſiccandi facultatem habet,quod vlceri expeditiſſimum eſt,quæ madet, neque ita ſiccat, neque ita ſanguinem retentum abſorbet. Vbi ait [non madens] verbum[non] ab ipſo ſcribitur.ἢ. quod etſi ad diſtinguendum vſurpari ſoleat, hîc(Galeno teſte)negandi vim habet, quomodo vſitatum in Homero quoque legimus,in eo verſu:

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι.

Significat enim: Volo populũ ſeruari,non perire. Folia quoque gracilia ſuperinducit,quorſũ verò aut cuius herbæ,ex alijs locis intelligitur: infrà enim, verbaſci,trifolij,& epithymi folijs vtitur,vbi contra inflãmationẽ pugnat,ob quam in opere de articulis ad vlcerata ſimul & luxata,tuſſilaginis,& betę folia imponit,quæ, ꝙ modicè ſiccent,vlceri etiam cõducunt,atq; huius generis nũc accipi debent herbarũ folia: nã quæ graciliora non ſunt,ſed portulacę vel vmbilici Veneris,modò craſſa & pinguia,ſine vlla ſiccãdi facultate madefaciunt.

„ OLeum, & quæcũque medicamenta lenia ſunt,aut olei vim habent,his vlceribus aliena ſunt,niſi prorſus ad ſanitatem iam intendant. recenti item vlcere medicamenta,nec lenia,nec pinguia conueniũt, præſertim quùm valdè purgari deſiderat:atque(vt vno verbo dicam) oleo tam hyeme, quàm æſtate, ad ea vlcera vtendum,quæ facultatem eius generis requirunt.

Medicamenta,quæ nos lenia interpretamur,Hippocrates μαλθακώδεα nũcupat,cuius verbi vim aperuit Galenus,eo comprehendi volens quæcunque olei naturam habẽt,cuiuſmodi eſſe ait adipem,prę ſertim ſuillam,tum vrſinã,dein ceram,quibus annumerauit etiã ceratũ,quod ex cera & oleo conficitur. Oleum igitur & lenia medicamẽta omnia inquit inimica eſſe vlceribus his,nẽpè diuturnis, de quibus proximè loquutus eſt, quum imperauit, vt ſanguis ſubinde euelleretur. Nam ſeu glutinari hæc oporteat,ſeu quòd caua ſint, carne impleri lenia medicamenta incõmoda ſunt,quoniam glutinationẽ impediũt, plagam non modò non ſiccant,ſed,quod deterrimum eſt, ſummoperè madefaciũt. Et vbi æſtate vlceri ſordido adhibentur,putrem reddere affectam particulã poſſunt,quamobrem recenti quoque vlceri aliena ſunt, maximè ſi ſordidum fuerit,quia vbi purũ ſit,non æquè nocent,minus item aliena ſunt,quùm alijs medicamentis miſcentur,vt in ſequentibus apparet,vbi cataplaſmate ex lenticula vtitur,oleum adijciens. Quid quòd neq; idonea ſunt lenia medicamenta,quæ ſuperuenienti inflammationi ſuccurrant : his enim medentur verbaſcum, trifolium,& alia , quæ ſiccandi & diſcutiendi facultatem habent , vt clarè ex ſequẽtibus patebit. Excipit vlcera,quæ iam ad ſanitatem intendant,vt quæ tutò & vtiliter lenibus foueãtur:infrà enim , quùm ſcribit quo pacto cicatricem inducere pulchram conueniat,adipem, oleum,& ſimilia imponit, quorum vſus potiſſimum in vetuſtis requiritur,quæ ferè dura ſunt & aſpera. Eſt tamen vbi alioquin vlcera lenibus inungere oporteat. Solet enim dolor vehemens interdum vlceratam partẽ occupare,præſertim ſi inflãmatio acceſſerit, in quo caſu poſthabitâ vlceris curatione,cõſilium ad finiendũ dolorem intendit, quã rem lenia & relaxantia medicamenta,commodè perficiunt. Eadem aptãtur, ſi periculum ſit diſtentionis neruorũ,quemadmodũ vbi cum vlcere fractum os eſt, aut luxatum,quod Hippocrates cerato inungit,lanamq; vino & oleo madentem ſuperinijcit:hîc autẽ imperat, vt, ſi quãdo ad hæc præſidia confugiamus, ſiue ęſtate,ſiue hyeme,oleo potius quàm cæteris vtamur,puta quàm adipe,reſina,vel cera:quando autem id vſu veniat,ſatis expoſitum eſt.

Purgare

PVrgare verò aluum in bonâ parte vlcerum præſtat, nempè in vulnere capitis, ventris, articulorum : atque vbi periculum inſtat, ne quid corrumpatur: in his item quæ ſuturam poſtulant, vel exedunt, aut ſerpunt, vel alioquin inueterauerint, aut vinciri debeant.

Si cæteræ huius libri orationes ita clarè legerētur à Galeno expoſitę, vt hęc, quam perfectè aperuit in quarto de ratione curandi, mihi multò minùs laboris impenderet, ſatis enim feciſſe viderer, ſi nihil de meo adijciens, huc ea duntaxat transferrem, quæ ille varijs locis adſcripſiſſet, quod nunc faciā. Cenſet igitur Galenus Hippocratem ad vlceris naturam reſpicere, quùm cauet, ne madefiat: ad magnitudinē, quùm præcipit, vt aluus purgetur, ita vt in vlceribus ſimpliciter madefacientia vitari debeant, non item ſimpliciter atque abſolutè alui purgatio neceſſaria ſit, ſed ſi tantùm ex eorū genere ſint, quę magna ſunt. parua enim, quùm periculo careant, neque eo dolore premantur, qui euocare ſuccorum copiam ad violatam particulā poſſit, ferè ſine purgatione cōſaneſcunt: contrà, quæ magna ſunt, purgationem amant, vt corpore puro exiſtente, purus quoque locus affectus ſeruetur, neque humores aliundè influētes recipiat, ſitq; natura exonerata potentior ad plagam ſanandam. id enim opus nō eſt medici, ſed naturæ. Triplici autem de cauſâ, tam vlcera, quàm reliqua vitia redduntur magna, vel quòd præſtantem locum occupent : vel quòd latius pateant, atque ampla ſint: vel quòd maligna. Hippocrates tria hæc genera propoſitis verbis complectitur, nam ſingula purgari corpus requirunt. Vulnera quidem capitis, ac ventris vtriuſque, ſcilicet thoracis, & eius qui abdomine contegitur, ideo magna ſunt, quià partes occupant præſtantiores. quæ ſuturā aut vinculum poſcunt, ampla ſunt, quùm, quæ exigua ſunt, ſine vinculo, ſine ſuturâ glutinētur. reſtat tertium genus, quod ea comprehendit, quæ ex malignitate magnorum ſibi nomen inuenerunt. hæc notauit, quùm meminit eorum, quæ in articulis verſantur, aut inueterauerint, aut vbi periculū ſit, ne quid corrumpatur. ſiquidem hæc omnia maligna ſunt. vocauit enim Galenus malignum vlcus id, quo humor acris fertur, & vbi locus vlceratus adeò vitiatus eſt, vt quidquid recipit, corrumpat. Ergo illa vlcera malignis annumerari poſſunt, vbi periculū eſt, ne quid corrumpatur. quià tunc veremur, ne caro corrūpatur, cùm maximè detinetur inflāmatione, quæ poſteà in gangręnam degenerat, & tandem in id vitium, quod Hippocrates vocat σφάκελον, ſub quo non ſolùm caro, ſed os quoq; vitiatur. quæ exedunt aut ſerpunt, id ſimiliter efficiunt ob coitū humoris mali ac biliosi, ſine quo nec diutius trahi conſueuerunt, inde enim fit, vt cicatrix, aut nulla inducatur, aut inducta rurſus decidat. Hæc omnia, quià eam cōditionem habent, vt ſuccum non modò vitioſum admittant, ſed etiam efficiant, idcirco inter maligna referuntur, & propterea magna ſunt, ac purgatione indigent. in quorum cœtu poni etiam poſſunt, quæ articulos detinent, qui chordis & neruis continentur, & carnis ferè ſunt expertes, atque hâc de cauſâ dolorem & vigilias afferunt, & aliquando neruorum diſtentionem, quo fit, vt obnoxij ſint ſuccorum fluxui, & quos recipiunt, facillimè corrumpant.

EMplaſtra autē inducere priùs non expedit, quàm vlcus exquiſitè ſiccetur, quo facto vtiliter imponuntur. ſæpiùs verò ſpongia ad plagā admouenda: ſæpiùs item dandū eſt linteum purum, ſiccum, tum medicamētum, quod idoneum videatur, inijciendū eſt, quod aut alligetur, aut ſine vinculo relinquatur.

ἐμπλάσσειν τὰ φάρμακα, quod Hippocrates ſcribit, latinè reddimus [inducere

emplaſtra]. Sunt autem hæc medicamenta, quæ ferè ex metallicis componuntur, & ſiccandi beneficio vlceribus accommodãtur. è quibus alia dicuntur ἔναιμα, quòd cruẽtis vlceribus ad glutinandũ protinus inijciantur, atque hæc nunc præcipuè intelligit: alia σαρκωτικά, quòd carnem alant: alia ἐπουλωτικά, quòd cicatricem inducant: alia detergunt vlcera ſordida: alia ſuperãtem carnem exedũt. quidquid horum fieri oporteat, non antè dari emplaſtrum debet, quàm plaga ex toto ſicca fuerit. nam, ſi madeat, quùm ſuperimponitur emplaſtrũ, eius vim non ſentiet, & concluſo ac retento humore, non mediocriter offendetur. hunc ergo vniuerſum prius combibi & exiccari voluit per ſpongiam ſæpius impoſitam, vt paulo ſuprà etiam prodidit, quùm eam adhiberi mollem iuſſit, tum denſam, inciſam, & ſiccam. Sed quià veretur, ne poſſit ex toto per ſpongiã ſiccari, poſt hãc linteum admouet, vt quod reliquum eſt humoris abſorbeat. hoc autem ſiccum accipit, quòd madidũ ſiccare nequeat: præterea purum, vt oculos delectet, ne ſi rubrum ſit, opinionem faciat ſanguinis fluentis, ſi aliâ re inficiatur, vel plagę incommodum ſit, vel indecorum. Neq; ſolummodo linteum admoueri purum voluit, ſed faſcias etiam, vt clarè in ſecundo de officinâ medici demonſtrauit, vbi eam conditionem adiecit, vt ſint molles, ne moleſtiam afferant, quùm plagam contingunt. id quanuis hic prętereatur, æquè tamen ad linteum pertinet: ſed ſatis apponitur, quùm ſpongiam inijci mollem imperat. Quid quòd Galenus in quarto de compoſitione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentium lintei nominatim meminit, edicítque, vt ad detergenda vlcera mollius ſumatur? Vlcere iam ſicco, id imponi debet, quod commodum videatur. ſpectandum autem principio eſt, quid plaga exigat, num ſimplex ſit, & quæ glutinari debeat, an caua, & quæ impleri, an aliud remedij genus deſideret: quo cognito conſideranda natura hominis, & propriè partis affectæ: inſpicienda item alia omnia, quæ valentius aut infirmius medicamẽtum requirunt. quùm nõ ſatis ſit genus nouiſſe, niſi propria quoque ſpecies intelligatur. atque hoc ſibi voluit, quùm inquit [medicamentum quod idoneum videatur]. id quod vel obligabis, vel ſolutum dimittes, vtrum expediat, docebit poſitus partis. vbicũque enim ita pars ſita eſt, vt neque deorſum ſpectet, neque multum promineat, fruſtra vinculum datur, quùm medicamentum per ſe maneat, poſſitque vinculum comprimere, atque ob id inflammationem excitare: ſin ea fuerit poſitura ſedis affectæ, vt nequeat emplaſtrum retinere, ne decidat, alligandum eſt, quemadmodum præcipit Galenus in glutinando vulnere abdominis, eâ lege ſeruatâ, quam Hippocrates in ſecũdo de officinâ medici tulit, vt ſcilicet faſciæ arctentur, quatenus contineant, ſed non vrgeant. Cataplaſma verò promptius decidit, quàm emplaſtrum, quod valentius hæret. quocirca, vbicũque cataplaſma ſuperdedit, vinculum quoque adhibuit, neque id vnquam ſine faſciâ reliquit, vt nunc facit emplaſtrum.

„ PLęriſque vlceribus calida tempeſtas hyeme ſalubrior eſt, niſi fuerint in capite & ventre: ſalubrius adhuc æquinoctium.

Cœlum, quo continemur, medicamenti locum habet, ita, vt quùm morbo aptatur, iuuare poſſit: nocere, cùm alienum eſt, quæ noxa interdum euitari non poteſt, ſed contrariæ facultatis remedio finitur. Verùm cœli vocabulo duplex ſubiecta notio eſt, regionis ſcilicet, ac tempeſtatis. quãquam Hippocrates breuitati ſtudens, alterius tantùm mentionem faciens, regionem præterijt, quæ & ipſa ſub eandem rationem cadit. vtraque autem ad ambientis aëris qualitatem

tem refertur,quo in curādis vlceribus temperato egemus, & immoderati tam frigoris,q̃ caloris omnino experte, vt liceat naturæ id præstare, quod sui muneris est,nempe glutinare,implere,ad suppuratione͂ perducere,prout vlcerum conditio postulat:maximè verò licebit, quùm nulla cœli exuperātia impedietur.quò spectauit Hippocrates in secundo de ratione victus in morbis acutis, vbi illis subuenit,qui cibū præter consuetudinem ingesserunt: caloré enim & frigus cauit,vt sine vllo impedimento natura in cibi coctionem incūbat. Non immeritò hîc saluberrimam censet æquinoctij tempestatem,quę propter mediam quandam tēperationem ab vtroque excessu recedit. quòd si vergere ad alterum oporteat,ęstatem hyeme opportuniorem ducit.Excipit vlcera capitis & ventris,hoc est,thoracis,& eius,qui abdomine velatur.Frigus quidem vlceribus inimicū est,calor verò idoneus,quod ipse alibi tradidit:ideò magis ęstas prodest,quàm hyems. hoc noluit valere in vlcere capitis ac ventris. cur autē in libro de vulneribus capitis salubriorem posuit hyemem,quo tēpore hominem alioquin ex vulnere capitis moriturum diutiùs trahi dixit quàm æstate. mihi non alia nunc ratio succurrit,magis ad rem apposita,quàm quæ ab ipso redditur,quùm habitiorem iuuenem mediâ æstate,neruorum rigore detētum perfundi multâ aquâ frigidâ iubet,vt naturalis calor à quo solui morbum oportet, hâc viâ in vnum coactus potentior fiat. Idem accidet in vulnerato capite,ventre,aut thorace,quibus locis viscera, venæ, atque arteriæ multæ & grandiores subsunt:quò naturalis calor confugiet coactus frigore ambiente:& quùm validior efficiatur, morbum minori negocio tollet, hoc est, sanationem vlceris perficiet.At membra, quùm neque venis,neque arterijs ità magnis constent, naturali calore non abundant: sed hunc ità infirmum habent, vt nequeat frigidiorem aërem superare,sed magis cedat,propterea læduntur membrorū vlcera,longè magis hyeme quàm æstate.

VBicunque in vlceribus,quæ neque rectè,neq; vt res postulat, assiduè purgata priùs fuerint,produci caro cœperit,solet plurimùm supercrescere: in his verò,quę rectè,atque vt res postulat,assiduè purgentur,& nisi collisum aliquid accesserit,siccis præsidijs nutriantur,plærunque caro non excrescit.

Locus hic mutilus legitur in codice Hippocratis, sed eum restituimus ex quarto de ratione curandi,vbi Galenus integrū inseruit. Agit autem de vlcere cauo,quod glutinari nō debet,sed impleri,quod siccis medicamētis perficitur. Nanque vlceris curatio siccantibus(vt suprà indicauimus) in vniuersum perficitur, præterquàm vbi caro collisa est, quæ quùm sanescere nequeat, necesse est in pus vertatur ac tabescat: alioquin perpetuum est, vlceri siccantia medicamenta superdare:quod pręceptum quamuis anteà proditum,tamen quia saluberrimum est,reducere nūc in memoriam voluit. Ergo vbi caro producenda est,si vlcus minùs rectè purgatū fuerit,plus iusto increscit: si cōmodè priùs siccetur ac purum fiat,plærunq; excrescit. Creatur quidem caro à naturâ partium,quæ iuxta plagam sunt,ex humore,qui ibi continetur. Probabile igitur est,quo minus siccatur vlcus, purgaturq; ab humore necessariò superante, eo plus ali carnis atq; infirmioris, adeò vt supercrescat & hebes fit, quo siccius & purum magis seruatur,eo minùs carnis produci ac firmioris, quod in libro de vulneribus capitis præclariùs expressit. Monet enim ne sinamus carnē humidam esse,ac diutiùs purgari,sed quàm celerrimè purā exhibeamus, nam sic ait carnem nō hebetē,sed firmam creari,& minimè supercrescere; id quod tenere

memoriâ debemus,cum eo,vt intelligamus,vbi vlcus sordidũ fuerit,nõ modò carne non impleri,sed à sanie exedi,& assiduè magis sinuari,& fieri cauum.

QVod si os vstum,aut sectum,aut aliâ de causa abscesserit,ea vlcera cicatrices cauas accipiunt.

Vbi fracturæ carnis quoq; vulnus adijcitur, nõnunquàm id os secedit, neque recõdi posteà potest,nisi aliquid ex ipso præcidatur, quemadmodum ipse retulit in opere de fracturis : interdum aliquod fragmentum resolutum ab alio osse,per plagam recedit:interdum,quod corruptum vel cariosum sit,aduritur. quocúnque modo abscedat, asserit Hippocrates cicatrices cauas induci : idem quoque prodidit in sexto libro sententiarum,quos aphorismos vocauit. Ratio in aperto est:quippe quùm,vbi os deest, aliquid calli increscat, super quo caro non ità producitur:quandoquidem non à callo,sed à carne,quę eandem naturam habet, creari debet . Alitur ergo caro, quâ caro est, & cauum implet, quâ callus,non item:atque id in causâ est,cur cicatrix caua inducatur.

IAm verò vlcera non purgata, nec si in vnũ cogantur,glutinari possunt, nec per se cõmittuntur:glutinari itẽ ea nequeũt,quorũ partes,quę iuxta sunt,inflãmatione vrgẽtur,dum hæc maneat. Tum illa,vbi quæ vlceri proxima sunt, nigricie occupãtur ob putrescentẽ sanguinem,aut ob varicẽ fluxum sanguinis subministrantẽ,neq; illa glutinari possunt,nisi quę iuxta plagã sunt,curentur.

Quùm nullo pacto sanari vlcera possint, nisi natura,cuius id effectũ est, rectè valeat, & nulla impedimenta prohibeãt. meminit Hippocrates vtriusque: impedimenti quidẽ cuiusmodi est sordes,quùm ait,non purgata vlcera nõ sanescere : naturæ verò scilicet partis violatæ,quę causa sanitatis est,quùm indicauit proximas partes oportere priùs & ab inflammatione & à nigricie vindicari. Scire autẽ licet,tunc sanari vlcera,quùm oræ,quæ diuisæ erãt,cohærescũt, id quod duobus modis contingit:altero,quùm sola diuisio est, nec quidquam carnis detractum est,in quo casu oræ à medico in vnũ coguntur,& si opus est, vinculo,fibulâ,vel suturâ continẽtur,sicq; suâ sponte coalescunt: altero,quùm aliquid carnis iam perijt,ità,vt oræ nequeãt amplius se contingere ac glutinari,sed per carnem iungantur,quæ media inter ipsas producitur,quem sanationis modum Galenus appellauit κατὰ συσάρκωσιν. Hunc attigit Hippocrates his verbis[nec per se cõmittuntur] propriè enim per se committi dicimus, & non medici operâ quæ increscente carne mediâ coniunguntur, sed priorẽ modum sub ijs verbis complectitur[nec si in vnũ cogantur,glutinari possunt] ea enim vlcera significat,quę suâ sponte coalescunt nullâ carne inter oras productâ,sed tantùm oris in vnum adductis,atque ità contentis. Vtrouis modo curare vlcus præstat,tolli impedimentum necesse est,& adiunctas partes benè valere, alioquin,ne oræ glutinari possent, nec media caro increscere. Purgare igitur sordem conuenit,quam vlcus contraxit,& proximas partes in antiquum statum restituere,quæ quamuis multiplici genere vitij teneantur, tantùm inflammationis meminit,& nigriciei,quòd frequentiores sint. Inflammationi itaq; medeberis,tum nigriciem tolles,& si quod aliud malum proximam sedem infestet,vt quùm sana fuerit, natura validior suum præstare munus possit. Cæterũ nigriciem proficisci ait à sanguine putri, vel à varice fluxum sanguinis præbente. Sanguis enim(vt Galeno placuit) quùm aliquã partem corporis suffundit è venis eductus, vel quòd apertæ, vel quòd collisæ ac detritæ fuerint, colorem mutat,nec retinet florẽtem illũ ruborẽ, sed nigrescit aut liuet, vel à naturâ

vincitur

vincitur ac ſuppurat, cinerei coloris efficitur, ſed interim liuet. eſt enim liuidus color medius inter nigrum & rubicũdum: qui conſueuit etiam apparere, quùm ſanguis, qui iam niger eſt, in pus conuertitur, ſicq; liuor ſuppurationem denunciat. At tũc manet niger ſanguis, quùm nequit à naturâ ſuperari: ſed ex toto putreſcit & corrumpitur, quem locum Galenus in ſecundo de fracturis, qua de calce, fuſiùs enodauit. Meritò igitur Hippocrates nigriciem fieri ob putrem ſanguinẽ indicat: nequit enim à venis transfuſus à naturâ vulneratæ partis ſuperari, atque in pus conuerti, vtpote quæ ex ictu & inflammatione, quæ plærunq; ſubſequitur, imbecilla ſit. Accidit etiam nigricies ob varicem, vndè ſanguis ad vlceris regionem transfunditur, qui per ſe niger eſt & craſſus, & multo nigrior redditur, quùm extra venas fuſus, neque diſcutitur, neque ſuppurat: eiuſmodi ergo nigricies auferẽda eſt, quùm ſaneſcere plagam non permittat. De verbis autem Hippocratis, quod nos interpretamur [non poſſunt] ille habet οὐκ ἐθέλει, quod propriè ſignificat nolunt, ſed vſurpari etiam ſolet pro [nõ poſſunt] tum ab Homero, tum ab Hippocrate, vt in opere de articulis, qua de femore in priorem partem prolapſo, vbi Galenus eius verbi vim expreſſit.

VLcera in orbem, ſi intus caua fiant, quod abſcedit, vel ad totum orbem, vel ad dimidium ſecari debet in longitudinem hominis naturalem.

Cauſam nunc ſanitatis attẽdit, nempè naturam partiũ, quę iuxta vlcus ſunt, quas voluit ab omni affectu explicari, vt natura firmior, ſuo munere pręſtãtiùs fungatur, & ſanitatẽ reſtituat. Igitur præter alia mala ſolent labra vlceris dura fieri & occalleſcere, præſertim quùm res diutius trahitur, quò fit, vt quùm hæ partes nõ amplius valeant, nõ poſſit vlcus ad ſanitatẽ peruenire, niſi callo priùs & duritie liberẽtur. quod nunc agit Hippocrates, quùm vlcus in orbem proponit, & intus cauum: (id enim Galeno teſte intelligit) quod oras habet duras & calloſas, vt quæ, quùm cauo intus vlcere abſceſſerint, à ſubiectâ carne haud fouẽtur. Præcipit igitur, vt ſecetur omne id, quod abſcedit, ſic, vt ſcalpello, vel per totum, vel per dimidiũ orbem linea ducatur in lõgitudinẽ hominis naturalem, & detracto callo ac duritie fiat aditus, per quẽ immittere medicamenta liceat, quod anteà non licebat, quo nomine ſecari plagã voluit, vt clarè in libro de vulneribus capitis teſtatur, vbi non modò eam, quæ in orbẽ eſſet, ſed aliam, (modò intus caua eſſet) incidi iuſſit, cuius præcepti rationẽ adſcripſit his verbis [incidere id cauum tranſuerſum conuenit, quà non facilè medicamentum quodcunq; idoneum fuerit admittit.] Quùm verò de vlceribus in orbẽ tractauit, iuſſit, vt lõga efficiãtur orbe duabus lineis inciſo in longitudinẽ hominis: nunc adijcit, vel ad totũ orbem, vel ad dimidiũ: ſiquidem ſectio totum orbem comprehẽdat, duplex ſit neceſſe eſt, quod in libro de vulneribus capitis expoſuit: vna enim linea ab oræ principio ducta ad plagam terminatur, altera è regione à plagâ incipiẽs ad ſanam vſq; partem procedit: ſecari enim totus orbis vnâ perpetuâ lineâ non poteſt, ꝙ ſi dimidiũ duntaxat incidatur, abũdè eſt vnã ducere. Quando id conueniat Hippocrates prætermiſit: facilè autem ex cauſis intelligitur, quibus venire ad ſectionem cogimur, ex cauo ſcilicet, quod inter oras eſt, & carnẽ ſubiectã, quâ medicamentũ nõ recipitur, & ex callo atq; duritie. Hæc ſi ſubſint toti orbi, ſecare totũ oportet: ſi alteri parti, dimidiũ. Rectè autem monuit, vt linea in longitudinẽ hominis ducatur: cauet enim, ne tranſuerſi ſecẽtur muſculi, qui paucis exceptis, quemadmodũ in inguine, in longitudinem hominis procedunt. Illud autẽ ignorare non oportet; ꝙ ſi plaga, quę

in orbem eſt,ſecetur,& longa fiat, quamuis neque caua ſub oris ſit, neque calloſa,citius tamen ſaneſcet, & caro ab angulis multo celeriùs producetur.

» CVicunque vlceri ſuperueniat eryſipela purgare corpus conuenit, ſeu deiectione,ſeu vomitu,prout vlceri præſtabit.

Curationem non modò vlceris apponit,ſed vitij quoq;, quod cum eo iungitur,quódve niſi prius tollatur,ſanari plaga nõ poteſt. Eiuſmodi eſt eryſipela,quæ ſi ſuperueniat,purgare corpus oportet excitato vomitu,vel aluo ductâ: vtraque enim purgatio ſaluberrima eſt,ſed modò hæc, modò illa,pro ſitu partis affectæ,quã rem nũc non explicat, ſed ſatis in libro de ſuccis oſtenſam exiſtimat,vbi in humorũ curſu auertendo iubemur quàm longiſſimè ab eâ parte, ad quam fluunt,ipſos attrahere, idq; tunc maximè,quùm maximo impetu feruntur:cõtrà verò eos,qui in affecto loco recepti ſunt,deriuari voluit, per proximam partem eductos.His ità conſtitutis,vlceris ſitum ſpectãtes facilè intelligemus, vomitúne,an alui ductione purgare hominem expediat. Quùm plaga in ſuperioribus partibus verſatur,ſatiùs eſt, ſi humores non vltrà profluũt, ad vomitum confugere:ſi vſque irrumpunt,ſolicitare aluum. ecõtrariò,quùm violantur partes inferiores,ſi humorũ impetus ceſſauit,ducere aluum præſtat: ſi manet,excitare vomitum. Quo medicamẽto moliri id conueniat, etſi Hippocrates non doceat:maximè tamen perſpicuum eſt ex his, quæ alibi de purgatione egit:quam tunc probat,quùm educit quæ educenda ſunt,hoc eſt,quæ morbum faciunt:ſic enim cõfert,alioquin pernicioſa eſt. Nunc autẽ eryſipela proponitur,cuius cauſa eſt flaua bilis: dari ergo catharcticũ debet, quod purget flauam bilem,hoc ipſe nominatim expreſſit in libro de vulneribus capitis, quùm medetur eriſypelæ,quæ interdum ſolet faciem occupare.

» QVoties autem iuxta vlcus, quod inflammatione vacet, oriatur tumor, hic progreſſu temporis ſuppurat: ſed ſi cum inflammatione tumor non ceſſet,deſidentibus alijs, quæ ſimul tumere & inflammari cœperunt, verendum eſt,ne oræ non glutinentur.

Succi,qui tumorem excitarunt,ſi inflammatio quoque acceſſit,celerrimè in pus vertuntur: quòd ſi abſque vllo ardore tumor ſit, non ità citò maturantur, ſed longum tempus ad ſuppurationẽ requirunt. Pus igitur in eiuſmodi tumore, non niſi procedente tempore ſubſiſtit,atque hanc ſententiam in prioribus verbis aperuit,ex qua elici illud poteſt, quod non mediocriter ad curationem confert,nimirum quùm tumor iuxta plagam verſatur, neque vlla inflammatio ſe oſtẽdit,videtúrque ea materia craſſior,quàm,vt diſcuti ac diſſipari poſſit,vtendum eſſe pus mouentibus,vt id horũ ope citò aſſequamur,quod alioquin fuit à naturâ diuturnitate temporis expectãdum,quò fiet, vt tumor celeriùs finiatur,& eo finito vlcus non magno negocio conſaneſcat. In altera parte orationis vbi ait,[ſed ſi cum inflammatione tumor non ceſſet deſidentibus alijs, quæ ſimul tumere & inflammari cœperunt, verendum eſt ne non glutinentur.] de eo tumore loquitur,qui adiunctam habet inflammationem,ità,vt ſucci, quibus excitatur, iam vehementer incaleſcant, eo malo non ſolùm oras vlceris,ſed proximas etiam partes detinẽte. Hic ergo tumor,ſi,quùm iam deceſſerit ab illis partibus, quæ tumere & inflammari ſimul inceperunt, adhuc oras vlceris occupet,periculũ eſt,ne non glutinetur. Ratio in aperto eſt,ſi quis ſtatuat glutinationem à naturâ vulneratæ partis prouenire,quæ ſiquidem tumore atque inflammatione vexetur, minùs probè id perficiet, quod ſui muneris eſt,

neris eſt. Non prius ergo tentanda glutinatio eſt, quàm orę vlceris à tumore, inflammatione,& omni denique vitio liberentur.

» QVibuſcunq; cadentibus,vel alio pacto quæ iuxtà plagam ſunt deterun-
» tur,colliduntur,intumentq́;,& quùm ſuppurant,pus ex tumore ad vlcus
» transfunditur, vbi hæc exigere cataplaſma videantur, ipſi vlceri ne impona-
» tur,ſed partibus quæ iuxtà ſunt,vt pus euadat,& quæ dura ſunt,emolliantur.

Siue de induſtria,quod ea,quæ ad artem maximè pertinent,ſæpiùs reuocare in memoriam expediat,ſiue quòd librũ neque correxerit, neq; perpolierit, idem prorſus iterat,atq; in prioribus habitũ eſt,id,quùm à nobis abundè fuerit explanatũ,nihil eſt, quod in eo diutius immoremur, tantùm illud admonebimus,quod,quãuis cataplaſma non debeat plagæ oris ſuperdari,quùm pus mouetur,ne ipſum retineat:eſt tamen vbi debet,quùm ſcilicet earum inflãmationem diſcutere,aut lenire confert,quod clariùs in ſequẽtibus demonſtrabitur.

» POſtquàm mollita ſunt, & inflãmatio cõqueuit,repellere oportet que abſ-
» ceſſerunt,per ſpongias adſtrictas vinculo , quod à parte ſanâ incipiat, &
» paulum porrigatur:ſuper ſpongias itẽ folia multa inducere: ſi quid autem re-
» pelli nequeat,in cauſa eſt caro humida,quam detrahere neceſſe eſt.

Quùm tumor ſuppurauit,& per plagam pus effluxit , relinquitur ſinus ille, quo continebatur.Hic quùm cauus ſit,partes non ſe contingunt, ſed ſuperiores ab inferioribus recedunt. Quæ autem ſic abſceſſerint,vrgeri debent, ità vt, cum alijs iungãtur:hæreant,& vel per ſe,vel per aliquid carnis, quod medium increſcat, glutinentur, ſicq́; nullus maneat ſinus. Spongia quidem per ſe mollis eſt,& præterquàm quod humores abſorbet,Galeno auctore abundè ſiccat, neque premit, aut onerat, ſicuti quæ duriora ſunt : hanc ſuper plagam alligat, vt quæ abſceſſerunt, reprimantur. Faſciam verò à parte ſanâ ordiri voluit, & paulum ſuper ipſam circuire : ſatis enim eſt , ſi hanc ſuo capite complectatur, deinde ad vitiatam procedat. Sed quid eſt quod ſuper ſanam partem dari primò faſciam iuſſit , quùm in opere de fracturis ſuper affectam primò vinculum inijciat,& inde ad violatam porrigat? Scire licet, ità naturâ comparatum eſſe,vt ſuccos vinculum inde præſtantius exprimat,vbi & primò inijciatur,& arctiùs alligatur:ex quo ſequitur,vt ordiri ab ea parte debeat,& adſtringi magis,vnde expellere humorem oportet, deinde eo laxius ferri, vbi hic citrà noxam recipitur.In fracturis igitur & vulneribus,quùm periculum ſit, ne violatę parti inflammatio ſuperueniat, neceſſe eſt humores à violatâ partead ſanã repellere,quâ vel innocenter admittentur,vel certè parùm oberunt. Econtrariò quùm ea vlceris conditio eſt,quam nunc proponit,à ſanâ regionę exprimendi ſucci ſunt ad vlcus,vt inde euadãt, vbi exitũ habent: neque enim timetur amplius dolor aut inflammatio, ſed quùm ſinus,qui à parte ſana incipiens ad os vlceris pertinet,aſſiduè humore aliquo redundet,hunc eijcere neceſſe eſt,quâ exitus patet,alioquin quæ abſceſſerunt,minimè cohæreſcent . Iure igitur præcipit,vt vinculum,quo adurgenda ſunt, à parte ſanâ orſum ad vlcus feratur. Conſtat autem ex his,quæ dicta ſunt,ob eãdem cauſam,quâ à parte ſana incipit, ibi etiam arctiùs adſtringi,dein paulatim laxari,ſic,vt,quùm ad vlcus pertinet, laxiſſimum ſit . Quatenus verò adſtringi debeat, in ſecundo de officina medici prodidit , vbi vinculi facultatem exponens eundem locum dilatauit: eatenus autẽ arctari iubet, vt quę abſceſſerunt,ſedem contingant,à quâ diducta ſunt.Folia inſuper inducit permulta,quod ipſe συχνὰ dixit,niſi legẽdum ſit,

ἰσχνά, hoc eſt,tenuia & gracilia, cuius generis eſſe ea voluit, quæ ſuprà dari iuſſit,quùm effuſo ſanguine vlceri ſpongia imponitur, & ſuper folia inijciuntur, quæ ἰσχνά, id eſt,tenuia vocauit. Sed vtrouis modo legas, perſpicuum eſt eâ de cauſâ admoueri,vt ſiccent . quare(vt ibi oſtenſum fuit) neceſſe eſt tenuia ſumantur,qualia ſunt polij & verbaſci,quorum infrà mẽtionem faciet. Hoc igitur pacto res procedet : quod ſi minùs contingat , cauſatur Hippocrates carnem hebetem atque humidam,quæ non patitur diductas partes,vbi cogantur, inter ſe glutinari. Præcipit igitur,vt hanc detrahamus , quod chirurgi modò ſcalpello,modò medicamentis exedentibus præſtant.

QVòd ſi vlcus inſederit ſub carne altiori, vtroque nomine, & quod alligatur,& quod comprimitur,intus aſſurgit in ſpeciem varicis . Hoc itaque,vt fluxui exitus detur,ſecari debet ab ore, ſi licet,quatenus ſpecillum penetrat,quomodocúnque opportunum videbitur.quo facto ad ea remedia veniendum,quæ idonea iudicabimus.

Sinus,quem proximè alligari, atque adſtringi voluit,ex ea tum iuncturâ, tum compreſſione conſueuit humoribus repleri , ſic, vt in tumorem attollatur, quod ipſe dicit [ὑποκυρσοῦται] nos interpretamur, [intus aſſurgit in ſpeciem varicis.] Nam ſinus inſtar venæ, quæ humoris copiâ diſtenditur,& toros excitat , ob compreſſionem erumpente materiâ intumeſcit , quod quùm accidit, vt detur exitus intus lædentibus, ſcalpelli operâ vtendum eſt :accidit autem magis , quando ſinus ad penitiores partes intendit , quàm quando vel modicâ carne , vel ſolâ cute includitur, quùm materiam copioſiùs recipiat ille, qui altius penetrat , ſed vbi ſinus habeat os deorſum ſpectans , etiamſi altiùs inſederit, vix poterit ſub vinculo tantùm materiæ compelli, vt diſtendatur atque intumeat, quandoquidem,dum vrgebitur, per os effluet,neque tam diu ſubſiſtet, vt ſinum in tumorem attollat : quamobrem in eo accipiendam Hippocratis ſententiã cenſeo,cuius os ſublime eſt,ac ſurſum vergit, vndè non ità facilè educitur, quidquid à vinculo expreſſum fuerit, ſed manet ac tumorẽ facit.Hoc autẽ comprobat Galenus,qui varijs in locis de huiuſmodi ſinu tractat,vbique autem præcipit,vt quùm ſublime os habet,incidatur, vt ſanies liberè effluat:quùm verò deorſum ſpectat,ſatis tunc eſſe eum exitum putat, per quem abundè humores deſtillent : at ſi os nec ſublime eſt, nec deorſum inclinat,ſed in latus ſpectat obliquum,neque tunc etiam ſcalpello vtitur,ſed membrum adeò vinctum ac figuratũ collocat,vt os,quod obliquum erat, rectà deorſum ſpectet,atque ità detur exitus intus lædentibus . Ergo tantùm, quùm os ſuperius eſt,ad ſectionem veniemus,quod credibile eſt nunc voluiſſe Hippocratem,quùm alioquin nec ſinus intumeſcat,nec opus ſit alio ore: ſed abundè per id, quod ſinus habet in inferiorẽ partẽ verſum , ſuccorũ copia effundatur. Modum autẽ ſectionis definiuit,quùm demitti ſpecillum iuſſit,& quantũ penetrat,hoc eſt,vſq; ad fundum ſuper id ſecari, vt ſinus totus pateat, ac purgari poſſit. Addit [ſi licet]quoniàm interdum nõ licet,vel quòd nimis magnũ ſpacium occupet,vel quod aliquid ſubſit, vt arteria,aut vena grandis,vel neruus, quod periculoſè incidatur : tunc autem petendum conſilium à Galeno,qui in fundo ſinum aperit , vt aliud os habeat in inferiori parte ſitum , quod fortaſſe ſibi voluit Hippocrates, quùm ait, [quomodocunque opportunum videbitur.]nam ſi tutò ſecare totum ſinum non liceat, ſecandus erit, quomodo opportunum videbitur, exempli cauſâ in fundo. Sectione adhibitâ ea medicamenta

menta imponentur,quæ magis in rem erunt : nam vel ſordem detergentia,vel glutinantia, ſeu carnem producentia, & modò hæc, modò illa, prout opportunum maximè exiſtimabimus.

FEre autem omne vlcus, quod ſinum habet rectum,ità vt perſpici poſſit, ſi tumore vacet,ſi corruptum ſit, ſi caro ſubſit hebes & putris, & ipſum, & quod iuxtà eſt,nigrum ſe oſtendet,vel ſubliuidum .Inter vlcera verò exedentia,vbi id ſit, quod φαγέδαινα græcè nominatur, vehementérque exedat ac voret,tunc quoque & vlcus,& quod in viciniâ eſt,nigrũ apparebit vel ſubliuidũ.

Vlceris color liuidus aut niger, ille extingui, hic extinctum eſſe naturalem calorem ſignificat : in prognoſticis autem & in libro de vulneribus capitis, quùm ſeruari homo non poteſt,reſque omni modo deſperationem habet, docuit plagam eiuſmodi coloris ſe oſtendere,quare nihil mirum, ſi talis conſpicitur,quam nunc proponit:eſt enim aut ſine tumore, & corruptâ ac putri carne continetur,aut ex numero exedentium,quæ genera vlcerum peſſima ſunt. Quod quidem ad tumorem attinet, ſi in vulnere graui non appareat, malum eſt:peius item ſi,vbi ſit,cõtinuò euaneſcat, quemadmodum ipſe alibi teſtatur. Plęrunque enim inſania, neruorum diſtentio, lateris aut inteſtinorum dolor ſubſequitur,quæ ſi tumor ſit,ſuperuenire minimè ſolent. Magna ergo vlcera, qualia ſunt,quæ ſinũ habẽt,& corrupta ſunt ac putria,ſi ſine tumore ſint, peſſima habenda ſunt, quùm ſummam caloris naturalis infirmitatem denũcient: quippe qui non amplius in exterioribus partibus vigeat , ſed ad interiores cõfugerit,ad quas feruntur illi humores,qui conſuerunt ad plagam concurrere. Iure igitur hæc,ſi perſpici poſſint,neque ſinus tortuoſus ſit,nigra ſe oſtendũt, vel ſubliuida.Porrò vlcera exedentia ex fluxu vitioſi ſucci oriuntur, & ex aliquo affectu,quem plaga longiore tempore cõtraxerit.Hæc, ſi in ſummâ parte verſentur,& cute tenus ſerpant,ἕρπητες græcè nominantur: ſin ſubiectam quoque carnem corrumpant,φαγέδαιναι. Phagedęna igitur,altiora exeſt,quare maligna eſt,deterior adhuc,quùm vehemẽtius carnem vorat,qualem Hippocrates nunc poſuit.Indicat autem naturali calore iam fracto eum,qui pręter naturam eſt,atq; igneus,omnia corrumpere,adeò vt nec vlcus, nec quæ iuxtà ſunt, priſtinum calorem retineant,ſed vel iam nigra ſint,vel certè ſubliuida.

CAtaplaſmata verò tumoris & inflammationis partium adiunctarum:coctum verbaſcum, folia trifolij cruda, epipetri folia cocta,polium:cuncta hæc,vbi purgari vlcus oporteat, purgandi vim habent . Super hæc fici atque oleæ folia, & marrubium,quæ omnia incoquenda ſunt . Inter hæc autem maximè coquere oportet viticem,ficum,oleam:vtiliter etiam coquũtur mali punicæ folia:crudis verò vtendũ eſt folijs maluæ contritis ex vino. Item rutæ atque origani,quibus omnibus, lini ſemen toſtum ac bene contritum adijcitur.

Superuenit vlceri tumor cum inflammatione,modò vbi caro graui ac retuſo telo colliditur,in quo caſu, vt ſuprà oſtendit,cataplaſmate vtendũ ęſt,quod pus maturet,modò ex dolore,nonnunquã ex curatione alienâ,vbi nihil etiam colliſum ſit:vulnerantur enim interdum partes,quæ ſenſu acriore ſunt ac maximè dolent,quapropter in inflammationem incidũt : interdum non adhibetur idonea ratio victus,non mittitur ſanguis,non purgatur aluus,vt res poſtulat,tum pro ſiccis,atque adſtringẽtibus medicamentis,relaxantia inducuntur, & mollientia,quod ferè faciunt noſtri ſęculi chirurgi,qui initio ad omnia vulnera cataplaſma imponunt, quod reſinam terebinthinam, vitellum oui,& ro-

ſam accipit. Inflammatio igitur ac tumor, quacunque cauſâ oriatur, antequàm accedat, opportunè repellentia inducuntur : poſtquàm acceſſit, votum eſt, ne ſuppuret, atque idcirco Galenum ſequuti, ad ea veniemus, quæ diſcutiunt ac ſiccant, & quantum fieri poteſt, affectum ſummouent. huiuſmodi Galenus ait eſſe ferè omnia, quæ nunc proponuntur ab Hippocrate. At ſi, ne hac quidẽ viâ prohibere fas eſt, quo minùs materiæ aliquid ſuppuret, acria medicamẽta inijciemus, quę id omne exhauriant, quod in pus conuerſum eſt, id, vbi cutis ſola ſubſit, ſcalpelli operâ citius euellitur. Illud autem obliuiſci non oportet, quòd vbi inflammatio dura ſit & parua, cerato liquido & mollienti emplaſtro commodè curatur, quod præclarè Galenus expoſuit in ſeptimo libro de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentiũ. Auxilia igitur quæ traduntur, propriè ad inflammationem attinent, & non ad dolorem, ſicuti relaxantia & molliẽtia cataplaſmata, quę ſcilicet ex farina, oleo, aut alio eius generis componuntur. Primò igitur ponit, verbaſcum, trifolium, epipetrum, polium, quæ non modò ſiccant, ſed etiam detergunt, quod Galenus ſuo loco declarauit. Iis autem vtitur coctis, vt leniora ſint: nam cruda exaſperãt, & fruſtrà vlceri moleſtiam afferunt. Trifolium accipiẽdum eſt, quod bitumen redolet, de quo fuſè Scribonius Largus tractauit. Epipetrum vt nõnulli cenſent, ex eorum genere eſt, quæ græcè appellantur ἀείζωα, quaſi ſemper viuentia: eo autem mouẽtur, quod Ariſtoteles habet in quarto libro de partibus animaliũ, quùm ait, Ex terreſtribus plantis nonnulla eſſe, quæ viuant & gignantur, aut in alijs plantis, aut abſoluta, quale eſſe dicit, quod epipetron à quibuſdã vocatur, quod viuere poteſt ſuſpenſum. Ergo ſi epipetrum intelligamus ſpeciem ἀειζώων, habet quidem facultatem ſiccãdi moderatam, ſed abũdè refrigerat, quocirca vtilius inter initia imponitur ad humoris fluxum repellendũ, quàm poſteà, vbi materia iam recepta eſt. Non enim diſcutit aut detergit vlcus, ſicut cætera, quæ nũc ad inflãmationem tradidit. Quod ſequitur cataplaſma ex marrubio, folijs fici atque oleæ, vlcus ſiccat & purgat, non nimis tamen vehementer, quùm oleæ folijs, quæ adſtringunt, temperẽtur ficulnea, quæ acria ſunt. Marrubium verò quod his admiſcetur, ſatis digerere inflãmationem poteſt, & vlcus detergere. Concoqui autẽ debent, nõ ſolùm, vt ea mixtura lenior reddatur ac mitior, ſed vt, ſi qua ſit virium exuperantia, remittatur. Incoqui ſimiliter voluit aliud cataplaſma, quod viticẽ habet, ficum, & oleam: adijcit & mali punicæ folia, quæ niſi cùm proximè poſitis miſceantur, non intelligo, per ſe quo pacto ad rem pertineant, quùm refrigerent & adſtringant: conſilium verò dirigi ad ſiccandum ac digerendum videatur: niſi dixeris Hippocratem, non modò hùc ſpectaſſe, ſed eò etiam, vt quod confluit, reprimeretur, & idcirco diuerſas facultates conſcripſiſſe. Id autem manifeſtum eſt, quòd ſi mali punicæ folia cum vitice, fico, & oleâ, miſceantur, cataplaſma fiet, quod præſtanter quidem, non nimis tamen ſiccare & detergere poterit, modò nactum ſit medicũ, qui opportunè vtatur. Cruda verò ſuperinducit folia maluæ, ex vino contrita, tum rutæ atque origani, quibus adijcit lini ſemen toſtum ac tritum: ſatis autẽ exiſtimat, ſi eiuſmodi herbæ, quùm lenes ſint ac molles contritæ ſine vllâ coctura imponantur. quod ad earum vires ſpectat, malua quidem mollit ac digerit, ſed magis quæ ſylueſtris eſt: ruta valenter ſiccat & diſcutit: origanum ſiccando ſimiliter, atque extenuãdo idoneum eſt : lini ſemen mediam qualitatem habet inter calidam, frigidã, humidam & ſiccam, ſed ſi frigatur, ſiccius efficitur : craſ-

ſioris

ſioris autem habitus eſt,iungitúrque vtiliter his,quæ dicta ſunt,vt cataplaſma lenius reddatur,quod quidem aliquid molliet, ſed ſiccabit magis, atque inflãmationem diſcutiet.

VBicunque periculũ fuerit,ne eryſipela vlceri ſuperueniat,glaſti folia conterens cum lino cruda imponito,aut cataplaſma,quod linũ habeat ex ſolani,vel glaſti ſucco dilutum:quod ſi vlcus purum fuerit,ſed cum ijs,quę iuxtà ſunt,inflãmatione teneatur,lenticula ex vino decocta, ac bene contrita, & olei modico reſperſa ſuperijciatur atq; alligetur, vel cataplaſma,quod fiat ex folijs caninæ ſentis,in aquâ decoctis ac benè contritis. Tenui autem ac puro linteolo contegatur ex vino atque oleo madente: at ſi contrahendi conſiliũ ſit,caninæ ſentis folia eo modo,quo lenticula,parẽtur,ſeu naſturtium, vinum, lini ſemen cõtritum inter ſe miſceantur, aut lini ſemen, vitex cruda, & alumen melinum,ex aceto madefacta.

Interdum ſuper vlcus eryſipela etiã accedit,quam tunc timemus,quùm iam præſentis aliqua indicia ſe oſtendunt.Præſagimus enim tunc futurum malum (Galeno auctore),quùm ex aliquâ notâ,eius principium deprehẽdimus. Ergo ſi vlceratus locus iam incaleſcat,vel doleat,aut colorem ex flauo rubicundum, ſeu aliam notam quantúmuis exiguam præ ſe ferat,verendum eſt,ne eryſipela ſubſequatur.eam ſuſpicionem auget natura ægrotantis,tempus anni,regio,& cætera eius generis, quùm talia fuerint, quæ ſoleant eiuſmodi vitio patére. In eo caſu præcipit Hippocrates, vt glaſti folia cruda contrita cum lino imponamus.Propoſitum enim eſt,quod influit,repellere, incipientem ardorẽ coërcere,ſiccaréque id materiæ,quod iam receptum eſt,quæ omnia præſtat propoſitum cataplaſma. Siquidem glaſtum,quod ſeritur videlicet,quóve vtuntur infectores(nam agreſte ob ingentem acrimoniam mordet,)valenter ſiccare poteſt,& tumores optimè diſcutere:pro acrimonia autem,adſtringendi vim habet,quâ repellit,refrigerat quidem,non tamen præſtanter, cuius rei indicium eſt, quod guſtu amarum etiam ſentitur, quamobrem valet ad vlcera quoque exedentia: ſed ſi quando vehemẽtius videtur, temperatur adiectâ polentâ, vel farinâ hordeaceâ,aut triticeâ. Hippocrates linum admiſcet, quod (vt dictum eſt)omnis exceſſus eſt expers,ſic vt remittere glaſti vim cõmodè poſſit. Quod ſubijcitur cataplaſma ex lino diluto ex ſucco ſolani, vel glaſti,eundẽ effectum prębet,ſed refrigerare magis poteſt,ſi ſolani quàm ſi glaſti ſuccus adhibeatur, & propterea magis repellere:ſed glaſtum ad tumorem diſcutiẽdum efficacius eſt.Hæc autem tepida imponẽda eſſe,& nullo modo frigida,clariùs eſt,quàm vt ab Hippocrate exponi debeat,qui vbi vlcus ſit, caueri frigus voluit, quãuis alioquin eryſipelæ ſaluberrimum foret. Quę hactenus poſita ſunt,quùm purgandi ac detergendi facultatem habeant,pertinent ad vlcera ſordida, quæ,ꝙ acria ſint,dolorem afferunt,quoniàm caro,quę ſorde protegitur,medicamenti acrimoniam nõ ſentit,ſicut quę pura eſt:interponitur enim ſordes inter carnem & medicamentum.Simile quid accidit inteſtinis,quæ(vt docuit in libro de ratione victus in morbis acutis) ſi inania ſint acriori oxymelle deraduntur, ſi id contineant,quod ex cõcocto cibo ſuperat, non ità oxymellis vim ſentiũt, ſed quòd modo quodam illita ſint,defendũtur. Igitur ſi vlcus purum ſit,præſidia,quæ ad inflammationẽ dantur,leniora eſſe debent,cuiuſmodi ſunt, quæ nunc ſubijciuntur. Lenticula enim nec nimis calefacit,nec nimis refrigerat,vt quæ mediam naturam habeat,ſed ſiccat,& valenter adſtringit,quam Galenus

in quinto commẽtario, in ſextum de morbis vulgaribus aſſerit vtiliter imponi vlceribus inflammatis, quùm ob adſtringẽdi vim, inflammationem coërceat, reprimátq;, &, vbi neceſſe ſit, humorem inſidentem concoquat, & in pus conuertat: intenditur proprietas repellendi: ſi ex vino inferueat, quùm accipiendum ſit auſterũ, quale iam ſæpius dictum eſt. quod enim aut tenue eſt, & acre, aut nimis acerbum, quùm dolorem afferat, vitãdum eſt: miſcet autẽ modicum olei, vt ex omnibus mixtura fiat, quæ commodè illinatur, & poſſit etiam mollire. Neque oleum ſuſpectum eſſe nobis debet, quùm & modicum accipiatur, & ad vlcus detur, quod iam purum eſt: tunc verò timendum eſſet, vbi vel copioſè adhiberetur, vel vlcus ſordidum eſſet. Cõſtat autem, quùm non ſit mouendum pus, licere non ſolùm partes, quæ iuxtà ſunt, ſed plagæ quoque oras eiuſmodi cataplaſmate fouere. Secus accidit, vbi debet pus euadere: tunc enim præcipit, vt ab oris reducatur. Folia ſentis caninę, quę inferbuerint ex aquâ & contrita diligenter fuerint, inflammationi ſimiliter aduerſantur, quùm ipſam cohibeant, finnt autẽ ex coctura mollia magis. Superdatur linteum oleo ac vino madens, quod ad leniendum dolorem valet, & humorem concurrẽtem inhibendum. Sed quod nos vertimus, [linteolo contegatur] Hippocrates ſcribit [ὀθόνιον ὑποτείνας] quod videtur ſignificare linteolum potius ſubijciendũ eſſe cataplaſmati, quàm ſuperdandum, quùm ὑπὸ ſub notet: ſed res aliter habet: nam ratio dictat cataplaſma linteo madente contegendũ eſſe, ne ille humor ad nudum vlcus pertineat, ſed per cataplaſma mediũ temperetur. Idem quoque voluit, vbi ſuper vlcus fractum quid, aut luxatum eſſet: anteà enim medicamentum inijcit, dein humorem adhibet, quo madefiat. Prætereà ſi verbum ſpectemus, nonnũquàm vſurpari in hanc ſententiam inueniemus. Nam & apud latinos ſub, quod ὑπὸ græco verbo reſpondet, nonnunquàm ſimiliter accipitur. Sit autem linteum tenue, ne onere premat: purum, vt faciliùs humorẽ admittat. hoc ſuprà etiam oſtendimus, quùm lintei puri mentionem fecit. Quæ poſtremò appoſuit medicamenta, glutinant & adſtringunt, quamobrem meritò ait illis vtendum eſſe, quùm neceſſe eſt, oras vlceris cõtrahere, hoc eſt, quùm vlcus purum eſt, ac ſine inflammatione, nec impleri poſtulat, ſiquidem tunc ad glutinantia veniendum: hæc autem valenter ſiccant, atque adſtringunt cuiuſmodi ſunt, folia ſentis caninæ, quæ ſi eo modo, quo lenticula parentur, hoc eſt, ſi coquantur ex vino nigro auſtero, robuſtiora fient, & plagę oras agglutinabunt. lenticulam enim ſuprà ex vino incoxit: ſed modicum olei adiecit, quod nunc vitare conuenit, vtpote glutinandis vlceribus, vt ſi quid aliud, incommodum. Iungit inter ſe naſturtium, lini ſemen, ac vinum: puto autẽ intellexiſſe naſturtij folia viridia. Sic enim leniter mordent, alioquin adurunt, ſi arida ſumantur, ſicut etiam ſemen viride. Igitur naſturtium, ſi vino nigro auſtero, & lini ſemine temperetur, ſiccare quidem poteſt, non tamen vehemẽter calefacere: totáque hæc mixtura mediocriter vlcera glutinat: magis autem naturâ calidioribus atq; humidioribus aptatur, quàm quæ antè poſita eſt. Quod tertio adijcitur, ex viticis folijs crudis, lini fructu, alumine melino ex aceto madefactis vtrouis ſuperiore efficacius eſt, & ad eos pertinet, qui naturâ ſicciores ſunt ac duriores. Melinum autem alumen, quod in Melo inſula fit, quæ Coo proxima eſt, ſecundum Ægyptium validiſſimum eſt, id autẽ in ſequentibus μηλιάδα vocauit.

VVa alba immatura in vase ex rubro ære contũditur, colatáque interdiu in sole ponitur, noctu summouetur, ne rore madefiat: interdiu assiduè agitatur, vt æqualiter siccescat, & plurimum ex ære contrahat. Hactenus autẽ in sole contineda est, vt mellis crassitudinem habeat, deinde in ollam æneam conijcienda, in quam demittitur mel quàm optimum & vinum dulce, ex quo prius resina terebinthina inferbuerit, dum mellis cocti modò indurescat: quâ deinde proiectâ vinum in ollam infunditur: maxima portio sit vuæ acerbæ, tum vini, deinde mellis.

Præstantissimum est hoc medicamẽtum, vbi glutinare opus est, quùm valenter admodum siccet atque adstringat, ita vt vua acerba, si per se accipiatur, præparata in vase ex rubro ære, & in sole arefacta, cicatricem quoq; valeat inducere, sed remittitur vis eius adiecto tam vino dulci, quàm melle, quãuis hoc detergendi quoque facultatem habeat, quæ glutinationi officit, superatur tamen ab aliorum mixturâ. resina terebinthina sicca est, & modicè adstringit. Vniuersa igitur confectio siccando, & adstringendo maximè idonea est. Æs rubrum sumit, quod potentius est. Mel autem quale optimum sit Galenus sæpenumero declarauit: debet enim purum esse, atq; omnino sine sordibus, pellucidum, flauum, boni odoris, gustu paululum acre, sed suauissimũ, cohærens, ità, vt si attollatur, continuum defluat. Easdem ferè notas licet ex Hippocrate colligere, qui tunc mulsam incoquendam esse ait, quùm mel vitiosum sit, hoc est sordidum, nigrum, mali odoris: quare si contrariorum contraria sunt cõsequentia, id bonum esse dicemus, quod contrarias cõditiones habet, cuiusmodi est quod ex Galeno probauimus.

MYrrha item stacte, aut certè quàm optima benè cõteritur, diluitúrque ex eodẽ vino, quod paulatim instillatur, dein per se in vino incoquitur atq; agitatur, vbi ad iustam crassitudinem peruenisse videatur, in succũ vuæ acerbæ conijcitur, & nitrum quàm optimum frictum paulatim cum medicamẽto miscetur, tum floris æris minor modus quàm nitri, quæ vbi inter se mixta fuerint, non minùs quàm triduum feruere oportet sub ficulneis lignis, quo minùs vrantur, vel ad prunas, ne frigantur: cuncta autem hæc, quæ adijciuntur, aquæ sint expertia, quúmque mixtura hæc illinitur, vlcera ne madefiant. Eâ autem vtitor tam ad diuturna vlcera, quàm ad recentia: præterea ad cutem, quæ glandem tegit, ad vlcera capitis atque auris.

Compositio hæc, quùm ex varijs facultatibus constet, illis annumerari potest, quæ græcè πολύχρηστα vocantur: videtur autem idonea detergendo, glutinando, ac cicatricẽ inducendo, præsertim in partibus siccioribus, quandoquidem ex quibus ea fit, valẽter omnia siccare possunt, quamobrem vlceribus capitis, auris, & cutis, quæ glandem tegit magnopere accommodantur: illę enim partes remedia exigũt valentissima. Quid quòd curatio, quam ipse tradidit in libro de vulneribus capitis (teste Galeno) longè siccior est, quàm quæ hic proditur ad reliqua vlcera? Quo patet Hippocratem loci rationẽ habuisse, quùm medicamentum validius proponens ad sicciores partes iubeat adhiberi. Myrrha quidem calida est, & in secũdo ordine exiccantium, ac vulnera capitis cõmodè glutinat. Nitrum tenuium partium est, tostum præsertim, ità vt pruriginem moueat, & nõ mediocriter vlcera detergit. Flos æris non solùm detergẽdo est, sed quùm eandem vim habeat, quam æs vstum, valet quoque ad cicatricem duris corporibus inducendam. Ex quibus elici potest medicamentum

varios effectus præstare, & vehemens esse: multo autem acrius esset, nisi vino eodē leniretur, hoc est, dulci: id enim suprà adhibuerat. Non immeritò autem dixit, tum recenti vlceri, tum diuturno aptari, quùm hoc cicatricem, illud glutinationem desideret: vtrunque medicamento posito perficitur.

Medicamentum aliud ad eadem vlcera, habet fel bubulum aridum, mel quàm optimum, vinum album in quo loti ramenta inferbuerint, thuris, myrrhæ, croci, floris æris, singulorum pondera paria. ex liquidis maxima portio sit vini, deinde mellis, minima verò fellis. Aliud, Vinū accipit, mellis cedrini paulum: & ex aridis, florem ęris, myrrham, malicorium siccum. Aliud, Floris æris dimidium, myrrhæ duabus partibus amplius, croci tātùm, vt myrrhæ triplū sit, cum exigua mellis portione ex vino incoquūtur. Aliud, Thuris pars vna, gallæ tantundem, croci partes tres, vnumquodque aridum per se contunditur, dein miscentur atque in sole admodum ardente per tres dies terūtur, &, donec glutinosa fiant, vuæ acerbæ succus instillatur: dein ex vino austero, nigro, odorato paulatim perfusa madefiunt.

Aliquot subijcit medicamēta, quorum multiplex vsus ijsdem vlceribus accommodatur, recentibus scilicet ac vetustis, & ijs quæ versantur in capite, aure, & cute, quæ glandem tegit: omnia autem robusta sunt, ad detergendum ac glutinandum valent, & cicatricem inducunt: id quod perspicuum erit, si singula seorsum intueamur. Prima itaq; confectio fel bubulum habet, quod detergendo & siccādo idoneum est, præsertim vbi aridum est: quòd si taurinum accipiatur, acrius est, quùm erodere etiam possit. Si qua vero est fellis bubuli acrimonia, vino albo lenitur, quod frigidum est. Mel item ad detergēdum valet, cuius calor remittitur à vino, in quo inferbuerint ramenta loti, arboris scilicet, quæ Galenus modò ex vino, modò ex aquâ, prout res exigit, incocta ad adstringendū approbat. Thus leniter siccat & detergit. Myrrhæ facultas paulò suprà dicta est. Crocus, quamuis calefaciat, magis tamen siccat, ac paululum etiam adstringit & concoquit. Flos æris detergit, quæ omnia, si diligēter æstimemus, iudicabimus medicamenti vsum efficaciorem esse ad detergendum, deinde ad glutinandum, postremò ad cicatricem faciendam, pręsertim in ijs, qui molliores sunt. Contrà quod sequitur medicamentum vlceribus, quæ vel cicatricem desiderant, vel glutinationem, in duriori corpore magis idoneum est, quàm ijs, quæ sordida sunt, & purgari debent. Cōponitur enim ex adstringentibus magis quàm ex detergentibus: habet autem florem æris, myrrham, malicorium. Aliorum proprietas iam exposita est. Malicorium autē valentem siccandi atque adstringendi facultatem habet, sed validum est, antequam siccescat, quod tempus exiguum est, posteà verò quùm inarescit, simul infirmius redditur: satius ergo est, vbi licet, id accipere, quod nōdum aruit: incoqui autem ex vino debet austero, quod neq; recens sit, neque vetustum, quæ omnia Galenus prodidit in quarto de compositione medicamētorum generatim ad morbos attinentium: nunc autem ab Hippocrate cum vino similiter miscetur, quod itidem austerū accipiēdum est. Adijcit mellis cedrini exiguam partem: intelligimus autem mel cedrinū illud, quod roris modò destillat, & in monte Libano (vt inquit Galenus in tertio de alimentorum facultate) colligitur ex folijs arborum, vbi quùm cedrus frequentissima sit, ex hâc potissimùm accipi verisimile est. Hoc igitur Hippocrates vocat mel cedrinum, nisi fortasse si dicas, duo ab Hippocrate diuersa intelligi, scilicet mel & cedrinum liquorē, hoc est, cedri

est,cedri lachrymam,quod mihi non probatur, quùm nimis calida sit & sicca, atque habitus tenuioris,ita vt carnē exedat. Adde quòd Hippocrates nō coniungeret ea verba simul [mel cedrinū]. Idem ferè præstat, quod proximè subijcitur ex flore æris, myrra, croco, & melle: sed minùs adstringit, quùm non habeat malicorium. Quod postremò adscribitur,longè magis cicatricē inducit,quùm ex galla etiam componatur, & vuâ acerbâ, quæ valentissimè siccant & adstringunt.

ALiud, Radices ilicis ex vino dulci odorato inferuent, atque vbi rectè habere videntur,vinum transfunditur,cuius duæ partes sumuntur cum vnâ amurcæ,quàm maximè aquæ expertis. hæc deinde sub leniore igne, ne vrantur,incoquūtur,mouentúrq;, dum ad iustam crassitudinē peruenerint. Aliud, Reliqua sunt eadem,sed pro vino sumitur acetum album quàm acerrimum,in quod conijcitur lana admodum succida,tum amurca infunditur, miscetúrque succus caprifici,alumen melinum,nitrum,flos ęris: vtrunque autem vstum adhibendum. Medicamentum hoc ad purganda vlcera præstantius est, quàm quod proximè positum est, quamuis id non minorem siccandi vim habeat.

Valenter vtraque compositio siccat, sed quæ priùs conscribitur,minùs detergit,quàm altera.Ilex ad glutinanda vlcera pertinet,estq; adstringendi proprietate præstantior quercu. Idem facit vinum,in quo radices ilicis bullierint, donec earum vim contraxisse videatur. Amurca siccat magis quàm calefacit, quanquàm non mediocriter calida sit,terrenam item naturam habet.quocirca duriora corpora glutinat, reliqua exasperat, quamobrē, si vna pars huius cum duabus eius vini iungatur, fiet medicamentum, quod valde siccare poterit,& glutinare. Altera compositio similiter amurcā habet,& ilicis radices,quę non amplius in vino,sed in acri aceto incoquuntur, quod quùm tenuioribus partibus cōtineatur,ad altiora penetrat,& alia, quibus cum miscetur, secum ducit. Lana, quam in acetum conijcit, maximè succida,hoc est, quæ plurimùm sordis habeat(quam œsipon dicunt)digerendo & concoquendo est. Caprificus tantam detergēdi vim habet,vt etiam erodat, quemadmodum nitrum,& flos æris,quanquàm horum acrimonia vstione remittitur. Alumen adstringit: totius igitur facultas siccare & detergere potest atque adstringere.

ALiud,Lana in minimâ aquæ portione iaceat, cui deinde tertia pars vini adijciatur,incoquantúrque donec iustam crassitudinem habeant,sub hoc celerrimè recentia vlcera suppurant.

Inordinatè medicamēta hæc adscribit,quùm modò detergētia,modò glutinantia,aut cicatricem inducentia referat: interim quæ multiplicē vsum præstant,dein ad eadem reuertatur.Id igitur,de quo nunc tractat,recēti vlcere ait pus maturare. Quādo verò eius vsus requiratur,in prioribus docuit,quùm,vbi caro collidatur, pus moueri iussit.Lana quidem succida sit,qualem adhibet in quarto de articulis: vinum verò non amplius austerū,sed aliud ex his,quæ calidiora sunt, vt ex lanâ & vino ea reddatur mixtura, quæ pus concitet. quod faciet in recenti vlcere magis: quoniàm diutinum,quùm caro iam indurucrit, si pus mouendum sit,multo efficaciora postulat.

ALiud, Inspergatur arum siccum,& cortex viridis ficus cum succo ex vino tritus illinatur,vel sine vino hîc per se cum melle.

Quod nunc proponitur,& propter arum,& propter ficus ac mel detergere manifestum est.

» Aliud, Loti ramenta ex aceto albo incoquito, in quod amurcam deinde conijcito,& ſerum picis crudum, tum inungito, inſtillato, ac deuincito, vel aceto abluens,vino madentem ſpongiam ſuperimponito.

Medicamenta quæ ſuppurationem prohibent,ſiccandi vim habent,& ſtatim cruentis vulneribus inijciuntur, quod præclarè in ſuperioribus expoſuit. Huiuſmodi ergo voluit hoc eſſe, quod ex aceto albo in quo loti ramenta bullierint,amurcâ & ſero picis componitur. Acetum enim,quod per ſe ſiccat, adſtringere etiã non mediocriter poterit,ac repellere, ſi loti ramenta incocta habeat. Amurcæ proprietatem iam narrauimus. Pix calefacit, ſiccat, & modicè etiam detergit,eius ſerum conſtat ex partibus tenuioribus, atque eâ de cauſâ ad recẽtia vulnera in tertio libro de fracturis, & quarto de articulis ab Hippocrate adhibetur. Addit idem perfici,hoc eſt,ſuppurationẽ prohiberi,ſi aceto abluatur, dein ſpongia vino madẽs ſuperdetur: vbi enim linteo vel ſpongiâ plagam deterſeris, ſi aceto abluas,& ſpongiã alliges expreſſam ex vino nigro auſtero,hoc enim maximè idoneum eſt, efficies ne vlcus vllo modo ſuppuret.

» Aliud, Plumbum contritum cum ſpodio cyprio tenuiſſimo inſpergatur, tum loti ſcobes, ſquama æris, alumen, chalcitis cum ære vel ſeorſum, & iuncta item cum loti ſcobe. Alioquin ſi opus ſit aridis,hæc vtiliter inſperguntur:tum ſpodium illyricum contritum cum ſcobe:præterea ipſa ſcobes per ſe, flos argenti per ſe item q̃ tenuiſſimus:ad hæc ariſtolochia raſa & bene cõtrita.

Quæ nunc perſequitur plagam glutinant,& ſimiliter prohibent,ne ſuppuret. Principio enim aſpergit plumbum contritum cum ſpodio cyprio : plumbum quidem reprimit,nec patitur citari pus. Spodium ſiccum eſt, & adſtringit,quo vtitur Galenus ad oculos, id quod etiam teſtatur ſe vidiſſe in Cypro decidere,quùm fiebat pompholigo. Ideò autem Cyprium ab Hippocrate ſumitur,quia præſtantiſſimum eſt,quemadmodum & ęs:regionem verò nominat,vt optimum notet,id ſi non eſt,aliud ſumemus ſimile,vt docemur à Galeno de corio Ægyptio,quo vtitur Hippocrates ad extendẽdum crus fractum. Loti ſcobes ad idem valet,quanquam imbecillior eſt. Squama æris non modò ſuppurationem prohibet,quùm ſiccandi & adſtringẽdi facultatem habeat, vt cæteræ ſquamæ,ſed carnem quoque abſumit,quamobrem vel alijs temperanda eſt:vel,ſi per ſe admouetur, duris corporibus parcè inſpergenda,non ſecus quam myſi & chalcitis,quæ cicatricem inducunt:& niſi leuiter inſpergantur, carnem detrahunt. Alumen verò adeò adſtringit,vt ab eâ proprietate στυπτηρίας apud Græcos ſibi nomen inuenerit. Æs & chalcitis adſtringunt,& eo nomine fieri pus prohibẽt,quibus præſtat vti vſtis atque elotis,vt mitiora fiant. Ex eo autem medicamento,quod ſubijcitur,inſcriptum ad vulnera cruenta colligere licet,hæc etiam ex vino diluenda eſſe,quod ſimiliter eorum acrimoniam lenit:præſertim ſi id fuerit,quale ſæpius iam oſtenſum eſt. Quod ad ſpodium Illyricum,ipſe quidẽ ſcripſit τῇ ἰλλυριώτιδι,cenſeo legẽdum autẽ,quod Hermolao Barbaro probatur,λαυριώτιδι: nam quùm anteà laudauerit ſpodiũ cyprium, non eſt quòd adijciat Illyricum,ſed magis veriſimile eſt intelligendũ eſſe laurioticum , eſt enim laurion teſte Pauſania locus in Attica,vbi erant argẽti fodinæ. In hac igitur oratione duplex ſpodiũ habetur,vnum cypriũ ex ære,alterum laurioticum ex argento,quod lenius eſt & infirmius, ac mollioribus corporibus accommodatur. Florem argenti nonnulli pro ſpuma accipiunt. Ariſtolochia,hoc eſt,radix eius raſa ſiccando eſt, & calefaciendo:detergit etiam,

ſed

ſed minùs rotunda quàm longa: nunc quùm non detergere velit, ſed prohibere pus, ſatiùs eſt, rotũdam intelligere. Ponitur autem ariſtolochia in numero herbarum, quæ malignis vlceribus aptantur.

ALiud, quod cruentis vulneribus inijcitur. Myrrha, thus, galla, ærugo, flos æris vſtus, alumen Ægyptium vſtum, œnanthe, œſipus, plũbi recrementum, ſingula pari pondere mixta ex vino diluuntur. Alius effectus per eadem. Acetum album quàm acerrimum, mel, alumẽ Ægyptium, nitrum quàm optimum leuiter frictum, fellis paulum ſimul incoquito. hoc medicamentum carnem ſupercreſcentem detrahit, cauátque ſine morſu. Aliud, Herba quæ minuta folia habet, cui nomen eſt parthenium minuti folij, quæ cutis glandem tegentis thymia aufert: tum alumen chalcitis, & melias cruda, elaterium contritum aridum inſpergitur, & malicorium contritum ſimiliter aridum.

Quænam ſit proprietas glutinantium medicamentorum (græcè ἔναιμα dicuntur) latè in ſuperioribus demonſtrauimus. cruentis enim vulneribus protinus inijciuntur: quamobrem vehementer ſiccent, & adſtringant neceſſe eſt, cuiuſmodi ſunt ea, quæ in ſecundo de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentium à Galeno exponuntur. Tale eſt, quod nũc Hippocrates tradidit: ſi qua enim accipiat non ità ſicca atque adſtringentia, per hæc, exuperans aliorum vis remittitur. Adiungit aliam mixturam, quæ ex ijſdem ferè conſtat, quæ ad ſuppurationem prohibendam, & ad glutinandum prodidit, quia tamen alio modo mixta ſunt, & fellis aliquid habent, alium effectum præſtant: ità enim detergunt, vt carnem ſupercreſcentem conſumant, atque vlcus cauum reddant, quod tamen ſine morſu faciunt, quùm & nitrum frictum ſit, & fellis nõ multum accipiant. Alumen autem credibile eſt vri debere, vt infrà ad eũdem effectum docebit, quoniàm alioquin nimium adſtringit, quæ vis ita vſtione leuatur, vt vſtum carnem facilè poſſit exedere, ſicque ad eum vſum à noſtri ſeculi chirurgis frequentatur. Quod ſequitur medicamentum non modò adſtringit, ſed increſcentem quoque carnem conſumit, & vlcus excauat. Parthenium eligit minuti folij: quùm aliud ſit, quòd folia habet latiora, quòd & arthemiſia vocatur: id autẽ, de quo agit, ſanare thymium ſcribit: eſt autem thymium, quùm ſuper corpus quiddam, quaſi verrucula eminet ad cutem tenue, ſuprà latiùs, ſubdurum, & in ſummo peraſperum, ídque ſummum colorem floris thymi repręſentat, vndè ei nomen eſt, ibíque facilè finditur & cruẽtatur: peſſimum autem in obſcœnis eſt. id ergo, quod eſt in cute, quæ glandem tegit, poſtulat quæ valenter ſiccet: quamobrem, ſi parthenium ſanare hoc valet, neceſſe eſt, præſtanter ſiccet. Adijcit alumen, chalcitidem, & meliada. Intelligit autem Galenus meliada, id quod ex Melo inſula affertur, ſeu alumen ſit, ſeu chalcitis: nam hæc quoque auctore Theophraſto ex Melo optima fertur: meminit etiam ſuprà aluminis melini. hoc loco igitur aut duo accipiemus, ſcilicet alumen & chalcitidem melinam, vel vnum duntaxat (vt placuit Hermolao Barbaro) ſcilicet alumen, quod chalcitis dicitur, quia fit ex lapide & melias, quia ex Melo inſulâ optimũ fertur, quam ſententiam confirmat Hippocrates in ſequentibus, quùm dicit στυπτηρίη ἡ χαλκῖτις. Reſpergitur igitur alumen contritum, elaterium, & malicorium, quæ compoſitio, licet adſtringat, carnem modicè etiam exedit, atque vlcus ſinuat.

MAximè implet vlcera caua, vbi pura ſunt, herba, cui nomen eſt lagopyros: eſt autem, quùm inareſcit, furfuri ſimilis, folia habet inſtar oleæ, ſed

» longiora: & marrubij folium cum oleo. Aliud. Fici ſiccæ pars interior pín-
» guis mellíſque ſimilis quàm maximè arida, aquæ partes duæ, lini ſeminis non
» admodum toſti ac bene contriti pars vna.

Vt nullum deſideretur medicamenti genus, quod ad vlcera pertineat, ea etiam tradit, quæ carnem alunt. Reuocare igitur in memoriam conuenit, quæ ſit eorum natura, quibus vlcera impleantur: conſtat autẽ hæc ſordem abſtergere, & humorem ſiccare, atque ita impedimenta tollere, quæ carnem creari à naturâ non patiebantur. Nam, & ſi vlcus purum ſit, aſſiduè tamen neceſſariò, & madet, & aliquid ſordis contrahit, quùm ſanguis in carnem degenerat. quamobrem, vt caro increſcat, modicè ſiccantibus ac detergentibus eſt opus. Ponit igitur principio herbam, quam λαγώπυρον appellat, quæ (vt Hermolaus cenſet) ea eſt, quæ dicitur à Galeno λαγώπους, hæc ita ſiccat, vt fluentem aluum ſupprimat, ob quam proprietatẽ aptiſſima eſt, vbi puro vlcere increſcere carnem oportet. Marrubium quidem valentius eſt, quàm vt ſinat carnem produci, quùm eius materiam abſumat: ſed frangitur adiecto oleo, quod nimis lene eſt, quódve per ſe vlcus ſordidum reddit, ac ſi iungatur acriori medicamento, adeò ipſum lenit, vt ad implendum vlcus accommodetur, quod euenit ærugini æris, quã Galenus iungit cum cerato liquido, duodecim partes huius, decimam tertiam illius accipiens: interdum tamen paulò plus ęruginis, interdum paulo minùs immiſcet, prout requirit natura ægrotantis; ergo ſicut ærugo ad carnem producendam cum cera & oleo miſcetur, ita & marrubij folia, quæ vehementiora ſunt, nec fieri carnem ſinunt: ſi oleo temperentur, vbi caro producenda ſit, maximè aptantur. Addẽdum autem modò plus olei, modò minus, prout qui curãtur, robuſti ſunt, aut naturâ molliores. Aliud medicamentum accipit ficum ſiccam, quæ aliquanto minùs quàm mel detergit, & quia quàm ſicciſſima ſumitur, modicè ſiccare poteſt, ac propterea ad producẽdam carnem pertinet. Lini ſemen, ſi toſtum admoueatur, moderatè item ſiccat, atque hoc nomine ipſum quoque ad rem facit. Addit aquam, quæ quidem aliena eſt, & à Galeno in emplaſtri compoſitione reijcitur. nec eſt quod eâ dicas lini ſemen, & ficum ſiccam temperari, quãdoquidem horum vis mediocritatẽ non exuperat: vereor magis ne locus ſit mendoſus: præſertim quia fici pondus præterijt, quod aquæ & lini propoſuerat.

» ALiud, Ficus ſicca, floris æris contriti paulum, fici ſuccus. Tum ficus ſicca,
» chamæleon niger, fel bubulum aridum, cætera eadem. Arida verò na-
» ſturtium cõtritum crudum, irio, pari pondere miſcentur: item ficus ſiccæ, par-
» tes duæ, lini ſeminis tantundem ex ſucco ficus. Vbi autem alicuius talis me-
» dicamenti vſus requiritur, pannus aceto madens ſuperimponitur, dein ſuper-
» iniecta ſpongia paulo arctiùs alligatur. Quòd ſi, quæ iuxtà ſunt, inflammatio-
» ne teneantur, illinito quodcunque opportunum videbitur.

Quę hac oratione recenſentur medicamenta, quùm detergere valẽter poſſint, pertinent ad vlcera ſordida, quùm hebetem ac putrem carnem ſiccare & detrahere oportet. ficus quidem ſicca ad modicè ſiccandum ac detergendum valet: ſed mixta cum flore æris & ſucco ficus, quæ non mediocriter exedunt, eorum acrimoniam paulũ remittit, ſicuti fellis in alterâ compoſitione, quùm ficum ſiccam chamæleontem nigrum ac fel bubulum inter ſe miſcet. Cætera eadem ſumit, id eſt, ſuccum ficus, quo arida hæc excipiãtur, veluti quæ proximè propoſuit. Quod ſubijcitur aridũ eſt, & puluis per ſe, neque vllo liquore excipitur:

excipitur: habet enim nasturtium contritum & irionem, quæ pari pondere miscentur. Nasturtium acre est, & similiter irio, quòd ἐρύσιμον græcè appellatur, cui Galenus eandem, quam nasturtio, vim tribuit, quóve vtitur ad vlcera, quæ ægrè cicatricẽ recipiunt: sed hæc mixtura non æquè vehemens est, atq; ea, quę bubulum fel vel æris florem habet. Quod sequitur, nisi ex succo ficus diluere-tur, nullam exedendi vim haberet. Timet autẽ, ne sub propositis medicamentis inflammatio excitetur, quam prohibet superinijciens pannos ὀξηρὰς, hoc est, aceto madẽtes: nam & οἰνηρὰς eos appellare solet, quos vino madefacit. Sic igitur locum ab inflãmatione defendit, pannum aceto madentem imponit, & super spongiam inijcit: Galenus verò in curatione vlceris maligni, quùm acria medicamenta induceret, linteum siccũ admouit, dein spongiam aquâ madẽtem, seu vino, quod similiter repellit: quamuis acetũ valentiùs siccet, ex quo expressam spongiam superdari iussit Heraclides, quùm vlcera exedentibus curarentur, sed quia ne sic quidẽ inhibere interdum licet, quo minùs inflammatio in adiunctis partibus subsequatur, præcipit, vt tunc id medicamẽtum illinamus, quod opportunũ esse videatur. Docet autẽ Galenus ad hũc vsum, emplastrum diachalciteos dilutũ ex oleo adstringẽte, vtputa myrtino. Addit etiam vinculum, quo inflãmationẽ reprimit: circundari enim binas fascias iubet eo modo, quo retulit Hippocrates in primo de fracturis, vt vtrinq; humores ad superiorẽ atq; inferiorem membri partem repellãtur. Id cõtingit, quùm prior fascia sursum fertur, altera deorsum primo, dein sursum reuersa eâdẽ regione, quâ prior, finitur: has autẽ resoluere tertio quoq; die cõuenit, & eo tẽpore intueri proximas partes, videreq; num inflãmatione vexẽtur, & cõmoda pręsidia adhibere.

» SI velis liquido vti, caricum medicamentũ inungito, atq; ad eandem rationem, qua prius scriptũ est, alligato: componitur autẽ ex veratro nigro, sandarachâ, squamâ, plumbo eloto abundè, sulphure, auripigmẽto, cãtharidibus, quibus inter se mixtis, vbicunque opus fuerit, vtitor ex cedrino oleo dilutis: dein vbi satis diu illitum medicamentũ manserit, summoueto: & arum coctũ contusum inijcito, vel aridum contritum ac melle exceptum. at si carico opus sit arido, ab his abstinebis. Proficit autẽ aridum ex solo veratro & sandaracha.

Adscribit deinde aliam mixturam ad carnem exedendam, quam Caricon appellat. Differunt autem pharicon & caricon, hoc siquidem componitur ab Hippocrate, illud simplex est. Caricon igitur & liquidum & aridum, vtrũque valenter carnem detrahit: quare, vbi siue ꝗ putris, siue ꝗ callosa sit, absumere hanc oporteat, expeditissimũ est. Veratrũ enim callum detrahit, & præsertim nigrum, quod nunc accepit, quódve (auctore Galeno) calidius est. Sandaracha non modò detergit, sed etiam adurit. Squama, scilicet æris, ea enim efficacior est, & magis frequentata, carnẽ similiter absumit. Sulphur extrahẽdi ac detergendi vim habet, ita vt vim ad hanc mixturã conferat. Auripigmẽtum, quod græcè ἀρσενικὸν dicitur, adurit: scribit autẽ attico more Hippocrates ἀῤῥενικοῦ pro ἀρσενικοῦ. Cantharides exulcerare nemo dubitat. Plumbũ elotum, quod, vt metallica solent, antea vrendũ existimo, aliorum acrimoniam paulũ remittit: hæc inter se mixta liquãtur cedrino oleo, hoc est, cedri lachryma, quę similiter carnẽ cõsumit. Quùm satis carnis sub hoc medicamento absumptũ esse videatur, remouendũ est: dein, quia detracta caro in saniem ac sordem cõuersa est, purgandum vlcus: quod fieri iubet aro iniecto vel incocto & cõtuso, vel arido cõtrito ac melle excepto. Sed caricũ etiam inducere aridum licet, tuncq; aro vti

non oportet: quia si aridum detur, puluis qui carnem absumet: plagam quoque purgabit, & saniem detrahet. Constat autem aridum caricon ex solo veratro & sandarachâ, quorum vires satis sunt in superioribus expositæ.

ALiud liquidũ, herba cuius folia, ari naturã habent, sed alba sunt ac lanugine obducta, & magnitudinẽ æquant foliorũ hederæ. hæc inquã herba ex vino illinitur, aut quod trunco ilicis inhæret, ex vino cõteritur atq; imponitur.

Liquidum medicamentum, quod apponitur, vtrunque repellendi vim habet. proximè autem subijcitur exedentibus, vt quam hæc concitant inflammationem, eo coërcere possimus. Herba, quam describit, nõ alia est, quàm tussilago, quæ græcè βήχιον appellatur: nam hæc & ari naturam habet, quamuis paulò imbecillior sit, & folia magnitudinis hederæ alba, ac lanugine obducta: eãdem ad luxata & vlcerata simul ex vino nigro austero dilutã adhibuit, vt inflammationem repelleret. viridem verò accipiendã esse ita manifestum est, vt expositionem non desideret. Quod verò trunco ilicis inhæret, muscum intelligo, græcè βρύον appellatur, quod & vim adstringẽdi habet, & frigidum est, quamuis non multum à mediâ temperatione recedat.

ALiud. succus vuæ acerbę, acetum quàm acerrimum, flos æris, nitrum, succus caprifici. In succum verò vuæ acerbæ alumen quoque conijcito benè contritum, & in vase ex rubro ære in sole dimoueto, atq; vbi satis habere crassitudinis iudices, demito.

Constat medicamẽtum hoc præstanter admodum siccare, sed, quùm partim acetum, vuam acerbam, & alumen accipiat, quæ valdè repellunt: partim florem æris, nitrum, & succum caprifici, quæ detergere validissimè possunt: incertum est, quorsum id tradat, nisi fortasse dixeris ad ea vlcera pertinere, quæ sordida sunt, & simul inflammatione periclitantur.

ARida hæc exedunt. Veratrum nigrum quàm optimè tritum aspergitur, donec humidi aliquid se ostẽdat atque exesi: vincitur autem eodem modo, quo emplastra. Aliud simile, Salis grana q̃ siccissima paris magnitudinis, non vasta in ollam vel æneam, vel fictilem nouam conijciuntur, & super salem mellis quàm optimi tantum infunditur, quãtum coniectes esse duplũ salis. post hæc olla super prunas imponitur, continetúrq;, dum totum id vratur: tum vlcere priùs spongiâ deterso ac purgato, vt suprà ostensum est, alligatur ac paulò etiam arctiùs. postridiè quà non videatur admissum medicamẽtum inspergitur, cõpressúmque deuincítur: vbi subtrahere id volueris, calido aceto perfundito, donec abducatur, ac rursus eadem facito, si opus est, spongiâ detergens.

Præter Caricon, quod suprà ad carnem exedendam posuit, alia subdit, quæ eundem vsum præstant, quanquàm quod nos intepretamur exedunt, græcè legitur ἔναιμα, quod verbum (vt aliàs ostensum est) glutinãtia notat, quę cruentis vulneribus protinus inijciũtur, sed locus est proculdubio mendosus: tãtum enim absunt hæc ab his, quę cruẽta vulnera glutinant, vt nihil illis magis possit esse contrariũ: siquidem exedunt & excauãt, quamobrem νεμόμενα potiùs legendũ, hoc est, vorantia & exedentia. eiusmodi enim sunt, quę nunc prodidit, quam sententiã comprobat, quod ipse de vsu veratri subdit, his verbis. [ἕως ἄν τι τοῦ ὑγροῦ ἐνείη καὶ νεμομένου.] hoc est, donec humidi aliquid se ostendat atque exesi.] sicut enim, quùm de medicamẽti effectu loquitur, habet νεμομένου: ità, quùm inscriptionẽ apponit, credibile est, nõ ἔναιμα, sed νεμόμενα, id est, exedentia legendũ esse: tum ab vno verbo labi ad alterũ facile est. Veratrũ nigrum (vt antè ostensum est)

ſum eſt) carnem abſumit:inſpergitur autem in puluerem redactũ,& quoad carnis aliquid liquauerit,inſperſum relinquitur,deinde ſummouetur: atque, vbi non ſatis carnis abſumpſerit, iterum inducitur,quod Hippocrates in ſequẽti medicamẽto præcepit. Vincítur autẽ eo modo,quo emplaſtra,hoc eſt, ſuperinijcitur pannus multiplex,aut madens ſpongia arctiùs alligatur:quod paulò ſuprà iuſſit, quùm de exedentibus loqueretur. cõſilium enim eò direxit,vt inflammationem,quæ tunc ſuperuenire ſolet, coërceret. Quod fit ex ſale & melle vſtis valet ſimiliter ad abſumendam carnem.iuſſit autem vt eodem modo,ſcilicet,pãno madẽte & ſpongiâ ſuperdatis vinciretur, ſed paulò arctiùs, quo magis impellatur eius vis, hoc, quia ægrè ſubtrahitur, aceto calido perfũditur, vt id omne,quod inhæſit,abducatur:quòd ſi vltrà exedere neceſſarium ſit,idem adhibet,ſed antè ſpongiâ plagã detergit,vt id omne ſordis ac ſanieĩ, quod iam contractum eſt,adimatur : alioquin exedi caro nõ poſſet,quæ non medicamento, ſed ſanie proxima contingeretur.

Aliud aridum mordẽs ad humida ac putria.Inſpergatur myſi in tenuiſſimum pollinem redactum, vel flos æris non ex toto contritus. Aliud aridum ſimiliter mordẽs, vlcere per ſpongiam deterſo lanâ admodum ſuccidâ in teſtâ vtitor,tedâ admotâ dum tota cõburatur, hæc benè contrita reſpergatur, atque eâdem ratione alligetur. Aliud aridum ad eadem vlcera: chamæleon niger,alumen ex ſucco ficus dilutũ: dilui autem debet vſtum,& cum anchuſâ miſceri. Inſpergatur item anagallis, alumen Ægyptium, orchomenium.

Quæ carnem exedunt, tam illi aptantur, quæ in vlceribus ſupercreſcit, quàm illi,quæ,quòd putris ac hebes ſit,detrahenda eſt. Huius generis complures facultates poſuit. Sed quid eſt,quod hîc adiungit[mordens,]quod in ſuperioribus non fecerat? an quia hæc magis ſenſum mordentium excitẽt? Myſi, quùm leuiter ſuperdatur,cicatricem inducit:idẽ (teſte Galeno) ſi copioſius aſpergatur,detrahit carnem. Lana verò ſuccida vſta, maximè digẽrens, ſicciſſima ac tenuiorum partium redditur & acris, ità vt carnem celerrimè liquet. Vtendi modum docuit Galenus, qui hâc ollam nouam implet,atque operculo tegit multis foraminibus diſtincto.Ex anchuſâ verò ſumendam radicem exiſtimo,atque eius præſertim,quæ onoclia & alcibiadia nuncupatur, quæ efficacius quàm alia ſiccat & detergit. Idem præſtat anagallis. Sed orchomenion, quod poſtremò poſuit,vix animo cõcipitur, quid ſibi velit. Theophraſtus quidem quarto libro de hiſtoriâ plantarum, meminit lacus orchomenij, vbi multas fieri arbores humiles affirmat. idem lacus tam ab Ariſtotele,quàm à Strabone Copaïs nominatur:in eo Plinius copioſè naſci adarcam ſcribit,quam veriſimile eſt nunc Hippocratem intelligere, ſiquidem vehemens eſt & acris.

Ad vlcera, quæ exeduntur : alumen & Ægyptium vſtum & melinum: ſed antè nitrum vſtum infricetur, & ſpongiâ detergatur. tum chalcitis, alumen vſtum : vratur autem,dum candens fiat.

Vlcera,quæ exeduntur, qualia eſſe diximus herpetes, & phagedænas, Hippocrates appellare ſolet νομὰς. Hæc quùm putri carne contineantur, requirunt valida præſidia,quibus id omne, quod putre eſt, ſiccetur ac detrahatur. Ad hæc pertinent permulta ex his,quæ hactenus enarrata ſunt. & in-

ſuper quod hîc ponitur ex alumine Ægyptio vſto & melino: nitro autem perfricari anteà locum voluit, vt putris caro, quæ per id eroſa fuit, alumine poſteà facilius abſumatur. Idem proficit chalcitis, ſiue ſit ſpecies aluminis, (vt placet Hermolao Barbaro) ſiue intelligamus metallicum aliud per ſe, quod propriè chalcitis nominatur, hæc autem leuiter inſperſa, cicatricem inducit: ſed ſi copioſè imponatur, carnem detrahit, quod Galenus ait, non modò chalcitidi, ſed myſi etiam accidere.

AD vlcera diutina, in priori parte cruris, quæ ſanguine ſuffunduntur, & nigreſcunt, flos ſertulæ campanæ cõteritur, & melle exceptus illinitur,

Vlcera tunc diuturna fiunt, quùm vel homo alienâ victus ratione vtitur, vel vlcerata pars iam vitium contraxit, & ſuccos recipit aliundè fluentes: facilè autem ad crura concurrunt, quùm inferiora ſint, & ab alijs partibus dependeant, quod potiſſimum incidit, ſi vlcerato crure ambuletur aut ſtetur, quod cauit in principio libri, ne fieret. Hac igitur de cauſâ diutina vlcera crurum, ſanguine implẽtur, qui ſponte alioquin ad inferiores partes deſcendit: nigreſcunt autem, quod ille partis vitio corrumpatur. Eiuſmodi autem reddi vlcera crurum paſſim videmus, in quo caſu detergere partim, partim concoquere aut diſcutere, vitioſum ſanguinem expedit, quæ commodè efficit propoſita compoſitio: mel ſiquidem detergendo eſt: flos ſertulæ campanæ, & concoquere poteſt & digerere.

AD neruos præciſos alligare oportet agreſtis myrti radicem contuſam, & per cribrum traiectã, oleo reſperſam, vel herbam quinquefolium album, ac lanugine obductum, quod magis procerum eſt, q̃ nigrum quinquefolium, conteritur hoc, atque oleo dilutum alligatur, ac tertio die reſoluitur.

Per ea conuenit neruorum vulneribus mederi, quæ valenter quidem ſiccant, ſed citra omnem morſum. id facit puluis myrti agreſtis, qui, etſi validam ſiccandi vim habeat, quùm oleo temperetur, afferre mordentium ſenſum non poteſt. Eadem eſt ratio quinquefolij: id autem quod deſcribitur album differt à nigro, quòd magis attollatur à terrâ. Ruellius hoc id eſſe exiſtimat, quod vulgò tormentillam vocant, quanuis hæc folia ſeptem habeat, non quinque.

MEdicamenta lenia, quæ & decoras cicatrices inducunt, hyeme autem magis admouenda ſunt, quàm æſtate. Scillæ interior pars glutinoſa contunditur: aut picea cum adipe ſuillâ recenti, olei paululum, reſinæ ſimiliter ac ceruſſæ: tum adeps anſerina & ſuilla recens, ſcillæ atque olei exigua pars. Cera quàm albiſſima: adeps recens curata. Aut ſcilla, oleum album, & reſinæ paulum. Cera, adeps ſuilla recẽs ac vetus, oleum, ærugo æris, ſcilla & reſina: accipiatur autem dimidio minùs recentis adipis, quàm vetuſtæ: aliorum verò quantum opportunum videbitur. Adeps recens liquari debet, & in alteram ollam tranſmitti, cui adijciendum eſt, plumbi recrementum diligenter contritum, & per cribrum traiectum. ferueat autem ac primò dimoueatur: tum vſque eò incoquatur, dum extracta inde gutta indureſcat: dein remotâ ollâ omnia transfundantur præter id, quod ſubſidet in ſpeciem lapidis, quod reſinâ adiectâ dimouendum eſt, & vbi detrahitur ab igne cum exigua cedrini olei parte miſcendum. Cuncta autem lenia, quæ reſinam accipiunt, neceſſe eſt, quùm ab igne recipiuntur, dum adhuc calida ſunt, adiunctâ

» iunctâ resinâ agitentur. Aliud, Adeps suilla vetus cera, atque oleum : arida
» verò, loti scobis partes duæ, thuris pars vna, tantundē adipis recentis. Aliud,
» Adeps suilla vetusta duntaxat, & cum hac caprina recens, quæ exemptis
» membranulis curetur, & in minimas partes teratur, vel benè contunda-
» tur. infundi item debet oleum & plumbi recrementum inspergi cum di-
» midio minori portione loti scobis. Aliud, adeps caprina, spodium, chalci-
» tis, cyaneus, oleum.

Anteà edixit, ne lenia medicamenta, cuiusmodi oleum est, cera, adeps, & resina vlceribus imponerentur, nisi iam ad sanitatem intenderent. quorsum verò tunc dari debeant, nunc exponit, quùm his ad faciendam pulchram cicatricem vtitur : sæpius enim euenit, vt hæc crassa fiat, vel scabra callosa & aspera, ita vt locum turpem exhibeat, quod malum per ea summouet, quæ tum discutiant, tum relaxent, molliant, ac detergant, quem effectum præstant eius generis medicamenta. Mollit quidem adeps, si recens accipiatur, si vetus, magis discutit. Cæterum suilla adeps frigidior est : anserina tenuiores partes habet, & altiùs penetrat : caprina calore præstat & siccitate : oleum similiter quùm recens est, magis mollit : quùm vetus discutit, & diuturna vlcera ad cicatricem perducit, cuius rei non modò Galenus, sed Archigenes quoq; auctor est, qui diuturna vlcera vetustissimo oleo ad cicatricem perducebat. Picea mollit & concoquit, similiter resina terebinthina videlicet, quæ præstantissima est: scilla mollit ac discutit: cera mediam naturam habet, & nihil præcipuum efficit, aliquam tamen ex melle digerendi vim retinet: quòd si abluatur ita vt alba sit, tantum viribus detrahetur, quantum albedinis comparabitur : cerussa & lenire & refrigerare potest. Non multùm dissimile est plumbi recrementum, quùm simile sit argenti spumæ, illo interposito discrimine, quòd crassius est & frigidius: spodium & loti scobes reprimunt, quibus vtitur mixtis, vt vim caprinæ adipis remittat. Chalcitis (vt paulò suprà dictum est) si copiosè inijciatur, vrit: alioquin valet ad cicatricem inducendam. Cyaneus, lapis videlicet, tantam detergendi facultatem habet, vt carnem possit detrahere, quod facit etiam alcyonium, quod fortasse pro cyaneo legendum fuit. Hæc de simplicibus, ex quibus propositæ mixturæ fiunt. licet autem ex his colligere, quem vsum, quæque confectio præstet, & quando rectè admoueatur.

AD VSTA.

» ILicis radices teneras incoquito, quarum corticem, si maximè crassus sit,
» & viridis, in minutas partes incidito, ac vinum album infundito, dein ad
» lenem ignē incoquito, dum satis habere crassitudinis videatur, vt illini pos-
sit: licet autem eodem modo aquam infundere. Aliud, quod non mordet.
» Vetus adeps suilla per se supra liquetur per radicem scillæ diuisam, superin-
» iectam, atq; alligatam. postridie locus madefiat. Adeps suilla vetus liquetur,
» misceatúrque cum cerâ, oleo, thure, loti scobe, ac rubricâ, atque ea mixtura
» inungatur. Vtiliter etiam alligantur ari folia imposita ex vino atque oleo
» decocta. Aliud, Postquàm recēti adipe suillâ inunxeris asphodeli radices ex

vino contritas mollitásque, illinito. Aliud, Suillam adipem vetustam cum resina ac bitumine misceto, & linteolo excipito, tum igne calefaciens inducito ac deuincito.

Adustorum nūc remedia persequitur, quos appellat πυρικαύσους. eo vocabulo Galenus illos etiā notari ait, qui aquâ calidâ vruntur, ità vt quacunq; de causâ & quâuis re quis aduratur πυρίκαυσος vocetur. Si quis autem vsum eorum, quæ Hippocrates prodidit, comprehendere diligenter voluerit, curationis rationem inuestiget, quam præcipuè mali conditio indicat. Constat igitur in his, quæ aduruntur, solui quod solidum, continuum, & perpetuum erat, & idcirco fieri vlcus, quod in causa est, quamobrem in hoc opere, quod de vlceribus est, inserantur. Sed extra vlcus est etiam calor præter naturam, quem adusta particula contrahit: hic autem inflammationem & dolorem concitat ac pustulas, quibus augetur vlcus. Necesse est itaque initio calorem hunc restinguere, & ne inflammatio superueniat, néve pustulæ oriantur, vti repellentibus: quo facto, quùm nulla adhuc suspicio restet, ad vlceris curationem veniendum per ea, quę siccent ac detergāt, neque vllum morsum inferant, non calefaciāt non refrigerēt. vlcus enim cauum restat, quod impleri debet, quādoquidem crusta ipsa resoluitur, emoritúrq; omne id, quod adustum est: postulat ergo quæ carnem alant, quum ferè purum sit, nec per ea, quæ valenter detergant, purgari desideret. abundè enim est modicè detergētia, ac citra omnem morsum siccantia adhibere, quæ nō solùm ad producendam carnem conferent, sed etiam ad resoluendam crustam, quam decidere necesse est, & quum emortua sit, separari ab eâ parte, quæ viuit. fit autem hoc eo celeriùs, quo producta caro celerius subit, & crustam expellit, quóve celeriùs succrescit quod adustum est. Nam (vt ostēsum est in libro de vulneribus capitis) quod emoritur, seiūgitur ab eo quod viuit, quia siccatur: humidum enim est, quod viuit. crusta igitur citius cadet, si dentur medicamenta, quæ siccent: nam sic partim expelletur à carne, quæ creabitur: partim per se recedet exiccata. Cæterū abstinere ab acribus ac mordentibus oportet, & mitiora inducere, quod Hippocrates alibi quoque testatur. Vlcerata enim & fracta lenibus medicamentis nutrienda inquit, non secus atque adusta. Sub acribus verendum est, ne locus ob pręcedentem affectum exasperetur. Hæc ratio curandi, quam rei natura demonstrauit, ex Galeno etiam colligitur, qui Samiam vel Chiam terram ex poscâ vel aceto non ità acri dilutam inter initia adhibet: ad quem vsum probat, & ouum, vel totum vel album duntaxat lanâ exceptum atque impositum: probat item diachalciteos ex aceto liquatum, quamuis hāc confectionem, quùm varias facultates habeat, non solùm inter initia, sed per vniuersam curationem esse vtilem doceat: at quùm pustulæ non amplius timentur, siccandum esse ait, & sine morsu, frigore, vel calore detergendum: quo tempore eandē terram imponi iubet, non tamē ex aceto vt anteà, quùm neq; repellere velit, neque calorē extinguere. His ita cōstitutis apparet idem fuisse Hippocratis cōsilium, quùm primo teneram ilicis radicem ex vino albo, vel aquâ incoctam tradat, quæ refrigerare potest ac repellere: dein complura medicamenta persequatur, quæ detergunt ac siccant sine morsu, cuius rei quàm maximè necessariæ nos cōmonefacit, quùm dixit [quod non mordet] neq;

det] neque obſtat, quod ex ſimplicibus, quæ ſumuntur, nonnulla calidiora ſint & mordeant: frangit enim eorum acrimoniam adipe admixtâ. Illud verò meminiſſe oportet, quòd Hippocrates plures adſcribit cōpoſitiones, cùm vt vbique præſto ſit quo vtamur, tum vt id eligi poſſit, quod cuique naturæ conueniat: nam vt eodem ſpectent, alia tamen vehementiora ſunt, alia imbecilliora, atq; hæc teneris corporibus accōmodantur, illa durioribus. Facilè autem compoſitionis effectum intelliges, ſi vim ſimplicium attendas, quam maximâ ex parte indicauimus: neque enim omnia vbique inculcanda ſunt.

VBi vlcus in dorſo, ſiue ex ictu, ſiue alioquin oriatur, ſcillam coquere oportet, & contritam ac linteolo illitam deuincire: dein caprinam adipem & ſuillam recentem, ſpodium, oleum, ac thus inungere.

Quia dorſum ſiccum eſt, & continetur neruis plurimis, qui ſenſus acrioris ſunt, quacunque de cauſâ vulneretur, ſicciora medicamenta exigit, & quæ dolorem non inferant: igitur, quùm ſcilla impoſita fuit, ſi quid exaſperatum eſt, lenitur altero medicamento, quod ſiccandi etiam facultatem habet.

PEdum tumores ſiue ſponte, ſiue alioquin oriantur, ſi & ipſi & inflammatio nihil ſub cataplaſmate deſidāt, tum vbi ſuper parte ſanâ ſpongiam, aut lanam, aut quid aliud deuinxeris, ſi tumor atque inflāmatio reuertatur, à venis prouenit, quæ ſanguinem fundunt, vbi colliſum in cauſâ non ſit. eadem ratio eſt, quùm id quâuis aliâ parte corporis accidit.

Non ſolùm vlcerum, quæ aliundè proueniunt, curationem ponit, ſed eorum quoque quæ à medico fiunt. Eius generis ſunt, quæ in tumoris ac varicis ſectione à chirurgo accipi neceſſe eſt, tum quæ fiunt in cucurbitulâ defigendâ, & in ſanguinis detractione. hæc omnia in fine huius libri exequitur. Tumoris autem & varicis curatio alio nomine etiam vlceribus inſeritur, quoniàm vbi hæc iuxtà ſint, ſaneſcere plagam non ſinunt. De huiuſmodi autem affectibus ſuprà etiam tractauit. Tumor ergo propoſitis medicamentis interdum non cedit, ſed manus operam deſiderat, quam nūc adſcribit, vbi nō tantùm perſequitur tumores, qui vlceribus ſuperueniunt, ſed illos, qui ſponte citra omnem vlceris occaſionem naſcuntur, quùm iiſdem præſidiis tollantur. Primò autem cauſam indicat, cur neque tumor neque inflammatio à cataplaſmate remittantur, cur item redeant, quùm anteà deceſſerint: propterea quòd ſpongia ſeu lana, ſeu quid aliud, puta duplex aut triplex pannus ſuper ſanâ parte fuerit alligatum. Conſtat enim, vbi tumor ad membri extremitatem ſe recipiat, ſi quid ad ſuperiorem partem, quæ ſana eſt, vinciatur, repelli humores ità, vt vltrà ad imum locum non confluant: præſertim vbi quod imponitur poſcâ vel liquore aliquo ex reprimentibus madeat. Quòd ſi tumor atq; inflammatio, vbi hac viâ deſederint, reuertantur, cauſatur venas ſanguinem fundentes: hinc enim efficitur, vt quùm iam hęc deſtiterint, reuertātur: quùm adſunt, nihil cataplaſmati cedant: ſucci enim, qui aſſiduè à venis eunt, rurſus in eâdem parte recipiuntur: adeò, vt ſi quid materiæ à medicamento diſcutiatur, alia protinus in eius locum concitetur. Requirit igitur cauſam, vt curādi rationē inueniat, hanc eſſe credit ſanguinis fluxū, niſi vbi colliſum ſit, quoniàm, & ſi venæ nihil ſanguinis fundant, caro vbi colliſa eſt, tumorem atque inflammationem mouet, niſi vertatur in pus & tabeſcat, quemadmodū in ſuperioribus enarrauit. Verū quia non ſolùm pedibus, in quibus id frequentiſſi-

mum est: sed alijs quoque partibus potest tumor atque inflammatio eodem modo superuenire, idcirco subdit, [eadem ratio est,quùm id quauis aliâ parte corporis accidit] ad eandem enim causam refertur.

Sed mittere sanguinem oportet potissimum ex venis, vnde profluit, si cõspicuæ sint: alioquin scalpello tumor altè exasperandus est,ac plurimis locis:id,quod agendum est, quodcunque aliud scalpello exasperetur. debet autem ferramentum quàm acutissimum esse, ac tenuissimum. Detracto sanguine per specillum comprimito, leniter tamen ne locus collidatur:tum acri aceto perfundito, ne in partibus scalpello exasperatis, concreti sanguinis aliquid relinquatur, injcitóque medicamentum, quod cruentis vulneribus accommodetur,supérque lanam mollem ac benè carptã deuinciens, vino atque oleo respergens.Sublimis autem habendus est locus, qui expertus scalpellum fuit, ac minimè deuexus: neque vllo modo madefaciendus est. Ad hæc, inediam imperare conuenit,& aquam potui prȩstare. Vinculo resoluto,si locus inflammatione teneatur,cataplasma imponendum est ex vitice ac lini semine. sed si exulceratus sit,& fistulas contraxerit,figuram intueri debes,dein cætera,vt res postulat curare.

Quum tumori cataplasmata non proficiunt, causam adimere conatur, eam nihil aliud esse demonstrauit,quàm sanguinem effusum à venis. ideò,aut venam secat,vnde fluit eiusmodi sanguis: aut si non appareat, tumorem ipsum scalpello crebris locis incidit,vt sanguis educatur,qui sub cataplasmate discuti non potuit,neque vltrà tumor excitetur. Quod præceptum rationi minimè consentaneum videtur: scalpello enim attingi tumor non debet, nisi suppurauerit,quùm periculum sit,ne maiori impetu materia in affectam sedẽ erumpat,sicque tumor augeatur,quem iam ostendit eruptione sanguinis concitari. Sed huic instantiæ facilè occurremus, si eam esse Hippocratis mentem constituamus,vt scalpellum opportunè velit adhiberi:tunc autem opportunè adhibetur, quùm antè inutiles succi exhauriũtur,vel detracto sanguine, vel purgato corpore per deiectionem seu vomitum,prout magis expedit.quod in superioribus docuit, quùm de erysipela loqueretur: quam sententiam comprobat Galenus in quarto de compositione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentiũ,qui in eiusmodi tumore, antè sanguinem mittit, aut purgatione vtitur, dein transit ad hanc affectæ partis curationem: sic enim, quùm corpus purum sit,nullum manet periculum,ne admoto scalpello sanguis ampliùs irrumpat. atque hoc tempore idonea deriuatio est, quam in libro de succis παροχέτευσιν appellat, cùm vel affecta pars,vel certè quȩ proxima est,aperitur,vt Galenus de sententiâ Hippocratis tradidit. quemadmodum offenso oculo, quùm vena quæ in eius angulo, & in anginâ ea,quæ sub linguâ est, inciditur, vbi ferramento attingere laborantem particulam non licet.Hæc si in memoriam redeant,patebit constãtissimè ac rectè Hippocratem iussisse, vt vena secetur,quæ sanguinem fundit, atq; vbi hæc non se ostendat, incidatur tumor. Constituit enim materiam,quæ iam recepta est in venis, iuxta tumorem exhaurire, ne hic vltrà oriatur aut increscat:quamobrem aperire eas conuenit: & vbi conspicuȩ nõ sint,ipsum tumorem: quoniam sic id omne euadet, quod iuxtà collectum erat, & cùm corpus purum anteà redditum fuerit, & erumpere humor desierit,nulla restabit suspicio, ne locus iterum succis confluentibus distendatur.Præcipit autem vt ferramentum tenuissimum sit & acutissimum

mum, atque altè demittatur,id, quod crebris locis fieri voluit, vt ſanguis ille vniuerſus,non modò ex cute,ſed ex altioribus quoque partibus educatur, neque lata plaga ſit, vt poſteà non magno negocio ſanetur. quod perpetuum eſſe affirmat,quicquid ſcalpello eâdem cauſa exaſperetur, vt ſanguis detrahatur. nam alioquin, licet ſcalpellum etiam in ſummam partem duntaxat demittere: quod ipſe fecit in fractura calcis, quùm inflammationem timet: vbi cutem quæ in calce eſt, vt relaxetur, incidit, pluribus lineis ſcalpello in ſuperficie ductis & non altè. Ergo quoties demendi ſanguinis cauſâ hoc præſidium adhibetur, altè demitti ferramentum debet: quod non modò accidit in tumore nunc propoſito, qui cataplaſmati non cedit,ſed etiam quùm inter initia adeò augetur, vt nimis inflammatam partem diſtendat, quem Galenus præcepit crebris ſectionibus incidi, quibus ſuperans materia aliquâ ex parte poſſet euadere. Poteſt etiam auertendi cauſâ pro venæ ſectione contraria pars varijs locis ſcalpello exaſperari. Hæc quùm incidunt, ſeruandum eſt,quod ab Hippocrate narratur,vt crebris locis atque altè ferramentum demittatur. Sectione adhibita,eandem ferè plagæ curationem prodit,quam infrà,quùm de cucurbitulâ agit, vt ibi etiam patebit:ne quid enim concreti ſanguinis relinquatur, locum antè ſpecillo exprimit eâ moderatione, ne ſuffundatur ſanguine collidatúrque:deinde aceto perfundit: quod poſt eruptionem ſanguinis ab aliquâ parte diſcutere poteſt, ſi quid in ea retineatur. quamobrem quùm aliquid exciditur ex oſſe caluariæ inſtillatur ſuper cerebri membranâ:ad eundem vſum poſca à Galeno illis potui datur,qui ex pulmone ſanguinem expuunt. perfuſo aceto aliquod medicamentum imponit ex ijs, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, cuiuſmodi facultates abundè, ſuprà indicauit. Perpetuum autem eſt,quæcunq; pars aperiatur,prohibere,ne poſtquàm id humoris demptum eſt,quod opus fuit, alius ad eam concurrat, quod facilè fit,quùm eò partim iam fluere cœperit, partim dolore concitetur:quùm nunquam vel ſanguis,vel alius humor tam exhauriatur,quin in corpore etiam puro materia ſuperſit, quæ tunc ad eum locum feratur: hoc ne incidat, cauet duplici viâ:primò lanam ſuccidam benè carptam,ne ſcilicet tactu lædat, oleo ac vino reſperſam alligat, quâ & lenitur dolor, & concurrens humor repellitur: eâdem vtitur ad vlcerata ſimul & luxata. deinde membrum ità collocat, vt ſurſum ſpectet: quod enim inclinatum eſt ac deuexum, plurimùm humoris fluxui patet. Vbique autem, quùm membrum læſum eſt,præcipit,vt ſuperius habeatur: non tamen multo, ſed paulò, vt ab ipſo in opere de fracturis monemur, quoniam alioquin dolor, & proptereà inflammatio fieret. terminum poſuit Galenus, qui vbi timet eruptionem ſanguinis ex aliquo membro, haberi eatenus ſublime voluit,ne doleat. Edicit item, ne locus madefiat, vtpote qui iam vlceratus eſt: vlcera autem, vt principio demonſtrauit, madefacientibus magis læduntur. Abſtinentia ſimiliter, & aquæ potio non aliò euadunt, quàm vt corpus exhauſtum reddatur,neque ſucci in affectam ſedem erumpant: cataplaſma verò quod ad inflammationem ſubijcit ex vitice & ſemine lini,facultatem habet diſcutiendi, vt in ſuperioribus narrauimus,vbi medicamenta hæc accepit. Eſt etiam interdum,quùm ſub hâc medicinâ plagæ non ſaneſcunt, ſed in fiſtulas vertuntur: tunc autem ſpectanda figura eſt, vt appareat ſcilicet,rectæ ne,an tortuoſæ ſint, & in quam partem indere medicamentum expediat:idque dandum, quod idoneum eſſe videatur, ſeu glu-

tinare opus ſit, ſeu carne implere, aut cicatricem inducere.

» VArix autem vbi in crure eſt, ſeu euidens ſit, ſeu carne contineatur: crus ve-
» rò nigreſcit, deſideraréque videtur ſanguinis detractione exhauriri, locus
» ſcalpello exaſperari non debet: nam vbi id committitur, vlcera ob fluxum ex
» varice plærunque ampliantur: ſed ipſe varix multis locis pungendus eſt, vbi
» opportunum exiſtimetur.

Eâdem ratione qua proximè egit de tumore, ad varicem nunc aggreditur: vterque enim, quùm ſcalpello curetur, ad vlcus ſpectat: vterque item, quùm ſuper vlcus fuerit, niſi priùs deceſſerit, id ſanari non permittit, eandémque exigit curationem, ſiue per ſe oriatur, ſiue ad vlcus acceſſerit, ac ſiue in crure aut pede verſetur, in quibus frequentius incidere ſolet, ſiue in quauis alia corporis parte: quamobrem quæ hîc traditur medicina non modò ad varicem pertinet, qui vlceri iungitur, ſed ad eum quoque, qui per ſe eſt. Eſt autem varix genus quoddam tumoris venarum, quùm craſſo ac nigro ſanguine diſtentæ in toros aſſurgunt, quod maximè accidit in cruribus, ad quæ ſolet eiuſmodi ſanguis ſuâ grauitate deſcendere, ac ſuopte nutu ferri, deinde in teſtibus, poſteà in alijs partibus corporis. Occupat autem varix modò ſummam cutem, ità vt euidens ſit: modò altiùs deſcendit, & ſub carnem penetrat: crus verò nigrum redditur, quùm varix (vt diximus) à nigro ſanguine oriatur, videtúrque exigere, vt ſanguis ille detrahatur: quod monet Hippocrates ne fiat, eo modo, quo ſuprà de tumore indicauit, hoc eſt, ne ſcalpello ſatis altis plagis aperiatur, quià tunc ſequitur, vt propter humorem, qui ex varice fertur, vlcera amplientur & magna fiant: ſed pro ſectione præcipit, vt pluribus locis perforetur, vtcunque opus ſit, quo tempore ſcilicet vel quâ parte opportunum videatur: ſic enim effuſo ſanguine reſidet vena, & varix curatur. Anteà verò purgandum eſſe vniuerſum corpus, aut venam ſecandam commune præceptum eſt: & propriè ad hâc rem ſcribitur à Galeno in quarto libro de compoſitione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentium, vbi varicibus aliâ ratione medetur, quãdoquidem cum his venam excidit, quod facit etiam in opere de ratione curandi: diuiſâ enim cute, vena quæ dilatata eſt, duobus locis per hamos prehenditur, & quod medium eſt, id omne exciditur, cum eo tamen, vt laqueus vtrique varicis extremitati inijciatur: quod Galenus iubet, quùm timet fluxum ſanguinis ex venâ grandiori: ſic enim nullum periculum reſtat, ne varice ſecto hominem perfuſus ſanguis exhauriat. Hæc curandi via non ſolùm à Galeno frequentatur, ſed ab his, qui ante Galeni tempora fuerunt, vt patet ex Cornelio Celſo, qui poſt hanc chirurgiam imperat, vt glutinantia ſuper dentur.

» VBicunque vena ſecatur ſanguine detracto & habenulâ reſoluta, ſi ſanguis
» non ſupprimitur, mittatur ex contrariâ parte, atque fluit, ſeu brachium
» ſit, ſeu crus, vt retrocedat, ſicque plus minúsve temporis iacens detineatur, at-
» que ita alligetur, ea animaduerſione, nequid in ſectione cõcreti ſanguinis ſu-
» perſit: tum duplex pannus vino madens imponatur, & ſuper lanâ lotâ atque
» oleo inunctâ. Nam ſi vehemens fuerit ſanguinis eruptio, ſupprimitur: quòd
» ſi ſanguis in ſectione cõcreſcat, & ità inflammetur, ſuppurare ſolet. Eſt autem
» mittẽdus, quùm homo liberaliter aut parciùs pranſus fuerit, ac biberit, quúm-
» que leuiter fuerit calefactus, calidiore die magis quàm frigidiore.

Obſeruationes

Obſeruationes docet in ſanguinis miſſione neceſſarias:in primis autem quo pacto ſuccurrere conueniat,quùm ſanguinem ſupprimere nō poſſumus. Solemus enim, quùm tantum miſimus, quantum ſatis eſſe videatur: protinus habenulam reſoluere, quâ membrum tres aut quatuor digitos ſuper locum qui ſecatur,alligauimus, túncq; ſanguis ſupprimitur,neque vltrà fertur, quod plærunque accidit: id ſi minùs contingat,docet quibus remedijs ſiſtatur. proximum autem eſt ſanguinem mittere à contrariâ parte atque fluit, ſeu brachium ſit,ſeu crus: retrocedit enim,quùm aliâ parte prorumpens, aliâ emittitur, deſinítque fluere quâ volumus, alio dato itinere,quod eſt remedium Hippocrati vſitatum, qui,quum menſium profluuium ſiſtit, cucurbitulam quoque ad mammas defigit. Hoc ſequitur Galenus in quinto de ratione curandi, vbi non ſolùm ad contrariam partem, ſanguinis eruptionem attrahit,ſed ad proximam etiam deriuat,quamuis hoc videatur cum præcepto Hippocratis pugnare,qui materiam deriuari ad latus voluit,quùm fluere deſijt:dum fluit,trahi ad partem contrariam. Atqui alia ratio eſt,quùm ſanguis ad aliquam partem cōcurrens in eâ retinetur, atque inflammationem concitat: alia quùm effunditur, atque extra corpus fertur: in eo caſu,ſi ad latus detinetur, ob viciniam partis periculum eſt, ne affectæ ſedis inflammationem augeat: in hoc quoniam extrà fertur, & integrâ parte ſecta vena eſt, nullum eiuſmodi periculum impendet, licétque innocenter perfuſionem ſanguinis ad proximam partem euocare,neque hoc à ſententia Hippocratis abhorret, qui,quùm in libro de ſuccis deriuari ad vicinam regionem voluit humores, qui iam fluere deſtiterunt,non potuit alios intelligere, quàm qui partem aliquam diſtendunt. nam qui profuſi ſunt,nihil aliud requirunt:ſed neque etiā quum auertimus ad contraria, eadem ſeruari præcepta debent, vbi materia in aliqua parte recipitur,atque vbi effunditur: de illa edixit in ſexto de morbis vulgaribus, ne perſeueremus in præſidijs auertentibus, ſed aliquo interpoſito ſpacio eadem iteremus, quandoquidem natura non aſſiduè expellit, quod moleſtum eſt, niſi tanta etiam copia cogatur,vt ferri amplius non poſſit. ſicuti ergo ex interuallo ſucci à naturâ transferuntur, ità ex interuallo auertendi ſunt.quod videmus Galenum in libris de ratione curandi perpetuò ſeruaſſe. At in ſanguinis profuſione,quùm aſſiduè fluat,aſſiduè in auertentibus manendum,donec conſiſtat, ne ſi ceſſes, homo cum ſanguine exhauriatur. Sed ſentio me longiùs lapſum, quàm exponentis partes poſtularent, verùm traxit præceptionū conſecutio: ad Hippocratem igitur reuertar,qui vbi ſanguinem auertimus,iubet hominem iacere: nam ſi quieſcat, minùs periculum eſt,ne ſanguis iterū erumpat. debet autem ità detineri modò breuius tēpus,modò diutiùs,prout profuſionis periculum leuius vel grauius impendet. Vincire autem oportet eâ obſeruatione adhibitâ, ne quid concreti ſanguinis in ſectione retineatur. putreſcit enim in quacunque parte extra venam ſit, vt ipſe & alibi teſtatur, & hic etiam ſubijcit, quamuis nonnulla interponat, ſi ſanguis inquit in ſectione concreſcat, ſicque inflammetur, ſuppurare ſolet. Interponit autem ſuperimponendum pannum duplicem ex vino madētem, & lanam oleo inunctam,ſub quo aſſerit ſanguinis curſum prohiberi:vinum quidem,ſi nigrum auſterum ſumatur,quale accipi ſolet ab Hippocrate,com-

modè eum vſum præſtabit:lanam verò puto eâ de cauſa inunctam ſuperinijci,vt locum protegat,& molliùs inſidat. Præcipit ſecũdo in ſanguinis detractione,vt pranſo homini mittatur, & qui biberit. quod videtur Galeni præceptis, & vſui medicorum pugnare, qui ieiuno ſanguinem detrahunt, ne ſi homo ſatur ſit, venæ, dum exinaniuntur, crudum alimentum attrahant. Verùm (vt equidem ſentio) intelligere itâ Hippocratem debemus, vt non protinus ſecundum cibum & potionem mitti ſanguinem iubeat, ſed eo interpoſito ſpacio, vt iam modicus ille cibus,ſeu potio ingeſta penè concocta ſit, quo fiet, vt quùm venæ attrahent à ventriculo ſuccum, ille iam penè confectus ſit: ſicque duplex periculum vitabitur,alterum ne crudo alimento impleantur, alterum ne tam citò ſequatur animi defectio, quæ ſequi conſueuit, quùm à venis inanis ventriculus ſugitur: eâ enim actione mordetur ac læditur,& animus continuò deficit. Sed roget quis,quid Galenus manè intermiſſâ horâ poſt ſomnum venam ſecat, neque hominem anteà cibo reficit aut potione, quod ſimiliter à noſtri ſeculi medicis fieri conſueuit? Profectò nihil venit in mentem, quo commodiùs diſſolui quæſtio poſſit, quàm illud, quòd longè diuerſa erat victus ratio tempore Hippocratis ab eâ, quâ homines & tempore Galeni, & poſteà vſi ſunt: tunc ſiquidem magis exercebantur, & parciores erant ac ſobrij magis,quo fiebat,vt quùm pridie,ſicuti conſueuerant,cœnati parciùs eſſent,manè ventriculum ex toto inanem haberent: præſertim,quùm calor naturalis ob exercitationem potentior fieret, poſſétque nedum parciorem cœnam, liberalem etiam conficere. Veretur igitur Hippocrates, ne, ſi ſanguis ieiuno mittatur, venis ſugentibus, quùm nihil in ventriculo contineatur, animi defectio ſuperueniat, quæ non ſinat tantum ſanguinis detrahi, quantum res poſtulat: id autem non fuit timendum Galeno, qui (vt ſexcenties teſtatur) eo tempore vixit, quo & homines iam deſidiâ ac ſegnitie pro exercitatione vtebantur: pro abſtinentia, ingluuie atque ebrietate: neque enim quidquam ſibi temperabant, quod nunc fieri etiam videmus. Nullum enim ferè tempus eſt, quùm in ventriculo non contineatur aliquid ſaltem pituitæ, quandoquidem ita imbecillus eſt, vt non poſſit perfectè concoquere: præcipuè, quùm immodicum ſit quod deuoratur: atque hâc de cauſâ debet ieiuno nunc ſecari vena, quùm alia ſit ratio victus. Neque in hoc tantum recedendum eſt ab Hippocratis ſententiâ, ſed in alijs etiam nonnullis,vt quùm ad fracturam calcis dari veratrum inter initia iubet, quod Galenus ait ſuo tempore non licuiſſe, quùm crudiores ſucci maximè redundarent. Tertium adſcribit præceptum, vt leuiter calefacto homine, & die calidiore magis quàm frigidiore ſanguis mittatur: interdum enim aperta vena non ità continuò fluit, quod frigidior ſit & craſſior: quocirca antè modicè calefaciendum eſt corpus, præſertim vbi ſanguinem frigidum eſſe, & craſſum conijcimus. tunc enim (vt prodidit in quarto de ratione victus in morbis acutis) ad fomenta confugiendum: Galenus verò ante fomenta frictionem adhibet: ſic enim ſanguis,qui conſiſtit & immobilis eſt,ita liquidus redditur,vt detrahi poſſit: pertractari autem corpus voluit eatenus,vt ſanguis eat, neque deterreri medicum,ſi interdum non ſequatur,vt in attonitis: nam ſi

& fomenta

& fomenta, & frictiones diu admoueamus ſatis detractum iri certum eſt. præſertim, ſi, quemadmodum præcipit, calidiori die venam ſecemus, quod quidem intelligendum eſt, vbi expectare liceat. Nam alioquin, ſi res acuta ſit, & vrgeat, periculum eſt, ne, ſi differre ſanguinis miſſionem ad calidiorem diē volumus, homo interim morbi grauitate decedat, in quo caſu protinus ad venę ſectionem veniemus, neque hoc Hippocratis præceptum obſeruabimus, niſi, vbi ſine periculo poſſit id præſidium differri, & calidior dies expectari.

QVùm admota cucurbitula eſt, ſi vbi remouetur, ſanguis effunditur, vel copioſè etiam, aut tenuis humor euadit, citò, antequàm impleatur, rurſus defigenda eſt, & quod ſupereſt extrahendum: alioquin, quùm ſanguis concretus in locis relinquitur ſcalpello exaſperatis, vlceribus poſteà inflammationem adiungit: omnia verò hæc aceto perfundere oportet, dein cauere, ne madefiant, nève homo in partem iaceat, quam ſcalpello attigeris. Sed aliquod ex his medicamentis ſuperimponendum eſt, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur. Quòd ſi vel ad genu, vel infrà cucurbitula admouetur, id fiat, quùm homo ſtat, ſi ſtare poteſt.

Quæ nunc ſubijcit præcepta ad cucurbitulas attinent, neque ab re (vt ſuprà dictum eſt) eiuſmodi locum, & eum, qui de venæ ſectione eſt, in hunc librum contulit, quando in vnoquoque præſidio, ſcalpelli operâ vtendum eſt, & vulnus inferendum, ità vt quùm vtrâque viâ ſanguis detrahitur, reſtet vlcuſculum, cuius curationem iure in libro de vulneribus adſcribit: præterquàm quòd aliquot ex affectibus ſuprà enarratis hæc remedia expeditiſſima ſunt. rectè itaque hîc tradidit, quâ ratione debeant adhiberi. Cucurbitula igitur, ſi conciſa antè ſcalpello cutis eſt, eandem ferê animaduerſionem exigit, quam non multo antè indicauit, quùm de tumore egit, quem iuſſit ſcalpello exaſperari. eódem ſpectat, cucurbitulam inciſâ cute defigere, & ſcalpello exaſperare. Adde quòd quùm admouetur cucurbitula, de qua loquitur, cutis ſcalpello exaſperatur, & rurſus, quùm hoc fit, ferè neceſſaria cucurbitula eſt, quæ ſanguinem extrahat, qui ſpontè non ſatis effunditur. Summa autem totius curationis propè in eo conſiſtit, vt caueamus, ne ſanguinis aliquid in ipſa ſectione concreſcat, qui & augere plagam poſſit, & inflammationem afferre: iterum igitur cucurbitulam defigit, vt id omne, ſiue ſanguinis, ſiue tenuis humoris, quod plaga continetur, eximatur, ad quem vſum antè detracto ſanguine inciſum tumorem leniter ſpecillo comprimebat. Aceto autem tam hîc quàm ibi ſectionem perfundit: vtrobique item madefacientia expellit, & medicamentis vtitur, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, vt violatam partem ab inflammatione tueatur, ob quam cauſam ſuprà imperauit, vt ſublimis haberetur, & minimè deuexa: nunc ob eandem cauet, ne homo iaceat in eam conuerſus. Sed quorſum poſtremò imperat, vt quùm ad genu, vel infrà cucurbitula accommodatur, homo ſtet, & in recto habitu detineatur? an eo, quia cucurbitula magis & minori cum moleſtia tunc exhauriat partem, ad quam datur: quàm ſi homo alio modo figuretur, quùm ſic in ſuo ſtatu naturali cutis maneat, quæ alioquin nimis extenditur, aut relaxatur, ita vt vel nihil ferè per cucurbitulam euocetur, vel dolor intolerabilis afferatur? Adijcit [ſi

ſtare poteſt,] quoniàm interdum vel propter corporis imbecillitatem, vel propter cruris affectum detineri in eo ſtatu non poteſt. quod quùm accidit, eligendus ille habitus eſt, quem ſuſtinere valeat: nam vt quimus (aiunt) quando vt volumus, non licet.

FINIS LIBRI DE VLCERIBVS HIPPOCRATIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Hippocrates de fiſtulis Vido Vidio Florentino interprete, cum eiuſdem Vidii commentario.

ORiuntur fiſtulæ partim ex colliſo,vel ex phymate, partim remigatione,vel equitãdo , quùm ſanguis ad nates iuxta anum cogitur.putreſcens enim eoúſque exeſt,quæ mollia ſunt,dum phyma aperiatur, & vſque ad imum ani corrumpat : quãdoquidẽ anus naturaliter madet,& caro quæ voratur,mollis eſt. quod vbi accidit,oritur fiſtula, & ſaniem fundit : inde etiam deiectio,ſpiritus,& fœtor nõ mediocris euadit. ex colliſo autem naſcitur,cum ſub ictu,caſu,vulnere,equitãdo, aut remigatione pars aliqua prope anum colliditur . cogitur enim ſanguis , & putreſcens ſuppurat: ex ſuppuratione verò id ſequitur,quod de phymate propoſitum eſt.

Siue hic liber cõprehendatur ſub inſcriptione [de vlceribus] ſiue propriam inuenerit [de fiſtulis] fueritq; ab auctore ſeiunctus, nihil intereſt,modò ſciamus fuiſſe ab Hippocrate cõpoſitum:quod pręter alia multa teſtimonio Pauli Æginetæ conuincitur,qui,quùm recenſet ſectionem fiſtulæ per linum, quàm hic habemus,Hippocrati eam tribuit.Mitto Corneliũ Celſum,qui,vt alia cõplura ex chirurgia Hippocratis tranſtulit : ità ex hoc libro fiſtulæ curationem ferè vniuerſam.Eſt autem fiſtulæ nomen vlceri alto,anguſto,calloſo:quod(vt cenſet Galenus)translatum eſt à fiſtulis,quibus muſici vtuntur.Egit autem de huiuſmodi ſinibus in libro quoque de vlceribus, quùm alligari eos voluit faſcia,quæ à ſanâ parte orſa vſq; ad os vlceris circuiret. Sed propriè nunc de illis tractat,qui iuxta anum ſunt : quorum curatio aliquâ ex parte alijs etiam aptatur.In fine quædam addit de ano procidente,atque inflammato:quæ mala ſolent,vbi fiſtula ſit, ſuperuenire. Igitur propoſitis verbis fiſtularũ cauſam exequitur: tota autem ſpectat ad ſanguinem putrẽ:ſeu putreſcat, quùm abſcedit phyma,quod eſt genus tuberculi:ſeu quùm caro colliditur,perruptiſq; venulis ſuffunditur ſanguine,quẽ alibi dixit,quùm extra venas eſt, neceſſario corrumpi.Eiuſmodi ergo ſanguis,nõ ſecus,quàm qui in phymate ſubſiſtit,rodẽdo ſinuat,ac fiſtulam efficit,quę cæteroquin naſci poteſt,quum vlcus,quod altum & anguſtum eſt,non benè curatur:occalleſcit enim, & in fiſtulam cõuertitur:id,quùm medẽtis culpâ fiat,ab Hippocrate omittitur.Quæ ponitur autem cauſa,omnis(vt diximus)refertur ad ſanguinem putreſcentem:diſtribuitur tamen in phyma & colliſum.Inter cauſas collidentes, ictum recenſuit, caſum,& vulnus:quãquàm ictui & caſus & vulnus quaſi partes generi ſubijciũtur:ea tamen appoſuit,vt eſſent ictus exempla.Collidit autem ictus,ſeu homo cadat,ſiue graui ac retuſo telo feriatur,ſiue aliquid ſuper ipſum incidat : ſicut clarè in libro de vulneribus capitis indicauit.Quòd verò ait de remigantibus, & equitantibus,primo ſeiunctum quiddam ab alijs cauſis videtur : poſteà tamen apertè in cœtu collidentium reponitur . quandoquidem partes,quæ ano proximę ſunt,eâ exercitatione atteruntur, &,quòd molles ſint,facilè ſinuãtur atque eroduntur: ad quam rem plurimùm conducit humor, quo anus naturaliter redundat:quùm exitum præbeat ijs,quæ ſuperant ex cibo : idcirco quæ iuxta oritur fiſtula,penetrare ſolet vſq; ad imum recti inteſtini:quod vbi eue-

nit,deiectio per fiſtulã redditur,tum fœtor ac ſpiritus. Quod nos anum interpretamur ipſe modo ἕδραν nominat, modò ἀρχὸν: vtrunque autem latine eo vocabulo exprimitur.

ANte omnia igitur,quùm naſci ſenties eiuſmodi aliquod phyma,priuſquã ſuppuratio ad anum pertineat, celerrimè crudum ſecabis. At ſi orta iam fiſtula tibi cõmittatur,reſupinato homine & cruribus diuaricatis recẽtem allij ſtilum eatenus indes,vt occurrat quod renitatur, eóque fiſtulæ altitudinẽ metieris. Tum ſeſelis radix diligenter contrita quatriduum in aquâ iaceat, cuius aquę adiecto melle ieiuno ternos cyathos potui prȩſtato,vermes interim purgans:decedit enim homo,vbi ſine curatione relinquatur.

Prouidet primùm,ne fiſtula oriatur:hâc fieri dixit ex phymate,quùm ſuppurans vſque ad anum perrodit: quod,ne accidat, cauet phymate priùs ſecto, dum crudum eſt,nec maturitatem expectat.leuius enim ducit id malum,quod ex ſectione crudi phymatis affertur, quàm fiſtulam,quæ vitari expectata maturitate nõ poteſt.prȩterea nihil accidet ex eâ ſectione,quod grauius ſit,quàm inflammatio,quæ,ſi corpus,vt conuenit,purũ ſit,antequàm ad ſcalpellum veniatur,vel nulla vel leuis admodũ ſuperuenit,& nullo negocio depellitur: fiſtula verò diutius trahitur, nec ſine magno tormento atque ingenti moleſtiâ aufertur. vbi orta iam eſt,in primis explorãdum eſt,quàm altè penetret. Igitur ſupino homine cruribus reductis ſtilũ allij recentẽ in fiſtulam demittit,quantùm poteſt,id eſt,dum inueniat,quod reſiſtat,ſicq; altitudinẽ metitur. vtiliter autem pro ſpecillo allij ſtilũ indit,qui quùm flectatur,& mollis ſit, citra dolorem fiſtulæ flexus perſequitur:neq; periculũ eſt,ne perrumpatur,quùm non ſit aſparagi modo fragilis. Mulſam verò,in quâ ſeſelis radicem macerauerit, bibi eâ de cauſâ iuſſit,vt materiam à poſteriori parte ad priorem,hoc eſt,ab ano ad veſicam deriuet: ea enim vis eſt propoſitæ potionis. Opportunè autem tunc deriuat,quùm iam fiſtula orta eſt, neque humor vltrà fertur: quod antè,dum phyma increſceret,minimè cõueniſſet:quùm alibi præceperit,vt humorũ impetus,quàm longiſſimè inde quo confluit,attrahatur,neq; vllo modo ad proximam partem deriuetur,niſi quùm ſubſedit,& non ampliùs irrumpit. Porrò ἀσκαρίδας nos latinè vermes reddidimus,ſunt autem lumbrici minuti, qui verſantur in imo recti inteſtini, & idcirco facilè oriuntur, quùm eum locũ fiſtula occupauit,quæ materiã putrẽ ſuppeditet,ex quâ eiuſmodi beſtiæ fiãt. Hi ergo vermes,ſi negligantur,neq; vt res exigit,purgentur,quùm materiæ vitiũ intẽdant,hominẽ cõficiũt. Galenus,quùm eiuſmodi vermes in putri vlcere ſe oſtẽdunt, mixturã inungit ex pari pondere polij ac ceruſſæ pice liquida exceptis.

POſt hæc linteum biſſinũ intinctũ in ſucco tithymalli magni, reſperſumq; æris flore vſto & contrito,in collirij modũ ad fiſtulę longitudinem implicatur,per extremum verò tum lintei,tum ſtili traijcitur linum,& eo inſtrumẽto,quo dilatantur atque aperiuntur,quæ recondita ſunt,& latent, vt in cõſpectum veniant:quid ex ano perroſum ſit, conſideratur, eoq; ſtilus demittitur: cumq; apparet ad anũ penetraſſe,prehenditur, trahitúrq;, dum linteum ſubeat,& ab imo & à ſummo ęquetur:quo intro compulſo cornea glans in anum inditur illita cretâ detergẽte, atq; ibi ſinitur:quùm deſidendi cupiditas fuerit eijcitur,& rurſus immittitur vſq; quintũ diem, ſexto ſubtrahitur, & linteũ ex carne euellitur. Tum glans plena aluminis contriti,in anũ conijcitur,contineturq;,donec alumen madeat. Anus autẽ,dũ opus eſſe videatur,myrrâ illinitur.

Explorauit

Explorauit altitudinem fiſtulæ demiſſo allij ſtilo, nunc remedium ingreditur, quo illa detrahatur. eo autem euadit, vt detergat fiſtulã, & callum abſumat, vt ſinus vel glutinari poſſit, vel impleri carne, & aliorum vlcerum modo conſaneſcere. Immittit igitur linteum intortum in ſpeciem collirij, hoc eſt, figuræ teretis, & alterâ parte tenuius, alterâ plenius: quod linteum in ſucco tithymalli intinguendum eſt, & flore æris vſto reſpergendum, vt callum exedat atque adurat. tithymalli enim ſuccus fiſtularum callos adimit: grandem verò tithymallum accipit, quem puto eum eſſe, qui charaſſia quoque nuncupatur. Flos æris valenter quidem detergit, ſed vſtione adeò frangitur, vt tithymalli acrimoniam remittat: quanquam per ſe ſine tithymallo, non multò pòſt detur ad fiſtulæ callum detrahendum. Æquare autẽ debet hoc linteum longitudinem fiſtulæ, vt totam attingat. ſumitur biſſinum, quod molle eſt, & facilè in quamuis formam implicatur, & ſuccum combibit, in quem demittitur. vbi hoc non fit, in vicem alio vtemur, quod maximè in rem eſſe videatur. Ergo eiuſmodi linteum implicitum, & intinctum in ſucco tithymalli, reſperſúmque flore æris vſto in fiſtulam inditur per ſtilum allij, qui linum ducat, quod ad linteum alligatum ſit, ità, vt linteum ſequatur, quùm linum attrahitur. veretur autem, ne rectum inteſtinum, ad quod fiſtula pertinet, ſub hâc medicinâ inflammetur: quod periculum propulſat demiſſâ corneâ glande illitâ cretâ detergente, quæ, quùm repellat, non ſinit inflammationem excitari: ſed cretam, quam nos interpretamur detergentem, Hippocrates vocauit σμηκτρίδα, fortaſſe Selinuſiam vel Chiam accipiens, quâ vtuntur, qui lauantur, quia σμήχει (vt inquit Dioſcorides) hoc eſt, detergit, vndè σμηκτρὶς cognominatur. Cauet igitur per glandem cretâ illitam, ne ſub exedentibus medicamentis inflammatio ad proximas partes concitetur: quod etiam in libro de vlceribus animaduerti iubet pannum aceto madentem ſuperimponens. Tamdiu autem continendam intus eam glandem ait, quamdiu linteo callus exeditur: abundè autem eſſe putat vſque ad quintum aut ſextum diem, licet infrà terminum poſuerit ſeptimum. Quo facto alumen in anum demittit, vt, ſi quid ob inflammationem influit, reprimatur & ſiccetur, glutinetúrque, quod exulceratum eſt. Poſt alumen myrram admouet, quâ non vtebatur antè, quod præter ſiccitatem calefacere etiam poſſit: hactenus autem debemus in eâ perſeuerare, dum vlcus abundè ſiccum eſſe arbitremur.

Alia curatio. linum crudum quàm tenuiſſimum quincuplex ad palmi longitudinem ſic tortum, vt vnitas facta ſit, equinâ ſetâ obuoluendum eſt: cuius caput in extremitatem ſpecilli ſtannei perforatam conijciendum, ídque ſpecillum in fiſtulam demittendum. eodem autem momento ſiniſtræ manus index digitus in anum indatur, & ſpecillum, quùm occurrit, educat extremâ parte inclinatum: cum ſpecillo item extrahatur lini caput, quod in id coniectum erat, & cum altero capite bis aut ter vinciatur: quod verò dependet ex lino intortum ad nodum alligetur. Poſt hæc præcipito homini, vt ſeipſum ſecet. Reliqua curatio. Quatenus linum exeſâ fiſtulâ relaxatur, hactenus cotidie coarctari atque intorqueri debet. Sed ſi linum putreſcat, antequàm fiſtulam exederit, alterum ſimile ad ſetam alligetur, traiectúmq; vinciatur: ſeta enim idcirco lino adiungitur, quia non putreſcit.

Prior curatio tantùm detrahit callum, vt sinus, vel glutinari, vel impleri possit: hæc non modò id præstat, sed cutem, quæ super fistulam est, etiam incidit: quod satiùs est, vbi fieri tutò possit, quùm magis medicamentum admittant, & faciliùs glutinentur, quæ hac ratione inciduntur, quàm quæ indito linteo tantùm à callo vindicantur. Secandi rationem adeò expressit, vt nihil desiderare luminis videatur. Excribitur autem à Cornelio Celso in suâ chirurgiâ, vbi præter hæc imperat, vt id linum bis térve die, saluo nodo ducatur, sic vt subeat fistulam pars, quæ superior fuit: sed curationem duobus modis recenset, altero, quùm linum laxum tenetur, & res diuturnior est: alterum, quùm adstringitur, & homo celeriùs ab eâ molestiâ explicatur: celeritati adijci ait, sicut dolori, si id linum medicamento aliquo ex callum exedentibus illinatur. vtrâ curatione vtendum sit à Celso præteritur: docemur autem à Galeno in eiusmodi casibus requirendum esse ab ægrotante, malit ne tardiùs ac sine magnâ molestiâ sanari, an celeriùs & cum maiori tormento. Fieri etiam potest, vt ad scalpellum eò loci veniendum sit: quando autem, & quo pacto id agendum sit, Celsus eodem loco indicauit: idem aperuit Paulus Ægineta, qui hanc Hippocratis curationem per linum ad eos pertinere ait, qui scalpellum pertimescunt.

» SEctâ fistulâ incidere mollem spongiam oportet, & quàm tenuissimam imponere, deinde florem æris vsti per specillum copiosè in fistulam conijcere. sinistræ autem manus digito indice spongiam melle tinctam mediam intro compellere, adiectâque alterâ spongiâ idem vinculum dare, atque vbi venæ in ano sanguinem fundunt: postridie resoluendum est, & aquâ calidâ abluendum, tentandúmque sinistræ manus digito per spongiam fistulam purgare, rursúsque iniecto æris flore alligandum, ídque septem dies faciendum: ferè enim intra hoc tempus fistulæ tunica consumitur. post hæc, dum sanescat, eodem modo vinciendum. sic enim fistula per spongiam coacta atque aperta, neque rursus committi potest, neque ab vnâ parte curatur: ab alterâ iterum in fistulam vertitur, sed sanescit vniuersa. In curatione item multâ aquâ calidâ fouendum, & inediâ pugnandum.

Proposito lino mordetur paulatim, atque inciditur id cutis, quod supra fistulã est, quo execto adimere callũ oportet, & detergere humorẽ, qui redundat, quùm callus consumitur, quod, vt fieri possit, seruari aperta debet, & dari aditus medicamentis, ne oris glutinatis fistula reuertatur. Quamobrem spongiam demittit: quam mollẽ accipit, ne tactu lædat: incidit, vt inde frustum tenue sumat, quod fistulæ conueniat: melle inungit, vt detergendi vim habeat: non solùm autem spongiam adhibet, sed flore æris vsto per specillum copiosè fistulam respergit, quo supra etiam cum implicito linteo vtebatur: habet autem flos æris facultatẽ exedendi callum. Cęterum, quùm vinciẽdi rationem eandem accommodari ait, atque, vbi venę, quæ in ano sunt, sanguinem fundunt, fortasse eam intelligit, quam tradit in sequẽtibus ad anum procidentem, duabus autem fascijs continetur, altera cingitur super ilia, altera priori mediæ assuitur, & per dorsum rectâ ad anum attrahitur, atque inde ad zonam iuxta vmbilicũ porrecta religatur: eodẽ pertinet Heliodori vinculum, quod inscribitur [Assuta iunctura ad anum] legitur autem in libro de

fascijs

faſcijs: eundem vſum habet,id, quod Celſus tradidit ad ani condyloma,vbi ait vinculum ei loco linteolum eſſe, aut panniculum quadratum,qui ad duo capita duas anſas, ab altero totidem faſcias habet, cunque ſubiectus eſt,anſis ad ventrem datis, à poſteriori parte in eas adductæ faſciæ conijciuntur, atque, vbi arctatæ ſunt, dexteriori ſiniſtrâ, ſiniſteriori dextrâ procedit, circundatæque circa aluum nouiſſimè nodo inter ſe deligantur. Quicquid horum detur,vtile eſt. Poſtero die reſoluit, & aquâ calidâ locum perfundit: quæ non modò ſaniem abluit,ſed dolorem lenit, ſi quem medicamenti acrimonia excitauerit.humorem per ſpongiam ſiccat,rurſúſque eundem æris florem indit: hoc facit, dum calloſa fiſtulæ tunica exedatur:quod ferè ſeptem diebus fieri ait. In prioribus autem terminum ſtatuit quintum, aut ſextum diem: ſed, præter florem æris, tithymalli ſucco, qui vehemens eſt, implicitum linteum inunxerat. Timet autem,ne,ſi ſectæ oræ coëant,ſinus iterum occalleſcat, & fiſtula reuertatur. ideóque ſpongiâ apertam plagam ſeruat,vt tota ſimul ſaneſcat. euitat autem inflammationis periculum, quod ob ſitum & naturam loci inſtat non mediocre, tum aquâ calidâ fouens, quæ dolorem lenit, tum abſtinentiâ pugnans,ne pleniori victu ſuccorum copia augeatur.abſtinere autem dixit λιμοκτονεῖν, quod verbum mutuatur in quarto de ratione victus in morbis acutis, vbi Galenus eo ſignificari ait exquiſitam abſtinentiam adhibere.

» AT ſi fiſtula non ita perroſerit, vt peruia ſit, ſpecillo anteà demiſſo incidenda eſt, quatenus penetrat, ac flos æris inſpergẽdus,& vſque quintum diem relinquendus: dein aquâ calidâ fouendum,& cataplaſma ſuperdandum, quod polentam habeat ex aquâ ſubactam, & betæ folia ſuper alliganda. At vbi flos æris ceciderit,& fiſtulæ vlcus purum fuerit,eadem curatio, quæ priùs,admoueatur.Quòd ſi per locum ſcalpello vti non liceat,& fiſtula altè inſederit,flore æris,myrrâ,& litro ex vrinâ dilutis eluatur. Plumbi item aliquid ori fiſtulę accommodetur,ne coaleſcat. Abluere autem fiſtulam expedit per pinnam,quæ ad veſicã alligetur, vt per hanc liquore compulſo eluatur:ſed non ſaneſcit,niſi ſecetur.

Ex fiſtulis ani aliæ vſque ad imum recti inteſtini penetrant, de quibus hactenus egit, aliæ proximè ad eius tunicam accedunt,quæ nondum tamen perroſa eſt, ſed integra manet: harum curationem nunc perſequitur. Primò autem præcipit,vt demiſſo ſpecillo incidatur, quatenus penetrat, quod ipſe dixit. ἕως ἂν διέλθῃ. ambiguè profectò,ità,vt duæ differentes ſententiæ accipi poſſint:ſi alteram ſequamur ad vltimum ſpecillum ſecanda tunica eſt, ſic, vt tantum fiſtula peruia fiat, dein curetur per ea, quæ callũ detrahunt, hoc eſt, per florem æris, ſiue cum implicito linteo indatur, ſiue poſt linum, quo(vt ſuprà oſtenſum fuit) totam fiſtulam ſecat. Altera ſententia eſt, vt fiſtula non tãtùm peruia fiat,ſed tota ab ore ad fundum ſecetur, quatenus ſpecillum penetrat,atque intrò fertur: quod voluit in libro de vlceribus, quùm tractauit de ſinu, qui peruius non eſſet: cui ſubſcripſit etiam Paulus Ægineta. Quanquàm vtraque intelligentia vera eſt, mihi tamen hæc magis probatur: quùm poſt ſectionem nihil lini intorti aut lintei impliciti meminerit, quæ tamen neceſſaria ad curationem eſſent, niſi totam fiſtulam ſecaret: ſed ſimpliciter voluerit exedentia adhiberi, quaſi credat patere aditum,

per quem hæc dari ad fiſtulam poſſint,vtpote iam exectam. Adde quòd remedia ſubijcit ad inflammationem coërcendam, quam par eſt ex ampliori ſectione concitari, at non æquè, ſi fiſtula non exciditur, ſed tantùm in fundo aperitur. Nec eſt, quòd in ſecando ſcalpellum timeat, quandò neceſſariò eodem vtitur, vt fiſtulam per viam reddat. Poſt ſectionem conijcere intrò conuenit, quod callum detrahat: reſpergit autem flore æris, in quo manet vſque quintum diem, anteà verò non tantùm hunc terminum conſtituit, ſed ſextum vel ſeptimum: quùm definiri tempus ex toto non poſſit: ferè autem inter quintum & ſeptimum diem exeſo callo reſoluitur medicamentum,quod inhærebat. Interim, quùm propter ſectionem, & medicamenti acrimoniam periculum inflammationis inſtet, lenientibus ac relaxantibus vtitur: antè quidem aquâ calidâ fouebat, nunc, quùm ob ſectionem periculum grauius circunſtet, non contentus ſolâ perfuſione aquæ calidæ,betæ folia adiungit & cataplaſma,quod fieri voluit ex polentâ & aquâ. In libro autem de vulneribus capitis,quùm ſcalpelli opera neceſſaria fuit,cataplaſma ſimiliter ex polentâ ſuperiniecit, ſed pro aqua ſumpſit acetũ, quoniàm ob loci ſiccitatem ſicciora præſidia requirebantur. folia betæ ſiccant & diſcutiunt, quæ ad vlcerata etiam & luxata ab Hippocrate ſuperdantur. Quùm abſumpto callo plaga pura eſt, eandem curationem probat, quæ priùs admota eſt: intelligit autem vel alumen & myrram, quo præſidio fiſtulam curauit callo per implicitum linamentum exeſo: glutinare enim ac ſiccare poſſunt: vel eam obſeruationem, quam proximè tradidit, quùm ſectâ per linum fiſtulâ, ſpongiam immiſit, vt oras diductas ſeruaret, quo plaga ab omni parte ſanaretur: abſtinentiam ibidem imperauit, & aquæ calidæ perfuſionem: atque hoc mihi magis arridet, quandoquidem, quùm hic fiſtulam ſcalpello aperiat, idem voluiſſe videtur,quod ſuprà,quùm lino eam ſecuit. Illud autem monet, quod interdum vti ſcalpello non licet, id euenit, vbi,vel altiùs penetrat, ita, vt multum ſit, quod incidi debeat, vel ad partes pertinet, quæ ſcalpello haud tuto attinguntur, vt quùm inter inteſtinum verſatur & ceruicem veſicæ, quæ, vbi ſcalpello violatur, fiſtula redditur penè inſanabilis. Ergo,vbi confugere ad ſcalpellum non liceat, exedendus callus eſt, per litrum, æris florem, myrram, quæ ex vrinâ diluantur: hunc liquorem infundi voluit per pinnã ad veſicam alligatam. Galenus pro pinnâ corneam fiſtulam alligat, quùm dilutum aliquod emplaſtrum in ſinum inijcit. nunc ſimiliter pro clyſtere ad aluum ſacculo vtimur ex corio, cui fiſtula annectitur. licet etiam per oricularium clyſterem eluere, verùm,vbi craſſior humor infundendus eſt, aptior veſica eſt, quam Hippocrates propoſuit. Quod poſtremò adiecit non ſanari fiſtulam, niſi ſecetur, in his intelligendum eſt,quæ altiùs penetrant, in quas infundi eum liquorem iuſſit, eas monet, ne putes ex toto ſanitatem recipere: aliæ verò ad quas pertinere medicamentum poteſt,quæúe altiores non ſunt, curari citra ſectionem queunt: quod ipſe oſtendit, quùm eam curationem narrauit,quam per linteum implicitum molitur.

» QVòd ſi anus inflammetur,dolor & febris accidat,atq; homo crebrò de-
» ſidat,ſed nihil deijciat,videatur anus ex inflãmatione decidere, & in-
» terdum vrinæ difficultas ſequatur: hoc mali accidit cum pituita ex corpore ad

re ad anum transfunditur. Remedio ſunt calida, hæc enim adhibita pitui- » tam extenuare ac liquare poſſunt, efficeréque, vt quod acre eſt, & ſalſum, tabe- » ſcat, ità, vt neque æſtus, neque mordentium ſenſus aliquis in inteſtino relin- » quatur.

Diximus inter initia libri de vlceribus hoc opus ex eorũ numero eſſe, quæ Hippocrates nondum perfecta reliquit atque abſoluta: ille verò, qui exſcripſit, talem nobis tradidit, qualem accepit, ità, vt iure dici de hoc poſſit, quod Galenus ait de quarto libro de ratione victus in morbis acutis, ſcilicet, eiuſmodi commentarios memoriǫ cauſâ ſcriptos eſſe, non, vt edantur, ſed, vt tempore ex his poſteà conficiatur liber, qui paſſim diuidi, & peruulgari poſſit. Hippocrates igitur, quùm de ani fiſtulis tractaſſet, qui locus ad vlcera pertinebat, nunc ani inflammationem adiecit, quæ cum fiſtulis nullam habét ſocietatem: ſed veriſimile eſt, quùm ani mẽtionem feciſſet, ſuccurriſſe aliud malum eiuſdem partis, idque, & ſi nihil ad fiſtulas ſpectaret, tamen reminiſcendi cauſâ in hunc locũ contuliſſe. Inflammatur itaque interdũ anus, id eſt, imum recti inteſtini, ſequitúrque dolor, ac febris, quæ communiter ſuperuenire inflammationi ſolent: ſequitur item crebra deſidendi cupiditas, ſed nihil deijcitur: quoniàm materia, quæ inflammationem excitat, craſſa eſt & glutinoſa, ità, vt non facilè expellatur, quamuis natura id tentet, tentat autem ſæpè ob acrimoniam humoris. Alibi autem hoc malum vocatur ab Hippocrate τηνεσμός, quod inteſtinum tendatur ab humore, qui in eo receptus eſt: ille autem eſt (quantum ex propoſitis verbis colligitur) pituita ſalſa acris glutinoſa & craſſa, ſic, vt etiam quùm natura maximè conatur, educi non poſſit. Anus inquit procidere videtur ὑπὸ τȣ̃ φλέγματος, hoc eſt, ob pituitam, quæ huius morbi cauſa eſt: nos tamen vertimus [ex inflammatione] nam φλέγμα (quemadmodum oſtendimus in libro de vlceribus) ab Hippocrate, non ſolùm pro pituita, ſed pro inflammatione etiam accipitur, quod in hoc loco maximè probabile eſt, quandoquidẽ pituita in eà ſede inflammationem excitat, ob quam ſequitur, vt anus prolabatur. nam in libro de fracturis, quùm eos reprehendit, qui hinc atque hinc faſciam obuoluunt, plagam verò ſolutam relinquunt, excitari inde inflammationem ait, & labra vlceris in exteriorem partem recuruari: quam rem Galenus multò clariùs in ſecundo de officinâ medici indicauit, faſciæ vſum explanans, quæ hiantia inter ſe committit: vbi cauſam cur hient, inflammationem aſſignat. Igitur quod euenit vlcerum labris ob inflammationem, idem ano accidere credibile eſt: ſed ſiue pituitam, ſiue inflammationem dicas, res eódem redit, quandò hæc ab illa proficiſcitur. Porrò inflammationem nũc mihi intelligito non propriè: ea enim fit à ſanguine, ſed calidum tumorem, latiùs ſiquidem patet inflammationis nomẽ: fit autem inflammatio, de quâ hìc loquimur, à pituità ſalſâ, ſic, vt tumor ſit calidus. Huic malo accedit ςραγγȣρίη, id eſt, vrinæ difficultas: ſic enim latinè redditur id vocabulum à Cornelio Celſo, quùm vrina crebrò & paulatim deſtillat. Galenus cauſam ponit eius vitij, tum vrinæ acrimoniam, tum imbecillitatem retentricis potentiæ veſicæ, quæ ſubinde cogitur expellere, neque ferre poteſt magnam vrinæ copiam coire: adijcit aliam cauſam, quùm ipſa veſica benè valet, ſed afficitur aliundè & comprimitur, vt nunc ob inflammationem recti inteſtini, quod naturaliter cum eà ità coniungitur, vt ipſam ſuſtineat: at-

que hoc eſt, quod in illis ſententijs, quæ aphoriſmi vocantur, dixit recto inteſtino aut vtero inflammato, vrinæ difficultatem ſuperuenire. nunc itaque ano inflammato propter conſortium, vrinæ difficultas ſubſequitur. Ratio autem curandi, quam Hippocrates docet, in ſummouendâ cauſâ conſiſtit, ea eſt (vt diximus) pituita ſalſa craſſior, atque ità inhæreſcens, vt vix auferri poſſit: hanc extenuare priùs oportet ac liquare, deinde educere. Danda ergo ſunt calefacientia, ſub quibus non ſolùm quod craſſum & glutinoſum eſt liquabitur, ſed tabeſcet etiam, quod ſalſum eſt, neque vllus remanebit in inteſtino morſus: inijcienda inſuper, quæ purgare pituitam poſſint ac detergere, & dolori, qui non mediocris ſubeſt, occurrere: cuncta hæc perficiũtur medicamentis, quæ proximè ſubiecit.

CVratio igitur ſic adhibenda eſt. homo in aquâ calidâ deſidat, grana gnidia ſexaginta conterantur dilutáque ex vini dodrante atque olei dimidio tepida per clyſterem infundantur: hæc autem & pituitam & deiectionem educunt. Quo tempore in aquâ non deſidit, oua in vino nigro tepefacta ad anum admoueantur, & calidum aliquid ſubijciatur, ſeu veſica calidâ aquâ repleta, ſeu cataplaſma, quod habeat lini ſemen toſtum contritum, atque in tenuiſſimum puluerem redactum, & farinę tantundem, quæ vino nigro odorato atque oleo excepta, quàm calidiſſima imponantur, vel cum hordeo miſceantur, aut cum alumine Ægyptio contrito, fingatúrque glans oblonga: hanc poſtquàm igne tepefeceris, illiueris, foueris, digitis aptato, atque omnino tepidam in anum demittito: exteriores partes cerato inungito, & cataplaſma imponito ex allijs decoctis in vino nigro diluto: quo ſubtracto debet homo in aquâ calidâ deſidere. Poſt hæc ſolani ſuccus, adeps anſerina & ſuilla, chryſocolla, reſina, cera alba ſimul liquetur, & inter ſe mixta inungantur. Dum inflammatio manet, perſeuerandum in cataplaſmate ex allijs calidis. ſub quibus prę ſidijs, ſi dolor ceſſauerit, ſatis eſt: ſi adhuc manet, potionem ſumat ex papauere albo, vel aliquo alio, quod pituitã purget, &, dum inflammatio eſt, leuioribus cibis vtatur.

Præſidia hæc (quemadmodum iam diximus) eo euadunt, vt pituitã, quam morbi cauſam ponit, extenuẽt, detergant ac purgent, & prætereà dolorem atque intentionem leuent. Quùm homo in aquâ calidâ deſidet, extenuatur pituita, tabeſcítque id ſalſum, quod in ea continetur. Infundit in anum coccum gnidum, quod (vt ipſe ait) pituitam purgat, & deiectionem: habet etiam vim adurendi, qua (Galeno auctore) differt à cnico, quod ſimiliter pituitam purgat: frangit autem adurendi vim adiecto oleo & aquâ. abundè enim eſt, ſi adeò calefaciat, vt pituitam liquare poſſit, quæ iam extenuata eſt per aquam calidam. Accipit autem grana gnidia ſexaginta, non quo hic numerus perpetuus ſit, ſed quo eum indicet, qui plærunque ſatis eſt. Admiſcet vini dodrantẽ, & olei dimidium. Rectè autem nos dodrantem vertimus, quod ipſe cotylam vocauit: pendet enim hæc nouem vncias, quod à Galeno ſæpiùs oſtenditur. Quo tẽpore homo in aquâ calidâ non deſidet, edicit, ne deſiſtamus à fomẽtis, ſed oua adhibeamus feruefacta ex vino nigro odorato: hæc leniẽdi vim habẽt & calefaciendi, cum tactu calida imponantur, & inteſtinum firmãdi ob vini facultatem, ſic, vt poſteà valentius pituitam expellat: eodem vino vtitur Galenus ad inteſtina per plagam abdominis prolapſa atque inflata, quod calefacere ait,

cere ait,

cere ait,& inteſtinum firmare. Quo autem pacto admoueri oua debeant,aperuit nobis Cornelius Celſus,quâ de ani rimis.inquit enim. Columbina quoq; oua incoquenda ſunt,& vbi induruerunt,purganda,deinde alterum iacére in aquâ benè calidâ debet,altero foueri locus,ſic,vt inuicem vtroque aliquis vtatur. Hippocrates nunc pro aquâ vinum accipit, eo ſpectans, vt inteſtinum confirmet. Non contentus autem oua admouere, vt diutiùs eorum calor maneat,ſubijcit veſicã aquâ calidâ repletam, vel cataplaſma ex lini ſemine & farinâ,quamuis hoc non ſolùm oui calorem diutiùs ſeruet, ſed molliẽdi quoque vim habeat,& roborandi propter vinum,ex quo diluuntur. Poſt cataplaſmatis & fomenti vſum, glandem in anum demittit, quam conficit ex proximo cataplaſmate adiecto hordeo vel alumine: hac autem relaxatum inteſtinum coërcet confirmátque,itâ,vt anus procidere amplius nequeat. Extrinſecus ceratum inungit, quod inflammationem ac dolorem lenit: cataplaſma imponit ex allijs decoctis in vino nigro diluto. Allium per ſe calefaciẽdi,& diſcutiendi vim habet:ſed ſi in eiuſmodi vino decoquatur,firmare quoque inteſtinum poterit.eo ſubtracto præcipit, vt homo rurſus in aquâ calidâ deſidat, quæ pituitam liquet atque abluat, ne poſſit ob acrimoniam lædere. Mixtura, quam ſubdit ex ſucco ſolani & chryſocollâ multiplicem vſum præſtat diſcutiendi, leniendi, atque inflammationem repellendi. remittitur autem chryſocollæ acrimonia à ſolani facultate,itâ,vt medicamentum moderatũ reddatur, quod affectam partem non mordeat. Neque mirum eſt, ſi quàmdiu inflãmatio manet,perſeuerari in cataplaſmate ex allijs calidis voluerit, quùm diſcutere(vt diximus) ſalſam pituitam poſſint, quæ cauſa inflammationis eſt. Si per hæc parum proficitur, confugit ad potionem alicuius medicamẽti, quod pituitam educat, proponítque album papauer, quod & Herculeum nominatur, & aphrodes,quòd totum ſpumans ſit: cuius ſemen pituitam purgat,in vicem cuius licet vti agarico,aut alio medicamento eiuſdem proprietatis. Rectè autem differt purgationem,neque id eâ cauſâ tantum, quòd à principio leuioribus vti conueniat: ſed quòd purgatio inter initia inflammationis (vt ipſe docuit in quarto de ratione victus in morbis acutis) maximè pernicioſa ſit, quippe quæ nihil ab inflammatâ parte detrahat, & quæ integra ſunt, liquet, ac vires conuellat.iure igitur ante remedia impoſuit,quæ pituitam extenuãt, ac ſi minus educunt,certè talem reddunt, vt poſſit catharctici potione detrahi. Hæc autem multò poſt initia inflammationis ſumi voluit. Victus tenuis quorſum imperetur,dum inflammatio manet,in aperto eſt: timet enim ne copia ſuccorum ſub pleniori victu contracta inflammationem augeat.

» Hinc vrinæ difficultas ſubſequitur. ob anum veſica incaleſcit,& pituita ad » ipſam tranſmittitur,quæ vrinę difficultatem affert.hæc autem plęrunque » vnà cum morbo finitur,quòd ſi parum ſuccedat, ad ea medicamenta veniendum eſt,quæ ad vrinæ difficultatem pertinent.

Vrinæ difficultatis, quam inflammato ano ſuperuenire dixit, nũc cauſam exponit, quæ non alia eſt, quàm quòd veſica recti inteſtini morbo afficitur. ea enim eſt coniunctio harum partium, vt non modò calor ab vnâ ad alteram transferatur,ſed materia quoque,veluti in propoſito caſu pituita,quę,cum calore ab ano ad veſicam tranſmittitur, & quia craſſa eſt in itinere, vrinæ ſe opponit,neque hanc reddi liberè ſinit, quod malum etiam incidere ait in altero genere febris ardentis, quod à ſalſâ pituitâ ſimiliter proficiſcitur. Ergo ſicuti

quùm veſicam inflammatio exercet, deiectio ſupprimitur, quod ipſe in tertio libro prognoſticorum narrauit,ita inflammato ano vrina difficulter redditur, quùm veſica(vt dictum eſt)afficiatur. Ceſſat autem hic affectus plærunque ſimul cum morbo, à quo prouenit, hoc eſt, cum recti inteſtini inflammatione: quod tamen perpetuum non eſt. ſolẽt enim interdum affectus,qui ob conſortium partem aliquam detinẽt, ità eam proceſſu temporis occupare, vt in illius morbum vertantur,& iam finito morbo alterius loci,vnde orti ſunt,etiam remaneant,ac propriam curationem deſiderẽt. Quamobrem,ſi iam liberato inteſtino,vrinæ difficultas perſeueret, ad ea confugere oportet, quæ huius mali remedia ſint.ſi veſica calefacta eſt aut refrigerata,cõtraria pręſidia conueniũt: ſi humoribus craſſis atque acribus repleta,illos extenuare atque exhaurire decet.In ſeptimo autẽ libro ſententiarum,qui aphoriſmi vocãtur, ad hunc morbum,potionem vini & ſanguinis detractionem ſcripſit. vinum quidem refrigeratâ veſicâ idoneum eſt,venæ ſectio,quùm eadem ob ſuccorum copiam atque acrimoniam inflammatur.Eſt etiam interdum,quùm vrina acris ipſa ſibi difficultatem faciat, quod aliarum partium vitio accidit, quas ſanare oportet, ſed nunc aliud agitur.

QVòd ſi anus procidat,per mollem ſpongiam repellendus eſt, & cochleâ illinendus,tum manibus alligatis homo paululum temporis ſuſpẽdendus & concutiendus eſt. Sed ſi amplius procidit,& intus manet, ilia cingantur faſciâ ,quæ ex zonâ à poſteriori parte dependeat:inteſtino introrſus compulſo ſpõgia ſuperdetur expreſſa ex aquâ calidâ,in quâ decocta fuerit loti ſcobes,& eâdem aquâ anus perfundatur:tum ea faſcia inter crura porrigatur, & ad vmbilicum religetur. Vbi deijciendi cupiditas ſit, ſuper aſſeribus,quàm maximè anguſtis deſidat: ſi puer ſit, fœminæ pedibus inſidat ad genua adhærens.inter deſidendum crura habeantur extenta: minimum enim hoc pacto anus delabitur.

Anus & ob pituitam,& ob inflammationem vſqueadeò interdum lęditur, vt non modò procidere videatur(quod ſuprà poſuerat) ſed etiam procidat ac delabatur.quod quùm accidit,imperat,vt cochleâ illitus per mollem ſpõgiam reprimatur. Cochlea quidem,ſiue tota ſumatur,ſiue muccus duntaxat,tantam ſiccandi vim habet, vt(Galeno auctore) glutinoſum atque altè inſidẽtem humorem diſcutiat, & quod maximum eſt, ſine morſu ſuum effectum præſtat, quod in medicamentis requirit,quę ad anum ſiccandum adhibentur. Suſpendi verò hominem iubet manibus alligatis,& ità concuti, vt inteſtinum ex ea ſuccuſſione in ſuam ſedem reuertatur. Cæterum,quùm ſuſpenditur,ità collocandum eſſe,vt pedes ſurſum ſpectent, &ſi ab Hippocrate prætereatur, ex ſe tamen manifeſtum eſt: nam ſi aliter ſuſpendatur, pedibus videlicet deorſum conuerſis, tantum aberit, vt anus intrò reuertatur, vt magis etiam procidat. Eiuſmodi rationem ſuſpendendi tradidit ad reponendũ femur in interiorem partem prolapſum, quam eorum eſſe ait, qui videri volunt egregium aliquid præſtitiſſe. ibi autem alligat manus ad latera, & deinde hominem ſuſpendit capite deorſum ſpectante. At vbi euenit,vt amplius inteſtini excidat,quamuis reponatur,& in naturali ſtatu maneat,veretur tamen,ne iterũ delabatur,& ob id vinculum admouet,de quo ſuprà etiã tractauimus:aſſuitur enim faſciæ mediæ alterius faſciæ caput,ità,vt ambę ſimul, T.literam referãt:dein prior faſcia cingitur, capitáq; in priorem partem adducta, iuxta vmbilicum nodo inter ſe vinciuntur:

vinciuntur:altera verò à dorſo demittitur,& inter femora porrigitur,atque ad priorẽ iuxta vmbilicũ deuincítur,quâ faſciâ anus continetur ne procidat:pręſertim quùm inter anum & faſciã ſpongia detur madefacta ex aquâ calidâ,in quâ inferbuerit loti ſcobes.habet enim ſiccãdi vim & adſtringẽdi modicè,ità, vt poſſit procidentẽ anum coërcere. quamobrẽ nõ ſolùm ex ea madefit ſpongia,quæ vnà cum vinculo inijcitur, ſed antè anus ipſe. Cauendum autem, vt quùm maximè,ne anus procidat,vbi homo deſidit: tunc enim ob deijciendi cupiditatem nititur,& cum deiectione ſæpè inteſtinum expellit.quod malum euitabitur,ſi homo tunc ſuper aſſeribus anguſtiſſimis conſidat,vt ſic vtrinque anus introrſum compellatur,neq; prolabi poſſit,quemadmodum in ſedili latè perforato ac patente,vbi nullâ re coërcetur. ſi puer ſit, pro aſſeribus vtendum pedibus mulieris, quibus inſidat, ità, vt dorſo & ceruice, eius genibus inhæreat. Ob eandem cauſam præcipit, vt in deijciendo crura habeantur extenta, quo habitu anus magis adſtringitur,qui contrà,ſi curuẽtur,relaxatur,quod ſimiliter euenit,ſi nimiũ inter ſe diducantur,hoc Hippocrates ſilentio non prę-terijt,quùm paulò infrà iubeat femora inter ſe deuinciri.

» QVòd ſi anus madeat,& ſaniem fundat, ſubluendus eſt vini fece combuſta, & aquâ cum myrto incoctâ : ſiccandúmque adiantum eſt & contritum ac cribro excuſſum inſpergendum. Si ſanguis profluat, iiſdem ſubluendus eſt, tum inſpergenda chalcitis iuncta cum pari portione ſcobis contritæ, cupreſſi,vel cedri,vel pinus,vel terebinthi: & exteriores partes craſſiori cerato inungendæ.

Sæpè euenit,vt ob inflãmationem anus madeat,ac ſaniem fundat,& interdum etiam ſanguinem,quùm venarum ora ſalſo humore aperiãtur,cuius mali nũc remedium proponit. Ergo quùm anus humidus eſt & ſaniem emittit,nihil aliud requirit,quàm ſiccantia & detergentia : vtitur ergo fece vini vſtâ, & aquâ,in quâ decocta myrtus fuerit.Fex quidem vini vehementer calefacit,ità, vt vrere etiam poſſit:quamobrem ſi per ſe adhibeatur,ano aliena eſt,qui citra omnem acrimoniam ſiccantia exigit : ſed frãgit eius vim Hippocrates aquam adijciens, in quâ myrtus inferbuerit, quæ ſiccandi etiam atque adſtringendi facultatẽ habet.tutò igitur admoueri hoc pacto vini fex poteſt,præſertim quo tempore id ani,quod prouolutum eſt,humidum eſt & ſordidũ:pars enim quę ſordibus atq; humore tegitur,non ita offenditur acribus. Anus igitur vbi periculum ſit,ne putreſcat,valentius detergentia exigit & ſiccantia. Adianti verò puluis quem inſpergit,ſine morſu ſiccat.Si anus ſanguinem fundat,chalcitide vtitur,quæ adſtringendi vim habet:& ſi validior ſit,quàm vt año conueniat, inſpergi tamen debet,vt fluentem ſanguinem ſupprimat,præſertim admixta cum ſcobe adſtringente quam mõſtrauit: ſic enim innocenter adhibetur. Ceratum verò eâdem cauſâ extrinſecus inungitur, vt inflammatio coërceatur,quæ ſolet ſub eâ curatione prouenire:craſſum verò ſumit,vt diutiùs inhæreat, ne ſi liquidum ſit citiùs diſſoluatur. redditur autem craſſiùs, vbi plus ceræ accipit vel emplaſtri. fit enim creatum, quùm eiuſmodi aliquid in oleo liquatur:vbi magis diluitur,liquidũ efficitur,quali vtitur Hippocrates ad fracturas,vt à faſcijs combibatur. Adijcitur interdum cerato pix arida, efficitúrque ceratum,quod(vt Galenus ait) πισσηρὰ κηρωτὴ nominatur,atque hoc fortaſſe nunc intelligit Hippocrates. quidquid eſt,hîc conſtat craſſiori cerato inflammationem externarum partium cohiberi.

QVùm anus procidit, & nequit ſuo loco cōſidere, laſerpitium quàm optimum ac denſiſſimum in minutas partes conciſum imponito, & medicamentum ad nares dato, quod ſternutamentum moueat, atq; hominē concutito, vel aquâ calidâ abluens, in quâ malicorium incoctum fuerit, aut alumen ex vino albo conterito, & anum perfundito: dein pannum ſuperimponito, & femora in tertium diem inter ſe deuincíto : imperánſque inediam vinum dulce potui præſtato. quòd ſi ne ſic quidem aluus reſpōdeat, rubrica cum melle crudo mixta inungenda eſt.

Quâ viâ reponere anum prolapſum oporteat, ſatis in prioribus indicauit: nunc, quià interdum quùm reponitur, non manet, ſed iterum procidit, alia remedia adijcit efficaciora, cuiuſmodi laſerpitium eſt, quod pituitā & materiam inflammationis diſcutere atque exiccare poteſt. Quorſum verò ſternutamentum excitet, incertū eſt, quùm quatiat corpus, & ſuccuſſu magis procidat anus & expellatur, non ſecus, quàm quæ vtero continentur, quę ſternutamento excitato Hippocrates expelli voluit. An eo nunc vtile eſt, vt id inteſtinum, quod procidit, magis delabatur, vt meliùs purgari & foueri medicamētis poſſit, atque ita repoſitum in ſua ſede contineri? Medicamēta autem, quę mouere ſternutamētum poſſint, Galenus complura nobis tradidit, vt piper album, album item veratrum, ſuccū cucumeris agreſtis, ſtruthium. Poſt hæc perfundit Hippocrates atque abluit anum humore admodū ſiccāte atque adſtrigente, deinde per pannū efficit, vt introrſum repellatur, neque amplius procidat. alligandum verò eſſe per vinculum clarè in ſuperioribus demōſtratum fuit. Iubet autem femora inter ſe deuincíri, quod antè omiſerat. Imperat abſtinentiā, ne humorum copia redundet, & ad anum concurrat: indulget autem ægrotanti in potione vini dulcis, quod partim nutrit, partim ſoluit aluum, quę, ſi ne ſic quidem liquatur, mel crudum inungit, quod acrius eſt, & deiectionem educit. miſcet rubricam, quæ ſiccando atque adſtringendo plurimùm ad rem pertinet, neque patitur anum cum deiectione procidere.

SI anus procidat & ſanguinem fundat, cortex radicis ari ex aquâ inferueat, dein contritus cum farina iungatur, & cataplaſma fiat, quod calidum imponatur. Aliud, Brioniæ albæ (quam nonnulli ψιλώθριον vocant) radices quàm tenerrimæ conciduntur, & in vino mero nigro auſtero incoctæ contundūtur, & tepefactæ illinūtur. Miſcetur etiam farina, ex vino albo atque oleo ſubacta ac tepida. Aliud, Cicutæ ſemen contunditur, interim vinum album inſtillatur, & tepefactum imponitur.

Egit paulò ſuprà de ano ſanguinem fundēte, nunc ad eundem ſubijcit alia præſidia, quæ mitiora ſunt, quòd morbi conditio aſperior ſit, quàm quæ ante propoſita eſt. quandoquidem extra ſanguinis fluxūm vrget inflammatio non mediocris, ob quam anus prolabitur, atque idcirco nō modò ſanguinem ſupprimit, ſed ſimul inflammationem lenit, exiccat, ac detergit. Farina quidē mixta cum detergentibus atque exiccantibus, quùm proprietatem habeat, quam Galenus emplaſticam nūcupat, non ſolùm ſanguinem ſiſtit, ſed inflammationis impetum ac dolorem leuat. Arum & brionia alba præſtanter ſiccāt & detergunt: quòd ſi ex his conficiatur cataplaſma, quod farinam itidem accipiat, varium effectum præſtare, ac maximè idoneum eſſe neceſſe eſt. Cicutæ ſemen ſimiliter & ſanguinem ſiſtet, & inflammationem repellet. Iubet autē, vt hæc tepida imponantur, veritus ne, ſi frigida dentur, quod inflammatio & ſanguinis

nis profluuium exigunt,materia inflammationis,quæ craſſa eſt, magis ſpiſſetur,reddátque morbum difficiliorem.

VBi inflammatio ſit,radix hederæ in vino inferueat,ac benè cõtrita inungatur cum farinâ ex vino albo quàm optimo ſubacta, & adiecto pingui aliquo illinatur. Aliud,Mandragoræ radix potiſſimum viridis vel certè arida: ſi viridis ſit,abluatur,concidatúrque, & ex vino diluto incocta iniјciatur: ſin arida, conteratur, & ſimiliter detur. Aliud. imponitur cucumeris maturi pars interior diligenter contuſa.

Nunc pugnat tantum contra inflammationem ani abſque ſanguinis fluxu: ſed quùm hæc remedia refrigerent repellántq;, magis inter initia accommodantur,quàm vbi res iam tempus habet,& detergentia ac ſiccantia deſiderat. Cucumis maturus præter refrigerandi facultatem,aliquid etiam detergit.

QVòd ſi dolor ſine inflãmatione ſit, litrum rubrũ,alumen, & ſalem comburens ac diligenter conterens pari pondere inter ſe miſceto,& cum pice quàm optimâ iungito,linteóque excipiens imponito atque alligato. Aliud, capparis folia contrita in ſacculum coniјcito ac ſuperdeligato , quúnque vrere videbuntur,ſummoueto & iterum imponito.ſi folia capparis non ſint,radicis cortex contritus , & ex vino temperatus eodem pacto vinciatur , quod valet etiam ad dolorem ſplenis.

Quanquàm non ſit inflammatio in ano, poteſt tamen dolere, quòd à materiâ pituitoſa atque acri diſtentus mordeatur:proximè autẽ & pituitam cauſatur & bilem.hoc quùm accidit,acriora adhibet medicamenta, quòd non timeat inflammationis feruorem,quamobrem non lenientibus pugnat,ſed his, quæ doloris cauſam tollunt.hæc autẽ valentem detergendi ac ſiccandi facultatem habent.qualia adhibentur à Galeno,vbi tormina infeſtent, & vires robuſtæ ſint.ea ſiquidẽ eſt propria ſanatio,cùm morbi cauſa ſummouetur. Quæ igitur primo ab Hippocrate traduntur, ſiccare valenter poſſunt, & pituitam liquare atque abſumere. Capparis quidem folia & cortex detergunt, adſtringunt aliquantulum atq; etiam incidunt,ac ſi naſcuntur in regione calidâ,poſſunt etiam vrere,quod ipſe cauet ſummouẽs, vbi vrere videantur, atq; iterum imponens:cortex autem validior eſt,quàm folia. Valet item capparis ad lienis dolorem,ſiue extrinſecus imponatur(quod hîc agit)ſiue deuoretur,aut in potione ſumatur. ſolent enim lienis affectus à craſſo ac glutinoſo humore proficiſci, quem capparis incidit,diſcutit, atque extenuat, ità, vt (Galeno auctore) aptetur lieni, vt quiduis aliud.

INter hæc cataplaſmata,quæ refrigerant,fluxum prohibent: quæ calefaciũt & molliunt, digerendo idoneaſunt: quæ proprietatẽ habent ad ſe trahendi, ſiccant atque extenuant . oritur autem hic morbus , quùm bilis & pituita eam ſedem occupant. Vbi anus inflãmetur,inungatur mixturâ, quæ reſinam, oleum,ceram,plumbi recrementum atque adipem accipiat, quæ calefacta liquentur atque illinantur.

Quod inquit[inter hæc cataplaſmata]non tantùm ad ea refertur,quæ proximè,ſed communiter ad ea,quæ hactenus ad anum habita ſunt,ex quorũ viribus effectum recenſet,quod illis conſentaneum eſt,quæ à Galeno in primis libris de ſimplicium medicamentorũ facultate proponuntur.ſi quis autem intelligere velit,quæ nam ea ſint,quæ repellere ait, tum digerere,aut extenuare, legat,quæ antè declarata ſunt,quùm vniuſcuiuſq; vires ſigillatim expoſuimus.

Atqui vitium hoc, quod ſuprà fieri demonſtrauit à pituitâ ſalſâ, nunc naſci ait à bile & pituitâ ſimul. quoniàm idem ſequitur, ſiue pituita cum bile iungatur, ſiue putreſcens ſalſa fiat: incenditur enim, quùm propoſitum ani morbum infert. Quod in fine adijcit ad inflãmationem ani, accipere debemus, quùm dolor accedat: nam alioquin, ſi citra dolorem ſit, per ea ſanatur, quæ in prioribus tradidit, quùm cataplaſmata ex hederâ & ex farinâ ſuperinduxit. Ergo, ſi inflammatio ſit cum dolore, grauiori ſcilicet, quùm nũquàm dolore penitus vacet, hæc mixtura vtiliter inungitur. mollit enim ac leuat inflammationem ſine morſu: quod Galenus ſeruari voluit, quantum fieri poteſt, vbi pars aliqua doleat ſimul & inflãmetur: iubet enim in ſeptimo de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentium, vt mitiora dentur, ſiquidẽ quæ valida ſunt, inflammationis feruorem intendunt, quamobrem incipiẽdum ait à modicè calidis & valdè humidis: dein paulatim tranſeundum ad ea, quæ craſſiora ſunt & ſicciora: poſtremò relaxantibus ac mollientibus pugnandũ. Propoſita igitur mixtura maximè ad rem facit, ſcilicet ad inflãmationẽ cum dolore præſertim in ano, ad quem aptantur mitiora præſidia, & quæ nullũ inferant mordentium ſenſum. Accipit hæc compoſitio plumbi recrementũ, quod ſine vllo morſu ſiccandi vim habet, & quod expeditiſſimũ eſt, cum alijs liquatur, quare ex omnibus fit medicamẽtum maximè idoneum. Galenus ad hũc vſum emplaſtrum inijcit diachalciteos ex roſa vel alio liquatum.

FINIS LIBRI DE FISTVLIS HIPPOCRATIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Hippocrates de vulneribus capitis

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE, CVM EIVSDEM VIDII COMMENTARIO.



Ompoſuit Hippocrates librum vnum de articulis, alterũ de fracturis, vbi latè indicauit, quæcunq; ad oſſa, tum fracta, tum prolapſa pertinerent, illis exceptis, quæ capiti accidunt: hæc, quia vinciendi rationem, & totam ferè curationem diuerſam exigunt, ſeparatim in hunc librum contulit: quem inſcripſit περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τρωμάτων. nos vertimus de vulneribus capitis. τρῶμα enim, ſiue τρῶμα (vt ſæpe Galenus teſtatur) vulnus ſignificat: quod in capite, vel in ſola carne eſt & cute, vel vſque ad os penetrat, hoc autem interdum læditur, interdum inuiolatum ſeruatur, ſi in ſola carne eſt & cute, ad librum Hippocratis de vlceribus pertinet, ſi vſque ad os penetrat, tractatur in hoc opere. Nec eſt quòd dubites, ſít ne germanum Hippocratis, quandò in eo traditur, quod in alijs libris, qui de articulis & de fracturis ſunt, reſtabat ſcribendum, & tam ſententiæ, q̃ ſtilus ab Hippocrate ipſo non abhorrent. Quam rem comprobat etiã Galenus, qui in ſexto de ratione curãdi doctrinã hanc, & eam, quæ eſt in libro de fracturis, perfectam fuiſſe ab Hippocrate teſtatur, & huius operis explanationem, quã pollicetur, ſe feciſſe autumat, eiuſq; meminit pluribus locis, qui à nobis adducẽtur, vbicunq; aptari ad exponendã mentem Hippocratis videbũtur. Voluimus autem non ſolùm interpretis officio fungi è græco in latinum vertentes, ſed commentaria quoque de noſtro adijcere, vt multa aperiamus, quæ obſcurè ab Hippocrate traduntur: & ſiqua deſint aliundè à Galeno & idoneis auctoribus petamus. quod minimè opus eſſet, ſi extaret, quam Galenus exarauit, explanatio: nunc quoniàm tanto hominũ detrimento nulla extat, ſatiùs duximus has noſtras annotationes (quæcunq; illæ fuerint) edere, quàm pati, vt, quæ nos multis vigilijs multóque labore animaduertimus, ab altero & labore & vigilijs itidem comparẽtur. Spero equidẽ non ingratas fore, præſertim cum curationem, quam ſcribit Hippocrates ad vulnera capitis, ſigillatim cùm ea conferamus, quæ à noſtri ſeculi chirurgis frequentatur: quæ dij boni quantum diſtat? id quanquàm explanationis fines excedit, operæprecium viſum eſt, ne tantâ noſtrâ pernicie perpetuo verſari in ijſdem erroribus cogamur, qua in re Galenum ipſum ſequimur, qui, quamuis explanationis legem ferat, interdum tamen ipſam tranſgreditur. Sed iam iam Hippocratem audiamus.

HOminum capita nihil ſunt inter ſe ſimilia.

Capitis naturam proponit, antequã eius vitia & curationem doceat, quod in alijs quoque corporis partibus facere conſueuit, qui, quùm de manu, pede, cubito, genu, tractat, priùs eorum naturam exequitur, deinde ad affectus & curationem tranſit. ignotâ enim naturâ partis, quî fieri poteſt, vt vel vitiũ, vel curandi ratio intelligatur? Quare perſpicuum eſt nonnulla, quæ in quodã exemplari ante propoſita verba à principio leguntur, aduentitia eſſe, & nullo modo Hippocratis. alioquin priùs traderet præcepta ad curãda, & dignoſcẽda vulnera capitis, deinde eius naturam indicaret, quod maximè abſurdum

eſt,præcipuè cum eadẽ magnâ ex parte in ſequentibus ſcribantur. adde quod illa propoſitis minimè connectuntur. Atque idcirco eam nos probauimus lectionem,quam & ratio cõfirmat, & exemplaria vetuſtiſſima habent, vt Hippocrates ita ordiatur [hominum capita nihil ſunt inter ſe ſimilia.]

Varietatem capitũ in hominibus maximã eſſe indicat Ariſtoteles in primo de hiſtoriâ animaliũ.Hanc autẽ intelligũt omnes,quùm paſſim ea rotũda cõſpiciant,oblonga à priori,vel à poſteriori parte,vel vtrinq; prominẽtia,& plus & minùs,adeò,vt difficile ſit homines ſimilis capitis reperire.ſicq; accipienda eſt ſentẽtia Hippocratis, vt capita hominum nihil ſint inter ſe ſimilia,hoc eſt, vt valdè inter ſe diſtent,quod planum erit, ſi ad brutorũ capita comparentur, quæ ferè conſimilia intuemur.Neque credendũ eſt Hippocratem voluiſſe nihil prorſus ſimile in hominũ capitibus inueniri,ſed,quemadmodũ in illis ſententijs, quas aphoriſmos vocauit,quæ plærunq; accidunt,quaſi perpetua ſcribit,ita nunc,quę valdè ſolent inter ſe diſcrepare,nihil habere ſimilitudinis ait. Datur itaque caput,figurâ & modo verè medium,quod pilam ceream vtrinq; compreſſam refert,atque hic habitus capitis optimus eſt,qui ab eo recedit,vitioſus:recedit autẽ caſu aliquo,quemadmodũ illis, quos dixit in libro de aëre loco & aquâ capite oblongo eſſe,quod ſtatim natis cõprimeretur:recedit item vitio potentiæ corpora noſtra componentis,tum materiæ,quæ modò ſuperat, modò deficit, modò minùs idonea eſt. pergit autem à diſſimilitudine figuræ ad ſuturas,quæ plærunque pro huius varietate mutantur : plurimùm verò cõferunt,ad cognoſcenda & curanda vulnera capitis.

NEc ſuturæ caluariæ omnibus eodem loco.

Suturarum caluariæ,nec certus eſt numerus, nec certa ſedes, quã rem Hippocrates proximè indicat earum perſequẽs varietatẽ. videmus interdum, ſed raròo,caput ſolidũ ſine ſuturis.non quo non ibi ſint ſuturæ,quia eſſe neceſſe eſt,vt & cerebri vapores,& illi, qui in toto corpore ſurſum ferũtur,exitum habeant, tranſireq́; poſſint tam ligamẽta, quibus membrana,quę ſub cute caluariam tegit,& ea,quę ſub caluaria cerebrũ complectitur,inter ſe connectuntur, quàm venæ,per quas alimentũ ſubminiſtratur,ad hæc,vt membrana,quæ ſuper caluariam eſt,producatur:ſed,quo ſint adeò compreſſæ, vt caput ſolidum prorſus appareat.Contrà nonnunquàm ſuturæ complures ſunt, atque ita manifeſtæ,vt caluariæ oſſa dehiſcere magis, quàm cõmitti inter ſe videãtur, aliæ his interiectæ ſunt,& tanquàm mediæ,quæ duntaxat rectè ſe habent,neq; caput ita obnoxium reddunt aut morbis,qui ab interioribus cauſis oriũtur,ſicut priores,aut exterioribus noxis,ſicut poſteriores.Similiter tamen ſe habent ſuturę in viris,atque in fœminis:nullũ enim diſcrimen,aut oculis ipſis videmus, aut ab Hippocrate vel Galeno notatũ legimus.quãquàm Ariſtoteles in primo de natura animaliũ ſuturam fœminę vnam in orbem ponit:viri autem tres ſimul coeuntes,cui non ſubſcribimus,ſed ſenſum magis ſequimur, quem quùm ipſe docuerit rationi anteponendum, quanto magis auctoritati præferemus? Ergo quod ad ſuturarum numerum & poſitionem pertinet, vbi caput optimi habitus ſit, vt(quẽadmodũ diximus) à priori & à poſteriori parte promineat, tres habet ſuturas, vt Hippocrates etiã mõſtrabit,quarũ vna procedit à priori parte tranſuerſa,quâ coronæ collocabãtur:altera in occipitio ſimiliter trãſuerſa ad figuram græcę literæ .Λ. tertia per mediũ caput in longitudinem fertur, & ad vtranque trãſuerſam terminatur.quo fit,vt tres ſimul. H.literam referant.

nõnunquàm

nonnunquam etiam ſutura, quæ in longitudinem tendit, non terminatur ad eam,quæ tranſuerſa à priori parte progreditur,ſed vlterius porrecta inter ſupercilia deſinit. Præter has ternas ſunt etiam aliæ capitis ſuturæ,vt in malis & in illis oſſibus,quæ à lapidis ſimilitudine λιθοειδῆ nuncupantur (hæ modo dici debeant ſuturæ) quarũ non meminit Hippocrates,de tantùm enim illis loquitur,quæ caluariâ continentur, Quòd ſi caput vtrinque non promineat,ſed vel alterutra,vel vtraque prominentia deſit,quo pacto ſeruetur, & ſedes & numerus ſuturarum,nunc explanat,inquit igitur.

SEd qui in priori capitis parte prominentiam habet (eſt autem prominẽtia id oſſis,quod præter aliud rotundũ extat) huic ſuturæ caluariæ. T.literam repræſentãt,quùm breuior linea ſita ſit ſuper prominẽtiâ tranſuerſa, altera per mediam caluariam perpetua in longitudinem ad ceruices procedat. Cui prominet pars capitis poſterior, ſuturæ contrariâ ratione,atque in priori conſpiciuntur:nam breuior linea tranſuerſa ſuper prominentiam fertur: longior per mediam caluariam ad frontem perpetua. At ſi caput vtrinque:& à priori & à poſteriori parte promineat, ſuturę.H.literæ ſimilitudinem habent, & ex lineis longiores tranſuerſæ ſuper vtranque prominentiam progrediuntur, breuior per mediam caluariam in longitudinem ducta ad vtranque longiorẽ lineam terminatur. Caput,quod neutrâ parte prominet, ſuturas habet ad imaginem literæ.χ.alterâ linea tranſuerſa ad tempus tendente, per mediam caluariam in longitudinem alterâ.

Propoſita verba clariora ſunt,quàm vt enodationẽ requirant, illud tantum adijciam,non mirum eſſe,ſi,vbi vna prominentia deſit, ſuturæ mutentur: hæ ſiquidem & alijs de cauſis factæ ſunt, & eâ potiſſimum,vt vapores exitum habeant:quamobrem,vbi capitis atq; idcirco cerebri modus & figura mutetur, neceſſe eſt,numerus quoque ſuturarum,& ſedes moueatur. vapores enim,qui à cerebro excitantur,pro amplitudine eius atque exiguitate, proq; ſitu in hac parte magis quàm in illâ, & pluribus, & paucioribus ſuturis egent, & alio atq; alio loco collocatis:hiſq; interdum non ſerræ,ſed vnguis vel cunei ſpeciẽ variè referentibus. Hic autem eſt vnus ex locis,qui cogũt nos fateri librum hunc eſſe,quem Hippocrates compoſuit de vulneribus capitis,cùm proxima verba nono libro de vſu partium à Galeno omnia laudentur,vbi præter quatuor capitis figuras,quas Hippocrates narrauit, indicat quintam poſſe animo cõcipi, ſed re vera non inueniri,vt ſcilicet vtrinque à temporibus promineat.

POrrò caluaria media duplex eſt,oſſaque eius,& à ſummâ parte, qua carne contegitur,& ab imâ,quâ cerebri membranâ contegit,duriſſima ſunt maximè dẽſa & leuia,ſed quùm à ſummâ & ab imâ diſcedis,ex duriſſimis & maximè denſis,minus denſa,mollia magis,& caua inuenies vſque ad interiorem partem,qua inter ſe connectuntur:hæc autem maximè caua eſt, molliſſima & ſpongiæ ſimilis.

A ſuturis caluariæ ad oſſis naturam tranſit: & primò mollitudinem,& duritiem,deinde craſſitudinem & tenuitatem exequitur, vt inde prognoſtica ſigna & morbum colligat. os igitur medium duplex eſſe demõſtrat, ſic,vt tam ſumma pars,quæ membranâ proximè cingitur,deinde verò carne:q̃ ima,quæ craſſiorem cerebri membranam complectitur,duriſſima ſit maximè denſa & leuis: interior verò,caua,mollis, & ſpongiæ ſimilis, quod neceſſe fuit propter vapores cerebri tenuiores,qui,quãuis per ſuturas cum craſſioribus digerantur,

non tamen adeò, quin opus fuerit in totâ caluariâ alijs foraminibus, non rectis ſicut in cribro (quod nonnulli affirmarunt) ſed, quemadmodũ in ſpongia tortuoſis, ne ſine vllâ morâ aër protinus ad cerebrum aſpiraret. Cęterum leuẽ eſſe ſummã partẽ & imam oportuit, ne ſi foraminibus aſpera & inæqualis fuiſſet, membranã exaſperaſſet. Caluaria ergo media duplex eſt, neque aliter eſſe potuit: nam craſſa & denſa caput nimium oneraret, denſa ac tenuis breuitate itineris, per quod telũ tranſeundum eſſet, fracturâ periclitaretur. Reliquum ergo fuit, vt craſſa eſſet, & minimè denſa, ac propterea duplex, vt ab interioribus partibus rara ſpongiam referret, tum propter locũ, quem facit cerebri expirationibus, tum, ne põdere ipſo læderet, ac ne fracturę obnoxia eſſet, ab exterioribus denſa. Addit Hippocrates [leuis] quam rem exprimit vocabulo ὁμοχροίη, quod apud ipſum leuitatem ſignificat, & æqualitatẽ corporis, non ſimilitudinem coloris, vt quibuſdam placuit χροιῆς nomine deceptis, id vel ex eo cõprobatur, quod apud eundẽ Hippocratem in libro de fracturis legitur, vbi eos reprehendit, qui brachium pronum alligabant: mouebantur autẽ eo, quòd brachio ita figurato, partes æqualitatẽ ſeruarent, quam ibi ὁμόχροιαν nominat. χροιὴ enim non tantum colorem, ſed corpus etiam ſignificat, quemadmodũ & χρώς, à quo deducitur, vt apertè colligitur ex Theocriti pharmaceutria, quùm ait.

Αἰ αἰ ἔρως ἀνιαρὲ, τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα,
ἐμφὺς ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας?

QVin & vniuerſa caluaria à ſummo & ab imo, parte exiguâ admodũ exceptâ, ſpongiam reprǫſentat, plenáque eſt carunculæ ſimilis, madentíſq;, quæúe, ſi digitis teratur, in ſanguinẽ vertitur. Diſcurrunt etiam in oſſe venulę tenues ſanguinis plenæ. Quod igitur ad duritiem mollitudinem & cauitatem attinet, caluaria ſic habet.

Caluaria non ſolùm media, quam duplicem poſuit, ſummâ & imâ parte exceptâ, rara eſt, & ſpongiæ ſimilis: ſed vniuerſa etiam, quanquàm id magis perſpicuum eſt in medio. Igitur caluariæ os, præter tenuiſſimam partem à ſummo, hoc eſt, ab exteriori parte, & ab imo, hoc eſt, verſus cerebrum inſtar ſpongiæ totum cauis & foraminibus diſtinguitur: cauſam ſuprà narrauimus. continentur autẽ huiuſmodi cauis humidę carunculæ ſpongię ſimiles, molles nimirum & raræ, quæ digitis attritæ reſoluuntur in ſanguinẽ: præſtant autem id, quod cęteris oſſibus medulla, nempè alimẽtum: oſſa enim quæ medullâ carent, rara ſunt & plena foraminum, quibus materia quædam includitur, medullæ nõ diſſimilis, vnde ali poſſint. Hic quidem eſt præcipuus carũcularum vſus: cui addere id poſſumus, quod ſicut architecti fornices inanibus teſtis referciunt, ne pondere ipſo ruant, ſic natura carunculis raris ac mollibus caua oſſium compleuit, vt citra oneris violentiam plena ſint. Materiam verò carũculis impertiunt venæ illæ tenues, quas ait in oſſe diſcurrere. Hactenus de mollitie cauitate & duritie oſſis.

QVod ad craſſitudinem & tenuitatẽ, ex vniuerſo caluariæ oſſe id tenuiſſimum eſt, & infirmiſſimum, quod inter frontem & verticem eſt, idemq; pauciſſimâ & tenuiſſimâ carne contegitur. hac itẽ parte plurimũ cerebri ſubeſt. Quamobrem vbi vulnus ac telum æquale ſit, vel etiam minus, ictus ſimilis aut leuior, os hac parte magis colliditur, finditur ac diſidit, in quo caſu res magis ad interitũ præcipitat, maiori negocio curatur, & vitatur mors, quàm cùm id incidit qualibet aliâ capitis parte. Ex pari item vulnere, pari ictu, vbi alioquin

quin plaga lethalis sit, homo celeriùs moritur, cũ hâc parte caluariæ percussus est,q̃ cùm aliâ quauis, quoniã cerebrũ inter frontem & verticem celerrimè ac maximè sentit id malũ,quod accepit os & caro: tegitur enim hâc parte osse tenuissimo,carne itẽ paucâ,plurimũq; cerebri inter frõtem & verticẽ cõtinetur.

Natura,quę nihil agit frustra,quãúeHippocrates iustissimã appellauit,os,qđ in vertice,& quod inter hũc & frontẽ est,nõ immeritò tenuissimũ fecit,atque infirmissimũ:hęc enim inter alias partes ictibus minimè est opportuna, atque idcirco muniri nõ debuit crasso & robusto osse,qđ frustrà oneri fuisset. Quãuis autẽ Hippocrates inter frontẽ & verticẽ esse istiusmodi os dixerit,nihilominus in vertice etiã tale reperitur, qđ nõ tãtùm à Galeno didicimus, sed ipsis quoque oculis intuemur. Tantũ id,quod subdit [hâc itẽ parte plurimũ cerebri subest]refertur ad eã regionẽ dũtaxat,quæ est inter frontẽ & verticẽ. At cum partis natura,vbi cognita est,nõ modò curationẽ indicet, sed multũ quoq; ad noxę cognitionẽ,atq; ad prognosticationẽ cõferat, Hippocrates ex tenuitate atq; infirmitate ossis inter frõtem & verticẽ,atq; ex eo,qđ ibi plurimũ cerebri subest,cuius momenti,plaga sit eius loci demõstrat,quę res etiã ad exprimendam partis naturã cõducit. inquit ergo,à simili plagâ,telo, ictu,aut etiã leuiori os hâc parte collidi,findi magis & desidere,tum malum perniciosius esse, atque ægriùs curationẽ admittere,& vbi vulnus alioquin lethale sit,hominẽ celeriùs decedere ,q̃ vbi aliâ quauis percutiatur. causa, quãobrem hoc accidit,& per se nota est,& ab ipso declaratur. Quod aũt ait[os hâc parte magis colliditur,finditur & desidit]fortasse obscurũ videbitur,cùm nõ ità cõstet,quæ vitia his vocabulis significentur:cumq; nõnulla alia vitiorũ genera sub ictu ossibus incidãt,quæ hic omittit. Nos in sequentibus cũ quinque modos exponemus, quibus Hippocrates voluit os caluarię violari,quid hæc sibi velint aperiemus. nũc tantũ indicasse sufficiat ex modis, quibus percussa caluaria lęditur,ternis, quos nũc proposuit.magis patere os,quod à priori parte est,minùs qđ à posteriori.Sed os verticis,quia tenuissimũ est,faciliùs finditur & colliditur, siquidẽ eiusmodi ictus sub graui telo incidit: hoc aũt magis lędit,qđ tenue,q̃ qđ crassũ est.Restãt alij duo ictus,his quę ossa magis pateãt,in sequentibus apparebit.

EX cęteris os temporũ infirmissimũ est,ꝗ maxilla in tẽpore quùm caluariã cõmittatur,& sursum ac deorsum moueatur articuli modo, quòd iuxta sit iter,per quod facultas audiẽdi est, quod vena caua & valida per tẽpus intẽdat.

Inter caluarię ossa infirmissimũ ponit id, qđ est inter frõtẽ & verticẽ, quod tenuissimũ quoq; esse iã narrauit:inter alia deinde id,qđ est in tẽporibus. Nos antè cuiusmodi sit hoc os explanabimus, deinde sentẽtiã Hippocratis aggrediemur. A posteriori parte capitis ad eã suturã,quę gręcã.λ.literã refert, terminatur quoddã os durissimũ,ac lapidi simile,qđ duos exigit ꝓcessus, alterũ stilo,alterũ extremæ mãmillę nõ dissimile,iuxta quos sitũ est foramẽ auris:idem os,cùm versus priorẽ partẽ intendit,tertiũ processum exigit, qui cũ genæ osse iunctus iugale os ꝓducit:cùm vero ad superiora porrigitur,in tẽpore cũ superiori capitis osse cõmittitur,ità,vt vtrunq; tenuetur ad modũ squamę,& inferius superiori insidat,Hoc itaq; os variũ est,in tẽporibus autẽ infirmissimũ,nõ solùm si ad alias sui partes,sed etiã si,illo excepto,quod inter frõtẽ & verticem est,ad cætera caluariæ ossa cõparetur, Hippocrates huius rei tria causatur, cõmissuram cum motu maxillæ, foramen auris, & grandiorem venam, quæ per tempus fertur;hæc vnà cum ossis infirmitate ipsum quoq; locũ infirmissimum

reddunt. Maxilla quidē, quùm in cauo eius oſſis altero proceſſu, inſinuatur, efficit, vt os ob cauũ illud imbecillius ſit, & locus propter muſculos, quibus continetur periculoſiùs lædatur, ac propterea debilior ſit. Ob auris verò foramen os ictui minùs reſiſtit, q̃ ſi ſolidum eſſet: prçterquàm quod neruus, per quē audiēdi facultas nobis datur, quùm iuxtà ſit, huic loco maius periculũ affert, vbi vulneretur, ac propterea illum reddit infirmiorē. Quod pertinet ad venã, quæ per tēpus fertur, ſcire licet præter alias, quę à maximâ illâ venâ cauâ diducũtur ad collum quatuor oriri, quas σφαγιτίδας nuncupãt, duæ per interiora procedũt, totidē per exteriora, vtræq; capitis & colli partes nutriunt, ſed illæ altiores, hæ verò ſummas, & per tēpora quoq; feruntur, atque ibi grãdiores ſunt. Hippocrates cauas venas intelligit grãdes, quæ ſunt etiã validiores: nam & vena illa, quæ oritur à gibbâ iocinoris parte, quod ſit omniũ maxima (auctore Galeno) dicta eſt caua: illius etiã venę, quæ per tēpus intendit, particula propè maxillæ cõmiſſuram intrò ad cerebrũ fertur. Cum venâ item arteria nõ diſſimilis magnitudinis per tēpus procedit: venas enim & arterias ferè vbiq; iunctas videmus, & apud veteres ſub nomine venę arteria etiã cõprehēditur. Vena ergo & & ꝓpter conſortiũ cũ cerebro, & propter ſuã magnitudinē efficit, vt locus nõ ſine magno periculo violetur: atq; idcirco imbecillior ſit, qđ infrà etiã demonſtrat, quã de plagâ à medico incidēda: cauet enim, ne regio, quę iuxta tēpus eſt, incidatur ob venã, quæ per eã partē porrigitur, ſubditq; periculũ eſſe, ne ſi vna pars ſecetur, altera neruorũ diſtētione prehēdatur, qđ ſuo loco explanabimus.

» EX vniuerſâ caluariâ id, qđ poſt aures & verticē eſt, robuſtius eſt, & carne cõ-
» tinetur copioſiore atq; altiore, q̃ omne id, quod à priori parte eſt. Quocirca
» vbi vulnera ac tela paria ſimiliaq; oĩa ſint, vel etiã maiora, atq; homo ęqualiter,
» vel etiã grauius ꝑcutiatur, hâc parte caluariæ minùs finditur & colliditur: ac ſi
» alioqn ex vulnere homini intereũdũ ſit, noxâ ĩ poſteriori parte exiſtēte diutius
» trahitur, cũ os ob craſſitudinē diuturniori tꝑe pus cõtrahat, & inferiùs ad cere-
» brũ transfundat. Prętereà hâc parte minùs cerebri ſubeſt: & plærũq; ex ijs, qui
» poſteriori caluariæ parte vulnerãtur, plures mortē euadũt, q̃ ex ijs, qui ĩ priori.

Propoſito oſſe tenuiſſimo nimirũ inter frontē & verticē, atq; in tēporibus, reſtabat & id, qđ à priori, & id, quod à poſteriori parte eſt, hæc inter ſe collata mirâ nũc breuitate cõplectitur, ſimul & eorũ firmitatē, & vtrũ firmius ſit demõſtrãs. inquit ergo os, quod poſt aures & verticē eſt, hoc eſt, in occipitio, valentius eſſe, q̃ omne id, quod à priori parte: hoc autē ipſis oculis patet: nã quod poſt aures eſt, lapidi ſimilius videtur, q̃ oſſi: quod poſt verticē, ſimiliter craſſũ & dēſum eſt: quod in frõte, ſi, cum oſſe tēporũ cõferatur, & cum eo, quod ſitũ eſt inter frontē & verticē, firmũ eſt craſſum ac dēſum, ſi cum eo, quod ſecundũ aures & verticē, tenue atq; infirmũ. Meritò igitur inquit poſteriorem partem collidi minùs & findi (nam de alijs, quę prçter fiſſa & colliſa, ſub ictu caluariæ accidũt, paulò pòſt tractabit) quàm priorem, atque ex plagâ poſterioris partis, vbi alioquin mortifera ſit, hominem tardiùs decedere: cuius rei cauſam ponit craſſitudinem oſſis, quod pus diuturniori tēpore cõtrahit, & ad cerebrũ tranſfundit. oſſe quidem purulēto ſubiectã membranã ac cerebrum ipſum affici, & ægrũ conſumi nemo dubitat: quâ ratione autē os purulentũ reddatur, abundè in ſequentibus ab Hippocrate exponitur, quùm præcipit, vt rectè carnem curemus, ne os fuſa inde ſanie corrumpatur: neque enim ita dēſum eſt, quin ſuis foraminibus ſaniem admittat, quæ tēpore ipſum efficit purulētum, idē docuit in libro

in libro de fracturis, vbi deligandi rationē tradens inquit [ſi minùs rectè alligemus;periculũ eſt,ne os corrumpatur,ſanie à carne ad ipſum expreſſâ] & nõ multò pòſt[ſi fractura vtrinque vinciatur,ſanies ad oſſa feretur,eaq; abſcedēt, quæ minimè abſceſſura fuiſſent.]Iam verò os,quod craſſum eſt,& dēſum longiori tēpore purulētum fit,quùm non ità facilè vitietur ſanie defluente. Quod poſtremò ſcribit plures mortē euadere ex ijs, qui poſteriori parte capitis vulnerantur,euidentiſſimũ eſt:quia minùs cerebri occipitio ſubeſt, nõ enim prominet æquè atq; in fronte,id item,quod ſubeſt,ob craſſitudinē òſſis non æquè ſub ictu violatur,neque ità periculoſè læditur atque in fronte. Quacũque autē parte cerebrum vulneretur,ſi telum altè inſederit(teſte Hippocrate) res lethalis eſt.ex ijs,quibus telum ſummã cerebri partem duntaxat attigerat, Galenus aliquot vidit conualuiſſe,quãuis & iuuenem quoque ſcribat Smyrnæ in Ioniâ ſanatũ,cui telum vſque ad alterũ ex anterioribus cerebri vētriculis penetrauerat:ſubdit tamen, ſi vterq; vētriculus vulneratus fuiſſet, ne paruo quidē tēpore ſeruari hominē potuiſſe:ſed hęc rariſſima ſunt. Cerebri igitur vulnus lethale eſt, cumq; magis hoc incidat in priori parte,q̃ in poſteriori,nõ immeritò ait plures mori ex ijs,qui priori parte capitis vulnerãtur,q̃ ex ijs,qui in poſteriori.

HYeme autem offenſus diutius viuit,quàm æſtate, vbi alioquin ex vulnere,quacunque parte capitis fuerit,interiturus ſit.

Voluit Hippocrates corpora noſtra calore innato ſuſtineri,ab eoq; naturales omnes actiones prouenire,& morbos exolui,cùm pus moueat,molliat,extenuet,dolorē tollat,neruorũ rigori & diſtētioni medeatur:fracturis deniq;& vlceribus remedio ſit,eũdémque hyeme potentiorē eſſe,q̃ æſtate: cauſam nos docuit Ariſtoteles, quùm tradit calorem in vnũ coactum augeri : cogi autem, quùm refugiat ambiēs frigus. Quáobrem nihil mirũ, ſi vbi vulnus mortiferũ ſit,æger diutius viuat hyeme,q̃ æſtate. Conſtat enim naturalē calorem, quùm ſoluere morbum nõ valet,certæ vitæ ſpacium porrigere,magíſque,vbi magis abundet & potētior ſit,quod hyeme fieri oſtendimus. Cur autem in libro de vlceribus plęriſque dicat magis prodeſſe calidam tempeſtatem, q̃ hyemē,niſi in capite ſint & ventre,tunc enodauimus,quùm eum locum explanauimus.

VT autem os ſub telo acuto ac leui incidatur duntaxat,neque findatur,neque collidatur,neque deſidat,in priori ac poſteriori partē capitis ſimiliter accidit:at mors non æquè inde ſequitur,neque etiam ſi ſequatur.

Diximus caluariã pluribus modis vulnerari,atq; horũ nõnullis magis patere priorem partē,q̃ poſteriorē:magis enim finditur,colliditur & deſidit : nõnullis ſimiliter vtranq; exponi,quod in eo euenit,quē proximis verbis demõſtrat : ſub telo enim acuto & leui æquè inciditur poſterior pars ac prior , ſi de oſſe inciſo tantùm loquamur,quod non findatur, non collidatur,non deſidat. Videtur autē hic locus aliquãtum obſcurus,ſed aliquid luminis afferemus,vbi hos modos ſigillatim exponemus.Quod ſubdit [At mors non æquè inde ſequitur,neque etiã ſi ſequatur]duo notat,& eiuſmodi caſum non ſimiliter pernicioſum eſſe in poſteriori parte,vt in priori:neque pariter mortē afferre, vbi ad interitũ præcipitat,hoc eſt,non eodē tēpore,ſed maturius decedere,quibus anterior caluariæ pars inciſa eſt,vt ſuprà quoq; demõſtrauit,cùm de eâ loqueretur,tardiùs quibus poſterior. Cauſa in aperto eſt,cùm priori parti plus cerebri ſubſit,& id, quod ſubeſt,noxã magis ac celeriùs ſentiat,os autē,quod in poſteriori parte eſt(vt anteà dixit)diuturniori tēpore pus cõtrahat,& ad cerebrũ

trãſfundat. Adiecit hæc, vt ex naturâ loci nõ modò indiciũ vulneris & curandi rationem colligat, ſed prognoſticationem quoque, atque hæc ipſa ad inueſtigandã naturam partis etiã cõducit,quo nomine ab Hippocrate hîc traditur.

SVtura,quæ nudato oſſe in plagâ conſpicitur, quacunque parte capitis vulneratâ telum ſuturæ inſederit, ad reſiſtendum & ictui & telo infirmiſſima eſt,vt,quùm maximè,vbi regio inter frontem & verticem,quâ caput infirmiſſimum eſt,percuſſa fuerit ad ſuturas,quas telum attigerit.

Quùm capitis naturã proponeret, vt inde eius affectu cognito poſſemus & opem afferre,& quod futurũ eſſet prędicere,de ſuturis primò tractauit, poſteà oſtendit ex partibus oſſis,quænam periculoſiùs lædantur: nunc ad ſuturas reuertitur,ſimiliter periculũ oſtendens : ait enim eum locũ,qui ſuturis cõtinetur valde imbecillum eſſe ad reſiſtendũ tam ictui,q̃ telo:addit autẽ maximè infirmas eſſe eas ſuturas,quæ ſunt inter frõtem & verticem,quam partem infirmiſſimam poſuit.quod clarius eſt,quàm vt diſputationem poſtulet:nam quis dubitet,ſi ſutura per ſe infirma eſt,infirmum item os,quod inter frontem & verticem,vbi hæc in vnum concurrant, locum infirmiſſimum fore . quamobrem infrà,quùm agit de ſectione oſſis,cauet,ne ibi ſecetur,vbi ſutura eſt.

VVlneratur autem caluarię os tot modis,ſuntque vniuſcuiuſque modi vulneris,ſpecies fracturæ plures.

Hactenus caluariæ naturã,quod ad ſuturas pertinet,atq; oſſis habitũ & firmitatem pręfatus,ad eius iam affectus aggreditur,affectus inquã ſub ictu incidentes(nanq; hos duntaxat operis inſcriptio pollicetur)quorũ varios eſſe modos ſcribit,& ſingulos diuidi in ſpecies plures.modos hic intelligere debemus quaſi genera ſeu differentias ipſorũ affectuum:ſic enim vocabulũ τρόπος, id eſt, modus à Galeno exponitur in libro de officinâ medici, vbi hunc Hippocratis locũ adducit. inquit igitur Hippocrates caluariæ os tot modis vulnerari, quot proximè ſubijcit.Sed,quùm res per ſe difficilis ſit,& locus admodũ corruptus, atq; obſcurus,ne laboremus ſimul in re ipſâ aperiendâ,& in verbis Hippocratis enodandis,ſatiùs arbitramur aliquantiſper ab Hippocratis oratione digredi modos ſingulos enarrantes,deinde ad eam reuerti.

Caluaria(ſicut infrà ex Hippocrate colligitur)pro teli ictus atq; oſſis varietate variè frangitur:Galenus tam in libro de morborũ cauſis,q̃ in ſexto de ratione curandi eius rei tria tãtùm genera propoſuit,vbi videlicet, caluaria colliditur, finditur,vel ità inciditur,vt in oſſe appareat,qua telũ inſederit.Nõnulli plura alia adſcripſerunt,quæ ad illa tria quaſi partes ad genera,aut quaſi cõpoſita ad ſimplicia referuntur.Primũ ergo fracturę genus apud Galenũ eſt, vbi os colliditur,quod plęrunque accidit tenerâ ætate ſub telo graui ac retuſo.Teli autem nomine nunc intelligi volo,non modò id, quo alter alterũ vulnerat, ſed quod ſuper hominem incidit, vel ſuper quod ipſe cadit. atq; hoc genus propriè dici fractura non deberet:nõ enim frangitur os,ſed potiùs deprimitur,ſub fractura tamen cõprehenditur,quatenus aliquo modo continuũ ſoluitur,quod malũ in oſſe fractura nũcupatur:quare infrà quoque ab Hippocrate colliſum os ad fractum,quaſi ſpecies ad genus refertur. Alterum fracturę genus ponitur à Galeno,quùm os finditur,idq; ſimiliter graui telo ac retuſo accidit,& ferè vbi ætas induruit.hęc autẽ duo mala colliſum, ſcilicet & fiſſum,non ità fiunt in poſteriori parte ob craſſitudinẽ oſſis,vt ab Hippocrate docemur.at roget quis quonã pacto hoc genus ſimplex ſit,cureturq; à Galeno in ſexto de ratione curãdi

fiſſum

fiſſum ſimpliciter,quod minimè colliſum ſit:quùm Hippocrates nõ poſſe findi os velit,niſi collidatur.Huic dubitationi optimè occurremus,ſi (quẽadmodũ Paulus Ægineta ſcribit)os & leuiter & grauiter collidi intelligamus:graui enim ac retuſo telo ità vehementer os interdũ colliditur, vt quaſi plumbeũ vas deprimatur : interdum ita leuiter,vt paruipendi res debeat,& nullius mom̃eti exiſtimari.Ergo,vbi os finditur, neceſſe eſt collidatur, quùm idem telũ collidat ſimul & findat,ſed ita leuiter interdũ colliditur,vt quaſi colliſum nõ ſit,ad rimam vniuerſa curatio dirigatur.Galenus cuius cõſiliũ & ad perficiẽda,quæ ab Hippocrate tradũtur,& ad curationẽ intendit, hoc appellat ſimpliciter fiſſum,quod fiſſum ſimul & colliſum dicitur ab Hippocrate,qui non curationẽ, ſed rationẽ vulnerũ capitis exquiſitè perſequitur. aliud os, quod grauiter colliſum eſt,nõ ſolùm vt fiſſum à Galeno curatur,ſed vt fiſſum ſimul & colliſum. quin & Hippocrates,quùm ait[quo telo os finditur,eodẽ etiam colliditur]addit[plus minúsve]nõ enim ſemper eodem pacto,ſed nunc ampliùs,nũc minùs colliditur.Tertiũ fracturæ genus tradit Galenus, cùm os inciditur, ſic,vt in eo teli veſtigiũ relinquatur, hoc leui telo fit atque acuto, quod interdũ ſummam partem,interdũ altè os diuidit,nonnunquàm ità vt teſtã reſoluat:perinde ac ſi aſciâ ligni fragm̃etũ abſcindatur,prꝫſertim,ſi ictus à latere fuerit. vocatur autẽ à iunioribus ἀποσκεπαρνισμὸς. ſiquidem σκέπαρνος græcè aſciam ſignificat.hæc de ſimplicibus fracturis.Reſtat vt cuncta alia,quæ à varijs auctoribus traduntur, ijſdem comprehendi demonſtremus aut conſtare.Nonnunquã fractũ os deſidit,ſic,vt cerebri membranã vrgeat,qui fracturę modus ex duplici genere cõponitur,ex colliſo & vel ex fiſſo,vel ex inciſo : duo enim exigit,alterum,vt os deprimatur:alterũ,vt ab alio,quod naturaliter habet, ſeparetur : alioquin ſubiectam membranã haud premeret. Telũ itaq; graue ſit oportet,vt deorſum os ſubigat,neq; intereſt,acutũ ne ſit,an retuſũ:acuto inciditur os, & ab alio ſeparatur,ſic,vt deorſũ ferri poſſit:retuſo finditur,ſic,vt ab alio ſimiliter abſcedat, ac ſi incideretur.Patet igitur hunc fracturæ modũ duplici genere cõſtare,cùm os collidatur,& ſimul,ſeu findatur,ſeu incidatur. Iam verò os,quod fractũ deſidit,modò membranã vrget,modò in plura fragm̃eta perrũpitur,quæ membranæ,pariter inhærent,hoc ἐκπίεσμα illud ἐκγίσωμα græci nominarunt.Euenit etiã interdũ,vt os,quod fractũ deorſum cõpellitur,ſimul cũ telo ſurſum reuertatur attollatúrq;:quod malũ(Galeno auctore καμάρωσις vocatur:καμάρα enim(vt ipſe octauo de vſu partiũ indicat)cauã orbis partem ſignificat : quomodocũq; hoc accidit,ex duobus(vt retuli)fracturæ generibus cõponitur. Supereſt alius fracturę modus,qui ex rimarũ genere eſt,quùm plaga in vnâ parte cõſpicitur, ſed alterâ fiſſa eſt,in quâ nullum plagę veſtigium apparet,huiuſmodi fractura græcè ἀπόχημα,ſiue ἀποκόπημα nominatur.Hæc ſunt fracturę genera,quæ vel animo cõcipimus,vel ſcripta inuenimus.ſingula autẽ(vt oſtẽdimus)ad tria illa ſimplicia referũtur. Nũc quod ad Hippocratẽ attinet,ſcire cõuenit prꝫter tres modos ſimplices ex nũc propoſitis binos alios hic adſcripſiſſe,adeò,vt quinq; in vniuerſum recẽſeat,fiſſum:colliſum:tertiũ,cùm os deorſum ſubſidit : quartum,cùm inciditur,ſeu telũ ſummã partem violet,ſeu altè penetret, ac ſiue os incidatur tãtùm,ſiue incidatur,& vel findatur collidatúrque, vel ſolummodò collidatur:quintum,quùm finditur aliâ parte,quàm vbi plaga ſe oſtendit. His quinque modis complectitur omnes differentias,quas ſuprà narrauimus:nanque ex duabus,quas videri potuit omiſiſſe, vna cum fractũ os attollitur, ſub eo

modo comprehẽditur,quùm fractum deſidit:quoniàm quod attollitur(vt diximus)antè neceſſe eſt deſediſſe: altera, vbi ità inciditur,vt excidatur,& fragmentũ inde recedát,ſpectat ad eum modũ,quem quarto loco narrauit. Abũdè itaque ſingulos fracturę modos expoſuit,neq; contentus tribus illis ſimplicibus, vt perfectè rationem vulnerum capitis indicaret,compoſitos etiam addidit:quod non fecit Galenus,cuius fuiſſe propoſitũ diximus,nõ vulnerũ differẽtias perſequi,ſed,quod in Hippocrate deſiderabatur adijcere, & ad curationem intendere: ad id autem abundè fuit ternos ſimplices modos narraſſe. Addit vnicuique modo ſpecies cõplures,quas ab ipſo audiemus.inquit igitur.

» FInditur os vulnere:vbi autem findatur,neceſſe eſt collidi id,quod iuxta rimam eſt,ſiquidem quo telo os finditur,eodẽ plus minúsve etiã colliditur, idq; dum finditur.Hic eſt vnus modus.Species autẽ rimarum varię ſunt,nonnullæ enim tenuiores ſunt,nonnullæ tenuiſſimę ità,vt minimè conſpicuę ſint, nec ab ictu protinus,nec quibus diebus afferre opem liceret,idque hominẽ ad interitum præcipitat.Contrà aliæ craſſiores & latiores,alię latiſſimæ:quędam longiores,quædã breuiores:quædam rectiores, quædam rectiſſimæ, aliæ magis aut minus flexuoſæ:nõnullæ in ſummo,nonnullæ altiùs deſcendunt, nonnullæ per totum os vſque ad imum penetrant.

Primum fracturę modũ,rimam videlicet,his verbis perſequitur.docet autẽ findi os non poſſe,niſi collidatur:telum enim,quod findit, etiam collidit: hoc autem(vt ſuprà indicauimus)graue ſit & retuſum oportet: quod ipſe quoque in ſequẽtibus declarabit,vbi præcipiet requiri ab homine,quo pacto percuſſus fuerit,vt inde noxæ genus intelligatur.hoc tamẽ nõ vt perpetuũ,ſed,vt quod plærunq; euenit,accipiendũ eſt: quoniàm(vt ſubdit)ſi plaga ad ſuturas ſit,qui locus eſt imbecillior,quùm os inciditur: poteſt etiã findi, quãuis id telo acuto fiat:atq; hoc eſt,quod ſuprà diximus caluariã nõ ſolùm ob ictus ac teli,ſed oſſis etiam varietatẽ variè lædi.Rimarum ſpecies varias ſubijcit:quod ſpectat ad tenuitatẽ,& ſi tenues ſint omnes,non tamẽ ità,vt nullũ ſit inter eas diſcrimen: quoniàm nõnullæ craſſiores ſunt & latioes,nonnullę latiſſimę,quantũ videlicet,rimę ratio patitur,quæ perpetuò tenuitatẽ poſtulat,nonnullæ contrà adeò tenues ſunt,vt neq; ab ictu protinus, nec quo tẽpore curari poſſent ſe oſtẽdát, quæ res hominẽ interimit. Quod Paulus etiã teſtatur , qui rimã tenuiſſimam dictam à capillo τριχισμόν, quùm lateat, ac propterea non attendatur, prodidit hominem occidere.hunc autem Hippocratis locũ in gręco codice admodum corruptũ ex eodem Paulo reſtituimus.reliquę ſpecies rimarum in aperto ſunt.

» COllidi etiam os poteſt,quãuis in ſuo ſtatu ſeruetur,& colliſo rima non accedat:hic ſecundus.colliſi verò ſpecies ſunt plures: nã plus minúsve colliditur,& altiùs ac totũ os,vel in ſummo magis & non totum,& plus,minúsve etiam quod ad longitudinem & latitudinem pertinet:ſed nulla conſpectu cognoſcitur qualis ſit & quanta: neque enim,vbi quid colliſum eſt, ab ictu protinus,quod colliſum eſt, & malum ipſum oculis patet:ſicut etiã oſſe fiſſo nonnullæ ex rimis,quæ longiùs tendunt.

Alterum modum dicit colliſum, ſub quo naturaliter os habet, & non finditur:ſolummodò enim colliditur.Species colliſi plures ſunt, quæ à principio latent:neque enim apparet forma & quãtitas ipſius noxæ,niſi tempore,quùm os nigreſcit.adijcit in fine[ſicut etiam fiſſo oſſe nonnullæ ex rimis,quę lõgiùs tendunt] vbi eas rimas ſignificat,non quæ præ tenuitate non apparerent,ſed,

quæ

quæ vel vltra plagam longiùs ferũtur, quas Galenus vſque ad finem totas perſequendas ſcalpro noluit, vel alterâ parte ſunt, non quâ plaga illata eſt, & ſub quinto modo in ſequentibus comprehenduntur.

Deſidit os à ſuo ſtatu in interiorem partem recedẽs, in quo caſu etiam finditur, alioquin minimè deſideret: abruptum enim fractúmq; ab alio oſſe, quod in naturali ſtatu ſeruatur, in interiorem partem ſecedit: ſicque neceſſe eſt quod deſidit etiã findatur. Tertius hic modus, Deſidentis oſſis ſpecies ſunt variæ: nam & plus & minus oſſis deſidit: tum vel altiùs, vel in ſummo magis.

Hunc fracturæ modũ ſuprà abundè explanauimus, quẽ à telo graui, quod interdum acutum, interdum retuſum erat, fieri clarè diximus: colligitur autem hanc fuiſſe mentem Hippocratis ex ſequentibus, vbi telorum genera exequitur: ſub telo enim graui, ac retuſo voluit os deſidere, idẽq; ſub acuto fieri conſtat, ex eo, quod ſubdit de modo fracturæ, quùm os inciditur, ità, vt telum per totum penetret: in quo caſu inquit, ſi inciſum os deorſum compelleretur, eſſet alius modus, ille ſcilicet, ſub quo os deſidit, quaſi non differãt, niſi ꝙ in hoc os deorſum compellitur, in illo ſtatũ ſeruat naturalem, ſed in vtroq; os inciditur, à telo nimirum acuto, quod in eo modo graue, in hoc leue eſt. id, quod clariùs infrà oſtẽdit, quùm ait [os quod ſiue fiſſum ſiue inciſum deſidit]. Species huius modi ſunt pro oſſe, quod deorſum magis vel minus compellitur.

Ad ſedẽ teli, quę inciſo oſſe apparet, poteſt rima etiã adijci, atque, vbi rima fit, plùs minúsve os neceſſe eſt collidatur: quùm quâ parte rima inciſo oſſi adijcitur, eâdem colliſum ei, quod inciſum & fiſſum eſt. Quartus hic modus. Poteſt & collidi os, quod inciditur, quamuis nulla colliſo, inciſoq; rima ſuperueniat. fit autem ſedes teli in oſſe: vocatur ſedes, vbi oſſe in ſuo ſtatu manente videre licet, quâ parte telum inſederit. vniuſcuiuſq; modi ſpecies ſunt cõplures: nam quod ad fiſſum & colliſum pertinet, ſiue vtraq; ſedi adijciantur, ſiue colliſum duntaxat, varias eſſe vtriuſque ſpecies iam diximus. Sedes autem per ſe longior eſt, & breuior, recta magis vel in orbem: ſuntque huiuſmodi multæ aliæ ſpecies pro teli figurâ: nã & altè magis aut minus deſcendit, & anguſtior eſt, aut latior, aut latiſſima. Aut pręciditur os, hęc autẽ noxa cuiuſcunque longitudinis ac latitudinis fuerit, ad ſedem refertur: modò alia oſſa, quæ ſic inciſa ſunt, naturaliter maneãt, nec quod inciſa ſint à ſuo ſtatu in interiorem partem compellantur: ſic enim ſedes non amplius eſſet, ſed os deſideret.

Siue vnũ, ſiue tres nunc ſcribat fracturæ modos, res ità habet. Inciditur os, ità, vt teli veſtigium remaneat, quod fracturæ genus appellatur ab Hippocrate ἕδρα, id eſt, ſedes, quùm (vt ipſe inquit) appareat in oſſe, quâ telum inſederit: fit autem (vt dictum eſt) ab acuto telo, quod & ipſe in ſequentibus, & Galenus in commentario in librũ de fracturis memoriæ prodidit, quùm ſub telo acuto incidi os dixit, atque id malum ab Hippocrate in libro de vulneribus capitis nominari ἕδραν, id eſt, ſedem. Requirit autem ſedes, vt inciſum os nullo modo ad cerebri membranam inclinetur: nam tunc os deſideret, qui eſt alius fracturæ modus ſuprà expoſitus. hic autẽ de quo nunc agitur in tres diuidi commodè poteſt: quoniàm ſedes interdum alijs modis iungitur, interdum ſola eſt: iungitur alijs modis, quùm os, præterquàm ꝙ inciditur, etiam finditur, in quo caſu neceſſariò colliditur: anteà enim monſtrauit, vbicũque rima ſit, ibi os etiã collidi, atque hic erit vnus modus. interdum quoque ſine vllâ rimâ inciſum os colliditur, qui eſt alter modus. Fiũt autem hæc variè, pro teli diſcrimine, quod

non modò acutũ eſt & incidit,ſed etiã graue,ità,vt collidat, & oſſe duro rimã afferat,prꝗſertim,quùm ictus vehemens fuerit. At vbi ſedes per ſe erit:tertium modum efficiet,ſiue pars oſſis tantùm violetur,ſiue os præcidatur,ità,vt telum per totum penetret. quod vitium Hippocrates διακοπὴν appellat. quo vocabulo vtitur, quum vulnus altè deſcendens ſignificat, vt in libro quoq; de vlceribus oſtendimus. Poſſunt ergo hi tres ad vnum,nempè ad ſedem referri,poſſunt & quaſi tres ſint numerari. Verba Hippocratis variè leguntur,nos hanc lectionẽ, quã propoſuimus,magis probamus,vt omnes hi ſub ſede,quæ eſt quartus fracturꝗ modus,comprehendantur. Poſtremus,qui adhuc reſtat,quintus eſt:nam ſiue ſedes iũcta alijs modis ſit,ſiue ſola,ac ſeu penetret,ſeu in ſummo ſit,tamen ſedes eſt,atq; vnus omnino fracturæ modus. Nonnulla autem ex antiquis exemplaribus in fine modi poſtremi, qui proximè ſequitur,habẽt [atque hic eſt ſeptimus modus] eadẽ exemplaria,quùm Hippocrates dixit[poteſt etiã collidi os,quod inciditur,quamuis nulla colliſo inciſoq; rima ſuperueniat] habet[atq; hic eſt quintus modus] ſi cui magis hæc lectio placeat, poterit hunc quartum modum ſedem videlicet,in tres diuidere. quemadmodũ monſtrauimus. atque hac via ille,qui ſubijcitur,ſeptimus erit. Species eorum claræ ſunt: nam fiſſi & colliſi ſuprà poſitæ ſunt: ſedis autem per ſe, ſiue telum per totum os penetret, ſiue per partem, ſpecies variæ ſunt, pro teli figurâ: tum prout plaga fuerit longa,lata atque alta.

Frangitur caluaria ſub vulnere aliâ parte,quàm vbi plaga eſt, atque os nudatum,quintus hic modus,quod infortuniũ vbi accidit,nihil eſt,quod iuuare poſſis,quoniàm,vbi hoc malum ſit,nullâ viâ deprehẽdere licet, homo ne id patiatur,aut quâ parte caluariæ.

Hic eſt poſtremus fracturæ modus, quùm plaga in vnâ parte eſt, alterâ os finditur. Soranus,cuius ſcripta de vulneribus capitis adhuc extãt,voluit,quẽadmodum in vitro ità in oſſe capitis,ictu vnius partis, nõ ſolùm alteram findi, ſed contrariam. quam ſententiã reprehendit Paulus Ægineta, neq; enim credibile exiſtimat percuſſã vnâ parte eam findi, quæ contraria eſt:neq; ſimilem iudicat caluariam vitro,quùm hꝗc plena,id inane ſit. cenſet autem euenire,vt caput pluribus partibus percutiatur,ſed in vnâ plaga ſe oſtendat, in contraria nullũ plagæ veſtigiũ relinquatur,in quâ deinde abſceſſu orto atq; inciſo,rima in cõſpectum venit. Nos(quicquid noſtrates medici dixerint)Paulo Æginetæ potiùs ſubſcribimus,quùm eidem Galenum ipſum fauentẽ videamus. Voluit enim in nono de vſu partium caluariam non ſolidam, ac ſine ſuturis factã, ne percuſſã vnâ parte, magna oſſis portio violaretur, quod eueniret, ſi ſolida eſſet:efficiunt ergo ſuturæ,vt ictus,quùm vnam partẽ lædit,alteram,quꝗ vltra ſuturam eſt,non offendat,ſed noxa terminetur ad ipſam ſuturã. Quare ſi malum,quod ab ipſo affertur,vltra ſuturã non pertinet, multò minùs contrariam partem vexabit. Hippocrates autẽ non loquitur de contraria parte,ſed de alia ac diuerſa,quæ vt findatur,non raro euenit ijs,qui in capite vulnerantur: telo enim plaga fit,& os nudatur:non longè autem à plagâ modò in hãc, modò in illam partem os frangitur: quod etiam in aſſere accidit, qui, ſi malleolo feriatur,non finditur,qua malleolus attingit, ſed iuxtà: atque hoc agit Cornelius Celſus, cùm inquit fieri poſſe,vt aliâ parte ictus fuerit, alterâ os fiderit. Quod autem ait nullâ viâ deprehendi poſſe,an homo id patiatur,aut qua parte, manifeſtum eſt,quãdoquidem ea regio tecta eſt, neque nudari debet, quùm nullum

lum ſit indicium,quod,vbi rima ſit,denũciet,niſi procedente tempore, quùm ſuperiecta cutis intumeſcit,ac vbi nõ nudetur, nullâ ratione dignoſci hoc malum poteſt,nec quam partem occupet. Fit etiam interdum,licet rarò, vt ex ſuperiori loco cadẽtibus aliquid in cerebro, vel in eius membranâ rumpatur,teſte Galeno in ſecundo de compoſitione medicamentorum ad ſingulas particulas attinentium, quamuis cute integra & oſſe, vt docuit Celſus. hic caſus ab Hippocrate omittitur,quoniàm eos ſolum perſequitur, in quibus os nudatum eſt,vt infrà patebit.

IN his fracturæ modis ad ſectionem veniẽdum eſt,quùm os colliditur, ſiue res lateat,ſiue in aperto ſit,atq; vbi finditur,ſeu rima oculis ſubijciatur, ſeu minùs appareat. Præthereà,quùm os inciditur ſic, vt teli veſtigium in eo relinquatur,& ſimul vel finditur, & colliditur, vel ſine vllâ rimâ colliditur, in hoc fracturæ modo ad ſectionem confugiendum:id autem os,quod à ſuo ſtatu recedens deſidit, rarò ſecandum eſt, & quæ maximè deſidunt, & maximè perrupta ſunt,minimè ſectionẽ requirunt. Ad hæc,neque ſedes teli,vbi os nõ findatur & collidatur,ſecari debet: neque id os etiam,quod præciditur,ſi inciſio magna fuerit & lata,nanque hæc & ſedes idem eſt.

A fracturæ modis,quos ſigillatim enarrauit,ad curationem tranſit, atq; ad eam primò,quæ manu adhibetur, nempè ad ſectionem oſſis, indicans quibus modis ea cõueniat,quibus aliena ſit. quod vt viâ cum ratione intelligatur, antequàm verba Hippocratis exponamus, ſecandi cauſam demonſtrabimus. In curatione fracti oſſis cauendum eſt in primis,ne & in oſſe,& in partibus, quæ vel ipſum tegunt,vel eodẽ teguntur,ſanies colligatur:hęc enim ibi ſubſiſtens, quòd maligna ſit,cũcta corrũperet. Quocirca Hippocrates ad fracta membra iuncturam illam ex binis faſcijs adhibuit: eo cõſilio, vt quicquid in vitiata ſede collectum eſſet,expelleret,ſimulq; prohiberet, ne quid aliundè concurrens cauſa inflãmationis eſſet.id,ſi in capite fieri poſſet,nihil antiquius.at quoniàm per capitis habitum faſcijs à vitiatâ ſede transfundere ſaniem ad alias,& aliũdè cõcurrentẽ reprimere nõ licet,pręterquàm in fronte(vt ipſe infrà demonſtrabit)ſecari os voluit,vt patefactâ membranâ, exitus detur materiæ, quæ in eâ recepta eſt.quòd ſi ad membranã nihil cõflueret,ipſam aperire(Galeno auctore)ſuperuacuum eſſet. Sed in compluribus fracturę modis ſanies ad membranam caluariæ ſubiectã concurrit:facilè enim deorſum fertur. Ergo,vt ſpacium ſit ad extrahẽdam ſaniem,excogitata eſt ſectio oſſis.quare modi fracturæ,qui tales ſunt,vt cerebri mẽbranam per ſe patefactam exhibeãt, ſectionem non requirunt:ea tantùm fractura ſecari debet,vbi ſanies, in membrana cerebri collecta, exitum non habet. Rectè igitur Hippocrates, quùm os colliditur aut finditur,ſiue in aperto vitium ſit,ſiue lateat,ſecari os iuſſit,quùm in his caſibus non ſit, quâ ſanies excedat: neque enim aperta eſt membrana. Quòd ſi caluaria incidatur (quem fracturæ modum ſedem vocauit) & præter ſedem, vel collidatur tantùm,vel collidatur ſimul & findatur,æquè etiam ſecãda eſt: quamuis enim ſedes, vbi telum per totũ os penetrauit,ſaniei exitum præbeat, non tamen vniuerſæ, quùm ſub alijs partibus,quæ fiſſæ ſunt & colliſæ, ſanies coẽat,quæ niſi membranâ patefactâ extrahi non poteſt.quare tunc quoque ad ſectionem veniẽdum.Os verò quod fractum deſidit,ſectionem rarò poſtulat, præſertim,quùm maximè perrũpitur,maximeq; deſidit: ſatis enim ſpacij habet ad ſaniem educendam, & per ſe,& quùm citra ſectionẽ eiuſmodi os ad id

factâ forcipe demitur.nã & demi alioquin deberet,ſi cerebri membranã pungeret:aut certè attolli,ſi eandem comprimeret·etiam ſi nulla ſanies eſſet.Sæpè autem ità perrũpitur,vt poſſit ſine vlla ſectione euelli, aut ab ipſâ naturâ eijci, quemadmodũ Hippocrates infrà demonſtrabit,quùm ſubijciet oſſa,quæ magis abrupta ſunt, minùs periculoſa eſſe. Hoc igitur ſibi voluit, quùm inquit, [quod deſidit rarò ſecandum eſt].Per ſe autẽ ſedes ſectionẽ non poſtulat,non quo ſemper os hiet, quantũ ad extrahendã ſaniem oporteret,quùm interdum, per totũ os non penetret:ſed quo,vel nihil ad membranã confluat, quod veriſimile eſt, cum leui ictu telũ ſimiliter leue ſummã caluariæ partem incidit,vel, ſi confluit(vt probabile eſt) quùm telũ maiori impetu altè per os totum deſcẽdit,exitum habeat,potiſſimũ ſi ſedes,amplior ac latior fuerit. quam ſentẽtiam comprobant verba Hippocratis,qui os inciſum ſic, vt telum non penetret,ait ſectione non egere,quandoquidem nihil in membranâ receptum eſt:id etiam euenit,vbi rima eſt,quæ vſq; ad membranam non penetret : tunc enim(vt infrà patebit)à ſectione deſiſtimus,quùm rima finitur:quia,quùm os totum non finditur,probabile eſt ſaniem ſuper cerebri membranam nõ colligi. id autem, quòd ita inciditur,vt telũ per totũ penetret,ſi ſedes magna fuerit,& lata,æquè voluit ſecandũ non eſſe.adiecit autem [magna & lata]quoniàm,ſi non hiaret, quantum ſatis eſſet ad ſaniem effundendã,amplianda eſſet.cenſet enim ſub eo ictu,quo totum os inciditur,omnino ſaniem ad membranã ferri , quæ dilatatâ ſede neceſſe eſt,educatur.Igitur,vt rem ſummatim colligamus Hippocrates ex quinque modis fracturę,quos propoſuit,quintum omittit,quùm nec ſectione, nec alio remedio curetur,vt pote,qui lateat:ex alijs in primo & ſecũdo,ſcilicet, vbi os fiſſum & colliſum eſt,ſecari debet:tertius,quùm fractum os deſidit,rarò ſectionem exigit. ſupereſt quartus,quùm os inciditur, in quo adhibẽda diſtinctio eſt:nam,ſi incidatur,& ſimul findatur & collidatur, vel collidatur tãtùm,tunc æquè ſectionem poſtulat:ſi ſolummodò incidatur,vel totum inciditur,vel ſumma pars,in hoc caſu, quùm nulla ſanies in mẽbranâ colligatur, ſectio ſuperuacua eſt,in illo ſi ſatis hiat omittenda,alioquin ſecãdum.Hinc patet quanto in errore verſentur,plærique ex noſtri ſęculi chirurgicis,qui,vbi os inciſum eſt,nullâ diſtinctione adhibitâ ad ſectionem veniunt,fruſtráq; ægros cruciant,& in periculo vitæ conſtituunt. perpetuò autem ſectio,vbi neceſſaria non ſit,vitanda eſt,vt plus in oſſe propugnaculi cerebrũ habeat,q̃ habiturum fuit eo exciſo. At non ſolùm decipiuntur,quùm os ſecant, quod ſecãdum non eſt,ſed,quùm ex eo,quòd eijciendum eſt,maiorem modum auferũt,quàm neceſſe ſit,& eo magis apertam cerebri membranam periculoſè relinquũt,oſtentántque ampliora fragmenta complura,quæ à caluariâ detraxerunt:eóque ſibi plus præſtitiſſe videntur,quo plus oſſis ſubſtulerũt. Quantũ verò demendum ſit,Hippocrates non tradidit,ſed ex Galeno & Cornelio Celſo colligitur.quã rem optimè intelligemus,ſi cauſam,cur detrahatur,animaduertamus.Hippocrates(vt videmus)non aliâ de cauſâ os ſecat,niſi vt detur exitus cerebri membranam lędentibus.Sed(ſicut diximus)detrahendum etiam os eſt,quãuis non ſecetur,vbi membranã comprimit aut pungit,vel,vbi fragmẽtum aliquod ità ab oſſe integro diductum eſt,vt ſolidari ampliùs non poſſit,id clarius eſt,q̃ vt ab Hippocrate exponi debeat, qui breuitati maximè ſtudet. Huiuſmodi igitur oſſa,neque ſerram, neque terebrã poſtulant,ſed tantùm aut forcipe prehẽſa,aut ſcalpro circumraſa,vel præciſa euellũtur.ergo,vbi ſecatur os, vt humor,

qui

qui cerebri membranam diſtringit,educatur,quàm minimum ex eo detrahẽdum eſt. exempli gratiâ:vbi fiſſum eſt, hactenus demendum eſt, vt rima hiet quantum curationi ſatis eſt. Celſus, vbi rimæ ora alteri inſedit, ſatis putat id, quod eminet,plano ſcalpro excidere,ſi oræ inter ſe cõprimuntur,à latere rimę, interpoſito digiti ſpacio terebra foramen facit,ab eoq; ſcalprum duabus lineis ad rimam agit,ad ſimilitudinem. C.literæ,ſic,vt vertex eius à foramine,baſis ad rimam ſit:ac,ſi rima longiùs patet, ab altero foramine rurſus ſimilẽ ſinum facit, vbi verò fractum os firmum ſit, terebrâ in orbem perforat, & ſepta,quæ inter foramina ſunt ſcalpris excidit,quo pacto ſatis exitũ præbet intus lædentibus.Os autem,quod vehementer eſt perruptum, Galenus totum auferri iuſſit, vbi rima longius pertineat, eam demi vſque ad finem noluit, cum cæteris rectæ adhibitis nulla, inde ſequutura ſit noxa. callo enim increſcente ſolidatur. id item os, quod deorſum inſedit (Celſo auctore) ſi circumpoſitæ caluariæ ex aliquâ parte inhæreat,totum auferri non debet,ſed lunatus ſinus faciẽdus eſt,& id,quod cerebri membranam premit,laminâ attollẽdum,ac ſi quid ſpinoſum eſt,præcidendum.

SPectare autem in primis conuenit, quâ parte capitis homo vulneratus ſit, num imbecilliori, & capillos iuxta vulnus intueri, nanque vbi telo inciſi fuerint,& in ipſâ plagâ cõtineantur,veriſimile eſt os nudatũ eſſe, quod,quùm euenit,aſſerendum eſt violatum fuiſſe à telo. Hæc animaduertẽda ſunt dicendáque,priusquàm manus homini inijciatur.

Inordinatè videtur de vulneribus capitis tractare,quùm proximè loquutus fuerit de curatione,quæ manu adhibetur,nunc tranſeat ad indicia, quibus offenſæ innoteſcunt,dein ad curationem reuertatur.Primò enim debuit fracturarum indicia tradere,poſteà earum curationẽ exequi.Verùm non idem ordo neceſſarius eſt in exercendo,atq; in docendo:dum medemur, non licet ad curationẽ aggredi, antequàm malum ſuis indicijs innoteſcat, dum docemus,nihil prohibet,quin primò de curatione agamus,poſteà de ſignis. ſatis enim eſt naturam partis,& eius vitia ante curationem ſcribere.notæ,quæ malũ ſignificant,poſſunt ante curationẽ,poſſunt & à curatione demonſtrari.ordo,vbi neceſſarius eſt,optimè ab Hippocrate ſeruatur, alioquin negligitur. Hoc ipſum fecit etiã in opere de articulis,vbi antè oſtendit,quâ ratione prolapſus humerus reponatur,dein notas,quæ prolapſum eſſe illũ denunciant. Hoc itaque loco,quùm ordo neceſſarius nõ ſit,perſequutus varios fracturæ modos,quorum alijs ſectio conuenit,alijs inimica eſt,vt res clarior eſſet, proximè ſubiecit, qui ſectionem poſtulent,qui ab illâ abhorreant.nunc ad ſigna aggreditur,vbi cõſideranda eſt coniunctio[autem]quùm ait[ſpectare autem in primis cõuenit.] Quaſi dicat,Verùm antequàm ad ſectionem venias,ſpectare conuenit,& quę ſequuntur. interpoſitis ſignis reliquam curationem adſcribit, vbi illud etiam animaduertẽdum eſt, quòd,quanquàm in alijs affectibus curatio ſeorſum à ſignis exponitur, in hoc caſu adeò inter ſe implicãtur, vt ſeiungi ſigna,& tradi ſine curatione non poſſint.In ſequentibus enim,vt fracturæ ſpeciẽ deprehendat,plagam dilatat, ſcalpro os radit, atramentum inducit, nigritiem detrahit, quæ omnia ad curationẽ pertinent, quamuis morbi quoque genus & modum ſignificent. His oſtẽſis in curationem duntaxat incumbit. Ergo ex notis,quibus malum deprehẽditur,nonnullas ſpectari voluit,antequàm manus homini inijciatur,nonnullas poſtquã iniecta eſt.antè,præcipit,vt quâ parte caput vul-

neratum ſit,capillos intueamur:nanq; vbi vulnus ſit capitis parte imbecilliori, & capilli à telo inciſi in ipſâ plagâ cōtineantur,veriſimile eſt os nudatum eſſe, atque,vbi nudatum ſit,fuiſſe à telo violatum. id enim telum,quod capillos incidit,incidit etiam membranam,quæ ſub cute caluariā complectitur:idémque ob partis infirmitatem os lædit.Hęc,quùm oculis pateāt,intelligi poſſunt,antequàm manus homini iniȷciatur.monet autem,vt non modò intelligātur,ſed etiam prędicantur.hoc autē fieri voluit,antequàm ipſum hominē attingamus, quia non ſolùm ęgrotantibus conſulit,ſed medico etiam,cuius voluit auctoritatem maximā eſſe apud ægrotātes.Quocirca in opere de articulis,ſiqui morbi graues appareant,re vera ſint leues,imperat medico,vt hos libenter curādos ſuſcipiat,contra eos fugiat, qui grauiſſimi ſunt,&ſi nullius momenti habeantur.iubet item,vt in tempore ſummum periculum,quod impendet, denūciet. Quin & in prognoſticis ea etiam,quæ præterita eſſent,iuſſit à medico prædici,idq; non languentis,ſed ſui ipſius cauſâ. quod tandē non aliò ſpectat,quàm vt æger medico magis fidem habens,magis obſequatur,atque inde ſecundam valetudinem recipiat.Huius gloriæ videtur auidior fuiſſe Galenus,quùm tam mira Glauconi,& Siculo illi medico prædiceret.Iubet igitur hoc loco Hippocrates, vt medicus ea de vulnere capitis prædícat, quo magis admiratione dignus ſit,& propè diuinus videatur.

» POſtquam iniecta eſt,danda opera eſt, vt an os nudatum ſit,apertè intelligamus,& an in conſpectum veniat nudatum:ſpecillo enim conſiderādum eſt,vbi oculis ipſis non pateat. Quod ſi nudatum os inueniatur à telo violatū, primo malum,quod in oſſe eſt,videre oportet,dignoſceréque quantum ſit,& quam operam exigat.Requirendum præterea de homine, qualiter vulneratus fuerit,& quo modo.

Id,quod priùs dignoſci ac prædici iuſſit,nunc,vbi manus iniecta eſt,apertè intelligendum cenſet,ſcilicet,nunquid os patefactum ſit,& diſcuſſâ carne nudum appareat, ſiue ipſis oculis, ſiue, vbi id non liceat, ſpecillo nudatum eſſe ſignificetur.At quùm eiuſmodi os ſub telo interdum læſum,interdum inuiolatum appareat, de eo,quod violatum non apparet, proximè tractabit : nunc de eo,quod læſum ſe oſtendit,inquit,videndum dignoſcendúmque quantum mali ſit,& quam operam requirat,verbi cauſa,num terebra neceſſaria ſit,num ſine hac mederi liceat. At vulneratur interdum ſola cutis, oſſe neque nudato, neque læſo:interdum etiam integrâ cute os frangitur ità,vt minimè nudetur, ſed tactu valde perruptū ſentiatur,quod euenit,vbi deſidit,vel attollitur:alioquin,ſi findatur, aut collidatur,ſolùm coniecturâ percipitur. Quid ergo Hippocrates adiȷcit, ſi nudatum os videatur à telo violatum,videndum eſſe quid mali ſit,& quam operam requirat: nónne,& vbi nudatum non eſt,idē faciendum? Equidem arbitror, ſi cutis non collidatur, ſed tantùm incidatur, vbi os nō patefiat,neque etiam perrumpi, quod infrà ex ipſo Hippocrate colligitur, quùm inquit[ſub telis,quæ à latere feriunt,os minus finditur,colliditur,ac deſidit:quibuſdam enim vulneribus ità illatis,ne nudatur quidem]videtur enim velle inciſâ cute os,quòd finditur etiam nudari : nam,ſi leuior ſit ictus,qualis à latere eſt,ait, non modò non findi, ſed ne nudari quidem : quaſi dicat,ſi finderetur,nudaretur,ſed non nudatur,atque idcirco nō finditur. Huiuſmodi ergo vulnera, quùm non differant ab aliȷs,quæ in reliquo corpore ſunt, non tractantur in hoc libro,ſed in eo,qui de vlceribus eſt: hic autem Hippocrates tā-

tùm

tùm de illis agit,vbi os nudatum eſt,quemadmodum in ſequentibus demonſtrabimus. Verùm vbi integrâ cute caluaria perfringatur, nónne incidēda eſt, vt malũ appareat,& ſi opus videatur ſecari os poſſit,& dari exitus cerebri mēbranam lædentibus? Hippocrates infrà, quùm dilatandam eſſe plagam ait,vt oſſis vitium appareat,adijcit[nudato oſſe]quo videtur innuere,vbi nec os nudatum ſit,nec vulnerata cutis incidendum non eſſe.Iacobus Peruſinus Romæ celeberrimus, atque optimus noſtri ſæculi chirurgus mihi refert ſe longo vſu obſeruaſſe magis ſeruari eos,qui citra ſcalpelli operam partim leniētibus,partim ſiccantibus curantur,quàm,quibus cutis iuciditur, & os aperitur. At dum requiro quo pacto ſanies à mēbranâ cerebri detrahatur,niſi os patefiat,& ipſa mēbrana,.dúmque inſto nudati oſſis exemplũ afferēs, quod, quùm fiſſum vel colliſum eſt,neceſſariò ſecari debet,vt humor euadat,qui in mēbranâ cerebri collectus eſt,neq; ibi ſubſiſtens putreſcat,& cerebrũ afficiat.Lōgè(inquit ille) hi caſus inter ſe diſtant,quùm os apertum eſt, ſi abſq; ſectione dimittatur,humor,qui ſuper membranâ cerebri receptus eſt, à calore, quùm expirat, diſcuti non poteſt:quocirca putreſcens hominē conſumit,neque tutũ eſt citra ſectionem oſſis experiri emplaſtra,quæ, cùm caluariæ cauſâ componantur cephalica dicuntur,quãuis & hæc docētur à Cornelio Celſo, & nunc à nōnullis chirurgis adhibeantur, ſed ea medendi ratio fallàciſſima eſt. Vbi integrâ cute os perrumpitur,calor non expirat,& per ſe digerere ſaniē poteſt,& oſſa ſolidare, quod in membrorum fracturis apertè videmus:fragmenta enim,quùm nudata non ſunt,ſolidantur:vbi patefacta ſunt, nequeũt ampliùs cum alio oſſe glutinari,atque idcirco euelli debent. naturalis enim calor in nobis omnia efficit. nũquid oblitus es illius iuuenis , qui tribus abhinc annis in abdomine vulnus accepit,ità,vt telum à priori parte ad poſteriorem in altero ilium penetraret, vulnuſq; peruiũ eſſet. is quùm minùs rectè curatus fuiſſet,& plagâ iam vetuſtâ, atque oris obcalleſcentibus deiectionem alui per plagam magnâ ex parte redderet,nos ambos accerſiuit,quúmq; vereremur,ne (quod ratio dictabat) ſi plagam aperiremus,& vlcerati inteſtini oras, quas veriſimile erat iam callum contraxiſſe,ſcalpro exaſperaremus,vt vnà poſteà glutinarētur,hominē ad interitum præcipitaremus,ſatiùs iudicauimus plagam exaſperare, vt cruor inde effunderetur, tum carnē producētibus ipſam nutrire, & poſtremò cicatricem inducere,atque ità naturæ inteſtinum apertum dimittere.res autem adeò rectè proceſſit,vt ille pręter omniũ opinionem ex toto liberaretur,& nunc benè valeat : nónne vides quantam vim habeat naturalis calor, ſiue ipſa natura? hæc enim(teſte Hippocrate)morbos exoluit,& ad omnia ſufficit,quæ animali neceſſaria ſunt,hæc item,quùm valida fuerit,ſemper viam inuenit materię,quãuis craſſa ſit, debeátque per anguſta foramina penetrare. nónne fracto oſſe & callo glutinato per integram cutem ſanguis euadit ità vt lintea inficiat? quid ergo mirum eſt,ſi integrâ cute natura,quùm potentior ſit,humorem in membranâ cerebri collectum diſcutiat?hæc ille.quibus mihi perſuaſit eam omnino eſſe mentem Hippocratis,vt quùm os nudatum nō eſt, quamuis fractũ, neque aperiatur, neque ſecetur , & ſi hoc Celſi & Pauli præceptis aduerſetur. At ſi perrupto capite,neque os nudatum ſit, neque fractura intelligatur, ſed ſuperueniant febris & mala indicia, quæ infrà indicabit, id mihi ſeruandum videtur,quod ab ipſo pręcipitur,vt os ſcilicet,protinus ſecetur,& à membranâ detrahatur,etiam ſi nudatum non ſit. Quod poſtremò addit[Requirēdum præ-

tereà de homine, qualiter vulneratus fuerit, & quomodo] græcus codex habet. ὅπως καὶ τίνα τρόπον. quæ nos vertimus qualiter & quômodo: videntur autẽ idem sibi velle vtraque verba, adeò, vt abundè sit alterum duntaxat adscribere. illud tamen non prætermittemus, quod infrà, vbi de ijs tractat, quæ ab ægrotãte requiruntur, duo præcipuè indicat, ictum & telum, pro quorum varietate variè os læditur: possumus ergo alterum verbũ ad telum referre, alterum ad ictum. Quod igitur ad Hippocratis sententiam attinet, non solùm sensu inuestigari voluit mali modum, & quam operam requirat, sed ratione etiã intelligi, ex ijs, quæ æger respõdet de telo atque ictu, vt infrà demõstrabimus. Tradidit enim in libro de officinâ medici, pręceptum illud, quod ad omnium morborum cognitionem spectat: nẽpè vt intueamur sani, ne simile sit, an dissimile id, quod tractamus, atque vt hanc rem ex maximis, facillimis, & quibuscunque quomodocunque cognitis colligamus. Primò itaque considerari voluit indicia fracturæ subiecta sensui, quæ maxima sunt & cognitu facillima, deinde ea, quæ ęger respondet, quę minùs efficacia sunt & cognitu difficiliora, & mente non sensu comprehenduntur: huiusmodi sunt, quæ Galenus κατ' ἔνδειξιν vocat, id est, ex naturâ rei collecta atque indicata, quùm alia sensibus exponantur, nec ratione indigeant.

SEd, si manifestum non est, violatũ nec ne os sit, multò adhuc magis interrogandũ est nudato osse, qualiter vulneratus fuit, & quo modò. nam quod ad ossa pertinet, quæ collisa esse solent, & fissa, non tamen apparere, ex ijs, quæ homo respondet, primò eniti debemus ad cognoscendũ, teneatur ne os aliquâ tali noxâ, deinde rem citra specillum ratione & operâ explorare. specillo enim non deprehenditur, vllam ne os talem senserit noxam, violatúmque sit, an inuiolatum seruetur: sed id mali, vbi os vel ità inciditur, vt teli vestigiũ retineat, vel à suo statu recedens desidit, aut vehementer rumpitur, quæ siquis intueatur, ipsis quoque oculis comprehendet.

Vbi os, quod nudatum est, sensu violatum percipitur, interrogari offensum præcepit, vt ex his, quæ responderet, offensæ modus & curatio intelligeretur. At, quùm nudatum os inuiolatum conspicitur, multò magis requirẽdum censet, qualiter homo percussus fuerit, & quomodo. quùm non solùm mali modus & curatio, sed (quod difficilius est) ipsum quoque malũ inde intelligi debeat: hoc enim, si minus sensui exponatur, conijciendũ est, ex ijs, quæ homo refert de teli genere & grauitate ictus, & ex ijs, quæ superueniũt: nam exempli gratiâ, sub retuso telo, atque ictu graui, findi os aut collidi credibile est, si homo concidit, si sine sensu quasi dormiens iacet, si oculi obcæcãtur, æquè verisimile sit os læsum esse. Duo autem sunt inter genera fracturæ, quæ possunt sensui nõ apparere: quùm os finditur aut colliditur, quià, quùm inciditur, sic, vt in eo teli vestigium relinquatur, aut, quùm fractum desidit à naturali statu recedens (vt ipse inquit) oculis deprehenditur, eo casu excepto, quùm os ad suturam inciditur: vbi non satis constat, teli ne sedes an sutura sit, quod cõspicitur, vt ipse infrà explanabit. Ergo, vbi nudatum os lęsum non apparet, primò danda opera est ex ijs, quæ æger respondet, vt intelligamus, num collisum, fissúmve os sit: dein ratione atque operâ citra specillum rem exploremus. Causam verò, quamobrem hic specilli vsum reijciat, ipse euidenter ostendit. At, quo pacto ratione exploranda res est, postquàm collecta est, ex ijs, quæ homo respondet? nónne & hęc ad rationem pertinent, quùm sensui non subijciãtur, sed ratiocinantibus

nantibus

nantibus nobis oſſis noxam denunciẽt? Dicendum eſt,vel Hippocratem noluiſſe comprehendere ſub ijs,quæ ægrotans reſpondet,illa, quæ ſuperueniũt, ſed ſolũ requiri de homine iuſſiſſe, cuiuſmodi ictu percuſſus fuerit, & quo telo,atque inde colligi violatũ ne os ſit,deinde ratione ex his,quę ſuperueniunt, rem explorari.Idem cõfirmat Galenus in quarto de ratione curandi,cùm cauſas euidentes indicare morbum ait, vbi nec ſenſu nec ratione deprehendatur: quaſi aliud ſit per rationem inquirere morbũ,aliud per cauſas euidentes, quã-uis quę æger reſpondet,ad rationem referantur: Hippocrati tamen placuitità loqui. cum(vt Galenus teſtatur) interdum exquiſitam orationis formam contemnat.optimè autem dubitationem tollet, qui affirmabit Hippocratem imperaſſe:non vt ex ijs,quę homo reſpõdet, intelligamus læſum ne os ſit,ſed,vt, quùm id ſcire volumus:primò interrogemus hominem, & ex ijs,quæ reſpondet,dein ratione noxã æſtimemus:ſicque,quùm ait[ratione]nihil noui intelligemus præter ea , quæ æger reſpondet de telo ictu & ijs, quæ ſuperueniunt. Quid ſibi velit,quùm ait[opere]infrà demonſtrat,vbi ſcalpro & nigro medicamento impoſito deprehendi oſſis noxam conſcribit. Hinc autẽ patet cauſas euidentes atque externas, quanquàm nihil de curatione indicant : id tamen efficere,vt malum ipſum innoteſcat.

> Finditur autẽ os rimis & latentibus & conſpicuis,colliditúrque,ſic,vt colliſum non appareat.& à ſuo ſtatu recedens deſidit,vbi alter alterum de induſtriâ vulneret,magis quàm vbi inuitus: cúmque à ſuperiori loco telũ,vel iaciat,vel manu tenens percutiat (vtrunlibet eueniat) magis quàm,quùm ab æquali:magis item,quùm robuſtus imbecilliorem vulnerat.Inter eos,quibus in decidendo vulnerantur,quę iuxta os ſunt,& etiam os ipſum,quicunque à loco maximè ſublimi ſuper duriſſimum quidpiam, & valde hebes cadit, periclitatur,ne ſibi os findatur,collidatur,aut à ſuo ſtatu recedens deſidat. ei verò,qui à loco æquali ſuper quidpiã mollius decidit, os eiuſmodi noxas,vel nullo modo,vel certè minùs ſentit.E telis autẽ,quę ſuper caput cadentia vulnerant,quæ iuxta os ſunt,atq; etiam os ipſum,quod à loco maximè ſublimi & minimè æquali incidit,quódque grauiſſimum,hebes admodum,& duriſſimum eſt,hoc findere os & collidere poteſt . at minimè,quod ab æquali loco, minimè quod leue,minimè item,quod acutum & molle. Præcipuè autem periclitatur os, ne his modis lædatur,quùm ita vulneratur,vt è regione ad lineam telo occurrat, ſiue hoc manu teneatur,ſiue iaciatur,ſiue quid ſuper os incidat,ſiue homo ipſe cadens vulneretur,ſeu quomodocunque percutiatur,oſſe è regione ad lineã telo ipſi occurrente.Sub telis verò,quæ à latere feriunt,os minus finditur, colliditur,ac deſidit.quamuis nudetur:quibuſdam enim vulneribus ità illatis,ne nudatur quidem.

Quùm os & findi & collidi poſſit,ità,vt malum non appareat, cúmque id intelligi dixerit ex ijs, quæ homo reſpondet, iamiam perſequitur, quo pacto hæc latentem oſſis offenſam denuncient. Ea quæ æger reſpondet,ſemotis ijs, quæ ſuperueniunt,vel ad ictũ referuntur,vel ad telum: hæc autem pro ſuâ varietate variè os lædunt,ſicut & cæteras partes,quæ vel ſecantur, vel colliduntur, vel abrumpuntur. Secant (Galeno auctore in quinto de ratione curandi) tela,quæ acuta ſunt:collidunt,quæ grauia duráque: abrumpunt omnia, quùm vehemens ictus fuerit:idem facit caſus ab alto,vel graue quidpiam durúmque incidens.omnia hęc ab Hippocrate accepta ſunt,& ab oſſe ad alias partes trãſ-

lata. Propoſita igitur oratio vniuerſa ad ictum pertinet, & ad ea, quę vulnerāt alterutro modo, ſcilicet, ſiue ſuper caput incidentia, ſiue quòd homo ſuper ipſa cadat, quæ nūc propriè non comprehendit nomine teli: tela enim videtur vocare, quibus alter alterum vulnerat, quæ proximè exponet. Indicat igitur cuiuſmodi ictu findatur os & collidatur, ſic, vt malum non appareat. at, quùm idem ictus poſſit & findere os & collidere, ſic, vt malum in aperto ſit, & prætereà ità perrumpere, vt à ſuo ſtatu recedens deſidat, non modò tractat de latentibus noxis, quarum gratiâ de ictu loquitur, ſed de alijs, quę ſub eodem ictu conſuerunt euenire. Ictum igitur triplicem proponit, quùm alter alterum vulnerat, quùm homo ipſe cadit, quùm aliquid ſuper caput incidit. Commune eſt omnium os findere, collidere, & ità perrumpere, vt deſidat, quùm ictus, à loco ſublimi fuerit, ſiue ille, qui vulnus infert, ſiue homo, qui decidit, ſiue id, quod ſuper caput cadit ſuperiori loco maneat, magis quàm cū æquali, atque itē cum os eregione ad lineam telo occurrat, ſeu illi, quo quis ab altero vulneretur, ſeu illi, quod ſuper caput cadit, ſeu illi ſuper quod homo cadit, magis quàm cùm à latere. Propriè autem, quùm alter alterum vulnerat, ſiue telum manu teneat, ſiue iaciat, os finditur, colliditur & deſidit: ſi de induſtriâ, magis quàm ſi imprudenter, vulnus inferat: ac ſi robuſtus infirmiorem, magis quàm ſi infirmus validiorem percutiat. Proprium item eius ictus, quùm homo cadit, eſt collidere os & findere, atque ità perrumpere, vt deſidat, quùm ſuper duriſſimū quidpiam & hebes cadit: nam vbi ſuper rem mollem decidit, vel nullo modo hæc ſentit, vel certè quàm minimum. At ſi ictus ex eo genere fuerit, quùm quid ſuper caput cadit, propriè, quod grauiſſimum duriſſimúmque eſt, & admodum hebes, maximè ſolet eiuſmodi noxas afferre: minimè autem, quod leue, acutū, & molle. Quanquàm, quod ſuper caput cadit, videtur habere eandem conditionem, atque id, ſuper quod homo decidit, ſcilicet, vt ſit hebes & durum: adijcit tamen grauiſſimum in eo, quod ſuper caput incidit. atque hæc poſſunt referri ad telum, quamuis (vt diximus) non dicatur telū, niſi quo alter ab altero vulneratur. Addit in fine [ſiue quomodocunque vulneretur] quaſi præter tria genera ictus aliud reperiatur, quod tamen difficile eſt mente cōcipere, niſi forte ſi dicas, vbi homo cadit ab alio impulſus, aliud eſſe genus, quàm, quùm per ſe cadit. quod tamen (vt opinor) ſecus habet: idem enim videtur genus ictus, ſiue homo per ſe cadat, ſiue ab altero cogatur: quocirca illud potiùs ſentiendū videtur, quod Hippocrates hoc adiecerit, vt omnem tollat difficultatē ac dubitationem eorum, qui velint alia eſſe ictus genera. Tale quid videmus in libro de officinâ medici, vbi de ſenſibus & mente loquutus ſubijcit [Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus intelligi poſſunt] quaſi aliæ præter has potentiæ ſint, quibus cognoſcimus, quùm tamen nullæ ſint.

» EX telis autem id potiſſimum os findit rimis & latentibus & cōſpicuis, col-
» lidit, & ità perrumpit, vt deſidat, quod teres eſt, orbiculatum, planum, re-
» tuſum, graue, & durum: idem quoque carnem collidit, maturat & lacerat. vul-
» nera prætereà ſub huiuſmodi telis à lateribus, & in orbem caua fiunt, purulen-
» ta magis, atque humida, & longiori tempore purgantur. Neceſſe enim eſt col-
» liſam carnem detritámque in pus verſam tabeſcere. tela verò oblōga ad mul-
» tam partem tenuia, acuta & leuia, carnem ità incidunt, & os ſimiliter, vt per
» totum penetrent, magis q̃ collidant. telum autem ſic incidens in oſſe relinquit
» ſedem, eiuſmodi autē noxa & ſedes idem eſt. Verùm hæc tela non admodum
os collidunt,

» os collidunt, aut findunt, aut ità perrumpunt, vt à ſuo ſtatu recedens de- » ſidat.

Quæcunque ad ictum pertinent, latè indicauit, reſtabat telum, quo, ſcilicet, alter alterum vulnerat, de quo nunc agit. Ponit autem duo genera teli: vnum, quod collidit, findit, & ità os perrumpit, vt deſidat: alterum, quod incidit: ſunt autem vniuſcuiuſque generis ſpecies complures, quas, vt viâ cum ratione colligamus, ſcire conuenit duo potiſſimum in telis ab Hippocrate conſiderari, pondus & figuram: nam durities, quam tribuit priori generi telorum, eſt communis etiam alterius: nequit enim incidere, quod molle eſt. Quod igitur ad pondus ſpectat, telum aliud graue eſt, aliud leue: quod graue eſt, ſub priori genere eſt, quod leue, ſub altero. At figura, eius, ſcilicet partis, quâ ferit, vel inſignis latitudinis eſt, vel nullam ferè latitudinem habet. id telum, quod latum eſt, ad genus priùs poſitum refertur, reliquum ad alterum. Porrò, quod latum eſt, vel teres eſt, vel orbiculatum, vel planum: ferè enim ad hæc tria pertinent alia omnia: hæc autem qualiacunque ſint, retuſa eſſe neceſſe eſt. Quod inſigni latitudine caret, oblongum eſt, vt, quod cæſim ferit, vel ad multam partem tenue, vt quod punctim: hæc autem ſiue ob aciem, ſiue ob mucronem neceſſariò ſunt acuta. Acuto telo carnem & os incidi, retuſo collidi ſenſui apparet, quam rem Hippocrates, non ſolùm hîc, ſed in opere de vlceribus apertè demonſtrauit. Vt ſummatim igitur rem omnem habeamus, telum graue ac retuſum, ſiue orbiculatum, ſiue teres, ſiue planum, collidit os, findit, & ità perrumpit, vt deſidat: oblõgum, vel ad multam partem tenue incidit, & hoc acutum eſt ac leue. nam quod graue eſt, non modò incidere ſolet, ſed etiam collidere. atque hoc pacto licet ex teli ſpecie, cuiuſmodi fractura ſit, inueſtigare, quod fuit Hippocratis propoſitum. Mutuatur autem vocabulum ἀρτίστομα, quod nos [planum] vertimus: ἄρτι enim (vt Galenus docuit) idem ſibi videtur, quod ἀπάρτι: ἀπάρτι autem integre ſignificat, vt patet ex libro de articulis, quâ de naſo, & ex eo præcepto Hippocratis, vbi ait, [Quæ iudicantur, & iudicata ſunt integre,] & quæ ſequuntur. verbum enim integre vel perfectè, ab Hippocrate dicitur ἀπάρτι. Porrò ei, quod integrum eſt, & perfectum, nihil deficit, tale eſt planum telum, quùm æqualiter procedat, nec quidquam habeat, quod cæteras partes ſuperet, quibus aliquid deeſſe videatur: vel, ſi magis placet, dicemus ἄρτιον græcè ſignificare æquale, ſicque eadem erit ſententia, vt, ſcilicet, telum ἀρτίστομα ſit, quod æqualitatem habet, quod ſpiculis caret, quod tandem planum eſt: nam στόμα, quod os ſignificat, eatenus ad telum quatenus ad plagam refertur, cùm quale telum ſit, tale oporteat eſſe os plagæ: telum æquale, æquale item plagæ os efficit. Quod autem voluit, ſub quo telo os violatur, carnem quoque vulnerari manifeſtum eſt, quùm telum primò carni occurrat, deinde oſſi: quare in libro quoque de fracturis tradidit, non admodum os frangi, niſi caro quoque vulneretur. Eius verò, quod ſubdit [à telis, quæ carnem lacerant, collidunt, & maturant, neceſſe eſt vulnera fieri caua, purulenta atque humida, & diuturniori tempore purgari,] ipſemet rationem ſubijcit, quùm inquit, neceſſe eſt colliſam laceratámque carnem in pus verſam tabeſcere: nam, vbi caro, quæ ad plagam eſt, in pus verti debeat ac tabeſcere, vlcera primò caua erunt, vel in orbem, vel à lateribus, pro ſpecie teli, quod carnem à lateribus, vel in orbem detriuit, quâ abſumptâ vlcus cauum redditur, eadem de cauſâ

etiam purulenta fient & humida, quùm caro in pus conuertatur, quod humidum vlcus efficit: adde, quod ea, quæ ſuperant ex ſanguine, qui verti in carnem debet, vlcus humidum ſimiliter & ſordidum reddunt, eadémque diuturniori tempore purgantur, quùm non priùs ex toto pura ſe oſtendant, quàm caro colliſa penitus tabeſcat, quod tempore accidit. hoc autem latiùs tractauit in opere de vlceribus, vbi oſtendit, quæ vulnera protinus glutinari poſſint: quæ pus mouentibus egeant, quibus annumerat, quæ carnem colliſam detritámque habent: huiuſmodi enim caro, præterquàm, quòd ità affecta eſt, vt reſtitui non poſſit: ſanguinem etiam continet, è venis fuſum, quùm ſub ictu, venulæ, quæ per ipſam diſcurrunt, abrumpantur: ſanguis autem, qui extra venas eſt, corrumpitur, ſimúlque caro, quâ continetur, neceſſe eſt corrumpatur. quod tamen ſine vulnere colliſum eſt, medicamentis reſtituitur, quùm calor in vnum magis coactus potentior ſit, & medicamenta efficiendi ſocia habeat, vt in ſequentibus patebit. Cætera in hac oratione clara ſunt. id tantùm animaduertere oportet, quod poſtremò poſuit de teli genere, quod incidit, inquit igitur [ſub eiuſmodi telis non admodum collidi os, aut findi] non tamen negat id euenire poſſe, quandoquidem euenit (vt ipſe infrà demonſtrabit) ait enim de plagâ ad ſuturas factâ, ob loci infirmitatem interdũ euenire: vt, quùm inciditur os, etiam findatur. Sed rarò incidit, quod ſibi voluit, quùm ait [non admodum].

„ OMnia vero hæc, præter id, quod in oſſe oculis comprehẽditur, requirenda ſunt: grauioris enim, vel leuioris plagę indicia ſunt: ad hæc ſi offenſus ſine ſenſu, quaſi dormiens iacuerit, ſi oculi obcæcati fuerint, ſi vertigo ipſum occupauerit, ſi conciderit.

Cum in oſſe nudato nullum apparet malum, interrogari hominẽ iuſſit cuiuſmodi telo atque ictu vulneratus fuerit, vt inde intelligerentur fracturæ illæ, quæ, quamuis lateant, interdum os tenent. Hæc igitur omnia, ſcilicet, quę ſpectant ad ictum ac telum, grauioris plagæ, vel leuioris notæ ſunt, quibus ſubijcit ea, quæ vulnerato homini ſuperueniunt: ſolet enim ſine ſenſu quaſi dormiens iacere, vertigine prehendi, cõcidere, ſolent oculi obcæcari. Hæc vbi non ſint, leuius malũ indicant: vbi ſint, grauioris noxæ faciũt opinionem: quæ fuit mens Hippocratis, quùm inquit [ad hæc ſi offenſus ſine ſenſu quaſi dormiens iacuerit, & quæ ſequuntur]. Inter hæc indicia, quæ ſuperuenire ait, grauiſſimum eſt, quùm homo ſine ſenſu quaſi dormiẽs iacuerit, quod ipſe dicit καρωθῆ: nobis enim placuit ſequi interpretationẽ Cornelij Celſi, quę Galeni ſententijs maximè cõſentanea eſt: in primo enim libro prædictionũ, quùm exponit κάρος vocabulum vſurpatum ab Hippocrate, nihil aliud ſignificare ait, quàm inexpugnabilem dormiendi neceſſitatem. Alibi item ſępiùs ſcribit, quùm κάρος eſt, nec moueri hominem, nec ſentire, non ſecus atque vbi dormit. Eiuſmodi ſtuporem Hippocrates alio loco etiã multis indicijs annumerauit: eſt enim manifeſtum indicium cerebri violati. Reliqua indicia, quùm oculi obcæcantur, quùm vertigo hominem occupat, quùm concidit, ad inordinatum motũ humorum in cerebro tanquàm ad cauſam referuntur: vnum tamen leuius eſt, alterum grauius. Primò enim eſt σκότος, hoc eſt, obcæcantur oculi (vt inquit Celſus) tenebris ſuffuſi: deinde ſequitur vertigo, poſteà homo concidit, quùm res intenditur. Sed hic vomitum præterijt, quem poſuit in illis ſententijs, quos aphoriſmos vocauit: nam vomitus bilioſus ſuper hæc indicia, vel cerebri, vel eius mẽbranę

eius membranæ offenſam ob ictus grauitatem ſignificat.

AT vbi os à telo nudetur plagâ ad ſuturas exiſtente, difficile eſt aſſerere de teli ſede, relictum ne ſit eius veſtigiũ in oſſe, vbi id in ipſâ ſuturâ accidat, quod in alio oſſe manifeſtũ eſt: ſutura enim vnà cum ipſo conſpicitur, reliquo oſſe aſperior: neque cõſtat, teli ne ſedes ſit, an ſutura, niſi ſedes latè admodum pateat. adijcitur etiam ſedi rima, plærunque, vbi ſedes ipſis ſuturis accidit, cúmque os finditur, fiſſum affirmare difficilius eſt: propterea, quòd rima ſi accidit, plærunq; ſuturas occupet. promptè enim hâc parte os finditur & reſoluitur, eo quòd naturâ tenuius ſit, ac magis rarum, quodq; ſutura facilè findatur, ac reſoluatur. alia verò oſſa, quibus ſutura continetur, non finduntur, quoniam hac firmiora ſunt. At rima ad ſuturam, ſuturæ quoq; reſolutio eſt, quam non facile eſt aſſerere: neque, vbi à teli ſede in ſuturâ proficiſcatur, cùm finditur & reſoluitur: neque vbi ſutura finditur & reſoluitur, proptereà, ꝙ os & caro collidatur. Verùm difficilius adhuc eſt aſſerere, num fiſſum os ſit proptereà, quod colliſum. quandoquidem ſuturæ, quæ rimæ ſpeciem referunt, & reliquo oſſe aſperiores ſunt, medici animum atque oculos fallunt, niſi os vehementer reſoluatur, atq; incidatur, vt telum per totum penetret: huiuſmodi enim malum & ſedes idem eſt. Oportet autem, ſi vulnus ad ſuturas fuerit, & telum oſſi inſederit, diligenter animum aduertere, vt inueſtigemus, quâ noxâ os teneatur, quùm à ſimili telo eiuſdémque magnitudinis, aut etiam minori, ictu æquè graui, vel etiam leuiori, multò magis homo lædatur, ſi telum ſuturas attingit, quàm ſi alias partes.

Fracturæ ſpecies, quę nudato oſſe latent, duas poſuit, fiſſum & colliſum, indicans quâ viâ deprehēdi debeant, nunc tertiam addit nempè ſedem, quæ nudato oſſe (vt inquit) interdum non apparet, nimirum, vbi in ſuturis ſit, quamuis in alio oſſe manifeſta eſſet: ſuprà enim dixit oculis patere, quùm os inciditur, ſic, vt appareat, quâ telum inſederit: nunc autem ſutura obſtat, cur non appareat: non enim patet id, quod conſpicitur, teli ne ſedes ſit an ſutura, niſi vbi ſedes magna fuerit: cum ſede enim teli vnà ſuturam intuemur, reliquo oſſe aſperiorem. At quùm ſuturæ mentionem faciat, & accidat, vt rima in ipſâ ſuturâ fiat: difficilius adhuc putat diiudicatu, rima ne ſit an ſutura: quùm hęc aſperitatem habeat, & rimæ ſpeciem reprçſentet. Finditur autem ſutura, vel quùm inciditur, vel, quùm colliditur: quùm inciditur, quià non vna tantùm ſuturæ pars inciditur, ſed alia plærunque finditur & reſoluitur, hoc eſt, diuiditur & dehiſcit, tum quià os ibi infirmius eſt, tum quià ſutura paruo negocio finditur & reſoluitur. quamuis autem non ſoleat, ſub eodem telo ictúque findi os atque reſolui, quùm ſuprà demonſtratum ſit alio ictu ac telo os findi, alio incidi, id tamen poteſt ob loci naturam accidere, quemadmodum nũc ob ſuturã: quod patet cum aliud os, quod iuxtà eſt, integrum ſeruetur: Iam verò, quùm colliditur, facilè ſuturã findi & reſolui nemo dubitat. Ergo in eiuſmodi caſibus medici, non ſolùm aſpectu, ſed mēte etiam falluntur, niſi, ſi teli ſedes ac rima amplior fuerit. quare monet vt diligenter animaduertant: non enim ſatis eſt telum atque ictũ ſpectaſſe: ſæpè enim ictus mitior ac telum leuius, quàm vt aliud os læderet, ſuturis eiuſmodi noxas infert: atque idcirco ſpectare quoque ſedis naturam debemus, vt intelligamus, teneatur ne os aliquâ ex illis fracturis, quas deprehendi magno negocio teſtatur.

HOrum quoque magna pars sectionem postulat: secare autem ipsas suturas non expedit,sed ab illis recedere,atq;,vbi sectio necessaria sit, proximum os secare.De curatione vulnerum capitis,deque ratione,quâ deprehendi debeant mala ossis,quæ non apparent, itâ sentimus.

In superioribus,quùm tractauit de sectione ad fracturas adhibēdâ,dixit rimas tam latentes,q̃ manifestas,& sedem interdum sectionem requirere: quod nunc etiá repetit:idcirco,quià de illis noxis propriè loquitur, quatenus suturæ accidunt. Quod igitur ad sectionẽ pertinet, nihil mouēdum est ex ijs,quæ suprà dicta sunt,tantũ sutura relinquenda est sine sectione,& proximũ os secandum,eius rei causa manifesta est.diximus enim per suturas & venas trãsire,& ligamenta,quę ferro attingi malũ est.suprà quoq; suturas posuit imbecilliores ad resistendũ,quamobrẽ periculosè etiá secantur:facilè enim serra ad cerebrũ penetraret. Quid quòd sectâ suturâ, cũ callus increſceret expiratio prohiberetur? Sed cùm de parte tractemus,quæ secari non debet,operæprecium videtur adducere,quà potissimũ os secãdum sit.Scire autem conuenit, cùm os secetur, vt detur exitus intus lædentibus,vbi liceat perpetuò eâ parte secandũ esse, quâ decliuius est:sed hoc interdũ prohibent,vel suturę quas Hippocrates edicit,ne attingãtur, vel crassitudo ossis,quod, cùm nõ nisi magno negocio discutiatur, efficit,vt cerebrũ agitetur,vel nerui,qui inde oriũtur,vbi secandũ sit. Quocirca Galenus,vbi eum curauit,cui fractum os inter frontem & verticẽ erat, sic,vt fractura etiá ad os temporis pertineret,non tẽporis os,quod decliuius erat,sed, quod inter frõtem & verticẽ est,excidit.His aduersantur,quæ Hippocrates in fine libri recenset,vbi in excidendo osse,quâ crassissimum est,ferramentũ imprimit:quá ambiguitatẽ suo loco diluemus. Hęc inseruisse voluimus,vt(quod polliciti sumus)quæ ab Hippocrate prætermittuntur, aliundè petita suo loco adijciamus. Sed iamiam verborum ipsius expositionem aggrediamur.inquit igitur[Horũ magna pars sectionẽ postulat]posuerat sedẽ,& rimam duplicem prouenientẽ,scilicet,ex eo,quod os incisum est,vel ex eo,quod collisũ. duo posteriora sectionem postulant,quod in superioribus etiá ostendit.id,quod priùs posuit,scilicet,sedes,quùm os inciditur dũtaxat, secari non debet. atq; hoc similiter in prioribus dictum est. Quod postremò addit[de curatione vulnerum capitis,& quæ sequuntur]pertinere videtur ad superiora,quùm & de sectione tractauerit,& de indicijs,quibus latentes fracturæ deprehenduntur:aptiùs tamen ad sequentia refertur,ad quam rem facit etiam modus loquendi,& quod infrà addit de curatione vlceris , déque viâ deprehendendi latentes fracturas, per scalprum & atramentum.

VLcus in capite neq; vino,neq; aliâ re madefacere oportet, aut certè quàm minimum.

Ad curationẽ aggreditur vlcerũ capitis,non quidem omniũ,sed solũmodò eorũ in quibus os nudatũ est:horũ enim curatio ab eâ differt,quá exigũt vlcera aliarum corporis partiũ.nam (Galeno auctore in commẽtarijs in librum de articulis) Hippocrates ficciorẽ curationẽ tradit in libro de vulneribus capitis, q̃ in eo,qui de vlceribus est:ea verò vlcera capitis,quę vsq; ad os nõ penetrant, sub ijsdẽ pręsidijs,atq; aliarũ partium sanescunt:colligitur enim ex eodẽ Galeno in sexto de cõpositione medicamentorũ generatim ad morbos pertinentium,ficciora medicamenta vulnerato capiti eatenus idonea esse, quatenus os apertum est:quoniàm capitis vlcera,vbi os nudatũ non est,nihil proprium requirunt,

quirunt,magis q̃ in aliâ corporis parte,vbi ſemper ſpectanda eſt natura affectę ſedis:quocirca in opere de vlceribus cõprehenduntur. Ergo ſolummodò eum caſum exequitur in vniuerſo hoc opere,vbi os nudatum eſt,cuius hic ſæpenumero mentionẽ facit:nãq;,vbi intueri nos voluit, quid mali os ſenſerit, & quã opem requirat,adiecit[nudato oſſe] in ſequentibus item nudato oſſe interrogandum inquit hominẽ eſſe,qualiter vulneratus fuerit:ſimiliter,quùm fracturam,quæ ad ſuturas eſt, cognitu difficilẽ ponit, & quùm incidi plagam iubet, vt malum oſſis appareat[nudato oſſe]adiungit.Illud tamen animaduertẽdum eſt,ꝙ ſi telum membranam attigerit, quæ ſub cute caluariam tegit, eadẽ ratio eſt,atque,vbi os nudatũ eſt. quùm propter dolorem incidenda tũc membrana ſit,quo facto os nudatum relinquitur,vt Galenus docuit ſecundo de compoſitione medicamentorũ ſigillatim ad morbos attinentium . Inquit igitur[vlcera capitis madefacere non oportet]Madefaciẽtia non modò in vlceribus capitis, ſed in alijs omnibus vitanda ſunt, quùm non priùs quàm ſiccetur, vlcus ad ſanitatem perducatur,quoniã(vt docuit in libro de vlceribus)id,quod ſanũ eſt, ad ſiccum accedit,& ſiccũ ſano magis ſimile eſt.Sed,quid eſt,ꝙ ibi vinũ accipit,quamuis alia madefacientia repudiet: hîc vino etiam interdicit? nónne & capiti vulnerato vinum ad repellendum, vel ad glutinandum aptatur æquè ac cæteris partibus?Profectò nihil abſolutè reſpõderi poſſe exiſtimo,niſi diſtinguatur,cum vulnere ne os apertũ ſit, an mẽbrana inuiolata tegatur. vulnerato enim capite, vbi os nudatũ non ſit,eadẽ medẽdi ratio idonea eſt,atque in alijs partibus:nam ſeu vino,ſeu alijs medicamẽtis vulnus glutinandũ,ac(ſicut Galeno placuit,qua de dolore capitis ex ictu) vbi opus ſit oræ fibulâ inter ſe iungendę.quod ſi cauum ſit,carnẽ producẽtibus nutriendũ eſt,deinde ad cicatricem perducendum:caro colliſa in pus vertenda:vbi ſine vlcere collidatur,primò repellentia & digerentia,dein tantùm digerentia admouenda ſunt:quùm timetur inflãmatio,repellẽdum eſt vel vino, vel alio eiuſdẽ facultatis medicamento: & in ſummâ nullũ diſcrimen eſt in curãdo hoc vlcere,atq; eo,quod in alijs partibus corporis incidit.Contrà,ſi os nudatum ſit,aliud conſiliũ eſt,q̃ in alijs vlceribus,& idcirco vino interdicit, quod in libro de vlceribus probauerat: ſimul autem à vino cauens,indicat nõ eſſe in vlcere capitis oſſe nudato id propoſitũ,quod in alijs.Duabus autẽ de cauſis pręcipuè conſtat vinũ ad vlcera pertinere,& quia glutinat,& quia repellit, neutrũ opus eſt in vlcere capitis oſſe nudato.ſiquidẽ glutinatio deſperatur,quùm contractâ mẽbranâ,quæ caluariam tegit,oræ vehemẽter inter ſe recedũt,vt monet Galenus, cùm eã Hippocratis ſentẽtiam explanat,vbi ait[cùm præciſum fuerit os,aut cartilago,vel neruus,& quæ ſequũtur].Ergo cùm glutinari plaga nequeat,nõ opus eſt vino, ſed medicamẽto,quod carnẽ producat.hoc,ſi os nudatũ eſt (Galeno auctore) ſiccius eſſe debet,& magis detergere, quàm,vbi patefactũ non eſt, quùm non modò ſiccare,ſicut in alijs vlceribus, & detergere carnem oporteat, ſed quicquid in oſſe pingue eſt detrahere, vt caro quæ increſcit,hærere illi poſſit. Veteres ea medicamenta excogitarunt, quæ, quùm ferè fracto oſſe ſuperdantur, catagmatica dicuntur:iſtiuſmodi eſt emplaſtrum nigrum ſub Ariſtâ auctore, & id,quod ad Moſchionem refertur. Inter hæc, quæ robuſtiora ſunt, à capite cephalica nuncupantur, quamuis non tantùm capiti, ſed alijs etiamnum partibus aptentur: eius generis ſunt,Iſis emplaſtrum,viride cephalicum, & quod Deileontem auctorem habet . Hæc igitur medicamenta tam cephalica, quàm

catagmatica carnem producunt, & vbi os nudatum non eſt, neceſſe eſt ex aliquo liquore vel cerato diluantur, quùm vehementiora ſint: oſſe autem nudato per ſe carnem alunt, ídque non modò in capite, ſed in alijs quoque corporis partibus. Inter cephalica quædam arida ſunt, atque hæc maximè probantur à Galeno, quùm nudato oſſe medicamenta vitet, quæ illini poſſunt, & linamentis excipi. Componuntur autem arida cephalica ex thure, iride, ariſtolochiâ, panace, farinâ erui, quanquàm hæc carnem communiter in vlceribus producant: variè tamen mixta (vt Galenus tradit) varia præſtant: nam, vbi ſicciora adhibeantur, cephalica erunt, & nudato oſſe carnem producent: vbi in eâ mixturâ ſuperent minùs ſicca, ad alia vlcera pertinebunt. In aridis itaque cephalicis à principio ad finem perſeuerabimus: ea enim eſt optima curatio vlcerum capitis oſſe nudato, vbi ſcilicet, caro non ſit colliſa: alioquin in pus vertenda eſſet, donec tabeſceret, quemadmodum ipſe in ſequentibus demonſtrabit, deinde cephalica conuenirẽt. Reſtat altera cauſa ob quam in vlceribus vinum adhiberi ſolet, ea eſt, vbi inflammatio timetur, vt repellamus: tunc enim vinum nigrum auſterum commodiſſimè perfunditur. hoc etiam Galenus perfundebat grauia gladiatorum vlcera. quin & in alijs quoque membris cùm fracturæ oſſis, carnis quoque vulnus acceſſit, Hippocrates eiuſmodi vinũ maximè probauit. In vulnere capitis nõ æquè timetur inflammatio, atque in alijs membris, & idcirco id remedium non conuenit, quo inflammatio admodum reprimitur: conſtat autem non ità patere caput inflammationi, ſicut alias partes. quùm (vt infrà oſtendet) non contineatur, quaſi pars inferior à ſuperioribus, vnde copioſè materiã recipiat. adde quòd in partibus, quibus præter vlcus accedit etiam fractura, & os nudatur, quùm neceſſariò collidantur, maius periculum eſt, ne inflammẽtur, quàm in capite, vbi incidi & nudari os poteſt, etiam ſi caro minimè collidatur: quare minùs dolet, ac minus inflammationi exponitur. vino ergo vti non expedit, vt inflammationem repellat. Atque hęc potiſſima cauſa eſt, cur Hippocrates in vulneribus capitis vinum reijciat: nam & vinculum & cataplaſma, quæ proximè repudiabit, non aliâ ratione inutilia ſunt, niſi quià inflãmationis ſuſpicio non eſt. Vinum tamen, vbi aliquantiſper inflãmatio nos terreret, non eſſet ex toto vitandũ, id, quod puto Hippocratem voluiſſe, quùm inquit [aut certè q̃ minimum]. Ergo vlcus in capite, cùm neque agglutinare expediat, neque repellentibus ab inflãmatione defendi, vinũ non exigit: nam, quãuis ſiccandi vim habeat, tactu tamen humidũ eſt, & principio madefacit, quę res capiti infeſtiſſima eſt, quod imprimis ſiccãtia poſtulat, qualia ſunt cephalica. Huc accedit, quòd vinũ auſterum nigrum (de hoc enim loquitur) refrigerandi vim habet, quæ (teſte Hippocrate) vlcera non mediocriter lędit, idq́ue magis, cùm os nudatum eſt. maximè autem in capite, quod non ſolùm facultate, ſed tactu etiam frigidis medicamentis offenditur, ità, vt periculum inſtet, ne refrigerato cerebro neruorum diſtentio oriatur. Ex his patet, quàm miſerè ægrotantes occidãt, qui non ſolùm alijs vulneribus, ſed illis etiã, quæ in capite ſunt, medentur linteis ex aquâ frigidâ madefactis: nam ſi vinum incommodum eſt, quãto magis aqua? Verùm multos adducunt hâc medicinâ reſtitutos, neque verentur aſſerere id non aquæ potentiâ, ſed miraculo proficiſci, cùm ſacris quibuſdã verbis prolatis aqua propè diuina reddatur, & id efficiat, quod per ſe minimè poſſet. Quæ ſuperſtitioſa religio eodem modo refelli poteſt, quo refelluntur, qui ſcorpionem volebant carminibus & ſaliuâ necari.

cari. nam,si vtrunque seorsum experiamur,idem præstare aquam per se,quod prolatis verbis inueniemus. Igitur,vt nugis omissis atque ineptijs rei naturam persequamur,frigida aqua nō aliter in vlceribus proficit,q̃ in frigidis morbis, in quibus, si hominem non ita calidum nacta sit, calorem extinguit, & ipsum interimit: si abundè calidum, quùm calor frigus refugiat, & in vnum coactus potētior reddatur,morbum exoluit.quod placuit Hippocrati,quùm iuuenem boni habitus æstate neruorum distentione prehēsum sanari aquâ frigidâ scribit. cunctis itaque vulneribus aqua frigida nocet:tunc autem magis innocenter adhibetur, quùm natura & corporis totius,& partis affectæ calida est, cùm affectus recens, quùm per tempestatem licet frigidis vti. quod fortasse voluit Cornelius Celsus, vbi sine peregrinis & conquisitis medicamentis solâ aquâ frigidâ curari vulnera tradidit:nāque,vbi sustineatur,vlcus purū seruat,repellendi vim habet,& naturali calore aucto sanitatē restituit. Sed,quùm os apertū est,ex toto fugienda est,non modò in capite, quod vino quoq; offenditur,sed in alijs etiam partibus. Quod verò iactant innumeros eiusmodi præsidio liberatos, vtinam æquè liceret,interemptos aspicere, atque eos,qui conualuerunt.

NEque cataplasmate,neque linamentis curare.

Capite vulnerato,quùm inflammationis periculum non sit,quemaddum non opus est vino,quod repellat, ità nec cataplasmate, quod collectam materiam concoquat, in pus vertat, & dolorem leniat. vlceri enim, cui nullus affectus iungatur, quæ molliunt & maturant, omnia aliena sunt: sub his enim diutius perseuerat,sordidum & malignum redditur:quæ proxima sunt, putrescunt. quamobrem ex toto vitari debent, ac præcipuè in capite, quod in primis siccantia exigit,& propter causas superius adductas,& ne(vt ipse subdit)purulenta caro,os quoque purulentū efficiat,quo corrupto cerebri membranam,& cerebrum ipsum corrumpi necessarium esset. eâ de causâ cataplasmata summouet, quæ ferè ad pus mouendum inflammationis causâ fiunt, atque ex calidis & humidis componuntur. cuiusmodi est,quod ex farinâ tritici vel,ordei constat, ex oleo & aquâ dilutâ. eadem quoque reijcit, in opere de vlceribus,& in eo,quod de articulis est,quâ de fracturâ auris: vbi Galenus prodidit cataplasmatis vsum resoluere & effœminare posse, non tamen siccare & detergere, quod ante omnia propositum est, quùm caro producenda sit, & inflammatio minimè timeatur. quod si aliquando doloris vel inflammationis causâ adhibeantur,vt ad vlcera frontis,& ad ea etiam,quę in reliquo capite sunt, quùm medicus scalpelli operâ vtitur, ferè componuntur ex ijs, quæ siccandi magis,quàm leniendi facultatem habent,atque idcirco non sicut cætera pus mouent duntaxat, sed non mediocriter etiam siccant & repellunt, vt in sequentibus patebit. A linamentis quoque abstinendum,quùm plærunque dentur,vt plagæ oras ad pus effundendum, vel ad os considerandū dilatent, & medicamēta excipiant,quæ,quùm μοτοῖς, id est,linamētis excipiantur,græcè ἔμμοτα dicūtur:quamuis(teste Galeno in secundo de officinâ medici) dentur etiam ad supprimendum sanguinis fluxum. In vlcere capitis,nisi alius affectus accedat, neque pus effundendum, quùm inflammatio nulla sit, neque medicamētum superinducendum, quod linamentis excipiendum sit.his tantùm, vbi sanguis supprimendus non sit, aperta plaga seruanda est ad os considerandum, vt infrà demonstrabit. sed, quùm os vel sectum iam est, vel perspectum est, & sectione non indiget, nihil vltra inducere linamenta expe-

dit, aut plagam dilatare. Consueuit autem Hippocrates, vbi cataplasma repudiat, linaméta etiam vitare (quod in loco adducto de fracturis videmus) & vbi linamento vtitur, cataplasma quoque adhibere, quod paulò infra demonstrabit: ídque eâ de causâ, quià, quùm cataplasma superdatur (vt iam dictum est) ferè pus mouetur, atque idcirco plagam seruare apertam conuenit, vt id euadat. & propterea, quùm adhibetur cataplasma, imponendum non est oris plagæ, ne puris exitum prohibeat, sed (vt alibi dixit) partibus, quę iuxta sunt. Cõtrà plęriq; ex nostri sæculi chirurgicis, non modò alijs vulneribus, sed ijs etiã, quæ in capite sunt osse nudato, siue inflammatio vel collisum ad vulnus accedat, siue nihil tale sit, sanguine suppresso perpetuo primis diebus cataplasmate vtuntur, quod vitellum oui habet, & resinam terebintinã ex rosâ diluta, neque animaduertũt eiusmodi mixturâ vlcus diutinum ac sordidũ reddi, subiectum os, vbi nudatũ est corrumpi, & effectũ præstari contrarium illi, quẽ res postulat: quùm, quæ in eâ mixturâ sunt vniuersa eius habitus sint, vt illinantur (emplastica à Galeno dicuntur) & quùm laxandi etiam vim habeant, pus mouẽt, putrefaciunt & corrumpunt. quid quod & ipsa resina ab Hippocrate in libro de articulis, vbi vlcus est, expellitur? quod si eiusmodi medicinâ vterẽtur, cùm inflammatio vel collisum vulneri adijcitur, neque ipsi vulneri (vt faciunt) sed proximis partibus ipsam imponerent, veniâ digni essent. Mitto linamenta, quibus vbique plagam infarciunt, adeò, vt ex minimâ ingentem ipsam efficiant. Quid opus est verbis? nihil ferè obseruant ex ijs, quæ Hippocrates, nõ vsu tantùm, sed ratione quoque fretus præcepit.

» AT neque adstringere etiam cõuenit capitis vlcus, nisi fuerit in fronte, aut » in parte, quæ sine pilis sit, aut ad supercilia atque oculum. vlcera enim his » locis cataplasmata magis & vincula requirunt, quàm aliâ capitis parte. Siqui» dem reliquum caput frontẽ vniuersam continet: vlcera autem vbicunque fue» rint, ob sanguinis cursum ex ijs, quæ continent, inflammantur, intuméntque.

Capitis vlcera, non modò cataplasmata, sed vincula etiam reijciũt. causam quamobrem hoc accidat, partim hâc oratione docemur, partim in libro de officinâ medici, vbi fasciarum duplicem vsum proposuit: nam aut ipsę per se aliquid efficiunt, aut efficientia nimirum medicamentum tenent. Inter ea præsidia, quæ per se fasciæ afferunt, id non postremum est, quod, quæ diducta sunt, in vnum cogũt: quamobrem vtilissimè inijciuntur, quùm amplior plaga glutinanda est: id item, quod ab inflammatione defendunt, materiam, quæ aliundè ad affectam sedem confluit reprimentes, & eam, quæ iam recepta est, expellentes. ad quem vsum excogitata est iunctura illa adeò celebris, membrorum fracturis accommodata: hæc dari in capite nequit ob eius figuram, quùm non habeat partes superiores & continẽtes, sicuti membra, brachia scilicet, & crura. Quamobrem sectio ossis necessaria fuit (quemadmodum suprà Galeno auctore demõstrauimus) vt quod in cerebri membranâ colligitur, extrahatur. Ad hæc cum patefacto osse glutinari vulnus nequeat, non opus est fasciâ, quæ diductas oras coniungat. Illæ autẽ fasciæ, quæ ad contineńda medicamenta superdantur, in capite necessarię non sunt, vbi simpliciter vulneratũ est: cum cataplasmata (vt dictum est) non conueniant. quare neutrum fasciarum genus capiti accommodatur: de eo tamen hic loquitur, quod continendi causâ inijcitur, quùm de cataplasmate & vinculo simul tractet. Inquit ergo [neque adstringere etiam conuenit capitis vlcus] in alio codice non legitur adstringere,

sed

ſed alligare, quod idem ſibi vult: ſæpè enim cõſueuit vnum pro altero mutuari. varia autem vincula ex linteis ſciſſis, vel ex faſcijs glomeratis, quæ Galenus & antiquiores ad caput in libris de faſcijs tradiderunt, ad id ferè ſpectant, vt capiti impoſita medicamenta contineant, quæ inflammationis vel colliſi cauſâ ſuperdãtur: ad quem vſum admouentur ab Hippocrate, quùm plaga in capite à chirurgico ſecatur, vt proximis verbis docebit. Igitur, vbi ſimplex vlcus ſit oſſe nudato, nec medicus debeat ſcalpello plagã dilatare, nec aliud vlceri adijciatur, vincire non oportet. Excipit autem eas partes, quæ magis inflammationi patent, huiuſmodi eſt frons, quã videtur diuidere in duas partes, in eam, quæ caret pilis, & eam quæ eſt ad ſupercilia atque oculos. vtraque autem ad frontem pertinet. quibus locis vinculum non repudiat, cùm eo teneantur medicamenta, quæ inflammationi aptantur. ipſe etiam adſcribit cauſam, cur vinculum & cataplaſma tantùm ad frontem, & non ad alias partes capitis pertineant. quoniàm (inquit) reliquum caput frontem vniuerſam cõtinet, id, quod continet, materiam tranſmittit, & inflammationem concitat in eo, quod continetur, vbicunque vlcus fuerit. in membris enim inferiora ſuperioribus continentur, & ab illis materiam recipiunt: in capite frons reſpondet inferioribus membrorum partibus, reliquum caput ſuperioribus, atque hoc frontem continet, quùm prominens ab eo dependeat, quaſi inferior pars à ſuperiori, & idcirco humores recipiat à reliquo capite tranſmiſſos. Huc accedit, quod magis carnoſa eſt, atque ideò magis inflammationi obnoxia ob materiam, quam copioſiùs admittit. Itaq; nõ alienum eſt cataplaſma, vt, quùm hæc pars inflãmatur, lenire dolorem poſſit, & ſi quid relictum in eâ fuerit digerere, aut concoquere. Rectè itaque cataplaſmatis cauſâ vinculum quoque adhibetur, quod alioquin omittendum eſſet: in libro enim de vlceribus memoriæ prodidit plagam, quæ cataplaſmate non eget, vinculum quoq; non requirere, quo, ſcilicet, medicamentum teneatur. Sed, quùm in fronte periculum inflammationis inſtet, & eâ de cauſâ detur cataplaſma & vinculum, quo teneatur, videtur etiam poſſe obuolui vinculum, quod repellat, ſicut fit in fracturis, cum vlcere: quod tamen (vt opinor) aliter ſe habet: in membris enim adeò continẽtur partes inferiores ſuperioribus, vt promptè ab illis materiam recipiant, poſſitque eadem rurſus ab inferioribus ad ſuperiora trãſmitti citra noxam: in fronte, licet contineatur à reliquo capite, & materiam inde transfuſam admittat, non licet æquè eandem repellere, ne ad cerebrum deducta graues inflammationes afferat cum periculo mortis. Quocirca Hippocrates, tametſi pręcipiat, vt cataplaſmata & vincula ad frontem adhibeãtur, quę cauerat, ne alijs vlceribus capitis imponerentur, nullam vini mentionem facit, quod ſuprà eiecerat, quùm (vt diximus) non exiſtente inflammationis ſuſpicione repellẽdum non eſſet. Comprobantur hæc per ea, quæ Galenus tradidit in quinto de ratione curandi, vbi pugnans contra ſanguinis fluxum ex naribus, non audet fronti repellentia ſuperinducere, ne cerebrum lædat, ſed auertentibus nititur. In fronte ergo, quãuis inflammationi pateat, nihil de vino loquitur, vt qui repellendum eſſe non cenſeat, ſed ſolùm cataplaſmate & lenientibus vtendum, & vinculum ſuperdandum, quo teneantur. Ex his etiam intelligere poſſumus, quantum noſtri temporis chirurgici à ratione & à præceptis Hippocratis recedãt, quùm non ſolùm in fronte, ſed in capite vniuerſo, vincula adhibent, quandoquidem & cataplaſmata (vt ſuprà demonſtrauimus) atque vbi faſciæ opportunæ ſunt ad

medicamenta continenda,eas adſtringunt, quod inflammationi maximè eſt inimicum, vt ab Hippocrate in libro de fracturis, & de officinâ medici docemur,& infrà etiam,quùm cauet,ne caro inflammetur & comprimatur: præter hæc adeò craſſas & toties obuolutas ipſas iniȷciunt,vt,vbi nulla ſit,inflammationem excitent. Sed nimis longè laberer, ſi ſingulos eorum errores in faſciãdo perſequi velim. Ad Hippocratem igitur reuertar, qui,quod in fine vertimus [inflãmantur,intuméntque] græcè ſcripſit his verbis φλεγμαίνει,καὶ ἐπανοιδίσκεται, quibus vocabulis notat inflammationem cum tumore. nam quædam inflammatio tumore caret: ſed φλεγμονὴ apud Hippocratem ſignificat inflammationem omnem, & οἴδημα ſimiliter omnem tumorem: hæc duo vocabula ſimul iuncta inflãmationem notant, eam ſcilicet,cui tumor accedit. poſſumus etiam, ſi magis placet, duo accipere per ſe, inflammationem cum materiâ, & tumorem ſine inflammatione,cuiuſcunque generis fuerit. quod tamen ait de ſanguine,priorem opinionem magis comprobat,vt vnum hæc duo vocabula exprimant, nempè inflammationem cum tumore: ſiquidem huius cauſa eſt ſanguis,de quo loquitur.

VErùm,nec quæ in fronte ſunt,per totũ tẽpus cataplaſmate nutriri debent, ſed quùm inflãmatio ac tumor ceſſat, tunc à linamẽtis vinculo & cataplaſmate adhibendis deſiſtendũ eſt.In cęteris autẽ capitis partibus,nec linamentis,nec cataplaſmate vtendũ,neq; alligãdum,niſi ſcalpelli opera neceſſaria ſit.

Si cataplaſma & vinculum inflammationis cauſâ adhibetur, iure, vbi hæc conquieſcit,nihil vltrà expedit cataplaſma inducere atque alligare.repetit autem,quod iam dictum eſt, in cæteris partibus capitis,nec cataplaſma,nec vinculum conuenire:cataplaſma quidem,quùm non ità inflammẽtur:vinculum, quùm,& eas nequeat ab inflammatione tueri, & non opus ſit cataplaſma cõtinere. Quod ſi ad plagæ ſectionem veniamus,tunc opus erit cataplaſmate, linamento,& vinculo. Non addit vinum,quià in reliquo capite ea ſummouere propoſitum eſt,quæ fronti idonea poſuit:in quâ,cùm nullam vini mentionem faciat,non neceſſe habet hìc illud expellere:ſatis enim fuit ſuprà dixiſſe vlcera capitis,neque vino etiam madefacienda eſſe. Quod verò ait[aut certè quàm minimum]accipiendum eſt in eo caſu,vbi ſit inflammationis ſuſpicio, quemadmodum,vbi medicus vtitur operâ ſcalpelli. Quando autem ſecari plaga debeat,ipſe proximis verbis ſubiȷciet: quam verò curationem admoueat, quùm cataplaſmate non vtitur,hic præteriȷt:ſed,quùm produci carnem nudato oſſe conueniat,nulla magis aptantur,quàm ſiccantia & propriè arida medicamenta,quæ ſuprà cephalica nuncupari diximus.

POſtulant autem ſcalpellum vlcera capitis ac frontis,quùm os nudatum eſt, & veriſimile ſit fuiſſe à telo violatum:ipſa verò breuiora ſunt atque anguſtiora,quàm vt perſpici patiantur,num quid mali os ſub telo ſenſerit,& cuiuſmodi ſit,& quantum:quãtum item carnis colliſum ſit: contrà etiã num os ſub telo inuiolatum ſeruetur,nihílq; læſum ſit,quidque opus in curatione ſit, tam quod ad carnis,quàm,quod ad oſſis vitium pertinet. hæc itaq; vlcera ſcalpelli vſum requirunt. Quod ſi nudato oſſe vulnera intus caua ſint,abundè incidere id cauum tranſuerſum conuenit,quâ non facilè medicamentum, quodcunque id fuerit,admittit. vlcera inſuper in orbem,atq; admodum intus caua, ſcapelli quoque operam poſtulant. orbis enim duabus lineis incidẽdus eſt in longitudinem hominis,atque vlcus longum efficiendum.

Proponit

Proponit tria genera vlcerum,quæ in fronte & capite ſcalpellum requirũt, primùm,vbi os nudatum conſpicitur,probabiléque eſt lęſum fuiſſe à telo, neque plaga hiat,quãtum ſatis eſt ad intuẽdum vitij genus, modum & curationem: in hoc enim caſu amplianda eſt. quâ ratione autem hoc agendum ſit,in ſequentibus demõſtrabit. Alterũ genus eſt,quùm vlcus intus valde cauum eſt, ità, vt latius pateat,quàm extrà, neque poſſit ea medicamenta recipere,quibus nutriendũ eſt.atque hoc ſimiliter incidi debet ſcalpello tranſuerſâ lineâ ductâ, quâ parte medicamentum non admittitur. Quod autem addit [nudato oſſe] dubitandi cauſa eſt,quùm etiam non nudato cauum vlcus aperiendum ſit. an eo hoc adiecit,quia ſolùm illa capitis vulnera hîc perſequitur,vbi os nudatum eſt? cætera enim (vt ſuprà oſtendimus) non aliam curationem poſtulant,quàm reliqua vulnera:atque idcirco ab Hippocrate omittuntur,vt,qui ſatis eſſe exiſtimet,quæ de illis tractauit in opere de vlceribus. Tertium genus ponit vlcera, quæ in orbem ſunt & caua, quæ (vt in libro quoque de vlceribus tradidit) ſecare etiam oportet,ſic,vt duæ lineę ſcapello ducantur in longitudinem hominis,altera nimirum à ſuperiori parte orbis,ab inferiori altera,quo pacto vlcus longum reddetur:eóque fiet,vt medicamẽta faciliùs admittat, & carne citiùs impleatur.plaga enim,quæ in orbem eſt,quùm non habeat angulũ, vndè caro increſcat,diuturniori tempore impletur.Sed,vtinam chirurgi nunc & in tribus propoſitis caſibus perpetuò plagã ſecarent,quod non faciunt,& in nullo alio præter hos ſcalpelli operâ vterentur, neque inconſideratè plagam ampliarent,quùm primùm ad ægrotantem accedunt,vt intueantur oſſis noxam, quæ vel ſatis patet,vel nulla eſt,quùm os nudatum non ſit.

VBi caput incidendum ſit, cæteræ partes eius tutò inciduntur, tẽpus & regio ſuperior iuxta venam,quę per tempora fertur,hic inquam locus ſcalpello attingi non debet:eum enim, qui inciſus fuerit,neruorum diſtentio prehendit: ac ſi tempus ſiniſtrum inciditur, dextrum neruorum diſtentione occupatur,ſi dextrum,nerui diſtenduntur in ſiniſtro.

Caro & cutis quâ tegitur caput,vbique tutò ſecatur, præterquàm in tẽpore & regione,quę ſuprà eſt,per quam vena procedit:nam in cæteris partibus capitis nihil eſt,quod periculoſè incidatur, per tempus & ſuperiorem regionem tendit vena grandior,cuius nunc meminit,ob quam ſuprà etiam dixit tempus eſſe imbecillius:cum vena etiam arteria ſimul fertur, quàm iuxta veterũ conſuetudinem ſub venæ nunc vocabulo complectitur. Eiuſmodi igitur vena in cauſâ eſt,cur tẽpus periculoſè vulneretur,vt ſuperiùs prodidit, vbi aliam quoque cauſam adiecit, videlicet maxillæ motum, quæ cum capite iuxta tempus committitur:illigatur enim muſculis,qui à temporibus oriũtur. quare periculum eſt,ne,vbi ea regio ſecatur,neruorum diſtentio ſuperueniat. eâdem nunc ratione mouetur,quùm edicit,ne ad tempus & regionem,quæ ſuprà eſt, ſcalpellus adhibeatur: ſiquidem neruorum diſtentio ſequeretur, violatis eâ parte muſculis,quos in opere de articulis κροταφίτας à temporibus nuncupauit. muſculi enim,qui maxillam mouent,dum os clauditur, à temporibus naſcuntur: hi ergo,ſi incidantur,neruorum diſtentionem afferunt. Vbi autẽ ſiniſtra pars ſecatur, dextra neruorum diſtentione tenetur, contrà vbi dextra, ſiniſtræ id malum accidit.nam,ſi præcidantur muſculi,qui maxillam ab vnâ parte cõnectebant, nequeunt ampliùs prohibere, quo minùs muſculi alterius partis ad ſuum initium contrahantur,quæ propriè natura eſt omnium muſculorum. hi

enim antè à maxillâ tenebantur, quæ muſculis alterius partis illigabatur, quibus præciſis, quùm non æquè contineatur, non æquè poteſt contrariæ partis muſculos continere: meritò ergo contrahũtur. Simile quid accidit, vbi maxilla ab vnâ parte prolabitur, in quo caſu eam ferri dixit verſus integram partem, quùm ab hâc muſculi contrahãtur. Multa quoque ſcribit in opere de articulis hoc modo germana eſſe, quod ad neruorum & muſculorũ extẽſionem pertinet, ità, vt, quùm vna pars læditur, cõtraria ſępè afficiatur. Attingere ergo ſcalpello tempus non cõuenit, nec regionem, quæ iuxtà eſt. quãdoquidem vulnus lethale eſt propter muſculos, qui neruis cerebro proximis cõtinentur, atq;, vbi dextra pars ſecetur, contractio apparet in ſiniſtrâ, quod (vt oſtenſum eſt) alijs quoque euenit, quæ germana ſunt in corpore.

Ergo, quùm nudati oſſis cauſâ plaga in capite ſecatur, vt appareat, læſum nec ne à telo fuerit, eatenus incidi debet, quatenus opus eſſe videbitur. oportet autem, vbi ſecatur, diducere ab oſſe carnem, quæ mẽbranæ & oſſi iuncta eſt, deinde vlcus vniuerſum linamẽtis implere, quæ in poſterum diem minimo labore ipſum apertum exhibeant. vbi autem linamenta dãtur, quamdiu adhibentur, imponendum eſt cataplaſma ex polentâ tenuiſſimâ, quę, ex aceto ſubacta incoquatur, & maximè glutinoſa fiat.

Tres cauſas poſuit, ob quas ſecari plagæ in capite debẽt. Prima eſt, quùm os nudatum eſt, vt in conſpectũ veniat, quid mali ſenſerit, & quę curatio neceſſaria ſit: altera, quùm vlcus cauum: tertia, quùm in orbem eſt. de duabus poſtremis, abundè ſuprà tractauit, nunc ad primam reuertitur, docens, quid obſeruandum ſit, dum vlcus inciditur, vt nudatum os liceat intueri. Primò igitur de modo ſectionis agit, præcipitq;, vt incidamus, quantum ſatis eſſe videatur, ad os, ſcilicet, inſpiciendum & curãdum. De ſectionis figurâ nullam mentionem facit, ex alijs tamen idoneis auctoribus colligitur ita ferè ſecandam eſſe plagã, vt tota X. literæ ſimilitudinẽ referat, ſic, vt vna ſit linea ipſius plagæ, altera, quã ſcalpello chirurgicus ducit. anteà verò radendũ caput eſſe clarius eſt, quàm vt dignum ſit, quod ab Hippocrate ſcribatur. In ſectione autem caro, quæ, cum oſſe & membranâ connectitur, ab oſſe diducenda, atque erigenda eſt: at non modò carnem, ſed & membranam, quæ caluariam tegit ab oſſe diduci debere manifeſtũ eſt, quandoquidẽ vlcus eâ de cauſâ inciditur, vt os appareat. Sed, quî fieri poteſt, vt appareat, niſi membrana quoque detrahatur? Carnis autem vocabulo Hippocrates & cutem ſignificat, & membranã, quæ os complectitur: hanc inquit oſſi iunctam eſſe, & membranæ, illi videlicet, quæ ſub caluariâ cerebrum tegit. ligamentis enim, quę per ſuturas tranſeunt (vt ſuprà dictum eſt) altera cum alterâ connectitur. hoc facto vlcus vniuerſum linamentis implendum, quæ (vt Galenus in ſecũdo de officinâ medici teſtatur) plagã facilè apertam ſeruant in poſterũ diem, præterquàm quòd ſanguinem ſiſtunt. Iam verò, dum linamenta dantur, cataplaſma ſuperinducendum eſt, vt leniat, & inflammationem arceat. in prioribus autẽ cataplaſma eiecit, quoniàm de plagâ ſimplici loquebatur, in quâ non ita erat inflãmationis ſuſpicio, nec vehemens dolor: atque idcirco carnem producentibus & cephalicis dũtaxat opus erat, quibus contraria ſunt, quæ leniendi vim habent: nunc agit de eâ, quã medicus facit, cui, quùm os nudetur cute & membranâ detractâ, ſuperuenire dolor & inflammatio ſolet, atq; ideo cataplaſma neceſſarium eſt, quod leniat, & inflammationem coerceat. Illud autem animaduertendum eſt, quod in vlceribus curantis

rantis consilium dirigi adeò ad siccandum voluit, vt etiam, vbi inflammationis causâ lenire expedit, siccantia admisceat, quod in libro de vlceribus clarè conspicitur, quùm ad vlcerata simul & collisa, verbasci folijs vtitur: id, quod nunc multò magis in capite obseruat, cùm cataplasma imponat, quod farinam habet hordei tosti ex aceto subactam atq; incoctam, sic, vt maximè glutinosa reddatur: hæc enim farina siccandi facultatem habet, acetum siccãdi simul & refrigerandi: rectè autem adhibetur (vt tradit Galenus secundo de cõpositione medicamentorum sigillatim ad particulas attinentium) cùm cerebri membrana dolet, sed patefacta non est, cũ rosâ lenire volumus, vt eius vis per os penetret, acetum admiscemus, atque istiusmodi mixturam inter frontem & verticem damus, vtiliter etiam adijcitur medicamentis, quæ plagæ oris in capite superinducũtur, nisi grauis inflammatio vrgeat, aut dolor intolerabilis. reprimere enim valenter potest, & nullam leniẽdi vim habet. in hoc casu, cùm protinus à sectione detur, nondum inflammatio est, nec dolor intolerabilis: atque idcirco rectè cataplasmati miscetur, vt repellendo inflammari affectum locum non patiatur. adde, quod coctura vis eius remittitur. Propositum igitur cataplasma reprimere & siccare potest, cúmq; reddi maximè glutinosum debeat, nonnihil etiã lenire, ac siquid repelli non poterit cõcoquere. huiusmodi enim glutinosa (quæ, quùm illinantur à Galeno ἐμπλαστικὰ dicuntur) puri mouendo aptantur. Alij, non cataplasma, sed vinum oleo temperatum statim admouẽt, vt, qui magis dolorem timent: quanquàm hæc medicina non leniendo tãtùm idonea est, sed etiam repellẽdo. Iubemur autem cataplasma imponere, quamdiu linamentis vtimur. nam (vt ex sequentibus colligitur) posteà magis siccãdum est: vtemur quidem linamẽtis, quamdiu plaga aperta opus erit, ne os curetur, dein siccantia nimirum cephalica superdabimus, sub quibus, siquid ossis abscessurum est, maturiùs abscedet, quemadmodùm infrà demonstrabit. Sed antequàm ad Hippocratem reuertamur, illud restat exponendũ, quod ἄλφιτον græcè idem sibi vult, quod latinè polenta, scilicet, farinam ordei tosti: hãc, vbi ex quopiam liquore subacta est, Hippocrates μάζαν appellat, sicuti nunc, quùm ex aceto diluitur.

Postridie, vbi linamenta subtraxeris, inspiciendum est quo malo teneatur os, quod si, cuiusmodi noxa fuerit, comprehendi nequeat, nec conspicuum sit, num mali aliquid senserit, probabiléque sit telum os attigisse, ipsumq; violasse, scalpro radendum os est in altitudinem ac longitudinem hominis, atque etiam transuersum, propter rimas, quæ conspectui non subijciũtur, & propter collisa, quæ latent, quùm os non desederit ab alio capitis osse recedens: scalpro enim deprehẽduntur ossis vitia, si alioquin manifesta nõ fuerint. Item, vbi teli sedem in osse intuearis, radenda est & ipsa sedes & ossa, quæ iuxtà sunt: interdum enim sedi adijcitur fissum & collisum, vel collisum tantũ, quæ deinde latent, quùm conspectui non subijciantur.

Iis factis, quæ suprà indicauit, ostendit quid postridie agendum sit, summa verò totius orationis est docere, quâ viâ deprehendantur ossis noxæ, quæ ipso etiam patefacto non apparent. scalpro itaque radit, infrà, vbi scalper non sufficiat, nigro atramento vtitur, atque hoc est id operis, quo suprà dignosci voluit latentes ossis offensas, quùm primò interrogandum esse hominem ait, deinde rem opere explorandam. præcipit igitur, vt postridie subtractis linamentis os cõsideretur: atque vbi noxa minus appareat, & verisimile fiat (ex ictu, scilicet

telo

telo,& ijs,quæ ſuperueniunt)violatum fuiſſe os à telo,vt ſcalpro radatur, non modò in altitudinem, ſed in longitudinem hominis ac latitudinem . ſic enim quæ latebant,oculis exponuntur. ſuprà autem oſtenſum eſt fiſſa præcipuè latere & colliſa:hæc autem radendo dignoſcuntur:nam vel os nõ ſui coloris inuenitur,vel interiores partes ſanguine ſuffuſæ,aut huiuſmodi quædam pręter naturam ſe oſtendunt. Ad hæc,vbi os(vt antè indicauit)ità inciditur,vt appareat,quà telum inſederit,ſolet interdum vel findi & collidi,vel collidi tantùm, licet huiuſmodi noxæ manifeſtæ non ſint.iubet itaque, vt,cùm teli ſedem intuemur,ſcalpro & ſedem ipſam,& os adiũctum radamus,hoc pacto ſiquidem in conſpectum veniunt.

POſtquàm ſcalpro os deraſeris,ſi tibi exigere ſectionem videtur, ſecare debes,neque pati,vt res tertium diem excedat, priusq̃ ſeces,ſed intra id ſpacium ſecabis,præſertim,vbi tempus calidũ fuerit,tûq; principio adhibearis.

Oſſis noxa non aliâ de cauſâ requiritur,niſi vt curatio admoueatur: quamobrem,vbi ſcalpro deraſeris,videndum eſt,num res poſtulare ſectionem oſſis videatur. Suprà autem ſcripſit hos fracturæ modos ſectionem requirere,nempè colliſum & fiſſum,vel per ſe, vel cùm ſedi vtrunq;,ſeu alterutrum adijcitur: item,cùm os præciſum eſt,ſed modicè. in his enim caſibus iubemur ad ſectionem confugere . quare nunc quoque imperat, vt poſtquàm os deraſeris, ſi tibi ſecandum videatur,hoc eſt,ſi ſit aliquis ex fracturę modis,qui ſupradicti ſunt, ſectionem requirere,intra triduum ſeces,præſertim(inquit)ſi calidum tempus fuerit,& æger tibi initio tradatur.æſtiuo tempore caro magis putreſcit, & os gangrænâ periclitatur ob ſaniem defluentem, & ideò,quo celeriùs os ſecatur, eo celeriùs cataplaſma ſummouetur , & plaga ſaneſcit impoſitis medicamentis,quę magis ſiccandi vim habent,minúſque os periclitatur.inquit autem,ſi à principio adhibearis, quoniàm medicus non intra tres dies, ſed longê tardiùs ſæpenumerò adhibetur.Scribit enim in libro prognoſticorum,mori nonnullos antequàm medico tradantur, nonnullos paulò poſtquã traditi ſunt,vſqueadeò negligentes ſunt,qui accerſere ipſum debent , quamobrem exequi hoc præceptum non poteſt. Expeditiſſimũ itaque eſt principio os ſecare: nam tũc non eſt inflammatio,quæ poſt triduum infeſtare hominem cõſueuit:quare os hoc tempore tutiùs tractatur:iubemur enim oſſa fracta,aut prolapſa intra hoc ſpacium componere,vel in ſuam ſedem collocare, vbi hoc non fiat,expectare, dum inflammatio conquieſcat: quod tempus hîc quoque expectandum videretur,niſi ſuſpicio eſſet,ne ſanies affectam ſedem priùs corrumperet . quo mouentur iuniores , qui æſtate vſque ad ſeptimum diem , hyeme vſque ad decimumquartum ſecari os poſſe exiſtimant, neque animaduertunt id cum præceptis Hippocratis pugnare.

VErùm,ſi ſuſpiceris ne os fiſſum,colliſum,vel vtroque modo violatum ſit, de ſermone hominis coniecturam faciens:quod vehementer ictus fuerit: quòd a valido vulnus acceperit,vbi alter ab altero vulneretur:ꝙ telũ quo percuſſus fuerit,ex eorum numero eſt,quæ grauiter lædũt, dein,quòd vertigo ſequuta eſt,oculi obcæcati ſunt,æger ſine ſenſu,quaſi dormiens iacuit,concidit. hęc,vbi ſuperueniunt,niſi patet,os ne fiſſum,colliſum,aut vtroq; modo lęſum ſit,neque alioquin videre licet,inducendum eſt ſuper os medicamentum aliquod nigrum,quod dilutum ſit,ac ſuper plagam linteum dandum, & ex oleo madefaciendum, dein cataplaſmate ex dilutâ polentâ impoſito alligandum.

Poſtridie

» Poſtridie autē reſoluere oportet,& purgatâ plagâ os radere:quod ſi integrum
» non fuerit,ſed fiſſum & colliſum,reliquum,quod raſum erit, albū inuenietur:
» fiſſum verò & colliſum,quùm medicamentum combiberit, dilutū & nigrum
» in alio oſſe,quod album erit,nigrum conſpicietur.

Nudatum os interdum iniuriam ſentit, quanquàm videatur inuiolatum. quocirca iuſſit,vt intelligeremus,an læſum ſit:primò ex ijs,quę homo reſpondet,tum ex ijs,quæ ſuperueniunt,ac deinde rem operâ exploraremus:ſcalpro, ſcilicet,de quo ſuprà tractauit,& atramento,quod nunc ponit.Ergo,ſi nudato oſſe audias ictum fuiſſe vehemētem, & telum ex ijs,quæ malum magnū afferunt(vtrūque enim propoſitis verbis expreſſit) os violatum eſſe credibile eſt. ſuperuenientia autē,quæ videtur ſeiungere)ab ijs,quæ homo reſpondet,ſi(vt in ſuperioribus etiam notauimus talia ſint,qualia nunc retulit, læſum ſimiliter eſſe os teſtātur.nam in ſeptimo libro ſententiarum, quas aphoriſmos vocauit, malum eſſe docet,quùm percuſſo capite homo eſt attonitus:id,ſiquidem affecti non modò oſſis, ſed cerebri quoque facit opinionem. Igitur,vbi,quæ propoſita ſunt,telum,ſcilicet,ictus, & quæ ſuperueniunt, fractum os denunciant, neque malum ſcalpri vſu deprehenditur, medicamentum nigrum,quod dilutum fuerit,cuiuſmodi eſt atramentum ſcriptoriū,ſuper os inducit,deinde plagam linteo contegit, & oleo madefacit, tum cataplaſma ex dilutâ polentâ ſuperimponit,& alligat,continēdi nimirum medicamenti cauſâ, antè etiā idem cataplaſma impoſuit à ſcalpelli vſu protinus,vt inſtanti dolori occurreret,atq; inflammationi, cui licet caput non æquè obnoxium ſit, ac cætera membra, vt anteà dictum eſt,carne tamen & membrânâ laceratâ, inflāmatione prehenditur.Nunc inſuper oleum adijcit, quod vlceri per ſe inimicū eſt, vt ipſe in libro de vlceribus prodidit:accommodatur tamen ad leniendum dolorē,qui procedente tempore, materiâ ad affectū locum concurrente, ſolet intēdi & inflammationem augere, atque ideò non contentus cataplaſmate, oleo etiam vtitur. Cauēdum autem,ne cataplaſma oris plagæ imponatur:ſic enim ſaniei exitum prohiberet.tantùm ergo adiunctis partibus ſuperdandum,quod clarè in libro de vlceribus expreſſit.Poſtridie autem reſoluit, & purgato vlcere atramētum detrahit:ſiquidem nigritiem continet,quod fiſſum eſt aut colliſum,cùm atramentum admiſerit,quod integrum eſt,album conſpicitur.

» ITerum quoque rima,quam nigram intueris,altè radēda eſt. quod ſi raden-
» do huiuſmodi rimam,quæ nigra apparet,ità ſummoueris,vt deliteſcat:col-
» liſum quidem os fuit magis aut minus, atque ob id etiam fiſſum rimâ, quam
» ſcalper detraxit. Res autem minùs terribilis eſt, minúſque negocij faceſſit,ri-
» mâ deliteſcente: vbi altiùs deſcendit,& ſcalpro detrahi non poteſt, ad ſectio-
» nem veniendum eſt.

Radendum os, vt album præter rimam totum appareat, quo facto radenda item rima,quam nigram intuemur: nam vel deliteſcit,vel ita altè deſcēdit, vt ſcalpro detrahi nequeat:quæ deliteſcit,minus terribilis eſt,& minùs tā medicum,quàm ægrotantē fatigat:quæ altè inſedit,exigit,vt os ſecetur.Sed cùm duo membra oppoſita ſint, duóque eorum vtrunque conſequantur, in vtroq; membro alterum duntaxat apponit,volens ex eo reliquū intelligi, vt qui maximè in breuitatem incumbat. membra igitur ſunt, rima ſub ſcalpro deliteſcens,quam minus terribilē ponit,& ea quæ altiùs deſcendit, quam ait ſectione egere,in rimâ,quæ deliteſcit,id omiſit,quod ſectione nō indiget,in eâ,quæ

altè deſcendit,præterit magis terribilẽ eſſe.Idem quoque fecit in ſecundo illarum ſententiarũ,quas aphoriſmos vocauit,quùm inquit[vbi fauces ægrotant, aut puſtulæ in corpore naſcuntur, intueri deiectiones oportet : nam, ſi bilioſæ fuerint , corpus vnà ægrotat : ſi verò ſimiles ſanis tutò nutritur] qui perfectè ſententiam vniuerſam perſequeretur, ità ſcriberet. ſi deiectiones bilioſæ fuerint,corpus ægrotat,neq; tutò nutritur: ſi verò ſanis ſimiles, corpus nõ ægrotat,& tutò nutritur. Rima igitur,quæ altè deſcendit,metu terret,& ſectionem poſtulat,cùm ſub huiuſmodi ictu veriſimile ſit ſaniem ſuper cerebri mẽbranâ colligi,quæ non niſi detracto oſſe eijci poteſt. quâ ratione os vel ſerrâ, vel ſcalpris,vel terebrâ detrahatur,in fine operis demõſtrabimus, ad quem locum inſtrumẽtorum formam diſtulimus: vbi rima ſcalpro finditur, res leuior eſt,q̃ vt purgandam eſſe cerebri membranam credendum ſit, atque idcirco ſectionem non poſtulat:quod ſuprà etiam narrauimus, quùm in ſede teli altiùs non deſcendit:oſtendimus os minimè ſecandum eſſe. Quid quod leuiori curatione etiam eget, & emplaſtra, quæ cephalica dicuntur (vt ait Galenus in ſecundo de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentium)ad has fracturas pertinẽt, quæ vſque ad ſummum os inter medium & imum perueniunt? Quod autem inquit,fiſſum os, colliſum quoque fuiſſe,etiam,ſi rima ſcalpro dematur,clarum eſt,quùm(vt in prioribus narrauit)quo telo os finditur,eodem collidi neceſſarium ſit.

SEctione autem adhibitâ cætera facienda ſunt,quę vlceris curatio poſtulat, cauendúmque,ne os à carne,quæ minùs rectè curata fuerit,aliquo malo afficiatur.os enim,quod & ſectum eſt,& quod alioquin nudatum,aut integrum eſt,aut quamuis à telo violatum ſit,integrũ apparet, vbi caro, quæ ipſum cingit,malè curetur,inflãmetur & comprimatur, magis periclitatur, ne purulentum fiat,licet alioquin futurum non eſſet.igneum enim os ipſum redditur,atque admodum inflammatur,vt quod ob ſuperiectam carnem calefiat,inflammetur,motu pulſuque tentetur,& in omnia mala incidat,quibus caro ipſa vexatur,quæ,quùm ità ſe habeant,purulentum efficitur.

Perſequitur curationem,quæ, cùm duo mala ſint, ad vtrunque ſpectat, ad fracturam, in quâ,ſi res exigere videatur, adhiberi ſectionẽ iuſſit, & ad vlcus, de quo nunc agit. eos enim,qui vni conſulũt alterum negligentes in opere de fracturis reprehendit,vbi membro fracto ſimul & vlcerato conſilium partim ad fracturam dirigendum eſſe, partim ad vlcus demõſtrat. Nunc igitur commonet,vt,qui ſecuit in cęteris vlceri medeatur,id eſt,ea pręcepta obſeruet,quę in libro de vlceribus traduntur:nam,vbi caro colliſa eſt,in pus verti debet,vbi increſcere hanc oporteat,ſiccantibus modicè, & detergẽtibus plaga nutrienda eſt, hoc multò magis neceſſarium eſt oſſe nudato , atque adeò ſecto, quod mox ſubijciet. Galenus à principio ad finem in aridis cephalicis perſeuerat: hæc enim carnem producunt,ſed in alijs mẽbris ſicca nimis eſſent,cum minùs ſiccis ea immiſcet: in capite oſſe nudato,cùm ſiccioribus opus ſit,nullâ re vim eorum frangit.Facienda ergo ſunt,quę vlceris curatio poſtulat, hoc eſt,danda ſunt ſicca, quæ oſſis cauſâ validiora ſint. Curandum itaque vlcus eſt, vt caro ſaneſcat, ſed multò magis, ne purulentum os fiat, quod ſibi voluit propoſitis verbis. Afficitur autem à carne os,quod ſecatur,id,ſcilicet, à quo fragmentum detrahitur,atque illud etiam,quod quamuis non ſecetur,nudatum eſt,ſiue integrum ſit, ſiue læſum, ſed integrum videatur. de eo autem, quod non ſolùm violatum

violatum eſt,ſed etiam videtur,nihil loquitur. Cōſtat enim, vbi à carne vitietur os,quod integrum eſt,& quod læſum,ſed integrũ apparet,multò magis id affici,quod ità grauiter læſum eſt,vt noxa oculis exponatur. os itaq; pus contrahit,cùm caro(inquit)malè curetur,inflāmetur,& cōprimatur,quibus vocabulis tria licet accipere. Nam,quod ait[malè curetur]ad medicamēta pertinet, per quę,ſi colliſa caro eſt,q̃ celerrimè pus mouendũ,deinde ſiccandũ,alioquin ſtatim ab initio ſiccādũ, vt proximè indicabit,vbi humida ſit, ſi madefaciētia ſuperdētur, caro malè curatur. quod ſubdit[inflāmetur]ad multitudinē refertur eorũ,quæ ſuperinijciũtur,cuiuſmodi ſunt panni,faſciæ ac lintea.hæc enim in affectâ ſede calorem mouent,& inflāmationem:quocirca in libro de officinâ medici,vt hanc noxā vitet,edicit,vt panni & faſciæ,tenues ac leues inijciātur:in opere etiam de fracturis,cùm inflāmationem timet,cauet à multitudine linteorum & faſciarũ: expectat autem,dum inflāmatio ſoluatur, antequā hæc adhibeat,ſi alioquin neceſſaria ſunt:quoniam calorem augēt, onere infeſtant, & expirationem prohibēt.quamuis non modò hâc de cauſâ inflammetur, ſed etiam,ſi ea præcepta negligātur,quibus docemur corpus exinanire,materiam fluentem auertere ac dolorē leuare. Quod poſtremò ponit[comprimatur]vincula ſignificat,quæ coarctātur,ſicq; dolorem excitāt,& inflammationē.quare in locis proximè adductis,cùm inflāmationis ſuſpicio eſt:res tamen vinculum poſtulat,ipſo vtitur laxiori. Vlcus igitur, quùm ab inflāmatione defendēdum ſit,non ſolùm adſtringi non debet,ſed ne alligari quidē, niſi,vt oræ ad glutinationem iungātur,vel vt cataplaſma contineatur. vbi vlcus ſimplex ſit, cataplaſma alienũ eſt,quare & vinculũ quoque,vt in libro de vlceribus indicauit. quòd ſi neceſſe ſit medicamentũ tenere,eatenus vinculũ adſtringēdum eſt,vt contineat,non tamē comprimat,quod abundè in libro de officinâ medici declarauit. Caro itaque,vbi minùs rectè curetur,inflāmetur,& comprimatur, os purulentum efficit,quùm hoc pacto ſaniem contrahat,quæ ſubiectũ os afficit. quod latiùs in opere de fracturis aperuit,quùm vinculo minùs rectè iniecto os corrumpi ait,ſanie à carne ad ipſum defluente. nunc verò ſcribit reddi os purulentum,quoniàm igneum fit,atq; admodũ inflāmatur. Quod nos vertimus [igneum]id eſt,valdè calidum,græcus codex habet πυρετῶδες, quod febricitās ſignificat,& in libro de fracturis ſimiliter vſurpatur. Verùm apud Hippocratē idem eſt in corpore noſtro igneũ atque febricitans : nam & πυρετὸς,quæ latinè febris dicitur,græcè deducitur ἀπὸ τοῦ πυρὸς, id eſt,ab igne: in libro etiā de vlceribus,& in eo, qui de fracturis eſt,idem notare volens, dixit πυρῶδες, id eſt, igneum,pro πυρετῶδες, quod febricitans ſignificat. Quod ſubdit[atque admodum inflammatur]idem exprimit,niſi hoc ad qualitatē & materiam, igneum verò ad ſolam qualitatem referatur. Cur verò os igneum fiat & inflammetur, cauſatur carnem,ob quam incaleſcit,inflammatur,motu pulſuque tentatur, & omnia mala contrahit,quæ carnē habent.Incaleſcere autē os & inflāmari,tum à ſanie,quam admittit,tum ab inflāmatâ carne, quâ tegitur,euidentiſſimũ eſt. Sed quî fieri poteſt,vt pulſu tētetur, quùm non ſentiat?nam(Galeno auctore) pulſus apud priſcos motũ venarum cum dolore ſignificat.caro enim inflāmata,idcirco dicitur pulſare,quia ob anguſtiam loci venarum motum ſentit:antè enim liberè mouebantur, quùm nullâ re inſuetâ comprimerētur:quamobrem motus earũ,neq; cũ dolore,neq; ſine hoc à carne percipiebatur, quæ, vbi materia inflāmationis diſtringitur,pulſum iam ſentit:nam & venæ dũ mouentur

ipſam vrgent, & ab eâdem comprimũtur. In oſſe, quùm ſenſus expers ſit, pulſus eſſe nullus poteſt, niſi fortè, ſi dixeris, aut proximam membranam huiuſmodi pulſum ſentire, aut venas, quæ per os ipſum procedũt, &, quùm mouentur, compreſſę dolent (vt apertè colligitur ex fine libri de officinâ medici) vel Hippocratem vſurpaſſe pulſum pro cauſâ pulſus, quùm dolorem accipere pro doloris cauſâ conſueuerit, atque hoc pacto os pulſu tẽtabitur, id eſt, cauſa pulſus, inflam matione videlicet. Adſcribit autẽ Hippocrates duo, pulſum & motum, quæ ferè idem ſignificant. quod nos motum conuertimus, græcè legitur ἄραδον, quo verbo motum ſignificat & perturbationem, vt bis ex libro de ratione victus in morbis acutis colligitur, vbi ἄραδον vſurpat ad ſignificandam perturbationem ſiue motum, qui de cibis diuerſarum facultatum in ventriculo oritur. Hæc, quùm oſſi ſuperueniunt, pus cõtrahi neceſſe eſt. Vide, obſecro, quantum diſtet curatio, quæ à recẽtioribus ſcribitur, & à noſtri temporis chirurgicis frequẽtatur, ab eâ, quam Hippocrates ipſâ rerum naturâ edoctus memoriæ prodidit : mitto medicamenta . quod ad tegendam plagam & alligandam pertinet, quonam ſpectant? quid animaduertunt? quem delectum linteorum habent? in primis vlcera omnia vinciunt, etiam, ſi à vinculo abhorreant. inflammatas partes adſtringunt, caput velant, & linteorum multitudine onerant. Dicent protegendam à frigore plagam eſſe. At non adeò, vt ipſa & reliquum caput ità cõtegatur, vt oneretur & calefiat, quod ſępenumerò videmus, quùm faſcias abundè ſuperinijciũt. non ſolùm autem vlcus in capite comprimendum non eſt, ſed ne alligandum quidem, niſi fuerit in fronte, quod Hippocrates optimè in ſuperioribus expoſuit.

» Malum autẽ in vlcere carnẽ humidã eſſe, hebetẽ & diuturniori tempore
» purgari. dãda verò opera eſt, vt vlcus q̃ celerrimè ſuppuret. hoc enim pa-
» cto, quæ iuxtà ſunt, inflãmari nõ poterunt, ipſúmq; purum q̃ celerrimè efficie-
» tur: neceſſe enim eſt laceratã colliſamq́; à telo carnem in pus verſam tabeſcere.
» Poſtquàm purgata erit, ſiccari vlcus debet : nã ſic maturè admodũ ſaneſcet, &
» caro nõ humida, ſed ſicca ꝓducetur: ſic etiã in vlcere caro minimè ſupercreſcet.

Vniuerſa vlcerũ curatio (vt anteà dictũ eſt) ſiccãtibus cõtinetur, quáobrem ſimplex vlcus non aliud à principio ad finem requirit, q̃, quod ſiccãdi facultatem habeat. Perniciosum itaq; in vlcere carnẽ humidam, atq; hebetẽ eſſe: nam (vt in libro de vlceribus docuit) quod ſiccũ eſt, ſano ſimile eſt, quod humidũ, à ſano plurimùm recedit. vbi vlceri affectus quiſpiã iũgatur, qui humida & madefaciẽtia deſideret, qualia ſunt, quæ pus mouent, is, q̃ celerrimè idoneis præſidijs tollendus, deinde ad ea ſiccantia tranſeundũ, quæ capiti conueniant, cuiuſmodi eſt medicamentũ ex ſucco vuæ acerbę, quod in libro de vlceribus dixit ad vulnera capitis pertinere. Caro quidẽ, cùm lacerata eſt & colliſa, nõ patitur vlcus ſaneſcere, niſi tota in pus vertatur & purgetur, cuius rei cauſam in ſuperioribus indicauimus, vbi de retuſo & graui telo agens eandẽ ſententiam propoſuit. Ergo, quùm colliſa caro debeat in pus verti ac tabeſcere, malũ eſt, ſi diuturniori tempore purgetur . feſtinare enim conuenit ad pus mouendum, quùm, quò citiùs ſuppuret, eò, quæ iuxtà ſunt, minùs inflammentur. nam carne in pus iam verſâ, dolor ceſſat & calor, quibus inflãmatio ſolet in proximas partes cõcitari. huc accedit, quod ſi citò ſuppurat, vlcus quod purgari ante carnis ſuppurationem nequit, citò etiam purum efficitur. Vlcus iam purum ſiccãtibus nutriendum eſt: nanque hoc pacto citò ſaneſcet, quùm caro non humida alatur,

alatur,ſed ſicca & firma, quod ſummopere ad vlceris curationem confert. hâc item viâ caro ſuper aliam non excreſcet, vt in libro etiam de vlceribus prodidit. ſolet enim,quùm humida eſt,adeò increſcere, vt coërcenda ſit & exedenda, quod faciunt medicamenta vehementer ſiccantia,quæ materiam eius abſumendo,produci ipſam plus iuſto non ſinũt. Ad id nunc à chirurgis adhibetur alumen vſtum, veteres vtebantur chalcitide, myſi, vel ærugine, & modo hoc,modo illo,prout natura ſicca magis vel minus eſſet.

IDem quoque reſpondet in membranâ, quæ cerebrum tegit:nam,ſi os protinus & ſecetur,& patefactâ mẽbranâ detrahatur,hæc quàm celerrimè purganda eſt & ſiccanda,ne diutiùs madens hebes fiat & attollatur,quę,quùm ità accidunt,periculum eſt,ne putreſcat.

Cerebrum ſub caluariâ duabus cingitur membranis, alterâ molliori, quæ proximè ipſum amplectitur, alterâ duriore, quam caluaria proximè contegit, Hippocrates(vt apertè declarant eius verba,)de hac loquitur, quam μήνιγγα,id eſt,membranam ſuprà etiam vocauit,quùm in ſecandâ plagâ præcepit, vt detraheretur caro iuncta oſſi & membranæ.Hoc itaquæ,quùm patefacta eſt,ſecto ac detracto oſſe,in eodem periculo reuoluitur,atque caro,ſi diutiùs madeſcat:atque idcirco,ſicut in carne imperauit,vt,vbi colliſa eſſet, maturè ad ſuppurationem perducta purgaretur,ità nunc in membranâ,cuius eãdem eſſe rationem dicit. nam,ſi inuiolata ſit,ſiccãtibus nutrienda eſt:ſed ſi læſa cõſpiciatur(eo,ſcilicet modo,quo lædi membrana cerebri poteſt:non enim colliditur, quùm nihil durum oppoſitum habeat,quod Galenus ait requiri,ad hoc,vt aliquid collidatur)lenientia ſuperdari debent,& quæ dolorem finiãt,quùm non facilè ità violetur,vt inſtar carnis ad ſuppurationem perducenda ſit : deinde, quæ ipſam puram efficiant atque exiccent,ne,ſi longiori tempore madeat,hebes,id eſt,humida fiat,& minùs firma,atque in tumorem aſſurgat,quãdoquidem ſanie contractâ inflammatur,intumétque,& tandem putris efficitur.magis autem cauendum hoc eſt in membranâ,quàm in carne, quò ſiccior eſt, & idcirco madefacta magis læditur,quo itẽ cerebro propior,ne putreſcẽs ipſum afficiat. Repurganda igitur membrana, & detrahendus ſanguis effuſus,& ſuper ipſâ collectus,vel ſanies,in quã hic conuerſus fuerit. Quę verò propriè cõueniant membranæ præſidia oſſe detracto,Hippocrates non poſuit: Galenus in ſexto de ratione curandi, duas curationes tradidit maximè inter ſe contrarias: altera enim mitis eſt,quã tunc Romæ frequentatam dixit:altera maximè ſicca eſt,qualem laudauit Meges Sidonius.hanc Eudemus adhibebat, qui nudatę membranę protinus ſuperinducebat emplaſtrũ,quod Iſis vocatur,& extrinſecus oxymel quâ curatione Galenus teſtatur plures ſeruatos eſſe,quàm leniente:adijcitq; illâ ſe vſurum fuiſſe,ſi in Aſiâ manſiſſet, ſed cùm Romæ degeret,ſe vrbis morem ſequutum eſſe.magis itaque ſubſcribit Eudemi curationi,tum auris exemplum affert,cuius foramen non modò ad cerebri membranam,ſed etiam ad ipſum cerebrũ pertinet, & nihilominus tolerat medicamẽta vehementer ſicca,cuiuſmodi eſt Andronis paſtillus. videtur autẽ huius ſententię,quãuis rem non ità explicet,vt antequàm inflãmatio ſuperueniat,ſuper membranã vehemẽter ſiccãtia inducãtur.nam in vniuerſã curatione arida cephalica inſpergit:vbi inflãmatio occupauit,leniẽtia ſuperdẽtur.id quod voluit Hippocrates, quùm eandem eſſe rationem poſuit membranæ atq; carnis.caro autem ſiccis pręſidijs eget,atq;,vbi lacerata ſit & inflãmata,lenientia poſtulat,

deinde ſiccãtia. Quare membrana etiam,cùm lacerata non eſt,aut colliſa,hoc eſt,quùm neq; inflammatio vrget, neq; dolor,ſiccari protinus debet,alioquin primò lenientia ſuperimponenda ſunt,tum ſiccãtia & detergẽtia. Conſtat autem Galenũ patefactâ cerebri mẽbranâ,non modò inflãmatione vrgente, ſed etiam doloris cauſâ lenientibus mederi, cùm in ſecũdo libro de compoſitione medicamentorũ ad ſingulas particulas attinentiũ, vbi Apollonij medicamẽta perſequitur ad capitis dolorẽ ex ictu,detracto oſſe tepidâ roſam infundi ſuper cerebri membranã voluerit:eiuſdem meminit,quâ de ſanguine colũbino, qui iugulatâ colũbâ, vel venâ ſectâ in alâ, ſtatim calidus vtiliter ſuper cerebri mẽbranâ inducitur:magis tamen à Galeno probatur roſa tepefacta ſic,vt columbini ſanguinis calorẽ ęquet. Ergo iuxta Hippocratis & Galeni ſentẽtiam,vbi, nec dolor ſit,nec inflãmatio,valdè ſiccantia membranę inſpergenda ſunt:dolore vel inflãmatione infeſtante ad lenientia confugiẽdum. laudat autẽ Galenus ad leniendũ,in primis roſam,deinde ſanguinem columbinũ,ad ſiccãdum emplaſtra,quæ cephalica dicũtur. Idem comprobat Cornelius Celſus, qui,niſi inflãmatio oriatur, à principio ad finem in ſiccãtibus perſeuerat. Exciſo enim oſſe primò mẽbranam acri aceto reſpergit, vt, ſiue aliquid ſanguinis ex eâ cõfluit,prohibeatur,ſiue intus concretus cruor remanet,diſcutiatur:tum aliquod emplaſtrum adhibet,ex ijs,quæ caluariæ cauſâ componuntur,ex aceto mollitum,& cotidie vulnus curat, bis etiã æſtate. ꝙ ſi membrana per inflammationem intumeat,infundit roſam tepidam:ſi vſque eò tumeat,vt ſuper oſſa quoque emineat,coërcet eam benè tritâ lenticulâ, vel vitis folijs contritis, & cum recẽti vel butyro, vel adipe anſerino mixtis. vbi minus pura membrana videtur, parem modũ miſcet eius emplaſtri ac mellis,idque ſuperinfundit,eiúſque continendi cauſã vnum vel alterũ linamentũ inijcit,& ſuper linteolo,cui emplaſtrum illitum ſit,contegit:vbi plus pura mẽbrana eſt,eâdem ratione adijcit emplaſtro ceratum,vt carnem producat. Eandem ferè Paulus curationem adhibet:in eo tamen differt,quod vbique initio roſâ vtitur. linteolũ enim ſuperimponit ex roſâ madefactum, deinde lanam ſimiliter madefactã, & hæc vſq; ad tertium diem ità dimittit,interim ſæpe roſam ſuperinfundens,cùm timeat (quãtum conijcio)dolorem,quemadmodũ & noſtri ſæculi chirurgi,qui inter initia perpetuò ad roſam confugiunt. à tertio die Paulus mẽbranam ſiccantibus nutrit,qualia ſunt,quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur. Quod ſi inflammetur,ſic, vt intumeat,eam fouet roſâ calefactâ,& aquâ in quâ fœnum gręcum,ſemen lini,althea,anthemis,atque huius generis,alia decocta fuerint, & cataplaſma ex farinâ hordei ſuperimponit, vel ex lini ſemine & aquâ ꝓximè poſitâ. ſed iam lõgius labimur,dum,quę præſidia mẽbranæ propriè aptẽtur, oſtendimus : ad verba itaq; Hippocratis reuertamur,illud antè in memoriam reuocantes,cerebri membranam,vbi vulnerata eſt, nepetæ ſucco & farinâ hordei ſiccâ optimè glutinari, quod Galenus ab Apollonio acceptũ recenſet:vbi ſanguinẽ copioſè effundat,vtiliſſimè id medicamentũ adhiberi, quod duas partes aloës accipit,& vnam thuris,vbi vtendum eſt, oui albo dilutas, & leporinis pilis exceptas, protinus enim ſanguinem ſiſtit. hoc Galenus nõ ſemper eodem modo temperatum compoſuit: nam interdũ plus thuris,interdum minùs adiecit,pro naturâ hominis ſicciori vel madentiori.

» OS autem,quod capite vulnerato abſceſſurum eſt ab alio oſſe,ſiue ità inci-
» ſum ſit,vt oſtendat,quâ telũ inſederit,ſiue alioquin plurimum nudatum, abſcedit

» abſcedit, cùm exangue admodũ fit. Exhauritur autẽ ſanguis in oſſe, tempore,
» & maximâ parte medicamentorum: celerrimè vero abſcedet, ſi quis vlcus ce-
» lerrimè purũ præſtet, deinde & ipſum, & os ſiccet, idq́; & plus & minus: nam,
» quod celerrimè areſcit, attenuatúrque, eâdẽ cauſâ potiſſimum abſcedit ab alio
» oſſe, quod quidem ſanguinem habet & viuit, quià redditum exangue, ac ſic-
» cum, ab eo, quod ſanguinem habet & viuit, valdè recedit.

Vulnerato capite, citò purum vlcus exhibet, & ſiccat. quod non modò carni prodeſt, & cerebri mẽbranæ: ſed oſſi etiã, eo nomine, quod non patitur ipſum fieri purulẽtum, quod iam ſuprà expoſitum eſt: ſed, quùm apertum os, ab aẽre alienetur, ſquamam neceſſariò remittit, quæ priusquàm reſoluatur, non poteſt os cõtegi, neque vlcus impleri: & idcirco expedit, eiuſmodi ſquamam citò recedere, ad quam rem ſuperior quoque curatio conducit, quod propoſitis verbis exequitur. nõ ſolùm autem ſquama ab oſſe conſueuit abſcedere, ſed interdum teſta etiã. quod abundè in opere de fracturis expoſuit, quùm eius fracturæ curationem docuit, cui carnis quoque vulnus acceſſit, & in quâ expectatur teſta, quæ ab oſſe recedat. proximè autem proferet carne ſubcreſcẽte à reliquo oſſe fragmenta ſeparari, quod ſimiliter ſub eâdem curatione citiùs procedet. Nunc igitur ait, ſi os exangue fiat, abſcedere ab alio oſſe: fit autem exangue, & per ſe proceſſu temporis, & ope medicamentorum, quæ plurima admouentur ſiccandi vim habentia, quâ ſanguinem exhauriunt, cuiuſmodi ſunt cephalica, quę (vt Galenus docuit in ſexto de compoſitione medicamentorũ generatim ad morbos attinẽtium) oſſis ſquamã remittunt. Si quis autem recedere os maturè velit, feſtinare debet ad purgandum & ſiccandum vlcus, atque ipſum os: hoc quidem, vt exhauſtũ ſine ſanguine relinquatur: vlcus, ne ſi aliter curetur, os humidum efficiatur. addit [& plus, & minus] quùm non omnibus æquè ſicca medicamenta conueniant, ſed ſicciora, quibus natura quoque ſiccior eſt. Sic autem conficit, celerrimè os ſiccantibus medicamentis abſcedere. ſtatuit ab alio oſſe, quod viuit, & ſanguinem habet, os eâ de cauſâ recedere, quià ſanguis ſiccatur, quod, ſi ità habet, cõſtat id citiùs abſcedere, quod citiùs ſiccatur: exangue enim redditum, atque emortuum, ab alio, quod viuit, & ſanguinem habet, admodũ abſcedit. In ſeptimo etiam libro ſentẽtiarum, quas aphoriſmos vocauit, dixit os abſcedere, vbi corrumpatur: quam rem id confirmat, quod in arboribus videmus. decidunt enim folia, quoniã ſuccus, per quẽ ſurculo inhærent, exiccatur, eoq́; fit, vt ipſa iam emortua à viridi ac viuo ſurculo reſoluãtur. Idem quoque euenire carni & cuti veriſimile eſt. cruſta enim (vt oſtenſum eſt in libro de vlceribus) multò celeriùs reſoluetur, ſi locus ſiccioribus præſidijs, quàm ſi madefacientibus nutriatur.

» QVodcunque etiam os à ſuo ſtatu recedens deſidit, vel quòd perruptum
» ſit, vel quòd latè omnino præciſum, minùs periculoſum eſt mẽbranâ in-
uiolatâ: quod item pluribus rimis & latioribus fractum eſt, minùs adhuc peri-
» culoſum eſt, & faciliùs euellitur, neq́; huiuſmodi quidpiam ſecare oportet, aut
» periculoſè conari, priusquàm ſponte ſequatur, detrahere, quod tunc fieri par
» eſt, quùm primùm ſubeunte carne relaxatur. ſubit autem ab eâ ſede, quâ par-
» tes duplicis oſſis inter ſe connectuntur: & ab eo, quod ſanum eſt, ſi ſuperior
» tantùm pars oſſis corrumpatur. Hâc vtique viâ & caro quàm celerrimè ſub-
» creſcet, ac producetur, & oſſa remittentur, ſi quis in vlcere ad pus mouendum
» & purgandum feſtinet. quod ſi totum os deſidat, ſic, vt vtrâque parte tam in-

» feriori,quàm ſuperiori intrò ad membranā ſecedat, vbi eadem curatio adhi-
» beatur,celerrimè & vlcus conſaneſcet,& oſſa deſidentia remittentur.

Sæpiùs euenit,vt mala, quæ corpori noſtro incidunt, quamuis grauia ſint, leuia videātur: & rurſus nullius ſint momenti,quæ grauia cēſentur. ac,ne longiùs à propoſitâ oſſium materiâ diſcedamus,iugulū,quùm tranſuerſum frangitur, curatu longè difficilius videtur,quàm,quùm in lōgitudinem:res tamen contrà ſe habet,nanque hoc valdè medicum fatigat,illud paruo negocio conferueſcit. Spina,ſi cōcutiatur,grauiora mala afferre ſolet,quàm ſi peruertatur, quanquàm minùs credibile exiſtimetur. Coſta fracta minus periculoſa eſt, & faciliùs ſanitatem recipit,quàm colliſa,& ſi metu magis terreat,quæ fracta eſt. hæc omnia Hippocrates alibi latiùs explicauit. Nihil ergo mirum, ſi (vt nunc ait)oſſa capitis,quò magis præciſa & magis abrupta ſunt,ac fiſſa,eo minùs periculoſa ſunt,quanquàm ſecus intuentibus videatur. Adiecit autem[membrana inuiolata]quoniàm,vbi hęc lædatur,malū maximè pernicioſum eſt,quemadmodum in fracturâ coſtæ,ſi,quâ cingitur membranâ,abrumpatur: malum, quod per ſe leue eſſet,grauiſſimum efficitur. Cauſa autem,cur oſſa capitis,quo magis abrupta ſunt,eo magis periculo vacēt,in eo cōſiſtit,quod, vt exitus detur ſaniei,quæ in membranâ cerebri collecta eſt , non oportet os ſecare,neque periculoſè terebrâ caput concutere:nam ſatis ſpacij præſtat fractura ad ſaniem extrahendam.atque idcirco ſuprà,vbi tractauit de fracturæ modis,qui ſectionem poſtulāt,hos excepit. Demitur quoque per fracturam ſanguis,qui in oſſe interdū nimis abundat,quemadmodū in pueris, atque idcirco ſolet purulentū os facere . Illud etiā periculo ſubtrahit, quod res magis in aperto eſt,nec quod lateat,& non attendatur,hominē interimit:quod(vt infrà oſtendet)euenit in fracturis,quæ non apparent.tum,quod fragmenta,quę expellenda ſunt,ſponte ſequuntur,neq; vulſellâ, magnâ vi educi debēt. huius rei cauſam ponit carnem,quæ ſubit inter integram atque emortuam partem,& quod abſceſſit fragmentum expellit:hoc ipſum autem modò à ſuperiori parte oſſis,modò à ſuperiori & inferiori ſimul abſcedit . Caluaria enim (vt Hippocrates narrauit) media duplex eſt,atq; idcirco nonnunquā tota læditur, nonnunquā ſolâ parte ſuperiori. Expellitur ergo fragmentū à carne ſubcreſcente, ſiue id à ſuperiori parte recedat,ſiue ab vtrâque.ſubcreſcit autē caro ab eâ ſede,quâ duplicis oſſis partes inter ſe connectuntur(διπλόην nominat)& ab oſſe integro.mediū quidē duplicis oſſis, ſpongiæ ſimile eſt, & ſuis cauis carunculas continet, vnde caro producitur,ſed ab eâ ſede duntaxat,quâ integrū eſt. quare,vbi teſta tātùm ſuperior abſcedit,expellitur à carne,quæ ab inferiori parte increſcit:vbi vtraque, caro tūc vndiq; à lateribus producitur in integrâ ſede,quâ ſimiliter partes duplicis oſſis inter ſe connectuntur,non tamen ab inferiori parte,quùm non ampliùs integra ſit. At quorſum hęc? Tractauit Hippocrates de curatione,ſub quâ maturè pus mouetur,& vlcus purgatur:dixitq;,ſub eâ carnem celerrimè ſaneſcere,os minimè purulētum fieri,&celerrimè ſquamam remittere:nunc ſubdit fragmenta, quæ abſceſſura ſunt, ſiue ſuperioris partis ſint,ſiue totius oſſis citò abſcedere. quod ſaluberrimum eſſe euidentius eſt, q̄ vt lumen requirat,quùm aliter ſanari plaga non poſſit.Inſeruit autem nonnulla de fracturæ periculo,ac de fragmentis,cur abſcedant : omnia tamen eò pertinent, vt oſtendat ob propoſitam medendi viam, oſſis teſtas citò recedere, quùm à ſubcreſcente carne expellantur: hæc autem eo citiùs alitur,quo maturiùs vlcus purgatur. Contrà nunc

nunc chirurgici non expectant, vt os à naturâ reſoluatur, ſed antè ferramentis ipſum diſcutiunt. Paulus Ægineta forfice id præcidit. Galenus ſcalpro, qui in imo lenticulæ imaginem refert, de quo infrà loquemur: hoc, vbi os ità perruptum ſit, vt ſine vllâ vi educi queat, reijci non poteſt.

» PVerorum oſſa tenuiora ſunt & molliora, quoniàm plus ſanguinis habent, & caua ſunt, non dura, non denſa, nō firma: atque, vbi à telo pari, vel etiam imbecilliori, æqualiter, aut etiam leuiùs vulneretur tenerioris pueri os, magis ac citiùs purulentum euadit, quàm robuſtioris. Quòd ſi vulnus alioquin mortiferum ſit, citiùs decedit tener, quàm robuſtus annis.

Qua ratione mederi conueniat capiti vulnerato hactenus magnâ ex parte demonſtrauit, cauēs in primis, ne os putreſcat. ſed, quùm quædam oſſa magis eiuſmodi noxæ exponātur, atque idcirco propriam animaduerſionem requirant, vt hanc quoque exequatur, docet quorū oſſa magis ac celeriùs putreſcāt. quod, vt in aperto ſit, in memoriam reuocandum eſt calorē vnà cum humore in cauſâ eſſe, cur quidpiam putreſcat. quanto igitur os calidius fuerit & humidius, pus tāto citiùs, ac magis contrahit. patet autem puerorū corpora calidiora eſſe & humidiora, ac propterea oſſa etiam, quæ, quùm ſummā magnitudinē non impleuerint, tenuiora ſunt & humoris copiâ molliora. citiùs ergo putreſcunt & faciliùs. Hoc videtur cum his pugnare, quæ ſuprà de hyeme protulit, quùm ait hominē diutiùs viuere hyeme, quàm æſtate, vbi alioquin ex vulnere interiturus ſit: quod propter naturalem calorem fieri diximus, qui hyeme potentior eſt: atque idcirco, ſi ſoluere morbum non poteſt, certæ vitæ ſpaciū extrahit: neque enim naturalis eſt is calor, qui corrumpit, ſed præter naturā. Puerorum ergo calor, quo pacto ſinet oſſa magis corrumpi, & hominē citiùs interire, quùm idem ſit in cauſâ, cur partes noſtri corporis ſeruentur incorruptę, & vitæ ſpacium porrigatur: an eò hęc fient, quià humor maius pondus habeat in corrumpendo, quàm in conſeruando calor, qui ex ictu atque inflammatione præter naturam iam efficitur? hoc nō poteſt ad hyemem transferri, in quo naturalis calor, quùm potētior ſit, efficit, vt pus, vel nullo modo, vel diuturniore tempore contrahatur, niſi vbi ſit humoris redundantia, quemadmodum in pueris. in his etiam magis abundat ſanguis, quādoquidem in vniuerſo eorum corpore copioſus eſt, quùm eos calidiores reddit & humidiores. oſſa etiam caua habent, quibus ſanguinis abundantiam admittant: ætate autem procedente, quùm, quod cauis oſſium continebatur, ſiccum euaſerit, cauum duriori materiâ obſtruitur: quo fit, vt os, quod in pueris molle erat & cauum, dēſum magis ac firmum & durum reddatur. quare minùs purulentū efficitur, & longiori tēpore. Contrà euenit in oſſe puerili, atq; ideò, vbi æquali telo, aut etiam debiliori, ictu ſimili aut leuiori percuſſum fuerit, magis ac citiùs putreſcit, ex quo ſequitur, vt, vbi ex vulnere, non quidem propter ætatē, ſed offenſam grauiorē, intereūdum ſit, citiùs intereat tener, quàm robuſtus. os enim, vbi purulentum eſt, cerebri membranam afficit, & cerebrum ipſum, atque hominē interimit. Ergo, quod citiùs, & magis purulentum efficitur, hæc mala citiùs affert. videtur autem vulnerato capite, vbi ſcilicet, homo ſtatim ex ictu non moriatur, præcipuam cauſam mortis ponere os purulentum. quod fecit etiam in principio huius libri, quùm, vbi res mortifera ſit, diutiùs trahi hominē dixit, qui poſteriori parte capitis vulneratus eſt, quoniàm os ibi craſſius eſt, & longiori tempore pus contrahit, & ad cerebrum transfundit.

VErùm oportet, vbi os nudatum sit, id operā dare, vt cognoscamus, quod conspectui non subijcitur, intelligamúsque num os fissum sit & collisum, vel collisum tantùm, vel non ità incisum, vt ostendat, quâ telum insederit, & præter id collisum aut fissum, vel vtroque modo læsum sit: atque, vbi aliquo ex his modis violetur, detrahere sanguinem oportet osse per exiguam terebram perforato. subinde autem os considerādum est: tenuius enim & minùs altum est tenera ætate, quàm firma.

Animaduersionem ponit propriè in osse puerili, quod magis periclitetur, ne purulentū fiat ob sanguinis copiam: in eo autem cōsistit, quod oportet sanguinem demere exiguâ terebrâ adactâ, vt, qui in mēbranâ cerebri receptus est, euadat, & minuatur, qui in cauis ossium continetur. hoc autem præceptum ad eos tantùm fracturæ modos pertinet, qui sectionem postulāt, scilicet, quùm os colliditur, vel finditur & colliditur simul, siue hæc per se fiant, siuæ os præter ea ità incidatur, vt in eo teli sedes appareat. in alijs autē fracturæ malis, cùm os vel desidit: vel ità incisum est, vt ostendat, quâ telū insederit, modò neq; collisum sit, neq; fissum, ex osse haud oportet sanguinē detrahere. satis enim per se profluit, satis etiā ille exitū habet, qui cerebri membranā distringit. Contrà, si fractura ex earum numero est, quæ latere solēt (de quibus abundè in prioribus tractauit) vt sanguis euadat, exiguâ terebrâ perforādum os est. Itaque, vbi os nudatum sit, diligenter intueri oportet, num fissum aut collisum sit duntaxat, siue præter hæc ità incisum, vt teli vestigium retineat, atque, vbi horū aliquid sit, perforandum est exiguâ terebrâ admotâ, cùm amplior & grauior ossi tenero aliena sit. Subinde autem attollenda manus est, considerandáque foraminis altitudo, ne terebra membranam violet: os siquidem puerile tenuius est, & summum magis, neque ità crassum atque altum, sicut ætate iam firmâ. In fine etiam huius libri, quùm pro serrâ adhiberi posse terebrā dixit, cauit, ne vsq; ad cerebri membranam penetret.

VBicunque autem ex vulnere intereundū sit, neq; possit homo sanitatē recipere, neque seruari, ex his notis intelligere conuenit moriturū, & quod futurum est, præsignificare. hæc enim ægrotanti accidunt, quùm quis fractum esse os percepit, siue fissum sit, siue collisum, siue quouis modo ruptum, neque id radat, neque secet, quasi non egeat & inuiolatū sit. Hyeme plærunque ante quartumdecimū diem, æstate post septimum febris accedit: quæ, quùm superuenit, vulnus reddit, non sui coloris, & saniem modicam effundit, quodque ex ipso inflammatum est, emoritur, glutinosum efficitur, & carnem sale condítam repręsentat, ruffum, subliuidū, tuncq; corrumpi os incipit, & nigrum fit, lęue existens, tandē subpallidum se ostendit, vel albidum. At vbi iam purulētum est, pustulæ in linguâ nascuntur, & laborans mente non constante consumitur. Plærisq; etiam neruorum distentio in alterâ parte corporis supernascitur, siquidem vulnus in sinistrâ parte capitis fuerit, neruorū distentio dextram corporis occupat: si dextra capitis vulnerata sit, nerui in sinistrâ corporis distenduntur. sunt & qui attoniti fiunt. sicq; æstate ante septimum diem, hyeme ante quartumdecimum pereunt. Idem verò significant hæc indicia vetusto vulnere atque recenti.

In libro prognosticorum, vt faciliùs prognosticationem declararet, vuę curationem inseruit: contrà nunc, vt meliùs curatio percipiatur, prognosticationem interponit, & signa mortis. Res autem sic habet: propositum est docere,

quâ ratione caput fractum curetur,sed,cùm febris nonnunquàm interueniat, quam sequuntur posteà mala complura,vt ostẽdat quid in eo casu medico sit agendũ,antè indicat,vbi res lethalis sit,primò febrem,deinde alia mala superuenire,monetque,vt ex illis quid futurum sit, non modò intelligat, sed etiam prædicat.consulit enim medico (vt suprà etiam monstrauimus) & vbique eo spectare ipsum iubet,vt auctoritatem sibi & dignitatem comparet,ac tueatur. Sequuntur autem huiusmodi mala,vbi os fractum est,neque à medico secatur aut raditur,sed quasi integrũ sit,relinquitur:tunc enim præter inflãmationem vlceris,sanies quoque in membranâ cerebri collecta est, &,quùm exitum non habeat,mala infert,quę ab ipso adscribuntur. In oratione Hippocratis legitur [quùm quis fractum os esse perceperit]quod potiùs legẽdum negatione adiectâ censemus[non perceperit]ità,vt mens verborum sit,medicum non intelligere os fractum esse,& idcirco neque radere, neque secare,sed ipsum dimittere,quasi non egeat,& sanũ sit.mouemur autem,quod magis verisimile est debitam curationẽ à medico prætermitti, quùm fractũ esse non intelligit,quàm, quùm id fractum cognoscit:eam sententiam comprobant, quæ ab ipso subijciuntur [quasi non egeat,& inuiolatum sit] nam si intelligeret os læsum, non dimitteret quasi integrum : magis enim credibile est id tãquàm integrum dimitti,quod nullo modo violatũ videtur. Adde,quod modi fracturæ,quorum meminit,ex eorum numero sunt,quos suprà latere posuit,scilicet,quùm os vel fissum est,vel collisum,quamuis adijciat[vel quouis modo ruptũ]id potest referri ad os,quod ità inciditur,vt ostendat quâ telum insederit,& simul etiã vel finditur,vel colliditur,vel vtroq; modo læditur. Solẽt enim inciso osse,& fissa & collisa,quæ iuxtà sunt,latere:atque hi modi sunt,quos anteà dixit,præcipuè sectionem requirere.Sed nolim tibi persuadeas fracturam, quæ oculis subijcitur,periculo vacare:nam & ipsa quoq; sedis causa est,multisq; affectibus iungitur: tamen,si cum latente cõferatur,plærunq; minus periculosa est,vt abundè in prioribus expositum fuit. Quamobrem,vbi os fractum sit,medicus verò noxam non deprehendat,ac propterea neque ipsum radat,neque secet, superueniunt mala indicia,quæ proponũtur, cúmque vel omnia,vel plæraque concurrunt, certum mortis indicium faciunt. Febris primũ æstate post septimum diem,hyeme ante quartumdecimũ accedit: accedit hæc interdum etiã à principio,sed non ità terret,sicut,quæ procedente tempore supernascitur : à principio enim & doloris causâ & loci,qui inflammari cœpit,febricitare sæpenumerò ægrotãtem videmus:quæ post septimũ diem oritur,quo tempore (vt ex libro de fracturis colligitur) cessasse inflammatio solet,malũ indicium existimatur:significat enim inflammationis grauitate cerebrum, vel eius membranam affici,cùm materia ibi collecta exitũ non habeat: putrescit enim, & febrẽ excitat:citiùs autẽ hoc accidit ęstate,quàm hyeme ob eandẽ causam,ob quam suprà dictum fuit,vbi intereundũ ex vulnere sit,diutius trahi hominẽ hyeme, q̃ æstate,nam humor calore præter naturã æstate magis putrescit, quod Galenus exposuit in tertio de ratione curãdi.magis enim tunc viget: seruatur autẽ à calore naturali,qui potentior est hyeme,neq; ità citò vincitur, aut ipsum patitur in saniem verti.Ità autẽ obseruatum est,vt ęstate non nisi post septimum diem, hyeme ante quartũdecimũ febris inuadat , temporibus, quę inter hyemem sunt,& æstatem medio spacio inter septimũ & quartumdecimum,hanc supernasci verisimile est,citiùs autem vel tardiùs,prout ad æstatẽ magis vel ad

hyemem accedunt. Cur intra hoc tēpus ſequatur,philoſophus inueſtiget:medico ſatis ſit,rem ità habere, quod non tantùm ab Hippocrate obſeruatum eſt, ſed cotidiè à noſtris chirurgicis verum eſſe comperitur. Nominat autem dies ſeptimum & quartumdecimum,quibus natura ſolet,vel morbum vincere,vel ab eodem ſuperari.quare æſtate poſt ſeptimũ febris ſuperuenit, id eſt,non antequàm ſeptimus accedat , hyeme ante quartumdecimum, id eſt, priusquàm quartusdecimus finiatur. Septimo ergo vel quartodecimo die febris ſuperuenit,medijs temporibus,vel nono vel vndecimo,qui dies eiuſdem generis ſunt, ac ſeptimus & quartusdecimus. ſicque inuadent mala hæc ſemper eo die,quo de ægris iudicari ſolet,qùm malum ſignificent:nam(teſte Galeno)quæcunque his diebus ſigna ſuperueniunt,ſiue mala,ſiue bona leuiora ſunt. Febre ſupernatâ vulneri adijciuntur alia mala,quæ gradatim,vt ſequuntur,ab Hippocrate propoſita ſunt:leuiora enim incipiunt, deinde increſcunt, donec hominem tollant.proueniunt autem (vt ſuprà narrauimus)ab affectu cerebri, & ab inflammatione,quæ augetur,& quanto grauior fit,vulnus tanto deterius efficit.Auctâ igitur inflammatione,& in gangrænam degenerante color vlceris corrumpitur,neque vltrà rubicundus ſeruatur,quià ſucci magis biliosi cōcurrunt,atq; adeò,quià innatus calor paulatim extinguitur.Ex vlcere item pauca ſanies procedit, pauca quidem, ꝙ vis nutriens imbecillior ſit,& ſucci ad interiora ſecedant:ſaniem verò dixit non pus, eo quòd materia ibi malè cōcoquatur:nam & in libro de fracturis iſtiuſmodi vlcus nimis inflãmatũ à lachrymarum ſimilitudine δακρυῶδες fieri dixit, eo quòd ſanies cruda & tenuis inde profluat,quemadmodum lachrymæ ab oculis,qùm vehementer inflammantur. poſt hæc emoritur, quod inflãmatũ eſt,& glutinoſum redditur : propterea,ꝙ caro tabeſcat,& quaſi in gluten vertatur. at, qùm iam tabuit,& non ampliùs alitur,repræſentat carnem ſale condítam.Siccatur enim id vlcus,quod malum eſt(ſicut in libro prognoſticorum indicauit)qùm nutriens facultas languet. Color autem in vulnere ruffus eſt,& ſubliuidus:primò quidem ruffus,qùm à rubicundo verſus nigrũ tendat:deinde ſubliuidus,qùm calor innatus ex toto deficit,quo tempore corrumpi os incipit.Neque mirũ eſt,ſuprà enim dixit omnibus malis affici os,quibus caro vexatur.iure igitur corrũpitur, qùm caro liuida eſt:talis enim(vt alibi teſtatur)ægrotante oſſe malum ſignificat. Sequitur autem,qùm os corrumpi cœpit,vt leue ſit,& nigreſcat: leue quidem, vel naturaliter,qùm nondũ adeò affectum ſit, vt leuius aut aſperius ſe oſtendat:vel magis,quàm anteà eſſet,ob liquatam carnem ac tabeſcētem: quæ,cùm glutinoſa ſit & pinguis, os leuius reddit, quod,ex contrario,acri humore exaſperatur,quemadmodum Galenus in libro de morborum cauſis indicauit.nigreſcit autem,quod album erat ob ingentem inflammationis calorem, ac deinde,qùm iam purulentum eſt,pallet,vel albidum efficitur: huiuſmodi enim eſt color puris. Tale quid lignis euenit,qùm vruntur:igne enim primò nigra fiunt, deinde in cinerem verſa albeſcunt.prouenit autem niger color (auctore Ariſtotele in libello de coloribus) à calore,qui & aquæ & aëris humorem abſumit.Sed,cùm terra per ſe alba ſit,ſiue cinerei coloris, vbi rei cuipiam iungitur, alio modo coloratur:eo autem cōſumpto,cui admiſcebatur,terra ad albedinem reuertitur. Ligna itaq;,qùm nigra ſunt,ſi ab igne rurſus calefiant,abſumitur ex toto materia, quâ nigra efficiebantur , & ſola terra vel cinis reſtat. Hoc reſpōdet etiã in oſſe, qùm alieno calore primùm nigreſcat, deinde ſubpallidum

pallidum fiat vel albidum,quod ἔκλευκον dixit:hoc autem verbum vel maximè album ſignificat,vel quod albo proximum eſt, quamuis aliquãtulum recedat, nos,ſecundam ſignificationem ſequuti,albidum vertimus:tale enim fit os purulentum. Sunt,qui aliter hũc locum exponant, referunt verbum leue ad illud os,quod naturaliter habet,& inquiunt os,quod leue eſt,tandẽ exaſperari, idq́; ob ſaniem à carne defluentem,quæ eſt admodũ acris,mutántque πεϱκνὸν,quod nigrum interpretamur,in κεϱχνὸν, quod aſperũ ſignificat:facilè enim potuit(vt inquiunt)librarius pro π. ſcribere κ: & pro κ, χ. Mutuatur autem Hippocrates vocabulum κεϱχνὸν, ad aſperitatem ſignificandam, vt patet in opere de articulis, vbi & cibum exaſperantem, & vocem aſperam κεϱχνώδη nominauit. iuxta quam explanationem nullam faceret coloris mentionem, niſi, quùm, vbi purulentum eſt,pallidum fieri, vel albidum ait, ſed ſolam aſperitatem & leuitatem intelligeret. Vbi os iam purulentum eſt, puſtulæ(inquit) in linguâ naſcuntur,& æger mente non conſtante conſumitur . puſtulas noſtri chirurgici rarò viderunt,vt, qui cubantis linguam non intueantur: præſertim,quùm delirat,& in propinquo mors eſt.afficitur autem lingua ob cõſortium, quod inter cerebrum eſt & oris partes:ſanies enim à cerebro ad palatum defluit,& ad linguam,ibíque inſiſtens,quùm acris ſit,puſtulas excitat.prodidit enim in ſecundo de morbis vulgaribus puſtulas acri , & rodente ſucco moueri, eas autem nominat φλυκταίνας. ſunt hæ (vt ſcribit Cornelius Celſus) varis ſimiles & quùm rumpuntur, intus quaſi caro exulcerata conſpicitur. naſcuntur igitur in linguâ ob ſaniem à cerebro transfuſam, id,quùm accidit, ſaniei copiam in cerebro demonſtrat,quâ ſic opprimitur,vt non modò linguam afficiat,ſed malè etiam ſuo munere fungatur,quùm mens non conſiſtat. Sæpiùs autem ab Hippocrate obſeruatum legimus linguæ affectu mentis alienationẽ,& cerebri noxam indicari.in libro enim prædictionum,linguæ tremorem ait labãtis mentis eſſe indicium,atque item mentis alienationem cum linguæ diſtentione ac tremore perniciem denunciare, tum ſiccâ atque aridâ linguâ febricitantium inſaniam oſtendi. Hæc igitur mala,quùm ſuperueniunt, ad vltimum ventum eſſe teſtantur,non quidem quùm vnum quoduis aut alterum accedit, ſed cùm vel omnia,vel plæraque,vel certè grauiora ſupernaſcuntur:nanque,vbi febris, vel aliquod aliud oriatur,infrà docuit ad ſectionem protinus confugiendum: quod nõ faceret,ſi res omni modo deſperationẽ haberet. Propoſitis malis ſæpiùs(inquit)adijcitur neruorum diſtẽtio,cuius cauſa eſt affectus cerebri . Sed, cur læſâ parte capitis ſiniſtrâ, neruorum diſtentio dextram corporis occupet, & contrà dextrâ parte capitis ęgrotante,nerui in ſiniſtrâ corporis diſtendantur,neque ipſe cauſam ſcio,neque ſubſcribo iuniorũ commentis:ſi quis tamen velit contrahi cerebrum,quemadmodũ in morbo comitiali, vt malũ expellat, & quùm in ſiniſtrâ ſit, incipere cõtractionẽ à dextrâ & ex cõtrario: ſicut euenit in ventriculo,& alijs partibus corporis,quæ, quùm quid expellere ab vnâ parte debent,à contrariâ contrahuntur,ſi quis(inquam)velit huiuſmodi contractionem integrę partis neruorum diſtentionem excitare in eâ parte corporis,quæ è regione eſt, huic aduerſatur,quod à Galeno ſcribitur de cerebro & medullâ ſpinæ,in quibus natura dextram partem à ſiniſtrâ per velamenta ſeparauit, ne noxa vnius alteram afficeret . quî fiet igitur,vt dextrâ parte capitis læſâ ſiniſtra contrahatur,quùm noxam non ſentiat?magis enim veriſimile eſt ſiniſtram contrahi,quæ læſa eſt.Subijcit[ſunt & qui attoniti fiunt,& quæ ſe-

quuntur]à principio etiam caſus interdum ità grauis eſt, vt inde ſtatim homo decedat, vel intra paucos dies, vt, cùm attonitus fit, ac ſtupet, id, quod ſæpenumerò ab ictu protinus accidit, nonnunquàm etiam primis diebus : plærunque autem hominem occidit, ęſtate ante ſeptimum diem, hyeme ante quartũdecimum. ἀποπληξία enim, cùm, ſcilicet homo attonitus fit, per ſe lethalis eſt, neque poteſt vltra hos dies produci, adeò grauiter cerebrum vitiatum eſt. Ex his colligi poteſt duobus modis, capitis vulnus mortiferum eſſe: altero, quùm à principio graue eſt, ità, vt vel protinus, vel non multò poſt, hominẽ abſumat, quẽadmodum, quùm attonitus redditur: altero, vbi augetur inflãmatio, vlcus putre, & os purulentũ efficitur: quod quùm accidit, notæ nunc propoſitæ ſe oſtẽdunt, ac tãdem afficitur cerebrum, & mortem affert. Poſtremò addit idem notare ſigna hæc, ſiue res vetuſta ſit, ſiue recens : ſimiliter enim mortem ſignificant. hoc autem ideò apponit, quòd ſuprà dixerit ea ſuperuenire æſtate poſt ſeptimum diem, hyeme ante quartumdecimũ, ne credas, ſi citiùs vel ſeriùs aduenient, aliud indicare: priùs etiam, quùm poſt ſeptimũ & ante quartumdecimum dixit, adiecit[plærunque] vt oſtenderet id non eſſe perpetuum.

» VErùm, vbi intelligis febrem inuadere, vel quid aliud ſignũ languenti ſuperuenire, nihil ceſſare debes, ſed os vſque ad membranã ſecare, vel ſcalpro radere· facilè autem ſecatur, & facilè raditur: in cæteris verò eam curationem admouere, quam idoneam iudicabis, quod fit intuitus.

Quod ſi caluariæ fracturâ initio non deprehenſâ neceſſaria pręſidia omittantur: procedente autem tempore, vel febris accedat, vel aliud ex ſignis, quæ ſuprà narrauit, nihil morandum eſt, nec differenda curatio, donec reliqua ſuperueniant: tunc ſiquidem nullus eſſet omnino medicinę locus, quùm cerebrũ corrumpatur. quod ipſe alibi σφακελίζεσθαι dixit, ſed protinus ſecandum eſt. quod principio intra triduum fieri debuit, ſi malum & perſpectũ fuiſſet, & rectè curatum. Secto enim oſſe datur exitus materiæ, quæ in membranâ cerebri retinetur: id item os, quod exciditur, nec putreſcit, nec mali quidquã, aut ſentit, aut alteri infert. Non ſolùm autem exciditur os, quùm ad id facto ferramento ſecatur, ſed etiam, quùm ſcalpro detrahitur. cuiuſmodi autem eſſe debeant inſtrumenta, quibus ſecatur os, vel raditur, aut perforatur, ſuo loco demonſtrabimus. cur item facilè ſecetur & radatur, in aperto eſt, quùm putreſcere iam inceperit, & mollius euaſerit. quod ipſe etiam ſubijciet indicans celeriùs os purulentum ſecari. Exciſo oſſe cætera facere conuenit, quæ cõmoda videbuntur, directo cõſilio (vt Hippocrates ait) πρὸς τὸ γινόμενον, id eſt, ad id, quod fit, nimirum ad rem ipſam, quę tunc hominẽ vexat. non ſolùm enim cõmodis auxilijs vulnus curandũ, ſed ſuperuenientibus malis etiam ſuccurrendũ: quod proximis verbis oſtendit, ſuperueniẽtis tumoris curationẽ proponens, inquit igitur.

» VBi autem in vulnere capitis, ſiue ſectio adhibita ſit, ſiue non nudato oſſe tumor rubicundus, & ad eryſipelæ naturã accedens, in facie atque oculis, vel vtriſque, vel alterutro oriatur, íſq; tactus doleat, febris item ſuperueniat, & grauis horror: vlcus verò, quod ad carnem pertinet, rectè habere videatur: os, & quę iuxta vlcus ſunt, rectè procedant, excepto faciei tumore, cui nullus alius error in victus ratione adijciatur: aluus homini ducenda eſt, dato medicamento, quod bilem moueat. Poſt quam purgationẽ febris ceſſat, tumor finitur, ſanitas reſtituitur. ſed, quùm medicamentum datur, æſtimandæ ſunt vires hominis, vt valeant.

Tumori

Tumori ſubuenit,qui vulnerato capite ità,vt os apertum ſit,ſiue ſecetur,ſiue citra ſectionem relinquatur,occupare interdum oculos & faciem ſolet. hũc proponit rubicundum,& eryſipelæ naturam habentem,qui tactus doleat, cui febris & grauis horror adijciatur . huiuſmodi tumor magnâ ex parte à flauâ bile prouenit,quæ,quùm acris ſit,& locum diſtendat,dolorem affert: cúmque putreſcat,febrem & grauem horrorem mouet. transfunditur autem ad faciem atque oculos naturâ ipſius capitis validiore exiſtente,& medicamentis confirmatâ,ſic,vt malos ſuccos non admittat. nam,quùm vel imbecillius eſt,vel madefacientibus nutritur , bilem aliunde tranſmiſſam facilè recipit , & eryſipelâ corripitur:quam nudato oſſe alibi malum eſſe nos docuit, cùm materia ad inferiores partes non tranſmittatur,ſed in oris plagæ recepta tempore os ipſum corrumpat:de quâ nunc non loquitur,quùm eum caſum proponat,in quo plaga rectè habeat. Ergo,ſi plaga,quod ad carnem attinet,benè procedat, vt,ſcilicet caro ſit ſui coloris,non hebes,ſed firma,ac ſine inflãmatione,& oris minimè tenuatis: rectè item os habeat,& quæ vulnus cõtinent, ità,vt nihil liuidum ſit,nihil purulentũ (hæc enim ſuprà cum febre accedentia ſignificare mortem dixit)ſed ſuperſit tantùm faciei tumor,nec quicquam in victus ratione aberretur,ità,vt ægrotans à cibo & potu vitioſo,ac nimio ſibi temperet,cęteraq; obſeruet,quę in genere vitæ morbi ratio poſtulat,bilem purgandam ait,flauam, ſcilicet,hæc enim eryſipelæ cauſa eſt. imperat autẽ, vt medicus hominis vires intueatur: perpetuo enim vbi ſanguis mittitur,vel catharcticũ datur, ſpectare medicũ iuſſit, num vires ſuſtinere eiuſmodi auxiliũ poſſint, an periculum ſit, ne cõuellãtur. purgato homine cauſa iam ſummota eſt.iure igitur febris tollitur, tumor euaneſcit,& cùm vulneris,& eorũ,quæ proxima ſunt,curatio rectè cedat,ęger ex toto liberatur,modò nihil(vt ipſe docuit)in reliquo vitę genere peccetur.Omiſit autẽ,quod vitę genus conueniat,vt ſatis alibi declaratum. cùm in libro de vlceribus,qui hunc præcedit,iuſſerit,vt vulnerato capite aquã potui daremus, & victu tenui vteremur , idque non immeritò : morbus enim acutus eſt,& talem victus rationẽ poſtulat, qualem tradidit, & in libro de ratione victus in morbis acutis,& in illis pręceptis,qui aphoriſmi nuncupantur. monuit item in opere de fracturis, vt vbique ad grauiora vulnera diu tenuiorem victum adhiberemus,& vbi femoris vel humeri os fractum, & per vulnus excedẽs reponeremus,eâdem ratione mederemur,atque in capitis fracturâ abſtinentiam imperantes . abundè igitur in alijs locis aperuit,quo victu ſuſtinendi ſint,quibus caput fractum eſt.Placuit etiã Galeno(quâ de capitis dolore ex ictu)in vulnere capitis abſtinendũ eſſe à vino & à cibis robuſtioribus. Sed,quùm ad victus rationẽ aliquo modò ſpectet, etiam locus,vbi degere offenſus debeat, de hoc nonnulla adſcribere operæprecium arbitror. Calor(vt Hippocrates ſæpiùs teſtatur)vtilis eſt nudatis oſſibus & fractis . quare perrupto femore,non ſecus quàm in fracturâ capitis vitandum eſſe frigus ait. idem repetit, vbi tractat de articulis per plagam excedentibus , & in ſummâ in quo caſu neruorum diſtentionem timet,frigus alienum eſſe proponit. quod in capite tanto magis euenit,quàm in alijs partibus,quanto eſt præſtãtius,à quo & medulla,quæ in ſpinâ eſt,& nerui depẽdent. Capite igitur fracto offenſus calido conclaui detineatur,nihil frigidum vulneri ſuperdetur. At nõ propterea velamentis,linteis, faſcijs(vt nonnulli conſueuerunt)premendum atque onerandum eſt.hæc ſiquidem aliena ſunt,præſertim,vbi inflammationis ſuſpicio

ſit: abundè enim eſt plagam protegere,ne ad eam frigus aſpiret. Hactenus de genere victus.Reſtat,vt de alui purgatione, ac de miſſione ſanguinis tractemus: quoniam purgationem,& ſanguinis detractionẽ in hoc libro præterijt, non ſecus ac victus rationem,de quibus tractauerat in opere de vlceribus. tãtùm dixit purgãdam eſſe bilem,vbi eryſipela in facie oriatur. Verùm in libro de vlceribus vulnere exiſtente magno aluum catharctico purgãdã eſſe prodiderat,vbi triplex genus magni vulneris poſuit:quod in parte corporis præſtãtiori incidit,quod malignum,quod amplũ eſt.propriè autem capite vulnerato (quæ pars præſtantiſſima eſt)aluum ducendam eſſe indicauit,idq; non aliâ de cauſâ,niſi vt ſucci ab affectâ ſede auertantur,quod fit,cùm educti non ampliùs ad ipſam ferũtur. quin & in libro, qui de fracturis,& in eo,qui de articulis eſt, ad veratrũ confugit,vbi caſus aſperior eſt:verbi cauſâ,quùm calx lęditur,cùm os per plagã excedit.Quòd ſi ſanguinis copia ſit,non alienũ eſt ſecare venam, quod ex ipſo Hippocrate colligitur: tum ex libro de vlceribus,cùm præcipit, vt ſinamus ex plagâ ſanguinẽ fluere,quo patet(vt inquit Galenus) vbi ſponte non effundatur, à medico ſectâ venâ mittendum eſſe, ne inflammatio ſuperueniat:tum ex opere de articulis,quùm coſtâ colliſâ ſanguinẽ ex cubito detrahit,vbi Galenus ait,etiam ſi in corpore ſanguis non redũdet, in eiuſmodi plagis ad venæ ſectionem decurrendum eſſe: miratúrque, cur Hippocrates calce percuſſo,potiùs hominem medicamẽto purget,quàm ſanguinem exhauriat: id non ſolùm in fracturis accidit,ſed etiam in alijs caſibus: nam lateris dolori interiores partes infeſtanti Hippocrates veratro medetur, Galenus venæ ſectionem præponit.Nos igitur Galenum ſequuti,ab Hippocratis lege non abhorrentes,quùm parùm ſanguinis ex vulnere profluet, venam ſecabimus, niſi alij ſucci in corpore admodum redundent,quos tunc purgare potius expedit, quàm ſanguinem mittere. alioquin ſanguinem detrahemus, quod præſidium laudatur etiam à Galeno ad capitis dolorem ex ictu.

SVper ſectione verò,quandò neceſſe ſit hominem ſecare,hoc obſeruandum eſt.quod ſi principio tibi curatione traditâ ad ſectionem venias,os vſq; ad membranã excidere ſtatim non debes,quùm non expediat detracto oſſe hanc diutiùs patefactã relinqui,vt quæ grauiter læderetur,& tandẽ putreſceret,atq; hebes fieret:aliud item periculũ ſubeſt,ſi ſectum os ſtatim à membranâ euellatur,ne ſerrâ in ipſo opere membranam laceres.Verùm in ſectione id obſeruãdum eſt,vt,vbi parùm iam eſt,id,quod ſecandum ſupereſt: iamq; os labat, ex opere te recipias,ſináſq;,vt os per ſe abſcedat: nam oſſi,quod ſectum eſt,& ſine ſectione relictũ,nihil ſuperuenire mali poteſt, tenuatur enim iam, quod relinquitur.In cæteris ea curatio admouenda eſt,quę cõferre ad vlcus videbitur.

Hoc videlicet,quod proponitur.quùm principio ad ſectionem venias,non debes os vſque ad membranã excidere,quamuis enim & à principio intra triduum ſecandum os ſit,& inter ſeptimũ & quartumdecimũ diem,quùm mala illa ſe oſtendunt,non tamen ſimiliter in vtrâque occaſione ſecandum eſt.Docet igitur,quùm initio ad ægrotantem adhibearis,quid in ſectione obſeruandum ſit:nam,ſi æger tibi initio non tradatur,quâ ratione ſecandum ſit,in ſequentibus aperiet.quod etiam ſuprà expoſuit,quùm malis indicijs accedentibus præcepit,vt os ſtatim vſque ad membranã excideretur. initio igitur, cùm os ſecatur,excidere totum vſque ad membranam non conuenit,idque duplici de cauſâ, altera,ne membrana diutiùs ſine oſſis tegmẽto relicta intumeat,putreſcátque:

treſcátque:quæcunque enim velata eſſe & clauſa conſueuerunt,vbi detecta atque aperta ſunt,externo & inſueto ſpiritu circundata alienantur,& vbi ſic habentur, diutiùs putreſcunt, id euenit omento, quod interdum præcidendum eſt,quùm abdomine vulnerato per plagam excedit,ſed hoc tantò citiùs,quàm cerebri membrana corrumpitur,quantò humidiùs eſt. diutiùs itaque ſine oſſe relinqui membranam non expedit: Alteram cauſam ponit periculũ, quod inſtat,ne,dum initio os exciditur,membrana cerebri violetur, quã rem proceſſu temporis,quùm ad ſectionem venitur,nõ timet:vel, quod membrana deſidat magis,& ab oſſe recedat, vt colligitur ex Galeno in ſexto de ratione curandi: vel quod cogatur maiori neceſſitate vrgente os detrahere,quùm incertum periculum certâ deſperatione ſit potiùs.His igitur de cauſis imperat,vt à principio eatenus os ſecetur,vt moueatur, & parùm ſit quod ſecãdũ reſtet.quo facto totum abſcedet,& à naturâ expelletur,carunculâ ſubeunte,vt in prioribus indicauit:neque timẽdum eſt(inquit)ne quid mali accidat oſſi, quod & ſectum eſt,& parte aliquâ ſine ſectione relictum.quoniã tenue eſt, quod relinquitur, & non ſolùm naturâ,ſed medicamentis etiam,quæ ſiccandi vim habentia inſperguntur,aſſiduè tenuatur. At qui ſunt,qui hoc tempore iſtiuſmodi præcepta obſeruent?nónne etiam à principio,vbi os ſecant,totũ auferunt,& membranam nudatam relinquunt? ſed,quod deterius eſt, pauci in hanc partẽ peccant,quùm plærique non intra triduum omnino ſecandũ eſſe os cenſeant, ſed ſatis eſſe exiſtiment, ſi æſtate intra primum ſeptenarium, hyeme intra ſecundum, hâc medicinâ vtâtur: quod quanto ægrotantiũ periculo fiat,& ab Hippocrate docemur, cùm inter initia dimiſſâ ſectione ſuperuenire, tot mala narrauit,& experimento comperimus,cotidiè vidẽtes eos decedere, qui à principio non curantur,atque idcirco tot affectibus obruuntur.

IAm verò,dum ſecamus, ſerra ſubinde recipienda eſt,& in aquã frigidã demittenda.calefacta enim,dum circũagitur,calefaciendo ſiccãdoq; os adurit, efficitque,vt plus abſcedat eius oſſis, quod ſectionem cõplectitur,q̃ abſceſſurũ eſſet. Quod ſi os protinus excidere vſque ad membranam velis,deinde ipſum eijcere:ſubinde ſimiliter recipienda ſerra eſt,& in aquã frigidam demittẽda.

Obſeruationem docet ad ſecãdum os pertinentem, cúmque hoc interdum vſque ad membranam excidatur,interdum nõ totum ſecetur,vtrobiq; neceſſariam eſſe hanc demõſtrat.Proximè quidem tractauit de eo oſſe,quod totum excidendum non eſt,quando,ſcilicet initio intra triduum ſecatur,nunc ſubijcit,quid in eo ſecando animaduertendum ſit, idémq; adſcribit obſeruandum eſſe, quùm totum os vſq; ad membranam exciditur, hoc eſt, quùm non principio ſecatur, ſed procedente tempore, quando mala indicia ſupernaſcuntur. Pręcipit igitur,dum ſecamus,vt id ferramentũ,quo vtimur,ſępiùs attollamus, & in aquam frigidã demittamus.Cauſam,quamobrẽ hoc edicit, ipſe euidẽter expreſſit,incaleſcit(inquit)ſerra,dũ circunducitur,quod omnibus euenit,quę mouentur. conſtat enim motum caloris cauſam eſſe, ſerra incaleſcẽs os calefacit,cúmque omne id,quod nimium calefit,etiam ſiccetur,ipſum quoque exiccat,quo pacto calefactum ſiccatumq; os aduritur. quare non immeritò abſcedit,nam ſuprà quoq; dictum fuit,os ab alio abſcedere,eò quòd ſiccetur,& exangue fiat:quamobrem,quò plus oſſis ſecatur, eò plus abſcedere neceſſarium eſt. cúmque extra id, quod ſectione comprehenditur, vratur item,quod iuxtà eſt,hoc etiam recedet,quod alioquin receſſurum non fuiſſet.

At si inter initia non accesseris, sed homo alteri priùs traditus, minùs tempestiuè tibi cõmittatur, acutiori serrâ excidere os protinus vsq; ad membranam conuenit. subinde autem attollendum ferramentũ est, & tum aliâ viâ, tum demisso specillo eius circuitus considerari debet: quia citiùs exciditur id os, quod pus contraxit, & ipsum trãsfundit: sæpiúsque os summum inuenitur, pręcipuè, si plaga eâ parte capitis fuerit, quâ os magis tenue est, quàm crassum: quod ne te lateat, caueto, quùm serrã adhibes. Perpetuum verò sit, quâ os crassissimum videbitur serram imprimere, subinde considerare tentareq; dimouendo os demere. Reliqua curatio talis conuenit, qualem vulnus desiderat.

Adscribit alia pręcepta ad sectionẽ pertinentia, quæ conueniunt, vbi os exciditur, & à membranâ cerebri detrahitur. hoc autem potest ob duplicem occasionem accidere: & cùm principio ad curationẽ abhiberis, de quâ non multò pòst tractatur: & quùm ægrotans ab altero curatus tibi traditur, quam rem nunc agit. Euenit igitur interdũ, vt homo tibi nõ protinus tradatur, sed posteà, quùm iam necessitas subigit os totũ excidere, & à membranâ euellere: exempli gratiâ, cũ mala indicia, quæ suprà posuit, superueniunt, in quo casu proposita præcepta seruari debent. omnia autem eò euadunt, vt caueamus, ne ferramento membrana cerebri violetur, ex quo graues inflammationes cum periculo mortis oriuntur. Monet autem, vt πρίονι χαρακτῷ, hoc est, serrâ acutiori, & quę benè imprimatur, os incidamus. in alijs locis, vbi totum os noluit auferri, solummodò [serrâ] dixit, non adijciens [acutiori] sicut hîc, vbi præcipit, vt totũ vsque ad membranam excidatur. Iubet igitur, vt serram subinde recipiamus, videamúsq; & ipsis oculis, & specillo indito altitudinem itineris, quod vbiq; attendi debet, sed præcipuè, quùm os totum exciditur, & multò magis, quùm purulentum est: tunc siquidem, quùm minùs durum sit, celeriùs opinione secatur, quod etiã accidit, cùm plaga eâ parte caluariæ fuerit, quâ os tenuius est: tunc enim in summo magis reperitur. Vides ergo quàm rectè à principio caluariæ naturam monstrauerit, quæ non modò pertinet ad cognoscendam ossis offensam, sed etiam ad curandam. Os igitur, quod inter frontem & verticẽ est, tenuissimum proposuit, crassissimum, quod in occipitio. ergo inter frontem & verticem sæpiùs, quàm in occipitio considerandus est serrę circuitus. Alterum præceptum est, vt ferramentum imprimamus, quâ os crassissimum est, nõ quo os adeò patefactum sit, vt possit ad hanc partem, vel ad illam ferramẽtum adhiberi: nam plærunque hoc non licet, quùm id ossis, quod apertum est, totum tenue sit, sed quo imprimẽda serra grauius sit, atque vrgenda audacter, quâ os crassius est, hoc est, minùs tenue, cùm in toto plagę circuitu nõ sit ęqualiter tenue. Sed huic videtur repugnare Galenus in sexto de ratione curandi, qui ne cerebrum cõcutiatur ob crassitudinẽ ossis, non secat in loco decliui, quod alioquin fecisset. vitat ergo crassitudinem ossis, nec quâ parte ea est, ferramentum adhibet, sicut Hippocrates. eo autem tollitur cõtrouersia, quòd ille non timebat, ne cerebri mẽbrana violaretur, quùm os ex toto nõ excideret, quod timet Hippocrates, qui totum excidit, quâ in re longè grauius est periculũ, quod instat, ne membrana cerebri laceretur, quàm quod ex concussu affertur: quocirca ferramentum admouet, vbi os crassius est, quià, quùm diuturniori tẽporis spacio secetur, medicus interim, quantum sectũ sit, subinde intuetur. Postrèmum præceptum est tentare dimouendo os detrahere, antequàm totum ferramento præcidatur, quod eò spectat, vt euitetur periculum instans, ne membrana cerebri

rebri

rebri lædatur. In græcis exemplaribus multa interposita hîc legũtur, quę, cùm nihil ad rem faciant, omittimus: magis enim referenda videntur ad opus, in quo de morbis renũ, vel ad id, in quo, de aëre, aquâ & locis tractatur, siue Hippocratis sint, siue alterius auctoris. Atq; hæc fortasse sunt, de quibus meminit Galenus, qui, quùm in proœmio quarti commẽtarij de ratione victus in morbis acutis indicaret multa reperiri in eo libro, quæ non essent Hippocratis: idem quoq; ait euenire in libro de vulneribus capitis. Ad hæc, quæ in fine huius adscribuntur, propositis proximè subijci necesse est. quamobrem cætera, quæ inseruntur, aliundè omnia huc accessisse credibile est.

QVod si principio ad curationẽ adhibearis, velisq; os excidere, & à membranâ detrahere, æquè specillo demisso, serræ circuitum considerato, & perpetuo, quâ os crassissimum erit, serram imprimito, dimouendóque eijcere os nititor.

Cauit in superioribus, quùm os à principio secatur, ne totum præcideretur, nunc addit, si quis velit inter initia id excidere, & à membranâ detrahere, eadem pręcepta seruare debere, atque illum, qui post principium id totum secat, atque expellit. Causam verò, quamobrem initio nonnunquam totum secetur, ipse non apponit. duo autem licet animo concipere, vel nunquam rectè ab initio os vsque ad cerebri membranam excidi: si quis tamen auferre id tẽtet, minùs errare, quùm proposita præcepta non omittit: vel interdum aliquâ de causâ, vt, quùm vehemens ictus fuerit, os initio demendum esse, quùm probabile sit materiam copiosè ad cerebri membranam confluxisse, quam protinus exitum habere necessarium est: atque in eo casu, quùm exciditur, nihil ex ijs, quæ nunc imperat, prætereundum. Sunt igitur obseruationes, quas nunc persequitur, eædem, atque illæ, quæ proximè expositę sunt, vt serræ circuitum sæpenumerò consideremus, vt serram ab eâ parte, quâ os crassissimũ est, imprimamus: idq; (sicut anteà dictum est) nõ aliâ de causâ, nisi vt à mucrone terebræ seruetur membrana cerebri inuiolata, atque intacta.

AT, vbi terebrâ vtaris, caue, ne vsque ad membranam penetret, si principio per terebram curationem aggrederis, sed (quemadmodũ in sectione ossis propositum est) tenuem ossis partem relinque.

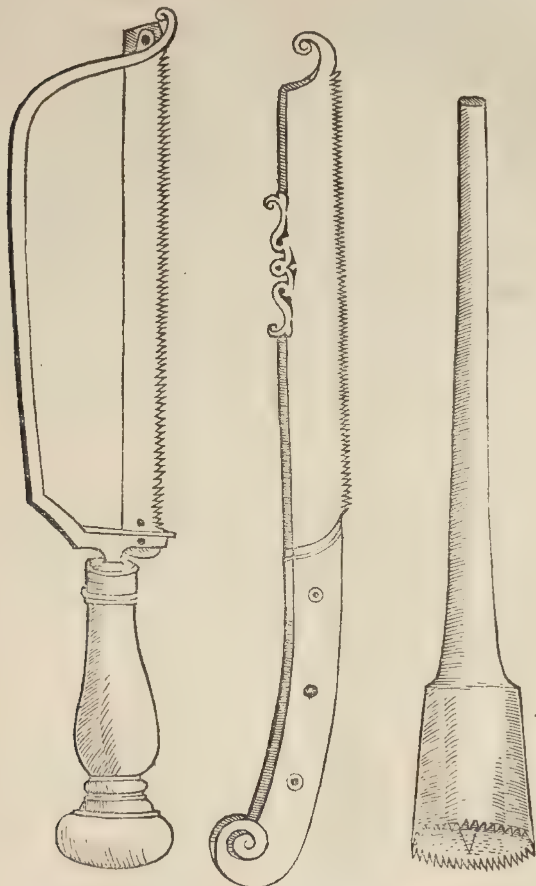
Hactenus de excidẽdo osse per serram tractauit. sed, quùm id etiam per terebram fiat, edicit, ne, si os terebrâ initio perforetur, ipsa per totum penetret. Verùm, sicut, dum secatur, aliqua testa ossis intacta relinquitur, ità, quùm terebrâ res agitur, os totum perforari non debet, ob eandem causam, quam in sectione mõstrauit. In prioribus etiam, quùm tractauit de puerili osse, quod pertundendum est, paruam terebram admoueri iussit, & subinde os considerari.

Verùm, quià serræ terebræ & scalpri mentionem fecit, operæprecium est, vniuscuiusque rationem exponere, quam in finem operis distulimus, ne cum expositione verborum Hippocratis ipsam confunderemus.

Serræ itaque (vt ab hâc incipiamus) duplicem esse rationem constat, alteram longam, teretem alteram: longa similis est illi, quâ fabri vtuntur, hæc serrula vocatur: pertinet autem ad excidẽda ossa, non tamen in capite, cui (vt infrà declarabimus) teres dũtaxat aptatur, quæ cæteris partibus aliena est: exempli gratiâ in libro de fracturis, quùm Hippocrates secari iubet id ossis, quod prohibet, ne, quod per plagam excessit, in suum locum collocetur, componatúrque, pro tereti serrâ longâ vtendum est: hâc si tentes caluariæ os secare, quî

h

poteris? quùm os non ità nudetur, vt citra carnis lacerationẽ admoueri queat: ac si nudetur, etiam ineptissima sit, neque possit, quod præcidi debet, in ambitum comprehendere, sed secet, quod secandum non est, quod inutile est, relinquat: præterquàm, quod ob inęqualitatem caluariæ inæqualiter excidit, quùm humiliorem eius partem vix attingat, per eminentiorem ità penetret, vt periculum sit, ne cerebri membranam violet. Quamobrem serram, quâ caluariæ os secatur, teretẽ esse necesse est, quod apertè ex ipso Hippocrate intelligitur, qui, dum caluarię os secaretur, considerari subinde serræ circuitum voluit. Atqui, circuitus non nisi ad teretem serram refertur, quam Celsus modiolum vocat, cuius rationem in hunc modum scribit. Modiolus ferramẽtum concauum teres est, imis oris serratum, per quod medium clauus ipse quoq; interiori orbe cinctus demittitur: si vitium in angusto est, modiolus potiùs aptatur, quàm terebra: si caries subest, medius clauus in foramẽ demittitur: si nigrities, angulo scalpri sinus exiguus fit, qui clauum recipiat, vt eo insistente circumactus modiolus delabi non possit. deinde is habenâ quasi terebra cõuertitur, estq; quidam premendi modus, vt foretur & circumagatur. quia si leuiter imprimitur, parùm proficit, si grauiter, non mouetur. neque alienum est instillare paulum rosæ vel lactis, quò magis lubrico circumagatur, quod ipsum tamen, si copiosius est, aciem ferramenti hebetat. ac, vbi iam iter modiolo pressum est, medius clauus educitur, & ille per se agitur. hinc patet, non modò figura teretis serrę, sed & ratio omnis, & quid obseruandum sit, quùm admouetur. huius etiam meminit Galenus in sexto de ratione curãdi, vbi nonnullos timidiores ait pro terebrâ χοίνικα, id est, modiolum adhibere. Paulus eum eijci, tanquam noxium à iunioribus testatur. Sunt ex nostri temporis chirurgicis, qui ipso vtantur, quos neque laudamus, neque vituperamus. nam si circumspectè ipsum adhibeant, eáque seruent, quæ Hippocrates voluit in eius vsu seruari, proficit. Tutiùs fortasse res agitur scalpris, de quibus infrà tractabimus. Illud autem animaduertẽdum est, quùm modiolum adhibemus, quod æquè ac terebra nocet ossibus infirmis, & vehementer perruptis, quùm periculum sit, ne huiusmodi ferramẽta simul cum osse protinus ad cerebri membranam compellantur. Hæc de serrâ.

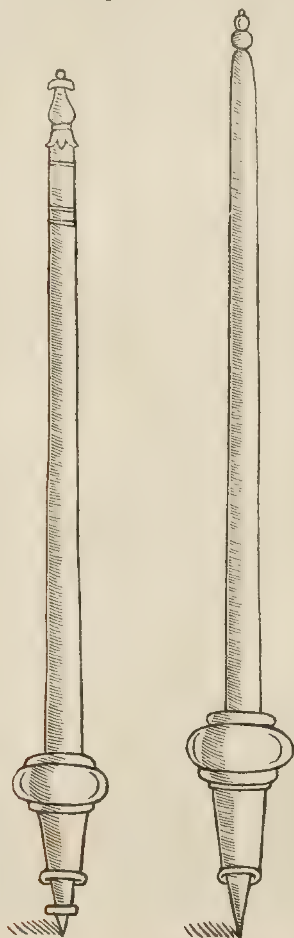


Serra, quâ fabri vtũtur. Serrula. Modiolus.

Terebrę autē ꝓpriū eſt ꝑforare,cū acutū mucronē habeat,vt infrà declarabimus,vbi eius rationē ꝓponemus.Hippocrates autē in hoc opere bis terebræ mētionē facit: & cùm timens,ne puerile os ſanguinis copiâ putreſcat,iubet,vt paruâ terebrâ ꝑforetur: & in fine,cū docet quid obſeruandū ſit,ſi ꝑ ſerrâ initio terebra adhibeatur.Sed cū terebra perforãdo ſit,dūtaxat,nō poteſt ſerræ modo excidere:q̄obrē neceſſaria ſcalpri quoq; opa eſt,q̄uis Hippocrates ſilētio id ꝑtereat.Terebrâ enī(vt ait Celſus)foramē fit ī ipſo fine vitiati oſſis atq; ītegri, deīde alterū nō ità lōgè,tertiūq;,donec totus is locus,ꝗ excidēdus eſt,his cauis cinctus ſit:tūc exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterū malleolo adactus id,qđ inter vtrūq; mediū eſt,excidit,fitq; ambitus ſimilis ei,qui in anguſtiorē orbē modiolo imprimitur.idē Galenus edocet,cū os terebrâ in circuitu ꝑforatū iubet admotis ſcalpris excidi.Cęterū de ſcalpris deq; eorū varietate abundè agemus in ijs,quę ſequētur.Nūc de terebrâ,cuius vſū ſcire cōuenit alienū eſſe, vbi oſſa vehemēter ſunt ꝑfracta,atq; vbi per ſe ībecilla ſūt.In oſſe aūt puerorū, qđ nō admodū ībecillū eſt,Hippocrates paruâ terebrâ vtitur,ſed,ſi oſſibus admodū ꝑruptis,atq; īfirmis terebrâ vtaris,vix ꝓhibere poteris,ne,dū circūagi-

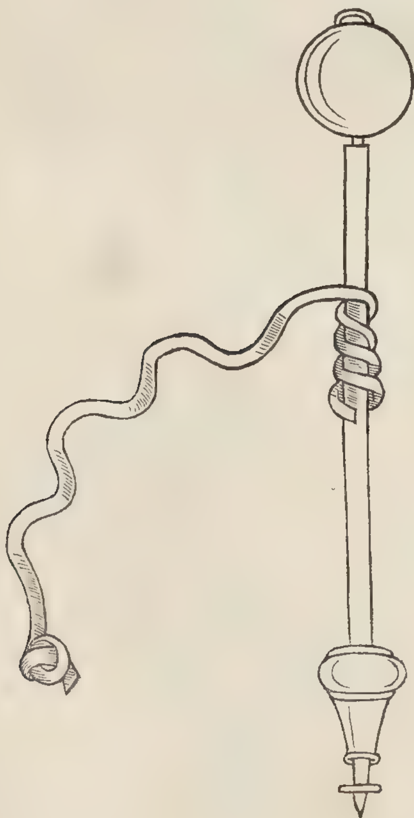
tur,& ipſa & os ad cerebri mēbranā vrgeatur,& cerebrum cōprimat. Aptatur autē ꝓpriè terebra(Galeno auctore)cū oſſa plurimū firma ſunt,ſed metuendū eſt,ne,dum agitur,mucrone cerebri mēbranā violet. quâ de cauſâ Hippocrates imperauit,vt in ipſo vſu caueamus,ne nimis altè deſcēdat.Nonnulli(inquit Galenus)vt euitarēt hoc periculi,eiuſmodi terebras excogitarūt,quę altiùs deſcēdere nō poſſent,quas ob id ἀβαπτίστους nūcuparūt.ſicq́; terebrarū duo genera ſunt,alterū ſimile ei,quo fabri vtūtur:alterū,quod non poteſt altiùs deſcēdere, quoniā paulò ſuprà acutū eius mucronē extat quidā circulus. cuius generis terebrę cōplures habēdę ſunt,quę omni caluarię craſſitudini ſufficiāt.nā craſſiori ea cōuenit, quæ inter extantē circulū & mucronē lōgius ſpacium habet, tenuiori cōtrà,quæ breuius.Huc etiā pertinere vidētur deſcriptę a Celſo terebrę capituli lōgioris,qđ ab acuto mucrone incipit,dein ſubitò latius fit,atque iterū ab altero principio paulò minùs,q̃ æqualiter ſurſum procedit. prohibet enim capitulū, quod ſuper mucronē ſubitò lateſcit,ne terebra altiùs penetret.

Terebra,quę deſcēdere non poteſt. Terebra,quâ fabri vtuntur.



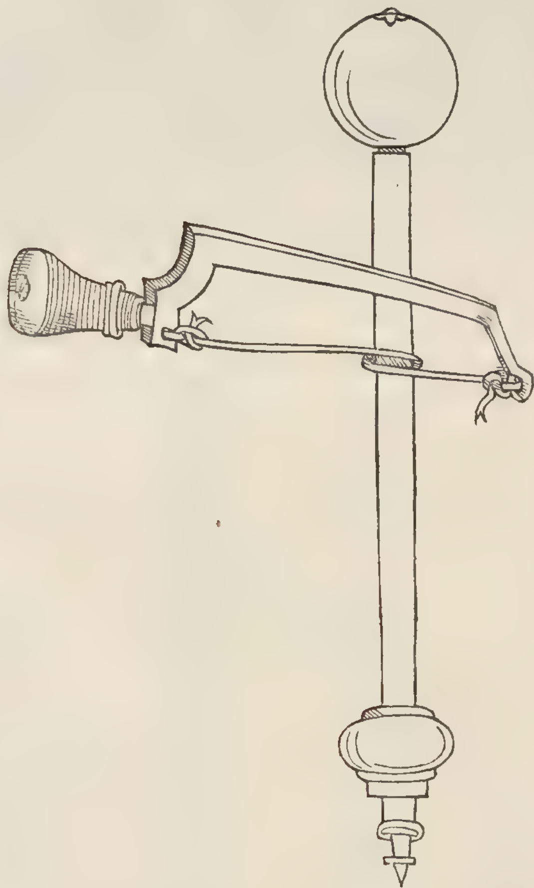
Quâ ratione circumagatur terebra apud veteres auctores non inuenio. ex Cornelio Celſo, quâ de modiolo, colligitur hanc habenâ conuertẽdam eſſe. ait enim [modiolus habenâ, quaſi terebra cõuertitur] non tamen conſtat, quo pacto voluerit habenam admoueri . videmus enim fabros habenâ tribus modis terebram circumducere. Vno quidem mediæ terebræ arctè illigata ſæpiùs circa ipſam obuoluitur : deinde mucrone adacto, terebræ caput alterâ manu ſuperimpoſitâ continetur, ac leuiter deorſum compellitur, alterâ ducitur habena vi quadam, donec tota ferè euoluatur, & interim terebrã circumagat, tum protinus relaxatur, terebráque per ſe in contrariam partem conuertitur, ipſo impetu & circumactæ pilæ, quam adiunctam habet, & ipſius habenæ, quùm huiuſmodi omnia, quæ trahuntur, ſi in ipſo impetu dimittantur, ferè eodẽ reuerti conſuerint, vndè vi abducta ſunt. Terebra itaque, quùm ſuopte nutu rediens in contrariam partem agatur, iterum habenam obuoluit: hæc manu æquè iterum ducta euoluitur, quod tertiò & quartò fit, donec, quod perforandum eſt, perforetur, atque hic modus non nimium eſt efficax.

Terebra, quæ per habenam in medio arctè illigatam conuertitur.



Alter eſt,quùm exiguus arcus admouetur,ſic,vt chorda ſemel circa terebrã 1
voluatur.arcus enim manu prehenſus adducitur, reducitúrque & interim te-
rebram circumagit.

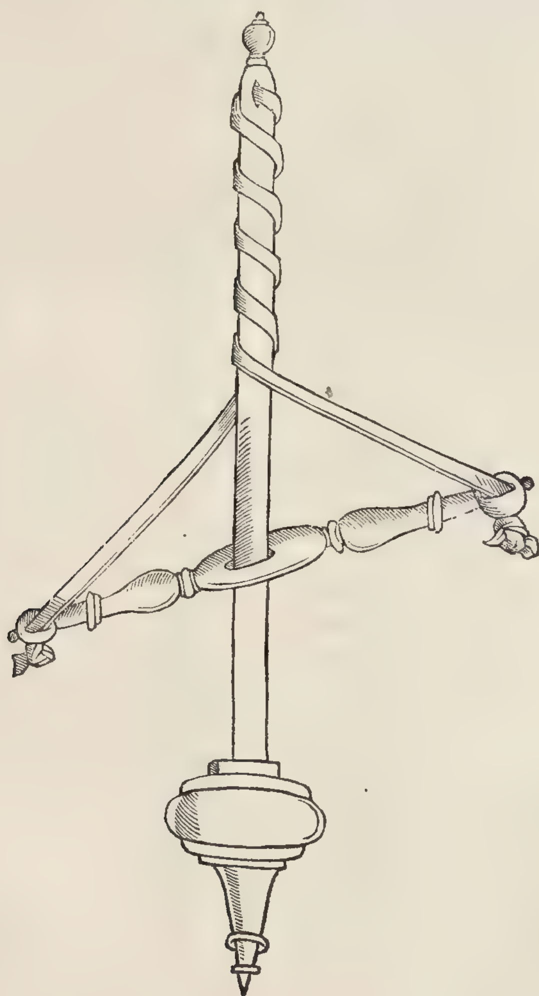
Terebra,quæ per arcum circumducitur.



Terebra,quæ

Tertio modo habena terebrã ducit, cùm terebra in trãſuerſarium inſeritur, quod mediũ perforatum eſt, ità, vt facilè ſurſum ac deorſum per ipſam feratur: ſumma verò foramen habet, in quod habena cõijcitur, cuius capita ad extremitates trãſuerſarij alligantur, ſic, vt habena cum tranſuerſario. Δ. literę ſimilitudinẽ referat, baſis ſit ipſum trãſuerſarium. Deinde, vbi perforãdum eſt, trãſuerſariũ circa terebrã agitur, ſic, vt habena per ipſã obuoluatur, & quaſi in cochleâ ſerpat: tum alterâ manu trãſuerſarium cõprehẽditur, ità, vt ab vno latere terebrę tres poſtremi digiti trãſuerſario ſuperponantur, ab altero pollex ſubijciatur, index ſuperdetur: atq; hoc pacto deorſum ducitur, & habenam euoluẽs terebrã circumagit: inde manus attollitur, terebraq; ipſo impetu per ſe in contrariam partem conuertitur: hoc autem agitur, quoad foramen fiat.

Terebra, quæ per habenam, & tranſuerſarium circumagitur.

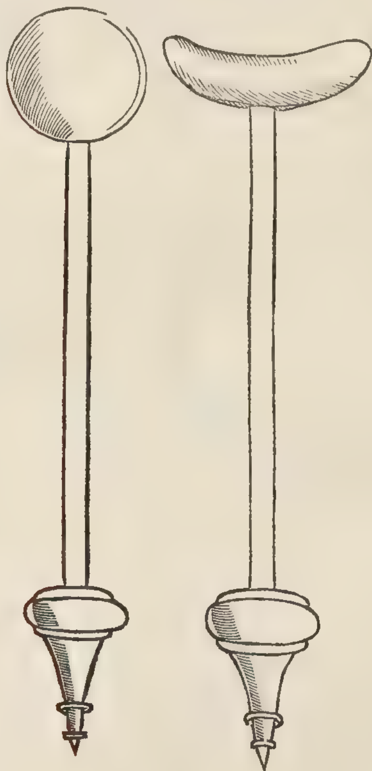


Hi ſunt modi, quibus habena terebrã cõuertit: primus, minimè ſtabilis eſt: alter, quamuis ſtabilior, non ſatis tutus videtur, cùm facilè delabi terebra poſſit, dum arcu ducitur, quod non ęquè accidit, vbi tranſuerſarium adijcitur, qui modus à fabris maximè frequentatur. quocirca, vbi per habenam terebra conuertenda ſit, nullam viam hâc tutiorem animo concipimus, quæcunque apud veteres in vſu fuerit.

REcentiores citra habenã alias conuertendæ terebræ rationes excogitarũt. quidam manibus ipſam circunducunt, vel ambabus aduerſis ad mediam terebram datis, vel alterâ ſummũ ipſius comprehendente, cui vel pila, vel trãſuerſum aliquid cõnexum ſit, qui modus non videtur multum in rem eſſe, cùm effectum nõ celeriter, quod eſt præceptum Hippocratis in chirurgiâ, ſed longo temporis ſpacio præſtet, quod vulneribus capitis maximè eſt aduerſum. docuit enim Galenus in octauo de vſu partiũ oſſa capitis, quàm celerrimè excidenda eſſe, ne cerebrum refrigeretur.

Terebra, cui pila in ſummo eſt, per quam circumagitur.

Terebra, quę per trãſuerſariũ, quod eſt in ſumma parte, conuertitur.

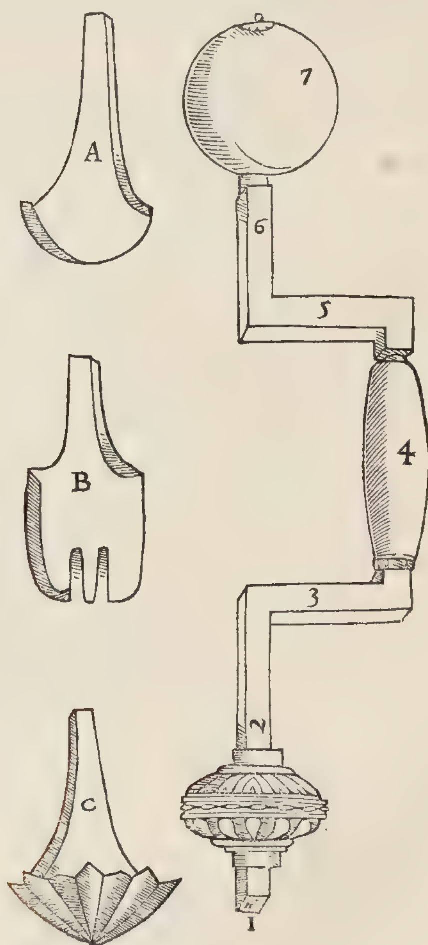


Alij verò manubriolo vtuntur in hunc modum. Ferramentum fit imâ parte quadratum, vbi cauum habet, cui breue aliud ferramentum inſeritur, excidendo oſſi accõmodatum, quod latiùs infrà explicabimus. illud igitur ab imo tres digitos rectum ſurſum procedit, inde ad vnius vel alterius digiti ſpacium flectitur, ac rurſus palmi ſpacio rectũ fertur, quâ tenue eſt, & affixam fiſtulam habet, quę circa ipſum facilè conuerſa, vbi vtendum eſt, manu prehenditur, ac voluitur: deinde iterum ad vnius vel alterius digiti ſpaciũ flectitur, poſteà rectum tendit, donec finiatur. quo fit, vt duos rectos angulos oſtendat è regione ſibi reſpondentes, ab interiori parte illius receſſus, quem manu prehendi diximus: duos item ab exteriori, quâ flexum à rectâ lineâ declinat, & in latus conuertitur. in ſummo autem annexa pila eſt, in quâ paruo momento circunducitur. vbi vtendum eſt paruum aliud ferramẽtum in ipſum demittitur, & oſſi perforãdo vel excidendo imprimitur, alterâ manu pila, quæ in ſummo eſt, cõtinetur, alterâ, fiſtula circumagitur, atque hoc pacto id oſſis, circa quod ferramentum agitur, in orbem præciditur.

Præter mucronem ad perforandũ varia in hoc ferramẽta demittuntur, omnia tamen aciem acutam habẽt. ex ijs enim aliud rectum eſt ſummâ parte quadratum, ſic, vt cauo alterius in quod conijciendũ eſt, reſpondeat, in imo ſemicirculatum, vbi vtendum eſt, angulo ſcalpri ſinus fit, qui mediã & prominentiorem ſemicirculi partem recipiat, tum hoc ferramentum admouetur, cõuerſumq; os excidit: nec ad cerebri membranã deſcendit. quùm partes, quę minùs prominent, cæteras penetrare non patiãtur, niſi chirurgicus de induſtriâ violare cerebri membranam velit: huius autem generis cõplura habenda ſunt latiora & anguſtiora. primo quidem latiùs admouendum eſt, deinde anguſtius, ſic, vt quùm os dimidium exciſum eſt, maximè anguſtũ adhibeatur. Nonnulli aliud demittunt, quod imâ parte vnguis ſpeciem referat, qui medius duabus lineis ſectus ſit, ſic, vt inter vtranque mucro ſit, qui partes hinc atque hinc à lateribus paulum excedat: hæ verò aciem acutã habent, quæ in vno latere ab exteriori parte acuta eſt, ab interiori hebes: cõtrà in altero, vt facilè tam in ſiniſtrã, quàm in dextram cõuerſum excidere poſſit, & ſcobem educere, ne ſectionem impediat. In oſſe itaque, quod præcidendum eſt, medius mucro imprimitur: manubriolo autem circumacto latera os in orbem excidunt, neque nimis altè deſcendunt: ſiquidem partes humiliores non itã ſinunt eas, quæ magis prominent, altiùs penetrare. Sunt, qui, vbi altero ex ijs ferramẽtis iter preſſum eſt, ipſum educãt, & aliud demittant, quo tutiùs id, quod relinquitur, ex oſſe precidant, id ab imâ parte quaſi in pomum deſinit ſtriatum, cuius extantes partes aciem acutam habent. hoc igitur adactum, vbi os aliquâ ex parte exciſum eſt, quod reſtat, abſumit, & ob figuram, quam habet ad cerebri membranam, non deſcendit.

1 Cauum, cui breue aliud ferramentum inſeritur.
2 Ab imo tres digitos ſurſum procedit.
3 Ad digiti ſpacium flectitur.
4 Fiſtula, quæ circa ipſum conuertitur.
5 Iterum ad digiti ſpacium flectitur.
6 Rectum redit.
7 Pila annexa in ſummo.
A Ferramentum in imo ſemicirculatum.
B Ferramentum, quod imâ parte vnguis ſpeciem repræſentat.
C Ferramentũ, quod ab imâ parte, quaſi in pomum deſinit ſtriatum.

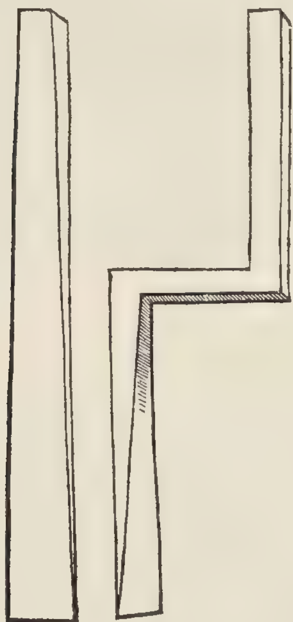
Terebra, quæ per manubriolum conuertitur.



Expoſitis

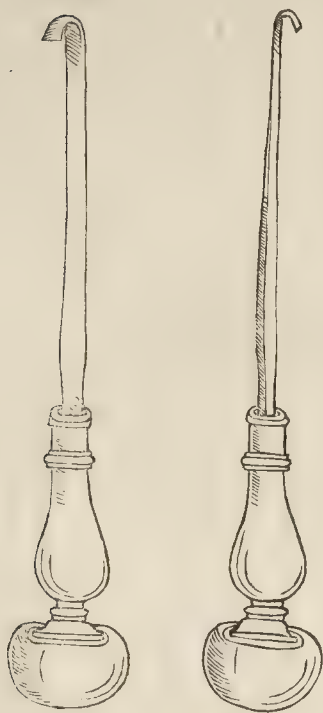
Expoſitis, quæ ad terebram pertinebant, reſtat, vt ad ſcalpros tranſeamus, quibus Hippocrates radi os dixit, ac præcidi, non ſecus ac ſerrâ. cuiuſmodi autem fuerint, non ſatis conſtat, illud pro comperto eſt, quòd veteres his non ſolùm ad os radendum vtebātur, ſed etiam ad excidendum. oſſe enim in ambitum per terebram perforato huiuſmodi ſcalpris, ab vno foramine ad alterum malleolo adactis, ſepta, quæ reſtabant inter foramina, præcidebant. nam Celſo auctore ſcalper, quùm planus admouetur, radit, quùm in latus conuertitur, excidit. quamobrem in excidendis ſeptis, quę reſtabant inter foramina, caueri voluit, ne angulo ſcalpri membrana cerebri violaretur. hic (quātum conijcio) non potuit eſſe rectus, ſed in medio recuruari neceſſe fuit, alioquin radendo minùs idoneus fuiſſet. certo enim loco radēdum eſt, vltra quem, ſi ſcalper trāſeat, aut inutiliter radet, aut carnem attinget, & dolorē mouebit. ſcalper, ſi medius recuruetur, vbiuis facilè ſiſtitur, ſi rectus eſt, vix continetur, quo minùs vlterius delabatur.

Scalper rectus. Scalper in medio recuruatus.



Apud Galenum tria ſcalpri genera leguntur, vnum cauum, quem κυκλίσκον dixit: alterum, qui in imo lenticulæ imaginem refert, vnde φακωτὸς appellatur: tertium radendo idoneum, quem ξυστῆρα nuncupauit: hoc tertio ſcalpri genere ad rimas vtebatur, cuiuſmodi autem eius forma fuerit (vt hinc ordiamur) non licet ex Galeno intelligere. Veteres quali ſcalpro raderēt, iam diximus. Iuniores ferramentum inuenerunt, quo duntaxat os radunt, neque enim aptum eſt, vbi os præcidendum ſit. id rectum eſt, ac ferè duorum palmorum longitudinem implet: in imo autem recuruatur, ſic, vt paruum ſinum in orbem oſtēdat: oræ autem, quæ vtrinque à lateribus ſunt, aciem acutam habent. in ipſo autem vſu ferramentum in latus vertitur, & vtriuſque manus digitis, partim ſubiectis, partim ſuperpoſitis, imâ ſui parte os attingit, ductúſq; id radit. hoc vtuntur ad omnes fracturæ modos, vbicunque diſcutiendum os eſt. radendo enim exitum prębet intus cerebri membranam lædentibus, & id oſſis, quod auferendum eſt, in orbem præcidunt. adeò, vt nonnulli hoc ſolo ferramenti genere contenti ſint, neque ſcalpro malleolo adacto cerebrum concutiant, ne terebræ mucrone lædant membranam, quæ ſub caluariâ cerebrum tegit, quùm aſſiduè os in conſpectum veniat, pateátque quando perrumpitur. adde, quod, quùm ad imam oſſis partē peruenerunt, ſcalprum leniter imprimunt, & vtuntur maximè anguſto: complures enim habent, & latiores, & anguſtiores. Prętereà ſi quis manu ſtrenuâ ſit, & exercitatus, opus hoc ſcalpro celerrimè perficiet: ità, vt mirum ſit, cur Galenus huiuſmodi ſcalpris (ſi tunc temporis inuenti erant) ad omnes fracturæ modos non adhibuerit: ſolummodò enim ſcalpris radit, vbi rima eſt, ſiue in ſummo ſit, ſiue altiùs penetret: in alijs fracturis, ſi oſſa firma erant (vt ſuprà oſtendimus) ad terebram veniebat, ſi vehemēter perfracta ad cauos ſcalpros, de quibus mox agemus, & ad eum, qui in imo lenticulæ imaginem repræſentat. Hippocrates nullo interpoſito diſcrimine excidi os iuſſit, ſiue ſerra vel terebra admoueatur, ſiue ſcalpro radatur, tantùm exiguam terebram admoueri iuſſit ad os puerile. illud autem os, quod valde abruptum eſt, citra ferramenti vſum ſiccis medicamentis reſoluit, vt anteà demonſtratum fuit.

Scalper,quo iuniores os radunt.



Ponitur à Galeno alius ſcalper exciſorius, quem κυκλίσκον appellauit, & cauum eſſe voluit. hunc (niſi fortaſſe ſit ille, qui proximè poſitus ad recentiores refertur)puto rectum fuiſſe & imâ parte,quâ acies continetur in canaliculi ſpeciem vtrinque à lateribus ſinuatum:ſic enim & cauus eſt,& ad circuli figuram accedit, vndè κυκλίσκος vocatur . iſtiuſmodi ſcalpris ligna à fabris excauantur.admouentur autem plærunque malleolo adacti,vtro modo Galenus cauis ſcalpris vteretur,non docuit.vtrunque licet animo concipere, tamen veriſimilius arbitror Galenum intelligere cauum ſcalprum malleolo adigẽdum eſſe,quùm dicat excidendi oſſis rationem,quæ per cauos ſcalpros adminiſtratur, vitio non carere, quod immodicè cõcutiat. hoc non faceret,ſi caui ſcalpri citra malleoli operam admouerentur. Adhibet autem Galenus cauos ſcalpros, quùm os vehementer eſt perruptum.nanque his tantum oſſis excidit,quãtum

ſatis eſt ad demittendum ſcalprum referentem in imo lenticulæ ſpeciem, de 1
quo proximè tractabimus. hoc deinde indito, ac malleolo adacto, quod præcidendum eſt, vniuerſum præcidit. Sed cum oſſe terebrâ pertuſo, ſepta, quæ inter foramina erant, excidi iuſſit, an cauis ſcalpris, an alterius generis vtendum voluerit, non conſtat: conſtat tamen cauos ſcalpros parùm aptè ad foramina adhiberi. atque idcirco magis credibile eſt Galenum admoueri maluiſſe, vel eum ſcalprum, qui imâ parte lenticulam refert, vel eum, qui planus radit, & in latus conuerſus excidit, quo veteres vtebantur.

Malleolus.



Scalper cauus.



Reliquum ſcalpri genus apud Galenum id eſt,quod in imo lenticulæ ſpeciem habet,atque hanc hebetem:in lõgitudinem verò aciem acutam,quo vtitur,quùm vel cauo ſcalpro os excidens, vel forcipe, quod valdè comminutum eſt attollens,aut cõuertens, aditum facit, per quem lenticula immittatur: hanc enim ſuper cerebri membranam collocat, ſic, vt latâ ſui parte ipſam attingat: deinde malleolo ſcalprum ferit,quo fit, vt membrana inuiolata ſeruetur, cùm protegatur à lenticulâ,quæ in excidendo præit,& membranam, ſicubi adhæret,ab oſſe innocenter reſoluit:acies verò ſcalpri, quam eſſe in longitudinem diximus,ipſam inſequitur. Hanc excidendi rationem Galenus præter cæteras approbauit,vt quæ celerrimè effectum præſtet,ídque ſine vllâ membranæ cerebri noxâ.

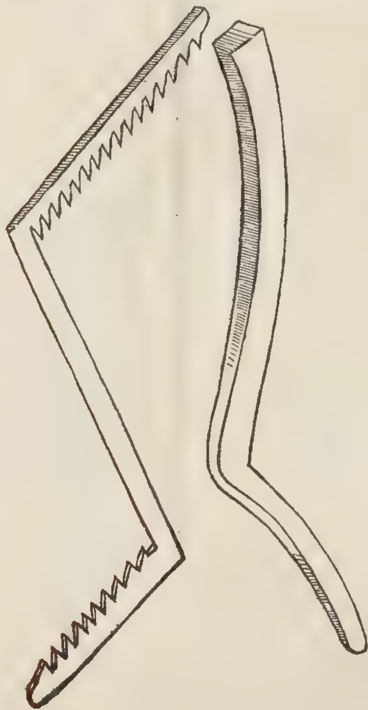
Scalper in imo lenticulam repræſentans.



Qui ante Galeni tempora fuerunt, vt membranam ab angulo ſcalpri tuerentur, μηνιγγοφύλακα, id eſt, laminam cuſtodem membranæ demittebant: hæc autem à Galeno in commentarijs de officinâ medici, chirurgicis inſtrumentis annumeratur, quâ etiam vtitur in corporibus incidendis, vt, quùm coſtam ſecat, eius mēbranam intactam relinquat. Hæc (vt inquit Celſus) lamina ænea eſt, firma, paulũ reſima ab exteriori parte leuis, quæ demittitur, ſic, vt exterior pars eius cerebro propior ſit, ſubinde autem ei ſubijcitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac ſi excipit eius angulum, vltro tranſire non patitur, eóque & audaciùs & tutiùs ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit, donec exciſum vndique os eâdē laminâ leuetur, tolliq; ſine vllâ noxâ cerebri poteſt: hâc etiam attollitur quicquid deorſum inſedit. Simile quoddã ferramentum habent noſtri chirurgi, quem vectem dicunt, cùm eo attollant os, quod ferè totum exciſum eſt, & iam labat, non ſecus, quàm grandiores lapides vectibus impelluntur: quanquam eodem ferramento cerebri membranam cuſtodiant. eſt enim lamina ferrea anguſtior, ab eâ parte, quâ os tangit, aſpera, ab alterâ leuis, nõ recta, ſed media duobus locis recuruata.

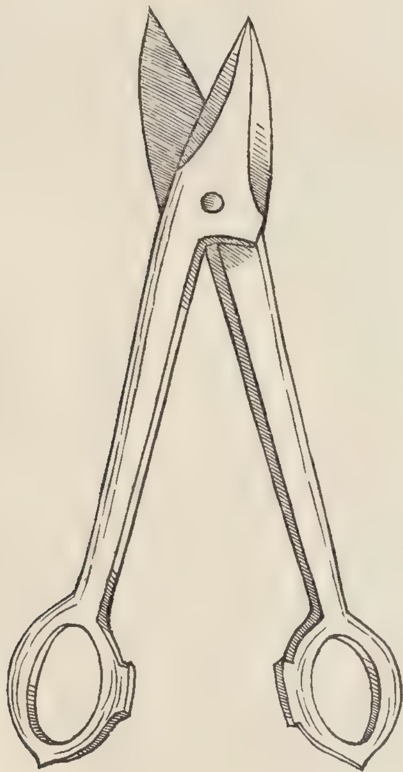
Vectis, quo recentiores membranam tuentur, & os attollunt.

Lamina cuſtos membranæ.



Hactenus omnia ferramentorũ genera propoſuimus, quæ ad caluariæ fracturas,& à veteribus ſcripta inueniuntur,& à noſtris chirurgicis frequentãtur. Reſtant ſolùm illi ſcalpri exciſorij,qui oppoſiti nuncupantur,quibus detrahit Paulus Ægineta caluariæ os grauiter fractum, ijſdẽ Galenus in octauo de ratione corporis incidendi,præcidi coſtas iubet.Hos igitur ſcalpros inter ſe oppoſitos,non aliud eſſe cẽſeo,quàm forficem,quâ fabri,vel æs,vel aliud tale excidunt. cõſtat enim duobus ferramentis oblongis fibulâ paulò ſupra medium ſic inter ſe connexis,vt alterum adduci ad alterum poſſit,& rurſus reduci,hæc ſuperiori parte lateſcunt,quâ aciem aduerſam habent,ità,vt vnius acies contra aciẽ alterius ſita ſit.Scalpros igitur oppoſitos non aliud fuiſſe,quàm iſtiuſmodi forficem opinamur.

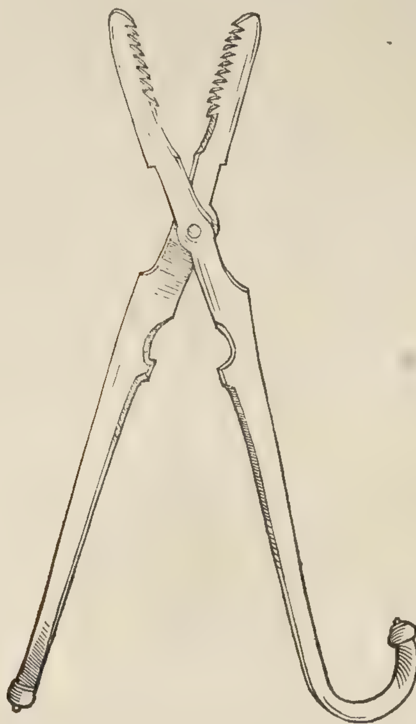
Scalpri oppoſiti,ſiue forfex exciſoria.



Forceps autem,quæ ad euellendum oſſa,vel dentes accommodatur,ſimiliter ferramenta duo habet oblonga,fibulâ paulò ſupra medium , inter ſe connexa, ſic, vt æquè inuicem adduci & reduci queant . quò magis autem verſus

summitatem feruntur, eo tenuiora sunt, vtrũque ab interiori parte in summo 1
quosdam processus habet, & quosdam sinus, ità, vt vnius processus cauo alterius respondeat. quo fit, vt, quùm aliquid prehenderint, arctè ipsum teneant.

Forceps ad euellendum ossa pertinens.



Poterant plura alia de ferramẽtis adduci, sed ijs contẽti esse voluimus, quæ 1
ad hanc rem maximè pertinebant. Paucis autem ad hæc additis, iam finem faciamus. Nolim mireris, si, quæ à nobis tractata sunt, subinde Cornelij Celsi auctoritate comprobantur. quoniam in primis chirurgiã excoluit, in quâ permulta sunt, quæ sine eo vix assequi liceret.

FINIS LIBRI HIPPOCRATIS DE VVLNERIBVS CAPITIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Galeni

Galeni in Hippocratem de fractu- ris, COMMENTARIVS PRIMVS. VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.



SCire licet, antequàm singula exponamus, posse expositionẽ omnem, quæcunque in opere obscura sunt, aperire. aliquid autem ex ijs, quæ scripta sunt, vel vt verum demonstrare, vel vt falsum refellere, tutariq; si quid à cauillatore quopiã reprehensum fuerit, præter expositoris officium est, consueuit tamen fieri ab omnibus ferè, qui libros exponunt. quam rem ab expositore modicè attingi me hercle nihil prohibet: sed certare de auctoris sentẽtijs absolutè, expositoris fines excedit. Hoc igitur, nõ illud respiciẽs, vbique ijs, quę verè expositiones sunt, pauca ad cõfirmanda, quæ proponũtur, adijciam. Verùm, quùm duplex sit huius expositionis differentia: quãdoquidem & idipsum, quod obscurum est, duplex est, de hoc quoque aliquid pręfari expeditiùs arbitror. quod paucis explicabo, quasi quoddam compẽdium faciens eorum, quæ in libro de expositione seorsum latiùs enarraui. ibi enim ostendi aliud reuera obscurũ esse, aliud ob id præcipuè, quod multa sunt auditorũ genera, vt sermone eruditi sunt & exercitati, vel omnino rudes: tũ vt naturâ perspicaces sunt, & prudentes, vel hebetes, & imprudentes. Ac, ne longiùs exẽpla petamus, in hoc proposito libro de fracturis, vbi Hippocrates inquit [Dicendum ergo est è medicorum erroribus, quos docere volo, quosque dedocere] verba per se obscura sunt, quùm minimè existimemus quosdam esse errores, quos docere conueniat. Huiusmodi etiam illud est [Pręterea articulus ità extẽtus recuruatur in hoc habitu] intento enim brachio curuari inquit cubiti iuncturam, videtur autem, & hoc absurdum, id curuari dicere, quod rectum est. Item, quod inquit [Nam si ità collocetur imum caput humeri, quod cardinis modò in cubiti sinum conijcitur, efficit, vt brachij, atque humeri ossa dirigãtur, quasi totum vnum sit [sed, si quis viderit, quale vtrunque os sit, de quo agitur, nullam habet obscuritatem. iure autem verba existimabit obscura, qui naturam cubiti iuncturæ ignoret. Ego, quoniàm plærique eorum, qui librũ hunc legunt, in incidendis corporibus minimè sunt versati, meliùs duxi omnia huius generis explicare: quæ verò talia non sunt præterire, adhuc de his illud pręfatus ijs, qui librũ hũc lecturi sunt, vt si quã ex verbis à me expositis obscura ipsis aliquo modo videantur, ante omnia spectent, num quid mendi sit in suo libro, cum exemplaribus fide dignis illum conferentes, examinãtesq;: tum si rectè habere visus fuerit, eadem verba attentè iterum, & tertiò legãt. ego verò, quùm præsens præsenti librum aperio, ad vnguem conijcere possum expositionis modum, vbique addiscẽtis ingenium inspiciens: at cum omnibus scribo, nec quid maximè, nec quid minimè idoneũ exigat, conijcio: nam illud plærisque obscurum est, hoc iniquo animo ferunt, qui in rebus claris immorantur. Optimum igitur censeo, quid mediocre ingenium postulet, conijcere, atque, vbi non succedit, magis ad id spectare, quod præstantius est: neq; enim commentarios legendos puto, quibus ingenium est inferius mediocri, quibus cum benè agitur, si postquàm eadem sæpiùs de doctoribus audierunt alijs atque alijs verbis exposita percipiunt.

» MEdicum oportet,quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta, recto admodum ſta-
» tu intendere.

Nonnullæ orationes, & ſi nihil doceant,quod magni momenti ſit, tamen expoſitionis particulæ cenſentur, quales ſunt,quæ ſcripturæ varietatẽ notant. cuiuſmodi quidpiam nunc videmus in propoſitâ oratione,quæ ab alijs ſcribitur[medicum oportet]ab alijs abſq; primis verbis[medicum oportet] Atticis enim hoc prorſus eſt vſitatum,quorũ linguam Hippocrates aliquantum vſurpat,ità vt eius ſermo à nonnullis priſcus atticus exiſtimetur. Nos autem in alio paruo libello,quid de ſermone Hippocratis iudicemus, ſeorſum demõſtrauimus. Nũc explanationis initio ſatis eſt admonere omnia hæc à me prætermittenda, quùm propoſitæ materiæ neceſſariæ partes non ſint, & expoſitionem reddant nimis longam[quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta, recto admodũ ſtatu intendere] appellat autẽ,cùm oſſa citra fracturã ſuo loco mouentur,non ſolùm ἐκπτώσιας,& ἐκπτώματα,ſed etiã ἐξαρθρώσιας,& ἐξαρθρώματα. Quod ad fracturas pertinet, id animaduertendũ eſt Hippocratẽ,vt ſæpiùs κατάγματα,raró ἄγμα nuncupet, eo vocabulo,quod rariùs vſurpauit,hoc opus inſcripſiſſe: quo fit, vt nonnulli velint non ſeiunxiſſe hoc Hippocratem ab opere, quod inſcribitur[de articulis]ſed vtrunq; in vnum contuliſſe:diuiſum verò fuiſſe poſteà in duo præ magnitudine,atq;,vbi in vnum ambo cõuenerãt,inſcriptũ fuiſſe[de officinâ medici].Quam rem malè conantur teſtimonio firmare aſſerentes ſcriptum fuiſſe librum vnum de officinâ medici, ab homine antiquo primo Hippocrate, qui patrem habuit Gnoſidicum:libellũ verò,quem nunc ità inſcriptum habemus, compoſitũ nõ fuiſſe à magno illo Hippocrate, qui maximus inter græcos habitus eſt, auctor ac medicus. Sed quià in his duobus operibus tractatur de ijs, quę in officinâ medici fiũt,idcirco aiũt inſcripta fuiſſe[de officinâ medici]atq; eâ de cauſâ hîc etiam exquiſitum ordinẽ in docẽdo non ſeruari.ipſum enim in hoc opere de fracturis mentionẽ feciſſe de articulis quibuſdã luxatis,atq; operi,quod ſequitur de articulis,non pauca de fracturis inſeruiſſe. Verùm quibus placet opera hęc,non ab aliquo ſeiuncta,ſed à principio duo compoſita fuiſſe, ab ijs,circa quæ magis verſantur, inueniſſe inſcriptionem affirmant. ità enim opinantur ipſi inſcripta fuiſſe,atq; inde initio ſermonis accepto longiùs labũtur, oſtẽdentes plæraque ex operibus Hippocratis hâc ratione inſcribi. Equidem in vnum ne contulerit Hippocrates ambo hæc opera,an non,dicere non habeo:procedente autem ſermone oſtẽſurum me polliceor fracturas, & ea luxata,quæ tractantur in hoc opere,doctrinę cognationem inter ſe habere,atq; item luxata,& eas fracturas,quæ in opere de articulis. At quamobrem in propoſitis nunc verbis [quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta]orationis ordinem permutet: ſcripſiſſe enim debuit [quæ fracta ſunt, & ſuo loco mota]eo quod antè de fracturis tractet. poſſum vnam duntaxat cauſam reddere,hoc pacto. ſæpiſſimè videre licet Hippocratem,& ex maioribus eos,qui eloquẽtiſſimi ſunt, hunc enunciandi modum vſurpaſſe. Fortaſſe igitur non ordinem dicendorum,ſed ordinis concentum attenderũt,vel adeò exquiſitum ordinem in huiuſmodi orationibus neglexerunt.[recto admodum ſtatu intendere]. Membra,quæ luxata ſunt,aut fracta, dum intenduntur, præcipit recto admodum habitu figurari. ſed quâ de cauſâ intendi debeant, hîc omittit: de modo, quo collocari membrum conueniat, dum intẽtio adhibetur,latiùs pertractat. cùm poſſet in opere rem ipſam docens,nihil de his,qui ſecus ſentirent, meminiſſe.

Atqui

Atqui non in hâc oratione tantùm, ſed in cæteris omnibus ignorare non oportet, orationum aliâ ſummatim rem proferri, atque hæc omnium breuiſſima eſt: aliâ huic maximè contrariâ rem plenè explicari, in quâ nihil omnino prętermittitur, quod vtiliter dici potuiſſe videatur: reliquas verò omnes his interiectas eſſe, & alias ad breuiſſimam, alias ad longiſſimam propiùs accedere, ſicut alias rurſum paulum â mediâ diſtare. vtriuſque autem generis legere ſingulas debes pro arbitrio, atque ocio: eos autem nullo modo accuſare, qui, vel quòd breues eſſe laborent, obſcuri fiunt: vel, quòd orationis perſpicuitati ſtudeant, longiùs labuntur. illis enim dare legem non cõuenit, præſertim, quùm nihil ſit profutura, ſed accipere ab vnoquoque, quod ſibi vtile ſit, cum eo, vt intelligas docendi propoſitum non eſſe idẽ in omnibus libris. verbi gratiâ, in his duobus de fracturis, & de articulis, plenè ſcribit: ſũmatim verò in eo, qui, quùm de impellendis oſſibus tractet, μοχλικὸς inſcribitur, vbi, quod ad res pertinet, idem agit. Eſt autem plenè explicandi ratio ad perſpicuitatem maximè accommodata: compẽdiaria verò ad memoriam. huius rei, quam ſemel indicaui, vbiq; memento. Sed iam pergimus ad ea, quæ tradũtur, diligenter animum aduertito. Ipſe ergo in ſequentibus cauſam inquiret, cur, ſiue fractum os componendum, ſiue luxatũ in ſuam ſedem collocãdum ſit, antè opus ſit extendere. Mihi autẽ rei explicandæ locus hic videtur, vt qui operam dem, vt planè exponam: ad quod plurimùm cõferre orationis ordinem, quùm nullam controuerſiam recipiat, nihil eſt, quod demõſtremus: ſicut nec ab ijs, qui quidpiam exponunt perſpicuitatis gratiâ, non ſolùm ordinem, ſed modum ſingularum omnium orationum attendendum eſſe. nullâ enim aliâ de cauſâ expoſitionem ſcribimus. In opere igitur de motu muſculorum oſtendimus maximè proprium eſſe muſculorum, ſi ad reliquas corporis partes referantur, ſi ad ſeipſos, maximè commune ad exemplũ lori, chordæ, aut funis, in ſeipſos contrahi. nam, ſicut hæc diſtenduntur, vbi eorum extrema prehendentes in diuerſa diducimus, & vbi ſinimus, ponimúſque, contrahuntur, itâ muſculi oſſibus vtrâque extremitate innexi coniunctionẽ habent ijs, quæ manu prehenduntur, reſpondentem, ab ipſis autem in contrarias partes attracti medij inter extremas partes, hoc eſt, ſuo corpore vniuerſo intenduntur. quâ de cauſâ, vbi eorum fibræ omnes tranſuerſæ præciduntur, partes plurimum inter ſe recedunt, vna quidem ſurſum ad totum muſculi initium, altera verò deorſum ad extremum, quâ parte poſt articulum cum altero membri oſſe coniungitur. Idcirco, vbi integro muſculo articulus ſuo loco moueatur, finis muſculi iunctus illi parti, in quâ os excidit, vt potè, qui totus ad ſuum initium contrahatur, ſecum attrahit partem membri, cum quâ coniungitur, hoc eſt, caput oſſis, quod in receſſum inſeritur, quo contracto vnà contrahitur totum os. in quo caſu accidit, vt caput eius oſſis, quod in commiſſurâ ſubiectum eſt, priſtinâ ſede ſublimiùs collocetur. quare nullo modo reſtitui in ſuum locum poteſt, priuſquàm toto membro intento eatenus deorſum compellatur, quatenus ſurſum præter naturam venit. Hâc itaque de cauſâ oſſa, quæ prociderunt, priùs intendenda ſunt. quod autem comminuta quoque oſſa intendi debeant, vel ex eo potiſſimum colligitur, quòd ſicut in luxatis reſtituendum eſt, quod erupit, itâ in ijs, quæ fracta ſunt, quod affectum eſt, componi debet, ſic, vt comminuti membri extrema ſe tangant. eſt enim fractura perpetui oſſis abruptio, perinde, atq; vlcus carnis. vtrunq; autem tunc ex toto reſtituitur, cùm ad priſtinam vnitatem

fractura in osse Gr. dicitur κάταγμα in carnosa parte interdum ex vulneratione & a ca. externa & dicitur vulnus quandoque ab humorum acrimonia & dicitur ulcus ut copiosius dicit Gal. lib. 3. cap. 1. libro eodem the. meth. 4. cap. 2.

id actum est. quod fieri non potest, nisi fracti ossis partes è regione collocētur, quæ curatio græcè διάπλασις dicitur. Itaq; si leuis fractura fuerit, vtraq; læsi ossis pars suo loco manet: sin os penitus perfringatur, necesse est partes inter se cedere, hâc, vt puta in priorem, illâ in posteriorem regionem veniente, atq; aliâ in dexteram, aliâ in sinistram. Quamobrē ambabus manibus, vtrinque membrum prehendentes, quod in priorem partem erupit, retrò cogimus: quod in posteriorem, compellimus in priorem: quod in sinistram excidit, in dexteram trudimus: quod in hanc prolapsum est, in contrariam repellimus, ità, vt omnes comminuti ossis partes per manus componentis in contrarias partes vrgeantur. Dum hæc itaque fiunt, periculum est, ne aliquæ fracti ossis eminentiæ confringantur. non enim redditur ex toto leue vtrunque ossis extremum, perinde quasi sectum sit serrâ gladium referente: nam quæ dentata est, & ipsa exasperat. Quare fracti ossis partes in diuersa, partim sursum versus, partim deorsum deducentes, ad componendam fracturam venimus, cauentes, ne, dum coniunguntur partes ossis, quarum altera super alteram excessit, aliquæ ipsorum eminentiæ perfringantur. quod penitus assequemur, vbi ossa ἐγκρύπτωνται, id est, condātur, vnum scilicet sub altero. eo enim vocabulo vtitur Hippocrates, vbi fracti ossis partes in suum locum reponuntur. Ergo, vt, quæ recesserunt, iungantur, necesse est alteram partem sursum, alteram deorsum attrahere. quod iam omnes medici faciunt, rem interdum solis ministrorum manibus committentes, interdum laqueos inijcientes, vbi maiori vi opus sit, in diuersa contendere. Ostendimus autem tam in fractorum, quàm in luxatorum ossium curatione, principio intendendum esse: adhibendam verò intentionem hanc membro non temerè figurato, deinceps dicemus, atque illud in primis, quùm in fracturæ curatione quatuor agere debeamus, intendere, componere, alligare, & continere, eundem habitum omnium esse cōmunem oportere. componimus quidem, dum intendimus; vbi composuimus, protinus alligare cōuenit, saluo eodem membri habitu, quo compositum est: quem rursus seruare decet, vbi continetur: nam, si moueatur, vinculum quadā parte laxiores habebit circuitus, quâdam arctiores. laxiores, quùm ossa moueri patiantur, quod compositum est, corrumpent: arctiores, quùm dolori sint, inflammationem excitabunt. Quatuor igitur, quæ agenda diximus, communem habitum requirere demonstratum est. consideremus posthac, quid intuiti, hunc habitum inueniamus. Porrò, quùm membrum intēditur, ille optimus est, sub quo nō magnâ vi separata ossa in diuersa diducuntur: quùm continetur, ille, qui minimè lædit. vtrunq; præstat, qui ità figurat, vt musculorum fibræ directæ intendantur. directæ autem intenduntur, quùm ab imâ membri parte vniuersus musculus collocatur: nam, si musculus, qui suum initiū habet à parte interiori, ità collocetur, vt medius ab interiori parte mēbri, extremus ab exteriori, vel sic, vt medius à superiori, extremus ab interiori situs sit, hoc pacto circa membrum in cochleam serpens magnam vim requirit, cùm intenditur. Itaque, si hoc modo figuratum musculum extendas, dum fracti ossis partes abundè diducantur, vehementer dolebit, magno cum periculo, ne conuellatur. constat enim intētionis vi conuulsos interdū musculos fuisse. Quare eundem esse habitū cōstat, qui minimè lędit, & qui musculos nullo modo peruersos continet: quod apertè Hippocrates expressit, volens brachium cubito tantùm inniti non ex toto curuatū, aut extentū, sed in medio inter hęc collocatū.

Quem

Quem habitum ipſe docuit optimum eſſe, primò,quòd cubiti os longius eſt radij ſede,ipſúmque firmiter ſuſtinet:deinde, quià muſculi,qui oriũtur ab interiori tuberculo humeri, extrema habẽt ab interiori parte totius brachij: qui ab exteriori incipiunt,ab exteriori finiuntur. Cuius autem muſculi initium,& finis ab interiori parte ſunt totius brachij , huius & reliquæ omnes partes, & propterea totus ipſe muſculus. Similiter cuius extrema ab exteriori parte ſunt, & ipſe totus ab exteriori parte eſt totius membri. Quin & experimentũ indicat hunc habitum minimè lędere. Ex duobus verò,quibus hic interijcitur,ſupinus muſculos plurimùm peruertit,& vehementem dolorem mouet, pronus minùs peruertit,minúſque dolori eſt. Habes de brachio figurando ſummatim omnia, quæ latiùs deinceps Hippocrates docebit,eâ oratione vſus,quæ perfectè planéque rem exponit,ità,vt paucis omnino opus ſit ad ea exponenda , ijs præſertim, qui imbuti ſunt puerilibus diſciplinis, vel de doctore librũ audierunt,quibus ſanè commentaria ſcribuntur.

EA ſiquidem eſt natura iuſtiſſima.

Quaſi dixerit maximè conueniens.nam,vbi, quod cõuenit vnicuique, ſeruatur,res iuſtè habet,atq; adminiſtratur. Quid autẽ corpori cõueniat,præter id,quod ſecundum naturam eſt,haud facilè intelligitur. ergo cùm ſingulis partibus conueniens ineſt figura,color,& magnitudo,optimè habent.

SEd,ſi in hanc,vel illam partem declinatur, in pronum habitum peccetur. leuiùs enim peccatum eſt,quàm ſi in ſupinum.

Duos habitus poſuit,ſupinum & pronum, qui & ad vniuerſum corpus referũtur,& ad vnam ipſius partem,nempè brachium. Totũ igitur corpus pronum dicimus iacere, vbi deorſum venter ſpectat, dorſum verò in ſuperiorem partem:cõtra ſupinum,vbi ſurſum venter,in inferiorẽ partem dorſum. Quos habitus cõmemorãs loquuturum ſe de brachio indicauit, quùm nequeat corpus totum frangi,aut excidere. Sed cauſam, cur præſtet in pronũ declinare,q̃ in ſupinum,vbi quis deceptus rectũ non aſſequatur,ipſe in ſequẽtibus aperiet.

QVi nihil capiunt conſilij,plærũque nihil errant. Ipſe enim,qui deligatur, ſic iuſtâ naturâ coactus brachium porrigit.

Medici,inquit,qui ante naturalem brachij habitum,nihil attendunt , plærunque meliùs curant,quàm qui malè ratiocinantur. Idiota enim,qui alligandus eſt, medico brachium porrigit figuratum , quemadmodum minimè lædat,inſtructus à naturâ, quam nunc iuſtam dixit. Quippe, quæ generationis initio,& poſteà in totâ vitâ degendâ οἰκεῖον, id eſt, conuenientẽ ſingulis partibus habitum inuenit.[Ipſe enim,qui deligatur brachiũ porrigit] vocabulum porrigit, ἀπορέγει dixit,quod nonnulli accipiunt pro ὀρέγει,id eſt,porrigit medico,nonnulli pro ἀποκωλύει, hoc eſt,non permittit,vt medicus indoctior mẽbrum in contrarium cõuertat.omnes enim homines naturâ ſingulas partes figurant,quemadmodum minimè lædant:quem habitum indicat Hippocrates eſſe maximè rectum. Porrigũt igitur ægri ſeipſos ità figuratos:atque ægrè ferunt,vbi aliter à medicis collocentur,renituntúrque,atque ob dolorem ducẽti non parẽt. hoc autẽ volunt Hippocratem ſignificaſſe verbo ἀπορέγει. Sed vtrouis modo acceperit,res eadẽ manet. nam idiotæ, quùm ità brachiũ collocent, quemadmodũ minimè lædat,pręſtantiores ſunt medicis,qui,cùm ſibi ſapientes videantur, malè hoc figurãt. Sũt & qui ad vtrunq; id referãt[ſic à iuſtâ naturâ coactus brachiũ porrigit].Sed cùm propoſita res ſeruetur,quomodocũq;

verbum id acccipiatur,superuacaneũ eſt in ijs ampliùs inſiſtere, inutilia enim ſunt,& inuẽtu facilia,quę ambiguis verbis tradũtur. Quare illi omittẽda ſunt, qui tẽpori parcit,quùm in ijs,quæ vtilia ſunt,id conſumere magis conueniat.

» SOphiſtæ autẽ medici vtique ſunt,qui peccant:porrò brachium fractũ non
» magno negocio pertractatur,ídque(vt ità dicam)cuiuis medico facilè eſt.

Sophiſtas intelligit eos, qui ſapiẽter aliquid ſibi inueniſſe videntur: errãtes tamen,atque idcirco non obſeruantes, quod rectè omnes idiotæ cognouerũt.

» QVem locum cogor latiùs explicare, quoniam medicos vidi,qui, cùm de-
» ligarent,ſapientes habiti ſunt à brachio figurando, vndè par fuit videri
» ignaros. Multa enim alia,quæ ſunt huius artis,ità iudicãtur. Nã,quod nouum
» eſt, quãuis nondum conſtet,vtrum ſit vtile, anteponunt ei,quod conſuetũ eſt,
» quod iam ſciunt vtile eſſe,atq; id,quod alienum eſt,ei,quod receptum.

Ipſemet tibi oſtendit in ſequentibus,quæ omnia obſcura ſunt,cur ſermonẽ de figurando brachio dilatauit,quãquàm locus per ſe,nec difficilis eſt, nec ità multa verba deſiderat,ex quo protinus cauſam inuenies,quamobrẽ in ijs,quæ tradidit,ordinẽ omnino exquiſitũ non ſeruarit.quiſq; enim priùs de eo, quod magis vrget,verba facit. Ergo,quià medici eius ſæculi pro comperto habebãt ad omnem, tam comminuti,quàm prolapſi oſſis curationem intentione opus eſſe,ſed ignorabant, quinam habitus ſecundum naturam eſſet, idcirco de hoc in primis egit. Ac multò adhuc magis,quia medici quidẽ optimo deterrimum habitũ anteponentes,prauis rationibus eam rem ſibi ipſis,atq; alijs perſuadebant. Quòd ſi ignari omnino fuiſſent, oportebat verũ ipſos docere.at,cùm nõ ſolùm ignari eſſent, ſed etiam cognitionem ſibi vendicarẽt, neceſſe fuit Hippocratẽ id primò cõuellere, deinde animum iam purũ verâ ſcientiâ inſtituere.

» DIcendum igitur eſt è medicorum erroribus, quos docere volo, quoſque
» dedocere de brachij naturâ.

Dedocere vult ea, quæ medici non putant vitio danda, quùm tamen vitia ſint:docere quæ putant vitia,quùm non ſint.

» ETenim,quod hâc ratione traditur, ad alia quoque oſſa corporis pertinet.

Non iniuriâ dicit orationem hanc ad alia quoque oſſa ſanãda pertinere.ea enim ad quæ ſpectantes,inuenire naturalem vniuſcuiuſque habitum cõueniat,omnium communia ſunt.duo autem ſunt(vt ſuprà indicauimus)nẽpè vt dolorem euitemus, & rectum ſtatum tueamur, illud experimento comperitur:hoc partium quoque ſitu,quem corporibus incidendis comparamus.

» ERgo brachium,de quo ſermo eſt,quidam vinciendum dedit pronum:hic
» autẽ coẽgit collocari modo ſagittariorum, quùm humeri caput conijciũt:
» atque ità deuinxit exiſtimans hunc eſſe naturalem eius habitum.quam rem eo
» argumento comprobauit, quòd oſſa omnia, quæ in cubito ſunt, inter ſe diri-
» gantur,tum ſuperiectæ partes æquentur,quòd etiã tam exteriores,quàm inte-
» riores inter ſe directę collocentur.ita enim inquit & carnẽ,& neruos naturali-
» ter ſitos eſſe. ſagittarios præthereà teſtes adduxit. his autem dicendis,præſtan-
» díſque ſapiens habebatur. Aliarum verò artium immemor erat, quæcũque vi,
» aut artificio quidpiam moliuntur, neſciens alium alibi eſſe habitũ naturalem.
» Quin & in eodẽ opere, alius erit dextræ, exempli cauſâ,alius ſiniſtræ habitus
» naturalis. Aliter enim brachium naturaliter figurant iaculantes,aliter fundito-
» res ,aliter rurſus, qui lapides conijciunt, aliter pugiles, aliter, qui in ocio ſunt.
» Quotquot enim artes reperiri poſſunt,ſingulę,naturaliter brachia requirunt,
non

» non eodem modo figurata, ſed ad inſtrumentum, quo in ſingulis vtendum, » & ad opus, quod efficiendum eſt, accommodata.

De his quoque ſemel aliquando meminiſſe oportet, quam rem nos minimè præteribimus. Quidã ex his medicis, qui ſapientes habentur, propoſita verba [Ergo brachium de quo ſermo] tanquàm mendoſa iure ſuo corrigens græcè ità ſcripſit [τὴν οὖν χεῖρα περὶ ἧς ὁ λόγος ἦν] adiecto verbo ἦν, hoc eſt [erat] ſuã nobis oſtentans diſciplinam, quâ fuerat à grammaticis, rhetoribúſque eruditus, ità, vt ignoraret modum præciſè loquẽdi omnibus antiquis vſitatum. Erit autem plena oratio, ſi perficiatur hoc modo [Ergo brachium, de quo ſermo erat, quidam vinciendum dedit pronum] Idiotæ plærũque medicis brachium porrigunt conueniẽter figuratum, ſed horum quidam nimiùm curioſi ab eo propoſito recedentes, quod ſpectari naturaliter debet (id autem fuit doloris carẽtia) pronum habitum eligunt, vt potè, quem commodiorem exiſtimẽt. nullus tamẽ idiota medico brachium porrigit reſupinatum. multum enim abeſt hic habitus ab eo, qui minimè lædit. nonnulli autem medici, & ob inſcitiam, & vt ſapientes videantur, ipſum interdum admittunt, atque eâ de cauſâ ſagittariorum exemplo brachium vniuerſum collocant, quidam penitus reſupinatum, quidam non multum ab huiuſmodi habitu recedens. Peccãt igitur, nõ modò in hanc partem, ſed quòd extẽtum figurent. quos Hippocrates prodidit eâ ratione moueri, quòd vbi totũ brachium ſagittariorum exemplo figuretur, oſſa diriguntur, & totius brachij ſuperiectæ cutis partes æquantur. ſed hæc valdè probabilia ſunt, & ſe viciſſim cõſequuntur: illud reuera non ſic habet, carnem & neruos eo habitu, perinde, atque oſſa in recto ſitu omnibus partibus ſeruari: quod ſi ità res haberet, non modò probabiliter, ſed firmiſſimè demonſtrarent huiuſmodi habitum naturalem eſſe. Verùm hæc tolerabilia ſunt. trãſferre autem huc ſagittariorum exemplum, exiſtimari debet prorſus fatuum, ſatiuſq; fuit eos ab Hippocrate nullo modo cõmemorari, quàm acerrimè refelli. nam, quæ prorſus ſtulta ſunt, deridenda magis ſunt, quàm à ſcriptoribus confutanda: non tamen prohibeo, quo minùs, dum viuentes agunt, redarguãtur: ac præſertim, vbi, qui hęc nugatur, audientibus perſuadet, vt ſibi ipſi hominis curationem committant. Fit etiã interdum, vt nos quoque in ſcribendo ſtultis opinionibus contradicamus, vbi multos videmus illis credere, quaſi veræ ſint: quod nunc accidit Hippocrati, qui nihil eſſe commune ſagittarijs, & vincientibus oſtendit. Quæ verò afferuntur de oſſibus, neruis, & carne recto ſtatu collocandis, quamuis nullum per hæc fuiſſet Hippocrates reprehenſurus, per ſe neceſſaria fuerant ad optimum habitum inueniẽdum, cuius caput eſt, ſi argumentum ex ſigno colligamus, doloris carẽtia. id enim neque ipſos idiotas latet: verùm, ſi rei cauſam, naturámque ſpectemus, rectus partiũ ſtatus, qui idiotis non item patet, ſed illis duntaxat, qui incidendis corporibus operam dederunt. Quæ ab Hippocrate ſubijciuntur, maximâ ex parte plana ſunt, nec quidquã habent, quod in quæſtionem vocetur. quare vniuerſa hæc mihi prætereunda, quod non accidit ijs, qui librum legunt, quibus longiori tẽpore ſunt conſideranda. Quod inquit [Hic autem coëgit ipſum collocari modo ſagittariorum, cùm humeri caput conijciunt] obſcurum eſt, & incertum. quocircà nonnulli verbũ [conijciunt] quod dixit ἐμβάλλωσι. propterea ſcriptũ ab Hippocrate exiſtimãt, quòd extento brachio humeri caput in ſinum ceruicis, quæ in lato ſcapularum oſſe eſt, conijciatur, in quem anteà non conijciebatur, cùm

brachium demiſſum erat. tunc enim iuxtà erat duntaxat, & cõtingebat: quam rem his verbis expreſſit [Verſatur humerus in lato ſcapularum oſſe trãſuerſus, vbi brachium iuxta latus extenditur]. Cenſent alij ἐμβάλλωσιν dixiſſe Hippocratem tranſlatione vſum à nauium impetu, ἐμβολὴ græcè dicitur, vbi datur opera, vt naues hoſtium mergantur, quãdocunq; ſigno dato prora aptatur ad nauem alteram perfringendam, potiſſimum à latere, totámque diſſoluendam, ac ſubmergendam, tunc quaſi paratũ eſſe ad ἐμβολὴν, id eſt, ad impetum faciendum aiunt. Item apud comicos porrecta membra dicũtur ad ἐμβολὴν, id eſt, ad impetum faciendum parata: quod Ariſtophanes oſtendit, quùm inquit, χωρεῖ ἐπὶ γραμμὴν λόρδος ὡς ἐμβαλῇ, id eſt, recta accedit incuruus, quaſi ad impetum faciendum paratus. Quæ ſubdit omnia, ſi animaduertantur manifeſta ſunt, vſque dum inquit.

» IN ſagittarijs par eſt hunc alterius brachij habitum optimum eſſe: nam ſi ità
» collocetur, imum humeri caput, quod cardinis modo in ſinum cubiti cõijci-
» tur, efficit, vt brachij, atque humeri oſſa dirigantur, quaſi totum vnum ſit.

Scribit nunc aduerſus eos, qui vniuerſum brachium intentum deuinciunt, ſicuti ſagittarij ſiniſtrum continent. Ait enim ad id agendum iure opus fuiſſe brachio extento, quùm neruus dextrâ tenditur verſus partem poſteriorem: totus verò arcus in eâdem regione cõtinetur à ſiniſtrâ, ne in alteram partem inclinetur. Nam ſi neruus dextrâ validè in poſteriorem partem intentus totũ arcum ſecum adducat, ductio ſagittæ in poſteriorem partem impedietur, vt quę debeat à valido neruo cõtentóque emitti. Ergo, quantum ex vltimâ contẽtione remittitur, tantũ demitur de emiſſione ſagittæ, quod, quùm in confeſſo ſit, Hippocrates cauſam adiũgit huiuſmodi. [Nam ſi ità collocetur imum humeri caput, quod cardinis modo in ſinũ cubiti cõijcitur, efficit, vt humeri atq; brachij oſſa dirigantur, & brachium totum ſine inclinatione ſeruetur.] vocat autẽ γιγγλυμοειδὲς imũ caput humeri, quod cardinis modo cum cubito committitur. quandoquidem cardines (græcè γίγγλυμοι) & quoſdã ſinus habent, & quoſdam proceſſus, ſinibus recipiunt eorum, cum quibus committuntur, proceſſus: proceſſibus in ipſorum ſinus inſerũtur. Similiter imum caput humeri in gibbum ambitum deſinens duo à lateribus tubercula exigit, vnde ſimilitudo trochleæ fit. hæret autem huiuſmodi ambitu trochleam referente in ſinibus cubiti. Extremus hic ambitus, & à priori, & à poſteriori parte cauum habet, in vtroq; ſe inſinuant cubiti proceſſus roſtro ſimiles. Siquidem cubiti caput ſuperiùs. C. literam refert. quâ, cum humero committitur, accipítque humeri ambitum, qui trochleam refert, ferè totum, vbi brachium ſic collocatur, vt cubitus, atque humerus rectum angulum oſtendant. At rurſus, vbi humero quieſcente, cubitus circa gibbum eius ambitum moueatur, ſi in priora feratur, cubiti commiſſuram flectit: ſi in poſteriora, tendit. in maximo quidem flexu prior cubiti proceſſus in humeri cauum, quod à priori parte eſt, conijcitur: in extenſione poſterior proceſſus in poſterius cauum, quod, quùm maius ſit, maiorem proceſſum accipit. quare plurimum extendere, & curuare totum brachiũ poſſumus: quod nullo modo contingeret, ſi nullum cauum in humero fuiſſet. Quùm huiuſmodi ergo ſit cubiti iunctura, vbi totum brachium ad rectum angulum figuretur, ità, vt humerus & cubitus rectum angulũ oſtendant (quem habitum Hippocrates ſolitus eſt appellare ἐγγώνιον) ambitus trochleam referens medius hęret cauo cubiti, quod. C. literam repræſentat. At vbi totum brachium extenditur

ditur,cubitus in poſteriorẽ partẽ fertur,& proceſſus,qui ab eâ parte eſt, motui præeſt:ceſſat autem, quieſcitq́;,quùm primũ ad humeri cauum, quod eâ parte eſt,peruenit. Quo fit,vt cõmiſſura extẽdatur, & imum humeri caput,cardinis modo,ſinu cubiti innitatur. vocat autem Hippocrates βαθμίδα, non modò humeri ſinum,ſed cæteros omnes, in quibus recipiuntur oſſium proceſſus.

PRæterea articulus ità extentus recuruatur. ergo veriſimile eſt ſic eũ locum minimè flecti,maximeq́; intendi, neq; à neruo, quem dextra tendit ſuperari,neque illi cedere:ad hæc neruum ipſum plurimum adduci. Quo fit,vt ſagittæ à validâ,ſubitáque vi emittantur.quæ autem ſic emittuntur, maiori impetu celeriùs feruntur,longiuſq́;.ſed vincientis & ſagittarij nihil commune.

Ex modis,quibus brachium figuratur, extẽſio flexui contraria eſt, ſupinus habitus prono.hi ergo extremi ſunt,& quaſi quatuor habituum exceſſus:duo alij medij ſunt : vnus quidem inter extremum flexum & extenſionem,quem Hippocrates(vt dixi) ἐγγώνιον appellat:alter inter pronum & ſupinum,ſub quo ait cubitum radio ſubijci.Igitur,ſicut hũc iuſtum & rectum dicit, ſic etiam illum,qui ἐγγώνιος dicitur,ſub quo humerus cum cubito ad rectum angulũ collocatur.quod ſi hic habitus rectus eſt,ſequitur,vt,vbi brachium extenditur, non debeat rectus appellari.ſi rectus nõ ſit,certè erit in exteriorem partem recuruatus:quemadmodum,ſi in poſteriorem partẽ ità recuruetur os cubiti,vt cum humero angulum oſtendat,quod iam nonnullis accidiſſe perſpectum eſt,quibus neceſſe eſt poſterius humeri cauum altum eſſe,in quod ſe inſerit poſterior cubiti proceſſus. Quod ſi huiuſmodi cauum nobis omnibus altiſſimum eſſet, flectere in poſteriorem partem brachium poſſemus, vt dixi de his,quibus aliquantulum id licet vtpotè qui poſterius cauum non ſecundum naturam penitus habeant,ſed nimis ſinuatum.

QVi brachiũ deligat,vbi ſic figuratum contineatur, multa alia affert mala grauiora,q̃ vulnus.nam,ſi curuari brachiũ imperet,non oſſa,non nerui, non carõ eundẽ habitũ ſeruabunt,ſed vinculis cedentibus in aliã atq; aliã partem mouebũtur. Ecquid opus eſt ſagittariorũ habitu?quâ in re nullus fortaſſis error fuiſſet,ſi ſophiſta ꝓmiſiſſet, vt homo ipſe vulneratũ brachiũ porrigeret.

Qui intentum brachiũ deuincit omnino(inquit)vel ità contineri iubet,vel curuari ſinit: vtrumuis fecerit,ægrotantem lædit. nam,ſi in eodẽ habitu cõtineatur,dolor aſſiduè vrget:ſin aliter figuretur,deprauatur brachiũ ſub vinculo,quod eo ſpectat,vt membrũ,ſicuti compoſitũ eſt ab iniectis faſcijs contentum,ſine vllo preſſu tueatur . at,ſi aliter figuretur,contrarium accidet:nempè, vt fractura vinculo non cõtineatur, ſed moueatur, trãſferaturq́; vnà cum neruis habitũ mutãtibus,muſculiſq́;,quos carnem vocauit,eorum nobis naturam oſtendens. Sunt enim muſculi caro ſentiendi vim habens à ſimplici carne, ex quâ maximè conſtãt, caro nominati, per quos fibræ diſtribuuntur à neruis ac ligamentis diductæ.creatur enim totus muſculus à naturâ eiuſmodi fibris cõtentus,quibus caro ſimplex vndiq; concreſcit,atq; hęc eſt propria muſculi natura,per quẽ venæ & arteriæ diſcurrũt,vt non ſecus ac cæteræ partes,alatur & viuat: propriũ verò muſculorũ corpus fibræ ſunt,quę ſimplici carne cingũtur, plurimum quidẽ medijs muſculis,tum ſubinde minùs,pręſertimq; in initio ac fine ipſorũ. quocirca extremi muſculi neruoſi magis ſunt, medij verò carnoſi.

QVidam alius medicus reſupinatũ brachium extendi iuſſit, atq; ità figuratum deuinxit, ſibi perſuaſum habens hũc ſtatum naturalem eſſe,quod

ex cute conijciebat,& ex eo, quod oſſa ſic tueri naturalem habitum exiſtimaret. quia id oſſis,quod in primâ palmæ parte extat à parte minimi digiti, è regione collocetur eius oſſis,vndè cubitũ metimur.Hæc adducebat ad comprobandum huiuſmodi habitũ eſſe naturalẽ,rationiq; conſentanea loqui videbatur.Sed brachiũ vehementer cruciari,ſi ſupinum extendatur,experiri quilibet in ſuo poteſt.nam ſi extẽdatur,hunc habitum dolori eſſe cõperiet. quin,ſi imbecillis homo manus prehendat valentisità collocatas, vt cubitus reſupinatus curuetur,vtiq;,quò volet,ipſum ducet. Manus item eo modo collocata, ſi gladiũ teneat,vti eo minimè poterit:vſqueadeò iſtiuſmodi habitus violentus eſt. Ad hæc, vbi brachiũ in eo habitu vinciatur, grauiori dolore torquebitur homo,dum ingredietur,graui,dum cubabit. quod ſi brachium flectatur,neceſſe eſt muſculos contrahi, & oſſa in eodem habitu minimè contineri. ignorabat autem illud,præter alia, quæ in huiuſmodi habitu incommoda accidũt,quod os in primâ palmæ parte extãs à parte minimi digiti,cubiti pars eſt:illud verò, quod in cubiti iuncturâ eſt,vnde cubitum metimur,eſt humeri caput.

Si quis brachium reſupinauerit, videbitur humeri caput ab interiori parte, quod græcè κόνδυλος, id eſt,tuberculum nominatur,eſſe caput ſuperius cubiti, cùm quodammodo è regione ſe oſtẽdat capitis inferioris, quod in primâ palmæ parte extat à parte minimi digiti.Non tamen omnes cubitum metiuntur ab humeri tuberculo : ſed ſunt, qui metiri incipiant, ídque rectè à cubiti eminentiâ,quã græci ὀλέκρανον dicunt & ἀγκῶνα. At Hippocrates,vbi ait[vnde cubitum metimur]ſignificare videtur,vel omnes,vel pleroſq; inde metiri.Quomodo autem ſeſe res habeat, hìc quærere ſuperuacaneum eſt. illud meminiſſe oportet, quod inferius cubiti caput ſitum in primâ palmæ parte è regione ſuperiori capiti reſpondet, vbi ſecundum naturam brachium figuretur, vt ſcilicet curua pars interior ſit,gibba exterior,in quo habitu ſit,vt minimus digitus ab inferiori parte ſubijciatur,pollex à ſuperiori inſidat.

HIc verò putauit hoc idem os eſſe atque illud,& alij complures.

Non ità dixit[hoc idem os eſſe,atque illud]ſicuti aliquẽ eundem cum ſeipſo dicimus, vt Aiacem Telamoniũ eundem cum Æacide, ſed quod vtrũque oſſis extremum intelligat eiuſdem eſſe,nempè cubiti.

EST autem idem cum illo eminentia cubiti,cui potiſſimum innitimur.

Vocabulũ[idem]accipiẽdum nunc quoq; eſt eodẽ modo,quo proximis verbis explanauimus,cùm eiuſdem oſſis partes eſſe exiſtimarent,quod in primâ parte palmæ ſitũ eſt,& quod ab interiori regione cõmiſſuræ cubiti extat.

ERgo,vbi brachium reſupinetur,partim hoc os peruerſum cõſpicitur, partim nerui,qui ab interiori ſede,& digitorum,& primæ palmæ partis procedunt, ſupino brachio peruertuntur. tendunt enim huiuſmodi nerui ad humeri os, vnde cubitum metimur. errores,atque ignorationes naturæ brachij tot ac tales ſunt.Si quis autem(vt præcepimus) fractum brachium extẽdat,dirigetur os,quod à parte minimi digiti ad cubiti eminentiam tendit: dirigẽtur item nerui,qui à primâ palmæ parte ad extremum humerum pertinẽt:ſuſpenſúmque brachium in eodem habitu cõtinebitur, in quo fuerit colligatum,neque dolori erit,aut moleſtiæ,ſiue ingrediatur homo,ſiue cubet.

Quùm accidit,vt oſſis cuiuſpiã,vel nerui, vel muſculi initiũ ſit ab interiori parte mẽbri,finis vel ab exteriori,vel ab inferiori,cõſtat partẽ hanc peruerſam eſſe. Rectè igitur dixit omnia hæc peruerti,vbi totum brachium reſupinetur.

Ac ne

Ac ne longiùs exempla petamus.nerui,qui ab interiori parte feruntur ad manum,cum cubito iunguntur circa totum humeri caput. Fiet itaque resupinato brachio,vt neruorũ,qui cubito illigãtur,initia ab interiori parte collocẽtur,fines à superiori.idem accidet musculis,& ipsius cubiti ossi.horũ enim omnium initia ab interiori parte sunt iuxta tuberculũ humeri. Poterant autẽ per se musculi,cùm peruerterentur,abundè dolorẽ excitare, atque eâ de causâ inflãmationem.Si quis autẽ brachiũ figurauerit,vt Hippocrates iussit,musculi,qui ab interiori parte cubiti oriuntur,toti ab interiori parte siti erũt,qui ab exteriori, in hâc similiter continebuntur,quemadmodũ,qui à superiori,positum à superiori tuebuntur in vniuerso mẽbro. Ab inferiori autẽ cubiti parte nullus situs est omnino musculus. sed,si cubiti musculorũ omnium situm cognoscere tibi curæ est,ex primo libro de incidẽdorum corporum ratione addiscere poteris, tum ex opere de musculis incidendis,vbi musculorum omniũ natura ad compendium confertur magis,quàm in libro de incidẽdorum corporum ratione.

» COllocari sic hominem oportet, vt id ossis,quod excedit,ad lumen quantum maximè potest,illustre conuertatur, ne chirurgicum lateat,dum intendit,quando satis fuerit directũ.Porrò,qui vsum habeat,quùm admotâ manu os excedens continget,rem optimè comprehendet.

Siue iacere, siue sedere significare voluerit verbo [collocari]quod καθικνεῖσθαι dixit,cum altero,alterũ quoque intelligendũ est.Nam si ęgri vires, & fracturę magnitudinem intueamur,ipsum modò iacentem,modò sedentẽ vinciemus. Verùm vtrouis modo collocetur,vt vitiata pars cõspectui magis pateat,ex luminibus quæ dantur,spectare debet ad maximè illustre.

De brachio.

» OSsium brachij,cùm non vtrunque fractũ est,facilior curatio est,vbi quod superius est,cõminuitur,quãuis plenius sit, tũ quia integrũ, quod subiectum est,fundamẽti vicem præstat,tum quia faciliùs reconditur, præterquã in viciniâ manus.superius enim os carne plurimũ contegitur. id verò,quod subiectum est, minimè carnosum est,ægrè conditur,ac maiori vi extenditur.

Indicauit brachiũ ex binis ossibus cõstare,vbi ait ὢν μὴ ἀμφότερα,id est [cùm non vtrunq;]nõ enim cõsueuit dictio ἀμφότερα græcè vsurpari ad vnũ vel tria, vel plura significanda.Ex his ergo binis ossibus, quod subiectum est πῆχυς, id est,cubitus propriè vocatur, ídque sanè longius est : quod superinsidet κερκὶς, id est,radius.Plana autẽ est,non modò oratio hæc,sed reliquæ ferè omnes huius libri.Illa duntaxat explanationis mihi visa sunt indigere,quę à me enodãtur. Quare si quid præter hæc obscurum tibi videatur,spectato, num quid in exemplari fuerit mẽdosum,vbi enim correxeris,si quid lectũ semel non comprehenderis,iterum ac tertiò relegens,quod propositum est,optimè percipies.

» VBi non hoc,sed illud fuerit comminutũ,simpliciori vi opus ad intendendum:vbi vtrunque extendere valentiùs oportet. Puerũ iam vidi plus iusto intentum,sed plærique,minùs quàm res postulat,extenduntur

Vim simpliciorem,& quæ nõ magno negocio adhibetur, φαυλοτέραν dixit. φαῦλον enim apud veteres græcos,non solùm significat vitiatum,sed simplex.

» INtentione adhibitâ, conuenit admotis prominentioribus palmarum partibus dirigere.

Prominentiores partes palmarum appellãt θέναρα deducto vocabulo à percutiendo, quod θείνειν græci dicunt, vt nonnulli volunt, qui verborum inter-

pretationibus ſtudent. Quicquid enim percutimus, prominẽtioribus his partibus percutimus. Alij non omnes prominentiores palmæ partes ſic appellatas exiſtimant, ſed eas tantùm, quæ pollici ſubijciuntur.

» DEinde cerato inungere nonità liberaliter, ne faſciæ ſuperinnatent, atque
» hoc modo deuincire.

Vinculi vſus duplex eſt, nam & cõminuti oſſis partes, quæ rectè inter ſe cõpoſitæ fuerint, fideliter continet, & lintea liquore aliquo reſperſa, vel illita medicamento, quod ad repellendã inflãmationẽ pręſentiſſimũ eſſe putauerimus, decidere non patitur. Adhibẽt itaque nonnulla medicamenta, quæ linteis illinuntur, his quæ excepta imponunt, vinculũ ſuperdantes. Alij humorẽ aliquẽ ingerunt ad rem idoneum, quale eſt vinum, vel per ſe, vel cum oleo, & ſæpè liquidum aliquod medicamẽtum, cuiuſmodi eſt ceratum hoc. cuius duplex ratio eſt: interdum, ſiquidem ceratum ex roſâ, vel oleo liquatur: interdum, arida pix adijcitur, hincq; πισσηρὰ κηρωτῆ græcè nominatur. Sed liquida medicamenta, ſpiſſa quoque ſunt & craſſa, cuiuſmodi eſt liquidum ceratum. Fiunt autẽ, & ex emplaſtris inflammationem arcentibus, liquatis in oleo, de quibus loquuti ſumus, & in opere de ſimplicium medicamentorum facultate, ſed latiùs in eo, quod ſcripſimus de ratione curandi, & in eo, quod de compoſitione medicamentorum. Hippocrates igitur liquido cerato vtitur, quod multò magis inflãmationem coërcet, quàm quod durũ eſt, ſeu quouis alio nomine libeat appellare. Modum verò vtendi huiuſmodi cerato indicauit inquiens [nõ ità liberaliter, ne faſcię ſuperinnatent] ſed contrarium terminum, vt pote, qui nobis notus ſit, prætérijt. is autem eſt, ne ceratum ità parum inungatur, vt iniecta lintea ſiccescant, priuſquàm tertio quoque die reſoluãtur. At quâ de cauſâ cerato nũc inungendum dixerit. conſiderandũ eſt, quùm, vbi os cute excedit, vinum nigrum auſterum ſuperinfundi iuſſerit. Mihi ſanè videtur vinũ excogitaſſe ad hæc tanquam præſidium efficacius: omiſiſſe verò in alijs fracturis, vbi nullum ex comminutis oſſibus nudatum eſt. eo quòd vini vſus ſummam diligentiam poſtulet, nam, niſi ſubinde infundatur, aridę faſciæ maximo ſunt detrimento. Plærique autem ex iis, qui laborantibus ſeruiunt, recuſant ſubinde infundere, noctu præſertim. Sed quia extremus morbus extremâ curatione perfectę reſtituitur, idcirco quibus excedit os, vt vinum ſuperinfunderetur, edixit. Sed plura de facultate vini dicemus, vbi eo vtitur. nunc illud indicaſſe ſatis ſit. quod, cùm aliæ fracturæ ſolâ cerati inunctione curari ſine vino poſſint, non neceſſe eſt hoc adhibito grauiter interdum ob miniſtrorum negligentiam peccare. At, quùm ſummum periculum circunſtat, tunc & ipſi vltrò fatigandos ſe prębent, & nobis imperantibus parent. Adde, quod nos etiam ob periculum ingens frequentiùs his adſumus, atque interdum vniuerſam noctẽ immoramur, vbi veremur, vt miniſtri rectè exequuturi ſint, quæ præcepimus.

» CVrâ habitâ, ne manus inferior iunctura cubiti collocetur, ſed paulò ſu-
» perior, ne ſanguis ad imum fluat, ſed retineatur.

Cubitum ità figurandum eſſe, vt radio ſubiiciatur, atque ad rectum angulum cum humero collocetur, in ſuperioribus proditũ eſt. Sed, quùm hoc fieri poſſit, manu & ſupra & infra cubiti regionem poſitâ, meritò hoc quoque definiuit, imperans, vt manus paulò ſublimior, quàm iunctura cubiti habeatur. Conſtat enim, vbi membra dependeant, ad ima concurrere materiam, ac propterea, quemadmodum, qui totum diem inambulant, quibuſq; crura calidiora ſunt,

ra ſunt,maximi momẽti cenſent noctu hæc vniuerſo corpore ſublimiora cõtinere,ità iubet Hippocrates,vt caueamus ne manus dependeat,ſed ſublimior collocetur. quod ſi cubiti iuncturâ multo ſublimiorem figurari iuſſiſſet, huiuſmodi habitus in iis etiam,qui paululum in eo perſeuerant, dolorem afferret vniuerſo brachio, potiſſimúmque muſculis à priori parte humeri ſitis. eum autem habitum dolori eſſe docebit ipſa experientia.doloris verò cauſam oſtẽdet natura muſculorum,cubiti iuncturam mouẽtium. ſunt enim & à priori,& ab interiori parte humeri,atq; vbi cubitum flectimus, ad ſuum initium cõtrahuntur,& ſurſum verſus intendũtur,cumq́; ipſis contrahitur,ac ſurſum tenditur totum brachiũ,cui ſuis imis partibus iungũtur.[ne ſanguis ad imum fluat, ſed retineatur]Verba hæc referenda ſunt ad illud [ne manus inferior iuncturâ cubiti collocetur] interpoſuit autem [ſed paulò ſuperior] ſic, vt tota oratio ſit huiuſmodi.Curâ habitâ,ne manus inferior iuncturâ cubiti collocetur,ne ſanguis ad imum fluat,ſed paulò ſuperior retineatur.

» POſt hæc faſciâ alligare,capite,quà fractura eſt,iniecto.

Poteſt inijci caput,vel nõ inijci,quà fractura eſt,dupliciter.cùm id modò in longitudine membri, modò in latitudine accipiatur. Termini autẽ inijciendi faſciæ caput in longitudinem membri ſunt,vbi primus faſciæ circuitus in orbem attractus fracturâ vniuerſam complectitur. Quod ſi,vel ſuperiùs inijciatur,q̃ vt fracturam contingat,vel inferiùs, q̃ vt ad ipſam perueniat, caput hoc verè quis poterit aſſerere minimè iniectũ eſſe,quà fractura eſt. ſic mihi intelligito iniectũ,vel nõ iniectũ caput,quà fractura eſt.ſed in latitudinem, cùm faſciæ caput primò ſuperdatum, vel quà fractura eſt, vel extrà procedet. Hîc igitur Hippocrates membri longitudinem intuitus,caput,quà fractura eſt,inijciendum eſſe propoſuit.hoc eſt,neq; fracturâ inferiùs,neq; ſublimiùs. quod indicauit per ea,quæ ſubdit,quùm inquit.[Vbi ſuper fracturam iterum & tertiò circumierit,ſurſum feratur].At in libro de officinâ medici,cùm ait.[Principia inijcienda ſunt,nõ quà vlcus,ſed hinc vel hinc]. ad membri latitudinem ſpectauit, vt ibi rurſus demonſtrat verbis ἔνθα ἢ ἔνθα, id eſt, [hinc vel hinc] his enim vocibus græcè latitudo ſignificatur. Plæraque autem exemplaria ſic leguntur.[Principia inijcienda ſunt,non quà vlcus,ſed quà nodus.]

» SIc vt inſidat,non tamen vehementer adſtringat.

Docet hoc loco vinculi moderationẽ. id ſiquidem inſidere debet eatenus,dũ fracti oſſis extrema immobilia tueatur:non tamen ità arctari,vt dolorem afferat laborãti. Quilibet enim dolor,cùm perſeuerat,præſertim ſi ex cõpreſſione eſt,inflãmationem concitat.Hæc igitur ſpectari debẽt in faſcijs coarctandis,quæ initio ad vnguem conijcere non licet: licet autẽ,vbi ſæpiùs deuinxerimus.nam diligenter animaduertẽtes modum adſtringendi,cùm vinculum iniecimus,interrogantéſq; hominẽ,qualem circundatã faſciam ſentiat, iterum æquè ac primò inijcientes,laxare vel adſtringere oportet: ſiquidẽ premi ſe dixerit, proculdubio laxare : ſin vinculũ ità laxum affirmet, vt iniectum minimè ſentiat,adſtringere. Licet autem,priuſquàm eum alligemus, quẽ fractura malè habet,exerceri ſanum puerũ ſæpiùs vinciendo, ſed cum eo,vt percontemur,quæ paulò antè interroganda propoſuimus. ſic enim promptiores erimus ad fracturas deligandas.Illud etiam perſpicere oportet,quod quæcunque corpora robuſtiora ſunt ac duriora,vinculum ſuſtinẽt arctiùs adſtrictum: quæ verò infirmiora ſunt & molliora,leniùs adſtringi debent.

VBi super fracturam iterum, aut tertiò circumierit, sursum feratur, vt fluens sanguis retineatur, atque ibi subsistat.

Ipse causam exposuit, cur primò velit fasciá sursum ferri: vult enim sanguinem prohiberi, quò minùs à superioribus membri partibus descendat. hâc autem vinciendi ratione, non solùm coërcetur ille, qui fluit, sed, qui circa fracturam coijt, exprimitur: qui fluit, vno dũtaxat itinere fertur à superiori parte deorsum: qui exprimitur vtroq;, & à superiori parte deorsum, & ab inferiori sursum. Depelli enim aliquid potest, & ad superiorem membri partem, & ad inferiorem. monet sanè, vt vtrique operam demus, quùm duas adhiberi fascias iubet, quarum vtraque ordiatur ab affectâ sede, habitâ longitudinis ratione, deinde prior sursum procedat, secunda deorsum. quoniàm prȩstat sanguinem à vitiatâ sede exprimi ad summum membrum, atque ad totum corpus. imum enim minus est, quàm vt sine iniuriâ recipere succorum copiam possit. quãdoquidem, postquàm sub priori fasciâ sanguis transmissus est ad summum brachium, si altera arctiùs adstringatur, inflammatio iuxta primã palmæ partem & digitos orietur. Hâc igitur de causâ antè ad superiora depellendum est, potissimumq;, si fieri potest omne id, quod dolori foret: sed, si parũ quid relictum fuerit, exprimendum ad inferiora, alterâ fasciâ iniectâ. Totam hanc sententiam perfectiùs intelliges in sermone de ratione vinciendi.

PRior fascia, longa ne sit.

Iure hoc adscripsit, prior enim fascia, quùm à fracturâ incipiat, & ad superiora feratur, atque ibi desinat, breuior sit, necesse est, quàm secunda. Hanc enim voluit à fracturâ orsam primò deorsum ferri, deinde sursum, ad eum locum, vbi prior finiebatur.

SEcunda primùm super fracturam inijciatur.

Non immeritò, inde enim excerni plurimum sanguinis constituit.

AC semel super ipsam circumeat.

Secundæ fasciæ caput semel circuire iussit, non bis vel ter, sicut prioris. vult enim ob propositam causam sursum magis, quàm deorsum transferri id, quod ad fracturam collectum est.

TVm deorsum demittatur, leniùs adstringatur, atque ex maiori interuallo circundetur.

Minùs adstringi membrum iussit à secundâ fasciâ ob causas propositas: quin & eius circuitus non ità spissos adhiberi, quùm id opis, quod spissi afferunt circuitus, à priori fasciâ satis afferatur.

VT possit relata ad eam partem, quâ prior desinit, peruenire.

Hippocrates, antequàm pannos superimponat, binas fascias adhibet. alij verò ternis vtuntur: vnâ, quæ à fracturâ incipiens sursum tendat, quemadmodũ Hippocrates præcepit: alterâ, quæ à fracturâ deorsum: ac tertiâ, quæ ab inferiori parte sursum per priorem vtrãq; in cochleam serpat. Verùm hi secundam fasciam duabus prioribus breuiorẽ inijciunt, illas verò inter se æquales. proptereà, quod prima fascia super fracturam ipsam iterum ac tertiò circumeat, membrúmque ipsum spissiori ambitu complectatur: secũda semel super fracturam voluta ex maiori interuallo circundetur: tertia super vtramque obuoluatur, & quià minùs spissè circumagitur, primȩ longitudinem non excedat. Sed constat (etiam me tacente) tres positas fascias duabus, quas Hippocrates prodidit, contineri. quùm secunda duplicem vsum præstet, quẽ illi partiti sunt,

titi ſunt, vnam inijcientes, quæ à fracturâ procederet ad partem inferiorem, alteram, quæ hinc ſurſum, quà prima finiebatur.

ATtrahere verò faſcias in hoc caſu, vel à dextrâ debemus, vel à ſiniſtrâ, prout ab hâc, vel illâ parte ad fracturæ habitum, atque inclinationem in hâc, vel illam regionem confert.

Oſſa, quæ ſub fracturis peruertuntur, modò in dextram membri partẽ, modò in ſiniſtram declinantur. Quocirca priores duæ faſciæ attrahi à contrariâ debent, ab eâ ſcilicet orſæ, in quam membrum cõuertitur, atque in contrariam inclinatæ. ſic enim fractum os æquè in vtramque partem inclinabit, atque hoc eſt, quod nunc ab Hippocrate proponitur, quùm præcipit, vt fracturæ habitũ intuiti faſciam circumagamus, hoc eſt, vt ad contrariam partem, atque fractura inclinat, faſciam adducamus.

POſt hæc panni ſuperdẽtur modico cerato inuncti, ſiquidem leniores ſunt, & ſtabiliores.

Panni duas faſcias priores fulciũt, quas propriè ἐπιδεσμίδας vocat. inijciũtur autem contrariâ ratione ac faſciæ: illæ enim ſerpunt circa membrũ tranſuerſæ: pãni verò in longitudinẽ dantur, vniuerſum vinculũ ex binis prioribus faſcijs excipientes. iuſſit autem cerato modicè inungi. fluerent enim, vbi cerati copiâ labarent, non ſecus ac, ſi parùm inungerentur, quòd ſubiectis faſcijs minimè coirent. exhibet enim ceratum vicem glutinantis. conſtat autem in aliis, quæ glutine colligãtur modum eſſe optimum. Panni igitur comprimunt, vbi ſicci imponãtur. cui opponitur, quod inquit [leniores] ſicut & quod dicit [ſtabiliores] illis contrarium eſt, qui ob cerati copiam non hærent. Iure itaque ait, [ſiquidem leniores ſunt, & ſtabiliores.] namque, vbi panni nullo pacto cerato inungantur, non ampliùs lenes ſunt, vbi plus iuſto vncti ſint, nõ ampliùs ſtabiles, labuntur enim copiâ cerati.

HI faſcijs alligãdi ſunt inter ſe aduerſis, alijs à dextrâ parte, alijs à ſiniſtrâ, plurimũ ab inferiori parte ſurſum ductis, aliquatenus à ſuperiori deorſũ.

Faſciæ, quæ primò dabãtur, non circuibant inter ſe aduerſæ, ſed vtraq; mẽbrum, quod peruerſum erat à contrario habitu ad naturalem reſtituebat: ſed, quę pannis ſuperinijciuntur, cùm eò pertineant, vt membrum vniuerſum alligent, tueanturq; vinculũ vniuerſum, qualẽ exceperint, aduerſæ inter ſe procedunt, atq; vna quidem à dextrâ partẽ, altera à ſiniſtrâ circumagitur: ſimiliter altera à ſuperiori, altera ab inferiori: ſic enim, quùm inter ſe aduerſæ ſint, vinculum, quale acceperint, potiſſimũ ſeruabunt. Quare quatenus à dextrâ parte, vel ſiniſtrâ procedũt, iũctura ex toto fit æqualis: quatenus verò à ſuperiori, vel inferiori feruntur, altera non longè alteram excedit. ſæpiùs tamen circuit, quæ ab inferiori parte ſurſum tendit. hoc ſiquidem tutius eſt, ob cauſam, quæ paulò ſuprà poſita eſt, vbi iuſſit ſanguinẽ à fracturâ depelli ad ſummũ membrum.

QVæ extremitate tenuantur, pannis ęquanda ſunt in orbem datis, qui, vbi ea dirigimus, non ſubitò, ſed paulatim plurimi obuoluendi ſunt.

Tenuantur membrorum extrema. quæ dixit ὑπόξηρα. Has igitur partes circundatis pannis tranſuerſis compleri voluit, & pluribus faſciæ circuitibus cingi, quùm eo, vt quod tenuius eſt, nõ ſubitò (ſic enim vinculum inæquale redderes) ſed paulatim impleatur.

LAxæque circa primam palmæ partem varijs locis vinciendi.

Solẽt iuxta vitiatã ſedẽ loca omnia inflãmatione affici, ac pręcipuè mẽ-

brorum extremitates. quoniàm paruę sunt, & minimè carnosæ, & idcirco materiam à locis, qui iuxta fracturam sunt, descendentẽ non recipiunt citra noxam. Eas igitur leuare constituit cerati inunctione. quod profectò satiùs fuit per se membris imponi sine vllo tegmento, neque alijs fascijs vti. sed quià caput & finem habentes sine aliquo fulcro, citò caderent, idcirco vsus est fascijs totius fracturæ, quas iure laxas inijcit, vt nullam afferant molestiam, sed id vnum duntaxat efficiant, vt inflammationem arceant. non enim admouentur ad id, quod fractum est continendum.

» QVod ad linteorum multitudinẽ pertinet, duas partes primò abundè est » superdare.

Ad vniuersum vinculum, quod primum omnium damus, censet paucioribus linteis opus esse, quàm procedente tẽpore futurum sit. docuit enim paulò infrà, quo tempore plurimis vti fascijs conueniat. Sed, quùm linteorũ multitudo fasciarum & pannorum numero, longitudinéq; augeatur. quæret quis num idoneo tẽpore maiora, an plura lintea inijci velit: quin & quanta singula esse debeant. Porrò lõgitudinem & latitudinẽ fasciarum definiuit in libro de officinâ medici, quùm inquit. [Quod verò ad longitudinem & latitudinem pertinet, impleant trium, quatuor, quinque, aut sex, lõgitudinem quidem cubitorum, latitudinem verò digitorum]. At neque numerum nunc silẽtio prætерijt, ex fascijs enim, quæ primæ inijciuntur, duas dari iussit per vniuersum vinculum. pannos item duplices triplicésve superinijciendos esse, ibi quoque explicauit, quos esse voluit tot numero, vt complecti queant vniuersum membrum. Sed fasciæ, quæ super pannos dantur, plærunque duæ sint, quarum vna ab inferiori parte sursum tendat, altera à superiori deorsum. has etiam licet, & ternas, & quaternas imponere. nos autẽ binis vbique vtimur. igitur, qui in hęc incumbet duas linteorum partes initio, sed quo tẽpore vitiatus locus inflammatione vacat, tres dandas esse conijciet. In libro itaque (vt diximus) de officinâ medici, fasciarum longitudinem definiuit, iubens, vt superinijciantur longæ ternos, vel quaternos cubitos, nimirum hominis, qui deuincitur. nam ridiculum esset puerum exempli causâ bimum vel trimum fascijs ità longis alligare, vt robusti hominis quaternos cubitos æquent: vel ad robustum ità breues adhibere, vt quaternos pueri cubitos impleant. Sed in hoc opere, fasciarum longitudinem non statuit, sicut neque latitudinem, ea nobis conijcienda relinquens. Constat autem fracturæ magnitudine inspectâ inueniri à nobis longitudinem fasciarum, quùm (vt ipse imperauit) debeat vinculum semper plurimum integræ partis comprehendere. Hæc non conuenit eadem vbique, sed pro magnitudine fracturæ, vt diximus. Quod si iterũ, aut tertiò super fracturã circumagenda prima fascia est, posteà crebris circuitibus voluta non priùs finienda, quàm integræ sedis plurimum complexa fuerit, planè debet ità longa sumi, vt propositis ab Hippocrate circuitibus sufficiat. Eâdem ratione, & aliarum fasciarũ longitudo tanta sit, vt possit partes, quæ ab ipso scriptæ sunt, amplecti. Porrò fasciarum latitudinem comperies, si ad ea, quæ ipse docuit, respexeris. inquit enim, [Fulciãtur, non tamen cogãtur]. significat autẽ fulciri quasi hærere. quod fiet, vbi fasciæ non ità latæ parentur, hæ siquidem rugant, quùm circũaguntur. nam alioquin latior fascia, vt quæ plurimùm amplectatur, fracti ossis partes firmiùs continet. atq; hâc de causâ latissima fascia ex vsu maximè est. verùm, quià, quæ talis est, rugas contrahens, quùm super affectas partes est obuoluta,

obuoluta, laxior fit,& quæ subiecta sunt, minùs fideliter continet.idcirco expedit,non ità latam imponere, sed eatenus eius latitudinem augere, quatenus nulla pars laxatur. Quamobrem experiens hæc omnia meliùs præstabit. eiusmodi enim obseruationes coniecturales sunt, neque scripturâ cõprehendi,aut lectione possunt.Ob quam verò causam plures fascias dari posteà velit,tũc intelliges,cùm ad eum locum peruenerimus.

HInc autem cognosces rectè hominem curatum esse,ac terminum deligãdi,vbi, num prematur, rogaueris, atque is responderit se premi quidem, sed leuiter,ídque præsertim quà fractura est.Hæc itaque,sic habere,necesse est fateatur,qui rectè est alligatus.

Quoniàm ea,quæ nos spectamus in fascijs obuoluendis, intelligit non cõprehendi sciẽtiâ,sed coniecturâ, ex certis indicijs iudicãdum censet,quæ rectè iniectæ fuerint, quæ malè.Quod si homo abundè sub fascijs vrgeatur, celerrimè soluentes aptiùs deligabimus. sin fasciarum circuitus iusto laxiores fuerint,non patiemur diutiùs sic habere.Nam,quę arctiùs adstringuntur,dolent, inflammantur,& interdum etiam extremâ parte emoriuntur:quę laxiùs,prorsus eiusmodi periculo vacant,sed non prohibent membrum, quo minùs, quà fractura est, deprauetur. Vrget igitur arctior iunctura sic, vt necesse sit eodem die soluere, & rursus deligare, quæ laxior est, non item: potest enim vnum diem, & interdum alterum sustineri. Hâc igitur de causâ diligenter rogare eum,qui alligatus est, conuenit,qualem sentiat fasciarum circuitum. vt ex ijs, quæ respondet aliquid de fascijs emendandis intelligamus. Debet enim (inquit) respondere, qui alligatus est, sentire se vinculũ arctius iuxta fracturam, quàm alijs partibus ipsius membri. ea enim sedes inter eas, quæ adstringũtur, acerrimè sentit.quòd & ægra sit,& fascia à nobis magis compressa,vt potè,qui operam dederimus, vt sanguis vniuersus à fracturâ longè ad vtramque membri extremitatem exprimeretur siquidem hâc viâ futurum sit, vt quod vitiatum est,ab inflammatione defendatur.

MOderationis autem indicia sunt, si eodem die ac nocte, quo deligatus fuerit, ipse sibi videatur non leuiùs, sed valentiùs adstringi. postridie verò tumor in manu oriatur mollis ac paruus,indicant hæc vinculũ fuisse abs te moderatè adstrictum.

Quùm adstringendi modus in vinciendo omnium maximè momentum habeat, quúmq; hic variari consueuerit,tam quòd quædam partes mollitie ac duritie inter se distent,quàm quòd alia corpora hebetioris sensus naturâ sunt, alia acrioris,meritò contendit ex pluribus notis securitatem ægrotantium inuestigare,atque hâc de causâ non contentus sola posuisse indicia, quæ ex interrogatione sumuntur, inspiciendas etiam nobis ipsas partes existimat,potissimùm extremas. Inquit enim, vbi moderatè adstrinxerimus, futurum postridie in manu paruum tumorem mollem,hoc est,cedentem,si superdatis digitis prematur. Quare,si tumor hic, vel nullus appareat, vel durus, planè scire licet vinculum, vbi nullus appareat non satis fuisse adstrictum, vbi durus, nimis arctatum. Constat enim extremum membrum succis sub vinculo ad ipsum transmissis, quùm multi sint,impleri,digitísque pressum non cedere. ídque tibi indicio erit vinculi valentiùs adstricti, nõ secus atque,vbi manus nullo modo tumeat, conijcere poteris.nihil fuisse sub vinculo expressum. nanque adstrigendi modo modus eorum, quæ exprimuntur, perpetuò respon-

det,& huic modus tumoris. Quare non immeritò renititur tumor in extremitate membri, atque ingens est, vbi comminuta pars eius fortiter fuerit adstricta: cedit atque exiguus est, vbi leuiter: non secus autem, vbi non adstringitur, nullus tumor excitatur. ergo euidentissimum est, vbi postridie in manu tumor magnus fit, & renitatur, membrum solui protinus debere, perfundíque multâ aquâ calidâ, cui oleum copiosè fuerit adiectum, rursúsque alligari modicè adstrictum: vbi postero die nullus tumor appareat, tertio resolui, & arctiùs alligari. quòd si tumor modicus fuerit, Hippocrates tertio die resoluit: nos vsque quartum, interdum quintum diem trahentes, hyeme potissimùm, nihil vidimus deterius accidisse.

LAbente iam die minùs adstrictas fascias sentiat, sed tertio die penè resolutas. scire autem licet, si quid horum, quæ proposuimus, absit, vinculum non satis arctatum: si quid superet, fuisse iusto plus adstrictum. Hæc itaque indicia intuitus, deinceps, vel laxiùs alligabis, vel arctè magis.

Relaxantur fasciæ, non me hercle (vt nonnulli putant) quod intentæ tempore longiores appareant: sed quòd membrum extenuatum contrahatur, vbi rectè fuerit alligatum, quod euidenter in omni fracturâ perpetuum conspicitur, quemadmodum & ipse Hippocrates ostendet.

TErtio die, postquàm extenderis, atque direxeris, soluere membrum oportet. quòd si primis diebus moderatè deuinxeris, paulò magis fascias adstringes. deligare autem incipies à fracturâ, quemadmodum priùs. nam, si hanc partem priùs deuinxeris, materiam inde ad vtramque membri extremitatem depelles: sin aliam priùs adstrinxeris, inde ad fracturam deduces, quod intellexisse pertinet ad multos locos. Sic ergo ordiri semper vinculum debet, atque hũc locum primum adstringere, alios verò pro portione. quo enim longiùs à fracturâ procedit, eo leniùs arctari: nũquàm verò ex toto laxari, sed adhærere. post hæc adijciendæ fasciæ sunt, quotiescunque deuincimus. rogatus autem homo respondeat adstringi se paulò magis quàm antè: præsertim, quà fractura est, atque alibi pro ratione. Tumeat item membrum, vrgeatur, leuetur pro ratione prioris iuncturę. Abhinc tertio die sentiat fascias relaxari. tum soluere conuenit, ac rursus deligare paulò arctiùs omnibus fascijs iniectis, quibus vtendum erit, post hæc laboranti omnia eueniãt, quæ in superioribus alligandi circuitibus exposita sunt.

Si primo die homine propter fracturam dolente, quantum adstringendum est, non adstrinxerimus, vbi, omnibus rectè factis, tertio die dolor remittatur, arctiùs alligamus, neq; tunc quoque quãtum res postulat. hoc siquidem, quùm omnia rectè procedunt, quinto die conuenit. quare tunc plurimis fascijs vtemur, & quantum res exigit, adstrictis, non obliti hoc ab ipso præcipi, vbi omnia conuenienti ordine sequantur. nam, si propterea quòd aliquid interim peccatum sit, brachium nondum quinto die ex toto inflammatione vacet, neque nos fascijs omnibus vtemur. Exhibet quidem fasciarum multitudo (vt ipse ait) vinculi firmitatem. potissimùm verò eâ vtemur, quo tempore desedit locus, qui circa fracturam est, & ipsum os, quod perfractũ est, laxius effectum est, & faciliùs tractatur, vt componi possit. At si quando hoc quinto die non cedat, differemus in alium circuitum, qui ad diem septimum perueniet. iubet enim donec ferulæ ad fracturam dẽtur, tertio quoque die solui ac rursus deligari, eâ de causâ, vt aqua calida infundatur ad educendos succos in comminutâ parte

tâ parte

tâ parte existentes, qui tenues sunt, & seri naturam habent, digestionémque requirunt,& simul etiam ad leniendum dolorem,& pruriginem finiendam. Itaque,vbi nec dolor, nec prurigo hominem exerceat, atq; indicia illa omnia se ostendant, ex quibus rectè fracturam habere cognoscimus: etiam si quarto quoque die solues, nihil lædes, hyeme potissimùm, atque adeò magis homines agrestes, qui lauari ferè non consuerunt, sed eos, qui cotidiè lauari solent: & qui præsertim bis id faciunt, cõuenit non longo interposito spacio resoluere,ac præcipuè, vbi carne fuerint molliori.

INde, vbi ad tertium diem ventum erit, qui septimus est à primo, quùm iniectum vinculum fuit, si rectè alligatus fuerit, tumor in manu apparebit, ísque non admodum magnus: locus item, cui vinculum inijcitur, quotiescunque deligabitur, tenuior,& gracilior conspicietur, septimo autem die, tenuissimus, atque ossa perrupta tractabuntur faciliùs, magísque ducentur, vt dirigantur. quòd si hæc ità habeant, dirigere oportet, alligaréque, ac ferulis excipere, paulóque ampliùs, quàm antè adstringere, nisi, si tumor, qui in manu est, maiorem dolorem afferat. vbi verò fascias inieceris, imponendæ ferulæ sunt, supérque fasciæ alligandæ admodum laxæ, sic, vt circundatæ ferulæ contineantur, nec quidquam brachium adstringant. Quo facto prematur offensus eodem modo, & releuetur, atque in prioribus vinciendi circuitibus. At, vbi ad tertium diem perueniens laxum vinculum sentiat, necesse est ferulæ magis arctentur, potissimùm quà fractura est, atque alibi pro ratione. siquidem ipsum vinculum laxum potiùs erat, quàm adstrictum. Pleniores autem adhibẽdæ ferulæ sunt ab eâ parte, quâ fractura extat, non multo tamen: videndúmque est, ne è regione pollicis collocentur, sed hinc vel hinc: neque item è regione minimi digiti, quà os in primâ palmæ parte excedit, sed hinc vel hinc. Verùm, si fractura omnino ferulas requirit, his locis breuissimæ superaccommodandæ, sic, vt ad ossa, quæ in primâ palmæ parte extant, minimè pertineant: periculum enim esset, ne vlcus fieret, & nerui nudarentur. debemus autem ferulas arctare tertio quoque die paululum omnino, id spectantes, quòd eo nomine imponuntur, vt vinculum tueantur, non vt adstringant. Quòd si optimè perspexeris, ossa sub prioribus vinculis abundè fuisse directa, neque locum prurigo aliqua infestat, neque vlla exulcerationis suspicio est, vltra vigesimum diem finito alligatas ferulas manere. nam plerisque summum triginta diebus brachij ossa conferuent.

Si tertius dies fractum os nobis daret, quale ferè septimus exhibet, necessariò ad ferulas veniremus, sed quia (vt ipse dixit) septimo die πάνυ λεπτὸν, id est, tenuissimum apparet, quo vocabulo significauit graciliùs fieri, quàm, quùm erat in pristino statu salubri, idcirco eodem die ferulas circumponit, tunc scilicet membrum diligentius componens, vt potè, quùm ossa laxiora sint. eò autem ferulæ pertinent, quò & pannos antè diximus, nempè, vt fractum os contineant. at, quùm ossa ob siccitatem naturalem nequeant carnis modo coalescere, callo circa fracturæ oras increscente, quasi quodam vinculo circundantur. hic autem creatur de eo quod superat, ex ipso fracti ossis alimento. quod si laborans, vel non idoneo victu vtatur, vel plenus sit, id, quod superat, copiosius est, effusúmque fascias totas veluti crasso sanguine madefacit. Quicquid igitur ex eo, dum effunditur circa fracturæ oras concrescit, tempore ab osse, cui hæret, mutatur, & simile ipsi redditur, callúsque nomi-

natur. Ergo, si fracti ossis oræ agitentur, dimoueantúrque, prohibebitur, quo minùs adstrictum maneat, atque ob eam rem creari callus non poterit. quod enim gluten lignis efficit, quæ glutinantur, id callus præstat ossibus fractis. Iure igitur summâ quiete opus est ad fracturas, quę callo debent solidari: nam, si agitetur coactus callus, dissoluitur, perinde ac gluten, quo ligna cohærent, & coactum lac. summam verò hanc quietem prębent fasciæ adstrictæ, & quæ superdata continent: porrò continent fasciarum multitudo, ac ferulæ. Quæ deinceps sequuntur, omnia plana sunt, his, qui animum adiungunt. præcipit enim, vt sicubi vinculum laxetur, ferulæ tertio quoque die arctentur, non tamen resoluatur tota iunctura, nisi homo ingenti prurigine vexetur, vel exulcerationis alicuius suspicio sit. prurit autem fractura initio magis, deinde minùs, quoniàm vitiata pars exhauritur. excitatur enim prurigo à vaporibus, qui ab eo, quod superest, profusi leuiter mordét. At, vbi acriùs mordeant, prurigini iam dolor iungitur: igitur, quando pars inanis est, nihil omnino tale superat, vel certè, quàm minimum.

„ NIhil autem perpetuum est: multum enim & ætas ab ætate distat.

Non dixit simpliciter differre ætatem ab ætate, sed adiectâ coniunctione indicat alias etiamnum causas esse, cur non omnes brachij fracturæ triginta diebus consanescant, sed quædam paucioribus. sunt enim in causâ, anni tempus, regio, natura ægrotantis, anni temperatio, ratio victus, & vinciendi modus. nam citiùs conferuescunt, hoc est, callo firmantur, & ob materiæ, ex quâ callus oritur, quantitatem, ac qualitatem moderatam, & ob robur virium ipsam cogentium. diutiùs autem trahitur ex materiæ inopiâ. quod enim breuiori tempore ob materiæ copiam vires efficiunt, id longiori præstant ob inopiam, & interdum etiam ob copiam immodicam. callus enim concrescens abluitur humore, qui ab interiori parte fluit, vbi multus sit, & continuetur. Porrò materia crassa commodè spissescit, & in callum vertitur, humor autem, vbi aquosus fuerit, & habitu tenuis, spissando callo maximè est alienus. Vires quoq; quùm valent, maturè suo munere fungi, serò, quùm imbecillæ sunt, nihil attinet dicere. quibus de causis callus diuerso tempore fractis ossibus circundatur. hæc autem ipsa, quæ nunc dicuntur ob causas priùs positas mutantur. quoniàm materia, & plus, & minùs abundat, & crassior est, ac tenuior ob temperamentum, tam vniuscuiusque naturale, quàm aduentitium ipsius fracturæ eo tempore, quo curatur, atque item ob victus rationem, quâ homo vtitur, & ob modum, quo deligatur, præter hæc, ætatem, tempus anni, regionem, ex quibus omnibus validiores vires sunt, aut infirmiores.

„ VBi solueris, aquâ calidâ perfundito, & rursus alligato fascijs leniùs, quàm
„ antè adstrictis, paucioribus item, quàm antè iniectis: inde tertio quoque
„ die soluens rursus laxioribus fascijs, & paucioribus deuincito.

A primo die, vsque dum ad ferulas veniat, & fasciarum numerum auget, & arctiùs adstringit: eas autem imponens septimo die, membrum non soluit vsque ad vigesimum, statuere quasi firmam basim volens calli producendi, quo circundato fracturam penitus immobilem non ampliùs tuetur. nutrire enim callum oportet, vbi altiùs radices egit. nutritur autem, quùm materia in ipsum deriuatur: quam sicuti ab initio auertimus ab affectâ sede ad alias corporis partes, ità nunc euocare debemus aquâ calidâ perfusâ. quin & initio fascijs multis atque adstrictis, quo minùs ad vitiatum locum conflueret, ex

toto

toto ipſam prohibuimus. nũc paulatim numero demimus, preſſũmque laxamus, quùm non expediat prohibere, ne confluat.

QVòd ſi alligatis ferulis ſuſpicio ſit, ne oſſa rectè concurrerint, vel aliud quidpiam hominem infeſtet, vbi dimidium tẽporis prȩterierit, vel paulò ante ſoluere oportet, & rurſus deuincire.

Quȩ ſuprà poſita ſunt, intelligi debent, quùm omnia rectè procedant: nanque, vbi ſit ſenſus aliquis doloris, vel exulcerationis ſuſpicio, aut vereamur, ne fractura malè compoſita ſit, aut caſu aliquo interueniente membrum motũ ſit, ſoluere vinculum ante vigeſimum diem cogimur. id autem ipſum definiuit, ne quis exiſtimet perpetuum eſſe, quod ſuprà imperauit, fracturam quamlibet vſq; ad vigeſimum diem ſeruandam eſſe penitus immobilẽ. ſemper enim pugnare medicus debet aduerſus id, quod magis vrget, neque obligare ſe prȩceptis tanquàm legi, quam contemnere nephas ſit, quùm omnia præter rationem eueniunt.

QVibus initio cutis non abrumpitur, neque os cute excedit, idonea eſt ratio victus propè quæuis, minùs tamen cibi ſumant vſque ad decimum diem, præſertim, quùm quieſcant.

φαῦλως vocabulum ſolent veteres græci ferè omnes vſurpare, quùm ſignificare volunt [ſimplex] aut [quoduis] huic opponitur exquiſitum, quod Iones σκεθρὸν appellant. Sicut igitur exquiſitam victus rationem σκεθρὰν vocat, ità, huic contrariam φαύλην: atq; hâc ratione nunc eam, quæ propè quæuis ſit, ὑποφαύλην dicit, quæ media eſt inter quamuis ſimpliciter, & exquiſitam. Exquiſitã victus rationem imperat, quibus initio, præter oſſis fracturam, carnis quoque vulnus acceſſit, ac præcipuè, quùm ex fracto oſſe aliquid cute excedit: ſimplicẽ, id eſt, quamuis illis, qui omnino periculo vacant: propè verò quamuis mediámque, quibus os fractum eſt primis diebus, quorum terminum conſtituit decimum, non quòd non interdum maturiùs, interdum ſeriùs mutare victum liceat: ſed, quòd plærunque ità accidat. vtitur autẽ mediâ victus ratione, propterea, quòd neque ità magnum periculum eſt, ſicut cùm oſſa nudantur, neque ità res tuta, ſicut cùm intacto oſſe caro ſimpliciter vulneratur. meritò igitur ijs, qui medij ſunt inter eos, qui periculo vacant, & eos, qui periclitantur, mediam victus rationem indicit: prȩſertim, quùm vſque ad decimum diem, quibus brachiũ fractum eſt, ex toto quieſcant, quod Iones ἐλινύειν dicunt. Itaque par eſt exquiſitiori victu ſuſtinendos eſſe quieſcentes, quàm qui mouentur. at, quùm à decimo die plærique ſuſpenſo brachio inambulent: meritò præcipit, vt in eum vſque diem medio victus genere vtantur, præſertim quùm quieſcãt. Quod [prȩſertim] vertimus, Hippocrates habet ἤδη, quod plærunque tempus notat, ſed adijcitur etiam ad aliquid comprobãdum, vt, ſi dicamus, & ob alia, & ἤδη, hoc eſt, præſertim propter hæc credendum huic, faciendum hoc eſt, quomodo videtur nunc ab Hippocrate vſurpatũ, ſic, vt oratio talis ſit. mediocri victu vtẽdum vſque ad decimum diem, & aliâ de cauſâ, & præſertim, quùm homo interim ex toto conquieſcat.

ADhibeantq; ex obſonijs mollibus, quæcunque modicè aluum deijciunt.

Ptiſſanam videlicet, betam, aut maluam, atriplicẽ, ſiue blitum, vel cucurbitam, & piſces teneros.

SEd à vino, & carne ſibi temperent.

Docuit ipſe exquiſiti victus rationem, & eius, qui quiuis eſt, & eius, qui

propè quiuis,quam nunc præcipit vſque in decimum diem ſeruari. nam,cùm æger carnẽ edit,& vinũ potat,victus ſimplex eſt,& quiuis: ſed cùm ſolo ptiſſanæ cremore,& mulſâ viuit,victus tenuis eſt,atque exquiſitus:inter vtrunque eſt ille,quem proximè indicauit,quùm inquit[adhibeántque ex obſonijs mollibus quæcunque aluum modicè deijciunt].

TVm paulatim ſe reficiát.oratio hæc lex iuſta fertur de curatione fracturę.

Reficiantur,dixit ἀνακομίζεσθαι, quo vocabulo nihil aliud ſignificat,quàm, vt cui comminutum os eſt,poſteà recreetur.ſcribit autem ἐκ προσαγωγῆς,hoc eſt, paulatim,cui contrarium eſt repentè:damnat enim, quod ſubitò plurimũ implet,aut demit,vel quid aliud præſtat.

QVare danda opera eſt, vt iuſtâ curatione adhibitâ res benè procedat: vbi autẽ non ſic procedit,ſcire licet aliquid curationi defuiſſe,aut ſuperaſſe.

Iuſtam vocauit eam, quæ laboranti omne id præbet, quod ei conuenit, & nihil prætermittit. curationem verò,quam χειρίζειν dixit,vel pro chirurgiâ, vel pro vniuerſâ ſimpliciter rerum omnium admotione accipit.græci enim μεταχειρίζεσθαι dicunt,non ſolùm,quæ manibus prehendunt,ſed quæcunq; tractant.

ILlud prætereà animaduertere in hoc ſimplici modo conuenit,quod medici non admodum attendunt:quanquàm,ſi non rectè fiat,corrumpere curam omnem,omnémque vinciendi rationem poteſt.

Simplicem modum fracti oſſis,& prolapſi vocat,vbi nõ accedit vlcus, non nudatur os,neque quod perfringitur,in multas partes comminuitur,quod fracturæ genus recentiores à farinâ ἄλφιτον appellant.ità,vt nullus ex propoſitis modis ſimplex ſit,ſed ille dũtaxat,vbi fracturæ nullus alius caſus adijcitur. ſic autem à ſe vſurpari vocabulum[ἁπλοῦν,id eſt,ſimplex] apertè oſtẽdit paulò infrà in hoc ipſo libro,vbi propriè eam rem agit. quod ſi oſſa ſimplici fracturæ modo perfringantur,peccatur,videturq; id peccatum leue,ſi quis tamen diligenter ſimul omnia æſtimet,maximũ momentũ habet.id enim,ſi cõmittatur, priorem curam vniuerſam corrumpit.quid autẽ hoc ſit,in ſequentibus oſtendet. Scribitur item aliter eadem oratio ſic[quãquàm,ſi nõ rectè fiat, corrumpi omnis cura,omníſque vinciendi ratio poteſt]vbi curam ipſam,quùm aliquid peccatur,damnare videtur,vt,quæ corrumpere poſſit, quæcũque ad laborantem particulam rectè adhibita ſunt.

QVòd ſi vtroque oſſe cõminuto, vel eo,quod ſubiectum eſt tantùm, deligatum brachium mitellâ ſuſpẽdatur,eáque plurima circa fracturã detur: partes verò hinc atq; hinc ſuſpenſæ ſint,neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti.

Diligenter voluit animaduertẽdum eſſe,quâ ratione totum brachium ſuſpendatur,quùm homo iam ingreditur,& nõ amplius cubat, hoc eſt,à decimo die.ante ſiquidem plærunque cubabat brachio(quemadmodũ ſuprà oſtẽſum eſt)ita figurato,vt manus paulò ſublimior haberetur:ſed, quùm iam inambulat(vt fieri conſueuit,brachio ex ceruicibus ſuſpenſo) mitellam adhiberi præcipit ſic latam,vt brachium vniuerſum ſuſtineat,totúmq; æqualiter amplectatur,neque vllam partem eius relinquat,quam non fulciat,quo fieret,vt brachij os à parte,cum quâ iungitur,deorſum inclinaret,ac deprauaretur.nam priuſquàm vitiaretur,totum perpetuum erat: corruptâ autem eius vnitate,vbi perruptũ eſt,poteſt altera eius pars à ſubiectâ mitellâ ſubſtineri, altera verò pars, vt quæ non ampliùs cum illâ continuetur, deorſum inclinata peruerti. Poteſt item ex eâdem parte,vbi nõ rectè mitella ſubijciatur, altera extremitas ab hâc

elata

elata ſurſum ferri, altera deorſum inclinata peruerti. Quatuor igitur modis mitella brachio malè ſubijcietur. primò, vbi fracturam ſolummodò ſuſtinet, partes autem hinc atque hinc ſuſpenſæ manent: ſecundò, vbi extremæ brachij partes & ſuprà à cubito, & infrà à manu diligẽter mitellâ fulciuntur, medium non ſuſpẽditur: tertiò, & quartò, vbi interdum prior brachij pars, interdũ poſterior mitellâ excipitur. Ex his quatuor modis binos dũtaxat ſcripſit, qui maximè membrũ peruertunt, reliquos binos prætérijt, vt, qui ex enarratis intelligi poſſint. eorum, quos ſcripſit, alterũ propoſitis verbis oſtẽdit, vbi cenſet in ijs, quibus vtrunque brachij os fractum ſit, vel tantum id, quod ſubiectum eſt, (cubitus propriè nuncupatur) intelligendũ eſſe primum ex propoſitis modis. ſed commune, id eſt, duobus modis, de quibus verba faciet. proprium verò eſt vtriuſque: prioris quidem, quem nunc indicat, ſubiectâ brachio mitellâ anguſtiori, quàm, vt totum membrũ complectatur, fracturam ſolummodò fulcire: alterius rurſus, vtranque membri extremitatem ſuſtinere, fracturâ tantùm non fultâ. Deprauari autẽ inquit priori modo brachium in ſuperiorẽ partem conuerſum, ſed in inferiorem altero modo, quẽ ſubdet proximis verbis. priorem, qui ſurſum verſus peruertit, nunc propoſuit. Nam, quùm brachium, quâ fractũ eſt, à mitellâ ſuſtineatur, partibus, quę vtrinque ſunt, deorſum inclinatis, quùm non ſit, cui firmiter innitantur, accidet, vt quod à mitellâ excipitur, altiùs excitatum callo glutinetur. Eum verò habitum, quo membrum callo ſolidetur, in poſterum perpetuò ſeruabit. quare ſæpiùs neceſſariũ eſt, quæ ſic peruerſa ſunt à nobis de integro abrũpi, extẽto membro rurſus fracturam, qualis initio fuerat, reddẽtibus, quam ſuprà diximus nullo modo coaleſcere, ſed alligari à callo, qui circundatur. hunc igitur extendendo diſſoluimus, rurſúſque operã damus, vt callus increſcat fracturâ conuenienter figuratâ. videre autem licet in alijs animalibus comminuta oſſa non omnino coaleſcere, vt in ſue, apro, boue, caprâ, oue, gallo, gallinâ. ſi quãdo inuenies (inuenies autem ſæpè, quemadmodum & nos) fracturæ oras callo inter ſe glutinatas, vbi hoc tibi curę ſit, callum deradens conſpicies fracturæ oras ſe contingere, non tamen coaluiſſe, ſolidatáſque eſſe eo modo, quo in vulneribus glutinata caro coaleſcit. At cur, vbi vtrũque brachij os cõminutum ſit, &, quod propriẽ cubitus vocatur, & quod radius, accidat, vt membrum adeò peruertatur, ſi in ſuſpendendo aliquid peccetur: ſed minùs, ſi alterum tantùm, cubitus ſcilicet: ac ſi radius per ſe, nihil omnino deprauetur, non magno negocio comperies, ſi eorum, quæ ipſe retulit, memineris. quià, quod ſubiectũ eſt (inquit) fundamẽti vicem præſtat ei, quod abruptum eſt, atque ipſum deprauari non patitur: ſed radius, vbi intactus ſit, cubitum quodammodo ſecum dirigit, ſi rectè vinculum adhibeatur. tueri autem ipſum à deprauatione ex toto non valet, vbi aliquis error ſit in ſuſpendendo, quandoquidem cubitus ſubiectus nihil habet, quo fulciatur, præter vinculum ipſum.

» SIn oſſibus ſic fractis mitella manum duntaxat, & articulũ cubiti excipiat,
» reliquum verò brachiũ ſuſpenſum ſit, deprauatum inclinabitur deorſum.

Ex quatuor modis, quos paulò ſuprà declaraui, ſecundũ hic tradit, qui primo cõtrarius eſt: ſi quidem in priori mitellâ ſolam fracturã ſuſtinebat: in hoc, quùm cætera ſuſtineãtur, ſola fractura ſine fulcro eſt. Quemadmodũ igitur in priori ſuſpendendi ratione, vbi fractura, quùm ſola à mitellâ ſuſtineretur, ſublimior fuit, reliquæ verò partes vtrinque humiliores, iure dixit deprauari bra-

chium totum in ſuperiorem partẽ conuerſum: ità nunc, quùm ea tãtùm mẽbri pars, quâ fractura eſt, nõ ſuſtineatur, deprimetur, & deorſum verſus inclinabitur, quo fiet, vt brachium in eam partem curuetur, atque eâ de cauſâ, vbi callus circundatus fuerit, peruerſum deorſum ſpectet. Expoſuimus igitur vniuerſam propoſitę orationis ſententiam. legitur autem ſcripta duobus modis, ſi vocem ſpectemus, maximè inter ſe cõtrarijs: re tamen, ſi animaduertãtur, inter ſe minimè diſcrepantibus. Itaq; brachium ſuſpenſum nonnulli intelligunt, quod à mitellâ non excipitur, ſed ſolùm in aëre ſuſpẽditur: alij contrà, omne id, quod à mitellâ ſuſtineatur, vt potè, quùm in inferiora minimè inclinetur, neque fiat ob id humilius, quod ſuſpenſo contrarium eſt. Meritò igitur ſcripturæ, verbis inter ſe pugnant, ſententiâ conueniunt. nanque hæc vox μετέωρον, hoc eſt, ſuſpenſum, quùm apud expoſitores cõtraria ſignificet, à quibuſdam eorum citra negationem ſcribitur [reliquum verò brachium ſuſpenſum] ab alijs negatione adiectâ [reliquum verò brachium non ſuſpenſum] verba, vt illis videtur, accõmodantibus ad vtramque ſignificationem vocabuli μετεώρου, hoc eſt, ſuſpenſi.

» DEbet ergo brachium ſuſpendi per mitellam latam, mollémque, multum
» brachij cum primâ palmæ parte æqualiter ſuſtinentem.

Duas hîc indicat ſuſpendendi rationes, quas prætererat, eas inquam duas, quarum commune eſt extremam brachij partem ſuſtinere: proprium autem vtriuſq;, vel eam, quæ à cubiti commiſſurâ, vel eam, quæ à manu tantùm. Exequutus enim eam ſuſpendendi rationem, vbi mitella ſolummodo fracturã excipiebat, atque alteram, vbi vtramque extremitatem, deinde ſubijciens verba proximè poſita, in quibus pręcipit, vt plurimum ex brachio, cùm primâ palmę parte, mitellâ æqualiter ſuſtineatur, reliquas duas ſuſpendẽdi rationes euidenter reprehendit: quùm non habeant id, quod maximè requiri voluit. ſiquidem neutra primam palmæ partẽ, & plurimùm ex brachio æqualiter fulcit, non tamen propriè eas hîc expreſſit: præcipuè (vt dixi) quod intelligi ex ſuperioribus poſſint: tum quòd leuem omnino noxam afferant, vbi nihil in deligando peccetur. duæ enim ſuperiores ſuſpẽdendi rationes, eâ de cauſâ plurimùm erãt alienæ, quòd fractura cõtineretur contrario modo, atque eius partes vtrinque, quùm interdum ſola à mitellâ attolleretur nullâ eius particulâ fultâ, interdum ſola deorſum conuerteretur.

FINIS PRIMI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS.

Galeni

Galeni in Hippocratem de fracturis COMMENTARIVS SECVNDVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

De humero.

» AT vbi humerus perfringatur.

Teſtantur nonnulli ex ijs, qui librũ hunc exponunt, Hippocratem, vt ſuprà πῆχυν vocauit modò eam partẽ totam, quæ inter manũ & cubiti articulum eſt, modò cubitũ, qui è duobus oſſibus longior eſt, ità nunc humerum appellare βραχίονα, nempè id os, quod à cubiti articulo pertinet ad humeri caput. Alij non ipſa oſſa, ſed partes, quæ inter articulos ſunt, volũt ijs vocabulis nuncupari, quòd conſueuerimus ità loqui, ille in capite plagam accepit, vel in malis, aut naſo, & vbi plaga cutem tantùm violauit, & vbi altiùs aliquid læſit, puta muſculi membranam, neruum, arteriam, aut venam. quin, quùm humerum exulceratum dicimus, oſtendimus humero id mali incidiſſe, quod vlcus vocatur. at, quùm definitione vlceris caro contineatur, quamuis nominatim nõ explicetur, vlceris tamen vocabulo notatur. carnis enim diuiſionem appellamus vlcus, ſic, vt, cùm dicimus Dioni exempli cauſâ humerum eſſe exulceratũ, carnem humeri ſignificemus. eâdem ratione, quùm fractum humerum dicimus, ſignificari volunt os huius partis eo vitio teneri, quod fractura nuncupatur. ſed controuerſia hæc de nominibus, ac ſignificationibus nullo modo ad fracturæ curationem pertinet. neque enim quidquam officit, aut prodeſt. quę verò in ſequẽtibus docet, quâ ratione curare fractũ humerum conueniat, oſtendunt. cuncta autem (vt mihi videtur) plana ſunt, non ſecus, atq; alia, quę ſuprà de brachio tradidit. ea enim paucis admodum verbis exceptis, clara erãt. longiùs autem lapſi ſumus, quùm cauſam adiecerimus, cur ſingula præcipit: quæ res, & ſi expoſitionis fines excedat, fieri tamen (vt retuli) ab omnibus expoſitoribus conſueuit. at, quùm hæ rationes alibi paucis ab ipſo oſtendantur, neque nos hîc eas tanquã auctores adiecimus, ſed ordinem mutauimus. totus autem nunc propoſitus ſermo, ſi per ſe examinetur, cõſideretúrque, perquam facilis eſt. adde quòd ratio ſingulorum, quæ tractantur, fuit in ſermone de brachio explicata. ad communia enim præcepta, quę ibi tradita ſunt, hæc quoque referuntur. primùm de vniuerſo brachio figurando: tum de extendendo, de componendo: poſtremò de continendo ac ſuſpendendo, quæ continendi ſpecies eſt. His itaque habitis, ſi quid ſe offeret, quod breue ſit, & non planum in ſequentibus aperiemus.

SI brachium extendatur, eóque ſic figurato intentio adhibeatur, humeri la- » certus intentus alligabitur; atq;, vbi, qui deligatus eſt, cubitum curuet, hu- » meri lacertus habitum mutabit.

Propoſitæ orationi illud adijcere oportet, quod anteà dictũ eſt, ſcilicet, vbi humeri lacertus ab iniecto vinculo aliter figuretur, futurum eſſe, vt alias eius partes vehemẽter vinculum comprimat, alijs laxius ſit, atque delabatur: compreſſę item partes inflammatione tententur, ſed relaxatis vinculis membrum peruertatur. Quare brachij habitus nullo modo variãdus eſt, ſed perpetuo (vt

ſuprà demonſtratum eſt)à principio ad finem ſeruandus. At contrà,ſi ille habitus ſeruetur,in quo extentum membrum deuinctum eſt: vinculum quidem nullo loco arctius erit, aut laxius, ſed ipſe habitus, quùm vitiatus ſit(vt ſuprà declarauimus)dolorem,atque idcirco inflammationem afferet.

IVſtiſſima itaque intentio ad humerum ſic adhibetur,lignũ, quod cubitum æquet,vel paulò breuius ſit,qualia ſunt ligonũ manubriola,habenâ ab vtrâque parte alligatum ſuſpenditur : homo autem ſublimiori alicui ſedi inſidet, brachiúmq; ſuper manubriolum imponit,ſic, vt id in alam indatur eâ moderatione,vt ille vix conſidere poſſit,nihílque propius ſit,quàm vt ſuſpendatur. tum aliquid aliud paretur, cui brachium inhæreat ſcorteo puluino ſuperdato vno,vel pluribus, ità,vt ad eam altitudinem perueniat, vt cubitus ad rectum angulum collocetur. commodiſſimè autem lorum molle,latúmq;,ſeu lata habena circundatur, atque inde magni ponderis aliquid ſuſpenditur, quod extendere conueniẽter poſſit:aut in vicem huius,robuſtus aliquis in inferiorem partem cogit cubito cum humero ad rectum angulum figurato.

A Lignum quod cubitum æquet.
B Habena per quam ſuſpenditur.
C Sedile ſublimius.
D Brachium ſuper manubriolum impoſitum.
E Aliquid aliud cui brachium inhæreat.
F Scorteus puluinus.
G Cubitus ad rectum angulum.
H Lorum molle,ſeu lata habena.
I Magni ponderis aliquid.


B
B
A
D
G
F
E
H
I

Oſtenſum eſt in libris de philoſophiâ, naturæ iuſtitiam in eo conſiſtere, vt quod vnicuiq; conuenit, diſtribuat, nõ lege aliquâ, ſed ſuopte nutu. quod iam ſuprà quoque dictum eſt. dictũ eſt inſuper, eum eſſe iuſtũ habitum, qui aptum ſitum vniuſcuiuſque particulæ membri tuetur. demonſtratũ eſt etiam huiuſmodi habitum minimè omnium lædere. hic autem in brachio eſt, vbi cubitus cum humero ad rectum angulum collocetur. toto itaque brachio ſic figurato præcipit hominem ſedere, iuxta ipſum verò à priori parte poni lignum tranſuerſum, quale ac quantum eſt ligonis manubriolum. ligones verò appellat σκαφία, quibus terram fodimus (græci σκαλίδας dicunt) his annumerantur etiam bipalia (Attici μινύας vocant). vult autem huiuſmodi lignum, quod iuxtà collocatur, immobile reddi, ſic, vt dum manus admouetur, nec ſurſum feratur, nec deorſum. quod continget, ſi ab vtroque extremo habenis vinciatur: quę ad aliquid ſublime religentur, vt lignum inde ſuſpendatur. Præcipit igitur, vt æger brachium antè ſuper ipſum imponat, hoc eſt, vt lignum tranſuerſum alæ ſubijciatur: tũ is, cuius humerus fractus eſt, ſedeat ità ſublimis, vt parum abſit, quin ſuſpendatur. ſedere autem ægrum iubet, vt vires, dum manus adhibetur, ſufficiant, neq; proptereà quod ſtet, conuellantur. neq; in humiliori ſedili hominem collocat, ſed quàm maximè poteſt alto, quùm ſedet: & ob ipſum medicum, vt rectus agere poſſit, neq; plurimùm cogatur deorſum inclinari: & ob ægrotantem ipſum, cui magis expediat ità ſedere. ſolent enim, quibus brachium extenditur, præ dolore ducentem ſequi, atque attolli, nec in eâdẽ ſede penitus, quâ collocati ſunt à principio, permanere. quo fit, vt intentio remittatur. Hoc igitur cauens imperat, vt homo ſedeat, quantum maximè poteſt ſublimis, & propè ſuſpẽdatur, ac ſi paulũ attollatur, ſtet. quod, vbi eueniat, neque ipſum ægrotantem, neque alios latebit, atque, vbi non lateat, paruo negocio rurſus, vel ab alijs, vel per ſeipſum in priorẽ ſedem reſtituetur. quin, vbi homo ità ſedẽs ſtabit, paululum mutabitur: plurimùm verò, vbi humilior fuerit collocatus. Quare ex ſeſſionis mutatione minimùm læduntur, qui ſublimiori inſident ſedili, plurimùm, qui humiliori. Conſtat itaque tranſuerſum lignum ab Hippocrate eâ de cauſâ ſub alam demitti, ne brachio ab inferiori parte intento, æger ſequatur, atque intentionẽ ſoluat. quod nos ſine ligno ſoliti ſumus ſæpiùs facere per laqueos alæ circundatos, quorum extrema verſus poſteriorem partem extendenda ſunt. non ſecus etiam alijs laqueis circumligatis fractum os in diuerſa diducimus, vbi intentio, quæ per manus adhibetur, imbecillior ſit, quàm oporteat. Verùm, ſi hanc credamus per ſe poſſe effectum præſtare, vt in puerili corpore, nõ opus eſt ampliùs laqueis, & multò minùs machinamentis habentibus axes, ad quos extremos laqueos alligãtes valentiùs in diuerſa contẽdamus. quo extendendi modo ad luxata potiſſimum vtimur. In eâ autem extẽdẽdi ratione, quam nunc probat, præcipit, vt brachiũ rei cuipiam hæreat, quam ipſe vocat ἔφεδρον, hoc eſt, huiuſmodi quidpiam, cui firmiter inſidat, ſcorteis puluinis ſubiectis: deinde ab imo humero iuxta cubiti articulum graue aliquod corpus ſuſpendatur, quæ pondera σταθμοὺς nuncupauit: hæc ſunt, quibus vti conſueuimus, ex ferro, ære, aut plumbo cõfectis. prætereà lorum molle, latũ, vel habena valida imo humero circundetur, vndè pondera ſuſpendantur.

» DEbet autem medicus curare, ſtans altero pede ſuper quâpiã re ſublimio-
» ri collocato: componere autem os prominẽtioribus palmarum partibus.

facilè

facilè autem componitur. ea enim extendendi ratio optima eſt,ſi quis conuenienter ipſa adhibeat:poſt faſcias iniȷcere à fracturâ orſus:reliqua verò omnia, vt anteà iuſſus eſt exequi, eademq; de homine requirere:tum ex iiſdẽ indicijs intelligere moderata, nécne ſint:ac tertio quoq; die ſoluere, & rurſus deligare,arctiúſque adſtringere.

Eligit hũc chirurgici habitum tanquam firmiorẽ, idem in opere de officinâ medici præcepit,cùm inquit[ſtantẽ verò oportet pariter ambobus pedibus benè inſidere,ſed agere altero inſiſtentẽ,at non eius partis,cuius manus agit.]

DEin ſeptimo aut nono die ferulas alligare. quòd ſi vereatur, ne rectè oſſa concurrerint, intereà ſoluere,dirigénſque rurſus deuincire.

Quod in ſuperioribus,quà de brachio,ſupplendũ eſſe exiſtimaui,idem nũc exiſtimo,ſcilicet,quùm omnia commodè reſpondeãt, eo tempore ferulas imponendas eſſe. Verùm,vbi de brachio egit,ſeptimo die ſimpliciter iuſſit ferulas circundari:in ſermone verò de humero,coniunctionẽ,quam diſiungentem appellãt,vſurpauit.ait enim[ſeptimo aut nono die ferulas alligare]eo quòd in humero ob muſculorum,quibus continetur magnitudinem,quæ circa fracturam ſunt,diuturniori tempore ex toto gracilia fiant,laxáque.vbi verò talia eſſent,oſtendimus opportunè tunc ad ferulas veniri.

HVmeri os ferè quadraginta diebus conferuet, quos vbi exceſſerit,ſoluere oportet, & pauciores faſcias dare, leuiúſque arctatas, ac diutiùs vti victu magis exquiſito,quàm antè:intueri autem manus tumorem,& vires.

Cõferuere,quod κρατύνεσθαι dixit,intelligit, vbi fracti oſſis partes callo firmãtur,vt in ſuperioribus etiam,quà de brachio. Quo autem grandius eſt humeri os,eo longiori tempore per callum glutinatur. Reliqua omnia,ex iȷs,quę dicta ſunt de brachio,plana ſunt. nullâ igitur opus eſt explanatione.

ILlud etiam ignorare non oportet, quòd humerus naturâ ab exteriori parte gibbus eſt,& peruerti facilè ſolet,vbi malè curetur. quin & alia oſſa omnia, quæ naturaliter aliquâ parte gibba ſunt, vbi comminuta curantur, facilè ab eâ peruertuntur. Ergo,vbi tale quidpiam timetur,lata faſcia humerum excipiens in orbem circa pectus agatur: &,quùm quieſcere humerum oporteat, pannus multiplex implicitus inter cubitum,& latus ſubiȷciatur, vel quidpiã huius generis aliud.hâc enim viâ os gibbum dirigetur. eſt autem cauendum,ne nimis in interiorem partem conuertatur.

Quæ in ſermone de humero vſque ad finem ſcribuntur, omnia clara ſunt. namq; ipſe cauſam exponit, cur in exteriorem partem conuertatur,& quo pacto in contrariam coactum dirigi debeat. iuſſit autem,vt multiplex pãnus inter latus & cubitũ demitteretur,ne humerus attingat latus, ſed in medio ſpacium ſit,quo cõpulſus habenâ ad pectus adducente minimè deprauetur,quùm naturâ in exteriorem partem ſpectans ad interiorem conuerſus dirigitur.

De pede & manu.

PEs hominis ex multis minutíſq; oſſibus conſtat, quemadmodũ & manus.

Similitudinem quandam habent inter ſe totius cruris & brachij partes. qualis enim eſt humerus in brachio, tale eſt in crure femur: quale item in brachio eſt id, quod eſt inter cubitum & manum, tale in crure id,quod inter genu eſt & pedẽ:reliqua verò pars,ſcilicet manus,pedi reſpondet. Cęterum manus apud græcos proprium nomen non inuenit diſtinctum à toto brachio,ſicut pes,qui nomen habet diſtinctũ à toto crure.quare Hippocrates meritò pe-

dem ſimpliciter πόδα vocauit ἄκρον vocabulo non adiecto: manum verò non vno verbo expreſſit, ſed χεῖρα dixit, quod brachium ſignificat ἄκραν adijciens, quo extremum notatur. Sed ſatis dixi de vſu nominum, venio ad res. Ijs, quæ ſuperiùs tractauit, proximus erat ſermo de manu. ipſe verò non tantùm agit de hac, ſed etiam de pede, ſermonémque de ipſo dilatat, quòd maiorē diligētiam requirat. Dicit ergo vtramque partē ex multis minutíſq; oſſibus conſtare. nos autem adiungimus [& duris] quandoquidem medullâ carent, caua minimum ſunt, & à lapillis paruis non abhorrent. Simile igitur eſt totum brachium toti cruri, atq; itidem vnius extremum extremo alterius. qualis enim in manu primæ palmæ pars eſt, tale eſt in pede id, quod inter talos eſt & plantam. tum qualis in manu palma, talis plāta in pede eſt. ſimilitudo autem, quæ inter digitos eſt, vel me tacente, clara eſt. præter hæc in pede ſunt oſſa iuxta calcem, atq; idcirco de pede plura verba facit, quàm de manu. quæ quidem pes habet, communia quoque ipſius manus primùm enarrat, deinde illa ſubdit, quæ propriè ad pedem pertinent. Primam igitur palmæ partē complent octo oſſa, palmam quatuor. at ſinguli digiti ternis oſſibus continentur, vt in vniuerſū oſſa manus ſeptem ſint & viginti. ſed in pede quatuordecim ſunt oſſa digitorū. nam magnus digitus ex binis conſtat, planta ex quinis. quocirca in vtrâque parte ſunt decem & nouem. Totidem in manu palmam & digitos explent, quùm planta vno oſſe palmam excedat, ac digiti manus, pedis digitos æquè vno oſſe exuperent. quocirca, ſi vtraque pars ad vtramque cōferatur, idem erit oſſium numerus. Reſtant in manu oſſa octo, quæ primam palmæ partem conſtituunt: in pede autem ea pars, quæ inter talos & plantam ſita eſt, cum calce ac talo, quæ omnia oſſibus octo continētur. Calcis autem os, omnium, quę in vtriuſque extremitate ſunt, maximū, ſuſtinet talū & crus, ac propè corpus fert vniuerſum, vbi ſtamus: à priori autem parte committitur cum oſſe, quod à cubi ſimilitudine κυβοειδὴς appellatur: perinde atque tali caput, cum eo oſſe, quod, quià ſcapham repræſentat, σκαφοειδὴς dicitur, cum vtroque horum iungnutur alia oſſa, quæ partem potiſſimùm inter talos & plātam explent. Si quis autē velit talum extremo cruri reddere, idem erit oſſium numerus in vtriuſque membri extremitate, ità, vt docendi modo, non naturâ ipſâ rerum inter ſe diſcrepent, qui vigintiſeptem, & qui viginti ſex oſſa pedis eſſe affirmant. erunt enim vigintiſeptem, vbi talus non annumeretur cruris oſſibus, ſed ſine hoc vigintiſex. Rectè igitur ſcribit [pes hominis ex multis minutíſq; oſſibus cōſtat, quemadmodum & manus.] agit enim cū ijs, qui prima elementa didicerunt, & incidendis corporibus operam dederunt, in memoriam reuocans, quæ perceperunt ad hunc locum faciētia. quùm non ſolùm ſcire conueniat propoſitarum partium vtrāque ex multis duris minutíſque oſſibus conſtare, ſed meminiſſe etiam habitus & magnitudinis ſingulorum, & quâ ratione cū proximis connectantur. quod θέσιν, id eſt poſitionem vocant, vt, vbi aliquod ex oſſibus, quę his partibus ſita ſunt, ſuo loco mouetur, promptè reſtituamus.

» Oſſa hæc ferè non rumpuntur, niſi acutâ, vel graui quâpiam re carnoſæ
» partes vulnerentur. De vulneratis autem dicemus, vbi vlcerum curatio-
» nem perſequemur.

Carnoſas partes χρῶτα nuncupauit, quo vocabulo vocant Iones, quidquid in noſtro corpore carnoſum eſt. cuius generis præcipuè ſunt, cutis, & muſculi, tum membranæ ac viſcera. oſſa verò cartilaginem & ligamenta χρωτὸς vocabulo

cabulo non ſignificant. ad hoc etiam exemplum videtur vſurpari ab Homero, quùm cutem χρῶτα vocat his verſibus.

αἰεὶ τῷ ἔσαι χρὼς ἔμπεδος ἢ καὶ ἀρείων. Et iterum,

ὥς αὖ μὴ κλαίουσα κατὰ χρόα καλὸν ἰάπτῃς.

Propoſitarum igitur partium oſſa ait, ferè non perfringi ſine vlcere. illud enim [niſi carnoſæ partes vulnerentur] idem ſibi vult, quod [ſine vlcere.] nihil autem intereſt, quod ad hunc locum attinet, vlcús ne an vulnus nominetur. atqui carnoſa pars extremis membris minima eſt, plurima autem in humero & femore. Ea igitur tota facilè læditur, vbi externum aliquid ſuper manũ vel pedem incidat, quod frangere aliquid poſſit ex ipſorũ oſſibus. Abrũpitur autem os quatuor de cauſis maximè generalibus. ſuper ipſum enim vehemẽti impetu incidit aut aliquid cõterẽdi vim habens, quod planè neceſſe eſt naturâ durum eſſe, & mole non exiguum: aut aliquid, quod non tantùm cutem, & quæ inter cutem ſunt & oſſa, ſed hæc quoq; ſecare poſſit. quem morbum Hippocrates in libro de vulneribus capitis ἕδραν appellat: nonnulli etiam ob ſaltum ex altiori loco fregerunt tibiæ, vel femoris os, quòd ſicciora his eſſent, & non ità denſa: videmus item in palæſtrâ cõminui os κατὰ περίκλασιν, hoc eſt, vbi tibia vnà cum ſurâ perfringitur, & præter fracturam, vulnus quoque magnum accedit, atq; oſſa nudantur. quod fracturæ genus accidit, cùm luctantis membrum cruri ipſi tranſuerſum ſubijcitur, atque vtrunq; eius extremũ, tam quod à genu, quàm quod à pede eſt, deorſum verſus cogitur. Euenit huiuſmodi tale lignis, quæ nos de induſtriâ rũpimus. impoſita enim ſuper vtrunq; femur obliqua, & manibus ab vtroq; extremo in inferiorẽ partem coacta effringi media videmus. Quemadmodũ igitur, neq; magnũ lignum, neque validum, ſed paruum & infirmum hâc ratione frãgitur, ità, cùm os infirmum naturâ fuerit, medium ſub propoſitis palæſtræ generibus perrũpitur. At oſſa, quibus extrema membra continentur, ſub huiuſmodi palæſtrę generibus, ſiue ex ſuperiori loco ſaltãtes deorſum ferantur, & in terrã incidant, ſiue pes vehementer conuellatur, non facilè rumpuntur. his enim ictibus franguntur ligamenta oſſium magis, quàm ipſa oſſa. cuius cauſa eſt, eorũ non tam exiguitas, quàm durities. ſed neque externa, quùm magnâ vi ſuper incidũt, poſſunt hæc oſſa facilè perfringere, niſi duriora illis ſint, & grandia. at quod tale eſt, neq; carnẽ inuiolatã relinquit, quẽadmodũ nec ictus ab acutâ re. nam & hic priuſquã attingat oſſa, quæ ipſis ſuperiniecta ſunt diſcutit. Quare meritò dixit oſſa hęc ferè non abrumpi ſine vlcere. ſed quoniàm in ſequentibus ſeorſum de fracturis aget, quibus carnis quoque vulnus accedit, hæc ad eum huius libri locum reſeruauit.

» SIquis erumpat ex digitorũ articulis, vel aliud quidpiam ex ijs oſſibus, quibus continetur pars pedis, quę inter talos & plãtam eſt, compellere ſingula in ſuam ſedem oportet, quemadmodum in manu.

Quod ait [quemadmodũ in manu] accipiendũ eſt, non quaſi aliquid pręfatus ſit de oſſibus, quæ in manu ſita ſunt, ſed quaſi ità ſcripſerit, ſingula oſſa pedis in ſuam ſedem compellenda ſunt, id, quod etiam fieri debet in manu. Cõpellere autem Hippocrates dixit ἀναγκάζειν, vel, vt alia exempla habent καταναγκάζειν, quod idem ſibi vult, ac ſi dicat, os ſuo loco motum reſtituere. mouetur autem, vbi ligamẽta, per quę cum proximis annectitur, abrũpuntur. non tamẽ abrumpuntur omnia ligamenta, quæ prolapſum os in orbem comprehendũt. raro enim id ex toto accidit. in quo caſu os, quod ità lęditur, ſuam ſedem relin-

quens ad cutem prorũpit, præsertim quibus ea laxior eſt, ità, vt oſſi, quod prolabitur, parùm renitatur. eâ verò de cauſâ ferè non ſolet os, quod mouetur, in inferiorem partẽ pedis excidere, quià cutis, quæ pedi ſubiecta eſt (ἴχνος græcè dicitur) craſſa eſt & dura. adde, quòd, quæ pedem feriunt, plærunque à ſuperiori parte ſuper ipſum cadũt. Ergò hâc vnâ viâ os, quod ſuo loco mouetur, in inferiorem partẽ excidet, ſcilicet, quùm ex ſuperiori loco quis ſaltauerit ſuper rem aliquam, quæ eminentias habeat admodum aſperas acutáſve. Quæcunque igitur vndique prorſus reſoluta ſunt, vbi ſuâ ſede mota in ſuperiorem, vel inferiorem pedis regionem veniunt, ægrè recõduntur: ſiquando autem (quod raRò accidit) recondãtur, ſemper magno negocio in ſuâ ſede ſeruantur. namq;, vbi os rurſus vehementer moueatur, nihil erit, quod ipſum contineat, vtpotè ſolutum ligamẽtis, quibus alligabatur: quæ ſi non fuerint ex toto abrupta, ſed aliquâ ex parte integra, ſicut euenit, quibus procidere ſolet, diſtẽdentes totum pedem vrgebimus.

TVm cerato mederi pannis faſcijſq;, non ſecus atq; vbi frangitur, excepto quòd omittẽdæ ferulæ ſunt, eodémque modo adſtringere, ac tertio quoque die alligare. is autem, qui deuincitur, ſimiliter atque in fracturis adſtringi ſe reſpondeat, vel laxari.

Qualem curationem ad fracturas tradidit, talem nũc ad oſſa, quæ extremis membris mouentur, præcipit adhiberi. Primò, ſiquidẽ extendere conuenit, ad hoc, vt oſſa, quæ prolapſa ſunt, in ſuam ſedem compellantur: tum, vbi repoſita fuerint, deuincire, cõſilio ad idem directo. propoſitum enim eſt membrum ab inflammatione, tueri, & ſub linteis adſtringere, continereque os, quod reſtitutum eſt. In ſuperioribus autem oſtenſum eſt hæc nullo modo rectè fieri poſſe, niſi ſanguis, qui in affectâ ſede ſubſiſtit, ad ſummum atque imum membrum depellatur, prohibeatúrque, quo minus alter cõcurrat. Hęc itaq;, ſi in memoria habeãtur, ſpectantes vniuerſam vinciendi rationẽ fracturis idoneam inueniemus, quam hic vtendã dixit, niſi ꝙ ferulę non debẽt circundari. quandoquidẽ loci natura eas non patitur. nam partes quibus ferulæ inijciẽdę ſunt, æquè planę eſſe debẽt, cuiuſmodi non eſt ea pars pedis, quę inter talos & plantã ſita eſt.

OMnia hæc viginti diebus perfectè ad ſanitatẽ perducũtur, niſi, quæ cum cruris oſſibus iunguntur, vel ex eius regione ſita ſunt. interim verò iacere conuenit, non tamen id ſuſtinent, qui morbum paruifaciunt, ſed ingrediuntur priuſquam conualeſcant, eóque fit, vt plærique non benè ſanẽtur, ſed ſubinde languoris ſenſu aliquo tententur, atque id quidẽ non iniuriâ. ferunt enim pedes onus corporis totius. Vbi ergo nondum conualuerũt, ſi inambulãt, articuli, qui moti ſunt, malè cõfirmantur, atque hâc de cauſâ ſubinde oſſa dolent, quæ cruri iunguntur. Porrò quæ cruris oſſibus iungũtur, cæteris maiora ſunt, & cùm mouentur, longiori tẽpore confirmantur, ſed medendi ratio eadẽ eſt.

Cruris oſſa intelligit tam ſurã, quàm tibiam. volens autem ſignificare è regione, κατ' ἴξιν dixit, quam loquutionem ſæpiùs varijſque in locis vſurpauit. ſed & paulò inferiùs eâdem ter ex ordine vtitur, de crure pertractãs, quùm ait [femoris enim caput ſuperius corpus fert. id autem ab interiori cruris parte ſitum eſt, at non ab exteriori, ſed è regione tibiæ, tum quia pars altera corporis è regione huc propiùs accedit, quàm ad exterius os. adde, quod os interius plenius eſt, quàm exterius, non ſecus atque in brachio, vbi os, quod è regione minimũ digitum ſpectat, tenuius eſt, & longius.]

Pluribus

PLuribus autem faſcijs,panníſque vtendum eſt.

Vt oſſa,quæ repoſita ſunt,ſuo loco maneant,ſolēt tum faſciæ,tum panni circumdari,præſertimq;,cùm loci inæqualitas alligari ferulas non ſinit.

FErè autē hinc atq; hinc vincire cōuenit, adſtringereq;, ſicut cætera omnia eâ parte potiſſimū,quâ os prolapſum eſt, primūq; ibi faſcias circumagere.

In prioribus imperauit, vbi fractum os in aliquam partem conuertatur, ſi ad dextram inclinet,vt ad ſiniſtram adducatur:ſi ad hanc ſpectat, vrgeatur ad dextram. At vbi alligare pedem oportet, in neutram partem debet vinculum inclinari,quùm oſſa,quæ ſuâ ſede excidunt, non ad latera, ſed ad ſuperiorem, vel inferiorem partem conuertantur.

QVotieſcunq; vinculum ſoluitur,multâ aquâ calidâ fouēdum.in omnibus autem,quæ iuxta articulos ſunt affectibus liberaliter calida aqua perfundenda eſt.quod ad laxandum vel adſtringēdum pertinet, ijſdem temporibus eadem indicia ſe oſtendant, quę in ſuperioribus: reſoluere item,& rurſus deligare ſimiliter expedit. Hi autem quadraginta diebus ex toto conualeſcunt: præſertim,ſi iacere ſuſtinent,ſin minùs,in eadem mala incidunt,quæ ſuperiùs poſita ſunt,atque etiamnum grauiora.

Quùm leniendus dolor eſt, & corpora,quę adſtricta ſunt,laxāda,tunc pręcipit,vt multa calida aqua perfundatur.id potiſſimùm accidit in affectibus articulorū,quùm hæ partes oſſibus magis,& neruis contineantur. Adſtringuntur igitur ſub inflammatione,& magis dolorem ſentiunt,quod magis neruoſæ ſint. Appellauit autem affectus σίνεα,quoniam affici σίνεσθαι dicit.

De calce.

QVicunq; ex ſuperiori loco ſaltantes, calci vehementer inſiſtunt, his oſſa diducuntur,venæ ſanguinem effundūt,carne circa os attritâ,tumor magnus oritur,& dolor.hoc enim os exiguū non eſt,extatq; è regione ſub tibiâ.

ἐκχυμῶσθαι dixit venas,ſignificare volens effundere ſuccum, quem continent, nempè ſanguinem,quod fit,quùm colliditur earum tunica.corpora enim,quæ colliduntur,naturalem vnitatem amittunt,quùm pluribus exiguiſq; partibus diuellantur,quibus ſanguis ſuffunditur.Hunc igitur effuſum ſanguinem recipiunt loca,quę venam cingunt, quibus non ſeruatur,qualis recipitur : tempore ſiquidem nigreſcit,perinde atque vbi extra corpus effuſus diu manet : concreſcit inſuper,quam rem græci θρόμβωσιν appellant. hinc factum eſt,vt ſanguis propterea,quòd concreſcat θρόμβος iam,& dicatur,& ſit.priùs autem nigreſcit, deinde redditur admodum putris. Atqui nō poſſunt grauiſſima hæc accidere ſanguini,qui à venis in corpore funditur: namq;,vbi natura vincit, hunc non ſecus mutat,atque alium,qui in inflammatione ſuppurāte continetur, vertitq; in pus. Ad hoc autem vt partium naturą ſanguinem ſuperet, duo obſeruanda ſunt,alterum,ne inflāmatio corpori ſuperueniat, id quâ ratione fiat, ſuprà habuimus: alterum,vt ſanguis,qui effuſus eſt,detrahatur.In hęc itaque incūbens Hippocrates omnia,quæ ſubijciuntur,pręcepta ſigillatim tradit.Diducuntur (inquit)oſſa his,qui ità ſaltant,abruptis nimirum ligamentis, quibus ipſa nectebantur,ſicut paulo ſuprà de eâ parte,quæ inter talos & plantam eſt,dicebamus. iungitur autē cum calce à ſuperiori parte talus,à priori id os,quod à cubi ſimilitudine græcè κυβοειδὲς vocatur,ſicuti cum talo à priori parte id oſſis committitur,quod à ſcaphæ ſimilitudine σκαφοειδὲς græcè nominatur.cum vtroque

autem horum, ſcilicet cum eo, quod cubum & cum eo,quod ſcapham refert, quatuor oſſa,quæ inter talos & plantam ſunt, committuntur.omnia autē hæc oſſa tam manus,quàm pedis in commentario de oſſibus expoſita ſunt.

» COniungitur item venis & neruis grandioribus, poſteriórq; chorda huic » oſſi innectitur. Hos igitur curare oportet cerato pannis faſcijsq;: ad hæc » calidam aquam largè infundere,faſciarúmque numerum augere,tum alijs vti » optimis præſidijs,ac maximè lenibus.

Coniungitur,inquit,os calcis neruis quos nominat ἐπικαίρους, id eſt,grādiores,tum venis non paruis.Innectitur item huic oſſi poſterior chorda, quæ diducitur à muſculis, qui ſiti ſunt in parte cruris , quæ carnoſa à poſteriori parte prominet. De his autem abundè diximus , tam in eo libro, qui de corporum, quàm in eo,qui de muſculorum incidendorum ratione eſt.ea autem tenere ad vnguem debet,qui aſſequi vult,quæ nunc ab Hippocrate traduntur.

» QVòd ſi cutis,quæ calcē tegit,naturaliter tenera eſt,relinquenda eſt, quo» modo ſe habet:ſin dura & craſſa,qualis in quibuſdam cōſpicitur,æqua» liter ſuccidenda eſt,atque extenuanda,non tamen vulneranda.

Propoſitis vitijs circa calcem, atque adiunctas partes periculum eſt , ne ingens dolor atq; inflāmatio non modica ſuperueniat. huiuſmodi enim partes oſſibus continētur,non quibuſlibet,ſed valdè minutis,ità, vt vel leuis inflammatio magnum dolorē poſſit comprimendo excitare.chordę verò,quo calci à poſteriori parte innectitur,cùm grandior ſit,vbi inflāmatur,periculum erit,ne neruorum diſtentio ſuperueniat.quin & cum hâc parte iūguntur multi nerui, qui oſſa contingunt, quod in libro de incidendis neruis oſtendimus. Reliqua igitur vniuerſa curatio diligentem animaduerſionem requirit,& quod ad victum tenuem pertinet , & quod ad modum calidæ aquæ perfundendæ.ſed & cutis, quæ pedi ſubiecta eſt(ἴχνος græcè dicitur)incidenda eſt magnâ cū moderatione. vbi dura eſt, altitudo plagę debet duritiei altitudinem æquare.occaleſcit enim quibuſdam,ità,vt ne paululum quidē ſanguinis fundat,niſi ſcalpellus altè admodum demittatur. Illa igitur ſecanda eſt,quæ ſanguinem non fundit : quæ verò ſtatim cruentatur, relinquenda eſt. nam,ſi ſecetur,dolet. At neque in illâ,quæ dura eſt, quouis modo,ſed æqualiter incidere conuenit, id, quod ex ipſâ cute durum eſt . ſpectare autem tria debet , qui æqualiter incidit. primò , longitudinem ſectionis , deinde altitudinem , tertiò, interuallum. ſectiones autem æquè longæ, atque altæ ſint, oportet, & æquè inter ſe diſtantes, vt vniuerſa cutis, quæ pedi ſubiecta eſt ſine tormento inflāmationis tempore ſimiliter diſtendatur . Conſtat autem omnem inflammationem diſtendere, quodque diſtenditur dolere , atque idcirco inflammationem augeri , & neruorum diſtentionem excitari . Quemadmodum igitur liberalis aquæ calidę perfuſio,cui oleum copioſè ſit adiectum, ſaluberrima eſt,ità etiam ſecandam cutem duxit ſcalpello eatenus altè demiſſo , vt hæc minimè cruentetur. vtiliter autem excogitauit huiuſmodi ſectionem.quandoquidem in alijs partibus, vbi vehementer inflammantur , cogimur cutem ſcalpello exaſperare: partim educentes aliquid eius ſanguinis, qui in inflammatione ſuperat : partim expirationem efficientes:partim laxantes,quę ſub inflammatione diſtendebātur.At in pede inflammatione nondum ortâ feſtinabimus ad cutem incidendam,eo quòd duriſſima ſit. vbi verò talis eſt, nequit ſub inflammatione ampliùs extendi. quamobrem dolebit hæc,& vehementiſſimè premet intentione

tione quâdam proximas partes, præcipuéque latam chordam, quæ illi iuncta est, cuiúsque initium est ex fine vnius ex musculis sitis in posteriori parte cruris, quæ carnosa prominet. Igitur, vbi hæc dolore, atque inflammatione tentetur, periculum est, ne totus musculus eadem sentiat. id si accidat, neruorum distentionem sequi verisimile est. Ob hæc itaque omnia cutem, quæ sub pede est, secare, vt dictum est, conuenit, deinceps, vt retulit, extenuare, hoc est, tenuem reddere. id autem fiet, si molliatur ipsius durities, & multitudo exhauriatur. Ad hæc ambo valet oleum, & aqua calida, si copiosè infundatur: à perfusione verò priusquàm vinculum detur, olei, quod nullam adstringendi vim habeat, inunctio.

HÆc benè alligare non cuiusuis est. nam si quis vinciat eo modo, quo cætera circa talos vinciuntur, fasciâ modò ad pedem datâ, modò ad ipsam chordam, circumactæ fasciæ compressio, calcem, quâ ictus fuit, expellet.

Dictionem [benè] ἀγαθῶς dixit, sæpè enim ab alijs veteribus ità vsurpatur. præcipit autẽ, vt vitia, quę circa calcẽ sunt, vinciantur eâ ratione, quâ fracturę, eos reprehendens, qui eo modo deligant, quo deligare sępiùs consueuimus, vt medicamenta, seu cataplasmata, seu quædam ex perfusione madentia, eâ parte teneantur. vinciendi modus, quem damnat, sic se habet. Fascia ab alterâ parte talorum orsa, obliqua fertur à priori parte extremi cruris, quâ talus extat, quem ἀστραγάλους vocant, inde transuersa sub pede demittitur, eóque circũdato vsque ad cõtrariam partem obliqua rursus infernè sursum procedit ad priorem partem tali, eíque inijcitur, quemadmodum antè. At vbi ità circumeat, necesse est in priori parte pedis sibi occurrat, &. X. literam repræsentet, inde in orbẽ circa talos data eò redeat, vndè incepit, sic autem iterum circumagitur, ità, vt eodem reuertatur, tertióque similiter voluta rursus ad suum initium redit, atque inde rursus circa talos porrigitur. verùm alij, vbi transuersam sub pede fasciam dederũt, non protinus obliquam sursum attrahunt ad talos, sed antè per superiorem partem pedis in orbem ipsam adducũt, quemadmodum alij in orbem circa talos, sic, vt obliqui circuitus ab ijs, qui in orbem sunt, comprehẽdantur. Hæ quidem vinciẽdi rationes vsitatę sunt, sed ad proposita vitia minimè accommodantur, quòd ante fascias nihil ibi imponatur, quod illis continẽdum sit, neque calx vitio vacet, sicut in eo casu, qui illas requirit, sed ipse primò lęsus sit. quare proposita vinciẽdi ratio, quùm ad calcem sanguinẽ exprimat, ipsum expellit. at contrariũ fieri debet. sanguis enim à calce ad partes, quę iuxtà sunt, per vinculum expellendus est: quam rem ea duntaxat vinciendi ratio pręstat, quæ ad fracturas pertinet, quã suprà demonstrauit, eâdem igitur nunc vtitur.

ATque hoc pacto periculum est, ne os calcis corrumpatur.

Corrumpatur dixit σφακελίσαι. nam, quùm pars ex toto corrũpitur, veteres dicere id vitium solent σφάκελον, quod, vbi carnosis partibus accidit, alijs nominibus appellant. Vocat item Hippocrates carnẽ, quæ putrescit, σαπρὰν, μυδῶσαν, σηπομένην, atque alijs etiam num vocabulis. At vbi os ex toto corrumpitur, σφάκελον vsurpat, quod vitium ossibus accidit, vbi à superiectâ carne perniciosa sanies profluit, quæ hæc ipsa irrigando corrumpit.

QVod vbi corrumpitur, morbus æuum durat.

Apertiùs dixisset totam ætatem hominis. habet autem ipsius oratio hanc mentem. si quãdo calx corrumpatur, casus curationẽ non recipit, quodque ex eo sequitur malum, totam ætatem hominis durat.

» NAm alioquin, vbi calx hoc modo non corrumpitur, ſed quòd nigreſcat, quia dum homo iacet,negligẽter habitus ſit, vel quià crus iamdiu graue vulnus acceperit, quod calx etiã ſenſit, vel vitiati femoris, aut alterius affectus cauſâ diu iacuerit,diuturna tamen res eſt,& moleſta.tum ſubinde recrudeſcit, niſi ſummâ dilıgẽtiâ, & longâ quiete attendatur. Quare quæcunq; hoc modo corrumpuntur,præter aliam noxam,corpori ſummũ quoque periculũ afferũt.

Calcis os(inquit)non modò ex propoſitis affectibus vitiari ſolet, ſed ex eo, quòd calx diu iacuerit(quam rem ὑπτιασμὸν dixit)nigreſcit ſæpè,quando negligenter fuerit collocatus.id autem euenit,vbi ſuper quâpiam re durâ cõtinetur, neq; ſubinde attollitur:ſed ijs,quæ ſubiecta ſunt,cõtinẽter calefit,premiturq́;. Quocirca attollẽdus eſt,mutanduſq́; orbiculus ex lanâ molli,quẽ nonnulli ex græcis πρόφιον dicunt.eius autem cauum reſpondere debet magnitudini calcis, quo orbiculo ità calx fulcitur, vt imum eius attollatur ,ne comprimatur : ne incaleſcat,ne expirare prohibeatur.

» SEquuntur enim febres acutę admodũ,continenteſq́;,cum tremore,ſingultu,mentis alienatione,quæ paucis diebus hominem præcipitant.

Hæc fieri inquit,vbi calx corrumpitur, non eâ de cauſâ , quià os alienatur. ipſum enim,ſi per ſe circũſcribatur, nullam ſuperiorũ partium afficit, ſed quià ad partes,quæ ipſum cingunt,ipſiq́; allıgãtur, eius vitium pertinet,idcirco ſuperiores quoque corporis partes læduntur. Chorda igitur,quę calci innectitur, vbi inflammatione teneatur , muſculos quidem poſterioris partis cruris , quæ carnoſa prominet , propter conſortium afficiet, quùm ab ipſis oriatur. quibus muſculis affectis,nerui,qui per eos diſtribuũtur,promptè lędẽtur,quẽadmodũ, & arteriæ, per quas cor noxã ſentit, ſicut per neruos cerebrũ. Sed quoniàm cor innati caloris fons eſt,cerebrũ verò per ſe rationis domiciliũ habet, & per muſculos partes mouet motu,quẽ volũtarium dicunt,cõſequens eſt,vt propter cor febris oriatur,mẽtis alienatio,propter cerebrum,tremor,neruorúmque diſtentio,propter muſculos, ſingultus,propter ſtomachũ,qui plurimũ neruoſus eſt.

» HIs accedunt,venarũ ſanguinẽ fundentium liuor,nauſea,gangræna. cauſa compreſſio eſt.poſſunt hæc alioquin incidere, etiã ſi nihil corrumpatur. Hactenus de ijs,quę ſuperueniunt,vbi ictus vehemẽs admodum fuerit.plæraque tamen leuiter colliduntur,neque ità magnum ſtudium & diligentiã exigunt,ſed curari nihilominus rectè debent.quod ſi caſus videatur aſperior, fulcire oportet,aliáque efficere,quæ propoſui.

Sanguinem fundentes intellexit venas grãdiores,quãdoquidem his diuiſis ſanguis effunditur,quod exiguis venis non accidit.parùm enim ab his ſanguinis profluit,celeriterq́; citra noxã in oris plagæ concreſcit. Nauſeæ nomẽ duxit à nauſeantibus,atque eâ de cauſâ vomẽtibus,quam appellauit ναυσίωσιν,cùm Iones ναυτίαν,id eſt,nauſeã ſic appellẽt.ac ferè,quod antè dixit ἐκχυμώσιας, vocat nunc ναυσιώσιας,vbi venæ ſanguinem expuunt,& quaſi vomunt:tum ſuâ imbecıllitate,quam inflãmatio attulit:tum multo vitioſoq́; ſanguine oppreſſæ,quẽ conſtat ſub huiuſmodi affectibus vitiari. Gangrænam vocauit,quùm venæ ex ingenti inflammatione emoriuntur.quorum omniũ cauſam eſſe affirmat alienam vinciendi rationem, quæ duplex caput habet : vnum, quòd calcem non comprehendit,ſed nudum relinquit:alterum,quòd partes,quas complectitur, arctiùs adſtringit. Diligentiam expreſſit vocabulo μελέτης.ſic enim ab Ionibus appellari ſolet,& ab ipſo ſæpiùs nominatur.

Faſciámque

FAſciamq́; maximâ ex parte ad calcem dare, & modò circà extremum pedem, modò circa medium, modò etiam circa crus obuoluere: tum, quæ his proxima ſunt, hinc atque hinc omnia comprehendere, quemadmodum ſuprà oſtenſum eſt, neque arctè admodum alligare.

Vinciendi rationem probat contrariam illi, quam ſuprà damnauit, quæque apud multos in vſu eſt, ſub quâ ſanguis ex alijs partibus pedis ad calcem trãſmittitur. debemus enim ſuperãtes ſuccos, à calce ad alias partes depellere, hũc vincientes, quomodo ſuprà ad fracturas docuit, faſciámque maximâ ex parte ipſi obuoluentes, non tamen nimis arctantes.

SEd linteorum numerum augere.

In ſuperioribus etiam indicauimus Hippocratẽ velle, vt vinculi firmitatem, vel faſciarum numero moliamur, vel arctiùs adſtringendo.

MAximè item ad rem pertinet veratrum eodem die epotum, vel certè poſteriori. præterea tertio die reſoluere, & rurſus deligare.

Veratrum potui prꝫſtat, non eo nomine tantùm, vt quæ ſuperſunt, purget, ſed & in aliam partem auertat. conſtat autem dari ab Hippocrate albũ, quod vomitum excitat, & à toto corpore materiam in ventriculũ auocat, priuſquam ad inteſtinorum ſinus deducatur. quod autem albũ intelligi debeat, planè licet ex ſequẽtibus colligere. Inquit enim[ſed ſi homo vacat febre, per ſuperiora cõuenit purgare ſicut dictũ eſt] Quod igitur ea, quæ ſuperant, vtiliter educantur, quodq́; ad cõtrariam partem, atque affecta eſt, materiam depellere magnum momentum habeat, euidentiſſimè apparet: at num albo veratro moliri id expediat, nondum eſt manifeſtum. ſtrangulare enim interdum ſolet, vbi redundat in corpore glutinoſus ſuccus, aut craſſus. quocirca hic priùs diſſipari debet victu extenuandi vim habente, de quo totum librum compoſuimus. Fallaciſſimum ergo eſt veratrum dare, antequã corpus victu prꝫparetur, quùm ſæpiùs nõ facile ſit, vt quales corpori ſuperſint ſucci, dignoſcãtur. Hippocratis ſæculo veratrum albũ fortaſſe tutò ſumebatur ob rationem victus eorum hominum, qui curabantur, qui vitæ genus non ocioſum ſequebantur, aut intemperans, ſed laborioſum, paucíſque alimẽtis erant contenti, ſic, vt craſſos ſuccos nullâ ratione contraherẽt. neq; enim nos latet fieri hos, cũ ocio, tum abũdantiâ. Quòd ſi vim æſtimaueris corporum eius ſæculi, quam ex eiuſmodi victu comparabant, magis adhuc dari veratrum permiſeris. quùm, quæ vomitus affert incommoda, ferre homines illi facilè potuerint.

EX eo autẽ intelligitur, futurum néc ne ſit, vt hi affectus recrudeſcant. nãq;, vbi ſanguis à venis tranſfuſus, nigrities, & quꝫ his proxima ſunt, ſubrubicunda ſunt & ſubdura, periculum eſt ne recrudeſcant.

Malos affectus, qui recrudeſcũt, vocat παλιγκοτα παθήματα, & παλιγκοτάνειν dicit, quaſi mala rurſus fieri. Docet autem quibus indicijs cognoſcantur propoſiti affectus, quando futurum eſt, vt rurſus mali fiant. Quæ indicia ad ſuperuenientem inflammationem ſpectant, quam in primis cauit, ne oriretur. Quælibet igitur inflammatio rubicundiorẽ durioremq́; cutem efficit, quorum neutrum opus eſt affectis partibus. mollis enim eſſe debet, ac ſubuiridis ſanguis à venis tranſfuſus. hunc enim voluit citra inflammationem ſuppurare. quare, ſi membrum molle ſit, & non rubeat, inflãmationem abeſſe demonſtrabit. ſuppurantis ſanguinis indicium erit carentia vtriuſque coloris, ruboris ſcilicet & nigritiei. nam, vbi ruber eſt, inflammari: vbi ex toto niger eſt, neque ſuperari,

neque concoqui ſe à naturâ denunciat,ſed cõcretum eſſe. Hoc enim ipſi accidit,vbi diutiùs extra venas maneat,etiam,ſi in corpore contineatur, ſiquidem in eo caſu nunquam in pus vertitur. Contrà,ſi natura in corpore ſuperet,vertitur in pus, ſi ea vincatur,putreſcit,non ſecus,ac vbi extra corpus eſt,atq; adeò magis,quùm in calido loco retineatur.

SEd,ſi homo vacat febre,vomitu purgetur,ſicut dictum eſt: idem cõuenit, ſi febris ſit,ſed non continua:vbi ea non intermittat,abſtinẽdum à purgatione,à cibo & ſorbitione,aqua potui danda,vitandũ vinum,ſed nõ ὀξυγλυκὺς.

Purgare φαρμακεύειν dixit.cõſueuit enim Hippocrates vſurpare id vocabulum,non vbi quævis medicamenta adhibet, ſed ſolùm,vbi purgantia. præcepit autem,vt veratrum eodem die detur,vel poſteriori, priuſquam inflammatio in affectis partibus oriatur,atque homo febricitet. ſed, ſi febris præuenerit: ſiquidem leuis eſt,veratro nihilominus vtitur, nos verò neque integro homine dare veratrum audemus:ſi vehemens,id præſidium omittit,ſed maximam abſtinentiam imperat,non cibo,non ſorbitione vtens,ſolam potionẽ adhibet, neque hác vini,quod licet nuſquam poſuiſſet,fugiẽdum eſſe manifeſtum erat. permittit autem,vt æger eâ potione vtatur,quæ dicitur ὀξυγλυκὺς,vel etiá mulſâ. hæc enim potui præſtat in tenuiſſimo victu,& tertiũ ad hæc oxymel,quod ex mulſâ,& aceto cõſtat. ſed ὀξυγλυκὺς fauos habet dulciſſimos maceratos,atque incoctos,ſicut etiá nũc in Hellade cõponitur,cuius ratio eſt.Faui expreſſo melle in ollam conijciuntur,in quâ pura aqua ſit: tum inferuẽt, donec omnẽ prorſus humorem in aquâ poſuiſſe videantur.is autem humor reponitur,ſeruatúrque, & æſtiuo tempore bibitur ad ſitim tollendam, frigidâ aquâ dilutus.Hâc ergo potione nunc vtitur Hippocrates, ſi ea non eſt, ſumere mulſam licet.ſed oxymel,vbi neruoſæ partes vitiatæ ſint, alienum eſt. aceto enim tentantur,quam rem & vſus docuit,& ipſe demõſtrauit. quibus verò idoneũ ſit oxymel, oſtẽdit in libro de ratione victus in morbis acutis, quem malè nonnulli inſcribunt [In Cnidias ſententias]nonnulli [De ptiſſanâ]neque etiam hi rectè.

SEd,ſi nullum periculum eſt,ne recrudeſcãt,ſanguis ſuffuſus, nigrities,proximę partes ſubuirides ſunt,& citra duritiem.

Vis horũ verborum expoſita eſt in eo ſermone,vbi inquit[namq;,vbi ſanguis à venis transfuſus,nigrities,& quæ his proxima ſunt, ſubrubicunda ſunt & ſubdura,periculum eſt,ne recrudeſcant] illis enim,ſcilicet ſubrubicundis & ſubduris, nunc opponit ſubuirides,& ſine duritie. fiunt enim ſubuirides, vbi paulatim in pus vetuntur: duritie carẽt, propterea ꝙ inflammatio non eſt admodũ vehemens.id enim cauſa fuit,quãobrẽ effuſus ſanguis verteretur in pus.

QVod idoneum teſtimonium eſt, vbicunque ſanguis tranſfunditur metuendum non eſſe,ne malum recrudeſcat.

Idoneum dixit ἀγαθὸν, quaſi certum ſtabile,verum,perpetuũ. teſtimonium poſuit pro ſigno,ſiquidem teſtis eſt,nobíſque opinionem facit eorum,quæ ab Hippocrate propoſitis verbis traduntur. Inquit igitur poſitum indicium certum eſſe, vbi ſanguis ſuffunditur, non ſolùm in calce, ſed in cæteris partibus etiam,ídque iure,quùm non ex partiũ indicatione,ſed ex ipſo ſanguine tranſfuſo intelligatur.Malus autem tranſfuſi ſanguinis affectus,non par affert periculum.differt enim pro naturâ partiũ,quibus ſuffunditur. Prouenit tamen periculũ non ex ijs partibus,ſed ex ſanguine ſuffuſo,qui in pus non vertitur.quo minùs in pus vertatur,prohibet ingens inflammatio, vel ſub alienâ vinciendi

ratione orta,vel ob ſuccos,qui,aut copiâ ſui malè habēt,aut corrupti ſunt.quibus Hippocrates ſuccurrit purgatione per medicamenta,nos per venæ ſectionem,miramurq; ipſum hâc ſolâ contentum non fuiſſe, quùm hoc præſidium nouerit,atque ad huiuſmodi caſus adhibuerit. ſiquidē in libro de articulis inter alia,quibus opus eſſe cenſet ad coſtas colliſas,venam incidi in cubito iubet.

Sin duræ ſunt,& liuent,nigritie periclitantur.

Sanguis etiam,qui ſuper terram funditur,interdum diutiùs cōſeruatur, modò magis flauus fit,modò in nigriorem, modò in euidēter atrum conuertitur.veriſimile autem eſt ab aëre,in quo cōtinetur,ſereno,nebuloſo, humido, ſicco,calido,aut frigido variè colorari.Pręcipua verò cauſa varietatis colorum conſiſtit in ipſo ſanguine,qui varius eſt,ſicut in ſingulis hominibus conſpicitur,vel ad atram bilem magis,vel ad flauam ſeu pallidam, vel ad pituitam accedens,vel etiam aquoſus.Id quod illi etiam accidit in animalium corporibus. namque à venis transfuſus in varios colores conuertitur,& vbi non ſuperetur, & vbi à partibus,quæ ipſum continēt,in pus vertatur.Meritò autē hoc tēpore liuidus apparet.color enim liuidus illis interiectus eſt,qui nigri penitus ſūt,& qui floridum colorem habent, qualis præſertim eſt rubicundus, & flauus. ſed & hic color,liuidus inquam,à colore florido recedens,ad nigrum accedit, qui apparere etiā ſolet,vbi,quæ nigra ſunt,dum ſuppurāt,inalbeſcunt.Sæpè enim videre licet,quæ nigra ſunt, quùm incipiunt verti in pus, liuida ſe oſtendere: tum paulatim nigritie amiſſâ ad ignis colorē accedētia,albidiora euadere.eſt enim pus cinerei coloris. Indicat ergo Hippocrates nūc diſcrimē in eo ſanguine,qui transfuſus liuidum ſe oſtendit. nam, ſi cum duritie ſic appareat, partes inflammatione tenentur:ſi ſine duritie,inflammatione vacant. quæ inflāmatione carent,naturam robuſtam demonſtrant, & ſanguinem concoquendum eſſe,& in pus vertendum:at inflammatio naturæ infirmitatem indicat,quę ob inflammatarum partium imbecillitatem,& multitudinē mali ſucci ſubſiſtentis,transfuſum ſanguinem,nec concoquere poteſt,nec in pus vertere.Sequitur itaque,vt nigreſcat & corrumpatur.

Pedem verò expedit ità collocare, vt reliquo corpore plærunq; paulò ſublimior habeatur,ſaneſcit autem ſexaginta diebus,ſi quieſcat.

Si pes humilior ſit,ſanguis,qui ex crure ad ipſum cōfluet,inflāmationē excitabit:ſi ſublimior,nihil confluet. atq; idcirco ſublimior omnino continēdus eſt,non tamen multo.dolet enim, ſi diutiùs hâc ratione contineatur.quæ verò dolent,in inflammationē incidunt.Sublimiter ergo figurandus eſt, quatenus non doleat.hoc autē cōperies.ſi tēdi pedē ſenties ,vbi paulò altior cōtineatur,

De crure.

Crus binis oſſibus continetur, quorum alterum altero ab vnâ parte multo,ab alterâ paulò tenuius eſt.

Verba hæc, quibus crus appellat κνήμην, eorum confirmare ſententiam videntur,qui volunt πῆχυν, βραχίονα, κνήμην, μηρὸν vocari ab Hippocrate,nō totum id,quod compoſitum ex oſſibus &partibus ſuperiectis eſt,ſed ſola oſſa. At reuera ex his ipſis verbis colligitur, non hoc modo , ſed illo etiam accipi poſſe. quare nomina hęc,quibus vtitur,duobus modis accipere licet,ſicut accipiunt, qui ea referunt,modò ad ipſa oſſa tantùm, modò ad oſſa ſimul & partes,quibus oſſa ſupercontegunturr,ſic,vt κνήμη appelletur id,quod inter pedem eſt,& genu.Duorum autem oſſium,quæ in eâ parte ſita ſunt,alterum ſcilicet tibiam

græcè appellari κνήμην,reliquum ſcilicet ſuram, περόνην:ad hæc tibiã pleniorem eſſe,ſuram verò tenuiorem,ac medium, quod minimè carnoſum, & per vniuerſam hanc partem à ſummo ad imum in longitudinem fertur,& in his,qui graciles ſunt,conſpicitur(græcè ἀντικνήμιον vocatur)tibiæ partem eſſe,nõ ſuræ, atque alia,quęcunque ad oſſa pertinētia ſcire licet,omnia expoſuimus in libro quem de oſſibus confecimus,ad eos,qui primas inſtitutiones addiſcunt.

HÆc ad pedem inter ſe iunguntur,communemq́; appendicem habent.

Communem non debemus ità accipere,quaſi continuã, atque omnino vnam,ſed quaſi vtriuſque appendices inter ſe iungantur, & vnius tantùm opinionẽ faciant.ità enim inter ſe conueniũt hæ appẽdices, vt vna eſſe videatur.extremæ verò earum partes rotundę,quà carne nudantur,non rectè à quibuſdam talus nominatur. perpetua enim chorda talum continet ab interiori parte,qui ab hâc tectus nec viſu comprehenditur,nec tactu.

SEd recta in crure dehiſcunt.

Dehiſcunt propoſita duo oſſa recta in crure,hoc eſt,in longitudine cruris non ſe contingunt,neque inter ſe connectuntur.

AD femur autẽ iunguntur,& appendicẽ habent: appẽdix verò diſcrimen.

In commiſſurâ genu,caput tibiæ longè craſſius eſt,quàm ſurę,atq; idcirco appendix tota eſſe tibiæ videbitur,ipſamq́; ab exteriori parte ſura fulcit. Diſcrimen,quod διάφυσιν vocat, id intelligit, quod in medio extat neruoſum cartilaginoſumq́;,quod proceſſus femoris,qui in tibiâ conijciũtur, diſtinguit, ſed in oſſibus eorum corporum, quæ iamdiu mortua ſunt, corrumpitur, ſic,vt aliquis decipiatur, falſumq́ue exiſtimet,quod ab Hippocrate ſcribitur, iniuriâ quidem, quoniam in recenti cadauere id ſemper apparet.

LOngius autem paulo eſt alterum os,quod à parte minimi digiti eſt.natura oſſium cruris ſic ſe habet.

Quod inquit longius,ego ſic ſcribendum cenſeo [longius autem paulo eſt alterum os à parte minimi digiti.] Quòd ſi non hoc modo,ſed illo Hippocrates ſcripſiſſet,confirmaret prorſus tibiæ appendicem in genu communem eſſe vtriuſque oſſis,non propriam tibiæ.nam ſimpliciter longius eſſet,non ab imâ parte duntaxat.

LVxantur hæc modò à parte pedis:ac tunc,modò vnà cum appendice oſſa ambo, modò appendix tantùm mouetur,modò alterum os.

Putant medicorum aliqui verbum ἐξαρθρεῖν vſurpari ad ea oſſa ſignificãda, quæ toto loco mota ſunt,ſed ὀλισθαίνειν (quo verbo[luxãtur]expreſſit)ad ea,quę paululum,non tamen ex toto naturali ſede exceſſerunt. Verùm hi non videntur legiſſe librum de articulis, vbi initio protinus ait[articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur, vidi vno modo excidere nempè in alam]in quo loco verbum excidere ὀλισθαίνον dixit.atqui totum humeri caput eo ſinu mouetur,in quo recipitur, quùm nõ poſſit paulum excedere,ſicut ipſe Hippocrates docuit,vbi cauſam adiecit,quam habebimus,quùm ad eum locum veniemus.

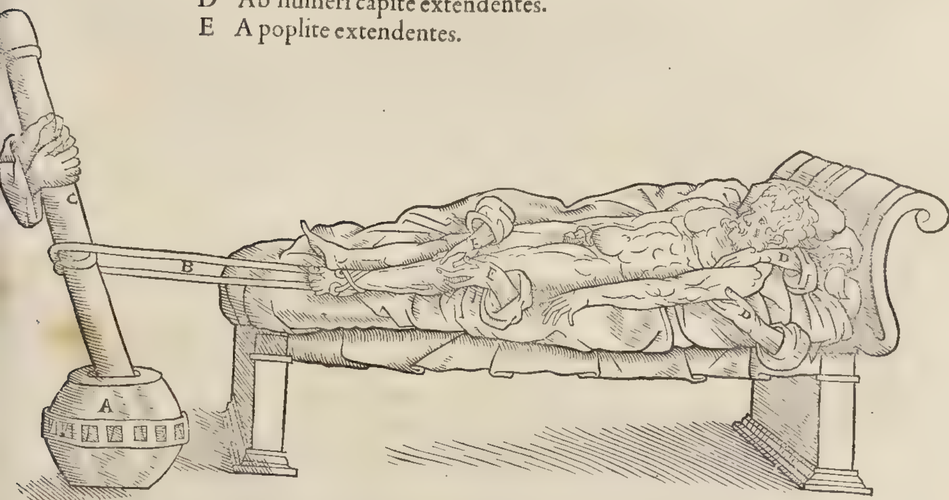
HÆc quidem minùs moleſta ſunt, quàm quæ in primâ palmæ parte, homines modò quieſcant.curatio autem in vtroque caſu ſimilis requiritur. namque hæc conijcienda in ſuum locũ ſunt,intenta perinde atque illa,ſed valentiorem etiam intentionem requirunt,quatenus corpus hâc etiam parte validius eſt.Plærunque ſatis duo homines ſunt,qui in diuerſa contendãt.qui,vbi nequeant abundè extendere, facilè eſt validiorem intentionem adhibere.

Non modò

Non modò minùs molesta sunt, quàm quæ in primâ palmæ parte, sed multò magis, quàm quæ in pede. Sed quoniam de pede & manu communiter tractauit, ideò abundè existimat alterius partis duntaxat meminisse, quæ, quod ad molestiam pertinet, media est inter crus & pedem. quãto enim maioré molestiam affert, quàm crus, tanto minorem, quàm pes, & præcipuè quàm calx, de quo paulo suprà egit.

NAm vel rotæ modiolũ defigere oportet, vel aliud quid simile: tum molli aliquâ re pedem obuoluere, bubulísque loris latis circumligare, & eorum capita, vel ad pistillum, vel ad aliud lignum deuincire, eiúsque imam partem, in modiolum demittere, summam recuruare: alios verò & ab humeri capite, & à poplite in contrariam partem extendere.

A Rotæ modiolus.
B Lorum latum.
C Pistillum.
D Ab humeri capite extendentes.
E A poplite extendentes.



Lignum defigi iubet, quod recipere possit imam partem vectis, per quem membrum debet ab inferiori parte extendi. tibi verò ignotum esse non credo, rotæ modiolum πλήμνην ab Ionibus appellari. cùm apud poëtam hoc quoque vocabulum legatur. Commonet autem Hippocrates, vt vbique ex ijs, quæ ad curationem conducunt, illis vtamur, quæ in promptu sunt: & nunc etiam meminit modioli rotæ, qui præsto nobis esse potest vbiuis gentium: similiter pistillo pro vecte nunc ad extendendum vtitur. Sed quâ viâ adhiberi hæc debeant, ipse suis verbis, si animaduertantur, apertè declarauit.

SEd à superiori quoque parte adhibere vim licet.

Vim, hoc est, valentem in vtramque partem intentionem ἀνάγκην appellauit, vt vehementem eius potentiam indicaret.

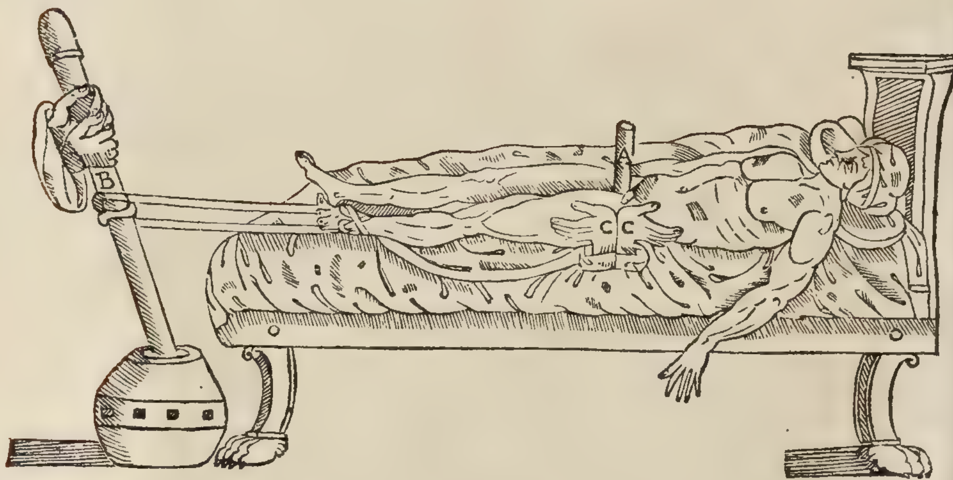
» POtes etiam, vbi velis, altè lignum defigere rotundum ac leue, ſic, vt pars » eius extet, quæ inter crura, media inter anũ & naturale demittatur, vt pro- » hibeat ſequi corpus, quod à pedibus extenditur.

Rectum ſtatuit lignum hoc firmiter inhærens, ne corpus (vt dictum eſt) à pedibus extentum ſequatur, quòd collocatũ ſit hoc lignum inter anum & primam naturalis partem, quem locum περίναιον appellat.

» DEinde, ne corpus inclinetur in id crus, quod intẽditur, collocare aliquem » à latere oportet, qui clunem repellat, ne corpus ducatur.

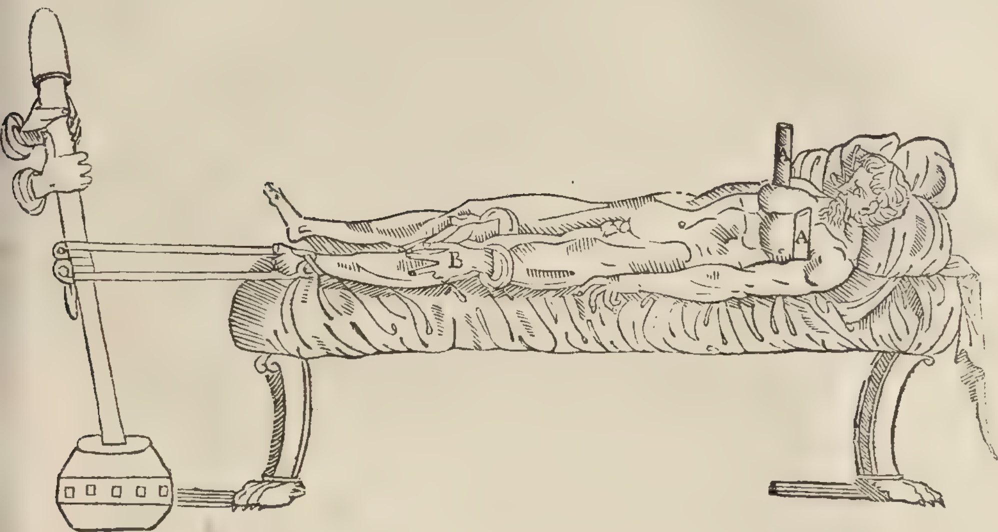
In plæriſque exemplaribus, quæ nunc proponuntur verba, proximè poſitis ſubijciuntur, quanquam ſine his vniuerſa ſententia maneat. vult enim medium lignum ſtatui inter vtrunque crus, atque ità ab inferiori parte affectum crus extendi, aliquo ſurſum clunem repellente, ne corpus eâ parte trahatur, & in alteram partem inclinatum permittat crus ducẽtem ſequi. namque, vbi hoc accidat, intentionem remitti neceſſe eſt.

A Lignum rotundum ac leue.
B Extenſio à pedibus.
C Repellens clunem à latere.



IDdem quoque fiet, si ad vtramque alam lignũ figatur, brachia verò seruentur extenta, & alius genu prehendens in contrariam partem adducat.

A Lignum ad vtramque alam.
B Alius à genu prehendens.



Modum alium docet, quo prohibere possis, ne totũ corpus extẽtam membri partem sequatur. figit enim lignum ad vtramq; alam, quod corpori obiectum, hominem sequi non patiatur, quùm partes inferiùs extẽduntur. Sed nũc nihilominus oportet crus, quod ab inferiori parte extenditur, propriè à genu prehensum in superiorem partem attrahi, atque ità in diuersa diduci.

NIhil etiam prohibet, si placeat, lora alia ad genu, vel ad femur alligare, aliúmque rotæ modiolum post caput hominis figere, loráq; ad aliquod lignum dare, quod in modiolum demittatur.

Vbi velis crus à superiori parte extendi, vt in diuersa diducatur, moliri eam rem poteris iniectis loris, quorum capita sursum adducta ad vectem religẽtur: imæ autem vectis parti, quę hærere pauimento debet, necesse est cauũ aliquod subijciatur, cuiusmodi est rotæ modiolus, qui obex vecti sit, vt possit in contrariam partem attrahere.

ET ad contraria, atque ad pedes attrahat.

Ad contraria dixit τἀναντία. Sed si scriptum inueniremus (πρὸς τἀναντία) quidnam obscurum in verbis aut sentẽtiâ esset? Verùm quià legimus τἀναντία, sine præpositione πρὸς, quæ significat ad, duorum alterum existimandum est, aut principio ab eo, qui librũ descripsit, omissam fuisse particulam εἰς, vel πρὸς, aut ab ipso Hippocrate de industriâ, vel, quòd idem significet, vel, quòd vocẽ [τἀναντία] vsurpet pro aduerbio, quasi dixerit ἐναντίως.

» PRo modiolo etiam poteris lecto mediocrem trabeculam ſubijcere, eiúſque 1
» vtrunque caput ſtabilire, lignı́ſque recuruatis lora extendere.

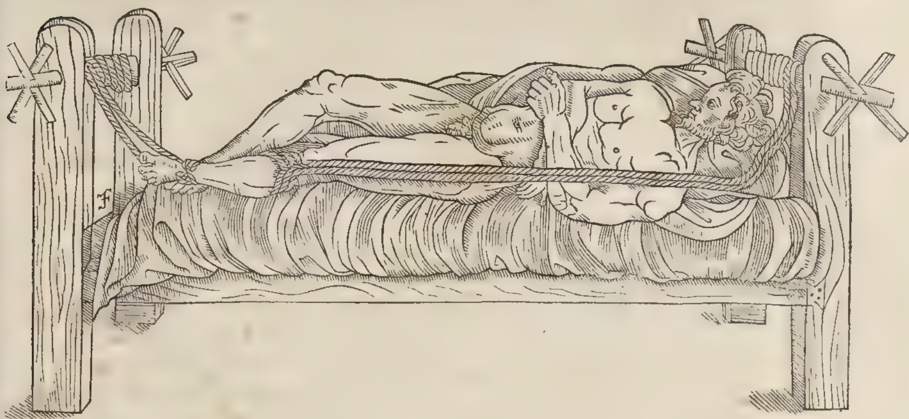
A Trabecula.
B Ligna recuruata.
C Lora.



Antè, binis modiolis, binı́ſque vectibus in contrarias partes extendebat, vno infra pedem extento, altero ſupra caput. Sed quoniam (vt retuli) in eo exerceri nos voluit, vt præſidia in promptu habeamus, alium modum docens, in ſimilium inuentione te exercet. nam, ſi modioli non ſint, tignum, quod lecti, ſuper quo ægrotans iacet, longitudinem æquet, ſubijciendum eſt. Cætera omnia, eadem atque antè efficienda ſunt. lora enim corpori inijcienda eo modo, quo ſuperiùs docuit, vinciendáque ad ligna, quibus, quaſi vectibus ad extendendum vtimur. Sed pro modiolis nunc adhibentur extrema longioris ti- 04
gni, quę capita dicuntur, vt modicè vtrinque lectum excedentia, & à capite, & à pedibus, extendentibus lignis, mora ſint. trabeculam verò, quod lignum in longitudinem lecto ſubijcitur, δοκίδα dixit, quaſi μικρὰν δόκον, id eſt, paruam trabem ſignificans.

Commodè

COmmodè item extendes per axiculos ab vtrâque parte collocatos. ſunt etiam aliæ extendendi rationes, quàm plurimæ.



Axes ſolitus eſt appellare ὄνους, quemadmodum, vbi ſcribit [Axis verſatio] nunc verò axiculos nominauit ὀνίσκους, vſus nomine diminutiuo, ſicut in ſuperioribus verbis, trabeculam δοκίδα dixit, paruam trabem ſignificans. Exerceri autem debes, non ſolùm in ijs, quæ prompta ſunt, excogitādis atq; admouendis, ſed etiam in machinamentis, quæ parantur à medicis ad has intendēdi rationes. Axes itaq; collocandi ſunt, nō recti in longitudinē corporis, ſed tranſuerſi ab ijs, quæ hinc, atq; hinc ſunt, partibus corporis, quod curatur. id autem non aliud ſignificat, quàm alterum ab inferiori parte à pedibus, alterum à ſuperiori à capite collocandū eſſe. Poſt hæc iniecta lora extrema ad axes danda, qui verſati crus, quod curatur, in diuerſas partes diducant.

OPtimum autem eſt, ſi quis medicinā in magnâ vrbe exerceat, paratū habere lignū, per quod vim omnem adhibeamus, ad fracta & luxata omnia reſtituenda, tum extendentes, tum impellentes. abundè autem erit lignum tale, quales ſunt quadratæ columnæ quernæ, quod ad longitudinē, latitudinem, & craſſitudinem pertinet.

Organi cuiuſdam, ſeu machinamenti, quod haberi voluit, mētionem facit: in libro autem de articulis, qui huic ſubijcitur, docet eius fabricationē. nos ibi ſi quid obſcurū fuerit, exponemus. nunc proximū eſt ad ea trāſire, quæ ſubdit.

VBi ſatis extenderis.

Crus videlicet, de crure enim agens circa talū prolapſo inſeruit extendendi rationem: ſicq; rurſus ad ſermonem reuertitur, quem initio propoſuit.

ARticulus facilè reconditur. diducitur enim ab antiquâ ſede, ſic, vt è regione ſupra ipſam ſpectans non hæreat. prominentioribus itaque palmarum partibus dirigendus eſt, partim, quod extat adurgentibus, partim infra talum repellentibus. Eo reſtituto crus, ſi fieri poteſt, extentum alligandum eſt: ſin lora prohibeant, ea ſoluenda, & dum vinculum inijcitur, in contrarias partes extendendum.

Hippocrates articulū ἄρθρον dixit, quo mouentur, qui volunt ſic apud ipſum

vocari extrema ossa, quæ in cauis recipiuntur, sic, vt totum id appelletur διάρθρωσις, vbi committuntur extrema ossium, quæ in flexu atque porrectione mouentur. Ex vtroque autem osse id, quod inseritur, ἄρθρον: cauum, quod recipit κοτύλη, vel γλήνη ab Hippocrate dicatur. sed hęc nominum disceptatio reijciēda est. Deinceps verò ostendet luxati restituendi rationem vniuersam, sicut nos in primo horum commentariorum diximus, vbi intēdendi vsum explicauimus, demonstrantes non posse luxata commodè restitui, nisiità diducātur, vt alterum alteri non inhæreat. protinus autem terminum habes, ad quem vsq; extēdere conueniat. namque, vbi iam videbuntur eatenus extenta esse, vt altero alteri non inhærente, diducantur, extendere desines.

» DAndum insuper eodem modo vinculum est, æquè capitibus eâ parte, quę extat, impositis: ibíque primò & plurimùm circundādum, & pannis plurimis iniectis potissimùm adstringendum.

Capita summatim cōmemorauit illius vinculi ad fracturas pertinētis, quod antè declarauimus. Meminisse autem oportet, ea, quæ in manu, pede, calce, talísque, suo loco excidunt, eo modo vincienda esse, quo fracturæ, atque idcirco in hoc libro omnia comprehendi. Causam verò, quamobrem ità vinciendum sit, siue fractum os sit, siue prolapsum, in superioribus habuimus.

» TVm hinc atque hinc plurimum obuoluendum.

Hoc etiam docuit in libro de officinâ medici, quùm inquit [comprehendátque vinculum integrę partis quàm plurimum]. Causa in prioribus posita est. satiùs enim est succos, non solùm exprimi à vitiatâ parte ad ea loca, quę iuxtà sunt, sed repelli ad ea, quæ plurimùm recedunt, & longè cohiberi.

» HVnc autem articulum, vbi primò deuincimus, comprimere magis debemus, quàm qui in manu.

Modum comprimendi, & fasciarum numerū constituit pro magnitudine articulorū, intuitus etiam, quàm neruis contineantur, & quàm acris sensus sint. hos siquidem minùs comprimi iubet.

» INiecto vinculo pars deligata, reliquo corpore sublimior habeatur. sic tamen continenda est, vt pes minimè suspendatur.

Pedem continendum esse reliquo crure paulo sublimiorem, suprà quoque dictum est. Dictum est insuper ipsum eatenus excitandū, quatenus extēti musculi non laborant. Nunc pręceptum adiungit, quod ad tutò continendū pertinet, vt pes, ne minimùm quidem suspēdatur. id autem fit, vbi lanâ molli vndique cingitur. quin & pars eius extrema, quâ cutis est, ipsi subiecta, molli aliquo, vt puluino fulcienda est, tum ligno aliquo erecto, ad quod per mollem habenam vinciatur.

» EXtenuari autem corpus debet, prout ossa grauiter suo loco excidunt. nonnulla enim leuiter, nonnulla plurimùm mouentur.

In aperto sanè est, quæ paululū excesserunt paruā curam exigere, quę plurimùm prolapsa sunt, & maiorem abstinētiam, & cætera, quæ corpus extenuāt.

» MAgis omnino ac diutiùs extenuare corpus oportet, vbi crus, quàm vbi brachiū læditur, quùm illud maius sit, & crassius, quàm hoc. necesse itē est corpus quiescere, atq; iacere: sed soluere articulū, tertio quoq; die, & rursus alligare, nihil prohibet, nihil item cogit. reliqua omnia eadem fieri debēt, quę in prioribus posita sunt. Quòd si homo quiescat, & iaceat, abūdè sunt quadraginta dies, modò ossa in suam sedē restituta fuerint. sin quiescere nolit, ægriùs

crure

crure vtetur, cogetúrque diutiſſimè vinculum adhibere. Ipſe cauſam reddidit eius, quod præcepit, inquit enim [quùm illud maius ſit, & craſſius, quàm hoc.]quibus tertium adijcit,quòd homo cubans conſaneſcat,non ingrediens, ſicut vbi brachium offenditur. Hæc igitur in vniuerſum pertinere ad omnes articulos arbitramur.

VErùm,vbi oſſa ex toto in ſuam ſedem non reuertuntur,ſed aliquid abeſt, tempore extenuatur coxa,femur & crus:ac,ſi in interiorem partem excedant,exterior pars tenuatur:ſi in exteriorem,interior.

Si qua ex integris partibus diu quieſcat, vel leuiter moueatur, tenuior fit, quàm priùs eſſet.motus enim corpora calefacit,eorúmque vim firmat,quo fit, vt partes meliùs nutriantur. ſed, vbi luxatum aliquid non fuerit perfectè reſtitutum, deteriùs perficiuntur motus, præcipuéque à contrariâ parte illi, in quam venit, quandoquidem locus eâ vacuus relinquitur, quùm os in contrariam moueatur. Homo igitur faciliùs illi parti inhæret,in quam articulus excidit. ſuperiores enim partes ſedem requirunt, quam inanis locus non exhibet,ſed plenus,quùm nihil poſſit inani loco hærere, atque eâ de cauſâ crus ab eâ parte, in quam articulus erumpit ſuſtinere corpus ſolet, & tantùm muſculis, qui eâ continentur ſuo munere fungi. hi ſiquidem benè nutriuntur: inexercitatis verò non ſatis alimenti ſubminiſtratur, hi autem in contrariâ parte continentur.

PLæraque tamen in interiorem partem promouentur. ſed, ſi integrâ cute vtrunque cruris os comminuatur,validiùs intendẽdum eſt.ſi vna pars fracturæ valdè ſuper alteram excedat, aliquo vtendum eſt ex propoſitis intendendi modis: abundè quoque eſt, & per homines extendere .ferè autem ſatis ſunt duo homines robuſti,qui in diuerſa contẽdant:vnus ab vnâ parte,alter ab alterâ.Extendere autem rectà ſecundum naturam oportet, & è regione cruris ac femoris:tam ſi huius quàm ſi illius fracti oſſa extendantur.

Quæ excidunt ab inferiori parte,quâ cum talo committũtur,in interiorem partem magis prorumpunt.cuius rei cauſa eſt ſuræ proceſſus, qui ab exteriori parte talum magis complectitur,quàm tibiæ proceſſus ab interiori.

ATque ita extenta ambo deligare, vtrumuis deuinxeris. at non eadẽ cruri ac brachio accommodãtur. namque vbi brachij vel humeri oſſa comminuta deligantur,brachium ſuſpenditur,atque,vbi extentum alligatur,caro alio modo figuratur,dum cubitus flectitur. nequit enim cubitus extentus diu haberi. non enim ſolitus eſt ſæpè in hoc habitu detineri, ſed curuatus. quin, quùm homines ingredi poſſint brachio comminuto, neceſſe habent cubitum curuare. crus verò,quià ambulando & ſtando in inferiorem partem, nunc ex toto,nunc propè ex toto intendi ſecundum naturam, & ferre etiam reliquum corpus conſueuit, idcirco ſine moleſtiâ extenditur, quùm opus eſt.quid quod & in lecto ſæpiùs hoc modo continetur figuratum?Sed,vbi frãgitur, neceſſitas hominis animũ ſubigit.nequit enim excitari, quare de curuando crure,aut de ſurgendo nullum verbum facit,ſed itä figuratus quieſcit,& cubat.

Siue femur,ſiue crus alligetur, præcipit, vt vtraque commiſſura extendatur,ſcilicet,quæ in coxâ eſt,& quæ in genu.Cur itä figurari debeat,ipſe deinceps adijcit euidenti demonſtratione vſus, cuius mentem facilè comprehendes.Horum itaque verborum capita ſunt.Conſueuit crus,& eorum,qui ſtant, & eorum qui ambulant,extẽdi.à naturâ enim corporis ferendi gratiâ factum,

ab eâdem ad hunc habitum præparatum eſt, atque eâ de cauſâ in cubãdo plærunque extentum ſeruatur, ſed brachia & in ingreſſu, & alioquin ferè modicè curuata continentur. quandoquidem nemo extentis brachijs ambulat. ac propterea brachio etiam deuincto mitellâ cubitum excipiẽte ambulare æger poteſt: at crure perfracto, priuſquam callo firmetur, ingredi minimè licet.

OB has igitur euidentiſſimas cauſas non conuenit idem habitus brachio, atque cruri extendendo ac vinciendo. Quòd ſi abundè fuerit per duos homines adhibita vis, fruſtra laborandum non eſt. iactantiæ enim eſt vti machinamentis, vbi res non exigit. At ſi duo homines non ſatis extendant, confugiendum ad eum ex propoſitis intendendi modis, qui expeditiſſimus ſit. Intẽtione ſatis adhibitâ oſſa facilè reſtituuntur, & in ſuam ſedem compelluntur, prominentioribus palmarum partibus directa atque diducta. Poſtquàm reſtituta fuerint, extenta faſcijs alliganda ſunt, quæ ſiue à dextrâ, ſiue à ſiniſtrâ parte magis attrahi debeant, illis primò inuoluendæ ſunt. Ordiantur autem ab eâ parte, quâ fractura eſt, primóque ibi circumeant, deinceps ad partem cruris ſuperiorem porrigantur, quemadmodum oſtenſum eſt in alijs fracturis. faſciæ verò latiores & longiores, ac multo plures ad crus adhibeantur, quàm ad brachium. vbi deligatum fuerit, ſuper aliquâ re planâ mollíque collocandum eſt, ne in hoc, vel illud latus deprauetur, néve in anteriorem, néve in poſteriorem partem peruertatur.

Euidentiſſimas cauſas appellauit προφάσιας, quamuis cauſæ, quas propoſuit, veræ ſint, neque id vocabuli ad falſas cauſas ſignificandas (vt vſurpari ſolet) mutuatur: paulo infrà etiam eodem modo ipſum accipit, quùm inquit, [Ob has igitur euidẽtiſſimas cauſas, ſi os, quod ab exteriori parte eſt, confringatur, maturè homo ingreditur.] Id quod de ſurâ dixit veram cauſam reddẽs, cur eâ fractâ crus celeriter moueatur: atque, vbi tibia perfringitur, longo ſpacio opus ſit ad hoc, vt homo vti crure poſſit.

MAximè autẽ pro valetudine eſt ceruical ſubijcere ex lino aut lanâ, quod medium in longitudinem molle ſit, vel quidpiam tale.

Crus fulciri iuſſit eo modo, quem poſuit, ceruical magis quàm canalem adhibens, proximè autem ſubdit, cuius rei illos accuſet, qui canali vtuntur.

DE canali, qui fracto cruri ſubijcitur, incertus ſum quid dem conſilij, ſubijci nécne debeat. prodeſt quidem, ſed non quantum exiſtimant, qui illum admouent. non enim quiſcere cogit, vt arbitrantur. nam neque ſi reliquum corpus in hanc, vel illam partem conuertatur, prohibet canalis, quo minùs ſequatur crus, niſi ipſe homo caueat. Neque item prohibet, quo minùs ſine corpore crus in hanc, vel illam partem moueatur. Sed & ſubiectum lignum immite eſt, niſi molle aliquid in ipſum indatur: eſt tamen commodiſſimum, quando vel ſterni lectum, vel deſidere hominem oportet. Licet igitur, & cum canali, & ſine eo curationem benè vel malè admouere. Vulgò ſibi perſuaſum habent medicum culpâ magis vacare, ſi canalem ſubijciat, quanquam res minùs artificioſa eſt. crus enim rectum prorſus iaceat, oportet, & ſuper planâ ac molli aliquâ re, quùm neceſſe ſit contineri vinculum, ne peruertatur, dũ membrum iacet, quocunque ſe vertat, & moueatur. Reſpondeat item, qui deligatus eſt ea d em, quę ſuprà poſita ſunt. Nam vinculũ tale eſſe conuenit, & tumorem in extremis partibus aſſurgere, & eodem modo laxari, ac tertio quoque die reſolui, & rurſus deligari: ad hæc id, quod alligatur tenuius inueniri, tum arctiùs vinciri,

vinciri, & pluribus linteis vti, pedémque non arctè comprehẽdere, niſi fractura ad genu proximè accedat. Debent etiam oſſa modicè extẽdi, ac dirigi, quotieſcunque vinculum inijcitur. nam, ſi curatio idonea fuerit, & tumor vt conuenit, procedat, alligata ſedes tenuior eſt, atque gracilior, & oſſa faciliùs tractantur, & ducentibus magis parent. ſeptimo autẽ vel nono die ad ferulas veniendum eſt, quemadmodum dictum eſt in alijs fracturis.

Quoſdam medicos noui, qui etiam nunc cruri vel femori affecto canalem vel gloſſocomum ſubijciunt, vbi femur quidem læſum eſt vniuerſo cruri: ſed, ſi quod inter genu & pedem eſt, læditur, nõnulli vniuerſo cruri lignum ſubijciunt, nonnulli eam partem duntaxat gloſſocomo fulciunt. lædunt, qui vnà femur etiam comprehendunt, ſed minùs quàm alij. noxas docuit Hippocrates ſic apertè, vt meâ explanatione non egeant: verùm, ſi quid iudicauero in verbis eius fore cuipiam obſcurum, illud explicabo, atque ante omnia, quid inter canalem, & gloſſocomum interſit. Gloſſocomum ab atticis appellatur arcula illa, in quâ ſeruare homines ſolent eas res, quas in precio habent, & ſcripta, quæ recondi volunt, quâ nonnulli ad itinera vtuntur. At nihil refert, ſiue gloſſocomium, ſiue gloſſocomum nominetur, ſicut neque ſiue per duplex. tt. ſiue per duplex. ſſ. Conſtat autem gloſſocomum, quod cruri ſubijciẽdum eſt, longius eſſe debere, & anguſtius, quàm quę in vſu ſunt. eius enim latitudo parùm excedere debet cruris latitudinem, ſeu craſſitudinem, ſeu quomodocunque libeat appellare. vt lanâ vndique adiectâ benè crus firmetur, ſic, vt loci anguſtia, etiam ſi æger velit, crus moueri non patiatur. ſed, ne in dextram partem, vel ſiniſtram moueatur, poteſt impoſita lana efficere; at quò minùs in ſuperiorem vel inferiorem feratur aut excitetur, prohibere non poteſt. Quocirca Hippocrati huiuſmodi ligni vſus non placet, quoniàm præter cætera incommoda durum eſt. nam immite, quod ipſe dixit ἀγρέστερον, durum ſignificat, & inſuaue, quòd nihil cedat, quemadmodũ ceruical, & ille puluinus, qui cùm cubito ſubijciatur, ὑπαγκώνιον græcè dicitur. Hæc enim modicè cedentia cruri minimè infeſta ſunt. Commodum autem eſt machinamentum hoc, quùm deſidere homo debet, vel ad lectum alterum transferri, vt ille in quo iacet, ſternatur, quâ potiſſimùm cauſâ eius vſum admittimus. quáquam alij ceruical adhibentes habenâ tranſuerſâ initio illi protinus ſubiectâ, atque, vbi crus in id coniectum fuerit, habenæ capitibus inter ſe aduerſis vtrinque ductis in altitudinem cruris, & in ſuperiori parte membri inter ſe deuinctis, fideliter contineri crus exiſtimant. quoniàm ceruical, vbi homo ex vno lecto ad alterum tranſfertur, cruri vicem gloſſocomi præſtat. Adiecerũt nonnulli ad imam eius partem lignum rectum lanâ ſuperdatâ, vt pes extremus morã habeat: ne homo videlicet, crus vel ad ſuperiora attrahat, vel ad inferiora demittat. ad ſuperiora enim ferri, vinculum non patitur: ad inferiora verò, lignum, quod plãtæ adijcitur. Verùm, vt hæc à medicis ſtabilia præparentur, non tamen prohibetur motio articulorum, quùm languens poſſit articulum tali ac genu paulatim dimouere. De coxæ enim articulo nihil attinet dicere, quùm nec à vinculo, nec à gloſſocomo comprehendatur. canalis verò in cæteris gloſſocomo ſimilis eſt, ſed figurâ ipſâ differt. quùm ab exteriori parte teres ſit, ab interiori cauus, ad exemplum fictilis canalis, vndè nomen traxit. Videtur autem hic ad propoſitum vſum maximè idoneus. namque vniuerſum crus in orbem complectitur, magis quàm gloſſocomum, in quo nonnulla loca inania re-

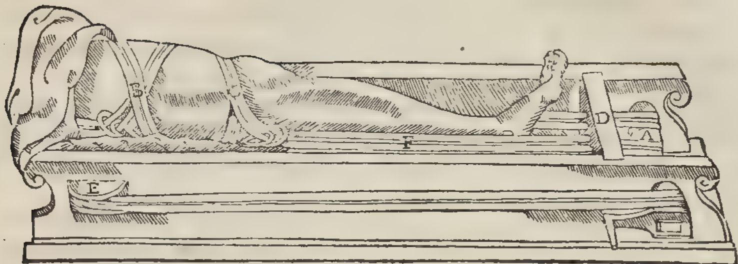
linquũtur, poſtquàm demiſſum crus fuerit. quidam verò medici plures canales paratos habent, vt ad ſingula membra eo vtantur, qui idoneus ſit, id lignum conquirentes, ex quo cauare eos poſſint firmos, albos, & molles. Apud nos autem quidam medicus eiuſmodi canales complures habebat ex tiliâ cõfectos, ſic, vt ad ſingula crura eos adhiberet, qui magnitudini membri reſponderent, non ſine vinculis, quæ (vt recenſui) à quibuſdam ceruicalibus ſuperdantur. Sed vincula in ceruicalibus laxãtur, & compoſitum crus corrumpunt: canales verò, dum homo ex vno lecto ad alterum tranſfertur, ob ligni mollitudinem, ſine vllâ compreſſione id continent.

Ad continendum autem firmiter, Gloſſocomum à iunioribus medicis inuentum eſt, ſeu femur, ſeu crus fractum ſit, cuius ſtructurã vſũmque ſubijciam. id autem non ab re mihi videtur fuiſſe excogitatum, & tam ſi femur, quàm ſi crus comminutum ſit, vbi callus circũdatur, commodiſſimè adhibetur. Habeat ab imâ parte axem, ad quem extremi laquei in diuerſa extendentes deligantur. inijciãtur laquei extremis partibus oſſis, quod curatur, fiántq; ex duabus habenis, ſic, vt quatuor vterque capita habeat, bina à dextrâ parte, totidem à ſiniſtrâ. Ex ijs capitibus, quæ inferioris laquei ſunt, per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi ad axem duci debent, quæ ſuperioris, primò procedere ad ſuperiora: deinde ipſa quoque per latera gloſſocomi perforata traijci, quibus foraminibus trochleæ incluſæ ſint. vtrinque autem ab exteriori parte gloſſocomi ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axem. His enim ità conſtitutis vna axis conuerſio pariter ambos laqueos extendit, deorſum verſus illum, qui ad inferiora fracti oſſis alligatur, ſurſum alterum, ſic, vt, vbi crus iacet, liceat in poſterum cotidiè hanc laqueorum in diuerſas partes intẽtionem corrigere, valentiùs vel leniùs extendendo. Laqueum igitur, qui in inferiori parte eſt, directâ ductione axis extendit, eum, qui in ſuperiori parte, intercedẽte alio motu, græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

A Axis ad quem laquei alligantur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars gloſſocomij.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte gloſſocomij.

Gloſſocomium.

GLOSSOCOMIVM.



CAuendum eſt, ne ferulæ è regione talorum, vel eius chordæ, quæ à crure ad pedem tendit, imponantur. conferuent autem oſſa cruris quadraginta diebus, ſi rectè curentur: ſed, vbi ſuſpicio ſit, ne quid oſſis dirigi debeat, néve aliqua interim facta fuerit exulceratio, infra hoc tempus ſoluere oportet, tum dirigere, & rurſus alligare. At ſi alterum os abrumpatur, lenius intendendum eſt, ſed non propterea omittenda intentio eſt, aut negligenda. potiſſimùm autem, vel cùm fractura primò deligatur, vel certè quàm celerrimè, extendenda ſemper oſſa ſunt, dum in ſuum locum reuertantur. Quodcunque autem membrum oſſibus non rectè compoſitis ſub vinculo adſtringitur, magis indoleſcit. Reliqua curatio eadem eſt. Ex oſſibus cruris interius, quod conſpicitur in priori parte cruris, quam græci ἀντικνήμιον dicũt, curationem ægriùs admittit, & intentionem poſtulat valentiorem, neque latere poteſt, vbi non rectè oſſa concurrant. totum enim ſe oſtendit, & ſine carne eſt, multóque tardiùs homo ingreditur, vbi hoc fractum eſt: Quòd ſi exterius os abrumpatur, caſus longè tolerabilior eſt, neque id ità facilè deprehenditur, quùm minùs rectè componitur, quoniàm carnoſum eſt, maturiùs item æger pedibus conſiſtit. maximam enim oneris partem ſuſtinet os, quod ab interiori parte ſitum eſt. tum quià magis laborat, & ob ipſum crus, & ob pondus, quod è regione eſt. femoris enim caput ſuperius corpus fert, id autem ab interiori cruris parte ſitum eſt, at non ab exteriori, ſed è regione prioris partis tibiæ: tum quià altera pars totius corporis è regione huc propiùs accedit, quàm ad exterius os. Adde, quòd os interius plenius eſt, quàm exterius, nõ ſecus, atque in brachio, cuius os, quod è regione minimum digitum ſpectat, tenuius eſt, & longius.

Extantes oſſium partes, cuiuſmodi ſunt tibiæ, ſuræq; extrema, ferulas non patiuntur. Cautio igitur eſſe debet, ne his locis circumdentur. [imponantur] dixit ἐνέδρας quaſi ἕδρας, adiectâ prępoſitione ἐν, vt clariùs rem ipſam exprimeret. Hæc itaque oſſa, quùm extent, & carne minimè tegantur, impoſitis ferulis premuntur. Magis autem premi dicantur, non ipſa, ſed muſculi illis ſuperiniecti, tum quidam muſculorum fines & cutis. hæc enim collocata inter duo corpora dura, nempè inter ferulas ab exteriori parte, & os ab interiori, premuntur, atteruntúrque, & ſæpiùs ità læduntur, vt exulcerentur. Calci verò à poſteriori parte verſus priorem innectitur chorda, quæ ab vno diduci-

tur ex musculis,qui continentur in parte cruris posteriori,quæ carnosa prominet.hęc,quùm carnis maximè expers sit,potissimùm in homine gracili,superimpositam ferulam nõ sustinet:sed, quùm acerrimi sensus sit,si comprimatur, inflammatione vrgetur.ea verò,quę tibiæ suræq; tuberculis superiniecta sunt, ob duritiem eorum, quibus(vt dictum est)excipiuntur,compressa eatenus læduntur, vt exulcerentur. summæ autem cutis exulcerationes sub comprimentibus ortæ,ἐκθλίμματα ab Hippocrate vocantur.

» VErùm lõgioris ossis structura in inferiori articulo dissimilis est.non enim » similiter flectitur cubitus,& poples. Ob has igitur euidentissimas causas, » si os, quod ab exteriori parte est, perfringatur, maturè homo ingreditur: si, » quod ab interiori,tardè.

Quùm ipse in prioribus dixerit,suræ os longius, quemadmodũ & in brachio os cubiti, vtrunque autem è regione minimum digitum spectare, & tenuius esse, quàm id, cum quo iungitur: deinceps addidit, quâ ratione inter se distent. Explicauimus autem in commentario de ossibus, præter alia, quomodo se habeat vtriusque commissura:atque insuper radium in brachio cum interiori tuberculo humeri committi, ac circa ipsum moueri in exteriorem vel interiorem brachij partem conuersum: sed in crure,tibiam solam cum femore committi, quià sura nullum motum præstat. Nam, neque hic articulus in latera vllo modo mouetur, sicut articulus cubiti, sed curuatur duntaxat, ídque non eâdem ratione, quâ articulus cubiti, vbi humeri ambitus trochlæam referens in cauo cubiti recipitur. at in genu duo processus femoris in sinus tibiæ se inserunt. Adde, quòd ex cubiti processibus rostrum referentibus, posterior in posteriori sinu humeri recipitur, vbi maximè articulus extenditur: prior in priori, vbi maximè curuatur. quorum neutrum tibiæ accidit,quùm nullum penitus processum habeat rostro similem. nõ enim similiter flectitur cubitus ac poples. cubiti verò eminentiam clarum est vocasse ἀγκῶνα, quo nomine vsus est etiã in superioribus,de cubito agens,quùm dixit [est autem idem cum illo eminentia cubiti, cui præcipuè innitimur.] Eandem eminentiam & ὠλέκρανον dicunt, & κύβιτον. sed nunc ait [non enim similiter flectitur cubitus & poples] idem significans, ac si dixisset, illa commissura, quæ iuxta cubiti eminentiam est, & illa,quæ iuxta poplitem,dissimiliter curuatur. Cuius rei exemplum infrà habet,quã de luxatis,vbi asserit,quæ in cubiti articulo sunt,molestiora esse. illud autẽ multis in locis meminisse oportet, exquisitam nominum rationem,ne ab vno quidem ex vetustis græcis seruari,quùm quibusdam abutantur, quædam à proprijs rebus ad alias transferant. Atqui poplitis nomen tale est quale ipsa ala, quæ locum significat sub humeri capite.at poples id appellatur,quod à posteriori parte ipsi genu opponitur: genu autem notant, priorẽ partem huius articuli vniuersam. Quare,si cui hâc parte cutis exulceretur, eum hominem inquiũt teneri vlcere in genu. quod si chorda,quę sub cute os cingit, secetur,genu accepisse vulnus dicunt:non secus,etiã si patella vitietur,quam græci & μύλην,& ἐπιγονατίδα vocant. Ad hæc,qui latera corporis exprimunt, modò ab interiori parte genu, modò à posteriori vlcus ortum aiunt.vniuersum enim hunc locum à lateribus, genu vocabulo appellant.eâdem ratione,& poplitem,& alam,& humeri caput: sic etiam cubitum, & talos,& primam palmæ partem ad totum locum significandum vsurpant. sæpè etiam adijciunt,articulum capitis humeri,aut cubiti,genu,coxæ,vel talorum.

lorum. conſtat igitur Hippocratem variè nominibus vti, aliorum maiorum exemplo (vt retuli) contemptâ, quam iuniores excolunt, curioſâ verborum ratione. quæ ab ijs, qui in eâ verſantur, exquiſita diligentia dicitur.

De femore.

AT ſi femoris os fractum eſt, valenter omnino extendi debet, ne minùs q̃ res poſtulat, id fiat. ſiquidem plus iuſto intentum non læditur. Nam oſſa hæc, quæ per vim diducta ſunt, ſi ſic recedentia inter ſe vinciantur, non ſanè poterunt, ità diducta, vinculis contineri, quin celerrimè concurrant, quùm primum, qui extendunt, ex opere ſe receperint.

Quia maximi ſunt muſculi, qui femur circundant, non immeritò veretur, ne (quod ſæpè contingit) non ſatis membrũ extendatur. Ergo, vt audacter extendamus, intentio (ait) iuſto valentior non lædit. fieri enim in hâc parte poteſt, quod ſuſpectum eſſet in alijs. At quid hoc eſt? vt deuinciatur os fractum, dum ipſius partes, quæ pertractantur, inter ſe recedunt, quas non ſecus, atque vbi membrum naturaliter ſe habet, coire oportebat nullo relicto inani ſpacio, in quo ex cōtractâ ſanie periculum ſit, ne os corrumpatur. Siquãdo enim fracti oſſis partes, quùm vehementiùs intentæ fuerint, diductæ vinciantur, non poterunt poſt iniectum vinculum, vt in cæteris locis cōtineri, in quibus circumactę faſciæ muſculos immobiles ſeruant. quod in femore monet pertimeſcendum non eſſe ob magnitudinem muſculorum. quùm hos vinculum non ſuperet, ſed cedat. quam rem propterea dixit, quòd proprietas eſt, vinculi quidem femur tueri, quomodo deligatum accepit: muſculi verò ad ſuum initium concurrere. Quùm contraria igitur ſit proprietas vtriuſque, ſi vinculum ſuperet, naturalis muſculorũ motus cedet, quùm fracti oſſis partes diductę contineantur: ſed, ſi muſculorum motus vinculo validior fuerit, ipſi ad initiũ cōtrahentur, atq; vnà trahẽt, & ad ſuperiora adducent comminuti oſſis partẽ inferiorẽ.

CRaſſa enim ac robuſta caro vinculum ſuperabit, at non ſuperabitur. Id ergo, quo de agitur, extendi valenter oportet, ſicque, vt in neutram partem conuertatur, néve minor vis, quàm ipſum exigat, adhibeatur. quùm turpe magnopere ſit, atque incommodum, femur breuius reddere. brachiũ namque, ſi breuius fiat, celari poterit, neque noxa magna erit: crus ſi breuius reddatur, hominem claudum demonſtrabit. ab integro enim, quod longius erit, prodetur, adeò, vt illi, qui malè curandus ſit, ſatiùs fuerit vtrunque crus frangi, quàm alterum. æquè enim in vtrãque partem inclinaretur. vbi verò extentum ſit abundè, prominentioribus palmarum partibus, eodem modo, quo ſuprà poſitum eſt, dirigatur, ac deligetur: faſciæq; caput inijciatur, vt antè indicauimus, ipſáq; ſurſum verſus porrigatur: tum itidem reſpōdeat, vt in ſuperioribus: prætereà, & magis vrgeatur, & laxius vinculum ſentiat ijs partibus, quæ ſuprà poſitæ ſunt: ad hæc ſimiliter reſoluatur, ac rurſus deligetur: ferulæq; eodem modo ſuperaccommodentur. cōſeruet autẽ femur quinquaginta diebus.

Hippocrates vſitato vocabulo carnem appellauit, quos in ſuperioribus muſculos diximus. nam quæcunque caro ſentit, muſculi pars eſt, atq; hæc in medijs muſculis potiſſimùm ſe oſtendit, quùm in extremitatibus muſculi neruoſi magis quodammodo ſint, minúſque carnis habeant.

ILlud etiam ſcire licet, quòd femur ab exteriori parte gibbũ eſt, magis quàm ab interiori, & à priori magis quàm à poſteriori. in has igitur partes conuer-

» titur, vbi nõ rectè curatur. quin & in his partibus minùs carnosum est, quàm in » alijs: vt quãdo peruertitur, latere minimè possit. Ergo, siquid eiusmodi suspe- » ctum sit, tale quidpiã moliri oportet, quale traditũ est ad humerũ peruersum.

Gibbum dixit, γαῦσος. at quòd hæc vox gibbum significet, res ipsa declarat, siquidem femur nõ omnino rectum est, sed à priori, atque exteriori parte gibbum, sicut à contrarijs simum. Vtrum verò vox γαῦσος, postremâ syllabâ acui an penultimâ circumflecti debeat, incertum est. non enim frequenti in vsu est apud gręcos id verbi. quidam à similitudine ducti penultimam circũflecti volunt, quemadmodum, καῦσος, μαῦρος, γαῦρος: quibusdam verò magis placet vltimam syllabam acutam esse. quoniam omnia nomina duarum syllabarum, quę affectũ significant, acuto sunt accentu in vltimâ, χωλὸς, λορδὸς, στρεβλὸς, κυρτὸς, βλαισὸς, ῥαιβὸς: nec solùm, quæ duabus syllabis constant, sed ferè quæcunque affectum notant, ἀρθριτικὸς, πλευριτικὸς, ἡπατικὸς. Cõcedito igitur, vtro quis velit modo pronunciare. at γαυσὸς, efferenti tibi vltimâ acutâ (eos enim, qui librum legunt ire in hanc sententiam tantùm comperi) si quispiã aduersetur, existimans debere penultimam circumflecti, tu quoque, vtcunque illi placet, pronunciato. Quòd si alium rursus nactus fueris, qui malit vltimam acui, tu itidem facito, nomina, atque accentus paruipendens, vtpotè, quæ nihil ad philosophiam conferát, & multò minùs ad geometriam, arithmeticen, musicen, astronomiam. Quare, si nulli arti ad suum finem importunâ, contemnendáque nominum inquisitione opus est, non modò horum hominum non probare studium conuenit, sed quàm maximè deridere.

» CIrcundare autem aliquot lintea oportet, eáque in orbem circa coxam & » ilia. vt inguina etiam, & quod inter anum & naturale est (περίνεον græci » vocant) inuoluantur. quod & ob aliam causam vtile est, & ne extremæ ferulæ » nudam partem offendant.

Coxa, id est os illud, in quod se inserit femoris caput, ἰσχίον gręcè nuncupatur, sicut & ipsius cauum κοτύλη. vtroq; nomine vtitur poëta in hoc carmine.

-ἔνθά τε μηρὸς
ἰσχίῳ ἐνστρέφεται κοτύλην δέ τε μιν καλέουσι.

Ilia dixit ἰξύας, quæ nonnulli accipiunt pro ilium ossibus, nonnulli pro parte, quæ super ipsa est, quæ λαπάρα propriè vocatur, quod verbum apud poëtam reperitur in eo carmine, -οὖτα κατὰ λαπάρην.

Equidem de vocabulo λαπάρας dicere possem, adductus experimento, & Hippocratis ac poëtæ vsu, tum ipso morbo, eam significare partem, quæ inter ossa pectoris, & quæ propriè appellantur ossa ilium, est interiecta. de quo suo loco agemus. Quæ autem partes ἰξύες nominentur, non est quod multis agam. ob id enim, quod poëta numero singulari ἰξύαν scripsit in illo carmine,

-περὶ ζώνην
βάλλετ' ἰξύην ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν.

tum ob id, quod credibilius est zonã dari inter ilia & thoracis ossa, existimet aliquis hãc ipsam partẽ corporis ἰξύαν appellari. Contrà verò ex eo, quod Hippocrates multitudinis numero ἰξύας dixit: quódque ad ilium ossa, voluit vinculum pertinere, iure arbitrabitur aliquis ἰξύας hæc ipsa nũcupari. Quod ad hunc locum attinet, quãdo superior femoris pars cõminuitur, fascia nõ solùm vsque ad inguina ferri debet, sed vltrà aliquam ex superioribus partibus comprehẽdere. tales sunt, primum coxa, deinde ossa ilium, postremò ea pars quę sine osse est

est(λαπάραν vocāt)quam, vbivis,complecti licet,dum ilium ossa etiam deuinxeris,quibus omissis, fasciam protinus ad hanc sedem,porrigēdam esse minimè puto, quùm Hippocrates maximi fecerit, nullum relinqui locum nudum, sed ęquè perpetua,donec ex integrâ parte cōprehensum aliquid esse videatur, omnia fascijs alligari. πληχάδα quidam per χ scribunt : quidam per γ, πληγάδα. eo vocabulo significatur,quod inter vtrunque crus spacium est. vnde Hippocrates diuaricari vocat ἐκπεπλῆχθαι καὶ διαπεπλῆχθαι. Nā & poēta τὼ δ' ἐκπλίσσοντο πόδεσσι dixit,significare volens[diuaricabant pedibus.]

A' Quâ semper vtrinque satis recedere debent.semper autem cautio sit, ne imponantur super ossa in articulis naturaliter prominentia,neque in articulorum vicinâ super neruum.

Solet Hippocrates,vbi de vnâ specie pertractat,complura docere ex ijs,quę communia sunt ac generalia,monens ea non esse propria vnius speciei, sed ad omnes,vel multas, vel aliquot pertinere. Adijcit autem orationi modò particulā[semper]vt in propositis verbis:modò[quod intellexisse pertinet ad multa loca] interdum[hoc ad omnia vtile est.]Est enim reuera,quod nunc ab ipso proponitur,semper commodissimum,non in femore duntaxat,sed in vniuersum in omnibus fracturis, quæ ferulas postulant. Breuiores enim sint oportet, quàm vt ad eam sedem perueniāt,quæ fasciâ non excipitur.quod potissimum obseruādum ait,vbi ferularum extremitates proximæ sunt ossium tuberculis.

TVmores verò iuxta poplitem vel pedem, aut alibi sub constringentibus vinculis assurgentes,multâ lanâ succidâ curentur,benè carptâ,& vino,& oleo respersâ:tum cerato inuncti deligentur:atque,vbi ferulæ vrgeāt,citiùs laxentur. extenuarētur autem tumores,si sursum versus ad ferulas tenues fasciæ vincirentur,quæ ab imis partibus orsæ ad superiores intenderent.

Tumores(inquit)sub constringentibus vinculis assurgētes (quos ἐξαφρυμένους dixit:) propterea,quod succi expressi magno impetu ferātur,curari debent alligando multum lanæ succidæ benè carptæ,item vino atque oleo respersę.cutem verò,cui hæc superimponuntur, iubet cerato inungi,atque ad eādem rationem vinculum adhiberi à tumoribus sursum procedēs.Fasciandi rationem ipse aperuit,docens à quâ parte quis inceperit deuincire, ab eâdem transmitti materiam,atque depelli.At de facultate medicamentorū,quibus vtitur,abundè dictum est in operibus,quæ de illis sunt : dicentur & nunc capita eorū,quæ in illis fuerunt ostensa. Ergo oleum dolorem leuat, & discutiendi vim habet. Vinum siccare potest,repellere,& concoquere,item mollire & digerere.Constat autem lanam succidam(quam nonnulli οἰσυπηρὰν vocāt)& ceratum præter leniendi vim,digerendo quoque esse & repellendo. Nō sine ratione igitur ab eiusmodi medicamentis præsidium petijt. quoniàm verò tumor fit iusto maior ab ijs,quæ sub vinculis eò exprimūtur, curatio primùm dirigi debet ad id exhauriēdum,quod in tumidâ parte præter naturam subsistit.At,quùm multa sint,quæ hoc efficiunt,quibúsnam vtemur? digerentibus,repellentibus, lenientibus : digerentibus quidem ac reprimentibus , quoniàm apertè exhauriunt : at lenientibus eo nomine,quòd prohibēt,ne materia præ dolore ad vitiatam sedem concitetur,atque ob hanc causam lenius digerētia,ac reprimentia ad inflammatam partem admouemus.nam, quæ horum vtrunque fortiter præstant,dolorē irritant.His ratiocinationibus ductus Hippocrates, lanâ succidâ vsus, hoc est, œsypo redundante,curationi adijcit oleum,vinum ac cera-

tum, lanámque ipſam bene carptam eſſe vult, quo lenior ſit, & dolorem leuet: quæ elota quidem eſt, carpta facilè mollitur : at ſuccida ob ſordem non facilè tractatur, carpitúrque, eóque fit, vt negligẽter carpta, dura dolenti parti inhæreat. quod Hippocrates, quùm aliquando neglectum animaduerteret, addidit [benè carpta.] Iam verò copioſè ipſam adhibet, vt vino atq; oleo madẽs conſeruetur, quùm facilè ſicceſcat, quæ exigua imponitur. Ad primum etiam conſilium pertinet ratio vinciendi tumoris, quæ ex tumidis partibus (vt dictum eſt) ad ſuperiora ſuccos expellit.

» HAc ſiquidem viâ tumor celerrimè extenuaretur.

Diceret extenuari membrum, non tumorem, qui propriè loqueretur. danda ſiquidẽ opera eſt, vt tumor ex toto euaneſcat. maiores tamen complura ſic loquuntur, pręſertim, qui eloquẽtiſſimi ſunt contemptâ, quam iuniores excolunt, curioſâ nominum inquiſitione, non exquiſitâ diligẽtiâ, vt ipſi nuncupant, qui in eâ verſantur. Sed digni vtique eſſent, quos laudaremus, ſi hac vel exquiſitâ, vel propriâ (vtcunque ipſi nominent) verborum inquiſitione, rem clariùs aperirent, quàm Hippocrates : ſin obſcura atq; humilis eſt eorum oratio, præſtat maiorum æmulari negligentiam.

» ET ad priorem iuncturam ſuperferretur. ad quem deligandi modũ venien-
» dum non eſt, niſi tumor aut puſtulis, aut nigritie periclitetur. Sed nihil ta-
» le ſequitur, niſi quis fracturam vehementer adſtrinxerit, aut ſiuerit dependere,
» aut manu ſcalpſerit, aut aliquid cutem attigerit, quod ipſam irritauerit.

Vna quidem hæc ſcriptura eſt [& ad priorem iuncturam ſuperferretur] putant tamen expreſſo tumore alij materiam depelli ſuper iuncturam, alij ad loca, quæ iuxtà ſunt. quorum cõtrouerſiam diiudicare facile eſt, ſi antè vinciendi ratio conſtituatur. vbi enim ferulis relaxatis, tumida pars (vt ſuprà oſtẽſum eſt) alligetur, aliquid ſanguinis ad loca, quæ iuxta iũcturã ſunt, depelletur: ſed, ſi ferulis ſummotis, atq; omni vinculo penitus reſoluto de integro vinciamus, ſimul & eam iuncturam adhibẽtes, quæ fracturis accommodatur, & eam, quæ à tumore incipit, ſuccus hâc viâ expreſſus vltra partem priùs deligatam ad ſuperiora transferetur.

» SI quis femori canalem ſubijciat breuiorem, quàm vt vltra poplitem perti-
» neat, noxam magis quàm opem afferet. quãdoquidem prohibere non po-
» terit, quin corpore aut crure moto, femur quoque moueatur. popliti item infe-
» ſtiſſimus erit, vbi adhibeatur, cogẽtque id fieri, quod minimè eſt opus. mini-
» mè namque opus eſt curuari genu. omnia enim deuincti cruris ac femoris vin-
» cula neceſſariò mouerentur, ſi quis genu curuaret: neq; fieri poſſet, quin mu-
» ſculi alio atque alio modo figurarentur, comminutáque oſſa dimouerentur. In
» primis igitur danda opera eſt, vt extendatur poples. videtur autem femur in
» eum canalem vtiliter conijci, qui à coxâ ad pedem eſt.

A tumoribus ad canalem aggreſſus eſt, quẽ euidẽter expoſuit. mox autem adſcribet canalem vel διαμπερῆ, hoc eſt, qui totum crus excipiat, vel nullo modo ſubijciendum eſſe. Gloſſocomum verò machinamentũ diximus rectè fuiſſe à iunioribus repertum.

» DEtur item faſcia lenta iuxta poplitem cum canali, quo modo & infantes
» inuoluuntur in cunis. ſic enim, vbi femur in ſuperiorem partem, ſiue in
» latus vertatur, cum canali alligatum meliùs continebitur. Canalis igitur, vel
» totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi.

Quod

Quod inquit [cum canali] duobus modis exponitur. nonnulli existimant canalem extrinsecus fasciâ circundandum, ità, vt hæc sit Hippocratis sententia. Fasciam dare laxam conuenit, quę vtrunque complectatur, & hominis poplitem & canalem, qui ipsum excipit, id est, vt ipse poples nõ seorsum, sed vnà cum canali comprehendatur. Alij circumligandum esse poplitem intelligunt, vt crus immobile cum canali contineatur, hoc est, subiecto etiamnum canali. quùm neque vinculum per se possit satis fideliter continere, neque canalis, sed ambo simul.

ITem maximè videndum est, vt in fracturâ tam femoris, quàm cruris, quantum potest, imus calx optimè contineatur. nam, si dependente pede crus reliquum fulciatur, necesse est ossa gibba in priori parte cruris conspici: sin calx iusto sublimior collocetur, reliquo crure leniter suspẽso, os in priori parte cruris iusto magis simum necessariò se ostẽdet, ídque adeò, si calx hominis naturaliter est grandior. Ad hæc omnia ossa tardiùs conferuent, vbi non figurantur naturaliter, neque in eodem habitu detinentur. Præstereà callus infirmior circumdatur.

In superioribus, vbi de cubito mitellâ suspendendo pertractauit, diximus à quibusdam scribi [brachium suspensum] demptâ particulâ [non] à quibusdam eâ adiectâ [brachiũ non suspensum] & illos quidem intelligere suspẽsum brachium, quod non inhæret, neque subiectæ alicui rei insidet: hos verò id, quod fideliter sustinetur. De crure autẽ, quod fulcitur ἑρματισμένης dixit ducto vocabulo à fulcris, quæ dicuntur græcè ἕρματα, quorũ meminit poeta in eo carmine. ὑπὸδ' εἴρεον ἕρματα νηῶν. Sic igitur accipitur vocabulum ἡρματισμένης.

FINIS SECVNDI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS.

Galeni in Hippocratem de fractu-
RIS COMMENTARIVS TERTIVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.



INteruenient hæc,quibus os quidem fractum est,at non excidit,nec alioquin vulnus accessit.

Hactenus simplices fracturas proposuit, in quibus neq; os cute excidit,sic, vt nudum se ostēdat, neq; vllo modo vulnus accessit. Constat autem ossa nec excidere,nec nudari,nisi cutis & superiecti musculi secentur,fieri tamen vlcus potest,etiā si nihil ex comminutis ossibus detegatur. Transit ergo iam atque aggreditur ad fracturas, quibus carnis quoque vulnus accessit, siue id solum sit, siue præter id,os etiam nudetur.

QVibus sine fragmentis ossa simplici modo comminuta,eodē die,vel certè posteriori reposita sunt,atque in suam sedem restituta,nec testæ alicuius expectatio est,quæ ab osse abscedat:aut quibus vulnus quidem est, sed abrupta ossa non excidunt,neque fractura talis est,vt metuendū sit,ne testa quæpiam ab osse abscedat. his omnibus aptissima deligandi ratio est, quæ simplici fracturæ accommodatur.

Fracturæ,vbi vulnus quoq; adijcitur, duplicem curationem docet,alteram quatenus aliquid fracti ossis nudatur,vel testa vrget,quæ à contrito osse diducta est:alteram,quùm nihil tale est,sed extra fracturam,quæ rectè cōposita est, vno vulnere solicitamur. Nam, si nudum os cute excidit,quod protinus benè compositum fuerit,& restitutum,mutādum esse superius genus curationis nō censet. Verùm alia requiritur curatio,vbi vulneri adiectâ fracturâ os excedens restitutū est, neque suspicio est, ne aliqua testa à perfracto osse resoluatur: alia, vbi os tegitur cute,sed expectatur testa,quæ resoluta procedēte tempore à naturâ per vulnus expellatur. In priori casu vtitur iuncturâ, quam posuit conuenire,vbi os integrâ cute perrumpitur : in altero variam curationem adscribit, vt mox euidenter ostendet. satiùs enim est ipsum audire.

NOnnulli(atque hi non admodum proficiūt,aut obsunt) vlceribus imponunt aliquod ex purgantibus medicamētis, vt ceratum, quod picem habet,vel quodpiā ex ijs,quæ cruentis vulneribus inijciuntur, vel quoduis aliud, quod componere soleant.Illos autem laudo,qui pannos superdantes vino madefactos,aut lanam succidam, vel eius generis aliquid deuinciūt : vbi verò vlcera pura sunt,& iam glutinantur, tunc lintea complura adhibent,& per ferulas dirigunt. Hæc ratio curandi aliquid confert, neque multum lædit : ossa tamen in suum locum non similiter reponuntur,sed hâc viâ fiunt aliquanto tumidiora, quàm par sit.

Retuli ad eas fracturas, quibus carnis quoque vulnus adijcitur, curationem duplicem ab Hippocrate admoueri:nunc orsus ab eâ,quam primo loco posui, eos primùm reprehendit, qui malè vlceri illi medentur, in quo,quùm fractum os benè compositum est,nihil aliud,quàm ipsum restat,neque vlla suspicio est, ne fragmentum ab osse resoluatur. Quidam(inquit)medici eos,qui sic affecti sunt,inter initia curant,perinde, ac si vlcere solo detinerentur : vbi hoc ad sanitatem

nitatem ſpectat,tunc eâ vinciendi ratione vtuntur, quæ ad fracturas pertinet. Caput igitur propoſitorum verborum huiuſmodi eſt.multus autem eſt in eorum curatione narrandâ ,quâ nonnulli vtuntur. eo quod ſingula perſequatur. Equidem ſcripſi eos ità curare, ſicut,ſi citra fracturam vulneri mederentur : at ipſe, quibus etiam medicamentis vterentur, expoſuit, factâ mentione cerati, quod picem accipit, tum medicamentorum, & quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur,& quæ purgandi vim habent,item panni vino madẽtis.Rectè autem medicamẽta,quæ cruentis vulneribus inijciuntur,ἔναιμα vocat.namque etiam nunc apud medicos id vocabuli eſt vſitatum , quo ea medicamenta nuncupare ſolent,quę vulneribus ſuperdantur, vt primùm illata ſunt, & nondum ex toto ſicca,ſed adhuc cruenta,hoc eſt,cùm cruor(græcè αἷμα dicitur)ex cute ipſâ vulneratâ,ſeu etiam ex carne,in roris ſpeciem deſtillat. purgans verò medicamẽtum eſt, quod modicè ſiccat (quam rem demonſtratũ eſt caput eſſe in vlcerum curatione)ac detergendi facultatem habet, quâ vlcera pura reddit. Huius generis ſunt mixturæ, quæ ex ærugine æris & ſquamâ componuntur, quarum duplex ratio eſt. ſiquidem ærugo ab alijs coquitur, ab alijs adijcitur cruda,quæ crudam accipiunt,virides dicuntur:quæ coctam ruffæ,à colore,qui in vtriſque ſe oſtẽdit. Igitur hæc medicamenta purgare vlcera poſſunt,quùm mediocrem habeant detergendi facultatem.huiuſcemodi eſſe,quę ſordem ab vlceribus detrahũt,ſicut contrà,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, carere detergendi facultate indicauimus . variè autem miſcentur ſicuti priora. At,quemadmodum in illis exempli gratiâ,æris æruginem attuli & ſquamam, potui & alia ſimilia eâdem ratione proponere . nũc autem abundè ſit illud indicaſſe, quod ἔναιμα vocata,quibus abeſt detergendi facultas,ſunt, quæ ex bitumine componuntur.Horum exempli gratiâ mentionem faciã,quùm omnia quæ id præſtant, in opere de medicamẽtis fuerint explanata.Ceratum autem, quod picem habet,inter omnes ferè conuenit, lenire dolorem,& pus mouere. tunc verò cõfert,quùm vlcus iam inflammatione tenetur : alioquin ipſum nemo imponeret,quùm neque detergere ſordem poſſit,neq; vlcus glutinare,aut ad cicatricem perducere.At panni vino madentes ob vinum ipſum repellunt. dantur enim ad continendũ ab ijs, qui hoc modo medẽtur, qui adhibere volũt,vlceris cauſâ eas faſcias,quibus antè iniectis aliæ ſuperdãtur.Quæ autem ſcire oporteat eũ,qui rectè vlcera curaturus ſit,poſita à nobis ſunt,quo ordine ſingula requirebant,in tertio & quarto libro de ratione curandi, atque etiam abundè in expoſitione libri de vlceribus : quod ad hunc locum pertinet, ſatis eſt hæc retuliſſe.nam de curatione propoſitorum affectuum rurſus tractãdum nobis erit,quùm Hippocrates illam exequetur: nunc meminit aliorum medicorum ,quos ait,non ſimiliter grauem noxam afferre, atque illos, quorũ mentionem facit.Quid igitur eſt, quod errãt? ſiquidem,quùm primum id cognitum fuerit,cõſtabit etiam iure ab Hippocrate ſcribi illos non admodum proficere,aut obeſſe,qui vlceri non malè prouident, ſed fracturã initio negligũt, idoneum vinculum, poſteà ſuperdantes , quod proditum eſt ab initio conuenire,quamobrem(inquit)oſſa fiũt tumidiora. Satius igitur eſt per omne tempus curationis comprimi hæc, atque adſtringi , quod præſidij ad non paucos dies initio prætermittũt.aſſerit enim,vbi iam futurum eſt,vt vlcera glutinentur,tunc,qui ſic medentur,incipere deligare eo modo,quo fracturæ conuenit. Conſtat autem vlcera ſuppurare,deinde purgari,priuſquàm glutinanda ſunt,

quod triduo fieri nequit,aut quatriduo.

QVibus tam cruris,quàm brachij vtraque oſſa fuerint cõminuta, breuiora etiam fiunt.

Breuitatis Hippocratis proprium eſt id,quod in propoſito ſermone deſideratur,apertè ex eo, quod ſubiicitur,indicare.quam rem nunc feciſſe perſpicuum eſt. præfatus enim eorum,qui ſuperiori ratione curantur, oſſa reddi tumidiora,nõ definiuit,omniúm ne an aliquorum . at nunc ex propoſitis verbis euidenter colligitur,non omnium,ſed eorũ duntaxat,quibus alterum fractum eſt,quùm partes,quæ iuxta fracturam ſunt, minimè ipſum contineant, vt,quæ per omne tempus curationis,nec adſtrictæ fuerint,nec coarctatæ. Membrum tamen breuius nõ redditur. quandoquidem alterum os integrum manet, quo naturalis longitudo ſeruatur.Sed,vbi vtrunque comminuitur, muſculi(vt antè expoſuimus)contracti,ad ſuperiores partes vitiata quoque oſſa contrahunt. quamobrem extendi ea iubet,antequam cõponantur. Sed,quià ſine cõuenienti iuncturâ compoſita oſſa nequeũt contineri, eâ de cauſâ,donec increſcat callus,curioſè deligat.Quam rem qui negligunt,& vlceris curationi inſiſtũt,non ſolùm tumidum magis quàm naturaliter conueniat, membrum reddunt, ſed breuius etiam efficiunt.

RVrſus alij reperiuntur, qui lintea in eiuſmodi caſibus à principio protinus circundantes vtrinque deuinciunt : vlcus verò ipſum relinquunt, & nudum eſſe patiuntur:deinde ſuper ipſum imponunt aliquod ex purgantibus medicamẽtis: tum pannis ex vino madentibus ac lanâ ſuccidâ medẽtur.Hæc quidem curatio aliena eſt,quâ qui & in his fracturis, & in alijs vtuntur, longè aberrare veriſimile eſt. Maximè enim ad rem pertinet noſſe, quo pacto inijci primò linteum debeat,& quà valentiſſimè coarctari:item quid conferat, quâ potiſſimùm parte conuenit, quùm faſciæ caput ſuperdare , tum adſtringere: quídve ſequatur incommodi,ſi aliâ parte,atque opus eſt,orſa faſcia fuerit, nec quà maximè expedit,ſed hinc vel hinc fuerit arctata. Vtriuſque vinculi effectũ in ſuperioribus demõſtrauimus,cuius teſtimoniũ eſt ipſa medicina. Illi enim, qui ſic deligatus fuerit,neceſſe eſt vlcus in tumorem aſſurgere.

Eorum nunc meminit,qui ſummopere lædunt, & quæ ab his admoueantur,planè docet:tum errores ipſorum apertè redarguit, ſic,vt meæ expoſitionis non egeant,qui in ijs,quæ ab ipſo afferuntur,laborare non recuſent.

NAm, ſi carnoſa pars,quæ ſana eſt, hinc atque hinc vinciatur, media non comprehenſa,ea pars, quæ relicta ſine vinculo fuerit, maximè turgebit, minúſque erit ſui coloris.Quo pacto igitur vlcus hæc effugiet?

Hippocrates quamlibet carnoſam partem appellat χρῶτα, vt ſuprà quoque indicauimus. Nunc illud animaduertẽdum eſt,quòd qui rationalem medicinam profitetur,vbi præſidium idoneum eſſe comperit,non expectat longum vſum. putant autem,vbi vlcus ſine vinculo dimittentes,vtrinque faſciam circumagunt, excitari inflammationem, & vlcus malè affici ex malâ conditione affectus,at non ex eâ,quam adhibent,curatione . cuius primus auctor ſeipſum falſâ ratione decepit:ſucceſſores verò vſitatam hanc curationem ſeruarunt, eò quod mutare non auderent. ex quo magnum malum ſequitur . id illis meritò euenit,qui artes vſu,ſine ratione pertractant:vna enim ratio eſt,quâ fretus aliquis, rei naturâ demonſtrante mutare tentat, quæ malè fuerant longo vſu recepta. Quâ ergò ratione motus Hippocrates ipſorũ curationem mutauit? non hercle

hercle probabili aſſumptione,aut alienâ,ſed quæ ſcientiam faceret,ac neceſſaria eſſet. Quòd ſi corporibus benè valentibus, ſub eâ vinciẽdi ratione materia vtrinq; in medium ſpacium inter partes deuinctas expreſſa inflammationem excitat,quî non longè magis id faciet ægrotantibus?

IGitur neceſſe eſt,decoloretur vlcus, & materia ad ipſum exprimatur, tũ lachrymet,ac minimè ſuppuret: oſſa verò,& quę abſceſſura nõ eſſẽt,abſcedãt.

Quæ accidant,vbi malè vlcus deuincítur, hoc loco declarauit. Cuncta autem ab inflammationis magnitudine proficiſcuntur. quandoquidem ob hanc vlceris labra in exteriora vertuntur,perinde atq; ea,quę propriè oris labra nominantur,vbi inflammatione vexentur. Totus autẽ locus mali coloris non iniuriâ conſpicitur,quod & ipſum conſtat ex immodicâ inflãmatione prouenire.Deſtillat verò ab vlcere tenuis,& cruda ſanies,ſimiliter ac lachrymæ ab oculis inflammatis.inde tranſlatione vſus,dixit lachrymare vlcus,vbi ſic afficitur. Præterea ſucci,qui inflammationem excitarunt,crudi permanent,dum ea vinculi ratio admouetur. ſed & oſſa neceſſe eſt procedẽte tempore vitiari.his enim crudorum ſuccorum abundantiâ madefactis mirum nõ eſt, ſi qua particula abſcedat,vbi qui ſic medetur,ab alieno vinculo non deſiſtat.Singula,quæ in vniuerſo ſermone reſtant,euidentiſſima fient, ſi quis(vt diximus) animum adiungat,tum in memoriâ habeat,quę ſuprà oſtenſa ſunt.eò enim hæc omnia pertinent, &(quemadmodũ ipſe Hippocrates admonet) his illa cõfirmantur.

VLcus item pulſu affligetur, atque igneum erit, tumor item coget cataplaſmata ſuperdari.quod incommodum ſimiliter afferunt,qui vtrinque deligant.quùm præter alium pulſum,inutile quoque onus adijciant. Faſcias tandem ſoluunt,vbi vlcus recrudeſcere conſpiciunt,& reliquo tempore ſine iuncturâ medentur,nec ſecus curant quoq;,ſi aliud vulnus nacti ſint. ſiquidẽ hæc euenire minimè cenſent,eò quòd hinc atq; hinc deligauerint, & nudum vulnus reliquerint,ſed aliquod aliud infortuniũ cauſantur. Quòd ſi hãc deligandi viam,penitus alienam eſſe, frequẽtari verò à compluribus,tum maximè ad rem pertinere eam dediſcere, apertè non cognouiſſem,nõ tam multa ſcripſiſſem. Adde,quod hæc teſtantur,quæ ſuprà expoſita ſunt,maximé ne,an minimè adſtringendum ſit,rectè fuiſſe tradita. Oportet autem (vt ſummatim dicam)vbi nullum expectatur os,quod receſſurum ſit,ſimiliter curare,atque vbi ſine vlcere fractura eſt. extendenda enim æquè oſſa ſunt, ac dirigenda, & eodem modo vinciẽda. Ad hæc vlcus cerato,quod picem habeat,inungendum, tenuíve panno duplici contegendum,proximæque partes albo cerato illinendæ. faſciæ verò, cæteráque ſcindenda paulo latiora,quàm ſi vlcus non eſſet,& quâ parte primùm dantur,latiora multo danda,quàm vlcus.quùm,quæ anguſtiora ſunt, inſtar zonæ ipſum cingant, quod minimè expedit. primus enim circuitus totum vlcus complecti debet.

Indicauit paulo ſuprà ſub hâc vinciendi ratione,tumorem exprimi ad ipſa vlcera. tumorem verò οἶδος nuncupat, ſic,vt ſermo talis ſit. Sanguis, qui ſub alienâ vinciendi ratione vtrinque ad ipſum vlcus exprimitur, tumorem facit præter naturam,huncq; & οἶδος,& οἴδημα ſolitus eſt appellare. Tumori autem, quùm pulſus accedit,atque ardor,inflammationem perficit,quæ propriè φλεγμονὴ ſuperiùs appellata eſt,quod vocabulũ non ſic accipiebatur apud veteres, eo ſiquidem notabant omnem ardorem,quemadmodum ſæpenumerò declarauimus: ab Eraſiſtrati verò ſæculo conſueuit vſurpari ad illos tumores ſigni-

ficandos,quibus nō modò ardor accedit, sed renixus etiam & pulsus,necessarióq; rubent. ruborē efficit ingens ardor:renixus & pulsus à multitudine oritur. Poterat Hippocrates igneum vlcus dicere πυρετώδης quasi febricitans: dixit autem πυρώδης, sumpto vocabulo ab igne,quem græci πῦρ vocant,quo ardorem(vt mea fert opinio)nobis reduceret in memoriam. quoniàm & febris, quæ πυρετὸς græcè nuncupatur, ab eodem vocabulo ducitur. quùm nihil aliud sit febris natura,quàm igneus calor.

FEratur item fascia præter vlcus ad partes etiam,quę suprà sunt,atque infrà.

Veteres quùm superiorem atque inferiorem partem significare volunt, rarò ἄνω καὶ κάτω scribūt. his enim vocabulis plærūq; exprimunt partes vtrinq; à lateribus sitas: Hippocrates tamen hîc antiquā exponendi figurā vsurpauit.

ERgo caput fasciæ inijciatur è regione vlceris, & laxiùs paulo attrahatur, quàm si fractura esset citra vlcus.circumagatur autem eo modo,quo suprà positum est:sintq; fasciæ molliores semper, quàm si integrâ cute os esset abruptum,neque pauciores,quàm priùs diximus,sed aliquanto plures.homini verò,quùm inuolutus fuerit,videantur aptissimè inhærentes, non tamen adstrictæ,asserátque super plagam maximè inhærere. tum eodem tempore,quo suprà indicauimus,ipsas & benè insidētes,& laxiores sentiat.deinde tertio quoque die soluantur,& rursus alligentur. In cæteris similiter agendum, vt in superioribus : hîc tantùm latiùs, q̃ ibi coarctentur. Quòd sifiāt,quę rationi consentanea sunt,locus in quo plaga est,& reliqua etiam sub vinculo comprehensa,semper graciliora se ostendent. iam verò & pus ocyùs orietur, quàm si alia curatio admoueatur. Carūculæ prætereà,quæ in vlcere nigrescunt,& emoriūtur,celeriùs sub curatione hâc resoluētur,& recedent,quàm sub aliâ,atq; vlcus celeriùs cicatricem recipiet,si hâc viâ,quàm si alio modo curetur. Cuncta hæc propterea fient,quòd & locus exulceratus: & quæ iuxtà sunt,extenuentur.

ἴξιν semper intelligit Hippocrates[è regione] modò in longitudinem corporis,modò in latitudinem.veluti nunc,quùm voluit primæ fasciæ caput dari super dextram,vel sinistrā vlceris partem, dein super ipsum vlcus inuolui, sic, vt vniuersum complectatur,neque vllam partem nudam relinquat.

REliqua curatio esse debet, perinde ac si ossa citra plagam perfringantur, nisi q̃ ferulæ non sunt imponendę.quamobrem pluribus fascijs hîc opus est,quàm alibi,quùm & minùs adstringendū sit,& ferulę tardiùs circūdandę.

Interdicit, ne ferulæ imponantur, vbi fracto ossi vulnus accessit,veritus ne comprimant,atque ob eam rem præcipit, ne arctiùs super has fasciæ deligentur,sed vtrâque de causâ plures imponantur. Memēto autem, ipsum imperasse, vt plures inijcerentur , propterea,quod & minùs coarctantur,& ad ferulas tardiùs venitur.

TAmen,si ferulæ superaccommodentur,è regione vlceris minimè circumponantur,detúrque opera,vt laxiores sint, ne vehementer adstrictæ premant,quā rem in superioribus quoque proposuimus. Tenuiori autē cibo diutiùs contenti sint,quibus à principio carnis quoque vulnus accessit,vel ossa cute exciderunt, &(vt vnâ complexione complectar) grauissimę fracturę rationem victus tenuiorem amant,& diuturniorem.

E' regione nunc intelligit in longitudinem,in hanc siquidem ferulę imponuntur. Suprà loquutus est,vt,qui ferulas summouebat:nunc,vt is,qui nonnūquam ipsas accipit. Inquit[Tamen,si ferulę superaccōmodentur] Quid ipse in

eiusmodi

eiusmodi casibus facere consueuerit, & in ipso crure etiam, non est, quod contendam, quùm rem minimè definiuerit. Exponam tamen id, quod facio. in illis fracturis, quibus in longitudinem membri, carnis quoq; vulnus accedit, ferulas vtrinque à lateribus vulneris adhibeo: sed si hoc transuersum fuerit, non patitur ferulas superdari, præsertim, vbi grandius sit.

FAndem verò curationem requirunt vlcera, quæ non à principio fracturæ, sed, vel ob lintea nimium arctata, vel ob impositas ferulas, aliáve de causâ, sub curatione posteà oriuntur. Cognoscitur autem, vbi vlcus subest ex dolore, & pulsu, item ex tumore, qui tunc extremis partibus indurescit, & si digito presseris, exprimitur, ac rursus citò reuertitur. Igitur, si quid tale suspectum sit, soluere oportet: atque vbi, vel ea pars, cui superdantur illæ fasciæ, quę primæ inijciuntur, vel altera, quæ deuincta fuerit, pruriat, in vicem alterius cerati inungenda est eo, quod picem habeat.

De vlceribus nunc agit, quæ procedente tempore fracto ossi ob circumpositas ferulas superueniũt. Docet ergò, quibus de causis fiant, quibúsq; indicijs cognoscantur, vbi iam orta sunt: post hæc præcipit, ne per consuetum tempus alligatas esse fascias sinamus, sed celeriùs subtrahentes, idoneam curationem quam ipse euidenter exposuit, admoueamus.

AT si nihil eiusmodi sit, sed ipsum vlcus irritatum, nigrum valdè, aut sordidum reperiatur: tum caro purulẽta, futurúmque etiam sit, vt nerui excidant, hos non conuenit ex toto nudare, neque suppurata hæc timere, sed in cæteris eadem ratione mederi, atque vbi initio vulnus adiectum est.

Nudare dixit ἀναψύχειν, hoc est, vinculum detrahere fracturæ idoneum, vt vlcus nutriatur. non enim vult nullâ re impositâ, nudum prorsus ipsum relinqui, sed adijciens [non conuenit ex toto nudare] mediam curationem indicat. esset autem media huiusmodi quępiam, si in vulnere aliquod ex propositis signis apparet, imperat, vt quàm primùm soluatur iunctura fractis ossibus accõmodata, & vno atque altero die curatio, quã vlcera postulant, adhibeatur, mẽbrúmque rursus deligetur, quemadmodum subiecta verba demonstrant.

TAntum fasciæ laxæ admodum ordiantur à tumore, qui in extremitatibus est, deinde semper sursum versus circumagantur, neque vllo modo coarctentur: insideant item vlceri commodissimè, alibi verò laxiùs vinciantur. sint autem hæc prima lintea munda, non augusta, & eorum, quæ circumdari solent, vbi ferulæ imponũtur, vel numerũ æquent, vel non multo pauciora sint.

Imperat hoc loci, vt vinculum orsum à tumore, qui in extremis membris assurgit, inde ità feratur, vt nihil nudum relinquat, donec ad ipsam fracturam, quâ parte exulceratio est, porrigatur. ità, vt in vnum committatur vinculum, quod tumorem curat, & quod fracturam deuincit: vnáque sit vtriusque intentio, quæ paucis circuitibus absoluatur. Iubet autem fasciam commodissimè vlceri insidere, hoc est laxam esse eatenus, vt nullo modo adstringatur: super cęteras verò partes, atq; adeò iuxta fracturam magis edicit, vt minimè coarctetur. perpetuum enim esse voluit arctiùs eam partem vinciri, vnde sanguis exprimi debet. monet autem, vt in extremitatibus, quæ tumidæ sunt, fascia laxiùs alligetur, ad id consilium dirigẽs, vt vinculum in vnum committatur. At non propterea vniuersam illi curationem committit. non enim id est, quod in hoc casu remedio sit fractis partibus, vbi nigræ sunt, atque emoriuntur: sed tumori, de quo ad verbum scripsit. [Tumor extremis partibus indurescit, & si

digito presseris, exprimitur, ac rursus citò reuertitur.]Hæc tumoribus superueniunt. iure igitur non æquè eos negligit, atque vbi molles sunt, nec ad eosdem dirigit præcipuum totius curationis consilium.

VLceri abundè est pannum inducere albo cerato inunctum.nam siue caro, siue neruus nigrescat, procidet:his enim acria superdare non expedit,sed mitia, non secus atque adustis. Insuper tertio quoque die soluere conuenit, ac rursus deuincire: tum ferulas vitare, & magis quàm antè conquiescere, atque abstinere. Scire etiam oportet,vbi futurum sit, vt vel caro,vel neruus excidat, hâc ratione vitium minùs serpere,& celeriùs multo excidere,ac proximas partes fieri longè graciliores,quàm si vlcus linteis resolutis, quopiam ex medicamentis purgantibus nutriatur. Iam verò, vbi excidat, quod purulentum est, citiùs caro increscet, & cicatrix maturiùs inducetur hoc pacto, quàm si alio succurramus. Hæc omnia igitur eò pertinent,vt sciamus rectè,& cum moderatione deligare. Eo etiam confert idoneus habitus,reliqua victus ratio,& fascia quàm aptissima.

Declarauit ipse adustorum exemplo,cur acriũ medicamentorum vsus eiusmodi vulneribus noceat. siquidem orta sunt ex calidorum atque acrium succorum mixturâ. Cum quo simul etiam ostenditur, albo cerato acrius esse id, quod picem habet.pix enim eo est acrior cerâ,quo calidior.

AT si quis deceptus recenti vulnere nullo modo existimans fore, vt os recedat,quod recessurum sit,eam vinciendi rationem adhibeat,quam simplices fracturæ postulant,eiusmodi medicinam nõ debet pertimescere.quandoquidem nullum ingens malum apportabit,dum possit modò rectè,& citra noxam manu deuincire.

Timere,inquit,non oportet modum alligandi fracturæ idoneum, quamuis recessuri ossis indicia se ostendant. quænam illa sint, proximis verbis addisces.

DEnunciat autem futurũ esse,vt sub curatione hâc ossa recedant,pus,quod ex vlcere ampliùs profluit,& videtur ad exitum festinare.

Vbi copiosiùs,quàm pro vlceris modo,pus feratur,verendum est,ne subiectum os vitiatum sit:sed,si præter id videtur ad exitum festinare, quod ὀργῶσα dixit,hoc est, si festinanter à vitiatâ parte expellatur, iam certa res est. At vndè cognoscemus membrum festinare ad expellendum? Primùm ex oris plagę,quę inter se nõ committuntur,sed dehiscunt, & in interiora vertuntur:deinde ex hominis sensu, qui exiguum quendam motum sentire sibi in altioribus partibus videtur,vbi cæteras non sensu, non animo aduertẽs,hanc vnam obseruet,cui hæc superueniunt.

REsoluere igitur ac deligare frequentiùs oportet ob humoris abundãtiam. cùm alioquin febres excitẽtur, & vlcus,cum his,quæ proxima sunt, si nimium vinculis coarctentur,emacrescant.

Humoris abundantiam(vt solitus est)appellat πλῆθος,seu tenui habitu sit, seu crasso,quale nunc est pus, quod,quãdo pars quæpiam ab osse recessura est, dixit copiosiùs euadere.

ERgo,vbi expectatio est tenuium partium,quæ ab osse recedãt, haud multum expedit variare: fascia tantùm laxior circumligetur,ne pus retineatur, sed exitum facilè habeat,&,dum os recedat, sæpiùs soluatur,ac deligetur: ferulæque omni modo vitentur.

In quibusdam

In quibuſdam exemplis ſimpliciter legitur [variare] non adiectâ particulâ [multum.] ſed veriſimilius fit illam adijci debere. nam, quùm ratio fracturæ alligandæ tribus modis varia ſit,mutetúrque,non diceret ſimpliciter[haud expedit variare]quandoquidem additâ etiam particulâ[multum]dicet aliquis Hippocratem falſa prædicaſſe, productum quòd imperet nunc, vt faſcia laxior inuoluatur, vt ſæpiùs reſoluatur, ac deligetur, vt ferulæ non imponantur, & quarto (id quod vbique ab ipſo præcipitur) vt faſciarum numerus augeatur, vbi vel laxiùs deligantur, vel ferulæ omittuntur. ſed, quod ſeruatur, eſt modus ille vinciendi, qui pertinet ad fracturas, cuius habitâ ratione dixit in curatione [haud multum expedit variare.]Faſcijs enim vtendum,quę primò inijciuntur, quarum vna à vitiatâ parte orſa, vbi ter fuerit ſuper ipſam voluta, deſinat in ſuperiori parte,eóque modo feratur,quo antè propoſuit,altera item, quæ ſuper priorem fertur,ab eâdem parte incipiat, tum deorſum ducta ad ſuperiora reuertatur, minúſque arctetur : Panni quoque extrinſecus inducendi ad eundem modum, quo in prioribus declarauit, & ſuper hos faſciæ dandę, quæ omnia docuit, vbi vinculum fracturæ idoneum indicauit. At, ſi ſuſpicio eſt, ne grandior oſſis teſta recedat, non ampliùs ad quem modum fracturæ poſtulant, deuincit, vt proximis verbis ſubijciet. Iure igitur hîc ſcripſit [haud multum expedit variare.]Quòd ſi detractâ particulâ [multum] legamus, audiemus ipſum aſſerentem, non mutandam eſſe rationem deligandi, quæ ad fracturas poſita eſt. nihil enim mouet, quùm ſimiliter atque in eâ faſcijs illis vtatur,quæ primò inijciuntur,& deligare incipiat,ac primò circumagat,poſteáque adducat, item pãnos æquè inijciat,& alliget,quod nihil aliud eſt,quàm eandem rationem ſeruare.

AT quibus grandius fragmentum expectas ab oſſe receſſurum, ſiue initio præſenſeris, ſiue poſteà cognoueris, non ampliùs eâdem medicinâ opus eſt.ſed quod ad intendendum membrum,ac dirigendum pertinet,idem fieri debet : panni verò duplices ſint, non anguſtiores, quàm vt dodrantis dimidium ęquent(quâ in re contemplari quoque vulnus cuiuſmodi ſit,oportet) tum, quod ad longitudinem,paulo breuiores,quàm vt bis fractum membrum complectantur,multò autem longiores, quàm vt ſemel, tótque numero ſint, quot res poſtulat.Tincti autem in vino nigro auſtero primũ medij ſuperdentur, perinde ac faſciæ,quæ à medijs orſæ in vtramque partem attrahũtur:poſt hæc ad figuram aſciæ dextrum caput ad ſiniſteriorem partem, ſiniſtrum ad dexteriorem procedat.

In libro de officinâ medici, de circuitu faſciæ inquit [ſimplex orbicularis aſcia.]Eſt aſcia breuis ille circuitus, qui rectus incipiens ad latus attrahitur, nondum tamen eſt obliquus,deſinitq; ad ſimilitudinem aſciæ, quâ fabri vtũtur. namque à rectâ lineâ paulum recedens curuatur, vnde nomen aſciæ traxit. In hanc igitur figuram præcipit, vt panni ſuper fractum membrum imponantur : eorúmque capita ducantur, non ſecus atque, vbi faſciæ à medijs orſæ vinciuntur, hoc eſt, vt panni ſuper membrum medij primùm dentur, deinde eorum capita per vitiatum locum ferantur, non in orbem, ſed paululum inclinati ſic, vt à contrariâ parte, atque inceperint, ad X literæ ſimilitudinem inter ſe committantur. quod non fieret, ſi circumagerentur in orbem. Nam, quæ ità procedunt, planè inter ſe coëunt. Pannorum longitudinem indicauit, quùm inquit [paulo breuiores, quàm vt bis fractum mem-

brum complectantur, multò autem longiores, quàm vt ſemel]. præcipit enim membrum ab his ſæpiùs excipi, ſic, vt ſinguli ſemel ipſum amplectantur. At non continerent firmiter, ſi quâ parte committuntur, eâdem finirentur, neque vltrà procederent, aliámque membri particulã complecterentur. Ferè autẽ totius membri dimidium ſecundò pannis inuoluendum eſſe intelligit, quùm inquit [paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectantur : multo autem longiores, quàm vt ſemel] quod ſanè continget, vbi hi dimidiũ membri ambitum amplexi deſinant. Quare ſi panni pedalis vtputa longitudinis totum membrum ſemel inuoluant, duplo longiores eſſe conueniet ad hoc, vt bis præſtare idem poſſint: ſed, ſi ſecundò vltra dimidium nõ ferantur, eo longiores ſint, quàm vt ſemel totum membrum excipiant, quo breuiores ſunt, quàm vt idem bis efficiant. erunt autem ſic ſeſquipedales. Diligenter igitur contemplari membri craſſitudinem oportet, & de ipſâ pannorum longitudinem coniectare, eóſque tantos admouere, vt primo circuitu totum, ſecundo dimidium duntaxat, complectantur. Vbi minùs tuæ coniecturæ confidas, ſi eos ſuper integrum membrum inducas, ad vnguem longitudinem reperies. Dubium autem non eſt, quin panni ità cohærere inter ſe debeant, vt nullum inter ipſos inane ſpacium relinquatur. Hos docet ex vino madefieri, quod colore nigrum ſit, guſtu auſterum, habitu verò, quale illiuſmodi vinum eſt, plenum videlicet. nam ex cunctis vini generibus ad hæc vitia, id optimum eſt, quod nigrum & auſterum eſt. communis enim illi gratia eſt, ob quam in vlcerum vinculis ingeritur, præterquam, quod minùs mordet, quàm aliud vinum ex adſtringentibus, quod permagni in eiuſmodi curatione refert. oſtenſum enim eſt ſub dolore inflammationem ſe concipere. quare potius eſt, quod modicè, quàm quod vehementer auſterũ eſt. quandoquidẽ hoc dolorem mouet, quùm carnem vltra debitum cogat, comprimátque. Quamobrem, nec id vtiliter adhibetur, quod tenuium partium, quale albũ eſt, aut flauum, aut ruſſum. quùm ad altiores partes exulceratę carnis penetret, doloríq; ſit, eam comprimens, atque adſtringens: at plenum, cuiuſmodi nigrum eſt, ad carnem altiùs non deſcendit, ſed illam refrigerando & contrahendo, qualitatem duntaxat impertit. repellit itaque ſuccos, qui iam recepti ſunt, & eos, qui influunt, coërcet. Ratio igitur eligi vinum hortatur, quod nigrum ſit & auſterum. quãobrem, vbi velis etiam experimento comprobare, periculum faciens eius facultatis in maximis grauiſſimíſque vulneribus, verum dixiſſe me cognoſces. Dictum autem eſt etiam in ſuperioribus, oportere vlcus ex eo continẽter madere. quandoquidem, vbi ſuperiniecta lintea paulatim ſiccentur, atque incaleſcant, vlcus inflammari neceſſe eſt, potiſſimùm æſtate. Quo tempore, quùm pontifices Pergami apud nos ſemper gladiatores darent, eos, qui grauiſſimè vulnerati fuerant, curaui, multiplicem pannum vulneribus inducẽs, iſtiuſmodi vino madentem : extrinſecus verò ſuperimponens ſpongiam mollem : deinde totum ferè diem noctémque perfundens. Vulnerato autem membro pellem ſubieci leniter à pedibus ſinuatam, per quam procederet infuſum vinum, & quaſi per canalem efflueret, atque inani pelui receptum, regeſtúmque rurſus infunderetur. Extra alios vſus, quos vinum hoc præſtat, ferè nullum odorem mouet, id, quod inter cætera commodiſſimum eſt. cùm ex alijs quod odoratum eſt, maximè caput tentet. nigrum & auſterum, neque etiam eo nomine officit, ſed ſi vllum excitat odorem, ille exiguus eſt, cùm naturâ frigidum

dum sit. Ostendimus autem in libro de simplicium medicamentorum facultate, vinum austerum naturâ frigidũ esse ac terrestre. Tale igitur, quùm ex misturâ constet frigidâ terrestríque, calidos vapores ad superiora minimè transmittit. At, quùm plærisque eorum, qui icti sunt, huius pręsidij vtendi copia nõ sit, quo nos ad gladiatores vsi sumus, diximus inter initia protinus horum commentariorum inungendum esse liquidum ceratum, quo simplices fracturæ illinuntur, quod vino longè imbecillius est, satis tamen efficere potest id, quod res exigit.

IMponantur autem hi super ipsum vlcus, & hinc atque hinc, neque vllo modo adstringantur, sed eatenus insidant, vt vlcus fulciant.

Nunc rursus, quùm (hinc atque hinc) ἔνθεν καὶ ἔνθεν dixit, vt longitudinem membri, non vt latitudinem indicet. seruat autem commune præceptum, vt vincula non parùm super integram partem ferantur, vbi ingens vitium est, vt cum maximè.

AD vlcera verò admoueatur ceratum, quod picem habeat, vel aliquod ex ijs medicamentis, quæ cruẽtis vulneribus inijciuntur, vel aliud ex ijs, quę idonea sunt, quæ perfundantur.

Summa curationis in perfusione sita est primis diebus, quibus & exprimere ab vlceratâ parte conuenit, quidquid humoris in eâ iam contractum fuerit, & id prohibere, quod à superiori parte concurrit. A tertio die ceratũ, quod picem accipit, expeditius est, quo maturãtur, quę in vlcere collecta sunt. At Hippocrates cerato initio, cum vini proprietate vtitur, quòd vlceratas partes attingi nolit à vino puro, sed medium aliquid interijci, ne qua illis iniuria propter adstringentem vini facultatem accedat. non enim medetur vulneribus ensis ictu simpliciter illatis, sed quibus iuxtà omnis caro plus minúsve quodammodo necesse est, atteratur. siquidem sub quo ictu frangitur os, caro etiã atteritur. Meritò igitur super ipsa vlcera imponi quoque voluit aliquod medicamẽtum ex ijs, quę statim cruentis vulneribus inijciuntur, vt attrita curet, ac mitiora efficiat. præcipit autem, vt idonea legantur, quę id, quod extrinsecus infunditur, admittant. idoneum autem hoc loco ζωόφορους dixit.

SI æstas fuerit, panni subinde vino madefiãt: superdetur hyeme multa lana succida vino atque oleo respersa.

Quia vitia hæc, vbi vehementer frigesiunt, interdum neruorum distentione periclitantur, & vinum tum habitu, tum naturâ frigidũ infunditur, propterea veritus, ne quid hyeme grauius accidat, quùm frigidæ medicinæ temporis quoque frigus accedat, occurrit immodico frigori lanam multam inducens, tinctam vino, cui olei paulum adiectum sit, imperátque, vt ea succida sit, quo per œsypum aliquid calefaciat, & modicè refrigeret.

SVbijciatúrque pellis sic figurata, vt humor per ipsam facilè descendat: & quod effunditur, recipiatur.

Pellem ἐξάλλην vocauit. quo nomine capriná ne tantùm significetur, an alia quęuis, quęrere in arte hâc superuacuum est, quùm non verborum expositio, sed vitiorum curatio proposita sit, in quâ nosse id sufficit, quod subijcere pellem oportet raram non densam, per quam feratur quasi per canalem, non modò id, quo perfunditur membrum, sed etiam sanies, quæ abluitur: eámque à pedibus, vt suprà posuimus, figurare.

MEminiſſe etiam debemus exulcerari eiuſmodi partes, ſi diu in eodẽ habitu perſeuerent, & ægerrimè ad ſanitatem poſteà perduci.

Quæ cingunt os ſacrum (quod & latum appellant) calefacta, atque exeſa in torporem incidunt, & vltra cutem exulcerantur, eáque exulceratio difficulter curatur, quùm ſub cute ſint cartilaginoſę oſſium extremitates, quæ nudatæ cicatricem vix recipiunt.

IN ijs, qui aliquo ex ſuperioribus modis, vel ex ijs, qui poſteà ſubijciẽtur, ſub vinculis nequeunt ad ſanitatem perduci, eò potiſſimùm incumbendum eſt, vt pars comminuta rectè contineatur, atque è regione corporis, eâ obſeruatione, vt ad ſuperiora magis ſpectet, quàm ad inferiora.

Præcipit, vt crus omnino è regione corporis collocetur, ſed extremâ partè paulo ſublimiùs. De ijs enim ſuperiùs iam poſui ex humiliori habitu ad crus plurimum materiæ concurrere, ex ſublimiori dolorem excitari. Hâc igitur de cauſâ vbique cauendus eſt humilior membri habitus, ſuperior verò hactenus accipiendus, quatenus cruri dolorem nondum affert.

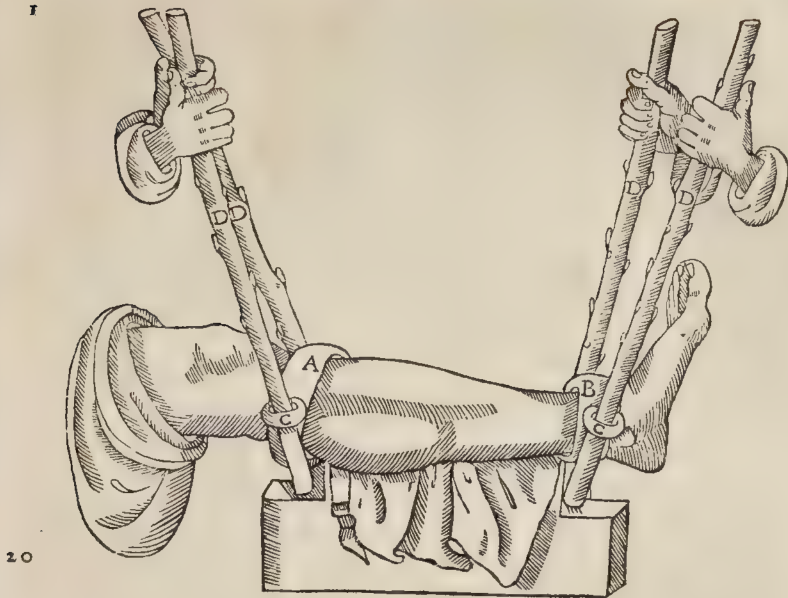
QVod ſi benè expediteq́; rem agere quis velit, neceſſe eſt machinationibus vtatur, vt fracti oſſis intentio iuſta ſit, ac minimè violenta. præcipuè autem ad crura machinationibus opus eſt. Quidam ſanè reperiũtur, qui quoties crus abruptum eſt, & alligatum, extremũ pedem ad lectum deuinciũt, aut ad aliud lignum, quod iuxta lectũ defigunt. Hi ergò omnia mala efficiunt, nec quicquam boni. eo ꝙ nihil ad extendendũ conferat vinculum pedis. quoniàm nihilominus reliquum corpus ad pedes fertur, atque eâ de cauſâ non ampliùs extẽditur: neque etiam ad continendum è regione aliquid cõducat, ſed potiùs peruertat. reliquo enim corpore in hanc, vel illam partem conuerſo, vinculum non prohibebit, quo minùs pes, atque oſſa quibus cõtinetur, reliquum corpus ſequantur. quod ſi nullo modo vinciatur, minùs vtiq; peruertetur. minùs enim relinquetur, vbi reliquum corpus moueatur.

Intentione, quæ per organa adhibetur, quam in his latiùs, & iam expoſuit, & nunc exponit, æquè totum membrum extendi, neque vllam fini particulam peruerti, ſuperiùs oſtendimus. Quę verò ſcribit de ijs, qui pedem vinciũt, plana ſunt, pergamus ergò iam ad ſermonem de orbibus.

SI quis è corio Ægyptio binos orbes ſuat, qualibus vtuntur, qui diu in magnis compedibus detinentur, ſintq́; orbes hi vndique tunicis inuoluti, altioribus quidem à fracturâ, ab articulo humilioribus, tumidi prætereà, & molles, accommodentur autem vnus quidem ſuper talos, infra genu alter, à lateribus verò vtrinq; habeāt ex ſimplici vel duplici loro exiguos quaſi ſinus, alios vtrinq; à talis, alios à genu, ſinuſq́; ſuperioris orbis, è regione illis reſpõdeant, qui in inferiori: Deinde cornea bacula eiuſdem magnitudinis prehẽdat, ſcilicet digiti craſſitudine, & eâ longitudine, vt quùm flectũtur, diducere oſſa poſſint, ſic, vt non inhæreant.

A Orbis infra genu.
B Orbis ſuper talos.
C Sinus vtrinque.
D Cornea bacula.

Sermo



Sermo de orbibus,quos Hippocrates excogitauit,mihi ità clarus videtur,vt meâ explanatione minimè opus ſit.Sed quoniàm nonnulli ſępiùs dixerũt neſcire ſe,quomodo ſe habeant,quæ ab Hippocrate tradũtur, incertum eſt quid agam.ijs enim,qui negarunt intelligere ſe Hippocratem, orbes ipſos mõſtraui,ac librum legens,ſermonem planum feci,ſingula eius verba accommodans ad eam orbis partem,quã monſtrabam,de quâ ipſe tractauerat.In libro autem non licet orbes demonſtrare,ſic,vt neſciam,quâ viâ hanc orationem aperiam. ſi quis enim Hippocratis verba,quæ plana ſunt,comprehendere nequeat, nec mea etiam comprehendet.Ea igitur ſæpiùs legat,ac diligenter conſideret.certum enim ſcio,eum,qui hoc ſæpiùs fecerit,ſi antè nõ intellexit, omnino intellecturum. equidem quicquid lucis addere potero, non omittam. Orbes igitur non debemus tales intelligere,quales ſunt pilæ,quibus pueri ludunt.illæ enim verè orbes ſunt, ſed quos Hippocrates parari iubet à compedibus (vt ipſe retulit)non abhorrent , quorum afferre ſimilitudinem licet . eos enim concipito anguibus ſimiles vel farcimini. ergo,quemadmodum coqui inteſtinorum ſinus ſimilagine infercientes,vel carne conciſâ,vel alio eius generis quopiam, farcimen parant.ſic tu quoq; corium ſuito , quod inane inteſtinũ repręſentet, & molli aliquâ re impleto.Pręcipit autẽ,vt corium ſit Ægyptium,id eſt,validum & molle.quòd ſi in Italiâ,vel Thraciâ, aut vbiuis gẽtium eiuſmodi coriũ habeas,Ægyptium ne quærito.Sit autẽ aſſutum corium ità longum, vt cõpedum modo talos complecti in orbẽ poſſit. Alter prætereà orbis ad regionem, quæ ſub genu eſt,ſimiliter detur. his enim binis opus eſt ad ſingula membra, quæ curantur.quorum item multa paria diſparis magnitudinis habeantur , vt prout vnicuiq; conueniũt,huic quidẽ maiores:illi verò minores inijciãtur. hæ auttẽ tunicę,quas σφαίρας,id eſt,orbes vocauit, ex toto eſſe in orbem nõ debẽt, neque paris latitudinis,aut altitudinis,ſed quà cuti hærent paulatim pateſcen-

tes quodammodo: qua verò attolluntur, rotundæ, neque etiam exquisitæ tales, sed ab interiori parte magis in altitudinẽ attollantur, inde in orbis speciem desidant, dum ad cutem perueniant à parte exteriori. ea pars, quæ desidit, in inferiori orbe ad pedem propiùs accedat, in superiori ad genu. Orbibus igitur (vt dictum est) constitutis, quędã appendices innectantur, quas in vtroq; vult duas esse, binas in inferiori orbe, quarum sinus sursum spectẽt ad genu, binas in superiori, quarum sinus contrà deorsum conuertantur. hæ autem à lateribus assuantur ab eâ nimirum parte, quę maximè attollitur, hinc vna, atque inde altera. in quas conijci vult quatuor bacula extrema, quæ, vbi coniecta fuerint, eodem penè momento paulatim curuentur, vt, dum ad naturalem rectum habitum redeunt, orbes compellant, superiorem ad summum mẽbrum, inferiorem ad imum. hoc enim facto fracturæ partes in diuersa extentæ rectè componuntur, seruantúrque. Imperat autem, vt ob firmitatẽ ligni bacula è corno accipiãtur, constátque ad hunc vsum ex eo vtiliùs adhiberi. Glossocomum verò machinamentum membris in contrarias partes diducẽdis aptissimum esse, in superiori commentario indicaui, vbi exequutus sum eius structuram.

MAgnâ curâ, ne imæ fustium partes cuti insidant, sed extremis orbibus. Parentur autem baculorum paria tria, vel plura: sintq; alia alijs aliquanto longiora breuioráve, vt, vbi magis extẽdere volumus, commodè possimus: demittantúrque hinc atque hinc à talis.

Insidere dixit ἐγκέλσαι, quasi inhærere significãs. edicit enim, ne bacula, quę ad orbes data ipsos, alterum ad superiora, alterum ad inferiora compellũt, cutem tangant, sed, sublimiora ipsis orbium finibus inhæreant. Cornea verò accipi iussit ob firmitatẽ, vt, quùm induntur, vehementer inflexa rursus dirigantur, & ad pristinum habitum reducantur. neque dubiũ est, & sursum, & deorsum orbes per hæc eatenus cõpelli, quatenus extenta in longitudinẽ procedẽt.

HÆc, si rectè parentur, iustè intendent, tum pariter è regione, nec fractura aliquod tormentum sentiet. nam, si quid exprimatur, partim ad pedem, partim ad femur trãsmittetur. Commmodiùs autem bacula collocantur à talis hinc atque hinc, ne situm cruris impediant, & vt fractura benè oculis subijciatur & facilè curetur.

Δικαίως, id est, iustè dixi ab Hippocrate poni pro ἴσως, id est, æqualiter. sed idẽ significare videbitur ὁμαλῶς, id est, ęqualiter, & ἴσως, id est, pariter, quod proximè subijcitur. Verùm ἴσως in partibus vnius rei accipitur, sed ὁμαλῶς minimùm in duabus rebus. Nunc autẽ, quod inquit [iustè intendet] intelligendum est de intentione, quæ per duos orbes in cõtrarias partes adhibetur, & de corneis baculis in eos demissis. quod verò subdit [pariter] de eâ intentione, quam singula præstant, puta orbis, qui à talis est, si per se æstimetur, dein is, qui iuxta genu, post hæc ea pars, quæ à dextro baculo, dein, quæ à sinistro.

NIhil autem prohibet, si quis velit, vel duo bacula superiora inter se iũgere. vel aliquid etiam superinijcere, sic tamẽ, vt, quod superinijcitur, à fracturâ attollatur. Si orbes igitur leues, firmi, molles, ac noui suãtur, & bacula rectè extendantur (vt iam proposuimus) machinatio maximè idonea est: sed, si quid horum nõ rectè habeat, oberit magis, quàm proficiet. Perpetuum autem est, alias etiam machinationes, vel rectè, vel nullo modo adhibendas esse. turpe enim est, & ab artificio plurimum abhorret, machinationibus vtentem ipsã machinatione destitui.

Quatuor

Quatuor erāt bacula,ab vtrâque parte cruris duo,vnū ſuperiùs,alterū inferius.duo(inquit)quæ à ſuperiori parte ſunt,alligari inter ſe poſſunt,vt maneāt recta,ne, dū magnâ vi curuantur inter ſe aduerſa,ad proxima loca cōuertātur.

PLærique tamen medicorum,fracturę,ſeu integra cutis ſit,ſeu vulnus etiam acceſſerit,primis diebus lanâ ſuccidâ medentur, neque id videtur ab arte alienum. Quicunque ſanè recentioribus fracturis protinus, vbi lintea nō ſunt, coguntur lanam imponere, maximè veniâ digni ſunt. ſiquidem linteis exceptis nihil eſt,quod multò commodiùs,quàm lana ſuper vitia hæc alligetur. ea verò copioſè danda eſt,tum benè carpta,non aſpera.pauca enim & mala, parùm quoque proficit.Sed,qui vno die,aut altero vinciēdam lanam cēſent: tertio autem,& quarto lintea inijcientes, tunc maximè adſtringūt, atque extendunt,medicinalis artis ſunt ignari,atq; admodum imprudentes.In vniuerſum enim omnia vulnera tertio & quarto die minimè vexanda ſunt,omniſq; opera ſpecilli fugienda eſt his diebus,& quibuſcunque alijs vulnera recrudeſcūt. In ſumma enim vulnera plæraque tertio aut quarto die recrudeſcūt, tum quæ inflammatione, tum quæ ſordibus grauiter excipiūtur, aut febrem inferunt. quo præcepto nullum aliud tradi poteſt vtilius. Nam quæ ſunt in medēdi arte grauiſſima, quibus id non ſit commune? non enim pertinet ad vlcera tantùm, ſed ad alios quoque morbos complures.

Propoſitum auctoris eſt prauam emēdare conſuetudinem medicorum,qui ſatiùs exiſtimabant, non protinus à principio fractum membrum extendere, ſed primùm duobus aut tribus diebus lenientes,tertio aut quarto die à principio vim adhibere.Hippocrates verò curandi rationē docet huic maximè cōtrariam,nempè initio membrū extendēdum eſſe, tertio & quarto die leniēdū. Quod ſi,quę hîc ſcribūtur,ſingula cōſideres,plana erūt. apertè enim loquitur.

NIſi ſi quis dicat,alios quoq; morbos eſſe vlcera, quod quodammodo veriſimile eſt.

Veriſimile dixit ἐπιεικῶς,quaſi probabile.id autē propterea poſuit,quià nonnulla à ratione prorſus abhorrent. Quo igitur argumēto mouebitur,qui alios morbos vlcera eſſe affirmet? Morbi ſanè,qui dolorem afferūt,probabiliter admodum annumerari vlceribus poſſunt. indicaui enim dolorem inde oriri, & quod continuū ſoluatur,vbi ſecatur,extenditur,aut contunditur:& quod immoderatum incidat temperamentum. Atqui ſolutionem cōtinui ad vlcus ſpectare, cuiuis manifeſtum eſt:ſed immoderato temperamēto,vbi ſubita mutatio accidat,aliquam fieri cōtinui ſolutionem, in opere de ſimplicium medicamentorum facultate demonſtrauimus. Calorem quidem conſtat penetrare, & quaſi exedere,quod continuum eſt: frigus item,quod vehemēs eſt, cùm ſubitò cogit,quæ ſoluta ſunt,aliquam creare ſolutionem, in eodem opere oſtēſum eſt. Iuxta hoc igitur non ſolùm probabile, ſed verum quoque erit dolorem omnem ad vlcerum genus pertinere: at non æquè verè,atque id,quod propoſitum eſt, non tamen abſurdè morbi omnes poterunt vlceris nomine appellari. quandoquidem, quùm plæriſque morbis dolor coniungitur, à quibus ſermo transferetur ad omnes, quùm ratione quis contēdet totum corpus omnino,vel immoderato affici temperamento,vel contundi,extendi,aut euidenter ſecari: deinde conficiet à quolibet immoderato temperamento continuum aliquid ſolui.id,quod,quanquam euidēter ſenſui non ſubijcitur,rationali tamen contemplatione verum eſſe comprobatur. hoc adeò magis accidit in ijs, quæ ex-

tenduntur,& contunduntur. hæc ſiquidem proximè accedunt ad ea,quæ diuelluntur,quæ res continui ſolutio eſt.

SÆpenumerò alij alijs germani ſunt.

34 Quos conſueuimus ſimiles dicere,coniũctos,aut cognatos, Hippocrates ſolet appellare germanos.quo vocabulo ſummã rerum cõiunctionem conſortiumq; ſignificat.Nam,cùm multi inter ſe cognati ſint,nulli magis propriè cognati dicuntur,quàm germani.Eos igitur,qui maximè coniũcti ſunt, quaſi eandem coniunctionem habeant,quam germani, eo verbo nuncupat.

QVicunque verò exiſtimant lanâ vtendum eſſe,donec ad ſeptimum diem ventum fuerit,dein extendendum, dirigendum,& faſcijs vinciendum, non ità videntur imprudentes. tunc enim inflammationis impetus cõquieuit: atque oſſa ab his diebus laxantur, & facilè tractari poſſunt. Hâc tamen curatione longè melior eſt, quæ à principio vinculum adhibet, ſub quâ ſeptimus dies membrum exhibet ex toto alligãdis ferulis idoneum. quod ſub hâc multò poſterius contingit.

Illis in ſuperiori ſermone reprehenſis, qui tertio, aut quarto die adhiberent vinculum fracturæ accommodatum, ad eos nunc tranſit, qui poſt ſeptimum diem ad id veniunt,quos minùs errare indicat,vt qui partes extendant non ità inflammatas: ſed, qui tertio aut quarto die id efficiunt, quo tempore inflãmatio,quùm maximè vigeat,leniẽtibus eget,ab eo non mediocriter accuſantur.

ALia etiamnum affert incommoda, quæ omnia perſequi longum eſſet.

Longitudinis temporis accuſauit eam curationem, quæ non niſi poſt ſeptimum diem vinculo vtitur fracturis accõmodato,nunc ſubdit in alia quoque compellere incõmoda,quæ, ne multus ſit, omittit. Nos ſatiùs ducimus ea ſubijcere,moti ab ijs,quę in ſuperioribus demõſtrauimus.vbi fractura mediocris ſit, partes ſub hâc vinciendi ratione tumidiores fiunt, vt ſuprà etiã oſtendimus: quod ſi os aſperius & grauius perfringatur,periculũ quoq; eſt in eo caſu,ne corrumpatur, ſi vinculum,quod ad fracturas pertinet, dum tranſeat, ſeptimus dies differatur.hoc enim iubet à primo adhiberi,quoniàm in vtramque partem à fracturâ exprimit ſuperantẽ ſanguinẽ,qui,ſi diutiùs ibi ſubſiſtat,nõnunquam efficit,vt oſſa vitioſâ ſanie plurimùm irrigata corrumpantur.

QVibus oſſa fracta & cute excedentia reſtitui nequeũt,hoc modo in ſuam ſedem collocantur.

Solent græci,qui Aſiam incolunt,vſurpare verbum κατασῆσαι,vt ſignificent in ſuam ſedem collocare.vnde mihi videtur Hippocrates ducere nomen καταστάσιος per. σ. tertiam ſyllabam ſcribens, ſic,vt idem ſignificet,quod καθίδρυσις, quod vocabulum nihil aliud ſibi vult,quàm aliquid in ſuam ſedem collocare, quam rem κατάστασιν dixit.Malè igitur ſcribunt nonnulli κατάτασιν, abſque.σ. non enim per intentionem,quam κατάτασις notat,ſed & per impulſum nudata oſſa in ſuum locum reconduntur.

FErramenta facere oportet ad ſimilitudinem vectium,quibus in lapidicinis vtuntur,latiora ex vnâ parte,anguſtiora ex alterâ. quæ terna habeãtur,aut etiam plura,vt ſemper adijci aptiſſima poſſint. quibus demiſſis oſſa eodẽ penè momento,quo intenduntur,impellenda ſunt.Innitantur autẽ ab imo,inferiori oſſi,à ſummo,ſuperiori:atque(vt vno verbo dicã)non aliter,quàm ſi vectis ad lapidem vel lignum fortiter impellendum admoueatur. ſint autem ferramẽta quantum fieri poteſt firmiſſima,ne flectantur. Hæc itaq; curatio maximũ momentum

mentum habet, si ferramenta idonea sint, & impulsus conueniens adhibeatur.

Constat fabricanda esse ferramenta ad figuram vectium, quibus in lapidicinis vtuntur, non tamē æquè magna, cùm, quę ad impellenda ossa adhibētur, ab ijs nō abhorreāt, quę ad vrgendos dentes comparantur. Verùm ad ossa impellēda parari multa debent, quorū alia alijs pleniora, vel tenuiora sint, vel minora, ab extremâ parte, quâ maximè suum effectum pręstāt. sed quâ viâ vti eisdem ferramentis conueniat, Hippocrates ipse euidenter declarat. si quis eius verba non intelligit, aliâ expositione, aut interpretatione nō indiget, sed oculorum sensu. quædam enim res naturâ tales sunt, vt aliqui nec discere, nec doceri eas possint, nisi in conspectum adducantur.

EX vniuersis enim machinationibus, quæ ab hominibus excogitatæ sunt, hæ tres sunt omnium valentissimæ, axis versatio, impulsus per vectem, & cuneus adactus. namque homines sine aliquo vno, vel sine omnibus, nullum opus, quod maximā vim postulet, perficiunt. quare non paruifaciēdus est impulsus hic. siquidē ossa, vel hâc viâ, vel nullâ aliâ, recōduntur: sed, si id os, quod super alterum excedit, vecti idoneum locum non præstet: sitque ità acutum, vt vectis effugiat, scalpro excauandum, donec vecti locus fiat, cui firmiter hęreat. Impellere autem oportet, atque extendere eodem die, vel postridie, sed nō tertio: quarto verò, vel quinto minimè. nam, si his diebus lacessita ossa nequeāt in suam sedē reuerti, inflāmatio superueniet, ac nihilominus etiā, vbi restituātur.

Axes nuncupantur ab Hippocrate vocabulo ὄνοι & ὀνίσκοι. Horū itaque versationem ait validissimam esse, sicut & vectis impulsum, & cunei admotionem, quam vocat σφήνωσιν, quæ lignorum per cuneos diductionem, diuisionémque significat.

ATqui multò magis neruorum distētio excitabitur, si os restituatur, quàm si restitui nequeat. quod quidem ignorare non oportet. nā, si condito osse neruorum distentio superueniat, in angusto spes est: præstat autem iterum expellere, si potest citra molestiam fieri.

Causam, quamobrem his omnibus vitijs inflammatio accedat, vbi ossa cōdantur, ipse deinceps omnem persequitur, semel ipsam explicasse contētus, nō secus atque alia multa, quæ in medicinâ maximū pondus habent, vt, qui transferendum nobis sermonem censeat ad cætera eiusdem naturæ omnia. Ecce tibi adscribam eius verba, quibus vniuersum hoc, quod ad multa singularia pertinet, exponit.

NEque enim ijs, quæ iusto laxiora sunt, neruorū distentio, aut rigor supernascitur, sed ijs, quæ vltra debitum intenduntur. Quod ad hunc locū attinet, propositis diebus irritare non conuenit, sed operam dare, vt vlcus quàm minimè inflammatione tētetur, & quàm maximè suppuret: atque vbi septem dies, vel paulo plures transierint, si febris non sit, atque vlcus inflāmatione vacet, tunc minùs prohibemur eniti ad reponendū, vbi voti compotes fieri posse non desperemus, quoniàm sine effectus spe non cōuenit, & sibi & alteri molestiam afferre. Ergò, si ossa in suam sedem collocentur, quæ curatio admouenda sit, iam declaratum est, siue abscessura credamus, siue non. Quòd si abscessura esse videantur (vt dixi) fasciæ in omnibus his ordiri à medijs debent, plærūq;, quemadmodum illæ, quæ primæ circundantur, in vtramq; partem attractæ.

Ostensum est in libro de motu musculorum singulos musculos suo munere fungi, vbi versus suum initium contrahuntur. quæ res, quando inuitis nobis

accidit ob inflammationis magnitudinẽ,nerui diſtenduntur. Cur igitur,ſi reponantur oſſa,quæ fracta aut luxata inter ſe ceſſerunt,muſculorũ diſtentio ſequitur? Quæſtio ex eo præſertim diluitur, quod membrum redditur breuius, quùm fractum,vel luxatum os cute excedit : ſed poſtquam in ſuum locum repoſita ſunt, quæ nudata erant,ſuam longitudinem recipiunt . in quo caſu coguntur muſculi,quos inflammatio exercet,vnà cum toto mẽbro diſtẽdi . duobus igitur modis diſtenduntur, & ſub inflammatione, & nunc, quùm ad priſtinam longitudinem reuertunt.

» ATtendenda inſuper eſt figura vlceris, ne ſub vinculo hiet,ac diuaricetur. Trãſlatione vſus duo hæc verba vſurpat,hiare ſcilicet, quod σεσήρῃ dixit, ducto quidem verbo à labijs oris : & diuaricari,quod ἐκπλήκτεῃ.] à cruribus plurimùm inter ſe diductis. diducta enim crura diuaricata dicimus : labia verò,quùm ſine motu maxillæ inter ſe diſtant,hiantia.namque,vbi os ſic aperitur,vt labia non coëant,dẽtes verò inter ſe committantur,hiare dicitur. Cauet autem,ne orę vulneris diductę vinciantur. vult enim eas cõtrahi cutis partibus ſuum ſitum recipientibus.quandoquidem ſubiectum muſculorum vlcus hâc viâ minimè comprimetur,& maximè tegetur . ſcire enim licet, quæcũque cute conteguntur,hâc eâdẽ delectari,nihilque nudari innocenter. At quid mirum eſt, ſi ea, quibus cutis proprium, atque innatum velamentum eſt , ſemper velamento gaudent innato , cæteríſque omnibus læduntur? Equidem , quùm nihil ex cute præciderem,ſed eam ab vlterioribus partibus ſuper locum inducerem,à quo detracta erat,agglutinatam vidi,&(quod magis admiratione dignum eſt)quùm locus iam nigritie occuparetur.Illud item lõgè admirabilius, quòd non modò adoleſcentibus,ſed ſenibus non paucis, cutem ità detractam protinus,vbi in plagâ nigreſceret, ſæpè agglutinaui. At nuda caro, ſi ſine cute relinquatur,ægrè ad cicatricem perducitur,pręterquam quòd morſum omnino ſentit,& ſordida redditur. medicamẽta enim, quæ inflãmationem coërcent,ac leniunt,cuiuſmodi eſt, quod πάρυγρον,& quod τετραφάρμακον nuncupatur,affectam partem ab inflammatione tuentur, ſed vlcus ſordidum efficiunt: quæ verò vlcus purgant,ob detergendi facultatẽ mordent. Sed,vbi pars,à quâ detracta cutis eſt,eâdẽ contegatur,nulli eiuſmodi noxæ patet.quod ſimile eſt, atque vbi puſtulæ ſub varijs cauſis ortæ in tumorem aſſurgunt , & interdum grauem afferunt dolorem. acutâ enim acu (vt noſti)eas aperio, vt exitum habeant,collectóque ibi humore leuiter expreſſo,ſuperiectam cutẽ relinquo. Hæ deinde iterum implentur præcluſo foramine, impletæque eodem modo aperiuntur,humore expreſſo cutis ad carnem compellitur, ſeruatúrq;, dum quod ſub eâ exulceratum eſt, ad cicatricem perueniat. Hæc dixiſſe volui, vt apertè oſtenderem vlcus quodlibet innatâ cute contegendum eſſe. hîc autem non quodcunque tractatur, ſed quod altè penitus inſedit , quùm caro tota ab oſſibus diſcuſſa ſit . non enim cute excederent, niſi priùs vniuerſam carnem incidiſſent. Hãc igitur meliùs eſt proximâ cute velari. namque, vbi nuda ſit,contactu medicamentorum , quibus nutritur , ſi oleum accipiant, & vlcus mitius reddant,ſordida euadit:ſin purgent ſordem, & detergendi vim habeát, morſum ſentit. At,vbi iniecta medicamenta,per cutem,ſuam facultatem carni exulceratæ impartiant,nullâ ipſorum particulâ penetrante,proderunt quidẽ,ſed nullum afferent ex ſuperioribus incommodis. Iure igitur Hippocrates magni momenti exiſtimat oras huiuſmodi vlcerum contrahi,id,quod benè vtiq; cedet,ſi

det, si diligēter figura vlceris animaduertatur. si vna enim ora in alterum latus inclinetur, fascia inde orsa ad contrarium conuertenda est: si pariter in vtrumque, media primò inijci debet, atque oræ vulneris inter se committi.

FAscia commodè quibusdam à dextrâ parte attrahitur, quibusdam à sinistrâ, alijs in vtramq; partem ducitur. Quęcunque autē ossa reuerti in suam sedem non potuerunt, hæc scire licet abscessura esse, non secus etiam ea, quę ex toto carne sunt nudata. nudatur autem quibusdam pars superior, plęrisque verò emoritur caro, quæ circa fracturam est.

ζωτρόφως dixit, vt commodè significaret, inutili translatione vsus, quod mihi libuit notasse. quandoquidem eloquētissimus quisque translationem vsurpat, vt rem apertiùs declaret.

OSsa quædam sub fracturâ diuturnâ alijs putrescunt, alijs minimè, & quibusdam grauiùs, quibusdam leuiùs: tum modò grādia, modò exigua ossa infestantur. Ob hæc igitur, quæ posita sunt, non licet vno verbo explicare, quo tempore abscessura sint. nonnulla enim, & quòd exigua sunt, & quòd in summo continentur, celeriùs excidunt: nonnulla non excidūt, sed arefacta, & putria squamā remittunt. præter hæc multum curatio alia ab aliâ differt. Ferè tamen ossa illis celerrimè abscedunt, in quibus celerrimè pus apparet, & celerrimè etiam, atque optimè caro increscit. caro enim, quæ in vitiatâ parte succrescit, plærunq; os attollit. Ambitus ergo totius ossis, si quadraginta diebus abscedit, optimè abscedet, quùm nonnulla vsque ad sexagesimum perueniāt. Rariora quidē ossa maturiùs abscedunt, firmiora seriùs, alia, quæ minora sunt intra tempus multò breuius, atque alia aliter.

Ossa, quę putrescunt σαπρίσαι dixit, verbo ducto à nomine σαπροῦ. nominant autem quæcunque corrupta sunt, σαπρὰ, ídque non rectè. quæcunque enim & vetusta, & diuturna sunt, ab ipso dicuntur σαπρὰ.

HIs autem de causis os pręcidendū est, si restitui nequit, & parùm quid excedere videatur, abscindere hoc licet: si noxiū sit, & carnē aliquâ ex parte vulneret, ac molestiam afferat, nudatúmq; sit, hoc quoq; abscindendū est. Reliqua verò non multum refert, præcidantur nécne. scire enim certum licet ossa, quę carne nudata sunt ex toto, & arida, omnia penitus abscessura. ea verò pręcidi non oportet, à quibus squama resoluēda est. ex propositis autem indicijs, conijciendum est, quę penitus abscessura sint. Ad horum curationem pannis vtendum est, ac vini perfusione, sicut antè indicauimus in ossibus, quę abscessura sunt: cauendúmq; ne frigidâ aliquâ re à principio perfundantur. nam periculum est, ne cum febre grauis horror sequatur, néve neruorum distentio superueniat. nam frigida semper neruorum distentionem afferunt, præsertim vlceribus. Illud item ignorare non oportet, quòd membra, in quibus vtraque ossa comminuta sunt, dum inter se cedentia curantur, & ea quibus fragmentum à toto ossis ambitu recedit, necesse est breuiora fiant.

Causas appellauit προφάσιας, patet autem ab eo hîc quoque sic vocari, non falsas, sed veras causas. vniuersus autem sermo de ossibus putribus planus est, quùm imperat, vt id ex ipsis præcidatur, quod in causâ est, cur non condātur, vt quod proximam carnem pungit, atque (vt ipse ait) molestiam affert, hoc est, cum perturbatione, atque tormento reponitur. Addit insuper futurū prorsus, vt ea ossa abscedant, quæ nudata protinus restituta non fuerunt, ad hæc, quæ inaruerunt.

QVibus femoris vel humeri os excessit, ferè non euadunt. sunt enim ossa hæc grandia, & medullosa. adde, quòd multa ac magna simul lacerentur, nerui scilicet, musculi, ac venæ. Quòd si reponantur, solet neruorum distentio superuenire : si non reponantur, acutæ, biliosæque febres cum singultu, ac nigritie. non minus euadunt, quibus nec reponimus, nec reponere tentamus : magis adhuc euadunt, quibus inferior pars ossis, quàm quibus superior excessit. Euadere etiam possunt, quibus reponnuntur, rarò tamen. multum enim curatio, multúmque natura corporis, alia ab aliâ distat, quod ad facilè ferendum attinet : multum quoque refert, an ab exteriori humeri femorísve parte ossa excesserint. multæ enim, & grandes venæ per interiorem partem feruntur, quarum nonnullę vulneratę hominem iugulant: per exteriorem verò pauciores intendunt. In eiusmodi igitur casibus, periculi meminisse oportet, quod propriè circunstat, ídque in tempore prædicere. quòd si restituere cogaris, sperésque te id assequuturum, neque ossa nimium inter se cesserint, neque musculi contracti sint(consueuerunt enim ad suum initium recurrere) hæc quoque per vectem impellendo, extendendóq; in suam sedem reponito.

Constat quibus ossa hęc nudantur, non tam ossium, quã musculorũ, neruorum, arteriarũ ac venarum magnitudine periclitari: ad hęc quoniàm propiora sunt neruorum, musculorúmque initijs. diximus autem in opere de musculis, vbi ossa inter se cesserint, eos facilè in seipsos contrahi, id quod sæpiùs adduximus. Cætera, si animum adiungas, in aperto sunt.

VBi restituantur, veratrum molle potui dãdum est eodem die, si eodem die restituuntur, alioquin, ne tentare quidem oportet. vlcus verò curandũ est, non aliter, quàm caluariæ ossa, vbi comminuuntur. nihil frigidum imponendum, à cibo penitus abstinendum.

Incertum est, quid sibi velit [molle.] patet autem, vel qualitatem potionis, vel modum significare. nemo autem de modo exiguo, molle, propriè dictum existimaret, nec quâ ratione Hippocrates præparari ipsum velit, facilè intelligitur. Nos sanè radiculam ex oxymelle interdum dedimus, in quam veratri radicum surculi duntaxat per totum diem, ac noctem fuissent infixi. Huiusmodi autem purgatio per veratrum leuior est. ipsa autem res comprehendi sanè non potest, quùm non adiecerit, quo pacto dari debeat. scimus enim & veteres medicos, & iuniores, & qui inter hos sunt, sumendi veratri varias rationes prodidisse.

SI homo naturaliter amarâ bile redundat, sustineri debet potione aquę, cui oxyglycis odorati paulum aspersum fuerit: sed, si amarâ bile non redũdet, contentus sit aquæ potu. siquidem continenti febre laboret, non minus quatuordecim diebus hoc victu vtatur: sin febre vacet, septem.

Contrariam huic scripturam habet Artemidorus, qui Capito cognominatus est, volens, vbi amara bilis non superet, dandum oxyglyces: vbi superet, aquam. Scripsit autem hoc modo [si homo naturaliter amarâ bile non redundet, sustineri debet potione aquæ, cui oxyglycis odorati paulũ aspersum fuerit: sed, si amarâ bile redundet, contentus sit aquæ potu.] Quidam alij cum Artemidoro scripturam hanc superiori prępositam habent. quanquam in libro de ratione victus in morbis acutis Artemidorus ipse eum locũ, vbi Hippocrates agit de potione aquæ, itâ scribit[Alioquin, nec sitim tollit, sed amara efficitur. biliosis enim naturaliter bilem facit, & præcordijs aliena est: infe-

stissima

ſtiſſima verò eſt, potiſſimúmque bilem facit, & vires conuellit, cùm inani corpore aſſumitur.] Qui locus, quùm à quibuſdam ità ſcribatur [bilem enim naturaliter facit, & præcordijs aliena eſt] Artemidorus ipſe priori ſcripturæ potiùs ſubſcripſit, in quâ adijcitur [bilioſis] atque ità legit [bilioſis enim naturaliter bilem facit] volens aquam non ſimpliciter cuilibet, ſed bilioſis dũtaxat bilem facere. Quo pacto igitur nunc dat aquã bibere, quibus amara bilis abundat, niſi fortè ſi exiſtimat amarâ bile redundantes, quos Hippocrates vocat πικροχόλους, alios eſſe, atque bilioſos. ſed nemo eſt, qui neſciat illos vocari πικροχόλους, in quibus amara bilis redundat. namque altera bilis, quæ nigra conſpicitur, acida eſt: quę verò pallida, & flaua, amara. Patet autẽ ob vitia, quibus languens detinetur, vinum remoueri. ſi quis autem amarâ bile naturaliter redundet, quùm ab aquæ potione plurimùm lædatur, quemadmodum dictum eſt in opere de ratione victus in morbis acutis, huic tantùm permittit dari paululum omnino oxyglycis, quam miſturam nominãt etiam ἀπόμελι. Eligit autem id, quod dulcę eſt, ne tentet partes neruoſas. nam, quod magis acidum eſt, magis nocet, ac præſertim, vbi ex melle cõſtat, & aceto, non ex fauis (vt ſuprà indicauimus) quo modo in Hellade quidem, atq; Eli potiſſimum componitur, nos in alijs regionibus ex fauis conficimus, acetum melli adijcientes, poſt hæc incoquentes, donec eorũ qualitates in vnitatẽ coierint, atq; aceti vis frãgatur.

DEinde paulatim pro ratione ad quẽlibet victum reuertatur. quibus item recondita oſſa non fuerint, eadem purgatio cõuenit: eodem modo vulnus nutriendum, & eadem abſtinentia ſeruanda: pars item corporis, quæ tumida eſt, extẽdi non debet, ſed contrahi potiùs, vt ſpacium in vlcere laxius ſit. Oſſa autem longiori tempore abſcedunt, quemadmodum ſuprà dictum eſt. Cauere autem hæc oportet, præſertim, ſi bella cautio eſt. ſiquidem ſpes in anguſto eſt, & pericula multa circunſtant, atque vbi oſſa non reponantur, medicus videtur arte deſtitui: vbi reponantur, homo ad interitum magis præcipitatur, quàm liberetur.

Anteà quoque diximus quamlibet victus rationem, quæ exquiſitę contraria eſt ab Hippocrate φαύλην nuncupari.

VBi oſſa genu, vel toto loco mota ſunt, vel paulum exceſſerunt, caſus multo mitior eſt, quàm vbi ea, quæ in cubito ſunt, vel toto loco mouentur, vel paulum excedunt.

Quùm oſſa toto loco mouentur ὀλισθήματα dicit, quùm paulum excidũt διακινήματα. mitiorem verò caſum εὐηθέστερον appellauit, iuxta propriam ſignificationem verbi εὐήθης, quo ſignificatur bonos habens mores. nam, ſi ſtolidus grecè vocatur εὐήθης, ſimiliter dicitur, atque γλυκεῖα & καλλεία. γλυκείαν quidem vocant ſuem, vbi dijs immolatur, vt blandè rem appellent: καλλείαν verò ſimiam. nam ab hoc quoque vocabulo cauent, quod teſtatur Callimachus quùm ait [à vocabulo feræ per horam caueto.]

NAm pro magnitudine tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri.

Commiſſura genu duobus oſſibus continetur inter ſe commiſſis, femoris ſcilicet, ac tibiæ. ſed, ſicut in cæteris commiſſuris neceſſe eſt quoddam cauum eſſe, in quod ſe inſerat caput oſſis, quod recipitur, atq; ipſum caput rotundum eſſe, vt promptè faciléque in cauum conijciatur: ità etiam in commiſſurâ genu, extremum quidem femur inſinuatur, tibiæ verò caput recipit. nam, quùm hæc femori ſubiecta ſit, duo eius tubercula, duobus cauis admitti re-

ſpondentibus, quæ media aptè diſtinguuntur cartilagine quadam neruoſâ. Meritò igitur Hippocrates ex oſſibus, quæ inter ſe committuntur, articulum vocat, non id, quod proximum proceſſum accipit, ſed, quod in cauo recipitur. nunc autem inquit [Tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri]. quoniã, vbi articulus hic, id eſt, imum femoris caput cum tibiâ cõmittitur, tenuior eſt, hoc eſt, minùs tumet: non tamen ſimpliciter eſt minor humero, quà cum cubito coniungitur, ſed, ſi pro portione æſtimetur. nam, ſi imum femoris caput magnitudini femoris reſponderet, longè maius eſſet. ſed res aliter habet. multò enim maius eſt femoris os, quàm humeri: imum verò femur paulo maius eſt, quàm imus humerus.

ATque hic vnus iuſtam naturam habet, eámque rotundam.

Femoris articulus, qui in genu eſt ſolus, inquit iuſtam naturam habet. Conſtat autem (vt ſæpenumerò indicauimus) iuſtum ab ipſo intelligi, quod æquale eſt. Si ſcrutemur itaque diligenter, quâ ratione dicat hunc vnum naturam æqualem habere, inueniemus nullas in eo partes excedere, quùm omnes inter ſe ſimiles ſint, quúmque vnam tantùm cõmiſſuram habeant. Igitur, quià femur eâ parte in duos rotundos proceſſus finitur æqualis magnitudinis ac figuræ, qui in duos tibiæ ſinus æquales conijciuntur: & quià vtrunque extremum femoris ſcilicet, ac tibiæ ſitum eſt è regione totius oſſis, eâ de cauſâ iure quis dicet articulum hũc iuſtam naturam habere. ſuperiùs enim femoris caput, quod cum coxâ committitur, neque è regione femoris eſt. ſiquidem videtur in interiorem partem proiectum, neque magnitudini eius reſpondet, cùm multo plenius ſit femur, quàm humerus, ac nihilominus ſummum caput humeri longè minus ſit, quàm femoris: at neque ipſum humeri caput è regione humeri ſitum eſt. Quòd ſi cæteras ſpectes commiſſuras, nullam inuenies habere omnem æqualitatẽ, quàm in genu propoſuimus. Ac nõ longè abieris, extrema tibia, quæ ſuræ iuncta, cum talo committitur, neque appendices, neque ſinus habet oſſibus reſpondẽtes. neceſſe enim fuit, ſi ità ſe habere debuit, quẽadmodum tibia longè craſſior eſt, quàm ſura, ſic eius appendicem & ab interiori parte cõmiſſuræ, quâ cauſa eſt, & ab exteriori, quâ gibba, maiorem eſſe. ſed res aliter habet. quin & ipſe talus non ſimplicem figuram repræſentat, quà committitur, ſed variam, partéſque habet plurimum inter ſe differentes. Inuenies autem ab his non abhorrere commiſſuram cubiti, & radij cum manu. Quòd ſi omnia perſequi velim, cogar longiùs labi, & multò magis, ſi cæterorum articulorum omnium naturam exponam, vt maxillæ vertebrarum, & oſſis, quod latum appellatur. ſatiùs igitur duxi rem ſummatim, breuíque ſermone complectens ad alia tranſire. is ſermo ſic habet. De natura omnium oſſium ſcriptus eſt à nobis liber vnus, vbi vniuſcuiuſq; magnitudinẽ, figuram, commiſſurámque explicauimus. quem, ſi quis præ manibus habeat, inueniet verè hoc loco propoſitum eſſe, inter commiſſuras omnes, ſolam, quæ in genu eſt, ad vnguem iuſtam eſſe.

HVmeri autem articulus magnus eſt, & plures receſſus habet.

Quùm propoſitum ipſi fuerit genu, & cubiti commiſſuram inter ſe conferre, quúmque oſtenderit caſus genu mitiores eſſe, quàm cubiti, hanc rem conficere volens, dixit [nam pro magnitudine tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri] & inſuper adiecit [atque hic iuſtam naturam habet]. Quod abundè fuiſſet, ſi genu cum cubiti commiſſurâ duntaxat comparaſſet. ſed quoniàm

niàm orationi adijcit[vnus]quùm inquit [atque hic vnus iustam naturam habet] cogitur articulorum omnium naturã referre, quam nullus simplicem habet,sed tum figuræ ac magnitudinis inæqualis,tum partium dissimiliũ.Nunc igitur,quùm ad cubiti commissuram veniat,ostẽdátque partes eius dissimiles esse,& inęquales,nos quoque verba eius sequuti,quæ proponũtur,singula explicabimus.Magnum ergo esse inquit humeri caput in cubiti commissurâ,ídque non immeritò. latescit enim hâc parte,pluráq; habet capita inęqualia, quę κονδύλους græcè dicunt. at nullum eorum cauo recipitur, quemadmodum euenit in genu,nisi gibbum quoddam,quod inter ea mediũ est,& trochleæ imaginem repræsentat.quùm ex magnis tuberculis humeri,quod interius est,cum nullo osse coniungatur. quod ab exteriori parte est,committatur cum radio in summum eius sinum coniectum. Hactenus humerum videmus excipi cubito ac radio: sed alio rursus modo humerus cubiti processus excipit,cùm ab vtrâque parte quantum satis est, sinuetur, minùs quidem à priori , magis à posteriori, quùm & cubiti processus , quos à rostri similitudine græci , & fœminino genere κορώνας, & neutro κόρωνα vocant, non sint æquè magni, quíque à posteriori parte est,maior sit.Quocirca cubiti commissura varia & inęqualis est, ac dissimilium partium . atque ob hanc causam rectè ait Hippocrates iustum esse articulum in genu,in cubito nõ item. Sed cur dixit [& plures recessus habet]? an eo quia voluit cubitum cum genu cõferre? sunt enim in genu duo recessus tibiæ dũtaxat, sicut & duo femoris tubercula,sed in cubiti commissurâ vnus est magnus cubiti recessus,qui duobus ꝓcessibus terminatur, vno quidẽ breuiori à priori parte,à posteriori altero magis oblongo. ipse autem humerus duobus recessibus excauatur quasi foueis quibusdã,in quos cõijci diximus cubiti processus:exculptus item est alio recessu,qui medius trochleã repræsentat.

AD hæc ossiũ cruris longitudo similis est, sed quod ab exteriori parte est, paululũ excedit,idq; non est animaduersione dignũ,nihilq; magni momenti prohibet,ab hoc oritur exterior chorda, quæ iuxta poplitem sita est.

Paulo maius esse ait exterius os,quod περόνην, id est suram dicũt, quod & in superioribus iam posuit,cùm simplicis fracturę cruris curationem tradidit.nos autem,quod eo loco diximus,nunc etiã repetimus, imâ parte suram tibiâ longiorem esse,à genu autẽ magis dicendum est tibiam esse longiorem. nõ enim coniũgitur femur cum surâ,verũ(vt paulò antè diximus)caput suræ, quod ab exteriori parte est in cauo tibiæ, ab eadẽ parte recipitur . Sed quâ de causâ dixerit,à surâ nihil,quod magni momenti sit,prohiberi,manifestũ est ijs,qui librum de vsu partium legerint,vbi ostendimus in omniũ articulorum fabricatione duplex fuisse consilium,nempè, vt permittat membrũ sine impedimẽto suos vsus præstare, prohibeátque(quod Hippocrates dixit κώλυμα) ne suo loco ossa moueantur.vt permittat quidẽ membrum suos vsus præstare,efficiunt,& caua in summo existentia,& ligamenta laxa:stabilẽ commissurã reddunt caua admodum sinuata,altioréque oras habentia,tum firmioris naturę ligamenta, breuioráque,ad hæc robustæ chordæ valentésque cingentes commissuram à parte exteriori.Sura igitur ad firmitatem commissuræ genu nihil confert,nisi paululum quid, id quod expressit his verbis [ab hoc oritur chorda, quæ iuxta poplitem sita est]. Ad eius autem exquisitam cognitionẽ nõ debes expectare, dum corpus incidatur, cùm in omnibus gracilibus euidẽter quoque se ostẽdat ante corporis sectionẽ.At quamobrẽ chordas,id est, extremos musculos, cùm

in neruos degenerāt, τείνοντας vocet. ſæpenumerò declarauimus. Chorda hæc ab exteriori parte poplitis ſita ab eâdem commiſſuram quoque adſtringendo ad huius partis firmitatem conducit, prohibétque, ne femur in eam prorumpat.

„ SEd brachij oſſa inæqualia ſunt, quódq, breuius eſt, multo plenius eſt, quod „ tenuius, plurimum vltra articulum fertur, atque excedit.

Inæqualia dixit brachij oſſa, non quòd cum crure hæc conferat, quaſi crus inæqualia oſſa non habeat, quippe, quùm in eo poſuerit longius eſſe, quod ab exteriori parte ſitū eſt: ſed, quod exterius os tibiam excedat, minimùm tamen, cubitus verò plurimùm. nam, ſi diligenter ſumma pars cruris inſpiciatur, ſura videtur paulo minor quàm tibia, eadémque in imo crure apertè longior conſpicitur. Ergo, quià ſura in ſummâ parte paulo minor eſt, præ vt in imâ excedit: cubitus autem totâ ſuâ eminentiâ radium excedit, idcirco dixit vltra articulum ferri, articulum nominans, vel commiſſuram vniuerſam, vel extremum humeri, quod cauo cubiti C literam referenti inſeritur.

„ NEruis item illigatur, quâ parte oſſa inter ſe coniunguntur.

Ligamenta nunc neruos appellat, vbique autem eos ità vocat: lata verò ligamenta, & quaſi membranas circa commiſſuram nominari neruos patebit ex ijs, quæ proximè ſubijcit, ſed & abſque illis euidentiſſimum eſt, nullum ex ijs, qui propriè nerui nominantur, ad os pertinere. hoc ſiquidem proprium eſt ligamentorum, ac propterea chordarum, quùm hæ naturam habeant mixtam ex neruis ac ligamentis. Hæc autem omnia abſolutè tradita ſunt à nobis in libro de motu muſculorum. ſed, nunc ad id veniendum eſt, quod in propoſitis verbis exequitur. Illigatur (inquit) id cubiti, quod excedit, id eſt, eminentia cubiti, ligamentis commiſſuram comprehendētibus, quâ parte oſſa inter ſe iungūtur, cubitus ſcilicet & radius. quod idcirco protulit, quià vltra hūc locum, totum id, quod in poſteriorem proiectum eſt, carnis eſt expers, neque ligamentis commiſſuræ aliquo modo comprehenditur. ipſi enim innectitur lateſcens chorda muſculi illius, qui cubiti commiſſuram extendit.

„ PLuribus autem neruis ad humerum alligatur id os, quod tenuius eſt, quàm „ quod craſſius. Natura igitur horum articulorum, atque oſſium talis eſt.

Ex his verbis colligi diximus totius commiſſuræ ligamēta νεῦρα, id eſt, neruos ab Hippocrate nominari, quę quidem ab imo humero orta, ſummo cubito, ac radio eâ parte innectūtur. euenit enim in omni commiſſurâ, vt lata ligamenta, quæ ipſam comprehendunt, ità communia ſint oſſium, quæ inter ſe committuntur, vt craſſæ membranæ videantur. hæc autem capiti radij etiam iunguntur, ſed magnâ ex parte cubito. atque eâ de cauſâ dixit [pluribus autem neruis ad humerū alligatur id os, quod tenue eſt, quàm quod craſſius] hoc eſt cubitus, quàm radius. ſiquidem ambo ad humerum alligantur per ligamenta innexa, quæ nunc retuli νεῦρα, id eſt, neruos ab Hippocrate appellari, ſed pluribus alligatur cubitus.

„ OB cuius naturæ modum oſſa, quæ in genu articulo ſunt, ſæpiùs excidūt, „ & faciliùs reconduntur.

Oſſium enim, quibus vtraq; commiſſura continetur, ſtructura arctior eſt in cubito, laxior in genu. Huc accedit, quòd multi proceſſus multíque ſinus inter ſe commiſſi, vndequaque cubiti commiſſuram adſtringunt: at in genu femoris tubercula in exiguos ac reſupinatos tibiæ ſinus conijciuntur. Iure igitur articulus hic magis prolabitur, & celerrimè reuertitur.

Inflammatio

INflammatio verò non magna ſupernaſcitur, neque articuli vinculum.

Oritur inflammatio vi, quâ oſſa expelluntur, quâq; in ſuam ſedem collocantur. Sed in genu, quùm vtrunque facilè, & ſine magnâ vi incidat, inflammatio non oritur, quæ, quùm abſit, articuli vinculũ non ſequitur. ſub quo cùm neque facilè extendatur, neq; facilè curuetur, ægrè poſt curationem mouetur. Fit autem huiuſmodi vinculũ eâ de cauſâ, quià articulus inflectitur ob neruos ac ligamenta, quibus continetur, quæ ſub immodicâ inflammatione extẽduntur. Quocirca articulus ob quaſdam inflammationis reliquias ita ægrè mobilis redditur, vt alligatus eſſe videatur. Nã, quùm chordæ ac ligamenta, quę ipſum illigant, comprehẽdũntque, & extendi, & in omnibus promptè ſequi muſculos articulum mouentes non poſſint, ſed propter duritiem in contrariam partem attrahãt, affectus vinculo ſimilis proficiſcitur. Verùm in cubiti commiſſurâ, quùm tenues extremitates proceſſuum cubiti interdum confringantur, & vbi excidunt, & vbi conduntur: quúmque multorum concurſus ſit, vinculum articuli grauius oritur, & curatu difficilius.

PLærunq; autem in interiorem partem mouetur, interdum in exteriorem, nonnunquam in poplitem, quæ mutationes vniuerſæ difficiles non ſunt. ſed, ſi in exteriorem vel interiorem partem erumpat, ſuper ſedile aliquod humile collocare hominem oportet, crure ſublimiori quidem, ſed non multo.

Quâ parte articulus magis adſtringitur, eâ minus elabitur. perfectè igitur à priori parte adſtringitur, quâ patella eſt, quam nonnulli medici, cùm toti genu oppoſita ſit, ἐπιγονατίδα græcè meritò appellant. hãc ab exteriori parte continet lata quædam chorda, cuius initium eſt à ligamẽtis, quæ à priori parte femoris ſunt. ea verò per totam patellam fertur, ac tibiæ capiti innectitur. Priorem igitur partem commiſſurę genu, & patella, & chorda, quæ (vt dictum eſt) ad tibiæ caput pertinet, optimè tuentur: ſed poſteriorem exquiſitè rotundam adſtringit caput eius muſculi, quo curuatur crus. eſt quidem hic muſculus exiguus, atq; ob eam cauſam ipſâ commiſſurâ abſconditus, latet eos, qui corpora incidunt. maximè autem craſſum caput habet, quod validiſſimis ligamentis annumeratur. Superſunt duæ partes in commiſſurâ genu, exterior & interior, quæ nullâ tali re ſepiuntur, quali prior & poſterior. atque idcirco femur in eas prolabitur: magis autem in interiorem, vt que minùs ſepta ſit.

FErè ſatis eſt modicè extendere, crus ſcilicet ab inferiori parte, femur à contrariâ.

Quùm extendendi apertè mentionem feciſſet, de reponendo nihil meminit, vt de re, quę plana ſit, quòd optimè nouerimus perpetuum eſſe in articulis omnibus reponẽdis ad cõtrariam partem eius, in quam venit, prolapſum articulum repellere. At, vbi reponimus, ſi quædam eminẽtia oſſis non longa extat, os, quod reponendũ eſt, dirigere conuenit. quod etiam docet non ſecus, ac fecerit in cubiti commiſſurâ. Nihil autem de genu articulo meminit, quùm in poplitem prolabitur, quoniàm eâdẽ ratione conditur, atque vbi in exteriorem vel interiorem partem mouetur. membro enim in diuerſa diducto, articulus, qui excidit in priorem partem, adurgendus eſt.

MOleſtiora ſunt, quę in cubiti, quàm, quę in genu articulo incidũt, & maiori negocio reſtituuntur, ídque ob inflãmationẽ, & ob naturam ipſam, niſi protinus reſtituantur. Excidunt quidem hæc minùs quàm illa, ſed ægriùs in ſuum locum collocantur, diriguntuŕq; magiſq; inflãmatione prehendũtur,

& callo circumdantur. hæc item ferè paululum excedunt, idque modò ad pectus, modò in exteriorem partem: articulus autem non toto loco mouetur, sed aliquid ex cubiti processu, quà excedit, in humeri cauo manet. Hæc igitur, vbi in hanc vel illam partem procidunt, facilè reuertuntur. satis autem est è regione humeri recta extendere, sic, vt vnus brachium à primâ palmæ parte extendat, alter prehendat hominem sub alâ: alius item vnâ manu ad os, quod extat, admotâ, prominentiori eius palmæ parte ipsum propellat, alterâ verò prope articulum datâ cogat in contrariam partem. atq; hæc quidem luxata non ægrè in suam sedem reponuntur, si priusquam inflammatio superueniat, recondantur. Plærunque igitur in exteriorem partem veniunt, veniunt & in interiorem. figurâ autem ipsâ exprimũtur, sæpiúsque hæc licet absque validâ intentione restituere. Necesse est, vbi in interiorem partem erumpant, articulum ad naturalem sedem repellere: brachiũ verò magis in pronum habitum conuersum circumducere. Cubitus ergo plærunque in has partes excidit, sed, si humeri articulus in hanc, vel illam partem moueatur vltra cubiti processum, qui in cauo eius recipitur, quod rarò accidit: sed, si accidat, ad hæc luxata non ampliùs accommodatur directa extendendi ratio. namque vbi sic extendimus, id cubiti, quod excedit, prohibet, quo minùs sequi humerus possit. Quæ igitur sic luxantur, eo modo extendenda sunt, qui antè traditus est ad extendendum humerum fractum, quùm alligandus est. ab alâ enim conuenit sursum versus extendere, à cubito deorsum cogere. Humerus enim hâc ratione diductus è regione sui recessus collocabitur, sic, vt non hæreat. hoc, vbi accidet, facilè restituemus prominentioribus palmarum partibus, partim id humeri, quod extat, impulsum reponentes, partim id cubiti, quod iuxta humeri articulum est, à contrariâ parte coactum in suam sedem collocantes, eodem modo in vtroque casu. hæc autem intentio ad huiusmodi luxata iustissima est: restitui etiã possent, si recta intentio adhiberetur, minùs tamen, quàm si hoc modo intẽdantur. At humero vt in priorem partem erumpat rarò admodum accidit. Sed, quid subita vis non expellit? multa enim suo loco excidunt, licet magnum sit, quo prohibentur. In hoc autem casu grande est, quod super os crassiùs excedit, plurimúmque nerui tenduntur. quibusdam tamen excidit, cuius rei id signum est, quod neque minimùm quid curuare cubitum possunt, quod etiam articulum contingenti patet. Nisi ergo subitò reponatur, graues, vehementésque inflammationes cum febre oriũtur: sed, si statim occurratur, non magno negocio conditur. Expedit autem linteum durum, implicitum, non magnum, quâ parte cubitus curuatur, transuersum inijcere, tum repentè cubitum flectere, & quantum maximè potest, manum ad humeri caput porrigere. hæc enim reponendi ratio, ijs, quæ sic luxata sunt, abundè est. Potest item directus intendendi modus ad hanc reponẽdi rationem aptari. debet autem, qui restituit, prominentioribus palmarum partibus id humeri, quod, quà cubitus curuatur, præter naturam extat, retro cogere: alter ab interiori parte cubiti eminentiam adurgere, sic, vt ad cubitum ipsum è regione spectet. Valet autem ad huiusmodi luxata ille extendendi modus, quem suprà narrauimus pertinere ad extendendum humeri ossa comminuta, quùm vincienda sunt. Intentione adhibitâ prominentiores palmarum partes admouendæ sunt, quẽadmodum in prioribus demonstrauimus. Verùm, vbi humerus in posteriorem partem erumpat (id quod rarò accidit) maximè omnium dolorẽ mouet, & febrem,

& febrem, eáque sub purâ bile continuatur, mortifera est, & paucis diebus hominem præcipitat: homo autem extendere brachium nequit. Quòd si à principio protinus adhibearis, coge cubitum extendi, ac per se restituetur: si iam febris anteuerterit, non ampliùs reponendus est. adhibitâ enim vi dolor hominem interimeret. atque (vt vno verbo dicam) nullum articulum, dum febris est, compellere in suam sedem conuenit, sed minimè omnium cubitum. Obnoxia itẽ est cubiti iunctura alijs grauibus noxis. hoc enim os crassius est quúmque ab altero diducitur, ea neque curuari, neque extẽdi similiter potest. id patebit, si quis priorem iuncturæ partem tangat, quà diuiditur vena, quæ à superiori parte lacerti procedit. quæ res vbi accidit, non facilè restituitur. Neque enim alia ossa, quæ bina inter se iunguntur, vbi dehiscunt, facilè in pristinum locum reuertuntur. sed necesse est ossibus sic diductis partem reddi tumidam. rationem verò, quâ deligare conuenit, posuimus, vbi vinculum eius commissuræ, quæ ad talos est, ostẽdimus. Est etiam, quùm perrumpitur, interdum os cubiti, quod humero subiectum est: interdum eius cartilago, à quâ nascitur chorda, quæ sita est in humeri parte posteriori. id, quùm accidit, febrem concitat, & malis vitijs annumeratur: articulus tamen suo loco remanet. basis enim eius tota hâc parte excedit. At, quùm ea pars comminuitur, quæ subiecta est humeri capiti, articulus huc atque illuc mouetur, si tranuersa penitus frangitur. Sed (vt summatim rem exponam) leuiora vitia sunt, sub quibus os frangitur, quàm sub quibus hoc inuiolato venæ ac nerui grãdiores ibi conteruntur. hæc enim hominem magis ad interitũ pręcipitant, quàm illa, si continua febris accedat, sed huiusmodi fractura rarò accidit. Est etiam interdum, quùm imum humeri caput frangitur, quà prominet. id autẽ multo grauius videtur vitijs, quæ cubito incidunt, sed aliquãto leuius est. Quâ ergo viâ restitui potissimùm, curarique luxata singula debeant, diximus: atque id etiam, articulum protinus reponẽdum esse, ꝙ nerui celerrimè inflammatione prehendantur. nam si, vbi excidant, statim recõdantur, nerui tamẽ contrahi solent, & aliquandiu consuetam porrectionem, contractionémq; non pręstare. Curare autẽ hæc omnia similiter conuenit, & quę cõminuuntur, & quę dehiscunt, & quæ procidũt. omnia enim pluribus fascijs pánísque & cerato nutrienda sunt, non secus ac cætera, quæ franguntur. Figuranda autem est in his omnibus cubiti commissura, sicut quando humerus & cubitus fractus deligabatur. huiusmodi enim habitus maximè communis est omnium, quæ excidunt, dehiscũt, aut franguntur: maximè item communis mutationis, quæ posteà sequitur, siue curuari illa, siue extendi debeat. ab eo enim habitu mota ęquè, & curuari, & extendi potest. Prætereà membrum ità figuratum citra molestiam ægrotantis continetur atque suspenditur. Ad hæc, si extento brachio callus obduceretur, contineretq;, satius esset nullo modo increuisse. multum enim esset impedimẽto, & parùm proficeret. expeditius autem esset callo curuatum brachium firmari. multo autẽ meliùs est callum circumdari brachio medio inter hos habitu collocato. Hactenus de figurando. Deligare autem conuenit fasciæ capite super vitiatã partẽ iniecto, seu fracta sit, seu prolapsa, seu diducta, eáq; primos circuitus dare, ac maximè adstringere, sed hinc atque hinc leuiùs, vinculóque & humerum & brachium comprehendi, & vtrunque magis, quàm plęriq; soleant, vt à vitiatâ sede tumor, quàm longissimè ad partes, quæ hinc sunt atque hinc, depellatur. Injciatur autem vinculum eminentiæ cubiti, si eâ par-

» te vitium ſit, ne tumor ibi excitetur. Cauendum inſuper eſt, quantum poteſt,
» ne in vinciendo plurimum vinculum colligatur, quà cubitus flectitur. adſtrin-
» genda verò eſt, quàm maximè pars vitiata. reliqua eadem ſequantur, quod ad
» vinculum ſpectat, arctius ac laxius: atque eodem tempore ſingula, quo ſupe-
» riùs ſcripſimus in curatione fracturæ: tum tertio quoque die faſciæ ſoluan-
» tur, ac rurſus alligentur, ſentiantúrque tertio die laxæ, ſicut in fracturis. Ferulæ
» quoque debito tempore circumdentur. nihil enim alienæ ſunt, tam ſi fractura
» ſit, quàm ſi non ſit, niſi homo febricitet. laxiſſimæ autem imponantur, ac tum
» ad humerum, tum ad brachium dentur, neq; craſſæ ſint: adhiberi item de-
» bent inæquales inter ſe ſic, vt vna alteram excedat, quantum conferre
» ad flexum conijciemus. quin & panni ſuperinijciendi ſunt eâ-
» dem ratone, quâ ferulas diximus, ſed quà vitium eſt, pau-
» lo pleniores. Temporis verò coniecturam facere
» oportet, & ex inflammatione, & ex ijs,
» quæ ſuprà ſcripſimus.

FINIS TERTII COMMENTARII
GALENI IN HIPPOCRATEM
DE FRACTVRIS.

Galeni in Hippocratem de articulis commentarius primus, Vido Vidio Florentino interprete.



Librum hunc illi proximè ſubiectum eſſe, qui de fracturis eſt, in commẽtarijs in eum iam diximus,quod nunc paucis etiam dicemus.Eam rem ante omnia planè demonſtrat principium vtriuſque libri.in illo enim ità orditur [Medicũ oportet, quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta recto admodum habitu intẽdere] vbi apertè de fractis ac luxatis tractaturũ ſe indicat. Sed in hoc rurſus, ab initio protinus [δὲ]coniũctionem,quã [autem]vertimus,adiungit.quæ ibi adijci ſolet,vbi aliquid agitur,cuius antè mentio facta fuerit:nunquam tamen in principio ſermonis adſcribitur. quanquam nonnulli ad id ſapientiæ deuenerunt,vt Xenophontis librum,qui œconomicus dicitur,adducant, inde putanttes fidem facere, veteres ſolitos eſſe [δὲ] coniunctionem in principio ſermonis vſurpare:ac propterea Xenophontis libri tale eſſe initium aſſerunt, ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ, καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε μοι διαλεγομένου, non intelligentes eum librum poſtremum eſſe inter eos,quos de Socratis dictis ac factis memorabilibus ſcripſit. Ad hæc ipſa rerum doctrina teſtatur librum hunc ei, qui de fracturis eſt proximè ſubijci. ibi enim pollicitus de fractis luxatiſque tractare,quæcunq; ibi explicanda reliquit,hîc exequitur,ſic,vt nihil in opere deſideretur, atque eâ de cauſâ dixi Hippocratem iuxta quorundam ſententiam vniuerſum hoc opus in duos libros non ſecaſſe,ſed vno colligaſſe,eúmque inſcripſiſſe de officinâ medici, qui præ magnitudine poſteà ab altero diſtinctus fuit in duos. Nullum autem fracturæ, aut luxati genus fuiſſe ab Hippocrate prętermiſſum,exceptis,quę ad caput pertinent,cùm alio libro ab ipſo tradantur,euidentiſſimum eſt,ſi in memoriam reuocẽtur,& quę in libro de fracturis prodidit,& quæ in hoc ipſo oſtenſurus eſt. In libro itaque de fracturis ſcripſit de brachio,cubito,crure ac femore comminuto,tum de ijs,quæ pedi incidunt & manui,poſteà de illis fracturis,quibus vlcus accedit,& oſſa nudãtur,poſtremò de omnibus vitijs genu & cubiti.reſtabãt adhuc ex luxatis humeri caput, quod cum lato ſcapularum oſſe committitur,& femoris caput, quod coxâ recipitur,maxilla & ſpina: ex fractis,coſtæ,maxilla, naſus,auriculæ, quæ in hoc libro perſequitur.ſed & de oſſibus,quæ dehiſcunt,ac de ijs,quę circa articulos conteruntur in vtroq; libro tractat,& ſi quid in eo, qui de fracturis eſt pręterijt, in hoc adiecit, ità, vt nullũ ſuperſit genus fracti,prolapſi,aut diducti oſſis. ſcripſit etiam de muſculis,venis ac neruis colliſis,& de alijs,quę(vt retuli)ſatis teſtantur hunc librum illi, qui de fracturis eſt,ſubijciendũ eſſe. Huc accedit,ꝙ in hoc ipſo exponit vniuerſam ſtructuram machinamenti illius, quod in eo voluit paratum haberi medicis, qui iñ magnâ ciuitate medicinam faciunt, ſimúlq; in memoriam reducit, illius ſe antè mentionem feciſſe. Id machinamẽtum à medicis,qui poſt ipſum fuerũt,ſcamnum Hippocratis appellatur.ſed ſatis hactenus oſtendimus librũ hunc proximè ſequi eum,qui de fracturis eſt. Ad expoſitionẽ igitur eius veniamus, adhuc illud præfati, quod in enodatione libri de fracturis propoſuimus, nempè ſermonem Hippocratis planũ eſſe,

minimáque expoſitione indigere apud eum, qui primis diſciplinis inſtitutus ſit, quique fuerit in Hippocratis ſermone verſatus. ſi quis enim ità paratus oſſium hominis, vel certè ſimiæ, cōmiſſuras inſpexerit, faciliùs adhuc comprehendet, quę in hoc opere traduntur. ſi quis autem incidendis muſculis operam dederit, & prudens alioquin naturâ fuerit huic (certū ſcio) ſuperuacua videbūtur complura eorum, quæ in ijs commētarijs poſuimus. quandoquidem verba Hippocratis priùs tenebit, quàm à me exponātur. ſed quoniam non his commentaria ſcribimus, ſatiùs arbitror aliorū habitâ ratione, ſi quid vel parùm videatur obſcurum, id nullo modo præterire.

" ARticulum autē lati ſcapularū oſſis noui vno modo excidere, nēpè in alam. Oſtēſum iam eſt in ſuperiori libro Hippocratē ſolitū eſſe mutuari nomen ἄρθρον (quem articulū interpretamur) ad ſignificandum oſſium, quæ inter ſe committuntur, non cauum, quo proximi oſſis caput recipitur, ſed ipſum caput. nunc verò meminiſſe etiam oportet humeri caput, quod grande eſt, inſeri in extremitatem ceruicis lati ſcapularum oſſis, quæ leniter caua eſt: tum cōſueſſe Hippocratem interdum eiuſmodi res ità exprimere, vt nunc, quùm inquit [articulum autem lati ſcapularum oſſis], interdū non ità, ſed ac ſi diceret, Articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur. quemadmodum in libro de fracturis, vbi ſæpenumerò ſcribit [articulus, qui ad genu]. [vno modo] inquit, hoc eſt, in vnam partem ſcire ſe hunc articulum excidere, quod an verè ſic habeat in ijs, quæ ſequuntur, conſiderabimus.

" IN ſuperiorem verò locum, aut in exteriorem nunquam.
Cauum id, quod (vt retuli) in extremâ ceruice lati ſcapularum oſſis ſitum eſt, in priorem partem ſpectat. quare vbi humerus in ſuperiorem partem porrigitur, illius caput eo cauo prorſus toto recipitur. At, quùm commiſſuræ vniuerſæ ſex ſint partes circunſtantes, ſuperior & inferior, prior & poſterior, exterior & interior. pars huius commiſſuræ exquiſitæ ſuperior tegitur carnoſâ parte illius muſculi, qui, quùm literam. Δ. repræſentet δελτοειδὴς à quibuſdā nominatur: quà verò ad collum inclinat, ſuperiectum habet dorſum lati ſcapularum oſſis, quà id ſummum cum iugulo coniungitur. ab interiori parte obijcitur proceſſus lati ſcapularum oſſis, quem nōnulli ab anchorę ſimilitudine vocant ἀγκυροειδῆ, alij à roſtri figurâ κορακοειδῆ: hîc itaque prohibet, quo minùs in eam partem articulus elabatur, in poſteriorem quis noſtrum poterit cōcipere, quùm ibi latum ſcapularum os ſit? Reſtant quatuor loca non ſepta, in quæ putare licet articulum erumpere, quorum omnium meminit: inferioris quidem initio libri, quùm inquit [Articulū autem lati ſcapularum oſſis noui vno modo excidere, nempè in alam]. reliquorum verò trium nominatim, primò ſuperioris, deinde exterioris, tertiò prioris. Conſideremus igitur quid de duobus modis dicat, quos aggreſſus eſt proximis verbis.

" NOn eſt tamen, quod contendere cupiam, excidát ne an non, &, ſi de eo
" non deſit, quod dicam. ſed in priorem partē elapſum, nec vidi vnquam,
" nec elabi poſſe exiſtimo. cenſent tamen quidam medici in priorem partē plu-
" rimum excidere. decipiuntur autem maximè ijs, quorum caro circa articulum
" & humerum tabe conſumpta eſt. ſiquidem in his humeri caput in priori parte
" prominens ſe oſtendit. Ego quùm in eam partem procidiſſe articulum nega-
" rem, proptereà, & à medicis, & à vulgo malè audiui. vnus enim habitus ſum
" ignarus, cæteriq; omnes periti, vixq; perſuadere illis potui rem ità habere.

Exequutus

Exequutus duas partes,in quas excidit, ſuperiorem ſcilicet, & exteriorem. teſtatuſq; ex vtriſque in neutram ſe vidiſſe articulum luxatum.quaſi de vtra que pertractãs adſcripta nunc verba propoſuit. Quod autẽ poſteà ponit, cùm inquit[& ſi de eo non deſit,quod dicam,] apertè videtur ad alteram propoſitarum partium referri.nam, ſi referri ad vtramque voluiſſet,nõ loquutus eſſet ſingulari numero[de eo].An de ſolo exteriori loco intelligit, ſiquidem verba hæc ab eo loco proximè ſubijciuntur[& ſi de eo non deſit,quod dicam]?Poteſt etiam(vt nonnulli accipiunt)de vtroq; loco id ſcripſiſſe, vſus antiquâ loquendi figurâ,quaſi ità ſcripſerit [& ſi non deſit de eã re,quod dicam]. Aiunt nonnulli dari poſſe,ſcripturam hanc corruptam eſſe, cùm à primo librario nõ rectè fuerit deſcripta,&, quùm nemo deinde auſus fuerit ipſam corrigere, hactenus corruptam perſeuerare.Nos autem in quodam exemplo ità ſcriptũ inuenimus[& ſi non deſit de ijs,quod dicam] quùm aliquis non dubitarit aliter ſcribere,quàm alibi reperiretur. ſed,ſiue de vtroque loco, ſiue de altero tãtùm dicat [non eſt,quod contendere cupiam],operęprecium nobis eſt vtrũq; contemplari,quod attinet ad eius verba illo duntaxat adiecto, quod verbo ἰσχυριέω ſignificauit contendere cupio. id enim nihil aliud notat, quemadmodum & verbum ὀψέω videre cupio,vnde Homerus deduxit vocabulũ ὀψείοντες,ſignificans cupientes videre, quùm inquit, τῶ ῥ' ὅγ' ὀψείοντες ἀϋτῆς καὶ πολέμοιο. Conſideremus igitur cauſam,quamobrem ait nolle ſe aliquid dicere, & ſi non deſit, quod dicat,primò intelligentes,quænam ſint,quę dicere poſſet. Conſtat autẽ, ſi quid dicendum omnino ſibi ſtatuiſſet,ex partium naturâ inueniẽdum fuiſſe.partium autem naturam demõſtrauimus ad vnguem in libro de oſſibus, in eo,qui eſt de muſculis incidendis,& in eo, qui de ratione incidendi corporis. natura enim arteriarum venarum,neruorũ nihil ad hunc locum facit,quià caſus omnes,vbi articuli excidũt,fiunt ac prohibentur, & ob oſſium commiſſuram,& ob muſculos,quibus illa comprehenditur,ad quã rem nihil conferunt, aut prohibent venæ,nerui,& arteriæ. Ac ne longiùs à propoſito diſcedamus lati ſcapularũ oſſis articulus inter cęteros omnes facillimè prolabitur.quoniàm vnius formę eſt,& ſimplex,non duplex,quemadmodum,qui in genu eſt,neq; varius,& nullo modo ſimplex,quemadmodũ,qui in cubito : & quoniàm humeri caput grande eſt,& ſine oblongâ ceruice in ſinũ parùm deſidentẽ conijcitur.femur verò caput paruum habet,& ceruicem oblongam,id verò cauum, quo recipitur,valde ſinuatum eſt,& altis labris cingitur.adde quòd in ſummo capite per validiſſimum ligamentum ad ſuum cauum,quà maximè altum eſt, diſtinetur. Iure itaque femur raro procidit, ſæpè humerus, vt qui neque ligamentum habeat,neq; in altiori cauo ſe inſinuet.Neceſſe autem eſt,cùm prolabitur,principio in eam partem moueri,in quam compellitur vi illius habitus, quo figuratur,vbi manere neceſſariò nõ poteſt, & quòd ſuopte nutu deorſum feratur, & quòd interdũ prohibeatur anguſtiâ loci, ſiue ob oſſium proceſſus, ſiue ob muſculorum vires.Igitur lati ſcapularũ oſſis commiſſura ſuperiectum habet à ſuperiori parte ſummum lati ſcapularũ oſſis, quà cum iugulo coniungitur,& ideo,quamuis in eam aliquãdo articulus moueatur, quùm ab oſſibus, quæ ibi ſunt,non admittatur,ſtatim pondere inclinatum deorſum feretur : ab exteriori verò magnis muſculis continetur,præterquam quòd articulus deorſum naturaliter inclinatur. interdum tamen violentus habitus, qui muſculos poſſit inter ſe diducere,poteſt in ſpacium,quod inter eos eſt,articulum com-

pellere, quo deinde adſtrictus muſculis contineatur. atque hâc de cauſâ dixit Hippocrates nolle ſe contendere, excidátne articulus humeri, an non. quatenus enim deorſum fertur, manere in priori parte non poteſt: diductis autẽ muſculis (vt dictum eſt) nihil alienum videtur adſtrictum ibi contineri. Hæc adducere potuit de humeri capite luxato in alium locum, quàm in alam. ſed, cùm id nunquam viderit, commentitias cauſas ſcribẽdas eſſe minimè credidit, vbique magis fide dignum exiſtimans, quod euidenter apparet, quàm quod à ratione ducitur. Sic & quæcunque ipſe ad curationem excogitauit, priuſquam nos doceat, experimento comprobat. non ſicut nonnulli ex iunioribus medicis, qui in ſcriptis de ratione medendi, nobis ea imperarunt, quæ ipſi nunquam antè ſunt experti. Sed & ipſe Hippocrates in hoc libro, quùm tractaſſet de ijs, quæ ſpinæ incidunt, ſubdidiſſetque poſſe experimento redargui, quæ ipſe excogitaſſet, inquit [Pulchra enim huiuſmodi monumenta ſunt eorum, quæ, cùm experti ſumus, ſine effectu inuenimus, & cauſarum, propter quas parùm proceſſerint].

„ SI quis carnem detraxerit ab eâ parte, quæ ſuperiecta commiſſuræ humeri
„ cum lato ſcapularum oſſe ad ceruicem intendit, & ab eâ, quâ ſitus eſt mu-
„ ſculus, qui verſus ſuperiorem partem extendit, & à chordâ iuxta alam, & à iu-
„ gulo ad pectus humeri caput, quamuis prolapſum nõ ſit, in priori parte admo-
„ dum ſe oſtẽdet. naturaliter enim humeri caput in priorem partem prominet:
„ reliquum verò oſſis humeri in exteriorem conuertitur.

βραχίων, quem humerum vertimus, dicitur ea totius brachij pars, quæ inter duos articulos ſita eſt. duos autem articulos intelligi volo, & eum, qui ad latum ſcapularum os, & eum, qui ad cubitum eſt: ἐπωμὶς verò illa, quę ſuperiecta commiſſurę humeri cum lato ſcapularum oſſe ad ceruices intendit. ὦμος enim gręcè nominatur ex totâ commiſſurâ id, quod oculis ſubijcitur. nam quod lati ſcapularum oſſis minimè ſe oſtendit, à poſteriori parte ſitum eſt: ab inferiori omne id, quod apparet, quùm totum brachium ſurſum porrigitur. ala μασχάλη græcè nuncupatur. Præfatus igitur Hippocrates, vbi in carne, quæ humeri cõmiſſuram contegit, macies ſumma oritur, caput humeri ità extans conſpici, vt quibuſdam excidiſſe videatur, docet vniuerſam eius naturam ex arte corporis incidẽdi, præcipiẽs, vt ſi quis apertè intueri ipſam velit, ab eâ parte, quæ ſuperiecta commiſſuræ humeri cum lato ſcapularum oſſe ad ceruicem intendit, carnem detrahat, hoc eſt, ſcalpello circumcidat, donec, quæ in cõmiſſurâ ſunt, oſſa nudentur: detrahat ſimiliter ab eâ chordâ, quæ iuxta alam eſt. terni enim hîc muſculi ſunt, primus à lato ſcapularum oſſe ac iugulo oritur, quem à ſimilitudine literæ Δ vocãt δελτοειδῆ. Huius muſculi, quod carnoſum eſt, tegit vniuerſam commiſſuram, chorda in longitudinem tendit per os humeri, cui illigatur altera chorda grandioris muſculi, qui à pectore incipiens cum ſuperiori cõnectitur, quà ſita vena eſt, quæ ſub alâ ad cubitum procedit. Meminit etiam huius ipſius, quùm inquit [& à chordâ iuxta alam]: ſed, quùm ait [& ab eâ quâ ſitus eſt muſculus, qui verſus ſuperiorem partem extẽdit]. potuit loqui de muſculo, qui Δ literam repræſentat, cuius, quod carnoſum eſt, operit vniuerſam commiſſuram. potuit etiã muſculum illum intelligere, qui orſus à priori parte ceruicis, à duobus capitibus ligamẽta valida habet, quorum alterum à lati ſcapularum oſſis proceſſu anchoræ ſimili, alterũ à ſublimiori labro ceruicis eiuſdem oſſis dependet.

Verſatur

VErſatur humerus in cauo lati ſcapularum oſſis à latere, vbi brachiũ iuxta latus extẽditur:at vbi totũ in priorem partem porrigitur, humeri caput è regione caui lati ſcapularum oſſis collocatur,neq; ampliùs videtur in priorem partem excedere. Ergo, quod propoſitum eſt,nunquam vidi humeri caput in priorem partẽ promoueri,non tamen contendere velim, eò nécne promoueatur, Quùm humerus igitur in alam excidat, complures reſtituendi peritiã habent, quippe quùm multis excidat: callere autẽ omnes modos,quibus medici luxatum reponant,& quâ ratione ipſis vtendum ſit,eruditi eſt. Tunc autẽ adhibere modum validiſſimum debes, cùm maximâ vi opus eſſe intelligis. validiſſimus autem eſt,qui omnium poſtremus adſcribitur.

Verſari dixit ὁμιλεῖν, quod vocabulũ græcè ferè mutuantur antiqui,nõ ad ſignificandũ colloqui,quemadmodũ nunc plæriq;,ſed hac voce intelligũt inter ſe cõuenire,& quaſi vnà verſari,quod ὁμοῦ εἶναι dicebãt.quin & Homerus eodem modo id vſurpat in ijs,quę ſcribit in clipeo appicta fuiſſe à Vulcano,cùm inquit, ὁμίλεον δ' ὥστε ζωοὶ βροτοί. Humerũ itaq; à latere ait verſari in cauo lati ſcapularum oſſis,vbi brachiũ iuxta latus extẽditur, ὁμιλεῖν dicẽs verſari,vt eo verbo ſignificaret ſimul eſſe,& ipſum contingere. At vbi(inquit)brachiũ totum in priorem partẽ porrigitur, humeri caput è regione ſinus lati ſcapularũ oſſis collocatur,neq;,cùm erectũ maneat,videtur ampliùs in priorẽ partẽ excedere.

QVibus humeri caput ſæpenumerò excidit, ipſi per ſe reſtituere poſſunt.

In commentarijs quoque de fracturis oſtẽdi articulos duabus de cauſis frequenter vel leui occaſione erumpere,aut enim ob ipſos ſinus parùm deſidentes,atque ipſis labris reſupinatos: aut ob humorem earum partium, quæ commiſſuram comprehendunt,ob quem laxantur,& facilè extenduntur. Adieci etiam articulos iiſdem de cauſis promptè reſtitui.quamobrem ab ægrotãtibus per ſe citra operam medici reponuntur.

IN alam enim conijciẽtes tubercula digitorum alterius manus, articulum ad ſuperiorem partem adurgent:cubitum verò ad pectus adducunt.

Primus reſtituendi modus hic eſt, quùm ſeu æger ipſe,ſeu medicus aliquis humeri capitis digitorum tubercula ſubijcit,nõ quouis modo, ſed à parte interiori,vt primò ad priorem partem caput humeri compellat,dein ad ſuperiorem,ipſumq; è regione collocet ſui caui. vbi(vt arbitror) muſculi,qui cõmiſſuram complectuntur: ipſi ſubſeruient,& efficiendi ſocij erũt.ipſe enim ait in opere de fracturis,quod & nos in libro de motu muſculorum , id propriũ eſſe atq; innatũ muſculis,vt in ſeipſos contrahãtur.non enim à ſeipſis,ſed quieſcẽtes atq; ocioſi,ab ijs,qui in contrariã parte ſiti ſunt,tenduntur. Hic muſculorũ motus humeri caput in alam luxatũ nõ patitur in eodẽ loco manere,ſed ipſum attrahit ad latus,dũ expellatur,ſubijciaturq; ceruici lati ſcapularũ oſſis. Quocirca tria in reſtituendo ſunt agenda.primò quidẽ in priorem partẽ impellendum eſt,deinde in ſuperiorẽ,poſtremò in poſteriorẽ.hoc ſiquidem neceſſe eſt quocunq; modo quis reponere id tentauerit.Igitur,vbi partes,quæ cõmiſſurã comprehendunt,naturaliter madent,& laxę ſunt,humeri caput,vel leuiter intento brachio in priorem partẽ adducitur:at,vbi validę ſint, valentiùs intendi debet. Quamobrem plures inuenti ſunt reſtituendi modi,quorũ omniũ caput di vnũ eſt,quod ego retuli.ſpectat autem ad ea tria,quæ propoſui agẽda.inueniuntur hæc ex eo,quod maximè commune eſt & generale, poſitum quidem ab Hippocrate:demonſtratum verò à nobis in libris de ratione curandi,quod

& nunc etiã docebimus, quantũ poterit breuiſſimè, nempè ex ijs, quæ naturaliter habent, nihil eſſe corrigendum. ſiquidẽ ea nobis conſilium eſt nõ tollere, ſed tueri: quę verò pręter naturã ſunt, propoſitũ eſt in naturalẽ ſtatũ reſtituere. neceſſe autem eſt id, quod in antiquã ſedem, vndè exceſſit, reuerſurũ eſt, rurſus idem iter facere, quod perinde eſt, ac ſi dicas cõtrarium iter facere. nam ijs, qui Athenis Eleuſinẽ proficiſcuntur iter contrarium non aliud appellari poteſt, q̃ Eleuſine Athenas. quanquã primum iter, quod fecerunt Athenis abeũtes, poſtremum eſt, vbi redeunt. Cõſiderato igitur in ſingulis luxatis, vndè cœperit articulus expelli, quà ꝓceſſerit, & vbi cõſtiterit. oportebit enim excidẽdi finẽ, principium eſſe reuertendi, atq; inde rurſus ad excidẽdi principiũ procedere. Ac ne lõgiùs diſcedamus in propoſito caſu, cùm humeri caput ſuo loco motũ in priorẽ partẽ venit, ob pondus deorſum fertur, deinde in poſteriorẽ partem ad latus vi muſculorũ attrahitur. cùm ergo reuerti ad ſuam ſedẽ debet, inchoari à poſteriori regione neceſſe eſt, tũcq; primò in priorem partẽ impelli, poſteà ſurſum adduci: deinde, cùm ſitũ eſt è regione ſui caui, duorũ alterũ faciendum eſt, vel res tota muſculis committẽda, vel vnà cum ipſis attrahẽtibus adurgendum eſt. at, vbi rem muſculis cõmiſeris, inferiorẽ locum ſine fulcturâ ne relinquito. ſuſtineri enim hìc re aliquâ humerũ oportet, ne, cùm muſculi nondũ ſic confirmati ſint, vt ipſum attrahant, deorſum feratur, priuſquã ab illis in ſuã ſedem adducatur. Ergo, cùm tria hæc itinera ſint, optimũ eſt, vnũquodq; ad rectam lineam fieri. primò quidẽ in priorẽ partem, deinde in ſuperiorẽ, tertiò in poſteriorẽ. ſępè autẽ non ſic, ſed circa ceruicẽ lati ſcapularũ oſſis circũducentes humeri caput reſtituimus, cuius ſanè generis eſt primus reponendi modus per digitos, vel ipſius hominis, vel medici. Eum modũ appellat Hippocrates κατὰ παρίσφαλσιν, qui citra noxã proficit in cõmiſſurã humeri cũ lato ſcapularũ oſſe, quippe, quæ nullũ oblõgum proceſſum habeat, neq; in capite humeri. ex toto enim rotũdum eſt, neq; in labris illius caui, quo recipitur. Quibus itaque ſæpè ꝓmouetur, neceſſe eſt cõmiſſurã eſſe laxã, & cauũ exiguis labris cõtineri, atq; eâ de cauſâ ipſi per ſeipſos articulũ reſtituunt, quibus ità habet, integrę manus digitorũ tubercula in alã cõijciẽtes, ſic, vt inter latus & humeri caput demittãtur: in quo caſu digiti vicẽ vectis pręſtãt, cùm tubercula in acutũ deſinãt ad effigiẽ ſummi cunei, hac igitur ſummitate facilè inter humeri caput, & latus inſerũtur, quod ſi ibi ſemel admittãtur, cùm facilè reſtitui poſſit ob humorẽ partium, quę cõmiſſurã cõprehẽdũt, digiti quidẽ eã parte ꝓtinus admiſſi articulũ à latere in priorẽ partẽ reducunt. at cubitus, quùm ad pectus adducitur, humerũ attollit: cũq; digiti ſimul interim impellãt, & circũducant iuxta inferiorẽ & priorẽ partẽ cõmiſſurę, humeri caput ad ſui caui orã aſcẽdit. ꝙ ſi ſemel eò fuerit cõpulſum, leui momẽto in ipſũ cauũ reuertitur. hic autẽ reſtituẽdi finis fuit.

» EVndem reſtituendi modũ adhibere medicus poterit, ſi ſub alâ ab interio-
» ri parte articuli prolapſi digitos demittens, à latere ipſum reducat: ſuũ ve-
» rò caput ad renitẽdum obijciat, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe com-
» mittitur, genibus iuxta cubiti iuncturam ad humerum datis ad latus repellat.
» Expedit autem eum, qui reſtituet, manu ſtrenuâ eſſe. vel ipſe manibus & capi-
» te, quod dictum eſt, præſtet, alter cubitum ad pectus adducat.

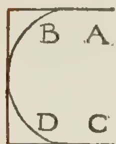
A Digiti demiſſi ſub alâ ab interiori parte articuli prolapſi.
B Caput obiectum, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur.
C Alter cubitum ad pectus adducens.


B
A
C

Medici in reſtituendis luxatis quædam agunt, idiotis quoque communia. id quod nunc faciunt in propoſito reſtituendi modo: quædam propriè adijciunt ijs,quæ communia ſunt. commune eſt medicorum pariter & idiotarum per digitos impellere, & humerum attollere: ſed proprium medicorum,caput obijcere homini,quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, & humerum adurgere genibus ad imum eius datis. Obijcitur autem caput, ne homo ſequatur, quùm humerus digitorum impulſu in priorem partem adducitur,quæ primò fieri debent,tum tertiò genibus adurgẽdum, quod in eo tempore totius curationis,quæ per manum admouetur,opportuniſſimè fit,quùm humeri caput à latere penitus reductum, nõ protinus occurrit ceruici lati ſcapularum oſſis. tunc enim neque oportet articulum in priorem partem adducere,ſed in ſuperiorem compellere.quod optimè continget, ſi quis imum humerum ad latus trudat,quatenus enim in interiorem atq; inferiorem partem fertur, eatenus, quod ipſi opponitur,in contrarias partes ducitur. At,vbi humeri caput in priorem ſimul & ſuperiorem venit,facilè recõditur. Sed,ſi nolit medicus genibus imum humerũ adurgere, imperet alteri, vt ipſum ad pectus adducat.hoc ſuprà oſtenſum eſt fieri ab idiotâ, quòd ſepê articulus excidat,edocto quâ ratione agendum ſit: ſed cui nunc primum excidit, non licet id efficere,niſi ſi generoſus eſt,atq; aduerſis rebus non perturbatur. hic ſiquidem iuſſus à medico per ſe ad ceruicem humerum excitabit.

» REponitur item humeri caput,quùm brachium retrodatur ad dorſum,tum » alterâ manu eminentia cubiti ſurſum compellitur, alterâ à poſteriori par» te vrgetur articulus.

Hoc reſtituendi modo magis circumducimus,quàm ſuperiori,ſed ſub ipſo etiam neceſſe eſt in tres partes articulum agi,quæ tamen ſingulæ proprijs finibus non circumſcribuntur, neque angulum efficit, quùm ex vnâ parte ad aliam tranſfertur, ſed in orbem deducitur. perinde ac ſi anguli à quadrato retundantur. Quid autem accidat,quùm articulus in orbem agitur,circumducitúrque, planè intelliges ex deſcriptione huius figuræ.



Concipito caput humeri, quem articulum lati ſcapularũ oſſis vocat,quùm primò agitur, ferri à latere ad partem priorem per lineã C.D.inde ſurſum per lineam D B. poſteà in ſuum cauum conijci,vbi A.quòd ſi ità feratur,non circunducitur: ſed,ſi anguli D.B. quaſi infringantur,non ampliùs per tres lineas rectas feretur, ſed per vnam curuam. Sic itaque circumactus humerus ad oram adducitur ſui caui. ad quam vbi venit,modico impulſu in ſuã ſedem reuertitur. Atque hoc commune eſt omnium, quæ circumducendo reponuntur.id quod etiam euenit ei reſtituendi modo,quem nunc exprimit,ſiquidem brachio in poſteriorem partem ducto ad ſpinam, quùm neceſſariò humerus ſequatur,caput huius in priorem ac ſuperiorem partem tranſlatum circumducetur,primò circa inferiorem partem commiſſuræ, deinde circa priorem, donec aſcendat ad oram ſui caui, in quod, vbi coniectum fuerit, continebitur, túncque reſtituendi finis eſt. Quemadmodum autem in ſuperiori modo reſtituendi,ne homo ſequens in priorem partem conuerteretur, præcepit medico, vt capite

vt capite obiecto summum lati scapularum ossis, quà cum iugulo committitur, retrò repelleret: ità nũc, ne in posteriorem partem conuertatur, contrarium imperat, vt scilicet manu obiectâ à posteriori parte totius commissurę, hominem in priorem repellat.

HIc reponendi modus, atque is, qui superiùs positus est, secundum naturam non sunt: circumagentes tamen in suam sedem articulum cogunt.

Dixit non secũdum naturam esse, eo quòd articulus ad rectam lineam non feratur, sed in orbem magis, vt ostensum est. quâ in re periculum est, ne abscindantur processus aliqui. Quod autem inquit [cogunt] vim eorum indicat.

SEd, qui per calcem reponere nituntur, propè secundum naturam cogunt.

Quâ de causâ hunc reponendi modum afferat propè secundum naturam esse, apertè intelliges, quùm ipsum vniuersum cognoueris: quod fiet, vbi, quæ subijciuntur, animaduertas.

HOminem oportet humi resupinare, medicum verò ab eâ parte, à quâ articulus eruperit humi sedere, deinde suis manibus hominis brachium affectum prehendere, ac deorsum versus extendere, & calce in alam demisso, dextro quidem in dextram, sinistro in sinistram, in contrariam partem vrgere. necesse autem est in sinum alę rotundum aliquid demittere, quod ibi aptetur, maximè idoneæ sunt pilæ paruæ admodũ, ac duræ, quæ è corio ferè fiunt. nam, nisi tale aliquid indatur, non potest calx ad humeri caput peruenire. brachio enim ab inferiori parte extento, sinuatur ala, quoniã chordæ ab vtrâque parte alam constringunt inter se aduersæ. Oportet autem aliquem ab alterâ parte eius, qui extenditur, sedentem, continere hominem ab integri humeri cum lato scapularum osse commissurâ, ne corpus ducatur affecto brachio ab alterâ parte extento: pòst, loro molli abundè lato pilam in alam coniectam excipere, cuius lori vtrunque caput alter extendat, qui à capite hominis sedeat, pedéque eam partem repellat, vbi iugulum cum summitate lati scapularum ossis coniungitur. Pila verò, quantum maximè potest, intus conijciatur, atque ad latus, & à capite humeri recedat.

A Medicus ſuis manibus brachium affectum prehendens, ac deorſum verſus extẽdens, & calce in alam demiſſo in cõtrariam partem vrgens.

B Aliquis ab alterâ parte ſedens, continens hominem ab integri humeri commiſſurâ cum lato ſcapularum oſſe.

C Lorum molle, quod pilam excipit in alam coniectam.

D Alter extendens vtrunque lori caput, & pede repellens eam partem, quà iugulum cum ſummitate lati ſcapularum oſſis committitur.



Si quis,quæ ſic traduntur,non intelligat,huic opus eſt non verbo exponere, ſed agendo rem monſtrare. atque idcirco mihi placet,quemadmodum ſuprà retuli,librum ipſum Hippocratis ſæpiùs legi,verbis diligenter conſideratis,atq; adhibito omni ſtudio,vt quod proponitur,intelligatur.Equidem tibi, vt quæ ab Hippocrate ſcripta ſunt tenenti,cauſam adijciam, quamobrẽ hunc reponendi modum propè ſecundum naturam eſſe affirmet, quóſque ſuperiùs poſuit,tanquam non ſecundum naturam reprehendat. Primò quidem hic reponendi modus humerũ extendit,quod neuter ex ſuperioribus pręſtitit,quãobrem à quouis meritò laudetur.nos enim ad quem vſum intentio adhiberetur, extẽdendúmque perpetuò eſſe,antequam reſtituere, aut componere tentemus,in opere quoque de fracturis oſtendimus.Deinde,in hâc curatione calce homo retrò repellitur, ne ſequatur, quùm brachium attrahitur. Hæc itaque duo agentes in diuerſa contendimus, loro quidem circa alam iniecto hominem in poſteriorem partem ducimus,pede in priorem repellimus.patet autem eundem eſſe, qui vtrunque efficiens in diuerſa contendit. Hæc in propoſito reponendi modo ſecũdum naturam adhibentur. ſed, quùm impulſus abſit,à conueniẽti modo recedit, eo quòd nequeat exigua pila inter latus & humeri capút penetrare, ac multò minùs etiam calx. At, vbi eo nihil indatur, quomodo impellemus? vbi nõ impellamus, neque reponere ſecundum naturam poterimus.

" EST & alius reponẽdi modus,quo ſuper ſummum humerum alterius ho-
" minem collocant.maior autem eſſe neceſſariò is debet, ſuper quem collo-
" catur. hic autem apprehẽſo brachio laborantis ſummum humerum ſuum ex-
" citatum alæ hominis ſubijciat.

A Homo collocatus ſuper ſummum humerum alterius.
B Maior, ſuper quem collocatur.
C Leuis puer à poſteriori parte appenſus.



Primus reponendi modus, quem posuit, per digitos fuit, siue ægrotantis, siue medici: alter per calcem: tertius est, quem vocant διὰ τοῦ κατωμισμοῦ, eo quòd Hippocrates dixit, οἱ κατωμίζοντες ἐς ἀνθρώπους, quùm significare voluit eum modum, quo super summum humerum alterius hominem collocant. Quomodo autẽ hoc fiat, ipse apertè docuit, quùm præcepit, vt qui super summum humerum collocaturus hominem esset, suis manibus prolapsum ipsius brachium prehenderet, atque ità summum humerum suum attollens in hominis alam conijceret, vt cauum, quod in eâ est, eiusmodi eminentiæ locum præstaret.

POsteà conuertatur, quasi sedili velit insidere, eò spectans, vt summo suo humero æger alâ suspendatur: ipse verò seipsum ab eo humero magis excitet, quàm ab altero, suspensique humerum ad suum pectus quàm celerrimè adducat. ità verò figuratus concutiatur, quùm hominem suspenderit, vt reliquum corpus in contrariam partem inclinetur, atque humerus contentus. Quòd si homo leuis admodum fuerit, appendatur ei à posteriori parte leuis aliquis puer. Hi restituẽdi modi omnes ad palæstram sunt aptissimi, quoniàm luxata ibi, vt restituantur, nullum aliud machinamentum desiderant, quibus alibi vti etiam conueniet.

Ὑποστρέφεσθαι dixit verbum [conuertatur] significare volens, summum humerum, super quem homo collocatur, conuerti, sicut quando ad sedile accedimus, vt illi insidamus. Ægrotantem verò, quùm ab humero pendebit, constat à tergo eius, super quem collocatur, suspendendum esse. hac siquidem viâ in contrariam partem ducetur, atque brachium, quod à fronte trahitur. Quòd si leuis fuerit, qui suspenditur, appendi leuem puerum præcipit, vt grauius reddat pondus, quod tendit in partem contrariam. vult etiam concuti articulum humeri ipsius ægrotantis ab eo, super quem collocatur, vt è regione suæ sedis constituatur. sæpiùs enim diximus, vbi articulus ità collocetur, facilè recondi. quùm nobis etiam nihil impellentibus, musculi, quod expedit, efficiant.

SEd & qui super pistillum cogunt, propè secũdum naturam restituunt. Inuoluatur autem pistillũ molli aliquâ fasciâ, minùs enim elabitur: atque inter latus & humeri caput demittatur. Quòd si pistillum breuius fuerit, homo alicubi sedeat, sic, vt vix inijcere humerum super pistillum possit. Ferè autem pistillum adhiberi longius conuenit, sic, vt homo stans penè ex eo pendeat. Deinceps humerus & brachium iuxta pistillum extendatur, corpus verò alter in alteram partem adurgeat, manibus ad collum datis iuxta iugulum.

Atque hi etiam, quatenus in diuersa contendunt, secundum naturam reponunt: quatenus verò humeri caput (vt in sequentibus ostendit) pistillo circumducitur, à reponendo secundum naturam absunt. quæ autem hic scribit, singula in aperto sunt.

HIc reponendi modus moderatè secundum naturam est, ac restituere articulum potest, si rectè adhibeatur.

Hunc modum secundum naturam esse affirmat moderatè, quod significauit verbo ἐπιεικέως, quemadmodum & homo moderatus ἐπιεικὴς græcè dicitur. putarũt nonnulli verbum ἐπιεικῶς vsurpari pro maximè, atque idcirco (vt opi-

nor) in principio huius orationis remouerunt dictionem [propè] ità ſcribentes [Sed & qui ſuper piſtillum cogunt, ſecũdum naturam reſtituunt]. Debuerunt autem, etiam ſi Hippocrates id non monuiſſet, per ſe intelligere, cuius rei hunc reponendi modum in ſequentibus accuſet: accuſat enim, quùm inquit [licet enim piſtillo humeri articulus inhęreat, periculum eſt, ne corpus in hanc vel illam partem labatur] ac propterea ait eum modum, qui per ſcalam adhibetur, meliorem eſſe. Modus igitur, qui piſtillo vtitur, ad ſummum perfectionis non accedit. quare neque verbo ἐπιεικῶς [maximè] ſignificatur. magis enim eum probat, qui per ſcalam eſt: magis item eum, qui per ſpatham habentem in ſummo capitulum rotundum ac leniter cauum.

QVin & alius quidam modus eſt per ſcalam adhuc melior. quandoquidem tutius ſuſpenſum corpus non magis in hanc, quàm in illam partem inclinabitur. licet enim piſtillo humeri articulus inhæreat, periculum eſt, ne corpus in hanc vel illam partem labatur.

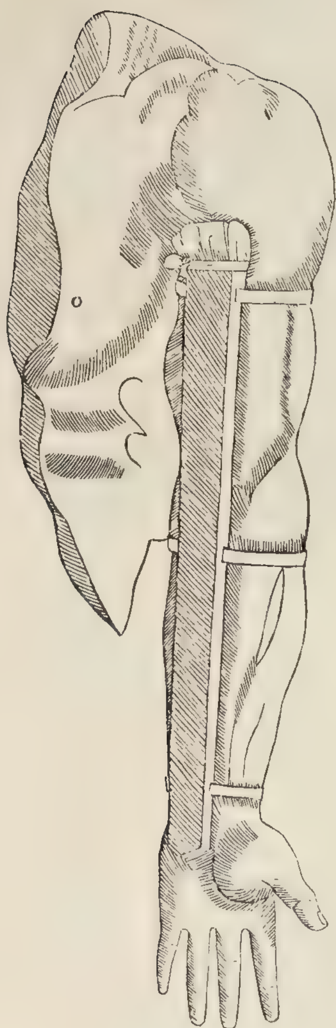
Quintus hic eſt reponendi modus. ob quam verò cauſam vtilior ſit, quàm qui poſitus eſt quarto loco, apertè ipſe expoſuit.

ALligandum autem eſt ſuper gradum rotundum aliquid, quod alæ ſinui conueniat, quo humeri caput in ſuam ſedem compellatur.



Ex eo ipſo ligno,ex quo gradus conficitur, tale quidpiam extat initio protinus,quùm ſcalę machinamentum paratur,quo nos etiam frequenter vtimur. ſimile autem eſt ligno, quod proximè ſubdet, quod ſummum habet capitulum rotundum ac leniter cauum, vndè apud recentiores medicos ferè omnes græcè ἄμβης nomen inuenit. conſueuit autem illis organis adijci, quæ erecta collocantur:cuiuſmodi eſt organum tum Andreæ tum Fabri.neutrius autem ſtructuram adſcribere nunc oportet. poſita enim eſt à ſexcentis architectis iunioribus, quâ de organis ſcribunt. nobis autem inſtitutum eſt Hippocratem explanare,qui ad omnia validiſſimè in contrarias partes,ſeu extendenda, ſeu impellenda,eo machinamento vtitur,quod ſcamnum appellatur.

INter omnes reponendi modos hic præſtantiſſimus eſt. lignum accipitur ad ſummum quinos, vel certè quaternos digitos latum,craſſum verò binos,aut etiam minûs, longum cubitos duos,vel paulo breuius, quod ab altero extremo rotundum ſit, anguſtiſſimum ac maximè tenue, in ſummo capitulum rotundum ac leniter cauum habeat, parúmque extet ab vnâ parte, non quidem verſus latus, ſed verſus humeri caput, vt huic ſubiectũ,alæ iuxta latus accommodetur. Summo item ligno,vel linteum, vel mollis habena agglutinatur, vt mitius ſit: deinde caput ligni in alam demittitur intrò quantum poteſt inter latus & humeri caput: brachium totum ſuper lignum extẽditur, alligatúrque paulum infra humeri caput ſupra cubitum,& ſupra manum,vt quàm maximè immobile ſit. eſt autem maximi momẽti extremum lignum vltra humeri caput in alam intimè indere.

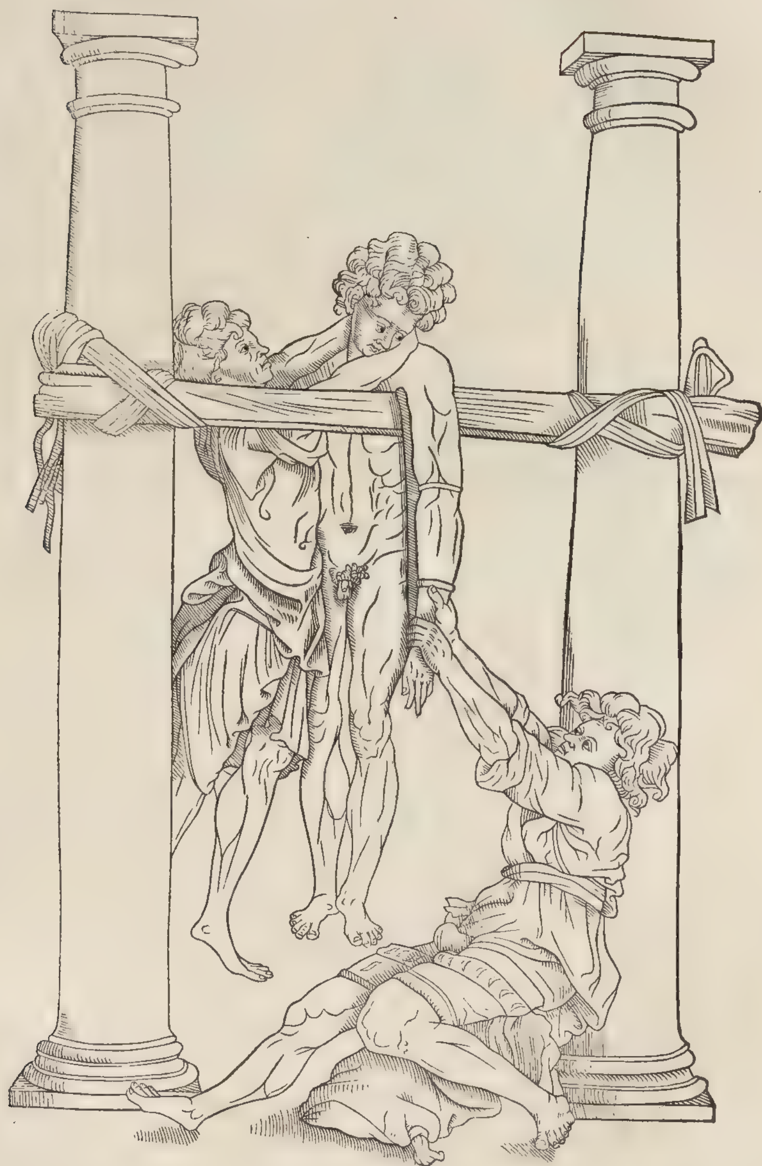

o

Sextum reponendi modum, quem potissimum laudauit, hic docere ingreditur, apertè exponēs structuram ligni, cuius extremo superimpositum est capitulum rotundum ac leniter cauum. Hoc quià simile est labro, quod græci vocant ἄμβωνα, medici totum lignum ἄμβην appellant. tale siquidem labrum est, quale videmus in ollis conuersum in interiorem partem, versus cauum. vndè quidam comicus, vt per iocum morderet, dixit quendam ollarum ἄμβωνας delingere. Attici igitur masculino genere ἄμβωνας, Iones fœminino ἄμβας huiusmodi labrorum figuras appellant. Commodissimè autem capitulum hoc demittitur inter latus atque humeri caput, vtilissimúmque est ad impellendum, quùm firmiter, quod gibbum est ex humeri capite, excipiat. in vniuersum autem singula ipsius verba plana sunt.

» POst hæc tignum transuersum inter duas columnas bene alligandum est,
» superque id brachium cum ligno imponendum, ità, vt ab vnâ parte bra-
» chium sit, corpus ab alterâ, sed tignum iuxta alam: dein ab alterâ parte circa
» tignum attrahēdum brachium cum ligno, ab alterâ reliquum corpus. Vincia-
» tur autem transuersum lignum sublime, vt reliquum corpus suspensum imis
» pedibus sit. modus hic reponendi capitis humeri præstantissimus est. Iustis-
» simè enim impellit, modò lignum retrò magis, quàm humeri caput demit-
» tatur: iustissimè item in contrarias partes inclinat, ósque humeri tutum seruat.
» Vbi casus quidem recens sit, articulus citiùs opinione reconditur, priùs item,
» quàm extentus videatur.

Columnas constat ab ipso στύλους appellari: tignum verò transuersum, quod ab vnâ columnâ ad alteram peruenit, σφωτῆρα.

Ex eo

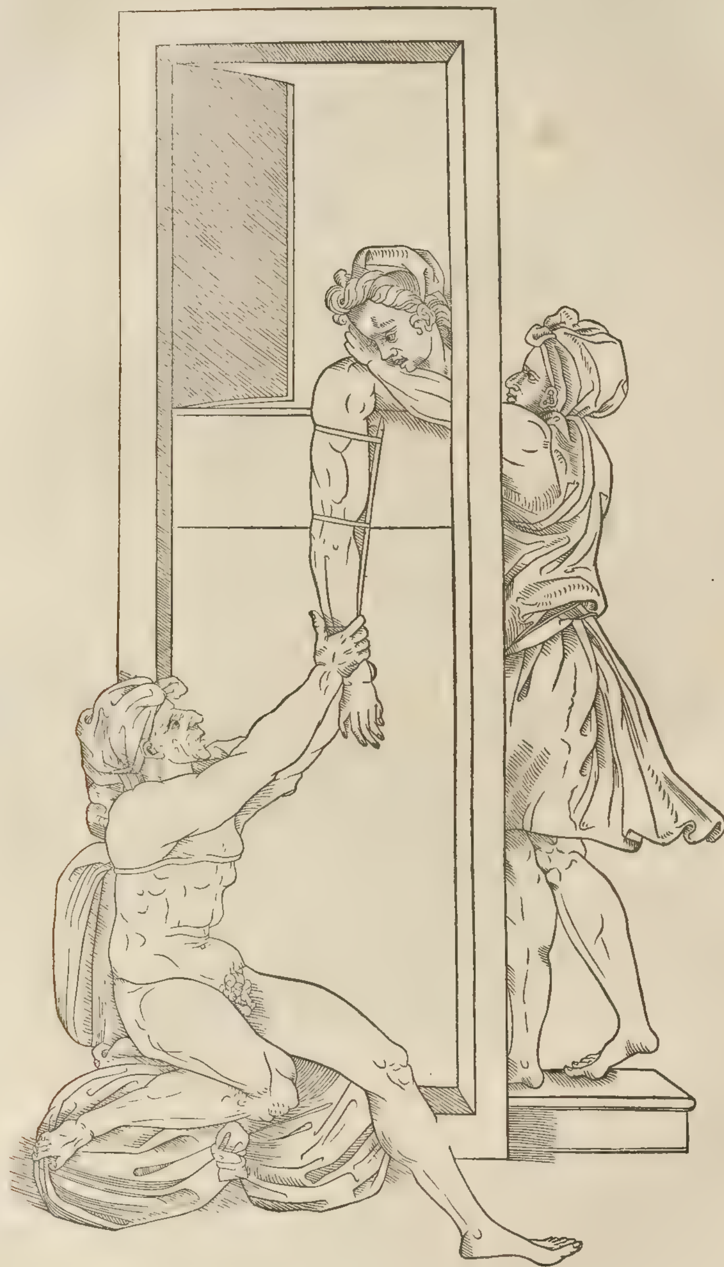


Sed & quę iamdiu exciderunt, hoc tantùm modo reponi possunt, nisi tempore caro in cauum venerit, atque humeri caput locum sibi tritum fecerit, in quem veniat. Vbi autem luxato humero malum ità inueterauerit, hâc viâ arbitror posse restitui. nam quid non moueat iustus impulsus. manere tamen suo loco non puto, sed prolabi, vt consueuit. Idem efficies, si super gradū vim adhibeas, hâc reponendi ratione vsus.

Locum tritum & callosum nominauit τρῖβον, quem efficit humeri caput, quod adstrictum diu continetur in eâ parte carnis, quæ iuxta commissuram est, in quam fortè à principio erumpens constitit. κοτύλην dixit cauum commissuræ, quod (vt dictum est) super insidet extremæ ceruici lati scapularum ossis. Plærunque autem tam ipse, quàm alij medici κοτύλας appellant alta caua ac magnis oris septa: sed nunc iure suo mutuatus est hoc vocabulū ad significandum cauum, in quod proxima caro conijcitur, quùm articulus luxatur, & locum occupat, in quo humeri caput antè recipiebatur. Igitur & propterea, quòd ipse sinus capitis humeri obstructus est, & propterea quòd locus, in quem venit, occalescens, sinus vicem præstat, fit, vt, si quando reponatur, cōtineri non possit. cùm caro, quæ iuxtà erat, sinum præter naturam occupet, & ea, quæ ossi locum facit, occalescens commissuræ sinum referat.

Satísque omnino fuerit, si recens adhuc vitium sit, super magnum sedile Thessalum vim adhibere. sed parari lignum conuenit, quemadmodum dictum est, atque hominem in latus conuersum sedili insidere, brachio cum ligno super eam partem sedilis iniecto, cui sedentes dorso inhærent, atque ab vnâ parte corpus attrahere, ab alterâ humerum cum ligno. Idem quoque facere licet super fores bipartitas. His autem vtendum est, prout præsto sunt.





Sedilis quondam hæc figura fuit potiſſimùm in Theſſaliâ, vt ad rectam lineam attolleretur eâ parte, cui ſedentes dorſo inhærent, ſuper quam adhiberi voluit vim in diuerſa extendendi, quemadmodum antè ſuper tignum docuit. Verùm, quomodo collocare languentem ſuper ſedile oporteat, ipſe apertè explicauit. Idem efficient fores bipartitæ, ſi ſuper eas vis adhibeatur: inueniuntur autem huiuſmodi fores, in quarum medio interiectum eſt lignũ firmum, quale paulò antè dixit tignũ inter duas columnas. ex his foribus altera ab inferiori parte aperitur, à ſuperiori altera, atque hâc de cauſâ bipartitas fores vocauit, quaſi duplicem quandam duas in ſe continentem paruas. Docet igitur prolapſum humerum ſuper lignum inter duas fores ſitum imponi, vt intentio in diuerſa admoueatur.

De humero ijs modis prolapſo, quos Hippocrates non vidit.

TEſtatur quidem Hippocrates humeri caput prolapſum in alam duntaxat ſe vidiſſe: quidam verò ex recentioribus medicis ſcribunt, in alias quoque partes excidere, vt in quas etiam prolabi poſſit. nos autem quinquies hactenus eiuſmodi caſum nacti ſumus, ſemel in Aſiâ, Romæ quater, nec ſæpiùs arbitror Rome accidiſſe, quoniã medici omnes, vt me conſulerent, quæ præter opinionem euenirent, mihi oſtendebant. Quater igitur procidit, ac ſemper in priorẽ partem. erat autem diſcrimẽ, eo quòd nunc magis ad cõmiſſuram accedebat, nunc ab ipſâ magis diducebatur in longitudinem, vel latitudinem membri. Mirabar autem quodammodo, quî fieret, vt Hippocrates hoc nũquam viderit. ex recentioribus verò vnus dicat ſemel ſe vidiſſe, alter bis: nemo autem itá ſæpè, ſicut nos hactenus cõſpeximus, & fortè rurſus etiam conſpiciemus. Exiſtimamus autem non caſu, ſed ratione id nobis accidiſſe, vt deinceps oſtẽdemus. In Aſiâ noſtrâ primùm inſpeximus humerũ itá prolapſum, quùm Smyrnæ adhuc à præceptoribus erudiremur (eſt autem hæc vrbs multo maior illâ, cuius vbique meminit Hippocrates) vt qui ibi plurimùm eſſemus. Poſt trigeſimum & ſecundum annum Romæ degimus, quam vrbem tot homines habitant, vt Polemo rhetor eam celebrans dixerit terræ habitatæ compendium. Quod autem quater hactenus eiuſmodi caſus euenerit, patere planè poteſt, eo quòd omnes medici (vt poſui) mecum communicarent, quæcunque præter opinionem nacti eſſent. ac non modò Romæ nihil me latere huiuſmodi potuit, ſed neque in portu, atque in proximâ vrbe, quã Hoſtiam nominãt. quùm omnibus amicis vterer, quicũque illis locis medicinam exercerent, quæ & ipſa frequentiſſima ſunt. At vrbes, quarum meminit Hippocrates, vbi diutiùs egit, non plures incolunt, quàm Romæ vicum vnum. nihil ergo mirum, ſi in frequentiſſimâ vrbe plures incidunt in idem malum. Illud prætereà experientiâ diſcens, ductus ſum ad cauſam inueniendam. nonnullis enim palæſtrâ, nonnullis medicorum operâ, viſus eſt articulus eo modo excidere. nam duo quidem ex ijs, quos vidi, articulum in alam veniſſe mihi retulerũt: medicis autem imperitè vrgentibus, muſculorum complexu arctè contentum fuiſſe ſecùs ac principio apparuiſſet. Quocirca, ſi Romæ has duas cauſas præter hominum frequentiam adijcias, requires, non quidem cur tot nactus ſim, quibus humeri articulus itá prociderit, ſed cur non plures. Hippocratis enim ſęculo medici optimè artis præcepta diſcebant, atque ea præſertim, quæ ad huiuſmodi manus operam pertinent. Ea nunc à medicis, vel nullo modo addiſcuntur, vel certè

exiguo temporis ſpacio:deinde palæſtræ vſus mirum in modum increuit,vbi eius magiſtri membra varijs modis contorquent, atque peruertunt. Requires igitur(vt dixi)non cur tot,ſed cur in tot hominũ milibus non plures viderim, quos magiſtrorum numerus in palæſtrâ, & inſcitia medicorum in huiuſmodi noxam compulerit. Reſtituũtur autem luxata hæc ijſdem conſilijs ſcilicet extendendo,impellendo,& collocando.Non conuenit autẽ ità impellere in hoc caſu,ſicut quando in alam articulus eruperat.ibi enim opus erat articulum primò in priorem partem, deinde ſurſum adducere, dum collocaretur ẽ regione ſui caui:nunc autem, quùm penitus in priori parte commiſſuræ ſit, ſiue in interiorem, ſiue in exteriorem partem adſtrictus à muſculis inclinetur, impellere ipſum oportet ad contrariam regionem. in quo faciẽdo periculũ eſt,ne ipſe deorſum lapſus à muſculis in alam trahatur. quam rem in diuerſa extendentes præcipuè vitamus.non eſt autem ab re,dum in diuerſa contẽditur, locum ſæpire,qui ſub alâ eſt,quod nos Smyrnæ fecimus, ad articulum in priorẽ partem elapſum.accidit autem in palæſtrâ, quùm brachium cuidam à luctante duplicaretur, ſub quo modo potiſſimùm articulus in priorẽ partem prorumpit. nos verò homine reſupinato intẽtionem in contrarias partes adhibuimus ſimilem illi,quæ per calcem fit,quodam à poſteriori parte ſedẽte,ac loro lato ſub alâ iniecto,ſinu aliquâ re prius cõpleto. Nos(vt diximus)articulum ẽ muſculis, quibus adſtringebatur, expellentes, dein remiſſâ intentione ſiuimus attractum à muſculis in ſeipſos recurrentibus in ſuum locum reponi. Hic igitur promptè reſtitutus eſt.in palæſtrâ enim protinus curationem aggreſſi ſumus,ſatíſq; fuit affectum brachium à nobiſipſis extendi,non ſecus,atque in eo reponendi modo, vbi calce vtimur. Interdum etiam extendendi cauſâ laqueum inijcimus.ſit autem laqueus ex ijs, qui facultatem habent, extendendi æqualiter, qualis eſt duplex Carcheſius, qui ex duabus habenis conficitur. Sed, vbi iamdiu procidit,opus fuit ſcamno Hippocratis,quod ipſe in ſequẽtibus tradet.Hęc de articulo prolapſo: pergamus iam ad ea,quæ tractat de corporum varietate,quibus magis aut minùs humeri caput elabitur.

» ILlud autem ignorare non oportet,quòd in luxatis facilè reſtituendis,naturæ
» à naturis plurimùm differunt,& multum cauum à cauo diſtat.nam hoc qui-
» dem faciliùs, illud verò minùs facilè ſuperatur. multum etiam diſcriminis eſt
» inter eos,quibus neruorum coniunctio laxa eſt,& quibus tenta.

Cùm ſermonẽ de reſtituẽdo abſoluerit,cauſam docere incipit,q̃obrem nõnullis facilè quiuis articulus excidit,ac ſine magno negocio reponitur,nõnullis cõtrà raròexcidit,ſed magno negocio reſtituitur.quâ in re nos ſuprà & oſſium cõmiſſuras cauſati ſumus,& ſuperiniectos muſculos valentes,aut laxos.

» QVibuſdam enim hominibus humor in articulis eſt propter adiunctos
» neruos,ſi naturâ laxi fuerint,& extẽdi facilè patiantur. Cõplures autem
» videre licet ità humidos,vt vbi velint,ſine dolore articulos ſuâ ſede moueant,
» atque item ſine dolore reſtituant.

Commutaſſe mihi ſermonem videtur,quùm neruoſa corpora laxiora fiant ob humorem hominis naturalem:at non propterea quòd laxiora ſint,idcirco humor ſit in articulis,cuius oppoſitũ indicant Hippocratis verba. Videtur autem mihi voluiſſe neruoſa corpora propter humorẽ hominis facilè plurimum extendi,non tamen hoc ſuâ oratione aſſequitur,ſed particulâ [propter]abuſus lectorem adducit ad intelligendam cauſam.

Differunt

DIfferunt etiam inter se corporis habitus,quibus enim membrum boni habitus est,& carnosum,articulus minùs excidit, & ægriùs reponitur : quibus quàm soleat tenuius est, & minùs carnosum magis elabitur, & faciliùs restituitur. cuius rei indicio sunt boues, quibus femur suo cauo magis erumpit, tunc,quùm ipsi emacrescunt. emacrescunt autem boues maximè vltimâ hyeme. Tũc igitur maximè his articuli luxãtur: modò quid tale in medicinâ scribere conueniat, sed certè conuenit.

Naturæ atque articulorum differentię,sub quibus ipsi,seu promptè,seu vix procidunt,& reuertuntur,duæ sunt,quas sæpiùs recensui, cùm in superioribus habeantur. Illis nonnunquam tertia accedit,quam nunc exequitur, à crassitudine vel macie corporis orta,quam ἕξιν, id est, habitum dicunt. hominibus enim, quo habitiores efficiuntur, ęo articuli ægriùs excidunt, ac reponuntur. quoniàm carnis copiâ vndique constringuntur:cõtrà ijs,qui emacrescunt, relaxatur cutis eius carnis,quę commissuram complectitur,parúmque prohibet, quo minùs articulus excidat,& reuertatur:nec quidquam deteriùs agitur cum his,qui naturâ graciliores sunt,quàm cum his qui pleniores. Ostẽdimus enim in libro de temperamentis graciliorem esse naturæ ficcioris, pleniorem magis madere. Quocirca musculi,quùm gracilibus robustiores sint, commissurã coarctant. plenioribus caro,quatenus magis abũdat, adstringit id, quod articulũ ambit:quatenus autem mollis est,facilè peruertitur, quùm rotũdorum ossium, quæ suâ sede mouẽtur,capita admittat,sic,vt vtriq;, quod ad articulos excidẽtes attinet,ęquales sint. Si quis tamẽ habitior aliquãdo emacrescit,faciliùs huic articulus elabitur,ac rursus recõditur, tunc,quàm anteà: nõ secus etiam, si quis naturâ gracilis, carne impleatur, ei vix procidit, atque ægrè reuertitur. Quam rem cõprobat per ea,quę in bobus apparẽt, ità apertè loquutus,vt nullâ explanatione opus sit,nisi alicubi in vno,vel altero vocabulo, quæ à me notabũtur.

REctè enim scripsit Homerus ex omni pecore boues tẽpore hoc maximè pati,atq; inter boues,qui arant,quùm hyeme laborent.his igitur maximè articulus excidit, quoniàm maximè extenuãtur. Namque aliud pecus pascere exiguas herbas potest:bos non item,priusquã grandiores fiant.aliud enim pecus tenuem habet labrorum prominentiam, tenues item malas : bobus contrà labrorum prominentia crassa est, malæ item hebetes & crassæ, atque idcirco exiguis herbis non possunt eas subijcere.

Pecus πρόβατα. nunc dixit, significare volens vniuersum pecus, quemadmodum & in libro de morbo comitiali,vbi ad verbum legitur[οὐκ ἔστιν ἄλλο πρόβατον οὐδὲ ἢ βόες καὶ αἶγες] Simile quid apud poëtam legitur,vbi ait,

-πολλὰ τοι πρόβατά ἐστι. Vult enim significare gregem pecudum armentúmque,quam vocem è maioribus multi similiter vsurparunt.

VErùm animalia,quæ solidi pedis sunt,vt potè,quę vtrinque sint dentata, vellere possunt,& exiguis herbis dentes subijcere, gaudéntque eiusmodi herbâ magis, quàm grãdiori. omnino enim melior est ac firmior exigua herba,quàm quæ grãdis est,antequam ad maturitatẽ veniat,ac propterea scripsit.

Sicut quando redit gratum ver bobus, in orbem

Crura quibus vertuntur- quoniàm grandior herba iucundissima illis videtur. Sed & bos naturâ hunc articulum laxiorem reliquis habet, atque eâ de causâ pedem circũuoluit,magis quàm cætera animalia. præsertim vbi macie,senióq; confectus sit,quas ob res omnes boui maximè prolabitur. Plurima

» de ipſo ſcripta ſunt, quoniàm hæc fidem faciunt eorum omnium,quæ propoſita ſunt.ſed,vt eò reuertatur oratio, vnde digreſſa eſt.gracilibus magis prolabitur articulus,ac citiùs reponitur,quàm ijs,qui bono habitu ſunt:minúſq; inflammatione tentantur madentes ac graciles,quàm ſicci & carnoſi.

Vellere Hippocrates σαρκάζειν dixit,quo vocabulo nonnulli ſignificari volunt labra vehementer inter ſe coniungere, ſic,vt herbæ partem auellant : alij inferioribus dentibus cum ſuperiori labro idẽ efficere.nam qui derident (σαρκάζοντες græcè dicuntur) dentibus labrum mordent. Verùm illi quidem ſuperioribus dentibus mordẽt labrum inferius:animalia verò,quæ ruminant, cùm inferiorem tantùm dentium ordinem habeant,eo ad mordendum vtuntur. ac propterea accipiunt alij vocabulum σαρκάζειν in illis, quæ dentes inter ſe committunt. quoniàm, quæ carnem vorant (σαρκοφαγοῦντα vocantur)tam ſuperioribus,quàm inferioribus dẽtibus vtuntur. atque his vidẽtur fauere verba Hippocratis,quùm σαρκάζειν dixerit,nõ de ijs,quæ ruminãt,ſed de ijs, quæ vtrinq; dentes habent,quæ ἀμφώδοντα græcè nuncupantur.Hæc quidẽ paſcere exiguas herbas poſſunt,cuiuſmodi ſunt equi,aſini,muli:at ex ijs,quę ab vnâ parte tantùm ſunt dentata,illa duntaxat,quibus labri prominentia tenuis eſt:atque idcirco inter animalia,quæ herbis veſcuntur, ſoli boues hyeme paſtu indigent. quoniàm nequeunt exiguam herbam aut σαρκάζειν,id eſt,dentibus abſcindere, aut labris prehendere. boues enim non habent labra ità tenuia, vt exiguam herbam circumplicare atque comprehendere poſſint, quemadmodum & capræ & oues. Hæc tria animalium genera multifidos pedes habent : ſed ſolidi pedis ſunt,quæ vtrinque ſunt dentata.appellantur autem græcè μώνυχα cõtracto vocabulo,vt aſſerunt,qui nominum interpretationem excolunt à dictione μονώνυχα, eo quòd vnum vnguem habeãt,græci μόνον ὄνυχα dicunt.ſolidipedum enim pedes extremi vnguibus hominis reſpondent.[Minúſq; inflammatione tentantur.]Quùm faciliùs articulus excidat, ſequitur, vt ſimiliter recondatur. quò fit,vt nulla vel certè quàm minima inflammatio ſuperueniat.namque,vbi magnâ vi procidat, ac reuertatur, muſculi dolore vexantur, quem ſubſequitur inflammatio.

» MInúſque in poſterum articulus alligatur. atqui, ſi citra inflammationem mucci iuſto plures fuerint, idcirco etiam facilè procidet. ferè autem circa articulos mucci redundant magis in gracili,quàm in pleno.

Quod inquit[in poſterum]referri poteſt ad duo tẽpora, & ad id, quod repoſito articulo proximum eſt,cùm inflammatæ partes curãtur,& ad id, quod deinceps citra moleſtiam inſequitur. eo quidem tempore,quod repoſito articulo proximum eſt,vbi inflammatio fit,articulus ab ipſâ conſtringitur. quod ipſe etiam narrauit : poſt curationem à validis eiuſmodi hominum muſculis, & à quâdam duritie, quam muſculis ingens inflammatio relinquit, articulus quaſi vinculo coarctatur.

» SEd & caro quoque graciliũ,qui arte non fuerint rectè extenuati, muccoſa magis eſt quàm eorum,qui pleni ſunt. Vbicunq; autẽ mucci cum inflammatione ſunt,inflammatio articulum illigat,ac propterea non admodum elabitur,vbi mucci redundãt, qui lapſurus vtique fuiſſet, niſi locum vel ampliùs, vel minùs inflammatio occupaſſet. Qui repoſito articulo,partibus, quæ iuxtà ſunt, nullâ inflammatione affectis protinus humero vti ſine dolore poſſunt, hi nullâ curâ ſibi opus eſſe arbitrãtur. Sed medici officium eſt præſagire contra eorum

tra eorum opinionẽ.ſiquidem his rurſus prolabitur,magis quàm quibus nerui inflãmatione tentãtur. Hoc in omnibus articulis ità habet, & præcipuè in cõmiſſurâ humeri cũ lato ſcapularum oſſe,ac in genu.namq; hi pręcipuè luxãtur. At quibus nerui inflãmatione vexantur,humero vti non poſſunt.dolore enim prohibentur,atque inflammatione extendente. His itaque mederi oportet cerato panníſque,& multas faſcias circumdare:tum lanã mollem ac mundam in alam ſubijcere,donec id cauum compleatur, vt vinculum fulciat, & articulum ſuſtineat. Continere autem humerum oportet,plærunque in ſuperiorem partem conuerſum.ſic enim fiet,vt humeri caput longè collocetur à loco,in quem proruperat. conuenit autem humeri articulo deligato humerum ipſum ad latus deuincire,faſciâ in orbem circa corpus porrectâ.

Quicũq; ſeu fame,ſeu obſidione, ſeu luctu,ſeu mœrore, ſiue etiã cibi faſtidio alimenti non ſatis ſumentes extenuati ſunt, caro non ſtatim ſicceſcit,ſicut illis, qui arte rectè ſunt extenuati : ſed ferè in omnibus propoſitis caſibus madentior efficitur, quibuſdam tunc ob inopiam liquatis. magis adhuc tabeſcũt, qui in mœrore ſunt;quẽ græci poētę μελεδῶνα idcirco dicunt,quaſi mẽbra edat, deuoretq;. ſub hoc itaq; adeps omnis tabeſcit,& quæcũq; caro mollis ac recẽs concreuit. ſed,vbi medicus de induſtriâ corpus aliquod extenuat, per ea,quæ excogitauit,moliri id cõtẽdit:deinceps frictione vtitur,quo tẽpore opus eſt,ſi quid liquatur exhaurire,vel per ſudorẽ,qui ſenſui ſubijcitur,vel ꝑ expirationẽ, quę non ſenſu,ſed ratione percipitur. Ad hęc par eſt ipſum eſculenta & poculenta nõ temerè dare,ſed conari per hęc,vt quęcũque educẽda ſunt,benè exitũ habeant,non modò,quæ per deiectiones,ſed & quæ per vrinã.eo enim pacto, ſi quis in corpore humor liquaretur,vndiq; extra corpus efflueret. nam,vbi in corpore maneat,tẽpore muccoſas carnes efficit. Quodcũq; igitur tenue omnino,ac ſeri naturã habẽs liquatur,effertur, & per expirationẽ,quæ ſenſu nõ cõprehẽditur,magis ꝙ̃ alio modo diſcutitur:tãtum autẽ ſubſiſtit id,quod aliquatenus craſſum eſt, quod tẽpore glutinoſum efficitur, & à muccis nõ abhorret.

NEceſſe eſt inſuper humeri cõmiſſurã ſenſim,molliterque perfricare. opus autem medico eſt multarum rerum & frictionis etiam experiente.ſiquidem ab eo,quod eodẽ nomine appellatur,nõ idem effectus oritur.poteſt enim frictio laxiorem articulum illigare, & iuſto duriorem ſoluere. Verùm de frictione alibi pertractabimus. Ergo hanc humeri commiſſuram cõuenit mollibus manibus perfricare,tum leniter,quod alioquin vtile eſt.

Efficit frictio ſenſim molliterq; adhibita,ne quæ remaneant inflãmationis reliquię.variè autem ꝓcedat,oportet,modò manus à ſuperiori parte deorſum, modò ab inferiori ſurſum ferãtur, deinde obliquæ nõ ſolùm ab inferiori parte ſurſum,ſed à ſuperiori deorſum,poſt hęc in orbẽ,& quaſi trãſuerſę à dextrâ in ſiniſtrã,& rurſus à ſiniſtrâ in dextrã,vt muſculorũ fibrę omnes molliãtur. Maiores enim græci ad frictionem ſignificãdam mutuati ſunt vocabulũ ἀνατρίψεως pro τρίψεως.at nolim tibi perſuadeas (quemadmodum nonnulli exiſtimarunt) Hippocratẽ velle manus in perfricandâ humeri commiſſurâ ferri ab inferiori parte ſurſum,quòd τρῖψις frictionem,ἀνὰ ſurſũ ſignificet. nam verbum ἀνατρίβειν vniuerſum frictionis genus exprimit:non eam duntaxat,quę ab inferiori parte ſurſum procedit. quod & ipſe indicauit, quùm inquit, [ſed de frictione alibi pertractabimus] vbi frictionem ἀνάτριψιν vocauit. non enim pollicetur ſe de vnâ ſpecie tractaturum cæteris omnibus omiſſis. Sed in libro etiam de offici-

nâ medici omnes expoſuit,genus vniuerſum ἀνάτριψιν appellans,quùm inquit, [frictio ad reſoluendum valet,& adſtringendum,præter hæc ad implẽdum ac minuendum,& quę ſequuntur]quæ tum in commentarijs in eum librũ perſequuti ſumus,tum in opere de tuendâ ſanitate latiſſimè narrauimus.

ARticulus non violẽter dimouendus eſt,ſed quatenus citra dolorẽ moueatur.confirmantur autẽ omnes,alij quidem longiori tẽpore,alij breuiori.

Inflammatione remiſſâ nihil expeditius eſt, quàm eiuſmodi motus. ſoluit enim illius reliquias omnes,quibus neglectis articuli cõtracti atq; illigati redduntur vtriſque enim vocabulis appellantur.

HIs autem indicijs exciderit ne humerus,intelligendum eſt.

In libro de fracturis,antè ad eos,qui errãt, aggreditur, quod nũc quoque facit.nam poſtquã errantes redarguit,reponendi rationẽ ſubijcit, quæ nõ ſolùm ſequitur , quod propoſitum erat , ſed eius etiam fidem facit. Eam ergo primùm exequutus,nunc deinceps indicia ſubijcit humeri capitis luxati, quæ in exercendâ arte neceſſariò præcedunt,in tradendâ non item neceſſariò.eorũ verò,quæ præcedũt,aut ſequuntur,illud tibi indicio ſit, ꝙ non rectè effici poteſt opus,quod ſequitur,aut percipi,quod pręceptum eſt, antequã intelligatur quod præcedit.Ratio quidem luxati reſtituendi,antequã intelligatur in quam partẽ articulus eruperit,apertè demonſtrari nequit : ſed nihil eam addiſci prohibet,priuſquã notæ enarrentur.Principio itaq; orationis,ſi id vnũ edocti ſimus,humerum in alam prolabi,& ipſi inuenire modum reponẽdi poſſumus, & ab altero etiam doceri:non tamen comprehendere modum reponendi,niſi antè ſciuerimus humerũ in alam procidere, ſicut neq; quo pacto in alam procidit,niſi priùs nouerimus naturã vniuerſæ cõmiſſuræ. Si quis igitur reſtituẽdi modum præfatus, deinceps adijciat, in quam partẽ articulum luxatũ reſtitui docuerit,neceſſarium ordinem perturbat.id quod accidit etiam ei,qui primò incipit oſtendere,in quas partes articulus erumpat, dein tranſit ad cõmiſſuræ naturam exponendam.nam,ſi quis penitus noſſet,quomodo articulus in alam excideret , ſuperuacuum eſſet commiſſuræ naturam hunc docere: ſed, ſi quis primò audiat,percipiatq;,quonam modo hæc habeat,deinde in quã partem articulus venerit,huic nihil opus eſt ad hoc,vt reſtituẽdi modum doceatur.Eodem etiam modo nunc nihil nos prohibuit ſignorũ inſcitia,quo minùs reponẽdi rationem intelligeremus. quæ res communiter euenit in omni curatione tradendâ.poteſt enim doceri quis,quâ ratione curetur inflammatio iocinoris,ſeu vẽtriculi,ſeu renũ, ſiue inteſtini craſſioris, antequam ipſorũ affectus teneat: non tamen curare poteſt,priuſquã eos intelligat,ſicut neq; ratione curationẽ inuenire,aut doceri ab altero,priuſꝗ naturã calleat partis,quę curatur.

PArtim quidem,quùm homines iuſtum habeant corpus, & brachia,& crura,ad exemplum integri extimare vitiatum oportet, & ad exemplũ vitiati integrum,neque ſpectare alterius hominis articulos.

Quod ab vtraque parte tam dextrâ, quàm ſiniſtrâ æquale eſt ad vnguem, iuſtum appellauit. Sed quoniàm membrorum forma in hominibus varia eſt, imperat,vt affectum membrum cum pari hominis membro conferatur:atque inde quatenus à naturali ſtatu receſſerit, coniectura fiat

ALijs enim magis extant, alijs minùs,ſed ipſius laborantis, an integer vitiato diſſimilis ſit.

Eos,quibus articuli naturaliter extant,prominéntque ἐξάρθρους appellauit.

Quæ res

QVæ res rectè quidem ostendetur, magna autem eius inscitia est. Hâc de causâ non satis est ratione artẽ hanc scire, sed vsu experiri ipsam oportet.

Inscitiam dixit παρασυνέσιας non omnem simpliciter intelligens, sed eam, quæ cõiuncta est ac proxima scientię. indicabit autem ipse in sequentibus, quî fiat, vt interdum decipiantur, qui protinus cum vitiato integrum conferunt.

MVltis enim articuli prę dolore vel aliâ de causâ, vt nõ exciderint, nequeũt tamẽ eo modo, quo in sanis corporibus figurari. Intelligere igitur, ac scire huiusmodi habitum oportet. nam multò magis in alâ sentitur caput humeri prolapsi, quàm eius, qui naturaliter habet: ad hæc locus, qui à superiori parte super commissuram est, cauus apparet: item latum os scapularum summũ, quà cum iugulo cõmittitur, extare videtur, cùm articulus inferiori loco recipiatur.

Inscitiam, quam ipse παρασύνεσιν dixit, nunc vnam ponit, quæ in figurando accidit. Interdum enim nequeunt affecta mẽbra aliquo modo figurari, quamuis hoc ægris nõ accidat, propterea quòd articulus eruperit, sed vel dolore, vel musculorum intentione. deinceps inscitiam alteram subijcit.

IN quo etiam accidit inscitia, de quâ in sequentibus agemus. est enim memoratu digna.

In eo quòd locus, qui humeri commissuræ superiectus est, cauus cõspicitur, quendam incidere errorem ait, quem in sequentibus dicturum se pollicetur. id autem interdum euenit, vbi iugulum à lato scapularum osse diducitur.

PArtim etiam à latere cubiti eminentia recedere magis videtur ab eo humero, qui prolapsus est, quàm ab altero: si quis tamẽ cogat, adducitur quidem, sed cum dolore.

Indicium quoque hoc fallax est, nisi sub alâ humeri caput cõtingas, quod in eam venit. quo fit, vt brachium adduci ad latus sine dolore non possit.

ADde ꝙ cubito extẽto brachiũ iuxta eiusdẽ partis aurẽ nõ ità porrigi potest, quẽadmodũ & integrũ, neq; in latera similiter. Hęc itaq; indicia sunt humeri capitis luxati. restituẽdi verò modi hi, q̃ scripti sũt, & curationes eędẽ.

Hoc quoque signũ ex illis est, in quibus esse inscitiam proposuit. quod euidentissimum est ex ijs, quę prodidit, cùm inquit, [Multis enim articuli prę dolore, vel aliâ de causâ, vt nõ exciderint, nequeunt eo modo, quo in sanis corporibus figurari]. Si quis (vt ipse ait) promptè brachium possit ad latera porrigere, id certum indicium est articulũ naturaliter habere: quòd si aliquâ ex parte prohibeatur, potest huius rei causa esse dolor, vel musculorum intentio.

MAximâ autẽ animaduersione dignũ pręceptũ est, quâ ratione curare eos cõueniat, quibus sępè humeri caput elabitur. cũ multi ob calamitatẽ hãc, quanq̃ alioquin idonei, certare prohibeãtur. multi etiã eâ de causâ redditi sint inutiles ad bellũ, ac perierint. Ob id etiã animaduersione dignũ est, ꝙ neminẽ nouerim, qui rectè curaret: sed alios quidẽ manus homini nõ inijcere, alios cõtrariũ ei, quod expediret, excogitare moliriq;. Adusserunt iã cõplures medici, vbi humeri articulus excideret, eũ locũ, qui à superiori parte cõmissuræ est, & eũ, qui à priori, quâ ꝓminet humeri caput, & à posteriori parte paulo infra superiorẽ sedẽ cõmissuræ. Profectò huiusmodi vstiones cõmodæ fuissent, si humeri caput in superiorẽ, priorẽ, aut posteriorẽ partẽ venisset: nũc, cùm in inferiorẽ erũpat, expellũt magis q̃ cohibent. excludunt enim humeri caput à spacio superiori. Sic autẽ adurere hos cõuenit. cutis sub alâ prehẽdẽda digitis est, atq; attrahẽda è regione potissimũ eius partis, in quam humeri caput elabitur.

In hâc etiam oratione plæraque plana ſunt. quare à me prætermittentur, niſi ſi qua videantur obſcura.

TVm, cute ſic attractâ, ità admouẽdũ candẽs ferramentũ eſt, vt traijciatur.

Imperat, vt ex cute extẽtâ nihil relinquatur, quod nõ vratur, ſed cãdẽs ferramentũ traijciatur à dextrâ parte alæ in ſiniſtram, atq; ab hâc ad dextram.

FErramentis autem adurere oportet, non craſſis, neque nimiũ rotundis, ſed oblongis. celeriùs enim manu impulſâ traijciuntur.

Ferramenta extremitate rotunda appellauit φαλακρὰ, cuiuſmodi ſunt capitulata illa, quibus ad alas vtuntur (πυρῆνες, vel διαπύρινα nuncupantur) atque item ſpatæ capitulatæ: quæ verò his contraria, oblonga ſunt, προμήκη dixit, quorum extremitas non eſt rotunda, ſed acuta. Illis aliquo modo ſimilis, quæ ad perforandum accommodantur.

SIntq; candentia, vt traijci quàm celerrimè poſſint. quæcunque enim plena ſunt, tardiùs traijciuntur, & cruſtæ inde latiores reſoluuntur, periculumq; eſt, ne vlcera abrumpantur. quod, & ſi nihilo deterius eſſet, turpius tamen atq; expers artis penitus haberetur. Vbi ergo candens ferramentum traieceris, ferè abundè erit in inferiori parte duntaxat aduſſiſſe.

Candẽtia eſſe voluit ferramenta, quæ ad alam admouentur, quod expreſſit vocabulo διαφανῆ.

AT ſi nullum inſtare periculum videatur, ne vlcera abrumpantur, ſed magnum ſpacium in medio integrum relinquatur, inſtrumentũ, quo ad illinendum vtimur, tenue traijciendũ eſt, ab vnâ vſtionis parte ad alterã, cute adhuc extentâ, non enim poſſet aliter traijci. quo facto remittẽda cutis eſt: poſteà inter vtranque plagam alia media facienda eſt, admoto tenui ferramento candenti, donec ad priùs demiſſum inſtrumentum pertineat. quatenus verò prehẽdere cutem ſub alâ conueniat, hinc conijcere poteris, quòd glandulæ ſub alâ ſitæ ſunt, atque in multis alijs corporis partibus.

Vlcera vocauit ὠτειλὰς, quemadmodũ & poẽta, qui de recẽti vulnere inquit, ὄφρα οἱ αἷμ' ἔτι θερμὸν ἀνήνοθεν ἐξ ὠτειλῆς. Vbi extentam cutem (vt ait) tranſuerſam ferramento traieceris à dextrâ in ſiniſtram præcipit, vt iterum aduras, demiſſo candenti ferramento, non ampliùs trãſuerſo ab vnâ parte ad alteram, ſed prorſus in altitudinem. Oportet autem inter vtramque plagam, quam candens ferramentum fecit, non exiguum ſpacium interijcere. nãq;, vbi exiguum ſit, periculum eſt, ne vlcera abrumpantur, atque vna magna exulceratio fiat. quamobrem & ſi nihil deterius accidat, ſiquidem adurimus, vt partem exiccemus, atque adſtringamus. nõ tamẽ neceſſe eſt magnâ inductâ cicatrice locum deformem reddere, quùm per exigua foramina liceat æquè ſuccurrere.

SEd alibi glandularũ vniuerſam naturam perſequemur, quid ſint, quidq; & in quibus indicent, aut poſſint. Glandulas itaque prehẽdere non conuenit, nec quæcunque glandulis interiora ſunt, id ſiquidem valdè periculoſum eſt.

Glandularum vniuerſam naturam appellauit οὐλομελίην, quam pollicitus eſt alibi docere. non tamen extat hic liber Hippocratis de vniuerſâ glandularum naturâ. Sed quidam ex medicis iunioribus, qui Hippocratẽ ſequũtur, paruum libellum confecit; quem inſcripſit [Hippocratis de vniuerſâ glandularum naturâ] qui, tam loquutionibus, quàm ſententijs, longè ſuperatur à germanis libris Hippocratis: adde quòd neque vllus veterum medicorum eius libri meminit, neque ab ijs, qui indicem ſcripſerunt, commemoratur.

PRoximæ enim ſunt neruis,qui magnam vim habent.extra glandulas plurimum prehendendum eſt,nam id fit innocenter.

Subiectos eſſe ait glandulis in alâ neruos magnã vim habẽtes,quos nuncupauit τόνους. Ridiculè igitur quidã ex recẽtioribus medicis exiſtimant neruos illos duntaxat ab ipſo appellari τόνους, qui coniugati à cerebro oriuntur. quoniam in ſecũdo de morbis vulgaribus,cùm dixit[duo enim nerui à cerebro iuxta os magnæ vertebræ,& quæ ſequuntur] neruos appellauit τόνους. nerui enim,qui ad brachia intendũt (vt in confeſſo eſt apud omnes,qui incidẽdi corporis peritiã habent)à ſpinę medullâ in ceruicibus dependent,quâ parte ad thoracem accedit,quos conſtat ab ipſo nominari τόνους,tũ in propoſitis verbis,ac deinceps bis, in ijs,quæ ſubijciuntur:tũ infrà rurſus,vbi de ſpinâ agens,neruos appellat τόνους.

ILlud etiam ignorare non oportet, quòd vbi humerum valdè in ſuperiorem partem porrexeris,nihil prehendere ex cute ſub alâ poteris, quod extendere operæprecium ſit. nam,vbi in ſuperiorem partem porrigatur, cutis, quæ ſub alâ eſt, abſumitur. Ad hæc nerui etiã nullâ ratione violandi ſunt.hi ſiquidem in eiuſmodi habitu prominent,atque extẽduntur.Sed,ſi humerus paulum excitetur, multum cutis apprehendi poterit, & nerui,quos cauere oportet, intrò magis recedent,longiúſque aberunt ab eo,quod apprehenditur.

Abſumi in alâ cutem ait,vbi totum brachiũ ſurſum porrigatur. antè ſiquidem laxa erat,ità,vt ſupereſſe videretur.brachio autem ſic figurato extenditur, circa partes, quas contegit, ità, vt quod priùs ſupereſſe videbatur, pereat, & quaſi abſumatur,quùm brachium ſurſum porrigitur.

AT nónne in vniuerſâ arte in primis danda opera eſt,vt quo pacto ſingula iuſtè figurentur, inueniamus?

Iuſtè intellexit quaſi æqualiter. hoc autem fit,vbi ſeruatur, quod vnicuique rei conuenit,& proprium eſt.Id nũc,quo de agitur, vſtio cutis in alâ eſt,quam admouere oportet,humero conueniẽter figurato. nam,ſi ità demittatur,vt latus attingat, nimis parùm excitabitur,neque poterit altitudo alæ ſe oſtendere, neque cutis ſanè digitis extendi atque aduri:ſed,ſi humerus plurimûm attollatur, digitis extendi nihil ferè cutis poterit. ſub hoc enim habitu circa ſubiectas partes extenditur. adde, quòd nerui prominent. Eatenus igitur attollere humerum conuenit, atque ab alâ reducere, vt locus in conſpectum veniat: ſitque quà ſubijcere digitos facilè poſſimus,& cutem extendere,atque adurere. Quæ, quùm primùm excitato brachio fieri poſſunt, admouenda manus eſt membro ità figurato, neque vlterius attollendum. non enim aliâ de cauſâ humerus attollitur,niſi vt poſſit cutis ſub alâ digitis extendi hactenus,vt candens ferramẽtum admoueatur,prout ipſe indicauit,ità,vt ſi hæc præſtare potuiſſemus humero demiſſo,eiuſmodi habitu nihil antiquius fuiſſet, quùm laxiorem cutem efficiat. ſic enim plurimùm attrahitur, ac manus ſine vllo periculo penitus admouetur.

HÆc circa alam, ſatíſque eſt ſic prehendere,modò quà conuenit,candentia ferramenta demittantur.

Prehendere dixit de cute.

EXtra alam duæ tantûm ſedes ſunt,quùm aduruntur morbo auxiliantes.

Dictionem[extra]dixit ἔκτοσθεν,quã poſuit non vt loci differentiã notaret, ſed quemadmodum apud Demoſthenẽ,atq; alios rhetores vſurpatur, qui cùm ἔξωθεν τοῦ πράγματος dicunt,præter rem ſignificare volũt. Id igitur,quod

Hippocrates asserit, tale est. Præter vstionē alæ, duæ aliæ sedes sunt morbo auxiliantes, quùm aduruntur. vsus autē est vocabulo τιμωρεῦσαι, quo constat ipsum non aliud significasse, q̃ auxiliātes. quod fecit etiam Euripides, cùm Orestem induxit hęc loquētem αἴτιος μὴ δρᾶν, ἀλλὰ τιμωρεῖν τῷ πατρί. Differunt autē inter se τιμωρεῖν, & τιμωρούμενος, quod vocabulū cum accusandi casu iungitur, hoc siquidē significat cruciās. eâdē ratione & Menādri fabula inscribitur ἑαυτὸν τιμωρούμενος.

VNa quidē est à priori parte inter caput humeri, & chordā, quæ ad alā est.

Nos quoque vidimus articulum contineri in hoc loco, qui pars totius prioris regionis est. nam, quùm ea lata sit, vna quidem eius in medio ad vnguem est, duæ autem vtrinque: vna ab interiori parte, cuius nunc meminit, altera ab exteriori, de quâ paulo infrà loquitur. Est autē admiratione dignus, qui, quùm nunquam viderit humeri caput in aliam partem excidere, quàm in alam, non contētus fuerit ipsam tantùm adurere, sed adiungens duas alias regiones, illas cōiecerit, in quibus nos vidimus caput humeri fixū: ex his in eam, quâ vena sita est, per summū humerū procedens, vbi duo musculi concurrunt, & magnus ille, qui à pectore oritur, & qui à literę Δ similitudine Δελτοειδὴς nuncupatur, quater vidimus humeri caput prorupisse: in exteriorem verò partem mediæ regionis semel, de quâ tractabit in sequentibus.

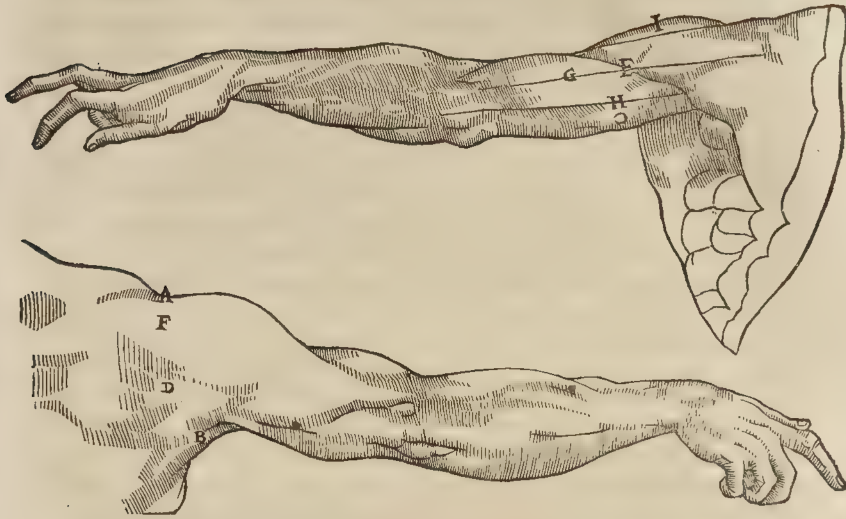
QVà demittere candens ferramentum cōuenit, vt cutem traijciat, non tamen nimis altè. proxima enim est crassa vena, ac neruus, quorū neutrum calefaciendum est.

Crassam venā intelligit nunc eam, quę per summū humerū fertur ad cubitum ὠμιαία gręcè vocatur, quasi latam vel grandem. cui innectitur coniunctio duorum musculorū propositorum, cuiq; adiūgitur neruus, qui distribuitur in partes cutis, quę iuxta venam est. cauendum autē esse, ne in adurendo neruus, aut vena attingatur, apertè declarauit, non tamē ostēdit, à priorí ne an ab interiori parte venę, vel prorsus super ipsam adurendū sit. Fieri enim hoc potest, in primis cutē attrahendo, quo modo in alâ diximus, dein trāsuersam adurēdo, post hęc instrumentum, quo ad illinendū vtimur, traijciendo, atq; in orbē iterum adurēdo. Quemadmodū autem in alâ, quamuis subsint nerui maximi, & cum ipsis arteria ac vena latissima, tamē aduri cutem voluit, securitatem subiectarum partiū comparans eo instrumēto, quo illinimus, demisso, sic in propositâ nunc vstione nihil mirum, si cutem venę superiectam aduri iubeat. illos autem neruos dixit ἐπικαιροτάτους, quod vocabulum mutuari solet ad ea, quæ magnam vim habent, quemadmodū illi, quòd non longè distent à spinę medullâ, & maximè pleni sint. Sed circa venam, quæ ab interiori parte tendit ad cubitum, neruum simpliciter dixit, non adijciens ἐπικαίρους. multum enim distat à medullâ spinæ, atque exiguus est.

RVrsus alio loco licet adurere ab exteriori parte multo supra chordam, quæ ad alam est, paulo infra humeri caput. traijciatur autē cutis candenti ferramento, sed non nimis altè. ignis enim neruis est inimicus.

A	Regio superior.	F	Posterior.
B	Inferior.	G	Linea media sine latitudine.
C	Interior.	H	Vena ad interiorem cubiti sedem pertinens.
D	Exterior.	I	Linea supra lineam mediam.
E	Prior.		

Venit ad



Venit ad tractandũ reliquum ex ijs locis, in quibus recipitur humeri caput prolapſum. hic autem eſt in exteriori parte prioris regionis, in quã ſemel etiam conſpexi humeri caput veniſſe. non rectè autem in plęriſque exemplaribus legitur [Rurſus alius locus quem licet adurere à poſteriori parte eſt] hic enim locus non à poſteriori, ſed ab exteriori parte commiſſuræ eſt. Si quis igitur exquiſitè definire loca velit, quæ iuxta humeri commiſſurã ſunt latitudinem habentia, hic profectò omnia intuitus in priori regione mediam dicet eſſe quandam lineam, ſine latitudine conceptam in medio ad vnguem, quæ ſupernè in humeri longitudinem tendat: & vtrinque in latitudinẽ terminari priorem regionem, ab interiori quidem parte eâ venâ, quæ ad interiorem cubiti ſedem pertinet, ab exteriori verò aliâ quâdam lineâ, quæ diſtet à lineâ mediâ, ſine latitudine conceptâ, quãtum ipſa vena recedit. Hi ſunt ergo termini prioris regionis. duo autem alij vtrinque ſunt, quâ feruntur chordæ ad alam, vnus interiorem regionem, alter exteriorem finit. eam verò intelligito interiorẽ commiſſuræ regionem, quæ eſt inter venam, & chordam, quæ ab interiori parte alam terminat: ſed exteriorem, eam, quæ incipiens à lineâ, quæ tantum diſtabat à mediâ lineâ ſine latitudine conceptâ, quantum ipſa vena, tendit ad chordam, quæ ab exteriori parte alam finit. quare iuxta diuiſionem hãc quidquid erit ſuperius chordâ, quæ ab exteriori parte alæ ſita eſt, non dicetur vtique à poſteriori regione commiſſuræ, ſed ab exteriori. ſiquidem regio poſterior in commiſſurâ eſt, quâ latum ſcapularum os ſimum eſt: inferior in alâ cõtinetur: ſuperior verò inter lati ſcapularum oſſis ſummitatem atque humeri caput.

» Porrò mederi in totâ curatione vlceribus debemus, vidẽtes, ne multum at-
» tollatur humerus, ſed modicè, quatenus vlcerũ curatio poſtulat, quoniàm
» frigus eo minùs adſpirabit. aduſta enim omnia tegenda ſunt, non ſecùs etiam
» moderatè curanda. nam ſic minùs hiant, minùs ſanguis erumpit, minùs ner-
» uorum diſtentio ſequitur.

Causas ipse exposuit,cur edicat,ne multũ humerus vnquam attollatur.primùm,quod vsta omnia tegere expedit,sic tamẽ,vt curari possint,& non frigeant, quùm alioquin(vt ipse testatur)frigus vlcera mordeat,cutem induret,pus fieri in dolore non patiatur, ac multo magis in ijs, quæ calor excitauit, sicuti nunc ignis[minus(inquit)hiant]hoc est diducuntur vlceris oræ.ob id enim frigore magis excipiuntur,& tardiùs sanescunt, grandioremque cicatricem recipiũt. Quod autem subdit [minùs sanguis erũpit] communiter ad omnia vlcera refertur,non propriè ad ea,quæ proposita nunc sunt. nam si quis sic cutem vrat, quemadmodum præcepit, periculum nullum sanguinis eruptionis sequetur. fortasse autem nerui tantùm distentione periclitabuntur ob frigus, quod cute nudati contraxerunt,cuius rei in fine orationis meminit.

VBbi vlcera pura sint,& ad cicatricem intendant,tunc sanè oportet humerum diu noctúque semper ad latus deligatum continere.

ὠτειλὰς nunc propriè de cicatricibus dixit, non de vlceribus, quemadmodum antè. monet autem maximè dandam operam esse,ne humerus,nisi paululum duntaxat à laterẽ diducatur,idque,quùm vlcera curantur. quoniàm pura vlcera opportunissima sunt illis omnibus casibus,quos in oratione proximè præcedente narrauit, atque ijs præsertim, qui ab exterioribus causis oriuntur. anteà siquidem sordida erant,atque inflammata,sordémque & humorem prçter naturam superantem pro velamento, ac tegmento quodam habebant, quin & inflammationis calor extrinseco frigori obsistebat: at,vbi inflãmatio conquieuit, & pura reddita sunt, ac sine superante humore, magis quàm antè sentiunt ea,quibus lædũtur. ob hęc igitur omnia facilè sub exterioribus causis ac præcipuè frigidis dolent,& refrigerãtur,propter sensum verò acriorem vehementiori dolore cruciãtur,cui accedunt ea mala, quæ sequi dolorem solent.

AT vbi vlcera conualuerunt,humerus diu debet ad latus similiter deligari. namque hâc viâ cicatrix maximè confirmabitur,atque id spaciũ, in quod maximè humerus procidit,contrahetur.

Hic etiam indicauit,quo consilio hæc præceperit,quùm inquit[namq; hâc viâ cicatrix maximè cõfirmabitur,atque id spacium, in quod maximè humerus procidit, contrahetur] quasi ità dixerit, quo minor cicatrix inducetur, eo magis alæ cutis contrahetur. Quod maximum momẽtum habet in prohibendo,ne in hanc partem humerus elabatur.

QVibus recondi humeri caput non potuit, si adhuc crescũt, humerus non æquè augetur atque is, qui integer est: sed quãuis aliquid augeatur,altero tamen breuior redditur.

Ea nunc persequitur,quæ necessariò ijs accidunt, quibus humeri caput suo loco non est. Primùm ac maximè commune, cui reliqua omnia superueniunt, est,quòd minùs alitur. quam rem,si membrum iam perfectè increuit,gracilitas sequitur:si adhuc augeatur,exiguitas. Nõ alitur autem membrum ob musculorum & venarum, quas continet, deprauationem:eius quoq; rei causa est totus articulus immobilis. nam & integra membra, vbi diutiùs omnino immobilia maneant,apertè graciliora conspiciuntur.

IAm verò,qui à primo natali die humeros breuiores habẽt(γαλιάγκωνες græcè appellãtur)ob duplicem noxam id mali experiũtur,vel quod dum in vtero sunt,humeri luxẽtur,vel aliam ob noxam, de quâ posteà aliquãdo scribemus.

Dicti ne sint γαλιάγκωνες à similitudine felis (γαλῆ græcè dicitur)an ab alio

quopiam

quopiam,relinquēda quæſtio eſt ijs,qui in huiuſmodi ſtudia incumbunt.medicum verò ſcire conuenit naſci quoſdam vtriuſque humeri articulo luxato, dextro & ſiniſtro,ſicque humeros breuiores eſſe:neque ignorare alteram huius vitij cauſam , de quâ tractaturum ſe pollicetur . Difficile autem eſt alteram inuenire, præter illam , quam ipſe deinceps ait illis accidere , qui teneri ſunt. Inquit ergo.

SEd quibus tenerâ adhuc ætate iuxta humeri caput in intimis partibus, altéque ſuppurationes oriuntur,omnibus ſanè humeri breuiores fiunt: ac ſiue ſecentur, ſiue vrantur, ſiue per ſe pus aperiatur, ſcire licet hæc ità ſe habere. Maximè verò brachio vti queunt, quibus à primo natali die humeri breuiores ſunt : neque ipſi tamen ſurſum ad aurem porrigere brachium poſſunt , cubito extento,niſi multò minùs,quàm ab integrâ parte.

Poteſt hoc etiam,dum in vtero ſunt, accidere : aliam verò noxam, quæ ijs, qui in vtero geruntur, cauſa ſit, vt articulus elabatur , difficile eſt inuenire , ſed has ambas accidere nihil prohibet. poteſt enim, dum infans in vtero eſt, à naturâ ſuppuratio fieri, aperiri , & ad cicatricem vlcus perduci . quod magis adhuc euenit,vbi humeri caput elabitur ob humorem infantis naturalem,& quià cauum commiſſuræ ipſius humeri tale eſt, vt facilè articulum expelli patiatur.

QVibus verò ætate iam robuſtâ humeri caput erupit, neq; reſtitutum eſt, pars,quæ ſuper commiſſuram eſt,tenuatur,& gracilioris habitus fit, vbi dolore liberātur non æquè prȩſtare poſſunt opera omnia,quȩcunq; requirunt, vt cubitus à pectore diductus in latera attollatur:ad ea autem valent quæcunque efficienda ſunt humero vel in priorem partem , vel in poſteriorem ad pectus adducto.nam terebrâ,ſerrâ, ſecure,ac raſtris vtuntur, dummodo cubitum non admodum attollere neceſſe ſit, atque ad alia omnia idonei ſunt,quæ brachia poſtulant ita figurata.

His,qui hoc vitio tenentur,pars,quæ ſuper humeri commiſſuram eſt, protinus etiam inter initia tenuior apparet, & gracilior , quùm humeri caput lati ſcapularum oſſis cauum reliquerit,ſed & iſtiuſmodi in poſterũ adhuc ampliùs conſpicitur.eo quòd procedente tēpore emacreſcant partes muſculi, Δ literam referentis, quòd redditus ſit imbecillis, quùm ſequens humeri caput, vi deorſum feratur ad alam:& quòd immobilis maneat, neque ſuo munere fungatur, quod erat humerum attollere . quare frigidior & imbecillior redditur , atque emacreſcit.quandoquidem labor firmat,ignauia tabidum reddit.

De ſummitate lati ſcapularum oſſis,quà cum iugulo coniungitur.

QVibus lati ſcapularum oſſis ſummitas diducitur, extare videtur os,quod recedit. eſt autem hæc ligamētum iuguli cum lato ſcapularum oſſe. Diuerſa autem eſt hâc parte natura hominis à cæteris animalibus. medici itaq; in hoc caſu maximè decipiuntur.excitato enim oſſe,quod recedit, humeri commiſſuræ pars ſuperior apparet depreſſa,& caua,ità, vt quaſi prociderit humeri caput,prouideāt. Noui ergo complures medicos alioquin non ignobiles,qui ſummopere læderent,dum niterētur huiuſmodi humeros reſtituere,vt qui luxatos eſſe extimarent,nec priùs deſiſterent,quàm vel rem deſperarent, vel indicarēt per ſe non poſſe humeri articulum reſtituere. His eadem curatio conuenit,quæ cæteris eius generis,nempè ceratum,panni,faſciæ, atque eadē vinciendi ratio: veruntamen deorſum cogendũ eſt id,quod excedit,tum eâ parte

plurimi panni inijciendi, maximéque adstringendum, humerúsque ad latus continendus est, suspensus à parte superiori. Hâc enim ratione id, quod recessit, proximè adducetur. quam rem scire optimè licet, atque prędicere, omni periculo vacare, si alioquin tibi videatur. ex hoc enim casu, nec paruum, nec magnum in humeri commissurâ oritur detrimẽtum, sed aliquid decoris eo loco amittitur. nunquam enim huiusmodi os in naturalem & antiquam sedem reuertitur, sed necessariò, siue ampliùs, siue minùs à superiori parte ꝓminet. neque enim aliud os vllum in pristinam sedem reuertitur, quod recesserit ab aliquo osse, cum quo naturaliter iungeretur. paucis autem diebus à dolore liberatur latum scapularum os summum, si commodè vinciatur.

Indicat lati scapularum ossis summitatem esse coniunctionem: dicit etiam ipsam esse os, quo alligãtur proposita ossa ambo. constat autem summitatẽ lati scapularum ossis esse chartilaginosum os, quod situm est, quà iugulum cum lato scapularum osse committitur, à quo dependent membranę, quibus extrema ossium colligantur. Hoc, vbi recedat, iugulum etiam sequi cõsueuit, & idcirco restituitur iugulo deorsum compulso, sic, vt eâ parte in orbem quodammodo inclinetur. quo fit, vt in iuuenibus faciliùs cogatur. nam, quo magis ętas procedit, eo magis corpora nostra siccantur. Ergo, quemadmodum sicca ligna minimè idonea sunt, quę curuentur, madentia autẽ & viridia facilè id patiuntur. eodem modo & ossa eorum, qui adhuc increscunt, coacta curuari possunt, ac multò magis, vbi rara sint, & cauis plena, quale est iugulũ. Equidem experimento sensi iugulum in meipso curuari. nam, quùm vinculi vi vehemẽter compelleretur, altè vrgebat. quod ego pertuli quadraginta dies, quibus iugulum ad humeri caput ità adductum est, vt ijs, qui nunc aspiciunt, nũquam recessisse videatur, quíque tunc quùm recessit, diductum interuallo trium digitorum viderunt, rem admirentur. Inde tamen factũ est, vt humerus id temporis minimè nutriretur, ità, vt penitus emacresceret, cúmque eo brachium etiam nutriri desineret. Sed his omnibus, vno vinculi præsidio succurrens, non multo tempore à soluto vinculo totum membrum refeci. in adolescente autem, ac multo magis in puero, os faciliùs vinculo cogitur. ego verò, quùm id mihi accidit in palæstrâ, annum agebam trigesimumquintum. nullum tamẽ alium ex ijs, qui firmissimâ ætate essent, æquè licuit ad sanitatem perducere, eo ꝙ vinculi vim minimè ferrẽt. Ipse igitur locum sensi frigidum prorsus, sic, vt totum diem ac noctem perfundere calidum oleum cogerer, pelle toto corpori subiectâ, super quâ nudus iacebam, quùm caniculæ æstus vigeret. A pedibus igitur inani pelue subiectâ pellis ità figurata erat, vt oleum per eam commodè funderetur. quidquid autem in pelui coactum erat, in ollam conijciebatur iuxta ignem, vt calefieret, eóq; inde accepto totus affectus locus perfundebatur. at quùm, vel modicum quid aliquando intermittebatur, sentiebam continuò musculos iuxta ceruices distendi, sic, vt apertè constaret sequuturam esse neruorum distentionẽ, si ignaui fuissent, qui perfundebant. mihi etiam aliud euenit, quod non parùm in causâ fuit, vt musculi malè afficerentur, atque id quoq; enarrasse operæpreciũ erit, ne quis existimet malè affici musculos, propterea ꝙ iugulum duntaxat deorsum fuerit coactum. In palæstrâ enim lati scapularum ossis summitate diductâ magister intuitus partem superpositam humeri commissuræ, depressam, existimans humeri caput in alam excidisse, intentionem tentat, atque impulsum, quę quidem artificiosè agit. at quùm sine vllo profectu operam

operam perderet, arbitror peccari aliquid in impellēdo, quamobrem alios adhiberi iubeo, qui cum ipso humerum, & ab inferiori parte, & à cōtrariâ extendant, atque ipse integræ manus digitos, quantū possum, intrò demitto ad humerum, qui excidisse videbatur, vt inditi inter latus & humeri caput, ipsum impellerent: nihil autem inueniens in alâ præter naturam, iubeo, vt extendere cessent, qui cum magistro simul vim adhibebant, eo quod humeri caput non procidisset. hi verò existimātes mē fracti animi ob dolorem esse, hortantur, vt sibi meipsum committā, nec ab extendendo desistunt, ità, vt musculum auulsissent (quæ res alijs iam accidit) nisi fortè alter aduenisset, qui optimè nouerat me nullo modo ob mollitiem extendētes prohibere. hic eos remouet, ac me rogat, quid mali sit, quidque faciendum censeam, respondeo summitatem humeri diductam esse, opus autē mihi esse oleo, linteis, lanâ. eo igitur ad balneum, multóque oleo perfusus maneo in labro, quoad possum, dū, quæ ad curationem facerent, afferrentur. quare musculis assidua perfusio necessaria fuit, quùm malè affecti eâ ratione fuissent. multi autē vinculum non sustinēt, etiam si id non accidat, sed malunt in posterum, quæ ex eo malo molestia sequitur, ferre, quàm id quadraginta diebus sustinere. neque enim breuiori spacio consequi eos posse existimo, vt iugulum ità exquisitè curuetur. Reliqua Hippocratis verba plana sunt.

De iugulo.

IVgulum comminutum, si ex toto fractum sit, faciliùs curatur: si in longitudinem, ægriùs. hæc autem contraria sunt, atque aliquis existimet. Id igitur, quod ex toto fractum est, magis vtiq; in suam sedem cōpelli potest, ac si summâ curâ prouideatur, quod sublimius est, magis deorsum cogetur idoneo habitu, ac debito vinculo. quamuis autem ex toto in suam sedem non collocetur, tamen ea pars, quæ excedit, non valdè acuta apparebit: At quibus in longitudinem frangitur, simile vitium est, atque vbi ossa diducuntur, de quibus suprà tractauimus. non ità enim in suam sedem restituitur, extánsque ossis extremitas aspicitur admodum acuta. In vniuersum autem scire cōuenit, nihil humeri commissuram aliámve partem lędi, quùm iugulum frangitur, nisi (quod raрò accidit) corrumpatur.

Ex toto frangi dicit, quod nullâ parte hæret, cuius cōtrarium est, quod non ex toto abrumpitur. Id vno modo fieri expressit, quùm inquit [si in longitudinem, ægriùs] simulq; demonstrauit, quod ex toto abrumpitur, trāsuersum abrumpi: quod non ex toto, in longitudinē. ergo, vbi ex toto comminuitur, partes cedere inter se plærunque solent, atq; vna sursum ferri, altera deorsum, tum altera in interiora, in exteriora altera. quâ de causâ videtur fractura grauis, & ęgrè sanabilis. Verùm altero modo, quùm fractura in longitudinem est, leuior quidem apparet, ęgriùs tamen curationem admittit. nequit enim iugulum fasciâ excipi in orbem, sicut membra. quâ viâ duntaxat propelli, atque adduci posset, quod in longitudinem fissum est. Quòd si hæc, quæ nunc ostendimus, in memoriâ habeantur, nihil obscurum videbitur ex ijs, quæ ab Hippocrate in sequentibus ponentur.

IVguli fractura deformitatem affert, deformitas autem principio maxima est, deinde minor.

Satiùs fuisset dicere [minùs apparet] principio enim rei nouitate deforme

vitium videtur: procedente tempore,ſicut alia omnia,quibus aſſueſcimus, ità deformitatem paruifacimus.

SAneſcit autem citò iugulum,atque alia oſſa,quæcũque rara ſunt.quoniàm callo hæc maturiùs obducuntur. igitur, vbi caſus recens eſt, ægri ſolliciti ſunt,putãtes malum grauius eſſe,quàm ſit,medici autem ſedulos in probè curando ſe exhibent:procedente tempore laborantes,vt qui non doleant, neque ingreſſu,neque cibo prohibeantur, rem contemnunt, at medici,vt qui locum reddere decorum non poſſunt,ſe ſubducunt,neque offenſorum negligentiam iniquo animo ferunt.interim callus feſtinat increſcere.Deligandi autẽ ratio ea conuenit,quę plęriſq;,cerato,pannis,faſcijs mollibus,adhibitis.Hæc autẽ prouidiſſe oportet, atque item nouiſſe in hâc præſertim curatione,plurimos pannos quà os extat obijciendos eſſe, ac faſcias plurimas, ibiq; maximè premendum.Nonnulli exiſtimarunt plumbi aliquid alligandum,quod oneri eſſet,vt deorſum cogeret, quod extaret. fortaſſe autem nec illi ſapiunt, qui ſimpliciter vinciunt.quandoquidẽ neque propoſitus modus fracto iugulo conuenit.nihil enim ferè cogere poteſt, quod excedit. Sunt & alij,qui cognoſcentes vincula ipſa aliena eſſe,neque in naturalem locum adducere,quod extat,deligant quidem eiuſmodi ægrotantes pannis faſcijſq; ſuperdatis,perinde atq; alij:ſed hominem faſciâ aliquâ cingunt,quâ parte cõmodiſſimè cingitur,vbi pannos obiecerint,quà fractura extat,ſic,vt eâ parte in tumorem aſſurgant, caput faſciæ ad cingulum à priori parte deuinciunt,faſciámque è regione iuguli porrigunt ad partem poſteriorem, & in cingulum demiſſam ad priorem adducunt, atque inde rurſus ad poſteriorem. Alij faſciam in cingulum nõ demittunt,ſed inter anum & naturale, tum iuxta anum ipſum, dein circa ſpinam ducentes, ſic fracturam comprimunt. Hæc,quùm ab eo audiuntur,qui vſum non habet, propè videntur ſecundum naturã eſſe: at, vbi quis ea experiatur,inutilia comperiet.neq; enim aliquod tẽpus immobiles manent,etiã ſi homo cubet,quanq̃ hoc modo proxima eſſent,tamẽ ſi cubans crus flectat,aut ipſe curuetur,omnes faſciæ mouebuntur.præterquam quod hæc vinciendi ratio alioquin fœda eſt.

Cauſam ipſe adiungit, quamobrem hæc celeriter ſaneſcant : ſed cur callus maturè increſcat,cauſam nõ expreſſit,vt quæ ex naturâ oſſium,de quibus tractatur,percipi poſſit. quoniàm in ijs,quæ rara ſunt, multum humoris cõtrahitur. In prioribus autem demonſtrauimus, effuſo humore ob affecti oſſis vim ſpiſſato,in oris fracturæ callum increſcere, qui,vbi ſatis increuit,fracturæ oras illigat,atque adſtringit.neque enim os altioribus partibus ſolidatur,quemadmodum caro,ſed(vt dictum eſt) in ſummo, quaſi vinculo adſtringitur. quæ ſequuntur,ſi diligenter conſiderentur,omnia plana ſunt.

SIquidem anus comprehenditur, faſciæq; in hâc loci anguſtiâ colliguntur. Quod verò ad eas faſcias pertinet,quæ in zonã induntur,non ità arctè hęc cingitur,quin ſurſum ferri cogatur. quod vbi accidit, neceſſe eſt totũ vinculũ relaxari. Proximè autem moliri quis ſibi videbitur, quãuis nihil magnũ efficiat, ſi faſcias nonnullas in cingulum demittat, ſed plæraſque ad primum vinculũ adhibeat. hâc enim ratione maximè ſtabiles erunt, & alteri circuitui alter auxiliabitur. Plurima quidem dicta ſunt ex ijs,quæ ad iuguli fracturam attinent.ſcire autẽ licet,iugulum plærunq; ità frãgi, vt ea pars,quę à pectore eſt, ſurſum feratur:quæ à ſummitate lati ſcapularum oſſis,deorſum.cuius cauſa eſt pectus,quod neque admodum ſurſum,neque admodum deorſum mouetur.

Loci anguſtiam dixit ſτενυγροχωρίην. quod nomen (vt quibuſdam placet) non componitur ex vocabulis ὑγρȣ̃, ſτενȣ̃, & χώρας, quæ ſignificarent humidũ anguſtum locum, ſed deducitur à voce ſτενυγρὸς. quæ nihil ampliùs ſibi vult, q̃ ſτενὸν, quod ſignificat anguſtum. vnde quâdam additione (quam figuram παραγωγὴν dicunt) deducitur ſτενυγροχωρίη. quæ nihil aliud ſibi vult, quàm anguſtiam. quod ex ijs euidenter colligitur, quæ Simonides, ſic ſcribit ȣ̃πω τὶς ȣ̃τω δασκίοις ἐν ȣ̃ρεσιν ἀνὴρ λέγεται λὶν, ȣ̓δὲ πάρδαλιν μοῦνος ſτενυγρῷ ξυντυχὼν ἐν ἀτραπῷ. effertur autem ſecundâ ſyllabâ tenui ſpiritu.

EXiguus enim eſt motus articuli, à parte oſſis pectoris.

Exiguum motum vocauit κιγκλισμὸν. At ſiue vocabulũ ſumatur à motacillâ aue, quæ græcè κίγκλος dicitur, eo quòd aſſiduè caudã moueat, ſiue à quouis alio, non pertinet propriè ad hũc locum: ſed magis perſequi cauſam oportet, cur commiſſura iuguli cum pectore, quamuis ſicut aliæ nõnullæ referri inter minimas non debeat, tamen nihil ferè mouetur. ſed quam huius rei cauſam Hippocrates tradat, audiamus de verbis ipſius. Os pectoris ſῆθος appellat, quo nomine ſignificaſſe nunc videtur, non omne id, quod eſt à priori parte thoracis, ſed medium os, in quod ſe inſerunt coſtæ, quod græcè à iunioribus medicis ſέρνον vocatur, de quo rectè dixit.

IPſum enim os pectoris ſibi continuatur, & ſpinæ.

Os pectoris ſibiipſi continuari manifeſtiſſimum eſt: ſed & ſpinæ etiam liquidò conſtabit, ſi quando in cadauere detractâ carne coſtas videris à poſteriori parte, ſpinæ, à priori, oſſi pectoris inhærere.

SEd, & iugulum prope humeri articulum ſupernatat. cogitur autem moueri ſępiſſimè, eo quòd cum ſummitate lati ſcapularum oſſis iungatur. Maximè autem, vbi perrumpitur, pars, quæ ab oſſe pectoris eſt, ſurſum fertur, neque facilè ſolet deorſum repelli. quoniàm naturâ leuis eſt, ſpaciúmq; ipſi latiùs patet à ſuperiori parte, quàm ab inferiori: latum verò ſcapularum os, humerus, & quæ his inhæreſcũt à coſtis, & oſſe pectoris optimè ſoluuntur. quãobrem poſſunt plurimùm attolli, atque demitti. Itaq; vbi iugulum frangitur, ea pars, quæ eſt à lato ſcapularum oſſe, deorſum conuertitur. faciliùs enim deorſum fertur vnà cum humero, ac lato ſcapularum oſſe, quàm ſurſum. Quando igitur ſic ſe res habet, decipiuntur, qui cenſent poſſe, quod ſuperexcedit os, deorſum compelli. namque in aperto eſt inferiorem partem ad ſuperiorẽ adducendam eſſe. ea ſiquidem mouetur, ea à naturali ſede recedit. conſtat autem hanc aliter nullo modo propelli poſſe. vincula enim nihil magis adducunt, quàm repellant. ſi quis autem humerum, ad latus, quantum poteſt, adductum ſurſum attollat, vt humeri commiſſura maximè acutã ſe oſtendat, hoc pacto concurret cum oſſe pectoris, à quo receſſit.

Solet Hippocrates quaſdã figuras ac linguarũ proprietates vſurpare, quãuis cõſuetam locutionẽ ſequatur. Simile quid apud Xenophõtem legitur. ipſe enim, ſi quiſquã eſt, qui vſitatâ locutione vtatur, in his nomẽ profitetur ſuum. ſæpiùs tamẽ inſerit vocabula linguæ propria, ac trãſlata. quod rariùs apud hũc, frequentiùs apud Hippocratem reperitur. quemadmodum in præcedentibus verbis, vbi κιγκλισμὸν dixit paruum motum, nunc verò, πλοώδης ἐſὶ, quod ſupernatat. id autem quaſi ſine fulcro ſignificat. cuius rei teſtimonium facit, quod ſubijcit, quùm inquit [cogitur autem moueri ſæpiſſimè, eo quòd cum ſummitate lati ſcapularum oſſis coniungatur]. at ſummitas lati ſcapularum oſſis rur-

ſus ob humeri articulũ ſæpiſſimè mouetur,quùm ipſe imbecillis ſit,& maximi motus.initio verò ſermonis[propè] dixit. dubium autem eſt ad locum ne, an ad rem debeat referri.vel enim accipiemus,prope articulum,frequenter iugulũ moueri, quam ſententiam magis probo,vel (vt quibuſdam placet) [propè] referemus ad frequẽtem motum,ità,vt mens eius ſit.Iugulum maximè propè accedit ad ea,quæ frequenter mouentur,quùm humeri articulo iungatur.

» SI quis igitur legitimum vinculum adhibeat,vt celeriter glutinetur, cætera » verò omnia extra huiuſmodi habitũ ſuperuacua exiſtimet,rectè vtiq; ſen» tiet,celeritérq; hominẽ ad optimã valetudinẽ perducet,quem iacere maximè » ad rem pertinet,ſatiſq; ſunt quatuordecim dies,ſi quieſcat,ſummum viginti.

Legitimum vinculum appellat,quod omnibus in conſuetudine eſt, ac iam eſt veluti lex quædam non ſcripta. ſic enim & in vitâ fit,vt quos mores,omnes ſtudent,legibus ſimiles ſint. Vinculum igitur,quod ad fracturas pertinet,huc non admodum accommodatur. atque idcirco fuſiùs de ipſo ſcripſit in primo de fracturis.hîc autem nullum vitium exponitur,ad quod eiuſmodi vinculum adhibeatur. Oſtendimus enim in commẽtarijs in eos libros, & nunc etiam in memoriam redigemus morbos omnes, quibus accommodatur id vinculum, quod ad fracturas pertinet, traditos fuiſſe ab Hippocrate in eo volumine: in hoc autem omnes, qui alteram vinciendi rationem poſtulant. Porrò autem in eo vinculo,quod ad fracturas pertinet, faſcia ſuper affectũ membrũ in orbem circumdatur,ſed in alterâ vinciendi ratione fertur ad alias partes,ac plurimum ad eas,quæ vitiatę ſedi cõtrarię ſunt,quod in libro de officinâ medici teſtatur, cùm inquit [cõſentit autem cum capite humeri faſcia ad alterã alam demiſſa].

» SI in iuguli fracturâ(quod rarò accidit)contrariũ eueniat,vt ſcilicet id oſſis, » quod à pectore eſt, ſubijciatur id, quod à ſummitate lati ſcapularum oſſis » ſublimiùs feratur,ac ſuper alterũ excedat,nullo magno præſidio opus eſt. de» miſſo enim lato ſcapularum oſſe, cum humero, rectè oſſa inter ſe concurrent, » ac quæuis ratio vinciendi ſatis erit, & callus paucis diebus increſcet.

In ſuperioribus quidem demõſtrauit, vbi totum iugulũ tranſuerſum abrũpatur,ferè quod à pectore eſt,ſurſum conuerti:quod à ſummitate lati ſcapularum oſſis, deorſum.nunc eum modum perſequitur, qui rariùs accidit,ſub quo ea pars iuguli,quę eſt à ſummitate lati ſcapularũ oſſis,ſurſum fertur, quæ à pectore demittitur,atque hic(vt ait)faciliùs ſaneſcit.nam demiſſâ ſummitate lati ſcapularum oſſis, ſimul etiam demittitur ea iuguli pars, quæ ipſi continuatur, ſicque alteri æquata illigatur,curatúrque.

» QVod ſi non comminuatur hoc pacto,ſed ab hâc vel illâ parte in latera e» rumpat,in ſuum locum collocandũ erit, lato ſcapularũ oſſe vnà cum hu» mero excitato, quemadmodum & in ſuperioribus explicauimus. vbi reſtitu» tum fuerit in priſtinum ſtatum, reliqua curatio celerrimè perficietur. Plærun» que igitur, cùm partes inter ſe ceſſerũt,ipſo humero ſurſum coacto reſtituitur.

Quod ab ipſo nunc proponitur,accipere debemus in oſſe,quod in interiorem,vel exteriorem partem prolabitur. intellige nunc,quam dico interiorem partem,eam,quæ altè ſita eſt in corpore:exteriorem,quæ ad cutem.

» VBicunque autem, quod à ſuperiori parte eſt in latus, vel in inferiorẽ par» tem veniat,commodè reſtituitur,ſi homo reſupinetur ſubiectâ aliquâ re » inter ſcapulas,quę attollat ſic, vt pectus quàm maximè recuruetur:aliquis item humerum iuxta latus extentum ſurſum adducat:medicus verò alterâ manu ad

humeri caput datâ prominentiori palmæ parte repellat: alterâ quod diductum est, componat. sic enim maximè in naturalẽ sedẽ restituet, sed (sicut iam diximus) superius os deorsum ferri maximè solet. Plęrisq;, vbi alligati sunt, conuenit itâ figurari, vt cubitus iuxta latus cõtineatur, sicq; humeri caput ęxcitetur.

Vbi ea pars iuguli, quæ cum pectoris osse cõmittitur, vel in latus, vel in inferiorem partem prorumpat, tunc ait commodè restitui, si homo resupinetur, subiecto inter scapulas iuxta spinam puluino, seu ceruicali, siue tali quopiam, vt hâc viâ thorax totus recuruetur. hoc autem expressit vocabulo περιρρηδές, quod poëta etiam vsurpauit, quùm inquit, περιρρηδὴς δὲ τραπέζῃ κάππεσε. Homine igitur itâ figurato, præcipit, vt medicus alterâ manu humeri ad latus adducti, caput in exteriorem partem repellat, sic enim diductæ iuguli partes plurimum inter se recedẽt, recuruato pectoris habitu multũ ad eam rem conferente: alterâ manu componat, atque in vnum adducat diductas iuguli partes. humerum verò iuxta latus sursum compelli interdum satiùs esse in sequẽtibus adscribit.

SEd quibusdam (vt narrauimus) debet humeri caput sursum vrgeri: cubitus autem ad pectus adduci; manus verò ad summitatem lati scapularũ ossis ab integrâ parte porrigenda est. Quòd si homo cubare nõ recuset, aliquid imponere conuenit, quo fulciatur, sic, vt humeri caput maximè sublime sit: at si ambulet, fundam à ceruicibus suspendere ex fasciâ oportet, quæ cubiti eminentiam complectatur.

Hæc figurandi ratio efficit, vt humeri caput in exteriorem partem compellatur, cum quo adducitur, & iuguli pars quę summitati lati scapularũ ossis adiuncta est. Sed eiusmodi habitu inquit ferè opus non esse. quod superiori satis restituatur, sub quo humerus iuxta latus extentus adducebatur, cubito ibidem collocato, non quemadmodum nunc pectori superimposito. Abstinere igitur debemus ab imponendo cubito super pectus, non quò hic habitus priori sit deterior, sed quo per illum duntaxat, plæraque præstari possint, quæ ad reponendum idonea posita sunt. Quo modo, si res non succedat, ad habitum transibimus secundo loco ostensum.

FINIS PRIMI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de articulis commentarius secundus, Vido Vidio Florentino interprete.

1 " MAxilla paucis hactenus toto loco mota eſt.

Qui operam dant corporibus incidendis γνάθον dicũt eam partẽ, quæ genis ſubiecta eſt: genas verò, quæ μῆλα vocãt, eas, quæ leniter rotundæ in facie prominent. Quemadmodũ igitur Hippocrates dixit[articulum autem lati ſcapularum oſſis] pro articulo, qui cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur, ſic nũc maxillæ articulum intellexit, quùm maxillam ait, quam γνάθους appellat. Sic etiam poëta dixit, κόπτων ἀμφοτέρῃσι χαμαὶ δ' ἅπαντας ὀδόντας, γνάθων ἐξελάσαιμι συὸς ὥς ληϊβοτήρου. vbi videtur appellaſſe γνάθους malas & maxillam, quas ipſe etiam Hippocrates in ſequentibus γνάθον nominat. Atq; hæc de vocabulo. cur autem ſcripſerit paucis maxillam toto loco moueri, ipſe deinceps docebit, animum igitur adiungito.

2 " OS enim, quod à malis procedit, cum eo coniugatur, quod ab aure, hoc au- " tem maxillę capita excludit. quorum vnum à ſuperiori parte ſitum eſt, al- " terum ſubiectum. Item ex maxillæ capitibus vnum quidem ob longitudinem " non facilè expellitur, quod roſtro ſimile, iugale os excedit.

Anteà quoque diximus in expoſitione libri de fracturis, & in primo commentario, ſi quis non intelligit, quæ ità clarè ab Hippocrate exponuntur, huic opus eſſe monſtratione oſſium, præcipuè hominis, vel certè ſimię. ſatius autem eſt non tunc, cùm liber legitur, ſed prius per ociũ oſſa inſpicere. Diximus item ſcriptum fuiſſe à nobis librũ de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt, in quo antè exerceri melius eſt eum, qui percepturus eſt, quę ab Hippocrate ſcribuntur. Atqui, vt in ſuperioribus ſcripſi, ſic etiam nunc faciam mediam quandam expoſitionem, inter eam, quæ conuenit ijs, qui inſpexerint, & eam, quę ijs, qui nõ inſpexerint. Hoc enim pacto, qui inſpexerint moleſtè ſermonis longitudinem non ferẽt: qui non inſpexerint quaſi deſcriptionẽ quandam habebunt exquiſitæ cognitionis, quæ haberi non poteſt, niſi oſſa ipſa inſpiciantur. Intelligito igitur ex partibus oris, quæ dentes continent, eam, quæ mouetur, eſſe maxillam, quæ immobilis eſt, malas: in vtroque item oſſe dentes contineri, tam magnitudine, quàm numero inter ſe æquales. Procedit autem à malis os tenue continuatum illi oſſi, quo continetur angulus oculi temporibus propior, cum hoc alterum os iũgitur, in quo ſitum eſt foramen auris. quà verò coëũt hæc inter ſe, cõmiſſura fit ſuturæ ſimilis. Hoc igitur os, quod malas capiti annectit, ab ijs, qui incidendis corporibus operam dederunt, iugale os appellatur. quandoquidẽ & ipſe Hippocrates[coniugatur] inquiens, oſtẽdit duo oſſa inter ſe coniungi, quaſi iugo ſubiecta. huic autem iugo cauum ſubiectum eſt non mediocre, in quod ſe inſerit alterum maxillæ caput, quod roſtrũ refert. hoc & fœminino genere κορώνην, & neutro κόρωνον græci appellant. Iuxta hunc proceſſum maxilla quoque alterum exigit, per quem cum capite prope aurem committitur. Sed hic breuior eſt, alter multo longior, vterque diſtinguitur iugali oſſe, quod medium inter vtrunque ſitum eſt, longiori humiliùs, breuiori ſublimiùs.

ſublimiùs,vtroſq; maxillæ proceſſus Hippocrates nominauit capita,quùm inquit[hoc autem maxillę capita excludit]hoc eſt,diducit,ſeparátque inter ſe,alterum ab inferiori parte,à ſuperiori alterum. Cõſtat igitur pocidere maxillam non poſſe,niſi proceſſus roſtro ſimilis iugali oſſe humilior demittatur. at non propterea ſimpliciter luxabitur,vbi illud accidat, aperto enim ore in ſuũ locũ reuertetur . Ad hoc igitur, vt luxetur, neceſſe eſt reditum prohiberi, eo quòd ipſa in latus conuertatur. Rectè igitur in ſequentibus inquit[luxari autem non poteſt, niſi ore vehemẽter aperto in alteram partem conuertatur] neque enim ferri poteſt ipſe proceſſus infra os iugale,priusq̃ maxilla à malis plurimũ diducatur.quod accidit,vbi homo maximè hiat, neq; reditu in ſuam ſedẽ prohibetur,niſi in latus cõuertatur. Ægrè igitur prolabitur & ob hęc,& ob muſculorũ robur,quibus ad ſuperiores partes alligatur, de quibus agit proximis verbis.

3 » IAm verò ab vtrâque harum ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ,quibus
» muſculi illigantur,qui κροταφῖται,& μασσητῆρες dicuntur.

Quæ ante κεφαλὰς,id eſt,capita maxillæ vocauit, nunc ἄκρεα,id eſt, ſummitates appellat,ab vtriſq; inquiẽs neruoſas chordas oriri,quas τένοντας vocat.ſolet autem ſic appellare eas muſculorũ extremitates,quę gręcè ab ijs,qui verſantur in corporibus incidendis ἀπονευρώσεις nuncupantur.ſemper autẽ magis neruoſæ ſunt,q̃ medius muſculus. Verùm inter ſe differunt,eo quòd aliæ naturã magis neruoſam habeant,alię minùs.vbi carnoſa natura plurimum abundat,muſculi extremitatẽ carnoſam vocant,contrâ vbi neruoſa ſuperat,neruoſam.nũc quià neruoſæ magis ſunt,q̃ carnoſę,iure dixit ab vtroque horum capitum neruoſas chordas oriri.Innecti enim inquit ſummitatibus maxillæ muſculos,qui κροταφῖται & μασσητῆρες nuncupantur.Sed incertũ eſt, num eoſdẽ muſculos his vocabulis appellet,an alios eſſe velit κροταφῖτας,alios μασσητῆρας.quoniã,qui poſt Hippocratem verſati ſunt in corporibus incidendis κροταφῖτας vocant eos,qui à tẽporũ oſſibus oriuntur,quos,vbi intenduntur, claudere & contrahere os apertè videmus: eos verò,qui maxillæ,quà lateſcit, illigantur,vtrinque ſcilicet vnus, μασσητῆρας nominãt,eo ꝙ in mandendo maxillã circumagant,quod efficere nõ ampliùs poſſunt,qui à ſuperiori parte oriuntur.hi enim ſurſũ ſolũmodò ipſam adducunt,nõ tamen in latera mouent. Quocirca ipſis opus eſt in cõtrahendo ore, non ſecus etiam, vbi prioribus dentibus aliquid mordentes abſcindimus, vel vbi cõminuere aliquid caninis volumus.Sed,vbi cibum, vt contundamus, conteramuſq;,ſuper maxillares imponimus (quæ actio μάσσησις græcè dicitur) muſculi tunc ſuo munere funguntur,qui maxillã,cui illigantur,quà lateſcit,in latera mouent.Probabile igitur eſt hos muſculos appellari μασσητῆρας: eos verò κροταφῖτας,qui à muſculis iuxta oſſa tẽporum(quæ græci κροτάφους dicũt) oriuntur,qui & neruoſas chordas continent,maxillæ ſummitatẽ roſtro ſimilem circumagentes. Atqui conditum eſt in ore par aliud muſculorum,qui ſupernè ab oſſe,quod ab alarum ſimilitudine πτερυγοειδὲς vocatur,& à toto ſinu iuxtà poſito oriuntur.iungũtur autẽ maxillæ,eâ potiſſimùm parte,vndè proceſſus ad commiſſuram fertur. perueniunt autem hi muſculi ad eos, qui μασσητῆρες dicuntur, quíque(vt dixi)maxillæ inhærent ab exteriori parte,quà lateſcit, quùm ab interiori parte duo,qui propoſiti ſunt, vtrinq; vnus maxillam,quà lateſcit,comprehendant. Ergo,quùm Hippocrates ait [Iam verò ab vtrâq; harum ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ,quibus muſculi illigantur,qui κροταφῖται, & qui μασσητῆρες dicũtur] conſtat nullo modo loqui de muſculis,qui ab exteriori parte

maxillæ ſuperinijciuntur,ſed duo muſculorum paria indicaſſe,eos ſcilicet,qui euidenter ab extremâ fronte oriuntur,& eos,qui iuxta ſinum oſſis πτερυγοειδοῦς. hi enim alterũ proceſſum attrahunt,quẽ inſeri in cõmiſſuræ cauum diximus:ſed alterum muſculorũ par, quod(vt retuli)maxillæ extremitatem roſtro ſimilem in orbem amplectitur,rurſus ipſos maxillę proceſſus ſurſum ad caput adducit.

4 PRopterea igitur vocantur,ac propterea mouentur,quòd inde illigantur.

Quùm propoſitos muſculos dixerit nominari μασητῆρας, cauſam reddidit, cur ità appellentur. inde enim illigantur,hoc eſt, maxillæ ſummitatibus: propterea mouentur,quùm mandimus,& μασητῆρες vocantur.

5 NAm,quùm edimus,loquimur,aut aliter ore vtimur.

Maxilla ſolũmodò mouetur, quùm à malis ipſam reducãt priores duo ceruicũ muſculi,cumq; μασητῆρες illam adducant.Iure igitur euidenter mouentur,quùm ei oſſi, quod maximè mouetur,illigentur. Dicti autẽ ſunt ob huiuſmodi motum μασητῆρες,à mandendo, quæ maxillæ actio valentiſſima eſt, leuiter enim mouetur,dum loquimur.

6 MAlę quidẽ quieſcũt.innectũtur enĩ capiti,ſed nõ inſinuãtur vt articuli.at maxilla mouetur,vt quę articulorũ modo cũ malis & capite cõmittatur.

Verbum[innectuntur]συνήρτηται dixit,nonnulli ſcribunt συνήρθρωται,id eſt,iunguntur, propterea quòd Hippocrates velit συνάρθρωσιν eſſe naturalem oſſium iuncturam,interdũ eorum,quę vix,interdum eorum,quæ nullo modo moueri videntur:ſicut διάρθρωσιν naturalem commiſſuram oſſium, quæ apertè mouentur.In propoſitis autẽ verbis commiſſuram articulorum ἀπάρθρωσιν vocat, quod idem notat ac διάρθρωσις. ſiquidem & ἀπηρθρῶσθαι διηρθρῶσθαι ſignificat.

7 AT quamobrem neruorum diſtentionis, rigoriſque hic articulus primus indicio ſit, vbi contrahitur: & quamobrem plagæ in temporum muſculis graues ſint,& ſtuporem inferant,alibi explicabimus.

Paucis perſequi rem potuit,quoniàm hic articulus ad neruorum initiũ propius accedit,primus neruorum diſtentionem concitat,plagáſque habet ſtuporem inducẽtes:neſcio autem quo pacto reſeruauerit. fortaſſe voluit in ſcribendo demonſtratione vti,mentionem faciens neruorũ,qui à cerebro ad hos muſculos perueniunt,quod neceſſarium non fuit,in propoſitâ doctrinâ, atque idcirco in alium locum,perfectum ſermonem diſtulit.

8 ATque hæ cauſæ ſunt,cur non admodum prolabitur.

Sed quænam ſunt? nempè nõ aliæ,quàm quæ dictæ ſunt,quarum duplex eſt caput,natura oſſium(vt narraui) & robur muſculorum.

9 ILlud etiam in cauſâ eſt, quòd nulla ferè in edendo neceſſitas eſt, quæ cogat hominem aperire os,vltra quàm poſſit. luxari autem aliter maxilla non poteſt,quomodocunque figuretur, quàm cùm ore vehementer aperto in alteram partem conuertitur.

Præter duas ſuperiores cauſas,quæ efficiunt,vt maxilla raro luxetur,tertiam adſcribit,ſcilicet niſi plurimum os aperiatur,luxari minimè poſſe. Verùm non ſæpè fit, vt nobis opus ſit ore plurimũ aperto. quandoquidem eiuſmodi actio duplici vſui accõmodatur, vel vbi volumus ore magnæ molis quidpiã apprehendere,vel vbi quàm maximè hiamus, quorũ illud raro accidit, hoc delirantibus duntaxat. Quod & aliquãdo accidiſſe vidimus Pluſio Placino,cùm quãtum poterat,os aperiret,deinde maxillã in latus deduceret. cõſueuerat autẽ ſic ſubinde figurari, ac tanq̃ egregiũ factũ vltro ſemper hiare amplius conabatur.

Veruntamen

10 » VEruntamen illud etiam efficit, vt maxilla excidat, quòd ex omnibus ner- » uis ac musculis, qui iuxta articulos sunt, vel non longè ab articulis, quibus » illigantur, quicunque in vsu frequenter dimouentur, dum extenduntur, maxi- » mè idonei sunt, qui extenti sequantur, perinde atque coria, quæ, quùm optimè » mollita sunt, plurimum extendi possunt.

Quod ad propositas causas attinet, necesse est maxillã, vel nullo modo, vel rarò admodũ luxari. Videtur tamen res aliter habere. excidit enim rarò, at non adeò, vt permulti nostrum eiusmodi casum non viderint, quod in ijs euenit, quæ sunt rarissima. eo enim quòd eiusmodi commissura multũ mouetur, musculi neruíque ipsius tenduntur, & opportuniores sunt, qui extendantur, quàm quibus rarò motis opus est: quemadmodum (ait) & coria εὐδεψητότατα, hoc est, optimè mollita, plurimum extendi possunt. quoniàm poëta verbum δεψεῖν mutuatur ad significandum mollire, quùm inquit κηρὸν δεψήσας μελιηδέα.

11 » ERgo (quod propositum erat) maxilla rarò excidit, mutatur tamen subitò » sæpè, quùm homo hiat, vt compluribus alijs musculorum, neruorúmque » motionibus accidit.

Mutatur subitò dixit χᾶται, quod verbũ quid significet, intelligemus, si ea, cum quibus in oratione coniungitur, animaduertamus. inquit enim [vt compluribus alijs musculorũ, neruorúmque motionibus accidit]. quare χᾶσθαι vitium est neruorum ac musculorum articulo non erumpẽte. Quidnam hoc vitij sit, aperit, quùm inquit [motionibus]. voluit enim ex naturali situ in alterum mutari, idque subitò. idem & paulò pòst indicat significari verbo χάσαι, quùm ait. [Dein subitò mutare ad tres habitus simul consilio directo] vbi mutare dixit χάσαι, hoc est, subitò mouere priorem habitum. adde, quod nunc etiam in Co, ac ferè in omnibus Græciæ ciuitatibus χασκέλαν dicunt id, super quod pedem imponentes, protinus efficiunt, vt id in carceribus cadat, cui adstant, qui cursuri sunt. In palęstrâ item verbũ χάσαι significat brachium à priori situ celeriter retrahere. Vbi ergo dixeris maxillam σχάσαι, ad musculorũ vitium referendum est repentè mutantium alias partes, sic, vt musculi antiquam sedem minimè retineãt: sed aliquâ ex parte deprauẽtur, aliquâ etiã extendãtur.

12 » HInc autem euidentissimũ est, cùm excidit. maxilla enim in priorẽ partem » proijcitur, cõuertiturq; in contrariã, atq; vndè luxata est, sũmitásque ossis » rostrũ referens magis extat iuxta malas, maxilláque cũ malis ægrè cõmittitur.

Diximus etiam in superioribus os, quod iugale appellatur, ità situm esse, vt superinijciatur maxillæ summitati rostrum referẽti: ac nisi in alteram partem prolabatur, maxillã ad suum locũ reuersuram. Necesse igitur est, siquando maxilla excidat, propositam summitatẽ extra iugale os ferri. nullus enim alius locus est, in quẽ impellatur. Quare meritò extat iuxta malas, quà situm est iugale os, sed quà potissimum situm sit, facilè percipies in homine gracili, musculum temporis, genámque intuitus. inter vtrunque enim situm est iugale os. In memoriâ itaque habẽs eius situm, vbi aliquẽ videris, qui os claudere nequeat, maxillâ in priorem partẽ proiectâ, atq; in alterã inclinatã, conari debes, exquisitè oculis, digitísque summitatem comprehendere, quæ iuxta genam & iugale os extat. At vbi sic habere comperies, optimum indicium erit maxillã excidisse.

13 » HIs quâ ratione apertè reponi debeat, in aperto est. oportet enim aliquo la- » borantis caput continente, alterum digitis maxillam ad mentũ compre- » hendere, tam ab exteriori parte, quàm ab interiori, homine hiãte quantũ mo-

dicè poteſt: ac primò quidem aliquamdiu maxillam manu in hanc, atque illam partem adductam dimouere, imperaréque, vt ipſe homo maxillam relaxet, ſimúlque cum medico ipſam adducat, & adducenti quàm maximè pareat.

Ratio reponendi euidentiſſima eſt ijs, qui in corporibus incidendis, partiũ, quas narrat, compoſitionem diligenter inſpexerint, ad quos reſpectum habẽs, hæc ſcripſit. Quę deinceps adiungit de reſtituendo, omnia plana ſunt, niſi ſicubi vnum vel alterum verbum occurrat, quod à nobis notabitur.

14 DEin ſubitò mutare ad tres habitus ſimul conſilio directo. ſiquidem ab eâ ſede, in quam peruerſa eſt, ad naturalem adducenda, prætereà in poſteriorem partẽ adurgenda eſt: tum æger obſequens eam debet cum malis committere, ac minimè hiare. Ratio quidem reponẽdi huiuſmodi eſt, neque reponi maxilla poteſt, ſi aliter figuretur, leníſq; medicina abundè eſt, nempè panni cum cerato, laxiori faſciâ alligati. Tutius autẽ eſt admouere manũ homine reſupinato, capiti ſubiecto ſcorteo puluino, maximè farcto, vt q̃ minimè cedat.

Vbi, priùs neruis & muſculis agitatis, atque emollitis maxillã deorſum traxerimus, & quantũ poteſt à malis reduxerimus, debemus agere, quod ab Hippocrate iubemur, quùm inquit [Dein ſubitò mutare] quod χᾶσαι dixit, id eſt, repentè, ac ſimul articulum collocare è regione ſuæ ſedis: tum ità collocatum rurſus in poſteriorem partem momento impellere, homini imperantes, vt os claudat. Anteà quidem præcipiebat, vt homo hiaret, laxã maxillam præbens, id eſt, nullum muſculum intendens. id enim maximè confert ad neruos muſculóſque agitandos, repentéque ad naturalem ſedem adducendum maxillam deprauatam, atque ad compellendum in poſteriorem partem. Nunc iam, vbi vtraque maxillæ ſummitas ſita eſt è regione ſuæ ſedis, permittit muſculos, qui κροταφῖται dicuntur agẽtes eam totã ad ſeipſos attrahere. agunt enim, vbi æger comprimere, clauderéque os velit.

15 ALiquis autem caput offenſi contineat.

Dũ maxilla agitatur, ac modicè deorſum demittitur, pręcipit, vt caput cõtineatur, ne ſequatur maxillã. quod perpetuũ eſt in omnibus, quæ in diuerſa duci debẽt. Offenſũ appellauit πεφωμένον. Iones enĩ quãlibet offẽſam φῶμα dicũt.

16 QVod ſi maxilla vtrâque parte elabatur, curatio eadẽ eſt: ſed homo minùs comprimere os poteſt. tunc enim mentũ magis prominet, ſed in neutram partem inclinatur. intelliges autem in neutram partem inclinari, præcipuè ex dentium finibus, vbi inferiores è regione ſuperioribus reſpondeant.

[Maxilla ab vtrâque parte] dixit γνάθοι ἀμφότεραι, videbitur autem γνάθους appellaſſe non maxillam totam, ſed vtrãque eius partẽ, quà lateſcit: mẽtum quoque cùm γένυας dixerit, videri poterit intellexiſſe maxillæ imum, quà nudum os eſt ſine carne, quùm inquit [tunc enim mentũ magis prominet] ſed paulò pòſt maxillam totam nuncupauit γνάθον, quùm ait [ſed ſi maxilla, quà ad mentum iungitur, diducatur. ſola autem hæc iunctura eſt in maxillâ, in malis multæ]. Quare apud Hippocratem ſignificationes verbi γνάθος & γένυος confundũtur. quod tamẽ ait in propoſitis verbis huiuſmodi eſt. Quòd ſi maxilla luxetur ab vtrâque commiſſurâ, magis quidem in priorem partem propellitur, quàm vbi excidit alterâ parte duntaxat, magíſque à malis recedit: non tamen deprauatur, aut peruertitur, ſed naturalem ſedem ſine inclinatione tuetur. id autem indicant dentes, qui è regione reſpondẽt, hoc eſt, inferiores ſuperioribus, qui ſecant ſecantibus, canini caninis, maxillaribus maxillares.

His quàm

17 » HIs quàm celerrimè restituenda est. quâ autem ratione suprà explicauimus.

Celerrimè quidem reponenda est, priusquàm musculi distẽti ob consortium cerebrum afficiant. modus autem reponendi, quem docuit, vbi alterâ parte prolabitur, mihi non videtur ex toto idem nunc accõmodari. tunc enim paulatim maxilla in alteram partem cõuertitur, nunc pariter in vtramq;. quare satis est concutere, mentũq; adducere deorsum, vt processus extremitas rostro similis, iugali osse inferiùs collocetur, sicq; in interiorem partem vtrinque totam maxillam compellere, simulq; præcipere homini, vt os claudat.

18 » SI reuerti nequeat, mortis periculum instat propter febres continẽtes, atque marcorem, & inexpugnabilem dormiendi necessitatem.

Periculo quidem nõ vacat maxilla, etiam si alterâ parte luxetur: sed, si vtrâque, ægriùs restituitur, quùm musculi omnes, quibus maxilla cõtinetur, intendantur. sunt autem quatuor (vt dictum est) duo scilicet, qui à temporibus incipiunt: duo, qui à finibus iuxta os, quod πτερυγώδης nominatur. Habent autem hi musculi neruos ab ipso cerebro, ac prope ipsum contingunt, quo fit, vt celerrimè afficiatur. Hi ergo quatuor musculi, vbi maxilla prorumpit, maximè affliguntur, quùm inter omnes præcipui sint, vt qui neruos ex cerebro habeant à tertiâ coniugatione, quæ non longè ab ipso principio sita est. Atqui fit etiam, vt musculi, qui maxillam extrinsecus cõprehendunt, orti ab vtrâque parte eius præter naturam extendantur, vbi maxilla luxetur, quanquàm non ità præcipui sint sicut quatuor prædicti. magis enim à cerebro recedunt, neruúsque, qui in hos distribuitur, longiùs oritur, & non ab eâ cõiugatione, vndè nerui ad quatuor musculos ferũtur, qui & ipsi non parũ vsui sunt, perinde atq; alij vniuersi corporis musculi, & si non æquè præcipui sint, atque hi. Ob hęc igitur omnia, periculũ mortis impendet, quùm pręter naturam musculi intendantur, ac propterea doleant, & idcirco inflammatione premantur, ac simili vitio cerebrum afficiant, quo affecto acutæ febres sequuntur, simulq; læduntur omnes animi actiones. non enim solet, vbi cerebrum inexpugnabili dormiendi necessitate prematur, eius vitio sensus duntaxat lædi & motus, sed ratiocinatio, memoria, sensus & motus voluntarius corrumpi.

19 » HViusmodi enim musculi inexpugnabilem dormiẽdi necessitatem inducunt, quùm alienantur, & præter naturam extenduntur.

Potest vtrunque ex propositis inexpugnabilem dormiendi necessitatẽ inferre, & alienatio musculorum, & distentio, quùm vterque affectus ob consensum ad cerebrum pertineat. Distentio inde proficiscitur, quòd fibrę, quæ priùs laxæ erant, nunc omnes ad rectam lineam extendãtur. alienatio, vbi vltra modum calefiant, frigescant, madescant, siccentur, inflãmentur, erysipelâ prehendantur, vel putrescant, in quibus omnibus eorũ natura alienatur: sed in distentione fibræ duntaxat extenduntur citra naturæ ipsius alienationem.

20 HIs solet aluus bilem puram, atque exiguam reddere, ac si euomant, vomitus purus est.

In febribus admodum acutis nihil mirũ, si pura bilis in corpore producitur, siquidem & adeps & caro tenera ac paulò antè concreta, sub huiusmodi febribus tabescit, & sanguis aduritur. cõcurrere autem hæc ad aluum, atque intestina, quùm tabent, proprium est, vbi tantùm neruosæ partes laborant. cum ipsis enim vitiatur, læditurque os vẽtriculi, quod maximè neruosum est. Rectè autẽ ab ipso docemur proximas, cõmunesq; partes primũ potissimúmq; affici: præ-

tereà, vbi ventriculi os lædatur, dolorẽ ne leuem quidem posse sustinere. sequitur enim animæ defectio, vbi ipsum malè affligatur, &, quùm animus deficit, omnia, quæ supersunt, tenuia ad ventrem concurrũt. quinetiam, si hoc non accidat, sub vehemẽti dolore, atque mœrore, quæ superant in corpore huius generis, videntur ad vẽtriculum, atque intestina decurrere. quæ in ventriculo coeunt, vomitu excernuntur: quæ in intestinis, deiectione.

21 » DEcedunt autem hi maximè decimo die.

Verbum [maximè] μάλιστα dixit. inuenitur autem, & apud alios veteres ità acceptum, sicut nunc ab Hippocrate accipitur, vt coniecturam numeri eius rei, quæ proponitur, proximè ostendat, quasi ità dixerit. Hi ergo decedũt plærunque circiter decimum diem, ità vt, quamuis nono vel vndecimo intereant, vera oratio sit. Testãtur autem exempla vocabulum [μάλιστα] ità vsurpari. Thucidides quidem in primo libro inquit. [Hæ omnes grecorũ, & inter se, & contra barbarum res gestæ fuerunt maximè quinquaginta annis]. atque ibidem [distat sexaginta stadia maximè] Andocides item de mysterijs inquit [homines maximè trecentos] vbi maximè μάλιστα dicunt, in quam significationem huiusmodi vox à græcis sæpenumerò accipitur.

22 » SEd, si maxilla comminuatur, vbi non frangitur omnino transuersa, sed aliquâ parte icta ossa inter se cohærent, in suam sedem compellenda sunt, digitis vtrinque prementibus, tum ab ore, linguâ in latus adductâ: tum à cute, vt conueniet repellendo. Quòd si peruertãtur dentes ad fracturam moti, vbi ossa in sua msedem collocata sunt, non solùm bini, sed etiam plures inter se ligandi sunt auro potissimum, vel certè lino, donec ossa confirmentur. Quo facto vincire oportet paucis pannis ceratoque iniectis, paucisque fascijs, non valde adstrictis, sed laxioribus.

Vbi comminuto osse nihil integrum relinquitur, partibus inter se recedentibus, ità, vt nullo pacto cohæreant, huiusmodi fracturæ speciem recentiores medici græcè καυλιδὸν à fracti caulis similitudine appellant. eo quòd Hippocrates illud [vbi non frangitur omnino transuersa] dixerit [ἐὰν μὴ ἀποκαυλισθῇ παντάπασι]. Reliqua omnia tam in hâc oratione, q̃ in sequentibus plana sunt. sed, si parum quid offendemus, id quoque explicabimus.

23 » SCire autem conuenit maxillam fractã fascijs parum iuuari, si rectè inijciantur: vbi minùs rectè, multum lædi.

Commune est omnibus fracturis summopere lædi à vinculo, quod non rectè superdetur: at non admodum iuuari maxillæ fracturam vinculo rectè iniecto non pertinet cõmuniter ad omnia ossa, sed ad ea duntaxat, quę fasciâ comprehendi in orbem nequeunt, quà vitiatum os quo modo à medico compositum exceptum fuerit, seruetur. Adde quòd in maxillâ vinculum præcipuè infestum est, quùm semper solita sit nuda esse, ac sine velamento.

24 » SVbinde autem circa linguã altè inquirere oportet, ac diutius digitis vtrinque reprimere, dirigereq; id ossis, quod inclinatũ est. optimum autem esset, si semper id fieri posset, sed non potest. Quòd si os transuersum omnino abrũpatur, quod quidẽ rarò incidit, collocare eo modo, quo dictũ est, os in suam sedem oportet. Quo facto deligare dentes inter se conuenit, veluti suprà ostẽdimus. hoc siquidem maxillam valdè immobilem præstat, si quis capita rectè, vt oportet, suturâ insuper coniunxerit. vniuersam verò manus curationem ad vnguem scribere non facile est: sed ex ijs, quæ scripta sunt, exprimenda est.

Μαλ' ἢ τέως

μαστεύειν significat inquirere, sed ἐσμαστεύειν altè inquirere, sicut nunc, vbi altè inquirere ἐσμαστεύειν dixit. præcipit enim Hippocrates digito in os demisso considerari, num fracti ossis partiũ altera super alteram excedat: atq; ità digito adurgeri, quò expedire videatur, id quod in interiorem partem cõuersum est, in exteriorem repellẽdo. In aperto autem esse existimo Hippocratem imperare, non vt medicus assiduè, sed vt æger hoc efficiat.

25 DEin, si is, quem fractura malè habet, puer sit, satis erit corij Carthaginensis, exterioris partis id, quod durius est, & magis densum, admouere: sed, si robustior fuerit, ipsum corium. Incidenda autem habena est, quæ trium digitorum latitudinẽ æquet, vel quanta conuenit, tum maxilla gummi inungenda. maxillæ enim, quà transuersa fracta est, firmiùs hæret extrema habena agglutinata interposito digiti spacio, vel paulo longiori, idq; ab inferiori parte: incidatúrque habena hæc media in longitudinem vt vtrinque mentum complectatur. altera item habena æqualis, vel paulo latior superiori parti maxillæ agglutinetur, distétque à fracturâ quantum prior. scindatur autem, quatenus possit aurem comprehendere.

Molle accipi voluit corium, cuiusmodi tunc fortasse fuit Carthagini. huius enim exempli causâ nominatim meminit, quemadmodum Ægyptij corij anteà in opere de fracturis. constat autem in eo corio partis, quæ maximè summa est, id quod durius est, ac magis densum, nunc λιπὼρ ab ipso nũcupari. At quo modo illud adhibeat, vt maxillæ fractæ partes in diuersa extendat, ipse nobis aperiet, si quorsum de his agat intelligamus. vult siquidem fracti ossis alteram partem deorsum à mento extendi, alteram à capite sursum.

26 ACuantur autem habenæ, quà coniungi, alligaríque inter se debent.

Præcipit hîc, vt habenæ, quodammodo angustiores sint, paulatim latitudine imminutâ, quo iunctura firmior reddatur. capita enim, quæ lata sunt, quamuis summâ curâ vinciantur, non tamen fideliter continentur.

27 IN glutinando corij caro cutem contingat, sic enim magis inhærescit.

Corium fit ex pelle animalis duplicem naturam habente. id enim ex ipsâ, quod exterius est, cùm ambienti aẽri obiectũ sit, magis densum euadit, & neruosum est: quod interius, mollius & rarius, atq; ex hoc ipso minùs id, quod ad exteriorem partem magis accedit: quod ad interiorem quà id tangit, quod cuti subijcitur, rarius est & carnosum, quod sanè corij carnem nominauit, à quâ parte glutinari voluit. nam, quùm rarius & mollius sit, ad eiusmodi vsum magis accommodatur.

28 DEinceps extẽdenda est huiusmodi habena, magis autem, quæ à mẽto sita est, vt potissimùm cautio sit, ne maxilla in acutã figuram ducatur. in vertice autem iungendæ sunt vtrẹq; habenẹ, dein circa frontem fasciâ alligandæ.

Vtræq; habenarum extremitates dari debent ad caput laborantis, atque in vertice deligari. magis autem extẽdi voluit inferiorem, ne maxilla (vt ipse dixit) ἀποσιμλαίνει, id est, in acutam figuram ducatur.

29 ALiquid etiã super omnia extrinsecus inijci debet, vt fieri solet, quo vincula immobilia reddantur. cubet autẽ homo in maxillam integram, nõ tamen huic, sed capiti innixus. corpus verò extenuandum est, vsque decimum diem: posteà reficiendum est non tardè. nam, vbi primis diebus inflammatio non oritur, maxilla viginti diebus conferuet. celeriter enim callus increscit, sicut in alijs ossibus, quæ rara sunt, nisi corrumpãtur. sed restat alius sermo lõgus

de cunctis ossibus, quæ corrumpuntur. intentio autem, quæ per gluten adhibetur, firmiter manet, intendi & minui potest, & ad multa dirigenda sępenumerò proficit. Medicorum verò, quicunque incogitantes sunt, & in alijs casibus, & in maxillæ fracturâ promptè manus admouent. comminutam enim maxillam variè, & benè, & malè deuinciunt.

Quod super omnia extrinsecus inijcitur κατάβλημα appellauit, siue panniculus sit, siue aliud eius generis. vocat autem panniculum πάραρμα, sicut etiam nunc dici solent παράρματα, quę ex vestimentis præcidūtur ab ijs, qui ea suunt. hæc siquidem ad propositum vsum propter mollitiem commodissima sunt, quæ vbi non sint, licebit aliquid simile admouere.

30 OMne enim vinculum maxillæ ità abruptæ ad fracturā ossa inclinat, magis quàm secundum naturam.

Maxillæ inquit ità abruptæ, hoc est, quæ transuersa fracta sit, vinculum ad fracturam magis ossa conuertit, q̃ dirigat. propterea, ꝙ fasciæ in orbem circūdari nequeant, circa sedem affectam, sed ab exteriori parte duntaxat imponi.

31 SEd, si maxilla, quà ad mentum iungitur, diducatur, sola autem iunctura est hæc in maxillâ, in malis multę, sed à proposito sermone discedere cōsilium non est, in alijs enim morborum generibus de ijs dicendum est, si iunctura inquam, quæ in mento est, diducatur, componi à quouis potest. nam quod extat, intus repellendum est digitis superdatis: quod in interiorem partem conuertitur, in exteriorem adducendum digitis adurgendo. hæc autem faciēda sunt ossibus in diuersa diductis.

Maxilla quidem ex duobus ossibus constat, quæ in imo mento ad vnguem inter se iunguntur: Malæ verò, ex multis, quæ iuncturam habent omni motu carentem, κατὰ συνάρθρωσιν dicunt. sed curiosum hoc huiusmodi vocabulorum studium apud veteres non fuit, atque idcirco Hippocrates iuncturam ossium malarum sub ξυμφύσιος genere posuit, id tantùm in ipsis indiciū spectans, quòd in eiusmodi ossium iuncturis nullus sit motus, qui sensui subijciatur.

32 OSsa enim faciliùs sic in suum locum reuertentur, quàm si quis tentet altero sub altero condito compellere, quod scire licet in omni commentario. compositâ maxillâ alligare inter se dentes conuenit, qui hinc sunt atque hinc, sicut anteà quoque dictum est, mederíque cerato, ac pannis paucis fascijsque.

Consueuit Hippocrates in ijs præceptis, quæ singulis communia sunt, cùm semel vnius mentionem facit, exponere vim rei communem esse omniū similium. quemadmodum & nunc volens maxillam priùs extentam ità componi, subijcit [ossa enim faciliùs sic in suum locum reuertentur, q̃ si quis tentet altero sub altero condito cōpellere]. Hoc autē, quod nunc proponitur, attinere cōmuniter ad ossa omnia, quæ componuntur, propositis verbis indicauit.

33 VInculum autem exiguum variúmque maximè huic loco accommodatur. propè enim sine inclinatione est, quanq̃ non ex toto sine inclinatione sit.

Pars exquisitè sine inclinatione est, vbi simillimam cylindro figurā repræsentat. voco autem cylindrum, non quo pueri ludūt, sed qui columnæ imaginem refert: hæc autem ex toto in nullo osse reperitur, magis tamen in femore atque humero, quàm in alijs ossibus conspicitur. In maxillâ autem constat non esse huiusmodi figuram. quocirca eam inclinatione vacare non protulit, propè tamen sine inclinatione esse, eò quòd sinistra eius pars dextræ ex toto similis sit, & æqualis, atque idcirco, quod ex vtrâque componitur sine inclinatione

tione eſt, & in neutram partem inclinatur. admittit autem maxilla varia vincula, ſicut in faſciando, quæ exercitatio omnium prima eſt, didiciſtis.

34 ATtrahi autem faſcia debet, ſi maxilla à dexto latere extat, à parte dextrâ. tunc autem à dextrâ parte eſſe indicatur, cùm dextra manus faſciam ducit: ſed ſi ab altero latere maxilla excedat, alio ſanè modo attrahēda faſcia eſt. vbi autem rectè componatur, atque, vt oportet, immobilis ſeruetur, citò ſaneſcit, dentéſque integri remanent: ſin ſecus, longiori tempore confirmatur, tum peruertitur, dentes autem vitiantur, atque inutiles redduntur.

Anteà quoque dictum eſt in vlceribus, quibus oræ excedunt, caput faſciæ ſecundum oram excedentem inijciendum eſſe, atque ità faſciam voluendam, vt ad alteram oram vlceris, ipſam adducat. eſt autem hoc perpetuum in omnibus, quæ reſtitui ad priſtinam naturam debēt, quod commune etiam nunc ſeruandum eſt, quo excedens pars repellatur, cogatúrque. id autem continget, ſi ea faſcijs ad alteram adducatur. adducetur autem, ſi dextrâ parte, vt puta, excedente faſcia inde orſa porrigatur ad ſiniſtram: ſi ſiniſtra læſa ſit, ab hâc incipiens ad dextram feratur. Hippocrates igitur, vbi à dextrâ parte incipiens ad alteram faſcias adducit, huiuſmodi vinculū à dextrâ parte nuncupat, attēdens non quo ferantur faſciæ, ſed vtrâ præcipuè manu attrahantur. namque, vbi intuearis medicū è regione eius, qui deligatur, collocatū, faſcia, quæ à dextro latere maxillę ad ſiniſtrū procedet, à dextrâ manu attrahetur: cōtraria, à ſiniſtrâ.

De naſo.

35 QVod ſi naſus perfringatur, fracturæ modus non eſt vnus.

Ipſe deinceps modos adſcribet, aut enim pars eius abrūpitur, ipſe tamen ſeruatur perpetuus, ſic, vt neq; deorſum inclinetur, nec in alteram partem conuertatur: aut horum alterum fit, idque aut in parte eius, quæ cartilaginoſa prominet, aut in reliquâ, quæ oſſibus continetur.

36 SEd, qui præſtantia vincula amant ſine mente, complura alia lædunt, atque adeò naſum.

[Præſtantia] καλὰ dixit irridens, non quò verè ſignificauerit præſtātia, quorum conſilium eſt affectam partem ad ſuam naturam reſtituere, ſed pulchra & aſpectu iocunda. qualia hæc ſint, in ſequentibus oſtendet.

37 INter omnia enim vincula hoc maximè varium eſt, ac plurimis locis aſciæ imaginem refert, & aliquod ſpacium cutis nudum, ac ſine faſciâ intermittit, quo rhombi variè admodum repræſentantur. Igitur (vt dictum eſt) qui ſine mente huiuſmodi vinculis ſtudent, comminutum naſum libenter deligāt, ſed vinculo iniecto, vno, vel altero die medicus lætus eſt, lætus item, & qui deligatur, deinceps ægrum citò ſatietas capit, inuentio enim noxia eſt, abundéque medico eſt, oſtendiſſe peritiam, quam habet, naſum variè deligādi. Efficit autem hæc vinciendi ratio omnia contrà, atque oporteat. tum quòd, qui ob fracturam ſimi fiunt, ſi à ſuperiori parte adſtringantur, magis adhuc ſimi euadent: tum, quòd quibus in hanc, vel illam partem, ſeu quà cartilago eſt, ſeu ſuprà naſus conuertitur, nihil ſuperpoſito vinculo iuuandos, ſed magis lędendos eſſe manifeſtum ſit.

Aſciam appellat, vbi faſcia à tranſuerſo circuitu recedens paululum inclinatur, vt ſuprà oſtenſum eſt. ſpacium verò, quod faſcia intermittit, dixit διαῤ-ῥωγάς: rhombi verò figurā, eam, quæ ęqua latera habet, ſed angulos non rectos.

nam & Euclides ità rhombum finit. nosti autem ex fascijs primam ferè nominari rhombum, quùm eam figuram potissimum repræsentet.

38 SIc autem panni à latere nasi haud benè aptantur. quanquàm neque hoc faciunt, qui alligant.

Nihil cõferre ait vinculum ad nasum sub fracturâ in latus conuersum, cùm id præstare non possit, quod vtile esse videtur. videtur autẽ vtile esse per pannos nasum fulcire ab eâ parte, in quâ iacet, sed neque ad hanc rem inquit id prorsus accommodari.

39 PRoximè autem vinculũ mihi videtur occurrere, si in medio naso, quà acutus est, caro iuxta os conteratur, vel paululum etiam os ipsum lædatur, nõ tamen multum. his siquidem nasus callo obducitur, & aliquanto asperior fit, neque tamen vinculo egent magni negocij, si sanè alligandi sunt.

Commune vinculũ nasi proximè ad salubre accedere videtur, vbi in medio cutis contusa fuerit, vel os parumper vitiatum. sequitur autẽ, vt promineat, quà callo circumdatur. Vinculum itaque in huiusmodi casibus coercens, repellénsque affectum locum, prodesse aliquid videbitur. sed neque his vllo modo necessarium est. conari enim debemus, quæ contusa sunt, maximè ab inflammatione defendere: atq; vbi inflãmẽtur, celerrimè inflãmationem tollere. quin & callus, quùm paruus increscit, nihil profectò huiusmodi vinculis eget.

40 SAtis est ad contusum, pannum admouere cerato inunctum, dein semel fasciam circumdare, quæ in vtramque partem ducatur.

Media fascia medio naso inijcienda est, cuius vtraque capita ad posteriorem capitis partem non magnâ vi adducenda sunt, atque inde fronti circumdata inter se vincienda.

41 OPtimum tamen præsidium est illinere hæc farinâ tricitici huius anni, lotâ glutinosâ, resperſâ, paucâ.

Qui optimè videntur verba Hippocratis enodare, asserunt σητάνιον triticum ab ipso appellari, id quod satum est σῆτες, quod attici vtrâque syllabâ per τ. prolata τῆτες dicunt, quo verbo significari volunt [hoc anno] id est, quod vere satum est, quod & duorum mẽsium, & quadraginta dierum appellatur. Equidem in Co, & in totâ Græciâ Asiæ vidi tritici genus σητάνιον appellatũ, sed parũ furfurum habet, & eius farina ex aquâ subacta plurimum glutinosa est. quam rem nunc Hippocrates maximè exigit, quemadmodũ ipse deinceps narrabit, qui vbi farina hæc nõ sit, imperat, vt puluis qui ex concusso thure habetur, vel gummi admisceatur. seritur autem eiusmodi triticum vere ineũte, vt duorum mensium sit, rectéque sic dicitur. quoniàm summum ad id temporis perducitur, cuius farina ex aquâ subacta maximè glutinosa redditur, vbi molito tritico furfures ex toto detrahantur, id quod fit, & cribris tenuibus, & tritico antè eloto. Nam idem tritico euenit, atque hordeo, ex hoc enim, vbi ptissana præparanda est, cortex magis remittitur, si anteà madefactum fuerit. Quo pacto igitur dixit [lota]? quùm non idẽ sit madefieri, & lauari. in quolibet enim pistrino madefit triticũ, priusquàm molatur: non tamen lauatur in quolibet, sed in compluribus Asiæ ciuitatibus, vbi calathos habent magnos intextos ex tenuibus iuncis exigua spacia intermittentibus, per quæ excerni puluis possit & arena, sed triticum retineatur. Id ergo triticum, quod molendum est, primò in calathos conijciunt, atque excutiunt: deinde calathos in aquam demittunt, sic, vt triticum lauetur, ac modicè madefiat: calatho ex aquâ recepto humoris plurimum

plurimum effluit. tantum autem in tritico remanet, quantum idoneum est, vt moli possit. nam nisi madefiat, cortex circumpositus, qui tanquam innata cutis est, sub molâ in tenues partes dissipatur, atque itâ, cum farina per cribrũ excernitur, educitur aliquid etiam ex furfuribus in tenues partes diuisis: sed tritico priùs madefacto, furfures, grandiorum partiũ quùm sint, manẽt, & cum farinâ non excernũtur. atque idcirco tritico priùs madefacto farina magis purgatur, & quod ab interiori parte est tritici huius anni, lotum (vt ait) & glutinosum, quod scilicet post cutem est, veluti caro ipsius, in farinam, vt proposui, redactum, valdè glutinosum redditur. Puto itaque ab ipso lotam farinam appellari, vbi ex tritico fit, sic purgato, & priùs madefacto. nam, nisi itâ accipiatur, restat, vt intelligamus farinam, vbi ex aquâ madefacta variè agitatur, deinde sinitur consistere, tum super innatãs aqua excipitur, ac decoquitur, quod in farre etiam fit, sed huic repugnat, quòd respergi farinam iubet, decoqui enim dixisset, non enim respergitur huiusmodi humor, sed coquitur dũtaxat. Ex verbo igitur [resperfâ] quid sibi voluerit magis demonstratur.

42 VTi autem conuenit ad omnia hæc huiusmodi farinâ, si ex optimo tritico fuerit, facilèque duci possit: sed, si nõ omnino benè ducatur, modicũ pulueris illius, qui ex thure concusso habetur, in tenuissimum pollinẽ redacti, & aquâ diluti farinæ adijcere, vel paulum omnino gummi similiter admiscere. Quibus igitur fractus nasus in inferiorem partem demittitur, simúsq; efficitur, si ab inferiori parte, quà cartilago est, desidat, potest in nares indi aliquid, quod dirigat: quod vbi non fiat, omnia hæc excitanda sunt digitis, si fieri potest, in nares coniectis.

Optimum triticum dixit ἀγαθοὺς πύρους, maiores enim soliti sunt ἀγαθοὺς vocabulo vti, ad notandum id omne, quod in suo genere primum est. nũc autem omnes, qui in panificijs versantur, asserunt optimum triticum esse, quod densum est. nam quod rarum, multis furfuribus continetur, farináque eius ex aquâ subacta non æquè efficitur glutinosa, atque illius, quod dẽsum est. glutinosum autem expressit, cùm ait [facilè ducitur] eâ loquutione sumptâ ab eo, quod ipsi accidit. quandoquidem à nobis in diuersa attractum, seruatur perpetuum, neque dissipatur: contrà quod minimè glutinosum est, quùm itâ tractatur, diuellitur, sed si diuellatur, quo pacto sequi dicetur, cùm manu trahitur? ac si non sequitur, quînam dicetur facilè duci? id verò quod nõ dissipatur, sed perpetuũ est, iure quis dicet facilè sequi, quemadmodum & viscum, hoc siquidem manibus nostris prehensum in cõtrarias partes plurimum attrahitur. quare ex his constat velle Hippocratem farinam ex aquâ subactam glutinosam esse, atque, vbi huiusmodi non sit, gummi vel puluerem ex cõcusso thure collectũ (quem μάννας appellat) adijci iubet, vbi eius pulueris copia non sit, contundere thus ipsum eâ de causâ oportet, atque ex eodẽ id, quod maximè pingue est. Ego interdum, quùm nec thuris, nec gummi copia esset, resinâ liquidâ vsus sum, hâc fortè nactus: at vbi, neq; hæc sit, melle vti poteris, sed vtiliùs puluis ex concusso thure vel gummi adijcitur. nam mel & resina quodammodo calefaciũt, sed talia ab initio aliena sunt: procedente verò tempore remanentibus inflammationis reliquijs, vt si quid aliud commodissima. Quemadmodum igitur in superioribus gratiâ exempli meminit priùs corij Ægyptij, ac rursus Carthaginensis, sic etiam nunc tritici huius anni, quasi itâ dixerit. Farinâ vti debemus, quæ ex aquâ subacta glutinosa sit, qualis efficitur ex tritico huius anni, quod

σητάνιος appellauit. fortaſſe eiuſmodi vocabulo ſignificare volens triticum omne,quod denſum eſt,& farinam reddit glutinoſam,ità,vt nomẽ ab eo,quod ipſi accidit magis,non ab aliquâ ſingulari ſpecie ſumptum fuerit.

43 » VEl certè eo inſtrumento,quo ad illinẽdum vtimur, pleniori digitis com-
» pulſo,non in priorẽ partẽ,ſed quà deſidet.extrinſecus autẽ digitis vtrinq;
» compreſſis impellere ſimul conuenit,& excitare.ſed,ſi fractura omnino in in-
» feriori parte fuerit, licet aliquid in nares inſerere, ſicut iam diximus, vel lina-
» mentum,vel aliud linteolo cinctũ,vel magis Carthaginenſi pelliculâ,circũſu-
» tumq́; & ità figuratũ,vt idoneum ſit,quod in hunc locum demittatur. At,vbi
» fractura fuerit ſuperior, nihil demitti intus poteſt. nam,ſi in inferiori parte id
» præſidium alienum eſt,quî non in ſuperiori? Primò itaq;,& ab interiori parte
» dirigere naſum oportet, & ab exteriori vtrinq; cõpellere, atque in priſtinã ſe-
» dem reſtituere.commodiſſimè enim reſtituitur naſus fractus,præcipuè eodem
» die,vel certè paulò pòſt. ſed torpent medici, & primò molliùs rem pertractãt,
» q̃ opus ſit.vtrinq; enim digitos, qui naſo accommodentur, demittere oportet,
» quantum fieri poteſt in imũ, & ipſum ab inferiori parte ſurſum cõpellere, atq;
» excitare,ſimulq́; ab interiori parte dirigere.ad quam rem nullus alius medicus
» magis idoneus eſt, ſi homo id dare operã velit, audeatq́;, q̃ ipſius digiti indi-
» ces. hi enim maximè ſecundũ naturam ſunt. admouere autẽ vtrũque digitum
» conuenit, vt toti naſo inhęreat,atq; ita quieſcere, potiſſimũ,ſi fieri poſſet aſſi-
» duè, donec glutinaretur,vel certè plurimũ tempus, vt dictũ eſt:aut ſi non ipſe
» ægrotans, ſaltẽ puer,vel mulier aliqua digitos demittat. mollibus ſiquidẽ ma-
» nibus opus eſt,vt optimè naſus curetur. Verùm,vbi nõ reddatur ſimus,ſed de-
» orſum ſpectans,in neutram partẽ inclinetur.equidẽ nullũ vnquam naſum vidi
» ità fractum, qui non poſſet protinus cõponi, ſi priuſq̃ callus increſceret, com-
» pelleretur, modò quis rectè mederi vellet. Atqui deformitatẽ homines maxi-
» mè oderunt: curationẽ verò partim ignorant, partim non ſuſtinẽt,niſi dolore
» premãtur,aut mortem pertimeſcãt. quanq̃ in naribus callus citò increſcit,nam
» decẽ diebus ſaneſcit, niſi corrũpatur. Quibus os à latere abrũpitur, curatio ea-
» dem eſt. dirigere nimirũ oportet,nõ ęquè ab vtrâq; parte,ſed eã,quę inclinat,
» ad naturalẽ ſitum adurgere ab exteriori parte cõpellendo: in naribus item altè
» conquirere, quod in interiorem partem conuerſum eſt,dirigẽdo aſſiduè,dum
» reſtituatur,cum eo,vt ſciamus naſum, niſi protinus dirigatur,dirigi poſteà nõ
» poſſe,ſed peruerti. Quo ad naturalẽ ſedem compulſo, ad eum locũ admouẽdi
» ſunt digiti,vel vnus,vel plures,ſeu ipſius hominis,ſeu alterius , vt quà excedit,
» repellatur, dũ fractura ſaneſcat. ſed & minimus digitus in naſum ſubinde cõ-
» ijciendus eſt,quo componãtur,quæ declinant.vbi his inflãmatio ſuperueniat,
» farinâ vti conuenit ex aquâ ſubactâ: digitoſq́; ſimiliter dare,eiuſmodi etiã fa-
» rinâ inductâ. Verùm,ſi quà cartilago eſt,naſus à latere perfringatur,neceſſe eſt
» extremum peruerti.itaque oportet ad extremũ naſum aliquid ex ijs,quæ dicta
» ſunt adhibere, quod ipſum componat,vel aliquid tale demittere. multa enim
» inueniri poſſunt accommodata,quæ odorem non mouent, & alioquin mollia
» ſunt.Ego interdum fruſtum pulmonis ouilli cõieci, id enim fortè nactus ſum.
» nam ſi ſpongiæ indantur,humorem combibunt.

SI nequeant(inquit)digiti in nares demitti,adhibendũ eſt id inſtrumentũ, quod nũc ſicut in ſuperioribus etiã ὑπάλειπτρον appellat.quo verbo intelligitur omne id,quo ad illinendum vtimur,qualia ſunt ſpecillum,ſpathę,idq́; inſtrumentum,

mentum,quod διπύρηνον dicitur, quæ omnia in ſummo capitulum habent rotundum, ſed quemadmodũ in ſuperioribus ad alæ vſtionẽ opus fuit tenuiſſimis,ita nunc plenioribus.quandoquidem & digitos,vbi licet,admouemus, & in nares coniјcimus,eos nempè,qui aptantur,& qui fractam naſi partem componant.quâ ratione autem vti cōueniat hoc inſtrumento, ipſe apertè expoſuit imperans,vt indatur in cauum,non in inferiorem partem naſi,ſed quà potiſſimum fracta pars in eius cauum decidit. ea ſiquidem eſt,quæ impulſu eget, vt excitata poſſit in ſuam ſedem reuerti.nihil enim aliud eſt componere quamlibet partem,quàm vnamquamque eius particulam in ſuum locum compellere. Quæ ſubijciuntur,per magnam partem orationis plana ſunt.

44 AD hæc ex parte exteriori corij Carthaginenſis incidenda habena eſt,quę vel pollicem lata ſit,vel quantum conuenit,& extrinſecus naſo,quà declinatur,agglutinanda:poſt hæc intendenda eſt,quantũ expedit,paulo autẽ magis quã vt naſus dirigatur, intendi debet:tum ſub aure(longa enim eſſe habena debet)ſurſum circa caput adducẽda. licet autem fronti extremam agglutinare:licet & vlterius ferre,& circa caput volutam vincire. hæc ſiquidem iuſtè naſum dirigit,& intendi,& remitti poteſt,atque vbi velis,naſum in contrariã partem,ac iacet,magis aut minus repellere.Nam & quibus à latere naſus abrũpitur,in cæteris eadem curatio cōuenit,quæ propoſita eſt.plæriſque autẽ opus eſt naſo extremam habenam agglutinare,vt in cōtrariam partẽ repellatur,atque inclinet.Quòd ſi fracturę vlcus accedit,nihil ſollicitare nos debet,ſed nutriendum eſt cerato,quod picem habeat, vel aliquo ex ijs medicamentis, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur. hæc ſiquidem facilè curationem admittunt.Æquè etiam,vbi oſſa receſſura ſint, primò dirigere aſſiduè conuenit, nullâ re prætermiſſâ, & in poſterum digitis compellere laxiùs ſuperdatis, ſuperdatis tamen.naſus enim ex omnibus corporis partibus facillimè componitur. Atqui habenâ agglutinatâ, & impulſu in contrariam partem, atque naſus declinatur,nihil vti omnino prohibet,neque ſi vlcus ſit,neque ſi inflammatio. innocenter enim eiuſmodi præſidia adhibentur.

[Appendatur]dixit ἀπτῆ, quo verbo ſignificauit vniuerſam rationẽ extẽdendi,& quaſi dirigendi naſum peruerſum,per ea, quæ agglutinantur. quod autem nunc pręcipit,experimẽto imbecillũ comperi.nam,ſi habena vehemẽtiùs intẽdatur,gluten diſcutitur,reſoluitúrque:ſi modicè,nihil ferè proficitur.

De aure.

45 IN fracturâ auris quodlibet vinculum inimicum eſt,neque enim ità laxũ circumdabitur,quòd ſi magis adſtringatur,plurimum officiet. quãdoquidem integra auris ſub vinculo adſtricta dolet,pulſu vexatur, atque inflammatione.

Vbi continuum ſoluitur græcè in carne ἕλκος appellatur,in oſſe κάταγμα,in cartilagine non habet proprium vocabulum, ſed eam fracturam Hippocrates abuſus κατάγματος nomine nuncupauit.

46 SEd & cataplaſmata,quæ maximi oneris ſunt,penitus aliena ſunt:plæraque etiam noxia ſunt,atque abſceſſum concitant, & muccos plurimos, ſuppurationémque infeſtam reddunt.quibus minimè opus eſt auri comminutæ.

Omnia ſigillatim ijs conſentanea ſunt,quæ oſtendimus in libro de ratione curãdi. namque Hippocrates etiã nunc lædi aurem aſſerit cataplaſmate,quod experimento conſpicitur.abundè enim ſiccari eam voluit,quùm naturâ ſicciſ-

ſima ſit,eo quòd ex cute conſtet,& cartilagine. Oſtēſum autem eſt vnāquamque partem,quatenus ſiccior eſt,eatenus ſicciorem curationem requirere.

47 PRoxima quidem eſt(modò quid ſuperimponi cōueniat) farina glutinoſa. Hęc autem neceſſariò grauis ne ſitac minimum contingat. interdum enim optima medicina eſt, medicinam non facere,& ad aurem,& ad alia multa. Cauere inſuper homo debet, ne in eam partem dormiat. extenuare autē corpus expedit,illi potiſſimum,qui auris ſuppuratione periclitatur,& aluum mollire.

Proximū inquit eſſe ei,quod non obeſt,cataplaſma ex farinâ glutinoſâ.conſtat enim hoc magis ſiccare,quàm alia. diximus autē paulò antè, vbi de illinendo naſo tractauit,qualem appellet farinam glutinoſam. huic ſimillimū cataplaſma conficiunt experimento edocti, qui in palæſtrâ verſantur, ex farre in aceto madefacto,dum maceretur, atque ità temperato.

48 SEd,ſi homo facilè vomat,vomere debet,vt modicè exhauriatur.

Veteres appellabant συρμαισμὸς, quùm modicè homo exhauriebatur,ſeu vomitu,ſeu deiectione,tale quid nunc fieri iubet eodem vocabulo vſus. Multa autem ſunt medicamenta,quæ hoc præſtant. nam & mel copioſè aſſumptum, & mulſa minùs diluta,vel cremor ptiſſanæ ex aquâ decoctus, ſeu per ſe, ſeu cū melle,magis adhuc vomitū citat radicula,& bulbus narciſſi. His efficacior eſt, nondum tamen valens radicula,in quâ ſurculos radicum veratri albi defixeris, data poſtridie,ſiue per ſe,ſiue ex oxymelle.

49 SEd,ſi ad ſuppurationē veniat,nō eſt celeriter aperiēda.multa enī ex ijs,quę vidētur ſuppurare,interdū abſorbentur,etiā ſi nullū cataplaſma inducatur.

Cauendum eſt,ne auris incidatur ob cartilaginē cuti ſubiectā.nam,niſi,vbi inciſa eſt,conſolidetur & glutinetur,periculū eſt, ne cartilago obeſa reddatur. [Abſorberi] (quod ἀναπίνεσθαι dixit)hoc eſt,diſcuti ac digeri pus ibi collectū,nōnunquam per ea,quæ ſuperimponuntur ſimplicia medicamenta, ac leuia ſine morſu ſiccandi vim habētia.cuiuſmodi eſt muccus cochleæ adiecto thure: ac, ſi valentiùs ſiccare opus ſit, vel aloë,vel myrrhâ,vel vtriſque. Eodē modo ſiccare poteſt mel atticum inunctum inſperſo quouis ex propoſitis medicamentis,benè contrito. voco autem ſine morſu thus,aloën & myrrham.

50 AT,vbi incidere coactus ſis, celerrimè ſaneſcit, ſi candens ferramentum ab vnâ parte ad alterā demittatur. ſcire autem certum licet aurē curtam reddi,& mancam magis quàm altera,ſi candens ferramentum traijciatur.

Curta neceſſariò fit,& manca,cùm non exigua pars & cartilaginis,& cutis ipſam comprehendētis,vſtione abſumatur. Ad quod præſidiū monet,vt confugiamus,nonnunquā veritus,ne cartilago ægrè ſaneſcat. namque vbi nudatur,cicatricem non recipit,præſertim ſi res aliquot dies protrahatur,neque cutis à ſectione protinus coëat & glutinetur.

51 SEd ſi candenti ferramento non traijciatur, incidere conuenit, quod magis excedit,ſectione non admodum exiguâ.

Ne quid ſuperſit puris, quo cartilago lædatur,incidi non parum iubet.

QVandoquidem pus altiùs inuenitur,quàm quis exiſtimet.

Decipiuntur,qui ſecant,in cognoſcendo pure,quod ſubiectum eſt,ità, vt exiſtiment id in ſummo contineri,& cutem tenuem eſſe. Quo pacto autem in hunc errorem incidant,ipſe Hippocrates proximè demonſtrabit.

52 VErùm(vt ſummatim dicam)cætera quoque omnia,quæ muccoſa ſunt, & muccos producunt, vtpotè glutinoſa,vbi tangātur citò in hanc,vel illam partem

partẽ digitis elabuntur.quãobrem altiora hæc medici reperiunt,q̃ exiſtiment.

In dignoſcendo loco ſuppurante,vbi in affectâ parte, quùm tangẽti moderatè cedit,ſectione adhibitâ contentũ pus inuenitur, medici poſtquam eũdem cedendi modum in quâuis aliâ parte comprehenderint,putantes eam ſimiliter ſuppurare,vt illæ,quas priùs intuiti fuerint,venientes ad ſectionem errãt,íſque error interdum duplex eſt,& quòd nullo modo ibi pus inueniatur, quùm hæc multo craſſiora ſint quàm opinentur,& quòd medicis ea ſuppurare videãtur, quæ muccoſum humorem in ſe continẽt. id, quod euenit,quoniàm huiuſmodi humor(vt ipſe ait)vbi tangatur,citò elabitur. contrahi autem ſolet in cartilagine,chordis,neruis,ac ligamentis,vt deinceps oſtendet.

53 QVandoquidem,& ea tubercula,quę ganglia dicuntur,cùm humida ſunt & muccoſâ carne continentur, à multis aperiuntur inde fluxurũ humorem putantibus. Medicum itaq; in ſectione animus fallit:ſed ei,qui ſectus eſt, nullum affertur detrimentum.quæ autem loca aquoſa ſint,vel muccorum plena,quibúsve partibus ſingula,quæ aperiuntur, hominem interimant,vel alterus noxæ cauſa ſint,alibi exponentur.

Hæc enim ganglia circa cartilaginoſas partes, & circa neruos ex horũ alimento increſcunt,oriuntúrque ex humore glutinoſo ac muccoſo.hoc enim eſt proprium neruorum alimentum.

54 VBi quis igitur aurẽ ſecuerit, abſtinere ab omni cataplaſmate, atque omni linamento debet,mederíque vel medicamẽtis, quæ protinus cruẽtis vulneribus inijciuntur,vel alio,quod neque onere lædat,neque moleſtiam afferat.

Auris quià ſicca eſt,idcirco ſiccantia medicamenta requirit,non tamen plus iuſto ſiccanda eſt, vbi à ſectione protinus medicamẽta inducuntur. diſtẽdunt enim,cùm nihil habeant,quod leniat.Sed neque onerari auris debet mole eorum, quæ ſuperimponuntur. dolet enim & infeſtatur. Optimum eſt igitur à ſectione medicamentis vti,quæ modicè ſiccent,cuiuſmodi ſunt, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur.Cataplaſmata leniunt quidem,ſed reſoluunt, atque effœminant.ſuperantem verò humorem non diſcutiunt,prę ſertim cùm glutinoſus ſit & craſſus.

55 NAmque,vbi cartilago nudari incipiat, coitúmque habeat purulentum ac muccoſum,res infeſtiſſima eſt.

Adijcere orationi oportet[humorum]ſicut nonnulli adſcribunt, vt vniuerſa ſit huiuſmodi[Namque, vbi cartilago nudari incipiat, coitúmq; humorum habeat].Vocat autem ἀποστάσεις coitum humorum,qui intus continẽtur,& excerni debent puris videlicet & mucci.res (inquit)infeſtiſſima eſt,hoc eſt, dolorem affert,quod patet,quùm cartilago vitiatur.

56 CVius illa curatio quoque cauſa eſt.In omnibus autem, quæ recrudeſcunt, maximè abundè eſt candens ferramentum traijcere.

Quam curationem damnat?eámne,quam paulo ſuprà indicauit, præcipiẽs vt cataplaſma,linamentum,quod onerat,quod dolorem excitat,vitemus?

FINIS SECVNDI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de articu- 1 lis commentarius tertius, Vido Vidio Florentino interprete.

De ſpinæ vertebris.



1 „ Pinæ autem vertebræ.

Adiecit [ſpinæ] non quòd in alijs corporis partibus vertebræ reperiantur, omnium enim vertebrarum compoſitio vocatur ſpina: ſed quaſiità dixerit vertebræ, quarum ſitus eſt in ſpinâ. Quibuſdam tamen ex iunioribus placet ſpinam nominari, non vniuerſam vertebrarum compoſitionem, ſed earum tantùm, quæ ad thoracē ſunt, & lumbos. iuxta quos Hippocrates nunc de vertebris agere videtur, quæ in lumbis tantùm, & dorſo ſitæ ſunt, non de ijs, quæ in ceruicibus. vertebrarum verò compoſitionem vniuerſam in libro de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt, ad vnguem narrauimus, in quo exerceri illum volumus, qui percepturus eſt hæc commētaria, intuitum exquiſitè qualia ſint ſingula oſſa in cadauere arefacto hominis, vel certè ſimiæ.

2 „ QVibus ob morbos trahuntur, vt gibbum efficiant.

Gibbum dixit κύφους, vocatur autem ſpina gibba, quùm in poſteriorem partem conuertitur, quod vitiū ὀπισθοκύφωσις græcè nominatur: ſicut curua, quādo in priorem partem. dicitur autē hoc grçcè λόρδωσις: ſed σκολίωσις, cùm deprauatur à latere. Nōnulli autem exiſtimant ſpinam in poſteriorē partem peruerti (quod vitium κύρτωσις quoque græci nominant) vbi in eâ fuerint cruda tubercula magna, dura, ac diuturna, quorum onere vertebræ in poſteriorē partem compellantur. neque intelligunt, ſi ſupinus homo iaceat, non poſſe ſubiectas vertebras tuberculis onerari, neque etiam ſi ſtet, aut ſedeat, ac neq; ſi in latus cōuerſus cubet. Ad hæc abſurdum eſt, exiſtimare tubercula ad tantū pondus, ac duritiem peruenire, vt oſſibus grauiora fiant, & duriora: ſed, & à crudis tuberculis ſpinam in priorem partē conuerti Hippocrates ipſe paulò pòſt docebit. Illud item animaduertendum eſt, non ſolùm eos, qui librum hunc exponunt, ſed Hippocratem in propoſitis verbis dixiſſe [trahūtur, vt gibbum efficiant] quùm dicere potuiſſet [impelluntur] quemadmodum his placet. Abſurdum verò videbitur aſſerere vertebras, quę in poſteriorem partem erumpunt, trahi à morbo in priorem. hoc ſiquidem magis propriū eſt illius vitij, ſub quo ſpina in interiorē partem conuertitur. Quonam igitur pacto res vera ſit, quídque Hippocrates ſentiat, conabor exponere. Vertebrarum quidem oſſa per ſe, neque peruertuntur à tuberculis, neque trahūtur, ſed primum vitium eſt in ijs corporibus, quibus vertebræ alligātur. Igitur, vbi ad vertebras tuberculū oriatur, cùm in tumorem aſſurgit, atq; augetur, ab interiori ſiue priori parte, vtroque enim vocabulo appellatur, neceſſe eſt, vt tuberculum ſequantur ligamenta, atque hæc rurſus vertebræ. Itaque, ſi in vnâ parte dūtaxat tuberculum oriatur, vbi hęc in interiorem trahatur, ſpina in priorem partem conuertetur: ſed, ſi in duabus, vbi aliqua interiecta ſit inuiolata, gibba euadet. vtroq; enim tuberculo adiunctam vertebrā trahente, quæ in medio ſunt, à poſteriori parte gibbę fiunt. quod euidenter intueri licet omnibus euenire, quæ curuari modicè poſſunt,

ſunt,cuiuſmodi ſunt virides rami,& ex ſcriptorijs calamis plęriq;,quos ſi quis dextræ digitis ab vnâ parte,ſiniſtræ ab alterâ, prehẽdens ad ſe traxerit,mediũ in contrariã partẽ attractũ gibbúmque cõſpiciet. Atqui neq; aliâ de cauſâ ſpina ad latus conuertitur,q̃ ob crudum tuberculũ,quod à latere eius fit. Hęc autem tria vitia in ſpinâ incidunt,cùm vertebræ loco mouẽtur.nã vel κύφωσις fit, vel λόρδωσις,vel σκολίωσις.cùm in poſteriorem quidẽ partem conuertitur, κύφωσις, quùm in priorem, λόρδωσις,quùm in latus inclinat, σκολίωσις. Extra hæc quartum vitium in ſpinâ incidit,quod σεῖσις vocatur,vbi vertebræ loco manent,ſed earum compago dimouetur,

» PLærunque ſolui nequeunt, præcipuè, vbi ſpina ſuprà ſepti tranſuerſi coniunctionem gibba fiat. 3

Nonnulla(inquit)quæ in ſpinâ incidunt,ægrè ſoluuntur,præcipueque vbi ſupra eam regionem,quâ cum ſepto tranſuerſo cõiungitur,gibba fiat,hoc eſt, in vertebris thoracis.dixit autem ποτί, ſignificare volens [præcipuè] quemadmodum etiam in principio huius libri,quùm inquit[Omnino enim melior eſt ac firmior exigua herba quàm grandior, præcipuè antequam ad maturitatem veniat]. vbi verbum præcipuè dixit ποτί. Sed quâ ratione ægrè tubercula ſoluantur,proximis verbis intelliges.

» INfrà verò quędã ſoluuntur cũ varices in cruribus fiunt.illi autẽ magis gibbã ſpinam ſoluunt,qui in venâ poplitis oriuntur,fiunt etiã & in venis inguinũ. 4

Quædam(ait)vitia infra thoracẽ,nempè ad lumbos, à varicibus vel torminibus ſoluuntur,cùm ſucci,qui ea faciunt,primò ferantur in venam maximam ipſius ſpinæ,deinde in eas,quę ab eâdẽ diductę ad crura intendunt. huiuſmodi autem in thorace nulla vena eſt,quæ poſſit vitiatos ſuccos recipere. quãdoquidem vtrinq; octo coſtis vna alimentũ ſubminiſtrat: ſed ſuperioribus, duæ aliæ tenues,ſcilicet ab vtroq; latere vna.quæ omnes per thoracem diſtribuuntur,diſſipantúrque.Idcirco,ſi ſuccus aliquis ad ipſas ex tuberculis transferatur, excerni non poteſt, pręterquàm ꝙ ęgrè etiam admittitur. ſucci enim,qui cruda & dura tubercula faciunt,glutinoſi ſunt,& craſſi,quare nõ facilè per tenues venas ferũtur:ſed vena,quæ ad lumbos eſt, latiſſima eſt, & ſanguinẽ ad venas omnes tranſmittit.ergo,cùm hos craſſos ac glutinoſos ſuccos receperit,ſi affectæ partes viribus adeò valeant, vt quod ſuperat, expellant, ad venas hîc ſitas tranſmittit.quo fit,vt lateſcant,& in varices aſſurgant,vbi quidẽ ſucci craſſiores fuerint,id accidit in inguine protinus,ſin mediocriter craſſi,in poplite. nãque,vbi primùm,eo ꝙ craſſi ſint,& glutinoſi,conferti ſubſiſtunt,ibi venã diſtendũt,dilatántq;. Etenim,quibus citra cauſam hãc varices in cruribus oriuntur, videre licet venas pro portione ſuccorũ craſſitudinis lateſcentes,vbi craſſiſſimi ſint,latiſſimas,cuiuſmodi venę ſunt in inguine:vbi minùs craſſi,minùs latas,quales in poplite. Interdum enim,quùm maiores venas obſtruunt,hunc affectum excitant: interdum ad inferiores concurrunt, quæ anguſtiores ſunt. in vniuerſum autem in varicibus craſſus ſanguis cõtinetur.nam id vitiũ plærunque à ſucco melãcholico,interdũ etiam ab alijs crudis craſſiſque cõcitatur.

» SOlutum quoque iam id vitium eſt à torminibus diuturnis. 4

Vbi ſucci,qui præter naturam in corpore ſunt,ad inteſtina transferuntur,tormina fiunt, quùm abradãtur inteſtina ob ſuccos acres,qui ad ipſa confluunt, nempè, vbi tubercula ſuppurant, neque enim aliter ob ſuam craſſitudinem confluere ad inteſtina potuiſſent. ſed in ſuppurationibus craſſi ſucci

extenuantur, & naturam affectæ partis ad expellendum excitant id, quod in eà contentum iam molestum est.

5 QVibus verò adhuc pueris spina gibba fit, antequã corpus perfectè increscat, his corpus ad spinam non augetur: sed crura & brachia dũtaxat perficiuntur, quæ sunt ad spinam, non complentur.

Nihil mirũ est, si in his morbis spina nõ increscat, queãdmodũ suprà in luxatis tradidit, cùm inquit, [Quibus recondi nõ potuit]. Nam & propter venas peruersas, & propterea, ꝙ ægriùs mẽbrum moueatur, naturaq; in eiusmodi affectibus langueat, læsæ partes necessariò deteriùs, q̃ antè nutriuntur. Quo fit, vt quæ iam perfectè increuerunt, emacrescãt, quæ adhuc increscunt, incremẽto iuxta spinam prohibeantur. Sed, quæ à vitiatis partibus longiùs absunt, vt brachia, & crura, sine noxâ omnino seruantur. ea enim, quæ sic vitiata sunt, non totum corpus, sed solummodò proximas partes afficiunt.

6 QVibus item supra septum transuersum gibba spina fit, costæ in latitudinem augeri non solent, sed in partem priorem. pectus verò latum non fit, sed acutum: spiritus difficulter mouetur, & cum sono, quùm cauum, quo spiritus recipitur, atque emittitur, angustius reddatur.

De ijs agẽs, quæ adhuc increscunt, dixit, quę iuxta spinã sunt, his augeri nõ cõsuesse. Ergo, vbi spina gibba fiat in vertebris thoracis, hę maximè increscere in longitudinẽ ꝓhibentur. Hâc igitur de causâ, & illâ etiam, ꝙ vertebræ, cùm spina gibba sit, in posteriorẽ partẽ conuertãtur, necesse est thoracẽ angustum reddi, atq; acutũ: & idcirco interiora caua, quæ spiritui accõmodantur, minora effici, sic, vt, vbi spiritũ attrahunt, corpus minori modo ipsius fruatur. Diximus autẽ, & in libro de difficultate spiritus, vbi is minùs attrahatur, quàm opus sit, necesse esse breuiori temporis interuallo proximè rursus attrahi, quàm si priùs secũdum naturã attrahi cœpisset. spiritus autẽ, qui breuiori interuallo attrahitur, creber redditur, in quo consistit id genus spiritus difficultatis, sub quo & exiguus, & creber cooritur. sonus autem adijcitur, ob angustiam iuxta fauces, & asperam arteriam. auget angustiam hanc id, quod proximè subijcit.

7 ATqui cogũtur etiã ceruices iuxta magnã vertebam in priorem partẽ conuertere, ne caput in eandem proijciatur, hoc autem fauces reddit admodum angustas. nam ijs etiam, qui naturâ recti sunt, id ossis, si in interiorẽ partem inclinetur, spiritus difficultatem affert, dum repellatur. Ob id igitur, quòd ità figurentur, guttur his hominibus magis extare videtur, q̃ benè valentibus.

Cùm vertebrę, quæ ad pectus sunt, vbi gibba spina fit, in posteriorẽ partem spectẽt, necesse est collũ in piorẽ cõuerti. quare & ipsũ caput, illi enim è regione superimpositũ est. Accidet igitur ijs, qui gibbi sunt, ambulare ità figuratis, sicut cæteris omnibus, cùm totũ collũ spinãq; inclinãt, & vtrũq; curuãtes à posteriori parte gibbi terrã spectãt. quod vt euitẽt, qui gibbi sunt cogũtur collũ in postriorẽ partẽ recuruare, eius vertebris, vt quę minimũ moueẽtur, ad hoc parũ cõferẽtibus: sed, quà potissimũ moueri aliquid possunt, valdè recuruatur. possunt autẽ quà duæ primæ vertebræ inter se, & cũ capite cõmittũtur. Quemadmodũ igitur figurãtur iuxta capitis cõmissurã illi, qui benè valẽtes caput in posteriorẽ partẽ cõpellunt, ità gibbi, cùm erecti sunt. prętereà, vt ijs, qui naturaliter habẽt, guttur extat, vbi caput in posteriorẽ partẽ recuruatur, sic gibbis, cùm rectũ cõtinetur. vocauit autẽ ἐξεχεβρόγχους eos, quibus extat βρόγχος, quo vocabulo verisimile est, vel asperã arteriã totam, vel guttur dũtaxat appellasse. hinc autẽ

maximè

maximè fit,vt ſpiritus cum ſono reddatur,quandoquidẽ maximè etiã ſtertunt, qui ſic figurati dormiũt. q uãobrem ſcribit [nam & ijs,qui naturâ recti ſunt,id oſſis,ſi in interiorẽ partem inclinetur,ſpiritus difficultatẽ affert].dicit autem id oſſis,ad illud referẽs,quod principio orationis propoſuerat,cùm inquit[Atqui coguntur etiã ceruices iuxta magnã vertebram in priorem partem cõuertere]. vndè poſſet quis conijcere magnam vertebram appellari ſecũdam, quæ magis poteſt in priorem partem vrgeri,atque inde rurſus repelli. Cõſtat autem eandem regionem,& priorem,& interiorem ab ipſo vocari.priorẽ quidem,quùm vertebræ à poſteriori parte in eam erumpant: interiorem,quùm ſit in profunditate corporis,ſi ſpectetur ſumma pars ſiue prior,ſiue poſterior.

HIs tubercula plærunque circa pulmonem ſunt, eaq; dura & cruda.plæriſque enim eiuſmodi tumores ſunt cauſa gibbi,& diſtẽtionis, quibus proximi nerui afficiuntur. 8

Quibus ſpina ſupra ſeptũ tranſuerſum gibba eſt. his plærunq; ait tubercula fieri circa pulmonem: cõſtat autem,& quibus ad lumbos gibba fit,his eâ parte tubercula verſari.Dixit[plærunq;] ꝓptereà ꝙ & caſu,& ictu ſpina gibba redditur,& tum in priorẽ partem,tũ in latus conuertitur. At cùm inquit[plærunq; enim eiuſmodi tumores cauſa gibbi ſunt, & diſtẽtionis] eandẽ ſentẽtiã tradit, quã à principio,cùm ait,[ſpinę vertebræ,quibus ob morbos trahũtur,vt gibbũ efficiãt]. Quod autẽ nunc ſcribit [quibus proximi nerui afficiuntur]ad neruos dorſi refertur,ac vertebrarũ.nos verò anteà cauſati ſumus vertebrarũ ligamenta attrahẽtia,quibus cum & ipſę vertebræ trahũtur.non enim arbitramur neruos,qui à ſpinę medullâ oriũtur,attrahere ſecũ vertebras poſſe, cùm & propter exiguitatẽ,& ꝓpter mollitiẽ longè imbecilliores ſint, q̃ vt præſtare id poſſint. quippe,qui ab oſſibus nõ depẽdẽt,quemadmodũ ligamẽta, quę firmiora ſunt, & neruis coniuncta,ac,ſi tuberculis afficiantur,ſecũ trahere vertebras poſſunt.

VErùm ex his quibus ſub ſepto tranſuerſo gibba ſpina eſt,nonnullis renum & veſicæ vitia ſuperueniunt. ſed & abſceſſus ad ilia & inguina, qui diu manent,& ægrè ſanantur,quorum neutrum gibbum ſoluit. 9

Ob cõſenſum ſanè propoſiti affectus ſuperueniunt. cõſenſu autẽ afficiũtur, & quæ ſunt eiuſdem generis,& quæ vicina,quę ſuprà ſignificauit, quùm proximos dixit,ſed quę cõmunia primò ſunt,maximè lędũtur. Tormina igitur,& varices,quorũ cauſa erat ſuccorũ tubercula excitantium tráſfuſio,gibbũ curãt: ſed ex ijs malis,quę cõſenſus cauſâ oriũtur,nullũ eſt,qđ priorẽ morbũ depellat.

HIs autem coxæ extenuantur,magis quàm quibus ſpina ſuprà gibba eſt. 10

Quibus ſpina ad lumbos gibba eſt,his coxę graciliores ſunt,q̃ quibus ad pectus.hinc autem manifeſtum eſt coxas, quibus ſpina ad pectus gibba eſt, graciles modicè reddi,propter conſenſum,quem habent cum ſpinâ.

TOta autem ſpina longior his eſt,quàm quibus à ſuperiori parte gibba eſt. 10

His qui ætate nõdũ robuſtâ ſunt,pręterq̃ ꝙ cõmunis eſt macies,accedit ꝙ affectæ partes nõ augẽtur,quẽadmodũ & anteà dictũ eſt: Nũc diſcrimẽ aliud adiũgit,non ab ętate,ſed à locis affectis.nam ſpina,quo magis verſus ſuũ initium vitiatur, eo minùs augetur,cũ habeat & originẽ & incremẽtũ ſupnè.

PVbes autem & barba ſeriùs increſcit,& minùs completur,minùs item fœcundi fiunt,quàm quibus gibba eſt pars ſuperior. 12

Ad communem rationem conſenſus accedit differẽtia ex naturâ locorum. Communis igitur ratio eſt,vt quę vitiatis locis proxima ſunt,cõſenſu affician-

tur: propria autem, vt, vbi hæ partes læduntur, quæ ſpiritui accommodantur, ſequatur, vt ſpiritus ægrè, & cum ſono moueatur, vbi, quæ infra ſeptum tranſuerſum, pubes ſeriùs increſcat, lædatúrque etiam barba.

13 » SEd quibus corpore iam robuſto gibba ſpina fit, his euidenter ſoluit morbũ » tunc exiſtentem. tempore tamen eius aliquid ſe oſtẽdit, ſicut & ijs, qui iu- » niores ſunt, aut plus aut minùs. plærũq; autem, hi affectus minùs maligni ſunt.

Euidenter ἀπαντικρὺ nunc dixit, quod nonnulli alij ex veteribus dixerũt ἄντικρυς. Apertè igitur, & (vt dixerit quis) quaſi res manu teneatur, gibba ſpina admittit ea, quæ quùm morbus iudicatur, id eſt, ſoluitur, expelluntur, videtúrque ex toto morbus ſummotus. ſuperſunt tamen reliquiæ paruæ, quæ irritantur, ſi quid vel in ratione victus peccetur, vel noxium extrinſecus occurrat.

14 » MVlti quidem gibbi, facilè, & nõ ſecus, quàm benè valentes iam vſque ad » ſenectutem id mali ſuſtinuerũt, præſertim quibus corpus carnis plenum » & pingue effectum eſt: pauci tamen ex ijs ad ſexageſimum annum peruene- » runt, plærique enim citiùs moriuntur.

Ob validas vires, ob morbum leuẽ, iamq; ob vniuerſam victus rationẽ, quâ viuunt, nonnulli gibbi quaſi ſani ad ſenectutem vſque vitam degunt.

15 » NOnnullis etiã vertebrę ab hâc vel illâ parte in latus mouentur. Hæc tamẽ » vel omnia, vel cõplura incidunt, eo ꝙ ſpina ab interiori parte deprauetur.

Anteà iã diximus ſpinã ad latus conuerti orto ab eius latere tuberculo, quod ad ſe traheret ligamẽta. hoc Hippocrates fieri dixit διὰ τῶν τόνων, id eſt, ꝑ neruos.

16 » QVoſdam etiam in id vitium compellit, vnà cum morbo habitus ille, quo » iacere conſueuerunt.

Cõcurrit ad ſpinã gibbã efficiendã, & quod materia magis confluat ad id, quod humilius eſt, & qđ pars, in quã quis cubat, magis cõprimatur. Prima autẽ & præcipua cauſa, & tuberculi, & cuiuſlibet vitij eſt partiũ natura morbo opportunior. Demonſtrauimus enĩ ad eiuſmodi partes cõcurrere ea, quę ſuperãt.

17 » VErùm de his agemus, quà de diutinis affectibus pulmonis. ibi enim de his » futurorum pulcherrimæ prognoſticationes traduntur.

Multa quoq; alia in hoc libro ſcripturũ ſe pollicetur, quæ nũc non extãt. Ea fortaſſe vel non ſcripſit, vel interierunt, quemadmodũ & multa alia antiquorum volumina, quæ nunc non extant, de quorũ interitu complures ſcripſerũt. De diutinis igitur affectibus pulmonis multa habentur, & in maiori libro de morbis, cuius initium eſt. [Si pulmonis arteria exulceretur]. atq; etiam in primo libro de morbis, qui non rectèità inſcribitur, cuius initium eſt, [Qui vtiq; interrogare de curatione rectè velit, rogatúſque reſpõdere]. Sed in neutro horum plenè exequitur, quæ hîc pollicetur.

18 » QVibuſcunq; cadẽtibus gibba ſpina fit, paucis ità cõualeſcit, vt dirigatur.

Adhuc ſcripſit de ſpinâ citra exteriorẽ cauſã deprauatâ, quę deinceps adſcribit, oĩa ſũt de vertebris, quę ob caſũ vel ictũ aliquẽ lędũtur. Plęraq; autẽ plana ſunt, niſi ſicubi opus ſit omiſſã cauſã adijcere, queẽadmodũ & nũc, cũ afferit rarò luxatã ſpinã reſtitui. cuius rei cauſam, & ſi nũc afferre potuiſſet, in ſequẽtibus demõſtrat, cũ ſcribit vertebras cardinis modo ĩſtructas, ità, vt, vbi vna aliqua quouis modo exciderit, ĩ ſuã ſedẽ magno negocio reuertatur, cũ in ſingulis multi ꝓceſſus ſint, multi ſinus. hoc autẽ & aſpectu ipſo in oſſibus didiciſtis.

19 » IAm verò intẽtio, quæ ſuper ſcalam adhibetur, nullum, quod ſciam, reſtituit. » Eâ potiſſimùm vtũtur medici, qui apud vulgus videri volunt magnum aliquid

» quid moliri. Apud hoc enim admirãdum est suspensum hominem intueri, vel
» proiectum, vel tale quidpiam, sempérque hæc ab ipso laudantur, cui nec vltrà
» curæ est, quínam effectus sequatur ex huiusmodi præsidio, bonúsne an malus.
» medici verò, qui hæc student, rudes sunt, quos quidem noui. Inuentio quidem
» vetusta est, atque ego sanè primum auctorem laudo, non solùm huius, sed cu-
» iusq; machinamenti secundũ naturã excogitati, minimè enim diffido nõnulla
» restitui posse, si quis rectè præparans concutiat. sed turpe existimaui eiusmodi
» morbis ità mederi, quùm eiusmodi machinationes magis sint impostorum.

Quoniàm (vt ostendimus) in omnibus articulis restituendis, prȩcedere debet in diuersas partes extentio, eandem quoque ad spinȩ ossa necesse est adhibere. quâ verò ratione intendere in diuersa conueniat, in sequentibus docebit. nunc de eâ intentione loquitur, quæ minùs rectè adhibetur, quod facere consueuit, sicut in prioribus iam monstratũ est. Primò enim reijcienda sunt, quæcunque malè à quibusdã medicis fiunt, deinceps tradenda sunt salubriora. Igitur, quùm medici complures luxatam spinam per scalam extendant, asserit in primis eiusmodi inuentionem nihil proficere: si quis tamen eâ vti velit, docet, quomodo facere id optimè possit. Ergo in intendendâ spinâ propositum est superiorem partem intendere per vincula prope affectum locum iniecta, inferiorem, per corporis pondus. Ad hoc itaque spectans, quȩ ab ipso subijciuntur, percipies, maximâ enim ex parte clara sunt.

» QVibus ꝓpe ceruices spina gibba fit, par est minùs succurri intẽtione ad- 20
» hibitâ per caput deorsum demissum, parũ enim ponderis habẽt caput, &
» vtrinq; lati scapularũ ossis summitas, cùm deorsum spectant: sed hos verisimi-
» le est in pedes deorsum cõcussos magis restitui. in eã enim partẽ demissi maius
» pondus habent. At quibus infrà gibba fit, hos concutere magis cõuenit capite
» deorsum spectãte. Si quis igitur cõcutere velit, rem sic rectè molietur, scalã ster-
» nere scorteis puluinis transuersis debet, vel ex lanâ benè alligatis, ac paulo plus,
» & longitudinis, & latitudinis scalæ tenentibus, q̃ occupet hominis corpus.

Quùm spina vel prope initium lȩdatur, vel prope finẽ, vel in medio spacio, primò agit de noxâ ipsius prope ceruices. Ergo in hoc casu, si quis super scalam à pedibus hominem suspendat, sicut nonnulli medici Hippocratis seculo consueuerunt, nulla ferè intȩntio fiet ab inferiori parte, quùm parum ponderis sit in capite, & ceruicibus: sed, si in imâ vitium sit prope os sacrũ, maximè sperare quis poterit huiusmodi vim ab inferiori parte abũdè futuram. subdit deinceps, quâ ratione id optimè fiat.

» POst hæc homo super scalã resupinetur, dein pedibus non diuaricatis iuxta 21
» talos ad scalam alligetur vinculo, quod quidẽ firmiter ac sine cõpressu te-
» neat, sed molle sit: vinciatur itẽ, & ab inferiori, & à superiori parte circa vtrũq;
genu, & tũ circa coxas, circa ilia insup & pectus habenâ ità latâ, vt cõcuti nõ ꝓ-
» hibeatur: sed brachia iuxta latera extenta ad ipsũ corpus, nõ ad scalã religẽtur.

Exprimit omnia euidenter. vinculum, quod firmiter ac sine compressu teneat εὐόχθως dicit.

» SCala ità præparata attrahenda est ad turrim altam, vel ad culmen domus. 21

Turrim dixit πύργον, culmen verò domus, id est, altissimam partem ipsius ἀέτωμα. ità enim appellãt eam tecti partem, quæ attollitur in speciẽ trianguli. Si quis enim solarium faciat, pro tegulis tectum struet planum, quod calorem nõ prohibeat: sed, si tegulæ imponantur, propositũ est, vt pluuialis aqua possit ef-

fluere. Hâc igitur de causâ medium tectum in longitudinem à priori & posteriori parte attollitur, vtrinq; autem à parietibus humile est. Maiores igitur ad exemplũ alarum demissarum hanc partem domus ab aquilâ videntur ἀετὸν appellasse, quo vocabulo tectum appellat & Pindarus in pleiadibus, vbi ait,

χρύσεαι δ᾽ ὀξύπτερα αἰετῶ ἄειδον κηληδόνες. & Euripides in Hysipyle, cùm inquit,

ἰδοὺ πρὸς αἰθέρα ἐξαμιλλῆσαι κόραι γραπτοὺς οἷσι πρόσβλεπον τύπους. quòd τύρσις turrim significet, idoneus testis est Diocles Charistius, qui iuxta verba (πρόφασιν græci dicũt) locũ hũc exponit ĩ libro de fascijs. Inquit igitur [attrahẽda scala est ad turrim altã, vel ad culmẽ domus] vbi turrim, quã Hippocrates τύρσιν, πύργον dixit.

22 » LOcus autem super quem concuti homo debet, renitatur: qui verò sursum
» attrahunt, non ignari sint, vt æqualiter, rectè, & in neutram partem incli-
» nantes repẽtéque demittant, ne scala in alteram partem inclinata ad terrã per-
» ueniat, néve ipsi in priorem partem conuertantur.

Summam scalam à sublimiori loco suspensam, quæ (vt dictũ est) alligatum hominem habeat, in pauimentum subitò demittit, vt cadente hâc, atque concussâ recondantur spinæ vertebræ suo loco motæ. Meritò autem ad hũc vsum duro & renitenti pauimento opus est. nam, si ità molle sit, vt cedat, spinæ concussus remittetur, ac sine vllo effectu res erit.

23 » VBi verò à turri demittas, vel à malo, qui carchesiũ habeat annexũ, cõmo-
» diùs adhuc rem parabis, si à trochleâ, vel ab axe funes demittas, sed mole-
» stum est in his longiùs immorari. Per has tamen machinationes concuti quis
» maximè poterit. Quòd si spina in parte admodum superiori gibba fuerit, at-
» que omnino concuti hominem oporteat, expedit in pedes concuti, vt iam di-
» ctum est. hoc siquidem pacto magis in inferiorem partem compelletur.

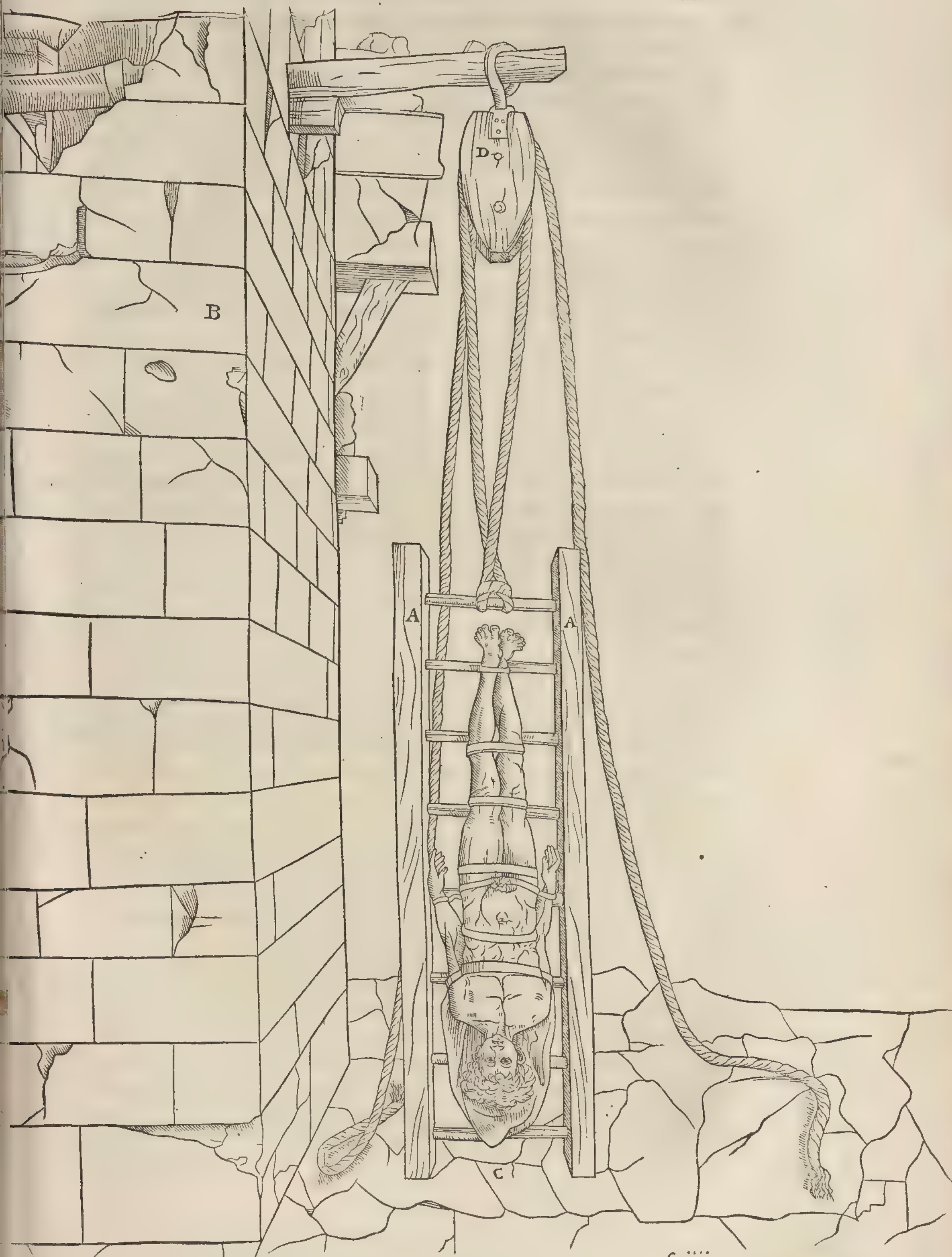
Quùm scala ex sublimiori aliquo loco suspensa in terram demittenda sit, repentè, æqualiter, & in neutram partem inclinata, satiùs est, inquit, vincula ipsa circa trochleas volui, sic enim facilè, æqualiter, & sine inclinatione ducentur. Antea turris tantùm, & cacuminis domus mẽtionem fecit, nunc malũ adiungit, quem ἱστὸν appellat, significãs maximũ atque erectum tignum, cui summo superpositum est aliud lignũ transuersum, à quo suspenditur velum, quod ἱστίον græcè nuncupatur. Differunt enim inter se ἱστίον trium syllabarũ, & ἱστός duarum. hoc siquidem vocabulo malus significatur, qui (vt retuli) tignum est, quod in naui erectum affigitur: sed illo linteũ, quod à vẽtis inflatur. funes verò in summo malo carchesij nominantur. Ergo vbicunque ad suspendendam scalam malo vtendum est, id efficiendum est per trochleas, & carchesios. nihil etiam deterius esse affirmat ad hæc vti axiculis, quos appellat ὀνίσκους.

24 » FVlcire autem pectus debes ad scalam fortiter alligans, atque item ceruices
» habenâ valdè laxâ, quatenus, quod excessit in suum locum reuertatur: atq;
» insuper caput à fronte ad scalam deuincire, ac brachia extenta ad corpus non
» ad scalam. reliquum tamẽ corpus solutum sit, nisi quòd pluribus locis habena
» laxa circumdetur, quatenus, quod excessit, in suum locum reuertatur.

In superioribus quoq; ostendimus ἕρματα dici ab Hippocrate fulcimenta, & ἑρμάσαι fulcire: atque hoc esse, quod à poëtâ scribitur, ὑπὸ δ᾽ ἔρυον ἕρματα νηῶν.

A Scala cum scorteis puluinis.
B Turris alta.
C Locus, super quem homo concuti debet.
D Trochlea.

Sed videndum


D
B
A
A
C

25 » SEd videndum eſt, ne huiuſmodi vincula concuti hominẽ nòn ſinant.cru- » ra verò non ad ſcalã,ſed inter ſe vincienda,vt è regione ſpinę dependeant. » hæc ſiquidem ità admouere cõuenit,ſi homo ſuper ſcalã omnino concutiẽdus » ſit.turpe autem eſt in omni arte, nec minùs etiã in medicinâ ſine vllo profectu » magnam adhibere turbã,magnũ ſpectaculum polliceri,& multa verba facere.

Quòd ſi homo,qui concutitur, nullis corporis partibus, exceptis ſuperioribus, ad ſcalam vinciatur, facilè in latera deuoluitur: at rurſus, ſi fortiter alligetur, vt immobilis ſit, concuſſu nihil leuatur. Ambo hæc igitur ſpectantes ità hominem vinciemus,vt neque immobilis ſit, quùm cõcutitur ſub vinculis firmiter adſtrictus:neque ità laxè ſuper ſcalã contineatur,vt in latera deuoluatur. Hippocrates autem huiuſmodi extendendi rationem contemnens,quo tamen modo optimè adhiberi poſſet,adſcripſit. Quandoquidẽ vidit, qui eâ vtuntur, neſcire ipſam optimè adhibere.huc accedit quòd ſuperiùs dixit[minimè enim diffido nõnulla reſtitui poſſe, ſi quis rectè præparãs extendat].

26 » IN primis quidem cognoſcendum eſt,quæ ſit natura ſpinæ. ad multos enim » morbos eâ opus eſt.

Notare ſemel alicubi volumus,atq; in memoriã reducere,quę à nobis dicta ſunt à principio in primo libro de ratione corporũ incidẽdorum Hippocratis, in quo empiricorũ impudẽtiam cognoſces, qui audẽt Hippocratem appellare empiricũ. Fuit enim omnium,qui medicinam exercuerũt,maximè experiens, maximéque experimentorum ſpectator,iiſque omnia comprobauit,quę multis fretus rationalibus argumentis inuenit. potiſſimúmque rationi corporum incidendorum operam dedit, vt quæ mirum in modum ad artem conferat, quod nunc apertè docet,cùm ſpinæ naturam intelligi velit,quàm empirici non ſecus quàm cæterarum partium omnium eſſe inutilem dicunt.

27 » VErtebræ igitur ab interiori parte, quà ad ventrem ſpectant, inter ſe ſunt » æquales.

Vertebræ à poſteriori parte proceſſum exigunt acutum,extremâ parte cartilaginoſum,qui ſpina nuncupatur:à cõtrariâ verò priori ſcilicet, ſiue interiori (vtroq; enim vocabulo nuncupatur) æquè cartilaginem ſuperiectam habent, quà rotundæ ſunt, & leues nullúmq; acutum proceſſum exigunt,neque prorſus eminẽtiam aliquam,vel breuiſſimam,quemadmodum & à poſteriori parte,& à latere. Quales igitur ſingularũ vertebrarum proceſſus ſint ex cadauere arido intelliges. ex quo planum etiam fiet id, quod ait vertebras ab interiori parte eſſe æquales, hoc eſt,æquari ſingulas, quà inter ſe iunguntur. Quoniàm igitur eâ parte nullum proceſſum habent, aptiſſiméque inter ſe conueniunt, æquales eſſe inter ſe dixit,hoc eſt æquari,eâ parte, quâ cohærent.

28 » ALligantur autem inter ſe muccoſo ac neruoſo ligamento,quod à cartilagi- » ne orſum vſque ad ſpinæ medullam progreditur.

Naturam commiſſuræ vertebrarum ad vnguem indicat. non enim altè admodum in vnitatem coẽunt à parte interiori,ſicut nonnulli exiſtimarunt. nam ſic vbi in poſteriorem partem plurimum curuanda ſpina eſſet,vel ex toto reniterentur, vel diuellerentur. nunc autem res aliter habet. quùm non coẽant in vnitatem,ſed veluti vinculo alligẽtur muccoſo,neruoſóque, atq; idcirco leniter aliquid hâc parte mouẽtur,quâ nullo modo motæ fuiſſent,ſi continuarentur. At neque vinculum earum ad ſpinę medullã vſque pertinet. Sed interiecta aſpera membrana in orbem medullam ipſam complectitur, quæ non ſecus,ac

cerebrum

cerebrum tenui membranâ primò velatur, posteà crassiori. sed hoc tegmento ſpinæ medulla ſepta eſt præter ea, quæ in cerebro ſunt, ne doleat, quùm vertebrarum oſſibus offenditur, vbi ſpina mouetur. Circa ipſas autẽ vertebras innatum eſt vinculum muccoſum, hoc eſt glutinoſum, & quaſi pituitę plenum, vt vertebræ promptiùs moueantur, ipſúmque vinculum minùs lædatur. In vehementi enim motu abrumpũtur, quæ ſicca ſunt, & ſine humore, atque idcirco qui loris ad vehicula, & iumenta vtuntur, ipſa inungunt. quanquàm eiuſmodi muccoſus humor in omnibus articulis ob eandem cauſam inuenitur.

QVædam alia etiam ligamẽta neruoſa, perpetua adnaſcuntur, & hinc atq; hinc à lateribus ipſarum intendunt. 29

Perpetua ligamenta intellexit, quæ à ſuperiori parte deorſum feruntur plurimum longa, nihil tamen habeo, quod ſcribam, quamobrẽ ligamenta, quę iuxtà intendunt, neruoſa dixerit. dicendum enim fuit, nõ neruoſa, ſed nerui, niſi ſi valida appellauit neruoſa. nerui autem euidenter per vniuerſum thoracẽ iuxta vnamquanque vertebram intendunt, quorum ſuperiorem originem in corporibus incidendis demonſtrauimus. ad ceruices autem & lumbos ſuper vertebras muſculi ſunt, per quos feruntur nerui.

DE venis autẽ & arterijs huc pertinentibus alibi tractabimus, quot & quales ſint, vnde inchoentur, quídque in quibus poſſint. 30

Has quoq; didiciſtis in corporibus incidendis. ſed & in libris, quos de venis & arterijs, de neruis item incidendis habetis. quæ omnia diligentiùs tradidimus in libro de ratione incidendi corporis. quare pluribus hîc de illis agere operæprecium non eſt. quùm neque ipſe Hippocrates perſequi in hoc opere vniuerſam earum naturam velit, ſed eam ſicut alia multa in alium locum differat. licet, quæ de venis & arterijs ſcripta nunc pollicetur, non extent. de neruis autem iuxta vertebras tendentibus in ſecũdo libro de morbis vulgaribus, non plenè quidẽ, ſed in commẽtarij modũ tractauit, tanquã de alijs, quę nos oſtẽdimus in eo libro commẽtarij modo, & nõ plenè ab Hippocrate ſcripta. ſolũmodò enim primũ & tertiũ librũ de morbis vulgaribus abſoluit, ità, vt edi poſſet.

TVm de medullâ ſpinæ, quibus tegmentis tegatur, vndè originem ducẽtibus, quâ parte finitis, quibus cum coniunctis, quídque valentibus. 31

Tegmenta ac velamenta alicuius rei veteres appellant ἔλυτρα, atque idcirco Hippocrates nunc medullæ ſpinæ tegmenta ἔλυφα nuncupauit, quæ nos paulò antè narrauimus. duo quidem intrinſecus omnino ſunt: extrinſecus verò communia omnium vertebrarum ligamenta. Oriuntur autem membranæ à membranis, quæ cerebrum tegunt, ſed tertium velamentum, quod extrinſecus eas complectitur, originem habet à caluariâ, quà cum prima vertebra committitur. Huiuſmodi autem ligamenta nõ ſecus, atque ipſa medulla ad imam ſpinam finiuntur [finitis] Hippocrates dixit κραίνουσι, ſicut poëta quùm inquit, εἴπερ δὴ κρανέω γε καὶ ἐιπτελεσμένον ἔσαι. quid verò poſſint, exquiſitè iam oſtendimùs in opere de ratione corporum incidendorum, atque etiam in proprijs libris, inter quos præcipuus eſt, qui de vſu partium inſcribitur. nunc autẽ ſcripſiſſe abundè eſt membranas, quę cingunt ſpinæ medullam, eundem pręſtare vſum, atque in cerebro, quod craſſâ membranâ defenditur, ne à circumpoſitis oſſibus lædatur. Eſt & aliud cerebri velamentũ, & quaſi cutis innata, quo hæc nectuntur, nempè tenuis membrana. de tribus autẽ his tunicis in medullâ ſpinæ paulo ſuprà pertractauimus.

32 IN vlteriore autem parte, vertebræ cardinis modo commissuras habent.

Quùm explicare spinæ naturam instituerit, orsus ab interioribus partibus ipsius, quà vertebræ aptè inter se cohærẽtes ad ventrem spectãt, & inter se sunt æquales, iure nunc subdit, [In vlteriore autẽ parte vertebræ cardinis modo cõmissuram habẽt]. vlterior enim pars ijs, quæ propositæ sunt, erit posterior, quâ inquit vertebras cardinis modo inter se cõmitti. non debes autẽ intelligere posteriorem partẽ eam, quę sita est contra ligamentum propositum, quod scilicet à iuncturâ vertebrarum procedit, is enim locus medius exquisitè posterior est, vbi spina tantùm est: sed eam, quæ vtrinque est à commissuris ipsarũ vertebrarum. quæ, si ad spinam referatur, erit à lateribus spinæ: si ad priorem partem, in quâ dixit vertebras inter se colligari, posterior. scripsit autem eas commissuras cardinis modo esse, quoniàm quatuor exigunt processus, quibus cõmittuntur, duobus quidem admittunt eminentias proximæ vertebræ, duobus se in alteram insinuant. efficitur autem quodammodo structura cardinum similis.

33 NErui omnium cõmunes, & ad exteriorẽ partẽ, & ad interiorẽ procedunt.

Pars vertebrarum, quæ ei opponitur, quâ illigantur, posterior & exterior appellari potest: sicuti ea ipsa, quâ illigãtur, interior, & prior. verùm à posteriori parte non reperiuntur nerui, quos nunc τόνους dixit, si nerui intelligãtur, qui motum voluntarium præstant. quà enim vertebræ inter se committuntur, foramen est, per quod vnusquisque neruus à spinæ medullâ traiectus, protinus distribuitur, cuius aliæ partes ad priorem regionem intendunt, aliæ ad posteriorem, atque in musculos dissipantur, qui, quùm spinæ superiecti sint, ῥαχῖται græcè nominantur.

34 SIngulæ autem vertebræ, tam maiores, quàm minores in exteriorem partem singulos processus exigũt. his autem processibus adiecta est cartilago, atq; ab eâ germen oritur ligamentorum, quæ neruis exterioribus germana sunt.

Singularum vertebrarum processus per medium dorsum intendunt, atque vniuersam spinam componũt. extremo autem processui cartilago innexa est, à quâ oritur germen ligamẽtorum, quæ (vt ipse ait) neruis germana sunt, quo significauit, vel simillima, vel inter se coeũtia, immixtaq;, vtrũq; enim verũ est.

35 ADiunctæ autẽ costæ sunt capitibus in interiorem partem spectãtibus magis q̃ in exteriorem, quæ sigillatim cum vnaquâque vertebrâ cõmittũtur.

Costæ, id est, thoracis ossa, quæ à spinâ intendunt transuersa ac modicè obliqua ad pectus, græcè non modò ab Hippocrate, sed ab omnibus iunioribus medicis, nominatę sunt πλευραί. Has inquit cum vertebris committi, quod προσαρθρέεσθαι dixit, quasi dicat διαρθρέεσθαι, quod vocabuli apud iuniores medicos magis in vsu est. eo enim significãt ossium commissuras quibus talis inest motus, vt sensu aliquatenus percipi possit. Costarum capita vocauit extrema, per quæ cum vertebris coniunguntur, in radices processuum à lateribus se insinuantes. Exquisitè autem dixit ipsas magis in interiorem partem spectare. nostis enim rem ità se habere. ipsarum verò commissuram quodammodo duplicem conspeximus. quam rem Hippocrates prętermisit, vel quòd non ex toto vniuersam naturam commissurę fuerit intuitus, vel quòd tam diligentem eius inquisitionem ad propositum pertinere non existimauerit.

36 MAximè autem flexæ sunt hominis costæ, & modo eorũ, quæ curua sunt.

Inter omnia animalia homo cõstas habet maximè curuas, quoniàm & pectus omnium latissimum: ex cæteris verò animalibus, alia magis, alia minùs acuto

nũs acuto pectore ſunt. latiſſimi autem pectoris eſt homo, dein ſimia, quæ pectus habet anguſtius homine, latius quàm cætera animalia. Commune eſt autem omnium animalium, quæ thoracem habent, coſtis eſſe ab exteriori parte, quà tangimus, gibbis, à cõtrariâ, intrinſecus ſcilicet, ſimis. Id enim neceſſarium hominibus fuit, vt thoracis ſpaciũ latum redderetur, quoniàm iuxta os pectoris dirigi coſtas oportuit: reliquas earum partes, quùm deberent ad ſpinæ vertebras peruenire, opus fuit plurimum curuari. Res igitur, quam proponit, ex eo apertè intelligitur, quod ipſe ait coſtas maximè curuas eſſe, quódque earum figura talẽ ſe oſtendit. Reſtat quæſtio, quę ad rem non pertinet, ſicut prior, ſed ad vocẽ, quùm Hippocrates explanationis, vel exempli cauſâ vſus fuerit verbo ῥοιβοειδέα, quod maiorẽ affert obſcuritatẽ, q̃ res ipſa, cuius gratiâ id exẽplũ affertur. tunc fortaſſe vox erat vſitata, alioquin verba hæc [modo eorum, quæ curua ſunt] non dixiſſet ῥοιβοειδέα τρόπους: deinde vſu exploſa, obſcura effecta eſt. Vox quidẽ ῥοικοειδέα per κ, apud Theocritũ curuũ ſignificat in eo carmine, vbi inquit,

ῥοικὸν δέ κεν ἀγριελαίας δεξιτερᾷ κορύναν.

Idem quoque ſignificat apud Archilocum, quùm ſcribit,

ἀλλά μικρός τις εἴη, καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν.
ῥοικὸς ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσὶ καρδίης πλέως. Apud Nicandrum ſimiliter,
ἄλλοι δὲ ῥοικοῖσιν ἰσήρεες αὖ τὰ παγούροις, γυῖα βαρύνονται.

Per β autem ſcriptum ῥοιβὸν neſcio quid ſibi velit. Quanquàm in nonnullis exemplaribus per β ſcribatur, ſed in magis probatis, per κ.

QVod autem inter coſtas eſt, quódque inter proceſſus oſſium vertebrarũ, 37
vtrinq; complent muſculi, qui à ceruicibus orſi vſq; ad nexũ intendunt.

Quod in corporibus incidẽdis apparet, non admodum conſentit cum verborum ſententiâ. nam quod apparet huiuſmodi eſt. à coſtarum capitibus, quà cum vertebris committuntur, muſculi ſunt à poſteriori parte, qui ῥάχιται nuncupantur, alij in longitudinem ſpinę tẽdunt vſque ad initium crurum: à priori parte in longitudinem muſculi non procedũt, ſed tranſuerſi inter coſtas, quos μεσοπλεύριοι appellant: deinde ad aliquot coſtas pertinent muſculi, qui ſtomacho ſubiecti ſunt, à quibus totum collum in priorem partẽ attrahitur, & paululum etiam annuit, vbi capitis commiſſura non moueatur. ipſa enim per ſe maximum habet motũ in annuendo, & abnuendo, ſi quis eam cum vertebris conferat, quæ poſt primas ſunt. aliarum enim inter ſe commiſſuræ paululum mouentur: ſed & à regione iuxta lumbos procedunt ad extremas thoracis coſtas eorum muſculorum ſummitates, qui ψόαι dicuntur: in medio autem thoracis ad coſtas muſculi non pertinẽt, qui ſiti ſunt ad vertebrarum proceſſus à lateribus poſitos, quà cõmitti coſtas poſui: ſunt & alij duo muſculi anguſti, atque exigui, qui ab exteriori parte per vniuerſum thoracẽ iuxta muſculos, qui ῥάχιται dicuntur, intendunt à priori parte, non à poſteriori verſus ſpinam. Hæc igitur eſt poſitio, ac natura muſculorum circa vertebras, quę ex corporibus incidendis inuenitur. Videamus deinceps de quibusnam Hippocrates meminerit: ac de ijs quidem, qui inter coſtas ſunt, patet ipſum minimè egiſſe, quùm ait [muſculi, qui à ceruicibus orſi] ſupereſt igitur, vt eos intellexerit, vel qui ῥάχιται dicuntur, vel, qui iuxta hos ſiti ſunt. ſed neutri rectè dicentur, quod inter coſtas eſt, quódque inter proceſſus oſſium vertebrarum, complere. ῥάχιται quidem muſculi vniuerſis propoſitorum oſſium commiſſuris in toto thorace ſuperiniecti ſunt à poſteriori parte, nihil relinquentes, quod non contegant, ſed

omnes costarum radices,& vertebrarum processus,qui à lateribus sunt,ad hæc quod inter ipsas radices est,complectuntur. Angusti autem musculi,qui iuxta hos versus priorem partem siti sunt, protinus post commissurá sunt, ad extremitates eorum processuum,quos vertebræ à lateribus exigunt:quinetiá, quod in fine propositorum verborũ adiungit [vsque ad nexum] si de angustis musculis intelligatur, necesse est ad septi trásuersi nexum referamus,sin de ijs, qui ῥαχῖται vocantur,ad crurum nexum, quem προσφυῶν dixit, crurum fortasse iuncturam intelligens.Equidem verba hæc nequeo accõmodare ad id,quod sensui apparet,arbitrórque initio protinus errasse primum librarium,sicut in alijs multis veterum scripturis.Sed,quùm ità habeant,quę in corporibus apparent, quæstio idoneæ expositionis communiter omnibus proponatur.quod autem distinctũ,& aliquatenus probabile videtur,huiusmodi est. Costas accipiemus pro ipsarum costarum capitibus : processus ossium vertebrarum , pro ossibus, quæ spinam constituunt:sed musculos complentes vtrinq; eam regionem,quę interiecta est, ῥαχίτας intelligemus:nexum septi transuersi. Pelops autem præceptor noster costas,nunc ab Hippocrate voluit nominari omnes vertebrarum processus,qui à lateribus sunt:sed nexum retulit ad septum transuersum.

38 » IPsa autem spina in longitudinem rectè obliqua est.

Obliquam dixit σκολίαν eam sic appellare solitus,quæ in latus inclinata est: nunc autem nõ in latus, sed in posteriorem & priorem partem significare vult. spina enim in lõgitudinem recta paululum in posteriorem & priorem partem inclinatur,vt ipse deinceps docebit.

39 » AB osse sacro vsque ad magnã vertebram, quà inhæret crurum nexus, spi-
» na caua est. quoniàm vesica , partes naturales, & id intestinum , quod la-
» xum est supra anum,hâc parte continetur.

Crurum nexus,multis modis intelligi potest, maximè quidem propriè fortasse is,qui à coxarum commissurâ est,quùm scilicet femoris caput coxarũ ossi per lata ligamenta illigatur, & per id, quod rotundum est, quo altissimis partibus caui ipsius coxæ innectitur,tum per musculos,qui commissuram femoris mouent . meritò vtique dici potest crus necti superioribus partibus:deinde per neruos,posteà per arterias,& venas. Videtur autẽ hic Hippocrates nexum per neruos exponere, quùm ab extremâ lumborum vertebrâ, quæ cõmittitur cum osse,quod & latum & sacrum nuncupatur,oriantur nerui,qui tendunt ad crura. comprobatur autem,vel ex eo,quod in corporibus incidendis apparet, vesicam,& partes naturales, & id intestinũ, quod laxũ supra anum est,hâc parte contineri,quamobrẽ ab xteriori parte gibba structa est. Naturales partes quas φύσιας dixit, intellexit eas,quæ generationi accommodantur, vterum in fœminis , quæ semini aptantur in maribus , γονικὰ nuncupantur . id autem , quod laxum est supra anum dixit χαλαρὸν ἀρχοῦ. id siquidem sacro ossi superimpositum est,& reuerâ laxum est,quùm non habeat musculos,qui extremum intestinum rectum adstringunt.

40 » AB hâc ad septi transuersi nexum, recta in interiorem partem recuruatur.

Hâc parte nihil tale spinæ insidet,quales in inferiori vterus & vesica. Quare non necesse fuit ab interiori parte simam esse, atque idcirco, neque ab exteriori parte gibbam, sed hâc parte spinam paululum intus spectare. fulciri enim ab ipsâ magnam arteriam,ac venam oportebat.

Atque

ATque hic locus ſolus ab interiori parte adiunctos habet muſculos, quos ψόας appellant. 41

Ex his potiſſimum verbis conijcere quis poſſet, Hippocratem ſpinę non annumeraſſe vertebras ceruicũ. quaſi enim ſpina vniuerſa lato oſſe & vertebris, quæ ad lumbos, & quæ ad thoracem ſunt, contineatur, dixit [Atque hic locus ſolus ab interiori parte adiũctos habet muſculos]. Nam, ſi ſpinæ ceruicũ quoque vertebras annumeret, falſum vtique erit hunc locum dũtaxat habere adiunctos muſculos, cùm & in ceruicibus ab interiori parte grãdes muſculi cõtineantur. quos, quùm grandes ſint, non latuiſſe Hippocratem nemo ignorat. quandò etiam, ſi exigui fuiſſent, nullo modo ipſum latuiſſent. horum tamen muſculorum, qui ψόαι nominantur, particulam vſque ad eam regionem pertinere, quà ſeptum tranſuerſum innectitur, propoſitis verbis non notauit, vt qui operæprecium eſſe tam exquiſitè docere non exiſtimarit.

AB hoc item ad magnam vertebram, quæ ſita eſt ſublimior cõmiſſurâ humeri cum lato ſcapularũ oſſe, recta in gibbum vertitur, ſed magis adhuc videtur, quàm ſit. habet enim ſpina in medio oſſium proceſſus altiſſimos, ab vtrâque autem parte humiliores. 42

Vertebræ, quæ ad coſtas ſunt, ab interiori parte ſimæ paululum videntur, à poſteriori gibbæ multum propter ſpinæ proceſſus. vertebram autem, quã magnam dicit ſitam ſuper commiſſurã humeri cum lato ſcapularum oſſe, nouiſtis, & reminiſcẽdi cauſâ habetis in commentario, quem de oſſibus ſcripſi. His autem, quę proponuntur, accommodanda illa ſunt: neque opus eſt me vlterius explanãte, niſi ſi quod verbũ alicubi occurrat, quod expoſitionẽ requirat, cuius cauſâ huiuſmodi cõmentaria ſcribuntur. quẽadmodũ euenit in hoc ipſo loco.

IPſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partem ſpectat. Quibus igitur vertebræ gibbę fiunt, magnâ vi coniũctione abruptâ expellitur, vel vna vertebra, vel plures. quæ res non accidit multis, ſed paucis. non enim facilè incidũt huiuſmodi caſus. nam nec facilè in exteriorem partem veniunt vertebrę, niſi à priori per ventrem vehemẽti ictu trudantur, ſic autem homo interiret: aut niſi quis ex ſuperiori loco decidens in coxas, vel ſcapulas cadat, ſed & ſic quoque expiraret. A poſteriori autẽ parte non facilè expellitur vertebra in interiorem, niſi aliquid graue admodum ſuper ipſam incidat. oſſa enim, quæ ab exteriori parte procedunt, ſingula talia ſunt, vt potius frangi poſſint, quàm coactis ligamentis, valdè in interiorem partem erumpere. 43

Spectat in priorem partem, dixit λορδὸν. ità enim conſpicitur. Duæ autem ſunt primæ vertebræ, quibus ceruicum commiſſura efficitur, poſt quas relinquuntur tres, quarum non meminit, quomodo collocatæ ſint inter ſecundã, & ſextam, nempè tertia, quarta, & quinta, quę maximè videntur rectum poſitum habere. hæ autem vertebræ longè minores ſunt duabus, & præcipuè tertia, quarta enim hâc maior eſt, ſicut his rurſus quinta, ſexta verò non his duntaxat maior eſt, ſed ſeptimâ etiam. Ab hâc autẽ vſque ad extremam ſpinam pro ratione altera maior alterâ eſt. ſi hæc in homine perpendãtur, vel in eâ ſimiâ, quę hominis faciem magis repræſentat, & magis quàm cæteræ, recta inambulat. namque hæc, & in alijs, & in oſſibus homini ſimillima eſt. vnũ autem in ſpinâ habet aliarum quoque quadrupedum commune, quod in homine non reperitur, nempè lumbos pro magnitudine reliquarum partium corporis lõgiores, quàm homo, cui ad lumbos quinque duntaxat vertebræ ſunt. In ſimijs au-

tem ſicut in alijs quadrupedibus ſex. Illud autem animaduertere in propoſitis verbis oportet, quod Hippocrates, quùm de ſpinæ figurâ tractare cõſtituiſſet, orſus hoc modo [Ipſa autem ſpina in longitudinẽ recta obliqua eſt] in extremâ oratione adiecit [ipſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partẽ ſpectat]. videbitur enim hîc rurſus ceruices ſpinæ partem poſuiſſe.

44 ET articulis, qui alios recipiunt, & in alios conijciuntur. medulla item ſpinæ laboraret, ſi parumper loco mota inclinaretur, vertebrâ hoc modo expulſâ: luxata inſuper vertebra medullam cõprimeret, ſi non laceraret. hæc autẽ compreſſa, detentáque multis locis grandibus, & præcipuis, torporem afferret, ità, vt medico nõ ampliùs curæ eſſet, quâ ratione dirigere vertebram deberet, circumſtantibus multis alijs malis violẽtis. ſed manifeſtum quoque eſt restitui non poſſe, neque concutiendo, neque aliâ viâ.

Vertebrarum articulos dicit in proceſſibus à lateribus ſitis, quorũ alter alterum excipit. eos autem ait recipere, & in alios conijci, eo quòd vtraque vertebra duobus proceſſibus ſublimioribus cum ſuperiori vertebrâ committatur: duobus humilioribus cum inferiori, ſic, vt alijs proximæ vertebræ proceſſus admittat, alijs in alterius proceſſus conijciatur. quæ perfectè exequuti ſumus in libro de oſſibus.

45 NIſi hominem ſeces, deinde manu altè in ventrem inditâ ab interiori parte in exteriorẽ compellas. quod quidem mortuo fieri licet, viuente, nullo pacto. Quorſum igitur hæc ſcribimus? quoniàm nonnulli ſibi perſuadẽt ſe ſanaſſe eos, quibus vertebræ articulis ex toto excedentes in interiorẽ partem venerunt. Quanquàm nonnulli facillimum exiſtiment vertebris eo modo luxatis euadere, nihilq; opus eſſe reſtituere, ſed eas per ſe reſtitui. Multi ſanè ignari ſunt, & ob imperitiam lucrum faciunt, vulgo enim ſuadent. hoc itaq; pacto decipiuntur. ſpinã, quæ in dorſo extat, putant eſſe ipſas vertebras, nam ſingula tactu ibi rotunda ſentiuntur: neque intelligunt hæc oſſa à vertebris procedere (de quibus paulò ſuprà tractauimus) ipſas verò vertebras multo magis in priorem partem ſitas eſſe. Siquidem ex omnibus animalibus homo pro magnitudine ventrem habet anguſtiſſimum à poſteriori parte in priorem, præcipuè ad thoracem. Ergo, vbi aliquod ex ijs oſſibus, quæ valde excedunt, comminuatur, ſiue vnum, ſiue plura, is locus humilior fit, quàm qui hinc eſt, atque hinc. ac propterea errant putantes vertebras in interiorem partem procidiſſe. quos item fallit habitus eorum, qui icti ſunt. nam, ſi curuari velint, dolent, cùm quâ parte percuſſi ſunt, cutis tendatur, ſicq; oſſis fragmẽta carnem magis vulnerẽt: ſin ità figurari, vt ſpina à poſteriori parte caua ſit, leuãtur. cutis enim, quà fractura eſt, laxior efficitur, & oſſa minùs vulnerant. quin ſi eâ parte tangantur, cedunt, ſpinam in priorem partem compellẽtes, íſque locus inanis & mollis tangenti apparet. Hæc omnia, quæ dicta ſunt, medicos fallunt. citò autem, ac ſine aliquo detrimento huiuſmodi homines per ſe ſaneſcũt. Hæc enim oſſa omnia, quæ rara ſunt, callo celeriter glutinantur.

Manũ altè indere in ventrẽ, cauſâ conquirendi, quæ ibi ſunt, dixit ἐσμαιώσασθαι.

46 IAm verò ijs, qui ſani ſunt, obliqua ſpina fit pluribus modis: namque & naturâ, & vſu ſic habet, ſed & ob ſenium, & ſub dolore. hæc ſiquidẽ colligandi vim habent. Gibba autẽ plærunque fit, quùm homo vel in coxas, vel in ſcapulas cadit. neceſſe enim eſt in ſpinâ gibbâ vnam aliquam vertebram reliquarum omnium conſpici maximè ſublimem. eas autem, quę hinc atq; hinc ſunt, minùs.

minùs. Nec plurimum huiusmodi vertebra ab alijs recedit, sed parum, quando singulæ subitò plurimum cedunt. Hâc igitur de causâ, & spinæ medulla facilè fert, quùm ità peruertitur, quùm fiat gibba in orbem, non ad angulum.

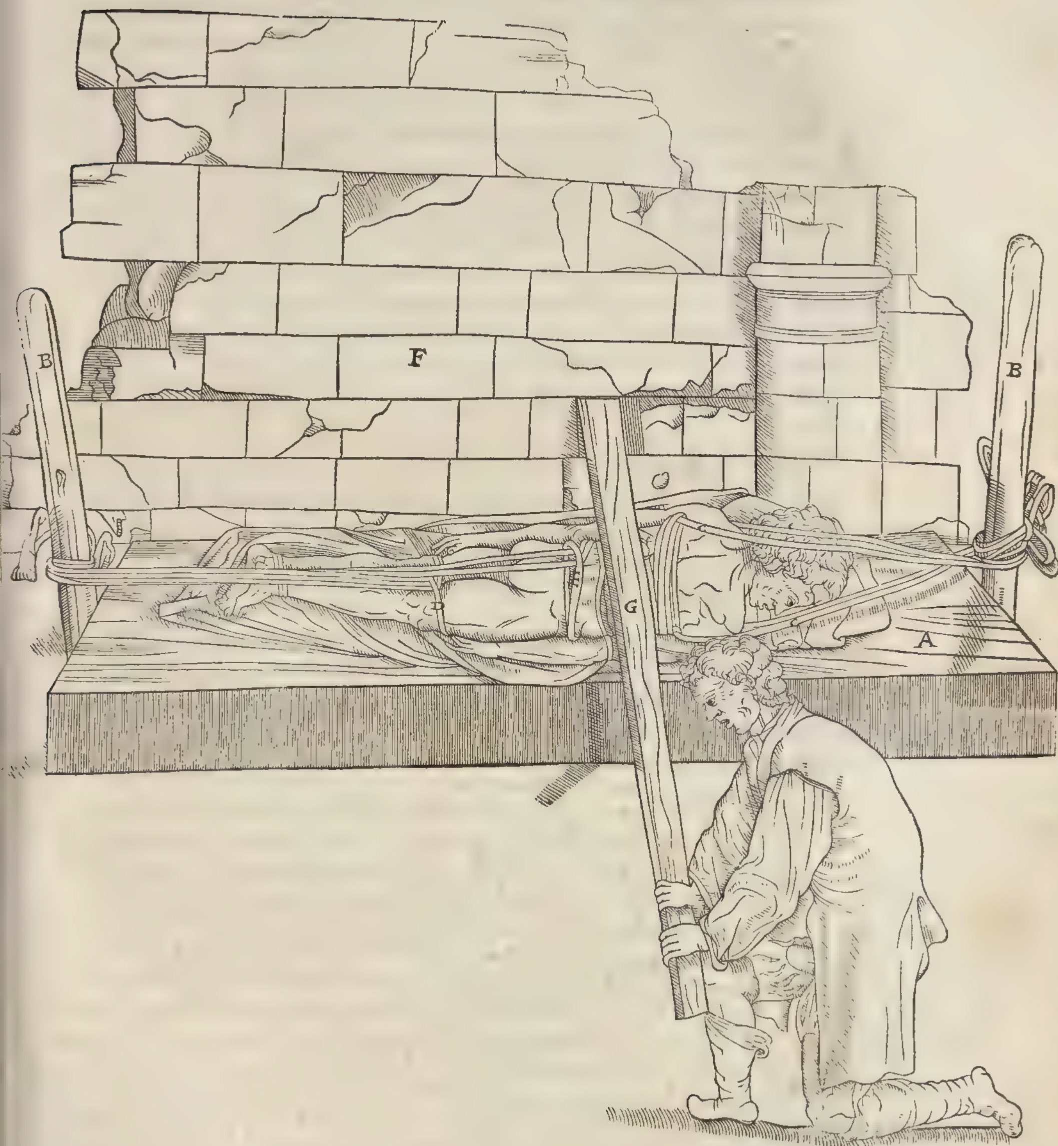
Vbi spina gibba fit, hoc est, in posteriorem partem conuertitur, κύφωσιν appellat. λόρδωσιν vbi curua spectatq; in priorem: vbi obliqua & in latera σκολίωσιν, quo verbo vtitur alio modo ad omnẽ spinæ deprauationem significãdam, indicans verbum generale magis esse quàm alia. in quâ significatione nunc quoque ait spinam σκολιαίνεσθαι, quasi dicat quouis modo peruerti: atq; in superioribus etiam dixit, [Ipsa autem spina in longitudinem rectè obliqua est] obliquã vocans σκολιὴν, vbi eam inclinare in priorem & posteriorem partem indicauit.

Oportet autem restituẽdi rationem huiusmodi præparare. commodè quidem lignum firmum ac latum, quod in longitudinem incisum sit, foditur: commodè etiam pro ligno paries in lõgitudinem excauatur, quod cauum à pauimento, vel cubitum, vel quantum res exigit, attollatur. Dein veluti quadrata columna querna transuersa adhibetur, quæ à pariete eatenus recedat, vt aliquis inter vtrũque vbi opus sit, transire queat. sternitur columna hęc, vel tunicis, vel quâpiam re, quę mollis sit, & non admodum cedat. Homo fouetur, & si sustinet multâ aquâ calidâ lauatur: deinde in ventrem iacet, extẽtus brachijs secundum naturã porrectis, atque ad corpus alligatis. Lorũ item molle latúmq; abundè, & longum, quod cõstet duabus habenis, medium medio pectori iniectum bis circumdatur, quãtum potest iuxta alas, posteà, quod ex loris superest, circa alas humeri capiti obuoluitur, capitáque ad aliquod lignũ cuiusmodi pistillum est, alligantur. eorum enim longitudo aptatur longitudini eius ligni, quod subiectum est, vt hoc pistillo extendenti mora sit. Huiusmodi etiam aliud vinculũ super genua, & super calces datur, capitáque eius ad aliquod tale lignum vinciũtur. Aliud insuper lorum latum molle ac valens habenæ modo conuenienter longum, ac latum coxis in orbem firmiter deuincitur, quàm maximè potest prope coxas: deinde lori, quod superest vtrumque caput simul ad lignum, quod ad pedes sit, alligatur. Homine ità figurato intentio in diuersa adhibetur, sine vllâ inclinatione simul, & recta. nullum enim magnum detrimentum inferre eiusmodi intentio potest, si rectè præparetur, nisi quis de industriâ id agat: medicus verò vel alius quiuis modò præualens sit, & nõ imperitus, sublimiori vnius palmæ parte, quà spina gibba est, datâ, atque alterius palmæ sublimiori parte superiniectâ comprimit, intuitus num rectà deorsum versus caput, vel versus coxas debeat comprimere. Adhibetur autem hoc modo vis maximè innocenter: innocenter etiam, si quis super eam partẽ, quà spina gibba est, sedeat, simúlque vbi homo extenditur, se attollens concutiat: sed & pedibus consistere super spinã, quà gibba est, sustinerique & leniter concutere, nihil prohibet, ad quam rem satis idoneus est quilibet palæstræ assuetus. Aptissimè autem cogitur, si paries, qui excauatur, vel lignum, quod foditur, quatenus conuenire videbitur, infra hominis spinã incidatur: asser verò è tiliâ, vel ex altero ligno non tenuis secetur. tum super spinã, quà gibba est, vel multiplex panniculus, vel paruus aliquis puluinus scorteus imponatur, sed quantum minimè potest, conuenit hæc subijcere, videndum est solummodò, ne asser præ duritie frustra dolori sit: ea autem pars spinæ, quæ gibba est, sit maximè è regione eius partis, quà paries excisus est, vt asser, quà maximè spina extat, superimpositus maximè premat: adhibitus verò asser à ministro vno, vel

altero ſi opus fuerit, cogatur, alij (vt ſuprà oſtēſum eſt) hinc atque hinc in longitudinem corpus intendant. Licet & per axes extendere, vel iuxta lignum defoſſos, vel contentos in quibuſdam lignis in ipſum defixis, quæ erigantur, ſiue vtrinque à lateribus paululum extantia, ſiue in vtrâque eius extremitate. Accommodatur autem vis, quæ per hæc adhibetur, & vbi vehementiore, & vbi leniore opus eſt. tantum enim roboris habet, vt ſi quis non in medicinâ, ſed ad torquendos homines eam adhibeat, præſtanter ad id valeat. ità, vt, ſiue tantùm extendamus in longitudinem, hinc atq; hinc nihil vltrà cogentes, ſiue citra intentionē afferem duntaxat admoueamus, abundè ſit. Optimum autem eſt vti eiuſmodi viâ, quam in ipſo vſu, & intendendo, & remittendo moderari potes, quæ'ue ſecundum naturam eſt. Quæcunque igitur extant compreſſa, in ſuum locum redeunt: quæ præter naturam coierunt, intenta ſecundum naturam compelluntur. Equidem cogendi alium modum meliorem, aut iuſtiorem habeo nullum.

A Quadrata columna palmi vnius altitudine pannis ſtrata.
B Piſtilla ad caput & pedes.
C Laquei pectus circumdantes, qui feruntur ad ſuperius piſtillum.
D Laqueus ſuper genu & talos.
E Lorum coxis firmiter alligatum.
F Paries excauatus.
G Aſſer è tiliâ ſpinæ, quà maximè gibba eſt, ſuperimpoſitus.

Quæ ſubijcit,


B
F
B
D
G
A

Quæ ſubijcit, plane omnia explicat. quare ſi quis non percipit, quæ proponuntur, huic non explanatione opus eſt, ſed monſtratione. quin & commentaria ad eos ſcribuntur, qui eiuſmodi curationes iam inſpexerint. Monui etiam in ſuperioribus, vt, ſi quis primâ lectione nõ intelligat, quæ ità clarè ab Hippocrate ſcribuntur, iterum & tertiò, & ſæpiùs diligenti animaduerſione relegat: quòd, ſi hoc faciat, quæ planè ab ipſo traduntur, omnino intelliget.

48 NAm quùm è regione ipſius ſpinæ intentio adhibetur, ab inferiori parte, & iuxta os, quod ſacrum appellatur, non eſt locus, qui prehendi poſſit: à ſuperiori iuxta ceruices & caput, eſt quidem, ſed aſpectu indecorus, præterquàm quòd, ſi corpus ab hâc parte valentiùs extẽdatur, alia quoque noxa afferetur. Expertus aliquãdo ſum vtrem non inflatum, quem reſupinato homine ſpinæ, quâ gibba erat, ſubieci, dein fiſtulâ æneâ demiſſâ inflaui, ſed parũ proceſſit. cedebat enim vter, quùm homo benè extendebatur, neq; ſpiritus impellere quidquam poterat, ſed alioquin vter promptè labebatur, quùm ſe compellerent & gibbus ſpinæ locus & repleti vtris tumor: at contrà, quùm non valdè homo extẽdebatur, vter ob ſpiritum in tumorem aſſurgebat, ſed homo magis quàm expediret, in priorem partem cõuertebatur. De induſtriâ autẽ hæc ſcripſi. pulchra enim huiuſmodi monumenta ſunt eorum, quæ, quùm experti ſumus, ſine effectu inuenimus, & cauſarum, cur parum proceſſerint.

Locum, qui prehendi poſſit ἀντιλαβὴν, quaſi ἀντιλαβὴν, & ἀντίληψιν dixit, eo quòd obex, & mora ſit iniectis laqueis, ſic, vt hæreant, quà eminet, & minimè decidant. Ab oſſe ſacro nullus talis locus eſt: à ſuperiori parte, quamuis ceruices ſint, & caput. homo tamen ſtrangulari videbitur, ſi hâc parte prehendatur, atque idcirco ea intendendi ratio indecora habebitur, ſed & noxam inferet, ſi laqueus ad guttur delabatur.

49 QVibuſcunque autem vertebræ in interiorem partem cõuertuntur, vel ꝙ homo ceciderit, vel quòd graue aliquid ſuper ipſum inciderit, plęrunque nulla vertebra valdè ab alijs recedit. vbi non valdè recedat, ſiue vna, ſiue plures, hominem non præcipitat, ſicut anteà dictum eſt, cùm ſpina in orbem, non ad angulum peruertatur. his quidem vrina, & aluus magis ſupprimitur, quàm quibus vertebræ in exteriorem partẽ conuertũtur, pedéſque, & crura tota magis frigeſcunt, atq; hæc magis mortifera ſunt, quàm quæ poſita ſunt, quibus, ſi euadunt, vrina ſine voluntate magis prorumpit, cruraq; magis reſoluuntur, & torpent. Quòd ſi ſuperior ſpina in priorẽ partem conuertatur, vniuerſum corpus reſoluitur ac torpet. Machinationem autẽ nullam habeo, quâ ſpina reſtitui poſſit, vbi ſic luxatur. quòd ſi nihil proficiat concutiẽdi modus, qui per ſcalam admouetur, vel alia ſimilis curatio, ſeu extendẽdi via, qualis paulò antè dicta eſt, nullum noui impellẽdi ſimul & extendendi modũ, qui id pręſtare poſſit, quod aſſer, vbi ſpina gibba erat. nam, quî fieri poterit, vt à priori parte per ventrem impellatur? Ergo, neq; hoc licet, neque tuſſis, aut ſternutamentũ vim aliquã habet, quâ ad extentionem cõferat. Nihil etiã proficies, ſi ſpiritũ in vẽtrem indas. quin, & qui magnas cucurbitulas defigunt, vt ſurſum attrahãt vertebras, quę in interiorem partẽ exciderũt, ſummopere aberrant. expellũt enim magis, quàm attrahant, quam rem ignorant, qui eas defigunt. nam quo maior cucurbitula eſt, eo magis ſpina caua fit, quùm à ſuperiori cute vrgeatur. Alios item concutiendi modos præter iam poſitos adducere poſſem, quos exiſtimet quis ad vitiũ magis pertinere, ſed eos (vt potè quibus parum cõfidam) omitto.

Illud

Illud autẽ in vniuersum, vt summatim dicamus, intelligere oportet, quòd, vbi spina in interiorem partem conuertitur, ad interitum ægrotantem præcipitat, & infestissima est: vbi in exteriorem, vacat mortis periculo, vrinam non supprimit, & plærunque torporem non infert.

De vertebris agens in interiorem partẽ luxatis, inquit casum asperiorẽ esse, quàm si in exteriorẽ ferantur. causam esse in aperto dicit. nerui enim omnes, qui à spinæ medullâ oriuntur, in interiorem partem procedũt. Premũtur ergo magis, vbi spina in hanc partem conuertitur, quàm vbi in exteriorem. cúmq; ijs vrgentur, quæcunque partes spinæ superinsident. quo fit, vt interdum superior quoque pars vesicæ comprimatur, & quæ cum his consortium habent, omnia inflammatione occupentur. Quamobrem neque vesica vrinam, neque aluus deiectionem reddit. expellentis enim facultatis, quæ vna ex naturalibus est, vitium est vrinam atque aluum supprimi. torporis autem membrorũ causa est, neruorum affectus. sed vesicâ & intestinis affectis, periculum est, ne homo interim decedat, dum tollitur inflammatio, quæ efficit, vt nec aluus, nec vrina respondeat. Quemadmodum autem musculus, qui vesicam adstringit, cùm nimium suo munere fungitur, nõ patitur vrinam euadere, ità verisimile fit affici musculum ani, quem græci ab adstringendo σφιγκτῆρα nominarunt.

QVùm nec alui itinera distendat, nec prohibeat, quo minùs facilem exitum habeãt, spina, quùm in exteriorem partem conuertitur: sed quùm in interiorem, vtrumque hoc efficiat, accedántque alia complura. 50

Quùm proximè proposuerit his vrinam & aluum magis supprimi, quàm quibus vertebræ in exteriorem partem conuertuntur, nunc causam adiecit his verbis, [quùm nec alui itinera distendat], id est, exitum eorum, quæ per vesicam & per anum expelluntur. Distendi autem partes, per quas hæc ferũtur, & à compressione vertebrarum, & à consortio, quod cum neruis habent, à ratione minimè abhorret.

MVlto autem pluribus crura, & brachia resoluuntur, corpus torpet, vrina supprimitur, quibus vertebræ nec in exteriorem partem, nec in interiorem exciderint, sed concussæ vehementer fuerint, manentes è regione spinæ. quibus spina deprauatur, minùs hæc patiuntur. 51

Vt deprauationem exprimat, mutuatur ὕβωμα vocabulum tanquam generale, agens de vertebris, quomodocunque suo loco motis. vniuersa autem oratio clara est. venit enim ad quartum genus vitiorum spinæ, quod græci à concutiendo σεῖσιν appellant. Id autem est, quùm vertebrarũ spinæ compago vniuersa dimouetur, periculúmq; est, ne conuellatur atteratúrque spina vehemẽter concussa, quod malum ipse testatur multo deterius esse, quàm, spinâ non concussâ vertebræ peruertantur. In sequentibus ad costas pergit, quibus abruptis huiusmodi quidpiam accidit.

De fracturâ costarum.

MVlta quoque alia in medicinali arte quis inspiciet, quorum, quæ vehementia sunt, quùm morbi momentum omne in se contineant, non nocent: quæ leuiorem offensam afferunt, mala concitant diuturna, & reliquum corpus plurimùm afficiunt. 52

Locutus de vitio, sub quo spina concutitur, vertebris nullo modo suâ sede excedentibus, subijcit multa in medicinâ leuiora esse re verâ, quanquàm

grauiora videntur. multa enim, quæ minùs afficiunt partes cum vitiato loco consortium habentes, vt, quæ nullam ex præcipuis partibus lædant, sed in se morbi momentum habeant, minùs molesta sunt, quamuis grauiora videantur. In sequentibus gratiâ exempli de costarum affectibus meminit, indicans eorum alios graues apparere, alios esse.

53 » QVin & costis abruptis tale quidpiam accidit. quibus enim costa vna, vel
» plures abrumpuntur, sicut permultis abrumpi videmus, si comminuta
» ossa, neque in interiorem partem compellãtur, neque in superiorem, pauci ad-
» huc febricitarunt: sed neque multi etiam sanguinem spuerunt, nec multis item
» contractum est pus in thorace, aut linamentis opus fuit, aut vitiatum os est. vi-
» ctus autem quiuis idoneus est.

Ex propositâ oratione, quæ longa est, non parum intelligi potest orationis modum ad facilitatem cõducere. Nos priorem partem suprà attigimus, quam Hippocrates longiùs labens obscuram fecit, paucis autem itá loqui potuit. Vbi costa abrumpitur, si fractura simplex & sola sit, casus quidem asperior videtur, licet leuior sit, quàm vbi atteritur. celerrimè enim curatur, & sine periculo, sed absque fractura, vbi caro circa costas atteratur, in maximo interdum periculo reuoluuntur, qui sic affecti sunt. Caput quidem orationis huiusmodi est, singula autem deinceps videamus. Si primam partem huius orationis paucis Hippocrates explicasset, quemadmodum ego, quùm dixi, vbi sola & simplex costarum fractura sit, apertiùs scripsisset. verùm ipse, quasi exponens ait, [Si ossa abrupta, neque in interiorem partem compellantur]. vocauit autem interiorem partem interius spacium thoracis, in quod erumpere os abruptum, per se non potest, nisi nudetur à totâ carne superiectâ, nisi item scindatur mẽbrana, quæ costas cingit. per hæc igitur simplicem fracturam indicauit: deinceps notauit casus leuitatem, quùm ait, paucos febricitasse, raros item sanguinem expuisse, aut pus in interiori thoracis regione contraxisse, raróque opus fuisse linamentis, vel costarum os vitiatum fuisse, & idcirco abundè esse victus rationem quáuis. hanc ipse (vt didicisti) vbique φαύλην nominat, eam, quæ exquisitę cõtraria est, significans. Propositę igitur partis orationis vniuersus sensus huiusmodi est. ad reliqua igitur pergamus.

54 » QVin, & vbi continẽs febris non inuadat, deterior est inedia, quàm cibus,
» & dolorẽ, febrem, ac tussim magis concitat venter enim modicè repletus
» costas dirigit, quas inedia suspendit. at vbi suspendantur, dolorem inferunt.

Tumor ventris costas fulcit. Quare, vbi hæ rumpuntur, qui magis ventricosi sunt, minùs dolent: quibus gracilis venter est & contractus, dolore magis vexantur, quùm costas sentiant sine fulcro suspensas. Quòd si continens febris hominem occupet, inediâ vti debet (quod ipse significauit verbo κενεαγγεῖν) quoniàm magis læditur à cibo, quàm à costis nõ fulctis. At si nulla febris sit, expedit eatenus cibum sumere, vt venter in eum tumorem assurgat, vt costis sedes sit, ac fulcimentum citra offensæ partis compressionem.

55 » AB exteriori parte vincire quouis modo satis est: tantùm cerato, pannis, fa-
» scijsque leniter adstrictis debemus æquale vinculum reddere, aut etiam
» lanę aliquid superinijcere. Conferuet autem costa viginti diebus. in huiusmo-
» di enim ossibus citò callus increscit.

Vinciendi modum, quemuis φαῦλον vocat, quemadmodum & victum, qui contrarius est ei, qui summâ diligentiâ adhibetur.

At carne

AT carne circa costas detritâ, quòd homo percutiatur, cadat, re aliquâ vrgeatur, aut alio tali modo, multi iam sanguinem expuerunt. 56

In memoriâ habendus est hic sermo propter eos, qui existimant in lateris dolore necessarium esse, aliqua ex fibris pulmonis afficiatur. nam, quùm proximus sit lateri inflammato, asserunt aliquid ad eum transmitti ex tenui sanguine, qui in inflãmatione subsistit. pulmone ergo nihil violato, sed costâ affectâ, quosdam ait sanguinem expuere. quo pacto autẽ hoc fiat, licet per ocium requirere. Nos sanè quæstionem hanc perpendimus in his, quæ scripsimus in librum Erasistrati de sanguinis sputo: nunc illud duntaxat intellexisse abundè est, quosdam sine vitio pulmonis sanguinem spuere, propterea, quòd morbus circa costas versetur. Vidistis sæpè, & in alijs inuiolatâ cute, quæ fracturam tegit effundi cruorem, sic, vt fascias impleat, quamuis cutis membrorum densior multo sit, quàm membrana, quæ costas amplectitur. Quare nihil mirum est, si sanguis per hanc ab affectâ costâ in interiorem regionem ducatur, dein protinus in ipsâ expiratione in asperam arteriam, quæ in pulmonem distributa est, transferatur, quemadmodum in ijs videmus, quibus membrana hæc vulneratur. quicquid enim per vulnus in thoracem instillaueris, per os continuò reddetur. quã rem, quùm Erasistratus ignorasset, absurda scripsit in libro de sanguinis sputo. sed quâ in re decipiatur, eius scripta de me audientes sæpenumerò didicistis.

VEnæ enim & arteriæ, quæ per id, quod est inter costas, intendunt, & nerui, ex ijs, quæ in corpore præstantissima sunt, oriuntur. Multi igitur sæpè tussi, tuberculis, pure in thorace collecto oppressi sunt, & ad id venerunt, vt linamentis egerent, costáque vitiaretur: sed & quibus nihil tale superuenit, carne circa costas attritâ, tardiùs dolore liberantur, quàm quibus perfracta costa est, atque in eiusmodi casu dolor sæpiùs locum repetit. Verùm nonnulli longè magis hæc mala contemnunt, quàm si abrupta costa esset. 57

Arterias & venas ὀχετοὺς vocauit: quod autem est inter ossa singularum costarum λαπαρὸν dixit, quâ parte musculi sunt, qui, quùm medijs costis interiecti sint, μεσοπλεύριοι grçcè nominantur. neruos verò appellauit τόνους. Oriri autẽ ait hæc omnia ab ijs, quç prçstantissima sunt, quoniam initium harum venarum, perinde atque arteriarum est in viciniâ cordis: neruorum autem ad spinæ medullam. quæ ad thoracẽ est, quibus aliquid cognationis est, cum alio pari neruorum, qui à cerebro proficiscuntur. Quæ deinde adscribit, euidẽtissima sunt ijs, qui meminerint, quæ prodita sunt in prioribus commentarijs.

SEd & curatione egent magis exquisitâ, si sapiant. conuenit enim inediâ extenuari, corpore quàm maximè conquiescere, abstinere à venere. 58

Exquisitiorem vbique appellat σκεθροτέραν, cui contraria est simplex & quæuis, quam φαύλην nominat.

ITem ab esculentis pinguibus, & fauces exasperantibus, ac tussim mouentibus, & ab ijs, quæ valentissimæ sunt materiæ. 59

Esculenta, quæ fauces exasperando tussim mouẽt, κερχώδη nuncupat. huiusmodi autem sunt pinguia, acuta, atque acria. valentissimæ materiæ intelligit, quæ ægrè concoquuntur. In exemplaribus autem magis idoneis, verbi κερχώδεας secunda syllaba scribitur per ν, ducto vocabulo à milio, quod Iones κέγχρον appellant. id accidit, vbi in faucibus aspera quædã milij modo exigua sentiuntur. Quod autem in superioribus dixit, de ijs, quibus circa pulmonem tu-

bercula ſunt, diuturna, quæ ægrè ad maturitatẽ perueniunt,& ſpiritus redditur cum ſono. κερχώδεις abſque ν, ſcribitur. ducitur autem à verbo κέρχειν, quod ſonum notat, qui, vel anguſtiâ loci, quo ſpiritus redditur, vel humoris multitudine accidit, plærunque tamen vtroque concurrente, quem ſpiritum nonnulli δασεία, id eſt, aſperum vocant. ſed quâ de cauſâ abſtinere hominem velit ab eſculentis tuſſim mouentibus manifeſtum eſt, quùm affectæ partes omnes quietem poſtulent, atque idcirco ſilentium rurſus imperat: manifeſtum item eſt, cur caueri voluerit ea, quæ vehementer dimouent vniuerſum corpus. quandoquidem cum toto pars etiam dimouetur.

60 AD hæc venam ſecare in cubito conuenit,& quàm maximè ſilentium habere, inducereque ſuper ſedem attritam pannos nõ multiplices, ſed complures,& multo latiores quàm ſit attritus locus, cerati inũctione adhibitâ, linteiſque latis, ac faſcijs item latis,& mollibus alligare, modicéque adſtringere, ità, vt qui deligatus eſt, dicat ſentire ſe vinculũ nõ valdè adſtrictum, neq; item laxum. inde autem ordiri debet, vbi locus eſt attritus, ibiq; maximè inſidere.

Meminiſſe huius loci oportet aduerſus eos, qui exiſtimant venam ſolũmodo ſecandam eſſe, vbi ea concurrunt, quæ multitudinẽ denunciant. E quorum numero eſt Menodotus Empiricus. oſtẽdimus autem in opere de venę ſectione,& in eo, quod de multitudine ſcripſimus, falſam eſſe eiuſmodi opinionem, quæ præter alia multa, vel ex eo reijcitur, quod, vbi quædam partes eiuſmodi plagas acceperint, medici ad venæ ſectionem confugiunt, quanquàm, qui icti ſunt, multitudine nõ tentãtur. eo ꝗ, niſi ijs ſanguis detrahatur, maximę inflãmationes oriũtur, quod, cùm euenit, alia inſequũtur, quę morbo accidere ſolẽt.

61 INijciendum verò vinculum medium eſt,& in vtramque partem attrahendum, ne cutis circa coſtas in alterutram partem inclinet, ſed ſine inclinatione ſeruetur. deligandũ autem, vel ſingulis diebus, vel tertio quoq; die. ſatiùs item eſt aluum mollire leui aliquo medicamento, quod deiectionem citet: ac decem diebus inediâ vti, dein corpus reficere & implere.

Cutis ſuperiecta coſtis plæriſq; laxa eſt, præſertim, ſi quo tẽpore homo plagam acceperit, plenior nõ fuerit. his ergo ait magis quàm alijs opus eſſe faſcijs, quæ mediæ primùm inijciantur. nam cutis peruertitur, ſi ab vno capite faſcia ordiatur. quòd ſi, vt cautior ſis, craſſos quoque ità alliges, nihil lædes, præcipuè vbi regio prope alam atteratur, ibi enim cutis ſemper laxa eſt.

62 AD hæc dum offenſus inediâ vtitur, arctiùs alligandus eſt: vbi pleniore victu, laxiùs. Quòd ſi ab initio ſanguinem expuat, quadraginta diebus habenda cura, alligandúmque eſt: ſi ſanguinem non expuat, ferè viginti abundè ſunt. conijcere autem tempus ex vi caſus oportet.

Cõmune hoc eſt omnibus fracturis, quod vnà cum multis alijs, quæ hîc ab ipſo traduntur, antè etiam expoſui, quùm librum de fracturis explanarem. Ea igitur magis ſunt vobis in memoriam reuocanda, ꝙ ſæpiùs à me repetenda.

63 QVicunque autem rem parui fecerint ob huiuſmodi ictum, ſub quo atteruntur, quæ circa coſtas ſunt, quamuis in aliud malum deterius non incidant, carnem tamen magis muccoſam habent in loco attrito, quàm priùs. At, vbi talis relinquitur, nec curatione ad bonum habitũ reſtituitur, res peior eſt, ſi muccoſa circa os ipſum relinquatur, quùm caro non ampliùs ſimiliter os attingat,& ipſum os morbis opportunius reddatur. ob eiuſmodi autem cauſas oſſa multis vitiantur, quod malum diutius extrahitur.

Muccoſum

Muccoſum humorem appellare conſueuit glutinoſum & album, qui colligitur in partibus exanguibus, vt in oſſe, & cartilagine, vbi ipſorũ natura rectè concoquere alimentũ non poſſit. relinquit enim quaſi quoddam ſemicoctum, quemadmodũ relinquũt infirmæ oculorũ membranæ pituitã craſſiorem, quæ λήμη græcè nominatur. vis autẽ imbecillior redditur, vel ob ſuam temperationem immoderatam, vel ob multitudinem concurrentis humoris, quod etiam euenit in tumoribus præter naturam. cætera omnia orationis huius clara ſunt.

QVòd ſi nõ, quę iuxta os ſunt, ſed ipſa caro muccoſa fiat, nihilominus ſubinde morbus & dolor reuertit, ſi quis corpore laborauerit. quocirca dare vinculum expedit, & bonum, & valdè accommodatum, donec ſiccetur, diſcutiaturque ſanguis in attrito loco ſuffuſus, & caro integra ibi augeatur, augetur autem oſſis caro. 64

Caro & quælibet pars, ſanguinem habens non per ſe muccoſa fit. id enim, quod propriè in ipſis ſuperat, tale eſt, quale in fluxu, atque in deiectionibus ob iocinoris imbecillitatem cõſpicitur. Quocirca, vbi oſſa, cartilago, membranæ læduntur, muccoſus humor ſæpe cõtrahitur: carne affectâ raròm, idque vel propter cõſortium, quod hęc habet cum eiuſmodi partibus. vel propter humorem copioſè defluentem, vbi muccoſus ſuccus, aut pituita in eâ contrahitur. conſtat autem eiuſmodi ſuccũ maximo negocio excerni, eo ꝙ nec perfuſione, cataplaſmate, aut medicamẽtis euocari, digeríque poſſit: neq; alio præſidio educi, niſi ex toto anteà tenuetur, atque in vapores reſoluatur. Ergo, quià ſuccus glutinoſus in vapores ſoluendus eſt, idcirco ægrè mouetur. vbi verò tale aliquid ſuperans relinquitur, leui de cauſâ pars affligitur, cùm ob infirmitatem quidquid in reliquo corpore qualitate, vel modo ſuperans collectũ fuerit, promptè recipiat.

QVibus autem neglectus morbus inueterauerit, & locum dolor exerceat, caróque muccoſa ſit, his ferramentũ candens medicina optima eſt. quòd ſi caro ipſa muccoſa ſit, adurere conuenit vſque ad os, eâ obſeruatione, ne hoc ipſum calefiat: vbi inter coſtas hæc fuerit, neque ſic, in ſummo cõuenit adurere. cauendum tamen eſt, ne candẽs ferramentum penetret vſque ad partem interiorem. vbi ſedes iuxta os attrita eſſe videatur, ſed recens caſus ſit, neque os adhuc vitiatum fuerit, ſi exiguum vitium ſit, ità vrere conuenit, ſicut dictum eſt: ſin oblongum ſit, quod in oſſe attollitur, pluribus in locis adurere expedit. De coſtis autem vitiatis dicemus, ſimulátque de ijs tractabimus, ad quorum curationem linamentis eſt opus. 65

Muccus glutinoſus cùm diſſipari per medicamenta non poteſt, reliqua curatio eſt adurere, quæ quo pacto admouenda ſit, apertè declarauit.

De femore ex coxâ prolapſo.

QVòd ſi femoris articulus è coxâ prorumpat, prorumpit autem in quatuor partes, ſępiſſimè in interiorem, deinde in exteriorem, in priorem & poſteriorem excidit quidem, ſed raròm. 66

Qui coxæ cauum inſpexerit, non eſt, quod deſideret cauſam à me doceri, quamobrem in interiorem partem ſępiſſimè moueatur, deinde in exteriorem. quùm imum caui, non ſit omnibus partibus æquale: & articulus, quâ parte ora humilior eſt, faciliùs elabatur.

VBi ergo in interiorem partem venit, crus longius eſt, ſi cum altero conferatur, idque iure duplici de cauſâ. oſſi enim, quod à coxâ ſurſum procedit 67

» ad pectinem femoris caput inhæret, ceruíxque articuli cauo ſuſtinetur, rurſus » ab exteriori parte clunis cauus apparet, vt potè quùm femoris caput in interio- » rem partem exciderit.

Orationem hanc ferè vniuerſam initio orſus ipſe ità euidenter adſcripſit, vt nemo loqui poſſit euidentiùs: ſed & eorum, quæ tradit, cauſas etiam adie- cit. Quare quod ſæpiùs dicere conſueuimus, nunc etiã adducemus, ſi quis con- ſideret, quę proponũtur, ea, ſi non vbi primò, ſaltem vbi ſecundò, vel certè ter- tiò legerit, percipiet.

68 » EXtremum rurſus femur iuxta genu ſpectare cogitur in partẽ exteriorem, » ſimiliter crus & pes. Ergo, quùm pes in exteriorẽ partem conuertitur, im- » peritus medicus, quùm hoc alterum confert, non hunc cum ſano, atque idcirco » crus læſum multo longius videtur, quàm integrum.

Hoc etiam communiter pertinere ad omnia oſſa luxata anteà quoque de- monſtrauimus, quùm altera extremitas ſpectet ſemper in contrariam partem, atque ea, quę prolapſa eſt. Nunc igitur femoris capite in interiorem partẽ pro- lapſo, altera extremitas, quæ ad genu eſt, meritò in exteriorem conuertitur.

69 » MVltíſque alijs modis error in his accidit.

Errorem παραζωίσιν dixit, quo vocabulo conſueſſe Hippocratem ap- pellare non quemlibet errorem, ſed eum, qui vero proximus eſt, & eâ de cauſâ probabilis, ſuprà quoque indicauimus. Errant ergo nunc, quatenus in confe- rendo affectam partem cum integrâ in naturali habitu decipiũtur. debuerunt enim integrum cruri recto ſtatu extento, quod vitiatũ eſt comparare, ſed con- trarium faciunt, integrum enim æſtimant ad exemplum vitiati.

70 » QVin, nec ad inguen flectere crus poſſunt, ſimiliter atque ab integrâ parte. » Adde, ꝙ femoris caput, ſi contingatur, inter anum & naturale prominẽs » ſentitur. ex his itaque indicijs colligitur in interiorem partem femur veniſſe.

Flectũt quidem, ſed cum dolore, ac minus perfectè. cuius rei cauſa ſunt po- ſterioris partis muſculi illis, qui femur inflectũt, oppoſiti. quòd donec ex to- to femur curuetur, ſine dolore non ſequantur. quoniàm, vbi ſic femur exciderit in maximo flexu ſinguli plurimum præter naturam extenduntur.

71 » QVibus ergo articulus prolapſus fuerit, neq; repoſitus ſit, ſed reponi non » potuerit, neglectúſque ſit, dum ingrediuntur, crus circumagũt, perinde » ac boues, plurimúmque integro pede nituntur.

Quùm vitiatum crus lõgius reddatur femore ità prolapſo, neceſſe eſt homi- nem bouis modo ingredi. ille ſiquidem coxæ articulum laxiorem habet, ſicut ipſe ſuprà in principio huius operis teſtatur. fortaſſe autem nõ oportuit laxio- rem duntaxat articulum cauſari, ſed mouẽtium quoq; muſculorum imbecilli- tatem. nam, ſi validi fuiſſent, facilè vtique cõmiſſurã curuaſſent, quo facto non neceſſe eſſet crus in exteriorem partẽ circumagere. ambulamus enim vtrumq; crus in vicẽ ſiſtentes, mouentéſq;, vbi enim ſiniſtrum ſiſtimus, tũc dextrum ex poſteriori parte in priorẽ agimus, quod vbi in priori parte ſtabiliuimus, alterũ rurſus à poſteriori parte in priorẽ transferimus, ſicque rurſus hoc in priori par- te ſiſtentes ad dextrum mouendum reuertimur, altero crure recto humi inni- xo, altero, quod mouetur, excitato. Quòd ſi crura nec ad inguen, nec ad genu curuarentur, cogeremur prorſus vtrumque transferre ligni modo, aliquantiſ- per altiùs excitãtes, & circumagentes: at quùm poſſint ad vtramq; cõmiſſuram curuari modis inter ſe cõtrarijs, qui tamẽ cruri toti aptiſſimi ſunt, ambulamus,

hæc

hæc neque circumagentes,neque tanquam ligna excitãtes. quoniàm commiſſura,quæ ad inguen eſt,attollit femur in partẽ priorem, quæ ad genu id,quod inter ipſos & talum eſt,in poſteriorem. Quare crus,quod transfertur,ſi longius eſſet, quàm quod humi inſiſtit, nihil oporteret in exteriorem partem circumagere, modò haberet idoneos muſculos, qui celeriter flectere vtramque commiſſuram poſſent:ſed,quùm ob imbecillitatem flectere promptè nequeant,& ob dolorem recuſent,ſupereſt,vt in orbem circumagant,quùm infirmi ac dolentes muſculi nihil excitare ſublime poſſint, quòd ligni exẽplo nequeat curuari. Hâc igitur de cauſâ,magis quàm quòd crus longius redditum ſit,circumagi in orbem, dum homo ingreditur, euidenter intelliges, de exemplo, quod ipſe Hippocrates adijcit.in ſequentibus enim ait, [Quandoquidem quicũque vlcus habent in pede, aut crure, non ità poſſunt crure vti ad ambulandum, & pueri quoq; ità inambulant].his enim licet crus longius non reddatur,accidit, vt ità ambulent ob ſuperuenientem dolorem,vbi cõmiſſuras flectant,pręcipuè circa inguen & circa genu,ac tertiò,eam, quę ad talos eſt,cùm neceſſe ſit iuxta cõmiſſuram hanc,extremum crus ſimum in ingreſſu euadere,& ſublimẽ ferre pedem vniuerſum. nam,niſi hoc fiat,offendet,ac potiſſimũ in ſolo inæquali.

COgũturq; regionem iuxta eius partis ilia, & iuxta articulum prolapſum, cauam oſtendere & obliquam. 72

Neceſſe habent ità figurari, non vbi crus integrum ſiſtẽtes moueant quod luxatum eſt,& in orbem transferunt:ſed,vbi vitiato innixi,quod integrũ eſt, transferunt.nam,quod vitiatum eſt,ſuperpoſiti corporis fulcrum eſſe non poteſt,erectum,ſicut quando naturaliter ſe habebat ad rectã lineam ſolo hærens, ſed obliquum, ità, vt ab inguine in exteriorem partem conuertatur, in quam etiam inclinant id corporis,quod è regione eſt affecti cruris,quùm periculum ſit,ne in contrariam cadant.quo fit,vt corpus circa ilia prehendant. ilia autem vocat κενεῶνα, eam regionem intelligens, quæ eſt inter oſſa coxarum,& coſtas nothas, quæ omnino ſine oſſe eſt.ſed,quùm neque ſic vitiatum crus ferre corpus poſſit,& propter imbecillitatem, & propter habitum, ope indiget, quam afferunt nonnulli ægrotantes,qui re ipſâ docti affectũ crus manu fulciunt, quà maximè opus eſt,ab exteriori parte femoris inſidẽte.quæ res, quùm eos cogat ſpectare in regionem cruris affecti,eius partis ilia obliqua magis reddit,quæ ſi crure etiã in exteriorem partem non cõuerſo,ità figurentur,caua videbuntur.

CLunem verò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte rotundum eſſe. 73 ſi quis enim ambularet pede integri cruris in exteriorem partem conuerſo,reliquum corpus à vitiato crure ferri vtique cogeret,à quo ſuſtineri minimè poſſet.nam quo pacto?neceſſe igitur eſt hominem ambulare integri cruris pede in interiorem partem conuerſo,non in exteriorem.ſic enim integrum crus, & partem ſuam,& eam,quæ ad vitiatum pertinet,maximè feret

Explicandi ordine permutato paulo obſcurior fit: conuenientem verò ordinem ſeruaſſet,ſi ità ſcripſiſſet,ſicut ego nũc. Clunem verò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte rotundum eſſe,eo quòd homo inambulet crure hoc in interiorem partem ſpectante.nam,ſi in exteriorem ſpectaret,reliquum corpus vitiato crure ferri vtique cogeret,quod fieri minimè poteſt. ſiquidem hoc modo integrum crus (vt dictum eſt) maximè corpus fert, ſcilicet quando homo ambulat integro pede in interiorem partem conuerſo. ſic enim corpus totum ità ſuſtineri ab ipſo poterit,vt nequeat facilè peruerti.

74 AT quùm regio iuxta ilia eius partis, & iuxta articulum sinuetur, parui apparent, & à latere cogũtur ligno inniti ab integro crure. eâ enim parte indigent aliquâ re, quæ obiecta resistat. in hanc enim clunes conuertuntur, & ab eâdem onus corporis sustinetur.

Quia vitiatum crus corporis partẽ sibi superiectam ferre nequit, propter eà integro toto maximè in interiorem partẽ compulsso nituntur, & in id spectant corpore vniuerso. Euenit igitur, vt in alteram partem inclinati in periculo sint, ne cadant in eam partem, quæ vitiatę cõtraria est. quemadmodum igitur, cùm vitiato cruri innixi sanum transferunt ad priorem partem, vitiatum manu fulciunt: ità, quùm periculum sit, ne conuersi in integrum grauiter in terram cadant, ad baculi præsidium confugiunt.

75 COguntur item inclinari. necesse enim habent manu, quæ è regione affecti cruris est, à latere femur fulcire, quoniàm, vbi transferenda crura sunt, non potest, quod vitiatũ est ferre corpus, nisi cõtineatur, deorsumq; vrgeatur.

Rursus hic etiam obscurus fuit, quùm nõ præfatus sit pergere se ad alteram partẽ ambulationis. hactenus enim de eâ parte tractauit, in quâ crus, quod naturaliter habet, humi cõsistit, affectum in priorem partem fertur: nunc agit de alterâ, in quâ affecto cruri innixus, sanum transfert, de quâ parte ambulationis paulo suprà tractatum est.

76 HIs itaque modis figurari necesse est eos, quibus articulus in interiorẽ partem elapsus, reconditus non fuerit, homine nullum consilium capiente quomodo aptissimè figuretur, sed calamitate ipsâ edocto, ex his figurãdi modis, qui dantur, eum eligere, qui sit commodissimus. quandoquidẽ quicunque vlcus habent in pede, aut crure, non ità vti crure possunt ad ambulandum, & pueri quoque ità ambulant. ingrediuntur enim affecto crure in exteriorem partem conuerso.

Quùm non vno tantùm, sed duplici statu in ingressu vtantur, qui sic affecti sunt, meritò dixit [His itaque modis figurari] vnus quidem status est, cùm femur manu fulciunt: alter, quùm integro cruri innixi in id toti inclinantur, atque idcirco baculo egent, quo fit, vt in contrarias partes corpus inclinent, modò in dextram, vbi dextro pede insistunt, modò in alteram, vbi altero. hi quoque magis indecorè ambulant, quàm quibus femur coxâ excidens in exteriorem partem prorupit, quos in sequentibus persequetur.

77 DVo autem lucrantur, duobus enim indigent. nam corpus in ingressu non æquè fertur eo crure, quod in exteriorem partem conuertitur, atque eo, quod in interiorem, quùm onus nõ sit è regione illius, sed multo magis huius, è cuius regione in ambulando & cruribus transferendis onus collocatur. Prętereà, si ità figurentur, vt affectum crus spectet in partem exteriorem: quod integrum est, in interiorem, integrũ vicem alterius, q̃ citissimè subibit. Quod ad propositũ attinet, magni momẽti est inuenire statum corpori cõmodissimum.

Vbi læsum crus in exteriorem partem circumagunt, & integro spectãte in interiorem, nituntur, duplex sibi lucrũ comparant. Siquidem quod læsum est, nec toto corpore superiori oneratur, nec diu subseruit, cùm quod integrum est paulũ interualli moueatur. nam, si diligenter intueri tempus volueris, quo crus vtrumq; subseruit, non modò duplũ, sed & triplum reperies. per breuissimum enim spacium celeritérque rectà duntaxat integrum crus fertur: per multũ tardéque, quod affectum est. siquidem conspicuum est, quanto longior sit ambulatio in

latio in orbem,quàm quæ recta eſt,quamuis vtraque iiſdẽ finibus terminetur.

HIs autem,qui nondum perfectè increuerunt,ſi excidens non recondatur, breuius redditur femur,crus,& pes.neque enim oſſa, ſimiliter in lõgitudinem augentur,ſed breuiora fiunt,femur præſertim. 78

Minus ait reddi crus totum, quibus nondum auctis, femur luxatum relinquitur.quod (vt in ſuperioribus oſtẽdimus) omnium quoque articulorũ commune eſt. Communis autem rei nunc cauſam aſſignat,quemadmodum ſolitus eſt.ſemel enim,vbi aliquod ſingularium tractat,eius meminit, quod commune eſt.hâc igitur de cauſâ inquit crus his non augeri,neq; ali, partim quòd articulus loco motus ſit:partim,quòd nequeat ſuo munere fungi. Ego autem in ſuperioribus retuli ocium cauſam eſſe,cur partes neque augeãtur, neque alantur,quę ambo eueniũt articulo luxato. quare non video quo pacto Hippocrates luxatum articulum cauſatus,ocium ſubijciat.luxata enim non poſſunt primò prohibere, quo minùs partes alantur, ſed intercedente venarum & arteriarum deprauatione,atque ocio.

CRus item vniuerſum ſine carne, & ſine muſculis efficitur, ad hæc effœminatum,tenuiúſque.partim quòd articulus loco motus ſit:partim quòd nequeat ſuo munere fungi,quùm naturalem ſtatum non retineat. 79

Partes,quibus muſculorum natura cõtinetur,caro ſunt, vt in muſculis incidendis ſæpè vidiſtis,quùm duo eſſe eorum principia demonſtrarem,quę ſenſu comprehenduntur,nempè fibras neruoſas,& carnem ſuper ipſas ſpiſſatam. Ergo,vbi quis exercitatione,& frictione robuſtior euadat, fibræ meliùs aluntur,caro gracilior fit,ſed firmior.ignauis cõtrarium ferè accidit,graciles enim fibrę ſunt:at caro admodum quidem abundat,ſed ob humorẽ mollis eſt.eiuſmodi enim carne caſeus,qui adhuc cõcreſcit,repræſentatur: ſed carne eorum, qui exercentur,ille,qui iam ſpiſſatus eſt. quocirca his muſculi duri neruoſi, & proprijs finibus circumſcripti conſpiciuntur:inexercitatis verò molles,& carnoſi apparent,ac vel nullo modo,vel vix circumſcripti. quibus propterea ſine carne crus reddi Hippocrates aſſerit, ſed quùm hoc quoque fieri ex multâ exercitatione intelligeret,vbi dixit [ſine carne]proximè ſubiecit [ſine muſculis] quaſi muſculis non circumſcriptis à finibus,qui ſenſu comprehendantur. nullus ſiquidem ex ipſis muſculis ex toto corrumpitur,ſed,ſicut corpus ſine venis dicimus,vbi venæ non apparent,ità ſine muſculis, cùm muſculorum fines penitus deliteſcunt. Ad hęc,quùm clariùs oſtendere vellet,in his cuiuſmodi forma cruris ſequatur, adiecit effœminatum, hoc eſt madens, molle, non adſtrictum,ſed laxum, quales ſunt fœminæ, de quarum carne conuenienter hæc omnia dici poſſent,à quibus tranſlatione vſus mutuatur verbũ [effœminatum]. Adiungit autem in extremâ oratione [tenuius] indicãs partes eius omnes extenuari,quã rem in principio dixerat his verbis [breuius redditur]. nam quòd ait[ſine carne] ad ſolã carnis carentiam refertur:quod verò dicit breuius reddi crus,ad partes omnes,quæ breuiores redduntur.

NAmque vſus aliquis id, quod valdè effœminatum eſt, confirmat, ſoluit etiam aliquid ex eo, quod augeri membrum in longitudinem prohibebat.potiſſimum autem lęduntur,quibuſcunque,dum in vtero ſunt,hic articulus elabitur:deinde quibus id accidit,dum in ętate ſunt admodum tenerâ,minimè, quùm iam robuſti ſunt. Quâ ratione autem ingrediantur, qui robuſti ſunt,iam oſtendimus. 80

Verbum[aliquis] μετεξέτερος dixit,quod apud Iones nihil ampliùs sibi velle,quàm quod nobis dicitur ἕτερος,id est alter,licet ex Herodoto colligere. vtitur enim eo frequenter,sicut & verbo μετεξέτεροι,quo significat id,quod nos vocabulo τινὲς,id est aliqui:sed & nunc quoq; μετεξέτερος tale quidpiam sonat. præfatus enim ob ignauiã crus ipsis minui , ne quis fortasse rem minus benè accipiens existimet quemlibet partiũ motum efficere,vt alantur, asserit nõ omnẽ, sed quendã hoc præstare, nẽpè moderatum,sicut cętera omnia in vniuerso victu salubri . quod ipse,& alibi, & in vno capite in sexto de morbis vulgaribus testatur,cùm inquit,[labor,cibus,potus,somnus,venus,omnia moderata].

81 QVos tenerâ ætate calamitas hæc inuasit, plærique in dirigendo corpore negligentes sunt,maléque super integrum crus circumuoluuntur,manu, quæ è regione eius est,deorsum vrgentes.negligentes item nõnulli sunt in rectè ambulando,quibus postquàm ætas induruit,hoc vitiũ accidit. Sed, qui tenerâ ætate huiusmodi calamitatem experiuntur,si rectè educẽtur,integro crure rectè inambulant, baculum tamen alæ, quæ integro cruri respondet, subijciunt:nonnulli baculum ad vtrumque brachium admouẽt,vitiatum verò crus suspensum habent.

Quùm homo ætate iam robustâ eiusmodi calamitatem experitur, crure vti potest,quanquàm claudicante:paruulis pueris (qui,quamuis crura naturaliter haberẽt,quonam ijs pacto vti possent?)superuenit ignauia quædã circa membri actiones,atque eâ de causâ καταβλακεύουσιν ὀρθοῦσθαι, id est,in dirigẽdo corpore negligẽtes sunt,atque ignaui. At quid mirum, si ambulantes pueri rectè claudicare non student,quãdo ij,qui iam robusti sunt, non sustinent interdũ claudicare,sed(vt ipse dixit)super integrum crus circumuoluuntur?manifestè autem aperuit modum motionis ipsorum verbo[circumuoluntur].

82 EO autem faciliùs agunt,quo affectum crus breuius habent.

Faciliùs agentes appellat eos,qui promptiùs ingrediuntur,quod cõtingit,vbi vitiatũ crus breuius habent.non enim cogũtur id circumagere, quemadmodum,qui ętate firmâ sunt,quûm luxatus articulus non reponitur,quibus crus ob prolapsum articulum longius efficitur, coguntúrque (vt ipse anteà indicauit)ipsum,dum ambulant, in orbem circumferre.

83 ATque integro crure nihilominus valent,quàm si vtrũque integrum esset.

Meritò hoc adiungit, iure siquidem integro crure vtuntur, æquè ac si vtrumque integrum esset,vt quod eundem vsum præstet,atque vbi vtrumque integrum erat,similiter nutriatur,& robustum sit.

84 IAm verò his omnibus caro cruris effœminatur, plærunque autem magis ab exteriori parte,quàm ab interiori . nõnulli autem ferunt Amazonas suis maribus protinus infantibus articulos suâ sede expellere , alias ad coxas , ad genu alias,vt claudi fiant,ne scilicet mares fœminis insidientur, sed operarum loco sint,& sutoriam,fabrilem aliásve sedentarias artes exerceant. Quæ vera nécne sint,ignoro:sed hæc sequi certò scio,si,dum infantes sunt,articuli expellantur. 86

Omnibus ait effœminari carnẽ ab exteriori parte,magis quàm ab interiori,vbi in interiorem partem prorumpat.quandoquidem ea pars magis in ocio est:nam femoris caput ab interiori parte,licet præter naturam moueatur, mouetur tamen aliquantum,vbi femoris caput interiori parte continetur.

85 IN coxis quidem multum refert, in interiorém ne partem articulus excidat, an in exteriorem : in genu refert quidem,sed minùs . suus verò claudicandi

modus

modus vtriusque est.nam quibus in exteriorem procidit,vari magis fiunt:minùs autem recti stant,quibus in interiorem partem luxatur.similiter, vbi circa talos articulus prorumpat,siquidem in exteriorem partem,vari fiunt, sed stare queunt:si in interiorem,valgi,& stare minùs possunt.

Varos dixit κυλλὸς, quo nomine quidam significari volunt deprauationem quamlibet,generale ipsum existimantes:alij,eam solummodò, sub quâ membrum in exteriorem partem cõuertitur,in quo casu necesse est extremum eius, pedem scilicet,in interiorem partem spectare. quæ res non mediocriter ad id cõfert,vt pes firmiter insistat,ità,vt ij,qui naturaliter curuis sunt cruribus(ῥαιβοὶ aut ῥοικοὶ græcè nominantur)firmiùs pedibus insidant,& maiori negocio subuertantur, quàm ij,qui recta penitus habent crura. id vel ex Archilocho patet, quùm inquit,[Imperatorem magnum non probo cruribus diuaricantibus,sed paruum cruribus curuis,pedibus firmiter insistentẽ,& animi audacis]. Verùm curiosa inquisitio significationis verbi κυλλῦ, nihil ad præsentem locum confert.ex ipsâ enim oratione ità planum fit,vt Hippocrates nullo modo obscurus esse videatur. Ergo quibus in exteriorem partem articulus procidit, stare magis posse affirmat,quàm quibus in interiorem venit. nam quibus coxæ articulus in exteriorem partem excidit,pes è regione totius corporis collocatur:recedit autẽ à situ, qui è regione est, vbi articulus in interiorem partem cõuertitur. constat autem omnes homines,qui naturaliter valgi sunt,deteriùs stare,neque posse celeriter currere, tum paruo momẽto,ac leui de causâ cadere. Hoc igitur rerum discrimen in coxâ maximum est,deinde in genu,tertiò ad talos.cõmissuræ enim magnitudinem noxæ quoque magnitudo consequitur. hinc ergo manifestum est eos meliùs stare,atq; ingredi,quibus femoris caput in exteriorem partem prolapsum est,de quo paulo inferiùs tractabit.

55 Ratio autẽ incrementi ossiũ hæc est.quibus ad talos crus exciderit, his pedis ossa minimùm increscũt.hæc enim vitio finitima sunt: in crure augẽtur,neq; multo minùs, caro tamen minuitur, sed quibus articulus,qui ad talos est,suo loco manet,ille,qui ad genu,elabitur,his cruris ossa nõ æquè increscũt, sed breuissima fiunt,vt quæ vitio proxima sint, at in pede minuũtur quidem, sed non similiter,quemadmodũ paulò antè dictum est.quoniàm articulus,qui ad pedem est, inuiolatus seruatur. quod si vti pede liceret, sicut cùm varus est, minùs adhuc his minuerẽtur pedis ossa.quibus verò coxæ articulus promouetur,his femoris os non pariter increscit.proximè siquidem vitium attingit,sed integro breuius euadit: his tamẽ ossa cruris & pedis etiã,non æquè increscere prohibentur.id autem euenit,propterea ꝙ & femoris articulus, qui cum crure committitur,& cruris,qui cum pede,suo loco manet:crus tamẽ vniuersum his gracilius redditur. Quòd si crure vti possent,ossa magis adhuc augerẽtur,sicut anteà quoque dictum est,femore excepto,& minùs caro minueretur,multo tamen magis quàm in sano crure.huius autẽ rei indicio sunt illi, quibus humeri luxati,vel à primo natali die, vel dum increscunt,priusquam robusti sunt, breuiores redduntur,hi humeri os breuius, brachium verò & manum sanis paulo minora habent ob causas superiùs dictas. quià humerus læso articulo propior est,idcirco breuior redditur. brachium verò eiusmodi noxæ non similiter cedit,quoniàm humeri articulus, qui cum brachio committitur, in pristinâ sede manet:manus item longiùs distat à vitio,quàm brachium. Ob propositas igitur causas,quæcunque ossa vitiũ attingunt,incremento prohibentur,quæ non

attingunt, nõ prohibentur. Multum autem facit ad bonũ habitum totius brachij labor manus. nam qui humerũ iam luxatum breuiorem habent, plæraque ex manuum operibus non minùs præstare possunt, manu eius partis, quàm integræ. neque enim, quemadmodum cruribus, ità manibus ferẽdum corpus est, sed earum opera leuia sunt. propter vsum verò ijs, qui luxatum iam humerum breuiorem habent, caro manus, ac brachij non minuitur, sed & humerus inde aliquâ parte impletur. Vbi verò in interiorem partem coxæ articulus excedit, vel in vtero matris, vel adhuc infãtibus caro magis minuitur, quàm in brachio, eâ de causâ, quià crure vti non possunt.

Sermo hic, qui sequitur, vniuersus perspicuus est, doctrinæ autẽ capita huiusmodi habet. Quę ad prolapsos articulos propiùs accedunt, magis incremẽto prohibentur, emacrescúntque, minùs, quę longiùs absunt: femore autem luxato multo magis membrum incremento prohibetur, atque emacrescit, si in interiorem partem, quàm si in exteriorem prorumpat. siquidem deteriùs mouentur, & claudicãt magis. meminit autem eorum, quos γαλιάγκωνας vocat, quo vocabulo retuli apud ipsum significari eos, qui ob humeri caput in alam prolapsum, dũ adhuc increscunt, humerum breuiorem habent. his ait minùs lædi brachium totum, quàm crus totum illis, quibus luxatur articulus, qui in coxam inseritur. quoniàm in multis vitæ operibus satis laborant: at non similiter vti crure possunt, quibus femoris articulus in interiorem partem promouetur.

87 HÆc ità habere id testabitur, quod paulo infrà subijciemus.

Quænam sunt, quorum testimonium adducturum se pollicetur? hæc sanè, quòd ex ijs, quæ præter naturam habent, quæ minùs mouẽtur, magis alimento, incrementóque prohibentur. Pollicetur ergo ipse Hippocrates ostẽsurum se in ijs, quę paulo infrà subdet, eorum testimonium. ego, quùm ad locum veniam, vbi eam rem agit, hanc ipsam orationem in memoriam reuocabo.

De capite femoris in exteriorem partem luxato.

88 QVibus in exteriorẽ partem femoris caput elabitur, crus, si cum altero extendatur, breuius est, idque non immeritò. quùm femoris caput non feratur super os, sicut quando in interiorem partem procidebat. sed iuxta os, quod non prominet, sed naturâ residet, in carnem humidã cedentémque infigatur. hâc itaque de causâ breuius apparet. interior autẽ regio, quâ crura diducuntur, caua magis conspicitur, & gracilior fit: exterior verò gibba, vt in quam venerit femoris caput. sed & clunis apparet superior, quùm, quę ibi caro est, cedat capiti femoris. femoris item extremitas, quę ad genu est, intrò spectat, non secus etiam crus & pes.

Agit nunc de coxæ articulo in alteram partem luxato, narrátque mala, quę ibi apparẽt, & causas adijcit, quemadmodum in omnibus fecit, nihílque præterit ex eâ doctrinâ, quæ in experimento consistit. quæ oratio vniuersa similiter in aperto est.

89 SEd neq; curuare crus possunt, perinde ac sanum. hæ sunt ergo notæ femoris in exteriorem partem excidentis.

Hoc verò accidit ob musculos posteriores, qui flexui pugnãt, quoniàm ità figurati plurimùm extendi non sustinent.

90 QVibus ergo ætate iam robustâ prolapsus articulus non reuertitur, totum crus breuius fit, calx ingressu terram non cõtingit, sed planta ima, extremiq;

mique digiti parum in interiorem partem ſpectant,meliúſque id crus ſuperius corpus fert, quàm quibus in interiorem partem exceſſit. partim quià femoris caput,& articuli ceruix,quùm naturâ à latere contineatur, magnâ ex parte coxæ ſubijcitur:partim quià extremus pes non cogitur in exteriorem partem inclinari, ſed propè è regione corporis eſt, & aliquantum magis in interiorem partem conuertitur.

Imam plantam dixit στῆθος,quam πέδιον appellant,qui corporibus incidendis verſantur,ea eſt ad radices digitorum. nam pedis medium naturaliter cauum eſt,quod calce extremo à poſteriori parte terminatur,à priori plãtæ principio. ſic,vt pes humi inſidat calce imâ plantâ,& eâ carne,quæ extremis digitis ſubiecta eſt, reliquis partibus omnibus, quæ propoſitis interiectæ ſunt,attollatur, exceptâ pedis parte exteriori, quâ humi totus inſidet. Habent autem nonnulli pedum ſtructurã prauam,vt quibus medius pes ab interiori parte nõ ſit cauus, quos à pedibus planis græci nominant λειόποδας.ſed hos, vt qui ſimilem valgis pedum ſtructuram habeant, in hoc ſermone præterijt. Quæ ſequuntur igitur animaduertens in ijs,qui naturaliter figurati ſunt perpende.namque hi, quùm moderatè progrediũtur,toto calce imâ plantâ ac digitorum parte carnoſâ humi hærent. ꝗ ſi enitantur maximè progredi,principio calci inſidunt: deinde, quùm iam transferunt in priorem partem alterum crus, tunc imæ quoque plãtæ innitũtur:poſtremò,vbi plurimùm ſimiliter altero pede progreſſi ſunt,calce terram contingere incipiunt,túncque pedis antè conſiſtẽtis calcem quidem attollunt,extremos verò digitos in ſolo collocant. Eorum igitur,qui naturaliter habẽt,ambulatio huiuſmodi eſt. ſed,vt quibuſdã ex vitio aliquo crus longius ſit,aut breuius,vtrumque duplici de cauſâ accidit. longitudinis cauſa eſt humor multus neruorum,vel articulus luxatus,quo modo ſuprà diximus:breuitatis ſiccitas,& articulus luxatus in eam partem quam nunc propoſuit. priores quidem ingrediuntur ad eum modum,quem paulo ſuprà indicauit:reliqui ſicut nunc docet,primò oſtendens femoris caput carnoſo loco excipi, & non oſſe,vt in primo caſu femoris erumpentis,quem propoſuit. Cedit igitur in hâc parte caro, ſingulíſq; muſculis ad ſuum initium attractis fit, vt totum quoque femur ſurſum trahatur. Meritò itaque crus breuius altero ſe oſtendit,neq; terram cõtingere ſimiliter poteſt,atque vbi naturaliter habuit. hi ergo,quùm ingredi neceſſe habent,contrario modo pedem figurant,atq; ij,qui antè propoſiti ſunt,quibus affectum crus integro lõgius reddebatur.illi enim iuxta talum pedem ſimum figurabant digitos excitantes:contrà hi pedem inclinãt, inflectuntq;,& terrã contingere extremis digitis cupiũt, atq; hâc de cauſâ ab affectâ coxâ ſe demittũt,vt humi innitantur,non ſolùm extremis digitis, ſed magnâ ex parte imâ plãtâ,quã retuli ab ijs,qui in corporibus incidẽdis verſantur, vocari πέδιον:Hippocrates autẽ eam dixit στῆθος. ꝗ ſi velint calce terrã cõtingere,demitti multũ ab affectâ coxâ cogentur,periculũq; erit,ne inclinati in alteram partem cadant.quâ de cauſâ neque vti calce eiuſmodi homines tentant.

VBi caro,in quam articulus exceſſit,iam trita eſt,& glutinoſa euaſit, dolor 9
tempore conquieſcit,quo ceſſante,ingredi abſque baculo poſſunt,ſi alioquin velint,poteſtq; affecto crure ferri corpus. his ergo,cùm crure vtantur,caro minùs effœminatur,quàm paulò antè propoſitis.effœminatur autẽ,vel magis,vel minùs:ferè autem magis ab interiori parte,quàm ab exteriori.alij verò ex ijs nequeunt calceamenta ſe induere,propterea quòd crus nõ curuetur,alijs

id licet. Quibus autē seu in vtero matris, seu vi dum adhuc increscūt, huiusmodi articulus iam exciderit, neq; repositus fuerit, quibus itē morbo elapsus fuerit, expulsúsq; (complura enim talia eueniunt) vbi aliquibus horū femur corrūpatur, suppurationes habent diuturnas, & linamētis indigēt, atq; ossa nōnullis nudantur, & femoris os, tam vbi corrūpitur, quàm vbi non corrumpitur, multo breuius redditur, neque ad sani exemplū augetur. prætereà ossa huius cruris breuiora fiunt, q̄ alterius, parū tamen ob easdē causas, quæ antè expositæ sunt.

Locum tritum dixit trāslatione vsus à locis ambulatione tritis. est autē eius oratio talis. femoris caput suo loco motū in exteriorem partem figitur in carnem: ijs verò, qui sic affecti sunt, à principio dolet caro, quam premit femoris caput, procedente tempore occallescit, perinde quasi fossorum manus. vbi id accidit, sedes fit commissuræ similis, quùm femur trito loco vtatur, non secus atque anteà cauo coxæ. nam præter cætera quidam eâ parte humor colligitur, qui principio quidem copiosè ob inflammationem coit, dein tenuiori sui parte, & aquosâ magis à superiectis medicamentis dissipatâ, reliqua remanet, quæ glutinosa est, & muccosa, hæc ad motionem capitis femoris maximè confert. ob quem humorem trito hoc loco, tāquam articuli sinu vtuntur. magis autem inclinantur in exteriorem partem, quàm in interiorē. Dictum autem est in superioribus quoq; partes cōtrarias ijs, quæ luxatum articulum recipiunt, graciliores fieri, & molliores, quatenus magis in ocio sūt: eas verò in quas prolapsus articulus figitur, quamuis præter naturam, aliquantum tamen mouentur: illæ, vnde recessit, per se quidem non mouentur, sed paulułum per alias, quæ primò motæ sunt, quùm partes in quibus articulus erat, effœminētur. atque hoc est id testimonium, quod allaturum se pollicitus est. in sequentibus de partibus, quæ plus minusúe emacrescunt, extenuantúrque.

92 INgredíque huiusmodi homines possunt, nōnulli quidem eo modo, quo illi, quibus ætate iam firmâ articulus excidit, neque repositus est: nonnulli verò toto pede insistentes, cogunturq; ob cruris breuitatem in ingressu à recto habitu, & qui sine inclinatione est, in affectam partem inclinari, & ab inclinatione, quæ in affectam partē est, rursus attolli, atque erigi. Hæc itaq; sic eueniunt, vbi, & quod ad figurandi rationē attinet, & quod ad cætera, quæ conueniunt, fuerint diligenter à pueris instituti, priusquàm ità confirmentur, vt inambulare possint, diligenter item ac rectè postquàm cōfirmati fuerint. Summam verò curam postulant, quibus ętate maximè tenerâ hoc infortunium accidit. nam, si negligantur, quùm teneri sint, crus vniuersum inutile efficitur, & minimè increscit, caro item totius cruris magis minuitur, quàm in sano, multo tamen minùs ijs, quàm quibus in interiorem partem excessit, idque vsus ac laboris causâ. quùm statim vti crure possint, quemadmodū suprà de ijs diximus, quibus ob humeri caput iam in alam prolapsum humerus breuior redditur. Inueniuntur autem nonnulli, quibus in vtero penitus, alij, quibus sub morbo vtriusque cruris articulus in exteriorem partem prolabitur. his ergo ossa eiusmodi vitio vexantur, sed caro minimè effœminatur. crura autem habitiora fiunt, nisi si ab interiori parte parum emacrescant. eâ verò de causâ habitiora sunt, quià hi vtroque pariter vtuntur.

A recto habitu, & qui sine inclinatione est, in affectam partem inclinari, & rursus ab inclinatione attolli atque erigi, διαῤῥέπειν dixit, quod quid sibi velit, & in superioribus ostendimus, & hîc quoque ostendemus. namque vbi femur in exteriorem

in exteriorem partē promouetur,à muſculis,qui ibi ſunt,ſurſum attractũ(quēadmodum antè dictum eſt)innexum crus totum ſublimius reddit,atque eâ de cauſâ vix terram contingit.quamobrem coguntur imâ tantũ plantâ humi inſidere,dum ambulant vniuerſo corpore in affectum crus conuerſo, quùm huic innitũtur.neceſſariò itaq;,vbi ſano inniti debent,cùm quod læſum eſt in priorem partem tranſferunt, in ſanũ rurſus conuertũtur femore erecto. ità,vt ſemper in ingreſſu duos habitus inuicem mutent,varientq́;.nam,quo tempore integro crure inſiſtunt,erecto corpore attolluntur ſimul & ambulant:quo rurſus læſo nituntur,demittunt ſe,atq; in id inclinãtur. Mutare igitur corpus modò à recto habitu,& ſine inclinatione in affectam partem inclinando,& ab inclinatione, quæ in affectam partem eſt , rurſus attollendo, atque erigendo διαῤῥέπειν dixit,vno verbo propoſitam habitus mutationem exprimens.

SImiliter enim ab vtrâque parte in ingreſſu agitantur , clunibúsque apparẽt admodum in exteriorem partem prominentibus , propterea quòd articuli exceſſerint. 93

Quibus vtrique crurum articuli in exteriorem partem exciderunt,mutatio totius corporis,dum ingrediuntur,in vtroq; crure ſimilis eſt habitui,qui accidit,quùm altero dũtaxat luxato æger ipſo innititur,atque ad ilia curuatur,deprimitúrque. altero enim tantùm luxato, quùm homo affecto cruri inſiſtit, eo modo,quem nunc diximus figuratur:ſed contrario, cùm alteri nititur, corpus enim attollit,erigítque,& ilia recta continet.conſtat ergo eum tunc diſſimiliter figurari,ſed in hoc caſu ægri eodē ſtatu ab vtrâque parte tam dextrâ quàm ſiniſtrâ continentur.agitantur autem hic nihilominus , dum inuicem vtrique cruri innituntur,quod ipſe dixit [σαλεύουσιν ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ, id eſt, in ingreſſu agitantur] agitari expreſſit vocabulo σαλεύειν, quod idem ſignificat,ac διαῤῥέπειν.accidit igitur hic,vt ſimiliter vtræque corporis partes figurentur, quùm vtrũque crus inuicem terræ innitatur.quod(vt oſtenſum eſt) ipſis antè non eueniebat.

SEd, niſi his oſſa vitientur , neque gibbi ſupra coxas fiant (nonnulli enim huiuſmodi vitijs prehenduntur)niſi inquam tale quid eueniat, in cæteris ſatis ſani degunt. 94

Nonnulli ex ijs , quibus crura ſic luxantur propter communitatem gibbi fiunt.nempè,quùm inflammatio in vertebrarũ ligamentis primò oriatur,tum duræ quædã reliquiæ remaneãt.id ſiquidem & extrinſecus accidere videmus popliti, cubito,& digitis non rarò, quùm articulus contrahitur, ἀγκύλην græci dicunt, patétque in huiuſmodi caſibus articulum præ tumoris duritie contrahi,cùm chorda muſculos,qui eam partem tendunt,minimè ſequatur, ſicuti cùm ob durũ tumorem flectentes non ſequitur, cõmiſſura, quæ ſic affecta eſt, tenditur,quod malũ græci nominãt ὀρθόκωλον. Poteſt igitur ob talem quendam durum tumorem ſpina deprauari: poteſt & propter cõſortium ſub crudo, duróque tuberculo idem vitiũ experiri . Sed quo pacto eiuſmodi affectibus ſpinæ peruerſio ſuperueniat,ſuprà poſuimus,vbi de ipſâ propriè tractauimus.

MInùs tamen toto corpore increſcunt capite excepto. 95

Quibus coxæ articulus in exteriorē partem prolabitur,meliùs ingrediũtur,quàm quibus in interiorem,vbi inflammationis periculũ effugerint,& præcipuarum partium,cui opportuniores ſunt,quàm illi. articulus enim,cùm in interiorē partem luxatur ſuper os fertur,quod nõ premitur,cùm durum ſit, neque huic malo patet:at exterior femoris regio,cum maximis muſculis com-

prehendatur, ingenti dolore torquetur. premũtur enim articulo in eam prolapſo, teruntúrq;, & extendũtur tumore præter naturã, nempè femoris capite, & ſentiunt omne id, quo vexantur, ac propterea dolent. Ergo propter muſculos, qui articulum admittẽtes teruntur, premuntúrque, atque idcirco inflãmantur, & cæteræ partes adiunctæ, & quæ circa ſpinam ſunt, afficiuntur, quæ ſiquando afficiantur, & æger adhuc increſcat, non ſecus ac femur incremento prohibentur, & minores fiũt, atque omnino deteriores. Illius autem meminiſſe oportet, quod iam ſępiùs dictum eſt, & eorum teſtimonium eſt, quę paulò antè propoſita ſunt. vbi, qui adhuc augentur, ſic lædũtur, partes minùs increſcunt: quibus verò ætate firmâ id accidit, minùs aluntur, & molliores euadunt, ſpinâ minùs auctâ, ſequitur, vt reliquũ corpus huiuſmodi hominibus minus reddatur. infrà enim crura afficiuntur, ſuper crura vſque ad caput ſpina ſita eſt. Itaque, vbi hæc minor fit, minus item crus totum, meritò dicit his hominibus vniuerſum corpus minùs increſcere excepto capite.

De femoris capite in poſteriorem partem luxato.

96. AT vbi in poſteriorem partem femoris caput prolabitur, prolabitur autem rarò, extendi non poteſt crus, neque ad articulũ luxatum, neq; admodum ad poplitẽ: ſed ex omnibus partibus, in quas hic articulus excidit, vbi in poſteriorẽ excidat, cõmiſſura, quæ ad inguen, & quæ ad poplitẽ, minimè extẽditur.

Femoris caput ob cauſam, quam ſuprà declarauimus, in propoſitam nunc partem rarò excidit, quoniàm ſcilicet caui altitudo inæqualis eſt. quocirca quà minor eſt, magis procidit, atque eâ de cauſâ magis in interiorem partem: quà maior, rarò, & ob id in poſteriorem rarò procidit, in quam vbi mouetur, crus ad inguen nullo modo extenditur, ad genu non ex toto. vtriuſque cauſa eſt muſculorum ſitus, quorum naturam perfectè indicauimus in opere de muſculis incidendis, & in ſecundo libro de ratione corporum incidendorum. vt autem in memoriâ habeatis, quæ ſæpiùs intuiti eſtis inciſâ ſimiâ. (hoc enim animal ſtructuram habet maximâ ex parte homini ſimilem) primùm meminiſſe debetis muſculi, qui à lumbis ortus ad paruum femoris tuberculum pertinet, deinde alterius, qui ab oſſe, quod pubi ſubeſt ad idem tuberculum intendens, cum ſuperiori coniungitur. hi ergo vehementer extenduntur, quùm femoris caput in poſteriorem partem elabitur, ibi implicati, & circa coxę cauum in orbem voluti. atque, vbi is, quem hoc vitium exercet, extendere articulum tentet, oportebit vniuerſum femur in poſteriorem partem circumuolui. in quo caſu propoſiti duo muſculi potiſſimùm lædentur, vt qui plurimùm trahantur, extendantúrque. nam, quùm longiores, quàm antè facti ſint, vlterius extendi citra dolorem nequeũt, cúmque longiores fieri non poſſint, commiſſuram extendi non patiuntur. Hâc igitur de cauſâ, qui ſic affecti ſunt, extendere crus ad inguen non poſſunt, neque etiam ad genu. propterea quòd femoris caput ſuo cauo prolapſum continetur in poſteriori parte illius oſſis, à quo recipi ſolet. ꝙ ſi futurùm eſſet, vt femoris caput extentum ad genu, inguine penitus curuato multum attolleretur, neceſſe eſſet, vt femoris caput à coxâ plurimùm in poſteriorem partem excederet. quod fieri nõ poteſt, niſi conuellatur muſculus, quo exceptus eſt, quùm ex naturali ſede procidit. In cõmiſſurâ ergo, quę ad inguen eſt, neutrũ fieri poteſt ex ijs, quæ fiebant, priuſquam articulus procidiſſet, nam neque perfectè extendi, neque perfectè curuari poteſt. Quid ergo Hippocrates alterum

tes alterum duntaxat adſcripſit? An quià,poſtquàm luxatus articulus eſt,crus curuatum protinus apparet, vt potè, quùm imum femur ad genu eatenus in priorem partem excedat,quatenus ſummum in poſteriorẽ,& quatenus ad inguen crus curuatur.quo fit,vt poſteriores muſculi,qui ad poplitem ſunt,ſuperioribus capitibus extendantur, quûm femur ſic retrò prolapſus eſt. his autem ſupernè extentis,extenditur vnà reliquum eorũ corpus vſque ad chordas, quæ perueniunt ad crus, quibus extentis poples curuatur. quocirca quibus ſic articuli luxantur, curuatæ meritò vtræque commiſſuræ conſpiciuntur. igitur quià extendere ipſas nequeunt, præcipuè eam,quæ ad inguen eſt,idcirco non dixit ſolummodò has commiſſuras non poſſe extẽdi, ſed in eâ, quæ ad coxam eſt,id ſimpliciter protulit,in eâ,quæ ad genu adiecit κάρτα,hoc eſt admodum, vt potè,quæ extendi poſſit,non admodum tamen.nam,ſi id poſſet,nihil à naturali ſtatu recederet.ſuperuenit autem hæc noxa ob eãdem cauſam,ob quam ab articulo luxato protinus poples curuatur. Illud enim ſcire licet commune omnium deprauationum, quòd,vbi partes aliquæ extendantur, quæ cum his continuantur, ſequentes ad ipſas conuertuntur. nulla enim ex ijs,quæ ſic ſuo vitio conuerſæ ſunt,naturalem ſedem relinquit, ſed ab eâ,cum quâ continuatur,attrahitur.hęc autem attrahit cõmuni vnâ ratione quòd tendatur,ſed tenditur,non vnâ de cauſâ,ſiquidem intẽdi ſolet,vbi vltra debitum humore impleatur, ſicceſcat,inflammatione,vel duro tumore teneatur, vel locum mutet. quare cuncta hæc Hippocrates in ſequentibus latiùs adſcripſit, cuius nos ſermonem ſequuti verba omnia enodabimus.

» ILlud etiam ignorare non oportet,vtiliſſimũ enim, & maximi momenti eſt, 9 7
» ac plæroſq; latet,quòd nec qui benè valẽt, extendere poplitis commiſſuram
» poſſunt,niſi ſimul extẽdant eam,quæ ad inguen,præterquam, vbi pedem ad-
» modum attollunt,ſic enim poſſent. hi ergo poplitis articulum curuare non ſi-
» militer poſſunt,ſed multo ægriùs,niſi inguinis quoque articulum curuent.

Coniunctionem,quam poſuit in partibus, quæ moueri aliquo modo prohibentur,non ſuo vitio, ſed earum,cum quibus conſortiũ habent, nunc docere incipit in muſculis,qui naturaliter habẽt,quorum nullus initium ſumit à femore,quanquã multi ſunt.nonnulli enim ab oſſe,quod ad ilia pertinet,oriuntur: nõnulli à coxâ:vnus tantùm ab oſſe,quod pubi ſubeſt. hâc igitur de cauſâ commiſſuras moueri ſimul neceſſe eſt, ſicut nunc in pede & poplite oſtenſum eſt,in quibus apparet etiam conſortium,quod cum inguine habent.nam(ſicut demonſtratum eſt)quemadmodum muſculi,qui poſteriorem ipſorum partem mouent(vt dixi) in imo femore ad radices tuberculorum incipiũt, ità,qui per priorem cruris partem feruntur,ex eodem imo femore dependẽt.quare neceſſe eſt intendi poſteriores quidem,quùm poples extenditur,priores,quùm curuatur,vbi ergo tendantur magis,quàm eorum naturæ conueniat, oppoſiti renituntur,& minimè ſequuntur. voco autem oppoſitos eos,qui extendunt ijs, qui curuãt,id eſt priores poſterioribus. Duobus autem muſculis gratiâ exempli contentus ero ad huius loci explanationem, quùm qui in corporibus incidendis omnes cruris muſculos intuiti ſunt,ex his poſſint de reliquis facere cõiecturam: alijs verò, qui nullo modo intuiti ſunt,neq; ſermo de duobus clarus erit.hi ergo orſi ab eo oſſe,quod ad ilia pertinet,procedũt,primò quidem per femoris commiſſuram, quæ ad inguen eſt,dein, vbi per femur totum ad alteram eius commiſſuram,quæ ad genu eſt,intenderunt, alter,qui anguſtior eſt,

fertur iuxta interius femoris tuberculum , quod humilius eſt, tum ſpectans in priorem tibiæ partem,cruri ex interiori parte innectitur: alter,qui magnus eſt, lateſcit degenerans in valentiſſimam chordā,quæ miſcetur cum alterâ chordâ dependente à maximo ex muſculis prioris partis,qui à clune inchoatur . patellæ autem primùm ſuperinijcitur,dein fertur ad crus. Itaq; ſi crus ad inguen flectatur, eâ parte muſculi breuiores reddentur: ſi extendatur,longiores. commiſſura verò genu ac poplitis, vbi extendatur, qui ſuper patellam fertur, breuior fit: qui ab interiori parte, longior . quare cogetur maximè extendi,qui à priori parte eſt,ſi extendentes commiſſuram,quæ ad inguen eſt,conemur poplitem curuare:qui à poſteriori, ſi poplite extento inguen curuetur . ex ſubli- miori enim loco per priorem partem femoris deſcendens flectitur , inde conuertitur obliquus, & ad priorem tibiæ partem porrigitur . meritò igitur ipſe longior euadens primas partes cruris ac femoris longiores reddit, vbi excitantur . oſtendimus enim in libris de motu muſculorum ſummā contractionem, ſummámq; extentionem dolori eſſe,& muſculos quidē contrahi,dum agunt, extendi verò,dum ab oppoſitis attrahūtur. ſiquando autem, quùm muſculi in ſeipſos cōtracti agunt,oppoſiti non dolent,ſimul extendūtur, naturaliter quidem in commiſſuris,quæ propoſitum conſortium habeant, præter naturā verò in illis,quæ deinceps adſcribentur.complures autē medici decipiuntur,putántque eos muſculos affectos eſſe,quorum prohiberi actionem viderint,quod magis adhuc perſpicuum eſt in ſequentibus.

98 » MVlta quoque alia in corpore inueniuntur,quę ſimiliter germana ſunt:de » neruorum item extenſione & muſculorum habitu multa etiam ſunt, & » magis ſcitu digna,quàm quis exiſtimet : prætereà de inteſtinis ac ventre vni- » uerſo,de vtero,qui huc atque illuc fertur,cōtrahitúrque.Sed alibi de his verba » faciemus germana his,quæ nunc tradūtur.quod ad hunc locum attinet,& ex- » tendi crus nō poteſt (ſicut iam dictum eſt) & breuius apparet duplici de cauſâ, » tum quòd non extendatur,tum quòd articulus in carnem clunis eruperit.

Anteà quoq; diximus conſueſſe Hippocratē eas partes nominare germanas,quę inter ſe conſortiū & cognationem habent,quarum id caput eſt,quod vnâ parte vitiatâ alterius actio,ſitus,habitus,vel magnitudo læditur.communis horum omnium cauſa eſt in contrariam regionem extenſio.In ſitu exempli cauſâ (vt ab euidentiſſimis ordiamur) multos vidimus,qui mederi aggrediuntur,quod non ritè didicerunt,& protinus,vbi aliqua pars cōtraheretur,& breuior fieret , priſtinúmque ſitum penitus non ſeruaret, ad eam ipſam remēdia adhiberēt, quamuis nullo vexaretur affectu,qui curatione indigeret.itaq;, vbi muſculi ab alterâ maxillæ parte reſoluātur,fit,vt altera breuior appareat,& quaſi contracta,ſed,quę læſa eſt,eam ſequuta,extendi videatur.nam,cùm muſculi omnes vnam propriā habeāt actionem,quà ſcilicet ad ſua initia cōtrahūtur,quādo illi,qui à ſiniſtrâ parte maxillę ſiti ſunt,agendi poteſtate priuantur, qui à dextrâ ſunt robuſti,ac naturaliter habētes agunt,dextrā maxillā vniuerſam,& labra ad ſe contrahentes, atq; ità conſpicitur ſiniſtrū labrum extētum, & longius redditū:dextrum breuius,& contractū.ergo in hoc caſu breuius fit, quod integrum eſt,attrahens ad ſeipſum maxillæ partē,quę reſoluta eſt. Alibi verò ab eo, quod affectū eſt,attrahitur,conuelliturq; id,quod ſanum,ſicut vbi muſculus vel chorda,cùm induruit,nequit ſimul cū oppoſitis,dū agunt,extēdi. Multa quoque ſimilia euenire conſtat,in digitis manus,cubito,poplite,cùm

cōtrahūtur

contrahunt propter vitia musculorum & chordarũ interiorum,sed,vbi extenduntur greci ὀρθοκώλους dicunt,ità enim appellare medici solẽt articulos,qui extenti sunt,& curuari non possunt. Huiusmodi quid accidit cicatricibus magnis ac duris,quæ,quùm ab interiori parte sunt, articulum contrahũt, cùm ab exteriori(vt dixi)sic extendunt,vt curuari non possit,quod ob siccitatem,& ob ingentem humorũ vel spiritus inflantisconcursum euenire etiã solet. nam,quùm partes,quę sic affectæ sunt,in seipsas contrahũtur, sequitur,vt oppositi musculi agere nequeant,quùm,qui contrahũtur,partes in contrariũ auellant.sic neruorum distentiones fiunt, quùm ipsi musculi primò ac præcipuè seipsos, deinde partes,ad quas perueniunt,ad suum initiũ contrahunt.Sic & vterus interdum sursum fertur,nonnunquam in latus cõuertitur.non quòd ipse suâ actione naturalem sedem relinquat,sed quòd ab alio trahatur.multa verò sunt,quę attrahunt,nam & ea,quibus appenditur,& nerui, & arteriæ, & venæ, quæ cum eo iunguntur, efficere id possunt, vbi in tumorem assurgentes eatenus breuiores fiunt,quatenus in latitudinem augẽtur. namque hoc commune est corporum omnium,quę extenduntur,contrahuntúrque,non modò animaliũ,sed eorum, quæ inanima sunt, cuiusmodi sunt vtres, sacculi, calathi. Vterus igitur hâc de causâ sursum,ac deorsum fertur: & quædam intestina,musculíque complures, ac propterea membra,& maxilla . simile quid suprà ostensum est in spinâ, vbi gibba,caua,vel obliqua redditur.

» EST enim hæc natura ossis coxæ,vbi & caput, & ceruix femoris recipitur, 98
» quod,quùm hoc luxatum in exteriorem partẽ natium decliue fertur, cur-
» uare quidem homo crus potest,si dolore non prohibeatur.

Tenuis est natura ossis coxæ,in quo cauum continetur. patet autem, quùm femoris caput in posteriorem partem prorumpit,ab eâ parte, quæ post cauum est,sustineri,vt inter cauum & femoris caput id os sit, quod à posteriori parte cauum complectitur.hoc quidem est pars coxæ, cuius nunc meminit,quùm ait, [in exteriorem partem natium decliue fertur] . Manifestum est autem ijs, qui viderint eiusmodi locorum sectionẽ,femoris caput vi cum totâ ceruice expelli in magnum musculum natium,qui commissuram hãc extẽdit, à quo musculo chorda oritur,quæ à membranâ non abhorret, coniungitúrque cum eâ chordâ,quam paulo suprà diximus,quæ ex duobus musculis orsa à priori parte femoris vltra patellam tendens cum tibiæ capite connectitur. Ergo hic musculus prolapsum femoris caput admittens omnium maximè torquetur, quùm sub ipso prematur,distẽdatúrque.quare necesse est inflammatione ipsum prehendi, sursúmque ad se trahere chordam , quam paulò antè commemorauimus à membranâ non abhorrentem.quod quùm accidit,consequẽs est,vt homo doleat,vbi poplitem flectit , quatenus enim hic flectitur, hactenus chorda extenditur,atteritúrque à patellâ.hæc autem extenta musculum extẽdit,à quo dependet,nempè magnum illum, quo(vt retuli)recipitur femoris caput. procedente tempore, quùm musculus hic ab inflammatione soluitur, cõtrahítque humorem quendam glutinosum, pars eius, quæ articulum contingit, occallescit,& poples citra dolorem extenditur.ad quam rem faciunt & alia,quę priùs posita sunt de cruris musculis.

» TVm crus & pes modicè recta se ostendunt, neque multum in hanc vel il- 100
» lam partem inclinata.

Hippocrates modicè ἐπιεικῶς dixit.quo verbo significari,neq; perfectè, aut

omnino vehementer, neque ex toto, sed mediocriter, ex ipsius verbis colligitur. ipse enim subiungens [neque multum in hanc, vel illam partem inclinata] apertè demonstrat, quùm adscripserit [multum], id cruri accidere, vt non multum, sed, vt parum peruertatur, deprauetúrque, atque ob eam rem dixit, [tum crus & pes modicè recta se ostendunt], quasi dixerit has partes apparere mediocriter rectas.

101 PRæthereà in inguine caro mollior sentitur, præsertim si tangatur, vt potè, quùm articulus in alteram partem exciderit: sed in natibus, si tangatur femoris caput, videtur magis prominere. his ergo notis indicatur femoris caput in posteriorem partem procidisse. Cui autem ætate iam robustâ prolapsum, restitutum non fuerit, ambulare quidem potest, quùm tempus processit, & dolor cessauit, atque articulus volui in carne consueuit, cogitur tamen, dum ambulat vehementer ad inguina curuari, ídque duplici de causâ, quià ob ea, quæ proposita sunt, crus multo breuius redditur, & multum calx abest, vt terram contingat. nam si vel paulum tentet eo pede sustineri, nulli alteri rei innixus, cadet vtique in partem posteriorem. coxæ enim, quùm magis in posteriorem partem, quam pedum basis excedant, in eam plurimum inclinabunt, & spina item in coxas, vix quæ ima planta consistet, neque hoc accidet, nisi ad inguina se curuet, & alterius cruris poplitem flectat. quandoquidem necesse est, vt manu, quæ à parte affecti cruris est, in quolibet passu super femore hæreat. quę res cogit ipsum flecti aliquid ad inguina. nam quùm in ingressu crura permutentur, nequit corpus affecto crure sustineri, nisi id crus manu deorsum ad terram compellatur. quoniam articulus corpori non subijcitur, sed in posteriorem partem ad coxam prominet: ambulare tamen offensus sine baculo potest, si alioquin assueuerit. propterea, quòd basis pedis è regione pristinâ spectat, neque in exteriorem partem conuertitur. idcirco igitur nihil egent baculo, quod renitatur, quicunque velint femur non amplius comprehendere, sed in vicem baculo inniti, quod alæ ab affecto latere subijciatur. quod si longius baculum admoueant, magis erecti ambulant, pes tamen terræ non innititur, si inniti velint, breuius admoueant. cogentur autem ad inguina curuari. Emacrescit etiam ijs caro pro ratione, quemadmodum anteà diximus. nam quibus suspēditur crus, miniméque laborat, maximè extenuatur: sed, quùm in ingressu vsui admodum est, minimè gracile fit. integrum tamen crus non iuuatur, sed potiùs deformius redditur, si vitiato vtantur terræ innixi. nam dum sanum vitiato subseruit, coxam & poplitem curuari necesse est. quòd si vitiatum crus terram non contingat, sed suspensum sit, & homo baculo innitatur, hoc pacto integrũ robustius reddetur, quùm naturaliter habeat, & exercitatione magis firmetur. At dicet quis hæc præter medicinã esse. nam, quid vltrà scire nobis conuenit de ijs, quæ curationem non admittunt? conuenit tamen summopere. intelligenda enim hæc sunt ab eodem professore, quùm tanquam aliena seiungi nequeant. siquidem tractare debemus, quæ curationem recipiunt, ne insanabilia euadant, intelligentes quâ potissimũ ratione occurramus, quo minùs insanabilia efficiantur: illa verò in quibus medicinæ locus non est, dignoscenda sunt, ne maximè noxia reddantur. Præclara autem, & ardua prædictio in eo consistit, vt intelligamus, quo, qualiter, & quando singula terminentur, ac siue in ea mala vertãtur, in quibus remedio futurus locus sit, siue euadere in insanabilia debeãt. Cæterùm quibus vel à primo natali die, vel alioquin, dum increscunt,

increſcunt,articulus ſimiliter in poſteriorem partem excidit,neque reconditus fuit,ſeu vi,ſeu morbo exciderit(multis propter morbos ſic articuli luxãtur)cuiuſmodi verò ſint hi morbi poſthac indicauimus. Si prolapſus(inquam)reuerſus non eſt, femoris os breue efficitur, vitiatur itẽ crus vniuerſum, minúſq; increſcit, & gracilius redditur,quùm nulli vſui ſit.

Præſertim πολὺ dixit, quam vocem in ſuperioribus etiam retuli ab Hippocrate vſurpari, vbi intendere velit, quod proponitur. eſt autem eius oratio talis. In inguine caro mollior ſentitur,ſi aſpiciatur,& multo magis ſi locus tangatur. Quæſequuntur omnia patent ijs, qui in memoriâ habeant, quæ antè poſita ſunt.

VItiatur enim his & articulus, qui ad poplitem eſt,quoniàm nerui ob propoſitas cauſas intenduntur. quare,quibus ſic coxa exciderit, extẽdere poplitem non poſſunt.nam(vt ſummatim dicam) quæcunque in corpore ad aliquem vſum fabricata ſunt,ſi quis moderatè vtatur,exerceátq; in eo laboris genere,cui ſingula aſſueuerint,eo pacto benè valent,augentur,& ad longam ſenectutem perducuntur:ſi in vſu non ſint,ſed ocioſa degant,morbis patẽt,non augentur,& maturè ſeneſcunt. id præcipuè accidit neruis, atque articulis, niſi quis illis vtatur. his igitur de cauſis vitiantur magis,quùm hoc modo articulus luxatur,quàm cum alijs. totum enim crus incremento prohibetur,& quod ad carnem,& quod ad oſſa pertinet. Huiuſmodi ergo homines, quùm ætate iam robuſtâ ſunt, ſuſpenſum, curuatúmque crus tenent, ſed altero feruntur baculo innixi vno, vel etiam altero. 102

Euidentiſſimum eſt Hippocratem dixiſſe coxam excidere, pro coxæ articulo.ſæpè enim narrauimus maiores noſtros nondum tenuiſſe exquiſitam tenuémque nominum rationem,in quâ poſteriores exercẽtur,ſed ſat exiſtimaſſe in ijs,quæ explicabant,eò tantum incumbere,vt quæ dicerent,ab auditore intelligerentur. Quod inquit igitur huiuſmodi eſt. quibus femur in poſteriorem partem prorupit, vitiatur nõ ſolùm articulus luxatus, ſed & qui ad poplitem eſt.propterea[&]coniunctionem adiunxit,neque ſimpliciter dixit[vitiatur articulus, qui ad poplitem eſt]. quo autem vitio occupetur, ipſe apertè expoſuit,cùm ait, [nerui intenduntur] ſed neruos ne intellexerit eos,qui propriè nerui ſunt,quíque à ſpinæ medullâ oriuntur, vel in quas muſculi degenerant chordas,quæ ad crus pertinent, in hoc loco nihil intereſt, cùm vtraque fidem facere poſſint rectè à nobis expoſita fuiſſe,quæ ab Hippocrate dicta ſunt, vbi aſſerit non poſſe poplitẽ extendi,quibus hoc modo femur promouetur. Quãdam præterea communem rationem adiecit,nempè partes aliquas variè lædi, quod ad habitum pertinet, magnitudinem, poſitionem, ac motum, quamuis ipſæ nullo proprio morbo lædantur, ſed à quibuſdam alijs afficiantur, quibus cum conſortium habent.Intentionem verò in huiuſmodi affectibus præcipuè cauſatur,quam perſequutus tribus modis indicat, vno,quùm muſculus aliquis reſoluitur,tunc enim,qui integer eſt,contrahi videtur:altero,quùm oppoſitus tenditur:tertiò,vbi quod integrum eſt, trahitur ab aliquo eorum, cum quibus coniũgitur,ſicut accidit,quùm vterus mouetur. Nunc ergo,quùm poſteriores nerui,muſculi,& chordæ tendantur, curuatus poples extendentibus muſculis non paret. Cæterum de chordarum, muſculorúmque extẽſione anteà dictum eſt.nunc de neruis,qui à medullâ ſpinæ orti ad crura intendunt.quorum initia tria ſunt:vnum à priori parte iuxta magnũ foramẽ oſſis, quod pubi ſubiectum

eſt:alterum ad inguina:vbi neruus fertur,& cum magnâ venâ,& abſque ipſâ à priori parte femoris,atque hæc parua ſunt: maximũ autem neruorum initium à poſteriori parte fertur ad vniuerſum crus,primúmque procedit ab eâ regione,quæ eſt inter os latum,& id,quod ad anum terminatur,κόκκυξ græcè dicitur. hoc igitur initium,vbi articulus in poſteriorem partem elabatur,premitur,tẽditúrque. atque idcirco diximus Hippocratem hoc loco poſſe intelligere eos tendi,qui propriè nerui vocantur.

De femoris capite in priorem partem luxato.

103 AT quùm femoris caput in priorem partem erumpit (quod quidẽ raro accidit) perfectè extendi crus poteſt,ſed ad inguen minimè curuari.laborat enim homo, etiam ſi flectere poplitem cogatur, ad calcem verò,& in vniuerſum crus æquè longum conſpicitur.

Propter cauum,quod non æquè vndique altum eſt,articulum in aliam partem raro,in aliam frequenter luxari, anteà ſæpenumerò demonſtrauit. nunc autem de femore diſſerens in priorem elapſo,cõtrario modo affici ait eos,quibus in hanc luxatur,atq; eos,quibus in poſteriorẽ.illi enim extendere crus non poterant, hi, cùm in ipſo flexu nunc ſit femoris caput ac ceruix,curuare ad inguen non poſſunt, nec ad poplitem propter muſculum priorem, qui oritur ab oſſe,quod ad ilia pertinet. ille enim comprimitur, tenſúſque attollitur à femoris capite,cúmq; extendi ampliùs non poſſit,renititur,ſi quis flectere poplitem conetur,apparet autẽ cruris lõgitudo conſimilis.In ſuperioribus autẽ de femore luxato in partem interiorem ſic ad verbũ ſcripſit [os enim,quod à coxâ ſurſum procedit ad pectinem,femoris capiti inhæret, ceruixque articuli cauo ſuſtinetur]à quo priùs non ſuſtinebatur ex toto, ſed magnâ ex parte in eius caui altioribus partibus inſidebat:in caſu autem,quem nunc ponit,in inguine prominet,atque is locus intentus apparet, cùm femur nunc à ſuo cauo recedens in priorem partem & paulo inferiùs venerit.quo fit, vt vitiatum crus ſani longitudinem æquet.id,quod præſertim ipſis accidit ad calcem,extremũ enim crus minùs demitti in terram poteſt. cuius rei cauſa in ſuperioribus explicata nunc rurſus ſummatim etiam enarrabitur.

104 SEd pes extremus ſpectare minùs poteſt in partẽ anteriorẽ, crus verò totum rectam poſitionẽ naturaliter ſeruat,nec in hanc aut illam partẽ inclinatur.

Poteſt,dixit ἐθέλει, vbi verbum ἐθέλειν, id eſt [velle] pro [poſſe] vſurpauit, quemadmodũ etiam Homerus,cùm ait, οὐδ' ἔθελε προρέειν,vbi ponit, οὐδ' ἔθελε, id eſt[noluit]pro[nõ potuit].Extremum pedem appellauit eam partem pedis, quæ à plantâ ad digitos eſt,& vngues.accidit enim(quẽadmodũ ſuprà oſtenſum eſt)vt extento poplite non benè articulus tali in priorem partem inclinetur.Hæc itaq; nunc exponere volens ait[ſed pes extremus minùs ſpectare vult in partem anteriorem] indicans digitos, quibus continetur extremus pes non facilè extendi poſſe,aut deorſum conuerti,& terram contingere.

105 FErè autem his dolor protinus accedit,& vrina ſupprimitur,magiſq; quàm ſi articulus in aliam partem luxetur.

Quamobrem hæc ſequantur,ipſe cauſam adiungit.

106 VEnit enim femoris caput maximè prope neruos magnam vim habentes, & in inguine prominet,atque is locus extentus apparet, in clunibus rugæ conſpiciuntur,& ſumma gracilitas. Quas quidem diximus, notæ ſunt femoris in priorem

in priorem partem prolapsi.

Neruos appellauit τόνους, eos intelligens, qui cum venâ & arteriâ per inguen feruntur [magnã vim habẽtes] vocauit ἐπικαιροτάτους, ficut in superioribus etiam didicimus. habẽt autem hi magnam vim, quùm medullæ spinæ proximi sint, atque inde oriantur, vndè initiũ sumũt nerui, qui ad vesicam feruntur. quo fit, vt femoris capite in hanc partem luxato, vesica quoque afficiatur, inflammetúrque, & reddere vrinam nequeat. fortasse etiam aliquando ob inflammationis magnitudinem, quâ vesicæ ceruix affligitur, vbi musculus est, qui eam adstringit, vrina supprimitur. eo ꝙ inflãmatis partibus excæcatum iter claudatur. 107

QVibus verò ætate iam robustâ articulus in hanc partem elapsus, minimè restituitur, hi quùm dolor finitur, & articulus assuescit in eo loco cõuerti, in quẽ procidit, recti protinus ingredi possunt sine baculo, ac recti ex toto. quùm vitiatum crus, neque ad inguen, neque ad poplitem facilè complicetur. Ergo, quùm ad inguen non flectatur, crure in ingressu magis recto vtuntur, quàm quùm integrum erat.

Quo tẽpore articulus excidit, dolorem dixit protinus accedere, & vrinam supprimi: procedente verò tempore, vbi hæc cessant, ingredi hominem posse. at quâ de causâ hęc finiantur, quanquàm femoris caput maneat, comprimatq́;, & similiter neruos extendat, docuit, quùm orationi adiecit [& articulus assuescit in eo loco cõuerti in quem procidit]. Videtur enim in eâ re cõsuetudinem causari. quoniàm, quę ab aliquo premuntur, quùm tempore occallescant, id faciliùs ferunt, & ea, quæ tunc tẽdebantur, quùm huic molestiæ assueuerint, dolere cessant. Cur verò sine baculo recti ingrediantur, ipse subiecit. caput autem orationis id est, quod crus erectum seruatur, & neutra commissura, nec quę ad inguen, nec quæ ad poplitem est, flectitur.

NOnnunquam etiam pedem per terrã trahunt, vt, qui superiores cõmissuras non facilè flectant, quanquàm pede toto inambulant. namque hi minùs calci, quàm priori parti pedis in ingressu nituntur. 108

Superiores commissuras nominat, eam, quæ ad inguen est, & eam, quæ ad poplitem. quatuor autem cõmissuræ ingressui accõmodantur, quæ ad inguen est, quæ ad poplitẽ, quæ ad talum, & quæ ad digitos, postremam quãuis multiplex sit, vt vnam tantùm annumero, quùm vsum atque actionẽ communem præstet. hæc non admodũ confert, dum per æquale solum ingredimur: ea verò, quæ ad talum, ad progrediendum, atque ad crura transferenda nihil proficit, maximè tamen efficit, vt pes humi hæreat, ad quam rem parum faciunt digitorum commissuræ. Vniuersa autem cruris actio, dum ingredimur, & multo magis dum currimus, à commissurâ, quæ ad inguen est, & ab eâ, quę ad poplitem proficiscitur. his enim curuatis crus à terrâ attollitur ac facilè trãsfertur. At nunc, quùm neutra flectatur, iure per terram trahi pedem, ait. adiecit [nõnunquam] propter soli differentiam, & vim noxæ. illi enim, qui per æqualia & decliuia loca ingrediuntur, si vel parum quid crus ad superiores commissuras inflectant, pedem haud trahunt: sed, qui per inæqualia ambulant, & accliuia, miniméque eas curuant, tantùm ab eo absunt, vt pedem non trahãt, vt etiã offendant in eâ, quæ in solo eminẽt. [quíq; pede toto inambulent] inambulant pede toto, qui calce, plantâ & extremis digitis terram cõtingunt. illi enim, quibus in posteriorem partem femoris caput elabitur, de quibus ante hos tractauit, cùm breuius crus redderetur, non vtebãtur calce in ingressu, sed terram continge-

bant imâ plantâ, duntaxat, quæ (vt diximus) ab ijs, qui in corporibus inciden-dis versantur, πεδίον dicitur. Verùm quibus in priorem partem coxæ articulus promouetur, calce primùm in terrâ considéte, quùm eâ parte pedis, quæ ad digitos est, ingredi nequeant, quâ posteà vtuntur, quùm iam affecto cruri insistentes transferre alterum incipiunt.

109 VErùm, si valdè progredi possent, calce admodum ingrederentur. nam & qui benè valent, quanto maximè procedunt, tanto maximè calce ingrediuntur, quùm vni pedi insistunt, & alterum attollunt.

Eos, qui valdè procedunt, calce terram contingere suprà ostendimus, quod euidentissimè apparet: non minùs etiam in aperto est, nõ posse omnino valdè procedere, qui superiores commissuras curuare ob quamuis causam nequeunt. id autem ipsis accidit, propterea quòd molestiam non ferant, quâ, dum transferunt extremum crus, vexantur. nihil enim aliud prohibet, ne maximè procedant. quod si sano cruri insistentes id facere vellent, possent quidem, sed nõ sine labore. quamobrem satiùs fortasse fuit hanc orationem, ità explicare. Quibus coxæ articulus in priorem partẽ erupit, his nihilominus quàm imâ plantâ & digitis, ad ambulandum vti calce licet: ac si sustineant longiùs affecto crure procedere, & calce omnino ingredientur, verùm non sustinent, quoniàm, vbi extentum crus cum difficultate transferunt, dolore torquentur.

110 PRętereà, quibus sic procidit, magis adhuc calci inhęrent, quàm priori parti pedis.

Inhærere dixit ἐγχρίπτειν, quod vocabulum mutuari solet ad ea significanda, quorum alteri alterum inhęret, iuxta quam significationem eo vtitur, quùm in fracturis componendis imperat, vt fracta ossa priùs intenta inter se diducãtur. sic enim ait faciliùs componi, quàm si ἐγχρίπτοντα, id est, quùm alterum alteri inhæret, propellantur. Quod igitur paulò antè proposuerat, clarè in hâc oratione demonstrauit. namq; hi nihilominus calce ingrediuntur, quàm priori parte pedis. quod clariùs adhuc & meliùs dixisset hoc modo. [non enim minùs hi calce ingrediuntur, quàm priori parte pedis, sed magis etiam]. non tamen adiecit in superiori oratione [sed magis etiam].

111 PEdis enim anterior pars, quùm reliquum crus extentum est, non æquè potest in priorem partem curuari, atque vbi flexum est: neque item simus pes redditur, vbi crus inflexum est, sicut vbi extentũ. crus igitur naturâ, quùm benè valet, sic se habet, vt diximus. vbi verò articulus luxatus restitutus non fuerit, homo ob propositas causas inambulat, sicut ostensum est, crus tamen altero gracilius redditur, & à clune, & à carnosâ parte, quæ in posteriori crure prominet, & è regione posterioris partis. quibus itaque tenerâ ætate articulus elapsus minimè restituitur, vel à primo natali die id mali incidit, femoris os magis minuitur, quàm tibiæ, aut pedis.

Pars pedis, quæ ad plantam & digitos est (quam priorem appellat) extento poplite contingere terram non potest. vocauit autem huiusmodi pedis habitum καμπύλον, id est curuum. nam commissura, quæ ad talum est, neque extẽta dici solet, neq; flexa, sicut ea, quæ ad poplitem, & ea, quæ ad inguen. Ergo, vbi priores musculi eam partem pedis, quæ inter talos & plãtam est, attollunt, dici solet aliquo modo pes σιμοῦσθαι, id est, simus fieri: vbi verò posteriores calcem ad se trahunt, vnà cum eâ parte, quæ inter talos & digitorum radices est, nullum est nomẽ vsitatum, quo istiusmodi habitus nominetur. quare Hippocrates (vt ostendimus)

ostendimus) eum appellauit καμπύλους, vocem inueniens rei, quam exprimit, accommodatam. neque enim potest pes simus fieri, attolliq; à prioribus musculis, quod non aliud est, quàm simum fieri, quùm crus inflexũ est, sicut quãdo erat extentum: quemadmodum nec curuus fieri, nisi crus flectatur, potest autem vtroque modo figurari, sub vtroq; cruris proposito habitu, sed paulum, & violenter, multũ & sine vi, non potest. Ergo, cùm musculi (vt diximus) orti à posteriori parte cruris, quæ carnosa prominet, nõ ab anteriori calcem & vniuersum pedem trahunt ad partem posteriorem, eiusmodi habitum pedis, gręcè nonnulli κάμπην, nonnulli ἔκτασιν nuncupant, quemadmodũ, vbi pes in contrariam partẽ à prioribus musculis mouetur, alij ἔκτασιν, alij κάμπην nominant, in quo casu (vt retuli) dici solet pes σιμοῦσθαι, id est, simus fieri: in cõtrario nullum est nomen, de quo inter omnes conueniat, sed nihilo deterius habet rerum peritia propter vocabulorum dissensionem. Equidem absque vocabulis, de quibus non cõueniat inter omnes, oratione vtrũque mihi clarè videor explanasse.

» Minimum autẽ femur minuitur, quùm in hãc partem promouetur: minui-
» tur tamẽ caro vbique, à posteriori parte præsertim, sicut in superioribus
» quoque dictum est. Ergo quicunq; rectè educati fuerint, vti crure possunt, cùm
» increscunt, quanquàm aliquanto breuius altero est, baculo tamen fulciuntur à
» parte cruris vitiati. nequeũt enim absque calce imâ plantâ cõsistere, quod qui-
busdam aliâ de causâ claudicantibus licet, quamobrem nequeant, paulo suprà
» declarauimus. idcirco igitur baculo egent. Iis verò, qui negligenter habiti fue-
» rint, neque crure terram contingant, sed id suspensum habeant, ossa magis mi-
» nuuntur, q̃ alijs, qui crure vtuntur: circa articulos autem crus, quod ad rectum
» habitũ pertinet, magis deprauatur, quàm quibus articulus alio modo luxatur.

Quidam ex ijs, qui huiusmodi dictiones exponunt, tãtam videntur earum habere peritiam, vt [minimùm] arbitrentur [nullo modo] significare: [non minimùm] [maximè]. hi ergo Hippocratem dixisse existimarent his, qui sic affecti sunt, femur nullo modo minui. At minui ipsum constat, non æquè tamen, atq; vbi in alias partes prolabitur. causæ enim, ob quas minuitur, leuiores sunt in hoc casu, quàm in illis. Duas autem causas reddidimus, instrumẽtorum deprauationem, & actionum noxam, ob quam parum crure vtũtur. sed, quùm in hanc partem femoris caput erumpit, præterquàm quòd instrumenta non admodum deprauantur, actio ipsa cruris non multum læditur.

FINIS COMMENTARII TERTII
GALENI IN HIPPOCRATEM
DE ARTICVLIS

Galeni in Hippocratem de articu-[1] LIS COMMENTARIVS QVARTVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

1 » T summatim igitur dicamus articuli, qui excidũt, & elabuntur, non eodem modo semper excidunt & elabuntur. modò enim multo plus, modò multo minùs. vbi quidem multo plus, & elabuntur, & excidunt, in vniuersum maiori negocio restituuntur, ac nisi reuertãtur, ossa, caro, atque habitus, & magis, & apertiùs deprauantur, vitiantúrq;: At, quùm minùs excidũt & elabuntur, ossa hæc faciliùs cõduntur, & vbi vel negligantur, vel reponi nequeant, minùs debilitantur, & cum leuiori detrimẽto in hoc casu, quàm in eo, quem proximè posuimus. In reliquis ergo artticulis multum interest, magís ne an minùs suâ sede excedant: sed vtrũq; caput tam femoris, quàm humeri semper omnino æquè prolabitur: quoniàm absque vllo excessu simpliciter rotundum est, & cauo recipitur, quod in orbem est, & optimè sibi aptatur. quocirca euenire non potest, vt in his articuli dimidium procidat. nam, cùm rotũdus sit, vel totus erumpet, vel intrò reuertetur. Id ergo, quo de agitur, ex toto suâ sede mouetur, alioquin non excideret, interdum tamen magis, interdum minùs à naturali sede recedit, quod magis femori euenit, quàm humero.

Non modò huius orationis, sed & omniũ, quæ sequuntur, caput vnum est, luxata non mediocriter inter se differre, quatenus magis, aut minùs à naturali sede recedunt. nonnulla enim multum, nõnulla parum absunt, vtrumq; autem magis, aut minùs patiũtur. In alijs quidẽ articulis res clara est, vt in cubito, manu, crure, pede, digitis: sed humeri & femoris caput indicat non posse paulum suo loco excedere (quod vitium græci παρολίσθημα dicunt) quùm rotundum sit, & in cauum inferatur, quod oras in orbem habet, in quibus consistere caput nequeat. necessariò enim, vel protinus recõderetur, vel ex toto excideret. vtrũque tamen caput ait interdũ longè, interdum paululum à naturali sede recedere. vbi verò & plurimum & minimum datur, non paucas, quod ad plus & minùs attinet, differentias intercedere manifestum est.

2 » QVandoquidẽ nonnulla ex ijs, quæ à primo natali die suâ sede mouentur, si parum excesserint, restitui possunt, præsertimq; ad pedis articulos.

Quod ait [primo natali die] nonnulli ad eos referunt, qui in vtero sunt, alij ad eos, qui non multo antè nati sunt. horum sententiam comprobant, quæ sequuntur: sed illi proculdubio errant, qui accipiunt in ijs tantùm, qui in vtero sunt. satiùs enim est ad vtrosq; orationẽ referre. Prætereà, quæ sequuntur cum alijs facere paulò pòst demonstrabimus, vbi eum locum aperiemus.

3 » QVibus à primo natali die crus varum est.

Crus varum, id est, in exteriorem partem conuersum, suprà etiam nũcupauit κυλλὸν, vbi spectare intrò pedẽ ait. dixit autẽ pedis articulos, quoniàm plures numero sunt omnes iuxta tali commissuram siti, cum quo non vnum os tantùm cõmittitur. sura enim ab exteriori parte, ab interiori tibia, vtraq; magno processu cõplectitur talum, cuius pars prior, quæ rotunda est, & quasi caput habet rotũdum ceruici superimpositum, à cauo excipitur illius ossis, quod scaphæ

scaphæ similitudinem refert, quâ parte commissuræ pes potissimùm & sursum extenditur, quùm simus efficitur, & in posteriorem partem ducitur: sed & ab inferiori parte talus cum calce committitur, quomodo in libro de ossibus explanauimus, in quo exerceri iussimus eũ, qui debeat in his expositionibus versari. Verùm pes tunc potissimùm varus redditur, cùm tibia in exteriorem partem creuit, sic, vt inferior suræ processus, quo talum ab exteriori parte complectitur, sine vllâ fulcturâ suspendatur.

PLæriq; sanabiles sunt, nisi ità magnus excessus sit, aut pueris iam adultioribus res incidat. Cõmodissimum itaque his est celerrimè subuenire, antequàm & pedis ossium, & carnis in crure magna admodum defectio sequatur. 4

Adultiores vocat eos, qui plurimum increuerunt, quorũ ossa non æquè tractari & componi possunt, atque infantium propter mollitiem. Hinc itaq; colligitur Hippocratem de ijs agere, qui nati iam sunt: at loquatúr ne de illis, qui in vtero sunt, nõ similiter manifestum est, sed in superioribus sæpiùs retulit in vtero matris articulos luxari.

MOdus ergo eius vitij, sub quo pes varus fit, nõ simplex est, sed multiplex. plærunque autẽ varus redditur, non quòd articulus ex toto luxatus fuerit, sed quòd pes consueuerit re aliquâ exceptus figurari. 5

Modum τρόπον dixit, quod verbum plęrunque mutuari solet, quùm de vnoquoq; eorũ loquimur, quę inter se differunt singula: sed nunc agere potest, quâ ratione pes varus fiat, quod multis modis accidit. namque id, quod subijcitur, vtramque sententiam comprobat, quùm ait, [plærunque autem varus efficitur non quòd articulus ex toto luxatus fuerit, sed ꝙ pes cõsueuerit re aliquâ exceptus figurari]. nam, quùm inquit [non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit] vnum quendam vitij modum expressit: quùm verò dixit, [sed quòd pes consueuerit re aliquâ exceptus figurari] vndè is fiat, ostendit. Neq; enim alienũ est deprauari tenera, & veluti cerea infantiũ ossa, prauè à nutricibus figurata, cùm in cunis collocantur quodãmodo cõtorta, vel pluribus velamentis inuoluta, vel sic, vt à quibusdã etiam vrgeantur, à quibus omnibus deprauationes fiunt.

HÆc autem in curatione animaduertẽda sunt. os cruris, quod ad talos extat, ab exteriori parte in interiorem propellendum, dirigendumq́ue est: calx contrà è regione eius in exteriorem repellendus, vt ossa, quæ excesserunt, inter se concurrãt, & in medio, & à latere pedis: digitiq; omnes vnà cum pollice repentè in interiorem partem inclinandi, atque ità cogendi sunt. 6

Scribit ipse in libro de fracturis [crus binis ossibus continetur, quorum alterũ altero tenuius est, ab vnâ parte multo, paulo ab altera]. solent autẽ recentiores hoc os, quod ab exteriori parte sitũ est, gręcè nominare περόνην. iubet igitur, vt illud in interiorem partem cogatur, simulq́ue calx repellatur in exteriorem, idq; præsertim ex calce, quod è regione est, cruris videlicet, quod super ipsum naturaliter sitũ est. De hâc autem restituendi ratione anteà sępiùs mentionem fecit, quæ omnium communis est. siquidem necesse est, quod naturali sede excessit, in pristinum locum propellere, vt ossa inter se concurrant. Quæ subijcit de ipsis dirigendis euidentissima sunt ijs, qui in memoriâ habeant, quæ superiùs diximus in expositione huius libri, & antè, eius, qui de fracturis est. siquid autem occurrat, quod obscurius videatur, illud duntaxat enodabimus.

DEligare item conuenit adhibito cerato, quod resinam copiosè acceperit, & fascijs mollibus, non paruis, neque admodum arctatis. 7

Partibus compoſitis aptatur ceratum,quod reſinam acceperit.quoniàm faſciæ cuti meliùs inhærent,& partes corporis magis ſiccantur.ex eo quòd faſciç inhærent,ſequitur,vt partes,quæ curantur,immobiles,vt compoſitæ ſunt, ſeruentur:ex eo quòd partes ſiccantur,vt ſpiſſentur,& confirmentur. quç res etiã compoſita fideliter tuetur. Porrò autẽ faſcias molles adhibet ob corporũ mollitiem,quç infantium corporibus propter ætatem ineſt,quas leniter adſtringit cauens,ne vehementer arctatæ comprimãt,prçcipuè cùm corpora mollia ſint. ſed quià minùs adſtringit,idcirco imperat,vt plures faſciæ inijciantur. ſcripſit enim vinculi firmitatem,vel preſſu comparari,vel numero faſciarum.

8 NOn ſecus autem circũagenda faſcia eſt, quàm ſi pes manibus dirigendus ſit,vt paulo magis valgus appareat.

Hoc item præceptum cõmuniter ad luxata fractáque omnia pertinet,quod ſæpiùs ab ipſo memoriæ proditur.non enim vult in dirigendo,quç compoſita ſunt in naturalem ſedem exquiſitè reſtituta,ità relinqui,ſed paulo vltrà cõpelli,vt ad contrarium eius loci,in quem diu peruerſa ſpectarunt,à nobis impulſa, conſiſtant in medio,quod prorſus ſecundum naturam fuit.nam ſi collocata in hoc dimitterentur, ad diuturnam deprauationem redirent.Cõſtat autem prçceptum hoc ad id conſilium pertinere, quod in curando maximè cõmune eſt, in quo contraria cõtrariorum eſſe præſidia docuit. quùm nec refrigerata,moderatè calefaciamus,nec calefacta,moderatè refrigeremus.ſed eatenus à medio in contrariam partem recedamus, quatenus in alteram morbus receſſit. Nunc quià pes varus eſt, cui vitio contrarium id eſt, ſub quo valgus efficitur, idcirco Hippocrates iubet, dum componitur, vt in valgum conuertatur,ſcilicet vltra ſedem prorſus naturalem.

9 SOlea item conficienda eſt,aut ex pelle non multum durâ,aut ex plumbo.

Hoc etiam ad ſtabiliẽdam iuncturam molitur,quamobrem iubet ipſum poſtremum omnium ſuper iuncturam deuinciri,vt eam totã contineat,& carnem ipſam non comprimat,id quod in ſequentibus expreſſit,inquit enim.

10 ALligandáque non vt cuti inſidat,ſed cùm poſtrema lintea circumdantur. vbi iam alligaueris,caput vnius ex faſcijs, quibus vincitur, è regione minimi digiti aſſuendum eſt,illis faſcijs,quæ ſub pede ſunt, vt dum moderatè ſe habere videatur,faſcia ſurſum ducta circa poſteriorem cruris partem,quæ carnoſa prominet, voluatur, atque ità firmiter maneat. ſed(vt vno verbo dicam) quaſi ceram fingamus, debemus & manibus in naturalem ſedem compellere, & vinculo ſimiliter non magnâ vi,ſed leniter adducere.

E' regione minimi digiti, hoc eſt,ab exteriori parte pedis faſciam appẽdit, quam attrahit ad poſteriorem partem cruris,quæ carnoſa prominet. quandoquidem pedi varo medetur,quòd ſi valgum curaret,ab alterâ parte faſciæ caput aſſueret. quoniàm inclinare pedem oportet in contrariam partẽ atq; conuertitur, ſic,vt,quæ extrà ſpectant,compellantur intrò: quæ intrò, ſimiliter in contrariam regionem cogantur.

11 ASſuendæ autẽ faſciæ ſunt,vt quomodo opus eſt,ſuſpendantur.Alia enim deprauatio aliam ſuſpendendi viam poſtulat.

Quod ego nuper poſui,ipſe nũc declarat alijs deprauationibus alias ſuſpendendi rationes accommodari. cõſtat autem,vbi pes in interiorem partem ſpectet,ità ſuſpendendum eſſe, vt extremum crus in interiorem partem compellatur,pes in exteriorem: vbi pes in exteriorẽ inclinatur,ità, vt crus in exteriorem

rem, pes in interiorem vrgeatur. vbi in vtramuis partē paulum excesserit, appensa fascia moderatè in cōtrariam partem cogi debet: qui longè à naturali situ recessit, validiùs repellendus est. Ideo deprauationem (quam χώλωμα dixit) commune nomen omnium prauitatum accipito.

CAlcei verò è plumbo instruantur, qui super iuncturam obligentur, ad eam formā, quam Chiæ crepidæ habebant. quibus opus non est, si quis manibus rectè componat: rectè item fascijs alliget: rectè suspendat. Curatio igitur hæc, neque sectionem, neque vstionem, neque aliam varietatem requirit. celeriùs enim opinione huiusmodi vitia curationi cedunt, tēpore tamen superanda sunt, dum corpus iusto habitu increscat. 12

Quænam fuerit chiæ crepidæ forma, non satis patet. quoniàm neque Hippocratis sæculo in vsu erat, atq; idcirco inquit [ad eam formā quam Chiæ crepidæ habebant] quùm potuisset dicere [habent]. Constat autē infantibus, cùm diriguntur, id calciamēti genus maximè idoneum esse, quod ad vnguē pedem excipit, & carnem non comprimit, ad quā rem spectantes parare nūc idoneum calciamentū poterimus, quāuis cuiusmodi chię crepidę fuerūt, nō requiramus.

VBi autem ad calceos veniatur, aptissimi sunt, qui per loca luto plena gestari solent, πηλοπατίδες nuncupantur. 13

Veniūt ad calceos pueri, qui curantur, quùm pars, quę dirigitur, confirmata fuerit, & aliquid increuerit, atque ossa ipsa non ampliùs mollia sint. nā nec permittendum est, vt priùs inambulēt, ne pars ad priorem deprauationem iterum reuertatur: at vbi tutò ingredi possunt, calceis vtantur licet, quos Hippocrates ἀρβύλας appellat. est autem calciamēti genus cauum, quod arctè pedem vniuersum exquisitè vsque ad talos complectitur. Manifestū est autem eiusmodi esse, ex eo, quod Hippocrates subijcit, quùm inquit, [πηλοπατίδες nuncupantur]. hoc enim nomē inuentum est. quod si per π, scribatur, πηλοπατίδες, ductum erit à luto, quod πηλὸς græcè dicitur. quùm ab ipsis lutum calcetur, calcari enim πατεῖσθαι dicunt: si per β, πηλοβατίδες, à luto similiter, & à verbo ambulare, quod βαίνειν dicunt, quùm, qui ijs vtantur, tutò in luto ambulent.

NAmque hoc calciamenti genus à pede minimè coërcetur, sed magis ipsum coërcet. 14

Et naturâ, & vsu, alius homo alio modo inambulat, alius enim pede prorsus recto, alius in interiorem partem inclinato, alius in exteriorem, atque insuper alius plantâ imâ, alius calce magis ingreditur, alius æquè toti pedi insidit. quin & calcei videntur semper inambulādi modo similes reddi, vbi neque alti sint, neque exquisitè pedem comprehēdant, quorum calceorum si quem intuearis, conijcere licet quomodo ingrediatur, qui illis vtitur. calceus enim rectus, & in neutram partem inclinās, sed talis permanēs, qualis structus est à sutore, hominem recto pede ingredi denunciat: sed, si vel intrò, vel extrà spectet, inambulantis pedem cōuerti in eam partem demōstrat. Idem euenit, vbi calceus vel in posteriorem, vel in priorē partem vergit. Non secus etiam claui, vbi attriti magis sint, vel ad calcem, vel ad plantā, vel ad exteriorem partem, vel ad interiorem indicio sunt ambulantis pedē in eas partes conuerti. Hunc igitur calceum Hippocrates coërceri ait à pede, hoc est superari: sicut à contrario, qui rectus seruatur, & in neutram partem declinat, coërceri pedem, cogíque rectū, ac sine inclinatione terræ insidere. caput autem huius structuræ, id est, vt calceus vniuersum pedem arctè contineat, & abundè altus sit. arctè autem complecti pe-

dem non poteſt,niſi multis locis findatur. Quamobrem venatores huiuſmodi calceis induuntur, cùm per inæqualia loca,& ſaltare,& currere neceſſe habeãt, in quibus obtorquẽtur conuellũturq; iuxta talos,niſi calcei ex toto cuti hęreãt.

15 IDonea item eſt ratio calciamenti Cretenſis.

In Aſiâ noſtrâ, & non minùs in Cretâ nunc calciamenta in vſu ſunt, quæ ad mediũ vſq; crus pertinent, in quibus fiſſa pellis eſt multis locis, & ab vtrâq; parte dextrâ ſcilicet & ſiniſtrâ æqualiter extenta : extremis partibus foramina habet,per quæ traiectum lorum partes pellis inciſas inter ſe contrahat.In aperto autem eſt huiuſmodi calceis pedem cum vniuerſâ commiſſurâ,quę ad talos eſt,contineri,atq; adſtringi.his autẽ vtuntur apud nos venatores potiſſimùm, quùm feras ſectãtur.quandoquidem in aſperis, atque inæqualibus locis nõ ſolùm currere,ſed ſaltare etiam coguntur.Eadem cauſa Cretẽſes ad talium calceorum vſum impulit ob vaſtos inſulæ montes,atque aſperitatem.

De oſſibus,quæ excidunt ſimul,& nudantur.

16 VBicunque cruris oſſibus luxatis accedente vulnere articuli, qui ad pedem ſunt,ſiue in interiorem, ſiue in exteriorem partem penitus excedant, reponendi non ſunt,ſed ſinendũ eſt,vt cui placet medico,eos reponat.ſcire enim conuenit, vbi repoſiti ſeruentur hominem decedere, paucíſq; diebus vitã trahere.nam pauci ſeptimũ diem excedunt,cùm neruorũ diſtẽtione abſumãtur.

Oſſa κνήμης,id eſt,cruris,ſuram intelligit,ac tibiam, quæ κνήμη græcè dicitur, & cognominis eſt cum eo toto, quod inter genu & pedem eſt.nudantur autem hæc & cute excedunt, ad vtramque cruris commiſſuram,cum pede ſcilicet & cum femore.antè igitur tractat de commiſſurâ cruris cũ pede,imperans, vt,vbi tibię os luxatum nudetur,à reponendo caueamus.propterea,quòd neruorum diſtentio ſuperueniat.Quod vbi incidat,dictũ eſt in opere de fracturis muſculos alios conuelli,alios contineri,& continuatos ſeruari.vbi ergo ad ſuũ initium contrahantur,vniuerſum membrum breuius redditur. ſequitur enim, quùm à muſculis attrahitur.quare ſi quis extendẽs os extans reponat,muſculi, & ipſâ intentione non mediocriter lædentur,& longitudine mẽbri ſimul diſtenti dolorẽ ſentient intolerabilem.atque idcirco,quùm muſculi grandes ſint, neruorum diſtentionem ſequi neceſſe erit.nam & vbi exigui eſſent, quemadmodum in digitis,neque ſic res periculo vacaret. Multi tamen ex his ob ſummam in curatione diligentiam ſeruantur. hactenus,quod curationi vtile erat, ſupereſt quæſtio quædam ad locutionẽ ſpectans,quę curationi nõ prodeſt,aut officit.vt ſi requirant aliqui, cur Hippocrates de cruris oſſibus ἐξαρθρεῖν,id eſt, luxari dixerit,quùm id vitium eſſe eorum oſſium affirmet,quæ in cauis ſe inſinuant,non eorum,quæ proceſſus accipiunt. hos enim vocat ἄρθρα, id eſt,articulos,vt antè ſæpiùs oſtendimus. non debuit igitur(inquiunt) dicere ἐξαρθρεῖν de crure,ſed de talo.Iis,qui hæc requirunt,reſpondendum eſt,id quod in prioribus ſæpenumerò diximus,Hippocratem eo tantùm intẽdere,vt propoſitam rem exprimat, quod ipſe Plato & præcipit, & primus exequitur. Alibi autem demõſtrauimus veteres non aliò quàm huc ſpectaſſe.ſolus enim Prodicus ſtuduiſſe videtur tenui huic nominum inquiſitioni,quam qui Prodicum ſequuntur, ſolent exquiſitam diligentiam nũcupare. Hippocratem verò nihil obſcurius rem expreſſiſſe,ex verbis eius apertè conſpicitur,quùm inquit[vbicunque cruris oſſibus luxatis articuli,qui ad pedẽ ſunt,penitus excedũt].nam,ſi omnino dẽpſeris

i no dempſeris verbum luxatis, apertum eſt quod proponitur. ſed Hippocrates hoc adiecit nihil reſpiciens ad tenuem huiuſmodi nominũ inquiſitionem, cui qui ſtudent, plærunque non ſunt eloquentes. nam,qui dicendi facultatem habent,ad vim enunciationis reſpicientes. verba ſingula non attendunt,ſed grecorum more illis vtuntur,quorum copiã habent.quomodo videtur nunc Hippocrates loqui volens oſſa cruris à commiſſurâ recedẽtia cute excedere. ſi quis enim id, quod extat, & extra commiſſuram valdè prominet, luxatum dicat, clariùs rem exponet, auditorémque imagine rei docebit.

» PEdẽ inſup & crus gãgręna prehẽdit,quę ſic futura eſſe certũ ſcire cõuenit. 17

Gangręnã quoq; his ſuperuenire ait,ob inflãmationis ſcilicet magnitudinem,vbi excedentia oſſa recõdita fuerint.inflãmatæ ergo partes, cùm rubor inflãmationis recedit,liuidæ euadũt,minuiq́ue dolor videtur,eo ꝙ ſenſus torpeat:ſed,vbi,quæ ſic affectę ſunt,ex toto ſentiẽdi facultate carẽt,græcè id vitiũ non ampliùs gãgręna,ſed ſphacelus vocatur.Inter hũc autẽ & magnã inflãmationem media gãgręna eſt,quę tãto grauior eiuſmodi inflãmatione eſt,quãto leuior ſphacelo.ſub hoc enĩ natura mẽbri vniuerſa corrũpitur,idéq;,vbi iã hęret,curationẽ nõ admittit, ſed ſolùm à principio,cùm nondũ ſphacelus eſt,ſed magna gangręna ſphacelo vicina. Verũ abutimur interdũ vicinorũ affectuum nominibus,ad eos ſignificãdos,qui ad hos accedũt,quanquã nondum ex toto ipſorũ ſpeciẽ & naturã habent.ſic igitur & ingentẽ inflãmationẽ,cùm nõ ampliùs ſuũ colorẽ tuetur,doloriq́; eſt,interdũ nominare gangrænã cõſueuimus, quę quãuis gãgręna nõdũ penitus ſit,futura tamẽ eſt paulò pòſt,ſi negligatur.

» NEc mihi etiam videtur idoneum eſſe veratrum eodem die datum & rurſus epotum,ſed vt quoduis tale ad idoneum proximè accedere,cui tamen confido.quòd ſi neque ab initio reponantur, neque tentet aliquis ea reponere, plæroſque ſe explicare manifeſtum eſt. 18

Tractauimus de vſu veratri ad eiuſmodi vitia ĩ cõmẽtarijs ĩ librũ de fracturis. 19

» FVlcire autem crus & pedem oportet eo modo,quo ipſe velit.

Fulcire crus & pedem ἠρεμέειν dixit,hoc eſt,ſtabiliter collocare,quo ſpectans imperat, vt membrum figuremus, quemadmodum maximè cubantem iuuat.nam,quod ait [eo modo quo ipſe æger velit]huc euadit.

» TAntum ne dependeant,néue moueantur. 20

Eius quod nũc ait[néue moueãtur]vim antè ꝓpoſuit,cùm fulcire pręcepit,qđ ſignificauit verbo ἠρεμέειν.neq; enim aliud eſt fulcire mẽbrũ,q̃ ab omni parte ſtabiliter collocare,ſic,vt nullo pacto moueri poſſit.rectè autẽ adiecit[ne depẽdeãt].pręfatus enĩ cõtinendũ à nobis mẽbrũ, queẽadmodũ cubantẽ iuuat, nõ ignorãs cõtineri mẽbrũ poſſe etiã depẽdẽs,edicit,vt eiuſmodi habitũ vitemus,cùm ad affectũ locũ materiã cõcitet,quę cauſa inflãmationis eſt.Meminiſtis quidẽ eius,qđ narrauit ĩ ſuperiori opere de crure figurãdo,vbi extẽtũ pedẽ collocari voluit,paulo ſublimiorẽ,q̃ vt exquiſitè rectus ſeruaretur: nũc verò ꝑmittere ęgris videtur,vt ipſum rectũ habeãt.nã cũ tribus modis figurari poſſit, dependẽs,rectus,ac tertiò in ſuperiorẽ partẽ ſpectãs,permittit ęgrotãti,vt quo pacto velit,crus figuret,modò nõ depẽdeat:ſed anteà pręceperat,vt ſublimiorẽ dũtaxat cõtineret.Perſpicuũ itaq; eſt Hippocratẽ in huiuſmodi affectibus,eò potiſſimũ ĩcũbere,vt dolor vitetur,veritus ne ſequatur neruorũ diſtẽtio,quã in neruoſis partibus dolor maximè infert.q̃obrẽ,ſi quę hoc modo vitiata ſũt,neq; refrigerẽtur,neq; dolore tentẽtur,neruorũ diſtẽtione prehẽdi,minimè poſſũt.

21 MEderiq́; cerato, quod picẽ habeat, paucis pãnis ex vino madẽtibus non valdè frigidis, quãdoquidem frigus in his neruorũ diſtẽtionem cõcitat.

De his quoq; iam loquuti ſumus. nam ceratũ, quod picem habeat, vlceribus accõmodatur: vinum, præſertimq́; (vt ipſe docuit) nigrum & auſterũ affectas partes inflãmari non patitur. quod autẽ inquit fugiẽdum eſſe frigus, cùm neruorum diſtẽtionem efficiat, in carnoſis partibus fortè aliquã expoſitione indiget, in neruis euidentiſſimũ eſt, quibus vtrũque ineſt, nam & facilè refrigerantur, vt qui naturã frigidi ſint, atque exangues: &, cùm læduntur, in diſtentionẽ incidunt. cùm neque in aliã parte diſtentio incidere poſſit, niſi nerui afficiantur. cõmiſſuras verò inter alias partes maximè neruoſas eſſe manifeſtum eſt, in quibus muſculi poſitã carne, quam alijs ſuis partibus habebãt, in chordas degenerant. Quare magis inquirẽdum eſt, cur vtatur modicè frigido, quùm non mediocriter frigidum, ſed calidũ adhibendũ videatur. cuius ratio ſic habet. In curandis partibus exulceratis propoſitum eſt, vt ab inflãmatione defendãtur: defendentur autẽ, ſi nullus humor ad eas concurret, quã rem eas refrigerando conſequemur. nam, ſi admoueantur, quæ calidũ & humidũ corpus efficiũt ſtatim rubicũdius, paulò pòſt tumidius ipſum exhibebunt, & in alium affectũ inflammationi ſimilẽ cõpellent. cõtraria omnia præſtãt, quæ refrigerãt, cùm non modò nihil humoris à ſuperioribus partibus ad refrigeratũ locũ concitent, ſed quod in eo ſubſiſtit, exprimãt, & ad proximas partes depellãt. Eſt autem refrigerantium duplex genus, quædã aduentitiã qualitate tactu frigida ſentiuntur: quędam innatã refrigerãdi facultatẽ habent. adſtringentia quidẽ frigida ſunt, ſicut in opere de ſimpliciũ medicamentorũ facultate demõſtrauimus, vbi reliquum genus refrigerantiũ ab his diducitur, ad hoc ſpectat papaueris lachryma, mãdragoræ ſuccus, cicuta, & cætera, quæ madefaciunt ſimul & refrigerãt. nãq; auſtera omnia terrenã naturã habẽt cũ facultate refrigerãdi. De vſu autẽ horũ medicamẽtorũ nõ pauca ſcripſimus, in eo volumine, quod eſt de ratione curãdi, necnõ in cõmentarijs in librũ Hippocratis de vlceribus. Sed qđ ad hũc locũ pertinet, id nouiſſe abũdè eſt, qđ madefacientiũ & refrigerantiũ medicamẽtorũ vis penetrat omnino ad altiores partes eorũ corporũ, quibus admouetur, citoq́; ipſas vltra debitũ refrigerat, torporéq́; affert potẽtiæ corpora adminiſtrãti. Quę verò cũ refrigerãdi vi terrenã naturã habẽt (vt oſtẽſũ eſt in libris, quos cõmemoraui) ad cõfluẽtes ſuccos depellẽdos maximè aptãtur, atq; hãc de cauſã illis vtimur. ſed quià calor ad ſe humores cõcitat, ideò aduẽtitiã qualitate frigida admouemus, neq; illa calefacimus. Nũc verò qđ ſpectat ad exulceratarum partiũ affectũ, Hippocrates frigidis vteretur, quẽadmodũ & ĩ alijs vulneribus: ſed quatenus neruorũ diſtentionẽ timet, quã afferre frigus ſolet, veretur ex toto frigida ĩponere, atq; idcirco adijcit, cũ de his loqtur [nõ valdè frigidis].

22 REctè etiam folia betæ, vel tuſſillaginis, vel cuiuſpiam alterius talis in vino nigro auſtero ſemicocta, vlceri atque adiectis partibus imponuntur.

Tuſſillago herba quædã eſt propoſito affectui ſalutaris, quùm modicè ſiccet, id quod in omnibus vlceribus requiri demõſtrauimus. De vino autem nigro atque auſtero loquuti ſumus in cõmentarijs in librum de fracturis. hoc repellendi facultatem habet, ſimiliter vt alia vina, & cùm craſſiorum partium ſit quàm ipſa, exulceratas partes non mordet, eã de cauſã præſtantius eſt.

23 TEpido item cerato vlcus inungitur.

Admouet nunc ceratum, non vt vlceri medeatur, oſtendimus enim in expoſitione

expositione libri de vlceribus, vitari ab Hippocrate huiusmodi medicamenta, quæ vlcerum glutinationem prohibent: sed quoniàm nunc vlceri quatenus vlcus est, non succurrit, quùm neque id glutinare propositũ sit, sicut alia recẽtia vulnera. primum autẽ curationis consilium eò spectat, ne homo neruorum distentione prehendatur. quocirca neque reponẽdum articulũ censet, sed magis permittendum, vt crus ex vlcere turpiter claudicet. non tamen simpliciter adhibet lenia medicamenta, quæ vocat in libro de vlceribus μαλθακώδη, quamuis possint inflammatas partes lenire. primò enim eò incumbit, vt inflammatio minimè oriatur, atque idcirco repellentibus vtitur, neque his rursus per se, quemadmodum in alijs casibus. timet enim neruorum distentionem, sed compositam curationis rationem indicat, per medicamenta contrarię facultatis iusto modo inter se mixta, quo maximè tendere in sequentibus videtur, ad quæ iam animum adiungito.

» QVòd si hybernũ tempus fuerit, lana quoque succida madens ex vino atq;
» oleo tepido imponenda est. & perfusione insuper vtendum.

Neque medicamenta tepida adhiberet, neque oleũ prorsus adijceret, si loco subueniret, quasi simpliciter vlcerato, sed (quod suprà retuli) veretur neruorũ distentionem, atque ob eam rem oleum admiscet, & tepida cũcta superimponit, nec, vt qui tantùm pugnet contra neruorum distentionẽ, vlceris curationẽ relinquit: sed neque ad vlcus spectat duntaxat. mixti enim morbi mixta quoq; præsidia exigunt, quocirca præcipit, vt lana succida inducatur, quã οἰσυπηρὰν dicunt, propterea quòd œsypũ habeat. quãdoquidẽ (vt in libro de simpliciũ medicamentorũ facultate ostẽdimus) huius medicinæ proprietas simplex nõ est, sed mixta ex contrarijs qualitatibus ac viribus, adstringendi scilicet & modicè calefaciẽdi. Perfundi autẽ voluit hos affectus, non hyeme tantũ, sed ęstate etiã. hoc siquidẽ, quod in fine subdit, cõmune est totius propositæ curationis, quoniàm huiusmodi affectus non hyeme duntaxat assiduam perfusionem requirunt, quùm ęstate quoque magis eam postulent quàm hyeme, quò tunc his lana imposita magis siccescat. imperat igitur, vt hæc omnia assiduè perfundantur: id verò quo perfundimus tale esse debet, quale in principio protinus curationis admoueri iussit, nempè vinũ æstate per se, hyeme cum oleo. caloris autem modum conijcies ex temperamento aëris, in quo viuimus, vbi enim valdè frigidum fuerit, humoris, qui perfunditur, calorem augebis: vbi calidũ, remittes. ad calidi enim vsum nunquam venit, quocirca caloris modum augens atq; remittens, pro ambiẽtis cœli temperamento variabis. in quibus omnibus meminisse debes eorũ, quæ in vniuersum dixit, nec omnia vbiq; velle percipere. At quænam hæc sunt? nimirum ea, quæ in commentarijs in eas sentẽtias Hippocratis, quæ aphorismi inscribuntur, & in alijs compluribus recẽsenda duximus, quorum, vbi vnum aliquid positũ fuerit, omniũ, quæ eandem vim habẽt, meminisse oportet, existimareq; sermonem in omnibus accipiendũ esse, quasi omniũ cõmunis sit. Sic igitur & nunc Hippocrates hyberni tẽporis meminit: tu verò regionẽ, ætatem, vsum, corporis naturam reuocare in memoriã debes, nempè regionẽ frigidam, ætatem senilem, vsum eorũ, quæ corpus refrigerant, corporis naturã frigidiorem. siquidẽ hæc omnia idem hortãtur, ac tẽpus, cuius Hippocrates meminit. Sed quemadmodũ hyeme curationem calidiorẽ adhibet, sic æstate cõtrà tu frigidiorẽ admouebis, & sicut in ęstiuo tẽpore, ità in ętate, regione, consuetudine, & naturâ corporis calidâ. ꝙ si omnia calefaciẽdũ esse

denunciẽt,calidioribus pręſidijs vteris,ſi refrigerãdũ,frigidioribus:ſin alia ad calefaciẽdum,alia ad refrigerandũ hortentur, ipſorũ numerum ac vim ſpectabis.ſic enim maximè conuenientẽ calefaciẽdi & refrigerandi modũ conijcies.

25 NEque vllâ re quidpiam deuincies,neque aliquid impones.ſcire enim licet huiuſmodi vitijs omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus.

Subtrahit in hoc caſu nõ modò eas faſcias,quæ primę inijciũtur,quas vbiq; ad comminuta,& ad luxata oſſa adhibuit,ſed & eas,quę ſuper lanam voluuntur.cuius rei cauſam ipſe reddit,cùm inquit [huiuſmodi vitijs omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus]. ſufficit autem ipſis ſolũmodò lanam imponere, quæ cũ mollis ſit,& leuis,oneri eſſe non poteſt.hoc autẽ timet,nõ vt qui vlceri medeatur:ſed, vt qui nudatis attritiſq; chordis ac neruis caueat,ne diſtẽdãtur.

26 AD hæc autem pertinent nonnulla ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus inijciuntur,ea ſcilicet,quæ idonea ſunt, quibus impoſita lana vino perfuſa,longiorem moram trahat.

Medicamẽta,quæ vulneribus ſtatim inijciuntur,& in his libris,& in eo,qui de vlceribus eſt, ἔναιμα appellat. inter hæc,quæ longiori tẽpore reſoluuntur,& interim,dum ſoluãtur,perfundi poſſunt,admoueri potiſſimũ debẽt.ſiquidem conſtituit,quemadmodum in totâ reliquâ curatione eò ſpectãdum eſſe, vt leniendi vim habeat.hâc enim de cauſâ neq; vinculum imponit, neq; frequẽter ſoluit.ex medicamentis autem, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, ea longiori tẽporis interuallo ſoluere licet,quę validiorem ſiccandi facultatem habent,eâ tamen cautione,ne ob vehementem vim contrahendo lædant. duo autem medicamẽta,quæ nota vobis ſunt,gratiâ exempli cõmemorabo.leguntur enim in omnibus libris de medicamentorũ compoſitione,quales ſunt duo Andromachi,& vnus Heræ,& aliorũ permulti.componũtur medicamẽta hęc ex bitumine,alterũ barbarum, Cyzicenũ alterum nominatur, hoc cùm magis ſiccet,q̃ opus ſit medicamentis,quæ cruentis vulneribus inijciũtur, obeſt magis q̃ proſit,cùm membra contrahat,& dolorem afferat:alterum verò medicamentum idoneum eſt,ſi moderata mixtura fuerit. ex ijs ſiquidẽ nonnulla plus iuſto exiccãt,& dura ſunt.verùm de huiuſmodi medicamentorũ diſcrimine in opere de cõpoſitione ipſorũ fuſiùs tractauimus. quæ poſt hæc ab Hippocrate ſcribũtur,magnâ ex parte plana ſunt,ſi quę ſuprà,& in cõmẽtarijs in librũ hũc de articulis,& antè in eũ,qui de fracturis eſt, ꝓdidimus,in memoriâ habeãtur.

27 QVæcunq; autem ex ijs medicamentis, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,paucorũ dierum ſunt,vel picem accipiunt, non æquè atq; illa proficiunt,quãdoquidẽ vlcerum purgatio porrigitur in longius tẽpus,diutius enim madent.horum tamen nonnulla vtiliter deligãtur.ſcire autẽ apertè conuenit neceſſe eſſe hominem turpiter claudicare,quùm verſus partẽ ſuperiorem pes trahatur,& oſſa luxata ab exteriori parte promineant.ferè enim nullum ex ijs oſſibus nudatur niſi paululum quid,neq; recedit, ſed cicatrix inducitur tenuis,atque infirma,eáque non niſi multũ temporis conquieſcant. alioquin periculum eſt,ne remaneat vlcuſculum,quod curationem nõ admittat.Sed,quod ad propoſitum malum attinet, ſi hâc ratione curentur, ſeruantur: ſi articulus reponatur,maneátque,in exitium præcipitantur.

Quænam ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,paucorum dierum vocet,non magno negocio inuenies,ſi in memoriâ habeas,quæ in explanatione proximè poſitę orationis tradidimus.patet enim eũ ſic appellare,

sic appellare, quæ ex paucorum dierum interuallo soluuntur. ex interuallo autem paucorum dierum soluere conuenit, quæcunque ex propositis infirmiora sunt. patiũtur enim in vlceribus multum colligi saniei, eo ꝙ nõ satis exiccent. hæc à nonnullis ex veteribus resinâ extrinsecus excipiebãtur, quorsum nescio. multa enim dici possent: sed, quùm Hippocrates ab omnibus his medicamentis abstineat, longiùs labi operæpreciũ non est. in opere enim de medicamentis, quę de his scire conuenit, omnia exequuti sumus: nunc autem, quod attinet ad proposita, satis hęc sint. Quæ sequuntur omnia prçteribimus, quùm manifesta sint ijs, qui eorum meminerint, quæ antè explanauimus.

EAdem ratio est, si brachij ossa ad manũ adiecto vlcere, siue in interiorem partem, siue in exteriorem excedant. certum enim scire cõuenit, hominem paucis diebus interiturum tali genere mortis, quale suprà posuimus, si reposita ossa fuerint, cõtineantúrque: sed, si nemo hæc, vel reposuerit, vel reponere tentarit, longè sæpiùs liberatur. cui malo mederi eâdem ratione expedit, quâ suprà diximus: deprauationem verò deformẽ reddi, ac digitos manus infirmos, atque inutiles fieri necesse est. 28

Quemadmodum in crure totum id, quod inter talum & genu est, duobus ossibus contentum κνήμην appellant, sic brachium, quod inter manum & cubitum est πῆχυν, quod similiter nõ ex vno osse, sed ex binis constat, quorum alterum κερκὶς, id est radius, alterũ græcè πῆχυς propriè nominatur, id est, cubitus, quod similiter euenit κατὰ τῆς κνήμης, hoc est, in crure. commissura igitur, quæ ad manum est, commissurę tali respondet: quę ad cubitũ, illi, quæ ad genu. Maiorum tamen partium mala, seu fractæ, seu prolapsæ sint, semper grauiora sunt. quam rem si animaduertas, exiguâ expositione ad sequentia indigebis.

NAm digiti, vbi ossa in interiorem partem luxentur, curuari non possunt, vbi in exteriorem, extendi. 29

Cur luxari dicat in superioribus ostendimus, vbi cruris ossa adiecto vlcere dixit ad pedem luxari: nũc reddere causam volo, quamobrem, cùm brachium accedente vlcere in interiorem partem prorumpit, digiti curuari nequeant. in hoc casu sanè accidit, vt brachij ossa ab interiori regione ossibus, quæ in primâ palmæ parte sunt, superinsidant, ab exteriori subijciantur, quùm prima palmæ pars tendatur à chordis, quæ ab exteriori parte ad ipsam perueniunt, sursumq; ad humerũ tendunt. quod, quùm euenit, necesse est digitos versus exteriorem regionem trahi, quo fit, vt extendãtur, idcirco neq; flecti ex toto possunt, cùm exteriores musculi, & chordæ flectẽtibus renitãtur. sæpiùs enim diximus perfici actionẽ non posse, nisi oppositi musculi ijs pareant, qui agere nitũtur. hinc etiam fit, vt digiti minimè extẽdantur, cùm brachij ossa in exteriorem partem mouẽtur. interiores enim musculi, & chordæ vehemẽter intenduntur, atq; idcirco cùm cedere exterioribus nequeãt, necesse est exteriorũ actio intereat. Sed & ipsorũ ossium positus, cùm brachiũ in interiorẽ partẽ elapsum primę palmę parti insidet, ꝓhibere flexũ potest: cùm in exteriorẽ promouetur, porrectionẽ.

VBicunque autem cruris os ad genu cute, siue in interiorem, siue in exteriorem partem excedit, quibus reconditur, maturiùs intereunt, quàm alij, quamuis illis quoq; vitæ periculũ instet: sed, si curationem adhibeas reponere minimùm tentans, hâc viâ tantùm spes salutis superest. hæc autẽ ossa eo magis periculosa sunt, quo superiora sunt & robustiora, & à robustioribus prolabũtur. Quòd si femoris os ad genu luxetur, vbi ponatur, maneátque, maiori vi, & 30

citiùs adhuc homo absumitur,q̃ superioribus casibus: si non reponatur, res longè periculosior est, quàm in superioribus. hæc vna tamen salutis spes superest.

Hoc etiam,& id,quod proximè subdit, non parum comprobat,quæ paulo suprà indicauimus de ossibus, & ad talum, & ad manum cute excedentibus. neque enim talus in commissurâ cruris,quæ ad pedem est,nudatur,neque prima palmæ pars in commissurâ cubiti cum manu, sed in crure ossa cruris, & in brachio similiter ossa brachij. iure igitur excedere hæc,& luxari dixit, vt,quæ extra commissuram excedant. Nunc itaque crus interdum excidere inquit ad tali commissuram, ac modò ab exteriori parte, modò ab interiori, quanquàm subdit,non crus,sed femur luxari,idq; non immeritò. nam in commissurâ genu modò crus,modò femur excidit,ad pedem verò crus dũtaxat,sicut ad manum brachium. cætera,quæ in hâc oratione sunt,ijs patent,qui in memoriâ teneant,quæ superiùs dicta sunt.

31 EAdem ratio est articulorum,qui ad cubiti commissuram sunt, nempè cubiti & humeri. quicunque enim ex his cùm luxantur, cute excedunt, si restituantur,omnes mortiferi sunt: sin minùs,res non omnino desperationẽ habet,sed ijs,qui liberantur membrum remanet deprauatum. magis autem mortiferi sunt,si recondantur,articuli superiores,sed & ijdem,si non recondantur, alijs similiter sunt periculosiores. Si cui ergo superiores articuli luxati,cum vlcere cute excedant,vbi restituantur,celerrimè in exitium præcipitant: vbi non restituantur,cæteris periculosiores sunt. curatio autem,quę mihi commodissima videtur, iam exposita est. At quibus digitorũ pedis, vel manus articuli luxati adiecto vlcere cute excesserunt,osse quidẽ non fracto,sed ab ipsâ cõmissurâ recedente,si repositi maneant,neruorum distentionis periculum impendet, nisi rectè attendantur. expedit tamen,vbi prædixeris summâ curâ & diligentiâ opus esse, eos reponere. facillimè autẽ & maximè promptè,magnóq; cum artificio reponũtur,si adigatur paxillus, quemadmodũ suprà diximus in ossibus fractis,luxatísq;. quo facto quiescere homo debet,cubaréq;, & modico cibo vti,satiúsq; est leui aliquo medicamẽto,quod vomitũ citet, ipsum purgare.

Meritò hic articulos dixit multitudinis numero, quemadmodum in genu: vbi verò de commissurâ,quæ ad talum,& de eâ,quæ ad manum loquitur, non posuit articulos multitudinis numero. propositam verò nunc partem non vno tantùm articulo contineri in tertio commentario in librum de fracturis ostendimus, eandem inquit rationem esse huius commissuræ,& eius,quæ ad genu, de quâ priùs tractauit. nam quemadmodum ibi modò tibiam, modò femur excidere dictum est,ità nunc modò cubitus, modò humerus in idem malum compellitur. Quæ sequuntur,omnia plana sunt.

32 AVxilium aduersus vlcera in medicamentis est, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur. in illis scilicet,quæ persusioni accommodantur, aut in buphthalmo herbâ,aut in ijs,quæ fractis caluariæ ossibus succurrunt. nihil autem induci debet valdè frigidum. ac primi quidem articuli minimè periculosi sunt: superiores magis periculosè læduntur. Eodem autem die restituendi sunt,vel certè posteriori,tertio aut quarto minimè. si quidẽ quarto die malum recrudescere maximè videmus. vbi ergo non protinus recondantur,his diebus supersedendum est, contineri enim solet, quod intra decem dies conditur. Quòd si reposito articulo neruorũ distentio supernascatur,citò expelli debet, & subinde calido humore perfundi.

Quænam

Quænam ex medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, idonea sint,quæ perfundantur, anteà declarauimus.præcipit autem, vt herbæ buphthalmi(quam πολύοφθαλμον appellat) non secùs atque antè,tussillaginis, quæ eandem vim habet,folia imponãtur.huius quoque herbæ meminit Diocles in libro de oleribus. Totius autem curationis caput ait id esse debere, quod in libro de vulneribus capitis demonstrauit,in quo ostensum à nobis est curationem requiri sicciorem,quàm quæ in vulneribus circa articulos præsertim.

» CONuenit item vniuersum corpus magis curuatum esse, quàm extentum. 33
» expectandum tamen est fore, vt repositi digitorum articuli abscedant.
plęrunque enim ità accidit,si quæuis inflammatio superueniat. Quare,nisi ve-
» reretur medicus, ne vulgo imperitus haberetur , nihil reponere prorsus debe-
» ret.ossa igitur,quæ ad commissuras sunt,si cute excedant,vbi recondantur(si-
» cut ostensum est)periculosa sunt.

Extentum esse non idem significat,atq; extẽdi, sicut neque curuari,& curuatum esse.si quis enim membrum extentum dicat,vnũ tantùm exprimit eius habitum,rectum videlicet,qui neque plus,neque minùs admittit : si curuatum omnes eius habitus, qui post extensionem sunt , notat vsque ad vltimum flexum,qui quatenus maiores,minoresque sunt inter se differunt.si quis extendi, & curuari dicat, motum,qui accidit,vbi mutatur habitus membrorum, significabit.nempè,quùm extendi ait,eum, qui euenit in mutatione,quæ fit à summo flexu ad summam extensionem:quùm curuari,eum, qui à summâ extensione rursus ad summum flexum . Nunc ergo Hippocrates curuatum inquit corpus esse magis conuenit,quàm extentum, verbo [extentum] rectum habitum notans,quem solum vitandum censet:sed,cùm ait curuatum,habitus medios inter hunc & extremũ flexum significat,inter quos ille eligendus est, qui maximè accõmodatur,modò qui parum,modò qui longiùs ab extremo flexu abest.quo tempore,vterq; accipiẽdus sit,licebit, & ex superioribus conijcere.

De ossibus præcidendis.

QVæcunque circa digitorum articulos ex toto abscinduntur,plęrunq; de- 34
» trimentũ non afferunt,nisi,dũ secantur,homo animi defectione lędatur.

Nunc tractare incipit de ossibus præcidendis.apertè autem,sic omnia narrat, vt meâ explanatione opus non sit. illud duntaxat me præfari abundè est, quòd ferè quæcunque ab ipso traduntur,intelliges,si id spectes,quod ostẽsum est in articulis cute excedentibus(iuniores medici ἐκβύρσωματα dicũt)dimetiẽdum,scilicet esse periculi magnitudinem, pro magnitudine articulorũ. quod sicut in illis euenit,sic & in ossibus,quę præciduntur,euenire solet.adijciemus tamen eorum,quæ obscura videbuntur,expositionem.

HIs autem vlceribus,quæuis curatio idonea est.Sed & quæcunq; ossa,non 35
» ad articulos,verùm ad aliquã aliam regionem præciduntur, similiter sine
» noxâ sunt, & alijs promptiùs adhuc curationem recipiunt:similiter quæcunq;
» ossa fracta in digitis cute excedunt, non ad articulos, hæc quoque innocenter
» reponuntur.ex toto autem ossa,ad articulos,in manu,in pede,& in crure non-
» nullis ad talum,atque in brachio,nõnullis ad primam palmæ partem,plærun-
» que citra noxam præcidũtur,nisi protinus anima deficiat, vel quarto die con-
» tinens febris superueniat.caro tamen corrupta,& in vulneribus sanguinẽ fun-
» dentibus, & in his, quæ valentiùs adstringuntur, tum in ossium fracturis plus

iusto compressis, in ijs item, quæcunque vinculis violenter comprehensa fuerint, compluribus decidit, quorum plæriq; liberantur: liberantur & illi, quibus in femore pars aliqua carnis & ossis decidat, & quibus in humero, sed citiùs adhuc & faciliùs ad sanitatem perducuntur, quibus aliquid in brachio & crure decidat. Quibus verò fractis ossibus aliquid protinus alienatur, & nigrescit, his citò abrumpitur, & quibus casurum est, citò cadit, quùm ossa iam cesserint: at quibus osse inuiolato nigrities accidit, his celeriter caro emoritur, os verò tardè abscedit, & quà nigrities terminatur, & quà nudatum os est.

Curationem quamuis φαύλως dicit, quo vocabulo iam sæpiùs ostendimus Hippocratem nuncupare eam, quæ exquisitæ contraria est.

30 CÆterùm partes, quæ citra finem nigritiei fuerint, vbi iam prorsus emoriantur, & dolorem non sentiant, iuxta articulos excidēdæ sunt eâ animaduersione, ne quid violetur. nam, vbi qui secatur, dolet, quùm nondum quà secatur, emortuum corpus fuerit, maximum periculum est, ne sub dolore anima deficiat, eiusmodi autem animæ defectio plurimos repentè iam sustulit. At femoris os hoc modo nudatū vidi octogesimo die abscedere. crus tamen huic homini ad genu vigesimo excisum est, mihi verò propiùs etiā videbatur, cùm non eodem tempore, sed antè prouidendū existimarem. cruris verò ossa, quęcunque nudata fuerūt, circa medium omnino ex huiusmodi nigritie sexagesimo die deciderunt. curatio enim à curatione distat, quantum ad id pertinet, vt, nudata ossa maturiùs, vel seriùs decidant: pressus item à pressu distat, quatenus vnus altero validior est, aut imbecillior, ad efficiendum, vt nerui, caro, venæ citiùs, aut tardiùs emoriantur. nam, quæ emoriuntur, quamuis non fuerint adstricta, non omnia ex altis ossium partibus decidunt, sed quædam ex summis. Quocirca tempus, intra quod singula hæc soluuntur, certum definire non licet.

Quùm dixerit necessarium esse, vbi nigrescat & corrumpatur caro, quæ sita est circa ossa, vt ossibus tempore idem eueniat, atque eâ de causâ imperauerit, vt præcideretur, nunc præcipit, vt excidantur, eâ cautione, ne integræ partes violentur, ne præ dolore animâ admodum deficiente homo ægerrimè reficiatur. Ad articulum autem, si fieri potest, præcidi membrum voluit ad celeritatem spectans. namque, vbi medium præcidatur, multum temporis absumitur, quùm ossa secantur, sed iuxta articulum affecta membri pars intacto osse abscinditur.

37 ACcipiendæ prorsus eiusmodi sanationes sunt, magis enim terrent, dum accipiuntur, quàm dum adhibentur, atque hæc omnia lenem medicinam requirunt, ipsa enim per seipsa soluuntur. Est autem victus expeditissimus ille, qui febri aduersatur.

Hippocrates consilium dirigit, non solùm ad ægrotantes, sed etiam ad medicos, vt apud ægrotantes à culpâ semper vacui sint, & laudem plærunque inueniant. quamobrem mala, quæ grauia videntur, monstrat, discernítque ab ijs, quæ verè talia sunt: in ijs enim, quæ verè grauia sunt, non tamen talia se ostendunt, monet, vt medicus se subducat, illis manum inijciat, quæ grauia videntur, quemadmodum & hæc, quæ nunc proponuntur. vbi enim pars aliqua ex toto emortua sit, non ampliùs grauiter afficit, quæ vicina sunt. hanc si præcidas, cauens ne, dum manus curatio adhibetur, animæ defectio sequatur, malum aliud non afferes vllum.

Ad hæc

AD hæc iusto habitu figurare corpus oportet, iustus habitus est, vbi nihil suspensum est, nihil deorsum spectat, sed sursum magis, præcipuè donec ex toto resolutum fuerit. periculum enim est, ne interim sanguis erumpat. Quamobrem vulnera inclinari in inferiorem partem non debent, sed superiora haberi. 38

Ostendimus iam sæpè[iustum]apud Hippocratem vocari id,quod potentiâ æquale est. hoc autem illud est, quod vnicuique conuenit. quandoquidem & iustitiam huiusmodi quid esse manifestum est. Quod quidem ad musculos attinet, ille iustus habitus est, sub quo tam qui membrum flectunt, quàm qui extendunt,in neutram partem trahuntur: quod verò ad collocandum membrum in inferiorem,vel superiorem partem spectans, iustus habitus videri poterit,qui medius erit inter eum, qui sursum,& eum, qui deorsum spectat, hoc est,qui ad rectam lineam prorsus extentus est. hic autem,vbi nullum periculum sit, ne sanguis erumpat,& facillimè ab ægrotãte feratur, eligendus est. de quo etiam paulo suprà tractauimus,vbi ossa cute excedẽtia persequuti sumus. At nunc in ossibus abscindendis, sicut dum manus adhibetur, vnum periculum est, ne præ dolore intolerabili anima deficiat, ità postquam adhibita est, vnum aliud circumstat, ne videlicet sanguis erumpat, id quod euenire solet, vbi putrescentes corporis partes resoluuntur. Constat autem habitum,sub quo membrum dependet,eruptioni sanguinis esse opportunissimum. Quãtum ergo spectat ad sanguinis eruptionis periculum penitus tutóque euitãdum,pręcisum membrum superiùs omnino habendum esset, sed quià status hic dolori est,idcirco moderatè in superiorem partem conuertitur. Manifestũ item est, quùm in ijsdem verbis augere vellet, quod proponitur, adiecisse vocabulum [præcipuè]quod μάλιστα dixit,quasi ità scripserit,vbi nihil suspẽsum est, nihil deorsum spectat, sed sursum magis, potissimum,vbi putria ex toto resoluta fuerint,periculum est,ne interim sanguis erumpat.

NAmque,vbi tempus processerit,& vlcera iam pura sint, non ampliùs accommodatur huiusmodi status: sed ille,qui rectus est,& interdũ ille,qui versus inferiorem partem inclinatur. tempore enim nonnullis ossa abscedunt, & illæ fasciæ necessariæ sunt,quæ primæ inijciuntur. 39

Non secus,atque vbi sanguinis eruptionem cauebat, rectum membri statum,quamuis medius & iustus esset,eatenus in eum,qui sursum spectaret, cõuertebat,quatenus membrum sine dolore excitabatur, nunc quoque præcipit, vt membrum moderatè in inferiorem partẽ inclinetur,vt sanies effluat.quandoquidem,vbi nullum periculum est,ne vel sanguis erumpat,vel propter consortium aliqua pars afficiatur,vel inflãmatio superueniat,atque vlcera iam pura tantummodò ad cicatricem perducenda sunt, danda in primis opera est, vt nec pus, nec sanies aliqua tenuis tunc subsidat, sed omnia exitum habeant. At siqua ibi pars sinuetur,hoc enim accidit sub sanie,quæ illas partes erodit,dum nos cauentes ne sanguis erumperet,membrũ sublime habuimus,ad fascias veniendum erit,quę primę inijciuntur,quibus sinus coërceatur. Vinciẽdi autem ratio in eo casu contraria est illis omnibus, quæ suprà dictæ sunt,in quibus fascię ab inferiori parte orsę in superiori terminãtur,sed in propositis affectibus, vbi eò cõsilium tẽdit,vt pus excernatur, à superiori parte incipiũt, & deorsum versus intẽdentes paulo supra os ipsius sinus finiũtur, vt quicquid in imo sinu residet,sub hâc vinciendi ratione exprimatur,& ore aperto protinus euadat.

40» IN his autem procedente tempore expectandæ ſunt deiectiones cruẽtæ,cùm » plæriſque & ex nigritie,& ex ſanguine ab vlceribus fuſo,cruentæ deiectio- » nes ſuperueniant. fiunt autem plærunque, vbi nigrities & ſanguinis eruptio- » nes ſolutæ ſunt.

Cruentam deiectionem Hippocrates δυσεντερίην vocauit, quo nomine vſus videtur, non vt exulcerationem inteſtinorum,quemadmodum plæriq; medici: ſed vt cruentas inteſtinorum deiectiones ſignificaret.ſic,vt,vbi propter iocinoris imbecillitatem cruentum deſcendat,id quoque vitium δυσεντερίη appelletur.quod à medicis vſurpari,ac dici nouimus,ſępiúſque homines ità affectos medentium inſcitiâ periјſſe vos non latet. interdum enim, quùm propter deiectiones acres,principio quidem pinguedo, proceſſu temporis quædam ſtrigmenta,quæ ab inteſtinis deraduntur,vnà excernantur, plærique medici neglecto iocinore, vlceri duntaxat inteſtinorum medentur, atque idcirco ægrotantes præcipitant. Eſt ergo morbus & iocinoris imbecillitas, & vlcus inteſtinorum:cruenta verò aluus communiter ſuperuenit non propriè cauſis propoſitis, quùm inteſtinorum venis præ ſanguinis copiâ adapertis, cruentum deijciatur,ſic,vt ſimilis affectus ſit,atque vbi ora venarum non in ano, ſed in inteſtinorum anfractibus, aut ad initium recti inteſtini longè ab ano aperiuntur. Permultos autem videmus experiri hoc malum, quibus membrum exciſum fuerit,qui ve repentè vehementes exercitationes omiſerint,quibus antè aſſueuerant.quùm nonnulli certarent, alij foderẽt, vel quid huiuſmodi laborioſum vitæ genus ſequerentur. nam,niſi,quemadmodum exercitationi, ità aliquid dempſerint cibi, aut potionis abundantiæ,quâ vtebantur, dum exercerentur, nonnullos celeriter inuadunt ea mala,quæ à multitudine fiunt,alijs,qui minùs aduerſâ fortunâ vtuntur,aluus cruenta deijcit,quam rem Hippocrates propoſuit δυσεντερίας vocabulum vſurpans,quo (vt retuli) cruentam deiectionem ſignificat.quoſdã ego iam vidi,quos ſanguinis per nares eruptio liberauit: alios,quos tentauit cholera.his autem omnibus æquali ferè tẽporis circuitu ſanguis effunditur.languentes enim repentè exhauſti,refrigeratíque in poſterum victus ratione curioſâ non vtuntur,ſed rurſus inordinatè viuunt,rurſus multitudinem colligunt priori æqualẽ,& æquali tempore. Horum ergo affectuum communem cauſam in multitudinem referemus, quæ adapertis venis, vel in naribus, vel in ano, aut inteſtinis eijcitur. colligitur autem multitudo in illis, qui liberaliter, vt ſoliti erant, cibum ſumunt,ſed ſanguinem,quem ex aſſumpto alimẽto contraxerunt,minimè abſumunt. ad communem horũ affectuum rationem ſpectat, quod ab Hippocrate proponitur. quibus enim aliquod mẽbrum abſciſſum fuerit,alimentum,quod antè trãſferri ad ipſum ſolebat,in venis coit,& ſanguinis multitudinẽ producit. Hos itaque omnes monere oportet,vt minus cibi capiant,quàm ante,íſque infirmior ſit: ſubinde aluum ducãt, & quantum poſſunt, exerceantur: multam frictionem adhibeant: à cibo non lauentur,ſed antè ſæpiùs.rectè autem conſulent,ſi digerente aquâ vtantur,vbi eius copia fuerit. Hæc præter propoſitam rem adieci, quùm tamen ab re non ſint.Cur autem nõnullis,quibus copioſè ſanguis effunditur, aliquo interpoſito tempore cruenta deiectio ſuperueniat,adijcere ſermoni oportet. fit ergo in his,vt ob vehementem ſanguinis profuſionem corpus refrigeretur, atque idcirco minùs quàm antè per cutem exhauriatur. quod verò non exinanitur in corpore ſubſiſtens ſanguinis multitudinem auget,quæ(vt ſuprà oſtenſum eſt) efficit,

efficit, vt, vel cholera ſuperueniat, vel ſanguis per nares erumpat, vel αἱματώδης δυσεντερία ſequatur (ità enim appello clarioris doctrinę gratiâ) hoc eſt, cruentum deijciatur. Proficiſcitur autem huiuſmodi deiectio ex multitudine ſanguinis, quem natura tentat magis ob virium robur, quàm ob infirmitatem expellere, quæ res contrario modo ſe habet, quàm in iocinoris affectibus, in quibus ſanguis per inteſtina ob viſceris imbecillitatem deſcendit. Quòd ſi per ora venarum, quæ ad anum, inteſtina, aut nares pertinẽt, natura, quod ſuperat exinaniret, benè ageretur cum eo, cui hâc viâ multitudo detraheretur. vbi multitudo non recipitur his locis, ſed ad thoracem, vel pulmonem confluit, malum iam graue eſt. alterutrum enim, vel pulmonis inflammationem, & lateris dolorem, vel ſanguinis ſputum ſuperuenire neceſſe eſt.

MAgno autem impetu concitantur, ſed nec diuturnæ ſunt, nec mortiferę. nam neque homo valdè propter cibi faſtidium abſtinet, neque alioquin exhauriendus eſt. 41

Adiungit hæc Hippocrates, non vt hiſtoriam conſcribat eorum, quę ſic affectis euenerunt, quemadmodum Thucidides, vbi peſtilentiam illam recenſet, ſed vt cruentas has deiectiones diſtinguat à torminibus, quæ alijs de cauſis accidũt. Quare hæc, quamuis ad propoſitum opus propriè non pertineant. exponere tamen alienum nõ fuerit, quùm medici complures morbos, ſub quibus ſanguis deijcitur, diſcernere nõ poſſint. nonnulli enim exiſtimant vbique cruentam deiectionem ex inteſtinorũ vlcere prouenire, quos magnopere animus fallit. Sanguis itaq;, quùm ab ore venarum, quæ in ano ſunt, funditur, neque laborantes ipſos latet, ſed, vbi cruenta deiectio à ſuperiori parte ad anum feratur, quædam protinus à principio deſcendit, quædã pręcedente aliquo tali. Quòd ſi repentè cruor multus deijciatur, ſcire conuenit, adapertum eſſe os venæ naturâ id, quod põdere moleſtum eſt, depellente, cuius generis eſt, quam nunc Hippocrates proponit, cruenta deiectio, quæ magno impetu concitatur, & citò quieſcit, præterquàm quòd homo ob cibi faſtidium non admodũ abſtinet, ſicut quando ob iocinoris imbecillitatem aluus cruenta eſt. quãquam rarò initio, quùm iecur afficitur, huiuſmodi aluus ſe oſtendit. plærunque enim à principio tenuis ſanies cruenta deijcitur aquę ſimilis, in quâ lota caro ſit: interdum tamen incipit iocinoris affectus cum ſubitâ ſanguinis deiectione, vbi videlicet viſceris imbecillitati ſanguinis multitudo acceſſerit: poſt principiũ verò vtrouis modo res acceſſerit, & æger maximè cibũ faſtidit, & ſanguis modò purus & non multus, modò flauæ bili immixtus ſimul, cum deraſâ inteſtinorum pinguedine deijcitur, poſteà quaſi fex ſanguinis deſcendit, vbi iecur iam peſſimè habet. Sub huiuſmodi ergo deiectionibus, præſertim vbi aliquid bilis admixtum fuerit, quædam ipſius inteſtini partes excernuntur, quæ, quùm deradantur, ξύσματα vocant. nam, quæ per inteſtina deſcendunt, eo quòd acria ſint, ſummam ipſorum partem eradunt. in quo caſu quãta maximè poteſt, abſtinentia imperanda eſt: ſed ijs, qui ſuperantem ſanguinẽ deijciunt, conueniẽti modo cibus dari debet, quùm iecur valeat, & poſſit ipſum conficere.

Quâ ratione femur in coxæ cauum reponatur.

VBi femur à coxâ elabatur, ſi in interiorem partem venerit, hâc viâ reſtituendum eſt. 42

Reprehendũt Hippocratem, quòd ponere tentet femur à coxâ prolapſum,

quùm iterum protinus elabatur, primò quidem Cteſias Gnidius eius cognatus.nam ipſe quoque ex familiâ fuit Aſclepiadarũ,poſt Cteſiam verò alij nonnulli.Sed,quùm hæc omnia duplici viâ iudicẽtur,alterâ,cùm ipſis oculis comprehenditur,quod requiritur:alterâ,cùm non expectato longo vſu aliquid demonſtramus,iudicio ex ipſius naturâ ſumpto,nos quoq; vtrâque viâ iudicabimus.Natura igitur rei ſic habet.in hâc ipſâ commiſſurâ ligamentum rotũdum validiſſimum incluſum eſt, quo ſummum femoris caput altiſſimis atque intimis caui partibus innectitur,itâ,vt quis,licet ligamentũ ipſum nõ viderit, poſſit ex hâc narratione intelligere id breue eſſe.nam,cùm femur ſemper cõuertatur, quod Poëta retulit, cùm ait, in coxâ conuertitur,nec vnquã caui oris excedat,neceſſe eſt ligamentum breuiſſimũ eſſe.Hoc ipſum igitur,dum naturaliter habet,excidere femur non patitur. Poteſt autem nõ abrumpi ſolum, ſed & ob humoris copiam in cauo collectã præter naturam adeò extendi,vt ſinat femur ſuâ ſede moueri,quod vbi accidat,quamuis ſtatim poſitum fuerit, non poterit ſuo loco manere,nam,quùm cauum deuexum ſit,onus verò totius cruris,quod appenditur graue, leui momento rurſus ſuo loco excedet, ſi quis in ingreſſu tentet paulo celeriùs moueri, vel aliquid tranſgredi,quod ob pedes ſit,itâ,vt ſi quis æquali ſolo paulũ moueatur, hoc modo fortaſſe tueri naturalem poſitum aſſiduè poterit.ſed videtur id fieri minimè poſſe,nam ſi non ad aliũ vſum,certè quùm lauatur, cogetur homo pedem attollere, vt ingredi in labrum poſſit. Hoc igitur pacto rei naturâ monemur, vbi ligamẽtum abrumpatur, femur repoſitum in ſuâ ſede cõtineri non poſſe.Sed & illud verè adijceretur,quod cõmiſſura genu ab exteriori parte neruoſis quibuſdam ligamẽtis continetur: femur verò hoc vno,neque vllum aliud habet tale, quo commiſſura ab exteriori parte illigetur,ſed nec muſculos etiam,qui non parum quoq; conferũt ad continendos articulos,ne procidant, præſertim vbi boni habitus fuerint ac validi. Quamobrem athletis,quamuis in palæſtrâ vehementiores ictus patiantur,cadant,diſtẽdantur,contorqueantúrque ad articulos, nihilominus membra non luxantur, eo quòd validis, & grandioribus muſculis vndique circumdentur. Scripſit etiam Hippocrates inter initia huius libri,bobus potiſſimùm coxę articulum luxari,vbi ſenes ſunt,& graciles.Femur igitur abrupto ligamẽto,quo continebatur,etiam,ſi in ſuam ſedem collocetur,manere nõ poteſt,ijs præſertim,qui graciliores fuerint.Spectemus deinceps,ſi ligamentum humoris copiâ relaxatum excidere femur ſinat, ídque reponatur,quid futurum eſſe credibile ſit.mihi quidem,& in hoc caſu res manifeſtiſſima videtur. namque,vbi idem humor maneat, ſimiliter erumpet: ſed,ſi inareſcat, ad naturalẽ firmitatem reducetur. femur verò ob humorem excidere,& ipſe Hippocrates docet, qui in ſententijs illis,quæ Aphoriſmi inſcribuntur,ſic inquit,[Quoſcunq; coxæ dolor exercet, his ſi coxæ articulus excidat,& rurſus recondatur, mucci ſuperueniunt]. muccis autem in commiſſurâ collectis,hoc eſt, glutinoſo humore,madeſit ligamentum ac relaxatur.nihil autem intereſt,ſeu ligamentum, ſeu neruus illigans vocetur.quæcunque enim ligamenta neruorum exemplo rotunda ſunt,ab ijs,qui in incidendis corporibus verſantur, vocari ſolẽt nerui illigantes.ſed & nos quoq; femur hâc de cauſâ luxatum bis iam reſtituimus, neq; ampliùs poſteà procidit.diu autem oportet ſiccantibus medicamentis commiſſuram circumdare,dum neruus illigans abundè ſiccetur,ne ampliùs itâ extendatur,vt femur oris caui poſſit excidere,ſed intus in naturali ſitu ipſum cõtineat.

Manere

Manere autem interdum femur, vbi repoſitum fuerit, idoneus teſtis eſt Heraclides Tarentinus, homo, qui nec, vt ſectã cõprobet, mentitur, ſicut ſoliti ſunt rationalium plęriq;, nec medicinę vſus eſt expers, ſed optimè, vt quiuis alius in medendo exercitatus. Audiamus ergo, quæ ab ipſo tradũtur in quarto libro de ratione curandi ea, quę ſunt extrinſecus, ſic autem ad verbum habent. [Errant, qui cenſent femur repoſitum nõ manere, quòd abruptus ſit neruus, qui ad coxam ipſũ alligabat, cùm in vniuerſum rẽ negent. neq; enim Hippocrates, Diocles, Philotimus, Euenor, Nileus, Molpis, Nimphodorus, & alij nõnulli de reſtituẽdi ratione tractaſſent. Sed & nos quoq; id cõſequuti ſumus, vt duos pueros ſanaremus, quibus ſæpiùs, & magis q̃ iis, qui ætate iam robuſtâ ſunt, excidere articulus ſolet. Rem igitur ratione iudicare non oportet: ſed, quûm interdum maneat, exiſtimare non ſemper neruum abrumpi, ſed relaxari, & iterum contrahi. quoniàm expedit hoc requirere, quanquàm non omnino commune eſt]. Adiecit hoc Tarẽtinus in fine orationis, vt quam profitebatur Empiricorum ſectam tueretur, quorum ea ſententia eſt, vt in iis, quæ ità manifeſtè apparent, vt inde proferre vtilitatẽ ad artem iam poſſimus, inutile ſit cauſam quærere. Sed & poſt Heraclidem multi alii ex iunioribus reſtitutũ à ſe femur perpetuò ſeruatum eſſe in ſuâ ſede teſtantur.

HÆc quidem reſtituendi ratio bona, iuſta, & ſecundum naturam eſt, per quam ſubitò ferè ad finem peruenitur, ſi quis oſtẽtationi ſtudeat. Homo per pedes ab eo ligno grandiori, quod tranſuerſum ab vno pariete domus ad alterum peruenit, vinculo ſuſpendatur, firmo, molli latóque. pedes autẽ habeat quatuor digitos, aut minùs etiam inter ſe diſtantes: vinciatur item ſuper genua loro lato ac molli, quod ad propoſitum lignum adducatur. 43

Qui cum oſtentatione aliquid efficiunt, ab atticis κομψεύεσθ dicuntur, quemadmodum nunc ab Hippocrate, qui oſtentationem exprimere volens vſus eſt verbo κομψευόμενος. nam & anteà, vbi hominem ſuper ſcalam reſupinauit, ad id præſidium eos venire dixit, qui vulgo videri volunt magnum aliquid moliri. id tamen ſcripſit, quià viderat multos ſui ſæculi medicos, qui eo minùs rectè vterentur. ità etiam nunc oſtẽdere voluit, quâ viâ crure per ſcalam optimè extento femur reponatur, quâ vti fortaſſe non erit ab re, vbi non ſit ſcamnum, de quo poſteà tractabit. Præcipit igitur, vt ſcala, ſuper quâ homo loris alligatus fuerit, ſuſpendatur à ligno grandiori, quod tranſuerſum ab vno pariete domus ad alterum pertinet, μεσόδμην vocat, id videre licet in magnis diuerſoriis, vbi iumenta habentur, & ruri ſimiliter in ædibus ruſticorum. vult ergo pedes ad tignum ſurſum ſpectare, caput verò deorſum verſus non multum recedere à terrâ, ità, vt ille, qui articulum reponit, ſtans ad reponendum ſuis vti manibus poſſit, quomodo in ſequentibus docebit.

SEd affectum crus duobus digitis magis quàm alterũ extendatur, caput verò recedat duos cubitos à terrâ, vel paulo plus, aut minùs: brachia deligata ſint ad latera molli aliquâ re. quæ omnia paranda ſunt homine reſupinato, vt quàm minimo tempore ſuſpenſus maneat. 44

Partibus, quas commemorauit, quomodo iniicienda vincula ſint, apertè expoſuit. Illa igitur, quibus affectum crus appenditur, robuſtiora eſſe voluit & mollia, idque non iniuriâ, cùm tota intentio ad ipſius curationem adhibeatur, eâ ratione, quæ communiter requiritur in luxatis omnibus reponendis. Igitur femoris caput, quùm cauo excidens in interiorem partem eruperit, à muſculis,

qui ibi ſunt,attractum primò in inferiorem partem attrahendum eſt,vnà ſcilicet cum femore, deinde in exteriorem impellendum: cumq; è regione ſui caui collocatum fuerit, tunc vel ſolis muſculis committendum eſt, vel ſimul etiam adurgendum.Sepiùs autem diximus,muſculos naturalem vim habere, quâ ad ſua principia contrahuntur . attrahunt igitur ſimul & femur , quod attractum ſuo capite in cauum coxæ conijcietur.

45 » HOmine iam ſuſpenſo peritus aliquis,& nõ imbecillus traijcere manũ debet inter femora eius,qui curatur, collocaréque brachium inter caput femoris luxati,& eam regionem,quę inter anum & naturale media eſt,tum traiectam manum alterâ prehendere,& rectus aſſiſtens repentè corpori ſuſpenſo appendi, ità,vt ſublimis maximè æqualiter ſuſpendatur. In hâc reponendi ratione omnia ſecundum naturam ſunt.nam corpus ipſum ſuſpenſum ſuo pondere deorſum verſus extenditur:is, qui appẽditur in inferiorem partẽ extẽdit, & femoris caput excitari cogit,è regione ſui caui, ſimúlque oſſe brachij ipſum vrget,trudítque, ſic,vt in priſtinã ſedẽ reuertatur . neceſſe autem eſt aptiſſimè vincula inijcere,eâ animaduerſione,vt is,qui appenditur,validiſſimus ſit.

Solet Hippocrates eam regionẽ,quæ eſt inter inguen vtriuſque cruris nuncupare πληχάδα,cuius medium περίναιον vocat,quæ ab initio naturalis ad anum pertinet,quà ceruix veſicæ ſita eſt,inter hanc itaque regionem, quam πληχάδα nominat, in medio eius in longitudinem , & caput femoris, iubet, vt,qui trahit femoris caput,manum demittat,cum quâ alterã coniungat,ſicut ipſe apertè declarauit, atque ità ſuſpendatur. quo fiet, vt femoris caput, non ſolùm trahatur, ſed in exteriorem commiſſuræ partẽ impellatur,vt è regione caui,quod in coxâ eſt,collocetur.

46 » AT(quemadmodũ ſuprà narrauimus) homines plurimum naturâ inter ſe differunt,quantum ad articulos attinet facilè, vel vix reſtituẽdos. Quamobrem plurimum differãt,diximus quà de humeri capite . nam femur quibuſdam abſque vllâ præparatione reuertitur. ſiquidem leui adhibitâ intẽtione,& exiguo motu manibus in ſuam ſedem compellitur.

Antè κιγκλισμόν maſculino genere dixit,nunc fœminino κίγκλισιν,quod vocabulum διακίνησιν, id eſt,exiguum motum ſignificat·quoniàm verbũ διακινῆσαι mutuatur ad id ſignificandum, quod leuiter dimouetur, cuius meminit, cùm tradidit quâ ratione luxata maxilla reponeretur.

47 » COmpluribus etiam,quùm crus ad commiſſuram hanc flecterent,circumactus iam articulus reuerſus eſt : ſed plærunque non paret cuiuis præparationi.quamobrem,quæ ad ſingula efficaciſſima ſunt,in vnaquaque arte ſcire conuenit,& ea vbique adhibere,quæ accommodata videbuntur.Suprà extendendi modos diximus,vt quilibet eo vtatur,cuius copia ſit.oportet enim præſtanter ab vnâ parte crus extẽdere,ab alterâ corpus. nam,ſi benè extendamus, femoris caput è regione ſui caui excitabitur,quod,vbi ſic excitatum fuerit,nõ facilè prohiberi poterit,quo minùs in ſuam ſedem reuertatur, ità,vt iam quouis modo impellere,ac dirigere abundè ſit.Sed minùs extẽdunt,quàm par ſit, idcirco maiori negocio reponunt.

Vbi crus ad inguen curuatur,femur vniuerſum ſuſpenditur. in quâ actione prolapſum femoris caput dimouetur, circumactúmque reſtitui nonnunquam ſolet. Quid ſit circumagere,quod accidit,vbi prolapſus articulus,vel qui in latum ſcapularum os inſeritur, vel qui in coxam reſtituitur, ipſe in ſuperioribus declarauit,

declarauit, vbi docuit non poſſe articulum in his commiſſuris ſuo loco paululum excedere, vt ad cubitum, ad manum, ad genu, ad talos. nam, cùm & femoris caput rotundum ſit, & oræ caui in quo recipitur in orbem, nullo pacto fieri poteſt, vt caput partim in cauo ſit, partim extrà, vel oræ caui hæreat, quoniàm vbi primùm voluetur, vel intrò reuertetur, vel excidet. igitur quià paruo momento in vtrãuis partẽ caput cōpellitur, hoc quod fit circũagendo fieri aſſerit.

» NOn ſolùm autem pedibus inijcienda vincula ſunt, ſed etiam ſupra genu,
» ne hoc magis, quàm coxæ articulus vinculo intendatur. ſic itaque exten- 48
» dere à pedibus conuenit. Verùm, vbi alterâ parte vis adhibetur, nō ſolùm circa
pectus, & alam iniecto laqueo in cōtrariam partem attrahere debemus, ſed lo-
» rum longum, duplex, validum, molle, inter anum & naturale demittere, à po-
» ſteriori parte ad ſpinam, à priori iuxta iugulum adducere, & religare, atque ità
» in diuerſa contendere, alijs ab vnâ parte, alijs ab alterâ ducentibus. Animad-
» uertẽdum autem, ne lorum, quod inter anum & naturale demittitur, ſuper fe-
» moris caput extendatur, ſed inter femoris caput, & eam regionem, quæ inter
» anum & naturale media eſt. Dum intentio adhibetur, femoris caput in exte-
» riorem partem propellendum, pugno ipſi inhærente. vbi, qui extẽdit, ſuſpen-
» ditur, vnâ manu traiectâ, & alteri iunctâ, ſimul & extendere debet, & in exte-
» riorem partẽ vrgere, ſed alius ad genu femur in interiorẽ partẽ leuiter dirigat.

Vbi homo per pedes appendatur, capite deorſum ſpectante, omnes articuli extenduntur. At propoſitum eſt eum ſolùm extendere, qui ad inguen eſt. Iure igitur ſuper genu vinculũ inijcit, quod femur ſurſum extendat. nam, ſi permittamus attrahi crus ſolùm à vinculis, quæ infra genu ſunt, fiet vt genu, non minùs, imò magis quàm coxæ articulus extendatur, quùm propiùs ſit vinculis ſub ſe extendentibus.

» SVprà etiam diximus expeditiſſimum eſſe ijs, qui in frequenti ciuitate me- 49
» dentur, lignum habere quadratum, ſex cubitorum, aut paulo lōgius, latum
» cubitos duos, cuius craſſitudo, ſi dodrantem impleat, abundè eſt.

In opere de fracturis huius machinamenti meminit, ità, vt huic quoque teſtimonio innitantur, qui aiunt compoſitum fuiſſe principio ab Hippocrate librum vnum, inſcriptúmque [De officinâ medici], deinde in duos diuiſum ob magnitudinẽ, eiusq; priorem partem inſcriptã [De fracturis]: alterã verò [De articulis]. quale autem ſtrui velit machinamentum hoc, manifeſtum eſt ijs, qui id viderint, quod ſcamnum Hippocratis nuncupatur. ſic enim ex multo iam tempore à medicis appellari conſueuit. Plærique autem formulas paruas habent, ad eius exemplũ fabricatas. ſæpiſſimè verò adhibetur, articulíſque reſtituendis per ſe abundè eſt. ſi quis autem velit alijs quoque vti, eſt πολύσπαστον ità appellatum, quòd multis orbiculorũ circuitibus, facilitatem præſtet, quod iterum facientibus maximè idoneum eſt. refertur autem ad Archimedem auctorem. in vrbibus verò non alienum eſt Fabri vel Andreæ organum, vbi erecto opus eſt: vbi plano, ſcamnum hoc Hippocratis præcipuè aptatur, quod à nonnullis ex recentioribus medicis variè iam ſtruitur, ſicut machinatio ſpathæ, quæ in ſummo capitulum habet rotundum ac leniter cauum. Deinceps igitur ad organi ſtructuram, quæ ab ipſo traditur, animum aduertite, ea, quę Hippocrates ſcribit, ijs, quæ in ſcamno inſpexiſtis accommodantes. hæc enim, ſicut anteà quoque dictum eſt, ſolâ monſtratione aperiuntur. Equidem ijs, qui apud me librum legunt, rem facilè demōſtro, organo iuxtà collocato, ſæpè ipſo ma-

gno, sæpè paruo aliquo ad magni exemplũ fabricato, cuiusmodi ad hunc tantùm vsum paramus, vt ostendere legentibus possimus, quùm per tales formulas nequeant articuli in suam sedem vrgeri. nunc autem monstrari hæc minimè possunt, sed exponere licet, si quid ex verbis Hippocratis obscurũ sit. quod & in superioribus feci, & nunc etiam faciam.

50. EXcauetur prætereà hinc atque hinc in longitudinem, ne machinamentum iusto sublimius sit.

[Hinc atque hinc] dixit ἔνθεν καὶ ἔνθεν, quod accipit pro à dextrâ parte, & sinistrâ, id vel eo patet, quod adijcit [in lõgitudinem] quod idem significat, atq; longum. nam, si excauari voluisset suprà à capite, vel infrà à pedibus, transuersum potiùs dixisset, non in longitudinem. mens autem totius orationis huiusmodi est, quam non ab re est perspicuitatis causâ non longè à verbis recedentem exponere. Excauetur prætereà hinc atque hinc in longitudinem ligni, idque cauum eam altitudinem habeat, quæ ad impellendum accommodatur, ne machinatio iusto sublimior sit. Verbum [iusto] ipse scribit τοῦ καιροῦ, græci enim ità dicunt, & interdum etiam τοῦ προσήκοντος, quod [debito] significat. ergo altitudo caui tanta esse debet, vt vectis, qui ad impellendum aptatur, illis inhærere, atque obijci possit.

51. POstes item ab vtrâque parte adijciãtur, breues, robusti, qui axes cõtineant.

Nominat axes ὀνίσκους: postes verò, quæ sunt ligna, quibus axis sustinetur φλιάς. hęc magno ligno adijci voluit, ab vtrâque parte, à superiori scilicet & inferiori. Religantur autem ad axes extrema laqueorum, qui quo tempore conuenit in diuersa diducere, laboranti inijciuntur.

52. SAtis autem est in dimidio ligno, nihil etiam prohibet in toto, paruas quasi fossas quinque, aut sex excauare, quæ palmum inter se distent, & trium digitorum latitudinem atque altitudinem æquent.

Fossas dixit καπέτους, quod verbum non pauci ex veteribus græcis in eâdem significationem acceperunt. id mutuatur nunc Hippocrates translatione vsus, ad ea caua significanda, quæ in scamno eâ de causâ fiunt, vt illis obijci vectes possint, quę caua præcipit, vt in alterâ ligni parte magis, hoc est in inferiori exculpantur. nihil etiam (inquit) prohibet, quin in superiori quoque parte sint, quanquam non necesse est. hoc siquidem machinamentum, quod nunc exponimus, non solùm ad coxæ articulum pertinet, sed & ad vertebras quocunque modo luxatas, & ad humeri caput reponendum. Cõplura autem sint caua hęc oportet, quandoquidem, qui curantur, ætate, magnitudine, & vniuerso corporis habitu inter se differunt. quàm magna esse debeant, & quantum inter se distare, ipse euidenter exposuit.

53. MEdium insuper lignum altè in quadratã figuram trium digitorum excauetur, in quod cauum, vbi opus esse videatur, defigatur lignum, quod cauo conueniat, & superiùs teres sit. figatur autem, quùm ad rem pertinere videbitur, medium inter femoris caput & eam regionem, quę inter anum & naturale media est. quod lignum extans corpus sequi non permittit, quùm à pedibus trahitur. interdũ enim hoc sufficit, absque intentione, quæ, vt membrum in diuersa diducatur, à superiori quoque parte adhibetur. Interdum autem, vbi crus ab vtrâque parte extendatur, lignum hoc versus hãc, vel illam partem laxum demittitur, vt femoris caput in exteriorem partem impellat. hâc enim de causâ & caua exculpta sunt, vt cuneus, vel vectis ligneus, in quod expeditiùs sit, demissus,

sit demissus, aut iuxta articulorum capita, aut ipsis prorsus inhærens, eodẽ momento impellat, quo intentio adhibetur, seu in exteriorem partem, seu in interiorem impellere opus sit.

Excidi voluit in scamno quoddam cauum, quo recipi id lignũ possit, quod erectum collocandum est, inter prolapsi femoris caput, & eam regionem, quæ est inter anum & naturale. Cur autem lignum hoc, dum extẽdimus, adhibendum sit, sicut cætera omnia, quæ deinceps subdit, ipse apertè indicauit. ob eos tamen, qui hebetioris sunt ingenij, verba hæc aperire aliquantulum non grauabor. Hoc igitur lignum, quod erectum collocatur inter caput femoris prolapsi, & eam regionem, quæ media est inter anum & naturale, renixus causâ obijcitur, quùm ab inferiori parte crus extenditur. sæpiùs enim ostẽdimus, vbi membrum extenditur, nisi à contrariâ parte tendatur, sequente ægro intentionem resolui. tenditur autem, & per laqueos superioribus partibus iniectos, sed firmitatis causâ lignum hoc adhibet, quo nonnunquã minùs firmiter hærente ad impellendum vtitur.

AC seu teres vectis esse debeat, seu latus, alius enim alij articulo conuenit, 54
huiusmodi impulsus. si intentio quoque accedat, ad omnes crurum articulos reponendos efficacissimus est. proposito autem articulo vectis teres accommodatur. Quòd si per hoc machinamentum vis adhibeatur, fieri non posse existimo, vt aliquis sit articulus, qui non reponatur. Reperiet quis, & alios reponendi huius articuli modos.

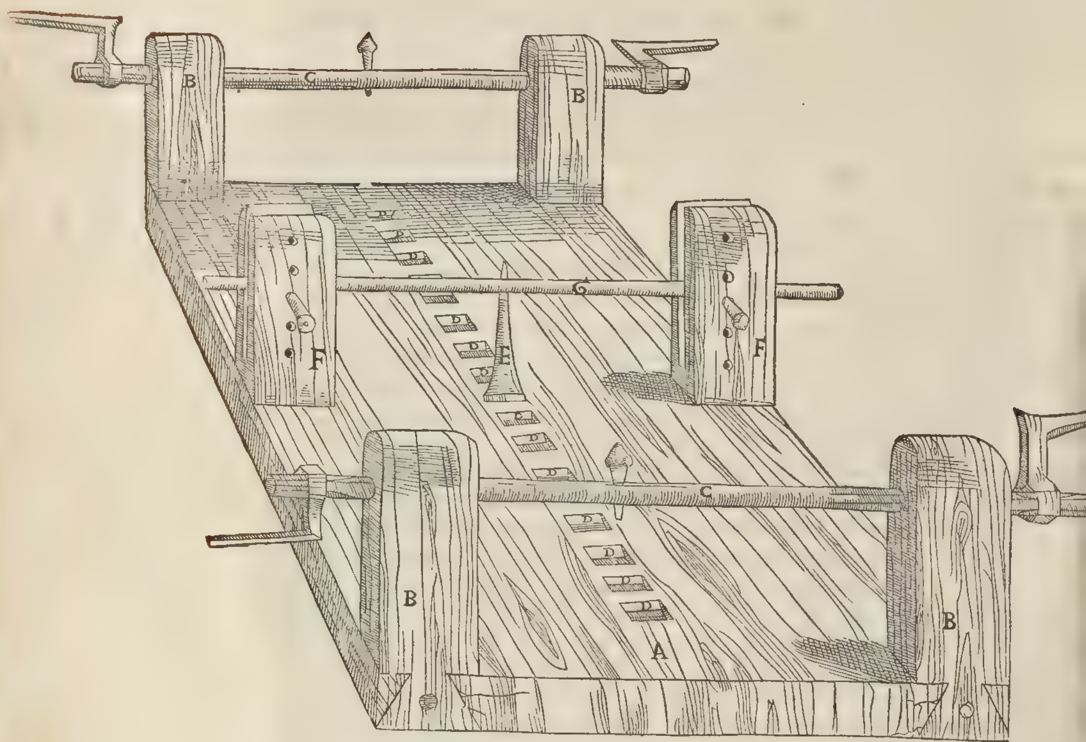
Ipse deinceps ostendet tereti vecte tunc vtendum esse, quùm femur in interiorem partem impellitur, quod nunc instituit, quùm femoris caput in interiorem partem prolapsum reponat. nam, si in exteriorem luxatũ sit, latum vectem admoueri iubet. Nunc quidem præcipit, vt medium inter caput femoris prolapsi, & eam regionẽ, quæ est inter anum & naturale, inseramus, conemúrque sublimiùs paulo, quàm femoris caput demittere: sed, quùm in exteriorem regionẽ articulus veniet, vbi satis spacij est, latus vectis firmiùs obijcietur, quod ipse paulo infrà ostendet, vbi aget de ipso separatim.

NAm, si magnum hoc lignum medium duos postes habeat pedales, eius 55
altitudinis, quæ idonea videatur, ab vtroque latere vnum: tum super hos duos postes transuersum lignum in speciem gradus statuatur: deinde integrũ crus inter postes traiiciatur, quod læsum est super gradum cõmodè collocatur, superq; aptatur, quà articulus excessit. gradum verò iusto sublimiorem stabilire oportet, & multiplicem vestẽ, prout cõuenire videbitur, corpori subijcere.

Postes nominari ab Hippocrate, non ea ligna tantùm, quibus axis sustinetur, apertè ex hâc oratione colligitur. in mediâ enim regione longitudinis totius scamni situm est lignum transuersum, quasi gradus, quod à dextrâ parte ad sinistram pertinet, super quod crus, quod luxatum est, extẽditur, non simpliciter, sed cum altero ligno alligato, quod in longitudinem à superiori parte cruris ad inferiorem porrigitur, ità, vt super gradum crus cum eo ligno cogatur. Constat autem integrum hominis crus super gradum habendum esse inter φλιὰς. sic enim vocauit postes, ligna intelligens, quæ gradum sustinent, quorum vtrinque vnum struit in ipso scamno. Hippocratem verò vsum translatione à portarum postibus ità nominare ligna, quæ in scamno sunt, perspicuum est.

A Lignum ſex cubitos longum, latum duos, craſſitudinis nouem digitorum.
B Quatuor ligna pedem longa extremis partibus rotunda.
C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.
D Foſſæ, quarum altitudo tres digitos æquat.
E Priapiſcus ſuperiùs teres, demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.
F Duo poſtes.
G Tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus.

Scamnum Hippocratis.



POſt hæc lignum, quod conuenientem latitudinem habeat, & longitudine 1
vſq; ad talum perueniat, cruri ſubijciēdum, ſic, vt vltra caput femoris, quátum poteſt, feratur: cruriq́ue alligandum, quot locis opus eſſe videbitur.

Lignum alligandum eſſe ad totum crus, ſuprà etiam oſtendimus, ſed nunc ſuperiorē ligni extremitatē, ſuperiorem capite femoris collocãdam exiſtimat, adijciens orationi[quantum poteſt]ſi quidem, quod nunc fieri iubet, difficillimum eſt, niſi ea pars longi huius ligni, quæ inguini hæret, humilior ſtruatur, quæ ſpectat,

quæ ſpectat in exteriorem partem, ſublimior. nam, ſi æquale ſit, parémque altitudinem habeat, difficile admodũ fuerit ipſius ſummitatem ſimul in inguine ſtabilire, & ſuperiorem femoris capite demittere.

57 QVo facto, dum crus intenditur, vel per lignum, quale piſtillum eſt, vel per aliud ex ijs, quæ idonea ad extendẽdum ſunt, ſimul oportet crus cum alligato ligno ſuper gradum deorſum compellere, & ad coxam ab aliquo hominem contineri. hâc enim viâ femoris caput intentionis vi è regione ſui caui ſuperiùs collocabitur, & ſimul ob impulſum in ſuam ſedẽ trudetur. quæ cogendi rationes validæ ſunt: & ſi rectè admoueantur, vitium ſuperant. ſed (quemadmodum antè dictum eſt) articulus hic, imbecilliori vi, & plærunque quâuis præparatione in ſuum locum reuertitur.

Femore ſuper gradũ extento prolapſus articulus humilior redditur, quę res ad reſtituendũ aptiſſima eſt. nam ſic ora caui humilior femoris capite cõtinetur. Sed, quùm elapſus articulus, niſi caui ora ſuperior ſit, reponi nequeat, vbi ſublimior fuerit, optimum erit humiliorem collocare, atque ità extendere. Cęterùm laquei, quibus crus extenditur, religandi ſunt, vel ad lignũ, quale piſtillũ eſt, cuius ima pars firmiter in pauimento oppoſitæ moræ obijciatur: vel ſi huiuſmodi ligno vti ad intendendum nolis, lori capita ad axem, qui in ſcamno à pedibus eſt, vincienda. id enim ſibi voluit, quùm ait, [vel per aliud ex ijs, quæ idonea ad extendendũ ſunt] [ex ijs] intelligẽs, quæ propoſita ſunt diuerſa à ligno, quale piſtillum eſt, quæ ſubijcit in hâc oratione manifeſta ſunt.

58 AT vbi in exteriorem partem femoris caput exciderit, ab vtrâq; parte, quo modo antè diximus, extendendũ eſt: ſed impellẽdum per latum vectem, ſimulq; dum intentio adhibetur, ab exteriori parte in interiorẽ vrgendum, vecte ad clunem, ac paulo ſuprà accõmodato, &, ne corpus cedat, aliquo integræ partis clunem repellẽte, vel manibus, vel alio huiuſmodi vecte ſuperimpoſito, qui cauo illi, quod magis in rem erit, obijciatur: femoris itẽ luxati, quod ad genu eſt, ab interiori parte leuiter in exteriorem cogendũ. Suſpendere tamen, vbi articulus in hâc partem erumpat, alienum eſt. quãdoquidem cubitus illius, qui appenditur, articulum à ſuo cauo reduceret: impulſus autem per ſubiectum lignum videbitur alicui ad hoc genus luxati pertinere, in quo caſu ab exteriori parte accommodandũ eſt. quid plura? ſi commodè rectéque extẽdamus: rectè item impellamus, quis articulus ità luxatus non reuertetur?

Si crus valenter extendatur, non neceſſe erit per lignum impellere. manibus enim prehendentes femoris caput totum iuxta clunẽ cogere, ab exteriori parte in interiorem poterimus, donec è regione ſui caui collocetur. Patet autẽ teretem vectem ad huiuſmodi impulſum inutilem eſſe. quùm & latus etiam nõ ſufficiat, niſi quà clunem attingit, talis ſtruatur, quale ſtrui voluit capitulũ rotundum ac leniter cauum ſuper eam ſpatham, quæ ad reponẽdum humeri caput aptatur, ἄμβη dicitur. Ipſe autem ad verbum ſcripſit [vrgendum vecte ad clunem ac paulo ſuprà accommodato] . reſimum autem hunc eſſe neceſſe eſt, quà clunem complectitur, non ex toto rectum. quæ ſequuntur in hâc oratione omnia clara ſunt.

59 AT ſi in poſteriorẽ partem femur exciderit, extẽdere oportet, & in diuerſa diducere, eo modo, quo diximus: imponereq; ſuper lignũ, veſtem multiplicẽ, vt molle admodũ ſit, & homine prono extendere. eodem autẽ momẽto, quo extẽditur, per aſſerem cogẽdum, non ſecus atq;, vbi ſpina gibba eſt, ità, vt

asser è regione clunis, seu supra, seu infra coxã magis collocetur. cauum in pariete è regione asseris non sit, sed magis deorsum spectet ad pedes. hæc reponendi ratio articulo in posteriorẽ partem luxato maximè secũdum naturã est, ac simul etiam valentissima. Satis fortasse fuerit aliquẽ pro assere insidere, vel manibus vrgere, vel pedibus repẽtè cõsistere, attolliq;, quo tẽpore intẽtio adhibetur. nulla autẽ alia restituẽdi ratio femori ità luxato secundũ naturam est.

Hæc etiam, quæ de femore sic luxato tradit, ijs, qui eorum, quæ proposita sunt, meminerint, in aperto omnia sunt. edicit enim, ne hos vt priores resupinemus, sed in ventrem conuertamus. hic siquidem est habitus pronus. Valenti ergo intentione adhibitâ à posteriori parte in priorem compellere articulum oportet. nã, cùm homo ità iacet, vt præcepit, posterior pars sublimior collocatur, prior subijcitur. quocirca necesse est, vt qui restituit, femoris caput deorsum compellat, quod commodissimè præstat impulsus, qui per asserem adhibetur. idem efficeret, qui quà prominet femoris caput insidẽs, magnâ vi cogeret. sed, nisi clunis eminentia luxato capiti hæreat, nihil hominem iuuabit. Hæc igitur curatio virum summæ diligentiæ ac prudentiæ postulat.

60 SI in priorẽ partẽ venerit, idem conuenit extendẽdi modus: sed aliquis manu admodũ strenuâ, & maximè peritus, sublimiori vnius palmæ parte inguen adurgeat, eandemq; manum alterâ cõprehendat, simulq; quod excessit, in inferiorem partem trudat, & versus priorem genu subigat. hic extendendi modus, vbi femur sic luxatur, maximè naturę conuenit: sed & ille, qui hominẽ suspendit, propè etiam naturæ aptatur, in quo necesse est, vt is, qui appenditur, nõ ignarus sit, ne brachio articulũ impellat: sed inter partes naturales & anum iuxta os, quod sacrum dicitur, appendatur.

Ad quartum genus luxati femoris aggressus est, de quo euidẽtissimè omnia prodidit, ijs præsertim, qui in memoriã habeant, quæ anteà dicta sunt. Quare nihil est quòd nugas hic agamus.

61 INuenias etiam laudẽ, si sine vtre articulũ hũc restituas: sed quosdã noui, qui eum præ inscitiâ, & vbi in exteriorẽ, & vbi in posteriorẽ partẽ erũperet, reponere per vtrẽ tentarẽt, neq; intelligerẽt, hâc viâ expelli magis q̃ in suã sedem restitui. primũ verò auctorẽ cõstat vtrem adhibuisse, vbi articulus in interiorẽ partem elaberetur, scire tamẽ licet alia multa ex vsu magis esse q̃ vtrem. Datur ergo inter femora vter nõ inflatus, sic, vt quantũ maximè potest, sublimis inter anum & naturale collocetur: tum femora inter se vinciũtur habenâ, quæ à patellâ ordiatur, & vsq; ad dimidiã femorũ partẽ intẽdat: post hæc inflatur vter, distẽditurq; demissâ æneâ fistulâ in vnũ ex pedibus, qui solutus sit, & æger in latus cubat, vitiato crure sursum spectãte. Præparatio igitur huiusmodi est, sed plęrique hanc adhibent deteriorẽ, quàm ego dixerim. cùm non alligẽt bonam femoris partem (vt proposui) sed genua duntaxat. adde ꝙ intentionẽ, quę maximè necessaria est, omittunt. nõnulli tamen luxatũ iam restituerũt, vt qui rem facilem nacti fuerint, sed huiusmodi impulsus nõ magnopere tolerabilis est. si quidem inflatus vter, quà maximè tumet, eam regionẽ nõ attingit, in quâ prolapsum femoris caput iacet, quà potissimũ impellendũ est: sed infrà illud, vt qui in medio femorũ, vel interius etiã contineatur. ad hæc femora naturaliter sunt curua, à superiori enim parte carnosa sunt, & ꝓpè inter se iungũtur, ab inferiori tenuãtur. quare & femorũ natura vtrẽ expellit ab eâ parte, quâ præcipuè admouẽdus esset, ità, vt si paruus vter inseratur, cũ vim exiguã habeat, nullo modo vrgere

do vrgere

do vrgere articulũ poſſit. Oportet ergo,ſi vtendũ vtre ſit, femora ad magnam partẽ inter ſe deuincire,& vtrem inflare,eodẽ momento,quo corpus extẽditur, cruráque extremâ parte inter ſe colligare,vbi hâc ratione articulus reponitur.

Docet quâ ratione quis vtatur modo reſtituendi per vtrem, quamuis eum non probet.cuncta autem planè explicat.

IN totâ arte medicinali id in primis dare operam oportet, vt quod malè habet,ad ſanitatem perducatur. quod,vbi cõtingere poſſit pluribus modis,ille eligẽdus eſt,qui omnium minimo negocio comparatur. hoc ſiquidem magis officium eſt probi viri,& plus habet artificij,niſi quis in popularem auram incumbat.ſed,quod ad hunc locum attinet, quidam modi extendendi corporis per ea,quæ domi habentur,parari poſſunt,ſic,vt ex ijs,quæ præſentia ſunt, inuenire liceat,per quæ promptè curatio adhibeatur. 62

Oratio hęc poſtrema eſt,in quâ iubet,vt in ijs exerceamur,quę promptè ad curationem accõmodãtur,ità,vt quamuis nec ſcamni copia ſit, neque alterius, ex ijs,quę propoſita ſunt,excogitare per te aliquid ſimile poſſis.ſed de his euidentiſſimè in ſequentibus tractauit,vt neque breuiſſimâ expoſitione opus ſit. omnia enim perſpicua ſunt ijs,qui meminerint quæ propoſita ſunt.explicabo tamen,ſi quid mihi obſcurius eſſe videatur.

QVòd ſi vincula ex loris non ſint mollibus,& quæ facilè tractẽtur,ſed tantùm vel catenæ,vel rudentes,vel funes,neceſſe eſt antè faſcijs vel panniculis è lanâ eam partem inuoluere, quâ potiſſimum inijci vinculum debet, & vlteriorem quoque,poſteà deuincire. 63

Nauium rudentes græci vocant ὅπλα,quod Poëta indicat in eo carmine, κεῖτο δ' ὑπ' αἰθούσῃ ὅπλον νεὸς ἀμφιελίσσης. Conſtat etiam Hippocratem,quùm rudentes ὅπλα dixit,eos funes intellexiſſe,qui in nauibus habẽtur.nam eos,qui in vrbibus, & qui in agro communi funium vocabulo appellauit σχοινία.

AD hæc ſuper lectũ,qui ex ijs,quorũ copia eſt,firmiſſimus ſit,& maximus, rectè homo extendatur.lecti autẽ pedes,vel qui à capite,vel qui à pedibus ſunt,vel ab exteriori,vel ab interiori parte fulciãtur, ità,vt fulcra limini firmiter hæreant:ſed ad alios pedes collocetur lignum quadratũ tranſuerſum,quod perueniat ab vno pede ad alterũ,ac ſi tenue ſit ad pedes lecti deligetur, ſi craſſum,ſine vinculo relinquatur:poſt hęc vinculorũ capita tam eorũ, quæ verſus caput procedunt,q̃ eorum,quæ verſus pedes,vtraq; ad piſtillũ,vel ad aliud tale lignum vinciãtur. vincula autẽ vel recta iuxta corpus porrigantur, vel paulo etiã ſuperiora conuenientérque à piſtillis intendãtur,quę erecta ſint,ſic vt vnũ limini obijciatur,alterum ligno,quod adiectũ eſt,ſic igitur per piſtilla ad ſe attracta adhibere vim oportet. ſatis autẽ eſſet loco liminis & ligni appoſiti ſcala,quæ gradus firmos haberet,lecto ſubiecta, vt piſtillis hinc & inde admotis, vincula extẽderentur.Reponitur item hoc modo femoris articulus, ſiue in interiorem,ſiue in priorẽ partem eruperit. Scala defoditur,cui homo inſidet integro crure,leniter extẽto,& quà cõmodè poterit alligato : vitiato cruri vas fictile appenditur aquæ plenũ,vel calathus in quem coniecti lapides fuerint. Eſt & alter reponendi modus ad eos, quibus femoris caput in interiorem partem luxatur.tranſuerſum lignum inter duas columnas deuincitur,quantum res poſtulat ſublime,& ab vnâ parte extra columnam cubitũ porrigitur, deinde homo veſtimẽtis pectore obuoluto ſuper eam partem tranſuerſi ligni,quæ extat, collocatur,ac pectus per latam habenam ad columnã deuincitur, integrũ crus 64

ab aliquo tenetur,ne ſubuertatur,ſed affecto appenditur res aliqua,quæ grauitatem habeat conueniẽtem, vt ſuprà quoq; dictum eſt. Ante omnia igitur ſcire licet omnium oſſium commiſſuras plærunque ſinu & capite contineri, & in alijs ſinum cauum eſſe, & oblongum:in alijs parum deſidẽtem. Semper autem reſtituere conuenit omnes articulos,qui exciderũt,protinus,quùm adhuc calidi ſunt, vel certè quàm celerrimè. nam,qui reponit faciliùs, & citiùs reponit, & ęger minorẽ moleſtiam ſentit,vbi priuſquam locus intumuerit,articulus reſtituatur. Perpetuò item, vbi reponendus articulus eſt,emolliri antè debet, & dimoueri, ſic enim promptiùs reuerti conſueuit. vbicunque autem reponitur, imperanda abſtinentia eſt maxima,vbi maximus fuerit, & difficillimus ad reponendum:minima,vbi exiguus, & facilè recondatur.

De digitis luxatis.

QVòd ſi digiti articulus excidat,ſeu primus,qui ad manũ pertinet, ſeu ſecundus,ſeu tertius,eadem eſt & æqualis reponendi ratio, maximi quidẽ articuli ſemper ægriùs reſtituuntur. excidunt autem in quatuor partes, vel ſurſum,vel deorſum,vel vtrinque ad latera, ſed maximè in ſuperiorem partẽ,minimè in latera,quod accidit,vbi vehemẽter moueantur. ꝙ ſi à latere prorũpãt, ab eâ parte,in quam veniunt,quaſi capitulum rotundum conſpicitur, & leniter cauum: ſi in ſuperiorẽ vel inferiorem partem prolabãtur,quùm hic locus leuior ſit,quàm qui à lateribus,ſimulq; procidẽtium articulorũ exceſſus paruus, faciliùs reconduntur. Reponendi ratio ſic habet. ſummus digitus faſciâ vel aliquâ tali re inuoluitur,ſic,ne dum intẽditur,extremâ parte prehenſus elabatur. quo inuoluto vnus eam regionem,quæ ſuper primã palmæ partem eſt, alius inuolutam partem,ad ſe vterq; valenter attrahat,ſimulq; excedẽs articulus in ſuam ſedem compellatur. Si à latere excedat ratio extendendi eadem eſt. namq;, vbi videbitur loco exceſſiſſe,ſimul dum intentio adhibetur,protinus in ſuã ſedem cogendus eſt:ſed interim alius ab alterâ parte debet digitũ repellere,cauẽs, ne in eam rurſus prolabatur. Cōmodè quoq; reſtituuntur per digitorum tegmẽta ex palmis intexta,quæ à lacertis σαῦραι græcè nuncupãtur: vbi in diuerſa digitum extenderis,prehendens alterâ manu primã palmæ partẽ, alterâ tegmẽtum,poſito articulo,debes quàm citiſſimè deuincire faſciâ tenuiſſimâ,inunctâ cerato,quod nec nimis molle ſit,nec nimis durũ,ſed moderatè, cùm quod durum eſt,à digito recedat, quod liquidum & molle digiti calore tabeſcat & reſoluatur. Soluendus autem eſt digiti articulus tertio aut quarto quoque die. atque in vniuerſum,ſi inflãmatio locum occupauerit,frequentiùs ſoluendus eſt, ſin minùs,rariùs,quod communiter de omnibus articulis intelligi volo. cōfirmatur autem digiti articulus decimo quarto die. eadem verò curatio eſt digitorum manus ac pedis. Quicũque articulus recondatur, debet homo inediâ ac tenui victu vſque ad ſeptimum diem vti, ac, ſi inflammatio ſit,frequentiùs reſolui,alioquin rariùs. ſemper autem quieſcere vitiatum articulum conuenit, & quàm optimè figurari.

FINIS COMMENTARII QVARTI GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS.

Galeni

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENTARIVS PRIMVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.


Pus hoc ad medicum pertinens inſcripſit [De officinâ medici], ſatis autem fuerat [De ijs, quæ in officinâ medici] ſicut nõnulli Dioclis, Philotimi & Mantiæ opera inſcribũt. nam, cùm ſinguli horum de eâdem re libros confecerint, legitur quidem in plæriſque inſcriptio ſine præpoſitione, atque pronomine [Officina medici]: in paucis autem præpoſitis illis [De ijs, quę in officinâ medici]. ſed eorũ volumina præceptis plena ſunt: Hippocrates verò, vbi in ſuo libro ea recenſuit, quæ medicinam manu curãtem perficiunt, faſciandi rationem exequitur, cui voluit medicum primò aſſuefieri, quę res in ligno, quod in hominis ſpeciem exculptum ſit, vel certè in puerili corpore fieri poteſt. Hæc liber ipſe priuſquam ſingularum partium explicationem aggrederer, præfari me coëgit: iam venio ad ea, quæ me impellit non liber, ſed quicunque maiorum ſcripturam promptè immutat, ad quamcunque ſententiam voluerit, ipſam traducens. Quidã igitur conati ſunt vetuſtiſſima volumina inuenire, trecentos abhinc annos ſcripta, quæ partim habent in membranis, partim in tilię libris, ſicut Pergami apud nos videre licet. conſtitui ego omnia ęſtimare, quæ tradita à primis expoſitoribus fuerũt, vt de plurimis ac maximè fide dignis germanam ſcripturam comperirem, quod mihi longè melius ceſſit, atque putaueram. nam omnibus ferè tum exemplis, tum expoſitorum cõmentarijs, animaduerti inter ſe conuenire, ità, vt admiratus fuerim audaciã eorum, qui vel nuper exponũt, vel ſuo iure omnia Hippocratis volumina edunt, quẽadmodũ Dioſcorides & Artemidorus, qui Capito cognominatus eſt, qui cõplura in vetuſtiſſimis ſcripturis innouarunt. Sed longiùs labi mihi videor, explicando, ſi ſcripturæ cuiuſlibet fecero mentionẽ. melius igitur duxi antiquas ſolùm adſcribere, paucis quibuſdam, quæ immutatæ paulum fuerunt, adiectis, de quibus præſertim conueniat inter ęos, qui antè libros enodauerint. qui, cùm quatuor ſint, duo, Zeuxis & Heraclides omnia Hippocratis opera explicarũt: at non omnia, ſed obſcura tantùm, Bacchius & Aſclepiades. Ac de his quidem hactenus. quo tamen clarius exordium ſit, à principio repetentes breuiſſimè agemus, quaſi nihil præfati.

Liber Hippocratis, qui [De officinâ medici] inſcribitur, primò totius artis commune procœmium habet, vt mox indicabo, atq; eâ de cauſâ nonnulli ante omnes libros iure legendum eſſe exiſtimarunt, quippe, qui talẽ docendi viam polliceantur, qualem in ſuis libris, quos primas inſtitutiones appellant, recentiores aliqui tradiderunt: proximè à communi procœmio ſubijcit, quæ medicinalem artem nunc primùm addiſcentibus vtiliſſima ſint, ex ijs, quæ in officinâ medici fieri poſſunt. Quam rem ità eſſe liquidò conſtabit, ſi ad verborum ipſorum enodationem animum adiunxeris.

» AN ſimilia, an diſſimilia, principio à maximis, à facillimis, à quibuſcũque,
» quomodocunque cognitis.

Siue quis benè valere, ſiue bonam valetudinem, ſiue aliud quid tale, medi-

nalis artis finem constituat,hunc ipsum propter se student,qui in hâc arte versantur.Neque vlli dubium est,quin contemplatio quædam sit,cui operam dare oporteat eum,qui restituere velit naturalem nostrum siue habitum,siue administrationem,seu structuram,seu quod est aliud verbum,quo placeat nominare:at non propter se cætera omnia,quę ad artem spectant,addiscimus,docemus,aut deniq; audimus,sed quod ad finem singula eorũ conducant. Quemadmodum in proposito sermone eam partem,quæ ad indicia pertinet (recentiores græci σημειωτικὴν dicũt)tractari necesse est,quibus rectè mederi propositum est,antequã eam,quæ curat,aggrediantur,vt,quùm simile quid nacti fuerint,morborũ discrimina ad vnguem in ęgrotantibus teneant.Nihil autem in sequentibus intererit,habitum nostrorum corporum naturali administrationi contrarium,morbi vel affectus vocabulo nuncupare,sicut græci omnes cõsueuerunt,interdũ νόσημα, interdum πάθος genus hoc vniuersum appellantes.Nunc igitur docet,partis,quæ ad indicia spectat,maximè generale propositũ,quemadmodum fit in parte,quę medetur.nam sicut in hâc curationis cuiusq; cõmune consilium est contrarijs per cõtraria subuenire: ità in illâ posse cognoscere, quatenus ea,quæ in affecto corpore conspiciuntur,benè admodũ valentis sunt similia. Quod Hippocrates ipse in prognosticis indicauit,cùm inquit,[Maximè ad rem pertinet intueri,an sibi quis ipse aliquâ ex parte similis sit].Idem in libro quoque de articulis proposuit, quùm vitiatam corporis partem ad eam, quæ integra est, conferri iussit,vbi similiter voluit non simpliciter comparari, sed affecti hominis dextram partem cum sinistrâ conferri, nihil alienis articulis,hoc est aliorum hominũ inspectis. Quod etiam nunc faciẽdum duxit,cùm ait [An similia,an dissimilia,principio à maximis,à facillimis]ac si ità dixisset, laborantium corpora ab initio protinus inspici debẽt,quatenus similia sint sanis,quatenus dissimilia.quam rem,quùm agemus,ex ijs,quæ maximi momẽti sunt,& in quibus expedita admodum cognitio est, morborũ notas intelligemus. quandoquidem nos ignorare non oportet, non esse alia maxima, alia facillima:sed ijsdem signis contingere potentiâ maximis esse,& cognitu facillimis.huiusmodi sunt,quæ in prognosticis statim à principio traduntur his verbis,[Nares acutæ,oculi concaui,collapsa tempora,& quæ sequuntur]. Namq; hæc maximi esse momenti in prænotione,eorum, qui mediocriter in medicinali arte fuerint exercitati,nemo est,qui nesciat:esse verò cognitu facillima,omnes sanè vel artis etiam expertes intelligunt, quùm nullam corporis partem prius facie protinus videat, qui ad cubantem accedit. Ergo ipse cubans,si cum seipso conferatur(vt præcepit)certiorem quoque notam exhibet.atque hac ratione ab ijs,quæ facillima & maxima sunt,initio sumpto,iam poterit,quod ad artem attinet æstimari. Fortè autem interdum fiet, vt decipiatur quis homine, qui naturâ habet nares acutas,oculos concauos,collapsa tẽpora.sed,si laborantis corpus plærisque hominibus simile comperiemus,nullo pernicioso morbo, aut affectu detineri hominẽ facilè intelligemus. vbi,quod ab Hippocrate scribitur,notabimus,si reliquæ totius corporis notæ salutẽ denunciẽt, confisi eam esse naturalem hominis faciem,vt rem magis perspectam habeamus,de ijs,qui antè ipsum nouerunt,percontabimur,qui vbi idem afferẽt,nostram prænotionem confirmabunt.non perinde tamen sciemus,ac si ipsi hominẽ nouissemus, atq; adeò,si vsi familiariter essemus.eo enim quòd benè valẽtem sæpenumerò viderimus,in signis,quæ in ipso apparent, nunc,vbi aduersa valetudo est,discriminis

criminis modum certiùs deprehēdimus. Vt enim audiuerimus, cōiecerimúſq; hominem acutis naribus eſſe, concauis oculis, familiaris duntaxat modū intelligit, quæ res medico in primis neceſſaria eſt. non enim id ſolum nouiſſe operæprecium nobis eſt, quòd corpus à naturali habitu receſſit, ſed quatenus nares acutiores ſint, oculi magis concaui, tempora collapſa, & alia ſingula, quę deinceps exequitur, è quibus, quod ſimili maximè contrarium eſt, non ſimpliciter graue dixit, ſed grauiſſimum, eſt autem maximè contrarium, quod à naturali habitu diſtat longiſſimè. ergo, quemadmodum, quod maximè contrarium eſt, non ſimpliciter graue, ſed grauiſſimum poſuit, ſic graue magis minúſue dixit, quatenus plus minúſue contrarium ſe oſtendit. Notæ igitur, quæ in facie ſunt, nullo negocio percipiuntur, & plurimum ponderis habent, tum quas à principio protinus recēſuit, tum quas de oculis ſubiecit. Complura autem ex ijs, quæ in prognoſticorum libris tractauit, ſi mentem adhibeas, intelliges partim non maxima eſſe, partim non facillima, partim quibus vtrūque abeſt, vis ſcilicet & facilitas. quæ in eorum librorū expoſitione latiùs perſequuti ſumus, perſequemur & nunc exempli cauſâ nonnulla. Nam, quòd æger ſupinus cubet brachijs cruribúſq; ſimiliter iacentibus, vt reſolutis, non modò ob grauem affectū euenire poteſt, ſed ob mollitiem quoque hominis, delitiáſque vltra modum. quare niſi mores ægri cognitos habeamus, facilè decipiemur. At fieri minimè poteſt, vt quos curamus, omnium nobis mores innoteſcāt. quamobrem percontari hos oportet, præterquam in paucis. comperimus quidē aliquando non magni momenti rem denunciari, vt in ijs, quæ ad cubandū pertinent: interdum maximi, vt in viro ornato, vbi trucem vultum habeat, aut vocem. Spiritus itidem cum crepitu dolorem, aut mentis alienationem ſignificat, ſi in eo ſit, quem id facere audiente aliquo puderet: ſed ſi nullam præſentium rationem haberet, nihil is prorſus oſtenderet. Quocirca hic etiam nouiſſe hominis mores conuenit, non ſecus atque conſuetudinem in ventrem cubantium, eorúmque naturam, qui per ſomnum dentibus ſtrident, vel quorum palpebræ non committuntur. namque hæc, vbi cubantis mores, vel naturam medicus nouerit, aut ab altero quęſierit, qui eos cognoſcat, indicium faciunt, idq; modò bonū, modò malum. In vrinâ verò nigrâ, nigro itē ſputo, tum in atrâ bile morbi initio maxima vis ineſt, & expedita cognitio, ſicut è cōtrario in acutis morbis ſummam ſecuritatem pollicetur facilè ſpirare, ſubſidere in vrinâ albū leue & æquale. Hæc de ijs, quę ad cognitionem pertinent, poſuiſſe voluimus, vt ſint exempla eorum, quę maximā vim habent, & cognitu facillima ſunt, tum quorùmcunq; quomodocunq; nobis innoteſcant, ſeu experimēto, ſeu ratione. quanquā non tātam vim habent, nec æquè facilè percipiuntur, niſi ęgri vſus, natura, mores, vel ſciantur, vel quærantur. Deinceps mihi ſermo erit de ijs, quę attinent ad chirurgiam, vt autem res magis in aperto ſit, quoddā exemplū apponemus, quod habetur in libro de articulis inter initia protinus, vbi de prolapſo humero agitur. in quo, idem quod maximum eſt, nullo negocio comprehenditur. nam, ſi quid rotundum ac durum ſub alâ ſe oſtendat, id ibi eſſe nullâ ratione poteſt, niſi humeri caput ſuo loco motum in alam exciderit. Sed ſinus in eâ parte, quę humeri iuncturæ ſuperiecta eſt, cōmune indicium eſt, & humeri prolapſi, & lati ſcapularum oſſis, quatenus ſummum à iugulo recedens, attollitur, atque idcirco debemus affectam partem integræ comparare, quæ vbi non ſuæ naturæ deprehendatur, exiſtimare licebit humerum excidiſſe. In hoc igitur ſigno, non æquè

magna vis ineſt,& expedita cognitio,atque in tumore ſub alâ.imbecillius adhuc eſt, quod ex motu colligitur,humerus enim ſurſum non porrigitur,& vbi huius partis muſculi atteruntur, tenduntur, inflammantur: & vbi aliquæ ipſorum fibræ altiùs abrumpuntur. Ego autem huiuſmodi caſum aliquãdo nactus ſum. latum ſcapularum os ſummum antè à iugulo receſſit: deinde alterius brachij humerus loco ſuo motus eſt, quod accidit in palæſtrâ. intuitus autem medicus ſedem iuncturæ humeri ſuperiectam ab vtrâque parte æqualem inconſideratè dixit eum ipſum locum plagam accepiſſe, & iure hominem dolere,iuncturam verò illæſam eſſe.quocirca pręcepit,vt in balneum iret quàm celerrimè, & multo vſus oleo in ſolio moraretur, atque vbi exiret lanâ tinctâ in oleo,cui paulum cæræ adiectum eſſet, ictam partem obtegẽs,ſe contineret in lectulo,quieſceretq;. His factis homo,quùm totam noctẽ dolore vrgeretur, mane eundem medicum,& quoſdam alios accerſiuit ex ijs, quos non ratio,ſed ſola ſuſtinent experimenta. Qui pridie ob temeritatem deceptus,articulum benè ſe habere protulerat, vbi ad ægrotantem acceſſit, videns duos alios medicos ſe ignobiliores, vt qui paruipẽderetur,iniquo animo tulit,id tamen diſſimulãs promptius adhuc ob indignationem dixit articulũ nullo modo læſum eſſe,quùm vtramque partem iuncturæ humeri ſuperiectam ſimilem inueniret, cúmque inflammatio iam ictum humerum occuparet. Perfundens igitur hominem multâ aquâ calidâ ſubinde oleum copioſè immiſcẽs,iuſſit, vt lanâ rurſus circumdatus eâdem ratione conquieſceret. At,quùm per hæc nihil proficeretur,ego tertio die adhibeor, cōſpiciénſque partem iuncturæ ſuperiectam magis cauam eſſe ab eo humero,qui dolore vacabat,quàm ab eo,qui dolebat,nimirum inflammatione auctâ,humerũ,qui integer videbatur,diligenter inſpexi, viſumq; eſt mihi ab eâ parte ſummum lati oſſis ſcapularum in ſuperiorem partem receſſiſſe. Hoc igitur adductus, & eo quòd per idoneam curationem homo nihil leuaretur, ſub inflammati humeri alam digitum demittens,ibi humeri caput inueni.quo tamen res certior eſſet, animaduerti alterius humeri alam, in quâ, vbi nullum huiuſmodi tumorem repperi, pronunciaui humerum quidem luxatum eſſe,medicos verò id latuiſſe.eò quòd ignorarent latum os ſcapularum in altero brachio ſummum à iugulo receſſiſſe, comparaséntque percuſſum locum ad illud perinde, ac ſi in ſtatu eſſet naturali. Nobis inquam diſcere licet ex homine percontantibus, num ab altero brachio, quà cum iugulo latum os ſcapularũ iungitur,aliquãdo plagam acceperit. ille principio non habet,quod dicat: dein,quùm ſibi in mentem veniret,ſe quondã ex vehiculo decidẽtem percuſſum fuiſſe fatetur, ſed paruo negocio liberatũ lanâ oleo tinctâ tribus aut quatuor diebus ſuper ictam partẽ impoſitâ. Sed quorſum hæc? vt oſtendam quantum dignitate inter ſe diſtent indicia,per quæ innoteſcunt morbi manus curationẽ requirẽtes. Non poſſe enim affectum brachium ſurſum porrigi multis quoque alijs commune,quùm & chordæ muſculorum, qui eâ parte ſunt,& ſæpenumerò ipſi quoq; muſculi,vbi indurati, aut inflammati ſunt,tum contuſi,aut altè abrupti, vel vbi aliquæ ipſorum fibræ perrumpuntur, ſurſum ferre brachium non ſuſtineant, neque ſolùm ſub hoc, ſed ſub omni etiã motu indoleſcant. Sinus verò eâ parte,quæ iuncturæ humeri ſuperiecta eſt,& ipſe communiter recedentis quoque oſſis facit opinionem. At rotundus, durúſq; in alâ præter naturam tumor abundè humerum loco ſuo motum teſtatur. quare is minimè decipietur,qui ei tantùm confidet.quid quòd & ipſum

ipſum cognitu facillimum eſt,ſolúmque oportet tumorem contingere digitis in alam coniectis, quà humeri caput euidenter ſe oſtēdet. Sed muſculorū affectus,ſub quibus neque ſurſum porrigere humerū poſſunt,neque citra dolorem mouere, exercitatam rationem,ſummámque animaduerſionem exigunt. Has igitur notas illis annumeramus,quę plurimum valent,& facillimè comprehēduntur,ſiue quis rationalē,ſiue in experimentis poſitam medicinā profiteatur. Empiricus enim inſpiciēs quas συνδρομὰς appellat,quæ nihil aliud ſunt,q̃ cōcurſus eorum,quæ morbis ſuperueniunt, vbi ſępiùs eadem notauerit,æquè omniū ſimul in tempore meminit : dein,quùm ex hâc obſeruatione multorū concurſuum vſū habet,tunc ex ijs,quę morbis ſuperueniunt,quę nā in multis concurſibus viderit,& quę in vno duntaxat,dignoſcit:atq; hoc pacto communia intelligit,& propria,quam rem ſequitur rurſus notitia ſignorum, quatenus inter ſe viribus diſtēt.nam,quod in multis,vel omnibus concurſibus fuerit animaduerſum,longè ijs cedit,quæ notātur in vno tantùm:quod autem in paucis minùs vincitur, ac præcipuè,quod in duobus. medicus autem,qui ſpectat experimenta communia,perinde ac propria intuetur,& in memoriâ habet. cùm hęc, quæcunq; ſint, & quocunq; modo cognoſcantur, vnà cum proprijs venientia obſeruauerit. Qui ratione nititur,multo magis celeriúſq; ſingulorum morborum indicia comperit,& vbi cōmunia ſint,& vbi propria,nec Empirici modo diu moratur, ſed ne diem quidē aut horam. concipiens enim humeri caput in alam excidiſſe,id ſimul intelligit,primò quidem quòd tumor eâ parte non naturalis apparebit: deinde quòd ſinus erit ſuper humeri cōmiſſurā,cùm humeri caput,vt quod in alam venerit,inde abſit,vbi eſſe cōſueuerat:tum quòd ceruix lati ſcapularum oſſis humero ſuperimpoſita ſurſum porrigi brachium non ità ſinet,& quòd muſculi admodū dolebunt,quùm vehementer extendantur,vbi attollere humerū conentur, quódque non abſimile tormentum ſentient, cùm ad latus tentant affectum membrū adducere. Atque ità quæcunq;,& quomodocunque cognita,nec,quæ magnam vim habēt ſolùm,ſed cętera etiā intelliget.quoniàm hâc vnâ viâ cuncta inueniuntur,quùm alterâ in obſcuro ſint,quę non ſunt facillima,ſed indicatione comprehenduntur. Humeri quidem caput in alâ magnā vim habet, & nullo negocio cognoſcitur : at muſculorū affectus maiori egent cogitatione,ſed & à tumore, qui in alâ conſpicitur vtroque viribus ſcilicet & facilitate ſuperati,eâdem contemplatione artificioſo medico innoteſcunt. Meritò igitur Hippocrates ante alia artis opera,id eſt,ante prænotionem & curationem,eam partē, quæ ad morborum indicia pertinet (iuniores σημείωσιν nuncupant) intelligi ex ſimilium ac diſſimilium notatione voluit: meritò etiam ex valentiſſimis,& cognitu facillimis, item tertiò ex quibuſcunque, cum his quomodocunque cognitis, dignitate verò & cognoſcendi facilitate inferioribus. Hactenus itaque præfatus à quibus vitia indicentur,nempè ab ijs,quæ rectè habentibus ſimilia ſunt,aut diſſimilia,deinceps cuiuſmodi illa ſint, ea nunc perſequitur ijs verbis.

» QVæ & videre,contingere,atque audire licet.

Quùm voluerit eam medicinæ partē,quę de morborum notis eſt,per ea exerceri,quæ in affecto corpore ad exemplum ſanorū ſimilia ſunt,aut diſſimilia:item quædam maxima eſſe & facillima,quędā cum ipſis neceſſariò percipi,nunc iam(quod ſuprà commemoraui)quænā illa ſint,exequitur inquiēs, [Quæ & videre,cōtingere, atque audire licet]. Videre quidem licet,quæ con-

ſpectui ſubijciuntur, contingere,quæ tactu,audire,quæ auribus comprehendi poſſunt. Ergo,quæ inter prognoſticorũ initia de facie proponũtur [nares acutæ,oculi cõcaui,collapſa tempora] ſentiuntur viſu:tactu,frigidæ aures:tactu ſimul & viſu,cutis faciei dura,arida atque extenta:quæ eodem libro ſequuntur, auditui ſubiecta ſunt,nempè ſternutamẽtum,tuſſis,crepitus, ſtrepitúſque hominis præter naturam loquentis, vel quòd mens non conſtet, vel quòd vox ſit ſtridula,rauca,aut huiuſmodi quopiã vitio affecta. In morbis autem, quæ manum poſtulant,oculis expoſita ſunt,quæ nigreſcunt,rubent,tum quę quamuis ratione ſuum colorẽ variant aut retinent.adde exempli cauſâ in humero,quòd ſinus in parte eius articulo ſuperiectâ,& extremitas lati ſcapularum oſſis elata, viſu percipitur,caput in alâ contingitur; auribus accipitur ſtrepitus in corpore ægrotãtis,quẽadmodũ,vbi thorace perforato è plagâ fertur ſpiritus cum ſono.

„ QVæ item oculis,tactu,auribus,odoratu,guſtatu,mente ſentiuntur, Subiecit hîc omnibus ſenſibus mentem,quam dixit γνώμην (græci cõmuniter νοῦν & φρένα vocant & λόγον, hoc eſt rationem) ſed quoniàm & in voce quædam ratio eſt,philoſophi illam dixerunt ἐνδιάθετον, hoc eſt, interiorem,vt ab hâc ipſam ſeiungerent. Comprehenditur interiori quid cuique conſequens ſit,quídque contrarium, ad hæc diuiſio, compoſitio,reſolutio,demõſtratio,& ſi quid eſt generis eiuſdem. Requiritur autem non immeritò,cur olfaciendi & guſtandi ſenſus antè ſeorſum mentionem non fecerit, quùm dixit [quæ & videre contingere,atque audire licet] poſteà verò omnes quinq; proponẽs,mentem quoque adiunxerit. Multi ſanè dixerunt nonnulla abſurda, & quæ ſcribi non merentur:alij verò probabilia,ac memoratu digna. hinc autem ordiũtur, Hippocratem dicunt præcepiſſe,vt ex eorum,quæ ſub ſenſus cadunt,ſimilitudine ac diſſimilitudine, morborũ notas intelligeremus. Propriè autẽ ſub ſenſus cadere volunt ea,quę,vt comprehendantur,non aliam potentiã requirunt, ſed vna ſenſuum cõprehenſio ſufficit: ſub ſenſus cadere ſimiliter, ſed non propriè, quæ pluribus ſenſibus ſimul, & tum memoriâ,tum ratione,quam vocant componentẽ,& colligentem, accipiuntur. Colorem verò ex eorũ numero eſſe exiſtimãt,quæ propriè ſub ſenſus cadunt,itidem ſuccum,vaporem,vocẽ, præterea duritiem, mollitudinem, calorẽ, frigus, & vno nomine qualitatẽ omnẽ, quæ tactu comprehẽditur:at mali,mali punici,piri,aut cuiuſuis alterius rei totam naturam ſenſu minimè percipi,ſed (vt Plato dixit) opinione cum ſenſu rationis experte,omniáque eſſe opinabilia arbitrantur,& propterea quoſdã ſæpiùs in ipſorum cognitione decipi,cùm vel colorem tantùm, vel figuram, vel vtrũque naturali non abſimilẽ intuentur. mala enim,mala punica,pira,vuam, nucem iuglandem, & plura alia ex ijs,quæ edendo ſunt,vbi ex cerâ cõponuntur,priuſquam vel ad nares admoueantur,vel guſtentur,tangantúrque,à veris abhorrentia non videri, eum verò falli non poſſe, qui ipſorum vſum ſingulis ſenſibus æſtimet,omnibus autem rem diſcutere ſine memoriâ & enumeratione non licere,& hanc non ad ſenſum,aut memoriam pertinere,ſed ad mẽtem. nominant autem enumerationem,nõ ſolùm συναρίθμησιν, ſed etiã συγκεφαλαίωσιν. Hippocratem ergo,quùm inquit, [Quæ & videre,cõtingere,aut audire licet] volunt eorum,quæ ſenſibus ſubijciũtur,meminiſſe,vt exemplum aliquod in medium afferret,atque vbi ab ijs,quæ ſenſibus ſimpliciter,& propriè ſubiecta ſunt, ad totam naturam tranſijt iure tunc ſenſus omnes, & mẽtem quoque commemoraſſe,ità,vt vniuerſa oratio ſit huiuſmodi. Aggredi medicus debet

ad vitiorum

ad vitiorum notas,orſus à ſimilium ac diſſimilium inſpectione,interdũ ſolam qualitatem,interdum tota conferens corpora. quæ quidem expoſitio ratione non caret. Eſt & altera hunc in modum,Hippocratem,quũm inquit,[Quæ & videre,cõtingere,atque audire licet]de medico loquutum eſſe: quod verò addit[quæ item oculis,tactu, auribus,odoratu, guſtatu,mẽte ſentiũtur]ad ægrotantem ipſum referri,ità,vt medicus nõ modò indicia colligat ex ijs,quæ ipſemet,ſed ex ijs,quę æger videt,tangit,olfacit,guſtat,tum ex eius mente,quatenus labat aut conſiſtit.quòd autem medico ad cognitionem expediat, nouiſſe mente,ne homo labatur,an ſui compos ſit,in aperto eſt. Placet alijs,quod ſcribitur[quæ item oculis,tactu,auribus, odoratu, guſtatu] ad ægrotantem, quod adiungitur[mente]ad medicum pertinere.ſiquidem ex ijs, quæ cubans videt, audit,contingit,guſtat,medici mens aliquid ratiocinatur.conijcit enim de laborantis guſtatu aliquid ad ipſum pertinens,non ſecus ac de morbo.nã,ſi guſtanti amara omnia videantur, quemadmodum ijs, quos morbus regius malè habet,redundat in linguâ bilis:ſi ſalſa,pituita ſalſa: ſi acida,acida ſimiliter pituita plurima in eâ eſt.ſicq; hominem dicunt qualitatem ſui ſudoris interdum in os deſtillantis percipere. Hoc pacto enodãtibus aduerſari videtur,quòd olfactum medici prætererit,quamuis eo ſæpiùs vtatur,cum indicia ex deiectione,vrinâ,ſputo,vlceribus,ſpiritu ęgrotãtis collecta olfactu à medico æſtimentur. Porrò autem à ratione non abhorret, fuiſſe hunc à librario prætermiſſum, ſicut alia multa in plurimis Hippocratis, aliorúmque voluminibus, partim omiſſa inueniuntur,partim euidenter deprauata.Nec abfuerunt,qui locũ hunc ità explanarent,non idem ſcilicet ſignificari his verbis[Quæ videre,cõtingere, & audire licet], atque illis[oculis, auditu,tactu ſentiuntur].poteſt enim videre quis cõtingere,aut audire nullo modo re comprehenſâ: ſentire verò ſine comprehenſione non poteſt.Refertur huiuſmodi explicatio verbi[ſentire]ad Semium ſtoicum, cui propterea ſubſcripſit Iphicianus Quinti diſcipulus, qui ſtoicam philoſophiã ſequutus eſt. Quod cenſent igitur huiuſmodi eſt. priora verba ſolũmodo in rerum genere,ex quibus notæ ſumuntur,accipi debent:ſequentia in eodem ad vnguem habito atque comprehenſo, quaſi ita ſcripſerit. Colligendæ notæ ſunt ab ijs,quæ in corpore ægrotantis ſuæ naturę ſimilia & diſſimilia ſe oſtendunt.Sunt autem hæc ea,quæ ſubiecta ſunt ſenſibus,atq; ex ijs ipſis, non quæ non benè videntur, aut audiuntur,vel quouis denique ſenſu non benè ſentiuntur,ſed,quæ ſingulorum ſenſuum comprehenſione & mente percipiuntur. abuſum verò Hippocratem dicunt vocabulo [ſentiuntur] de mente verba facientem.Ità,vt in prioribus verbis ſenſum vnum vel alterũ prętermiſerit,vniuerſum enim eorũ genus ſub exemplo demõſtrauit: in ſequentibus omnium meminerit,& mentem adiecerit,magis exquiſitã, firmiorémque enunciationem reddens. nam commune eſt omnibus comprehenſi obiecti ſpeciem imprimere. Sed,cùm,quod polliciti ſumus,præſtiterimus,referentes,quæ nonnulli probabilia attulerunt, ne videretur Hippocrates eadem ſæpiùs repetere,proximum eſt,vt ad ea,quæ ſequuntur,veniamus: tu verò ſuperiores ſententias ſcrutatus optimam eligas.Vſurpat autem γνώμης vocabulum more priſcorum,quod idem ſignificat,atque mens,ſiue intelligentia.quã rem, & ſi poſſem multorum teſtimonio confirmare,pauculos tamen adducam, qui mentem γνώμην dixerunt. Critias igitur in primo aphoriſmo hæc ſcribit,[Nec quæ reliquo corpore ſentit, nec,quæ mente intelligit]. & iterum, [Intelligunt

homines mēte an ſanus aliquis ſit]. Et in primo libro, qui de colloquijs inſcribitur, [Si ipſe excitatus ità fuiſſes, vt mente valeres, non ſic ab ipſo tibi iniuria fieret], & in eodem ſæpenumerò, & in ſecundo colloquiorū γνώμης ſępiùs mentionem fecit, ſenſibus ipſam in diuiſione opponēs. Ad hæc Antiphò in primo de veritate, [Qui hæc intelligit, nec oculis longitudinē comprehendit, nec qui longitudinē intelligit, ſine mente eam intelligit]. præterea, [Omnes enim homines, tam in ſecundâ, quàm in aduerſâ valetudine, atq; in alijs omnibus mēte vtuntur]. Et Plato, ſicut priùs ſępè, ità in quinto de rep. [Huiuſmodi igitur cogitationem, vt cognoſcentis mentem, ità opinantis opinionē rectè dicere poſſumus]. Et Lyſias in Polyuchū [Ille enim, in omnibus rebus, quas ſuâ vſus mēte, pro noſtro populo geſſit, multorum bonorum in noſtrâ ciuitate cauſa fuiſſe videbitur, & multa hoſtibus attuliſſe incōmoda]. Æſchines item Socraticus in Miltiade, & Hyperides in Dioclem, & alij rhetores, medici atque poëtæ. quorum omniū meminiſſe ſuperuacuum eſt, eodē modo id vocabulū vſurparunt.

„ QVæ item omnibus, quibus cognoſcimus, intelligi poſſunt.

Iure etiam hîc quæritur, quas præter ſenſum, & mentem natura nobis potentias dederit ad percipiendū obiecta exteriora. Adiungit enim [quæ item omnibus, quibus cognoſcimus, intelligi poſſunt] perinde quaſi non enumerauerit omnes. Explicabo igitur, quamobrē hęc adſcribi ab ipſo exiſtimem, illud præfatus, quod & ſequentibus neceſſarium eſt, & memoriæ proditum fuit à multis veterum, quibus placet ex opinionibus, quas vidētur ſectarum auctores inueniſſe nullam eſſe nouā, ſed, quæ priori ſęculo tradita fuerūt, vnà cum aliorum mente interijſſe. Si quis in opinione ad res ipſas animum aduertat, neque Pyrrhonis ſectam, neque Academicam, Stoicam, Peripateticam, nec quamuis aliam, poſt Hippocratem ſumpſiſſe initium iudicabit, quùm ipſi Pyrrhonei ad vetuſtiſſimos auctores ſuam referant ſectam. Quocirca veriſimile eſt, vel adeò non veriſimile, ſed neceſſarium Hippocratis ſęculo de naturalibus iudicandi potentijs diſceptatū eſſe, & quoſdam nullam talem poſuiſſe, quemadmodum poſteà Pyrrhonei, quoſdam ſenſum duntaxat, alios nihil huic tribuētes id verum putaſſe, quod vulgatum eſt. [Mens videt, mens audit, cætera ſurda ſunt & cæca] alios vtramque dediſſe iudicandi potentiam, ſenſum in ijs, quę ſenſibus ſubijciuntur, mentem in ijs, quæ comprehenduntur intelligentiâ, quoſdā alias animi noſtri potentias concepiſſe. Itaq; Hippocrates, vt eorum vitaret importunitatem, generatim duarum potentiarum meminit, ſenſus & mētis, quas ſolas in nobis (vt ſcitis) vbiq; docui cognoſcendi, ac iudicandi vim habere: propter cauillatores autem orationi adiecit, [Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus, intelligi poſſunt]. Iam verò aliqui cenſent aliam eſſe naturā intelligentiæ, aliam mentis, aliam illius rationis, quam διάνοιαν vocant, atque harū plures adhuc potentias introducūt. Nos autem in libris, qui de communi ratione ſunt, tres hominibus in vniuerſum ineſſe potentias demōſtrauimus, quibus ad artes conſtituendas, libróſque conficiendos vtuntur, ſenſum, mentem, memoriam: atque in memoriâ quidem hærere, ſeruariq; quicquid ſenſu ac mente conciperetur, quùm ſingularum rerum naturam non inueniat, ſed eorum, quæ inuenta ſunt, receptaculum quoddā ſit, ad ea verò, quæ inquiruntur inuenienda, iudicandáque naturā nobis mentem dediſſe ac ſenſum. Sed, vbi de his verba fiant, demus, ſi qui ita ſentiant, aliam vim eſſe intelligentiæ, rationis aliam, ruſuſq;, ſi velint, aliam mentis, aliam conſilij, quùm aduerſus eos id nobis ſufficiat,

ficiat,quod omnes homines euidẽter cognoſcunt,malum,meſpilum,vuam,& alios fructus,ſiue vnâ animi potentiâ,ſiue alterâ,ſiue tertiâ,ſiue pluribus comprehendantur. Omnes autem homines æquè ſibi perſuaſum habent ſenſum, mentem,memoriã & voluntatẽ eſſe. quæ Aſclepiades, quaſi nulla ſint,præter alia multa conatus eſt funditus euellere.His igitur propoſitis ſatis planam eſſe cauſam exiſtimo,quur ijs,quæ poſtremò perfectè docuerat, adiunxerit,[Quæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt].Inire medicus debet artis opera,initio ab affectuum cognitione accepto,comparans ea,quæ in ægrotante apparent,ad ea,quæ in ſanis conſpiciũtur,intuitus,quæ ſimilia,quę item diſſimilia,& hæc atque alia omnia ſenſu ac mente comprehendere:tum,ſi qua ſit præter has potentia,quæ communiter poſſit ſecũdum naturam de omnibus iudicare,hâc etiã perinde,atq; illis de inuentis iudicare.ſicut etiam cognoſcere omnes homines poſſunt, quemadmodũ nos in medicinæ operibus, principio habentes pro materiâ,quę ſenſu cõprehenſibilia ſunt,his verbis,[Quę contingere atq; audire licet]:potentiã verò hæc iudicãtem duplicẽ,ſenſum ſcilicet & mentẽ,quam oſtẽdit,cùm inquit,[Quę item auribus,odoratu, guſtatu ſentiũtur].vtrique autẽ euidenter memoria ſubſeruit.ſi quis aliam quãuis potentiam introduxerit, nihil pugnabimus, modò ſubiectæ materiæ vtilis videatur. His enim verbis,[Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt], & mentem complectitur,& permittit,vt ſi quis aliam iudicandi potentiã eſſe arbitretur,illam quoque nobis declaret.Hactenus igitur,quæ in hoc libro tradita ſunt ab Hippocrate cõmuniter ad vniuerſam medicinæ artem pertinẽt, atq; idcirco ea eſſe procœmium totius artis propoſui. Proximè autem trãſit ad medicinæ partem,quæ manu medetur, & ex ijs,quæ huius partis ſunt,ad ea, quæ in officinâ medici diſcere poſſunt,aut tractare, qui in arte primùm exercentur. Nemo autem exiſtimet expoſitionem me lõgiorem præter meum morem feciſſe.ſiquidẽ,quę totius artis communia ſunt,pluribus verbis explicari debent, quàm quæ propriè ad ſingula pertinent, vt quùm maximè, vbi quis in aliquo opere ipſa pertractet,nunquam aliàs commemoranda,id quod ego cõſtitui in horum librorum Hippocratis expoſitione, vbi de mẽte ac ſenſu omnia perſequutus,eorum,quæ proximè retuli,nullam ampliùs faciam mentionem. Quin hæc dixi paucioribus fortaſſe,quàm res petebat,quià quùm proponere poſſem agitatam de numero potentiarum animi,controuerſiam,ac de eâ pronunciare, magis operępreciũ duxi eum,qui harum abſolutã notitiam requirit,ad librum de communi ratione reijcere. Aliud etiam vertitur in dubium,vbi præcipit,vt ab inſpectione illius,quod ſimile eſt, & diſſimile inchoemus.propter eà, quòd non ità diſtinctè omnibus notum ſit,quo ſimile & idem inter ſe diſtent. quod ipſum de induſtriâ omiſi alibi explicatum. Attinent ad eandem cõtemplationem,& alia multa,quæ ſimiliter præterij,& hoc vtrum,qui medicinam in vſu poſitam profitentur,eorundem vel ſimilium obſeruatione vtantur.ex ijs enim quidam ſimilia cenſent animaduertenda: alij cautiores ea, quæ ſuæ ſectæ vniuerſæ conſẽtanea ſunt tenentes,omnia eadem obſeruari volunt,ſeu ad morbos ſignificandos, ſeu ad prognoſtica, ſeu ad curationem pertineant, & Dionem phreneticum eundem eſſe, atque Theonem phreneticum, quatenus ambo febricitantium inſaniâ opprimuntur: alij neque ſimile vno modo vſurpari dicũt atque intelligi,ſed duobus,vno quidem ſimile ſignificat, quod nullâ cõditione differt, vt Caſtor & Pollux: altero non huiuſmodi, ſed id,in quo maius &

minùs conſpicitur. Quin & apud vetuſtiſſimos medicos ac philoſophos, quorum ſcripta adhuc extãt, videre licet ſimile ità vſurpatum. vt qui confuſè ipſo citra omnem diſtinctionem vtantur, & modò eandem formam habentia nullâ ratione diſtantia ſimilia dicant, vt dextrum oculum & ſiniſtrum, cùm vterque in eodem homine conſideratur: modò, vbi vnus glaucus, cæſius alter eſt, aut niger, vel quatenus oculi ſunt in diuerſis quoq; hominibus, ſimiles vocẽt. Magis tamen conſuetum eſt apud ipſos glaucum glauco, & cæſium cęſio non ſecus ac naſum adũcum adunco, ſimum ſimo, rectum recto ſimilem appellare.

„ QVæ autem ad chirurgiam, in officinâ medici.

Huiuſmodi breuitate conſtat eos de induſtriâ vti, qui volunt obſcurè quid enunciare. nam, vbi interdum vno nomine, aut verbo adiecto, interdum altero aut ſummum tertio, lucida reddi oratio poterat, cur neget quis eius auctorem operam dediſſe obſcuritati? Equidem verborum formam adiungam, quâ quis claram feciſſet orationẽ, ea eſt. Medicinalis ars vniuerſa in affectuum cognitione ad ea commune conſiliũ dirigit, quę ſanis ſimilia ſunt, aut diſſimilia, ex illis, quę mente ac ſenſu apertè comprehẽduntur, inueniens atq; diiudicans, è quibus, quæ chirurgi tantummodò ſunt, exequar, atque ex his ipſis, quæ in officinâ medici oſtendi addiſcẽtibus, aut præſtari ægrotantibus poſſunt. Sic igitur diceret, qui clarè loqui vellet. Officinâ medici κατ' ἰηκρεῖον appellat, cuius nonnulli poſtremam ſyllabam per .η. ſcribunt, quo modo ſi ſcribatur, ſignificabit, in arte medicinali, non in loco, quem ἰατρεῖον appellamus, quaſi ità dixerit. Quę in medicinali arte eius partis ſunt, quæ manu curat, talia ſunt. In ſequẽtibus autem patet eũm, qui librum compoſuit, ſeu Hippocratẽ ipſum ſeu Theſſalum eius filium non explicaſſe omnia chirurgi munera, ſed neq; omnia, quę in medici officinâ aguntur, ſed ex his ipſis, quæcunque addiſcere debent, qui primas inſtitutiones aggrediũtur. Quin & inde originem traxit inſcriptio libri, quam poſteà ſequuti ſunt Diocles, Philotimus, & Mantias. Satiùs autẽ fuit ſic inſcribi, περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον, hoc eſt, de ijs, quæ in officinâ medici fiũt. Miror autem Aſclepiadẽ, qui κατ' ἰητρεῖον ſcripturam ſeruans, putauerit ſignificare artem medicinalem, quam κατ' ἰητρείην ſignificat, at non κατ' ἰητρεῖον, ſic, vt ἰατρεῖον pro officinâ accipiatur, ἰατρεία ad morbos curãdos pertineat. Sed huiuſmodi contẽplationes attinẽt ad nomina, quibus parum inſiſtere debent, qui in rerũ veritatem incumbunt. Ea verò, quæ propoſita ſunt, proximis verbis docere incipit.

„ AEgrotans, agens, miniſtri, machinamẽta, lumẽ, vbi, quomodo, quot, qui-
„ bus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus modus, locus.

Omnia hîc percurrit à quibus, per quæ, quibus cum, & circa quæ chirurgia exerceatur: deinde narrat quale eſſe prædictorum vnũquodq; debeat, & quomodo, aut quo tẽpore adhiberi. Ex his plęraque in aperto ſunt, ſicut ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen: ſed & in ſequentibus ab ipſo quoq; auctore exponũtur, quùm referat, quomodo æger ſe medico exhibeat, quâ ratione medicus agere circa ipſum debeat, & aſſiſtẽtes ſubſeruire. Non ſecus etiam quæcunque de machinamentis, & lumine nouiſſe nobis neceſſarium eſt, in ſequentibus perſequitur. Poſt hæc vberiùs de faſciandi ratione pertractat, non quo multa verba faciat, in toto enim libro ſtudet breuitati: ſed quo nihil, quod vtile ſit, voluerit præterire. Ergò quæcunque propoſitis verbis continentur, præterquam [ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen] examinanda ſunt, atque ante omnia [Vbi], quod primò propoſitum eſt ὅκου dixit, cuius di-

ctionis

ctionis posteriorem syllabam Iones per κ, nos per π scribimus. hâc significat locum, in quo quis situs est. quocirca non absurdè dicet aliquis ad omnia, quæ dicta sunt, eam referri. Siquidem ægrotanti idoneo loco opus est, vocantur autem ægrotantia, quibus manus curatio adhibetur, ijs non minùs idoneum locum requirunt, medicus & instrumenta. ex luminibus verò, quod artificiosum est, licet vbi volumus collocare. Quod deinceps adiungitur [quomodo] ὄκως dixit, nos per π scribimus ὅπως. notat autẽ non modò apud nos, sed apud Iones quoque rerum, quæ traduntur, veluti qualitatem. eos enim qui artem addiscũt, non solùm scire locũ conuenit, vbi æger iacens, aut sedens manu curandus est, sed quomodo figurandus, quomodo item, qui agit, & qui agenti subseruiunt. Machinamenta item non solùm debent loco idoneo collocari, sed in ordinem quoque disponi. singula enim & medico & eius ministro, sic erũt maximè ad manum. Videtur autem hîc omisisse instrumẽta, vt quæ intelligi ex machinamentis possint: sed quamobrẽ inordinatè eorum meminerit, mox cõsiderabimus. nunc autem explanare cõuenit, quæ proximè subijciuntur [quot, quibus, quomodo]. Singula hæc ad ea referuntur, quæ superiùs dicta sunt, quæ ad chirurgiam præparata scire debent addiscentes, quot sint, & quibus ex ipsis quomodo vtendũ. sic, vt particula [quomodo] quùm paulo superiùs particulę [vbi] subijciebatur, situm: nunc vtendi rationẽ significet. Ibi ergo ponitur [quomodo] iuxta aduerbium loci [vbi]: hic autem iuxta relatiuum ad exponendum, quibus instrumentis machinamentísque agendum sit. Quod adijcit [quãdo] occasionẽ apertè demonstrat, per quam vti singulis conueniat. Quæ subijciũtur his verbis [corpus, instrumenta, tempus, modus, locus]. non immeritò requiritur, quid sibi velint. nam, quùm [ægrotans] dixit ægrotantis corporis, similiter verbo [quando] temporis, verbo [quomodo] modi, verbo [vbi] loci vim notauit. cur igitur hæc repetit, & turbato ordine instrumẽta inserit, cùm proximè à machinamẽtis ordine poni magis potuissent? quanquàm, & si nullus eorum meminisset, intelligi ex machinamentis poterant. Sed his occurrere possumus affirmantes instrumenta nunc intelligi scalpellum, terebram, hamum, scalprum, laminam membranæ custodem, & quæ similia sunt, quæ possumus etiam ex machinamentis comprehendere, quùm sint eiusdem generis. Huiusmodi instrumenta, quia propriè parata sunt curationis gratiâ, idcirco ἄρμενα nuncupauit. quod vocabulum in opere de ratione victus in morbis acutis, quà de balneo vsurpauit, quùm inquit, [quippe in paucis domibus, vel instrumenta (quæ ἄρμενα dixit,) vel ministri inueniuntur]. scaphia igitur, rotas, peluim, labra, & quæcunque accommodantur ægrotantibus, sub eo nomine comprehendisse credibile est. Restat adhuc absurdum in reliquis, quorum vna fit mentio cum instrumentis. Fortasse autem corpus nunc dixit affectam partem: tempus verò id, quod ipsi adiungitur. nam, vbi manus curatio admouetur, scire conuenit, quamdiu inceperit affectus, qui curandus est. Ipse enim cauit, ne tertio aut quarto die membra extenderentur, aut articuli reponerentur. Potest item [tempus] nunc dixisse, dum manu curatio fit. quandoquidem conari in quibusdam debemus manu quàm celerrimè vti, quùm periculum maximum ex frigore iam sequatur, sicut in ijs, qui suuntur, celerrimè enim intolerabili dolore prehenduntur, qui manu curantur: in àlijs autem, vt suffusionibus longiori tempore agenda res est, quùm demissa acus diu contineri eâ parte debeat, quâ non fluere, sed vehementer insidere suffusionem volumus.

At modus vitiorum originem nunc ſignificare poteſt, quùm ipſe cenſeat cognoſcendum eſſe medico, quomodo os fractum eſt, aut ſuo loco motum, ſicut ipſe etiam in libro de vulneribus capitis indicauit, quibus modis illata plaga fuerit, vbi ait, [Vulneratur autem caluariæ os tot modis]. & rurſus [ſuntque vniuſcuiuſque modi ſpecies fracturæ plures]. addit prætereà [collidi etiam os poteſt, quamuis in ſuo ſtatu ſeruetur, & colliſo rima non accedat, atque hic eſt ſecundus modus]. tum alium adijciens, inquit [tertius hic modus eſt]: & rurſus [quartus hic modus]. Illud inſuper à ratione videtur alienum, quòd locum iterum adſcribat, quùm ſuprà dixerit [vbi] quo aduerbio locus ſignificatur. Quare nonnulli eam dictionem aliter expoſuerũt, ſimúlq; ſcripturam immutarunt, ſic, vt pro [locus] iterum [vbi] legatur. hæc tamen ſcriptura libri expoſitores non latet, quam non ignorant plurimi eorum, quos experimenta ſuſtinent. Sed, vt res magis perſpicua ſit, eam repetam. habet autem ſic, [Ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen, vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus, modus, locus]. volunt igitur, quando inquit primùm [vbi] id ſimpliciter intelligendum, quùm liceat id verbum referre ad ægrotantis corpus & inſtrumenta, vocarſque hîc inſtrumenta credunt ea, quæ ſuprà machinamenta dixerat: at quùm ſecundò repetit [vbi] definiſſe laborantis corpus, & inſtrumenta idoneo loco collocanda. Sed, ſi prior ſcriptura, & ſuperior expoſitio maneat, locus in fine totius orationis affectam corporis partem ſignificabit. Conſuerunt enim medici tam locos dicere, quàm corporis partes, & à quibuſdam confecta ſunt integra volumina de locis affectis. Hactenus percurſa ſunt ſola capita rerum, quæ tractari debent: docere verò proximis verbis ingreditur. quapropter ad ea adiungendum animum exiſtimo. nam, ſi quid eorum non rectè intelligatur, in arte exercendâ detrimento erit: ex ijs, quæ adhuc propoſita ſunt, ſi quid non benè acceptum fuerit, non admodum officiet.

„ AGens, ſiue ſedeat, ſiue ſtet, commodè, tum ſui habitâ ratione, tum illius, „ qui curatur, ac luminis.

Anteà expoſui illa ab Hippocrate recenſeri, à quibus, per quæ, quibuſcum, circa quæ chirurgia exerceatur: [A' quibus ergo] intelligere debemus medicum & miniſtros: [per quæ] inſtrumenta: [quibuſcum] lumen & locum: [circa quæ] corpus totum laborãtis, & vitiatam partem, quæ & propoſitis verbis & ſequentibus ſingula exequitur, qualia eſſe oporteat, non tamen eo ordine, quo enumerauerat. quandoquidem orſus fuerat ab ægrotante, quod ab antiquis omnibus fieri ſolet, atque, vbi velis, ſexcenta legas exempla apud omnes. quod autem pertinet ad hunc locum, ſatis erit, quod à Poëtâ ſecundo Iliados in enumeratione profertur,

Dic mihi Muſa, virùm, quis maximus eſt, vel equorum,
Atridas pariter, qui ſunt in bella ſequuti?

Primò enim propoſuit viros, deinde equos, non tamen primò de viris reſpondit, ſed inquit,

Prima Pheretiadæ debetur gloria equarum,
Quas auium in morem celeres Eumelus agebat
Æquales ætate, pares tergóque pilóque.
Monte in Pierio, quas enutrirat Apollo.
Inſignes ambæ, & martis terrore carentes.

Maximus

Maximus at longè fuit Aiax ille virorum.
Indignatus adhuc,dum nulla ſubibat Achilles
Prælia,nam pugnans omnes virtute præibat. Alibi rurſus,cùm dixiſſet,
Triſtis erat gemitus toruo & iactantia vultu.

Subiecit prius ſatiſfaciens illi,quod ſecundo loco propoſitum fuerat.

Cædentum,& durâ miſeri,qui morte peribant.

In ſeptimo autem Iliados volens quaſi de induſtriâ indicare, nòn eſſe habendam huiuſmodi ordinis rationem, quùm perpetua quinq; tradidiſſet, primum de ſecundo tractauit, tum de quinto, poſthæc de quarto, deinde de tertio.qui locus ab his verſibus incipit,

Beotij hic,Iones,prolixâ veſte decori
Et Locrij & Phthij,& qui reſplendebat Epeus.

Hæc de ordine orationis nunc ſemel dixiſſe ſufficiat, ne quis alibi de huiuſmodi re cupiat audire. Quæ igitur ad agentem attinent,id eſt ad chirurgum, clara ſunt omnibus,qui ad ea volent animum aduertere. Oſtendit enim agentem,ſiue ſedeat,ſiue ſtet,dum manum adhibet, cōmodè figurandum eſſe,tum quod ad ſeipſum pertinet,tum quod ad ægrotātem & lumen. Quod cōſilium quùm perpetuum ſtatuerit in ſingulis,quę dicta ſunt,commodā deinceps collocādi rationem demonſtrat orſus à lumine,quod poſtremum poſitum fuerat.

LVminis quidem duæ ſpecies,vna communis,altera artificioſa. communis non eſt in noſtrâ poteſtate:quæ arte comparatur,ſita eſt in nobis.

Speciem dixit εἶδος, quod vocabulum nunc ſemel intelligens vbiq; in memoriâ habeto. Maiores enim græcè ſoliti ſunt appellare, & διαφορὰς, & εἴδη, & τρόπους partes,quæ generi ſubijciuntur. Dixit igitur nunc Hippocrates luminis eſſe duas ſpecies,quaſi differentias duas,& modos dixerit. Eſt autē commune lumen,quo omnes homines vtuntur,ſub dio potiſſimùm, deinde in ampliſſimis ædibus,quibus patentiores fores ſunt,ac luminis plenæ,quales nunc habitant in multis ciuitatibus,qui medicinalē artem exercent,quas à medico ducto vocabulo medicinas appellant: artificioſum lumen maximè fit, vbi lucernas, faces,lampadas,aut tale quid accēdimus,deinde,quùm totas feneſtras, aut earum partem patefacimus,ſeu alias claudimus,alias aperimus.quod æquè in foribus accipiendum eſt.

QVarum vtriuſque duplex vſus lumine aduerſo,aut auerſo.

Duplicem proponit vſum vtriuſque ſpeciei luminis,& communis, & eius,quod arte comparatur,aduerſi ſcilicet,aut auerſi.aduerſum nominans πρὸς αὐγὴν, vbi ſcilicet id, quod à chirurgo curatur, aut inſpicitur,ad lumen ſpectat: auerſum verò ὑπ' αὐγὴν,vbi à lumine paulum declinat,quod in ſuffuſione fit,& vno nomine in omnibus vitijs oculorū,quorum affectus neque benè cognoſci, nec curari queūt,vbi homo ex aduerſo luminis collocetur.atq; idcirco fugiendum eſt aduerſum lumen : auerſum autē ità ſit oportet, vt is,cuius oculi à chirurgo tractātur,vel à lumine auertatur,vel ad ipſum ſpectet obliquus. Loquor autem nunc de ipſis oculis, nō de palpebris,ſiquidem hæ tractari poſſunt,& ſi homo aduerſo lumine collocetur, ſicuti quando aquoſa veſica extrahitur, vel pili laqueo excipiuntur,aut ſutura palpebris inijcitur, aut denique vbi medicus diductis palpebris nō eget.Igitur,ſi lippiēs aliquis vehemēter exulceretur, vel id morbi experiatur,ſub quo figura in oculo fit acino ſimilis,auerti ex toto à lumine debet per omne tēpus, niſi quandò medicus oculis remedia adhibet,

cùm eorum pars, quæ læſa eſt, ſine lumine ſubijci curantis cōſpectui non poſſit. id quod etiam accidet, ſi in oculo excidere vnguē velit, ſuffuſionem deducere, vel manu tale quid pręſtare. ſed obliquus ad lumē ſpectare debet, cui manus inijcitur, itá, vt nec lumen pupillam feriat, nec medicus prohibeatur arte, hoc eſt aſpectu earū partium, quibus medetur. Gręcè autem apertè dicetur, qui auerſus à lumine eſt, non πρὸς αὐγὴν, non ὑπ' αὐγὴν, ſed potiùs ἀπὸ τῆς αὐγῆς, aut λοξὸς πρὸς αὐγὴν: Hippocrates tamen vſurpare ὑπ' αὐγῆς maluit, quàm ἀπ' αὐγῆς.

AVerſi quidem luminis exiguus vſus, & euidens moderatio.

Hoc ſuprà demonſtratū eſt, nulla enim pars exceptis oculis in eiuſmodi lumine manus curationem deſiderat. ſed quoniàm (ſicut diximus) nullo pacto admoueri manus poteſt, vbi æger ex toto auerſus eſt à lumine, præcipit, vt inter aduerſum lumen, & auerſum figuretur. at nō propterea ęquè in omnibus morbis à lumine auertēdus eſt, ſed quatenus res ipſa cogit. nam, ſi exulceratio eſt, aut pus ſubeſt, aut in oculo figura ſimilis acino fit, aut ingens inflammatio, ſeu acris materiæ curſus oculum exercet, lumen vel modicum infeſtiſſimū eſt, ſic, vt momento, materiæ curſum excitet, & dolorem moueat: leuiorem offenſam ſub lumine ſentiūt, quibus curatur ſuffuſio, vnguis, vel tuberculum in angulo, quod parum palpebras diduci patitur. Iam verò quâ moderatione auertendus homo ſit à lumine, facilè comperies, ſi in hæc duo incumbas, vt & chirurgus id, quod agit, in oculo apertè videat, & ægrotans non magnopere affligatur. quod ſi vtrumque contrariè figurari hominem hortetur, ei, quod magis vrget, inſiſtito: ſi neutrum ſuperare iudicaueris, hominē prorſus medium collocato inter lumen aduerſum, atque auerſum. Nos ſanè tibi viam indicauimus: hâc vſus inuenies, quâ moderatione æger à lumine ſit auertendus. Hippocrates verò itá loquitur exiſtimans omnibus euidentem futuram, ſi qui inuenire ipſam ſtudeant. non enim rudes docuit, quemadmodum nos nunc, ſed admodum in diſciplinis aſſuefactos, ſic, vt ex eorum, quæ ſuprà oſtenſa ſunt, conſequutione, talia per ſe nullo negocio aſſequantur.

QVod verò ad aduerſum attinet, ex luminibus, quæ dantur, conferúntque, conuerti ad illuſtriſſimum oportet, cui manus adhibetur.

Vt planè cōſpicari chirurgus poſſit, quicquid in corpore ægrotantis molitur, in omni corporis parte, oculis exceptis, eligere locū debet maximè lucidū. Eſt autē maximè lucidus ſub dio in ſole, vbi nihil officit eius luci. ſed talis locus interdum nullus eſt in ædibus ægrotantis: ſępiùs eſt quidem, collocare tamen ibi hominem nō expedit, hyeme propter frigus, æſtate propter ardorem. vtriuſque enim ſua noxa eſt. adde, quod cauere perflatum oportet, cuius cauſā ſæpè non modò idoneo aëri hominem non cōmittimus, ſed cauemus, ne prope portas & feneſtras ducatur, ſi vehementior perflatus accedat. Vitamus autem, vt quùm maximè perflatū, vbi veremur, ne quid neruoſum patiatur, ſicuti rurſus ſolem in ijs, quæ putreſcūt, vt potè quibus periculum ſubeſt, ne ſanguis erumpat. Rectè igitur adiecit [ex luminibus, quæ dātur, conferuntq;]. nō enim ſimpliciter ex luminibus, quæ dantur, eligendum eſt maximè lucidum: ſed intueri etiam oportet an illuſtriſſimum ſit, ex ijs, quæ conferunt.

NIſi vbi quidpiam, aut latere oportet, aut conſpici non decet.

Sententiā ſuā his verbis auctor minùs euidēter expreſſit, itá, vt partes, quæ tractātur, nō videātur in aduerſo lumine collocandæ, quandocūq; aut latere quidpiā oportet, aut cōſpici nō decet, at longè aliter ſenſit, idcirco ſubijcit.

In quo

IN quo casu id,quod manu curatur, ad lumen conuertendum:chirurgus autem ad id,quod curatur,cum eo ne lumini officiat.

Debuit enim ipse totã sentẽtiam aperire hoc modo.quod verò ad aduersum attinet ex luminibus,quę dantur,conferuntq;,cõuerti ad illustrissimũ oportet, cui manus admouetur,nõ tamen purũ ac sine vllis tenebris lumen seruare:sed, vbi latere quidpiã oportet,vel conspici nõ decet, seipsum ità collocare,vt partes,quæ curãtur,sibi conspicuę sint,cùm cæteros omnes lateãt. Vniuersa igitur orationis sentẽtia sic habet. Roget fortasse quis causam, quãobrẽ medicus velit assistentes cælare.an quià docere magisteriũ chirurgię aliquos ex præsentibus nolet,tanquã indignos,qui id percipiãt. quin & ab ægrotantiũ necessarijs est etiã cauendũ,quod nõ ferant id incidi,quod necessariũ est corporibus,quæ eiusmodi manus operã requirunt.indignantur enĩ,& chirurgo quasi carnifici succensent. Quid quod res sæpenumerò cogit,vel putrẽ testẽ abscindi ex toto, vel neruum transuersum secari,ne homo neruorum distẽtione prehenderetur. quidã verò idiotæ,nec videre suppurationẽ sustinent:alij ne suppurãtem quidem locum planè aperiri à medico permittũt, in quo casu medici propositum est, vt his minimè aduertẽtibus abundè affectũ locum secet, & pus vniuersum effundat.id quod & ob laborantis timorẽ nobis interdũ accidit,nõnulli siquidem ità manus curationẽ pertimescũt,vt exanimẽtur metu ipso tormẽti,priusq̃ incidãtur. in quo casu medicus dicere probabiliter debet, quãtum spectat ad manum adhibendã,postero die se cõsideraturum, nũc se nolle manum inijcere, sed perfundere aquâ,vel spongijs fouere,vt locũ cataplasmati, aut medicamento idoneum reddat,atq; interim timidum hominem nec opinantẽ secare. Hęc quidẽ medicus assistẽtes cælat,vt ipsos aspectu prohibeat:alia verò ob laborantis pudorẽ,vbi graui animo fert videri à multis,quo vitio in ano vel obscœnis partibus affligatur. has enim partes inuitissimus quisque alteri ostẽdit: fœminæ verò clunes,pectus,ventrem, atque adeò magis pubem. Porrò autem quidam Hippocratẽ reprehendens,hæc ait ab ipso ridiculè apposita.nam,qui has partes cælari volunt,quæ manu curantur,his in procliui est omnes eijcere foras,& medico dũtaxat, aut vni cuipiam, vel alteri ex ijs,qui adsunt maximâ familiaritate coniuncti,rem committere. Verùm qui hęc profert,ignorare videtur complures,quos ęquè pudet prohibere pręsentes aspectu,& missos facere,atq; suos affectus cõspici. Fit etiã sæpè,vt,& si iussi fuerint discedere,curiosi quidã aut nonnulli ex familiaribus atq; amicis solliciti studio cognoscẽdi quæ ad ægrum spectãt,remaneant impudẽter.per huiusmodi ergo occasionẽ,ineat medicus gratiã apud ęgros,quę nihil obest,polliceatúrque ipsis seorsum nullo audiẽte,se manũ ità adhibiturũ,vt multos lateat.potest enim(vt dixi)dum vel aquam perfundit,vel spongijs fouet,quasi nondũ sit manum admoturus, momento effectum perficere,ijs,qui videre cupiunt,aliam rem agentibus. Verùm huiusmodi quæstiones præter medicinæ præcepta sunt, quæ nos eorum, quæ dicta sunt,consequutione impulsi, & contradicẽtium importunitate commemorauimus. Sed proximum est,vt ad sequentia transeamus.

HAc enim viâ,qui agit,videt,quod tractatur conspectui non subijcitur.

Hîc quoque, perfecta oratio huiusmodi est. [Hâc enim oratione, qui agit,partem cernit, quæ manu curatur,eáq; ipsa cerni ab alijs non potest].neque enim,quod parti accidit,quę curatur,vtrumque ad medicum refertur,nẽpè,vt oculis exposita sit,& lateat.

» VErùm sui habitâ ratione,dũ sedet,pedes habeat è regione genuum deorsum ad rectam lineam,quódque ad interuallum spectat, non magnopere inter se coniunctos:genua verò,paulo supra inguinum regionem,diducta sic, vt cubiti insidere illis possint,& vtrinque dari ad latera.

Postquàm modũ expressit,quo chirurgus respectu luminis debeat figurari, ad habitum venit,quo sui ipsius habitâ ratione cõmodè collocetur.supra enim inquiens,[Agens,siue sedeat, siue stet,commodè, tum sui habitâ ratione, tum illius,qui curatur ac luminis]:deinde primò exequutus,quod postremũ positũ fuerat,& necessariò simul mentione factâ moderationis,quà collocari debeat, ratione eius,qui manu curatur,iam docet,quo pacto seipsũ intuitus debeat cõmodè figurari. cõmodè autem respectu habito ad seipsum collocari nihil potest,quod simplex sit,& quasi articulis distinctum:sed,si partes consideres,variè potest aliàs alio modo figurari,sicque interdum etiam commodè collocari. Ergo,si quis seu cõsidat,seu stet,crura plurimũ inter se diducat,erit eorũ habitus à moderatione alienus,perinde,ac si ex toto hæc committat,efficiatq;,vt se cõtingant,vel alterũ alteri superimponat,atq; adeò,si in longitudinẽ crus totũ extendat,vel si pedem non statuat è regione genu,sed versus partẽ posteriorẽ, multum à rectâ lineâ declinantẽ.Meritò igitur Hippocrates docẽs quâ moderatione,sedẽs chirurgus sui habitâ ratione,vtatur in singulis partibus collocãdis,præcipit,vt pedes è regione genuum contineat.Sed,cùm[è regione]accipi bifariã possit,modò in his,qui mẽbrum in lõgitudinẽ extendunt,modò in ijs, qui ipsum rectà deorsũ cõtinent,sicut,vbi stamus,iure[deorsum ad rectã lineã] addidit.vt semper autẽ consueuit,sitũ è regione ἴξιν appellat.Iubet igitur pedes modicè inter se diduci, genuáq; paulo inguinũ altitudinem excedere,eo cõsilio vbiq;,vt decorè figuretur,vt paratus ad opera sit,vt sic stabilis sedeat,ne labet.quare genua & femora tota vsq; ad ĩguina,eatenus inter se diduci iussit,vt decorè,vt tutò sine curationis impedimento, cubitis & aliquâ brachiorũ parte modò femoribus ĩsidat,modò vtrinq; porrectis vtatur.quã rem his verbis expressit,δίδοσθαι significauit femoribus insidere:verbo παραδίδοσθαι dari vtrĩq; ad latera.

» VEstis succincta,distincta,æquè,similiter,in cubitis atque humeris.

Succinctam dixit pro collectâ,vt neque fluat,neque medicũ strãgulet: verbum[distincta] ad vestẽ refertur, cuius nullã partẽ voluit duplicari. Quod postremis verbis adiũgitur [æquè,similiter in cubitis atque humeris]ambiguũ est:aut enim[ęquè]&[similiter]vtriusque brachij,& cubitũ & humerum veste velandũ existimat,ità,vt brachia inter se conferãtur,quod græcorum plęrique συγκρίνεσθαι dicũt: aut cubitos cum humeris comparat, volens cubitos æquè & similiter, vt humeros in vtroq; brachio circũdari. Constat autẽ noluisse vestem supra cubitos terminari,cùm eos nudari turpe sit, nõ solùm medico,qui artem adeò honestam exercet,sed & forenses causas publicè agentibus, quos pudere manifestum est athletarũ more supra cubitos vestẽ reijcere, sed & huiusmodi genus amictus expelli alioquin debet,vt potè sub quo non modò ad cubitum, sed ad totum brachium frigus aspiret:non tamen ostendit, quatenus vltra cubitum velari brachium debeat.an id omisit,quià manifestum erat, & inueniri à nobis omnibus facilè poterat? quùm in quãlibet operâ,nõ magno negocio conijciatur,quatenus vltra cubitum tegendum veste brachiũ sit,si in decus,& propositæ manus curationis vsum hîc quoq; incumbamus. Verùm,quod paulo suprà,vbi latere quid oportet,contraria consilia esse proposui,nẽpè obscuro

aëre

aëre opus eſſe,ne quod curatur,oculis patere poſſit, claro lumine, vt id chirurgico conſpicuum ſit: illud autem ſequendum eſſe,quod ſuperat,ac ſi vtrunque idem poſſe videatur,medium prorſus accipiendum : idem hîc faciendum eſt, & vbicunque conſilia contrarias res hortantur. medium ſiquidem inter vtrũque ſemper eſt eligendum,ſi alterutrum ſuperabit,ad illud vergendum. Quod igitur ad manus curationem pertinet, ipſa per ſe nudari totum brachium exigit: contrà, decus velari totum.quamobrem deligi ſemper vtriuſque medium conuenit,atque in id,quod vrget,inclinari.

AT ratione habitâ partis,quæ tractatur, quod pertinet ad longe vel prope, ad ſupra vel infra,ad hinc vel hinc, ad medium. quod quidem ad prope vel lõge termini ſunt cubiti,qui in priorem partem vltra genu,in poſteriorem vltra latera ferri minimè debent:quod ad ſupra & infra,non ſuperiùs quàm vt manus ad mammas perueniant,non inferiùs quàm vt pectore ſuper genua incumbente, manus cum humeris ad rectum angulum figurentur, quæ quidem in medio ſunt,ità ſe habent: ſed,quod ad hinc vel hinc, porrigatur corpus, & huius illa pars,quæ agit,quatenus inclinari conuenit,modò ſede non excedat.

Cùm medico imperauerit,vt tum ſui habitâ ratione,tum illius,qui curatur, ac luminis,commodè vel ſederet,vel ſtaret,& primò commodã pro vno quoq; horum trium ſeſſionem aggreſſus fuerit, orſus à lumine, deinde ad ſeſſionem medico idoneam tranſiens,hanc ipſam expoſuerit, venit ad tertium,quod reſtat,ſedendi moderationem oſtendẽs,quantum ſpectat ad eum, qui manu curatur.neq; enim ſedere chirurgum maximè prope hominem conuenit, ne loci anguſtiâ manus ab agendo prohibeantur, neque ità recedere, vt vix ad illum perueniant. hic igitur terminos quoſdã conſtituit, quos chirurgus in priorem aut poſteriorem partem excedere non debet. illud autem obliuiſci non oportet, quod primò ſedentis mentionem facit. Chirurgum igitur iubet adeò recedere ab ægrotante, vt cubiti nec in priorem partem quàm genua,nec in poſteriorem quàm latera porrigatur. hos itaque fines ſtatuit interualli, quod ad priorem & poſteriorem partem refertur,id quod in longitudinem appellatur: in reliquis verò duobus, vno in latitudinem, altero in altitudinem, ſiue profunditatem(vtroque enim vocabulo dici)altitudinis eum finem chirurgo poſuit,ne ſuperiùs quàm ſit mammarum ſitus,manus porrigat,nec inferiùs quàm vt pectore ſuper genua incumbente ad rectum angulum cum humeris figurẽtur, quem habitum ἐγγώνιον appellat, hic autem medius eſt, inter vltimum cubiti flexum, vltra quem flecti, & vltimam porrectionem, vltra quam extendi brachium non poteſt: latitudinem, quæ ad vtrunque latus pertinet dextrum ſcilicet & ſiniſtrum, eo finit, vt eatenus inclinari vtile ſit, dum ſedes non moueatur,hoc eſt illæ partes corporis,quibus ſedemus,ſedilique innitimur. Scripſit quidem terminos perpetuos non eodem tempore,quià non licuit, quando egit de longitudinis interuallo, latitudinem aut altitudinem docere, ſicut nec vbi de alterâ, reliquas duas. vult autem (vt arbitror) medicum ipſum animo hæc,quæ commemorauit,omnia quocũque tempore perſequi.quùm,quicquid agatur,omnia ſimul vſui ſint.Sed,quùm medius quidam ſit ſeſſionis habitus, vbi medicus nihil intuetur,nihil agit,in eo figurari decorum magis atque honeſtum eſt, quaſi pingi debeat eius imago,aut fingi. At,quùm ad chirurgiam venit,mouere manus debet interdum in priorem & ſuperiorem partem ſimul, tum in ſiniſtram priorem ac ſuperiorem:rurſus ab eo habitu in poſteriorẽ par-

tem,vel vtramque manum,vel alteram tãtùm adducere,sic & in inferiorem interdum & rursus in superiorem,aut in dextram vel sinistram. interuallis enim inter se cõiunctis,variè status mutantur.commune est omnium sessionem tueri,quam nonnulli relinquunt ex interuallorũ termino excedentes.nam,si pars, quæ tractatur,adeò sublimis sit,vt medicus manus ferat super mammas,cogetur interdum sublimior à sede leuari,vt quasi consurgens,neque sedeat, neque stet,sed situs sit in medio vtriusque, neque hæreat. at si plurimum in dextram vel sinistram partem inclinet,ob id sedili mouebitur,ità,vt periculum sit,ne de eo cadat. quid attinet dicere, si in priorem vel posteriorem partẽ conuertatur idem ipsi in vtrâque euenturum esse? Tantùm, vbi in inferiorem partem inclinet,præterquam quòd indecorè sedebit,lumini etiam officiet.

STantẽ verò oportet pariter ambobus pedibus benè insistere, sed agere altero insistẽtem, at non eius partis,cuius manus agit:tum genu inguinis altitudinem æquare,perinde atque vbi sedet:in cæteris seruare eosdem fines.

Quùm sessionem absoluerit, ad standi rationem venit, eadem prorsus iubens obseruare stantem,quæ sedenti suprà imperauit,excepto quòd id,cui pedes insistunt,non debet æqualem vtrunque pedem sustinere. alterũ enim vult sublimiorem haberi,qui tamen non sit è regione manus agentis, in quo statu perseuerãdum esse,quoad manus operâ vtitur,modò pars,quæ curatur, neque erectior sit,neque multum in longitudinem aut latitudinem recedat,nulli dubium est,qui eorum,quæ dicta sunt,meminerit. Pars enim,quæ adeò sublimis sit,vt medicus cogatur super suarum mammarum regionem manus admouere,illum plus iusto sursum trahendo,loco dimouebit: eũdem loco excedere similiter coget,si longè rursus adeò distet,vt in priorem partem ferri necesse sit. Quoniàm verò alterum pedem voluit rei cuipiam inhærere, hîc quoque altitudinis modum declarauit,præcipiens genu eodem modo ad inguinis altitudinem figurari,quo in sedentibus dixit. ibi enim ait genua habenda esse paulo supra inguinum regionem,quandoquidem huiusmodi sessio stabilis maximè est,& ad agendum honestissima,atque expeditissima. Sed nunc alterũ genu tantùm vult haberi sublimius ad inguen spectando:ibi multitudinis numero genua posuit,quùm vtrumque crus æquè altum contineretur.

AEgrotans autem cęteris corporis partibus chirurgico subseruiat,stans,sedens, aut cubans, sic,vt in eo habitu facillimè perseueret, obseruans fluxum,statum,inclinationem ad latera,inclinationẽ deorsum,ità,vt conuenientem habitum,speciémque affectæ partis tueatur,in porrectione,in tractatione, in habitu,quo contineri posteà debet.

Non immeritò expositores huius libri variè hunc locum explanarunt.nam & quatuor vocabulorũ obscuritas ὑποῤῥύσεως (inquã) quo ipse fluxũ indicauit, ὑποστάσεως, quo statũ, ἐκτείψεως,quo inclinationẽ ad latera, & κατακλίας,quo inclinationẽ deorsum : & quòd paucis significare multa voluerit,in causâ fuerunt, vt de propositis dissiderẽt. quippe qui auctoris sententiam, vt potè obscuram opinione, & cõiecturâ magis, quàm scientiâ persequuti in varias dissensiones incurrerunt. Equidem,quod in huius generis omnibus facere consueui, nunc quoq; conabor.omissis enim,quæ minimè sunt probabilia,referam,quæ mihi non sine ratione excogitata esse videbuntur,simúlque,quid ipse in hâc re sentiam,explicabo.initium verò faciã ab obscurorum nominũ enodatione.siquidem simplex composito prius est: & sæpè simplicium cõpositio facit obscuritatem,

tatem,quãuis ipſa plana ſint,id quod videre licet in propoſitis verbis. Namq; ὑπορρύσιας quidam in humoribus acceperunt,atque hi bipertiti ſunt.nõnulli referunt ad eos,qui extrinſecus infundũtur:alij ad eos,qui ex corpore fluunt.Sed & horum quidam loqui Hippocratem aiunt de ijs, qui educũtur, dum manus curatio adhibetur:quidam poſtquàm adhibita eſt.Eadem diſſenſio eſt de vocabulo ὑποστάσιος. nam,cùm ſtatus humorũ fluxui aduerſetur, iure de hoc quoque controuerſia eſt. Alter expoſitorum grex nõ de humoribus, ſed de ſolidis corporis partibus vocabulum ὑποστάσιος & ὑπορρύσιος dictum exiſtimat, volens ὑπόστασιν ſignificare erectiorem ſitum, vel partis,quæ tractatur,vel corporis vniuerſi:ὑπόρρυσιν verò inclinationẽ deorſum,perinde quaſi κατάρρυσιν dixiſſet. vſurpauit enim in hanc ſentẽtiam vocabulum καταρρεῖ in prognoſticis, vbi inquit, [Id verò grauius eſt,ſi ſeipſum æger continere non valens in lecto, ſubinde ad pedes delabitur]vbi delabitur dixit καταρρέει.cum hâc expoſitione faciunt vocabula ἐκτρέψιος & καταντίας,quæ ſuperioribus proximè ſubiecit.namq; inclinationẽ ad latera ἔκτρεψιν appellauit,ſiue totius corporis ſit,ſiue partis quę curatur. κατάντιαν verò dicunt accipi propriè in membris,non ſecus atque ὑπόρρυσιν in toto corpore. vbi enim corpus vniuerſum in eâdẽ ſede cõtineatur crure aut brachio immobili,& deorſum delabatur,eiuſmodi ſitũ aiunt καταρρέοντα appellari.quæ ipſa per ſe vera dicũt,quamuis ſibi non ſatis in vniuerſâ oratione conſtẽt. Aliter enim omnes iterũ inter ſe diſcrepant,quòd eum habitum,qui quatuor verbis,nempè ſtatu,fluxu, inclinatione ad latera, inclinatione ad inferiora ſignificatur,alij ſeruandum eſſe,alij cauendum ægris vellę Hippocratem arbitrantur. Nihil autem intereſt, quod attinet ad totius orationis ſententiam , triplicem ſcripturam eſſe vocabuli ἐκτρέψιος. quùm nonnulli ſecũdam eius ſyllabam per τ. ρ. ε. ſcribant,nonnulli. σ. quoque primò adijciant ἔκστρεψιν ſcribentes,alij & ἔκτειψιν per τ. ρ. ι. nos enim ſuprà vnam duntaxat adſcripſimus. Propoſita igitur vocabula manifeſta ſunt, à verbo enim ἐκτρέπεσθαι ducitur ἔκτρεψις, à verbo ἐκτείβεσθαι ἔκτειψις.quùm ſcriptura nihil aliud velit,quàm vt hæc ab ægrotantibus obſeruentur. videntur tamen omnes, qui hunc locum explanarunt,auctoris ſententiam perſpexiſſe ex parte: totam tamen ad vnguem comprehendere minimè potuiſſe.ſi quis enim animaduertat, quod poſtremò additur, [in porrectione, in tractatione, in habitu,quo contineri poſteà debet], omnes verum dixiſſe videbuntur. quùm tribus temporibus aliter alia ſint ægrotantibus profutura, ſcilicet in porrigendo, in manu adhibendâ,in continendo poſt curationem. non tamen poterunt omnia coniungere,quod liquidò conſtabit, ſi hęc tria tempora diſcernãtur.Primum eſt,quùm ægri ſeipſos medicis tradunt, vt,vitiũ benè cognoſcatur, quod ἐν παρέξει, id eſt,in porrectione dixit:alterum deinde,quùm medicus circa vitiatam partem aliquid agit,quod vocauit χειρισμὸν, id eſt,tractationem:tertium,quod dixit ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει,id eſt,in habitu,quo contineri poſteà debet.tunc enim ad id conſilium dirigitur,vt homo affectam partem eodem modo contineat figuratam. Deduxit ergo vocabulum habitus,eo quòd ſe habeat in eodem.In omnibus autem tribus temporibus,quoddam commune eſt omnium, quoddam proprium ſingulorum. commune eſt ſeruare vitiatam partem immobilem, quod requiri dictum eſt, niſi medicus aliquo modo mouere ipſam tentauerit: inde ad perfectam curationem ſingulorum proprius eſt vſus, in porrectione, vt medicus exquiſitè quid curaturus ſit, intelligat, in manu admouendâ, vt, vbi oſſa fracta ſunt in diuerſa ex-

tendat,rectè componat,atque deuinciat:vbi prolapsa,in diuersa extẽdat,reponat,vitiatam partem idoneo vinculo complectatur:vbi scalpellum adhibet,vt pus vel saniem effundat,vel quod putre alicubi est,excidat,aut candenti ferramẽto adurat. His igitur vtilis est humorũ fluxus,ac status,ille,si excitetur, excerni siquidẽ òportet humores à naturâ alienos:hic,si euitetur, cùm subsistere intus noxium humorem nõ expediat. sed interdum subsistere cõmodum est, sicut vbi in magnâ suppuratione subitò excerni pus, aut humorem aquosum volumus.Multo autem magis in membris, quæ tractantur, dum manus adhibetur(vt diximus)obseruari statum,ac fluxum conuenit,similiter & in solidis partibus animalis obseruari,quæ dicta sunt,à laborantibus debent, vt eâdẽ ratione fiãt per tria tempora,nimirum porrectionis,tractationis,& eius habitus, quo contineri posteà conuenit. Pars enim, si dum inciditur,nimis porrigatur, chirurgum coget alieno loco secare,ac nec modũ aliquando,nec,quę seruanda sunt,tueri,propterea quod æger anteueniat scalpellum atque anteuertat:si retrahatur,efficiet,vt curatio minùs absoluatur, & à medico interdum dimidia, interdum quoq; minor relinquatur.quod accidet ægrotantibus,interdũ etiam deligatis,vt,vbi,dum ad ventrem manu curantur, aut se attollunt ad spinam, aut conuertũtur in latus,quod significauit,quùm dixit[in latera inclinationẽ]: aliquando autẽ nihil tale moliuntur,sed musculos vehementer intendunt,atq; hanc ipsam mutationem mihi videtur indicasse, quùm ait,ὁδεῖ, id est,[conuenientem]vbi inquit, [Ità,vt conuenientem figuram,speciémque affectæ partis tueatur].Cuilibet autem in aperto est,quod malũ afferat æger,vbi oculus perforatur,si habitum speciemq; non seruet,aut transmutetur vel intendatur, ità, vt facies sanguine suffundatur: æquè etiam exquisitam manus curationẽ corrumpit, si medico caluariæ os excidente, paulùm caput attollat, aut demittat, vel in latus inclinet,id quod etiã euenit,si se vehementer extendat, moto enim habitu mouetur quoque situs partis,quæ curatur. Efficiunt autem intentiones in alijs quidẽ partibus,vt sanguis erumpat,in musculis non solùm hâc ratione nocent, sed & partem interdum sublimiorem præstãt, interdum humiliorem. vbi enim subiectũ os est,musculus attollitur: vbi inane spacium,cõtrahitur ac deprimitur,sicut euenit in sede,quæ inter costas est,& in eâ, quæ iuxta ventrẽ.

VNgues,neque longiores,neque breuiores sint, digitorum summitatibus. In exercendo vtendum digitis quidem summis,plęrunque indice cũ pollice:totâ autem manu pronâ,ambabus verò aduersis.

Quùm de ægrotãte egerit,quatenus illi cum cæteris cõmunitas est, iterum his verbis ad chirurgum reuertitur,indicans quãti esse vngues debeãt,& quales digiti,tum quâ ratione illis vti oporteat. Vngues igitur ad summorum digitorum opera,quæ propriæ digitorũ sunt,neque ipsos exuperare,neque exuperari optimum esse vberiùs in primo de vsu partium explicauimus,vbi totam manus naturam ostendimus.quod ad hunc locum attinet,satis erit verba dũtaxat exponere. duplex autem scriptura,quùm sit,vtramque explanabo.Altera huiusmodi est,[Vngues neq; lõgiores, neq; breuiores sint digitorum summitatibus]. exigua siquidem corpuscula, quæ summis digitis capiuntur,& ad quæ summorum digitorum operâ egemus, hâc ratione faciliùs legẽtur: deinde ab altero capite exorditur[In exercendo vtendum digitis quidem summis, plærunque indice cum pollice]sic, vt prioribus verbis magnitudinẽ vnguium digitorum complectatur, sed his digitorum vsum:Altera verò sic habet,[Vngues,

gues neque longiores, neque breuiores ſint]. Dehinc alterum principium eſt, [digitorum ſummitatibus in exercẽdo vtendum] vocabulo ſummitatibus ſexti caſus poſito, vt vniuerſa ſententia ſit huiuſmodi. Vngues neque excedant oportet digitorum longitudinem, neque exuperẽtur ab hâc, ſed prorſus ipſam æquent, ſiquidem eorum ſummitatibus vtimur. Videbitur hoc falſum, niſi, vt congruum eſt, accipiatur. nonnulla quidem opera totis manibus præſtamus, brachium femur crus aut aliud quid huiuſmodi vtrâq; manu prehendentes, in diuerſa ducimus, intendimúſque, in quibus operibus digiti agunt tanquã particulæ manuũ, perinde atque prominẽtiores palmæ partes, & aliæ particulæ: at vbi in oculum demittimus acum, vel ſuperiorem, inferiorémue palpebram, aut oculi vnguem incidimus, tunc digitis vtimur, vt digitis, non vt particulis manus, ſimiliter, vbi ſcalpello, vel quopiã alio tali quid agimus. in omnibus igitur digitorũ actionibus ſummis ipſis vtimur, ac propterea dixi rectè ſcriptum eſſe digitorũ ſummitatibus vtendum. Deinde ab altero capite incipit, [digitis quidem ſummis plærunque indice cum pollice] vnâ oratione declarans plæraſque muſculorũ actiones fieri, vbi index pollici (quem ἀντίχειρα vocant) è regione occurrit, ſic videlicet, vt quod comprehendendum eſt, ſummis ipſis vtriſque capiatur. tunc enim duntaxat propoſitis digitis vtimur: quin, & ſi tribus digitis aliquid cõprehendatur, vt, vbi ſpecillo illinimus, aut acum demittimus in oculum, maximam partem operæ duo illi præſtant, aliquid etiam confert & medius. Sed totâ manu pronâ vtitur chirurgicus, eius ſinu id prehendẽs, quod curatur. digiti quidem affecti abundè alterâ manu extẽduntur, componuntúrq;: at non abundè brachium, femur & crus, ſed exigunt huiuſmodi partes ambas manus ex aduerſo concurrẽtes, vt membrum vniuerſum in orbẽ complectantur. Inſuper manu pronâ opus eſt, vbi cucurbitulam defigimus, & vbi paruum, quo adurimus, ferramentũ comprimimus, & ſpongiam imponimus: ſed & in multis medicinæ operibus, quæ fortaſſe euidentiora ſunt, quàm vt neceſſaria ſint, quæ propoſuimus. cuilibet enim per ſe venire in mentem poteſt omnium actionum, & digitorum, & manuum, quas partim vtrâque manu, partim alterâ tantùm, digitis partim molimur.

Optima autem digitorum ſtructura eſt, vbi ipſis magnum ſpacium interiectum eſt, & è regione pollex cum indice concurrit.

Non enim fieri aliter poſſet, vt in agendo è regione pollex cum indice concurreret, niſi ſpacium eſſet inter eos latius, quod & in alijs digitis commodiſſimum eſt, vt, vbi vaſtius quidpiam oporteat vndique in orbem comprehendere, plurimum inter ſe diſtantes id præſtare valeant.

Morbus, quo & lęduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione aſſueuit pollex ſub alijs contineri, patet.

Cùm eadẽ ſit vtriuſq; ſcripturę ſententia, duæ enim reperiũtur, ad eam, quæ dilucidior eſt, primò aggrediar. Arbitrantur nonnulli, qui rationem ignorant, referendum hoc eſſe ad conſuetudinem eorum, qui ſolẽt pollicem ſub alijs digitis tenere, quo fit, vt laboris expers paruus ſit, & interuallum inter ipſum & indicem minimè augeatur, quæ res in morbum manus, quod perinde eſt, ac ſi noxam dixerit, terminatur. Placet alijs referri rem ad morbũ, oriri verò hunc, vel pollice ſuâ ſede excedẽte, vel loco, qui inter pollicem & indicem eſt, exulcerato & in curatione durâ cicatrice inductâ, ità vt muſculus, qui inter eos eſt, induratus, vel quopiam vitio tabeſcens alimento, incremẽtóque prohibeatur.

interdum etiam carne inter digitos, quòd valdè putruerit, abſumptâ, ac durâ poſtmodum cicatrice inductâ, interuallum anguſtum inter pollicem & indicem redditur, & ipſi inter ſe, quaſi vinciuntur, ac præcipuè, vbi locus (vt dixi) duram acceperit cicatricẽ. quin & huiuſmodi vitia in pueris negligi plærunque veriſimile fit: eos verò, qui firmâ ætate ſunt, iuſſos à medicis mollire pollicem, mouereque, interuallum, quod inter ipſos eſt, alimẽto idoneum reddere. adde, quod ijs totum corpus increuit, & ſi quid lædatur, ali dũtaxat deſinit: at infantibus, vbi primò increſcunt, cùm morbo ipſo opprimuntur, præter id vitium, quòd digitos nõ moueant, affectæ partes nõ augẽtur, & propterea, quod inter digitos eſt, interuallum contrahitur. Quibuſdam hoc inquiunt euenire, alijs verò ob cicatricẽ duram, & aliquod eius loci, quod in medio eſt, vitiũ durum. quare quaſi aliquo vinculo continetur, hoc eſt, prohibetur pollex ab alijs diduci. ſic enim accipiunt aliqui verbum [contineri] & ſi his illud maximè aduerſetur, quod iuxta hanc expoſitionẽ non debuit Hippocrates [ſub alijs] dicere ὑπὸ τῶν ἄλλων, quod cauſam, ſed ἀπὸ τῶν ἄλλων, quod loci interuallum ſignificat, cùm mala, quæ inter ipſos incidũt, interuallum contrahant, atq; alligent. De his igitur, vt tibi videbitur, iudicabis, eligens, quod maximè probabile ſit. verba enim ità obſcura diuinationem magis exigunt, quàm ſapiẽtiam: nos autem ad antiquam ſcripturam reuertemur, quam Aſclepiades fortaſſe vitiatam ſuſpicatus integram hoc modo habere coniecit. [Morbus, quo & lędũtur, quibus à primo natali die, vel in educatione aſſueuit, & quæ ſequuntur]. fortaſſe autem hæc fuit germana Hippocratis ſcriptura. Putauit Heraclides Tarẽtinus intelligẽdos eſſe affectus, vt perfecta oratio tota ſic ſcribatur [morbus à quo, & lædens affectus, quibus à primo natali die, vel in educatione], & quæ ſequũtur.

" AGens vti vtrâq; manu ad omne opus debet, & ambabus ſimul, ſiquidem " ambæ ſimiles ſunt, id ſpectans, vt rectè, vt decorè, vt celeriter, vt iocundè, " vt eleganter, vt promptè.

Præſtari quoduis iubet vtriuſque manus auxilio: id enim ad celeriter ac decorè agendum maximè accommodatur. poſſet quidem medicus tẽtare dextrâ, vbi dexter hominis oculus curatur, acum dimittere, vel excidere vnguem, vel aliud quid tale, & idcirco adducit [id ſpectãs vt rectè, vt decorè, vt celeriter, vt iocundè, vt eleganter, vt promptè] quoniàm hæc conſequemur, ſi, quâ ratione propoſuit, exerceamur. quale autem vnumquodque eſſe debeat, mox indicat. Quod verò ad hunc locum attinet, illud meminiſſe conuenit, quòd omnium, quæ hîc habẽtur, caput eſt [quomodo] id vnum ex illis eſt, quæ primâ diuiſione comprehenduntur. Illud etiam obliuiſci non oportet, quòd manus ſimiles appellauit, quanquàm ſpecie non diſtant.

" MAchinamenta autem, quando, & quomodo exponentur, vbi oportet, ne " operam impediant, néue longiùs diſtent, quàm vt prehendi poſſint, ſed " collocentur iuxta eam corporis partem, quæ tractatur. quòd ſi ab altero præ" beantur, is paulò antè paratus ſit, exequatur autem, vbi imperaueris.

Non ſolùm ſpatham habentem in ſummo capitulum rotundum, cauumq́;, & ſcamnum, cui ab vtrâque parte axes ſunt, & alia, quæ machinationum ſtructurâ continentur, ſed & quæ communi nomine ἄρμενα, id eſt, inſtrumenta vocantur, venire ſub ὀργάνων, id eſt, machinamentorũ appellationẽ planè hîc oſtẽdit, quùm inquit [q̃ vt prehendi poſſint] deinde [quod ſi ab altero præbeãtur]. namq; hęc, dũ manũ abhibemus, & nos ipſi prehẽdimus, & ab alijs accipimus.

Iam

IAm verò aſſiſtentes,id,quod curatur,eo modo præbere debent, quo traditũ fuerit,reliquum verò corpus continere ſic,vt immobile pręſtent,item habere ſilentium,& ei,qui præeſt, auſcultare.

Clariora hæc verba ſunt,quàm vt explanationem deſiderent.

FINIS COMMENTARII PRIMI GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENT. SECVNDVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.



VInculi ratio duplex, altera illius, quod inijcitur, altera illius, quod iniectum eſt.quod inijcitur,vt celeriter,iocundè,promptè,eleganter. celeriter quidem,vt opus expediatur: iocundè, vt facilè pręſtetur:promptè,vt vbique ſit in promptu:eleganter,vt oculos delectet. quâ verò exercitatione hæc aſſequamur,dictum eſt.

Quędam communia ſunt vtriuſque rationis vinculi: quędam propria alterius.promptè,& celeriter propriè ad vinculum pertinent, quod inijcitur:rectè, & decorè,ad id,quod iam iniectum eſt(ipſe autem id,quod inijcitur,vocat ἐργαζόμενον,quod iniectum eſt, εἰργασμένον)iocundè,& eleganter vtriuſque ſunt cõmunia,iocundè quidem,tam voce,quàm ſignificatione:at eleganter,quod ad vocem ſpectat,commune eſt vtriuſq;,quod ad ſignificationẽ nõ ità. nam elegantia vinculi,quùm adhibetur, in manuum motu conſiſtit: quùm iam adhibitum eſt, in ambitu linteorum. Poſſumus autem dicere faſcias eleganter circumdari,loquẽtes de vinculo,quod inijcitur. At iocunditas num magis etiam attenditur, cùm adhibetur,quàm quùm iam adhibitum eſt, ſiquidem hoc ſolo faſciarum preſſu dolorẽ affert, at quod adhibetur,& eo nomine, quod membrum incommodè continetur, interdum enim eâ de cauſâ comprimitur, licet faſcia rectè circumdetur? Neq; alienum eſt etiam cenſere communem vtriuſque eſſe compreſſum eorum,quibus tanguntur,quæ vel comprimunt, vel non comprimunt,eius quidem, quod inijcitur,quatenus pars,quæ curatur, premitur,vel non premitur ſub continentibus : at eius, quod iniectum eſt, quatenus ſuſpenditur,vt quùm brachium mitellâ excipitur,vel quatenus continetur, vt quùm ea cruri ſubijciuntur, quibus fulciatur. Non mediocriter autem confert ad vinciendi iucunditatem,agendi celeritas: celeritati verò maximè promptitudo conducit.quin & hæ ſunt perfectiones vinculi, quod inijcitur,potiſſimũ proprię,vt & ſine preſſu contineat,& promptũ ſit,atque paratum.namque error in collocando ad partem quoque alligatam ſpectat,ſed nunc agit de membro vinciendo, vbi commodè figuratur. Statui verò ſuæ ſunt perfectiones & vitia, non ſecus ac faſcijs,quarum, omiſſo ſtatu,in præſentiâ mentionem facit.

Ergo, vbi paratum vinculũ adhibeatur, opus maturè perficitur. ipſe enim, quid ſibi vellet promptitudo, expreſſit, cùm inquit, [promptè, vt vbique ſit paratũ] quod euenit, vbi, qui deligat, prouidit, vt nihil ambigere, nihil ſcrutari debeat in agendo, hoc ne, an illo modo circumagere faſciam conueniat. promptitudo igitur, quæ idem eſt, atque præparatio, operam facillimè abſoluit. Iocunditatem ipſe docuit ſitam eſſe in facilè agendo: ſed celeritatē conſtat cum præparatione & agendi velocitate coniungi. Iocũditas igitur illis annumeratur, quæ magnopere ei conducũt, qui manu curatur: atque ob eam celeritas, quã promptitudine, dum agimus, facilè conſequimur: elegantiã verò aſpectu gratam (ſicut ipſe deinceps adſcripſit) præter ea, quæ neceſſaria erant, in chirurgico poſuit, vt quæ ipſius gloriam augeat apud vulgus, cui obnoxius eſt ambitioſus, perinde quaſi amore captus. hâc quanquàm non capitur, qui humanus eſt, non tamen laudem aſpernatur, eò incumbens, vt magis apud ægros valeat auctoritate. quandoquidem ſibi magis obſequentur, quæ res illis vtiliſſima eſt. Huius ergo auctoritatis apud vulgus gratiâ non modò medicus illam nõ aſpernatur, ſed ne philoſophus quidē. magis enim homines iuuat, vbi apud eos in honore & admiratione eſt, vt qui magis ip ſius facta imitētur, & iuſſis eius obediãt, non ſecus ac numinis cuiuſdam. [Quâ verò exercitatione hæc aſſequamur, dictum eſt], quâ exercitatione celeriter, iocũdè, facilè, promptè agamus, (inquit) dictum eſt. id potiſſimum docuit, vbi ait, [Agens vti vtrâque manu ad omne opus debet, & ambabus ſimul, ſiquidem ambæ ſimiles ſunt]: tum vbi oſtendit in exercendis digitis plæraque agenda eſſe pollice atque indice, totâ verò manu pronâ, & ambabus aduerſis.

» QVod iniectum eſt, vt rectè, vt decorè. Decorè quidem, vt ſimpliciter, vt
» diſtinctè, aut ſimilibus & æqualibus, æqualiter & ſimiliter: aut inæqua-
» libus & diſſimilibus, inæqualiter, & diſſimiliter. Species autem ſimplex orbi-
» cularis, aſcia, ſima, oculus, rhombus, dimidiatus. aptetur verò ſpecies ſpeciei, ac
» morbo illius, qui deuincitur.

Quùm duplicem propoſuerit vinculi rationem, vocãs quod inijcitur ἐργαζόμενον, quod iniectum iam eſt, εἰργασμένον proximè præfatus quâ viâ, quod inijcitur optimè inijciatur, nunc id exequitur, quod iniectũ eſt, vbi decorè ait iniectum eſſe, ſi ſimplex ſit, ſi diſtinctum. ſimplex eſt, vbi linteum non implicitum eſt, non duplicatum, non rugoſum, ſed ęquè ab omni parte extenditur: diſtinctum, vbi iterum aut tertiò circa idem conuenienter datur. ex duobus autem in quibus conſiſtit iniecti vinculi decor, alterum, nempè ſimpliciter, tanquam clarum, mihi videtur ſine expoſitione prætermittēs in enodationē verbi [diſtinctè] ſequentia omnia adiecilſe, ad quę animum adiungas oportet, non oblitus me dixiſſe dudũ, diſtinctè, idem ſignificare, quod conuenienter. Siquidem propoſitum eſt, vt alter faſciæ circuitus primò interdum æqualis ad vnguē ſit, ac nullo modo impar, interdum inæqualis. fit autem æqualis, vbi extremæ faſciæ partes in latitudinem eodem loco itá finiantur, vt neque exuperent, neque exuperentur, ſed in vtroque circuitu deſinãt non aliter, ac ſi iniecta ſit ima faſcia duplicata: eadémque ratio ſit tertij circuitus, & quarti, ſi hoc quoque opus ſit. Ergo & in eo, qui rhõbus, & in eo, qui ſemirhombus dicitur, exquiſita hæc obſeruatio adhibenda eſt: ſed vinculi fracturis accõmodati, quùm ad brachiũ, humerum, aut femur datur, item diſtincta ratio eſt, in quo priorem faſciam iubet ſurſum ferri, ſecũdam verò priùs deorſum, deinde ſurſum ductã, quà prior

definit

definit finiri,quod fieri nõ poteſt,niſi,quod ſpectat ad latitudinem lintei,orarum altera alteram excedat. hæc igitur æqualis erit, ſi tota æquè in eâ inclinatione perſeueret, quâ à circuitu in orbem recedens orſa eſt. Vocatur autem orbicularis, quæ affectam partem ex toto in orbem ſine inclinatione complectitur,in quo orę faſciæ ſecundo & tertio circumactæ alijs inſident,ſic,vt neque excedant,neque exuperentur:at in eo,qui declinat,neceſſe eſt faſciam,vel ferri ad vitiatę partis regionem ſuperiorem,vel ad inferiorem dimitti,quòd,ſi vbique ſimilem inclinationem habeat,diſtinctũ vinculum præſtabit. Quare,ſi ea, quæ dicta ſunt, diligenter conſideraueris, planè intelliges circuitus in orbem vnam duntaxat eſſe rationẽ,vbi nihil plus eſt aut minus:at non vnam eius,qui declinat,quùm alter altero declinare plus poſſit aut minus. Hîc tamen tranſlatione vſus illum,qui paulum inclinat, aſciam,qui multum,nuncupauit ſimum. aſciam fabri dicunt inſtrumentum quoddam extremâ parte, quâ ligna incidunt,modicè incuruum,& labroſum in ſpeciem labri: ſimum græci appellant locum,vbi planities cum colle coniũgitur,quà enim committuntur, ſimũ efficiunt,quùm neutrũ per ſe ſimũ ſit.cùm planities ipſa recta ſit,& æqualis:collis, accliuis, & altus. at vbi inter ſe coẽunt ſimam figurã repreſentant, eadẽ figura fit,quà decliuis via,cum accliui committitur, eodẽ modo in naſo ſima pars illa dicitur,quæ vtrinq; ſublimioribus partibus terminatur,iamq; ab hâc parte totus naſus nuncupatur ſimus. Cõſtat enim plura vocabula in totis vſurpari corporibus,à nonnullis ducta,quæ partibus accidunt,quo modo ſimus homo dicitur. ſiquidem non eodẽ modo vocatur ſimus,quo plenus,ac tenuis,aut albus, aut niger, ſed ſicut glaucus, cæſius,vel gibbus. naſus igitur, vel via propriè ſimi nominantur: vinculum verò ſimum ab Hippocrate appellatur eâdẽ ratione,quâ ἄμβη ſpathæ capitulum rotundum & leniter cauum,& σκέπαρνος,id eſt aſcia,genus quoddam circuitus ipſorum linteorũ.namq;,vbi præcipit,vt panni in aſcię figuram imponãtur,diducit ab orbiculari circuitu eum, qui fabrorũ aſciæ modo declinat. non enim cenſet pannos ità obliquè circumponẽdos,vt ab orbiculari circuitu nimiùm abſint,ſed paulùm declinent,ſic,vt fideliter cõminuta oſſa contineant. Patet autem in vtroque horum circuituum maiorem & minorem eſſe inclinationem,cùm neuter ſimplex ſit & vnius formæ,cuiuſmodi eſt orbicularis, quem cum ſimplici coniunxit:ſed aſciam verò,& ſimum ſeorſum per ſe,quaſi diſtinctos ſubiecit. [Diſtinctè]autẽ ſignificat,vt ſit,quaſi diſcretum,& minimè implicitũ.fit autem(vt dixi) cùm quilibet faſciæ circuitus eoſdem habet latitudinis fines, vel inclinationem ordinatam. voco ordinatam inclinationem,quùm,quę ex latitudine vinculi conſpiciuntur,æquè inter ſe diſtant, quod vtiq; fiet, vbi, qui deligat,quam ab initio inſtituit,æqualẽ vbique inclinationem ſeruet. Artemidorus autẽ & Dioſcorides,ſic,vt alibi antiquam ſcripturam nouant,tranſponũntque, ità hîc caſum mutant, nempè dictionem ſimplex orbicularis, ſimplex in orbem ſcribentes. benè autẽ rem intelligunt,ſed audacter ſcripturam immutant,plurima tamen,quæ non ſatis intellexerunt,auſi ſunt immutare,atque eâ de cauſâ eorũ nunc mentionem facio, quãuis ſexcenties hactenus, vbi ſcripturã immutarunt,ſilẽtio pręterierim.cùm hoc rectè intellexiſſe,& clarius mutatione reddidiſſe mihi videãtur,quãquàm in paruis,non eo modo accipientes,quo auctor voluit, decipiuntur. ſed de his ſatis eſt ſemel dixiſſe. Præfatus autem Hippocrates decorè quidem, vt ſimpliciter, vt diſtinctè, deinde ſubijciens aut ſimilibus, & æqualibus,æqualiter, &

ſimiliter:aut inæqualibus & diſſimilibus,inæqualiter & diſſimiliter,quaſi cõmuniter docuit,quo conſilio diſtinctè vinculum adhibeatur. æqualia enim,& ſimilia corporis membra faſciam vniuerſam æqualiter, & ſimiliter per omnes partes circumactam requirunt:inæqualia & diſſimilia,inæqualiter & diſſimiliter. Hęc autem verba in vetuſtis exemplaribus,& in libris expoſitorum pręciſè leguntur,non adiectis inæqualiter & diſſimiliter,ſed,cùm ſolùm ſcriptum ſit,aut inæqualibus & diſſimilibus,intelligi etiam volunt inæqualiter & diſſimiliter,idq; ab Hippocrate prætermiſſum fuiſſe,quòd manifeſtum videretur, eo quòd propoſitis conſequẽs eſſet. Verùm hæc ratio ſcribendi non breuitatẽ, ſed errorem manifeſtum præ ſe fert. Satius ergo fuerit,ſi ità ſcriptum inueniamus,exiſtimare hæc veluti complura primorum exemplariũ eſſe corrupta,ídque propterea fieri,quòd librarius ea præterierit,atque error hucuſque manſerit. Ergo ſuper humerum ſimiliter & ęqualiter circuire faſcia poteſt,minùs autem ſuper femur & brachium, ſed paulo magis ſuper crus : at in capite humeri,& in coxâ contrarijs partibus indigemus,quemadmodum & vbi caput à latere vinciendum eſt.frons quidem & naſus ſimilem & æqualem amat orbicularem faſciæ circuitum,non ſecus ac vertex,qui etſi in orbem circumdatam faſciam non poſtulet, æqualiter tamen & ſimiliter procedentem requirit. de his autem diligentiùs in ſequentibus tractabitur, nunc ad verba, quæ reſtant pergamus. Hippocrates poſitis tribus ſimpliciũ vinculorum formis, nempè orbiculari,áſciâ, ſimâ, deinceps triũ compoſitorũ meminit, oculi rhombi & dimidiati,dimidiatum ſemirhombum etiam appellant,quibus adiungit[aptetur verò ſpecies ſpeciei ac morbo illius,qui deuincitur].commonẽs,vt accommodetur,& vitiatæ partis formę,& vitio,quo detinetur.ſpecies enim vinculi,quã oculum appellamus, ad oculum adhibetur,vbi vel periculum eſt, ne procidat: vel contineri quippiam volumus ipſi ſuperimpoſitum. rhombus verò,vbi vel capitis ſuturas diductas adducere in vnum oportet, vel hians vlcus interdum contrahere,& valde reſolutam cutem adducere atque agglutinare.nõ abſimilem effectum præſtat ſemirhombi vſus. Verùm enimuerò hæc ſcripta ſunt ab Hippocrate tanquàm exempla, ad quorum ſimilitudinem inueniẽdum nobis eſt,vel ab his,qui compererũt diſcendum, quod vinculum ad quamuis corporis partem atq; valetudinem accommodetur. expedit autẽ doctorem non imperare ſimpliciter,ſed viam exponere,quà ipſe vinculũ inuenerit. eo enim fit, vt diſcipulus,ſiquando obliuiſcatur,in memoriã redeat, & quæ ab altero non didicit,poſſit cogitare.quocirca non ab re fortaſſe fuerit,ſi librum cõficiamus, vbi de faſcijs & corporis parti & vitio accommodatis pertractemus.

„ REctè iniecti vinculi duæ ſpecies,firmitas in preſſu, & linteorum multitu-
„ dine conſiſtit.

Dictum eſt in ſuperioribus cõſueſſe Hippocratem τὰ εἴδη, id eſt,ſpecies appellare διαφορὰς,id eſt differentias.præbuit autem maximã quæſtionem diſſenſionis cauſam inter huius libri expoſitores, quùm duas ſpecies nominatim nõ poſuerit, quod antè in alijs fecit. vna quidem in vinculi modo ſita eſt, quam ipſe firmitatem dicit,eam explanauit,quùm inquit,[Firmitas in preſſu,vel linteorum multitudine conſiſtit]. eſt enim moderatio quædam in vinculi firmitate,quam ſi partes comprimens excedat,dolorem ægrotantibus affert: ſed laxiùs continet,ſi ad eam nõ perueniat. Alteram verò ſpeciem rectẽ iniecti vinculi non poſuit,ſed ijs,quæ de robore loquutus eſt,ſubijcit.

Vinculorum

VInculorum aliud per ſe remedio eſt, aliud ijs,quæ remedio ſunt,ſubſeruit.

Hæc profectò non ſunt altera ſpecies rectè iniecti vinculi, vt potè, quæ cõmunẽ vſum cuiuſlibet vinculi cõprehendant.quin & poſt hęc de omni vinculi moderatione agit, quâ ratione ſeruetur,deinceps de nodo, tũ quod ſubiectum eſt docẽs ſic incipit[licet quidẽ benè ſcientẽ ad partes decliues,& quę in extremitate tenuãtur, labi faſciã omnẽ,vt in capite, ſurſum, in crure,deorſum, & quæ ſequuntur]. Ab ijs trãſit ad qualitatem vinculi,cuius item,quùm partes ſint,noſſe,vnde incipere faſcia in ſingulis vitijs ac partibus debeat, & quà nouiſſimè finiri,tum quâ viâ, dum circuit,circũagi, & obuolui ſingulis partibus, hæc quoq; indicauit.nam,vbi inquit,[Quę mouẽtur,vt articuli,quà curuãtur] obuoluẽdę faſcię rationẽ exequitur,poſt hæc adſcribit, quomodo extremę faſciæ fideliter in ijs cõtineantur, inde pergit ad faſciarũ vſus exponẽdos, ſic,vt rectè iniecti vinculi altera ſpecies,quę firmitati opponitur,totius vinculi qualitate cõtineatur.Fortaſſe autẽ ꝙ difficile ſit cõmuni vno vocabulo cõplecti ſingulares differẽtias,eius ſpeciei, quæ è regione firmitatis eſt,eã nõ tentauit vno verbo notare.Rem autẽ ità habere verba ipſa teſtãtur, quibus oſtẽdit,quæ varietas inſit in ſingulis capitibus à me cõmemoratis. ſed, vt rem clariorẽ magis ac breuiorem faciamus,vocetur tòtũ ipſum genus qualitas vinculi.[Firmitas in preſſu & linteorum multitudine conſiſtit]. quemadmodum potentiæ nomen interdũ imbecillitati contrariũ dicunt,interdum ad id ſignificãdum,quod roboris & imbecillitatis commune eſt, vſurpant , ſic & magnitudinis vocabulo vtuntur,& alijs q̃plurimis,partes & totũ cõmuni nomine appellantes,ità nunc quoq; vſurpat firmitatis vocabulũ.debẽt enim affectę partes faſcijs, neq; valẽter adſtringi,neq; ità leuiter,vt homo iniectũ vinculũ non ſentiat,quin & linteorum multitudo pro numero accipiẽda eſt,at non ità intelligẽda multitudo, quaſi è regione ſit paucitatis,ſiquidẽ moderatio rectum vinculũ præſtat.rectũ appellat,quod confert,iuuátq;.At dum cõparantur inter ſe duo vincula, vt ea, quæ ex comparatione ſpectantur,quod adſtrictius eſt, validius, reliquum infirmius dicemus.neque abſurdum eſt,ſi vinculum habitâ ratione ſubiecti vitij moderatum ſit,ſed comparatum,cum altero validum dicatur,aut imbecillum. Quando autem ſoluere,aut arctare vinculum expediat, vel faſciarũ numerum augere,aut minuere,ipſe in opere de fracturis demonſtrauit.

DE quibus lex quidem eſt.

Lex in ciuitate ratio eſt,quę iubet ea,quę faciẽda ſunt, ꝓhibetq; cõtraria.his legibus ſimilia dicit,quę nũc proponũtur,cũ cõiecturale nihil cõtineãt, aut ambiguũ,vt quędã alia ad medicinã pertinẽtia.Idẽ quoq; dixit in opere de fracturis,liberã orationẽ moderatus.non enĩ ſcripſit ſimpliciter[de quibus lex quidẽ eſt]ſicut nũc,ſed oratio hęc veluti lex iuſta fertur de curatione fracturæ.

IN ijs autem maximè ad vinculum pertinet,vt arctetur,quidẽ,ſic,vt quæ iniecta ſunt,neque recedant, neque comprimant,ſed fulciãtur,non tamen cogantur,ídque minùs quidem in extremis partibus,minimùm in medijs.

In his inquit,quæ traduntur de eâ ſpecie,quæ ad firmitatem attinet,potiſſima vinculi præcepta ſunt,vt quæ vitiatæ parti inijciuntur, hoc eſt lintea, neq; à corpore diducantur, neq; ipſum premant,ſed fulciãtur,hoc eſt firmiter inſidant,at non cogant. dicitur autem vinculũ cogere, quod ità arctè affectis partibus circumdatur,vt dolorem afferat. Hæc autẽ præcepta de modo premendi,quà vitium eſt,minimè omnium conuenit præterire.quod & in extremita-

tibus quoq; prorſus eſt attendendum,ſed minùs q̃ in medio.ſiquidẽ optimum eſt artem culpâ vacare:ſi quid tamen peccet, id in illis partibus ac vitijs euenire, vbi detrimenti minus affertur,minimè verò errare,vbi noxa ingens eſt.

» NOdus & filum non ferantur deorſum,ſed ſurſum,in porrectione,in pręparatione,in vinciendo,in habitu,quo poſteà continetur:

Cur hæc ſine ordine adijciat ijs,quæ de vinciendi ratione pertractat, paulò pòſt perſequemur:nunc id primùm ſtudẽdum,vt quod propoſitum eſt, intelligamus.Diſſentiunt expoſitores inter ſe,cùm[deorſum & ſurſum]alij ſimpliciter ad longitudinis ſpacium referant, alij ad affectũ,ſed neutri dictionem [ferantur]nec quod ad nodum,nec quod ad filum ſpectat,explanant. Conſtat autem omnibus id appellari ἅμμα, id eſt nodum, quod fit in faſciis,cùm ambo capita implicata inter ſe vinciuntur,vel alterum ſcinditur,vel tertiò,quùm extrinſecus ad continendũ adijcitur id,quod gręcè κατάλημμα vocatur: ῥάμμα verò id eſt filum id vocari,quod in acum conijcitur,vel vt inciſæ corporis partes inter ſe coniungantur, vel vt extrema pars faſciæ inferioribus aſſuatur,quin & nunc loquitur de filo ad hunc vſum parato.iubet quidẽ ſurſum hoc ferri,quod ipſe dixit τὴν νομὴν γενέσθω. quid autem appellet νομὴν ab ipſo diſcere oportet,qui eo verbo ſæpiùs vtitur ad faſcias,quùm à principio ad finem ferũtur. Itaque in fracturis iuſſit, vt vtriuſque faſciæ caput ſuper fracturam inijceretur, ſed prior faſcia ſurſum ferretur,altera verò antè deorſum,poſteà ſurſum,νομὴν vocãs quaſi iter quod faſciæ tunc faciunt, cùm à principio ad extremum laborantis corporis obuoluuntur.ſimile eſt id,quod νομὴ ſignificat in filo,nam,cùm liceat acũ à ſuperiori parte deorſum,& cõtrà ab inferiori ſurſum trãſmittere, & prætereà in neutram partem inclinatam,ſed ſine inclinatione,aut à dextrâ in ſiniſtram, aut à ſiniſtrâ in dextrã demittere,præcipit omnino,vt ſurſum feratur.Quòd ſi extrema pars faſciæ dũtaxat inferioribus aſſuenda ſit,in eo quidẽ vinculo,vbi contrarijs partibus nõ indigemus,vt in brachio,humero,femore,crure,in quibus etiam neceſſe eſt vel à ſiniſtrâ parte in dextrã acum immittere, vel contrà, vtrobiq; nobis enitẽdum eſt, vt ſurſum tendẽtes extremã faſciam hâc ratione cum inferioribus partibus cõiungamus:vbi cõtrariâ parte opus eſt,vt in capite humeri,& in coxâ,dãda opera eſt,vt faſcia,dum ſurſum fertur,finiatur,ibíque acu ab inferiori parte ſurſum traiectâ hoc modo aſſuatur , neq; debet ſuperior vinculi pars deorſum attrahi ,ſed inferior ſurſum,vtrũq; enim fieri poteſt,dum faſcia ſuitur.Ergo trãſmiſſâ acu filum ducẽte,inferior pars fili ſurſum adducẽda,non tamẽ ſuperior deorſum, cõſilio ad id directo,vt inferiores vinculi partes à ſuperioribus trahantur,quod facere ab ipſo iubemur,& quo tẽpore homo affectam partem videndam medicis porrigit,& quo manus curatio paratur, ac tertiò, quo vinculum iniicitur, quod & ipſum ad manus curationem pertinet, & quartò,quo poſteà membrũ continetur. vocauit primum ἐν παρέξει, id eſt in porrectione,alterũ ἐν χέσει, id eſt in pręparatione, tertiũ ἐν ἐπιδέσει, id eſt in vinciendo,quartũ ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει, id eſt in habitu,quo cõtineri poſteà debet.quanquàm alij ἐν πιέξει, id eſt in compreſſione ſcribãt, ſed priorem ſcripturam magis probo.nam in ſuperioribus dixit id temporis ἐν ἕξει,id eſt in habitu.Neq; dubiũ eſt,quin,ſicut eandem figuram partium,quæ vinciũtur, ijs omnibus temporibus ſeruari iubet,ſic & filum & nodum,quùm feruntur,ſemper ſurſum attrahi velit, in primis quidem extremitate faſciæ ſurſum firmiter attractâ,& contentâ,atque ob ipſam faſciâ totâ.Illud verò animaduerſione dignum ab expoſitoribus

toribus Hippocratis intactum relinquitur, quòd nodum & filum ad ſuperiora affectæ partis ferri voluit, dum ægrotãtes ſeipſos medicis tradũt, nõ ſecus atq; in alijs tẽporibus. pro ſuo enim arbitratu, quidam ad medicum pedibus eunt, quidam geſtantur, modò affectâ parte ſuſpenſâ, aut deuinctâ, modò vtroq; facto. Nodus igitur & filum in eorũ poteſtate eſt, nõ medicorum à quibus inſpiciendi ſunt, aut curandi. cenſet fortaſſe tunc quoque interdum laborantes medicis vti. nam in itinere & ruri nonnunquã tenuioris fortunæ homines, plagas accipiunt, vulnerãturq;, vel oſſa ipſis ſuo loco mouẽtur, in quo caſu ad curationem pluriũ medicorũ conuentu opus eſt, tum diligenti inſpectione, machinamentis quibuſdam, aut inſtrumentis, aut linteis, aut etiã laqueis, quæ ruri vel in itinere nulla ſunt. quare ſi eo tempore medicus adſit, læſam partem ſuſpendet, & deligabit linteis illis quorũ copia erit. conſtatq;, ſiue nodo, ſiue ſuturâ opus erit, medico hæc aptè efficienda eſſe. Quo facto in ciuitate rurſus ęger conſuetos medicos adhibebit, primùm vt diligenter vitiũ cognoſcãt: deinde, vt prolapſum articulum reſtituant, vel fractum os componant, aut plagam ſuant, aut colliſis rectè opem ferant: poſt hæc medici idoneum vinculum admouent: poſtremò, quod deuinxerũt, prouident, vt eodem modo figuratum contineatur.

PRincipia & nodus inijcienda ſunt, non quà vlcus, ſed hinc, vel hinc.

Quid nunc vocet ἅμμα, id eſt nodum inijcere, oſtenſum eſt, in prioribus enim verbis è regione ἐξάμματος, id eſt, fili ponebatur, nũc alterius tãtùm meminit, ꝙ poſſit & filum deſinere in nodum. nam in quauis ſuturâ in hunc finitur, cùm acu non ſolâ, ſed ſequente filo traijciantur, quæ ſuuntur, & nodo inter ſe adſtringantur. Sępè quidẽ euenit, vt inter ſe proxima ſint fili capita, & nodus, ſicut, vbi cutem ſuimus: interdum diſtãt, quod ſæpè in vinculis accidit, vbi fili partes longè adducũtur, vt cõmunem nodũ accipiãt. Veriſimile ergo eſt nunc ipſum edicere, ne fili principia, quà vlcus eſt, inijciantur. quo præcepto illud quoque intelligitur, ꝙ neque nodus ſuper vlcus collocetur, vrgeretur enim nõ ſolùm nodo, ſed faſciâ à nodo fortiter preſſâ, eo ꝙ vehementiùs eſſet coarctandus, vt faſciam cõtineret. Eodẽ modo ſi citra filum faſciæ extremitates inter ſe complicatę nodũ accipiant, vel aliquid extrinſecus vlceri ſuperdetur, nõ debet nodus ſuper vlcus imponi, impoſitus enim ipſum cõprimeret, præſertim ſi faſcia antè obuoluta tenuis eſſet, & abſque lanâ circũdata. Nunc ſanè mihi videtur Hippocrates de filis agere, ſiue habenulis, quæ inter ſe cõplicatę in nodum finiuntur: ſed cenſent alij velle ipſum principia faſciarum ſuper vlcus non imponi. ex quibus nõnulli variarũt ſcripturã, verè quidem, ſed propoſitę orationi parum conuenienter, cùm non de faſcijs, ſed de filo tractare nunc propoſitum ſit, quam quidem ſcripturam veram & artificioſam eſſe non inficior. ſic autem habet [faſciarũ principia inijcienda ſunt, non quà vlcus, ſed hinc vel hinc] hoc eſt, ab vtrâque parte eius, vel dextrâ vel ſiniſtrâ. ſic autem fiet, vt id verum ſit, quod ab ipſo traditur in opere de fracturis, & huic loco minimè repugnet. Imperat enim ibi, vt faſciarum capita affectæ parti ſuperimponantur, ſiue fracturâ, ſiue vlcere laborent, non tamen ſuprà, aut infrà. in eo enim libro de dimenſione in longitudinem loquitur: nunc, quùm non ad hanc ſed ad latitudinem reſpiciat, principia inijci dixit, non quà vlcus, ſed hinc vel hinc, hoc eſt, ab vtrâque parte eius. cui non aduerſatur, quòd neque ſuprà neque infrà inijci debent, quod tamen latet expoſitores huius libri. Meritò igitur dubitant, quùm Hippocrates inquit [principia & nodus inijcienda ſunt, nõ quà vlcus, ſed hinc

vel hinc]. Placuit etiam quibusdam principia fasciarũ intelligi τὰ πέρατα, quãuis τοῦ πέρατος nomen latiùs pateat, τῆς ἀρχῆς, id est, q̃ principij, quod & Plato nos docuit, asserens τὰ πέρατα principium esse & finem. Ergo, si liceat latiori vocabulo pro eo, quod angustius est, rem appellare, licebit nobis tam principium, quàm finem nominare πέρας, non tamẽ finem nuncupare principium. Iam verò principia, ad nullum aliud referri possunt, quàm ad fascias fila & habenulas. cúmq; nullo modo fieri possit, vt hîc de fascijs loquatur, necesse est principium in filis accipi, & habenulis, & si placet etiam in panniculis. quandoquidem hi quoque comprehendere vinculum possunt, non secus atque habenulæ, quarum extrema inter se complicata vinculi vicem exhibent.

„ NOdus non eâ parte sit, cui innitimur, non eâ, quâ agimus, non quâ inanis „ esset, ne inanis collocetur.

Quùm proximè in præcedentibus iusserit, vt qui futuram adhibet, principia super vlcus nõ ponat, sed aliâ parte, quâ nodus etiam collocandus est, nunc docet, quibus locis ponere nodũ oporteat. Docemur autem res interdũ per ea, quæ ipsis non accidunt, sic enim appellãtur, quæ, cùm accidere possint, non tamen accidũt. Vis autẽ orationis huiusmodi est. Nodũ non cõuenit ponere quâ parte vlcus est, sed quâ ferri possit versus superiorẽ regionẽ, cum eo, vt caueatur pars, cui innitimur, quâ agimus, & tertiò, quæ inanis est. Vocat autem quâ agimus eam partẽ, quâ vtimur, cùm extendimus, curuamus, vel ad latera porrigimus. pars verò cui innitimur, in ambulando quidẽ est planta pedis, in cubãdo totũ dorsum, atq; eius pars potissimũ, quę in eo extat, pręterea capitis partes posteriores, in sedendo, ima pars natium. si quis autẽ deligatis brachijs aliquid agere debeat, considera quídnã illud sit, & circa quę externa, in eâ actione poteris partem, cui innititur, inuenire. agunt quidẽ articuli, quamobrem vbiq; vitandi sunt, atq; illi præcipuè, quibus agere vinctis ægrotantibus cõuenit. Constat autem rectè ipsum edicere, ne nodus, qui continere totũ vinculũ debet, super eam partem ponatur, quę in motu figurã mutat. necesse enim erit nodum, vbi super articulos collocetur, modò iusto laxiorẽ fieri, modò coarctari. Quod in fine orationis dixit ἐνεὸν, id est, inanis omnes accipiunt pro superuacuo, perinde ac si dixisset nullũ ad vsum. gręci enim ἐνεοὺς, dicunt eos, qui à primo natali die surdi sunt, & voce citra verborũ conformationẽ obstrepunt. quẽadmodum igitur hi ad vitæ actiones prorsus inutiles sunt, sic aiunt ab Hippocrate appellari ἐνεὸν, quod nihil ad vinculum conducit. Potuit id verbi ab ipso scribi per κ. κενεὸν, corrũpi verò ab initio protinus atq; ità seruari. sed, quod ad sentẽtiã pertinet, idẽ hęc scriptura significat, siquidẽ κενεὸν est, quod à nobis dicitur κενὸν, & μάταιον, hoc est inutile. sed quià multos videmus, vel ob inscitiam, vel q͏̃ velint diligẽtes videri, nodos adhibere fascijs inutiles, idcirco Hippocrates nũc pręcipit, ne ponantur εἰς τὸ ἐνεὸν, hoc est inanes, quod videlicet inutiles significat, & superuacuos. Putauit quidam ex ijs, qui hunc librũ explanarunt, Hippocratem intellexisse inane, locum inanem, vt puta alam, poplitẽ, inguen, ex aduerso capitis humeri, genu, coxæ, ea diducẽs. inhærere enim dixit oportere nodũ corpori, at nõ perinde collocari, quasi suspensus sit, quod eueniret in alâ atque inguine. Si quis autẽ & hoc probabile iudicabit, ipsum poterit accipere. Nam in obscuris, vel eo quod mediocriter probabile est, conuenit acquiescere.

„ NOdus & filum, molle, & non magnum.

Hic rursus, sicut principio duo vocabula proponit, cùm & res inter se diductæ

diductæ ſint,quibus illa indita eſſe videntur. ῥάμμα, id eſt,filum vocatur,quod vnà cum acu traijcitur, cuius materia linum eſt, ſiue lana, ſiue quid aliud eius generis: ἅμμα, id eſt nodus, qui ex habenulis, vel ſciſſis faſciæ extremitatibus implicitis efficitur. Patet autẽ vtrunque molle conuenire, ſi futurum eſt, vt non comprimat. quòd verò non magnum eſſe expediat, indicio eſt celeritas, quam ipſe in agendo laudat, eam prohibet lõgitudo, vel fili, vel ſeparatim etiam habenularum ſciſſæ extremitatis, aut eorum, quæ continẽdi vinculi cauſâ ſuperinijciuntur. Pendebunt igitur hæc à nodo fruſtra, præterquam quòd tædium afferent, quùm nonnunquam vulnera contingant, dum complicantur. exquiſitiùs autem ſcripſit [non magnum] quùm potuiſſet ſcribere [paruum], verùm ſicut magnum vitari oportet propter ea, quæ retuli, incõmoda, ſic & paruum, quùm in agendo prehendentes digitos effugiat, atque ob id remorans tempus producat, tum in vinculo propter breuitatẽ ſæpiùs ab eo, cum quo deuinctum eſt, elabatur, atq; idcirco nos cogat in eodem iterum verſari. Adde quòd cùm opinionem aliquandò faciat rei deligatæ, nodus exiguus poſteà ſoluitur, vbi contineri debet. Meritò igitur cauendum eſt, tam quod omnino paruum eſt, quàm quod magnum: & hîc perinde atque in alijs, quod modicum eſt eligẽdum. id alterius extremi negatione nõnunquam appellãt, quemadmodũ nunc Hippocrates [nõ magnũ] qui ſi non paruum dixiſſet. idem vtiq; ſignificaſſet.

Licet quidẽ benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuãtur, labi faſciam omnem, vt in capite ſurſum, in crure deorſum.

Si pro [ſcientem] ſcriberetur [ſcire] perfecta foret oratio, at nunc pendere videtur, & cum aliâ coniungi, eóque fit, vt nonnulli copulent, quæ ſequuntur, ſic vt tota ſit huiuſmodi. [Licet quidem benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuãtur labi faſciam omnem, vt in capite ſurſum in crure deorſum. deligare dextram partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextram, præterquam in capite] ſed nullo modo continuari videtur, quùm non propterea deligare eo modo conueniat, quià nodus conſueuerit ad partes labi decliues, & quæ in extremitate tenuantur. aliâ enim de cauſâ iuſſit (vt in ſequẽtibus oſtẽdemus) dextram partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextrã deuinciri. quoniàm cum his [licet quidem benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur labi faſciam omnem] connectuntur ea, quæ ſic tradit [quæ autem adijciuntur ad continendum quidem, quæ circa hæc ſunt: ad ſuſpendendum verò faſciam omnẽ, quâ corpus quieſcit, & magis cauum eſt, ſuperimponenda, & quæ ſequuntur] quæ paulò poſt exponemus hoc ipſum clariùs demõſtrantes: nunc quæ interiecta ſine ordine ſunt, per ſe conſideremus.

Deligare dextram partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextram, pręterquam in capite. hoc enim è regione.

Præceptum hoc potiſſimùm ad fracturas ſpectat. perpetuò enim in contrariam partem inclinandũ eſt. vbi vlcus ab alterâ fuerit, vt ſi dextra pars læſa ſit, in ſiniſtram, ſi hæc, in contrariam, ſicut vbi totum os tranſuerſum fractum eſt, vinculum in neutram partem inclinãdum, quùm panni in orbem ſuperimponentur. Huiuſmodi igitur eſt, quod proponitur. Quùm deligamus, ſi dextra pars affecta eſt, in ſiniſtrã inclinare debemus, & contrà ſi ſiniſtra, in dextram. quod fit, vbi caput faſciæ ſuper affectam partem ponimus, non exquiſitè quidem ſuper fracturã, aut vlcus, ſed vtrobique hinc vel hinc: reliquâ verò faſciâ, quod affectum eſt, in contrariam partem attrahimus, & ſimul etiam adſtringi-

mus. At quùm hanc ad contrariam partem adduximus, ibi non ampliùs æquè adſtringimus, & multo minùs etiam inclinamus, donec in orbem circumacta, ad ſuum principium reuertatur. ibi enim id manu prius tenebamus, cui rurſus faſciæ partem, quæ ipſum contingat, ſuperpoſitā valēter continemus ſic, vt iterum incipiat circuire ſuper partem priùs inuolutā ſimiliter adſtricta, & in contrariam partem inclinata, tum eodem modo circumdata, vbi rurſus ad principium redierit, æquè faſciam alterâ manu continemus, alterâ coarctamus, atque in contrariâ vitiatæ ſedis attrahimus. Nō ſolùm autem hoc modo membra deuincimus, ſed & latera. nam, ſi affecta ſit pars dextra, orſi ab ipſâ faſciā eo modo, quo dictum eſt, ducimus ad ſiniſtram: ſi vitium ſit in ſiniſtrâ, ab hâc, faſciâ incipientes, quaſi iter facimus verſus dextram. ſed caput non licet ità in orbem comprehendere, quòd non patiantur id ceruices, quà cum ipſo committuntur. Quamobrem ſiue dextram, ſiue ſiniſtram partem occupet vitium, quod vinculum poſtulat, faſciam è regione, hoc eſt, rectam ducimus per ſummum quidem caput porrectam, inde ad extremam maxillā demiſſam, poſt hæc iterum ad affectum locū ſimiliter datam, ſiue iterum, ſiue tertiò ipſam circuire abūdè putamus, & dum finiatur, circumactā. finiatur autē in vertice prorſus, is enim locus maximè idoneus eſt, qui fideliter contineat.

» SEd in contrarijs faſcia in vtramque partem attrahatur, quòd ſi ab vno capite incipiat, ſimiliter quà firmiter cōtineatur, vt in medio capite, & ſiquid aliud eſt huiuſmodi.

Duplex eſſe poteſt huius loci ſententia, vt vel ad omnes corporis partes, vel ad caput tantùm referatur. quià, quùm dixerit [præterquam in capite dextram partem ad ſiniſtram, hoc autem è regione deligādum eſſe] cæteras eius partes, quæ inter ſe contrariæ ſunt, quarum quidem hæc poſterior eſt, & in occipitio, illa verò prior, & in fronte deuinciri iubet, faſciā in vtrāque partem ductâ. ducitur autem in vtramque partem, vbi mediâ affectæ ſedi iniectâ, vtrūque caput æqualiter ad cōtrariam attrahitur. Ergo faſciarum, quæ ſic volutæ ſunt, extremitates valentiùs continentur, ſi in fronte, quàm ſi in occipitio collocētur. Verùm, ſi de omnibus corporis partibus loqui Hippocratem ſtatuamus, cōtrarias dicemus partes, quarum vtriuſque ſtructura eſt ſimilis, nempè dextram & ſiniſtram, priorem & poſteriorem, quæ vbi pariter vitiatæ ſint, ſicut in tranſuerſâ fracturâ euenit, faſcia in vtramque partem attrahenda eſt, quemadmodum faciendum diximus in pannis, qui in figuram aſciæ ſuperdantur. Quòd ſi (inquit) ab vno capite incipiat, perinde ac ſi in vtramque partem duceretur, circumagenda eſt, ſicq;, quà firmiter contineatur, adducenda, vt ibi finiatur. pro exemplo autem loci, vbi firmiter contineatur, attulit medium caput, cōtentus nunc eo ſolo, quùm paulò pòſt, perfectè vniuerſam orationem ſit explanaturus, docens quâ parte deſinere faſciam conueniat, vt iuncturam totam fideliter tueatur. Particula autem [ſimiliter] in vtroque accipi poteſt, & in toto faſciæ circuitu, & in fine.

» QVæ mouentur, vt articuli, quà curuantur, minimis, & maximè collectis, veluti poples: quà extenduntur, ſimplicibus, & latis, veluti patella circumdari debent.

Minima lintea danda eſſe docet circa poplitem, cæteráque eius generis, & maximè collecta, hoc eſt, cōtracta in anguſtum: partem verò popliti cōtrariam ſcilicet patellam, contrariâ viâ. eſt autem contraria via, vbi lata ſunt, &, quantū minimè

minimè poteſt,cõtracta.quod omnibus articulis cõuenit, quà curuantur, quẽadmodum popliti:quà extenduntur,quemadmodum patellæ, quam nonnulli vocant ἐπιγονατίδα,ſicut alij ἐπιγονατίδα. ſuper hanc igitur dixit latam faſciã extendendam eſſe,ſic,vt ipſam vniuerſam cõplectatur.nam,quę non ſic obuoluatur, ſurſum vel deorſum facilè feretur. ad vtramq; enim partem labetur, propterea quòd patella gibba eſt. At poplitem contractâ faſciâ, inuoluẽdum cenſet. nam neq; admittere,neque ſeruare eam poteſt, quæ in latitudinem explicatur.

» QVæ autem adijciuntur ad continendum quidem,quæ circa hæc ſunt: ad ſuſpendendum verò faſciam omnem, quà corpus quieſcit, & quà magis cauum eſt,ſuperimponenda,vt ſupra vel infra genu.

Laudare eiuſmodi breuitatẽ decet, quæ vno vocabulo apertè id notare poteſt,quod oratio. Quemadmodum & nunc, vbi[ad continendum]καταλήψιος dixit,quo verbo ſignificatur oratio, quã proferre ſic poſſemus,vinculorũ, quæ ad articulos adhibentur, extremitas firmiter tenẽda eſt extra articulum aliquo inſuper vinculo addito: [ad ſuſpendendum] verò ἀναλήψιος, quo monemur, vt magnopere ꝓuideamus,ne faſcia ad partes decliuiores delabatur, néue ſurſum tẽdat ad gibbas,quas ipſe ſuprà dixit ἀπέξει,id eſt,in extremitate tenuatas, quùm inquit,[licet quidem benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur labi]. planè autẽ conſtat ex verbis ipſius, rectè id à nobis dictum eſſe,quòd quæ nunc proponuntur, continuata illis ſunt,quibus ait, [licet quidem benè ſcientẽ ad partes decliues,& quæ in extremitate tenuantur labi]. quin & breuiſſimè ſedes commemorauit idoneas, quibus faſcia finiatur, duobus vocabulis eas comprehendẽs,quùm inquit,[quieſcit,& cauum eſt]. Quieſcunt quæcunque extra articulum ſunt,in vtroque oſſium,quæ inter ſe cõmittuntur,vt,quod ad genu pertinet, quæ in femore ſunt,aut crure,hæc ſiquidem magis caua ſunt. Caua autem,λαπαρώτερα dixit,partes ſignificans,quarum contrarius habitus eſt,atque extantiũ,hoc eſt,quæ depreſſæ ſunt ac deſidũt.omne enim,quod cauum eſt,deſidit. Propriè autem vox λαπαρὸν,inane ſignificat, ſicut λαπάξαι,exinanire.nam illud ἴλιον ἐξαλαπάξαι εὖ ναιόμενον πτολίεθρον, exinanire vrbem Troiæ frequentem ſignificat. λαπαρὰ item dicunt illas corporis partes, quæ inter coſtas nothas poſitæ ſunt,& oſſa, quæ ad ilia pertinent. Iam verò omne quod deſidit,λαπαρὸν appellant,tranſlato vocabulo ab eo,quod communiter accidit.ſiquidem omne,quod vacuum eſt,neceſſariò deſidit.

» COnſentit autem cum capite humeri,faſcia ad alteram alam demiſſa: cum inguine,ad alterum ilium:cum crure,ſuper partem huius poſteriorẽ, quæ carnoſa prominet. Quibus autem ſurſum labitur,ab inferiori parte ſuſpẽdenda eſt:quibus deorſum à ſuperiori.

Vbi vinculum non eorum commoditate,quæ laboranti particulæ ſuperimponuntur,ſed propter ſe adhibetur, eo conſilio primùm potiſſimúmq; inijcitur,vt affectam partem,& quo modo compoſita eſt,ſeruet, & ab inflãmatione tueatur, quod plenè oſtenſum eſt in opere de fracturis. ſed quià præſtare hæc vinculum nequit, niſi contineatur, ne ad ſuperiora vel inferiora corporis procedat, idcirco neceſſe eſt faſcias dare ad partes integras: & vbi veriſimile eſt vinculum totum ſurſum ferendum eſſe, à contrariâ parte ſuſpenſum deorſum attrahere. In quibuſdam igitur partibus à contrarijs ſuſpendimus vtiliùs, ſicut in capite humeri,& in inguine.exquiſitiùs verò ait in capite humeri,nõ ad alterum humeri caput, ſed ad alam:in inguine ad alterum ilium ducendam eſſe

fasciam. cùm neque humeri caput, neq; nates fideliter seruare iuncturā queant, sicut ala, atque ilia. Vocatur autem (vt mox retuli) κενεὼς, quod inter thoracem est, & os, quod ad ilia pertinet, ità dictū propterea, quòd inane sit, hoc est, desidat. Iam verò cōstat consentire, quod ὁμολογεῖν dixit, positū fuisse pro cōgruere & conuenire. nam, qui benè factis cōsentiūt, non modò nihil cōtrà faciunt, aut dicunt, sed perficiendi socij sunt, sic ex locis, quæ proposita sunt, alia, quùm ad hæc quoque fascia pertineat, alia adiuuant. similiter & in crure, cuius partem, quæ carnosa prominet, facilè iūctura effugit, ad superiorem partem fascia vtiliter datur, vbi videlicet carnosam ipsius prominentiam vinculo comprehendi necesse est. Locus similiter, qui iuxta talos est, fortiter vinculum continet, quùm inter duas eminentias positus sit, nempè suræ, tibiæque extremitates, quas nonnulli perperam vocant ἀστραγάλους. idem quoque pręstat superior locus per eam cruris partem, quæ posterior carnosa prominet.

» VBi nihil tale est, quemadmodum in capite, quà maximè æquale est, contineri fascia debet, & duci quàm minimè obliqua, vt postremò obuoluta, quà valentissimè hæreat, vagos circuitus contineat.

Quâ ratione partes vinciri debeant, iuxta quas nulla talis sedes est, qualē in crure dixit, quibúsue non est contraria pars altera, quemadmodum humeri capiti, & inguini, ostendit nominatim capitis mentionem faciens, iubétque quà maximè æqualitas est, totam iuncturam contineri, nempè extremitatē in neutram partem inclinantē, rectam finiri, vel in fronte, vel in medio capite, vbi ea pars est, quę βρέγμα vocatur. nam, vbi ad mentum fascia ducitur, cōmodè finitur in medio capite attracta sic, vt nullo modo inclinet: vbi verò in orbe circūdatur, in fronte similiter citra omnē inclinationem. nam, quę sic circuit ad posteriorem partem feretur, quà occipitium est, quod inter collum est, & gibbā à tergo caluariæ partē. Dixit autē postremò fasciam quàm minimè obliquè circumagendā esse, idcirco, quià priores ambitus, vt diuersis locis affectā sedē inuoluāt, sępiùs necesse est obliquos duci: sed postremus minimè obliquus priores continet, qui morbi causâ obliquè sunt adhibiti. hos itaq; constat hoc modo contētos immobiles permanere. Quemadmodum igitur in capite, & supra vel infra genu postremus circuitus seruari penitus sine inclinatione debet, sic in vinculis, quæ dantur ad inguen, vel humeri caput, vbi ad contrarias partes porrigere fasciam cogimur, extremi circuitus citra omnem inclinationē in orbem esse debent, in ilibus quidē ab vtrâq; parte, vbi deligare inguen volumus: ab vtrâq; alâ, vbi caput humeri. quod similiter seruādū est in cubiti cōmissurâ.

» VErùm, vbi nec contineri, nec suspendi commodè potest, cōtineri filis debet, vel subiectis, vel ad suturam adhibitis.

Quod proponitur, huiusmodi est. in quibus vitijs, aut partibus difficulter extrema lintea continentur, aut suspenduntur, in his oportet filis, vel in orbem datis, vel suturâ adhibitâ ad extremū vinculum, efficere vt contineatur. Vtrum verò fieri possit, vt aliqua pars, quâ difficulter extremum linteum contineatur, & suspendatur, filum facilè ferat, nihil cum expositoribus dicere possum: nescio autem an aliquæ sint partes, quæ huiusmodi iuncturam non sustineāt, sed quosdam noui, qui, vbi paulùm vitiata pars mota esset, intolerabili dolore premerētur, sicut is multo antè, cui, quùm ex alto caderet, regio iuxta spinam icta est, ità, vt ne si paulùm quidem moueretur, ferre magnitudinē doloris posset. necesse ergo fuit tunicā illi primùm detrahere, non exuēdo, sed suturas omnes scindendo,

ſcindendo,deinde tradere hominem plurimis,qui totum corpus continerent, & ſuſpenderent ſic,vt in neutram partem inclinaret,tum extendere ſuper lato ſcamno panniculũ,lanæ hapſo ſuperiniecto.quod imperauimus,vt,quùm primùm homo ab ijs,qui illum cõtinebant,à cubili attolleretur, celeriter ſuper id imponeretur,ſubijceretur'q; in latitudinẽ ſpinę hominis ſublati.nos verò alterum lanę hapſum,calido oleo madentẽ,vbi dẽpta tunica fuit,ſpinę abſq; morâ ſubijcientes,ſuper ſubiectum panniculum, cui alter hapſus lanæ ſuperimpoſitus erat,hominẽ collocauimus.poſt hæc madẽtis hapſi extremitatum ab vtrâque parte vnam ad priorẽ corporis partẽ adduximus, deinde ſuper ipſas attraximus extrema ſicci hapſi,tum lintei,quę ſuturâ coniũximus.Quòd ſi non ſuturâ, ſed filis contineri quis iuncturâ voluerit,primũ illa ſub pãniculo extẽdat, oportet.hoc ſiquidẽ fieri nõ debet vinculo iam iniecto, quod ſimiliter in coxâ cõuenit,tum in femore,in humero,& interdũ in ceruicibus à poſteriori parte.

Faſciæ mundæ,leues,molles,tenues.

Materiam nunc docet faſciarũ,eas adhiberi iubens,mundas,leues,molles,tenues.mundas quidem, ne ob ſordes ſenſum mordentium excitent, néue humorum,qui ſuperinfunduntur,vim penetrare vſque cutem prohibeant: leues,ne vitiatus locus oneretur:tenues,vt leuiores ſint,& molliores,facileq; per eas tranſeat,quod infunditur:molles,ne premant.Cõſtat autem hæc omnia ad id valere,ne inflammatio affectas partes inuadat.

Circumagendæ autem,vel ambabus manibus,vel vtrâque in vicem.

Quod ſuprà dixerat cõmuniter de omnibus operibus chirurgiæ,præſtari ea volens vtrâq; manu,vel ambabus ſimul, id nũc de ſolâ circũagendi ratione ſcripſit.huiuſmodi enim manuũ exercitatio celeritati,quæ in dolore potiſſimùm requiritur,magis eſt accõmodata.Ergo ambabus manibus ſimul circumagitur faſcia,quæ in vtrâq; partem attrahitur:cæterę,alterâ tantùm.ſed & in his vtraq; in vicem faſciam prehẽdit, nam,vbi in vtrãq; partem attrahitur, ambæ eodem tẽpore ſimiliter agunt: in reliquis in vicem, altera maximã iuncturæ partem efficit circumdans,cui miniſterio vtiliter altera ſubſeruit.

Idoneis verò vtendum,partium latitudine,craſſitudinéque inſpectâ.

Imperat,vt idoneam faſciam inueniamus, partiũ,quas deuincimus,latitudinem,craſſitudinẽq; intuiti.Sed,quùm rectè faſcia adhibeatur per ea,quę dicta ſunt,in quibus docuit,vnde incipere debeat,quâ ratione affectæ ſedi circũdari,quaſq; partes cũ ipſâ cõprehendere,tum quà finiri,& quomodo adhibere ibi nodum & filum expediat,ſcire conuenit nihil indicari ex his.ſiquidẽ nihil ex ijs,quæ propoſita ſunt ex partiũ,quæ vinciũtur, latitudine,aut craſſitudine colligitur,ſed ex ipſo morbo,& ex figurâ partis,quã morbus occupat. nũc igitur par eſt ipſum tradere,quíſnam ſit profectus faſciarũ,vbi partium,quę vinciuntur,latitudinẽ & craſſitudinem attẽdimus.hinc enim ipſorũ linteorũ longitudo ac latitudo intelligitur. Paruulo puero exempli cauſâ cõſentaneum eſt faſcias inijciẽdas eſſe,quæ,quod ad lõgitudinem ſpectat, breues ſint, quod ad latitudinẽ,anguſtæ,vt magnæ ſtaturæ iuueni longas,& latas,proq; eorũ proportione cęteris corporibus,quę inter magna ſunt,& parua.ſi quod enim corpus vinciatur,quod penitus mediã inter vtrâque latitudinẽ & craſſitudinẽ habeat, faſcias adhibemus,quod ad lõgitudinẽ & latitudinẽ attinet, medias inter eas,quibus ad magnũ corpus,& quibus ad exiguũ vſi ſumus:ſed ſi ad alterũ extremũ magis accedat,augẽtes vel minuẽtes pro eo illarũ modũ variabimus.

» CIrcuituum capita,dura,æqualia,diſtincta ſint.

Vtraq; faſcia circuitũ habet,& quæ laborantis corpori nondũ circumdata eſt,& quæ locũ affectum comprehendit.Capita verò faſciarũ, quæcunq; illa ſint, vtriq; cõmunia ſunt,ſeu capita nunc intelligãtur principia faſciarum, ſeu fines,ſiue vtraque,& præter hæc etiã extremitates in latitudinẽ,hęc omnia attinent ad vtrumque faſciæ circuitum, vbi ſcilicet per ſe glomerata eſt,& vbi laborãtis corpori obuoluta.quare hoc explicare nullo pacto difficile eſt,quãuis de eo huius libri expoſitores inter ſe diſſideant, vera enim oratio eſt, ſeu refeↄratur ad glomeratam, ſeu ad eam, quæ corpori ſuperdata eſt. Quin & omnes extremitates intelligimus,non,vt quidã æſtimarunt,eas,quę in longitudinem, vel,vt alij,eas,quæ in latitudinem:illi ad ſolas faſcias,quæ extra corpus ſunt referentes: hi arctatum faſciæ circuitum indicari ab Hippocrate cenſentes. conſtat autem faſciam per ſe,priuſquam corpori inijciatur, arctãdam eſſe.ſic enim faciliùs prehẽdetur,quùm & tenuior ſit,& circuitus habeat tenuiores, eo quòd in globum intenta coarctetur, quùm adſtringi aliter nequeat. ſola verò capita adſtringenda eſſe apertè falſum eſt, quùm non hæc tantùm, ſed tota faſcia debeat coarctari.Ergo velut in re ambiguâ id,quod ſentio,iam explicabo.Capita intelligenda ſunt omnes tam in longitudinem, quàm latitudinem faſciæ extremitates: exiſtimandúmque eſt minus propriè dicta fuiſſe, dura, atque eâ de cauſâ orationem eſſe obſcuram.præfatus enim ſuprà [faſciæ mundæ, leues, molles] qui nunc rurſus eas duras inquit? Equidem arbitror vſum fuiſſe σκληραὶ, id eſt durę,vocabulo rei,quæ ſignificatur,accommodato.nam ſępiùs in extremitatibus linteorum,quæ quaternæ ſunt,binæ in lõgitudinem, totidem in latitudinem,vel ſolum ſtamen conſpicitur, cui ſubtegmen vſque finem nõ connectitur,vel ſolum ſubtegmen ſine ſtamine. eſt etiam interdum, vbi alterum eorum laxiùs extremâ parte reſidit,vel aliâ parte reſidit,aliâ extat.In his igitur linteis circuituum capita molliora ſunt, quàm in quibus ſtamen & ſubtegmen perpetua vſque ad finem procedũt.His,quæ hoc modo molles ſunt, duræ aduerſantur (vt dixit) conuenienter glomeratæ. ſatius autem fuiſſet dicere non molles,vt ſuprà dixit de nodo[non magnum].quæcunq; enim media ſunt inter immodica(vt retuli) proferri negatione alterius exuperantiæ ſolent. capita igitur dura iure ſic accipi potuerunt, tum quòd nihil aliud,vel mediocriter probabile afferri poſſit,tum quòd Hippocrates de huiuſmodi errore circa lintea nullo alio loco pertractet.Æqualia ſignificãt ea,quę tota ſine vllâ varietate ſimilia ſunt,id quod fit,vbi nulla pars lintei durior eſt aut latior, nulla itẽ mollior,aut anguſtior,tũ vbi nihil deeſt, nihil corroſum eſt, (παρύφασμα græci dicunt)ſicuti videmus in telis,quarum textura inæqualis eſt.Diſtincta verò fieri accipimus,quùm æquè omnes partes extentę ſunt,neq; vna extenta & ſimplex eſt,altera duplex,atque implicata.

» CAſura ſanè deteriora ſunt,quùm citò cadunt:hæc autem ſic,vt neq; pre-
» mant,neque decidant.

Hæc loquendi ratio perturbata omnino eſt, quomodocunque accipiatur verbum ἀποπιπτόντων,quo[cadunt]expreſſit,ſiue iuxta atticorum cõſuetudinem dictum exiſtimemus, qui genitiuum participij pluralem pro tertiâ perſonâ pluralis imperatiui ponunt, cuiuſmodi illud eſt ἵπποι δ' ἐς δόλιχον παριόντων : ſiue genitiui caſus, cuius rectus ſit ἀποπεσόντες, oratio perturbata eſt. nam,ſi prius ſignificatum admittamus,talis erit,[Caſura deteriora citò cadant,vel ſi mauis cadat]

cadat] cùm dictio, caſura, neutri generis ſit. hoc autem in numero multitudinis acceptum græcè verbo iungitur tam ſingulari, quàm plurali: iuxta alterum ſignificatum, eiuſmodi reddetur oratio [caſura deteriora ſunt, ipſis citò cadentibus] ſed ſatius fuit ſic ſcripſiſſe [Caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt]. Colligitur autem euidenter ex hâc oratione, & alijs quibuſdam, librum hunc rudem adhuc editũ fuiſſe, propterea quòd partim auctor ipſe vnam vel alteram literam prætermittendo, addendo, aut variando errauit, quemadmodum plures ſcribunt: partim peccauit primus librarius, qui quędam ab auctore obſcuris literis ſcripta minùs perſpiciens, non benè coniecit. adde, quòd litera perierit, vel confuſa fuerit abruptâ chartâ, vel alio caſu interueniente. fortaſſe etiam alij errauerunt, literas præpoſterè componentes, & nonnulli veterẽ ſcripturam immutantes. ex quibus omnibus fit, vt magnus errorum numerus, in multis exẽplaribus accumuletur. Hæc profectò vel ſemel habita, memoriâ tenenda ſunt: in ſingulis enim erroribus eadẽ repetere lõgum eſt. Dantes autem integra verba ſic habere [Caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt] inquiremus, de quibus hæc dicantur, num de quibuſdam corporis partibus caſuris: an de faſcijs: an de ijs, quæ affectæ parti ad ſanitatem comparãdam imponuntur, qualia ſunt cataplaſmata, medicamina, linamenta, laquei. nãque extra hæc tria genera nihil videtur ab ægrotantium corporibus poſſe cadere. quin & ab ijs, qui librum hunc explanauerunt, ſigillatim vnumquodque dictum eſt, non tamen omnia tria, quanquàm, ſi cui ſingula probabilia viſa fuerint, poterũt & omnia videri. Equidem non alienum exiſtimo accipere orationem hanc in linamentis, quæ, vel per ſe ſæpiùs imponuntur vt ad ſanguinis eruptionem, vel, vt medicamenta excipiant, vel, vt eadem ſuperdata contineant. expedit enim prorſus ea decidere, at nõ citò, ſicut neque laqueos: ſed, vbi ſuppuratione factâ perfectè caro producta fuerit, & circa venas ſanguinem fundentes increuerit. At neque cruſtas etiã candẽti ferramento, vel adurentibus medicamẽtis inductas conuenit citò cadere. Sed complura medicamenta, quę partim liquida putreſcentibus partibus infunduntur, partim inſpergũtur arida, partim ad lienoſos dantur, & ad aquam inter cutem ſummopere proſunt, quùm non celeriter decidunt: medicamenta item, quæ, ꝙ benè inhæreſcant, ἐχέκολλα dicuntur, ad alias partes, atque affectus impoſita valdè proficiunt, ſi diutius cõtineantur: ad fracturas etiam, & ad humeri caput frequenter excidens, tum ad pedum, coxarum, renum, omnium articulorum tormentum, capitíſque dolorem acutũ experti ſumus admodũ conferre, niſi citò decidant. è quibus quæcunque dicuntur ἐχέκολλα, cùm ità glutinentur, vt vix reſolui poſſint, & corpori inhæreſcant, vinculum non requirunt: alia verò decidunt, niſi faſcijs cõtineantur, de quibus nunc loquitur. inquit igitur [hæc autem ſic, vt neque premant, neque decidãt] quaſi ità ſcripſerit, quæcunq; medicamenta non expedit citò cadere, ità vincienda ſunt, vt affectâ parte ſub vinculo nõ coactâ valenter teneantur, quod idẽ ſignificat ac non decidant. In his igitur, quæ extrinſecus ſuperdãtur, ſatis verba hæc excuſſa ſunt: conſideremus rurſus, num de partibus corporis, illud verè dicatur [Caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt] nonnulli ſiquidem orationem hanc falſam exiſtimant, quos fallunt partes putreſcentes, quæ celeriter excidantur neceſſe eſt. quod ipſum per ſe verum eſt, nihil tamen illi repugnat, multũ enim intereſt inter ea, quæ caſura ſunt, & quæ excidi debent. ſæpè enim oſſis teſta, vel ſquamula tempore decidit, quas præſtat à naturâ cõpulſas

tempore paulatim abscedere, quàm sub irritantibus præsidijs, aut sub instrumentis resoluentibus cadere. quæcunque enim subitâ vi extrahuntur, sinus fistulis similes relinquunt: vbicunque casura subcrescente calloso quopiam, vel carnoso remittuntur, locus quamprimùm plenus conspicitur, & celeriter ad cicatricem perducitur, si medicina modicè siccans, atq; adstringens adhibeatur. Atqui nonnulla etiam neruosa, & à membranis non abhorrentia, sæpiùs excidunt, paulatim tutò longo tempore suppurantia, quæ si cogantur vehementibus medicamentis, id est acrioribus, vel si instrumento quopiam, seu digitis nostris euellãtur, reliquas partes afficiunt, inflammationem, febrem, delirium, neruorum distentionem concitantia. Iam verò ad reliquum, nempè ad tertium genus eorum, quę cadere diximus, pergamus, hę autem sunt (vt nonnulli cõcipiunt) fasciæ, quas aiunt, vbi laxæ sunt, futurúmq; omnino est, vt cadãt, vtiliùs longiori tempore cadere, sed hoc falsum est, siquidem, quæ malè affectis partibus circumdatæ sunt, satius est cadere quàm celerrimè, ne dum tempore: atque adeò expectare non debes, dum illæ cadant, sed citò ipse iuncturã soluens rursus moderatiùs deligare. quare nonnulli ex ijs, qui sic exponunt, fatẽtur expeditius esse, laxas fascias citò cadere. Sed, quod ab Hippocrate effertur, præcisè dicitur, nisi quiddã aliud intelligatur, vt vniuersa oratio sit huiusmodi [casura, quùm diutius manent, deteriora sunt ijs, quę celeriter cadunt]. sed, si hoc detur [cadere] minimè probabiliter refertur ad alias fascias. Ecquis tamdiu expectat in ijs, quæ sponte sunt casura, cùm possit celeriter soluere, & rectè deligare? alij verò in contrariam partem inclinantes, veram quidem dixerunt orationẽ, sed explanando verba contorserunt. nam, quî non contorta est hæc expositio? Casura deteriora sunt, quàm non casura, pręstat tamẽ ea citò decidere, vt vna sententia contineatur priori parte orationis hactenus [casura deteriora sunt] & rursus ab alio principio orsi legamus [ταχέως ἀποπεσόντως, hoc est citò cadant]. At contorta est (vt diximus) hæc expositio iuxta figuram loquutionis συνάρθρον appellatam. Adde quòd si illud [casura sanè deteriora] in vniuersum accipiatur, falsum est, compluribus enim cadere bono est. melius est igitur (vt narrauimus) orationem ad ea referre, quæ superimponuntur, & ad partes casuras: fascias verò, & postremam expositionem reijcere.

» AD quæ autem fasciæ spectant, vel quæ super alias dantur, vel quæ primæ
» inijciuntur, vel vtræque.

Supplendum est, [hæc sunt] dein protinus legẽdum [fasciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt quæ abscesserunt, propellantur] & quæ sequuntur. [Spectant] dixit ἔχεται eo significans, quasi desiderant, & sibi vendicant, & spectant, quæ rursus omnia idem sibi volunt, nempè, quæ vinculi vires sint, quæue opera. Voco autem nunc opera, non operas, sed effecta, quomodo domus opus est ædificatoris, fabri lectus, textoris vestimentum. In vinculis itaq;, præsertim quę ad fracturas adhibentur, binæ fasciæ obuoluuntur, antequam panni inijciantur, secundum hos reliquæ. Priores duas Hippocrates proprio nomine dixit ὑποδεσμίδας: iuncturam verò, quæ ex his fit, nuncupauit ὑπόδεσιν. Audiamus deinceps ipsum dicentem, quæ præstare possint tam illæ fasciæ, quæ primò inijciuntur, quàm fasciæ communiter. debuit autem primùm explicare cuius gratiâ vincula à medicis inijciãtur, quomodo primùm partitus est, afferens alia sanare, alia sanandi socia esse: tum quâ viâ iniectum vnumquodq; eorum sanet. ad curationis enim consilium respiciẽtes idoneam iuncturam inueniemus.

niemus. indicabit autem consiliũ valetudo, quæ curabitur. Hippocrates tamen non ità scripsit, sed hactenus præfatus, qualem adhibere iuncturam debeamus, transit ad opera, & vires ipsius.

» FAsciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt quæ abscesserunt, propellantur: » hiantia coniungãtur: contracta separẽtur: peruersa dirigãtur: aut cõtraria.

Abscessisse nunc dicit, quæcunque corpore integro cũ alijs partibus iungebantur, hæc, cùm aduersa valetudo est, vnitatem & contactum nõ ampliùs retinent. Vnitas quidem abest omnibus fracturis, vlceribus, fissis, contusis: contactus verò abscessibus, sinibus, inflationibus, tumoribus. Hiantia dicit, quę plurimum inter se recedunt, quod fit duobus modis, vel vbi ipsa tota, vel vbi oræ duntaxat inter se distant. Ergo consilium curationis est, quę abscesserunt propellere: hiantia coniungere: peruersa dirigere, quod communiter ad omnia superiora pertinet. græci hoc ἐπανορθοῦν, & διορθοῦν dicunt significantes, quæcunque aliquo modo excedant, in statum restituere moderatum. consilia igitur in vinculis adhibendis, hæc sunt: quanquam eorum vis non modò hæc præstat, sed interdum etiam contraria, cùm rectè inijciuntur, hæc: quùm malè, contraria. Meritò igitur in extremâ oratione adijcit [aut contraria]. constituit enim ostendere, quid fasciæ, quæ primò inijciuntur, efficiãt, & non tantùm de rectè adhibitis tractare. In principio sanè huius orationis [Ad quæ autẽ fasciæ spectant, vel quæ super alias dantur, vel quæ primæ inijciuntur] loquitur de omni vinculo, non de optimo tantùm: si quis tamen de optimo tantùm velit ipsum agere, quod in extremâ oratione additur, hãc sententiam habebit. Sicut in habitu præter naturam alia diducta, hiantia alia, nonnulla peruersa conspiciũtur, sic videre licet alia vitia his cõtraria. corpore enim benè valente, quùm moderata cuncta sint, omne vitium inde oritur, quòd moderatio corrumpitur. Ergo, sicut quæcunque naturali habitu sunt, vbi cum quibusdam continuantur, vel quædã contingunt, amissâ vnitate, & contactu ægrotare, & habere præter naturam dicimus, ità etiam, quæ neque continuabantur, neque se contingebant, vnitas, & contactus morbo implicabit. quare, quùm hæc contraria sint, vbi curentur, contraria consilia exigent. Illa verò videbuntur rationi repugnare, quæ contraria sunt peruersis, directáq; nuncupantur. oportebit enim, & hęc (quantum ex propositâ oratione colligitur) peruertere, qui effectus non ampliùs est vinculi idonei, sed alieni. verùm, si quis meminerit eorum, quæ ab Hippocrate de femore, & de humero traduntur, comperiet his rectum habitum præter naturam esse, quùm secũdum naturam in exteriorem & priorem partem gibba sint. Sed quendam hoc latuit, qui femur humerúmue transuersum fractum, primò quidem rectum composuit, tum callo glutinãdum in eo habitu deligauit: sed, quùm naturalem ossium habitum animaduerteret, eúmque seruãdum esse intelligeret, sentiens fractum os nondum callo solidatum, aquâ calidâ perfudit oleo copiosè adiecto, dein vehemẽter extendens, primò quidem perfregit, vt initio fractum fuit, tum naturali figurâ seruatâ composuit, post hæc ità figuratum naturæ commisit callo glutinãdum. Quare verũ est non solùm imprudentes medicos ob alienum vinculum contrariam vtilitatem superioribus afferre, sed optimos etiam de industriâ. quoniàm, quæ præter naturam duplicata sunt, ad contrarias partes conuertunt: in ijs, quę coalescunt, cõiunctionem soluunt. videmus enim quibusdam exulceratos digitos cohærere, ità labra, & palpebras. Spectare igitur hęc oportet in huiusmodi vitiorum curatione, quo-

rum ſingulorum propriam iuncturam ſubijcit, primò proximis verbis agens; quâ viâ parari faſciæ debeant.

IAm verò faſciæ parentur leues,tenues,molles,mundæ,latæ,ſine ſuturis,ſine eminentijs,ità valentes,ne extentæ rumpantur,& paulo ampliùs,non ſiccæ, ſed eo humore madentes,qui ſingulis ſit idoneus.

Scripſit iam antè de faſcijs,ſed mutila quædā,ex quo colligitur librum hūc, neque ab Hippocrate fuiſſe adeò politè limatum,vt edi poſſet,neq; à filijs.nemo enim poſt obitum Hipppocratis eadem, vel breuiſſimâ etiam oratione attigiſſet,ſed vel hęc,vel quæ antè propoſita ſunt,reſecuiſſet.dixit enim ſuperiùs [faſciæ mundæ,leues,molles,tenues]nunc adiungit opus etiā eſſe, vt latæ ſint, ſine ſuturis, ſine eminentijs, tum valentes, non ſolùm ſic, vt non rumpantur, quùm vehemētiùs extenduntur, ſed eo etiā ampliùs,hoc eſt validæ ſint,& firmæ,quo fidelius teneāt. Pręcipit autem,vt ſine ſuturis ſint inæqualiter prominentibus,& ſine eminētijs,quæ ſunt in ijs,quæ texuntur,interdū de induſtriâ, interdum inuito textore,oblongis quibuſdam extātibus, modò ex ipſo ſubtegmine,modò etiam ex purpurâ.ſed & fœminæ in iis,quas vocāt παρυφὰς,datâ operâ omnino hoc faciunt,quæ omnia caueri iubet. At quod inquit[faſcię parentur latæ]iis annumerari poteſt,quæ minus accuratè proferūtur. nam,ſi anguſtis comparentur, poterit quis redarguere, conferens eas cum iis , quæ iuſto latiores ſunt:ſed ſi ad moderatas,quod à moderato in vtramuis partem recedit,ſiue amplius ſit,ſiue minus,id omne vitioſum eſt. Quorſum adhibeantur, tenues,leues,molles,mūdæ,ſuperiùs dictum eſt. quod addit[non ſiccæ, ſed eo humore madidæ,qui ſingulis ſit idoneus] ad faſcias quoq; refertur.quo autem motus argumēto id præcipiat, euidentiſſimum eſt. in nullo enim vinculo ſiccas admouēdas cenſet,ſed ex eo humore madefactas,qui σύμφορος,hoc eſt idoneus ſit ſingulis vitiis,quę curantur.Siquidem cerato liquido ſimplici,& quod picem habeat, & vino nigro auſtero madefieri has docuit in opere de fracturis,& de articulis. Quòd ſi iniiciantur ſiccæ,præterquam quòd eâ ope carent, quam afferunt madefactæ, comprimēdo ipſas partes, quibus ſuperdantur,earum calorem augent,atq; eâ de cauſâ proximorū locorum humores euocāt ad ſedem affectā,quod cū tumores excitet,cuius conſtat maximo eſſe detrimēto.

QVę abſceſſerunt quidem,eatenus,vt quę ſublimia ſunt,ſedē contingant: at non premant.incipiendum verò à parte ſanâ, & quà vlcus eſt finiendum,vt quod ſubeſt,effundatur,neque aliud vltra coëat.

Siue fracti oſſis partes pręter naturam inter ſe receſſerint, ſiue quę coniūcta ſunt,inter ſe dehiſcant,ſiue magnum vulnus ſit,coniungēda ſunt,dum ſe tangant,non tamen vrgeant.quādoquidem partes,quę ſic deligarentur,inflāmatio & dolor inuaderet.De his autem nunc potiſſimùm loquitur,quę ventriculi nuncupātur, idque exempli cauſâ, hoc enim ipſe explanauit in ſequentibus. Illud verò[eatenus,vt quę ſublimia ſunt,ſedem cōtingant,at nō premāt]communiter refertur ad alia omnia,quorum naturalis contactus,vel coniunctio ſoluta eſt: ſed,quæ proximè ſubiicit,cùm inquit[incipiendū verò à parte ſanâ,& quà vlcus eſt,finiēdum]patet de tumoribus dictum eſſe.ab iis enim ſaniem effundi oportet, & glutinationis tempore nullum ſuccum cōcurrere ad partem. quod ſanè continget,vbi imum ſinum adſtringamus, dum comprimatur: tum paulatim vinculum laxemus,vſque ad os ſinus,quod ſeruari apertum debet,& deuexum.ſinus itaque,vbi puros reddiderimus,glutinare volentes,eâ ratione deligabimus.

deligabimus. At vbi latum os ſcapularum ſummum à iugulo receſſerit, ſublimior ipſius pars valēter comprimi,& cogi debet, nullum enim afferet incommodum eiuſmodi preſſus,quemadmodum,vbi iugulo comminuto altera pars eius ſublimior ſit,minus tamen comprimemus hanc quàm latum ſcapularũ os ſummum,alias inſuper fracturas minimùm, veriti ipſam inflammationē. Nos itaque de omnibus,quæ abſceſſerunt,locuti ſumus,Hippocrates autē exempli cauſâ de ſolis ſinibus,in quibus deligandis,moderationem apertè docuit,cùm ait[quæ ſublimia ſunt]hoc eſt,quæ abſceſſerunt[ſedem contingant,at nō premant]ſedē videlicet id nuncupās,quod abſcedenti corpori ſubiectum eſt.perpetuò autem debet inhæreſcere, inſideréque quod admouetur. ſiquidē priuſquam partes ſe contingant,nullo modo poſſunt inter ſe glutinari, glutinantur enim,cùm ſe contingunt,& non vrgent.In aperto ſanè eſt neminem ſimpliciter imperaturum,vt ſinus,qui glutinatione indigēt,ità vinciantur,cùm primò vindicādi ſint ab inflammatione,dein purgandi,aut ſiccandi:prætereà ſi quid carnis tabuerit,reficiendum:at nec fiſſa,nec contuſa, quę ad vlcera ſimul & ſinus ſpectant, per propoſitum vinculum conuenit purgare, quùm primò incidunt,ſed ſimul atque inflammatione vacant,& ſicca ſunt. In vtriſque autē dixit cōtinui ſolutione carnoſas partes afflictari,cum eo quòd aliquid ſanguinis inter eas ſubſiſtit,quod commune eſt abſceſſus & ſinus.pars enim,quę ſic afficitur,quouſque aperta non eſt,abſcedere dicitur,ídque vitium nominatur abſceſſus. Verùm,ſi quà aperiatur,vt humor, qui receptus eſt,exitum habeat, vitium iam nō ampliùs abſceſſus,ſed ſinus vocatur. Omnia igitur hæc mala perpetuò iuncturam poſtulant,cæterùm nō perpetuò ſimilem.quoniàm ſuperueniente inflāmatione iunctura ne per ſe quidem expetitur,ſicut neque vbi ſuppuratio fit:quùm ſinus iam eſt factus,& caro increuit,moderatâ admodũ opus eſt,ità,vt quæ abſcedunt,ſedem non contingāt,per eos enim demittenda ſunt purgantia,& aperientia medicamēta: vbi glutinādi tempus eſt,quod Hippocrates nunc agit,neceſſaria eſt vinciendi ratio,quam tradidit.Sed neminē decipi velim exiſtimantē velle Hippocratem ſinus omnes ità deligari. oſtenſum enim eſt non omnes,ſed quibus nullum aliud acceſſit malũ,nempè, quùm nec inflāmatio eſt,nec putreſcit caro, nec ſordes aut ſuccus ſubſiſtit. quoniàm ipſi vnius generis ſoli per ſe ſuam curationem admittunt. Hęc autem abundè fuerunt à nobis diffinita in libris de ratione curandi.

„ Atqui obligentur recta rectè, obliqua obliquè, eo modo figurata, & quo
„ minimè lædantur,& quo faſciæ non premant,nō laxētur,quem habitum
„ non mutabunt, quùm ſuſpendendi,aut collocandi cauſâ mouenda erunt: ſed
„ ſimiliter hæc omnia ſe habebunt muſculi, venæ, nerui,oſſa,benè contenta, &
„ benè ſuſpenſa.

Recta & obliqua nunc dicit non partes corporis, ſed abſcedētia, de quibus agit exemplo dũtaxat ſinus adducto, qui ad lōgitudinem eius,in quo ſit, relatus,prorſum vel rectus eſt,vel obliquus.Rectum igitur nũc intellige decliuem, obliquum verò eũ,qui talis non eſt.Vocauit autem rectũ ſinum,cuius os in inferioribus partibus ſitum eſt,imum in ſuperioribus : obliquum verò,vbi ſpectat ad latera.Verũtamen fiunt etiam ſinus,quorũ ſitus his cōtrarius eſt,quippe quorum imum ab inferiori parte ſit, os à ſuperiori, quos,vt detur exitus ſaniei,imos aperire rurſus oportet.quòd ſi os ab inferiori parte penitus non fuerit,ſed à latere,neceſſe eſt commodum partis habitum & vinciēdi modum,vt

inde ſanies excernatur inuenire. tanta enim in talibus eſt habitus vis, vt ſæpenumerò nos, eo variato, os, quod à ſuperiori parte videbatur, in inferiori collocauerimus. Femur itaq;, in quo ſinus verſabatur, os habens prope inguẽ, imum prope genu, ſanauimus, quùm ita figuraremus, vt inguen genu ſuperius eſſet, quod facilè ceſſit, ac ſine dolore popliti ſubiecto puluino molli: eâdem quoque viâ ſinus in poſteriori parte cruris, quæ carnoſa prominet, quorum os popliti finitimum erat, ad ſanitatem perduximus, extremũ pedem ſublimiorẽ poplite collocantes: brachium præthereà ſinu detentum mitellâ ſuſpendentes, ſæpè curauimus, manum cubito altiorẽ conſtituentes: cubiti articulo ſimiliter offenſo, ſic, vt ſinus iuxta ipſum inſidens à ſuperiori parte humerum, ab inferiori brachium occupet, maximè accommodatur, qui nũc dictus eſt habitus, in quo articulus vtroque oſſe humilior collocatur, cubiti ſcilicet & humeri, in quo caſu, duabus vtimur faſcijs, quarum vtraque à vitio orſa ad os, quod in articulo eſt, finitur. Ergo, vbi ſinus rectus omnino ſit, iũcturam adhibebis, quę in neutram partem inclinet, perinde, ac ſi fractum membrum deuincias, quod rectum debeat contineri: ſed, ſi ad latus conuertatur, vinculum æquè eodem ſpectet, & is habitus ſeruetur, quo ſanies exitum habeat. deligare autem debemus affectam partem in eo ſtatu, quo continenda eſt, ſcientes ea, quæ mutantur magnopere lædi, ità, vt neceſſe ſit, nonnulla ex his, quæ attollebantur, ſubſidere, quædam, quæ deprimebantur, aſſurgere, quo neceſſariò fiet, vt quæ attolluntur, vrgeantur à faſcijs, quæ ſubſidunt, cùm faſciæ relaxẽtur, non contineantur. Dixit autem Hippocrates in faſcijs, quæ premunt ἀπόσφιγξιν, in ijs, quæ laxantur, ἀπόσασιν, imperauítque, vt propriam ſinui iuncturam inijciamus, eum habitum deligentes, ſub quo neque faſciæ premant, neque laxentur. nam, vbi laxentur, coguntur affectæ partes mutari. Quòd ſi vinciẽdi tempore ſimpliciter obliquum ſinum duntaxat ſpectemus, obliquam iuncturam admouebimus in eo habitu, in quo durare vitiatæ partes non poſſunt, vbi contineantur, aut ſuſpendantur. vbi autem alligatæ partes moueantur, nonnullæ adſtringentur, nõnullæ laxabuntur. quæ in figurãdo mutentur, ipſe nominatim expoſuit, cùm inquit [muſculi, venæ, nerui, oſſa] his enim continetur corporis moles. Intelligẽdæ autem venæ ſunt iuxta maiorum conſuetudinem, non ſolùm, quæ nunc venæ nũcupantur, ſed etiamnum arteriæ. Mens igitur totius orationis hæc eſt, cuius ſingula verba non admodum obſcura ſunt, fortaſſe tamẽ non ab re fuerit ea paucis declarare. ἀναλήψιος, hoc eſt ſuſpendẽdi vocabulum accipit in brachio, quod, vbi deligatũ eſt, collocatur in mitellâ, quæ à cubito ad manum excipiẽs, ipſum ſuſtineat: θέσιος, hoc eſt continẽdi in crure. Patet autem id, quod ſuſpenditur comprehendi ſub genere eorum, quæ continẽtur. In fine orationis [benè contenta] εὔθετα dixit, [bene ſuſpẽſa] εὔσχετα, illud ad crura, hoc ad brachia refertur.

» TVm eo modo figurata ſuſpendantur, & iaceant, quo minimè lædant, &
» ſecundum naturam ſint.

Non aliud eſt, quod minimè lædit, q̃ quod ſecundũ naturam eſt: ſed vni & eidem contingit ſecundum naturã eſſe, & minimè lędere. quid hoc ſit in opere de fracturis ſatis ab ipſo expoſitum eſt. quod & hîc etiã ſuo loco exponetur.

» QVæ verò non abſceſſerunt, contrariâ ratione.

Quidam adiectâ negandi particulâ [non] ſcripſerunt [Quæ verò non abſceſſerunt] aſſerúntque, vbi abſceſſerit aliquid, vtẽdum eſſe vinciẽdi ratione ſuperiùs poſitâ, vbi non abſceſſerit, contrariâ. Ratio ſuperiùs poſita, incipiebat

à parte

à parte sanâ, & super vlcus desinebat, coarctãdi vim remittens. contraria igitur incipiet ab vlcere ac fracturâ, & superiùs procedet laxiùs adstringens. Sed qui verba hæc declarãt citra negationẽ scripta, cõmonere ipsum aiunt, vt, vbi operam damus, vt quæ præter naturã cõtracta sunt, aut cõmissa, abscedãt, superiorem vinciendi rationẽ immutemus. Perspicuũ autẽ est, vbi ea, quæ admodum inter se iuncta sunt, quocũq; modo nõ conueniẽter inter se cõcurrerint, deducere volumus, cõtrariâ vinciẽdi ratione opus esse. quin & in multis magnis vulneribus, in quibus, imâ parte nõ sanescẽte, cutis agglutinatur, vel ex duplicatis oris altera super alterã excedit, item ad similitudinẽ orarũ cutis, in illis fracturis, vbi fracti ossis extremitates altè sunt diductæ, quæ concurrerunt, abscedere debere, id quoq; in aperto est. quod ipsum illis quidem ossibus accidit, quæ intrinsecus multum caua sunt. Hęc quidẽ per se vtilia esse certò scimus, quæ quis nunc reprehẽdere posset, vt malè adducta, eo ꝙ propositis verbis nullo modo accõmodentur, ità enim habent [quæ verò abscesserunt cõtrariâ ratione] at nõ idem significatur his verbis [quę verò abscesserũt] atq; illis, [quę verò vt abscedant, operam damus] debuerunt hi sicut priores negationem pręponere verbo [abscesserũt] sicq; orationẽ suæ sententiæ consonã reddidissent, scripturãq; ità mutatã potuissent suo iure exponere, nam, si ità habeat, vt nunc habet, eorũ explanatio aliena est. Ne putes igitur hîc de ijs tractari, quæ operã damus, vt abscedant, hæc siquidẽ in sequẽtibus ostendet: sed de ijs, quę abscedũt, & nondũ perfectè abscesserunt, vel quãuis perfectè abscesserint, nõdum tamen versa sunt in sinum. amant enim hæc primò curationẽ, quę dolorem leniat, concoquat, & pus moueat: sed postq̃ ad suppurationem venerunt aperiẽda sunt, vt exitũ habeant, tum si quę remaneãt inflammationis reliquię, quâ parte continetur pus, quod effunditur, soluẽdę sunt ex toto: deinde (vt posui) siccare cõuenit, & carnem producere: quibus factis, vbi vnus ipse relinquitur sinus nulli vitio iũctus, ac neq; inflãmatio est, nec sordes, nec superat humor, aut deest caro, ad glutinationem veniendũ. Ergo nihil mirũ est, si iubet contraria fieri in his, quę abscedũt. nouit enim quilibet, qui medicinalẽ artem professus in operibus eius versatus sit, abscessibus, qui maturari possunt, inimicum esse, si quid eius humoris in pus versum effundatur, magis enim ad rem pertinet, expeditiúsq; est intus subsistẽtem reliquum iuuare. in quo casu affecta pars, quod ad morbũ attinet, vinculũ nõ requirit, cùm hoc abhibeatur, nõ quo per se curet, sed quo iuuet curantia. Distat ergo abscedentiũ curatio à totis sinibus, in abscessibus enim expedit priusq̃ ad maturitatẽ peruenerint, nihil effundi: cõtrà in sinibus, excretis omnibus nihil intus relinqui. Prętereà abscessibus nullo ore prorsus est opus: sinus os requirunt, idq; apertũ. Itẽ quę abscedũt, sub calido cataplasmate, & madefaciendi vim habẽte coqui debẽt: sinus per vehemẽter siccãtia puros reddere, siccosq; oportet. Ad hæc sinus proposito vinculo curãtur: abscessus nõ alio nomine vinculũ postulant, q̃ sanãtiũ præsidiorũ cõmoditate. Sed Asclepiades illud. [quæ verò abscesserũt cõtrariâ ratione] referẽs ad vinculũ, eius mẽtẽ vniuersam esse autumat. Quòd si partẽ sic figuratã deligaueris, vt fascię neq; premãt, neq; laxẽtur, hoc totũ secũdũ naturã est: in ijs verò fascijs, quę abscesserũt cõtraria efficito, hoc est cõtrario modo figurans deuincito. Scribit autẽ ad verbũ sic [Si quo modo parte figuratã vinculũ abscedat cõtrario figuratã alligato, vt si, vbi extẽto cubito humerũ deuinxeris, fascia nõ maneat, sed recedat, cõtrà, atq; vbi extẽtus erat figurato, hoc est cubitum inflectẽs ipsum denuo vincito.

quoniàm verò ſecundum naturalem habitum crura extenta ſunt, ſi, quem ijs curuatis deuinxiſti, extẽdere ipſa iuſſeris, cùm muſculi locũ mutent, diducetur faſcia ab illis locis, à quibus muſculi receſſerunt, ꝙ contrario modo figurentur, atq; vbi curuata erãt. ſiquidem crura extẽta vinciẽda ſunt, eoq; modo figurata cõtinenda]. Hactenus Aſclepiades, ꝓximũ iam eſt, vt ad alia verba trãſeamus.

VBi verò hiantia coniungenda ſint, in cæteris eodem modo, tantùm ab vlterioribus aliquid adducẽdum erit, & paulatim cõprimendũ. primò quidem minimum, deinde magis, maxima compreſſio contactu terminetur.

Reducamus in memoriã, id, quod ſummatim Hippocrates à faſcijs, quę primæ inijciuntur, fieri dixit his verbis, quorum principiũ eſt[Faſciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt abſcedentia propellãtur]tum ea, quæ hactenus ab ipſo prodita ſunt. ſupplebimus enim hâc viâ id, quod ꝓpoſitę orationi videtur deeſſe, ſic, vt eo adiecto talis fiat[Vbi verò hiantia coniungere oportet, in cæteris eadẽ agemus, tantũ ab vlterioribus aliquid adducemus]& quę ſequũtur. Hiãtia verò nunc ab ipſo dici exiſtimandũ eſt, quæ, prę terquã ꝙ vltra debitũ inter ſe recedũt, vtrãq; etiã oram habẽt in exteriorẽ partem cõuerſam, quod in vulneribus fieri cõſtat, vehementi interdũ inflãmatione accedente, vbi cùm carne altè admodum vulneratâ trãſuerſus muſculus incidatur, deinde nõ glutinetur, iungaturq;, ſed magna inflãmatio ſequatur, ſub quâ extenta cutis vtrinq; proximã oram attrahat, ab vtrâque parte vulnus hiabit. Eiuſmodi figuram repręſentant labra inflãmata palpebræ, & cutis, quæ glandem tegit: in capite etiam cùm aperta cutis eſt, vt locus terebræ ſit, adiectâ inflãmatione hiantiũ ſpeciem videmus, idq; ſæpiùs accidit, potiſſimũ, vbi cute coactâ ſpaciũ, quod in medio eſt, linamẽtis implemus. id quod interdum facimus, vbi, aut muſculorũ vulnus tranſuerſum altè inſederit, aut ſanguis eruperit, lintea carpta (quæ μοτὸν vocãt, id eſt linamenta) inſerẽtes, atque vbi timemus, ne cutis ſaneſcat, vtrinque contracti muſculi partibus nõ glutinatis. Poſtulãt ſanè cũcta hæc vitia & alia præſidia, quæ inflãmationem ſubmoueãt, verùm ipſe nunc non quãlibet cuiuſque morbi curationẽ exequitur, ſed eam, quæ propriè vocatur chirurgia. Hiãtium igitur vinculũ idem eſt, quod abſcedẽtiũ, quod ad reliqua ſpectat, orſum enim à parte ſanâ paulatim ad cutem venit apertè vlceratã, ſed eo diſtat, ꝙ in his ab vlterioribus incipit, q̃ in abſcedentibus, quódque cõpreſſionem intẽdit vſque ad hiatũ. In finibus igitur vinculũ ab imo incipiebat: at in hiantibus non rectè inde orditur, vbi quaſi radix eſt, ſed lõgiùs à parte ſanâ. prę tereà cutẽ paulatim adducit ad vlcus, quã cõpreſſionem non remittit, ſed paulatim intẽtum primo ambitu cutẽ premit, deinde magis. Vocabulũ[primo]nõnulli accipiunt in vno vinculo, nonnulli in pluribus. ꝙ ſi ad vnũ referatur, notabit vinculi principiũ: ſin ad plures, primũ vinculum vniuerſum oſtẽdet. vtrũque autem verè dicitur aliter in alijs affectibus, nõ genere, ſed magnitudine inter ſe diſcrepantibus, ſiquidem oras leuiùs in exteriorẽ partem cõuerſas vno tantùm vinculo reducere ad naturalẽ habitum conabimur: vbi ampliùs hient, vi non cogemus, cùm primò deligabimus, tunc enim magis ad rem pertinet inſiſtere inflammationi, q̃ cõponere hiãtia. Adijcitur autẽ poſtremis verbis [maxima cõpreſſio contactu terminetur]quoniã hiantia magis adduci poſſunt, q̃ vt ſe cõtingant, ſed vbi ſic adducta ſunt, alterum altero vrgetur, & dolet, eóque ipſorum inflãmatio augetur. ducenda ergo ſunt, quæ hiant, vt ſe contingant, ſed non vltra id. Hæc autẽ ſcriptura dupliciter legitur, in quibuſdam exemplaribus [maxima compreſſio contactu

contactu terminetur]quã agnouit Asclepiades:in alijs autem[maior compressio cõtactu terminetur]. quæ[maxima]habet,sicut potior est,ità etiã vetustior.

IN diducendis ijs,quæ contracta sunt, si inflammatio est,cõtrariâ ratione vti oportet:si ea non est,præparatione eâdem,sed vinculo contrario.

Contraria ratio est contractionis,atq; hiatus,siquidẽ sub hoc labra plurimũ inter se in cõtrarias sedes recedunt,sic,vt alterũ in dextram partẽ, reliquum in sinistrã cõuertatur:contrà ità inter se cõcurrunt quæ contracta sunt, vt vel vnũ alteri insidat,vel inter se duplicẽtur quodãmodo,vel instar eorũ,quæ inuoluta sunt,implicẽtur, id, quod interdũ ob inflãmationem accidit,non aliter q̃ contrarium malũ, sub quo hiantis corporis partes plurimũ inter se diductæ in cõtrarias sedes recedunt.neq; mirũ est, si ab eodẽ morbo inflãmatione videlicet, hi cõtrarij casus oriũtur,cùm non iisdẽ particulis vehementer inflãmatis vtrũq; accidat,vt hient & cõtrahãtur. in oculis enim,vbi exteriorẽ palpebrarũ cutem ingens inflãmatio malè habeat, & intẽtione quadã proximum locum afficiat, palpebra ob inflãmationẽ intenta,in exteriorẽ partem conuersa apertè deprehenditur:vbi non cutis,sed interior tunica,quæ vsque ad nigrũ oculi pertinet, valde inflãmetur,palpebra tunc in interiorem partẽ trahitur. quę res,cùm ambabus accidit palpebris,morbũ facit,quẽ χύμωσιν dicunt,sub quo aperire æger oculum nõ potest. quod vitij genus labris interdũ incidit,tum cuti,quæ glandem tegit,& ano,quorũ causa eadem est,exteriores enim eorũ partes inflãmationis vi in interiora vertuntur. eadẽ vitia & in fœminarũ naturalibus versantur.simile quoddã accidit & vulneribus,& ijs,quæ vtcunq; vlcerãtur, interioribus enim partibus inflãmatis peruertuntur vlcerũ labra in interiorẽ partẽ:sed concidunt etiã intrò, in quo casu extenuari & emacrescere ac putrescere eadẽ labra necesse est.nã, quî aliter fieri posset,vt promptè introrsum cõuerterẽtur? Deficit etiã pars interior,vel ꝙ non subministretur alimẽtum, quæ res ad tabẽ perducit, vel ꝙ subiectæ carnis scalpelli operâ plus iusto excisum fuerit, vel ꝙ putrescens absumatur.Ergo huiusmodi affectibus succurrit idoneũ vinculum, quod vbi inflãmatio accedat,nõ solùm per se non iuuat,sed onere etiam lædit. Adhibetur autem cõmoditate medicamentorũ inflãmationem curãtium.quò spectãs dixit Hippocrates debere nos,quæ cõtracta sunt diducentes,vbi inflãmatio quidẽ est contraria ratione iuuare,hoc est à vinculo cauẽtes.quoniã,nisi magna necessitas vrgeat,vt quædã teneantur inflãmatis partibus superiniecta, nullo modo deuincimus, cumq; hæc cõfidimus posse sine vinculo manere fascias ad continẽdum non inijcimus. Accipimus autẽ lintea q̃tenuissima, & leuissima,ac circuitibus,quantũ fieri potest,rarissimis,vel vno tãtùm etiã cõtenti sumus,quę res plures medicos latuit inflãmatis partibus,quà tumor esset,super cataplasmata imponẽtes duros & graues panniculos,multã lanã,plures fascias, quę per se omnia sunt inflãmationibus aliena,cùm onere potissimũ offendantur.Iam verò in ijs,quæ citra inflãmationem contracta sunt,iubet,vt fasciarum præparatio eadẽ sit,quæ priùs:vinculum verò contrariũ,atque in hiantibus.siquidem in illis fascia longè orsa,à parte sanâ,euoluta ad ipsum hiatũ procedebat,paulatimq; compressio eius intendebatur : at in contractis ab affecto loco incipientes fasciam euoluimus super cutẽ,quæ iuxtà est. Adiungi verò hîc debet, quod ab Hippocrate prætermittitur, vt qui non cõstituerit ipsorum, quos memorat,affectuum vniuersam curationẽ docere, sed eam duntaxat,quæ manu adhibetur.nos verò vt sermo absoluatur,quod restat adscribemus. Vbi quid

eorum,quæ cõtracta sunt(vt dictũ est)diduxerimus subiectũ locũ,in quẽ labra inciderũt,implere linamentis debemus,vel idoneo medicamẽto,donec cõtractæ partes proximę cuti æquentur,tum propositã vinciẽdi rationẽ admouere.

DIrigere item vbi peruersa oporteat,cætera fieri eadem debẽt.In ijs autem, quæ recesserunt,adducendis,vincire opus est per fascias, quæ primò inijciuntur,tum glutinare,atque suspendere,in contrarijs verò contrà.

Corpus peruertitur,vbi aliquid suâ sede,modò in exteriora corporis,modò intrò in spaciũ quodpiam laxius mouetur,quemadmodum in naso,qui,si quid vel ossis,vel cartilaginis in exteriorẽ partem recedat,ab exteriori parte deprauatur: sin in foramen interius, ab interiori, ad cuius exemplum reliquæ partes peruertuntur.Cõstat autẽ & in ijs cõmune cuiusq; curationis consilium pręsidia ostensurũ. est autem cõmune vbiq; consilium contrarijs contraria curare, quocirca nunc etiam,quæ recesserũt,& per alia auxilia (de quibus tractare nũc propositum non est) & per fascias coniungẽda sunt.docuit autẽ ipse deligandi modos huc pertinẽtes,iuncturã(vt ipse anteà scripsit)ad ea quę abscesserũt,quę hiant,& quæ contracta sunt:glutinationẽ,vt in opere de articulis ad nasum & maxillam:suspendendi rationẽ,quemadmodũ,vbi in libro de fracturis inquit [Quod si vtroq; osse cõminuto,vel eo,quod subiectum est tantùm,deligatum brachiũ mitellâ suspẽdatur, eaq; plurima circa fracturã detur, partes verò hinc atq; hinc suspensæ sint,homini necesse est os ad superiora peruerti: sin ossibus sic fractis,mitella manum duntaxat,& cubitũ excipiat,reliquũ verò brachium suspensum sit,deprauatũ spectabit deorsum. debet ergo brachiũ suspendi per mitellã latam molleq; multũ brachij cũ primâ palmæ parte æqualiter sustinẽtem].Hæc igitur verba alienã suspẽdendi rationẽ,deprauantemq; indicantia, deprauatorũ quoq; curationẽ demonstrãt. Demus brachiũ cuipiã in inferiora peruerti,suspendendũ erit mitellâ angustâ ab inferiori parte exceptũ: at si sursum intendẽs deprauetur,eâ vtendũ erit suspendendi ratione,quæ in inferiora peruertit,per quã & regione iuxta primã palmæ partẽ,& cubito mitellâ comprehensis, quod inter hæc est,nullâ re fulcitur. Cõsimili modo,vbi prima palmæ pars in superiora conuertatur,iuncturã adhibebimus, quæ deorsum inclinet,hâc complexi,quæ in viciniâ cubiti sunt,alterã extremitatẽ à primâ palmę parte sine fulcturâ relinquimus . itidem cubitum in superiorem partem intendentem sic suspẽdemus,vt ipsum sine fulcturâ relinquamus. quæ suspendendi ratio efficiebat,vt,cùm nondũ peruersus esset in inferiorẽ partem inclinaretur. Sed (vt summatim dicam)quæcunque deprauare possunt,quæ deprauata non sunt,eadem dirigũt, quæ in contrariã partem sunt peruersa. Ad horum autem similitudinem deprauantur,diriguntur q;,quæ in femore,& quæ in crure,cùm totum crus iacet. quod enim in brachio efficit suspendendi ratio, id iacendi in crure. sed supplere oportet[iacere]vbi Hippocrates inquit [suspendere] . Illud autẽ in fine sermonis[in contrarijs verò contrà]potest ad prædictos deligandi modos referri,intelligemus enim ipsum velle vitia,quę ijs contraria sunt,contrario modo vincta curari, hoc est iis ,quæ peruertunt ea, quæ præter naturam recta sunt,quorum in superioribus mentionem feci.

FINIS COMMENTARII SECVNDI GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galeni

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENTARIVS TERTIVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

IN fracturis,quod ad pannorũ attinet longitudinem,latitudinem,craſſitudinẽ,numerum,lõgitudo quidẽ,vinculi longitudinẽ æquet:latitudo trium ſit,vel quatuor digitorũ:quod verò attinet ad craſſitudinẽ, triplices dẽtur aut quadruplices:tot autẽ numero,vt neq; plures ſint,neq; pauciores,q̃ vt ambiãt.

Scripſit in opere de officinâ medici, primò de naturalibus iudicandi potentijs,quibus vniuerſi homines & ad tractationẽ omniũ artium, & ad totius vitæ rationẽ vtuntur,neceſſariæ ſiquidẽ fuerunt,nõ ſolùm ad propoſitam medicinæ partẽ,quæ manu medetur,ſed ad omnes in medicinâ morborum notas(σημειώσεις græcè vocãtur)quę ſanè iudicãdi potentijs diſcernũtur: proximè in propoſito opere docuit,quibus conſtet medicinæ pars, quæ manu curat:tertiò,qualẽ adhibere vinciendi rationẽ debeamus,tum ab affectę partis naturâ, tum ab ipſo affectu indicium ſumentes. In propoſitis autem verbis de fracturis agit,quę ſpectant ad cõmune vitium continui ſolutionẽ.ſic enim ego ſolitus ſum hòc morbi genus appellare : ſed Hippocrates corpora, quæ huiuſmodi malo torquentur,abſcedẽtia dicit,quare & malum non iniuriâ abſceſſus nuncupabitur,fiétq; abſceſſus morbi quædã ſpecies,quã græci ἀπόστασιν propriè vocant & ἀπόστημα.Hæc diximus,vt in memoriã redigeremus, quæ in ſuperiori expoſitione narrauimus:ſed iam pergamus ad reliqua.De fracturis verba faciens,pannos ante omnia proponit,iubens,vt horũ longitudo ſit ęqualis vinculo,quod cõſtat ex faſcijs,quę primò inijciũtur,cùm eo nomine illi adhibeãtur, vt has fulciãt, atque immobiles teneãt: latitudo trium,aut quatuor digitorum, hominis videlicet qui deligatur:tum quod ad craſſitudinem pertinet,triplices ſint,aut quadruplices.quoniã,vbi faſciæ,quæ primò inijciũtur, fulcturâ egent firmiori,quadruplices,vbi non tantâ opus ſit, triplices obijci abundè putat. Illud autem euidentiſſimum eſt,quòd,quo magis cõminuta oſſa ſunt,eo debent firmiùs contineri.Numero autem tot,inquit,eſſe oportet,vt affectũ membrum complectantur.at iugulum fractum,& coſta comprehendi in orbem nequeũt, ſed magnitudo fracturæ in quibuſdam pannorum numerum indicabit. iugulo ternos pannos quadruplices plærũque imponimus, duos quidem primos ad ſimilitudinem literæ.X.vt medium vtriuſque,quà inter ſe committuntur, fracturæ obijciatur. tertium extendimus ſuper reliquos duos in lõgitudinem iuguli,vt ea,quæ ſubiecta ſunt,adſtringat,& fracturam ipſam adurgeat.

AT quùm hi complendi cauſâ inijciuntur, longi ſint,vt ambiant: latitutudinis & craſſitudinis cõiectura fiat de eo,quod deeſt, id autem compleatur non confertim.

Miror Hippocratem non docuiſſe priùs vſum pãnorum, deinde viam,quâ quis eum poſſit cõparare. Vſus quidem duplex eſt,vt contineantur faſciæ,quæ primò inijciuntur,& vt impleantur partes,quę in extremitate tenuantur,quas ipſe nominare ſolet ἀπόξυ & ὑπόξηρα, cuiuſmodi brachium eſt iuxta primã palmæ partem,& crus iuxta pedem,quibus iubet pannos in orbem circumdari,vt

poſtquam iniectæ illæ faſciæ fuerint, quæ alijs ſuperdantur, iunctura ſit æquè craſſa. Ergo, quùm panni duplici de cauſâ ſuperdentur, & ad continendum, &(quod διόρθωσιν dixit) ad complendum, commonet, vt ità longi adhibeantur, vt corpus quod alligatum eſt, complecti in orbē poſſint: lati verò, & craſſi pro eo quod complendum eſt. nam, ſi longiores ſint, quàm vt partis ambitum æquent, neceſſe erit extremitatum alteram alteri inſidentem reddere membrum tumidum magis eâ parte, quàm vtrinque, ſic, vt iunctura inæqualis fiat, atque idcirco laxior: ſin breuiores fuerint, quàm, vt extremi ſe tangant, quùm inter ipſos aliquid inanis ſpacij relinquatur, iunctura itidem contrariâ ratione inæqualis erit. ſiquidem locus in ijs neceſſariò reddetur inanis & cauus, perinde atque vbi longiores erant, gibbus & eminens. Edicit, ne huiuſmodi panni ſemel ſubitò injciātur, ſed paulatim, tenuiores quidem à ſuperiori parte, craſſiores ab inferiori. quòd ſi vnum ſubitò inieceris, locus talem habitum acquiret, qualem primò habuit membrum.

» EX faſcijs, quæ primò injciuntur duę ſunt, prior ab affectu orſa in ſuperiori » parte definit: altera ab affectu deorſum procedit, inde ſurſum finitur.

Suprà quoque oſtendi faſcias, quæ ante pānos affectæ parti primò injciuntur, ὑποδεσμίδας ab Hippocrate nominari. Scripſit autem in libro de fracturis quorſum vtraque imponatur. prior namque ex ipſis non modò prohibet, quod concurrit, ſed & eius quod in affecto loco receptum eſt, ſurſum aliquid expellit: altera nonnihil ſanguinis in vitiatâ parte ſuperantis ad extremū membrum tranſmittit. Commune eſt vtrique compoſitū os ſine deprauatione continere.

» ADſtringendę autem maximè ſunt, quà morbus eſt, extremis partibus mi- » nimè, alibi pro ratione.

Horum item ratio in commentarijs de fracturis expoſita eſt. In vniuerſum autem ſub omni vinculo, vbi ſubiecta caro magis adſtringitur, humor in eâ contentus ad proxima loca propellitur: vbi verò leniùs, admittitur quod procedit ab ijs, quæ vehementiùs comprimuntur.

» COmprehendátque vinculum integræ partis quàm plurimum.

Quâ ratione hoc quoque conſilium dederit, manifeſtum eſt, quia cùm vinculum integræ partis multum complectitur, firmiùs continetur, & humor ab affectâ parte ad ea, quæ iuxta ſunt, magis expellitur, reprimitúrq; valentiùs, quod à ſuperiori parte deſcendit.

» AT quod ad faſciarum numerum, longitudinem, latitudinem ſpectat. nu- » mero quidem tot accipiantur, vt à vitio minimè ſuperentur, vt ferulas » comprimere non ſinant, vt onere non lædant, vt inclinationis cauſa non ſint, » nec effœminent.

Alij ferè omnes ſub eodem nomine faſcias habent, quæ primæ injciuntur, & quæ his ſuperdantur: ſed Hippocrates priores appellat ὑποδεσμίδας, quæ pannis ſuperdantur ἐπιδέσμους. has igitur quot, quàm longas, quàm latas adhibere conueniat, nunc perſequitur. imperat itaque, vt tot ſint, quot compoſitū os fideliter contineant. illud enim [vt à vitio minimè ſuperentur] id ſibi vult quòd, vbi non ſuperent, in contrarium incident, nempè vt cedant, & à vitio, hoc eſt vitiatâ parte ſuperentur. quòd ſi tunc vincunt, quùm compoſitam partem immobilem conſeruant, ſi quid hæc moueatur, iure dicet quis eas ſuperari. Quod autem inquit [vt ferulas comprimere non ſinant] nihil ampliùs notat, quàm ꝙ ferulæ, vbi faſcię iuſto pauciores ſint, membrum prement, hoc eſt, cogent atq; vrgebunt,

vrgebunt,quæ noxa violatam quoque ſedem afficiet:quin ſi tot adhibueris,vt laborãtem oneres,ſic quoque peccaueris,quùm modum excedas. quæ duo cauentes faſciarum numerũ conijciemus, eâ obſeruatione adhibitâ, vt neq; premant,neque onerẽt. Sed ne faſciarum numerus (inquit)cauſa ſit inclinationis, quam dixit περιῤῥέπειν verbo inde ducto,ꝙ iunctura tota in alteram partem dextram vel ſiniſtram περιῤῥέπῃ, id eſt,inclinetur,id quod accidit ob exuperantem numerum faſciarum. Vſurpat autem verbum effœminare,quod ἐκθηλύνειν dixit, quidam in partibus vitiatis accipiũt, vt quas redditurus ſit infirmas & molles ſuperimpoſitorum linteorum numerus:alij in ipſo vinculo, quod imbecillum fiet,quùm ferulæ,ſub iniectorum linteorum numero laxiùs contineantur.

QVod verò ad longitudinẽ & latitudinem pertinet, impleant trium quatuor,quinque,aut ſex,lõgitudinem quidem cubitorum: latitudinem verò digitorum.

Tot igitur digitorum,& cubitorũ illius ſcilicet,qui alligatur,ſuperdari vinculum iubet. neque vnum ſtatuit longitudinis & latitudinis terminum, eo ꝙ nullum ſit vinculum,quod adhiberi omnibus æquè lõgum debeat,ſed numerum,longitudinem,& latitudinem faſciarum pro magnitudine fracturę definit, atque hoc eſt poſtremum vinculum, quod in opere de fracturis inijci voluit,quo tempore inflãmatione à ſede affectâ ſublatâ veniẽdum eſt ad ferulas.

AMbitus itaque panniculorum totidem ſint,nec vrgeant.

Imperat,vt panniculi toties faſcias cingant, quoties earum vnaquæque circuierit.Illud autem[nec vrgeant]ad modum refertur adſtringendi. eatenus enim coarctari panniculi ſuper faſcias debent,vt firmiter maneant, ſed nõ vrgeant. At quid magis præſtat, quàm coniunctè hanc partem contexere cum priori, vt tota oratio ſit huiuſmodi[Ambitus itaque pãniculorũ totidem ſint, vt ne vrgeant].quandoquidẽ premunt,vbi ſæpiùs circumdentur. Expedit fortaſſe pro τοσαῦτα, id eſt totidem, legere τοιαῦτα, id eſt talia.σ.tertiâ literâ ſcilicet verſâ in.ι. nam ambitus panniculorum qualitate potiùs, quàm numero vinculum exhibent moderatum.

MOllia autem adhibeantur,& minimè craſſa.

Hæc omnia videlicet præcipit mollia adhiberi,& non craſſa, cauens, quemadmodum ſuprà de linteis diximus, ità etiam nunc ne ſubiecta corpora comprimantur.

OMniáque hæc pro longitudine,latitudine,craſſitudinéque ſedis affectæ.

Idem quoque iam ſuprà dictum,vbi alia res agebatur,nõ huic diſſimilis.Meminiſſe autem vbique conuenit ad vitiatæ partis longitudinem,latitudinem,& craſſitudinem referri, quidquid de longitudine linteorum, tum latitudine,craſſitudine,numeróve propoſitum fuerit.

CÆterùm ferulæ,leues,æquales ſint,ab extremo reſimæ, ab vtrâque parte vinculo paulo breuiores,craſſiſſimæ,quà fractura extat.

Spectant tam ferulæ, quàm panni ad ſtabilitatem vinculi,ac firmitatẽ. panni quidẽ,vt faſcias tueantur,quæ primò inijciuntur:ferulę verò,vt omnia,quæ ſubiecta ſunt,muniant,ſic vt in vniuerſum quatuor ſint,quæ ſingula ſuũ vſum præſtant.In primis enim faſciæ,quæ primò inijciuntur,compoſitum os continent,& affectum inflammari non ſinunt:deinde panni,qui ſuperdantur,delabi ipſas non patiuntur: tum ferulæ firmant, quas circumponi Hippocrates iubet leues,& planas.eſt autem contrariũ leui aſperũ,inęquale æquali,idq; quod

aſperum eſt,omnino inæquale eſt:at nõ ſequitur, ſi quid inæquale ſit,id prorſus aſperum eſſe,quemadmodũ nec via idcirco aſpera eſt, quià inæqualis. poteſt enim cùm aſcenſu & deſcenſu contineatur non aſpero inæqualis & eſſe & appellari.quin & ferulas nihil prohibet leues eſſe,non tamen ęquales,nam,vbi in latera,vel ſurſum,aut deorſum ſpectent, æquales vtique non erunt, poterũt tamen eſſe leues.Fracturis itaque ſaluberrimum eſt ferulas nec aſperas eſſe,nec peruerſas,vtrâque enim de cauſâ comprimunt,præterquã quòd,quæ peruerſæ ſunt,vinculum quoque peruertunt,quo deprauato pars etiam,quę comminuta eſt,deprauatur. Monet autẽ,vt ab extremo reſimę imponãtur. reſimas intelligere poſſumus leniter ab inferiori parte deraſas,cùm,quę ad finem vſq; æquali craſſitudine ſunt,vinculum ibi æquè atq; in cęteris partibus cõtineant,quod minimè opus eſt facto. placuit enim ipſi medium arctiùs adſtringi, inde verſus extrema laxari,extremíſque partibus omnium eſſe laxiſſimum:tum ferulas vinculo ipſo breuiores ſuperaccõmodari,ne vltra ipſum vllâ in parte cutẽ tangant,quæ ſæpiùs intumeſcit, eò quòd humorẽ admittat ſub faſcijs depulſum. Craſſiores item ferulas imponi voluit,quà fractura eſt,quandoquidem ad hũc locum potiſſimùm pertinent.

ATq; vbi partes gibbę ſunt,& naturâ minimum carnis habẽt,vereri oportet,quæ eminent,vt iuxta digitos,aut talos,vel imponendo,vel breuitate.

Cauere iubet, ne iuxta oſſium eminentias ferulæ ſuperaccommodentur, id quod duplici ratione fit, vel vbi nullo modo ab illâ parte ipſius vinculi dãtur, vel vbi adhibentur breuiores,quàm vt ad eminẽtiam pertineant,priuſque deſinunt,quàm illam attingũt,quod expeditius eſt. In quibus autem vitamus ferulas,ne quid lædant, ab illis planè abſtinentes, dixit[imponen do]:at [breuitate] cùm longitudini aliquid demimus,quaſi ità dixerit. Cauere debemus,ne ferulæ tangant,quod eminet,vel non imponentes,vel breuiores dantes.

PAnniculi verò fulcire debent,at non comprimere primò.

Paulo ſuprà proximè à faſcijs panniculorum mentionem fecit, non tamen expreſſit panniculos illis ſuperinijciẽdos eſſe , ſed illud nobis cõſequutio ordinis indicauit:nũc autem ait[fulcire debent]id eſt firmare ac ſtabilire,cum eo vt ne premant.idq; vbi primò vinculum inijcimus,ità,vt ſi homo ſequẽtibus diebus rogetur,reſpõdeat ſe nihil ſentire,quod comprimat,cùm liceat nobis per panniculos ferulas coarctare. Scripſerunt quidam [primò] non in fine propoſitorum verborum,ſed in principio ſequentiũ,ità vt habeant[Primò inuoluere oportet ceratum,molle,leue,purum]:ſatiùs autem fuit cerato molli,leui,puro,in ſexto caſu accipere,ità,vt oratio reddatur. Primò circa fractam partem cum ipſo circumdare faſciam oportet.

CEratum,molle,leue,purum.

Non enim faſcijs ipſis aridis iniectis ſolam vitiatæ partis cutem cerato inungẽdam,cenſet,ſed ſubinde ſingulos etiam faſciarum ambitus.nam,ſi cute tantũ illitâ ſiccas faſcias dederis,eo præſidio affectas partes priuabis,quod per ceratum erant conſequuturæ,cùm lintea ceratum ipſum,quod cutem madefaciat,abſorbeant,& eam ob id ſiccam reddãt. Patet autem quam ob cauſam ceratum eſſe molle velit, cùm eo in vicem perfuſionis vtatur, quæ perficere quidem hoc ipſum poteſt,ſed tutius id ceratũ præſtat, præſertim vbi tunc aſſidere vſq; medicus non poteſt,nec miniſtrũ nouit hominem laborioſum,quíue ſedulo det operã ægrotanti. Iubet inſuper,vt ceratũ illinatur non ſolùm molle,

ſed &

ſed & purum,hoc eſt,cui nihil ſit immixtum propolis,ſordium,aût terreni vel arenoſi,præter ceram.id autẽ protinus etiam leue erit,niſi propter eas,quę vocantur ἐγκηρίδες, latius pateat leue,quàm purum. Leue autem λεῖη ab Hippocrate dicitur.quod verbum non ſolùm inuenitur ſic ſcriptum,ſed λίβη etiam,adiectâ litera.β.ante.η.túncque non leue, ſed liquidum ſignificat. Sic autem magis ſcribendum putant,quicunque ſignificatione verbi[purum]cenſent leue quoque contineri.liquidum verò dicunt è regione aridi eſſe,quod non eſt tale.

„ QVod ad aquæ calorem pertinet,& copiã,calor vehemẽtior non ſit,quàm
„ vt infuſa ferri poſſit à manu:copiam,vbi relaxandũ,extenuandúmq; eſt, eſſe conuenit maximam,vbi caro producenda eſt, aut molliendum modicam.

Exigit fracturæ curatio,vt de aquâ nonnihil etiam dicamus.Vbicunq; igitur faſcię reſoluuntur,conſuerunt medici omnes fracturas aquâ calidâ perfundere,vt potè eius opem euidenter experti. Verùm in duobus peccare ſolẽt, qui eâ vtuntur,in modo & qualitate.in hac quidẽ,quòd calidiorem infundant,vel frigidiorem,quàm opus ſit:in modo ꝙ lõgiori,vel breuiori tẽpore faciant huiuſmodi medicinam. Temperamẽti igitur in qualitate iudicem conſtituit manum ipſius curãtis,qui manum ſuam aquâ perfundens,quam infuſurus fracturæ eſt,poteſt pro fracturâ temperationẽ iuſtam conijcere. latè autẽ patet,quam dico temperatio:& ad communem hominum ſpeciem,non ad offenſum duntaxat refertur.ea enim interdum,& ipſi iuſta videbitur.Ergo,vbi primùm faſcias ſolueris,hâc perfuſâ poteris de homine quærere,nimíſne calida,an gelida ſibi videatur: atque ità calidiorem vel frigidiorem perfundens pro ægrotante appoſitè temperabis.Tẽperatum ergo aquę calorẽ iudicari primò noſtrâ manu voluit,quem quidem propriè admodum perfectiſſiméque & omnium optimè iudicat ſenſus ægrotãtis.Iam verò quamdiu in perfuſione aquæ calidæ perſeuerãdum ſit,ex eiſdem colligitur animaduerſionibus,quibus frictio,& quoduis præſidium calefaciens. hæc ſiquidem admota, non modò euocare poſſunt ad affectam partem,quod iuxta continetur,ſed etiam digerere.quocirca aquæ calidę,& ob corporis modum,& ob diuturniorem & breuiorẽ vſum contrarij eſſe effectus videtur.quoniàm toto corpore inani digerit magis quàm euocat: contrà repleto,magis euocat,quàm digerit. tum paruo tẽpore admota implet ampliùs quàm detrahat: ſed ſi longior mora in perfuſione ſit, digerendo plus poteſt,quàm implendo.Iure igitur dixit,vbi relaxandũ tenuandúmq; eſt,maximam copiam requiri:modicam,vbi molliẽdum,& caro producenda. Extenuantur protinus,quæ exinaniũtur:non tamen ità protinus relaxãtur,quæ extenta ſunt,ſed alijs medijs interiectis.quęcunque enim multitudine diſtẽduntur,cuiuſmodi ſunt omnia,quæ inflãmatione tenẽtur,vbi exinanita ſunt,relaxantur:quæ verò frigore ſpiſſante,vbi calefacta ſunt:quæ ſiccitate diſtenduntur,vbi madefacta, relaxantur. Rectè ergo ait aquam calidam laxare,vbi plurima corpori infunditur,cùm hæc præſtare valeat. Mirari verò te nolim, ſi diximus aquam calidam poſſe,& ſuperãtem humorem detrahere, & ſolidũ corpus madefacere,alibi enim vtrumque eſſe verum demõſtrauimus. Hæc igitur aquæ calidæ vis eſt,quę,vbi pauca ſit,quid pręſtare poſſit,proferre ſimpliciter non licet.ſi quis enim iterum vel tertiò infudiſſe,aut per ſpongiam fouiſſe cõtentus ſit,operam penitus luſerit: ſed,ſi modicè perfuſione vtatur,Hippocrate auctore carnẽ ꝓducet,mollietq; quibus eiuſmodi præſidio opus fuerit. Quorſum verò adiecerim[quibus opus fuerit]cognoſce.moderata aquæ calidæ per-

fusio graciliori corpore,ac repleto superanti humore calefactã partẽ implebit: sed,si corpus macrum sit,& minimè repletum,carnem simul producet,& molliet.creatur enim caro in illis partibus,in quibus ali,& crescere debet,quùm tẽperatam naturam inter frigus & calorem habẽt,& sanguis sincerus iusto modo ad illas confluit.vtrumque efficit calidæ aquæ moderata perfusio.quandoquidem sanguinem concitat ad sedem perfusam:& ibi priùs existentẽ carnem temperat,si frigida priùs erat,calefaciendo,si calida,refrigerando, quùm calorem euocat ad exteriora,& vtili humore madefacit, atque idcirco etiam refrigerat.quemadmodũ balnea aquæ dulcis,hæc siquidẽ eos calefaciũt,qui ex itinere immodico frigore emoriũtur:exustos verò non lædunt.vidẽtur enim tẽperatæ aquæ solio delectari,& vindicari post balneum à siti. Id etiãnum valet perfusio aquæ calidæ,quæ si moderatè adhibeatur,carne implet, & ob id particulã reddit molliorẽ.caro enim nuper coacta mollis est,vt potè, cùm sanguis haud ità pridẽ concreuerit,quoniàm casei modo,qui recẽs cogitur,generatur.

IN eo quod perfunditur,hâc moderatione vtendum, vt, dum intumescit, finiatur,priusquam residat.primò enim attollitur,posteà extenuatur.

Modus eius perfusionis, quæ carnẽ producere,& mollire debet, est,vt desistamus,antequam perfusus locus incipiat residere.primò enim attollitur,hoc est in tumorem assurgit naturali maiorem , tum quià funditur sanguis, qui in ipso continetur, tum quià à superioribus partibus eò descendit:post hæc extenuatur:quià multum sanguinis discutitur,tam eius,qui à superiori parte concurrit,quàm eius,qui ibi subsistebat.

COntineantur autẽ molliter, æqualiter , & altiùs excitata quæcunque extant in corpore, cuiusmodi calx est,& coxa, ità, vt neque curuentur, neque peruertantur.

Orationem hanc alij legũt,quasi totam coniunctè contextam:alij in duas partes seiungunt, & vtramque seorsum explanant. Prior itaque pars ità circũscripta est,vt suum habere absolutum sensum per se possit.Ergo,siue contineri partes communiter intelligamus, vt sub continendi verbo comprehendantur etiam quæ suspenduntur, veluti brachium:siue ad solum crus referamus,optimum erit molliter contineri,& æqualiter,& sublimiores. molliter quidem,ne laborans eo loci prematur, & ob prementiũ sensum inflãmatione periclitetur, néue coactus statum mutare,fractũ membrũ peruertat,quod seruari immobile debuit,& ex toto cõquiescere: quæ verò inæqualiter continentur,dolẽt simul, & deprauãtur,cùm aliâ parte sine fulcro sint, aliâ vrgeantur, non iniuriâ itaq; censet æqualem habitum esse deligendum:ad hæc,vbi altiùs excitẽtur,defenduntur à materiæ cursu,cui,quùm opportuna sint,quæ in inferiorem partẽ inclinantur,inflammatione prehendũtur.Constat igitur prioris partis orationis sensum vnum esse posse,rectéque ità explanatã esse. Alterius verò partis,siquidem per se legatur,mens hæc erit. Quęcunque in corpore extant,vt in calce & coxâ,rectè contineantur,vt neq; curuentur,neque peruertantur. Sed quià non adiectum est[rectè contineantur] idcirco nõnulli eam pręcisam existimãt,coguntúrque cum priori parte ipsam coniungere. Rursus,si coniunctè ambæ legantur,oratio non ampliùs manet communis,sed solùm ad continendum extantia pertinet. Qui in omnibus hæc accipiunt, communẽ orationem fieri dicunt,eo quòd cum extantibus partibus,& reliqua intelligantur. quin,& Hippocratem ostendunt,non in hoc libro tantùm, sed & in alijs multis, ex vnius,

vel

vel alterius rei exemplo res vniuersas cõplecti.quùm id,quod proponitur,euidentiâ antecellat ea,quę sunt eiusdem generis,sic,vt ex ipso intelligantur,quẽadmodum nunc ex calce,& coxâ.Etenim,cùm omnes eiusmodi partes,quando affectæ sunt,molliter,& æqualiter iacere,& sublimiores haberi debeant, in extantibus qualis coxa est & calx,id maximè seruandum esse perspicuum est. Sępiùs autem diximus huiusmodi loquutiones prębere ansam alijs ad alia traducendi,sic,vt quod cuique visum fuerit,probabile credatur.quare de opinióne,quæ vera videatur,non conuenit sentẽtiam proferre.Hoc igitur meminisse nos oportet,illud etiam non ignorantes in discrepantibus expositionibus, vbi in sententiâ non peccetur,nõ diu esse insistendum,satius enim esse, transire ad id, quod ad artem maximè pertinet,atque in eo immorari, quod nunc facere præstat. Ergo, quùm conueniat partes omnes molliter collocandas esse, tum æqualiter,& sublimes,potissimùm quę extãt,qualis coxa est,& calx,ad ea,quę restant,veniamus,vbi inquit,ità,vt neque curuentur, neque peruertãtur. Rursus hoc loci ijs, quæ ad artem pertinent,annumerari debet extãtis partis collocandæ peritia.hæc,si iusto altiùs excitetur,mẽbrũ curuabitur:si humilior erit, peruertetur ac præsertim,cùm is error accidit,vbi primò collocatur. Quæ verò præter medicinalem artem in oratione sunt,longam requirũt explanationem. In commentarijs autem de fracturis,sicut perfectè tractatum est de alijs omnibus,quæ ibi præcipiũtur,ità etiam de calce continendo,vbi ait[Danda potissimùm opera est,vt imus calx optimè cõtineatur]. Sed consuerunt nonnulli addere omnia vbique,aliásq; alibi positas orationes,quibus idem præceptũ cõtinetur,adscribere, quod neque biduo perpetuo fieri posset. quocirca scripta ità exponẽtium nemo legit breuiori spacio q̃ annuo. Iam ergo quùm in libros de articulis, & de fracturis commẽtaria scripserimus,hîc tantùm monuisse necesse est.Si quis igitur eos libros legerit percurrens celerrimè, quod nunc proponitur,ad vlteriora pergat,doctus à nobis,qui periculum fecimus,perfectos fieri artifices latâ,plenâq; docendi ratione,non breui & compendiariâ,quã alioqui vtilẽ esse non inficior,cùm paucis contẽplationem vniuersam cõplectatur.

CAnalis verò crus non dimidium,sed totum excipiat.Spectetur autẽ morbus,& cætera,quæ oriuntur incommoda manifesta.

Agit hîc,vt quùm ijs,qui commentaria de articulis,& de fracturis legerint, id manifestum appellans,quod quiuis vnus è populo intelligit, nõnulla siquidem ità conspicua sunt,vt vniuersis appareant,qualia sunt,quæ proximè præcedentibus verbis narrauit. omnes enim intelligunt fractum membrum molliter & æqualiter esse collocãdum,incommoda tamen, quæ canalis affert, non vidẽt,nisi qui ab ipso perceperint in opere de fracturis,his verbis,quorũ principium est[De canali,qui fracto cruri subijcitur,incertus sum quid dem consilij] causam verò,cur iure incertus sit,subijcit. Ac rursus alibi in eodem opere, vbi incipit.[Si quis ipsi femori canalem subijciat]tum compluribus adiectis in extremâ oratione adscribit. [Canalis igitur,vel totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi]. Voluit autem propositis verbis canalis vsum necessariũ non esse, si adhibeatur tamen,subijciendum esse toti cruri inguinibus tenus, non ad genu duntaxat pertinentem.ex illis ergo manifestum est,quod proponitur hoc loco, neque ipsum per seipsum patet. Quoniàm quantum spectat ad verba[non]dixit[ἢ],quę vox accipi potest,quasi disiungat,sed eã ab ipso vsurpari ad negandum scimus. censet enim canalem vniuerso cruri subijciendum

innocenter. Eodem modo etiam vſurpauit ipſam Homerus in eo carmine,

Tutari incolumem populum non perdere conor. vbi [non] dixit[ἢ]quin & Thucidides etiam ità mutuatur. Vult autem ſpectãdum eſſe morbum, cuius gratiâ canalis admouetur, & alia omnia, quæ lædere poſſunt. Morbus quidem eſt fractura grauis oſſium cruris, ad cuius curationẽ opus eſt crure penitus immobili. canalis enim probatur à quibuſdam, vt qui vtiliſſimè tunc ſubijciatur, quùm æger è lectulo ſurgit. id autem accidit, vbi vel deſidere cupit, vel cubilis duriciem non ferens, ad alterum trãſfertur iam tunc ſtratum, quod in opere de fracturis expoſuit: vbi illud etiam oſtendit, ꝙ canalis, ſi non ſit longior, quàm vt vltra genu pertineat, non prohibet crus, quùm mouetur, infeſtúſque eſt, & ſæpiùs comprimit. Imperat autem, vt morbum intuiti, cuius gratiâ canali vtimur, & ea, quæ canalis affert incommoda, ipſum modò accipiamus, modò repudiemus. namque, vbi moleſtia, quam canalis exhibet, exuperet, vitandus erit: contrà, ſi vincat vtilitas, præſtabit crus, non vſque ad genu tantùm, ſed totum canali excepiſſe.

PRæter hæc porrectio, ab inferiori parte intentio, in diuerſas partes ductio, compoſitio, aliáque ſecundum naturam ſint.

In prioribus dictum eſt porrectionem, quam πάρεξιν dixit vocari, quùm languens ſeipſum præbet medico curandum. quo tempore medicus primùm cognoſcit affectum ipſum infeſtantem: deinde ad curationem ipſam accingitur. At quùm neceſſe omnino ſit affectam partem aliquo modo contineri, iure videtur ſecundum naturam eſſe continenda, nam, ſi præter naturam iaceret, non mediocriter læderetur. Poſtquam porrecta eſt, vel intẽdi ſolùm debet ab inferiori parte, vbi adeò tenera eſt, vt abundè ſit, ſi à ſuperiori parte teneatur: vel in diuerſa diduci, vbi validior eſt. conſtat itaque, & hoc tempore ſatius eſſe ægro eum ſeruare habitum, qui ſecundum naturam ſit. Quo facto proximum eſt, vt componatur, ac tunc etiam conuenit eundem habitum tueri. dehinc ſequitur, vt contineatur, vel ſuſpendatur, quæ duo non commemorauit nominatim, ſed ſignificauit, dum dixit[aliáque].

DE naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum eſt, quid requirat opus, quod ſit, quod ad hæc, attendenda quies, medium, conſuetudo. In quiete quidem, atque ocio conſiderare rectum habitũ oportet, puta brachij: in medio, porrectionem, atque contractionem, quemadmodum, vbi cubitus cum humero propè ad rectũ angulum figuratur: conſuetudo idcirco ſpectãda eſt, quià non alius habitus faciliùs fertur, cuiuſmodi eſt in cruribus, vbi extẽta habẽtur. quę enim hoc modo collocantur, immobilia diu facillimè perſeuerãt.

Præfatus in ſuperioribus verbis[ſecundum naturam]non immeritò hîc exprimit, quænam ſit hæc natura, quæúe ſint eius notæ. ſcribit autem[De naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum eſt, quid requirat opus quod ſit]quaſi ità dixerit, naturalis habitus in actionibus quidem actionis propoſito indicatur, & vſu, cui deſtinatur [quod ad hæc]id eſt ad ea, quæ nunc propoſita ſunt, ſcilicet ad porrigendum, extendendum, componendum, collocandum, quùm homo ad nullum opus læſâ parte vti debeat. Alias animaduerſiones in perueſtigatione habitus naturalis deinceps adiungit his verbis, [Attendenda quies, medium, cõſuetudo] quietem intelligit, quùm homo feriatus ex toto in ocio eſt. vnde colligi rectum habitum teſtatur, ſicut in brachio docuit, ſubijci cubitum volens, eiq; radium inſidere. Eo medio ait apparere habitũ inter extremam

tremam

tremam porrectionem,& cōtractionē, quod scribit propè accedere ad rectum angulum cubiti cum humero,quem ipse ἐγγώνιον dixit,quo volunt habitum appellari,qui est ad rectum angulum,sic,vt cubiti os cum humero rectum angulum ostēdat. Verùm additur[prope]vetustis omnibus exemplis,quam scripturam agnoscunt,qui hunc librum explanarunt. bis autem peccatur in hâc scripturâ, si ἐγγώνιον accipiatur pro habitu,qui acutum angulū habet. Quùm ꝙ acutus angulus dicatur,qui recto minor est,nam, vbi recta linea super rectā ducta angulos efficit ab vtrâque parte inter se æquales,vterque æqualiū angulorū rectus est,sed qui recto minor est, appellatur acutus,sicut qui maior,obtusus,habet rectus angulus eā magnitudinē,cui nihil addi,nihil demi potest,sed acuti, & obtusi anguli numero sunt infiniti, in recto angulo, nulla penitus declinatio est,quandoquidem recta linea super rectam ducta tunc vtrinq; rectum angulum facit,quùm in neutram partem inclinat,at vbi linea,quę rectum angulum facit,vergat in alteram partē rectæ lineæ subiectæ, inclinationes maiores, minoresq; fiunt innumerabiles, nō licet ergo,vbi quis rectum angulū exprimi simpliciter velit, dicere[propè]acutum,siquidē priùs intelligitur rectus,posteà acutus,quoniā(vt retuli) vnus est rectus,acuti verò innumerabiles, meritò igitur dicet quis acutum quempiam angulum propè rectum accedere, sed, quùm plurimi sint acuti anguli,intelligemus illum esse,propè rectum,qui parum abest, neque concursum rectarum linearum,à quibus producitur,ità acutum habet,ex q̄plurimis itidem āgulis obtusis eos intelligemus prope rectū accedere, quibus rectarum linearum,à quibus fiūt,coniunctio modicè obtusa est, aliquē verò angulū propè ad acutū accedere incōprehēsibile est, cùm acutus angulus non sit vnus,nō potest ergo ἐγγώνιον dici quod ad acutū angulū figuratur: Tum ꝙ nemo ex græcis appellat aut ἐγγώνιον per duplex γγ,aut εὐγώνιον per εὐ syllabam acuti anguli figurā,sed,quę rectum angulū habet,ea εὐγώνιον per εὐ diphthongū, & ἐγγώνιον per duplex.γγ.nuncupatur. An ἐγγώνιον necesse est accipere id,quod ad rectum angulū figuratur, quod accidit, vbi cubitus cum humero facit angulū rectum:exquirere autem,cur Hippocrates prope,adiungit? Dicemus igitur & nunc,quod sæpiùs dicere consueuimus, obscurę orationis explanationem non certò sciri,sed,si quid probabile sit, cum eo vt quod propositum est verum sit, & auctoris sententiæ non repugnet,accipiēdum esse. huc itaque incumbentes verbum[propè]conabimur enodare. Statuamus ἐγγώνιον figuram,quùm vna sit, neque minui posse,neque augeri: nobis autem nō licere brachium ità collocare,vt ossa ad angulum rectum sine vllâ inclinatione inter se committantur,sed satis esse,si non ità multum ab huiusmodi figurâ recedant. pręsertim cùm neq; Hippocrati placaet is totius brachij habitus, demonstrabo enim naturalē habitum prope rectum angulum esse, sed paulum recedere ad obtusum, hoc est spectare ad porrectionem,demonstrationē verò ab ijs accipiam,quæ ipse scripsit,nam de quiete ait, & de consuetudine indagare nos posse naturalē habitum, ex ambobus coniunctis conficitur consilium vnum compositum,perinde quasi quis ità dixerit. Collocandi rationes,quibus iacere singulæ partes solent,quùm ociosæ sunt, in curationibus quoque eligi debent, nam in partibus commodè figurandis,id patet primò studendum esse,vt minimè doleant. Verùm,si huiusmodi quiescentium habitus à laborantibus non seruetur,sed alio modo iaceāt sine dolore,haud diu mansuros esse manifestum est. Igitur,si respexeris ad homines ociosos, plærunque comperies brachia non penitus me-

dia inter porrecta ex toto,& ex toto curuata,ſed ad porrectionem magis accedentia,id quod etiam accidit in alterâ habituum oppoſitione.Cũcti enim homines,vbi defeſſi ſunt,brachia aperiẽtes, habitum eligunt medium inter pronum prorſus,& ſupinum,vt qui omniũ maximè dolore careat, cogũtur tamen paulùm inclinare in pronum. Volens igitur Hippocrates hæc exprimere, cùm non eſſet,quòd rem pluribus explicaret,adiecit verbum[prope]. Quod autem eâ ratione,quam dixi,inter cæteras maximè collocari cubantẽ iuuet,præcipuè intelligũt,qui ſunt in eiuſmodi artis operibus verſati,hâc enim oratione auditâ veram eſſe rem comprehendunt.Itaque,vbi mens auctoris propter obſcuritatem dubia eſt, expoſitorem tueri auctoris ſentẽtiam,& propoſitæ rei veritatem oportet,ſic enim,qui diſcunt,vtilitatẽ conſequentur.hoc igitur conſilium ſeruare in omni expoſitione conor. quod quidam expoſitores,neq; ſi operam darent,aſſequi poſſent, vt qui medicinalium operum ſint expertes, & cauillatorum veſtigijs inſiſtant,fiántque ex eorũ numero,qui λογικοὶ ἰατροὶ vocantur, id eſt verbotenus medici,quorum cauſâ vulgo ſuſpecti ſunt qui rectè vtuntur ratione.Hæc,& ſi raro explicẽtur,teneri memoriâ debent.accedamus nũc ad ea, quæ proximis verbis ſubijciuntur, quemadmodum habitus inter pronum & ſupinum omniũ minimè dolori eſt, cui aſſueti ſunt ferè omnes plurimũ tempus ætatis,ita etiam ſe res habet in cruribus extendendis,extẽta enim crura iacere diu queunt immobilia.Mutandum verò neceſſariò nõ eſſe membrũ in alterum habitum minùs iocundum oſtendimus in libro de muſculis, vbi mutationis quoque cauſam adiecimus,quare id non ampliùs oſtendendũ eſt, ſed in memoriam reuocandum,quemadmodum & illud etiam,quòd citò ad eũdem habitum reuertemur.ſed neceſſarium non eſt cauſam referre,longiorem enim ſermonem deſiderat, ſatius itaque eſt ſententiâ Hippocratis ad vnguem ſeruatâ aliud quid pro cauſâ tradere,quod iuuenibus magis expediat,quódque à nobis diſputatum eſt in libro de motu muſculorum.Igitur in commiſſurâ humeri cum cubito, habitus naturalis medius eſt inter vtrũque extremum, nempè eius,vltra quod porrigere,& eius,vltra quod curuare brachiũ non licet.Apparet autem, vbi oſſa carne nudentur, duobus proceſſibus terminatum cubiti cauum,quo recipitur humeri ambitus cardinẽ repreſentans, quem duo tubercula medium complectuntur:tum in vltimâ porrectione poſterior cubiti proceſſus cõiectus in ſinum humeri poſteriorẽ,non ſecus quàm in extremo flexu prior in priorẽ.quibuſcunque verò ſinus poſterior naturâ magis ſinuatur,præter extremam porrectionem cubitum adducunt ad exteriorẽ partem,ſicut cõtrà,qui eum receſſum iuſto minùs cauum habent, perfectè brachium non extendunt.Vt non ſunt autem cõſimiles in omnibus ſtructuræ articulorum, neque certi in omnibus extendendi fines,ſic neque mediũ erit in omnibus idem. quare vbi medium habitum inter extremam porrectionem, & vltimũ flexum naturalem eſſe affirmamus,medium non ad vnguem accipimus,ſed ſic,vt latè pateat,quod mediũ Hippocrates appellat κοινόν. Verùm, ſicut nullo modo fieri poteſt, vt medius ex toto habitus ſeruetur, vbi,nec adijcere latum vnguẽ, nec demere queas,ſic non expedit brachium lõgè ab hoc medio figurari. Id enim intereſt inter artificioſam coniecturam,& eam,quæ artis eſt expers,quòd artificioſa exquiſitam moderationem propè attingit,quę artis eſt expers,plurimũ nonnunquam aberrat. poſſet itaque Hippocrates iuxta hanc ſententiam monuiſſe,vt ſeruetur habitus prope ἐγγώνιον,hoc vocabulo rectum angulum appellans,

lans, vt qui nos coniecturâ ductos, nō longè recessuros esse ab exquisitâ moderatione existimet. Sed iamiā persequar, quod pollicitus sum me relaturū iunioribus, quod ad hunc locum maximè conferat. Habet cōsuetudo præcipuam in medicinâ vim, itâ, vt à clarissimis medicis natura aduentitia nuncupetur. quam constat inter ea, quæ necessariò admodū spectantur, Hippocratem vbique numerasse in indicandi facultate tribuentem ei secūdas, illâ videlicet primas occupante, quæ à naturâ sumitur. collocandi enim ratio, quæ ab hâc indicatur, eatenus inferior est, quatenus exquisitè in omnibus eadem esse non potest, sed pro cuiusque cōsuetudine variatur. Conspexi ergo quosdam totum diem consîdentes, qui artes exercent sedentarias, alios stantes, aut ambulātes, censuíque non immeritò ijs magis extenta figurāda crura esse, qui bonam temporis partem habere sic collocata consuerunt: ex contrario minùs extenta, quibus curuata diem vniuersum detinentur. experimento autem rem comprobans, comperi qualem speraui. Brachiorum verò eadem est ratio, iacere enim ad rectum angulum debent, sed propiús ne accedere ad ipsum oporteat, an lōgiùs abesse, ex consuetudine intelligitur. Verùm homines, quùm quę à ratione excogitata sunt, experimento diiudicant, tunc rei excogitatæ certum indiciū habent, vbi experimentum à ratione non dissentit. itaque præceptū hoc ab omnibus amicis comprobatum firmiter iam constitutum est ad hæc maximè pertinere. Arbitramur ergo Hippocratē voluisse habitum, qui ad rectum angulum ad vnguem est, pro consuetudine variari: mutationem verò exiguam esse, hoc est, prope rectum angulum accedere.

IN mutatione verò, postquam adhibita intentio est, hęc similiter se habeant, quòd ad habitum pertinet, & situm, musculi, venæ, nerui, ossa benè admodum contineantur, & benè figurentur.

Hæc superiùs etiam dicta sunt, si quis autem ex toto ipsa detraxerit, præceptis nihil dempserit. Accidit enim in huiusmodi libris, quibus multa summatim continentur, vt auctor easdem res aliter atque aliter adscribat, eâ de causâ, vt consideret, quibus verbis, eas potissimùm explicet: librarius verò posteà, vbi repperit scripta nonnulla in margine, nonnulla in ipso spacio, in quo contineri scriptura solet, vniuersa in ipsum spacium cōgerat, quo ordine maximè censet conuenire. Id igitur, quod propositis verbis ostenditur, eius generis est. Complura diximus attēdi tempora in eo, qui curatur, primum, vbi ad medicum accedit aliquo prorsus modo figuratam habēs affectam partem: alterum deinde, quùm se præbet medico, qui intuitus partem, & vitium eius cognoscat, & quâ pręparatione ad curationem opus sit: sequitur deinceps tempus pręparationis, & postmodum intentionis, tum ossa componendi, vbi fracta fuerint, & restituendi, vbi prolapsa, dein alligandi, postremum omnium est tempus suspendendi in brachio, continendi in crure, & in locis iuxta spinam, & caput. ἕξιν igitur, id est habitum hîc vocauit παρὰ τὸ ἔχειν, quod habeat eam rationem, quâ partes continentur figuratæ eo tempore, quod ab iniecto vinculo proximum est: huic è regione opposuit situm eorum, quę continentur, nempè trium crurū, capitis, & totius spinæ, sic, vt habitū accipere in alijs debeamus, vt puta in iugulo, brachio, latere, capite humeri, lato scapularum osse, malis, maxillâ, & si quid aliud simile est. censet enim opus esse, vbi pręmdictę partes affectæ mutantur, nonnullas rectè iacere, puta quæcunque contineri possunt, nonnullas rectè figuratas haberi, nempè, quæ contineri non possunt. Dixit autem, quæ conti-

nentur εὔθετα, alia verò εὔσχετα. cętera in alijs ex dictis temporibus diuersa sunt. Commune est omnium vnum & idem naturalis scilicet partiũ status, ad quem spectare iubet illum, qui postremo tempore vinculum diu seruandum constituit. nam, si membrũ alio modo figuretur, dum alligabitur, postremo tempore etiam mutabitur musculorum, venarum, & neruorum positio, ac neq; εὔθετα erunt, neque εὔσχετα, hoc est neque rectè continebuntur, neq; rectè suspendẽtur.

» INtendere autem illa valentissimè oportet, quæ maxima sunt & crassissima, & vbi vtrumque os comminutum est, minùs vbi id, quod subiectum est, minimè, vbi id, quod superius.

Intendere (inquit) valẽtissimè oportet, quæ maximis & crassissimis ossibus continentur, & corpora, quæ ipsa cingunt, hoc est musculos. hi enim sunt, qui potissimùm intẽtione indigent, vt quibus maximè vis insit ad sua initia recurrendi. ex harum partium numero est femur, deinde humerus & crus, post hæc brachium, postremo, quæ iuxta manum sunt & pedem. excipe hîc quæ in spinâ sita sunt. Sed quod ait, vbi vtrumque os fractum est, magis extendere oportet, intellige cubitum & radium: quòd verò subijcit [minimè] id est leuissimè, ac maximè moderatè, vbi id, quod [superiùs] accipe in brachio radium, quæ omnia (vt retuli) discussa sunt in opere de fracturis.

» QVòd si iusto valentior intentio adhibeatur, noxia erit, præterquã in pueris: partes autem paulo altiùs excitentur.

Si ossa in pueris, vel vbi franguntur, vel vbi suis sedibus excidunt, minùs q̃ expedit, extendantur, tantùm rem procedere non sinent. nam nec componentur, quæ fracta sunt, nec quæ prolapsa sunt, restituentur: sed si valentiùs extendantur, proprium affertur detrimentum. quo quidem tempore vis adhibetur, dolor excitatur, posteà inflammatio superuenit, febris, neruorum distentio, & interdum etiam resolutio. quod testatur se vidisse Erasistratus in humeri capite nimiùm extento. minùs tamen alijs, pueri læduntur, si vehementiùs extendantur, propter humorem corporum & molliciem. nam, vt lora plurimùm citra noxam distenduntur, quùm mollia sunt & madida, abrumpũtur verò, cùm arida sunt & dura: ità musculi, atque nerui, quùm madent, & molles sunt, ducentem facilè subsequuntur, neque multum dolent, neque rumpuntur, sicci verò, & duri, quùm nisi magnâ vi cogantur, extendi nequeant, grauiori dolore vrgentur, non solùm si iusto magis, sed etiam si modicè intẽdantur. in eo enim casu neruorum ac musculorum fibræ conuelluntur, rumpunturq;, quorũ nihil manet pueros, neque enim postea inflammatione, atque idcirco febre, delirio, neruorum distentione, ac resolutione prehenduntur. Ipse igitur de pueris verba fecit, quæ transferenda nobis sunt ad eunuchos, fœminas, tum ad eos, qui naturâ, siue consuetudine madent, & molli carne sunt, cùm istiusmodi corporum temperamenta ducenti facilè pareant, neque sentire offensam vllam grauiorem soleant, si vltra debitum extendantur: at quibus vel naturâ, vel cõsuetudine corpus induruit, vix cedunt extendentibus, atque eâ de causâ minùs ipse censuit à medicis esse extendendos, valde siquidem lęduntur, vbi immodica vis adhibeatur. Quod verò ait [partes autem paulo altiùs excitentur] item duplici de causâ proponitur, & vt fideliùs contineantur, dilabuntur enim, quæ contraria sunt: & ne doleant.

» ARticuli exemplum sit, qui cognominis, qui par, qui similis, qui sanus est.

Cognominem Hippocrates dixit ὁμώνυμον, satiùs autem fuit dixisse συνώνυμον.

συνώνυμον,alia enim ſũt ὁμώνυμα,q̃ quę hîc tractãtur.homini quidẽ homo,& equus equo,tum canis terreſtris terreſtri,marinus marino,συνώνυμος eſt.quęcũque autẽ nomina in multis ſingularibus ſpeciẽ vnã ſignificãt συνωνύμως in ipſis dicuntur:cõtra ea,quibus differẽtes ſpecies appellãtur,vocare ſolemus ὁμωνύμως dicta, & quæ ſub ipſis ſunt,atque exprimũtur,ὁμώνυμα habẽtur.qui dicetur igitur brachiũ brachio cõparatũ ὁμώνυμον,quãdo ſpeciẽ eandem habet? Sed nõ expedit in verborũ cõtrouerſiâ immorari, quæ ſequũtur magnũ in medicinâ momentum habent,quibus iubemur,cùm prolapſum articulũ in ſuam ſedẽ reſtituimus,vti exẽplo cognominis,paris,ſimilis,ſani.cognominis quidẽ,vbi humerus cũ humero cõfertur, cum brachio brachiũ,femur cum femore, crus cum crure: paris in eodem homine,& non in alio,quam rem in opere de articulis declarauit his verbis[ſpectareq; in articulis,non quidem alterius hominis]: pari autẽ adiecit ſimilẽ,poteſt enim,cum quo confertur,par eſſe,vt ſanè ſimilis nõ ſit,cùm ſæpè alter humerus vitio quopiã tabuerit, aut abſceſſu ægrotauerit,vel crus valgum ſit,aut varũ:atque idcirco ſanũ rurſus adſcripſit,ne quid nos perperam accipiamus,nõ grauatus verbũ,quantũ eſt in vi,idẽ penitus iterare,nam,quod par eſt, vtiq; ſanũ eſt,ſi ſimile ſit, niſi vbi vtrũque membrum eodem modo ſit affectũ. tunc autẽ in alijs hominibus ſpectãdũ erit,in quo caſu cõuenit ſimili ſanũ adijcere, ſed,ſi in eodẽ homine cõſideretur,abundè erit dixiſſe ſanũ,qđ ſimili cõprehẽditur. fortaſſe autẽ Hippocrates vtrũq; ſcripſit,vt in alijs ſcriptũ inuenitur,animo accipiẽdi nõ vtrũq;,ſed alterũ tantũ,librarius verò vtrũq; adſcripſit.

FRictio ad reſoluendum valet, & adſtringendum, præter hæc ad implendum,ac minuendum.nam,ſi dura ſit, adſtringitur corpus:ſi mollis, reſoluitur:ſi multa,minuitur:ſi modica,impletur.

Adſtringere intelligit durare:reſoluere, laxare, & mollire: minuere, extenuare.ſub durâ enim frictione carnẽ pertractatã veriſimile eſt,reddendam eſſe frictioni ſimilẽ,dum adſtringitur premiturq;:ſic & ſub molli carnẽ ſimilẽ afficiendã,eo ꝙ cõtraria præſtet,atque dura:multã inſuper, cùm demere plurimũ poſſit,extenuari corpus probabile eſt:ſed non ſimiliter plærũque refici eã,quæ multæ cõtraria eſt, paucã videlicet,verũ modicã,qđ ſuperiùs dixit de vſu aquę calidæ.pauciſſima enim fricatio,nõ ſecus,ac exigua aquę perfuſio nihil efficit, quod ſenſu percipiatur.Perfricare igitur oportet,vbi implẽdum eſt,quoad indicia conſpiciãtur,quę tradita de perfundendi moderatione fuerunt,quùm ait [dum intumeſcit priuſquã reſidat finiatur, primò enim attollitur:poſtea extenuatur]. demonſtrauimus autem in ſecundo de tuendâ ſanitate ex ijs,quæ frictio pręſtat,nihil ab Hippocrate prætermiſſum.Illud verò,quod multos latet, ignorare non oportet, quãuis ἀνὰ ſurſum ſignificet, τρῖψις frictionem,ἀνάτριψιν vocari à græcis nõ modò eam frictionem,quę ab inferiori parte ſurſum procedit, ſed quamlibet quouis modo intendat:raróque legi apud ipſos vocabulum τρίψεως,conſuerunt enim appellare ἀνάτριψιν,quam nunc dicimus τρῖψιν.

SEd,quod ad vinciẽdum attinet primũ vinctus premi ſe maximè dicat,quà vitiũ eſt,extremis verò partibus minimè:fulciri item faſcias,& non vrgere ſe,ídq; nõ vi,ſed numero,eo ipſo die,quo deligatus eſt, ac nocte paulo magis, poſteriori minùs, tertio autẽ laxari. reperiatur poſtridie in extremitatibus tumor mollis,tertio die cũ reſoluitur, quod vinculo exceptũ fuit,extenuatũ.idq; ſeruãdum eſt quotieſcũq; alligatur,cúmq; iterũ vincitur,intelligendũ eſt conueniẽterne iniectũ vinculum fuerit. in poſterũ enim expedit plura atq; arctio-

„ ra lintea dare, abhinc tertio die plura adhuc atque arctiora, deinde septimo die „ à primo resoluto vinculo ossa gracilia in conspectum veniant, & facilè tracten- „ tur. At, vbi ferulis alligatis locus gracilis sine prurigine, atq; exulceratione fue- „ rit, supersedendum est vsque ad vigesimũ diem ab ictu: si quid suspectũ sit, sol- „ uere interim ferulas conuenit, & tertio quoq; die coarctare. eodẽ autem modo „ figuratæ habẽdæ partes sunt, dũ suspẽduntur, dũ continẽtur, atq; dũ alligãtur.

Fulcimenta constat à græcis appellari, non solùm ἑρμάσματα, sed ἐρείσματα, vel ex eo, quod Poëta ait in eo carmine, —ὑπὸ δ' ᾕρεον ἕρματα νηῶν. ad cuius similitudinem fulcire dictum est ab Hippocrate ἡρμάσθη, quod quasi insidere significat, & inhærescere. Id autem fieri iubet linteorum numero magis quàm pressu. caueri enim per se voluit linteorum pressum. sed hęc & alia multa, quæ & præpositis, & sequentibus verbis continentur, abundè explanata sunt in opere de fracturis, & de articulis. quare, si quid obscurum est, nõ est, quod exponamus, transferamúsq; huc quæcunque ibi perfectè prodita sunt, atque ideo quasi rem apertam prætermittendum existimo. ille enim qui non modò magis appositè, q̃ ego, sed, qui omniũ optimè potuit dicendo sensa mentis aperire turpe duxit,

Quod clarè expressum est iteratis dicere verbis.

His igitur relictis, vt potè, quæ plana sunt ijs, qui commentaria de fracturis, & de articulis legerint, ad ea, quæ restant, progrediar.

„ CApita figurãdi ex consuetudine, & naturâ vniuscuiusque mẽbri colligũ- „ tur. species verò, ex cursu, statu, cubandi ratione ex actione & ocio.

Apertè quoque ex his verbis intelligitur librum hunc, qui summatim rem complectitur, post obitum auctoris editũ fuisse. nam, qui huiusmodi libros exscribunt, si qua sint, quæ duobus modis, vel in margine etiam apposita sint ab auctore, vt posteà consideret vtro exprimere mentem suam præstet, soliti sunt omnia describere in ipso opere. quis enim adduci posset, vt crederet eũ voluisse hîc eadẽ iterare nullâ ratione cogẽte, præsertim cũ summopere studeat breuitati? Sed cùm maiores nostri hęc duxerint explanãda, nos quoq; illos sequemur. patet igitur capita collocandi dicta esse quasi proposita, ad quæ intẽdẽtes idoneũ cuiusq; partis habitũ inueniemus. quin & consuetudinẽ vnũ esse ex ijs propositis suprà memoriæ prodidit, cùm inquit. Præter hęc porrectio, intẽtio, in diuersas partes extẽsio, cõpositio, aliaque secundũ naturam sint. De naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum est, quid requirat opus, quod fit, quod ad hęc, attendenda quies, mediũ, cõsuetudo. in quiete quidẽ atq; ocio cõsiderandus rectus habitus, puta brachij: in medio porrectio, & cõtractio, quẽadmodũ, vbi cubitus cum humero propè ad rectum angulũ figurãtur: consuetudo idcirco spectanda est, quià non alius habitus faciliùs fertur, cuiusmodi est in cruribus, vbi extẽta figurantur, nam, quæ collocantur hoc modo, diu facillimè possunt immobilia perseuerare. hæc cũ paulò anteà scripserit, qui deterius iterũ hîc repetet? ꝓposita igitur cõsuetudine & naturâ vniuscuiusq; mẽbri, deinceps species, hoc est differentias ipsorũ colligẽdas esse ex actionibus arbitratur. Nõnulli verbo [species] adiecerũt [mẽbrorum] ità, vt oratio sic habeat [species membrorũ] de cruribus autẽ gratiâ exempli dixit [ex cursu, incessu, statu] cui addidit cubandi ratione] quod idẽ est, ac verbum superiùs scriptũ, videlicet [quies] his rursus subiecit [ex actione & ocio] actionẽ accipiẽs pro incessu, cursu, statu, singularibus actionibus: ocium verò pro quiete. Quare nihil ampliùs his verbis exequitur, q̃ actionem & quietem, neq; propterea, quod in principio huius

huius orationis naturam membrorum nominauerit, exiſtimari velim alterum nunc collocandi modum indicaſſe, cùm nullum aliud naturæ tradiderit indicium præter actiones, quod totum ſic habet, quemadmodum in verbis paulo ſuprà ſcriptis docuit. quocunque autem tempore curationis eorum affectuum, qui manus auxiliũ deſiderant, vnus ſeruandus eſt partis habitus, qui ſecundum naturam eſt, quem inueniri ait ex quiete atque ocio, id eſt, vbi quis cõquieſcit, tum ex medio, quod ſcilicet eſt inter extrema, atque ex conſuetudine, ſub quâ actio & quies manifeſtè comprehẽditur. Hæc itaq; duo maximè cõmunia indicia, medium ſcilicet inter extrema, & cõſuetudo vniuſcuiuſque partis naturalem habitum nobis exponent. ego autem in libro de motu muſculorum hæc perſequutus, & partium compaginem indicans, quam ex ratione corporũ incidendorum inueni, naturalem partium habitum iuxta Hippocratẽ in libro de fracturis docui. Videri autẽ poſſunt diuerſa de propoſitis rebus dici, cùm aliàs alia verba & nomina vſurpẽtur, veluti cùm quis dixerit collocanda eſſe membra, quemadmodũ minimè lædũt, non alium habitum inueniet, quàm eum, in quo detineri ſolent quieſcẽtes, qui medius quoque eſt inter extrema, ſed & indicatione ſumptâ à partium compagine hic idem inuenitur.

» QVoniam labor firmat, ignauia reſoluit.

Hoc etiam peranguſtè traditum fuit ab auctore, quod fortaſſe conſtituerat dilatare in eo libro, quem erat editurus. Legitur autẽ in quibuſdã exemplis [Quid labor firmat, ignauia reſoluit?] proponẽte ſibi ipſo auctore rem exquirere vtiliſſimam nõ modò ad medicinæ partem, quæ manu, ſed & ad eam, quæ victus ratione medetur. omne igitur corpus, vbi in ocio degit, effœminatur, & imbecillum redditur: firmatur autẽ & vires colligit, vbi quid faciat, hoc eſt, aliquem vſum præſtet. cuius orationis duo fidem faciũt, experiẽtia omniũ, qui animaduertunt euidenter apparentia, & indicatio, quæ à naturali compagine ſumitur, quã in libro de tuendâ ſanitate explicauimus. Quod verò ad chirurgiam attinet, non debẽt diu affectæ partes haberi immobiles, ſicut nonnulli ſecuritatis gratiâ faciũt: ſed inflammatione ſublatâ modicè dimoueri, quod primò tantùm faciendum eſt, quùm affectæ ſedi calida aqua infunditur, deinceps in balneis, poſtea etiam ſine his.

» ADſtringendum eſt numero potiùs, quàm preſſu.

Item hoc ipſum ab auctore ſummatim per ſe ſcriptum à librario ſanè huc tranſlatum fuit. ſuprà enim clarè perfectéque explicatum eſt, nunc præciſè adſcribitur. ſupplere autem oportet [linteorum] vt vniuerſa oratio ſic habeat [Adſtringendum eſt numero potiùs linteorum, quàm preſſu].

» VBicunque ſanguinis ſuffuſio eſt, ſeu cõtuſum, ſiue abruptio, ſiue tumor, ſi
» inflãmatio nõ eſt, ſanguinis plurimum à vitio ſurſum expellatur, paulum
» verò deorſum. ſed nec brachium, nec crus depẽdeat. faſcia autẽ ab affecto loco
incipiat, ibiq; validiſſimè inſidat, extremis verò partibus minimè, medijs mo-
» dicè: extrema itẽ ſurſũ adducta vinciatur: numeroq; potiùs q̃ cõpreſſu faſciæ
» adſtringant. huc autẽ maximè accõmodantur tenues, leues, molles, mundę, la-
» tæ, valẽtes, vt quæ ſine ferulis adhibeãtur. Perfuſione inſuper copioſã vtẽdum.

Hippocrates iuxta Ionũ linguam (vt ſolitus eſt) contuſum appellauit φλάσμα per φ. id, quod à nobis per θ. θλάσμα dicitur. accidit autem hoc vitij, vbi graue aliquid decidit in corpus, quod quaſi carnem abrumpendo, atterendi vim habet. Verùm vbi contuſa caro ad regionem, quæ ſub cute eſt, ſanguinem tranſ-

mittit,hæc ſanguinis ſuffuſio dicitur ἐκχύμωμα,ſub quâ cutis inuiolata ſeruatur. ſcindi autem tenues venas cum carne, vbi id exoritur, manifeſtum eſt.Incidit autem abruptio (quod σπάσμα dixit)quùm muſculorum fibræ plurimum extenduntur,ità,vt nonnullæ abrumpantur, cuiuſmodi mala recentiores medici ῥήγματα propriè appellant.Huic ſubiecit Hippocrates tumorē,quē dixit οἴδημα, quo vocabulo ſolet omnes præter naturā tumores notare: iuniores diſpertiuntur hos in inflammationes,quas φλεγμονὰς vocant,& in duros tumores,atque in molles,& pituitoſos,quos ꝓpriè vocāt οἰδήματα.ſed φλεγμονὰς ſolet ipſe appellare φλογώσεις, vndè nomen inditum eſt calidis tumoribus.accedit ad priores tumores is,qui eryſipelas dicitur,quod perpetuò quidem inflammatum eſt, non tamen perpetuò tumet. Hi ergo morbi omnes nominatim poſiti ab Hippocrate, quod ad rationem victus ac medicamenta pertinet, aliam curationem exigunt:quod verò ad manum,vinciri cōuenienter debent,prę ſertim,vbi oriuntur ex præcedētibus vinculis,de quibus nunc pertractat.Illud verò[à vitio surſum expellatur]dixit ἐκπιᾶται, quòd quaſi exprimatur ſignificat.nōnulli apertè ſcribunt ἐξαίρεται, hoc eſt expellatur, vt nullâ apud græcos explanatione ſit opus.Cęterùm deligari hęc in libro de fracturis voluit,faſciâ orſâ à loco tumido:nunc verò à vitio partis,quod τρώματος nomine expoſuit, ſed vinculū,quod ad fracturas pertinet, hîc eatenus variat, quatenus faſcias plurimum ferri docet ad ſuperiora,parum verò ad inferiora.Illud item[Sed nec brachiū,nec crus depēdeat] commune quoque eſt eius vinculi, quod ad fracturas accommodatur,ſed id adſcripſit, vt potè, quod magnum in propoſitis momentum haberet,ne(vt cōſueuimus)negligentiùs agentes ſummopere lædamus. quùm,quæ ingentem noxam aut opem afferunt, prout quis rectè vel nō rectè vtitur,Hippocrates commemorare frequentiùs non grauetur:contrà,quæ parum prodeſſe nouit,aut obeſſe contentus ſit ſemel tractare.Ergo in fracturis,cùm primùm alligantur,antequam vel inflammatio,vel aliud ex dictis nunc vitijs accęſſerit, cautio eſt ſimiliter,atque in his, ne quid ad affectam ſedem concurrat: at non æquè in illis danda opera eſt, vt quæ affectam partem occupant, digerantur. quocirca perfuſionē hîc adiungit,non quo illic quoq; non adhibeatur,ſed quo hîc magis. perfundenda enim copioſiùs hæc ſunt aquâ calidâ, vt quod in tumidis partibus collectum eſt,diſcutiatur. Quamobrem ipſe, cùm loquutus eſt de calce,qui à ſaltu ex ſuperiori loco ſanguine ſuffunditur,præter cętera auxilia ad id hoc quoque poſuit, aquâ calidâ copioſè perfundendum, vinctúmque locum ſine compreſſione fideliter continendum.Igitur hęc quoque ad fracturas docuit,licet plus habeāt ponderis in malis,quæ nunc cōmemorantur,nempè eâ de cauſâ,vt citra omnē preſſum digerātur, ac propterea ſine ferulis quoque deuincit,ita,vt iunctura hæc duplici modo differat ab eâ,quā fracturę poſtulant,tum quòd faſcias requirat minùs arctatas,& potiſſimùm leues, tenues, molles,mundas.his enim maximè indigēt,quæcunque adſtringi leuiùs oportet:tum quòd digeſtione opus ſit vehemētiore. Adiungit præterea vnūquódque,ex propoſitis vitijs inflāmatione vacare debere,ſi,quâ docuit ratione, curandum ſit.ſiquidem inflammationes ne modicum quidē preſſum ferūt. contra eas igitur nitimur per cataplaſmata,per aſſiduam calidę aquę perfuſionem, perq; liquida medicamenta,quæ ſuccurrere ſcilicet inflammationibus poſſint.

" " VBi articuli ſuis ſedibus excidunt,aut his intactis,quæ ipſos continent, reſoluuntur: aut oſſa, quæ citra commiſſuram ſe contingunt, diducuntur: vel quę

» vel quæ iuncta erant, abrupto eo, quo continebantur, inter se dehiscunt: seu iuxta articulos comminuuntur: aut peruertuntur, cuiusmodi sunt, quę vara sunt; in alteram partem inclinantia, ab eâ parte, à quâ mota sunt, leniùs vinciri debent, arctiùs ab eâ, in quam, vt quùm deligata sunt, in contrariam spectent, ac priusquam deligarentur, ídque paulo plus æquo, quod & fascijs agendum est, & pannis, tum suspendendi, collocandi, intendendíque ratione, prætereà conuertendo, dirigendo, plurimúmque perfundendo.

Mala hæc vniuersa latè persequutus est in opere de articulis, & de fracturis, quæ nunc sicut alia multa in compendium contulit, quod breuitatis causâ per se obscurum est, at ijs, qui ea volumina legerint planum. nos, quùm ipsa anteà explanauerimus, vt memoria redintegretur, pauca in medium afferemus: si quis autem ab officinâ medici initium acceperit, huic præceptore opus est, qui res enodet, & quæcunque ab Hippocrate in opere de fracturis, & de articulis scripta sunt, in commentarium translata huc proferat. Dixit igitur Hippocrates propositis verbis ἐκπτώματα, in articulis, qui suis sedibus excidunt: στρέμματα, vbi intacto articulo, quæ iuxta ipsum neruosa sunt, resoluuntur, quod præsertim accidit, quùm ambulando vestigium fallit: διαστήματα, cùm ossa, quæ citra commissuram naturaliter se contingunt, præ affectu quopiam diducuntur, in opere etiã de articulis, & de fracturis nominatim mentionem facit de ossibus, quæ inter se diducuntur, vt de cubito & radio in commissurâ brachij cum humero, & in manu de ijs, quibus illa continentur, & in crure similiter de ijs, quę iuxta genu sunt, pedémque in viciniâ calcis: ἀποσπάσματα dixit, quùm abruptis ijs, quæ ossa inter se connectunt, ipsa, quæ priùs iungebantur, plurimum inter se dehiscunt, quemadmodum ipse de extremitate lati scapularum ossis ostendit: sed ἀποκλάσματα dicit, quæ iuxta articulos comminuuntur, vocantur à iunioribus ἀπάγματα, de quibus in fine libri de fracturis meminit, inter cubiti noxas, vbi ἄπαγμα scripsit, eò ducuntur, qui post ipsum hoc vocabulo nuncuparunt quamcunque transuersam totius ossis fracturam in viciniâ articuli, in quâ videlicet fracti ossis partes inter se plurimum recedunt, ossa, quæ sic franguntur, recentiores dicunt frangi καυληδὸν, quùm caulis modo abrumpantur: διαστρέμματα vocauit, quæ peruertuntur, ab ijs autẽ quæ στρέμματα dixit, differunt διαστρέμματα, quatenus hæc aliquo modo perueniunt ad articulum leuiter ipsum deprauantia, suáque sede commouentia, id quod euenit pręcipuè vni ossi tibię in pueris, in quo casu vincimus, vtrinque ad dirigendum obijcientes lignum ex tiliâ, vel ex tali aliquâ materiâ firmum molléque, tenuem inde regulam parantes. Rectè autẽ addidit, vbi commemorat ea, quæ peruertuntur [in alteram partem inclinantia] etiam, si legamus vt nonnullis placet [cuiusmodi sunt, quæ valga sunt, hęc in alteram partem inclinãtia] vtrique scripturæ optimè cõuenit adijcere [in alteram partem inclinantia] siquidem totus articulus sæpè in interiorem partem vel exteriorem conuertitur, ídq; cruri accidit frequenter prope genu & prope talos. Vocantur autẽ, quæ in exteriorem partem vergunt βλαισὰ, id est valga, quæ in interiorem ῥαιβὰ, & κυλλὰ, id est vara. His omnibus vinculum prodest, quod duo spectat, vt ab eâ sede, in quam prolapsa pars est, fasciæ adducãtur, vrgeántq;: locus verò, vndè ea recessit, laxior sit, vt admittat, quod sub vinculo ad ipsum compellitur, hoc est, vt fasciæ ibi laxæ sint, non arctatæ. Supplere autem oportet [venerũt] vbi inquit [ab eâ, in quam] sic, vt totus sermo sit. [ab eâ parte, à quâ mota sunt, leniùs vinciri debẽt] hoc est fascię laxiores esse

arctiùs ab eâ, in quam venerũt, vt ſpectent in contrariam partem, atq; venerũt. terminum autem conuertendi in contrariam partem non præſcripſit naturalem ſtatum, tunc enim morbo vinculum cæderet, quùm deprauationi diu pars aſſueuerit: ſed paulo vltra naturalem ſtatum partem adducendam cenſet, atque hoc eſt, quod aït [ídque paulo plus æquo] nam, quod naturale eſt, æquum eſt. Cæterùm præcipit, vt ad contraria conuertamus per omnia, quæ ad vinciendum admouentur. quæ ipſe nominatim cum faſcijs recenſuit, quùm inquit [& pannis, tum ſuſpendendi, collocandi, intendendíque ratione, prætereà conuertendo dirigendo] quùm poſſit vinculum per hæc omnia plus iuſto ad contraria inclinari. Scribit, [item plurimùm perfundendo] addens [plurimum] quod in proximè præcedentibus verbis omiſit, intelligi tamen potuit ex ijs, quæ propoſita erant. ibi itaque digerendi, hîc verò molliendi cauſâ, copioſè aquam infundit.

» IN his, quæ extenuata ſunt, plurimum integræ partis comprehendatur, vt ex » tranſfuſione, quæ exhauſta ſunt, magis quàm ſuapte naturâ emacreſcerent, » diuerſo vinculo ad incrementum ſpectent, & carne impleantur.

Percurrerunt locum hunc expoſitores huius libri, non ſecus atque alia multa, circuitionéque vſi pauca quędam attulerunt: qui verò enodare apertè ipſum contendunt, veritatem non attingunt, ità, vt mirum ſit, qui potuerint extenuatis, hoc eſt gracilibus partibus, & quæ ali deſierunt naturalem habitum reſtituere. Equidem cenſeo quæcunque, vel ad verborum ſignificationes attinent, vel ad quæſtiones captioſas, vt perperam accipiantur, nihil ad artis opera diſcentibus obeſſe: quæ verò contraria idoneæ curationi traduntur, neceſſariò ijs officere, qui medendi artem exercent. Ante omnia igitur docebo quâ viâ curauerim, quæ ſummâ macie confecta eſſent, vt qui addiſcunt, iam eius ope fruātur: deinceps accommodare veritati propoſita verba enitar. vbi enim latebra eſt obſcuritatis, conabor rei veritatem tueri, eíque, ſi vllâ ratione fieri poterit, verba Hippocratis conſentanea demonſtrare, quod ſi interim non dabitur, iuuenis certè rem ipſam, vt ſeſe habet, comprehendat. Ergo macies partium plærunque, vel ex diuturnâ quiete, vel ex eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, proficiſcitur, quùm ob illam robur quieſcentium partium emoriatur: ob hoc regio, quæ vincta eſt, ſanguine ſurſum partim, partim deorſum expreſſo, alimento priuetur. Quocirca contrario modo, atque contractum fuerit, mederi vitio debemus, nempè affectæ parti vim reſtituentes, efficientéſque, vt eo ſanguis affatim concitetur. vires quidem reficit moderata infrictio, perfuſio, motus, debet autem eſſe idonea moderatio in vtroque genere, in qualitate ſcilicet & modo: ſanguinis verò plurimum euocabunt, propoſita nunc ratio alligandi, aquæ calidę perfuſio modica, motus, & frictio, quę & vires etiam confirmant. omnia autem modo & qualitate moderata eſſe conuenit, cùm non ſatis ſit frictionem, motum, calidæ aquæ perfuſionem, nec multa eſſe, nec omnino pauca: ſed oporteat frictionem quoque mediam eſſe, tam inter duram & mollem, quàm inter multã & paucam, ſimiliter aquam ità temperari, vt media ſit inter eam, quæ nondum calefacit (χλιαρόν, id eſt tepidam vocant) & quæ iam dolori eſt, calore mordens (ζέον, id eſt feruentem dicunt) in modo item mediam inter multã & paucã. verùm de modo ſuprà tractauit, cùm dixit [dum intumeſcit priuſquã reſidat, finiatur]. hoc autem tempore, ſi pars cum ſeipſâ cõferatur, rubens maximè apparet. quæcunq; ergo gracilitate, macieq; tentantur,

planè

planè magis exanguia conspiciuntur, quàm quæ benè valent, víxque & quùm pertractantur, & quùm aquâ calidâ perfunduntur, rubescunt. hoc autem nobis propositum sit, quòd ad modum pertinet, vt membrũ rubore offundatur, quo tempore tumidius quoq; exhibetur, sed, nisi cesset qui fricat, vel perfundit, tumor desinit, & rubor finitur. Maciem verò vel medicinam non admittere, vel sanabilẽ esse indicio erunt tumor rubórque, promptè vel magno negocio excitati. quibus hi quidem ægrè contingunt succurrere soleo perfricando corpus aliquo ex calefacientibus medicamentis, atque ex ijs præcipuè, quæ modicum accipiunt thapsiæ non vetustæ: sed & huiusmodi gracilitates inũgo aliquâ mixturâ, quæ picem habeat, qualia sunt medicamenta, quæ πιττωτὰ, vel δρωπακιστὰ græcè à quibusdam dicuntur. quæ, si πίττινα & δρωπακικὰ nominari audies, æquè intelliges, licebítq; tibi appellare, vt velis. instituimus autem in his commentarijs iuniores atticismum nõ docere, sed persequi medicinalis artis effectus vtilissimos, atque eos pręcipuè, qui ex confectionibus picẽ habentibus ad proposita pertinent. Igitur, si primus vsus partem reddat tumidã & rubram, iam cessandum est: sin minùs, iterum & tertiò inũgendũ, in alijs quotidie, in alijs tertio aut quarto quoq; die, prout affectæ parti maximè opus esse iudicabis. Illud verò, quod pars, quæ fricatur, aut pice illinitur, incalelescit, inter ea, quæ spectantur interdum non enumero, quoniàm sub rubore cõprehenditur, cùm eodem tempore caleat, rubeátque. Ego hâc ratione gracilitati præter naturã sæpè occurri, raróque vsus sum vinculi operâ, & si quando vsus sum, eo modo alligaui, quo docet Hippocrates inspectis verbis ipsius [diuerso vinculo] quod enim inquit [diuerso] illi vinculo opponitur, quod pertinet ad fracturas, quódque affectam sedem vehemẽtiùs vrget. diuersum itaque vinculum primo protinus fasciarum ambitu discrepat ab eo, quod posuit ad fracturas, nõ enim ordimur à parte cui medemur, quemadmodũ facere in vlceribus, fracturis, sanguinis effusione, cæterísque omnibus paulò antè propositis consueuimus: pręter hæc affectum locum nõ adstringimus, sed remittimus, maximè autẽ comprimimus partẽ integram, vnde incipimus. inde enim præcipit, vt fascia vsque ad affectum locum laxetur, atque vbi eò ventum est, laxissima inuoluatur. hic siquidem hyeme obuoluendus est, ne calefiat, laxus videlicet nec minimùm quid adstrictus: sed æstate debet integra sedes vinciri, vt qui in eâ subest sanguis, ad locum, qui refectione indiget, depellatur, partem verò quę curatur, sub vinculo calefacere & digerere alienum est. Vbi autem crus totum, aut totum brachium valde emacruit, alterum par membrum deligare conuenit, initio ab imis partibus accepto, dein fasciâ ductâ in crure inguine tenus, in brachio ad alam vsque, & humeri caput. quãdoquidem eodem modo venæ, quæ cruribus alimẽtum subministrant, ab inferiori parte iuxta os sacrum deriuantur à venâ cauâ, atque illæ, quæ brachijs, à superiori iuxta iugulum. sanguis itaque, qui ad vnum fertur ex paribus membris, vbi iter clausum est, ad alterum deducitur. Adstringi autẽ sanum membrum hactenus debet, vt ob compressionem minimè indolescat: sed, quod vitiatum est, vel nudum relinquendum, vel paucâ lanâ vsque ad inguen obtegendum, vbi cælum frigidũ sit, sed, vbi non sit tale, expedit nudum esse, & subinde linteis perfricari, tum calidis medicamẽtis foueri, si locus ægrè incalescat. namq;, vbi promptè, oleum cui parum ceræ adiectum sit, per se idoneum est, siquidẽ diutiùs manet, & minùs resoluit. Eadem omnino ratio est in brachijs, in quibus vinciendũ id est, quod benè valet, per-

inde quaſi crus:pręſtantérque calefaciendũ,quod ægrũ eſt,& frictione & motu,hominem verò, vbi prorſus ſtupidus non fuerit, rogare præſtat, num in eâ parte,quæ curatur,aliquid eius caloris,qui excitatus fuerit,ſentiat ſupereſſe: an apertè deſijſſe ſibi penitus videatur. quòd ſi ceſſaſſe reſpondeat, iam tẽpus eſt iterum adhibere, quæ calefaciant, & partem confirment,quorũ quatuor genera ſunt,frictio per lintea,calidæ aquæ perfuſio, frictio per calida medicamenta vel per oleum, ſimplicis dropacis inũctio. vbi vitiata pars refrixiſſe plurimum videatur, dropax varius ſit, habeátque bitumen, modicum ſulphuris ignem non experti,& pyretrũ.Curanda verò ſic eſſe corpora extenuata, experimento comprobaui plurima reficiens.vtrum autem verba Hippocratis rectè expoſuerim non eſt, quòd contendam, quùm me non lateat obſcuræ orationis explanationem eò euadere poſſe, vt probabilis ſit, non tamen vt firmiter ſciatur. Declaro autem verba Hippocratis non ſicut plærique ſic ſcripta[vt ex tranſfuſione exhauſta magis, quàm ipſa emacreſcerent], ſic enim abſurda ſententia eſſet,ſed(vt alij legunt) adiecto pronomine his verbis[vt ex tranſfuſione,quę exhauſta]vocat enim exhauſta,quæ extenuata ſunt,ꝓptereà,quod in ocio degerint, fueríntque alimento deſtituta.hæc ait ex tranſfuſione ſanguinis (quaſi ex curſu dixerit)ſanari, nimirùm ſanguine ad affectum locum copioſiùs cõcitato, quàm ſi naturaliter haberet. Siquidem hâc ratione implebitur, quod extenuatum erit,ſi diuerſum adhibeatur vinculum ab illo,quod in prioribus indicauit,cuius diſcrimen nos paulò antè demõſtrauimus, ex quo neceſſariò facultatis diſſimilitudo proficiſcitur, illud quidẽ ab affectâ ſede ſanguinem expellit,hoc ampliùs ad eam concitat,quàm ſi rectè valeret. nam,cùm benè valebat,abundè erat,qui in ipſâ continebatur,& ideo non opus erat ampliùs tranſmitti, quàm qui,partim in alimentum ſubminiſtrandum conſumitur, partim digeritur: nũc verò,quùm vitiatus locus inanis ſit, atque exanguis,multo plus concurrere ſanguinis oportet,non modò vt alatur ſicut in ſecundâ valetudine, ſed reficiatur etiam,præterquam quod nunc plurimum neceſſariò digeritur, quùm ſubinde calefiat. calefaciunt enim quæcunque ad ipſum præſidia adhibentur, ſiue frictio,ſiue motus & medicamenta, ſiue pix illita,& confectiones picem habentes,ac tãdem calidæ aquæ perfuſio.nam & hac Hippocrates vſus eſt,fortaſſe ob eius ſeculi inopiam balneorum:nos autẽ hoc ſeculo aquâ,quam in balnei labris habemus, contẽti ſumus, ad affectas partes modicè calefaciendas,tollendúmque eam laſſitudinem,quæ extendentium ſenſum repræſentat. Iam vero partes exerceri neceſſe eſt in actionibus vſitatis,id quod quotidie faciendum eſt,non ſubitò ſemel, verùm ſubinde, quomodo etiam frictio adhibenda eſt,donec excitetur calor, túncque ab eâ deſiſtendum. Verbis igitur ſic veram curationem accommodo, cuius vim experientiâ demonſtraui, ſexcentos,qui ſub vinculo diuturnóque ocio extenuati erant,recreando. Sed iam eorum, qui librum hunc enodarunt, mentem aperire tempus eſt. ex ijs plærique (vt retuli)vſi circuitione duntaxat integram verborum obſcuritatem reliquerunt:pauci conati ſunt iuxta verba ipſa ad vinculum relata hoc modo vniuerſam ſententiam enodare. Hippocratem præcipere aiunt, vt eorum, quæ extenuata ſunt, curatio à vinculo inchoetur. quo exhauſta, hoc eſt extenuata magis,quàm antè extenuata fuerant,in cõtrarium habitũ mutentur.multos enim morbos putant hâc ratione ſanari, afferúntque exempla & eorum, qui nauſeâ

preſſi ſumpto

preſſi ſumpto medicamento vomitum ciente ad ſanitatem peruenerunt, & qui aſſiduè citâ & acri aluo exerciti catharctico conſanuerunt, & quorum tuſſis finita eſt ob præſidia vehementiorem tuſſim excitantia. Nec deſunt ex illis, qui commemorent, quæ Hippocrates in illis ſententijs, quæ aphoriſmi vocantur, ad verbum ſic ſcripſit. [Eſt etiam, quùm in neruorum rigore citra vlcus iuuene habitiori, mediâ æſtate gelidæ aquæ multa perfuſio calorẽ reuocat] ergo, ſicut contra morbos (inquiunt) non ſolùm pugnamus per auxilia ipſis contraria, ſed etiam per ſimilia, ità nunc ab Hippocrate iubemur gracilitati occurrere ab eo vinculo orſi, quod magis extenuare poteſt. id quod tranſfuſione fieri aiũt, cùm partes paulatim plurimúmque ſub vinculo contabeſcentes, iterum recurrentibus humoribus recreantur, & idoneæ fiunt, quæ carne impleantur. Sed quùm videant, qui ſic exponũt à ſe nullo modo explanari illud poſſe [diuerſo vinculo] ſcribunt [diuerſo habitu] ſic, vt ternæ reperiãtur ſcripturæ inter ſe differentes, quarum vna habet [diuerſo habitu] namque in nonnullis exemplaribus ſic ſcriptum reperitur. Qui ſcribunt igitur [diuerſo habitu] locum hunc in vinculo non accipiunt, ſed in parte ægrâ, quam alterius habitus exiſtentem ac priùs eſſet, ſpectare ad refectionem dicunt, eúmque habitũ comparari vinculo plurimum extenuante, quaſi exhauſtę partes non ampliùs vinculo extenuentur, ſed nunc fortaſſe futurum ſit, vt inde reficiantur. Itaque quùm vinculum, quod ad fracturas pertinet, communis (vt paulò antè dixi) & aliorum affectuum, quibus annumerabantur ſanguinis ſuffuſiones, contuſa, abruptiones, extenuandi facultatem habeat, quis conficiet, vt de eodem refici extenuatæ partes incipiant. quamobrẽ nonnulli ita legunt [vt ex tranſfuſione, quæ ſuapte naturâ exhauſta ſunt] concipientes id abſurdum, quod oratione ſequitur, effugiſſe, eo quod partes ſuapte naturâ ſint extenuatæ, atque id, quod nũc præcipitur, non pertineat communiter ad omnia, quæ extenuãtur, ſed ad ea tantùm, quæ ſuâ ſponte. ſic autem commune hoc præceptum, & generale pauca complectetur, pauciſſima enim ſunt, & rariſſima, quæ hâc de cauſâ tabeſcunt, reliqua omnia ob diuturnum vinculum, ſimúlque ob vitiatæ partis quietem in hunc morbum incidunt, eáque potiſſimum fas eſt commemorari ab Hippocrate, quùm ſub ijs fiant, quæ ſuperiùs poſita ſunt. docuit enim hactenus de fracturis, & de quibuſdam alijs affectibus, qui ſimile vinculum exigunt, quibus quùm maciem partium ſuperuenire intelligat, indicare meritò voluit, quâ ratione ad ſanitatem perducatur. Sed iamiam exequar, cuius maximè accuſari poſſent, qui putant Hippocratem monere, vt extenuans vinciendi ratio adhibeatur. conſilium quidem eſt reficere, quæ exhauſta ſunt, quod contingere non poteſt, niſi & vires reficiantur, & materia alimenti abundè ſubminiſtretur. vinculum verò, quod tradi ab Hippocrate volunt, & ſanguinis concurſum prohibet, & robur infirmat: ſed quod nos dari ab eodẽ credimus, diuerſum eſt ab illo, quod extenuat, inchoandũ enim eſt à parte ſanâ, nõ ab ægrâ, & per multos circuitus adſtringendum comprimendumq;, dum ne compreſſione excitetur dolor, qui poſſet inflãmationẽ mouere, faſcia item vſque ad affectam ſedem trahenda eſt paulatim vi compreſſionis remiſſâ. Illud prætereà, quod integrũ crus vnà cum ægro deligari conueniat, ipſorum expoſitioni minimè congruit, vbi inquiunt Hippocratem velle vinciẽdum eſſe, vt quæ extenuata ſunt magis, exhauriantur, quo non modò nihil confert vinculum alterius cruris, ſed etiam obeſt, ſanguis enim, qui antè ad illud ferebatur, nunc omnis ad affectũ depellitur. Quòd

autem ſuperioris expoſitionis auctores malè huc exẽpla tranſferant, in aperto eſt,quùm nullam ſimilitudinem habeant cum ijs,quæ ab Hippocrate traduntur.quoniàm qui rectè rationi innititur,ſi ſubitò eijci velit omne id, quod cauſam exhibet,nempè,quod ventriculi tergoribus ità inhæreſcit,vt vix inde extrahi queat:ſimiliter & acria, quæ paulatim deſtillant, & ità ventrem irritant, vt deſidẽdi neceſſitas ſit,ſubitò non iniuria educet: quemadmodum euenit in tuſſi mediocri, quæ ijs exoluitur, quæ ipſam concitant acriorem. ſed nulla his communitas eſt cum eo,quod putant affectum locum,vt recreari incipiat,exhauriendum eſſe,quùm ex vinculis, neque tabeſcentes partes firmari poſſint, neque alimenti materia deduci.Illud verò, quod afferunt de neruorum rigore maximè alienum eſt,ignaros enim ſe oſtẽdunt artis,quam tradidit Hippocrates, quùm docet medendi rationem eſſe, vt contrarijs tollantur contraria. At nonnulli minùs verborum vim percipientes ad contradicendi ſtudium conuerſi ſunt,quod ferè faciunt,qui inconſideratè aduerſantur,atq; ea labefactare contendunt, quæ nunquam didicerunt. tantùm enim abeſt, vt per artificioſa illa,quæ traduntur ab Hippocrate,id tollatur,quod cõtrariorum contraria ſint auxilia,vt etiam confirmetur. Quin & in adductâ ſentẽtiâ dixit[frigidæ enim aquæ perfuſio calorem reuocat, hæc autem calore finiuntur]. hunc verò calorem,qui medetur frigidis vitijs interdum frictione mouemus, interdum calidis medicamentis,modò exercitatione,aut calidâ aquâ infuſâ,atque vbi vehementiore calore opus eſt,bitumine(vt ſæpiùs retuli)vel pice illitâ,interdũ etiã & aquæ frigidæ perfuſione. ſed cætera omnia, vt potè quæ calefaciendi vim habeãt,ijs partibus ac morbis,quibus calore opus eſt,vbiq; vtilia ſunt: frigida aqua,vt quæ frigida eſt,quantum in ſe eſt,rarò vtiliter adhibetur,atque ei tantùm corpori,quod potẽtem habet innatum calorem.In habitiore quidem corpore(inquit ipſe)eſt,vbi vtilis ſit aqua frigida,neque in hoc, quolibet tempore,ſed æſtiuo.frigidæ enim aquæ potionem duo afferre,vel noxam ex frigore, vel plurimum caloris ex altioribus partibus redeuntis,quis non nouit,aut non docuit ex ijs,qui de eâ conſcripſerunt? Corpore itaque abundè calido fit, vt à frigore non ſuperetur calor,qui in ipſo eſt,ſed cute denſatâ,atque ijs, quæ expirare debent,relictis,augeatur:at ſi calor imbecillior fuerit,quàm vt ſubeunti frigori obſiſtat, vi ipſius ad altiora corporis aſpirante, homo frigidis morbis excipitur.fortaſſe hæc ſuperuacanea nunc attuli,quùm alibi(vt dixi)ea fuerim exequutus. Quæ primò igitur medentur,primò neceſſe eſt contraria ſint. prima autem dicuntur,quæ nullius medij auxilio his opponuntur:quę medio indigent,non primò efficiũt,ſed alia adiuuando efficiẽdi ſocia ſunt. Agunt autem nugas,qui alui purgationem,medicinam tuſſim mouẽtem,frigidam perfuſionem proferunt.nam hęc,quamuis rectè interdum fiant,plurimum tamen ab eo,quod nunc proponitur,abhorrent,in quo demõſtrandum eſt,qui fiat,vt vinciendi ratio,quæ extenuandi vim habet,vel quod exhauſtũ eſt,confirmet, vel plurimũ eò ſanguinis concitet.fruſtra autẽ,dum hæc oſtendere nequeunt, exempla adſcribunt præterquam quòd exemplo ſtabilẽ, certámque ſcientiam non efficiunt. oſtendimus enim in libro de exemplis, non eſſe exempli vſum, vt qui rem non cognoſcunt,eius ſcientiam acquirant. quod quidem nonnulli aſſerunt,qui rhetorum more,vt ſcientia comparetur,exempla adhibentes totâ aberrant via, non ſecus atque vbi Platonem dicunt plærunque per enumerationem demonſtrare.oſtenſum enim eſt illum vti enumerationibus gratiâ ex-

planationis

planationis: quicunque verò tenetur ſtudio exquiſitiùs intelligendi enumerationis vim,& exempli,ad eum locum adeat,vbi de vtroque tractatur, quæ nos alibi exequuti ſumus. Sed nunc ad propoſitum reuertamur eos hortati, qui in hiſce libris verſantur,vt quùm hactenus diligenter legerint, ad ſequētium expoſitionem accedant,quæ præcedentium fidem faciunt.ad ea iam igitur progrediamur vniuerſa,quæ vt in aperto magis ſint,non adſcribemus tota ſimul, ſed membratim eóque modo etiam explanabimus.

CÆterùm præſtat partem,quæ ſuper aliam poſita eſt,ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimúlque alterum crus cum integrâ parte deligare,vt ſimilius ſit,pariter quieſcat,& æquè alimēto prohibeatur,atq; alatur.

Paulò antè propoſitum eſt rationem deligandi extenuatas partes diuerſam eſſe debere ab eâ,quæ ad fracturas pertinet,hæc ſiquidē adhibetur, vt ſanguinis curſum prohibeat, quod in affectâ ſede collectum eſt, ſurſum deorſúmque exprimat,mēbra quieta ſeruet,& immobilia, cum hâc viâ vitiatæ partes interdum ab inflammatione penitus defendantur:at nunc non eo incūbitur,vt fluxus ſanguinis repellatur, vt quod in ipſis ſubſiſtit educatur, vt immobiles cōtineantur,ſed ad omnia his contraria conſilium dirigitur. Faſcia itaque(vt ſuprà ſcripſi)ordiatur à parte ſanâ,premendóq; hanc,ſanguinem,qui in ipſâ cōtinetur,ad extenuatam tranſfundat,non tamen ex toto integram partem exhauriat. Crure igitur aut brachio ægrotante abundè eſt vinculum incipere ab inguine,aut ab alâ:ſed,ſi malum hoc femur infeſtat, aut humerum, neceſſe eſt contrarium mēbrum deuincire,vinculo ab imâ parte orſo, & vſque ad inguen vel alam porrecto. Si quando autem brachium, aut crus vehementer ægrotet, expeditiùs eſt vtrūque deligare,& quod ſuperpoſitū eſt affectæ parti, & quod integrum,vt prohibeatur alimentum,neque illi ſubminiſtretur. atque hâc de cauſâ dixit Hippocrates[ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimúlque alterum crus cum integrâ parte deligare,vt pariter(inquit)quieſcat]id eſt,ocioſum ſit alterum crus,atque illud,quod affectum eſt,& æquè ipſius alimentum intercipiatur. Illud verò [vt æquè alatur] idcirco poſuit, quià membrum,quod vincitur,noluit ità alimēto prohiberi, vt nulla pars penitus ad ipſum feratur. Quòd ſi vehementer quis adſtringat, ex toto ferri alimentū prohibebit,periculúmque protinus erit,ne pars emoriatur,id ſi non fiet, alimentū quidem certè tam in femore, quàm in crure auferetur.propoſitum quidem eſt non extenuare femur,ſed crus reficere. verū quià vinculi ratio alimētum detrahit,huiuſmodi noxam aliquandiu admittimus:deinde poſteà,vbi crus modicè carnem contraxerit,vtrique cōmuniter conſulimus. Quare illi audiēdi non ſunt,qui volūt Hippocratē iubere,vt cum extenuatâ parte,ea,quæ ſuperpoſita eſt,atque alterū crus extenuetur,vt gracilium partium macies occultetur, ne in aperto ſit, néue ex plenioris membri cōparatione deprehēdatur. cùm nec medicus quiuis vnus è populo, nedum Hippocrates hâc curādi rationē probaret.

LInteorum numero, non preſſu.

In ſuperioribus iam ſæpè imperauit, vt hoc idem fieret, vbi deligatum membrum ſanari penitus ſine dolore voluit.

LAxandum eſt primò,quod maximè indiget,ac frictione vtendū,quæ impleat,& perfuſione citra ferulas.

Verbum[primo]vel ad tempus retulit,vel ad vim, ſi ad tempus, vel in vno vinculo,vel in his,quæ ſequūtur,inter ſe collatis. Sed quià verè hæc omnia di-

cuntur, idcirco quod proponitur clarũ est, nisi fortasse si ità scripsit, volens cuncta hæc à nobis intelligi. Protinus igitur in primo vinculo, quoniam conuenit plurimum integræ partis cõprehendere, linteáque primo ambitu arctari, tum subinde magis laxari, maximè autẽ eâ parte, quæ refectione maximè indiget, probabile vtique esset verbum [primo] ad vim relatum de parte dici, quę curatur: ad tempus verò, de primo vinculo. Quòd si accipiamus in omnibus vinculis inter se comparatis, mẽs erit huiusmodi. si in primis vinculis cum integrâ partem quoque vitiatam deuinxeris, interdum nudandã æger præbebit, quod ipsum primò agendũ est in ijs, quæ refectione indigent, atque eâ de causâ minùs benè nutriuntur. at quùm sanguis ad vitiatum locum & frictione concitetur, & alijs, quę paulo suprà narraui, ipse magis citiúsque carne implebitur. Verùm Hippocrates & frictionis & perfusionis aquæ calidæ meminit, nõ tamen medicamenti, quoniam hîc sola docet manus præsidia. neque existimandum est prætermissum ab eo fuisse membra eatenus dimouenda esse, ne ad lassitudinem dentur, quùm ea ostenderit, quæ sunt eiusdem generis, & motus quilibet permacræ partis ad id genus spectet, ad quod frictio, quùm verò quiescere iusserit alterum crus, non secus atq; integrã partem, & nunc frictionis mentionem fecerit, motu quoque vtendum esse planè censuit, nihil enim prohibet, quo minùs absque humero brachium, & crus absque femore moueatur. quùm non opus sit aduersus maciem immobili crure ac brachio. constat enim curari hæc, dum mouẽtur transmisso alimento per partes superiores, quæ eo non fruuntur, siquidem illæ potissimùm fricentur, pice illinantur, & calidis medicamentis curentur. Plurimum verò sanguinis ad membra concurrere extremis partibus calefactis magnum tibi sit indicium cõcitatus ibi calor & rubor. Horum autem plenam curationẽ habes, quùm his, quæ Hippocrates tradidit, adiecerimus calefacientium medicamentorum admotionem, cuiusmodi est inunctio picis. Hippocrates nihil penitus in hoc libro de medicamẽtis meminit, quanquam plures affectus memorat medicamentorũ auxilium postulantes, ex quorum numero sunt sanguinis suffusiones, id vitiũ sub quo resoluuntur, quę articulos continẽt, præter hæc abruptiones, cùm eam persequi medicinę partẽ instituerit, quę manu medetur, atq; hanc (vt dixi) nõ vniuersam, sed partẽ, quæ maximè necessaria sit, & vtilissima his, qui ad medicinalẽ artem aggrediũtur.

FVlcimenta verò, ac firmamenta, velut pectori, costis, capiti, cæterisq; eius generis, alia pulsus causâ adhibentur, ne quid eo concutiatur, alia propter commissuras, quæ dehiscunt, ad ossa caluariæ, vt fulciant, sed ad tussim, & sternutamentum, aliúmue motum, cuiusmodi in pectore & capite excitatur, vt firment, quorum omnium eadem in vinciendo moderatio est, nam quà vitiũ est, maximè adstringi debent. Subijcienda igitur lana mollis, quę morbo aptetur, alligandúmque est, non arctiùs, quã ne pulsus concutiat, extremitatésque commissuræ dehiscentis se concingant, neq; circa tussim, & sternutamenta, sed firment, ità, vt neque cogi, neque concuti sinant.

Quid sibi velit verbum fulcire, quod Hippocrates dixit ἐρμάζειν, inde apertè colligitur, vbi iussit fulciẽdum vinculis esse, non tamen comprimẽdum, tam quùm panniculus super fascias inijcitur, quàm quùm fasciæ ipsæ circumdãtur. Ducta autem vox est à nomine ἕρματα. sic enim fulcimenta græcè vocantur, quorum meminit Homerus in eo carmine, – ὑπὸ δ' ᾕρεον ἕρματα νηῶν. quasi nihil differat, ἐρείσματα, id est fulcimentá ne dicãtur, an στηρίγματα, id est firmamenta.

mamenta. Constat autẽ Hippocratem sępiùs dixisse[ἐρμάζειν]non tam in fascijs, quàm in pannis panniculísque,quod στηρίζειν,id est firmare significat,quin & expositores vbique pro eodem acceperunt. Nunc verò duorũ nominũ ἐρμάσματα, sic enim dixit fulcimenta,& στηρίγματα, quo firmamẽta expressit, proximè alterum alteri subijciens,indicasse videtur nõ significari idem ab vtroque. An ἐρμάσματα intellexit,quæ in vinciendo subijciuntur,circumdanturq;,vt affectam partem immobilem teneant,ac primò quidem fascias,quæ primùm inijciũtur, quæ præter alios quosdã vsus,etiamnum ἐρμάζουσιν,id est fulciunt,dein pannos, qui & ipsi non modò fracturam,sed & fascias fulciunt,posthæc fascias,quę ferulis superinijciuntur,& panniculos. siquidẽ hæc omnia,cùm eâ de causâ dentur,vt contineant quæ antè inuoluta sunt, non ea tãtùm,sed fracturas quoque fulcire possunt. Verùm ἀποστηρίγματα,id est firmamenta, mihi videtur appellare quęcunque sine vinculo ægrę parti vniuersę superdantur,aut à sinistrâ vel dextrâ parte,aut à superiori vel inferiori. voco autem superiorem vel inferiorẽ ad crassitudinem respiciens totius corporis,in eo enim spacio,quod in ipsius crassitudinem est,quæ subijciuntur,ab inferiori parte sunt,quę superimponuntur, qualiacunque sint, à superiori. Firmatur autem extremitas rectâ aliquâ re, quæ ab inferiori parte erigatur,caput puluinis & ceruicalibus,tum lanâ & pãniculis mollibus:canalis cõminuto cruri item subiectus vtrinq; ipsum firmat. Sed pilã ex lanâ demissam sub alam,in quã humeri caput exciderit,licet & fulcimentũ & firmamẽtum appellare,eo enim,quòd & ipsa alligetur, pars quodãmodo fit totius vinculi,quęcunq; autẽ ad fulciendum thoracẽ & caput superdantur,firmamenta magis dicũtur q̃ fulcimenta. Hæc à medicis excogitata sunt propter motus partium necessarios, quorũ aliqui naturales sunt, vt respiratio pectoris, pulsus membranarum:nonnulli præter naturã,cuiusmodi tussis,sternutamentum,singultus,& quicũque pulsus inflãmatis partibus accidunt, aut sub vehementi capitis dolore in temporum arterijs,& sæpè palpitatio præcordiorũ: est etiam interdum,cùm aliæ partes firmamentum requirunt. Debẽt itaque adhiberi firmamẽta fascijs nonnũquam per se iniectis,vt ad temporum arterias,vbi caput intolerabili dolore torquetur, aut ad præcordia palpitãtia,aut ad vulnera,in quibus veremur, ne sanguis erumpat. nõnunquã verò fasciâ lanam comprehendimus:interdum tamen nullâ adiectâ fasciâ simpliciter firmamus. thoracem quidem & ceruices lanâ,caput puluinis mollibus,aut leuibus sacculis,in quos milium calefactũ coniectum fuerit,vbi simul & firmandum & fouẽdum est:maxillam verò prolapsam, mollia firmamẽta admouẽtes interdum firmamus. Ergo,cùm cõmunis sit ἐρμάσματος, id est fulcimenti, ac στηρίγματος, id est firmamenti vsus,iure putant,qui librũ hunc exposuerunt, ab vtroque idẽ significari, quibus sępè verbis nos quoque vtemur nullo discrimine interposito. est autem cõmune consiliũ,id,quod paulò antè dicebam, vt partes motu minimè concutiantur,sed,cùm(quod proximè declaraui)propriũ quoddam discrimen inter hęc sit,vbi curiosiùs agere volumus, στηρίγματα dicemus,quæ sine vinculo, ἐρμάσματα,quæ cum hoc adhibẽtur:sicq; statuemus ea vocari στηρίγματα,quę partibus illis dantur,quarum motus necessarius est, à quo cessatio nõ est in nobis, ἐρμάσματα,quæ immobilibus. Motus siquidẽ cruris & brachij in nobis est:thoracis verò & membranarũ non est in nostrâ potestate,neq; item palpitatio alicuius partis,neque tussis,neque sternutamentum,neque singultus,quibus,quo minùs moueantur, obsistere aliquãdiu non licet. vrget enim posteà necessitas,

vbi,quâ concitantur,causa vehemens fuerit, vidẽturq́; valentissimi viri dũtaxat posse resistere,prohibereq́;, ne moueantur. Sed aliter Hippocrates in proposito loco scripsit,quod ad pulsus pertinet,ne concutiat,tum quod ad cõmissuras capitis, ne dehiscant, ἑρμασμάτων verbo vsus: στηριγμάτων verò ad tussim & sternutamẽtũ aliúmue motũ,cuiusmodi in pectore, & capite excitatur. Dehiscunt igitur in capite suturæ,quæ ῥαφαὶ dicũtur, cùm,vbi ossa capitis se tangũt, propriè dicãtur ἁρμονίαι,sed trãslato vocabulo ῥαφαὶ.caluariç enim ossa ad vnguẽ inter se ἥρμοσται,id est cõmittuntur,atque idcirco ipsorũ contactus καθ' ἁρμονίαν cõmitti meritò dicentur,& à similitudine eorũ,quæ suuntur, ῥαφαὶ, id est suturæ. hç autem facilè interdum hiant,& interdũ dolorem mouent,quùm ea inflammantur,quæ connectunt membranã caluariam tegẽtem cum eâ,quæ dura sub caluariâ cerebrum cingit:sæpiùs item venæ tenues, quæ per suturas transeunt, inflammatione tentãtur,quo fit,vt motus duræ membranæ super inflãmatam partem cõcidentis,dolorẽ afferat,ad exemplũ motus arteriarum, qui aliquãdo ob inflãmationem dolori est. Hæc quidem vitia curiosam firmamẽti moderationem postulant,sic,vt nec ità laxum inhæreat affectæ parti,quæ mouetur, vt ipsum quoq; facilè concutiatur,& eâ de causâ molestũ sit: nec rursus plus iusto insidens premat,& dolorẽ exasperet.Ipsa autem alligandi moderatio superiùs ab ipso posita est,& ad alios quosdã morbos,quibus idem vinculum quod fracturis conuenit,atque idcirco nunc scripsit[quorũ omnium eadẽ in vinciendo moderatio est[quorum]intelligens,quæ nunc proposita sunt.cumq́; eandẽ dixerit moderationẽ esse, deinceps moderationẽ ipsam refert, cùm inquit[nam, quà vitium est,maximè adstringi debẽt]id est,vbi vitium est,siquidẽ verbum [quà] ᾗ ab ipso dicitur,quod nunc pro aduerbio loci accipitur,ac propterea debet adspiratione,& circũflexo accentu proferri. Itaque id,quod ad huiusmodi vitiũ fulciendum vel firmandũ adhiberi vtiliter testatur, adstringi voluit, nimirum fasciarum ambitu,nõ magis,q̃ vt prohibeat partes,quo minùs sub pulsu concutiantur,quod est præ angustiâ impedire motũ arteriarũ, hæc enim est causa doloris. Alium insuper finem prçscripsit,qui propriè pertinet ad suturas, quæ diducuntur,quùm inquit[extremitatésque commissurç dehiscẽtis se contingant]extremitates vocans,vltra quas non possunt cõmissuræ se contingere. Intelligitur autem ex hoc vehemẽs & immoderata compressio.nam,vt diduci ossium commissuram non expedit,ità,nec plurimum comprimi,quandoquidem hoc quoque naturæ alienum est. Hi ergo fines sunt valentioris pressus:lenioris,deinde adscribit[neque circa tussim & sternutamenta] quasi ità dixerit, neque in tussi & sternutamento,ità,vt affectæ partes nullâ re contentç concutiantur,agitentúrque . tunc siquidem acriores motus concutiẽdo laxiores partes,& minimè fulctas vehementiùs quàm vitiatis opus sit, earum dolores exacerbarent. Quæ verò moderatio adhibẽda sit in fulciendo,ipse postremò adiungit,vbi ait[ità,vt neque cogi,neq; concuti sinãt] id est,ne,quæ vitiata sunt, conprimantur valenter,néue motu concutiantur,hoc,est neque nimis arctè,ne que nimis laxè colligentur.

FINIS COMMENTARII TERTII GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galenus

Galenus de faſcijs Vido Vidio
FLORENTINO INTERPRETE.



Ippocrates ille auctor vetuſtiſſimus mundiciē ſpectans, quam exigunt aliæ artes in agendo, mihi videtur non inconſideratè protuliſſe [Nobis ſanè placet in arte vniuerſâ animi intentionem adhiberi, in quacũque enim operâ decorè agere recteque poſſumus, decorè ac rectè agere conuenit: quæcunque mundiciem celeritatémque admittunt, celeriter mundéque conficienda ſunt: atque vbi euitari dolor poſſit, quàmmaximè iocundè: tum reliqua huius generis omnia præclariùs agere debemus, quàm alij eiuſdem artis profeſſores]. Siquidem (vt in nonnullis, quę efficiuntur, videre licet) artifices vſum habentes non aliâ re præſtant ignaris & expertibus, quàm celeritate atque elegantiâ. Medicum ergo eo magis quàm alium artificē fungi decet ſuo munere, quo ſibi nobilior eſt ſubiecta materies, & idcirco, ſiue ſecet, ſiue adurat, ſiue alliget, ſiue quid aliud manu moliatur, non modò vtilitati ſtudere debet, ſed mundiciei & elegãtiæ, quemadmodum ipſe alibi rurſus teſtatur, quùm inquit [Vinculi ratio duplex, altera illius quod inijcitur, altera illius, quod iniectũ eſt. quod inijcitur, vt celeriter, iocundè, promptè, elegãter. celeriter quidē, vt opus expediatur: iocũdè, vt facilè præſtetur: promptè, vt vbique ſit in promptu: eleganter, vt oculos delectet]. Malæ enim in nonnullas corporis partes incumbentia, idoneam vinciēdi rationem poſtulant, eámque per ſe homo ſæpiſſimè decoram expetit. quare tam ſolius ægrotantis gratiâ, quàm omniũ, quibus ſui videndi copiam faciet, ſcire oportet, quæ vincula & ſimplicia, & varia, ſingulis partibus accommodentur: nec ignorandum eſt nonnullis vtraque conuenire, nonnullis alterutra, nempè varia, licet alij ſecus exiſtiment, de quâ cõtrouerſiâ primò diiudicare operępreciũ eſt. Expellunt nonnulli varia vincula, nõ modò tanquam nihil proficiētia, ſed veluti vſum præſtantia maximè alienũ. id quod nullâ ſtabili ratione firmant: ſed teſtimonio maiorum nituntur, primùm Hippocratis, quùm inquit [Sed qui præſtantia vincula amant ſine mente complura alia lædunt] præſtãtia id eſt varia: deinde Mantiæ referentis cuidam oculos procidiſſe, cui pharmacopola caput & faciē vario vinculo deligauerat, ídque iure putant eueniſſe. quod faſciæ ob varietatem inæquales vrgeant, & idcirco mouere inflammationes poſſint, atque abſceſſus. Sed ſatiùs fuit eos dignoſcere, non vinculorum varietate accidere, quod adducũt, ſed inſcitiâ alligantium, qui valēter adſtringũt. oportuit enim ita deligare, vt Hippocrates docuit, cùm ait [In his autem maximè ad vinculum pertinet, vt arctetur quidem ſic, vt quæ iniecta ſunt, neque recedant, neque comprimant, ſed fulciãtur, non tamen cogantur] ęquum autem fuit, vbi Hippocratem citarunt, illud adiungere, quod in Hippocratis oratione reſtabat, non enim ſimpliciter ſcripſit. [Sed, qui præſtantia vincula amant, complura alia lædunt]. verùm ſubiecit [ſine mente] intelligãt autem ex ijs, quę mox perſequar, vinculum variũ nullo modo ab Hippocrate ſubmoueri: ipſe igitur in libro de officinâ medici faſciandi rationem agens, vbi narrauit quid vincula requirãt dum inijciuntur, quid poſtquam iniecta ſunt, ſubdit. [Quod iniectum eſt, vt rectè, vt decorè] rectè intelligit iniectum, quod confert: decorè, quod elegans eſt. vt autem exponat quid ſibi velit

decorè,addit.[Decorè quidem,vt ſimpliciter,vt diſtinctè].adiungit autē verbum ſimpliciter non quo ex toto declaret decorè,ſed ex parte,quaſi dicat vinculum ſimplex ſit & diſtinctum, quod euidentiùs colligitur ex ijs,quæ ſubiecit.[Aut ſimilibus & æqualibus,æqualiter & ſimiliter:aut inæqualibus & diſſimilibus,inæqualiter & diſſimiliter. Species autem ſimplex orbicularis, aſcia, ſima, oculus, rhombus,dimidiatus. aptetur verò ſpecies ſpeciei, ac morbo illius,qui deuincitur]. Ergo vinculi ſpeciem, quæ ſimplex eſt, orbicularem eſſe neceſſe eſt,ſed aſcia omninò ſima eſt,atque ità quod prorſus æquale eſt,erit ſibi ſimile, quod inæquale diſſimile. num igitur deterrentur iam de ſententiâ, qui varia vincula repudiari ab Hippocrate voluerunt,fatentes aſciam,oculum, rhombum, dimidiatum, varijs aſſignari? an præter hæc, illis commemorem eundem Hippocratem in libro de articulis, ad fractū iugulum, vinculum admouere,quod à gruis ſimilitudine γερανίδα nominauit,ídque varium eſſe? Sciât autem quibuſdam partibus,cuiuſmodi femur eſt,vbi repoſitum eſt,atque humerus & cubitus aliáque plura,nullum aptari vinculum poſſe niſi varium. Hactenus de his.pergamus iam ad faſciarum vinciendíque rationem,ſcrutemúrque in primis,vt faſciæ inter ſe diſtent,materiâ,habitu,lōgitudine, latitudine, ſtructurâ. Materiâ igitur inter ſe diſſident,quoniàm nonnullæ linteæ ſunt, nōnullæ ex lanâ,aliæ ex membranulis,quarum vſus,quùm neque vnus ſit, neque ſimilis, ſed diſpar,vbi opus erit, eas accipere conabimur, quæ morbo maximè congruāt,quæcunque ergo adſtringenda erunt,linteis alligabimus, at vbi adſtringere non oporteat, propterea quòd hoc inflammationi ſit inimicum, ſed abundè ſit continere vel tegere,ex lanâ, ex membranâ verò ſecuti Hippocratem, vbi naſus vel maxilla comminuitur, extremitatem membranulæ parti, quę vinculum poſtulat,agglutinantes:Habitu,quùm aliæ glomeratę,aliæ ſciſſæ ſint,aſſutæ aliæ,glomeratæ ſunt,quæ ex habenâ in lōgitudinem fiunt, quibus nihil aſſuitur,tales ſunt,quibus perfracta membra vinciūtur,ſciſſæ,quæ ex vno linteo extremis partibus vel alibi ſciſſo conficiuntur, quales ſunt, quæ ad capitis vulnera dantur(cancri dicuntur)ſiue in quatuor partes ſcindantur, ſiue in ſex,ſiue in octo, aſſutæ ex pluribus habenis variâ figurâ inter ſe iūctis componuntur,quales ſunt,quæ ſuſpēdunt,quæ cingunt,quę mammas deuinciunt, quę mammis & loco prætereà,qui iuxta anum eſt,accommodantur:Longitudine,cùm quædam breuiores,quædam longiores ſint:Latitudinis eadem ratio eſt,ſiquidem tam hęc,quàm illa debet vinciendis partibus reſpōdere: Structurâ, nam aliæ texuntur, aliæ conſtant ex materiâ per ſe coactâ, vel certo ordine implicatâ,quę ſimplici texturâ fiunt,nonnullę hâc de cauſâ texuntur,nonnullæ conficiuntur ex telâ, quæ ad alium vſum texta ſcinditur in faſcias, his plærunque vulnera obligamus,illis vtuntur venatores ad crura defendenda,eædē primæ palmæ parti circumdantur, quæ ex implicatâ materiâ fiunt, ab aurigis ad latera cōtinenda adhibentur. Eſt autem perpetuum,vt qui vinciunt, faſcijs abundent,& quas habent, ſciant quàmoptimè adhibere, atque vbi deligendí locus eſt,tales accipiant,quales docuit Hippocrates,quúm inquit[Iam verò faſciæ parentur,leues,tenues,molles, mundæ, latæ, ſine ſuturis, ſine eminentijs, ità valentes,ne extentæ rumpātur, & paulo ampliùs]. Mundas quidem eſſe cōuenit, quoniàm ſordidæ præterquàm quòd indecoræ ſunt, liquore aliquo reſperſæ,non madeſcunt,deteriúſque id reddunt,quo perfundūtur, eſſe item ſui coloris debent, ne ſi purpurâ inficiātur, vel aliâ huiuſmodi re, eandem noxam afferant,

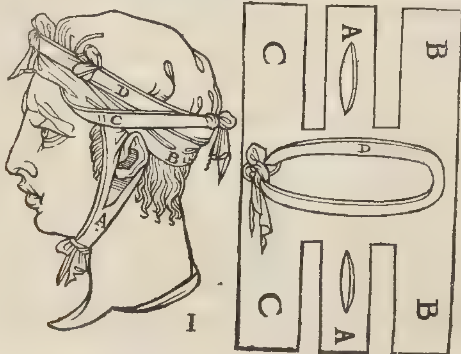
afferant,

afferãt,aut coloris similitudine currentẽ sanguinẽ repręsentẽt:tenues insuper, ne ambitus in tumorẽ nimiũ assurgant:molles,ne ob duritiẽ vrgeant:leues, ne onere infestẽt:sint prętereà sine suturis inæqualibus,ob quas futurum esset, vt cõprimerent:tũ sine eminẽtijs,hoc est nõ sint orę à lateribus ipsâ texturâ confectæ,vel alioquin versæ atq; cõsutę,nec quædã extantia,quasi fibræ.cùm quę eminent,vinculũ reddãt inęquale,quę extãt,non patiãtur fasciã facilè circuire. Quòd si fasciæ ex inciso linteo fiant,incidatur nõ trãsuersum, sed in lõgitudinem,sicut intextũ est,sectione ad stamen directâ,sic enim lintea facilè scindũtur,quod secus habet,si quà subtegmen ꝓcedit, hoc tentetur, adde,quod quæ in longitudinẽ scindũtur fascię,quod vinctũ est,firmiùs continẽt. At vinciẽdi ratio quædã(vt superiùs dixi)simplex est,& quædã varia, atq; hæc modò nomen inuenit à sede,cui adhibetur, modò ab euentis, nõnunquã trãslato vocabulo à similitudine animalium.à sede,quæ vincitur,nomẽ trahit,oculus,nasus, inguen,cæteraq; huius generis:ab animalibus,cancer,accipiter,aries,lepus,testudo:sed ab euẽtis,vallũ seu cõiunctũ,seu disiunctũ,operculũ,habena,& quæ his similia sunt.Prætereà ex huiusmodi vinculis quædã sunt vincula tãtùm,vt tholus,regiũ,scapha,discrimen: quædã vincula simul & laquei,cuiusmodi est lepus auritus, pastoralis,cæteriq; cõsimiles.Vinculũ insuper aliud ab altero fasciarum capite incipit:aliud à medijs fascijs:aliud vtroq; modo. Quoddã item certis sedibus idoneũ est,reliquis alienũ cùm sit:quoddam alijs quoq; aptatur. Super hæc aliud à priori parte cõspicitur,ꝙ priorẽ hominis partẽ duntaxat alligatã ostẽdat:aliud à posteriori,aliud ab vtrâq; similiter & priorẽ & posteriorem partẽ æquè vinctã demõstrãs,atq; hæc nunc cõsimili,nunc dispari ratione veniunt in conspectum,quæ omnia plana fient,cùm ad singula ventũ erit.Sed considerandũ est,inquirendũq; an quomodolibet ordiri fascias oporteat:maiores enim omnes statuerunt certas corporis sedes,à quibus fasciæ ordiri deberent,exẽpli causâ in capite,ob quãcunq; causam vinciatur,fascię caput in occipitio collocãt,inde ipsam circũagentes,iuncturã cõficiunt,nec quidquã intuẽtur,quod agũt morbo ne,cuius causâ vinculũ adhibent,secundũ sit,an aduersum:in alijs itẽ partibus inscitiâ vel ignoratione(vt credibile est)decepti,locos præscripserunt. necesse enim est rectè vinciẽtem auctore Hippocrate eò incũbere,vt nõ solùm deligãdæ parti,sed affectui quoque vinculum cõueniat. Nos igitur nõ vndecũque, sed quà maximè expedit,ordimur, extremãque fasciam imponimus,quà docuit Hippocrates,cùm inquit, [Quę mouentur,vt articuli, quà curuãtur,minimis,& maximè collectis,veluti poples: quà extẽdũtur,simplicibus & latis,veluti patella,obuolui debẽt.quæ autẽ adijciuntur ad cõtinẽdum quidẽ,quę circa hæc sunt:ad suspendẽdum verò fasciã omnẽ,quà corpus quiescit,& quà magis cauum est,superimponẽda,vt supra vel infra genu.Cõsentit autẽ cũ capite humeri fascia ad alterã alam demissa:cũ inguine,ad alterũ ilium:cum crure,super partẽ huius posteriorem,quæ carnosa prominet.quibus autẽ sursum labitur,ab inferiori parte suspendẽda est:quibus deorsum,à superiori. vbi nihil tale est,quẽadmodũ in capite, quà maximè æquale est,cõtineri fascia debet,& duci q̃minimè obliqua, vt postremò obuoluta, quà valẽtissimè hęreat,vagos circuitus cõtineat]. Oportet prætereà deligãtem ad ea respicere, quę in vĩculo requirũtur,cuius Hippocrates duas esse species testatur,vnã eius, quod inijcitur,alterã eius,quod iniectũ est.vtrobiq; autẽ summâ curâ enitendũ est,dum vinculũ inijcitur,vt celeriter,iocundè, prõptè,elegãter.celeriter quidẽ

vt opus expediatur:iocũdè,vt facilè præſtetur:prõptè,vt vbique ſit in prõptu: elegãter,vt oculos delectet.cũ iniectũ eſt,vt rectè,vt decorè habeat,nihılq; abſit ex his,quę ſuprà opus eſſe retulimus.De vſu autẽ vinculorũ ſcire licet quędã eâ de cauſâ adhiberi,vt cõtinẽdo curãtibus præſidijs ſubſeruiãt : alia nõ ꝓpter hoc,ſed vt ipſa per ſe agãt,quibus curatio cõmittitur.in his maximè attẽdendũ à quâ parte faſcia ordiatur,quâ circũeat,quâ deſinat.quę ſingula exquiſitiùs cõſcribi nõ poſſunt,docere tamẽ viã licet per quã medicus facilè iudicare de ſingularibus poterit,naturã ſingulariũ partiũ perſpiciens,q̃ facilè alligẽtur,ſuſpẽdantur,collocẽtur:atq; inſuper quid vinculũ valeat,efficit enim,vt quę abſceſſerũt ꝓpellãtur,hiãtia cõiungãtur,peruerſa dirigãtur,atq; omniũ cõtraria pręſtentur.Oportet autẽ,ſi quid abſceſſit,ità deuincire,vt quæ ſublimia ſunt,ſedẽ contingãt,hoc eſt locũ,vndè receſſerũt,at nõ premãt:incipiẽdum verò à parte ſanâ,& quâ vlcus eſt,finiendũ,vt qđ ſubeſt effundatur,& aliud vltrà nõ coëat. Sed quę abſcedere volumus,cõtrario modo penitus alliganda ſunt,atq; vbi in vnũ adducere cõuenit. verũ vbi,quæ hiãt, hoc eſt,quæ in exteriorẽ partẽ conuerſa ſunt,lõgè initio accepto cõiungẽda ſunt,in cęteris eodẽ modo vinciẽdũ, tantũ ab vlterioribus aliquid adducendũ erit,paulatimq; cõprimẽdum,primò minimũ,deĩde magis,maximę cõpreſſionis terminus ſit,vbi ſe cõtingũt,aptãturq;,ſed nõ vrgẽt.verũ in diducẽdis,quę cõtracta ſunt,ſi inflãmatio eſt,ſuperſedẽdum eſt,ſi ea nõ eſt,præparatione eâdẽ vtendũ,ſed vinculo cõtrario. dirigere item vbi peruerſa oporteat,cætera fieri eadem debẽt. tum quæ receſſerũt adducẽda ſunt,cõtraria autẽ contrà.Hęc omnia medicũ quaſi leges tenentem, obſeruantẽq; expedit id eligere, quod ſingulis vitijs idoneũ eſt, minimẽq; ad certos locos conſiliũ dirigere.Nos,quanq̃ in vno quoq; caſu,quã primũ ordiri vinculũ oporteat,perfectè explicare difficile eſt,dum tamen faſciarũ rationem indicabimus,vt res euidentior ſit,locos ſtatuemus,à quibus ordiri potiſſimùm conueniat:medicus verò in agẽdo vbique illũ eliget, qui maximè in rem erit.

Linteum ſciſſum ad ſummũ caput,& ei proximã regionem. I.

Linteum iuſtę magnitudinis ſcinditur in partes ſex,& mediũ quà verticem cõplectitur,integrũ relinquitur, ex partibus verò pẽdẽtibus mediæ findãtur è regione auriũ,ac ſub mẽtum demiſſę,nodo inter ſe vinciãtur. Quo facto altera faſciola anguſta media occipitio inijcitur,extremaq; ad frontẽ adducũtur,& à latere capitis nodũ accipiũt:quatuor verò partiũ,quas pendere ſinebamus,hęc ratio eſt,poſteriores ꝓpe nodũ anguſtioris faſciolę,priores ſupra occipitiũ inter ſe colligantur.licet itẽ abſq; nodo,alijs ſubiectis, alijs ſuperdatis,poſtremæ fibulã imponere.



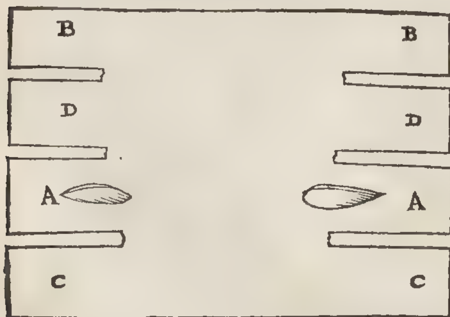
Linteum ſciſſum ad frontem, & partes, quæ iuxtà ſunt. *II.*

In quatuor partes ſcindere linteũ oportet, medio intacto quà frõti circumdetur: prioréſque partes ſuper poſteriores, quæ depẽdeant, ad occipitiũ dare, ibíq; inter ſe deuincire: poſt hæc reliquas duas conuerſas, in ſummo capite colligare, quæ ſub mentũ etiamnum demitti poſſunt, & ibi nodum accipere. Hoc vinculo ad occipitiũ quoque vtimur, partibus à latere capitis nodo inter ſe deligatis.



Linteum ſciſſum ad totum caput. III.

Linteum ſciſſum in partes octo, ità, vt medium integrum ſit, donec tegere caput poſſit, toti capiti obuoluatur: tum ex pendẽtibus partibus, duæ iuxta aures fiſſæ ſub mento inter ſe deligentur, è reliquis verò, binis à priori parte, quaternis à poſteriori, duæ à poſteriori extremæ ſuper alias ducantur ad frontem, alterâ alteri ſubiectâ, vt à ſuperiori contineatur, deinde priores duæ ferantur ad occipitium, ſic, vt æquè alteri altera inſidat, his comprehenduntur quæ priùs fuerant circundatæ, reliquæ duæ poſteriores ad frontem attrahantur, alterâ ſimiliter alteri ſubiectâ, extremæque à latere fibula inijciatur. Hæc vinciendi ratio efficit, vt caput ſine nodis inuolutum defendatur à tædio, quod hi comprimendo afferre plurimum ſolent.

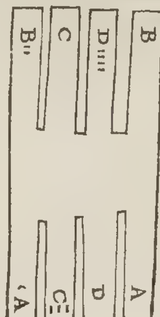




Cācer,siue vinculū capitis,siue operculū scissū in partes octo,ad caput. IIII.

Medium amplecti debet vniuersum caput, sic vt quatuor partes à frōte rectè depēdeāt,ab occipitio totidē:ex illis exteriores,ad occipitiū porrectę īter se alligētur:ex his exteriores similiter frōti circūdatę,à latere deligētur.tū ex reliquis, quę in frōte scissę partes sunt,ad occipitiū,quę in occipitio,ad frōtē attrahātur.

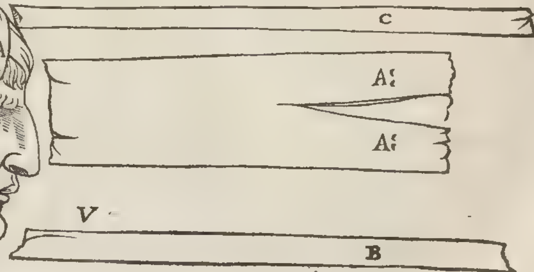




Operculum ex fasciâ latâ trium capitum(σκεπάστρα dicitur) & ex alterâ,quæ hanc continet (κάδδος vocatur) & tertiâ,quæ prohibet, ne totum vinculum diducatur,καθολκεὺς nominatur. V.

Pertinet ad obuoluendū vniuersum caput,dicitur autē προσκεπάστρα. est quidē κάδχος fascia lōgior, quæ in orbē faciei & capiti circūdatur, vt operculū cōprehēdat:sed καθολκεὺς ex fasciâ fit oblōgâ,adhibeturq; eo nomine,vt diduci vinculū nō sinat.quarū hæc ratio est.Linteū adhibetur sic latū,vt caput vniuersum cōplectatur,longiùs q̃ vt duplicatū,hoc efficiat,cuius alterū caput occipitio datur,alterū à frōte depēdet: tum angustior fascia sub mētū media inijcitur,& in vtrāq; partē per malas attrahitur inter frontē & verticē,inde sub mētum rursus demittitur:post hæc alterius angustioris fasciæ mediū frōti inijcitur,capitáque in orbē ad occipitiū porrecta,ibi & inter se,& cū alterius angustioris fasciæ capitibus alligātur:at qđ à facie pēdebat in longitudinē,vsq; dū ad supercilia vētum fuerit,diuiditur in duas partes,quæ in fronte alterâ super alterâ insidēte ad similitudinē literę.X.in orbē ad occipitiū ducūtur,atque ibi deligantur.Potest autē vna fascia dūtaxat longior,& operculū cōtinere,& prohibere,ne tota iunctura diducatur,ad hunc modū,si media inter frontē & verticē ordiatur,capita verò recta per malas sub mentū demissa, ibiq; altero super alterum excedēte in similitudinē literæ.X, sub imas aures ad occipitium dentur, vbi rursus in speciem literæ.X. inter se aduersa ad frontē ducantur,& nodo à latere deligentur.





Hactenus de simplicibus vinculis, sequitur, vt de varijs dicamus, si id anteà ostenderimus, quòd fasciæ circuituum alius dicitur rectus, alius trāsuersus, obliquus alius, quid autem hi sibi velint, nomina declarant: tum alius στεφανιαῖος, μετωπιαῖος alius, παρειὰς alius, alius γενιὰς: præter hæc aliud vinculum orbiculare, aliud in orbem serpens nuncupatur, aliud postremò ascia. est autem στεφανιαῖος, qui coronarum modo inter frontem & verticem tēdit: μετωπιαῖος, qui frontem ambit: γενιὰς, qui sub mento circumagitur: παρειὰς similiter à malis per quas ducitur, nomen habet: illa demùm vocatur ascia, quæ lunata figura ab vnâ parte sima est, ab alterâ gibba. Circuituum igitur istæc nomina sunt.

Rhombus alter simplex, alter Hippocratis, de quo nunc. VI.

Aptissimum est vinculum hoc (vt quidam senserunt) ad suturas, vbi dehiscunt, vel (vt alijs placet) ad partium, quas vulnus diduxit, glutinationem, atq; ad emittēdum humorem, eo, quòd comprimendi vulneris vim habeat. sic autem circuire debet. fascia à latere capitis orsa, obliqua ducenda est ad verticem atque alterum tempus, deinde malis vtrinque circumdanda, & obliquè parti priùs obuolutæ aduersa in modum literæ. X. ad occipitium demittenda, inde obliqua, sic, vt à priori circuitu distet, per malas porrigenda est ad alteras malas, ac rursus obliqua sursum danda, vt bis. X. literam repræsentet, quódque in medio est rhombi figuram accipiat, quo facto ad occipitiū ferēda est, & fronti in orbem inijcienda, eatenus autē circūagenda, vt quæ nuda sunt, includantur.

Semirhombus vel lepus sine auribus. VII.

Huic, & illi, cui nomen est Tholus, in omnibus eadem vis est. Ratio adhibendi huiusmodi est. fasciæ caput occipitio inijcimus, eámque sub infimā auriculam obliquè inter frontem & verticem ad occipitium ducimus, tum inter frontem & verticem priori parti aduersam, ac sub infimam auriculam ad occipitium attrahimus, post hęc fronti circumagimus sic, vt quod medium est, semirhombi effigiem referat. extrema verò fascia, non modò in hoc, sed in alijs quoque capitis vinculis, fibulâ à latere vincienda est. Possumus etiam, si ex vsu sit, fasciam circumducere, non ab inferiori parte sursum, sed contrà.



VI



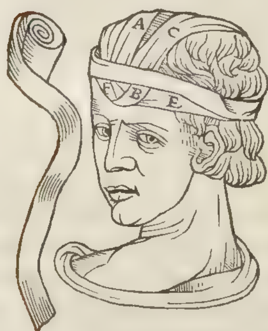
VII

Vinculum ad caluariam, vel ſcapha, vel Tho-
lus, ſeu Dioclis, ſeu Glaucij. VIII.

Maximè idoneum eſt, vbi ſummum caput, & quod inter ipſum & frontem eſt, vincire cõuenit. hoc autem modo ipſum inijcies. orſus ab occipitio faſciam rectè per verticem duces ad frontẽ, ibíque ſiniſtræ manus digito indice continebis, & iuxta priorem partem rurſus ad occipitium demittes, ab eóque tertio ad frõtem porriges iuxta partem priorem, vbi ipſam obuolues per eum ſinum, qui à digito tenebatur, poſtremò fronti circumages.

Thais Perigenis, quam alij ad Molpi eam auctorẽ referunt. IX.

Adhibetur eâdem cauſâ, quâ Tholus, ſed quandã præter vſum elegantiam habet. Vbi Tholus vinculum ſuperdatum fuerit, anguſtioris faſciolę caput, ſub eius ambitum indatur, eáque porrigatur obliqua ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem, tum in fronte ſub prioris faſciæ ſinum agatur, inde obliqua ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, ducatur, poſt hæc ad occipitium, dein ſub infimâ auriculâ dextrâ inter frontem & verticem, ſub infimâ auriculâ ſiniſtrâ rurſus ad occipitium reuertatur. Nos verò, vt fideliùs cõtineatur, alium quoque ambitum per frontem adijcimus.



VIII



IX

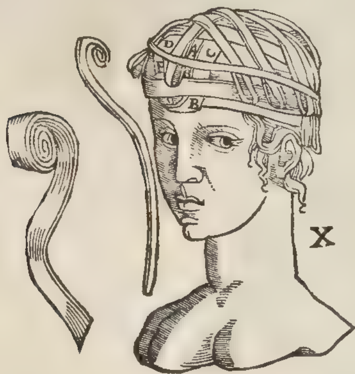
Thais alia ſine auctore. X.

Tholo obuoluto, faſciola, quæ digiti latitudinẽ æquet, vel etiamnum anguſtior ſit, orſa ab occipitio recta ad ſummũ caput, & ad frõtem, per id, quod inter ipſam & verticẽ eſt, adduci debet, ibiq; duplicata rurſus ad occipitiũ porrecta cõuerti, atque inde per dextram capitis partem ad verticẽ, & inter ipſum & frontem procedere, deinde ad ſiniſtrum tempus demitti, quà duplicãda eſt, & per partem priùs obuolutã, ad dextram capitis attrahẽda, inde ſimiliter duplicata ad tempus, quod tertio fiat, vt tres ſinus duplicatæ faſciæ cincinnorum imaginem referant, ſed poſtquam tertiò ad dextram occipitij partem ventum fuerit, faſciola ad ſiniſtram partem conuertenda, vt æquè in altero tẽpore conſpiciatur, poſtremò, vt benè priores ambitus teneat, fronti circumagenda.

Diſcrimen. XI.

Ad eoſdẽ pertinet ad quos Glaucij Tholus, inijcitúrque hoc modo. faſciæ, quod ſatis eſt, à facie dependeat, & reliqua eius pars ad ſummum caput, per id quod inter ipſum & frõtem eſt, feratur, inde ad occipitium, ibiq; tradatur miniſtro

niſtro continenda, poſt hæc cõuerſa circa frontem detur, quo facto caput à facie pendens, per partem primò iniectam, rectè ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, procedat, inde ad occipitium, ibíque finiatur.





Scapha, ſeu Tholus Diocleus. XII.

Rectè datur, vbicunque coniungere diducta neceſſe eſt, vel quòd ob diutinum materiæ curſum ad oculos inciſa cutis fuerit, vel quòd frõs alioquin vulnus acceperit. Obuoluitur autem hoc modo. faſciam ab occipitio orſam trahimus ſub infimâ auriculâ dextrâ, vel ſiniſtrâ, prout ab hâc vel illâ priùs ducendam æſtimabimus, inde ad tempus adiunctum, ab eóque tranſuerſam inter frontem & verticem, porrigimus ad alterum tempus, inde ſub infimâ auriculâ ad occipitium, quà caput priùs ſuperiniectum adſtringimus, dein ſuper aurem fronti circumdamus, ſic, vt ambitus hic, illi ſubijciatur, qui inter frontẽ & verticem procedit, ac vterque è regione alterius, ab interiori parte ſit reſimus, tum quoties opus eſt eodem modo circumagimus.

Inijcitur & aliter per duos faſcię ambitus, circa eã futurã, quę ad aures p̱ verticẽ tendit, ſic, vt alter ambitus ſuper futurã ſit, alter infrà, & vterq; ab interiori parte ſit reſimus, inferior autẽ ſurſum ꝓcedere debet, ſuperior verò deorſum.



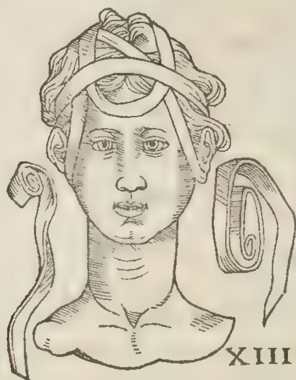
XII



Aliter.

Thais ſub incerto auctore. XIII.

Illis idonea eſt,quibus quod inter frontem & verticem eſt ac proximas partes,conuenit deuincire. Eam ſic admoueto,vbi ſemirhombum inieceris,ſic tamen, vt faſcia frontem non complectatur, ipſam ab occipitio obliquam, ad verticem & frontem porrigito, ibíque conuertito,facitóque, vt circa frontem lunæ figuram imitetur,& cornua ſurſum ſpectent,imâ parte ſitâ inter ſupercilia: poſt hæc ab alterâ parte verticis ad occipitium ducito,ſicque circa frontem attrahito. huiuſmodi vinculum præter eam,quam ſemirhombus affert vtilitatem,eſt etiam aliquo modo ſpecioſius.



Glaucij vinculum ſuperimpoſitum,vel additum. XIIII.

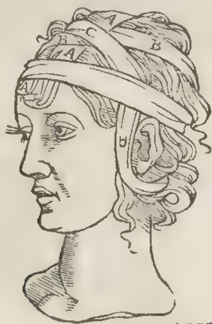
Ad eoſdem confert,ad quos vinculum ad caluariam, ſed huic magis fidendum. igitur,vbi vinculum ad caluariam adhibitum eſt,aliud ſuperinijcito,cui nomen eſt lepus ſine auribus,ne longum faciam.



Regium. XV.

Idē efficit,quod Thais ſub incerto auctore,nimirū,quod inter frontē & verticem eſt,ac proximas partes,deuincit,cuius hæc ratio eſt. faſciç quantum ſatis eſt dependere à facie ſinimus, quodque ex eâ reſtat,inter frontem & verticem rectà ad occipitium trahimus, inde conuerſam ſub imâ aure inter frontem & verticem

verticem obliquè ad occipitium, ab hoc obliquè item ad id contrariæ partis, quod inter verticem & frontem eſt, tum per tempus, ac ſub imâ aure ad occipitium ducimus, deinde caput, quod à facie pendebat, ad frontem attrahimus, térque ibi replicamus, ſic, vt ſinus ad ſimilitudinem graduum, ſe excedāt, quos poſtremò comprehendimus faſciâ circa frontem obuolutâ.



XV

Capiſtrum, quod dimidiatum, vel ad alteram partem dicunt. XVI.

Expeditiſſimum eſt, vbi maxillam ſeu vulneratā, ſeu prolapſam, ſeu ob diſtentionem oris aliúmue morbum oportet ab alterâ parte vinciri. faſcia ab occipitio orſa, obliqua per verticem, & inter ipſum & frontem per tempus ferri debet ad malas, inde ſub mento & imâ aure alterius partis ad occipitium, deinde ſub imis auribus ac mento attracta eodem reuerti, atque ad eandem rationem, quoties opus eſt, circuire. Tunc verò commodum itâ circundatur, quùm à ſuperiori parte deorſum deligandum eſt, ſin ab inferiori parte ſurſum, faſcia ab occipitio incipiat, & ſub infimam auriculam, mētúmque procedat, tum per malas ducatur, & obliqua inter frontem & verticem ad occipitium, dein ſub mentum circumagatur, poſtremò frontem ambiat.



XVI



XVI

Capiſtrum ad vtramque partem. XVII.

Ad eos pertinet, quibus maxilla vel vtrinq; ſuo loco mota eſt, vel alio quopiam tenetur, ex ijs, quę dicta ſunt in capiſtro ad alteram partem. faſcia occipitio primùm iniecta, obliquè per verticem & inter ipſum & frontem ad malas porrigitur, demiſſáque ſub mẽtum maxillã, & malas ab alterâ parte amplectitur, inde inter frontem & ſummum caput per partem priùs iniectã in ſpeciem literæ. X. ad occipitium reuertitur, & ſub imis auribus ac mento rurſus ad occipitium data, nouiſſimè frontem complectitur.



XVII

Idem ab inferiori parte ſurſum. XVIII.

Ab occipitio ordiatur, & ſub infimam auriculam, ac ſub mentum detur ad malas, inde obliquè per ſummum caput ad occipitiũ tẽdat, ab eoq; ſub infimâ auriculâ alterius partis, & ſub mento demittatur, tum ad malas, poſt hæc obliquè inter frontẽ & verticẽ ad occipitium ducatur, & fronti poſteà circũdetur.

Idem in vtrãq; partẽ ductum à ſuperiori parte deorſum. XIX.

Mediâ faſciâ cõplecti occipitiũ oportet, capitaq; eius per verticẽ obliqua inter ipſum & frontẽ porrigere, ſic, vt. X. literã repręſentẽt, deinde per malas ſub mẽtũ, & ſub imas aures ad occipitiũ reuerti, poſt hęc circa frõtẽ obuolui, & ad occipitiũ adducta ſub mẽtũ demitti, poſtremò ad occipitiũ per frontẽ circuire.



XVIII



XIX

Idem aliter. XX.

Media faſcia ſuper frontem detur, capitáque eius ducantur ad occipitiũ, ibíque figuram accipiant literæ. X. poſt hæc ſub imas aures ac mentum ad malas, inde inter frontem & verticem obliqua ad occipitium demittantur, tum ſub mentum, nouiſſimè per frontem circumdentur.

Aliter XXI.

Faſciâ mediâ ab occipitio orſâ, capita ſub imas aures mentúmque attrahenda ſunt, tum per malas, quod ſupereſt eodem modo obuoluendum, quemadmodum in eâ, quæ proximè poſita eſt.



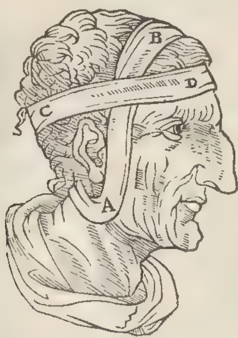
XX



XXI

Capiſtrum obliquum ad alteram partem, quo vinciuntur, quæ iuxta aurem ſunt, & maxillæ proceſſum. XXII.

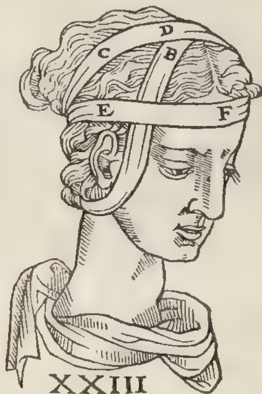
Ab occipitio initium ſumat, & ſub infimam auriculam ad tẽpus, atque inter frontem & verticem obliquè ad occipitiũ, & circa frontẽ procedat, ſępiuſq; ad eandẽ rationem circumeat. quo modo procedere debet, cùm ab inferiori parte ſurſum attrahitur. Sin expeditius ſit à ſuperiori parte deorſum, ita porrigatur, incipiat ab occipitio, & obliquè per verticẽ & inter ipſum & frõtem ad tẽpus procedat, ab eoq; ſub imã aurẽ ad occipitiũ reuertatur, deinde frontẽ ambiat.



XXII

Quod alij leporẽ sine auribus, alij semirhombũ vel nauiculam dicũt, ad vtramque partem, commodissimè ad frontem, & ex parte etiam ad id, quod inter ipsum & verticem est, adhibetur. XXIII.

Occipitio primùm fasciam inijcimus, ab eóque sub infimam auriculam ad tempus, & inter frontem & verticem adducimus, & obliquam ad occipitium demittimus, inde circa frontem iuxta angulum oculi tempori propiorem, & inter frontem & verticem obliquè ad occipitium, inde obliquè inter verticem & frontem, parti priùs iniectæ aduersam sic, vt ibi. X. literam repræsentet, post hæc sub infimam auriculam ad occipitium, postremò circa frontem.



XXIII

Idem in vtrãque partẽ, ductum à superiori parte deorsum. XXIIII.

Mediâ fasciâ occipitium amplectitor, capitáque eius per verticẽ inter ipsum & frontem adducito, sic, vt ibi. X. literam reprę sentent, inde sub imas aures ad occipitium, post hæc circa frontem attrahito.

Idem ab inferiori parte sursum. XXV.

Fascia media ab occipitio orsa sub infimis auriculis in vtrãque partem ducitur ad angulos oculorum temporibus propiores, ab his inter frontem & verticem ad occipitium reuertitur, deinde frontem comprehendit. quibusdam placet hanc sub mentum quoque circumagi.


XXIIII


XXV

Vinculum à ſuperiori parte iunctum. XXVI.

Capiſtrum rectum ad vtramque partẽ adhibemus, faſciámque non ampliùs ſub mentum, ſicut in illo, ſed per medium naſum agimus ad occipitium, & ſuper eam ſuturam attrahimus, quæ ad aures per verticem tendit.

Vinculum Glaucij valdè iunctum. XXVII.

Eâdem ratione obuoluitur, atque id, quod à ſuperiori parte iunctum inſcribitur, niſi quòd fertur etiam ſub mentum.



XXVI



XXVII

Perigenis galea gladiatoria. XXVIII.

Aptiſſima eſt, vbi caput ac malę pluribus locis vulnus acceperũt. capiſtrum obliquum ad vtramque partem inijcitur, dein Glaucij ſcapha, poſt hęc rurſum capiſtrum ad vtrãque partẽ. nonnulli, vt vinculum hoc elegantius reddant, id capitis ornamentum, quod κεφαλὴν appellant, parantes aſſuunt. adhibetur item & alio modo ſine obliquo capiſtro, & faſciâ per malas minimè porrectâ.

Galea aliter ad eoſdem. XXIX.

Faſciæ quod ſatis eſt à fronte depẽdeat, reliqua ad occipitiũ recta ducatur, & eatenus obuoluatur, vt rectũ capiſtrũ efficiẽs totas genas & caput cõplectatur, quo facto, caput quod à frõte pẽdet, ſurſum cõuertendum eſt, & rectè per verticem ad occipitiũ attrahendũ, ac, ſi placeat, ſub imas quoq; aures adducẽdum.



XXVIII



XXIX

Lepus auritus. XXX.

Sic appellãt ſemirhombũ, vbi laqueus ille accedit, quẽ auriculas nuncupãt, qui vel gladiatoribus decoris cauſâ datur, vel vt caput cõtineat, vbi propter aliquẽ faciei affectũ pertractare id oporteat. ſi decoris cauſâ, auriculæ breues ſint, & in medio frontis, nam ſic animalis imaginẽ referũt: ſin vt cõtineãt, in medio ſimiliter, & magnæ, vt digiti in earum ſinus coniecti, continere caput queant.

Alius ad tempora. XXXI.

Hâc ratione obuoluitur. ex alterâ parte faſciæ laqueus fit paſtoralis, vel qui duos habẽs ſinus nominatur (quos ſępiùs ĩ libro de laqueis breuiter declarauimus) & fronti inijcitur, ſuper quẽ deĩde ſemirhõbus, vel nauicula circũligatur.



XXX



XXXI

Simplex oculus, vel tenue vinculum ocularium. XXXII.

Faſciam ab occipitio orſam ducimus per verticem inter ipſum & frontem, inter ſupercilia, ad oculum ſic, vt ipſum cõtegat, inde ſub infimam auriculam ad occipitium, poſtremò circa frontem.

Idem ab inferiori parte ſurſum. XXXIII.

Ab occipitio initium ſumit, & per ſummum caput inter ipſum & frontem inter ſupercilia ad oculum, tum ſub infimã auriculã ad oculum, inter frontem & verticem agitur, poſt hæc ad occipitium, & circa frontem.



XXXII



XXXIII

Duplex oculus à ſuperiori parte ductus. XXXIIII.

Orditur ab occipitio,& per ſummum caput, atque id, quod inter ipſum & frõtem eſt, inter ſupercilia fertur ad oculum,tum ſub infimam auriculam alterius partis,ad alterum oculum, inter ſupercilia inter frõtem & verticem ad occipitium, poſteà circa frontem.

Poteſt etiam, ſi ad rem magis pertineat,initio conuerti,& ab inferiori parte ſurſum circumdari.



XXXIIII



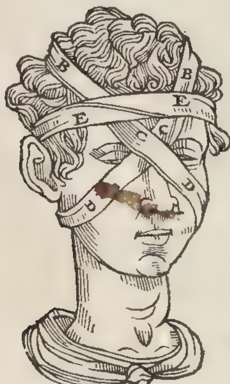
XXXIIII

Duplex in vtramque partem ductus à ſuperiori parte deorſum. XXXV.

Mediâ faſciâ ab occipitio orſâ, ducere capita oportet inter frontem & verticem,atque inter ſupercilia,ſic, vt ibi.X.literæ figuram accipiãt, tum ad oculos,atque inde ſub imas aures ad occipitium & circa frontem.

Aliter XXXVI.

Media faſcia ordiatur à fronte, capita ad occipitium dẽtur, inde ad modum literæ.X.ſimiliter,atque in ſuperiori vinculo procedant.



XXXV



XXXVI

Oculus rectus ad alteram partem. XXXVII.

Orſi ab occipitio faſciam per ſummum caput, & inter ipſum & frōtem directâ ad oculum ducimus, inde per eam partem, quâ maxilla cum malis cōmittitur, ſub mentum, & ſub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

Duplex ex eodem ductus. XXXVIII.

Priuſquam frontem comprehendat, ab occipitio ad alterum oculum trahi debet, tum recta, quà maxilla cum malis committitur, ſub mentũ, ab eóque ſub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.



XXXVII



XXXVIII

Idem ab inferiori parte. XXXIX.

Faſciam ab occipitio orſam ducito ſub infimã auriculã, ab eaq; ſub mẽtum, & quà maxilla cum malis cōmittitur, ad oculum, inde inter frontẽ & verticem ad occipitium, poſt hæc ſub infimam auriculam, ſub mẽtum, quà maxilla cum malis ex alterâ parte committitur, ad oculum attrahito, tum inter ſupercilia ſuper partem priùs iniectam ad modum literæ. X. inter frontem & verticem ad occipitium porrigito, & circa frontem nouiſſimè circumdato.

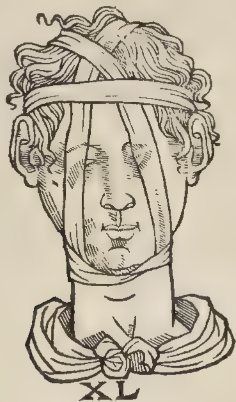


XXXIX

Idem in

Idem in vtramque partem ductus. XL.

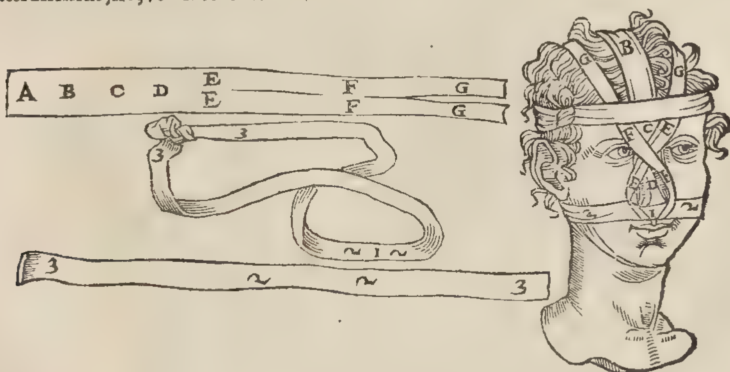
Faſcia media non ſecus ac in eâ, quæ obliqua oculũ vinciebat, occipitio inijciatur, capitáque à ſuperiori parte, vel inferiori attrahãtur, poteſt etiãnum media faſcia ſub mento incipere.



XL

Linteum ſciſſum ad naſum. XLI.

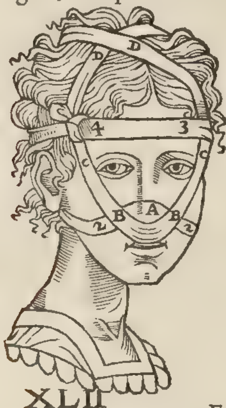
Faſcia eatenus lata eſſe debet, vt naſum complectatur, longa verò, vt duplicata à naribus ad occipitiũ perueniat. Orſam igitur ab occipitio rectà per verticem & inter ipſum & frontẽ ad medium naſum adducimus, & quod ex ipſâ ſupereſt à facie ſinimus depẽdere, quod rectũ in duas partes ſcindimus, vſque dum ventũ ſit ad ſuperius labrum. quo facto alteram faſciolã mediam, ab imo naſo orſam ſuper eam, quæ ſciſſa pendet à facie, in vtramque partem, ſub imas aures ad occipitium ducimus, ſuper partem primò iniectam, ſic, vt ibi X. literam repræſentet, miniſtróque tradimus, deinde partes ſciſſas à facie conuertimus ab vtrâque parte naſi inter ſupercilia, vt ibi literæ. X. ſimilitudinem accipiant, ac per ſummum caput obliquas ad occipitium porrigimus, & cum priori capite iungimus, ſuper quas deinde capita à miniſtro contẽta circa frontem attrahimus, ſic, vt à latere nodo vel fibulã inter ſe vinciantur.



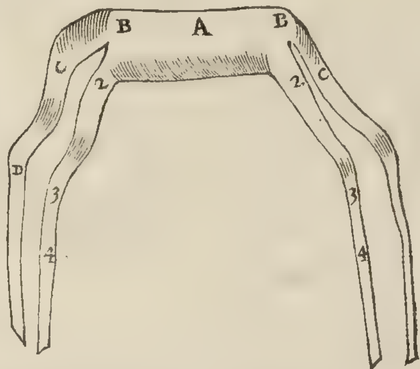
XLI

Funda ad naſum ex quatuor capitibus. XLII.

Scindendũ linteum eſt in partes quatuor, mediumq; integrũ relinquendum, quà vincire debet imum naſum. ex capitibus verò, quę ſuperiora ſunt, pendere deorſum oportet, inferiora per genas primùm ad angulos oculorum tẽporibus propiores procedere, inde inter frõtem & verticẽ ad ſimilitudinẽ. X. literæ inter ſe cõmiſſa à miniſtro contineri, reliqua duo ſub imas aures ad occipitiũ demitti, ibíq; literæ. X. ſimilitudine acceptâ, circa frontem agi, & à latere inter ſe deligari, tum quæ à miniſtro tenebantur, in occipitio deſinere.



XLII

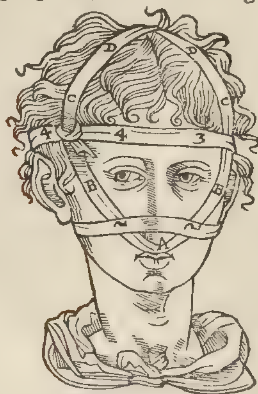


Eadem ex tribus faſciolis. XLIII.

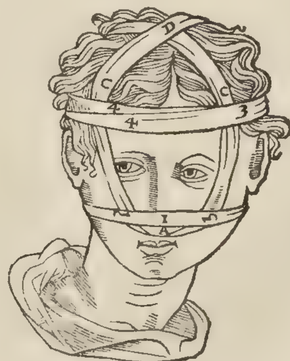
Vna media inijcitur ſub imo naſo, capitaq; eius per oculorũ angulos tẽporibus propiores inter frontẽ & verticẽ ducuntur, ibique aduerſa ad imaginẽ literæ. X. à miniſtro continẽtur, altera media datur ſuper imũ naſum, & in vtrãque partem ducitur ad occipitium, ibíque accipit nodum cum capitibus à miniſtro contentis, tertia orditur à fronte, & capiti circumdata à latere deligatur.

Eadem ex duabus. XLIIII.

Vna ſub imo naſo dari media debet, capitáque eius per angulos oculorum temporibus propiores inter frontẽ & verticem porrigi, atq; inter ſe aduerſa in ſpeciem literæ. X. miniſtro ſimiliter tradi: altera media inijci ſuper imum naſum, & capita eius ferri ſub imas aures ad occipitium, & ibi. X. literæ ſimilitudine acceptâ per frontem circumagi, & à latere deuinciri.



XLIII



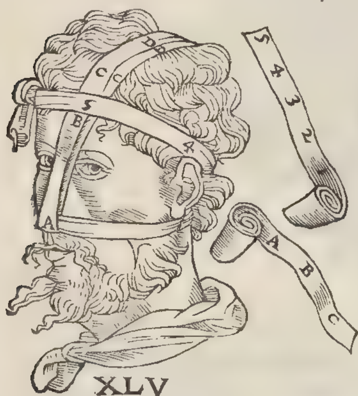
XLIIII

Naſus ex binis faſciolis. XLV.

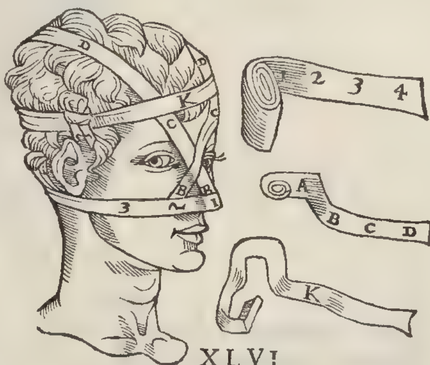
Vna ſuper naſum in longitudinẽ detur,dimidiaq; pars à fronte dependeat, reliqua per verticẽ rectà ad occipitium porrigatur,ſed alterius mediũ dandum eſt ſub imum naſum,capita verò ſub infimas auriculas ad occipitiũ ferenda,vbi debent literæ.X.ſimilitudinem accipere.poſt hæc prioris faſciæ quod à fronte pendet,ſurſum conuertẽdum , & ſuper partem primò volutam rectà per verticem ad occipitium demittendũ.quo facto,capita quæ ibi literę.X.figuram acceperant,id complexa,poſtquam fronti circundata fuerint,finienda ſunt.

Accipiter ad naſum ex tribus faſciolis. XLVI.

Vna ſub imo naſo media ĩcipit,cuius capita vtrinq; iuxta nares inter ſupcilia ducũtur ad imaginẽ literæ.X,ĩde ad ſũmũ caput atq; occipitiũ dãtur,ibíq; cõtinẽtur:altera media ſup imũ naſũ obuoluitur,capitáq; eius ſub infimas auriculas ad occipitiũ demittũtur,& ibi inter ſe,& cũ capitibus,quę cõtinebãtur,vinciũtur:tertia media à frõte orditur,& ĩ vtrãq; partẽ circũacta à latere capitis finitur.



XLV



XLVI

Idem ex binis faſciolis. XLVII.

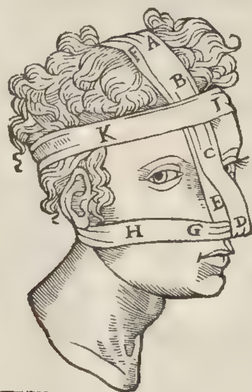
Prior faſcia perinde atque altera circumagenda eſt;ſed capita huius in occipitio ad literę.X.ſimilitudinẽ inter ſe aduerſa,vbi frontẽ cõplexa ſunt,finiuntur:illius verò ſub his comprehẽduntur, vel ipſa quoq; in occipitio in ſpeciem literæ.X.inter ſe aduerſa ſub mentum adducuntur,ibíque inter ſe alligantur.



XLVII

Faſcia glomerata ad idem. XLVIII.

Faſciæ pendere tantum à facie ſinito, quantũ à naribus poſſit ad occipitium peruenire, reliquam eius partem recta per naſum, inter ſupercilia ad frontẽ & verticem trahito, inde per medium caput ad occipitium demittito, ibíque cõuerſam ſub infimâ auriculâ ad imum naſum attrahito ſuper partẽ pendentem, inde ſub infimâ auriculâ alterius partis ad occipitium ducito, ibíque contineto, poſt hęc caput, quod à facie pendebat, rectà ſuper partem priorem volutam, ac occipitium dato, ſic, vt à reliquâ faſciâ comprehẽdatur, quam poſtremò circa frontem adducito, & ad occipitium reuerſam à latere capitis deuincito.



XLVIII

Funda. XLIX.

Orſa ab occipitio obliqua per verticem & inter ipſum & frontem tendit ad angulum oculi tempori propiorem, inde per genam ad imum naſum, ab éoque ad genam ſimiliter alterius partis, oculi angulum tẽpori propiorẽ, inter frontem & verticem, ad ſummum caput fertur priori parti aduerſa. poſt hęc ad occipitium demittitur, & ſub infimis auriculis porrecta ad occipitium reuertitur, nouiſſiméque fronti obuoluitur.



XLIX

Eadem aliter. L.

Faſciam occipitio primùm inijcimus,deinde obliquam per verticē ad tempus atque angulum oculi tempori propiorem adducimus,ab eóque ſub imum naſum,atque infimam auriculam rurſus ad occipitium demittimus,ibíq; conuertimus, & priori parti aduerſam obliquam ducimus ad tēpus, ac ſub imum naſum ad infimam auriculam contrariæ partis, poſt hæc ad occipitium, deinde ſub infimam auriculam,ſub imum naſum, ac ſub imam auriculam alterius partis ad occipitium,poſtremò circa frontem obuoluimus.



L

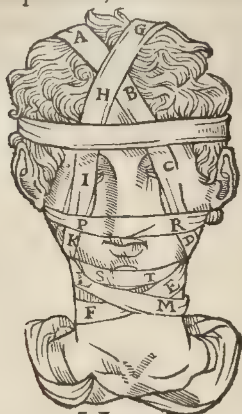
Amintæ vallum. LI.

Orſi ab occipitio, faſciam obliquè per verticem ducimus,atque inter ipſum & frontem inter ſupercilia, inde à latere iuxta angulum oculi,naribus propiorem rectà ad proximam narem, inde quà maxilla cum malis committitur, attrahimus,tum ſub mentum demittimus,& ſub infimam auriculam ad occipitium damus,ab eóque per verticem obliquè inter ipſum & frontem, atque inter ſupercilia porrigimus,priori parti aduerſam in ſpeciem literæ.X.poſt hæc à latere naſi,ex contrariâ parte & quà,maxilla cum malis cōmittitur,ſub mentum atque infimam auriculam alterius partis ad occipitium , inde fronti circumdamus,poſt hæc ſub infimam auriculam, per medium naſum, ad alteram infimam auriculam atque occipitium. præter hæc nonnulli quoque mentum complectuntur. Adhibetur autem commodiſſimè, vbi vel inter ſupercilia, vel medium naſum deligare opus eſt.

Phaleræ,ſeu vallum. LII.

Ab occipitio inchoatur,& obliquè per ſummū caput atque inter ipſum & frontē procedit inter ſupercilia,inde iuxta angulū oculi naſo propiorē per genam ſub imam aurem ad occipitium,ab eóq; per contrariā partem,ſic,vt inter ſupercilia literæ.X.figurā accipiat,tum obliquè inter frontem & verticem,per verticem ipſum ad occipitium demittitur,deinde ſub infimam auriculam,per medium naſum,atque alteram infimā auriculam, item ad occipitiū reuertitur, poſt hæc circa frontē agitur. Quidam,vt ſpecioſius vinculū efficerēt, per eam

quoq; ſuturã,quæ ad aures per verticem tẽdit,circuire voluerunt. Poteſt etiam, ſi res poſtulat,faſcia duci in vtramque partem. huic & ſuperiori eadem vis eſt.



LI



LII

Menecratis accipiter. LIII.

Faſcia primùm occipitio detur, & recta per verticem inter ſupercilia tendat iuxta angulũ oculi naſo propiorẽ, & ab alterâ nare ſuper imum naſum feratur iuxta alterũ angulum naſo propiorem, & inter ſupercilia, vt ibi ſimilitudo literæ. X. fiat,poſt hæc recta iuxta partem priùs volutã ad occipitiũ reuertatur, ibíque conuerſa ſub infimã auriculam, & ſuper imum naſum, ac ſub infimam auriculam alterius partis,itidem ad occipitium adducatur, & fronti nouiſſimè circumdetur,quam agere etiam licet ſuper eam ſuturam,quæ ad aures per verticem tendit. Nonnulli,vt elegantius vinculum reddant,adijciunt ſemirhombum,cuius rationem ſuprà indicauimus.

Amintæ vallum ad naſum in alterã partem declinatum. LIIII.

Faſciam ab occipitio orſam rectà ad ſummum caput adducito,deinde inter ipſum & frontem,atque inter ſupercilia ab alterâ nare ſub imum naſum attrahito,inde ſub imam auriculam alterius partis, & ſuper imum naſum, ab eóque ſub imam aurem ad occipitium obuoluito,inde circa frontem.



LIII



LIIII

Hippocratis

Hippocratis vinculum adducens. L V.

Idem præſtat, quod proximè poſitum. ſic autem obuoluitur. membranula palmæ longior accipitur, cuius vnum caput glutine vel gummi illitũ naſo agglutinatur ab eâ parte,in quâ iacet:alterum ſub imam aurem ad occipitiũ adducitur ab eóque ad frontem,quà ſimiliter agglutinatur.



LV

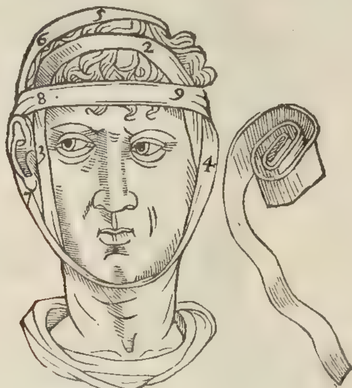
Ad aures linteum ſciſſum in quatuor partes. L V I.

Medium auriculam complectatur, ex partibus verò ſciſſis, quæ ſuper auriculam ſunt,vbi.X.literæ figuram acceperint,vna per frontem,altera per ſummum caput,ad occipitium porrigantur,tùm quæ per frontem procedebat,quà X.literæ ſimilitudo eſt,attrahatur,quæ per verticem, ad frontem ducatur, & à latere capitis ambæ inter ſe vinciãtur, ſed partes ſubiectæ aduerſæ inter ſe procedant, & altera per poſteriorem partem, altera ſub mentum detur ad occipitium,ibíque nodum accipiant.


LVI

Auris ex faſciâ glomeratâ. L VII.

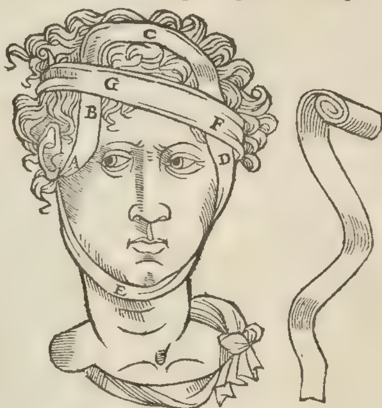
Faſcia poſt læſam aurẽ ꝓpe occipitiũ orſa, per ipſam ferri debet, vt ex parte eãdẽ includat, inde inter frontẽ & verticẽ attrahi non lõgè à fronte, tum per priorẽ partem prope alterã aurem ac ſub mentum ad aurẽ affectã, deinde inter verticem & frontem ad poſteriorem partẽ integræ auris, & ſub mẽtum, atque infimam auriculam ad occipitium, inde circa frõtem, ac rurſus ad occipitium.



LVII

Aliter. L VIII.

Occipitio primũ inijcitur, & ſub infimã aurẽ ſanã inter frõtem & verticem ad priorem partem affectæ auris porrigitur, atque inde ſub mentũ, & ſub infimam aurem ad occipitiũ, deinde obliquè ſuper aurem, poſt hęc circa frontem.



LVIII

Linteum ſciſſum in partes ſex ad regionem iuxta aurem. L IX.

Medium ſuper locum vinciendũ inijcimus ex partibus verò alijs à ceruice dependentibus, alijs ſuper caput collocatis, eas, quæ à priori parte ſunt, inter frontem & verticem nodo inter ſe deuincimus, medias verò in ſummo capite & inter ſe, & cum prioribus alligamus, poſteriores ad occipitium adductas, vt X. literam referant, circa frontem agimus ſic, vt à latere capitis finiantur.

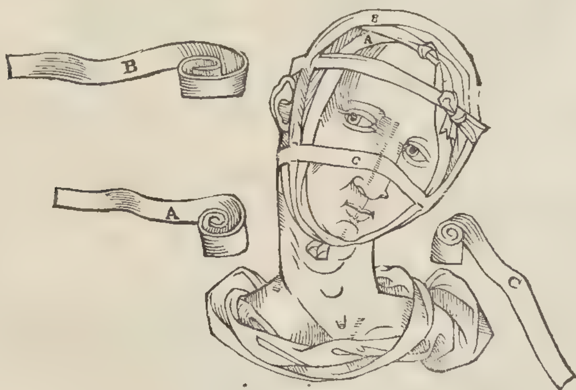
Iunctura



LIX

Iunctura ad malas ex tribus fascijs. L X.

Vna media inter frontẽ & verticem inijciatur, capitáque eius per malas sub mentum demittãtur, ab eóque per malas iuxta priores partes inter frontem & verticem procedant, ibíque inter se colligentur, quòd si oculos quoque deuincire volueris, ducãtur nõ iuxta priorem partem, sed per oculos, tum inter frontem & verticem data in speciem literæ. X. ad occipitium adducãtur: altera fascia media inter frontem & verticem orsa in vtrãque partem attrahatur iuxta oculorum angulos temporibus propiores, ad mentum, atque ibi nodum accipiat: tertia media medium nasum amplectatur, capitáque eius sub infimis auriculis ad occipitium adducantur, ibíque. X. literæ similitudine acceptâ per frontem circumeant, & nodo à latere capitis vinciantur.



LX

Longa ad frontem & regionem, quæ inter supercilia est ex fasciâ glomerata. L XI.

Dari primò super occipitium debet, post hæc rectà duci ad frontem & inter supercilia, deinde ad occipitium reuerti, & postremò per frontem circumagi.

Funda ad labrum inferius ſciſſa in partes quatuor. LXII.

Medium, quod integrum eſt, inijcito ſuper labrum inferius, ſuperiores verò partes ad mentum adducito, atque inde ad occipitium, ibíque in ſpeciem literæ. X. alterâ ſuper alteram excedente, ad ſummũ caput, & inter ipſum & frontem attrahito, miniſtróque tradito, reliquas verò binas partes ſub infimis auriculis ad occipitium porrigito, atque ad formam literæ. X. ad frontem attrahito, & has, & quæ à miniſtro continebantur, inter ſe deuincíto.

Eadem ad labrum ſuperius. LXIII.

Mediâ ſuperius labrum complectitor, inferiores partes iuxta angulos oculorum temporibus propiores adducito inter frontem & verticem, vt ibi. X. literæ figuram accipiant, inde ad occipitium demittito, reliquas duas partes ſub infimas auriculas adoccipitium attrahito, ibiq; inter ſe aduerſas circa frontem agito, & inter ſe deuincíto.


LXII


LXIII

Faſcia glomerata ad labrum inferius. LXIIII.

Orditur ab occipitio, & ſub infimâ auriculâ fertur ad labrum inferius, ac ſub infimâ auriculâ reuertitur ad occipitium.

Eadem in vtramque partem ducta. LXV.

Media labrum complectitur, capitáque eius ſub imas aures ad occipitium attrahuntur, & fronti circumdantur.

Alia. LXVI.

Incipimus ab occipitio, & ſub infimam auriculam ad labrum faſciam ducimus, ab eóque ſub infimam auriculam ex alterâ parte ad occipitium, inde per verticem obliquam, & inter ipſum & frõtem ad tempus porrigimus, ab eóque per malas ſub mentum ad malas ex alterâ parte, deinde inter frontem & verticem in ſpeciem literæ. X. inde ad occipitium, poſtremò circa frontem.

Ad labrum ſuperius. LXVII.

Ab occipitio ordiatur, & obliqua detur inter verticem & frontẽ iuxta oculi angulum tẽporibus propiorem ad labrum ſuperius, ab eóque ad alterum tempus, atque oculi angulum ipſi propiorem, tum inter frontem & verticem ſuper partem priùs iniectã ad imaginẽ literæ. X. inde ad occipitiũ & circa frontem.

Eadem

Eadem à medio orſa. LXVIII.

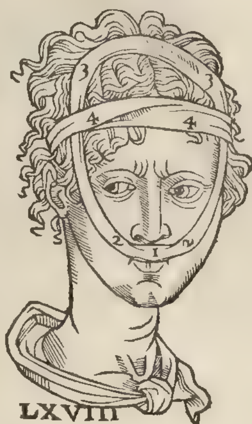
Mediâ ſuperius labrum cõplectere,capitáque iuxta tempora, oculorúmque angulos temporibus propiores porrige,inde inter frõtem & verticẽ, vt ibi.X. literam referant,tum ad occipitiũ,poſt hæc per frontem,rurſus ad occipitium.



LXVI



LXVII



LXVIII

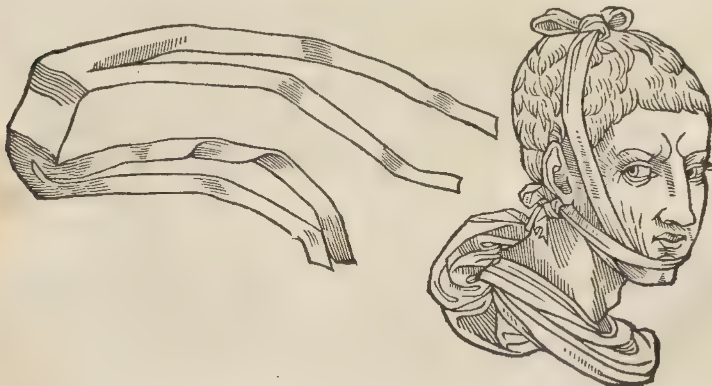
Funda ſciſſa in partes quatuor ad occipitium. LXIX.

Media occipitiũ cõprehendit,ex partibus verò,quę ſubiectę ſunt per malas atque angulos oculorũ temporibus propiores inter frõtem & verticẽ feruntur, ibíque inter ſe deligantur. reliquæ ſub infimas auriculas ad occipitium ducuntur, vbi ad modum literæ.X.altera ſuper alterã excedit,quòd ſi breuiores fuerint,in occipitio cum prioribus aptãtur,ſi longiores,ad frontem adducuntur.*

Quùm de vinculis tam ſimplicibus, quàm compoſitis, quæ faciei & capiti conueniunt,abundè dixerimus,proximum eſt,vt ad reliqua pergamus.

Iunctura ad mentum EX SORANO. LXX.

Faſciam ab vtroque capite ſcindẽtes,ſic,vt medium,quo mentum comprehenditur,intactum relinquatur, inferiores quidem partes, rectà per malas inter frontem & verticem porrigimus, ſuperiores per mentum trãſuerſas ad occipitiũ attrahimus,nodóque inter ſe alligamus. prodeſt autem quibus deuincire mentum conuenit.


LXX

Spica Glaucij. Nunc GALENVS. LXXI.

Nomen inuenit à ſpicâ, quam ſuo ambitu imitatur, maximè autem proficit, vbi iugulum fractum eſt, aut humerus excidit. eius ratio eſt. Hapſus lanæ mollis ab eâ parte, quæ vinciẽda eſt, alæ ſubijcitur, donec id cauum compleat, poſt hæc faſcia glomerata, quæ longitudinem & latitudinem habeat pro portione eius, quod alligatur, ab alterâ alâ incipiens obliqua per dorſum tendit, quà iugulum cum lato ſcapularũ oſſe committitur, inde ſub alâ affecti humeri ad eam partem reuertitur, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, ità, vt ibi. X. literam repræſentet, deinceps obliqua per pectus procedit ad alam integræ partis, inde per dorſum obliqua ad iugulũ, ità, vt parti priùs obuolutæ aliquantulum inſidat, ab eóque ſub alâ iterum datur ad iugulum, ſic, vt ſecundò ſimilitudo. X. literæ fiat. poſtremò ad alam integræ partis, atque ad eandem rationem circumagitur.



LXXI

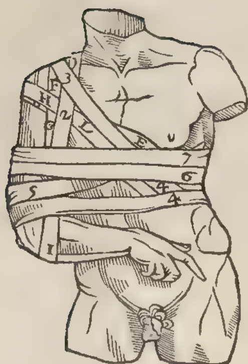
Eadem media primùm iniecta. LXXII.

Adhibitâ ſpicâ brachium figurandum eſt ad angulum rectum, atque alterâ faſciâ mediâ inuoluẽdum, cuius capita recta ducẽda ſunt, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, atque ibi in ſpeciem literæ. X. aduerſa inter ſe ad alam integræ partis attrahenda, poſt hæc per latera atque affectum humerum circumdanda eatenus, vt omnia includantur, & ſub alâ ſanæ partis finienda.

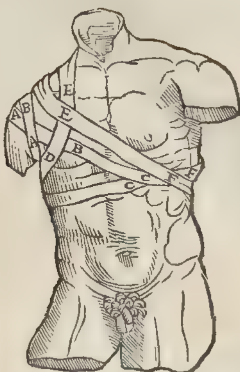
Eadem in vtramque partem ducta. LXXIII.

Media alam affecti humeri complectitur, & in vtramque partem ducta, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur. X. literæ figuram accipit, inde obliquè pars vna per dorſum, altera per pectus procedit ad alteram alam, atque ad hunc modum, quoties opus fuerit voluta, finitur.

Geranis



LXXII



LXXIII

Geranis (ità enim appellatur à gruis ſimilitudine) Hippocratis, ſiue(vt alijs placet) Perigenis. LXXIIII.

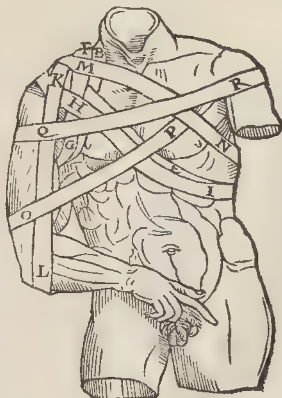
Iiſdem conuenit, quibus ſpica. in hunc autem modum obuoluitur, vbi ſpicam iniecerimus, ſemel circa humerum dari faſcia debet, inde ad iugulũ procedere tum obliquè ad alteram alam, atque ibi deſinere.

Funda humerum complectens, quæ idem præſtat atque Geranis. LXXV.

Spicam adhiberi priùs conuenit, tum ab eâ parte quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, faſciam ſemel rectà ferri ad brachium, quod ad angulum rectum figuratum ſit, atque inde rurſus ad eam partem, quà iugulum cum lato ſcapularũ oſſe committitur, deinde ad alam integræ partis, poſt hæc humero & lateribus circumdari, & ſub alâ nodum accipere.



LXXIIII



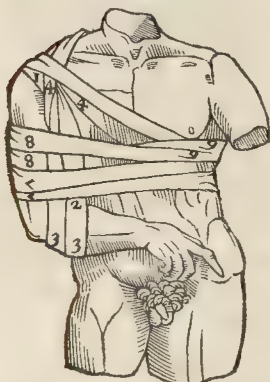
LXXV

Eadem aliter. LXXVI.

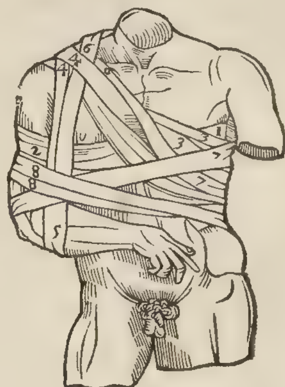
Media vitiati humeri caput amplectatur, capitaque eius recta ducantur ad brachiũ in viciniâ cubiti, & rursus iuxta partes priùs iniectas, quà iugulũ cum lato scapularũ osse coniungitur, inde ad alam integræ partis, post hæc in orbẽ.

Aliter. LXXVII.

Media circumdanda est alæ integrę partis, capitáque eius in orbem ad latera atque humerum attrahenda, tum sub alâ integræ partis iterum demittenda, inde obliqua ducenda sunt ad eum vitiatæ partis locum, vbi iugulum cum lato scapularum osse committitur, deinde rectà per humerum ad cubitũ, ab eóque rursus ad eam partem, quà iugulum cum lato scapularũ osse committitur, inde ad alam integræ partis, postremò in orbem circa humerum.



LXXVI



LXXVII

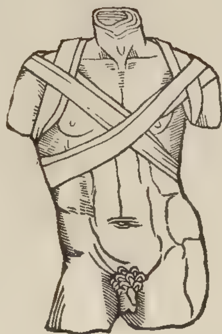
Spica duplex, quam alij quadrigam dicunt. LXXVIII.

Commodissimè inijcitur, quùm vtrumque humeri caput malè habet. eius ratio hæc est. vbi spica simplex data fuerit, fasciam sub alam vincti humeri demittentes obliquam ducimus ad alterum humerum, atque ad eam partem, quà iugulum cum lato scapularum osse committitur, sic, vt ibi. X. literam referat, deinde ad alteram alam, atque ad eandem rationem circumagimus.

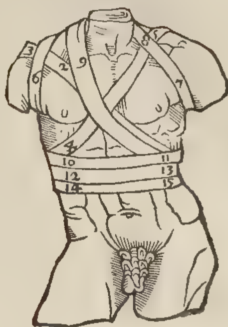
Cataphracta. LXXIX.

Nomen habuit à similitudine thoracis Romani, quẽ cataphractam dicunt. prodest autẽ quibus deligare iuxta iugulũ cõuenit latum os scapularũ, pectus; dorsum aut latera. quod vinculi aliquâ ex parte duplicẽ spicam repręsentat, sic autẽ obuoluitur. Alæ primò circũdatur, tum obliquè per pectus ducitur prope illam regionẽ, vbi iugulũ cum osse pectoris cõmittitur, inde per ceruices ad latum scapularũ os humeri contrarij atque ad alam subiectã, ab eâq; ad ceruices super partẽ priùs iniectã, ità, vt prope ceruices similitudo. X. literę fiat, post hęc obliqua datur ad latũ scapularũ os ex alterâ parte, atq; ad alam, ab alâ ad ceruices, vt in vertebrâ colli. X. literæ figuram accipiat, deinceps sub alâ & obliquè prope eam regionẽ, vbi iugulũ cum osse pectoris cõmittitur, sic, vt hîc quoque similitudo. X. literæ fiat, & iuxta ceruices & super latũ scapularũ os, & sub alâ, vt quater. X. literã repræsentet, nimirũ semel à priore parte, semel à posteriori, bis prope iugulũ. Ad eãdem autẽ rationem quoties opus est, circuit, deinde in orbem attrahitur circa pectus & latera sic, vt tota iunctura thoracem referat.

Eadem



LXXVIII



LXXIX

Eadem in vtramque partem ducta. L X X X.

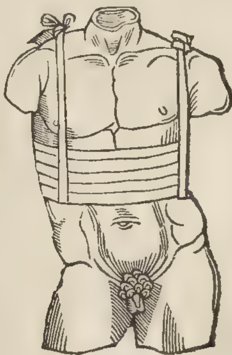
Sub alâ dari mediā faſciam oportet, & in vtramque partem ferri ad proximum iugulum,ſic,vt prope ceruices.X.literam referat, deinde oblıquè porrigi ad contrariam alam, ab eáque ad proximum iugulum,vt ibi prope ceruices fiat ſimilitudo literę.X,inde ad alteram alam obliquè,poſtremò in orbem circa pectus.

Soſtrati vinculum rectum ad alam & pectus. L X X X I.

Maximè conuenit,vbi medium pectus,vel dorſum aut latera,ſeu thoracem volumus deuincire. duas igitur faſciolas iuſtæ longitudinis humerorum capitibus inijcimus,earúmque capita recta ſinimus depēdere:deinceps faſciâ glomeratâ thoracem tòtum obuoluimus & latera, vt contegantur, extremámque faſciam nodo alligamus:capita verò,quæ & à priori & à poſteriori parte pendebant, faſciæ circuitibus aſſuimus,ac,ſi longiora fuerint,ſurſum cōuerſa,quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur,inter ſe colligamus.



LXXX



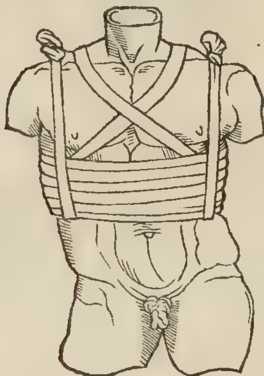
LXXXI

Vinculum in ſpeciem literæ.X.ad alam & pectus. LXXXII.

Quas ꝓximè poſui faſciolę,nõ rectę,ſed obliquę depẽdeãt,ità,vt tã à pectore q̃ à dorſo ſimilitudo.X.literę fiat.cętera eadẽ fieri debẽt,quę,vbi rectę adhibẽtur.

Amintæ thorax. LXXXIII.

Huic & vinculo,quod ad alam poſui,eadem vis eſt,ſic autem faſciatur.impoſitâ cataphractâ ad vtrãque partem ductâ,vbi faſcia eatenus circuierit,vt vſque ad vmbilicum complexa omnia fuerit,capita inter ſe vinciri debent,ſic,vt lupus laqueus fiat, quódque ex his vltra laqueum relinquitur, ad ilia vtrinque adductum prioribus circuitibus inſeritur, ſic,vt extremum pẽdeat, quod quatuor digitorum lõgitudinem æquet,quo fit, vt thoracis fimbrias repræſentet.



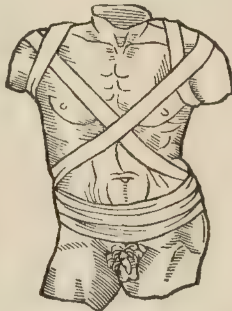
LXXXII



LXXXIII

Thorax ad idem.X,literam repræſentans. LXXXIIII.

Faſciam ilibus primũ à dextrâ parte inijcito, & obliquè per latus & medium pectus trahito ad humeri caput,ab eóq; ad alam,atq; iterũ ad humeri caput ſuper partem priorẽ ad effigiem.X.literæ,pòſt obliquè per dorſum ad ilia ſuper caput primò iniectũ,deinceps per ventrẽ ad ilia ſiniſtræ partis in orbem circũducito,deinde per dorſum priori parti aduerſam,ſic,vt ibi eiuſdẽ literę ſimilitudinem habeat,ad caput humeri dextrũ,poſt hæc ſub alam demittito,& rurſus ad caput humeri circũagito ſic,vt ibi ſimilitudo.X.literæ fiat, poſt hæc per mediũ pectus ac latus obliquè ad ilia ſiniſtræ partis, nouiſſimè in orbẽ circũdato,atque ad eandẽ rationẽ voluito,dum quæ ligãda ſunt,omnia includãtur.



LXXXIIII

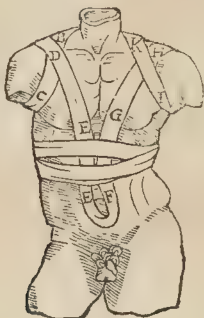
Stella.

Stella. LXXXV.

Adhibito vinculo,cui nomen eſt thorax.X.literam repręſentans debet anguſtior faſciola dari in orbem ſemel aut iterum circa pectus & dorſum, & extremo capite fibulâ deuinciri.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ. LXXXVI.

Idem poteſt,quod cataphracta,eius autẽ ratio eſt.à dorſo incipit,& obliquè per ſcapulas ad eam partẽ ꝓcedit, vbi iugulũ cum lato ſcapularũ oſſe cõmittitur,inde ſub alâ demiſſa eodẽ reuertitur,vt ſimilitudinẽ.X.literę ſuper eádem commiſſurã accipiat,poſt hęc obliqua per mãmam ad vmbilicũ,ibíque cõuerſa obliquè trahitur ad alteram mammã, atque ad eam partem, vbi iugulũ cum lato ſcapularũ oſſe cõmittitur,vt ibi literæ.X. figurã accipiat, deinde per dorſum demittitur,& in orbem datur circa latera,atque ad eandẽ rationẽ circuit.



LXXXVI

Stella à poſteriori parte ſe oſtendens. LXXXVII.

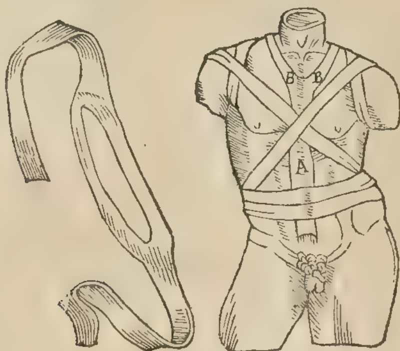
Vtiliter adhibetur,quibus deuincire dorſum oportet.ſic autẽ circumdatur. ab ilibus orſa puta ſiniſtræ partis, per dorſum tendat ad caput humeri dextri, inde ad alam, ab eâq; per latũ ſcapularũ os ſiniſtræ partis ad alam atq; humeri caput,dehinc obliquè per dorſum feratur priori parti aduerſa, poſt hæc ſemel aut iterũ in orbẽ circa ilia detur,eóque ambitu extrema pars contineatur.Eandem quoque ſic circumagere licet, vt à priori parte oculis exponatur,id quod fit,vbi non à priori parte,ſed à poſteriori æquè circumeat.



LXXXVII

Vinculum, quod à fulmine κεραύνιος appellatur. LXXXVIII.

Idem efficit, atque illud, quod proximè positum est, fasciam iustæ longitudinis atque latitudinis mediam in longitudinem scindimus, dum recipere caput possit, ex capitibus verò vnum à ventre, alterum à dorso patimur dependere, post hęc imponimus id vinculi, cui nomen est Thorax. X. literá reprę sentans, imaq; capita prioris fasciæ scissa in plures partes pendere sinimus.



LXXXVIII

Simplex vinculum ad ceruicem. LXXXIX.

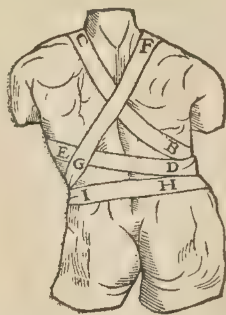
Commodissimum est, vbi res poscit alteram ceruicum partem alligari. incipit autem à medio latere, & per dorsum fertur ad ceruicẽ & pectus, post hæc ad latus super caput primò iniectum, deinde per thoracem in orbem.

Duplex. XC.

Fascia primùm alæ circumdari debet, tum obliquè per dorsum ad ceruicem procedere, inde ad pectus, & alam atque alteram alam, post hæc obliquè per pectus ad ceruicem ità, vt ibi. X. literam repræsentet, deinde obliquè per dorsum ad alam, ac postremò in orbem circumagi, atque ad eádem rationem circuire.



LXXXIX



XC.

Cuspis,

Cuſpis, ſiue hamus. XCI.

Binæ faſciolæ, quæ & longitudinem conuenientem habeant, & duorũ digitorum latitudinem non excedant, mediæ humerorum capita complexę dependent, & tam à dorſo, quàm ab vmbilico. X. literę figurã accipiunt, poſt hęc fibulâ inter ſe iunguntur, quo facto obuoluitur Geranis in ſpeciem fiſcellæ.

Rhombus ſimplex. XCII.

Iiſdem prodeſt, quibus proximè adſcripta, conficitur autem ex duplici vinculo ad ceruices, & ex Geranide, antè dictis.

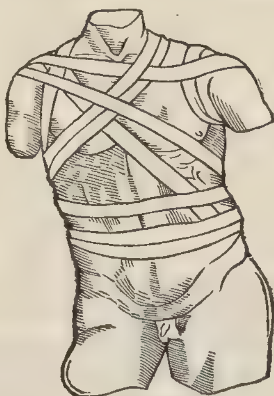


XCI.


XCII

Rhombus duplex ad idem. XCIII.

Faſcia ab ilibus orſa obliqua per iugulũ fertur ad latum ſcapularũ os, inde ad alam, ab eâq; ad iugulũ ità, vt quà iugulũ cũ lato ſcapularũ oſſe cõmittitur, referat ſimilitudinẽ literæ. X. poſt hæc trãſuerſa per collũ ad alterũ iugulũ, tũ ſub alâ demittitur, atq; ad idẽ iugulũ reuertitur, vt ibi quoque ſimilitudo. X. literę fiat, inde obliqua per mãmã porrigitur ad ilia cõtrariæ partis ſic, vt in pectore eandẽ literã referat, poſteà in orbẽ circa ilia fertur, & obliqua per dorſũ tendit, quà iugulũ cũ lato ſcapularũ oſſe cõmittitur, inde ad alã demiſſa eodẽ reuertitur, tum trãſuerſa per priorẽ partẽ quà iugulũ cum oſſe pectoris, & quà cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur, & obliqua per dorſum ad ilia, poſtremò in orbem. Cùm hoc etiam imponitur, vel duplex geranis, vel ſimplex vinculũ, ad ceruicem, vel etiam duplex.


XCIII

Soſtrati κεραύνιος. XCIIII.

Proficit vbi mediũ pectus & dorſum deligandũ eſt, ſic autẽ obuoluitur. duo inijci vincula oportet, & qđ cuſpis, & qđ ſtella nũcupatur, tãtummodo capita, quæ in ſtellã per fibulã inter ſe iungebantur, ad ilia adducta dependent.

Apollonij iunioris ἡμικεραύνιος XCV.

Faſciolas, quas in cuſpidæ adhibuimus, ad humerorũ capita damus, tum duplex vinculum ad ceruices inijcimus, deinde geranida in ſpeciem fiſcellæ.

Soſtrati parua ara. XCVI.

Speciosa eſt, ſiquidẽ obuoluta paruę aræ angulos repræſentat. Primùm deligetur vinculum ad ceruices, deinde geranis in ſpeciem fiſcellæ, quo facto adijcitur vinculum Soſtrati ad pectus cum faſciolis ſuſpendentibus.

Eiuſdem paruum templum. XCVII.

Hoc etiam & decorum eſt, & idem proficit. recto vinculo Soſtrati impoſito, illud inijciendum eſt, quod Quadriga nominatur.

Apollonij Thirij paruum templum. XCVIII.

Binæ faſciolæ ſuper dorſum dantur, quemadmodum in vinculo recto Soſtrati ad pectus, poſteà ſimplex rhombus circumagitur.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ in priori parte ſe oſtendens. XCIX.

A latere orſa obliqua per pectus eo ducenda eſt, vbi iugulũ cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur, inde ſub alam, ab hâc eodẽ reuerſa per collum trãſuerſa ducenda eſt ad cõmiſſurã iuguli alterius partis cũ lato ſcapularum oſſe, deinde ſub alâ à priori parte verſus poſteriorem ad eandem commiſſuram porrigenda, inde obliqua per pectus, & poſtremò in orbem circa ilia. idem quoque vinculũ à poſteriori parte ſe oſtendet, ſi circuitus, qui à priori parte fuerant in poſteriori collocemus, & eos, qui à poſteriori, in priori.

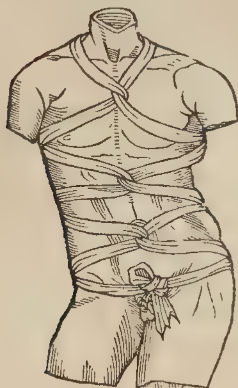


XCIX

Auriga. C.

Valet ad latera deligãda, atq; ad hunc modũ inijcitur. Mediâ faſciâ collum cõprehẽdimus, capitáq; obliqua per pectus attrahimus, ibiq; inter ſe implicata ſub alas adducimus ad dorſum, vbi rurſus implicamus, atque ità, donec totum thoracẽ deligauerint, modò à poſteriori, modò à priori parte implicamus, extremaq; inter ſe deuincimus, quo vinculo vtũtur aurigæ ad latera continenda.

Expoſitis



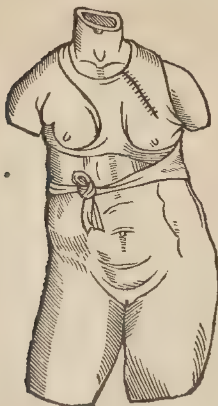
C.

Expoſitis faſcijs, quæ thoraci accommodantur, proximum eſt, vt ad reliquas pergamus.

EX HELIODORO.

Aſſuta faſcia ad mammam. CI.

Faſciam, cuius longitudo ac latitudo ſit pro portione hominis duplicamus, tum initio facto à medio eius partis, quæ duplicatur, ſuimus deorſum obliquè tendentes, deinceps omne id, quod ſuper futuram eſt, excidimus, vt pilei modo ſinus fiat, qui mammam, & quod ſuperiniectum eſt, capiat. vtrunque huius faſciæ caput in duos ſcindimus, deinde ab alterâ parte ſinus, quæ contra ſuturam eſt, & veluti labrum lintei, faſciolam latam circiter digitos duos à latere ſuimus ſic, vt alterum caput longius ſit, breuius alterum, quæ faſciola cingulus dicitur. vinciendi ratio eſt. ſinus datur ad mammam, vt ipſam comprehendat, longius verò cinguli caput per dorſum attrahitur ad integram mammam, & cum breuiori nodum accipit. ex capitibus ſciſſis priora duo ſurſum feruntur ad ceruices, ità, vt dexteriori ſiniſtrum, ſiniſteriori dextrum procedat, penderéque ſinatur, quibus cum reliqua duo capita colligantur.





CI.

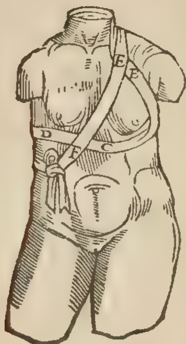
Glomerata faſcia ad mammam. CII.

Lõgioris faſcię,quę tãtum latitudinis habeat,quãtum vſus requirit,caput in duas partes ſciſſum detur iuxta integrã mammã, faſcia verò per dorſum obliquè ad vitiatã mammã procedat,ab eaq; ad alterã,poſt hæc ſuper dorſum,inde ad affectã mammã à ſuperiori parte deorſum porrigatur,vt inter vtrãq; mammam.X.literę figuram accipiat,ſępiuſq; ad eandem rationem circumeat,dum quæ nuda ſunt,omnia cõtegãtur.extrema verò faſcia ſcindatur,tum ſciſſę partes inter ſe vinciantur altero nodo ſub integrâ mammâ,altero ſuprà collocato.

EX SORANO.

Duplex in vtrãque partem ducta,à ſuperiori parte deorſum. CIII.

Medię faſcię,quę pectori trãſuerſa circũdetur,altera aſſuitur,donec vtrãq; mãmillã ꝑtrãſierit,hæc capitibus ſuis rectâ ad collũ datis ex eo ſuſpẽditur, illa per dorſum procedit,vtriuſque capita inter ſe vinciũtur,vt deligãdis mãmis accõmodentur.



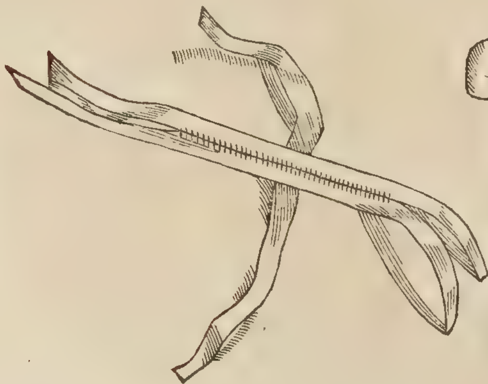
CII.



CIII.

Vinculum ſuſpendens ſex habens capita. CIIII.

Suſpendenti vinculo quatuor capitum circa mediã ſuturam, alia faſcia trãſuerſa aſſuitur, cuius capita,vbi (vt dictum eſt) deligauerimus,in dorſo inter ſe vinciuntur,ne,aut reſolui vinculum poſſit,aut rugoſum fieri.Habet autẽ eundem vſum,quem proximè traditum.



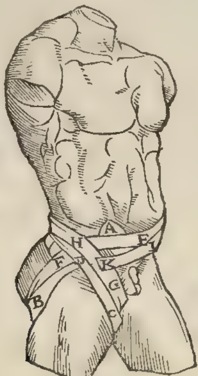


CIIII.

NVNC GALENVS.

Iunctura ad alterum inguen. CV.

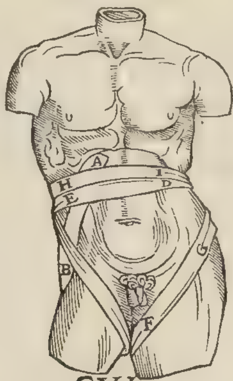
Expeditiſſima eſt, vbi alligare inguen oportet. Inijcitur autẽ hoc modo. faſcia ab ilibus orſa obliquè per clunes ferri debet à parte inguinis vitiati inter anum & naturale, poſt hęc ſurſum procedere ad inguen, tum in orbem per coxam ad ilia ſuper partem priùs iniectam, & ab inferiori parte ſurſum adduci.



CV.

Ad vtrumque inguen. CVI.

Abdomini faſciæ caput inijcito, eámque obliquè per coxam inter anum & naturale attrahito ad inguen ab inferiori parte ſurſum, deinde iuxta caput primò iniectum ad coxam, atque inter anum & naturale ad alterũ inguen ab inferiori parte ſurſum, poſt hęc infra vmbilicũ, ſicq́ue circumagito, dum inguen vtrumque includatur.



CVI.

Eadem in vtramque partem ducta. CVII.

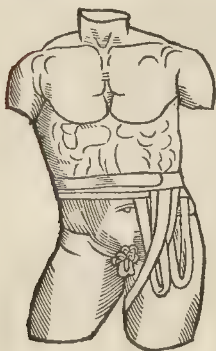
Media faſcia incipit ab inguine, capitáque eius ad coxã data literæ. X. figuram accipiunt, & vnum ad inguen, alterum ab exteriori parte procedit, deinde ambo in vnum adducuntur, atque ad eandem rationem circumeunt.

Aliter ad alterum inguen. CVIII.

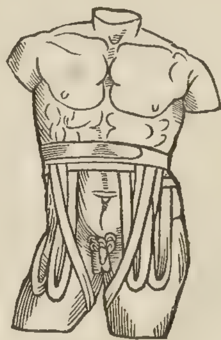
Vnum fasciȩ caput, quod breuius sit, nec duorũ vel trium cubitorũ longitudinẽ excedat, ab inguine depẽdeat, alterum verò glomeratũ, per ilia ad coxam detur atque abdomen, inde obliquè ad coxã & inguen circumagatur ab inferiori parte sursum, tum ad ilia & coxã ac per ilia contrariȩ partis ad abdomen, tuncq; caput depẽdens ad inguẽ sursum cõuertatur sic, vt ibi sinus fiat, qui altero capite, quod glomeratum est, cõprehẽdatur, post hæc rursus qđ glomeratũ est, per inguẽ & coxã ducatur ad abdomẽ, rursúsq; primũ caput duplicetur à superiori parte deorsũ, & eo, quod glomeratũ est, cõprehendatur, ac dũ fascia desinat, alterũ quidẽ duplicetur, alterũ superdetur, nouissimè fibula ĩponatur.

Aliter ad vtrumque. CIX.

Fasciolâ mediâ lumbos complectimur, capitáque eius ab inguine non secus quàm in iuncturâ ad alterum inguen sinimus dependere, tum alteram fasciam à ventre orsam, quemadmodũ in iuncturâ ad vtrumque inguẽ circumdamus, capita verò, quæ pẽdebant, quemadmodum in simplici dictũ est, duplicamus.



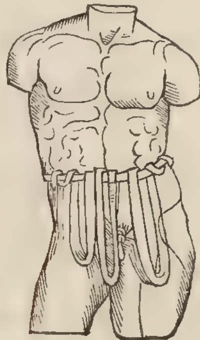
CVIII.



CIX.

Pecten seu vinculum suspendens ad colem. CX.

Fasciola media lũbis inijciẽda est, capitáq; eius super vẽtrem adducta nodo inter se vinciẽda, tum alterius fasciæ glomeratæ caput zonæ inserendũ, reliqua pars ad colẽ data in zonã rursus à superiori parte deorsum cõijciẽda, post hæc sub colem & ad zonã, postremò testiculos cõplexa, in zonam demittenda est.



CX

Aliter.

Aliter. C XI.

Iniectâ zonâ fasciæ caput super colẽ imponatur, eáque circa ipsum in orbem detur, donec totũ includat, deinceps ad zonã feratur, ab eáque ad colem, atque inde rursus ad zonam, nouissimè testiculos amplexa in zonam demittatur.

Idem ex fasciâ scissâ ac zonâ. C XII.

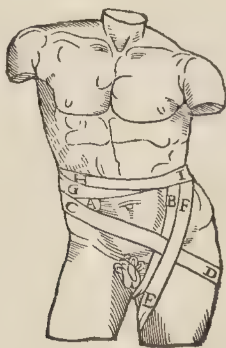
Linteum iustæ magnitudinis scindito in partes quatuor sic, vt medium integrum relinquatur, quo colẽ excipito, tum ab altero capite scissas partes in viciniâ colis findito, in quæ fissa cõijcito partes alterius capitis, cingulóque inserito, & nodo alligato.



CXII.

EX HELIODORO.

Vinculũ ad alterũ inguen, quod nõnulli dixerũt cácrũ ꝑ inguine. CXIII. Fascia ab ilibus contrarię partis incipiens obliqua fertur ad lumbos, deinde ad inguen, quod vinciri debet, ab eóque ad summã coxam porrigitur, post hęc ad idem inguen reuersa datur ad regionẽ, quæ sub vmbilico est, vt. X. literæ figuram accipiat, ab eâque ad ilia alterius partis, sicq; circũagitur, donec, quæ nuda sunt, omnia cõplectatur, túncque vtiliter semel in orbem ambit circa lũbos, & infra vmbilicum. Prodest autem quibus deuincire inguen oportet.



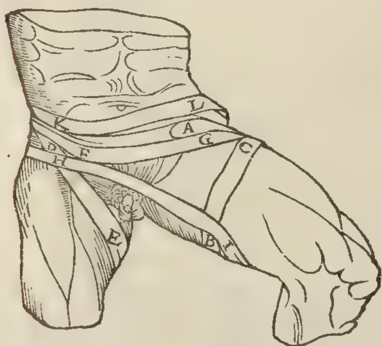
CXIII.

Ad vtrumque inguen. CXIIII.

Vbi vinculũ adhibuerimus ad alterum inguen,omisso circuitu in orbem,in vinculo ad vtrũq; inguen fasciam à lumbis attrahimus ad alterum inguen,deinceps ad summam coxam,ab eaq; ad idem inguen, vt in altero similitudo.X. literæ fiat,deinde ad lũbos adducimus, post hæc eatenus hâc ratione obuoluimus, vt quæ nuda sunt,includamus. Valet ad vtraque inguina deliganda.neq; ab re est vltra propositos circuitus,in orbem quoque fasciam circumagere.

Iunctura ad inguen tuendum. CXV.

Fasciæ glomeratæ,à capite duodecim interpositis digitis fasciolam assuere duorũ cubitorũ oportet,eóque capite super ilia cõtrariæ partis iniecto, fasciolã rectam à posteriori parte per lumbos & clunes demittere inter anũ & naturale,obuolutãq; inguini vitiato sursum porrigere,deinde glomeratam fasciã bis, térue circumagere,per quẽ ambitũ fasciola attrahitur quasi per nodũ,vbi verò huiusmodi circuitibus in orbem inguen adstrictum est,fasciola ad summã coxam porrigitur,ab eâque ad idem inguen,& ad eam regionẽ,quę sub vmbilico est,quo facto ex fasciâ glomeratâ vinculum fit ad alterum inguen, nodúmque accipit sub vmbilico. Pertinet autem hoc vinculum ad eos,quibus propter varices,qui inguen implent,manus curatio admouetur.



CXIIII.


CXV.

Assuta iunctura ad anum. CXVI.

Fascia sumi debet eatenus longa,ac lata,vt huic iũcturæ sufficiat,cui ab vno capite altera valẽtior fascia lata circiter digitos tres transuersa assuenda est,hæc zonæ nomen inuenit: tum eidẽ fasciæ interuallo puta nouem digitorũ alia fascia transuersa,perinde lata vt zona,similiter assuẽda est, cuius partes vtrinque adiuncta crura nũcupãtur:alterũ verò caput rectę fasciæ,quod cõtra suturã est, scindẽdũ in duo crura. Homo igitur explicatâ zonâ cingatur, recta verò fascia per lũbos ꝓcedat ad anũ atq; inter ipsum & naturale, eiusq; crura ad inguina ducta zonæ inserãtur:post hęc adiũcta crura arctata in zonã demittantur,atq; ibi cũ cruribus alligẽtur. quod vinculũ sine adiũctis cruribus nõnulli ad calculosos,vbi calculus euulsus esset,adhibuere.id nos ob nodorũ inæqualitatẽ reijmus,ne pars vmbilico subiecta vrgeatur. vesica enim inæqualiter cõpressa inflãmationi obnoxia est.deligamus autẽ, quibus calculus euulsus est, paruâ fasciâ,quã ꝓximè ad inguen ꝓposuimus:sed nũc breuiorẽ rectam fasciolã assuimus,

mus,extremáq; ſcindimus in duas partes hæc auté iunctura illis longè cõmodior eſt,q̃ quę ani cauſâ inijcitur. ſiquidẽ glomerata faſcia in orbẽ voluta lumbos & omne id,qđ ſub vmbilico eſt,tegit,extremáque ſub vmbilico prioribus circuitibus aſſuitur. ex rectâ verò faſciâ,quod integrũ eſt,ad anũ & inter ipſum & naturale demittitur,partes verò ſciſſę ad inguina attractę in priores circuitus immittuntur,quæ vinciendi ratio,calculoſis,vbi ſecti ſunt, aptiſſima eſt.


CXVI.

Sciſſum vinculum ad ſcrotum. CXVII.

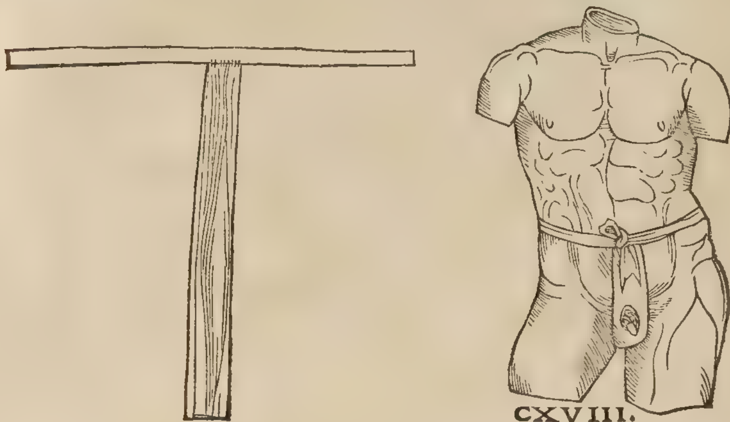
Linteũ ꝑ hâc ipſâ iuncturâ longũ latũúe,ab vtroq; capite in quatuor parteis diuiditur,ſic,vt ab vno breuiores ſint,ab altero lõgiores, deinde à medio verſus breuiores exciditur,donec,vbi vſus reqritur,coles eo cauo excipiatur. zonã ergo inijcere primũ homini oportet, tũcq; ex breuioribus partibus lintei medias duas in zonã demiſſas,inter ſe deuĩcire, & reliquas duas in eádẽ zonã cõiectas pati dependere. quo facto coles ꝑ id cauũ excipi debet,ſcrotũq; totũ cõprehẽdi ĩtegro linteo,ex cuius partibus lõgioribus,duę exteriores ſcroto ĩuoluẽdę ſũt,ità,vt dextra ſiniſteriori,dexteriori ſiniſtra ꝓcedat,deinceps in zonã demiſſę eo modo,quo priores ꝑmittẽdę ſunt pẽdere,reliquę duę medię ſcroto ſimiliter iniectæ,vt dextra ſiniſteriori, dexteriori ſiniſtra ꝓcedat,per ſummas coxas in eádẽ zonã demittẽdæ,& cũ prioribus partibus pẽdẽtibus alligandæ.


CXVII.

EX SORANO.

Iunctura ad ſcrotum ex tribus capitibus. CXVIII.

Vni extremæ faſciæ aſſuatur altera media ad imaginem literæ. T. harũ, quæ tranſuerſa eſt, hominem cingat: quæ recta, feratur ad ſcrotum, ibíque eatenus incidatur, quatenus coles ſuo cauo recipiatur, extremáque ad zonam alligetur, vt ſcroti vitijs accommodetur.



CXVIII.

EX HELIODORO.

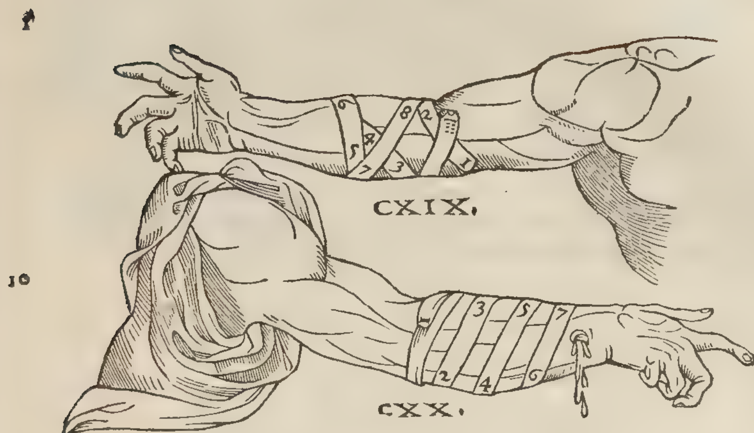
Faſcia glomerata ad cubitum. CXIX.

Incipit ab imo humero in viciniâ cubiti, atque in orbem circumagitur, poſt hæc obliqua ducitur per priorem cubiti partem, quâ ſecari venæ ſolent, tum brachio in orbem obuoluta obliqua ad humerum reuertitur, ſic, vt in priori parte cubiti. X. literam repræſentet, ſic autem circuit, donec tegantur, quæ nuda ſunt, & vbique à latere nodum accipiat. Illud autem commune eſt humeri brachij alteriúſue membri vinciendi, quòd faſciæ in orbem ferri debent, cum eo vt interdum etiam obliquæ procedant, quo vinculum firmiùs hæreat. Huius verò faſciæ extremitas vel inferioribus aſſuenda eſt, vel anguſtiori faſciolâ vincienda eſt, aut in duo capita ſcindenda, quæ ab alterâ membri parte nodo inter ſe alligentur.

Iunctura in orbem, quidam adijciunt ſub auctore Hippocrate. CXX.

Huius vinculi ratio eſt, vt faſcia ſuper aliquod membrum pluribus circuitibus in orbem ambiat. rectè autem inijcitur, vt membrum contineat, quod in ſuum locum reſtituitur, magis verò pertinet ad corporum, quæ abſceſſerunt glutinationem, his ſeruatis, quæ ad artificioſam faſciandi rationem pertinent. abſcedentium enim ore in inferiori parte ſito faſcia à ſuperiori parte deorſum procedit, vt humores excernantur, & eorum, quæ abſceſſerunt alterum alteri inſidat, vt glutinẽtur: ſed ſi vlcus ſuperius ſit, vt materia ab inferiori parte ſurſum ſub vinculo excernatur: vbi verò abſcedentia corpora trãſuerſa ſint, faſcia ab ipſis circumdetur verſus os, vt humor emittatur.

Menecriti



CXIX.

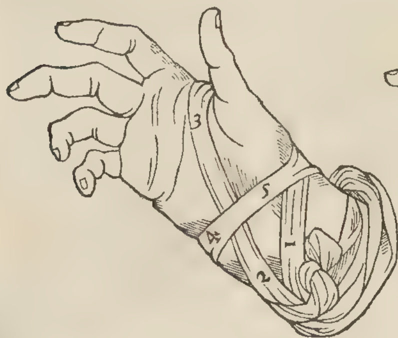
CXX.

Menecriti vinculum ad partes extremas. CXXI.

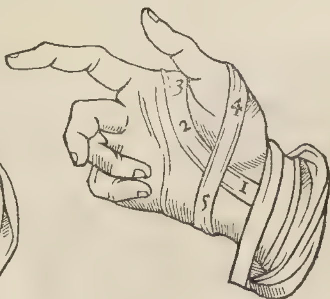
Ab extremo brachio prope manum orsi, vbi fasciam semel in orbem duxerimus, obliquam attrahimus per primam palmæ partem, deinde per palmam ipsam circumagimus priori parti aduersam,ità, vt ad primã palmæ partem reuertatur, prope ipsam priùs. X. literæ similitudine acceptâ, atque ad eãdem rationem obuoluimus, dum quæ nuda sunt, contegantur. Adhibentur autẽ vtilissimè, vbi & primam palmæ partem, & palmam alligari necesse sit.

Cancer. CXXII.

Angustioris fasciolæ, cuius latitudo exẽpli causâ digitum æquet, capite super primam palmę partem imposito, ipsa per palmam attrahenda est, & ab interiori parte versus exteriorẽ obliquè ad pollicem adducenda, tum circa ipsum ab exteriori parte obliquè porrigenda ad primam palmæ partem aduersa parti priùs iniectæ sic, vt super exteriora pollicis. X. literam referat, atque ad eandem rationem eatenus voluenda, vt omnia complectatur, nouissiméque circa primam palmæ partem data, finienda est. commodissimè autem obuoluitur ad vinciendum pollicem, quem ἀντίχειρα vocant.



CXX



CXXII.

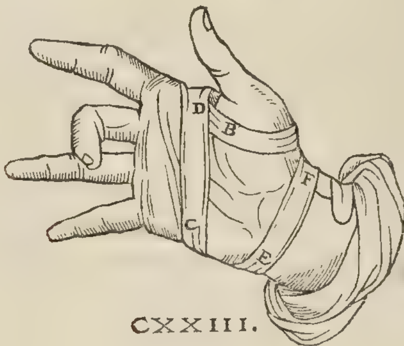
EX SORANO.

Iunctura ad primam palmæ partem. CXXIII.

Orſa à primâ parte palmæ obliqua verſus palmam ducatur, deinde per palmam ipſam tranſuerſa, poſtremò in orbem circa primam palmæ partē, vt quibus hanc ipſam vincire volumus, accommodetur.

Vinculum oppoſitum. CXXIIII.

A primâ palmæ parte incipiens, poſt ipſam obliquè circa pollicem obuoluitur, tum obliquè à priori parte manus ad primā palmæ partem porrigitur, ibíque in orbem attrahitur, vt vinciendo pollici aptetur.



CXXIII.

Vinculum, vt in palæſtrâ ductum. CXXV.

Adhibito vinculo oppoſito faſciā inſuper obliquè ꝓpe primā palmæ partē verſus digitos circūdamus, deinde in orbē circa indicem, poſt hęc obliquè aduerſam parti priùs iniectæ, ꝓpe primā palmæ partē attrahimus, ideq́; facimus circa reliquos digitos, vt illis idoneum ſit, quibus tam quod prope primā palmæ partem verſus digitos eſt, q̃ quod poſt digitorum articulos, vinciri debet.

Rhombus ad medium membrum. CXXVI.

Faſciæ caput membro inijcimus, eamq́; ſuper id obliquā ducimus, poſt hæc in orbem, deinde aduerſam parti priùs obuolutę, atque ab alterâ parte in orbē, vt ad eas fracturas conferat, quibus carnis quoque vulnus acceſſit.



CXXV.



CXXVI.

Rhombus multiplex ad vnicum membrum. C X X V I I.

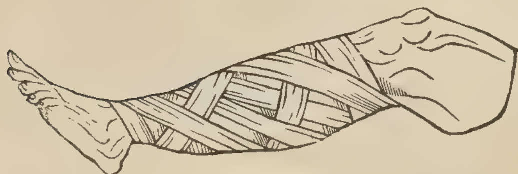
1 Super extremã vnius membri partem faſcia imponitur, & per ipſum æquis interuallis quaſi in cochleã ſerpit vſque ad alterã extremitatẽ, quam in orbem complexa, obliquè circuit, & in orbem datur aduerſa parti priùs iniectæ certa ſeruans interualla, vt ijs, quæ comprehendit, accommodetur.

Palma habena. C X X V I I I.

Orſa à ſummo mẽbro, obliqua per mediũ ad imũ feratur, & in orbẽ circa ipſum detur, pòſt parti priùs iniectę aduerſa ad ſũmũ reuertatur, & iuxta eoſdem circuitus ambiat, vt eas partes fideliter cõtineat, quę recẽti callo glutinatę ſunt.



CXXVII.

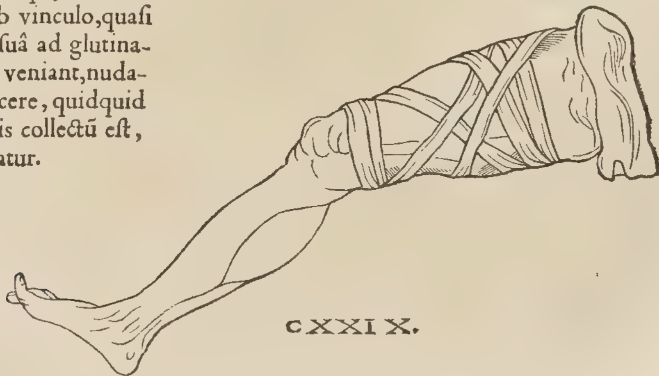


CXXVIII.

EX HELIODORO.

Rhombus æqualium crurum. C X X I X.

30 Tradita iũctura hæc eſt ad femur, vbi id aliquâ parte vulneratũ ſit, & adiũctę partes abſcedãt, cuius ratio eſt. Ab inferiori parte vlceris faſcia in orbẽ circuit, inde obliqua ducitur à latere vlceris, & rurſus in orbẽ à ſuperiori parte vlceris attrahitur, tũ obliqua ad imaginẽ literæ. X. deorſum demittitur, deinceps cõuenienti interuallo bis iuxta vlcus obliqua porrigitur ſemel ab inferiori parte ſurſum, ſemel à ſuperiori deorſũ, ità, vt bis litera. X. repręſentetur, & in medio rhõbus ſuper vlcus collocetur, quo per mediũ interuallũ nudatũ humores excernantur. Circuit autẽ ad eandem rationẽ, donec quæ nuda ſunt excipiat, eóque fit, vt quę abſceſſerunt ſub vinculo, quaſi ſponte ſuâ ad glutinationem veniant, nudatoq; vlcere, quidquid humoris collectũ eſt, effundatur.



CXXIX.

Rhombus inæqualium crurum. CXXX.

Vbi ꝓximū vinculū inieceris,requirit qđ nūc ꝓponitur,vt faſcia per vulnus feratur,etiā obliqua. eo vſi ſunt,quibus operiendi quoq; vulneris conſiliū fuit.

Aſcia. CXXXI.

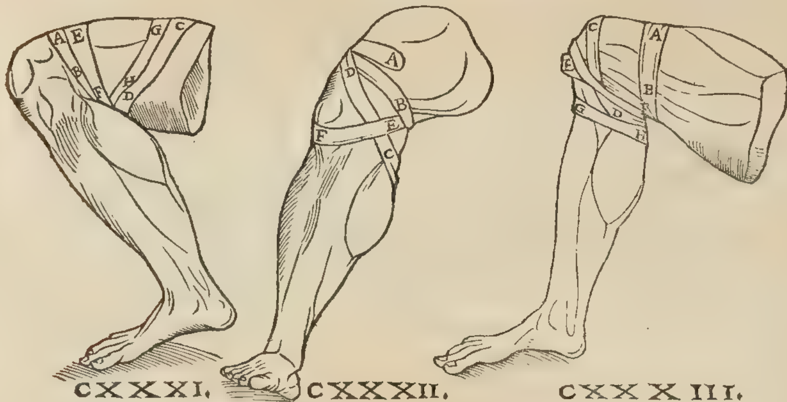
Scribūt,qui huiuſmodi iuncturam adhibuerūt, ipſam vtiliter inijci,quibus vulnerato femore ꝓximę partes diducuntur,ſic autē inijci debet. voluēda ſub vulnere faſcia eſt in ſpeciē aſciæ ſic,vt pars gibba deorſum, ſima ſurſū ſpectet, deinde ſuꝑ vlcus iterū in ſpeciē aſciæ priori aduerſę circūagēda eſt,atq; ad eādem rationē attrahenda,dū quæ nuda ſunt cōtegat, ab inferiori parte ſurſum, & à ſuperiori deorſum procedens,interdum etiam per vlcus,vt ipſum operiat.

Vinculum à latere.X.literam repræſentans. CXXXII.

Faſciam imo femori in orbem prope genu circumagimus, tum obliquè ducimus,& rurſus parti priùs iniectę aduerſam attrahimus ſic,vt à latere genu literæ.X.ſimilitudinem referat,eodemq; modo circūducimus.Potiſſimùm autem pertinet ad eos, quibus genu in alterā partem lapſum reconditum eſt. repræſentanda verò.X.litera eſt ab eâ parte,in quam excidit.

Teſtudo. CXXXIII.

Super genu faſciam tendere in orbē oportet,inde obliquā à ſuperiori parte deorſum per patellā demitti ad poplitem, ibiq; ſub genu in orbem iterum circumagi,& parti priùs iniectæ aduerſam ſuper patellā procedere in ſpeciē literæ.X.poſt hæc per poplitem & patellam in orbem circuire, atque ad eandem rationem obuolui.cōuenit autem patellæ,quomodocūq; ſuâ ſede proruperit.



CXXXI. CXXXII. CXXXIII.

Ad Calcem. CXXXIIII.

Circumagēda faſcia eſt circa talos in orbem, inde à poſteriori parte ex vno latere neruí lati obliquè ducenda ad alterum latus,tum circa calcem voluenda, ab eóque ad ſuperiora pedis porrigenda, atque ad eandem rationem circumdanda.valet autem ad calcem alligandum.

Ad talos. CXXXV.

Faſcia ſuper talos datur, inde obliqua ad ſuperiora pedis porrigitur, poſt hæc ſub plantam demittitur ſic,vt ad ſuperiorē partem reuerſa.X. literæ ſimilitudinem referat,alligatâ verò plantâ circumducitur in orbem.Valet,vbi vinciri talos oportet.

Spica



CXXXIIII.



CXXXV.

Spica ad plantam. CXXXVI.

Faſcia in orbem magnum digitum cōplectatur,ab eoq; per plantam procedat circa talos,inde obliqua reuertatur ad plantam ſic, vt non longè à minimo digito ſimilitudo literę.X.fiat, poſt hæc ad ſuperiorem partem pedis intēdat, & ad eandem rationem circumeat. Maiores vinculum hoc ad magnum digitum deligandum memoriæ prodiderunt: nobis verò ſuperuacaneum videtur digitum alligare ad plantam atque ad talos,abundè enim exiſtimamus,ſi cum digito, & plantâ pars pedis ſuperior vinciatur (quemadmodum propoſitum eſt in digitis manus).



CXXXVI

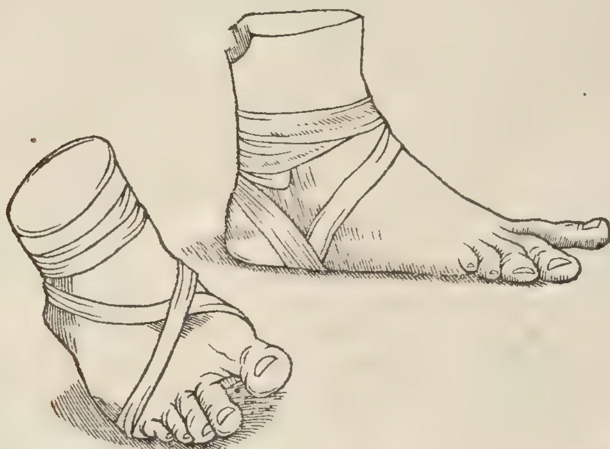
EX SORANO.

Calceus CXXXVII.

Faſciam primò talis inijcimus,tum per ipſos obliquam ducimus ad plãtam, ab eâque ad alteram partem talorũ obliquam attrahimus, poſtremò circa crus in orbem porrigimus,vt illis accommodetur,quibus deuincire talos cõuenit.

Ad calcem. CXXXVIII.

Faſciæ caput ſub talis inijcito,eáque circa ipſos obliquè ad plantam demittito,tum obliquè circa calcem,& in orbẽ iuxta talos adducito, vt illis aptetur, quibus obligare calcem volumus.



CXXXVII. CXXXVIII.

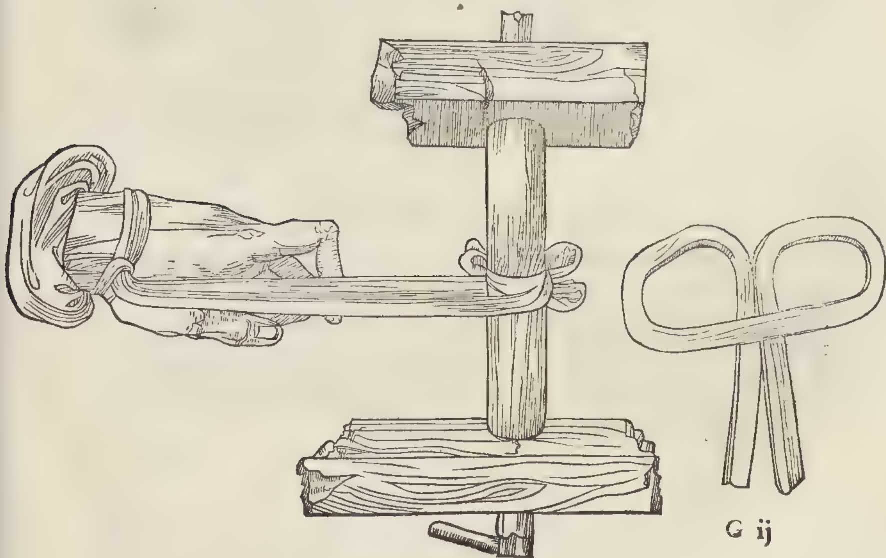
FINIS GALENI
DE FASCIIS.

Oribaſius de laqueis ex Heracle Vido Vidio Florentino interprete.

Quæ ratio ſit laquei attollentis.

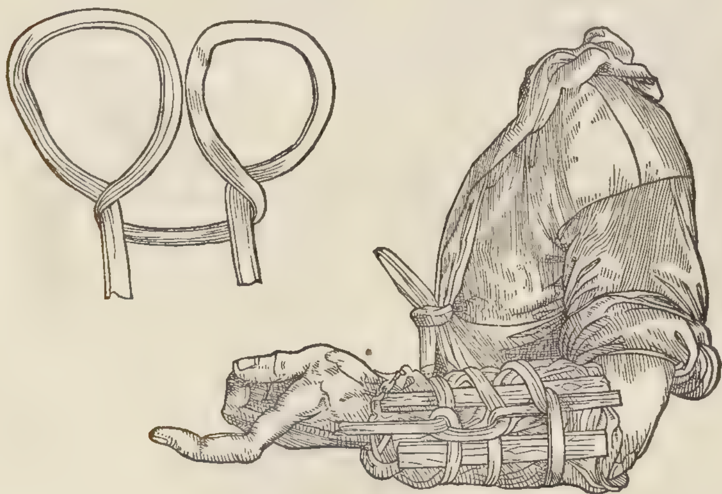


AD attollentē habena adhibetur duplicata, cuius vtrũq; caput ſiniſtrâ manu cōtinetur, ſinus verò dextrâ prehēditur, & capitibus ſupinijcitur, ſic,vt capita ſita ſint in medio ſinu. quo fit,vt ex vnâ parte, laquei nexus feratur,capita ex alterâ. Habet autē hic laqueus facultatē extendēdi æqualiter,pertinetq; non modò ad extendendũ mēbra,ſed etiam ad continēdum, cùm in ſuam ſedem cōpelluntur,& ad figurandũ corpora,vbi quid manu fieri oportet. Rectè quidē eas partes intēdit,quæ binis oſſibus continētur,quandocunq; enim alterũ vitioſũ ſit,ſinus ſuper ipſum,capita ſuper integrũ imponuntur. nã ſinus corpori inhærētes affectam partē vehementer diſtēdunt,at capita, cùm recedant à corpore,eam partē,quę benè valet,vel nihil omnino intendũt, vel certè q̃minimũ. Mēbris quoq;,cùm reponũtur,aptiſſimus eſt,ſicuti cubito, cũ in aliquã trium partiũ excidit,in quas vbi ꝓlapſus eſt,brachiũ curuũ eſt,neque extenditur,id eſt in poſteriorem,interiorem,atq; exteriorē.in quo caſu laqueus oſſibus brachij iuxta primã palmæ partem inijcitur,capitáque eius ſublimiora feruntur,&, vt retinacula ſint,ad aliquid immobile deligantur. Ad figurãda inſuper corpora,vbi manu medemur, adhibetur commodiſſimè. in ijs enim,quæ iuxta anum vitia infeſtant,vbi tractantur,brachia poplitibus ſubijciuntur,& huiuſmodi habenę attollentes ad brachia dantur in viciniâ manus, eorúmq; capita ad ceruices hominis adducta,inter ſe vinciuntur.quoniàm attollens laqueus non ſolùm inijcitur implicitus,ſed ſuper membrũ quoque circumponitur. ſuſpenſâ enim faſciâ ſinus membro ſubijcitur, capitáque eius per medium ſinum traijciuntur,eâque ratione circumpoſitus conficitur.



Quomodo laqueus Nauticus debeat adhiberi.

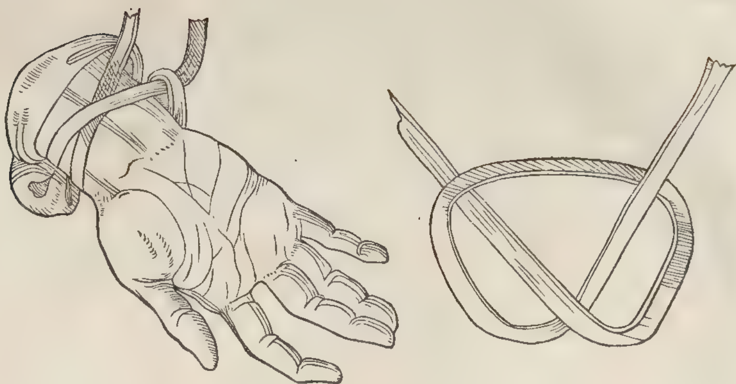
Ex medio ſinu duplicatæ habenę duos item ſinus facere oportet, eóſque inter ſe permutatos ità collocare, vt interior extrinſecus, exterior ab ĩteriori parte ſitus ſit. hâc enim viâ nexus laquei ab vnâ parte, capita ab alterâ procedunt. Eſt autẽ idoneus ijs, quæ extendi inæqualiter debent: valet item ad continendas ferulas, quæ fracturis accommodantur. iuncturâ namque adhibitâ vnum habenæ caput ſiniſtrâ manu teneatur, alterum verò per affectã partem voluatur, ſic, vt vnus & alter ſinus fiat, per quos reliquum habenæ caput traijciatur, vt ab eâ parte, quæ in nos ſpectat, verſus contrariam porrectum ſiniſtrâ rurſus contineatur. quo iniecto ferulæ in ſinus demiſſæ ad vitioſum membrum dentur, capitáque attrahantur, & inter ſe alligentur, vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum ſuſtinendum, non ſecus atque ad intentionem, aut ad ferulas continendas, imponitur enim, implicatúrque ad cubitum ſuſpendendum, vbi lata faſcia non eſt. in quo caſu ſinus ità inter ſe diducendi ſunt, vt alter prope cubitum ſit, iuxta manum alter, capita verò ad ceruicem adducenda ſunt, ibíque nodo inter ſe deliganda.



Laqueus χιαςὸς quomodo implicetur.

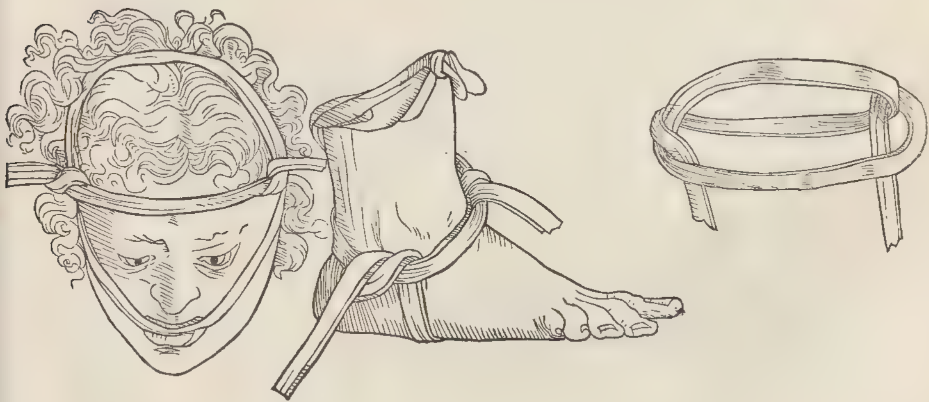
Ad χιαςὸν habena duplicanda eſt, cuius vtrumque caput ſiniſtrâ manu continendum: ſinus verò dextrâ prehenſus conuertendus eſt, ſic, vt capita ad ſimilitudinem literæ. X. aduerſa inter ſe ſint, inde enim nomen habuit χιαςὸς. quo facto ſinus capitibus. X. literam referentibus ſuperinijciendus, quódque ex his ſubiectum eſt, per medium ſinum attrahẽdum. eóque fit, vt medius laquei nexus appareat: à lateribus verò, hinc ſinus vnus, inde duo capita ſe oſtendãt. Valet autem, vbi oportet inæqualiter diſtendere.

Paſtoralis



Paſtoralis laqueus,qui & Sandalius dicitur,quomodo inijciatur.

Paſtoralis,dictus à quibuſdam ſandalius,cùm eo implicatur,quem χαστὸν nominauimus,hic ſiquidem primò eſt adhibendus,vt Sandalius fiat:quo iniecto ſinus eius dependẽs attrahi debet ab inferiori parte ſurſum, per mediũ eius ſinus,qui contra capita ſitus eſt.ſic enim ab vnâ parte laquei nexus,ab alterâ capita collocantur:in nexu verò terni ſinus,duo ſcilicet à lateribus,tertius in medio conſpiciuntur.Adhibetur autem commodiſſimè ad talum prolapſum,vbi reponitur.vnus enim ſinus à poſteriori parte tali ſuper latum neruum datur, à priori alter ad partem pedis ſuperiorem,medius,hoc eſt tertius,plantę ſubijcitur.quo facto capita ad id vinciuntur,quo extendẽdi cauſâ vtimur, neque talo duntaxat conuenit, ſed maxillæ, quæ excidit, vbi in ſuam ſedem compellitur. vnus enim ſinus ad frontem hominis,alter ad occipitiũ datur, medius per os procedit vtrinque ſub malis, capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac ſiue, vt retinacula ſint, ſiue, vt à ſuperiori parte extendant, ibi inter ſe vinciuntur



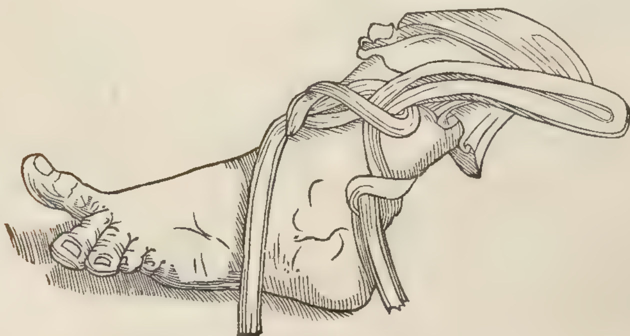
Draco laqueus,quâ viâ inijciatur.

Ad laqueum draconem media habena à poſteriori parte tali, incipiat iuxta latum neruum:capita verò verſus priorem ferantur ad ſuperiorem partem pedis, vbi .X. literæ ſimilitudine acceptâ, ad plantam porrigantur, & rurſus inter ſe aduerſa eandem literam repræſentent,poſt hæc circa talum, vel ab inferiori parte ſurſum,vel à ſuperiori deorſum circumdentur,tum deligētur ad id, cuius operâ ad extendēdum vtimur.Facit autem hic laqueus ad talum ſuo loco motum,vbi reconditur.



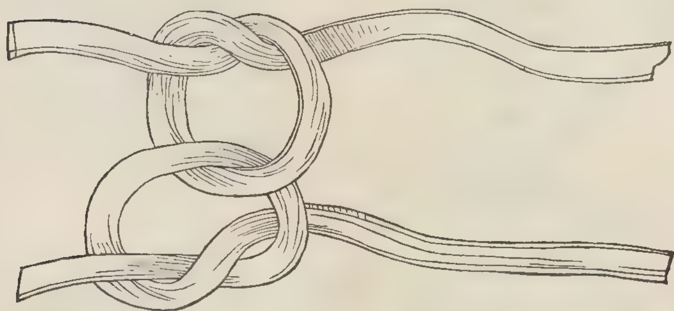
Qua ratione is laqueus adhibeatur,quem ſimplicem nodum dixerunt.

Laqueus,cui nomen eſt ſimplex nodus, à quibuſdam Perineos appellatur. Quomodocūque autem vocetur,eius ratio eſt. Habena ſimplicem nodum accipiat, eiuſdémque ſinus attrahatur,capita verò depēdeant: deinde mēbrum, quod reponere opus eſt,inter ſuperiores ſinus collocandum, tum alter ſinus in alterum inſitus,ad capita ducendus, communíque nodo cum capitibus ad id vinciendus,quod ad intendendum adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatem.



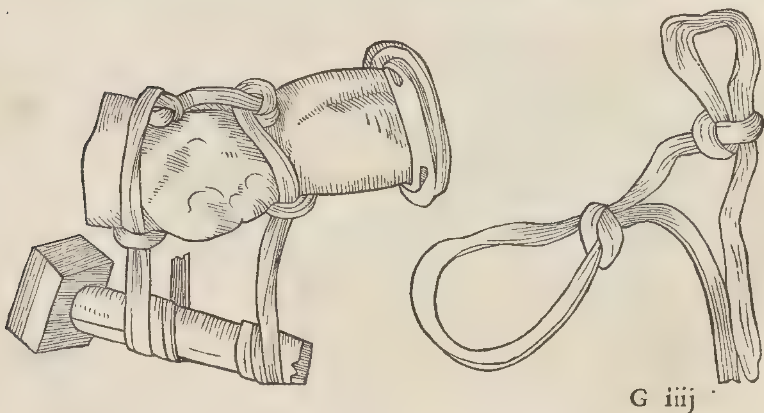
Lupus laqueus,quomodo nectatur.

Duæ habenæ iustæ longitudinis duplicentur, sic vt capita ab eâdem parte collocētur,sinus inter se aduersi sint,tum capita,quę ab inferiori parte,sursum, quæ à superiori,deorsum vellantur, sic,vt medius laquei nexus,vtrinque verò bina capita se ostendant. Habet autem vim extendendi æqualiter,pertinétque non modò ad ossium,quæ restituuntur, intentionem, sed in herniæ curatione ad membranam abdominis adstringēdam, item ad vincienda venarum capita sanguinem fundentia. Nos autem in sinus conijcere lina simplicia consueuimus,quæ communi medicorum vocabulo,quòd relaxent, χαστήρια dicuntur, neque hæc ipsa temerè adijciuntur,sed vt, vbi quæ arctata sunt, remittere volumus,per lina id præstemus,& non per capita.



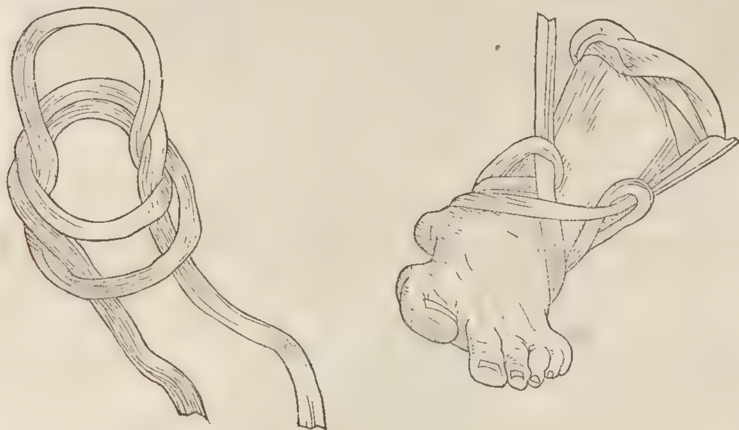
Nodi Herculei ratio.

Ad nodum Herculeum,habenam adhibere oportet,quæ duos nodos accipiat inter se distantes,quo fit,vt Herculeus nodus vtrinq; se ostendat,hinc autem sinus,inde verò sint capita duo. Valet vbi æqualiter intendere consilium est. Quòd si sinus, qui contra capita est, medius incidatur,à lupo laqueo non differet.



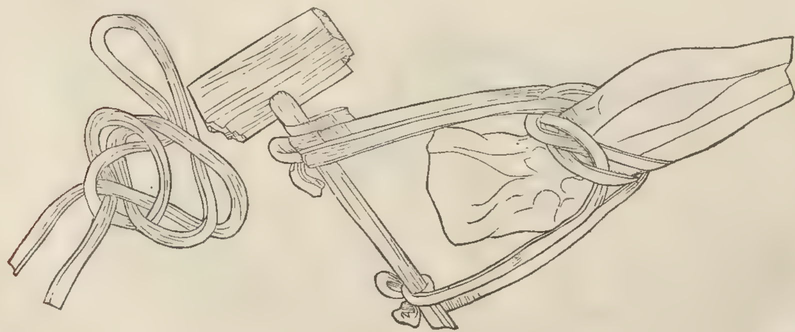
Simplex charcheſius,quâ viâ implicetur. 1

Ad ſimplicẽ charcheſiũ,qui vim habet extẽdẽdi ęqualiter,duplicari habena debet,capitaq; eius ſiniſtrâ manu cõtineri,ſinus verò dextrâ ſurſum cõuerſus ſupimponi capitibus, quæ media opus eſt aduerſa inter ſe collocare in ſpeciem.X.literæ.eo facto ſinus capitibus iniectus, à ſuperiori parte deorſum attrahatur,per medium eius partis,quâ.X.literę fuit accepta ſimilitudo.ſic enim laquei nexus medius apparet,ab vno latere ſinus vnus,ab altero duo capita.



Duplex charcheſius quo modo implicetur.

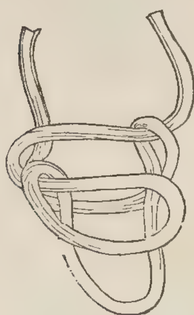
Duplex charcheſius æqualiter diſtẽdit, ac ſimplici longè eſt efficacior.eius autem ratio eſt.Habenam prehendimus duplicatã, capitáque leuâ cõtinentes, ſinum patimur dependere.tum ex capitibus, quæ cõtra ſinum ſunt, alterũ duplicamus,ſic,vt paruus ſinus fiat,quem in ſiniſtrâ manu ponimus, alterum per ſinum traijcimus,deinde nexũ per ſinus cõuertimus,& in ſiniſtrâ collocamus. quo facto,ex capite,quod cõtra ſinum eſt, rurſus alterũ ſinum efficimus,quem nexui adiungimus:poſtremò pendentem ſinum per mediũ nexum trahimus, ab inferiori parte ſurſũ.quo fit, vt ab vno latere ſint duo capita,ab altero vnus ſinus,quibus laquei nexus medius interijciatur.



Duplex

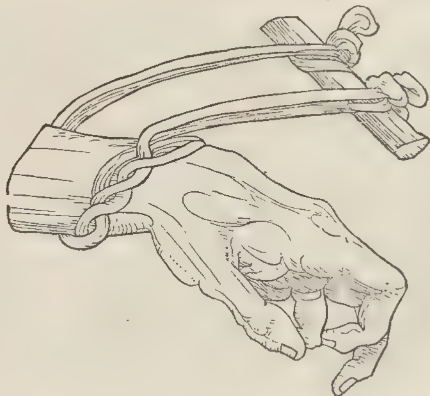
Duplex charcheſius,quomodo ex ſimplici fiat.

Cùm duplex charcheſius variè cõſueuerit implicari,ſiquidem per ſe interdum,interdũ fit ex ſimplici,nonnunquã conficitur circumponendo,ſuprà demonſtratum eſt,quo modo per ſe inijciatur, nunc quâ ratione ex ſimplici fiat, exponemus.Adhibere igitur primò ſimplicẽ charcheſium oportet,ſinuſq; alterum ab altero diducere,deinde eum,qui ſubiectus eſt,in ſuperiorẽ conijcere, & ſimiliter vtrũq; diducere, ac per ſpaciũ, quod ipſis mediũ interijcitur,ſinũ qui contra capita eſt,ab inferiori parte ſurſum attrahere. ſic enim rurſus laquei nexus medium ſeſe oſtendit,hinc vnus ſinus,inde bina capita conſpiciuntur.



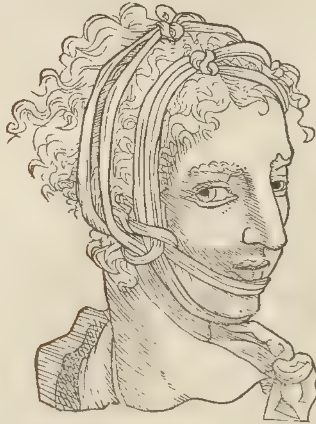

Duplex charcheſius,quomodo implicetur circumponendo.

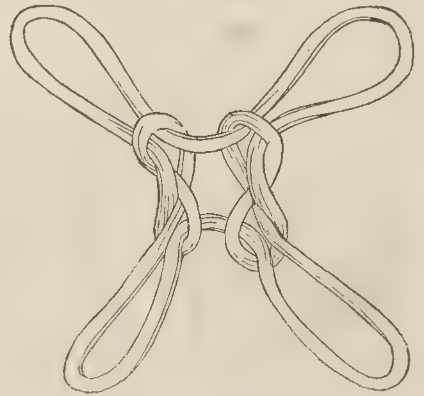
Quoniã vehementi validorũ corporũ intẽtione,laquei capita,ex vnâ parte ſæpiùs rũpuntur,ante perfectã intentionẽ,ne cogamur intẽdẽtis adhuc laquei capita relaxare, charcheſiũ circũponimus.Tenẽtes igitur ſiniſtrâ manu caput, circa mẽbrũ reſtituendũ tres ſinus efficimus inter ſe diſtãtes ità,vt ex his quod ſatis eſt,dependeat:poſt hęc primũ ſinũ in poſtremũ demittimus,& ſemel aut iterũ eos cõuertimus,per quos mediũ ſinum rurſus attrahimus.quo fit, vt circa mẽbrũ laquei nexus,ab vno latere vnus ſinus,ab altero duo capita ſe oſtẽdãt.

Plinthij,quod alioquin quadruplex circulus dicitur, quæ ratio ſit.

Ad Plinthium laqueum,adhibetur habena circulum repręſentans,id eſt ſine capitibus, hæc ab interiori parte manus, pollicibus minimíſque digitis circumdatur,necnon vtrique indici,vt ſinus in vtrâque manu terni ſint,vnus circa minimum digitum,circa indicem alter,tertius ſuper pollicem.poſt hæc, ſinus,in quos inſiti pollices ſunt, ad proximos minimis transferũtur, tum ad indices,qui minimis iniecti fuerũt,deinde ſinus, in quos indices demiſſi poſtremò erant,medij à pollice à ſuperiori parte deorſum velluntur, ſicque ab vno latere duo ſinus,totidem ab altero, medius inter hos laquei nexus ad rhombi ſimilitudinem conſpectui ſubijciuntur.Habet autem ęqualem intendendi facultatem, & non ſolùm ad intentionẽ,ſed videtur ad menti quoq; fracti compoſitionem pertinere.nam mentum ipſum ſub fracturâ aliquando peruerſum, in laquei complexum,rhombum referentem inſeritur ab exteriori parte:ſinus verò per malas,parteíſque ſuperiores,ad ſummum caput ferũtur, atque ibi inter ſe deligantur.





Laqueus Epangylotus (ità enim appellatur,quoniam ſinus ſuper ſinum inijcitur)quâ viâ inſeri poſſit.

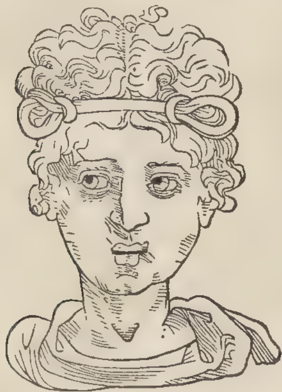
Ad Epangylotum, vnum habenæ caput, inter ſiniſtræ manus pollicem & indicem collocamus,eámque extrinſecus vltra primam palmę partem adducimus,inde per palmam ipſam,datam, inter pollicem & indicem vtriuſque manus attrahimus,poſt hæc inter minimum & proximum digitum demittimus. eo facto habenæ caput dextrâ manu ſurſum vellimus, extremámque partem inter minimum ac proximum digitum tenemus.quo fit,vt duo ſinus efficiantur,inter quos attractus nodus apparet.Facit autem ad corpora figuranda, vbi manu curatio adhibetur.inter ſinus enim vtrâque manu hominis coniectâ,reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

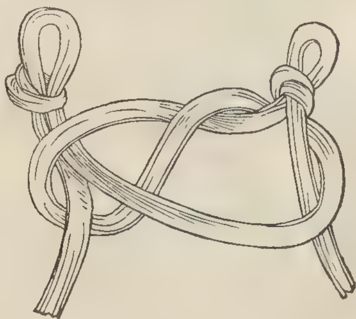
Ratio



Ratio eius laquei, quem auriculas nuncupant.

Ad auriculas, epangylotus primò inijciendus, danda autẽ opera eſt, vt alter ſinus amplior ſit, quem implicare oportet ad modum laquei chiaſti, ſic, vt duo ſinus oculis exponantur, inter quos, quod ex habenâ dependet, duplicatum ſe oſtendat. Rectè autem adhibetur, vbi prolapſa maxilla reponitur, tum ad proceſſus capitis recondendos. ſinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quódq; inter eos duplicatum conſpicitur, ad frontem, deinde vinculũ illud inijcitur, quod leporem auritúm appellant, poſtremò auriculæ, vel vt contineant, vel vt à ſuperiori parte extendant, ſuper caput offenſi porriguntur.





Laqueus duos habens ſinus (quem nonnulli minùs pro- 1
priè ſtrangulantem dixerunt) quomodo inijciatur.

Laqueus, quem duos ſinus habentẽ appellant, ex binis conſtat chiaſtis, quorum alter ab altero diducitur. Eſt autẽ aptiſſimus ad corpora figuranda, vbi vitia iuxta anum curantur. ſiquidẽ brachia ſubiecta poplitibus, eiuſmodi laqueis adſtringuntur: at pars, quæ media inter ſinus duplicata dependet, ad ceruicem hominis fertur, atque hâc viâ corpus figuratur.



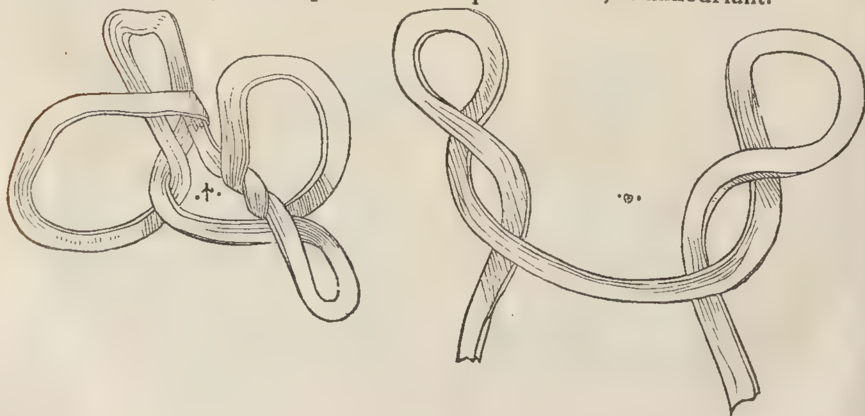
.✝. Ratio laquei, quem ſtrangulantem propriè nuncupant.

Laqueus, qui propriè ſtrangulans nũcupatur, ex ſimplici fit charcheſio, hic enim primò inijcitur ſic, vt alter ſinus ab altero diſtet. Cõfert autẽ ad quos ꝓximè expoſitus, brachia nãq; rurſus coniecta in ſinus coarctãtur, & ea pars habenæ, quæ duplicata eſt, media ſimiliter collocatur, in eáq; ceruices inſerũtur.

.❀. Quomodo adhibeatur laqueus ὑπέρβατος, id enim
nomen traxit ex eo, quòd ſupra feratur.

Hyperbatus fit ex laqueo Nautico, ſiquidẽ in hunc primò implicitũ brachia 30
inſeri debent, ſinúſque inter ſe diduci, & capita ad ceruices deligari.

Laquei igitur, quorum expeditiſſima comprehenſio eſt, huiuſmodi ſunt.



FINIS ORIBASII DE LAQVEIS.

Oribaſius ex Heliodoro de machinamentis Vido Vidio Florentino interprete.

Quibus modis luxata reſtituantur.


Vxata in ſuam ſedẽ tribus generalibus modis collocãtur, quibus alij ferè omnes continentur. Vnus vocatur palęſtricus, ad quem ferè ſolas manus admouemus, atque hic, vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia, tum ad maſcula, quæ illis robuſtiora ſunt, modò recẽs vitium fuerit: alter methodicus dicitur, ad quem inſtrumẽta adhibemus, quorũ vſus in cõmuni vitâ eſt, hic omnibus idoneus eſt, pueris, fœminis, maſculis iam robuſtioribus, & corpori iuuenili, atq; ijs luxatis, quæ iam vetuſta ſunt: tertius reponendi modus, qui per organa eſt, maius momẽtum habet. valet enim ad prolapſa, vbi malũ diutius trahitur, valet ad corpora athletarũ, præterea quæcunque prolapſa curationem recipiunt, & ſub methodico modo curari nequeunt, omnia organorum operâ reponuntur.

De organorum differentijs.

ORganorũ medicinaliũ differentiæ in vniuerſum, & quaſi generales, ſummum (vt alij ſentiunt) ternæ habentur, alia enim tractoria ſunt, alia machinamenta, alia quæ erecta collocantur: nobis autem placet nonnulla tractoria eſſe, nonnulla machinamẽta, nonnulla, quæ erecta, nõnulla, quæ plana collocantur. Tractoria ſunt, quæ, quùm paruâ breuíque ſint ſtructurâ, extendendi duntaxat facultatẽ habent. hæc vt ſuo munere fungantur, aduentitia quædam poſtulãt, vt ſcamnum, lectum, ſcalam, eo quòd per ſe vſui eſſe minimè poſſint. quocirca & alligata, & in plano ſita nuncupantur. nam, vbi in agro, aut ſolitudine quâpiam, quę ſuo loco mota ſunt, reponimus, ac neque ſcamni, neque lecti, neque ſcalæ copia eſt, aliquid in ſolum defigimus, ad quod tractoriũ organum alligemus. Machinamẽta ſunt organa tractorijs ampliora, minora tamen alijs, quæ non modò intentionem, ſed impulſum quoque pollicentur, ac præcipuè quorumdam membrorum gratiâ comparãtur. Erecta organa ſublimiorem ſtructuram habent, & non ſolùm ad extendendũ valent, ſed etiam ad impellendum. Porrò autem plana organa ſunt, quorũ humilis ſtructura eſt. ex ijs conſtant, quæ & extendendi & impellendi vim habent, ità, vt homine illis inſidente, recondi, quod elapſum eſt, poſſit. reperiũtur etiam in his quædã propria ſtructuræ diſcrimina.

Ex quâ materiâ ſtruantur organa.

BAſis, crura, latera, tranſuerſaria, cubiti, teſtudines, adiuncta crura, hæc omnia, quæ in organis ampliora expediuntur, ex robuſtiori materiâ conficiẽda ſunt, vt puta ilignеâ, vel fraxineâ, quæ ſecundas obtinet. Oportet autẽ eâ de cauſâ, validiſſimam eſſe organorum materiam, vt vim queant in cõdendis articulis ſuſtinere, quod in ijs potiſſimũ organis requiritur, quæ erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, vectes, omnia quæcunque exigua ſunt, quæque plus efficiunt, ærea vel ferrea comparẽtur, vt quod ſtructuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas reſtituat. Aliquãdo autem quæſitum eſt, fer-

reáne,an ænea ſumi debeant.inquiunt,qui ferro æs præferunt,hoc leuius eſſe & faciliùs tractari, minúſque rubiginem trahere q̃ ferrum: contrà,qui æri ferrum anteponunt, validiorem huius materiam laudant,ære enim efficacius robuſtiúſque ferrum eſt.atqui de ferro cõuenit,firmius eſſe,ſed ſuperuacuum eſt eximium robur, vbi eius nullus eſt vſus, cùm liceat hæc ex ære fabricare,quod mollius eſt,& ſatis roboris habet.licet tamen & ex ferro.Quòd ſi ex ære fiant, ſumatur id,quod ducitur,nam,quod cõflatur,faciliùs rumpitur,comminuitúrque,ita vt prȩſtet ex ferro hȩc parare,quàm ex fuſo ære.Sed quoniàm ferrũ citò rubigine obducitur, idcirco aliquot interpoſitis diebus ſubinde pingui aliquo inungendum,ac,ne rubiginem ſentiat,manu perfricandũ.At dicet quis,ſi ferrum neglectum rubigine corrumpatur,id culpâ domini ipſius organi fieri.

Ex quibus partibus organa conſtent,& quis ſit earum vſus.

Continetur omne organum non omnibus,ſed quibuſdã ex ijs,quȩ numerabo,nempè,baſi,cruribus, tranſuerſarijs,cubitis, axibus,regulis,teſtudinibus,cochleis, tympanis,clauis, manubriolis ductarijs,vectibus, baculis verſantibus,obicibus,cuneis,item lunatis lignis,orbiculis,trochleis,foſſis,operculis,vertebris,fibulis,radicibus,vncis,catenis,forficibus,ſedilibus,priapiſcis, ad hæc cochleâ fœmina,quȩ græcè θηλυκόχλιον appellatur,cuneolis,chiniſcis,colũbarijs,ergatâ.hæc ferè ſunt, quibus organa componũtur, quorum vſus ſigillatim iam nunc exponendus nobis eſt. Baſis ad id potiſſimùm ſtruitur, vt ſuper eam erecta organa ſtatuantur. Crura in organis & latera dicuntur, in ijs, quæ erecta collocantur,propriè crura,minùs propriè latera, ſed in tractorijs propriè latera dicũtur,minùs propriè crura. hæc ferè in organis ſtatuuntur, vt ipſorum machinationes contineant: propriè autem in organis erectis crura rectè commodéque dimenſa,ad illam pertinent condendi rationẽ, quæ excitando præſtatur.Tranſuerſaria, quæ διαπήγματα dicuntur,vt græcum nomen indicat, ad crurum laterúmque compaginem fiunt,ad quem vſum primò præcipueq; deſtinantur:huc accedit,quòd machinationes quoq; ſuſtinent,vt puta trochleas, cubitos atque alia quædã.Cubiti ad eum vſum in organis comparantur,vt per ipſos,quæ ſuo loco mota ſunt,à ſuperiori parte extenta reponantur,quẽadmodum videre licet in organis Fabri atque Andreæ,in quibus cubiti per ſuperius tranſuerſarium demiſſi in teſtudinem figuntur,vt hâc elatâ,quȩ prolapſa ſunt, à ſuperiori parte intenta recondãtur.latæ cubitorum ſummitates alæ ab architectis dicuntur,imæ verò partes quadratȩ,calces.hi ergo propriè cubiti nominantur, ſed quidam vocabulo abutuntur. Spathæ impellendo ſunt idoneæ, eâ autem ſpathâ,quæ in Fabri atque Andreæ machinamento eſt, vtimur,vbi extrahendo impellimus,ad femur in poſteriorem partem erumpens, ſunt & aliæ ſpathæ in quibuſdam organis,ad alios impellẽdi modos fabricatæ.Radices & fibulæ complures vſus in organis præſtant. primò enim radix & fibula in organo Fabri ſpatham diſtinẽt ad teſtudinem. eſt quidẽ in teſtudine radix,ſpatha verò, quâ parte quadrata eſt,medium habet cauum, in quod radix eadem inditur,deinde fibula continendi cauſâ,in ſpathã ac radicem pertuſã inſeritur. propriè radices ad id fiunt,vt recipere vncos poſſint, & alios effectus præſtare: ſed fibulæ itẽ gratia eſt, quòd machinationes immobiles ſeruat, vt puta axes. Catenæ eo pertinent,vt fibulȩ ex ipſis ſuſpendantur,quo ſeruentur in organis, neque decidant.Vnci adijciũtur,ne mobiles machinationes moueantur,veluti axes,quóue in radices coniecti quædam organorũ machinamenta ſiſtant. Per

vertebras

vertebras (quas græci στροφώματα dicunt) ferè id efficimus, vt quædam organa immobilia moueantur, ſicuti crura organi Andreæ. crura enim in organo trãſuerſa ſecta, vertebris fibulíſque cõtinentur, vt organo, modò erecto, modò per vertebras inclinato, circumducendo impellamus. ad exemplũ huius ſtructūræ organi Andreæ Plinthij crura prope baſim ſecta ſunt, rurſúſq; vertebris continentur, vt organũ modò erigatur, modò per vertebras motum, adiunctis cruribus innitatur, vſumq; illius organi præſtet, quod planum collocatur. hi ſunt effectus vertebrarũ in organis. Axes ad corporũ ductionẽ, hoc eſt intẽtionem ſpectant, quorũ quidam ab vnâ parte ad alteram penetrant, ac per ſe mouẽtur, quidam latent, & per alias machinationes conuertuntur. penetrat axis in Plinthio Nilei, & in ſcamno Hippocratis: latet in Apellidis organo, quod, quià per tres funes circumuoluitur, triſpaſtum appellatur, & in Nymphodori gloſſocomo. penetrantes igitur axes per ſe manibus cõuertuntur, latentes autẽ per alias quaſdã machinationes, exempli cauſâ in Nymphodori gloſſocomo per tympanum, & cochleã ad lentis imaginẽ fabricatã, in triſpaſto per funes alligatos. Ad clauos, qui in axibus infiguntur, funes alligantur, vel habenæ atque huiuſmodi alia ad extendẽdum pertinentia. Manubriola ductaria, bacula verſantia & vectes, omnes hæ machinationes ad axium cochlearũq; verſationes ſtatuũtur. primas occupant manubriola ductaria, ſecundas vectes, quibus minùs efficacia ſunt bacula verſantia. plæraq; enim ex ipſis exigua, quùm ſint, vnâ manu conuertuntur. Chiniſci, cuiuſmodi ſunt in lyrâ, excogitati ſunt ad axes continendos. vbi enim fibulę nõ ſint, quid poterit aliud vtilius inueniri? quod enim ad vim pertinet, vſum habent fibularũ: decoris autem cauſâ, inſculpta habent anſerina capita lignea. Statuũtur in organis phliæ, vt ab vno latere ad alterum penetrãtes axes cõtineant, cuiuſmodi ſunt in ſcãno Hippocratis, & in noſtro. Eſt & alia media, phlia in organo Hippocratis ad ſimilitudinẽ literę. u. eo nomine fabricata, vt ad eam impellendi rationem, quæ extrahendo fit, vbi femur excidit, accommodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes liberè duci poſſint, veluti in organo fabri, quod duplicẽ trochleam, quà teſtudo mouetur, in ſuperiori tranſuerſario cõtinet. in noſtro quoq; organo rurſus trochleę ſunt, quæ per inditos funes, axes attollũt. verùm trochleæ ferè ad id fiunt, vt axes & habenæ celeriter ducãtur, ſimúlq; vt ad intentionẽ, quæ alio intercedẽte motu fit, accõmodentur. Orbiculi ſtruuntur ad trochlearũ motionem, quę per ſe ſunt immobiles, collocãtur autem in medio earũ, quemadmodum in Demoſthenis ἀστράβη, & ad funes cõtinendos, vt in triſpaſto Apellidis. Cuneus prę ſertim paratur ad humeri caput in alam prolapſum, ac deinceps ad alios quoq; vſus. At lunatum lignum prodeſt, vbi humeri caput in prioremaut poſteriorẽ partem excidit. Eſt autẽ Polus lignum infixum ſuperioribus crurũ extremitatibus in organo Philiſtionis. luxato enim humeri capite brachiũ extenditur, polúſque obijcitur ad hominis ceruices. Epipoma verò, quod & Epipigma dicitur, eſt u. figura in ligno inſculpta, in quam conijcitur. u. inuerſũ: qualis conſpicitur in eo organo, quod Hermes dicitur. fit autẽ hoc, ne ab Hermis vultu corpora terantur, vt in organi cõpactione oſtendemus. καλάθιον verò & σκιθάλιον cõmuniter parata ſunt, vt epipigma ferãt. Eſt quidẽ σκιθάλιον lignum ſex digitorum in medio hebes. καλάθιον verò lignum ſex digitorum rotũdum, quod anguſtiori baſi nititur, & quaſſillo ſimile eſt. Sũt & in organis quædã columbaria inſculpta ad ſimilitudinem columbarum, quæ ornandi cauſâ facta ſunt, atque ad id

etiam,vt aliud ferãt epipigma. Tympanis hæc gratia eſt,quod quædã organorum machinationes,quæ maximũ vſum pręſtant,per ipſa paulatim mouentur, vt axes & cochleę. eſt autem tympanum rotunda machinatio dentata. At Delphines dẽtibus incluſi, machinationes motu ꝓhibẽt,quòd vnci quoq; efficiũt. Teſtudines in organis ad id collocatæ ſunt, vt corpora,quæ reſtituũtur,paulatim, & minimè concuſſa extendãtur. quemadmodũ enim teſtudines animalia lento gradu procedunt,ità machinationes,quibus illa referuntur. Porrò autem ex teſtudinibus nõnullæ trãſuerſarijs ſimiles ſunt,aliæ oblongæ,aliæ cubi ſpeciem repræſentant. trãſuerſarijs ſimiles ſunt,in organo Andreę,Fabríue:oblõgæ in quadratã columnã,quæ appellatur Hermes: cubũ referũt in rotundã columnã Eraclidæ Epheſij. præterea teſtudinum aliæ cubitos & ſpathã attollũt, aliæ cuneatam & lunatam appẽdicem,quædam nihil attollunt,ſed ſolùm ſunt ad extendendum inuentæ. cubitos attollit teſtudo,quæ ſurſum fertur,in organo Andreæ: cubitos & ſpatham teſtudo, quæ eſt in organo Fabri. cuneata,& lunata appendix eâ teſtudine excitatur,quę in Herme eſt. nihil attollit,ſed ſolummodò extẽdendo eſt,ea teſtudo,quæ in rotundâ colũnâ Eraclidæ Epheſij collocatur, ſimiliter & quæ deorſum fertur in organo Andreæ. Alæ autem & dracones fibulæq; infixæ clauorũ vſum præſtãt, propriè autẽ dracones, quod ad materiã pertinet,in vicẽ manubrioli ductarij fabricãtur. Quoniàm verò teſtudines plærunq; à cochleis mouentur,proximũ eſt,vt cochlearum ſtructurã, atque vſum exponã. comparantur ergo cochleæ in organis, ad alias machinationes impellendas,puta tympana & teſtudines,quo paulatim & nullâ ratione concutiendo extendant. Cochlearũ,quædã quadratæ ſunt,quædã ad imaginẽ lentis,quæ figuræ nomen inuenerunt,relatæ ad capreolos, at non ad ſtructurã ſcapi,quælibet enim cochlea rotunda eſt ad tornũ rotundata. differũt cochleæ capreolis,ꝙ alię quadratę,alię ad lentis imaginẽ dicũtur. quadrata cochlea eſt, quæ capreolos habet quadratos,atq; ex ijs non ſolùm quod ꝓminet,ſed etiam qđ cauũ eſt,cuiuſmodi cochleas videmus in organo Andreę: quæ in lẽtis ſpeciem ſunt,id capreoli,qđ cauũ eſt altè anguſtũ habẽt,latũ verò in ſũmo,contrà quod ꝓminet à baſi latũ vertice ipſo tenuatur. ſimilis autẽ eſt huiuſmodi capreolus lẽticulę dimidiatę,à quâ figurâ cochlea hęc ad imaginẽ lẽtis dicta eſt. cochleæ igitur tã quadratæ,q̃ ad imaginẽ lẽtis ad motionẽ diuerſarũ machinationũ ſtatuũtur. quadratę enim teſtudines cõpellũt: quę ſunt ad imaginẽ lẽtis, primò quidẽ tympana,interdũ etiã teſtudines ĩ ijs,quę pericochlia nũcupãtur.

Quâ ratione quadrata cochlea teſtudinem moueat.

DEmus teſtudines eſſe ità fabricatas,quẽadmodũ in organo Andreæ,quarũ ſingulæ pertuſæ ſint,atq; in id cauũ cochleæ demiſſæ, ab interiori autem parte caui ferrea,vel ænea lamina teſtudini infixa ſit,quæ quidem lamina dens nũcupatur. hic igitur dens teſtudinis,in cochleę capreolo includitur. quo fit,vt in quâdam cochleæ conuerſione,lamina, quæ dens nuncupatur,teſtudini infixa,atq; in cauo capreoli contẽta teſtudinem moueat. pręterea ex ijs ipſis cochleis quadratis alia ſimplex eſt, alia duplex, ſimplex cochlea eſt, quæ vno duntaxat capreolo eſt excauata, vnâq; teſtudinẽ impellit: in duplici, bini ſecti ſunt capreoli, hæc & binas teſtudines mouet, qualis cochlea reperitur in magno Andreæ organo,quod Plinthium nuncupatur. excauatum enim lignum eſt à medio ad tranſuerſaria capreolis inter ſe aduerſis,ità,vt quâdam cochleæ conuerſione orſæ teſtudines,vel à medio verſus tranſuerſaria,vel à tranſuerſarijs verſus

rijs versus medium impellantur. est & alia cochlea duplex in eo, quod κηρύκιον appellatur excauata à summo principio vsque ad extremum aduersis capreolis, quæ rursus duas testudines mouet, quemadmodum in ipsâ organi structurâ videmus. At cochlea ad imaginem lentis tympanum mouet, siquidem capreoli cochleæ, tympani dentibus insiti machinationem conuertunt, quemadmodum cochlea, quæ baculo versante, vel manubriolo ductario conuertitur in tympani dentes conueniens machinationem mouet: mouet interdum eadem cochlea testudinem, sed nō ampliùs per dētem, quemadmodum quadrata, verùm in fœminâ cochleâ contenta, quæ in ipsâ testudine struitur. quoniàm testudinis cauum, in quod cochlea demittitur, excisos habet capreolos aduersos ijs, qui sunt in cochleâ lentis formam referente, sic, vt id, quod prominet ex capreolis cochleæ lentem referētis, in cauo capreoli fœminæ cochleæ recipiatur, quódque cauũ est in capreolis cochleæ, id, quod extat ex capreolo cochleæ fœminæ capreolis admittat. Accidit autē in cochleę conuersione, vt testudo modò sursum moueatur, modò deorsum, quùm cochlea in ipsius capreolis voluatur. huiusmodi structuræ plurimæ adhibentur ad organa, quę plana collocantur. ad id enim fabricantur, vt homines, quibus luxata restituuntur, inclinatis organis insidant. organa enim, quæ plana collocantur, ità parata sunt, vt ægris super ipsa, vel sedentibus, vel cubantibus, luxata reponantur. Priapiscus, qui & stiliscus & scalmus nuncupatur, in quolibet organo, quod planum collocetur, statuitur. fit autem eâ de causâ, vt ei parti, quæ inter anum & naturale est, obex sit, vbi, quę prolapsa sunt, restituuntur. est igitur priapiscus lignum octo digitorum, magnâ ex parte rotundum, ab eo, quod superest quadratum, sic vt quadrata ipsius pars conijciatur in cauum, ad literæ. π. similitudinem quadratum, in organo, quod planum collocatur: reliqua verò pars, quę extat, inter anum & naturale obijciatur. Configitur autem in trāsuersarium. π. ferreum, vt firmiter priapiscum cōtineat. sed in nostro organo videre licet magnum. π. ferreum ad alium vsum comparatum, nempè ad gibbam spinam per pressum impellendā. Opercula in organis parātur, vt machinationes sub ipsis occultētur, ne, si absque operculo fuerint, idiotis pateant. Annuli adhibentur ad organa tractoria, vt alligari possint: ad alia vero, vt machinationes cōtineant, quēadmodum in Menecriti Bucranio, vbi axis continetur, atque eadē de causâ in alijs organis. Forfices in organis arctè transuersaria cũ cruribus iungũt, ad hunc enim vsum infixas forfices æneas inuenimus. Adiuncta crura id efficiunt, vt organa, quæ erecta collocantur, illis innixa, inclinatáque eundem vsum pręstent, ac si plana statuerentur. Præfatus ex quibus omnia organa parentur, & quorsum singulæ ipsorum machinationes spectēt, declarabo in sequentibus, quænam ex organis immota, suo munere fungantur, & quæ mota: tum ex ijs, quæ mouentur, quænam suo loco maneant, quæ locum mutent, dum mouentur: rursus ex ijs, quæ immobilia sunt, quæ perpetuò & vbique immobilia maneant, quæ eximi possint, ad alios quoque vsus idonea. Hæc itaque immobilia sunt in organis, basis, crura, latera, transuersaria, cuneata & lunata appendix, sedile, priapisci, atque alia complura. Vsui sunt, quùm mouētur, vertebræ, vnci, axes, tympana, cubiti, cochleę, testudines, atque huius generis plurima. Mouētur in eodē loco manentia: vertebræ vnci tympana, cochleæ, plærique axes. Locũ mutant testudines, cubiti. Eorum, quæ in organis immobilia sunt, quædam semper & vbique immobilia sunt, quædā & eximi, & inseri possunt. semper quidem immobilia

manent,basis,crura,latera, transuersaria,radices,sedilia,lunata appendix : extrahi possunt in quibusdam organis, quamuis immobilia sint,tum cunei, tum priapisci,qui ad alios quoque vsus facti extrahuntur,& immittuntur.

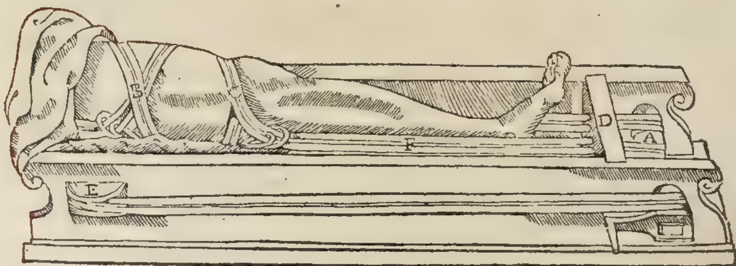
Ex Galeno de machinamentis.

ARticulis reponendis Hippocratis scamnum per se abundè est. si quis autem velit alijs quoque vti, est polyspaston(ita appellatũ, quoniàm multis orbiculorum circuitionibus facilitatem pręstet)quod iter facientibus maximè idoneum est,refertur autem ad Archimedẽ auctorem.in vrbibus verò nõ alienum est Fabri vel Andreæ organum,cum erecto opus est:vbi plano,scamnum Hippocratis præcipuè aptatur.

De Glossocomo machinamento.

NOn ab re quidem mihi glossocomũ videtur à iunioribus medicis inuentum,quod seu femur,seu crus cõminutũ sit,vbi callus circũdatur, cõmodissimè admouetur. Habet autem ab imâ parte axem, ad quem extremi laquei in diuersa extendentes deligantur. Inijciantur laquei extremis partibus ossis, quod curatur,fiántque ex duabus habenis,sic,vt quatuor vterq; capita habeat, bina à dextrâ,totidem à sinistrâ.ex ijs capitibus,quę inferioris laquei sunt, per foramina facta in inferiori parte glossocomi ad axem duci debent : quæ superioris, primò procedere ad superiora , deinceps ipsa quoque per latera glossocomi perforata traijci,quibus foraminibus trochleæ includantur.vtrinque ergo ab exteriori parte glossocomi,superioris laquei capita ferenda sunt ad axẽ. his enim ità constitutis, vna axis cõuersio pariter ambos laqueos extendit deorsum versus,illum qui ad inferiora fracti ossis alligatur,sursum,alterum sic,vt compositâ fracturâ in posterum liceat quotidie hanc laqueorũ in diuersas partes intentionem corrigere,valentiùs,vel leniùs extendẽdo.laqueum igitur,qui in inferiori parte est,directâ ductione axis extẽdit:eum,qui in superiori parte, intercedente alio motu, græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

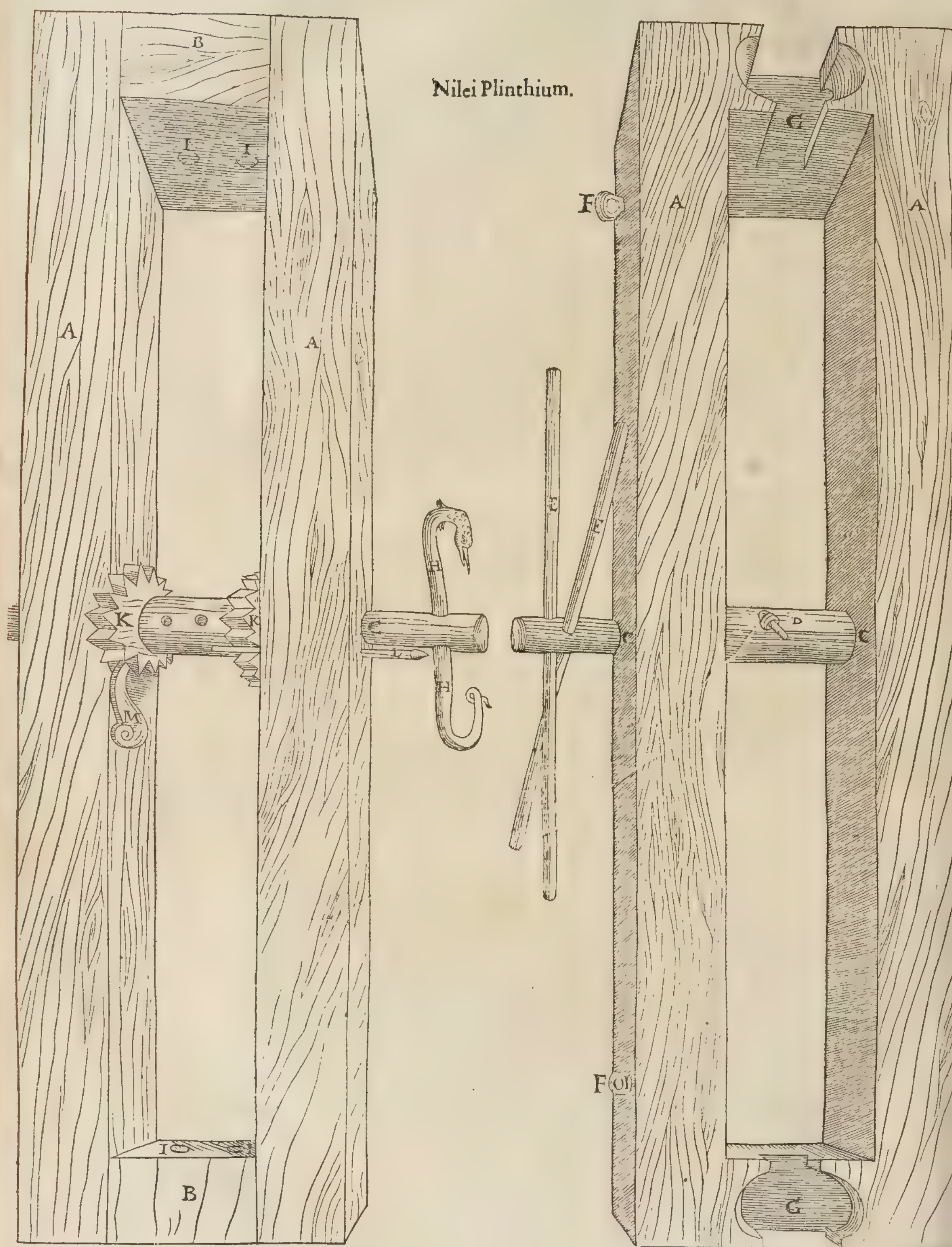
A Axis,ad quem laquei alligantur.
B Laqueus superior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars glossocomi.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte glossocomi.



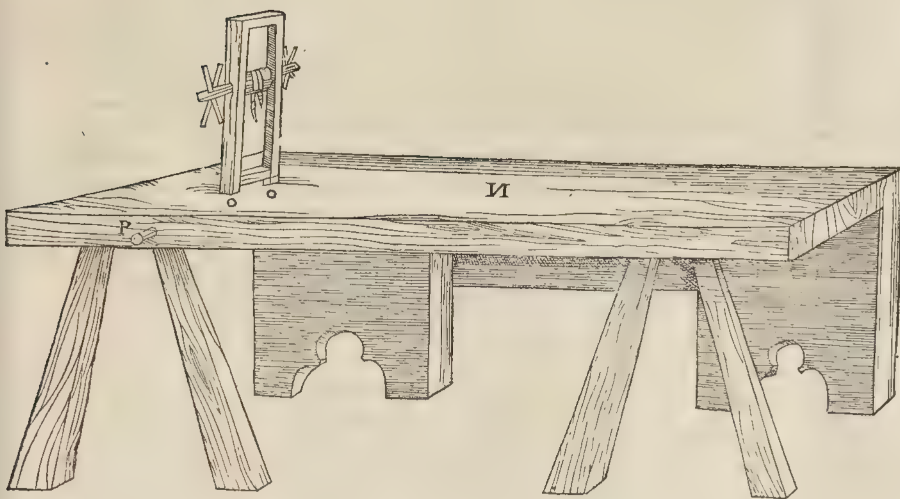
Nilei

Nilei Plinthium.

FActum eſt Plinthium Nilei ad eorũ organorum exemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblõga. duo enim habet latera longa palmos quatuor, digiti craſſitudine,quæ extremis partibus trãſuerſarijs inter ſe compacta ſunt. Eſt autem tranſuerſariorum craſſitudo & latitudo, quanta laterum, ſed longitudo palmum implet.merito igitur,quùm talis compactio ſit,vt latera quatuor palmos longa ſint,tranſuerſaria vnum,totius organi quadrati ſtructura oblonga confecta eſt.Licebit autẽ,ſi quis,voluerit latera breuiora,quàm dictum eſt, efficere , quandoquidem organum, per vnicum axem, effectum præſtat. media itaque latera pertuſa ſunt rotundis ac peruijs foraminibus , per quæ axis traijcitur, qui mediâ parte clauum infixum habet, capitibus verò, quibus latera excedit, vectes æneos, vel ferreos decem digitorum magnitudine. Sunt item in organo quatuor annuli lateribus affixi,bini ab inferiori parte,totidem à ſuperiori. Antiqua huius organi ſtructura auctore Nileo talis eſt. Herodotus quidam architectus tranſuerſariorum priores partes medias excauauit ad figuram literæ . ◡ . ne habenæ , quæ à corporibus, quibus vis adhibetur , ad axis clauum feruntur,extantibus angulis atterantur,ſed recta procedãt. hactenus Herodotus. nos verò quam accepimus, hiſtoriam referemus. ferunt Paſicratem architectum Sidoni organum hoc vidiſſe, quod à ſtatuâ cõtinebatur, aliter tamen fabricatum. nam,quùm eadem compactio eſſet,conſpiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus ęneorũ draconum complexus,quorum capita è regione ad caudas ſpectabant, ſed quo pertinebant hi dracones? non alio,niſi vt in vicẽ vectium axes cõuerterent: tum in organo, quòd Sidoni erat media,tranſuerſaria pertuſa erant rotundis foraminibus,quę clauo axis reſponderent.conſtat autem foraminum eũdem eſſe vſum,qui in organo Herodoti,nimirum,vt habenę,quibus corpora extenduntur,ad clauum,rectę per ea foramina porrigantur. Retulit inſuper Paſicrates axem incluſa habuiſſe in viciniâ laterum tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori parte, totidem ab exteriori,atque item in lateribus foramina fuiſſe dẽtium ordini reſpõdentia,vt poſtquam abundè extenta corpora fuiſſent,fibulæ inter dẽtes eò demiſſæ,vbi in luxatis reſtituẽdis opus eſſet,axem ſiſterẽt.Sed recentiores tympanis omiſſis priori parte latera pertuderunt: pertuderunt item in orbẽ aliquo intermiſſo ſpacio,& ipſa axium capita,quo ad vſum dictũ fibulę inditæ axem immobilem tuerentur.Ego autem,quùm fibulæ decidant,ad eum, quem dixi vſum,vncos lateribus infixi: axis verò capita foraui ſic, vt huius foramina illis conuenirent,quæ erant in orbem in lateribus aliquo ſpacio interiecto, quo,vbi vellem in luxatis condendis axem immobilem reddere,vncum includerem in foramen, quod eſſet accommodatum. Communis Plinthij tractorij fabricatio huiuſmodi eſt: verùm ego aliter Plinthiũ ſtruxi, ſaluâ enim eâdem laterum menſurâ,inferius tranſuerſarium ſurſum tranſtuli, quatuor digitis infra tranſuerſarium extrema crura relinquens , axem verò collocaui in medio tranſuerſariorum,cui parti græcè φωτὶ nomen eſt,& ſcamnum quoddam, quale in ludo videmus,ab vnâ extremitate excidi cauis quadratis atque oblõgis, vt propoſitorum crurum extrema in eiuſmodi caua conuenirent,ipſa item latera extremis partibus trãſuerſa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrãtibus,vt fibula in foramina coniecta Plinthiũ contineret. Hæc de organi ſtructurâ,nunc ad ipſius motionem aggrediar.


Nilei Plinthium.
A
A
A
A
B
B
K
K
M
H
H
E
E
C
C
C
D
F
F
G
G

A Duo latera.
B Transuersaria.
C Rotunda, ac peruia foramina.
D Axis, qui mediâ parte clauum infixum habet.
E Vectes ænei.
F Annuli.
G Transuersarij priores partes excauatæ ad figuram literæ .◡.
H Æneorum draconum complexus.
I Foramina rotunda.
K Tympana ænea dentata.
L Fibula indita.
M Vncus.
N Scamnum quale in ludo videmus.
O Caua quadrata.
P Fibula.



De motu organi tractorij.

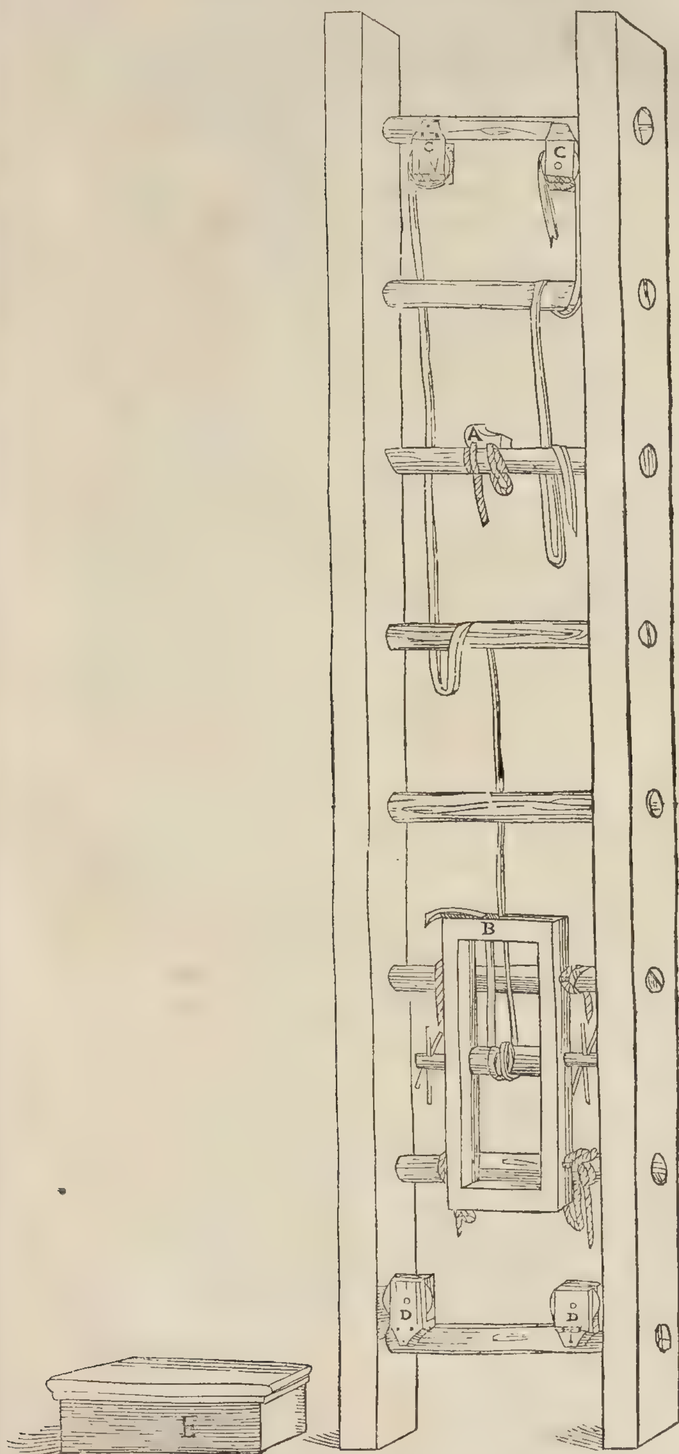
QVoniàm tractoria organa imperfecta ſunt, nec præſtare quidquam per ſe poſſunt, ſed alterius operam requirũt, puta ſcalæ, lecti, ſcamni, quæ vbi non ſunt, eorum vicem exhibet pauimentum, terraq; ad prolapſa reſtituenda, mihi operæprecium videtur, quaſi doceam in ludo, gratiâ eorũ, quæ nunc tractantur, ſuper ſcalam præparatam, organi motum enarrare.

Scala præparata ad humerum reſtituendum in alam prolapſum.

PAratur ſcala vna ex ijs, quæ in communi vſu ſunt, non lata, quæ obliquè collocatos gradus habeat, ſiquidem talis luxatis reponendis eſt aliena, ſed æquè craſſa ſit, quadratíſque gradibus conſtet, leuatis angulis, ne corpora conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiuſmodi ſcalæ vbi copia non ſit, quo molliùs corpora inſidant, gradus lanâ inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur, vbi id reſtituitur, cuneum funibus ſuſpenſum collocare ſuper gradum idoneum, cui brachium (vt oſtendi) ſuperimponatur, & per funes ad eum alligare. eſt autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. brachio ſuperiniecto intentionéque adhibitâ ſuſpendẽdus homo eſt ſic, vt duos palmos à pauimẽto recedat. & cuneus ad gradum firmiter alligandus non temerè, ſed eo obſeruato, vt ex partibus, quę cum cauo quodam capitulata eſt, ad humerum detur, quæ gibba iuxtà eſt, ad latus. A cuneo verò deorſum verſus alterius, ſiue tertij gradus interuallo, organum ad ſcalam vinciẽdum eſt per eos quos habet annulos & funes, aut habenas, aut alia quæpiam traiecta. ipſa item ſcala in pauimentum fortiter adigenda eſt, ne in extendẽdo moueatur, ſed ſtabilis maneat, ac ſine vllâ inclinatione. quatuor præthereà trochleæ, ſiue ſolidæ, ſiue ex duobus lignis curioſiùs factæ alligẽtur, quarum duę à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectent, duæ ab imo ſurſum. quâ fabricatione paratâ cuneus ad id, quod prolapſum eſt reponẽdum, admoueatur, tenui lanâ mollíque obuolutus, tum vt lignum, quod durũ eſt, circumdatâ lanâ minùs tactu lædat, tum vt ſudor, qui propriè oriri ſolet alâ plurimum calefactâ, magíſque ægrotantis metu ac labore, lanâ cuneo impoſitâ combibatur. Hæc autem ſcala, vel contineatur ſtabiliter ab aſſiſtentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneíſque (vt propoſitum eſt) cõfirmetur. Illud autem in aperto eſt ſcalam benè lõgam eſſe debere, vt poſtquam demiſſa in terram fuerit, quod extat, vbique pro magnitudine eius, qui curatur, abundè longum ſit. ſcalâ confirmatâ ſubſellium iuxtà collocetur.

A Cuneus funibus ſuſpenſus, ac ſuper gradum alligatus.
B Organũ ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ duę à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu ſuſpenſæ, ſurſum ſpectantes.
E Subſellium.

De humeri

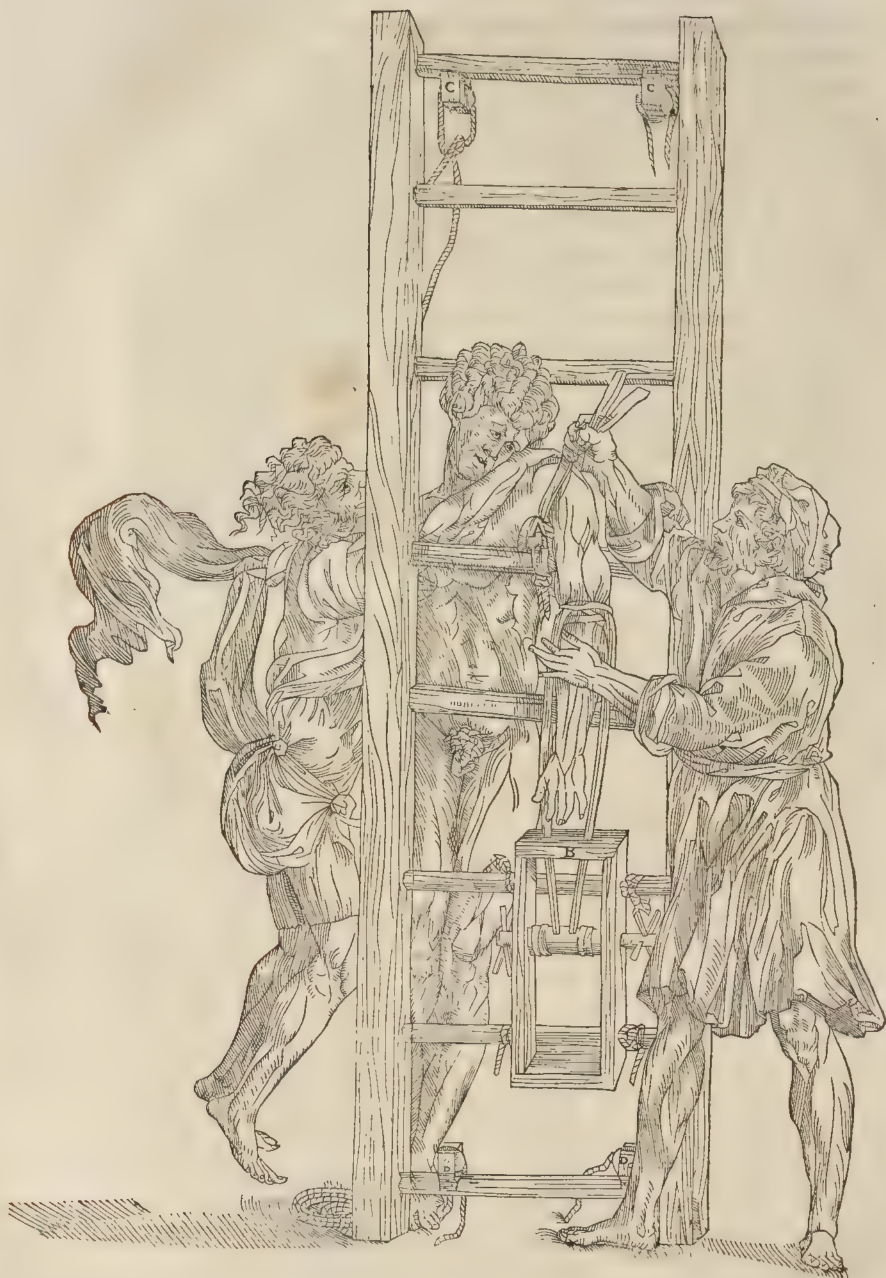

C
C
A
B
D
D
E

De humeri capite in alam prolapſo.

SVper ſubſellium homo aſcendens, brachium ſuper gradum traijciat, ità, vt cuneus aptè in alam demittatur, poſt hęc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur, capitáque eius extrinſecus pendeant, deinde charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijciatur, nõ circa medium, ne lacertum vrgeat, ſed citra lacerti tumorem vel vltra. ſic enim cubiti inæqualitas laqueum deorſum labi non patietur, præterquam quòd hoc modo vtiliùs imponetur. ſequuntur enim faciliùs ea corpora, quæ ampliori interiecto ſpacio adducuntur: quæ exiguo, difficiliùs. Circũdato laqueo capita eius recta deorſum ducta ad clauum axis religentur, & axis vel per vectes, vel ſolis manibus conuertatur, vt eius conuerſio directâ ductione ab inferiori parte intendat. eodem autem tempore, quùm aucta iam intẽtio eſt, ſubſellium ſubtrahatur, vt homo à ſcalâ pendeat, atque ità excitando reponi luxatum poſſit. Suſpenſo homine, miniſter aſſiſtens à poſteriori parte vtramque manum ſimul iunctam ad ceruicem eius adducat, collúmque in cõtrariam partem cogat, ídque fiat, quo tempore intendimus, atque excitamus, quùm laquei ægro iniecti poſteà laxentur. Neruis abundè diductis, debet qui reponit, aſſiſtens habenæ capita prehendere, cubitúmque ad ſcalam repellens, humeri caput per habenam extrahere. quo facto remittenda intẽtio eſt, & ipſe articulus ſurſum compellẽdus, vt in regionem priſtinam reuertatur. Ratio directæ ductionis ità habet. Sed vt tutò reponamus, optimum fuerit, priuſquam nerui extendãtur, habenis & crura hominis inter ſe & integrũ brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum, quod in condendo articulo ſentiet, vel ſuper ſcalam aſcendat, vel manu laquei capita contineat. Licebit etiamnum alio intercedẽte motu ab inferiori parte extẽdere, id quâ ratione fiat, ſubijciã. Iiſdem omnibus factis, quæ pręcepimus, quùm ab inferiori parte extendentes directâ ductione vtebamur, laquei capita per inferiores trochleas traijciũtur ab interiori parte extrà, atque ad axis clauum religantur, vel ducta ab exteriori parte verſus interiorẽ ad axis vectes vinciuntur, vt axe verſato alio intercedente motu ab inferiori parte extendamus. nihil item prohibet, quo minùs eâdem fabricatione paratâ duplici motu contrario intercedẽte ab inferiori parte adducamus, quod ad quem modum fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta, ibíque traiecta, ad ſuperiores referuntur, tum deorſum attracta, ad axis vectes alligantur. vt eius conuerſio duplici motu contrario intercedẽte ab inferiori parte extendat. poſtquam abundè extenderimus, proximum eſt, vt impellamus, eo, quo oſtendimus, modo, vbi de directâ ductione loqueremur. Hi ſunt modi, quibus ab inferiori parte intẽdimus. Poſtquam reconditus articulus fuerit, ſubſellium ad ſcalam referendum eſt, vt æger ſuper id ſtatuatur, tam à ſcalâ, quàm à cuneo remotus, collocato humero (vt anteà dixi). verùm, quùm maiores noſtri idem organum idoneum à ſuperiore parte attrahendo tradiderint, ſequitur, vt nos quoque à ſuperiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (ſicut dixi) placuit maioribus luxati reſtituendi modum, & à ſuperiori parte adducendo, & in diuerſa trahendo explicare. potiſſimùm autem à ſuperiori parte intenderunt, vbi humerus non ſolùm elapſus eſſet, ſed etiam perfractus. ſpectemus igitur, quibus modis voluerint luxata reſtituere, à ſuperiori parte intendentes. Scalâ igitur in cæteris eodem modo præparatâ, cuneum non ampliùs ex funibus ſuſpenſum, ad gradum alligant, ſed ſolùm ſuperimponũt:

funium

funium verò capita admodum lõga per ſuperiores trochleas ab interiori parte extrà traijciunt:poſt hæc deorſum demiſſa vectibus,qui pro clauis ſint,circumligant.His ità conſtitutis ſubſellium ad ſcalam ponunt, ſuper quod homo aſcendẽs,brachium ſuperinijciat, vt cuneus rurſum in alam indatur, deinceps carcheſium laqueum, vel alterum æqualiter extendentem humero inijciunt, capitáque eius deorſum ducta, vt contineantur, ad aliquem ſcalæ gradum deuinciunt. quibus ità contentis axis conuertitur,per quam conuerſionem cunei funis alio intercedente motu attractus à ſuperiori parte intẽdit. Neruis, quantum res poſtulat, intentis impulſus adhibetur, & per duplicem habenam extrahendo,& manibus ſurſum compellendo. Equidem huic reponendi modo non ſubſcribo, eâ de cauſâ, quam adiungam. cuneus elatus circumagitur, qui quùm ſub alâ non manet, articulus ex toto non reponitur, ac potiſſimûm, vbi quis velit ſuſpenſo homine excitando illum reponere.Ea verò extendendi ratio,quæ ab inferiori parte adducit, ſtabilis eſt cuneo ſuper gradum collocato, & per funes alligato, vt anteà diximus.At quo pacto nos à ſuperiori parte adducentes firmiter reſtituamus, paulò pòſt intelligetis, vbi condendi luxati rationem recenſebimus. Ratio autem, quæ in diuerſa diducit, ſic habet. cæteris omnibus ordinatis laquei capita non ampliùs ad gradum vinciuntur, ſed ad axis clauum dantur, per ſe dantur, vel alio motu intercedente,vt priùs ſcilicet per inferiores trochleas traijciantur,túncque ad axem deligẽtur. Eadem nunc culpari poſſunt in hâc in diuerſa extendendi ratione,quę paulo antè dicta ſunt in illâ,quæ à ſuperiori parte extendit. vbique enim probo, quùm is, cuius articulus reponitur, rectus collocatur, ſolam ab inferiori parte extendendi rationem adhiberi. Nunc proximum eſt,quùm de humero in alam prolapſo dixerimus,vt de eodem quoque in priorem partem excidente pertractemus.



De humeri capite in priorẽ vel poſteriorem partem excidente.

AD humeri caput in priorẽ vel poſteriorẽ partem elapſum ſcalâ eâdẽ ratione modoq; prȩparatâ vel figuratâ organoq; & trochleis (vt anteà dictum eſt) alligatis, rurſus, vbi reſtituere volumus, ſubſelliũ iuxtà ponimus, lanâq; vel linteis cõtegimus gradũ idoneum, ſuper quem reſtituamus: cui (ſicut oſtenſum eſt) inuoluto ala inſidat: tum carcheſium laqueum, vel aliũ ȩqualiter extẽdendi vim habẽtem humero (vt propoſitũ eſt) circũdamus, cuius capita deorſum attracta ad organi axem religamus, quemadmodũ ad humerũ in alam ꝓlapſum tradidimus, vt conuerſus axis directâ ductione ab inferiori parte intẽdat. eodẽ momento, quo intendimus, aliquis rurſus à poſteriori parte aſſiſtẽs, vtrâq; manu ad ceruices hominis datâ, corpus in contrariã partẽ repellat. Licebit autẽ in hoc caſu magis & extendere & ducere ad inferiora. Subſellio itaq; ſubtracto, homo ſuſpẽditur, vt ſimul & articulus excitetur, & quæ illi ſuperiecta ſunt, laxentur. vbi, quantũ reponendus articulus poſtulat, intẽderimus, circũducendo impellimus. ſiquidẽ in priorem partem, humeri caput exciderit, ab eâ ſede, in quam venit ad eam, vbi eſſe naturaliter debet, prominentiori palmæ parte vrgemus, atq; alterâ manu cubitũ à poſteriori parte in priorẽ adducimus, quo facto miniſter aſſiſtens manũ apertam lato ſcapularũ oſſi opponat, atq; id repellat, ne vis operæ reſoluatur: verùm, ſi in poſteriorẽ partem prorũpat, contrariũ fieri debet, humeri quidẽ caput prominentiori parte palmæ vrgẽdum eſt, vt à lato ſcapularũ oſſe in ſuam ſedẽ reuertatur, atq; alterâ manu cubitus ad poſteriorem partẽ prorſus adducẽdus. Hâc igitur ratione humeri caput reſtituendũ ducimus, vbi in priorẽ vel poſteriorem partem eruperit. Sed alij in vtroq; caſu eam reponendi rationẽ probarunt, quæ à ſuperiori parte extẽdit, hoc, quo pacto agant, videamus. Scalâ eodẽ modo paratâ duplicatȩ habenæ, vel funis medium lanâ, vel linteo inuolutum alæ ſubijciũt, capitaq; eius per ſuperiores trochleas traducta deorſum ad axis vectes tãquam ad clauos alligant, deinde humero carcheſium laqueũ, vel alium, qui æqualiter extendere valeat, circũdant, cuius capita deorſum demiſſa, vt contineantur ad aliquẽ ſcalæ gradum deuinciunt. quibus ità conſtitutis axis conuertitur, quo cõuerſo & continẽt, & à ſuperiori parte intendũt, ac poſtquam abundè extẽderunt, adducẽdo impellunt. At cũ in diuerſa cõtendũt, capita laquei, vel directâ ductione, vel alio intercedente motu, funis verò per alium motũ interiectũ ad axis clauũ alligãt, vt conuerſo axe in diuerſa diducant, poſtquam ſatis intenderunt, adducendo impellunt. Intentiones quidem ſuccedunt, ſed impulſus fallax eſt. ſiquidem homine excitato, & ſuſpenſione diſtracto ægrè articulus reſtituitur. atq; ob hanc cauſam nunc placuit extendendi rationem tam à ſuperiori parte, quàm ab vtrâq; præterire. Humeri ergò caput, in quamcunque partem venerit, conuenit ab inferiori parte extendendo reponere, cùm erectus homo collocatur. Quâ viâ humeri caput reſtituatur, expoſuimus. Pergamus igitur ad cubitum.

De cubito.

AEquè duo brachij oſſa in quatuor partes erũpunt, in interiorẽ, exteriorẽ, priorem & poſteriorẽ, atque vbi in tres partes venerint: exteriorẽ ſcilicet interiorem & poſteriorẽ, brachiũ curuatur, & extendi nõ poteſt. Cõmune eſt horum triũ caſuum, in quibus curuum brachium minimè extẽditur, ſcalã cum organo (vt dictũ eſt) ad reſtituendũ parare, poſteà hominẽ iuxta ſcalã collocare, vt ſuper ſubſellium aſcendẽs brachiũ ſuper conuenientem ſcalȩ gradũ inij-

ciat,tum eâ iũcturâ,quæ palma nũcupatur,humerũ continere, & laqueum inæqualiter extende ntẽ,vt attollentem chiaſtũ,aut nauticum brachio in viciniâ manus circũdare,eiuſq; capita ad vnũ ſcalæ gradũ,vt retinacula ſint, deuincire,vt vbi vis adhibetur,recti anguli figura fideliter cõſeruetur, eoq; facto medium duplicatę habenę,brachio ꝓpe cubitũ inijcere,capita verò deorſum ducere ad axem,ibiq; vel directâ ductione ad axis clauum alligare,vel alio intercedente motu,nõ ſecus ac vbi humeri caput reponitur,vt ſimiliter axis cõuerſio ab inferiori parte intendat. Traditur etiã ad cubitum ille reponẽdi modus, qui à ſuperiori parte extẽdit,cuius ratio eſt hæc. Cæteris omnibus(vt ꝓpoſitũ eſt)cõſtitutis,humerus nõ ampliùs, vt cõtineatur,deuincitur,ſed laqueus carcheſius,aut alius ex ijs,qui ęqualiter extendũt,ipſi circũligatur,cuius capita ad ſuperiores trochleas adducta ab interiori parte in exteriorẽ attracta deorſum feruntur,& ad axiũ vectes quaſi ad clauum alligantur:duplicatę verò habenæ capita deorſum adducta,vt retinacula ſint ad aliquid immobile dãtur.cõuerſo igitur axe & cõtinemus,& alio intercedẽte motu à ſuperiori parte extẽdimus. At modus,qui in diuerſa extẽdit,hinc manifeſtus eſt, vbi enim in diuerſa extendimus,laquei capita per ſe ad clauũ axis, vel alio intercedẽte motu ad eiuſdem vectes deligãtur,vt eadẽ conuerſio in diuerſa extendat. Neruis,quãtũ res poſtulat,extẽtis cõueniẽter impellere oportet,adducẽdo,ſi luxata in duas partes venerint,in interiorẽ ſcilicet & exteriorẽ:extrahendo,ſi in poſteriorẽ,quas impellẽdi rationes in opere de articulis expoſui.Hęc igitur fieri debent,quãdo cubitus in ꝓpoſitas partes erũpit. Verùm,ſi in priorẽ, in quo caſu diximus extentum brachiũ non curuari,iterũ eadẽ ſcala atq; organũ cõparatur,æger ſcalę aſſiſtens brachiũ ſuper cõmodũ eius gradũ imponit,humerus ad ſcalã per eandem iũcturam vincitur,laqueus ęqualiter extendẽs ad brachiũ datur in viciniâ manus, cuius capita deorſũ ferũtur ad organũ, vt ab inferiori parte attrahãtur. ſi quis autẽ velit agere hoc tum continendo,tum à ſuperiori parte adducendo, humerum nõ ampliùs ad ſcalã deuinciat, ſed vtriq; mẽbro laqueũ inijciat, qui æqualiter intendat,vnũ ſcilicet humero, alterũ brachio,& ſuperioris quidẽ laquei capita ſurſum ferat vltra caput,alterius verò deorſum,vt(quemadmodum in alijsreponendi rationibus declarauimus)extendat.quod vbi abundè fecerit, nunc reponẽdi cauſâ duo modi impellẽdi potiſſimùm aptantur,qui premit,& qui circumducit.ſed antè quidem premere cõuenit,dum intẽtio adhuc manet, dehinc circũducere,quos impellẽdi modos multo antè expoſui in opere de articulis. Oportet autẽ eo,quod luxatũ eſt,reſtituto brachiũ curuare atq; extendere,pronumq; & ſupinũ collocare, vt ex toto reſtitutũ eſſe intelligas, tum ad angulum rectũ in ſequentem curationẽ figurare. Vtraq; igitur brachij oſſa,vbi loco ſuo nõ ſunt per ſuperiores modos reponũtur. verùm quoniã vtrũq; per ſe propriè vitiatur, cùm ſuo loco mouetur, poſthac neceſſe eſt ſcribamus, quonã modo cubitus erumpẽs,radiúſq; diductus ab inferiori parte extẽti, reuertãtur.

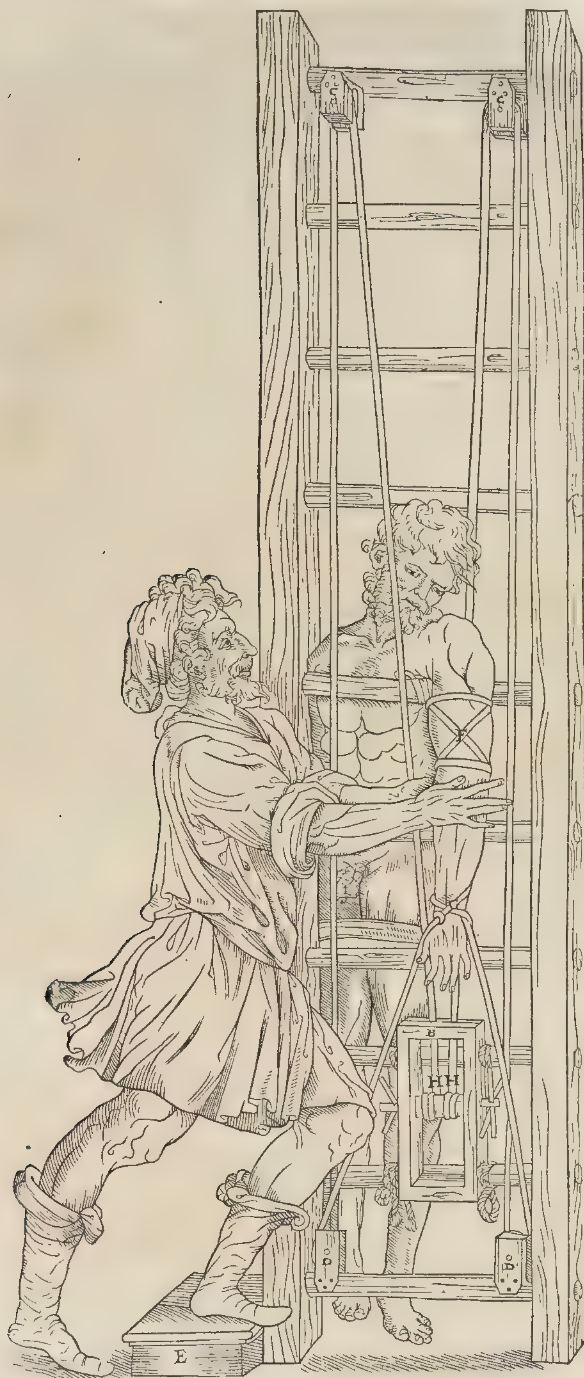
A Cuneus ſub alâ per funes ſuſpenſus.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ à ſummo gradu ſuſpẽſę.
D Trochleæ ab imo gradu ſuſpenſæ.
E Subſellium.
F Iunctura,quę palma nuncupatur.
G Laqueus attollẽs ĩ viciniâ manus.
H Capita laquei, vt retinacula ſint, ad ſcalæ gradum deuincta.
I Medium duplicatæ habenę prope cubitum iniectum.
K Capita ad axis clauũ directâ ductione alligata.


E

De cubito & radio.

MOuetur per ſe cubitus interdũ loco, & rurſus per ſe radius diducitur, ijs modis,quos in opere de articulis declarauimus. Ad hęc igitur oſſa reſtituenda,ſcala ſimiliter paratur,humerúſque ad gradũ vincitur eâ iuncturâ,quæ palma dicitur : ad ipſum verò brachiũ vtiliter datur laqueus aliquis, ex ijs, qui inæqualiter extendunt,cuius laquei ſinus à parte,quæ reſtituitur,capita à contrariâ,hoc eſt ab integrâ collocētur. propriè enim laquei,qui inæqualiter extēdunt,eas partes magis cogunt,quibus ſinus hærent,minùs verò,quibus capita. ſiquidem conſilium eſt,vbi ſuperius os excidit,ab inferiori parte attrahere: ad id,quod ſuo loco eſt,vim minimè adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent,vel directâ ductione,vel alio motu intercedente,vt cōuerſio axis ab inferiori parte extendat. ſed vbi, quantum reſtituendum os poſcit, extenderimus,idoneis impellendi modis vti conuenit,cubito quidem in interiorem partem excidente,radióque in exteriorem adducto,vtriuſq; manus digitos inter ſe iunctos eminentię cubiti ſubijcimus,prominentioréſque palmarum partes vtrinque ponimus, atque his ſummopere vrgentibus adducimus: ſed,ſi in poſteriorem partem prorumpant,cubitus pręſertim,ea reponendi ratio efficaciſſima eſt,quę extrahendo impellit,ſin radius in priorem partē conuertatur, expedit premendo & circumducēdo impellere, quemadmodũ oſtēdimus,vbi vtrumq; os in priorem partem elapſum ponebamus. exquiſitos autem reponendi modos in opere de articulis expoſuimus. Repoſiti autem oſſis indicium erit,in cubito libera brachij cōtractio atq; porrectio:in radio,in pronum vel ſupinum habitum cōuerſio. quo modo igitur per ſcalam homine erecto reſtituere luxatum conueniat,demōſtrauimus. verùm quià iuſtâ aliquâ de cauſâ,aut ob imbecillitatem,aut ob femur,ſeu crus ſimul comminutum, æger ſtare nequit,dum luxatũ reſtituitur, neceſſe eſt in ſequentibus aperire, quæ ratio ſit reſtituendi homine ſuper planam ſcalam iacente.

B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ ſuperiores.
D Trochleæ inferiores.
E Subſellium.
F Iunctura,quæ palma nuncupatur.
G Laqueus inæqualiter extendens.
H Capita laquei duplici intercedente motu ad axem data.


E
HH
B
D
D

Quo pacto iacente homine reſtituatur humerus in alam prolapſus.

SCalam collocare planam oportet,& vt à pauimento attollatur,extremitatibus lapides vel ligna ab vtrâque parte ſubijcere,atque æquâdi gradus cauſâ linteũ ſuperimponere.huiuſmodi enim lectus,quod pertinet ad ægrum iacentem,dum reſtituitur,ſcamni munus pręſtabit.organum verò ad ſcalam alligandum ab inferiori crurum extremitate,rurſúſque trochleæ(quemadmodũ dictum eſt)binæ à ſuperiori ſcalæ parte,totidem ab inferiori vinciendę. ſatius autem eſt ad luxata reſtituenda pro ſcalâ adhibere ſcamnũ, quod ab altero extremo,quadratis foſſis excauatum ſit,vbi organum firmiter inſiſtat. quæ præparatio eſſe debeat,dictum eſt:modos autem,quibus humeri caput reſtituitur, exequemur.Prolapſo igitur humeri capite,collocare hominem cõuenit, ſic,vt iaceat ſuper ſcalam,organo ad pedes conſtituto,ſupinus, vbi in alam vel priorem partem excidit:in vẽtrem,vbi in poſteriorem. Igitur,vbi in alam conuertitur,funis capita ſuper caput à priori vel poſteriori parte adducẽda, mediúmque habenæ duplicatę dandum eſt ad humerum ſic, vt inter ipſum & cuneum demittatur,capitáque eius ab exteriori parte ferantur,atque ità pendeant: poſt hæc laqueus charcheſius,vel alius ex ijs,qui æqualiter extẽdũt,humero(vt ſuprà oſtenſum eſt)inijciendus,cuius capita deorſum ad organum adducenda. quùm capita ergo ad pedes ferantur , agemus vel continentes , & ab inferiori parte extendentes, vel in diuerſa trahentes, ſiue directis ductionibus vtamur. ſiue alius motus intercedat,vt anteà indicauimus: cùm ſatis extenderimus,cõdere humerum debemus,idoneam impellẽdi rationem adhibentes. Præcipuè autem duplex impellẽdi ratio idonea eſt,& quæ articulũ extrahit,& quæ ſurſum compellit. manente intentione duplicatæ habenæ capita tenentes,vi humeri caput extrahimus,eodémque momẽto cubitum in interiorem partem ad latus repellimus.eo enim fit,vt humeri caput facilè promptéque in exteriorem partem ducatur,moueatúrque. quo facto remiſſâ intentione, protinus ſurſum compellimus,poſt hæc humerum prehendentes,attollimus,vt in ſuum locum collocemus.Hæc ſunt,quæ fieri oportet,vbi humeri caput in alam excidit.

A Cuneus alligatus ad funem, cuius capita dantur ad gradum ſupra caput.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.
D Trochleæ ab imo gradu.
E Habena media demiſſa inter cuneum & humerum, cuius capita ſpectent in partem exteriorem.
F Charcheſius ad humerum datus.



De humeri capite in priorem vel posteriorem partem excidente.

SEd si humeri caput in priorem vel posteriorem partẽ conuertatur, homine (vt dictum est) figurato, nempè supino, si in priorem partẽ venit, in ventrẽ, si in posteriorem, funis aut habenæ medium lanâ siue linteo obuolutum, alæ subijcitur, capitaq; supra caput feruntur, non quidẽ è regione vitiati humeri, sed obliqua versus partem contrariã, ad rem aliquam immobilem vinciuntur, quâ retineantur. Ambigitur verò, quamobrẽ capita non rectà ferãtur, sed versus contrariam partem obliqua. Pasicrates quidem atq; alij nonnulli hoc eâ de causâ fieri aiunt, ne à medio funis humeri capite sursum attracto ꝓhibeamur, quo minùs ab inferiori parte extendamus. sed decipiũtur similitudine femoris, quùm res aliter habeat, siquidem femur ad .r. literæ similitudinẽ declinat, at humeri caput dimidium orbiculatum est, neque potest femoris modo à medio fune sursum adduci. quorsum igitur id fit? ne sub medio fune, quæ sub alâ sunt compressa, alæ regionem compleát, completo enim recessu, humeri caput locum non habebit, in quem recondatur. Nos etiã non secus atque ij, qui non multo antè nos vixerunt, ob propositam causam, habenam vel funem similiter collocamus. consueuimus interdum & aliter continere, duos enim laqueos ex ijs, qui inæqualiter extendũt, implicantes, thoraci, dorsoq; sub alijs circumponimus, eorúmque capita continendi causâ ad gradum, qui contrà situs est, alligamus, quâ continendi ratione adhibitâ laqueum æqualiter extendentem humero circũponimus, quemadmodũ tradidimus, quà de humeri capite in alam prolapso, cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad organũ demittimus, & ad axem deuincimus, vt eo conuerso contineamus, & ab inferiori parte pariter extendamus. Vi, quantum res exigit, adhibitâ, vt articulum restituamus, premendo impellimus. prominentiori enim vnius manus palmâ vi humeri caput cõprimimus, alterâ verò cubitũ huc atq; illuc agitamus. Indicium autẽ repositi ossis in superioribus explanauimus. fit etiã interdũ, vt ad humeri caput luxatũ, medij quoque humeri fractura accedat, cogaturq; medicus eodẽ tempore vtriq; vitio subuenire. Docẽdi autẽ gratiâ sermoni insistam, qui eũ casum explicet, vbi & caput humeri in alã excidit, & medius humerus cõminuitur.

De humero fracto simul & prolapso.

QVæsitum est à maioribus nostris, quâ viâ hæc restituãtur. Pasicrates quidem os suo loco motum primò restituit, ꝙ maiorem vim in restituendo postulet, quàm fractura. At si quis sub fracturâ laqueũ inijciens eodẽ momento velit, tam quod fractum est, quàm quod excidit, restituere, dum vis ad luxatum, quantũ postulat, adhibetur, fractura plus iusto intenta partes fracturæ superiectę vltra debitum extentæ lædentur, resoluentur nerui, aut abrumpentur, & fortasse corpora tota, priusquam articulus laxetur, atque hâc de causâ cẽsuit ipse laqueum super fracturã imponẽdum, & antè quod luxatũ, dein quod fractum est, restituẽdum. Voluit Aristion eodem tempore, & luxatũ, & fractum humerum restituere, ne si luxatũ priùs reponatur, dum fractura cõponitur, prę vi positum humeri caput erumpat. Quæ dicuntur in vtroque casu sequi detrimenta, verè sic habent, quapropter nobis placet, antè articulum reponi, proximeq; fracturam curari, eâ cautione, ne dum quod fractũ est, ab inferiori parte extẽditur, articulus elabatur. Ad luxatum igitur restituendũ cuneus à funibus dependens in alam conijcitur, rursúsque capita funis sursum adducuntur super caput, humero super fracturam Charchesius laqueus imponitur, vel alius, qui

æqualiter

æqualiter extendat,eiuſque capita, deorſum demiſſa, vt retineãtur ad aliquam moram vinciuntur , atque à ſuperiori parte attrahẽdo articulus reponitur. quo facto cuneus in alâ relinquitur, vt humeri articulus maneat, laquei verò capita ab inferiori parte reſoluuntur,& ſuper caput adducta tanquam retinacula vinciuntur,vt vtriuſque præſidio cunei ſcilicet & laquei, articulus ſuo loco ſeruetur.poſt hæc Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorſum demiſſa ad axem, vt ab inferiori parte intendant, religantur.quo fit,vt fractura ab inferiori parte intenta componatur, ſuperiori articulo non excidente.hactenus de humeri capite,nunc de cubito.

De cubito luxato.

CVbito in illas treis parteis conuerſo,in quas vbi procidit, brachiũ curuum eſt,neq; extenditur,homo reſupinãdus eſt,ſuper aſſerem ſcalæ inſidentẽ: alligatis trochleis organoq; ab inferiore parte, laqueus inæqualiter extendens brachio ꝓpe manum inijciẽdus, cuius capita ſuper caput adducta ad oppoſitã moram alligẽtur.tum duplicatæ habenæ mediũ iuxta cubitũ dãdum,capitaq; eius deorſum adducẽda.Dantes igitur capita,laquei quidẽ humero iniecti,ſupra caput,duplicatæ verò habenę,deorſum,cõtinebimus ſimul, & ab inferiori parte extẽdemus,vt oſtẽſum fuit in ſuperioribus.neruis abũdè intẽtis eo modo impellemus,quẽ paulo ſuprà diximus, cùm de erectâ ſcalâ pertractauimus. At ſi in priorẽ partẽ elabatur,in quo caſu brachiũ extenditur, reſupinato itidẽ homine,laqueus ęqualiter extendẽs humero inijciatur,capitaq; eius ſuper hominis caput attrahãtur,tum alter laqueus æqualiter extendẽs ad extremũ brachium alligetur, eiúſque capita deorſum ducantur . intentionem verò à pedibus adhibendam eſſe anteà expoſui.Eodem autem modo,vbi articulum reſtituimus , impellere oportet, premendo ſcilicet , & circumducendo, eadémque ratione,quæ in opere de luxatis dicta eſt. verùm,ſi alterum os præter naturam habeat,ſiue cubitus excidat,ſiue radius diducatur,laqueo rurſus æqualiter extendente ad humerum dato,capitibúſque eius ſurſum ſuper caput adductis,vt retinacula ſint,brachio laqueus inijcitur,qui inæqualiter extendat,quẽadmodum explicauimus,capitáque eius deorſum ad organum adducũtur, & ijdem impellendi modi accommodãtur. Abſoluimus iam ſermonem vniuerſum, de cubito atque humeri capite:reſtat,vt ad manum accedamus.

De manu.

MAnus in quatuor partes mouetur,interiorẽ,exteriorem, priorẽ & poſteriorem.Reſtitui autẽ debet,vel ſuper ſcamnũ,vel ſuper ſcalam,quæ plana collocetur.homine itaque iuxta ſcalam vel ſcamnum ſedẽte, figuretur manus,ſupina,ſi in interiorem partem erupit: prona, ſi in reliquas tres . deinceps circa ſinum manus,ferramentum, quo adurimus tranſuerſum vel tranſuerſus axis detur, atq; ad ipſam palmam vinciatur: tum extremitatibus propoſiti vectis,ſeu ferramẽti ſinus laquei inæqualiter intendẽtis vel mediæ habenæ inijciantur,capitáque à priori parte ad organum ferãtur. brachio autem in viciniã manus circũligetur laqueus æqualiter extendẽs,cuius capita ferantur à poſteriori parte,rurſuſq; intẽtio adhibeatur, quæ paulò antè expoſita eſt,vel continendo & ſeu ab inferiori,ſeu ſuperiori parte extendendo,vel in diuerſa adducendo:poſtquàm abundè intenderimus,impellere debemus,quemadmodũ in libro de luxatis expoſuimus,premẽdo, vbi in interiorẽ vel exteriorem partem venit:vbi in priorem & poſteriorem, adducendo.ſed venio ad ſpinam.

I ij

A Organum ad ſcalam alligatum.
B Trochleæ.
C Ferramentum datum ad ſinum manus.
D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatem.
E Laqueus æqualiter extendes brachio iniectus in viciniâ manus.



De ſpinâ.

SPina gibba ex recenti ictu reſtituitur. Oportet in reſtituẽdo hominẽ pronum collocare, vel ſuper ſcalam, cuius gradibus aſſer iniectus ſit, vel ſuper ſcamnum, trochleáſq; (vt dictũ eſt) adhibere: poſt hæc ad ſpinã dare binos laqueos æqualiter extendentes, vnum à ſuperiori parte gibbi, alterũ ab inferiori, vel quaternos ex ijs, qui inæqualiter extẽdunt, inter ſe oppoſitos, binos à ſuperiori parte, totidẽ ab inferiori, & ſuperiorum quidẽ capita ſurſum, inferiorum verò deorſum adducere, ſiue vt retinacula ſint, & vel ab inferiori, vel à ſuperiori parte intendant, ſiue vt in diuerſa diducant, verùm, vbi in diuerſa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes. Poſtquam abundè intenderimus, eo modo impellimus, quẽ in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem, vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De femore.

FEmur in quatuor partes prorũpit, interiorem, exteriorem, piorẽ & poſteriorem, atq; vbi in tres partes cõuertitur, crus extentum eſt, & curuari minimè poteſt: quòd ſi in poſteriorẽ partem prolabatur, curuatur, ſed non extẽditur. Igitur, ſi in illas tres partes venit, vbi extentum crus minimè implicatur, reſupinandus homo eſt ſuper ſcalam vel ſcamnũ, & duplicatæ habenæ vel funis medium lanâ ſeu linteo circũdatum inter anum & naturale inijciendum, capitáq; eius ſuper caput adducenda. Si in exteriorẽ quidem & piorẽ partem femur eruperit, media habena variè quâcunq; parte inter anũ & naturale dari poteſt: ſed, ſi in interiorẽ partem exciderit, inter femur integrũ adhibenda eſt, & articulũ, qui reſtitui debet, ne ſi femoris capiti ſubiecta fuerit, membrum ab inferiori parte attrahi nõ ſinat. quo facto Charcheſius laqueus vel alius æqualiter extendẽs femori extremo circũponẽdus eſt, capitáq; deorſum ad organum ferenda, & ad axis clauum alliganda, vt adhibitis retinaculis cõuerſo axe cõtineamus, & ab inferiori parte extẽdamus. nihil item prohibet, quo minus à ſuperiori intẽdamus, quẽadmodũ dictum eſt, quà de humeri capite. Neruis, quãtum ſatis eſt, diductis, ijſdẽ vtendũ eſt impellendi modis, quos in opere de articulis indicauimus. At, ſi femur in poſteriorẽ partem prolabatur, vbi cõplicari crus diximus, ſed nullo modo extẽdi, organo ab inferiori parte alligato ęger ſedeat, magis tamen in ſupinum habitũ conuerſus, in alterã coxam inclinetur, poſt hæc contineatur, ſicut in opere de articulis oſtendimus, tunc Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendẽs femori circũdetur, eiuſq; capita deorſum demiſſa, vt ab inferiori parte extendãt, ad axem religẽtur. neruis, quantum res poſtulat, intẽtis, oportet eâdẽ ratione in reſtituendo impellere, quæ in opere de articulis expoſita eſt, ſpathâ premendo idoneâ extrahere, & femoris caput in exteriorem partem adurgere, ſicq; crure deorſum extento, atque homine reſupinato articulus reponitur. crus autem reſtitutũ teſtatur eius flexus, atque porrectio. in quamcunque enim partem venerit, vbi reſtitutum eſt, liberam eius actionem ſpectamus, flexum ſcilicet & porrectionem.

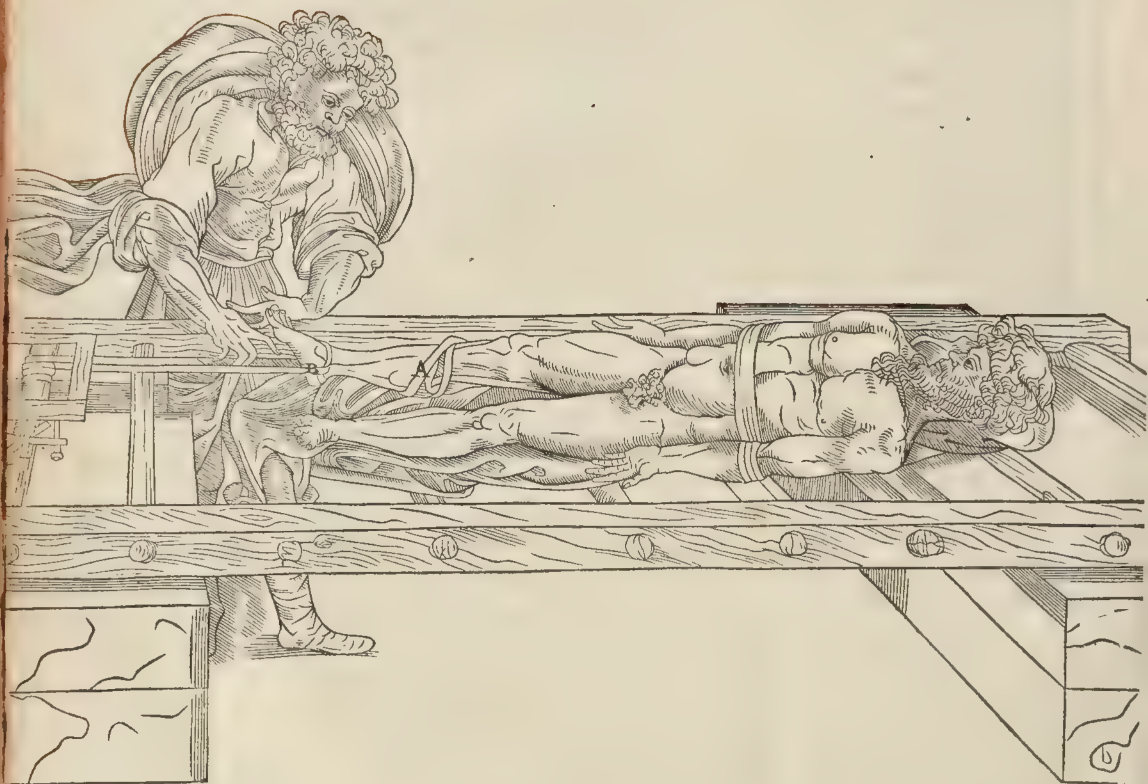
De genu.

GEnu in tres partes erumpit, interiorem, exteriorem, & poſteriorẽ: vbique autem crus extentum eſt. Si in interiorem & exteriorem partẽ veniat, hominem reſupinare conuenit: ſi in poſteriorem, pronum collocare, túncque laqueos æqualiter extendentes mẽbris inijcere, vnum quidem femori prope genu, alterum cruri ſuper eam regionẽ, quæ carnoſa à poſteriori parte prominet, rurſúſque organo ad inferiora deligato, eaſdẽ adhibere intendendi rationes, quæ in alijs luxatis ſunt oſtẽſæ, impulſúmque in opere de articulis declaratum.

De talo.

Talus modò in interiorem, modò in exteriorem partem prolabitur, nonnunquam etiam in poſteriorem. rurſus itaque oportet hominẽ ſedere, extentóque cruri laqueũ imponere, qui æqualiter extendat, eiúſque capita ad poſteriorem partem porrigere, ad talum verò ſandalium, vel draconem laqueum dare, capitáque à priori parte ad axem adducere, continendóque ab inferiori parte extendere, & ijſdem vti modis impellendi, quos in opere de luxatis explicauimus. Reſtituendi rationem præterimus, quoniàm de hâc pręcipuè agimus, vbi organorum, quæ plana collocantur, præſertímque noſtri machinamenti, motum declaramus.

A Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.
B Sandalius laqueus ad talum datus.

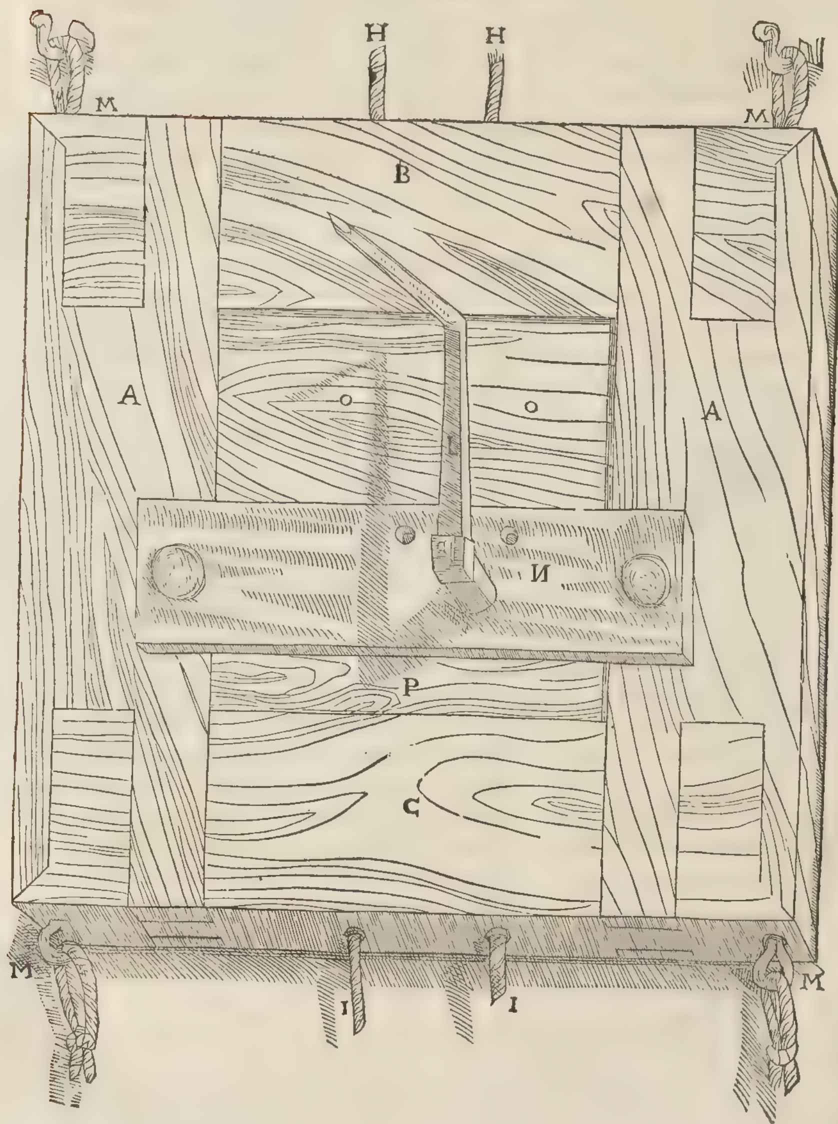


Gloſſocomum Nymphodori.

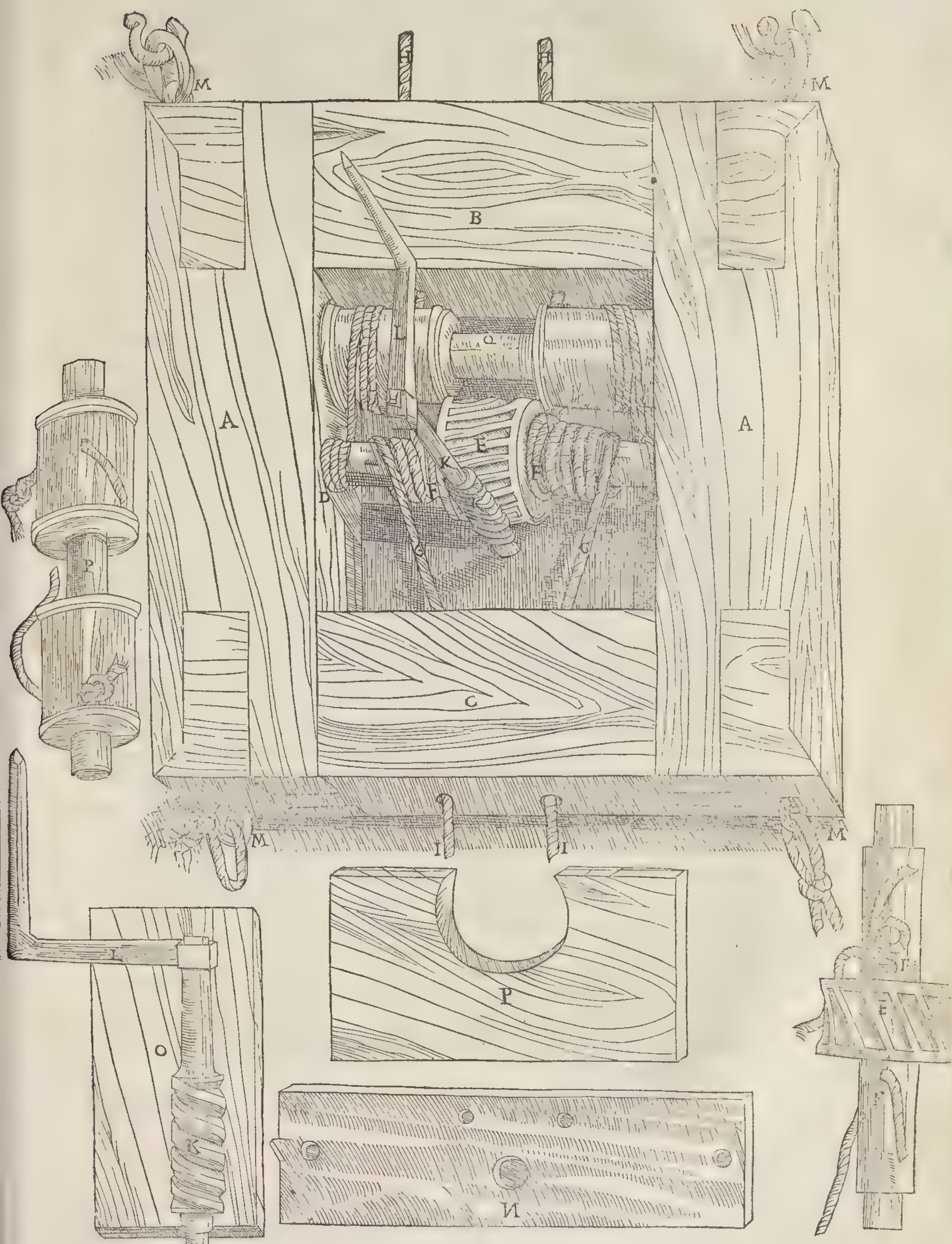
GLoſſocomum Nymphodori tractorium organum eſt quadratum, habet autẽ duo latera,quæ extremis partibus per duo tranſuerſaria inter ſe iunguntur,laterum verò & tranſuerſariorum eadẽ eſt magnitudo, ſunt enim longa latáque duos palmos,craſſa digitos totidem. quare,quùm ęqualis ſit eorum modus,iure gloſſocomũ ex eorũ numero eſt,quæ propriè quadrata appellãtur. Media igitur latera exculpta , cauatáq; ſunt cauis non nimis altè penetrãtibus, quibus includitur axis habens in medio tympanum, cui ab vtrâq; parte ferrei vnci ſunt,duo in vniuerſum,vel foramina,in quæ poſſint conijci funes, quorũ hæc ratio eſt.funes duo vncis medij circumligantur,& ab vtrâque parte prope foramina nodũ accipiunt,quorum capita,quùm quatuor ſint, duo traijciuntur per tranſuerſarium prius,ab interiori parte extrà,reliqua duo per id, quod poſterius eſt. Secundũ tympanum cochlea ſpeciẽ lentis referens recta collocatur, hæc compoſito vocabulo græcè κοχλιολξωμ dicitur . eius extremitas demittitur in cauũ non penetrans prioris trãſuerſarij:pars verò,quæ cochleæ modo ſtriata eſt, iuxta tympanum collocatur:quod ſupereſt ex eius longitudine per foramen tranſit,extremáque parte baculum verſans habet,quo torquetur,vt cochlea per id verſata tympanum moueat, conuerſo hoc axis verſetur,quo moto funium capita,quæ extrà procedunt,ad intendendum ducuntur.Sunt item in gloſſocomo opercula,vt quæ in eo ſunt machinationes occultentur: tum quatuor annuli ad latera fixi,bini ab inferiori parte,totidem à ſuperiori,eâ de causâ,vt alligari organũ poſſit.Huius fabricationis auctor eſt Ariſtion filius Paſicratis,ſiquidem aliter ſtructum fuit à Nymphodoro.in vetuſtâ enim ſtructurâ extat cochlea non per tranſuerſarium,ſed, quà opercula ſita ſunt,traiecta. duas enim forfices ferreas ad latera affixas habet ad medium pertuſas, quarum vna axi ſubijcitur, altera ſuperponitur , vtraque à latere tympani collocatur , inferior anguſtius foramen habet,ſuperior latius. Cochleâ igitur ab eâ parte , quâ opercula ſita ſunt,traiectâ,atque à forficibus contentâ,alterum operculum ſine impedimento clauditur:alterum claudi non patitur pars cochleæ,quam penetrare diximus , cuique baculum verſans affigitur . hoc itaque operculum medium tranſuerſum in duas partes ſecatur, quarum altera manet immobilis, altera clauditur, atque hæc media in longitudinem lunatâ figurâ exciditur, vt; quùm operculum clauditur,lunatum eius cauum propoſitam cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori ſtructuram nõ accepit Ariſtion , ſed adiecit organo axem habentem tympana foramináque,vt axis,qui in medio eſt,motus, vbi velis, conſiſtat,& vi minimè voluatur: tranſtulit item annulos iuxta prius tranſuerſarium,ne organum à parte operculi, ſed à parte prioris tranſuerſarij alligetur: traiecit præthereà funium capita per opercula,hæc quidem à ſuperiori parte,illa verò ab inferiori.quod quidem pertinet ad annulorum ſitum, vna nobiſcum ſentit,ſed axem,quem adiũxit,tanquam ſuperuacaneum reijcimus. ſiquidem vnus axis ex robuſtâ materiâ præparatus, quod opus eſt,abunde efficit . Sed quùm gloſſocomi fabricationem abſoluerimus , ſequitur , vt ad eius motum veniamus.

A Latera.
B Transuersarium prius.
C Transuersarium posterius.
D Cauum non penetrans.
E Axis habens tympanum in medio.
F Foramina in quę funes cōijci possint.
G Funes duo.
H Capita funiũ traiecta per prius trãsuersarium.
I Capita funium per posterius trãsuersarium traiecta.
K Coclea speciem lentis referens.
L Manubriolum.
M Quatuor annuli in tranuersarijs.
N Ferrea forfex.
O Pars operculi, quæ manet immobilis.
P Pars operculi in lunatã figurã excisa.
Q Axis habens tympana foramináque.

Nymphodori Glossocomum clausum.



Nymphodori Gloſſocomum apertum.



De motu organi.

VBi humeri caput suo loco mouetur præcipuéque si in alam veniat, ad scalam eodem modo paratam, quo in Nilei Plinthio explicauimus, nunc pro Plinthio Glossocomum alligetur, nõ ab operculis, ne sub cochleâ habenæ abrumpantur, sed à priori transuersario, annulis prope ipsum affixis. Aperiantur item opercula, capitáque funium ad axem alligata excipiantur, hæc quidem à superiori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps, vbi restituere volumus, subsellium prope scalam ponatur, super quod homo ascendens brachium sic traijciat, vt indatur cuneus in alam : circumligetur insuper humero Charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens, eiúsque capita ducantur ad superiora funium capita, vt machinationum motu, aut directis ductionibus ab inferiori parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo. Laquei capita per inferiores trochleas traijciantur, & cum funium capitibus colligentur, quo rursus fit, vt machinationes motæ, alio intercedente motu ab inferiori parte extendant : verùm, si per superiores, laquei capita traijciantur, deinceps per inferiores demissa, ad funium capita vinciantur, rursus machinationum motus per duos contrarios motus interiectos ab inferiori parte extẽdit. Impulsus verò, quos deinde res postulat, fiunt, quemadmodum dictum est, vbi humerus in alam prolabitur, & per duplicem habenam extrahendo, & intentione remissâ per manus sursum compellendo. Retulerunt alij organum hoc, vbi à superiori parte extendere volumus, idoneum esse, transferunt enim ipsum ad superiorem partem supra caput, cuneúmque ad gradum adhærentem, solutum tamen, in alam conijciunt, deinde capita funium cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & Charchesium laqueum humero inijciunt, cuius capita deorsum adducta ad imum scalæ gradum immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis directis ductionibus à superiori parte intendant. licet etiam organo ab inferiori parte alligato à superiori extendere alio intercedente motu, alligatis enim laquei capitibus, vt(quemadmodum dictum est) retinacula sint, cunei funium capita per trochleas traiecta, cum superioribus capitibus funium organi vinciunt, vt machinationibus motis alio intercedente motu à superiori parte extendant, aut laquei capitibus non ampliùs retinaculi vicem exhibentibus, sed ad funium organi capita alligatis, vel ad superiora directis ductionibus, vel alio intercedente motu ad inferiora idem præstent, cúmque abundè extenderunt, eosdem adhibent impulsus, quos paulò antè proposuimus. Quæ relata sunt, adscripsimus, probamus autem, & in hoc, quod de Nilei Plinthio diximus, vbi scala erecta collocetur, intentionem ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad scalam alligato: eam verò, quæ vel à superiori parte trahit, vel in diuersa deducit, ex toto prætermitti, eiusmodi siquidem imbecilles sunt. Quòd si homo iaceat, sic interdum censui luxatum reponi. contentus sum propositis reponendi rationibus exempli causâ propter organi motum huc allatis. omnia enim luxata per hoc quoque instrumentum reponi possunt, non secus ac per Nilei Plinthium. vtriusque machinationes sunt diuersæ, sed reponendi rationes eædẽ, sic, vt liceat ex superioribus vniuersum huius organi motum intelligere.

Trispastum

Triſpaſtum Apellidis,ſeu Archimedis.

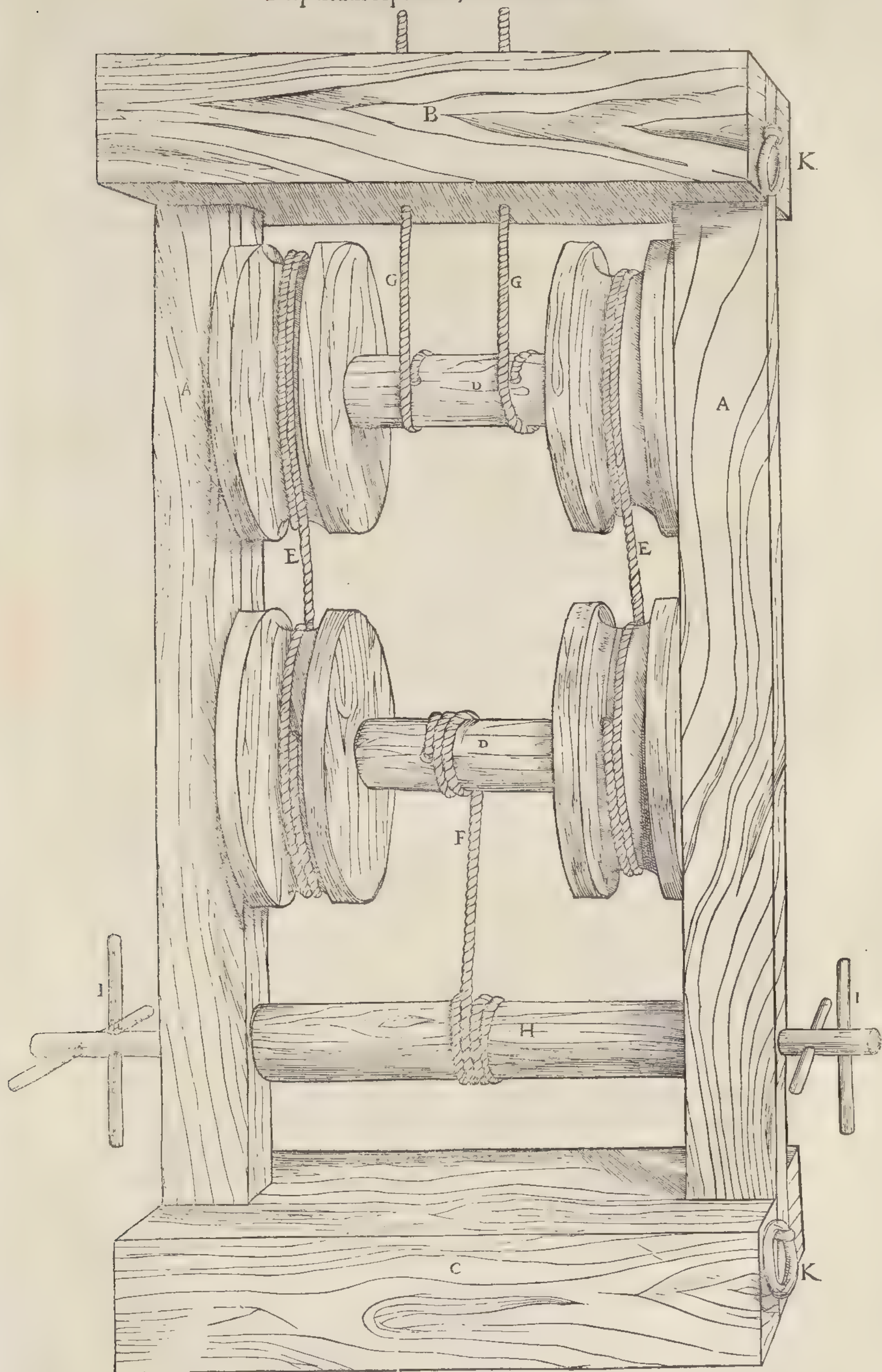
ILlud in primis ſcire cõuenit,quod neq; Apellides,neq; Archimedes medici fuerunt,ſed architecti, qui machinamentum hoc excogitarũt(quemadmodum nos accepimus de hiſtoriâ) ad naues deducendas funibus nõ per manus, ſed per ergatã attractis,illius autem ſeculi medici eius ſtructuræ modũ minuẽtes triſpaſtum organũ medicinale ad luxata, fractáq; reſtituẽda fabricarunt in hunc modum. Totum organum ex eorũ genere eſt,quę oblonga quadrata nũcupantur. eſt autẽ hoc modo compactũ. duo latera longa palmos quatuor,digiti craſſitudine inter ſe coagmentantur per tranſuerſaria longa palmos duos craſſa digitum. latitudo potiſſimũ poſterioris tranſuerſarij ſex digitos æquat: prioris propter opercula palmos duos. Vt retulit autem Paſicrates, media latera excauata ſunt,cauis non nimis altè penetrãtibus,quibus duo axes includuntur,rotas habentes in viciniâ laterum. vtriuſq; axis rotæ perforatæ ſunt peruijs foraminibus,quæ non aliâ de cauſâ facta ſunt, niſi vt in ea funes immittantur, quorum ratio hæc eſt. funes duo extremâ parte nodum accipientes,coniecti in prioris axis foramina attrahuntur,ità,vt nodi ſuper foramina collocentur:tum funes circa ſuas vterque rotas inuoluũtur, & per poſterioris axis foramina traiecti nodũ accipiunt. Poſterior axis medius inter rotas foramen habet,in quod rurſus funis conijci debet. ſumitur funis longus,qui ab vtrâq; extremitate nodum acceperit,deinceps per propoſitum foramen traijcitur ſic, vt nodus foramini iungatur, poſt hæc circa medium axem inuoluitur, quo facto altera eius extremitas per poſterius trãſuerſariũ,quod medium perforatum ſit,traijcitur. at quid nunc fit fune traiecto? manu tractus euolutúſque poſteriorẽ axem conuertit,quo conuerſo alia capita funium,qui extrà procedunt,ducuntur. Adhibentur autem funes quatuor,duo,& item duo, atque ad hunc modum immittuntur. Sumuntur funes duo,qui extremâ parte nodum acceperint, & per duo foramina prioris axis, quæ inter rotas ſunt,traijciuntur, attrahuntúrque ſic, vt nodi foramina contingant, túncque funium capita per prius tranſuerſarium perforatum ab interiori parte verſus exteriorem traijciũtur:aut prehenduntur funis vnus duplex,cuius capita coniecta in prioris axis foramina attrahitur,vt medius funis inter foramina ſtatuatur, poſteà eiuſdem funis capita traijciũtur per foramina trãſuerſarij prioris. Duo item alij funes ſumuntur nodo extremâ parte deuincti,hi per foramina inter rotas poſterioris axis facta,& à medio foramine recedentia attrahuntur, qui deinde,vbi eorũ nodi ad foramina peruenerint,tunc ducuntur,traijciuntúrque per poſterius tranſuerſariũ perforatum, ſic,vt quinque nunc ſint,funiũ,quæ extra feruntur,capita,duo per prius tranſuerſarium, tria per poſterius. his poſterioribus manu attractis, incluſiſque funibus(vt dictum eſt)inuolutis atque euolutis, capita eorum, qui exteriùs ferebantur,ducuntur,extendúntq; capita habenarum, quibus diſtenditur corpus. Huiuſmodi organi ſtructuram Paſicrates exponens reprehendit tãquam minimè efficacem. vniuerſum enim organi opus cõſiſtit in ductione funis poſterioris,qui manu attrahitur,at nequit manus in reſtituendis luxatis vim tantam ſuſtinere,præſertim,vbi magni articuli ſunt, & corpora robuſta. quamobrem organi ſtructuram immutauit,duóſque axes,qui incluſi erãt, ita ſtruxit, vt penetrarent,& priorem,minorem exiguis capitibus extantem, poſteriorem maiorem & longiora capita habentem, & ad prioris quidem axis extantia capita clauos confixit: poſteriori verò vectes adiecit. demiſſis axibus duobus digitis

machinamentũ in reſtituendo ſic mouit. Habenas extendẽdis corporibus iniectas ad extantia prioris axis capita deligauit, vt poſteriori axe conuerſo prior moueretur, & euolutis, inuolutiſq; funibus nerui extenderentur. Sed Ariſtion Paſicratis filius patri aduerſatur, vt vetuſtã organi ſtructurã ignoranti. in vetuſtâ enim (inquit) organi ſtructurâ, axes non mouebantur in laterũ cauis, ſed circa ferreos chodaces affixos lateribus in capreoli formã excauatis, quod videre licet in organis ad aquam hauriandã cõparatis, quæ ob fabricationis rationem facilè conuertuntur, neque tamen rotæ in ſe continent armillam, ſed chodacẽ. quoniàm igitur axes per armillas mouentur circa chodaces, & rotę per chodaces circa armillas, axes promptè admodum verſabuntur, atque idcirco ſine impedimento erunt, etiamſi funis manu ducatur. Ob id autem ipſum triſpaſtum organum appellatũ eſt, quoniàm tres funes agũt, vnus quidẽ extrà ductus, duo incluſi. Hactenus ipſe probabiliter ſcripſit, ſed vera ſunt, quę à Paſicrate adducuntur, non enim poteſt manus funẽ ducens benè reſtituere, ſed fortaſſe monſtrationis cauſâ in ludo organum mouere, vis autem, quę in reſtituendo requiritur per manum minimè poterit adhiberi, atque eâ de cauſâ ijſdem omnibus factis, quæ in vetuſtâ ſcripturâ ſunt oſtenſa, tertium axem organo adijciẽdum iudicauimus, cuius capita traiecta per latera eſſent, vt poſterior axis nunc medius fiat, medius autem perforetur, in extantibus capitibus vectes demittantur, vel manubriola, aut bacula ductaria. medius verò funis poſterior, vbi circa axem eſt inuolutus, traijcitur per foramen axis penetrantis, ſuóq; ibi capite alligatur. His itá conſtitutis cõuerſus poſterior axis, ille inquam cuius capita extant, funem circa ſe inuoluit, quo fit, vt medius axis moueatur, quo moto prior quoque axis mouetur. Tribus axibus conuerſis, funium, qui extrà ducũtur, capita tenduntur, cum quibus vinciuntur habenæ, quę corpora extendũt. Habet item organum opercula, veluti gloſſocomum, ne machinationes oculis exponantur, atque item annulos ad latera affixos, quibus alligetur. Hæc eſt vniuerſi triſpaſti fabricatio. Reſtituẽdi autem modi aptantur ijdem, quos poſuimus in gloſſocomo, diſtat enim ſolùm, quibus mouetur, machinationibus: prætereà funium eadem eſt ductio, habenis ad eos alligatis. Sed iam triſpaſti fabricationem explicatam habemus.

A Duo latera.
B Prius tranſuerſarium.
C Poſterius tranſuerſarium.
D Duo axes habentes rotas in viciniâ laterum.
E Funes circa rotas inuoluti.
F Funis coniectus in foramẽ medium inter rotas poſterioris axis.
G Funis duplex, cuius capita traiecta per foramina prioris axis, per prioris trãſuerſarij foramina traijciuntur.
H Tertius axis, cuius capita traiecta ſint per latera.
I Vectes in extantibus capitibus demiſſi.
K Annuli ad latera affixi.

Fabri

Triſpaſtum Apellidis, ſeu Archimedis.

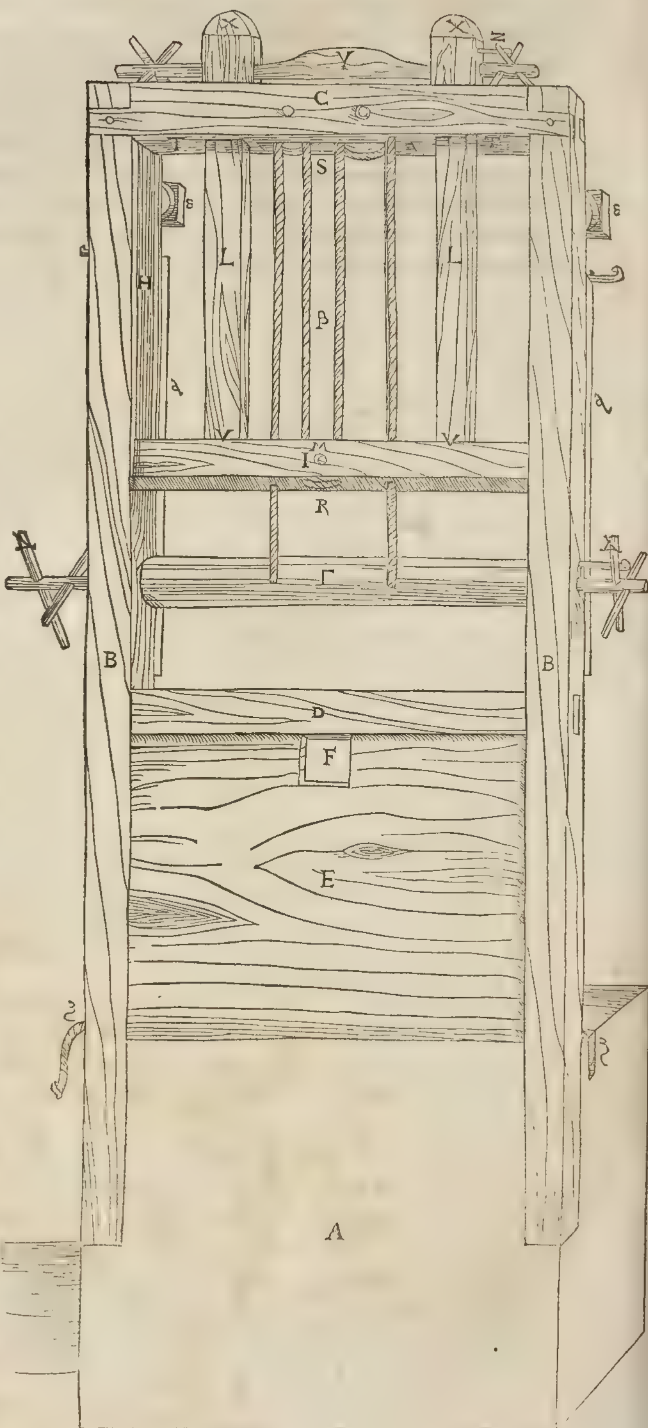


Fabri organum.

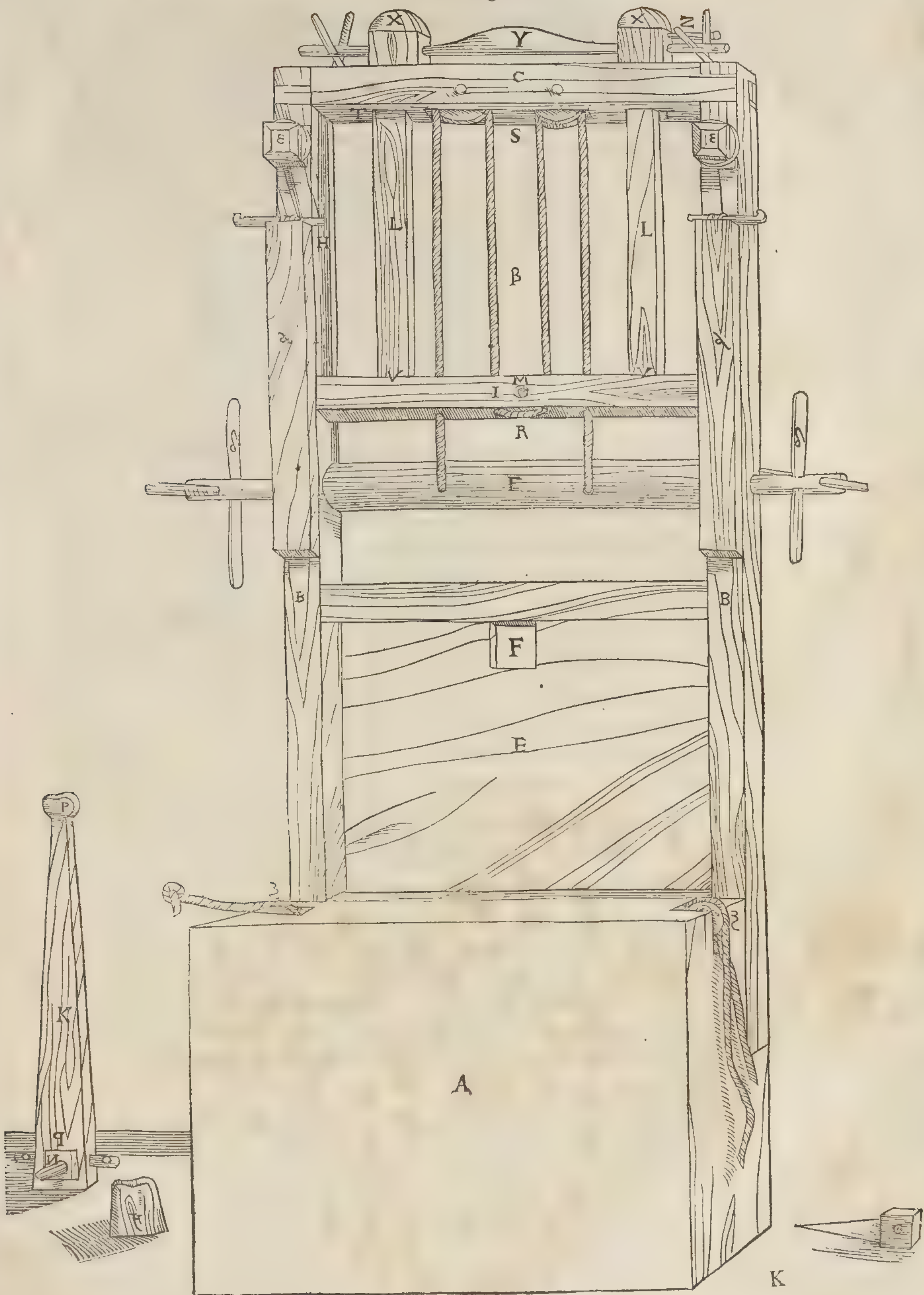
FAbri organum ad hunc modum fit. ſuper baſim, quæ κρηπὶς nominatur, pro organo dimenſam ſtatuuntur crura duo, quorum longitudo duos cubitos & ſemiſſem æquat, aut etiam excedit : latitudo implet digitos quatuor: craſſitudo tres. crura hæc per duo tranſuerſaria inter ſe coagmentantur, altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à baſi recedat, altero à ſuperiori, quâ crura finiuntur. inferiori tranſuerſario ſubijcitur aſſer tranſuerſus, qui & cum lateribus organi, & cum tranſuerſario committitur, hunc aſſerem ſedile conſuerunt omnes appellare, cuius medium ad tranſuerſarium exciditur ad effigiem.u. inuerſi, quâ parte tranſuerſario infigitur æneum.u. Accommodatur tam cauum, quàm.u.demittendo priapiſco octo digitos longo.Inter tranſuerſaria ab interiori parte crurum canaliculi excauantur,in quibus,dum luxata reponuntur,moueatur quadrata teſtudo,ſpatham & cubitos mouens.quandoquidem prior pars teſtudinis (frontem dicunt) peruio foramine pertunditur,in quod radix conijcitur,cuius extremum,quà extenuatur,ad poſteriorem teſtudinis partem per craſſitudinē traijcitur. Propoſita pars radicis peruio foramine pertūditur,per quod fibula demittitur, ne radix euellatur, ſed manens in foramine torqueatur. Fibula autem in extremâ radice ſcutulo ſuperpoſito includitur. Radix eo pertinet,vt ſpatham in organo ſuſtineat,habet enim organum ſpatham capitulo leniter cauo aſſurgentem, ità longam,vt à teſtudine ad ſuperius tranſuerſarium , quod caput nominatur, pertineat, & cuneati axis modo excedat.huius ſpathæ extremitas,quæ contra capitulum eſt,media in quadratam figuram exciditur, atque in id cauum includitur radicis extremitas lata,quæ perforatur. perforatur item ſpatha ab vno latere ad alterum,in quod foramen fibula demittitur,vt ſpatham detineat ad radicem.ipſa verò teſtudo iuxta medium pertunditur foraminibus quatuor, vel ordine diſpoſitis, vel duobus à priori parte, totidem à poſteriori conſtitutis,quæ nō aliâ de cauſâ fiunt, niſi vt funes in ea indantur,vt in ſequentibus oſtendam. Medium caput,hoc eſt ſuperius tranſuerſarium,in quadratam figuram excauatur,in quod cauum duplex trochlea inditur , quæ circa axiculum verſatur . habet item ſuperius tranſuerſarium duo alia caua quadrata peruia , nempè ab vtroque trochleæ latere vnum,in quę conijciuntur quadratæ cubitorum partes,duo enim cubiti per ſuperius tranſuerſarium demittuntur deorſum, & teſtudini inhærent,quę quadrata caua in ſummo habet.Imas cubitorum partes quadratas tenuéſq; architecti calces nuncuparūt : ſuperiores latas ac rotundas dixerūt alas. In alas ergo cubitorum, quæ ſuperius tranſuerſarium excedunt, & peruijs foraminibus pertuſæ ſunt, axis conijcitur, cuius capita vtrinque excedunt, medium cuneatum eſt, in extremis capitibus vectes ſunt, vel manubriola ductaria, quibus conuertatur. Alarum partes priores iuxta foramina & axis capita rurſus forantur,vt,ſiquâdo opus ſit in foramina fibulæ demiſſæ ſeruent axem immobilem. Organo prætereà iuxta crurum extremitates alia duo ſunt adiuncta crura,vt ſiquando ſedilis vicem exhibeat, ſuper baſim atque adiuncta crura iaceat. Verùm quià teſtudo per funem e lata, & cubitos & ſpatham attollit, in ſequētibus quâ ratione funis indatur, adijciam.Sumitur funis duplex,cuius capita per duo foramina,quæ vel iuxta cubitos ſunt,vel à priori parte,vel à poſteriori,vel in medio traijciuntur, vel ab inferiori parte ſurſum adducūtur, ſic, vt medius

vt medius funis inter foramina collocetur, deinde capita ſurſum feruntur, & circa duplicem trochleam prioris tranſuerſarij inuoluuntur, atque (vt dictum eſt) permutata deorſum procedunt, & ad clauos penetrantis axis religantur; continetur enim organo Fabri alius axis coniectus in crura, quæ ſuper tráſuerſarium inferius digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. in axis medio duo claui ſunt infixi in extátibus capitibus vectes vel manubriola ductaria, quibus conuertitur axis, cuius conuerſio per funes teſtudinem attollit, atque vnà cum ſpathâ ſimul cubiti & axis, qui alis continetur, ſurſum feruntur ad luxata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collocantur. Huiuſmodi eſt antiqua ſtructura organi, quod ad Fabrum refertur auctorem.

A Basis.
B Crura duo.
C Transuersariũ superius.
D Trãsuersarium inferius.
E Asser transuersus subiectus ĩferiori trãsuersario.
F Medium asseris excisi ad formam .π.inuersi.
G Priapiscus.
H Canaliculi excauati ab interiori parte crurum.
I Quadrata testudo.
K Spatha.
L Cubiti.
M Prior pars testudinis peruio foramine pertusa.
N Radix.
O Fibula demissa ꝑ radicẽ.
P capitulũ spathæ cuneati axis modo.
Q Extremitas spathę ĩ quadratam figurã perforata.
R Foramina quatuor testudinis.
S Duplex trochlea ĩdita in cauum superioris transuersarij.
T Caua duo quadrata superioris trãsuersarij, in quæ demittuntur cubiti.
V Imę partes cubitorũ quadratæ.
X Suꝑiores cubitorũ partes rotũdæ, quę alæ dicũtur.
Y Axis in alas cubitorũ demissus.
Z Fibulę demissę in alas ꝑforatas, quæ axẽ immobilem seruent.
α Alia duo crura adiuncta.
β Funis duplex.
γ Alius axis, q in cruribus continetur.
Δ Vectes, quibus conuertitur axis.
ε Binæ trochleæ ad basim.
ζ Binæ trochleæ ad summa crura.
η Cuneus.

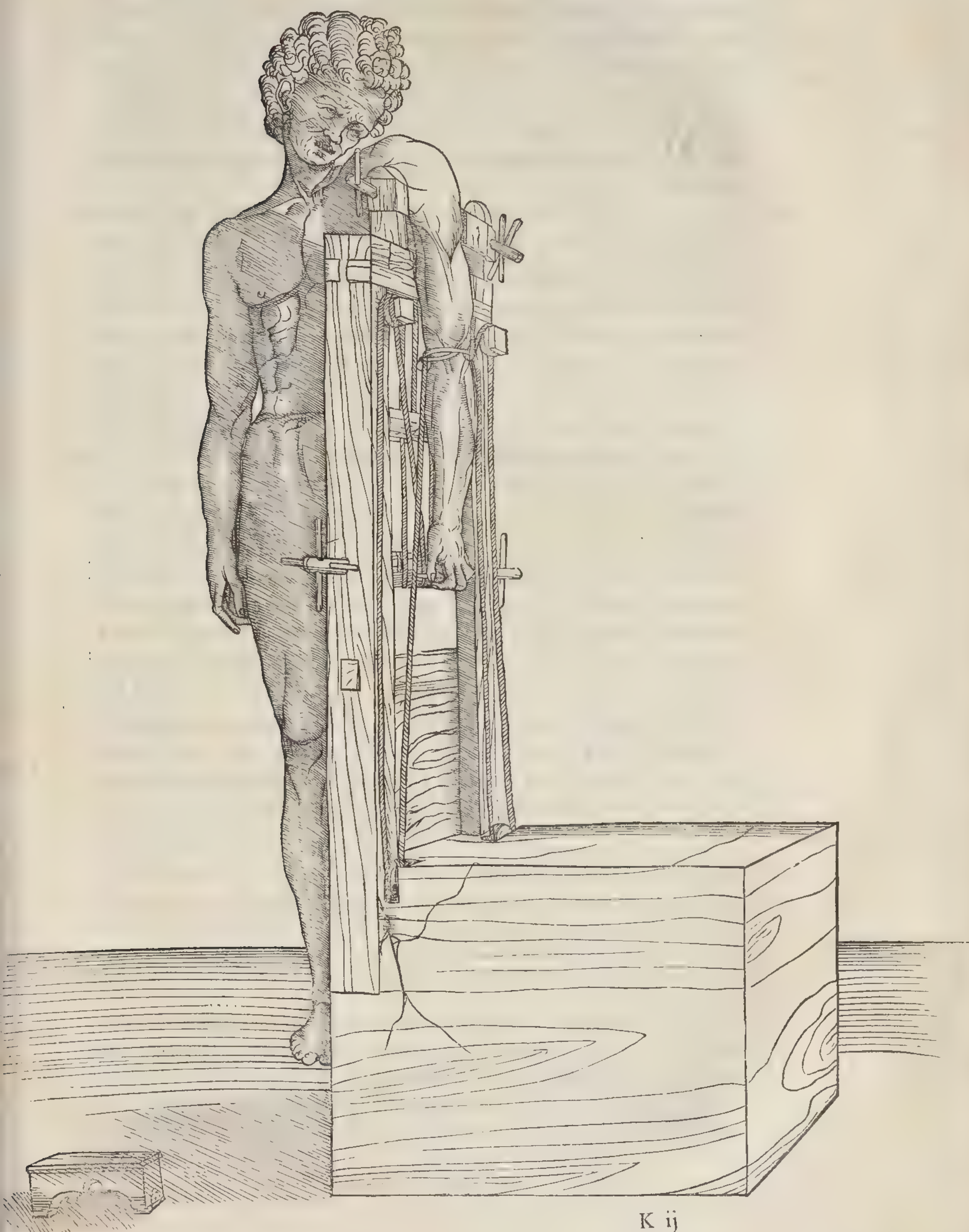


Fabri Organum.



De motu organi.

QVùm erecta organa comparentur ad reponendum humeri caput excitando, & alijs quoque modis idonea ſint, de humeri capite reſtituendo tractare conſtitui. ordiar autem ab eo caſu, ſub quo in alam prolabitur. Verùm, vt organi motum perfectum habeamus, quaternæ trochleæ organo adijcientur, binæ ab inferiori parte, quà baſis ſurſum ſpectat, totidem à ſuperiori ad ſumma crura. vbi ergo luxatum reſtituere volumus, cuneata pars axis primùm lanâ vel linteo circumdetur, ſubſelliúmque iuxta organum ponatur, ſuper quod homo aſcendat, deinceps vinciantur crura quidē habenâ inter ſe, ſed integrum brachium extentum, ad latus. in foramina autem alarum, indantur fibulæ, vt axis ſeruetur immobilis, vſque dum eo moto opus erit. Hisità conſtitutis brachium ſuper axem imponatur, atque, vbi cuneata pars axis in alam coniecta ſit, laqueus Charcheſius, vel alius æqualiter extendens humero inijciatur, eiúſque capita deorſum adducta, ad clauum eius axis, qui cruribus annectitur, alligentur, fune nō ampliùs indito, quemadmodum in organi fabricatione retulimus, axis conuerſio directâ ductione ab inferiori parte extendet. id quod etiam, alio intercedente motu, ad hunc modum fit. Laquei capita primò per inferiores trochleas traducuntur, inde ſurſum data ad clauos axis alligātur, vt hic verſatus propoſitam intentionem moliatur. Idem quoque efficitur duplici cōtrario motu interiecto, laquei enim capita per inferiores trochleas traiecta ad ſuperiores feruntur, inde ad axis clauos vinciūtur, vt duplici contrario motu interiecto ab inferiori parte extendant. Tales ſunt modi, quibus ab inferiori parte intendimus. Si quis autem à ſuperiori intendere voluerit, fune in teſtudinem cōiecto, veluti in organi ſtructurâ poſuimus, laquei capita deorſum adducat, & tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat: poſt hæc axem conuertat. quo conuerſo teſtudo alio motu intercedente, per funem elata à ſuperiori parte intendet. Ex his quoque ille modus comprehenditur, qui in diuerſa extendit, hic non ampliùs requirit, vt capita retinacula ſint, ſed ab interiori parte ad axis clauos vinciantur, vel per ſe vel alio motu intercedente, vt per vnum machinationis motum, propoſitus extendendi modus adhibeatur. Seruetur autem in intendendo axis immobilis, quemadmodum declarauimus. Poſtquam abundè intēderimus, fibulæ, quæ moueri illum non patiebantur, recipiendæ ſunt, atque ipſe per vectes vel manubriola ductaria conuertendus, vt cuneo aliquâ ex parte inclinato, extrahendo impellamus, ſicut in alijs organis oſtendimus: poſt hæc dum reſtituimus humero deorſum intento, miniſter à poſteriori parte aſſiſtens, manus det ad ceruices hominis, vt corpus verſus pedum regionem cogat in cōtrariam partem. Verùm, vbi reſtituimus, miniſtro id præſtante, quod oſtēdimus, ſubſellium pedibus hominis ſubiectum ſubtrahatur, vt ipſe ſuſpendatur ab organo, tum (vt alibi dictum eſt) eodem momento, quo ab inferiori parte extendimus, atque excitamus, per cuneum extrahendo impellemus, deinde intentione remiſſâ ſurſum cogemus, vtrâque manu membro comprehenſo, &, vt in ſuum locum recondatur, elato. Hâc igitur ratione humeri caput in alam prolapſum reſtituitur.



Verùm,ſi in priorem partem aut poſteriorē veniat, vertere ſic axem oportet, vt quod ex eo cuneatum eſt, deorſum ſpectet, ſurſum, quod æquum eſt. hoc ſiquidem nunc aptatur ad reponendum humeri caput, quod in propoſitas partes eruperit. Eo facto homo ſuper ſubſellium,quod iuxtà ſit,aſcendens, brachium ſuperponat, ſic, vt axi inſidat: deinde humero inijciatur laqueus æqualiter extendens,cuius capita deorſum ad axem alligentur:eædémque intendendi rationes adhibeantur, quæ traditæ ſunt, vbi in alam excidit. Neruis abundè diductis impulſus conuenit, quem in aliorum organorum motione monſtrauimus.

Sed ſi neque cubiti ſint, neque axis in alas coniectus, humeri caput in alam prolapſum ità reſtituitur. agitatur ſpatha ſic, vt capitulum eius, perinde atque cuneata pars axis ſuperius tranſuerſarium excedat, tum duplex habena media inter ſpatham & trāſuerſarium datur, cuius capita ab exteriori parte pendent.In reſtituendo autem,æger ad organum aſſiſtens, brachium ſuper tranſuerſarium imponit ſic, vt ſpatha in alam indatur, poſt hæc Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorſum demiſſa ad tranſuerſarium vt retinacula deligantur: fune ad teſtudinem dato axis conuerſus teſtudinem, cúmque eâ ſpatham attollens à ſuperiori parte extendit. Aptatur item ille extendendi modus,qui in diuerſa ducit. laquei capita mutata ad axem alligantur, tunc ſiquidem conuerſus axis in diuerſa diducet. poſtquam ſatis extenderimus,duplicis habenæ capita continenda ſunt, & per hanc ipſa ſpatha, vt per ſpatham extrahendo impellamus. Quo facto intentio remittenda eſt, membrúmque ſurſum adducendum,vt quàmcelerrimè in ſuum locum articulus collocetur. At ſi organum non ſpatham habeat, non cubitos, non axem illis contentum, humeri caput in alam veniens per cuneum ſic reponi debet. cuneus,in quem funes coniecti ſint, ſuperiori tranſuerſario inſidat, & per funes ad ipſum vinciatur, deinceps æger brachium ſuperimponat, cuneúſq; in alam conijciatur, quo coniecto laqueus Charcheſius humero circumligetur, eiúſque capita deorſum demiſſa dentur ad axem, qui cruribus cōtinetur, vt axis verſatio ab inferiori parte extendat. At vbi ſatis intenderit,impellere oportet, velut in alijs organis demonſtrauimus,aut extrahendo,aut ſurſum compellendo, qui modi,quùm ab inferiori parte extendimus, potiſſimùm ad rem pertinent. Placuit alijs per teſtudinem ità reponere.funem primò reſoluunt,ipſúmque duplicant,cuius duplicati capita per duo teſtudinis foramina traijciunt, à ſuperiori parte deorſum, & ad inferioris axis clauos alligant. attollunt itaque teſtudinem prope ſuperius tranſuerſariū, túncque reſtituendum brachium ſuperinijciunt, cuneúmque in alam demittunt, poſt hæc brachium per palmam iuncturam ad teſtudinem vinciunt. his ita conſtitutis, inferior axis conuertitur, teſtudóque à ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab inferiori parte ducit.quo pacto intentio quidem ab inferiori parte adhibetur, ſed humero ad teſtudinem alligato prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo,vbi brachium curuatur,interiorē inquam, exteriorem,& poſteriorem, iuxta organum ab omni parte præparatum ſtare æger ſuper ſubſellium debet,atque axis conuerti, ſic,vt pars eius, quæ cuneata eſt, deorſum ſpectet, ſurſum, quæ æqua, dehinc brachium dare ſuper axem. quo facto humerus ad axem per palmam iuncturam deligandus eſt: brachio verò

verò in viciniâ manus inijciendus eſt laqueus inæqualiter extendens, eiúſque capita ſurſum adducenda, & ad alam,vel ad extans caput axis è regione alliganda: brachio ſic ad rectum angulum figurato, habenæ vel latæ faſciæ medium ad eam regionem detur,quæ proximè ſub cubito eſt, cuius capita deorſum ad axem porrigantur. Quod ad extendendum pertinet,ijdem modi conueniunt, quos,vbi humeri caput reſtituitur, oſtendimus, nunc ſiquidem licebit,vel continendo, & à ſuperiori parte extendendo, vel in diuerſa ducendo vim adhibere, quâ abundè adhibitâ, eadem impellendi ratio accommodatur, quæ tradita eſt, vbi de aliorum organorum motu pertractauimus. At ſi cubitus in priorem partem moueatur, in quo caſu brachium extenditur, membro ſuperimpoſito, humerus ad axem deligetur,tũc Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens brachio inijciatur, eiúſque capita deorſum ferantur, eadem intendendi ratio adhibeatur: pòſt idem impellendi modus expeditiſſimus,quem in tractandis organis demonſtrauimus. Propriè autem ſpatha plurimum videtur ad cubitum reſtituendum pertinere. Videamus autem, quomodo vbi neque cubiti in organo ſint, neque axis in alis cõtineatur, opus hoc efficiendum ſit. Funis igitur reſoluitur, duplicatúrque, & eius capita per duo foramina teſtudinis à ſuperiori parte deorſum traiecta, ad axis clauos alligantur. teſtudo autem, cum ſpathâ prope ſuperius tranſuerſarium attollitur, dein ſpatha torquetur, & brachium ſuper tranſuerſarium, cui lana circumdata ſit,imponitur, humerúſque ad tranſuerſarium per palmam iuncturam alligatur, brachium verò ad ſpatham toto membro curuato. conuertitur igitur axis cruribus contentus, teſtudóque deorſum verſus à fune coacta ſpatham ſimiliter deorſum adducit, ſicque ab inferiori parte intẽdimus. At,vbi ſatis extenderimus, aptatur impulſus, quem paulo ſuprà poſuimus, ſi in exteriorem vel interiorem partem cubitus elabatur, adducendo : ſi in poſteriorem,extrahendo. Porrò ab inferiori parte extendere poſſumus, impulſu autem,eo,quòd brachium deuinctum ſit,ad ſpatham extrinſecus prohibemur. niſi, quùm radix euelli ex foramine poſſit, extrahendo impellamus. Magis autem accommodatur ſpatha,vbi cubitus in priorem erupit,quem ſi reſtituere velimus, funem demittere ſimiliter oportet , ſineréq; vt ſpatha dependeat, deinde membro ſuperiniecto, humerum ad tranſuerſarium deuincire, brachium verò ad ſpatham, poſt hæc ab inferiori parte extendere, vi,quantum res poſtulat, adhibitâ impellere, antè quidem premendo, tum circumducendo, ſpathâ cum brachio tortâ curuatâque, premendi cauſâ. hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo ſcamnum Hippocratis.

HIppocrates maximè admiratione dignus multis in locis ſuum organum ξύλον appellauit, in quibuſdam etiam σχεδίαις: recentiores id βάθρον, id eſt, ſcamnum dixerũt, eóq; affixis cruribus & pro organo & pro ſcamno vſi ſunt. ſtruitur autem ſic. Paratur lignum ſex cubitos longum, latum duos, nouem digitorum craſſitudine, reſupinatúrque, & quatuor alia ligna pedem longa extremis partibus rotunda, duo ſcilicet & duo cum eius extremis iunguntur, huiuſmodi ligna, quæ φλιαὶ ab Hippocrate vocantur, in latitudine peruijs foraminibus pertunduntur, quibus continentur penetrantes axes in medio clauos habentes, & in extantibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendum. totum lignum in medio vſque ad alteram partem quatuor digitorum ſpacio iniecto caua habet, quorũ altitudo pariter & latitudo treis digitos æquet. caua hæc Hippocrates καπέτους nuncupauit. Mediũ prætereà lignum altè in quadratam figurã excauatur, quo ſcalmus demittitur, qui priapiſcus vocatur. Alias item habet φλιὰς in medio ad ſimilitudinem literæ. π. non inutiliter adiectas. Structura igitur Paſicrate auctore huiuſmodi eſt, cui deinceps ſubdam, quâ ratione moueatur ſcamnum Hippocratis, quod, vbi vetuſtam ſtructurã habeat, homine iacente, ad luxata omnia reſtituẽda idoneum eſt, vt dum ſingula exequar, declarabo.

A Lignum ſex cubitos longum, latum duos, craſſitudinis nouem digitorum.

B Quatuor ligna pedem lõga extremis partibus rotunda.

C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.

D Foſſę quarum altitudo tres digitos æquat.

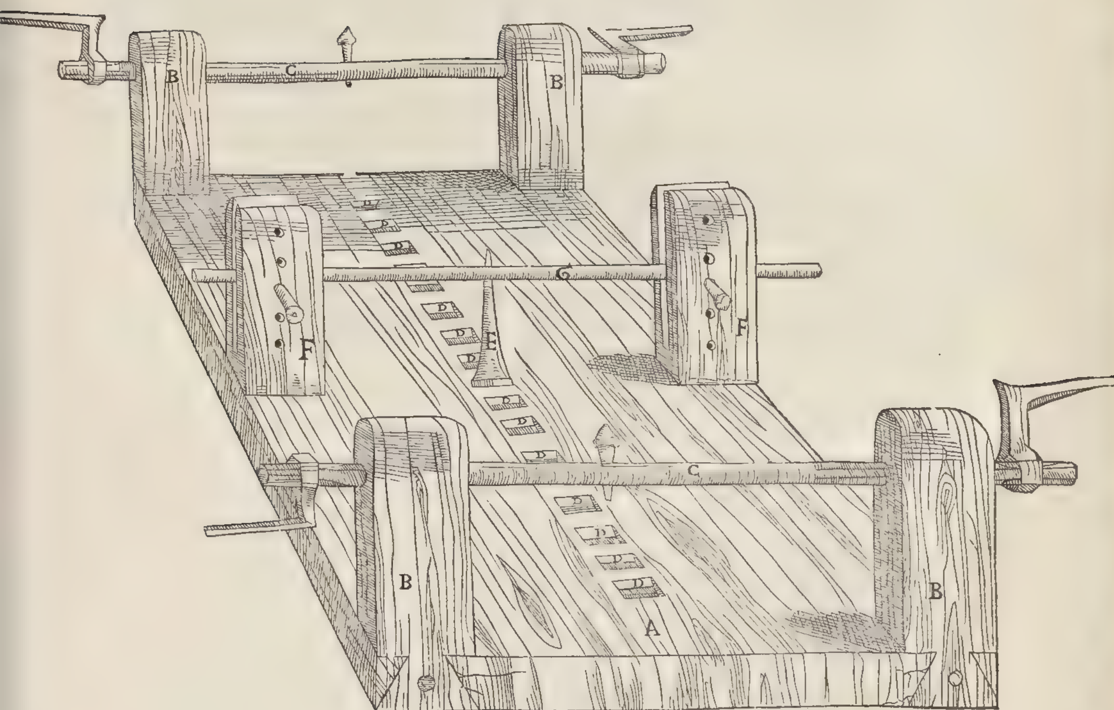
E Priapiſcus ſuperius teres demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.

F Duo poſtes.

G Tranſuerſarium lignum in ſpeciem gradus.

De maxillâ

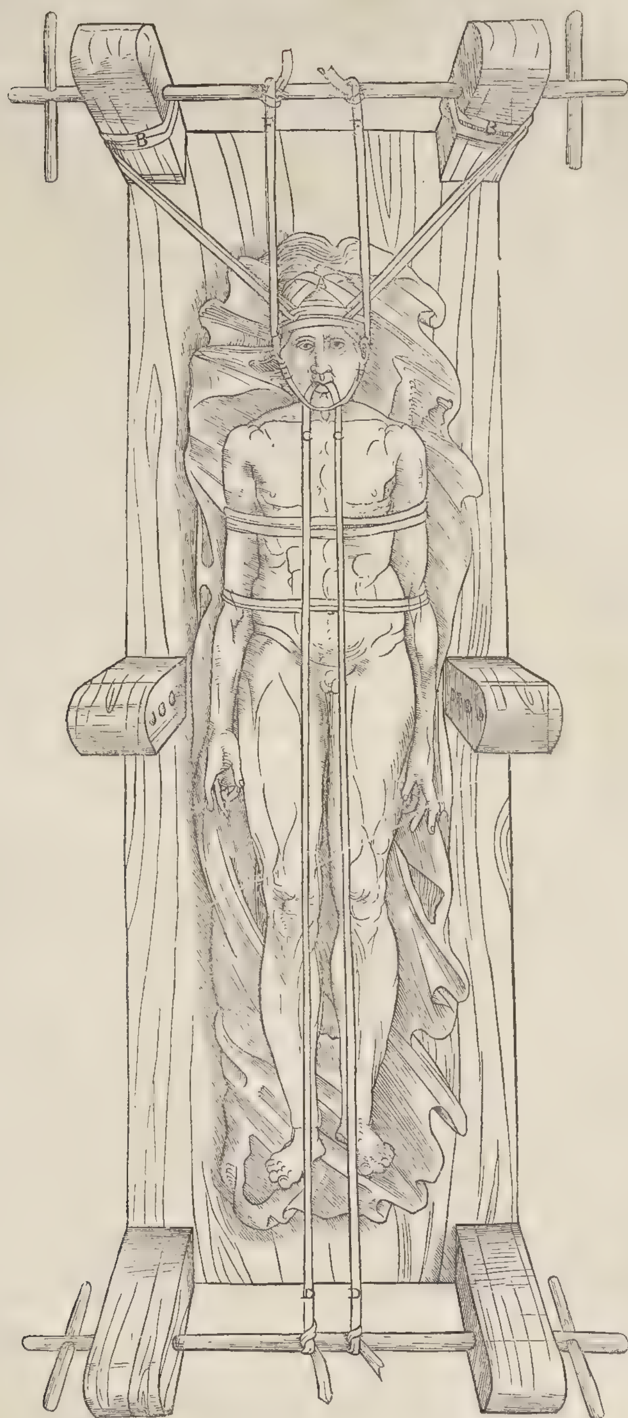
Scamnum Hippocratis.



De maxillâ reſtituendâ.

MAxillâ excidente,ſiue ab alterâ parte,ſiue ab vtrâque homo reſupinatur ſic,vt caput iuxta axem,qui ab eius parte eſt,collocetur, brachijs ad pectus,atque abdomen alligatis, cruribúſque inter ſe, & omnibus ad ſcamnum organum deuinctis. tum capiti ea iunctura imponitur,quæ lepus auritus dicitur,eiúſque ſinus ad ea ligna,quæ proximum axem ſuſtinēt,vt retinacula ſint, deligantur:media habena in os inditur,quantum poteſt intima, iuxta eam regionem,quâ maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares, eiúſque capita deorſum demiſſa ad axem,qui à pedibus eſt, alligantur, aliáque habena media mentum complectitur, & in vtramque partem vltra caput adducta ad axem,qui ſuper ipſum eſt, diducendi cauſâ deuincitur. his ità conſtitutis, inferior axis torquetur,vt continēdo,& ab inferiori parte extendendo vis adhibeatur.Poſtquam intenderis,quantum res poſtulat, ad eos impellendi modos venies, quos in opere de articulis expoſuimus. Si maxilla quidem ab vnâ parte exciderit,tria efficies,adduces,premes,& ſurſum compelles: ſin ab vtrâque extrema mota fuerint, premere conueniet, & ſurſum compellere. hæc de maxillâ, nunc venio ad humeri caput.

A Iunctura lepus auritus.
B Sinus leporis deligati ad ea ligna, quæ ſuſtinēt axem proximum,vt retinacula ſint.
C Habena,quæ media in os inditur.
D Capita habenæ alligata ad axem, qui à pedibus eſt.
E Alia habena,quæ media mentum cōplectitur.
F Habenæ alterius capita diducendi cauſâ ad axem deuincta.


B
B

De humeri capite in alam prolapſo.

VBicunque humeri caput reſtituimus, ſi in alam vel in priorem partem venerit, reſupinare hominem debemus: ſi in poſteriorem, pronum collocare. vbi ergo in alam prolapſum reſtituimus, cuneus eo immittendus eſt, ſic, vt quà capitulum aſſurgit rotundum ac leniter cauum, in priorem partem ſpectet, quà æquus eſt, in poſteriorem. expedit autem cuneum, vt mollior ſit, linteo vel lanâ inuoluere. omne enim lignum (auctore Hippocrate) durum eſt, & tactu lædit, atque hâc de cauſâ potiſſimùm lanâ circumdatur. adde, quòd hæc ſudorem abſorbet, qui in alâ oritur & ob curationis metum, & ob calorem eius partis naturalem, qui ad diducendum confert: & quòd cuneum labi non patitur. deinde funium capita, hæc quidem à priori parte, illa verò à poſteriori ſuper caput ad axem adducenda, media item habena ſub alâ inter cuneum & humerum danda eſt, vel (vt alijs placuit) inter cuneum & latera, eiúſque capita ab exteriori parte attrahenda. Ipſi autem humero Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens, inijciendus non quà laceratus eſt, ne quùm neruoſus ſit, ſi adſtringatur, doleat: ſed ſuprà vel infrà. plęrique ſuperiorem regionem anteponunt tanquam magis idoneam, quòd proximè ad articulum accedat, ſed locus hic ad curationem minùs accommodatur, prohibet enim rectum impulſum. Sub muſculo igitur deligandum cenſemus, & ob hanc cauſam, & properea quòd locus, qui iuxtà adſtringitur, ægrè laxatur, quæ verò mediocri interiecto ſpacio attrahuntur, facilè ſequuntur. Expedit autem, vt laqueus molliùs inſidat, humerum lanâ obuoluere, deinde laqueum inijcere: tubercula enim cubito ſubiecta prohibent, quo minùs laqueus ſub extendentium vi deorſum labatur. his ità conſtitutis laquei capita deorſum demiſſa è regione ad axis clauum alliganda ſunt, vel circa ipſum obuoluta, vel nodo inter ſe deuincta. magis autem ad rem pertinent, vbi inter ſe alligata clauo circumponuntur, tunc ſiquidem opus ſuum firmius præſtant. neceſſe autem eſt, vel continere, & ſeu ab inferiori, ſeu à ſuperiori parte extendere, vel per organi axes in diuerſa contendere. Abundè vi adhibitâ, primùm conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo: & eodem, quo extrahimus, momento cubitum alterâ manu ab exteriori parte in interiorem agere, intentione adhuc manente: tum hâc remiſſâ laxatáque manibus ſurſum compellere. At ſi caput humeri in priorem partem moueatur, hominem ſupinum collocamus: pronum, ſi in poſteriorem. cuneóque omiſſo, medium duplicatæ habenæ lanâ inuolutum ſub alam demittimus, capitáque eius ſupra caput adducimus, non è regione humeri vitiati, ſed verſus contrariam partem, homine reſupinato, ſi in priorem partem articulus exciderit. Quæſita autem cauſa eſt, quamobrem id fiat. Paſicrates quidem id propterea fieri dixit, ne humerus detineatur habenâ è regione ſurſum verſus attractâ: recentiores non eâ de cauſâ, capita obliquè ducenda eſſe dixerunt, ſed, ne corpora, quibus ala continetur, compreſſa lati ſcapularum oſſis ſinum impleant: nobis verò cum omnibus conuenit, capita obliquè danda eſſe ad contrariæ partis ligna, quibus axis continetur. Rurſus autem humero Charcheſius laqueus inijciatur, vel alius, qui æqualiter extendat, eiúſque capita deorſum ad axem, qui à pedibus eſt, demittantur, vt vel retinaculis adhibitis ab inferiori parte

1 ri parte intendamus, vel (ſi placeat) in diuerſa contendamus. Conuenit autem impulſus, quemadmodum ſuprà declarauimus manibus præcipuè adducendo, comprimendóque. Similiter autem, vbi humeri caput in poſteriorem partem moueatur, homine prono eadem moliri conuenit, quæ, vbi in priorem venit, tradita ſunt. At vbi ſatis extenderimus, manibus premere, & adducere, & ſurſum compellere neceſſarium eſt.

A Cuneus.
B Funium capita ad axem ſupra caput adducta.
C Habena media inter cuneum & humerum data.
D Charcheſius laqueus humero iniectus.
E Laquei capita ad axem, qui à pedibus eſt alligata.


B B
A
E E

De humero luxato comminutóque.

NOnnunquam accidit, vt prolapſo humero fractura quoq; adijciatur mē-bro medio comminuto, in quo caſu recondere articulum oportet, & fra-cturā cōponere. quod ad reponendū pertinet retinaculo vti expedit, & à ſupe-riori parte extendere: quod ad fracturā, ſimiliter vti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere. ſed antè reſtituere, quod prolapſum eſt, oportet: deinde, quod fractum. Ergo, vbi volumus, quod prolapſum eſt condere, cuneum in alam in-dimus, capitáque funium ſuper caput attrahimus, ac mediam habenā inter cu-neum & humerum demittimus, cuius capita ab exteriori parte procedant. tum infra cuneum ac ſuper fracturam charcheſium laqueum inijcimus, eiúſque ca-pita deorſum ad ligna, quæ axem ſuſtinent, ad retinendum, alligamus: ſed fu-nium capita ad axem, qui ſuper caput eſt, vincimus, vt eo conuerſo & cōtinea-mus, & à ſuperiori parte extendamus. Neruis abundè intentis per conuenien-tem impulſum articulum reſtituimus. quo facto laquei capita ſuper caput data, retinacula fiunt, & alter laqueus æqualiter extendens, cuiuſmodi charcheſius eſt, humero inijcitur, cuius capita demiſſa ad axem, qui à pedibus eſt, vinciun-tur, vt & retinendo, & à ſuperiori parte extendendo vis adhibeatur. neq; nunc eſt, quod timeamus, ne fracturâ ab inferiori parte attractâ repoſitus articulus excidat. ſiquidem, cùm à ſuperiori parte tam à cuneo, quàm à ſuperiori laqueo retineatur. Vi ſatis adhibitâ fracturam manibus componimus, quemadmo-dum ſæpiùs indicauimus. Quòd ſi humeri caput in priorem vel poſteriorem partem venerit, vbi reſtituitur, eaſdem animaduerſiones deſiderat. hactenus de humeri capite.

De cubito.

CVbito in illas tres partes elapſo, in quas vbi venit, brachiū curuum eſt, ne-que extenditur, interiorem exteriorem & poſteriorem, homo ſuper orga-num reſupinetur, quo commodè figurato charcheſius laqueus, vel alius æqua-liter intendens humero circundetur, cuius capita, vt retinacula ſint, ſurſum ſu-per caput vinciantur, brachio autē in viciniâ manus laqueus inijciatur, qui in-æqualiter extendat, puta Attollēs, Chiaſtus, aut Nauticus, cuius capita ſurſum adducta ad ligna, quibus axis continetur, religētur, vtrumque ſcilicet ad id, ad quod ſpectat è regione ſic, vt cubitus cum humero ad rectum angulum figu-retur. tum duplicatæ habenæ, ſeu latę faſcię medium ad brachium detur iuxta cubiti iuncturam, cuius capita ad axem, qui à pedibus eſt, vinciātur. Datis igi-tur capitibus laquei, ad ſuperiora, duplicatæ habenæ, ad inferiora, biníſq; axi-bus vno ſuper caput, altero iuxta pedes collocàto, vim adhibebimus, vel con-tinendo, & à ſuperiori, vel inferiori parte attrahendo, vel in diuerſa ducendo: eâq; ratione impellemus, quæ reponēdo articulo idonea ſit. vbi in interiorem vel exteriorem partem conuertatur, adducemus: vbi in poſteriorē, extrahemus. Quòd ſi in priorē partem articulus elabatur, in quo caſu curuari extētum bra-chium nequit, homo ſupinus iaceat in vitiatam partem inclinatus, brachio ſu-per ſcamnum extento charcheſius laqueus humero inijciatur, cuius capita ſu-per caput procedāt. extremo itē brachio in viciniâ manus alius detur laqueus, qui æqualiter extēdat, cuius capita deorſum attrahantur, item eadem vis adhi-beatur, nempè retinaculis, & intentione à parte inferiori. Equidem ſatius duco in diuerſa contendere, nam hoc ad articulū reponēdum efficacius eſt, quàm ſi ab inferiori parte ſolummodò extendamus. oportet autem, quùm abundè ex-

tenderimus,ad commodè impellēdum tranſire, premendo nimirū & circumducendo,premendo quidem intentione adhuc manente,circumducēdo,poſtquam remiſſa fuerit.Condito articulo,vt eius reſtituti certa indicia habeātur, experiri oportet naturales brachij actiones, flexum inquam & porrectionem, prętereà ſitum in pronū habitum,ac ſupinum,quoniàm,vbi huiuſmodi actiones liberæ ſint,perfectè reſtituti articuli fidem faciunt:poſſumus & conferētes cum altero cubito,num ex toto luxatum reſtituerimus, colligere. quo perfectè reſtituto brachium commodè ad rectum angulum curuetur, contineatúrq; in ſequentē curationem. Duo igitur brachij oſſa,vbi ſuo loco mota ſunt,his modis reuertūtur.ſed poteſt ſeorſum vtrumque etiam offendi,cùm cubitus erumpat,radius diducatur,quod nunc quoq; explicabo.Lęditur per ſe cubitus radio inuiolato:dehiſcit ſeorſum radius,cubito in ſuâ ſede manente. vtrumlibet horum oſſium lædatur,vbi per hoc organum reſtituitur, humerus iniecto laqueo ad ligna,quæ axem ſuper caput continent,alligatur, extremóq; brachio rurſus laqueus circumdatur,qui inæqualiter extendat, ſicut Attollens, aut Nauticus, cuius capita deorſum demiſſa intendēdi cauſâ ad axis clauos vinciūtur. In circumdando laqueo,qui inæqualiter extendit,id obſeruatur, vt ſinus ſuper eam partem,quæ reponitur,capita ſuper contrariā collocentur,ſiquidem laquei inæqualiter extendentes propriè illas partes magis cogunt, quibus eorum capita inſident,minùs verò contrarias.Ergo,cùm brachium duobus oſſibus cōtineatur,vbi alterum ſuo loco motum reponitur, cogere id potiſſimùm expedit, & alterum,ſi fieri poteſt,non vrgere.Intentione abundè adhibitâ,illi conueniunt impellendi modi,quos luxati genus poſtulat, ſiquidem cubitus in interiorem partem venerit, vtriuſque manus digiti inter ſe iuncti ab exteriori parte radij eminentiam cubiti complectuntur,prominentioréſque palmarū partes à latere dantur,vt his impellentibus quaſi adducendo,os in ſuā ſedem collocetur. At ſi cubitus ad poſteriora radij proruperit,brachio aliquātiſper curuato, eodē momento,quo ab inferiori parte extendimus,prominētiori palmæ parte premere debemus,vt os in ſuam ſedē reponatur. hæc enim premēdi ratio ad reſtituendum propriè aptatur. At,vbi radius in priorem partem recedat,extēto brachio perinde agere conuenit,quaſi vtrumque in eandē partem exceſſerit,adhibenda itaque vis eſt,& continendo,& ab inferiori parte extendendo,quo abundè facto duplex impulſus accommodatur, & qui premit, & qui circumducit, qui premit intentione manente,hâc remiſſâ,qui circumducit,vt oſtenſum iam eſt. Commune eſt vtriuſq;,vbi reſtituta fuerint, ſpectare,an brachium ſuo munere ſine impedimento fungatur,curuetur nimirum, & extendatur,& ſupinum, pronúmque figuretur,quæ actiones,ſi liberæ ſint, ex toto reſtitutū eſſe teſtantur.quo facto brachium,in ſequentem curationē ad rectum angulū collocetur.

A Charcheſius laqueus humero iniectus,cuius capita ſurſum,vt retinacula ſint, adducantur.

B Attollēs laqueus in viciniâ manus,cuius capita ad ligna,quibus continetur axis,religantur.

C Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.

D Capita duplicatæ habenæ religata ad axem, qui à pedibus eſt.

Manus


A
B

De manu.

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriorem. Oportet, ſi in interiorem partem veniat, ſupinam collocare, ſuper ſcamnum homine ſimiliter reſupinato, pronã, ſi in reliquas tres partes elabatur: deinde Charcheſium laqueũ vel alium ęqualiter extendentẽ brachio inijcere, & ſuper ſinum manus dare vectem tranſuerſum, vel ferramentũ, quo adurimus, ad palmã ipſam deligare eo vinculo, quod [Ad extremas partes] inſcribitur: tum vectis vel fertamenti extremitatibus inijcere, vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentiũ ſinus, deorſumq; demittere, atque alterum laqueum æqualiter extendentem brachio circumponere, eiuſq; capita ſuper caput adducta, vt retinacula ſint, deuincire: quæ verò deorſum ferebantur capita extẽdendi cauſâ ad axem, qui à pedibus eſt, religare, vt eius cõuerſione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus. quam rem vbi ſatis pręſtitimus, cõuenienter impellimus. Nunc autẽ maximè ad manum reſtituendam pertinet adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit præterea & ſurſum adducere, & in diuerſa contendere. Neruis abundè diductis impulſus neceſſarij ſunt, qui eam compellere in ſuum locum poſſint. quòd ſi in interiorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiori parte palmæ, aut etiam calce ſuperdato preſſa oſſa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: ſin in priorem vel poſteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus.

De ſpinâ luxatâ.

HIppocratis organum luxatis omnibus reſtituendis accõmodatur, ſed pręcipuè ſpinæ, quæ, vbi gibba facta eſt, tunc maximè curari poſſe cenſetur, cùm recens ex ictu vitium eſt. collocatur igitur homo pronus ſuper ſcamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur: circumdantur ſpinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus ſupra gibbum locum, alter infra, aut quaterni ex ijs, qui inæqualiter extendunt, bini à ſuperiori parte, totidem ab inferiori inter ſe aduerſi inijciuntur, vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potiſſimùm in diuerſa deducendo, interdum tamen continendo, & vel ab inferiori, vel à ſuperiori parte extendendo. Intẽtione abundè adhibitâ, ille impulſus, quo premimus, accommodatur. Hippocrates varios tradidit impellẽdi modos, & per prominentiorem palmæ partem, & per ſpatham premẽdo idoneam. Impulſus per huiuſmodi ſpatham illis reſtituendi modis annumeratur, qui facilè comparátur. extremitas enim ſpathę in foſſã aliquã demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, vt ſpathę obex opponeretur, Hippocratis ſcamno. π. ferreũ adiecimus, quod & extrahi & infigi poſſet, & ſpathę reſpõderet, pertuſumque pluribus foraminibus eſſet, & in foramina crurũ organi demitteretur, vt. π. pro gibbi magnitudine accõmodaretur, ſpathâq; extremâ in. π. cõiectâ, eius partẽ premendo accommodatã ſuper gibbũ dantes premẽdo impulimus. Alij duplicatæ habenæ mediũ organo ſubijciẽtes eandem ſpatham ſuper locũ iniectã premunt. Premẽdi modũ in opere de articulis exquiſitiùs indicauimus.

A Laqueus æqualiter extendẽs ſupra gibbũ, cuius capita rectà ad axẽ ferũtur.
B Laqueus æqualiter extendẽs infra gibbũ, cuius capita recta ad axẽ ferũtur.
C Spatha,
D π. ferreum.

De femore.



De femore.

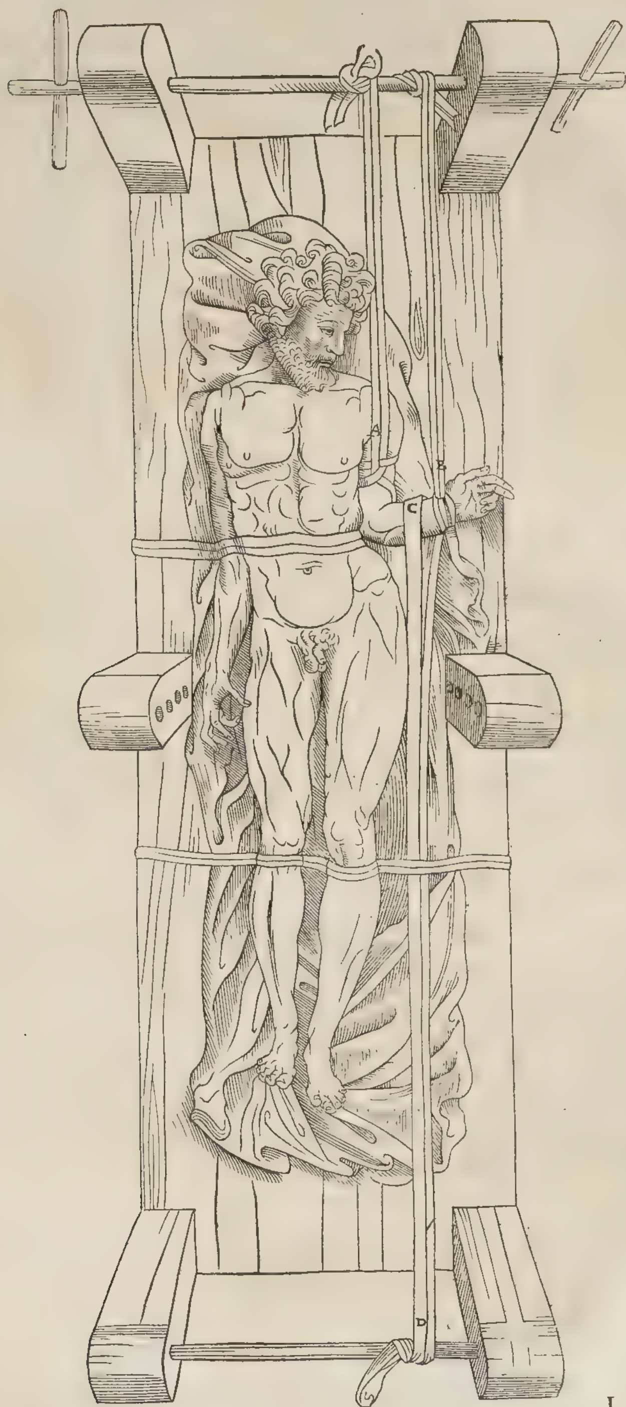
FEmur in quatuor partes promouetur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriorem: ſi in tres partes prolapſum eſt interiorem, exteriorem & priorem, crus extenſum eſt, implicaríque non poteſt, ſi in poſteriorem, curuum eſt, neque extenditur. Ergo, ſi in illas treis partes erumpat, in quas vbi venit, crus extenſum eſt, reſupinato homine medium duplicatæ habenæ lanâ inuolutum inter anum & naturale demittẽdum eſt, capitáque eius ſuper caput adducenda: vbi in alias partes venerit, nullo interpoſito diſcrimine inter anum & naturale dari habena debet: ſed eâ animaduerſione, ſi in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis ſpectet, ne femoris caput, cùm extenditur, habenâ mediâ detineatur, cuius capita vel ad axem alligentur, vbi in diuerſa contendimus, vel ad ligna, quibus axis, qui à capite eſt, continetur. vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu Charcheſius laqueus inijciatur, eiúſque capita deorſum demiſſa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerſo, & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exigit, intentis veniendum eſt ad impulſum.

De femore in interiorem partem prolapſo.

PRopriè autem ad femur in interiorem partem prolapſum excogitata ſunt ligna ad ſimilitudinem. π. à lignis, quibus axis continetur, non abhorrẽtia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens reſtituitur, æger in integrum latus verſus iaceat, euulſóque priapiſco integrũ crus propoſito ligno ſubijciatur, alligetúrque ad ſcamnum, ità, vt immobile perſeueret, eâdémque ratione & brachia, & reliquum corpus. crus autem vitiatum detur ſuper tranſuerſarium lignorum, quæ. π. literam repræſentant, ità, vt tranſuerſarium inter anum & naturale collocetur. ſed extremo femori iuxta genu inijciatur laqueus, vel Charcheſius, vel alius, qui æqualiter extendat, eiúſque capita ad inferiorem axem demittantur. Super ipſum verò lignum. π. literam repręſentans ſub crure, quod reſtituitur, detur ſpatha, quæ premendo aptatur, vel lignum habẽs in ſummo capitulum rotũdum ac leniter cauum, ab interiori parte à ſummo crure ad imum pertinens. Quo facto vbi reſtituere volumus, axis conuertitur, cuius conuerſio ab inferiori parte extendit. poſtquam nerui abundè extenti fuerint ſpathâ vel eo ligno, quod in ſummo capitulum habet, ſuper id lignum, quod. π. literam refert, cum crure magnâ vi deorſum adducto, impulſus extrahendo adhibetur, poſt quem alius idoneus eſt, qui ſurſum verſus compellit, quemadmodum diximus de humero in alam prolapſo.

A Poſtes. π. literam repræſentantes.
B Tranſuerſarium.
C Charcheſius laqueus.
D Lignum à ſuperiori parte cruris ad imum pertinens.

De femore


A
B
C
D

De femore in poſteriorem partem prolapſo.

VErùm, ſi femur in poſteriorem partem elabatur, neque pronum, neque ſupinum hominem collocamus, ſed ſedẽtem, magis autem in integram coxam inclinatum. Homine ità figurato, duas prehendere habenas oportet, earumq; vnam ſimplicem extendere, atque alteram duplicem demittere in mediam ſimplicem, & ſimplici quidem hominem cingere, duplicem à ſuperiori parte deorſum demittere, ab eâ regione, quæ vmbilico proximè ſubijcitur, ad eam, quę inter anum & naturale eſt, & per anum ſurſum adducere, vt quatuor habenæ capita à poſteriori parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars ſpathæ, quę premendo accõmodatur, coxę ſupponatur, imoq; femori iuxta genu laqueus inijciatur, qui æqualiter extendat, cuius capita ad inferiorẽ axem demittantur, vt eo conuerſo, & contineamus, & ab inferiori parte intendamus. Intentione ſatis adhibitâ, dũ adhuc intendimus, caput femoris per ſpatham in exteriora propellatur, apertâque manu æger reſupinetur, per hãc enim vim femur in ſuum locum compelletur. Repoſiti autem indicium erit, comparatio cum altero crure, & liberæ ipſius actiones. nam, ſi citra impedimentum complicari & extendi poteſt, ex toto intus eſſe conijciendum eſt.

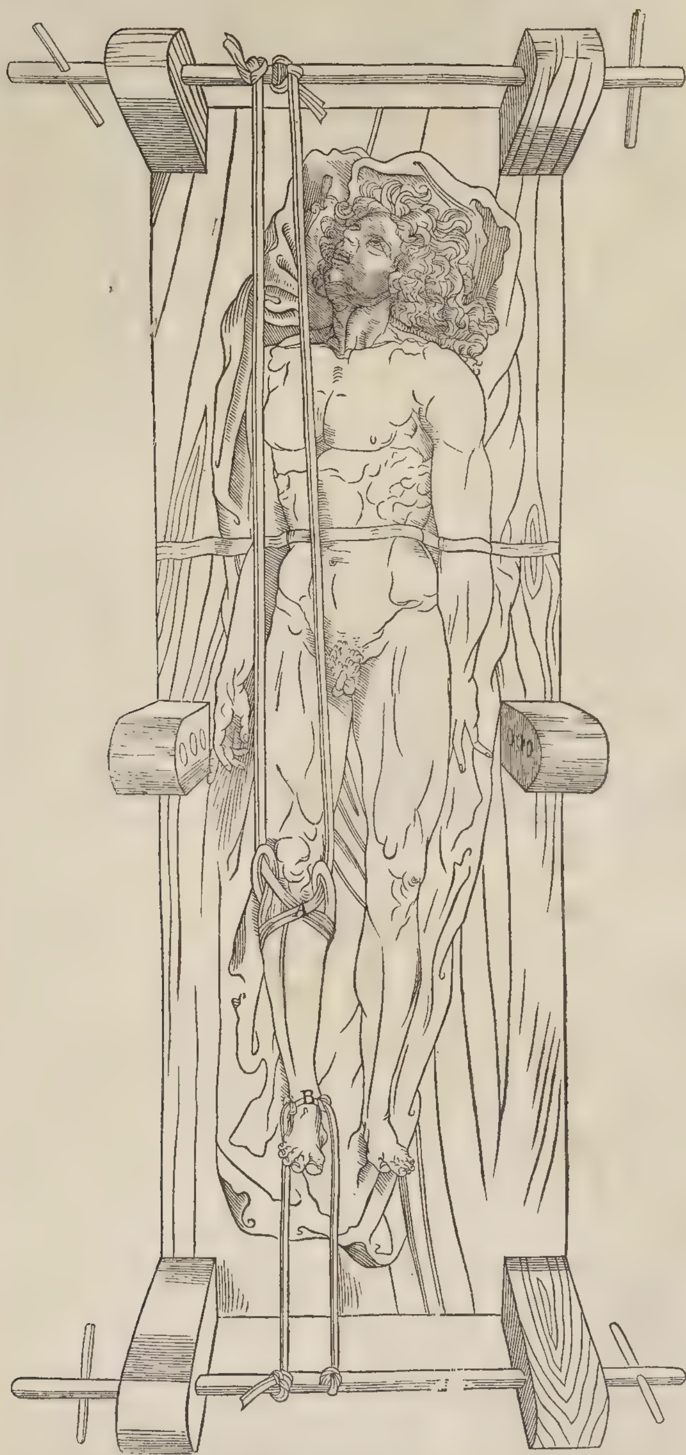
De genu.

GEnu in tres partes prolabitur, interiorem, exteriorem, & poſteriorem in omnibus his caſibus, crus extẽſum eſt, & minimè complicatur. Oportet, ſi in exteriorem partem prociderit, hominem extento crure ſuper ſcamnũ collocare: tum duos laqueos æqualiter extendentes, cruri inijcere: alterum à ſuperiori parte ſuper femur, alterum infra genu: dein capita ſuperioris ſuper caput adducere, inferioris ad axem: neruóſque intendere, quemadmodum in reliquis articulis dictum eſt, ſiue retinaculis vſi ab inferiori vel ſuperiori parte intendamus, ſiue in diuerſa diducamus. Neruis abundè diductis, ſi in latus ab interiori vel exteriori parte motum fuerit, ille impellendi modus conuenit, qui adducit: ſi in poſteriorem, & ille qui premit, & ille, qui circumducit. quos impellendi modos, cùm ſimiles illis ſint, qui ad cubitum traduntur, commodè in hunc locum tranſferuntur.

De talo.

TAlus modo in interiorem partem procidit, interdũ in poſteriorem quoq; conuertitur, in quas partes vbi venerit, æquè reſupinare hominem conuenit crure extento: ac cruri Charcheſium laqueum æqualiter extendentem circumponere, eiúſque capita à poſteriori parte ad axem, qui ſupra caput eſt, adducere: talo autem draconem vel ſandalium laqueum inijcere, eiúſque capita ad inferiorem axem alligare, túncque mẽbrum vel in diuerſa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere. Neruis quantum res poſtulat diductis conuenienter impellere, vbi in interiorem vel exteriorem partem eruperit, retrò cogendo, vbi in poſteriorem, extrahendo. nunc ſiquidẽ ob eum habitum impulſus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentiùs tractabimus in opere de luxatis.

A Charcheſius laqueus.
B Sandalius laqueus.


A
B

FINIS ORIBASII DE MACHINAMENTIS.

Errata, quæ inter relegendum obuia fuere.

Prior numerus, paginã: alter, lineam notat.

7. 7.pro enim,lege item. 4. 6.lege [illegible]plasmate. 8. 1.porrò,lege porrò autẽ. 10. 23.conuertitur in pus. Adde:quandoquidem illa pro pure saniem mouent.
11. 24. &,lege dein. 29. 28. lege œsypon. 30. 43. lege Laurion. 31. 5. lege œsypus. 33. 41. lege ἀρσενικοῦ.
34. tres primæ lineæ sunt notatæ,ac si essent Hippocratis, cùm tamen sint Galeni. In secundâ lineâ post verbum,detrahere.adde:aut intelligi voluit hic quoque aro vtendum esse,vt in superiori dixerat.
35. 28. lege digerens. 51. 18. lege λιμοκτονεῖν. 52. 20. lege myrrham. 86. 8. cant:lege cunt, 90. 41. lege quidq;. 99. 16. lege Itaque. 104. 13. lege siue. 106. 4,lege quartumdecimum. 106. 33. lege læue, & 34. leuius. sic folio sequẽte passim. 144. 17. parum,lege paulum. 168. 35. lege vertuntur. 211. 32. lege vt quæ minus. 213. 19. leg si trãsuersa. 215. 19. leg. τοιαδί μοι. 216. 28. leg. δελτοειδής. 217. 19. leg. τῷ ῥεῖν ἐνδείοντες αὐτ. 219. 15. lege ὡμίλεον. 219. 45. di vnũ,aufer di. 244. 10. lege spathæ. 246. 2. lege τιμωρήσαι. linea 6. τιμωρούμενος. 257. 40. leg. πτερυγοειδὴς vocatur. 263. 38. lege vtræq; habenæ. 265. 3. leg. à dextro. 266. 26. lege farina tritici. 269. 1. lege διαπύρινον. 270. 4. lege ne sit,ac. 271. 16. leg. alterius noxæ. 284. 38. lege γεννητικά. 305. 24. lege ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ. 311. 3. lege posthac indicabimus. 327. 3 leg. πολυόφθαλμον. 330. 26. leg. δυσεντερίας. 362. 20. leg. δεῖ. 372. 2. leg. πέρατος. 375. 29. leg. ἴλιον ἐξαπαλάξ. 397. 37. lege placeat. 412. 45. leg. ἔρματα. 421. 4. μετωπιαῖος. 421. 7. leg. γενειάς. 461. vbi est manus CXX. lege CXXI. 461. 33. lege ἀντίχειρα.

